

T. C.
İstanbul Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Doktora Tezi

ESKİ KUR'AN TERCÜMELERİNDEN ÖZBEKİSTAN
NÜSHASI ÜZERİNDE DİL İNCELEMESİ
(Giriş-İnceleme-Metin-Sözlük-Ekler Dizini)

Emek Üşenmez

2502060373

Tez Danışmanı

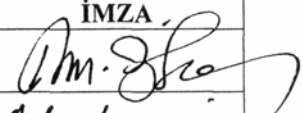
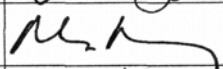
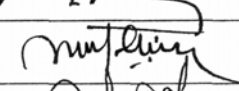
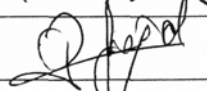
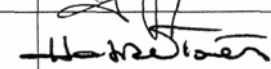
Prof. Dr. Mustafa Özkan

İstanbul 2010

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ ONAYI

Enstitümüz **TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM** Dalında **2502060373** numaralı **EMEK ÜŞENMEZ'İN** hazırladığı “ESKİ KUR’AN TERCÜMELERİNDEN ÖZBEKİSTAN NÜSHASI ÜZERİNDE DİL İNCELEMESİ (GİRİŞ-İNCELEME-METİN-SÖZLÜK-EKLER DİZİNİ)” konulu ~~YÜKSEK LİSANS~~ / **DOKTORA TEZİ** ile ilgili **TEZ SAVUNMA SINAVI**, Lisansüstü Öğretim Yönetmeliği’nin 35. Maddesi uyarınca 25.05.2010 **SALI** günü saat 15 00’de yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin ~~KABULÜ~~.....’ne* **OYBİRLİĞİ -OYÇOKLUĞUYLA** karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	KANAATİ(*)	İMZA
PROF. DR. MUSTAFA ÖZKAN	Kabul	
PROF. DR. MUSA DUMAN	Kabulü	
PROF. DR. MUSTAFA ÇİÇEKLER	Kabulü	
PROF. DR. GÜLDEN SAĞOL	Kabulü	
DOÇ. DR. HATİCE TÖREN	Kabul	

DÜZELTME VE EKLEMELER

03.03.2010 tarihinde girmiş olduğum doktora tez savunma sınavında jüri heyeti tarafından verilen düzeltme ve eklemeler yeni tez metnindeki sayfa numaraları ile birlikte şunlardır:

1. Öncelikli olarak tez başlığı değiştirilmiştir, eski tez başlığı “En Eski Türkçe Kur’an Tercümesi Üzerinde Dil İncelemesi” iken “Eski Kur’an Tercümelerinden Özbekistan Nüshası Üzerinde Dil İncelemesi (Giriş-İnceleme-Metin-Sözlük-Ekler Dizini)” olarak değiştirildi.
2. Giriş kısmında Özbekistan Nüshasının sahası ve dilinden bahsederken diğer Eski Kur’an tercümelerinden de örnek metinler eklendi (s.25-44). Tezin giriş kısmında tanıttığımız Eski Kur’an tercümelerinden TİEM, Rylands ve Süleymaniye (Harezmi Sahası) nüshalarından Özbekistan Nüshası ile kesişen bazı surelerden (Al-i İmran 126-136, Maide 17-27, Nisa 37-47) örnekler gösterildi. Anonim Tefsir’in Özbekistan Nüshası ile kesişen suresi bulunmadığı için Anonim Tefsir’den Kehf suresinin 17-19. ayetlerinden örnek verildi.
3. Önceki metindeki ses bilgisi kaldırıldı ve yeniden ses bilgisi çalışması ortaya konuldu (s.60-81). Şekil bilgisi çalışması eklendi (s. 81-182).
4. Söz varlığı içerisine metinde geçen bazı kelimeler ve kullanım sıklıkları eklendi (s. 189-191).
5. “Metin” kısmında (s. 210-320) birleşik yazılmış olan şahıs ve zaman ekleri ayrı yazılarak istenilen düzeltmeler yapıldı.
6. Sözlük kısmına konulması unutulmuş “singek” kelimesi gerekli düzenlemelerle eklendi, Arapça ve Farsça dizine ilgili kelimenin karşılıkları ve geçtiği yerler yazıldı.
7. Metinde geçen bütün eklerin gösterildiği “Ekler Dizini” (s. 789-879) kısmı teze eklendi.
8. Daha önceden Giriş kısmında verilen Müşterek Orta Asya Türkçesinin özellikleri yeni tez metninden kaldırıldı.

ÖZ

“Eski Kur’an Tercümelerinden Özbekistan Nüshası Üzerinde Dil İncelemesi (giriş-inceleme-metin-sözlük-ekler dizini)” adlı çalışma ile erken devir Türkçe Kur’an tercümelerinden Özbekistan Nüshasının metni, sözlüğü ve dil özelliklerinin ortaya konulması amaçlanmaktadır.

Türkler, kitleler hâlinde İslam dairesine girmeye başladıktan sonra mukaddes kitap Kur’an’ı Türk diline tercüme yollarına gitmişlerdir. XI. yüzyıldan sonra yapılmaya başladığı varsayılan erken devir ilk Kur’an tercümeleri, satır arası verilen teknik yardımıyla yapılmıştır. Bu suretle Kur’an’da geçen her bir Arapça kelime için Türkçe karşılıklar verilmeye başlanmıştır. Üzerinde doktora çalışması yaptığımız Özbekistan Nüshası satır arası metotla yapılmış bir Kur’an tercümesi olup Türkçe-Farsça tercümelidir. Bir başka ifadeyle Arapça kelimelerin her birine hem Türkçe hem de Farsça karşılıklar verilmiştir.

Bu çalışmada erken devir Türkçe ilk Kur’an tercümelerine kısaca değinildikten sonra Özbekistan Nüshası Arap harflerinden Latin harflerine çevriyazı ile aktarılmış ve tercüme, dil, yazıldığı saha, nüsha ve benzeri yönlerden tavsif edilerek tercümenin Türkçe, Arapça ve Farsça olmak üzere üç dilde karşılaştırmalı sözlüğü ve ekler dizini hazırlanmıştır.

ABSTRACT

The Turks started to Turkish Koran translations when they entered to the Islam religion collective. Made first Koran translations are interlinear. In this Koran translations have Turkish and Persian responses for Arabic words. With the another expression it is word-for-word Koran translations.

We aren't knowing that made first Turkish Koran translations when or where. Now we knew sixs copys of the east Turkish Koran translations. This is Rylands (England), TIEM (İstanbul), Suleymaniye Library I (İstanbul), Suleymaniye Library II (Kharezm Turkish-İstanbul), The Academy of Sciences of Uzbekistan (Uzbekistan), Petersburg (Russia).

In this study we gave the knowledge about in question copys. It was introduced two new Koran translations (Uzbekistan copys). We also have mentioned to new studies on Koran translations.

After converting Islam in crowds, Turks started to translate the holy text of this religion, the Holy Qoran. It is seen that, the first Qoran translations dated back to 12-13th centuries.

In this study, a unique Qoran translation existed in Uzbekistan is studied and presented.

ÖN SÖZ

Türkler, kitleler hâlinde İslam dinine geçmeye başladıktan sonra mukaddes kitap Kur'an-ı Kerim'i Türkçeye tercüme etmeye başlamışlardır. Yapılan ilk Kur'an tercümeleri genellikle satır arası diye ifade edilen kelime kelime tercümelerdir.

Erken devir ilk Kur'an tercümeleri arasında yer alan ilk Kur'an tercümelerinden olduğu varsayılan Özbekistan İlimler Akademisi, Şarkşinaslık Enstitüsü bünyesinde muhafaza edilen satır arası Türkçe-Farsça tercümeli Kur'an tercümesine "Özbekistan Nüshası" adını verdik.

Çalışmamız dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde öncelikli olarak Türklerin İslam dinine dahil olması ve erken devir Türkçe Kur'an tercümelerinin tarihî seyri hakkında bilgiler verildi. Daha sonra Özbekistan nüshasının tavsifi, sahası, dil ve imla özellikleri ortaya konulmaya çalışıldı.

İkinci bölümde ses bilgisi (fonetik) ve şekil bilgisi (morfolojik) incelemesi yapıldı.

Üçüncü bölüm Özbekistan Nüshası'nın çevriyazılı metninden oluşmaktadır. Metin hem varak-satır hem de sure-ayet ekseninde oluşturulmuş olup esas itibari ile sure numaraları belirleyici unsur oldu. Noktalama işaretleri Arapça metindeki duraklara göre yapıldı. Silinmiş, okunamayan kısımlar özel işaretlerle belirtilerek metin içerisinde gerekli görülen yerlerde dipnotlarla izah yoluna gidildi.

Dördüncü bölümde, tanıklı sözlük ortaya konuldu ve Ekler Dizini oluşturuldu. Türkçe tercümede yer alan her bir kelimenin anlamı, geçtiği cümleyle birlikte gösterildi. Kelimenin geçtiği varak-satır ve sure-ayet numaraları aynı anda gösterildi. Türkçe kelimenin metindeki Arapça ve Farsça karşılıkları kelimenin hemen yanına yazıldı. Bu suretle Türkçe tercümede geçen her bir kelimenin Arapça ve Farsça karşılıkları gösterilmiş oldu. Daha sonra bu kelimeler cümle örnekleri olmaksızın Arapça ve Farsça dizinler adı altında yeniden dizildi. Son olarak tercümede geçen özel adlar için bir dizin oluşturuldu.

Çalışmalarım sırasında büyük yardım ve ilgilerini gördüğüm kıymetli hocalarım Prof. Dr. Osman Fikri Sertkaya'ya, Prof. Dr. Musa Duman'a, Prof. Dr. Mustafa

Çiçeklere'e, Prof. Dr. Güliden Sağol'a, Prof. Dr. Muhammet Yelten'e, Doç. Dr. Hatice Tören'e, Halil Açıkgöz'e ve Yılmaz Doğan'a ve tezimin ortaya çıkmasında katkısı olan arkadaşlarıma ayrıca teşekkür ederim. Son olarak, çalışmanın bütün aşamalarında yardım ve gayretlerini hiçbir zaman esirgemeyen değerli hocam, tez danışmanım Prof. Dr. Mustafa Özkan'a şükran ve minnetlerimi bildirmek esasen bir görev değil vefa ve şükran borcumdur.

Emek Üşenmez
İstanbul, Mayıs 2010

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	iii
ABSTRACT.....	iv
ÖN SÖZ.....	v
İÇİNDEKİLER	iii
TRANSKRİPSİYON ALFABESİ	viii
KISALTMALAR VE İŞARETLER.....	x
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	7
TÜRKLERİN İSLÂM DİNİNE GEÇİŞİ VE TÜRKÇE KUR'AN TERCÜMELERİ	7
1.1. ERKEN DEVİR TÜRKÇE KURAN TERCÜMELERİ HAKKINDA	11
1.1.1. Süleymaniye Nüshası (Karışık Dilli Tercüme).....	12
1.1.2. İngiltere Nüshası (Rylands).....	13
1.1.3. Süleymaniye Nüshası (Harezm Sahası).....	14
1.1.4. Tiem Nüshası (Türk İslâm Eserleri Müzesi).....	15
1.1.5. Anonim Tefsir (Rusya).....	16
1.1.6. Özbekistan Nüshası (Özbekistan).....	17
1.2. ÖZBEKİSTAN NÜSHASININ NİTELİKLERİ	17
1.2.1. Tavsifi	17
1.2.2. Sahası ve Dili	21
1.2.3. Üslûbu	44
1.2.4. İzahlar.....	46
İKİNCİ BÖLÜM	49
İNCELEME	49
İMLÂ	49
2.1. ÜNLÜLERİN YAZILIŞI	49
2.1.1. /a/ ünlüsünün yazılışı.....	50
2.1.2. /e/ ünlüsünün yazılışı.....	51
2.1.3. /i/ ünlüsünün yazılışı.....	52
2.1.4. /ı/ ünlüsünün yazılışı.....	53
2.1.5. /o/ ünlüsünün yazılışı.....	54
2.1.6. /ö/ ünlüsünün yazılışı.....	54
2.1.7. /u/ ünlüsünün yazılışı.....	55
2.1.8. /ü/ ünlüsünün yazılışı.....	56
2.2. ÜNSÜZLERİN YAZILIŞI	56
2.2.1. /ç/ ünsüzünün yazılışı.....	57

2.2.2. /g/ ünsüzünün yazılışı.....	57
2.2.3. /ng/ ünsüzünün yazılışı.....	57
2.2.4. /p/ ünsüzünün yazılışı.....	58
2.2.5. w ünsüzünün yazılışı.....	58
2.3. HAREKE VE YAZI İŞARETLERİNİN KULLANILIŞI	58
2.3.1. Şedde kullanılışı.....	58
2.3.2. Hareke kullanılışı.....	59
2.3.3. Sin harfinin altına üç nokta konulması	59
2.3.4. Çift ünsüz yazılışı.....	60
SES BİLGİSİ.....	60
2.4. ÜNLÜLER	60
2.4.1. ÜNLÜ UYUMU	60
2.4.1.1. Kalınlık-İncelik Uyumu.....	61
2.4.1.2. Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu.....	62
2.4.2. ÜNLÜ DEĞİŞMELERİ	64
2.4.2.1. e- > i- değişmesi.....	64
2.4.2.1. i- > e- değişmesi.....	67
2.4.2.2. Düzleşme.....	67
2.4.2.3. Orta Hecede Ünlü Düşmesi.....	68
2.1.2.4. Ünlü Birleşmesi.....	68
2.5. ÜNSÜZLER	69
2.5.1. ÜNSÜZ UYUMU	69
2.5.2. KELİME BAŞINDAKİ Y MESELESİ.....	70
2.5.3. ÜNSÜZ DEĞİŞMELERİ	70
2.5.3.1. t > d değişmesi	70
2.5.3.2. b- > m- değişmesi.....	71
2.5.3.3. d > y; d > z değişmesi	72
2.5.3.4. k, g, g > w değişmesi.....	74
2.5.3.5. w > f değişmesi	75
2.5.3.6. k > h değişmesi	76
2.5.3.7. z > s değişmesi.....	77
2.5.3.8. z > j değişmesi.....	79
2.5.3.9. s > z değişmesi.....	79
2.5.3.10. Ünsüz Düşmesi.....	80
2.5.3.11. Ünsüz İkizleşmesi.....	81
2.5.3.12. İlerleyici Benzeşme.....	81
ŞEKİL BİLGİSİ.....	81
2.6. İSİM	81
2.6.1. İSİMDEN İSİM YAPAN EKLER	81
2.6.1.1. - çı / - çi :.....	82
2.6.1.2. - çık	82
2.6.1.3. -daş.....	82
2.6.1.4. -egü.....	83

2.6.1.5. -lũ.....	83
2.6.1.6. -lĩğ / -lig / -luğ / -lũğ :	83
2.6.1.7. -lĩk / -lik / -luğ / -lũk	85
2.6.1.8. -rağ / -rek.....	88
2.6.1.9. -sĩz / -sĩz.....	88
2.6.20. -an / -en	89
2.6.2. FİİLDEN İSİM YAPAN EKLER.....	90
2.6.2.1. -a / -e.....	90
2.6.2.2. -ağ.....	91
2.6.2.3. -nç.....	91
2.6.2.4. -ğ / -g.....	91
2.6.2.5. -ğa / -ge.....	93
2.6.2.6. -ğun	93
2.6.2.7. -ı , -u.....	93
2.6.2.8. -ğ / -k, -uğ.....	94
2.6.2.9. -m.....	95
2.6.2.10. -mağ / -mek	95
2.6.2.11. -ma / -me.....	97
2.6.2.12. -n.....	98
2.6.2.13. -ş.....	98
2.6.2.14. -t.....	99
İSİMLERDE ÇOKLUK	99
İSİMLERDE İYELİK ŞEKİLLERİ.....	111
2.7. İYELİK EKLERİ.....	111
2.8. HAL EKLERİ.....	118
2.8.1. <i>Yalın Hâl</i>	118
2.8.2. <i>İlgi Hâli</i>	118
2.8.3. <i>Yükleme Hâli</i>	122
2.8.4. <i>Yönelme Hâli</i>	127
2.8.5. <i>Bulunma Hâli</i>	130
2.8.6. <i>Ayrılma Hâli</i>	132
2.8.7. <i>Eşitlik Hâli</i>	135
2.8.8. <i>Vasıta Hâli</i>	136
2.8.9. <i>Gösterme Hâli</i>	136
SORU EKİ	136
2.7. FİİL.....	137
2.7.1. İSİMDEN FİİL YAPAN EKLER	137
2.7.1.1. -a- / -e-	137
2.7.1.2. -ar- / -er-	138
2.7.1.3. -da- / -de-	138
2.7.1.4. -ğar-.....	139
2.7.1.5. -la- / -le-	139
2.7.1.5. -sa-	140
2.7.1.6. -sı- / -si-.....	140
2.7.1.7. -t-.....	140

2.7.2. FİILDEN FİİL YAPAN EKLER	141
2.7.2.1. -ar- /-er-.....	141
2.7.2.2. -gar-.....	141
2.7.2.3. -gür-	142
2.7.2.4. - güz.....	142
2.7.2.5. -d- / -y-.....	142
2.7.2.6. -ur- /-ür.....	142
2.7.2.7. -n-.....	143
2.7.2.8. -ş-	144
2.7.2.9. -l-.....	145
2.1.2.3.16. -t-.....	145
2.7.3. SIFAT FİİLLER.....	146
2.7.4. -MIŞ / -Miş	146
2.7.4.1. -dü	146
2.7.4.2. -(i)gli -(u)ğlı / -(ü)gli.....	146
2.7.4.3. -ğan / -gen.....	147
2.7.4.4. -ğu / -gü.....	151
2.7.4.5. -ğuçı / -güçi.....	151
2.7.4.5. -esi.....	151
2.7.4.6. -duğ / tuğ.....	152
2.7.4. ZARF FİİLLER	152
2.7.4.1. -p / -(ı)p / -(i)p / -(u)p / -(ü)p.....	152
2.7.4.2. -u / -ü.....	152
2.7.4.3. -e.....	153
2.7.4.4. -ğınça / -gince.....	153
2.7.4.5. -madın / -medin; -mayın	154
2.7.5. FİİL ÇEKİMİ	154
2.7.5.1. Görülen Geçmiş Zaman Çekimi	154
2.7.5.2. Geniş Zaman Çekimi	163
2.7.5.3. Geniş Zamanın Olumsuzu.....	170
2.7.5.4. Belirsiz Geçmiş Zaman.....	173
2.7.5.5. Gelecek Zaman Çekimi.....	174
2.7.5.6. Şart Kipi.....	176
2.7.5.6. Emir Kipi	182
2.7.6. SÖZ VARLIĞI	188
2.7.6.1. Sayısal Veriler.....	188
2.7.6.2. Arapça ve Farsça İfadeler.....	191
2.7.6.3. İslamî Terimlerin Türkçe Karşılıkları.....	193
2.7.6.4. İkili İfadeler (Metaforlar).....	204
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	210
METİN	210
3.1.1. BAKARA SURESİ	210
3.1.2. ÂL-İ İMRAN SURESİ.....	244
3.1.3. NİSA SURESİ.....	269
3.1.4. MÂİDE SURESİ.....	290
3.1.5. EN'ÂM SURESİ.....	301

3.1.6. MÂİDE SURESİ (EK I)	311
3.1.7. NİSA SURESİ (EK)	316
3.1.8. MÂİDE SURESİ (EK II).....	319
3.1.8. BAKARA SURESİ (EK)	320
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	321
SÖZLÜK.....	321
4.1. SÖZLÜĞÜN DÜZENLENİŞİ	321
4.2. TÜRKÇE SÖZLÜK	322
4.3. ARAPÇA DİZİN	682
4.4. FARŞA DİZİN	734
4.5. ÖZEL ADLAR DİZİNİ	785
4.6. EKLER DİZİNİ	789
SONUÇ	879
KAYNAKÇA	880
ÖZGEÇMİŞ.....	886

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

ا a, ā, e

آ a, e, ā

ء ,

ب b, p

ت،ة t

ث s

ج c, ç

ح ḥ

خ ḫ

د d

ذ z, ḏ

ر r

س s

ش š

ص š

ض ž

ط ṭ

ظ	ẓ
ع	ʿ
غ	ġ
ف	f
ڤ	w
ق	ḳ
ك	k, g
ڭ	g
ل	l
م	m
ن	n
نڭ	nġ
و	o, ö, u, ū, ü, v
ه	a, e, h
ى	ı, i, ī, y

KISALTMALAR VE İŞARETLER

(Ar.)	:Arapça
(Far.)	: Farsça
A	: Ali İmran Suresi
a	: Yazma nüshadaki yaprağın ön yüzü
a.g.e.	: Adı geçen eser
a.g.m.	: Adı geçen makale
a.m.	: Aleyhisselam
B	: Bakara Suresi
b	: Yazma nüshadaki yaprağın arka yüzü
bk.	:Bakınız
E	: Enam Suresi
H.z.	: Hazret
krş.	: Karşılaştırınız
M	: Maide Suresi
m.	: Mechul
N	: Nisa Suresi
TDK	: Türk Dil Kurumu
TIEM	: Türk ve İslam Eserleri Müzesi
.....	: Çevirisi yapılmamış olan ayet veya ayetleri gösterir.
<>	: Eksik yazılmış öğeleri gösterir
[]	: Düşmüş veya okunaksız kısımların onarımını gösterir.

GİRİŞ

Türkçe Kur'an tercümelerinin yazılış yerleri ve tarihleri hakkında bugün için pek az bilgiye sahibiz. Müstensih, istinsah tarihi ve eserin yazılış sebebi gibi kayıtları içeren mukaddimenin eksik olduğu erken devir Türkçe Kur'an tercümelerinden birisi de üzerinde çalıştığımız Özbekistan Nüshasıdır¹.

Türkçe ile Farsçanın yan yana kullanıldığı, ortak kültür dilinin olduğu bölgelerden birisi kuşkusuz Maverâünnehir ve yakın çevresidir. Bu sebepten dolayı X-XIII. Yüzyıllar arasında Maverâünnehir bölgesinin tarihi, siyasal ve kültürel durumu hakkında bazı bilgiler vermek gerekir.

Maverâünnehir bölgesinin Sâ mânîler Devletinin siyasal etkisi altına girmesiyle buradaki yönetim İsficab'a² bağlı duruma gelmiştir. Burada yerleşmiş olan Türkmen Bey'i sürekli olarak Sâ mânî emirlerine hediyeler göndermekteydi. Bu durum Sâ mânîlerin Batı Cetisu'nun bazı bölgelerinde hâkimiyet kurduğunu göstermektedir³.

İranî asıllı topluluklarla kaynaşan ve İslâm dinini kabul eden Oğuzlar büyük olasılıkla İslâm'ı kabullerinden sonra "Türkmen" diye adlandırılmışlardır.

Sâ mânîler devleti zamanında Semerkant ve Buhara merkez olmak üzere kaydı ile iki başlı bir kültürden söz etmek mümkündür. Bu iki kültür Türk ve İran kültürüdür. Türkçe ve Farsça bu dönemde yan yana kullanılmıştır. Sadece Sâ mânîler değil, Gazneliler hatta Selçuklular döneminde de durum böyledir. Her iki dil de birbirinden etkilenmiş özellikle Taşkent, Semerkant, Buhara, Hive, Ürgenç gibi yerleşim merkezlerinde bu durum ağırlığını hissettirmiştir. İran asıllı olduğu söylenen Sâ mânîler yönetici kesim olduğu için Fars dili de yazı dili olarak ağırlığını göstermiştir. Sâ mânî idaresi altında bulunan Türkler'in dili olan Türkçe unutulup gitmemiş, aksine Farsça'ya rakip bir dil olarak varlığını korumuştur. Sırderya'nın doğusunda bilhassa Semerkant ve Buharada Karluk ve Oğuz Türkleri iç içe yaşamaktaydı. Batı Yedisu, İsficab ve Şaş (Taşkent) bölgesinde yaşayan ve İslâm'ı kabul eden Türkler'e "Türkmen"

¹ Üzerinde çalıştığımız Kur'an tercümesini "Özbekistan Nüshası" olarak adlandırdık.

² Kur'an'ın ilk Farsça tercümesi bulunduğu üzere Sâ mânîler zamanında yapılmıştır. Sâ mânî hükümdarı Mansur bin Nuh'un emri ile yapılan bu tercüme bir heyet tarafından hazırlanmıştır. Bu heyete Maverâünnehir'in değişik yerlerinden âlimler davet edilmiştir. Semerkant, Buhara, Belh, Şaş gibi şehirlerden gelen âlimler arasında İsficab'tan gelen iki Türk âlim olduğu kaynaklarda zikredilmektedir. Elimizdeki Kur'an tercümesinin satır arası Türkçe-Farsça tercümeli oluşu ve Semerkant-Buhara gibi yerleşim merkezlerinde Farsça ve Türkçenin ortak kültür dili olarak kullanılması Maverâünnehir bölgesinin değişik açılardan ele alınmasını mecbur kılmaktadır.

³ S. G. Agacanov, **Oğuzlar**, 3. Baskı, İstanbul, Selenge Yayınları, 2004, s. 120.

adı verilmekteydi. Bu ad aslında bazı gerçeklerin göstergesidir. Çünkü bu bölgede İslâm'ı kabul etmiş, yarı göçebe Türk boyları yaşamaktaydı. (Karluk, Oğuz, Kıpçak vb.) Türkler İslâm'ı kabuldən önce boy adlarıyla anılırken, İslâmdan sonra genel olarak Türkmen adı ile anılagelmişlerdir. Dolayısıyla bu coğrafyadaki İslâm'ı kabul etmiş olan çeşitli Türk boyları tek bir adla “Türkmen” adıyla anılmışlardır⁴. O halde Türkmen adı altında çeşitli Türk boylarını aramak lazım gelir.

X. yüzyılda Oğuz boyları yani Türkmenler Harezm, Maverâünnehir ve Horasan'a sınır oluşturmuyorlardı. Bütün Maverâünnehir sınırları Harezm'den İsficab sınırlarına kadar uzanan alan Oğuz Türklerinin; İsficab'dan Fergana uçlarına kadar olan alan ise Karluk Türklerinin askeri sahasına girmekteydi⁵. Hatta Oğuz sınırları Semerkant, Harezm ve Buhara'yı içine alacak biçimde Aral Gölü'ne kadar uzanıyordu. Bu bölge içerisinde Farab, Kencide ve Şaş şehirleri arasında İslâm'ı kabul etmiş olan Türk grupları oturmaktaydı. Bunlar hayvanlarını otlatmak için bu verimli meraların olduğu alana yerleşmişlerdir. Yine bu bölgede İslâm'ı kabul etmiş, çadırlarda yaşayan bin civarında Türk ailesinin olduğu bilinmektedir. (X.yy) Bu Türk grupları arasında Oğuzların çoğunlukta olduğu bilinmektedir⁶.

Yine Minorsky'nin verdiği bilgilere göre Şaş ve İsficab bölgesindeki İslâm'ı kabul etmiş Oğuz ve Karluk Türkleri arasında inançları uğruna savaşılan “gaziler” yaşıyordu⁷.

Süregelen zaman içerisinde Şaş (Taşkent), İsficab, Semerkant ve Buhara bölgesinde çeşitli Türk boyları (Oğuzlar ve Karluklar) başta olmak üzere diğer İran asıllı halklarla kaynaşmışlar ve bölgede ortak bir kültür havzası oluşturmuşlardır. Bu dönemde Türkçe ve Farsça yan yana kullanılan iki önemli dil olmuş bu durum yazılı eserlere de yansımıştır.

Daha önceki dönemlerde de Türkçe tek başına kullanılmamıştır. Türkler komşu oldukları toplumların diline de önem vermişler ve doğal bir etkilenme süreci ile bunu edebî eserlerine de aksettirmişlerdir. Semerkant ve Buhara bölgesinde Tacik Farsçasının etkili olduğu ve bu bölgede Türkçe-Farsça ortak kültür dili olarak kullanıldığı

⁴ Agacanov, **a.g.e.**, s. 120-121.

⁵ Agacanov, **a.g.e.**, s. 111.

⁶ Agacanov bu bilgiyi İdrisî'den nakletmektedir. Bulgaristan Sofya'daki “Kitap Rudjar”ın fotokopisinden faydalanılmıştır.

⁷ V. Minorsky, **Hudud al- Alam “The Regions of The World”** London 1937, s. 264.

bilinmektedir. Palivanov, Semerkant Buhara ve başka Özbek ağızlarında Tacik dilinin etkisinden dolayı Özbek Türkçesindeki ses ahenkliliğinin bozulduğunu ifade eder⁸.

Eski devirlerden beri Semerkant ve Buhara şehirlerinde beraber yaşayan Özbekler ve Taciklerin aynı yerde yaşamaya alıştıkları ve her iki dili de rahatça konuşup anlaştıkları bilinmektedir. Bu iki dilliliğin hem Tacik hem de Özbek ağızlarına etki ettiği dilbilim araştırmalarında gösterilmiştir⁹.

Mesela tarihî Karabalgasun yazıtlarında Soğdça ve Türkçe'nin yan yana kullanıldığını görürüz¹⁰. Yine Mukaddimet'ül Edeb de Türkçe-Moğolca ve Farsça'nın beraberliğine şahit oluruz¹¹. Ama bu dillerden Türkçe ile en fazla ilişki halinde olan dil Farsça olmuştur. Bunun en önemli nedenlerinden biri de ortak coğrafi yaşam alanı siyasî ve kültürel etkileşimdir. Cengiz Alyılmaz Bugut Yazıtları için kaleme aldığı yazısında çift dillilik ve ortak kültür coğrafyasından bahseder. Alyılmaz'a göre Köktürk ve Uygurların en fazla ilişki içerisinde olduğu milletlerden birisi de Soğdlardır¹². Bilhassa Köktürk ve Uygurlar döneminde Soğdlarla sıkı ilişkiler kurulmuştur. Yine Köktürk ve Uygur dönemine ait pek çok yazıtta Soğdlardan bahsedilmektedir. Bu devreye ait yazıtların bazıları (Karabalgasun) Soğdca ve Türkçe olmak üzere çift dilde yazılmıştır.

Türk Dilinin Tarihi Gelişimi İçerisinde Müşterek Orta Asya Türkçesi

Eski Türkçe devresi, Türk dilinin bilinen ilk devresidir, ana Türkçe devresidir.¹³ Türkçenin bütün yapısı bu devre ile izah edilir. Öncesi, Türkçenin karanlık devresi olup, Çuvaşça ve Yakutça ile, daha ileride Moğolca ile birleşir.¹⁴

Türk yazı dilinin ilk yazılı örnekleri olan Orhun Anıtları, her ne kadar 8. asra ait olsa da bu kitabelerdeki yazı dilinin, çok işlenmiş bir yazı dili olduğunu görmekteyiz.

⁸ Palivanov, "Uzbekskaya Dialektologiya i Uzbekskiy Literaturniy Yazık", Taşkent 1932, s. 18.

⁹ Cöre Hidayberdiyev, "Özbekçede Ses Uyumunun Yok Edilişi (Aktaran: Selâmi Fedakâr) ", **Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi** 5, Bahar, Ankara 1998, s. 433-443.

¹⁰ Cengiz Alyılmaz, "Bugut Yazıtı ve Anıt Mezar Külliyesi Üzerine", **Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi** 13, Konya, 2003, s. 11-21.

¹¹ Nuri Yüce, **Mukaddimetü'l-Edeb**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1993, s. 8.

¹² Alyılmaz, **a.g.m.**

¹³ Muharrem Ergin, **Türk Dil Bilgisi**, İstanbul, 2000, s.13.

¹⁴ Nurettin Demir-Emine Yılmaz, **Türk Dili El Kitabı**, Ankara, 2005. s. 63.

Bu sebeple Türk yazı dilinin başlangıcını çok daha öncelere, belki de miladî ilk asırlara götürmek mümkündür.

Eski Türkçe devresi, Türklüğün müşterek bir yazı dili devresidir. Bu müşterek yazı dili devresinde kullanılan Türkçe, Kâşgar Türkçesi (Hâkâniye Türkçesi) olup, Uygur yazısı ile yazıldığında Uygurca ismini de almaktadır.

Müşterek Orta Asya Türkçesi; esas olarak Arap alfabesiyle yazılmış, ilk İslâmî Türk yazı dilidir. Doğu Türkistanda merkezi Kâşgar olan Karahanlı devletinde XI. yüzyılda ortaya çıkmıştır.¹⁵ Bu dil eski Uygurcaya çok yakındır,¹⁶ ancak söz varlığı Arapça ve Farsçanın etkisine girmiştir. Yaklaşık iki yüz yıllık bir zaman dilimine hâkim olan Müşterek Orta Asya Türkçesi, Köktürk ve Uygur Türkçesinin tabîî bir devamıdır. Nitekim 13. yüzyıldan itibaren gelişen yeni yazı dilleri, Müşterek Orta Asya Türkçesinin devamı şeklindedir. Yön adlarına göre sınıflandırılan Türk şiveleri, birkaç farklı özellik dışında Müşterek Orta Asya Türkçesinin uzantısı özelliğine sahiptirler.

Muhtelif tarihî nedenlerden dolayı Türkçe ayrı ayrı lehçelere ayrılmış ve bunlardan bazıları edebî dil mahiyetine bürünmüşlerdir. Eski Çin kaynaklarında olduğu gibi, İslâm devri tarih ve coğrafya yazarlarının dilimizin lehçeleri hakkında verdikleri bilgiler herhangi bir tutarlık göstermezler.¹⁷ Bu durum araştırmacılar için bir engel oluşturmaktadır. Çeşitli Türk lehçeleri hakkında en güvenilir, en sağlam bilgileri veren kişi kuşkusuz büyük dilci Kâşgarlı Mahmut'tur. XI. Yüzyılda Kâşgarlı Mahmut tarafından yazılan meşhur Dîvânü Lügati't-Türk adlı esere dayanarak, bu yüzyıl itibariyle Türkçeyi doğu ve batı olarak temelde iki şubeye ayırabiliriz. Doğu Türkçesi Kâşgarlı Mahmut'un kendi ifadesi ile Hâkâniye Türkçesi, Karahanlıların hüküm sürdüğü topraklarda konuşulan (Kâşgar ve Balasagun çevresi) edebî dildir.¹⁸ Araştırmacılar tarafından bu dil değişik isimlerle adlandırılmıştır.¹⁹ Mesela Müşterek Orta Asya Dili, Müşterek Orta Asya Türkçesi, Hâkâniye Türkçesi, Doğu Türkçesi gibi adlar bunların başında gelir.

¹⁵ Abdurrahman Güzel-Ali Torun, **Türk Halk Edebiyatı El Kitabı**, Ankara, 2004, s.95.

¹⁶ Ahmet Bican Ercilasun, **Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi**, Ankara, 2004, s.176-177.

¹⁷ Fuat Köprülü, **Türk Edebiyatı Tarihi**, Ankara, 2004, s.178.

¹⁸ Ahmet Caferoğlu, **Kâşgarlı Mahmut**, İstanbul, 1999, s.38.

¹⁹ Ahmet Caferoğlu, **Türk Dili Tarihi I-II**, İstanbul, 2000, s. 49-50.

Uygur, Tohsı, Karluk, Çiğil, Yağma, Argu gibi Türk lehçeleri bu dile çok yakın idiler. Yine Kâşgarlı Mahmut'tan öğrendiğimize göre en güzel Türkçe konuşan insan bir dil bilen ve şehir hayatına karışmamış kimselerin kullandığı Türkçedir. Bugün Anadolu'da da durum bundan farksız değildir. Yani şehir hayatından fazlaca etkilenmemiş insanların konuştuğu Türkçe ile; şehirde yaşayan bir insanın konuştuğu Türkçe dilin temel özellikleri bakımından farklılıklar göstermektedir. İşte Müşterek Orta Asya Türkçesinin hüküm sürdüğü çağlarda da İran tesiri vardı. Bu yüzden İran edebiyatından ve kültüründen etkilenmeyen insanların konuştuğu Türkçe sahil ve doğru sayılmakta idi. Kâşgarlı'nın ifadelerinden anladığımıza göre henüz XI. yüzyılda Doğu Türkistan topraklarında Türkleşme tamamlanmamıştır. Bu dönem Türk boylarından Yabaku, Basmil, Tatar gibi kabileler Türkçeyi iyi konuşamıyorlardı. Dolayısıyla Türkleşme şehirlerde değil göçebe topluluklar arasında gelişme göstermekteydi. Bu ifadeleri burada anlatmamızın temel nedenlerinden birisi de bu dönem eserlerinde görülen imlâ farklılıklarını ortaya koymak içindir.

Oğuz, Kıpçak, Kırgız, Tohsı, Yağma, Çiğillerin dili öz Türkçedir. Batıya doğru uzanan Bulgar, Suvar ve Peçenek dillerinde Türkçe az da olsa varlığını korumaktadır. Bu lehçeler arsında en yumuşak ve güzel olanı ise Oğuz, Yağma, Tohsı, İli, İrtiş, Yamar boylarının idi. Bir başka ifade ile Karahanlı topraklarında yaşayan boyların kullandığı Türkçe sahil Türkçe olarak gösterilmektedir.

Bu asırda (XI) iki büyük dil kolu vardır ki bunlardan birincisi Oğuz Türkçesi olup Kök Türkçenin devamı şeklindedir.²⁰ İkincisi ise Uygur lehçesinin devamı olan Müşterek Orta Asya Yazı dili yani Müşterek Orta Asya Türkçesidir.²¹ Bu iki büyük dil kolu arasındaki farklılıklar XI. asırda bile mevcuttu. Gerek morfolojik açıdan, gerekse fonetik açıdan dikkate değer ayrılmalar, farklılıklar vardır. Nitekim Kâşgarlı Mahmut eserinin birçok yerinde bu farklılıklara yer ayırmıştır. Mesela Doğu Türklerinde “y” ile başlayan kelimelerin Oğuz ve Kıpçaklarda “c” veya “elif”; Doğu Türklerinin “m” ile başlayan kelimelerindeki “m” nin Oğuz, Kıpçak ve Suvarlarda “b” ye; “d” nin “t” ye dönüştüğü bilinmektedir.²²

²⁰ Zeynep Korkmaz, **Türk Dili Üzerine Araştırmalar**, Ankara 1995. c.I, s. 258.

²¹ Ercilasun, **a.g.e.**, s.297.

²² Fuat Bozkurt, **Türklerin Dili**, İstanbul, 2005, s. 172-173.

XII. ve XIII. asırlarda, Türkler, büyük kitleler hâlinde kuzeye ve batıya yayılmış; yeni kültür merkezleri meydana gelmiş; İslâm kültür ve medeniyeti, Türkler arasında yeni kavramlarıyla, yeni bir yazının kabulüyle yerleşmiştir. Ayrılan Türklük kolları, yeni kültür merkezleri etrafında kendi şivelerine dayanan yeni yazı dillerini kullanır olmuşlardır.²³ Böylece bu asırlarda Kuzey Doğu Türkçesi ve Batı Türkçesi meydana gelmiştir.

Kuzey Türkçesi, Doğu Türkçesi; XIII. ve XIV. asırlarda da kullanılan Kuzey Doğu Türkçesi, XV. asırda Kuzey Türkçesi ve Doğu Türkçesi adıyla iki yazı diline ayrılır. Kuzey Türkçesi, Kıpçak Türkçesi'dir. Doğu Türkçesi (Çağatayca) de XV ve XVI. asırlarda en parlak devrini yaşayarak bugün modern Özbekçe olarak yazı dilini sürdürmektedir.

Batı Türkçesi; On üçüncü asırda teşekkül etmeye başlamıştır. Selçuklulardan itibaren, metinlerini bugüne kadar takip edebildiğimiz bir yazı dilidir. Hazar Denizinden Balkanlara kadar uzanan sahada yer alır. Esasını Oğuz şivesi teşkil ettiği için, Oğuz Türkçesi (Oğuzca) de denir.

Oğuzca, XVII. asırda doğu ve batı Oğuzca dairelerine ayrılır. Doğu Oğuzcası, Azerî ve Doğu Anadolu sahasında, Batı Oğuzcası Osmanlı sahasında yer alır; ancak aralarında iki yazı dili olacak kadar bir fark mevcut değildir. Her ikisi de aynı şiveyi (konuşmayı) kullanır, bir yazı dilinin kardeş iki dairesidir. Ayrılık sebeplerini, Doğu Oğuzcasına bilhassa Kıpçak unsurlarının tesirinde ve bazı Moğol izlerinde aramalıdır. Kelime başında b- m, k-h, t-d, ilk hecede e-i değişimleri, bazı fiil çekimleri gibi.

²³ Hatice Şahin, **Eski Anadolu Türkçesi**, Ankara, 2003, s.15.

BİRİNCİ BÖLÜM

TÜRKLERİN İSLÂM DİNİNE GEÇİŞİ VE TÜRKÇE KUR'AN TERCÜMELERİ

Miladi VIII. yüzyıla gelindiğinde Türk boyları arasında Hristiyanlık, Budistlik, Ateşperestlik, Maniheizm ve benzeri inanışların yayıldığı bilinmektedir. Bu devirlerde Türkler hangi din veya mezhep dairesinde ise o inanışa ait dini eserleri Türkçeye tercüme veya telif olarak ortaya koyuyorlardı¹.

İslâm dininin yayılma sahaları genişlerken, Türklerin yaşadığı bölgelere gelen Araplar ve Türkler arasında muhtelif zamanlarda etkileşimler yaşanmıştır. Taberi'den nakledilen rivayet esas alınacak olursa Türklerle Araplar arasındaki ilk etkileşimler 630'lu yıllara tekabül etmektedir.

Hiz. Ebu Bekir'in halifeliğinin ikinci yılı olan 633'te İslâm Devleti Hiz. Peygamber'in vefatından sonra meydana gelen sarsıntı ve sıkıntıları atlatıp fetih hareketlerine başlamıştır. 635 Kadisiye Savaşı ile Sasani İmparatorluğu ortadan kaldırılmış ve son olarak Nihavent Savaşı (642) ile İran, mutlak biçimde İslâm Devleti toprakları olmuştur. Sasani İmparatorluğunu ortadan kaldırıp Amuderya nehrini geçen İslâm ordularının hedefindeki bölge kuşkusuz Maverâünnehir idi. Bu bölge Budist, Maniheizm, Hristiyanlık, Zerdüştlük gibi çeşitli din ve inanışların buluşma noktası idi. Buhara ve Semerkant'ın fethedilmesiyle birlikte burada yeni din İslâm yayılma sahası bulacaktı. İslâm ordusu Ceyhun nehrini geçip Türk hakanının ordusuyla karşılaşmış ve mukavemetle karşılaşmıştır. Hatta bu sefer esnasında Hiz. Ömer'in talimatıyla İslâm ordusunun Belh'e çekildiği bilinmektedir². İran ordu komutanının Türk hakanından yardım istemesi neticesinde Türk hakanı Fergana Türkleri ve Soğdlardan oluşan ordusuyla birlikte İslâm ordusu üzerine yürümüştür. Kültüğün ve Bilge Kağan yazıtlarında anlatılan Soğd ve Demirkapı seferleri bu hareketlerin hikâyesidir³.

651 yılından itibaren belli aralıklarla, Türklerin yoğun olarak yaşadığı Aşağı Türkistan (Maverâünnehir) bölgesine İslâm ordularının akınları başlamıştır. Semerkant,

¹ Abdülkadir İnan, *Kur'an-ı Kerim'in Türkçe Tercemeleri Üzerinde Bir İnceleme*, Ankara, 1961, s. 4-5.

² Yazıcı, *a.g.e.*, s. 33.

³ İnan, *a.g.e.*, s. 5.

Buhara, Taşkent, Beykent, Fergana, Uşrusana gibi şerhlerdeki aslî unsur Türklerden oluşmaktaydı.

Emeviler döneminde, Türk topraklarına çok sayıda akınlar yapılmıştır. 671’de Merv ordugâh şehri yapılarak Horasan eyaleti oluşturulmuştur. Horasan’ın İslâm ordularının elinde bulunuşu, Ceyhun’u geçiş için bir şans olarak yorumlanabilir. Kuteybe b. Müslim’in Horasan’a gelişi ile birlikte Türklerin yoğun olarak yaşadığı bölgeler (Semerkant, Buhara, Taşkent, Fergana) fethedilmiştir. Kuteybe b. Müslim Buhara’da bir Buda tapınağını camiye çevirmiştir. 716 yılına gelindiğinde Maverâünnehir’in fethinin tamamlanmış olduğunu görürüz.

Emeviler Arap olmayan Müslümanlara ayrımcı bir tutum izlemişlerdir. Arap olmayan Müslümanlara Emeviler “mevali” adını vermişlerdi. Özellikle Semerkant ve Buhara taraflarında şiddetli çatışmalar yaşanmış ve kan dökülmüştür. İslâmın ilk zamanlarındaki dürüst ve samimi din tebliği faaliyetleri yerini ganimete bırakmıştır.

Abbasi devrinde Türkler ve Araplar Emevilerin aksine dostane ilişkiler içerisinde olmuşlardır. Abbasilerin iktidara gelmesinde Türklerin de önemli katkıları olmuştur. Gerek hanedan değişikliği gerekse başka vesilelerden dolayı Türk bölgelerine yapılan hücumlar hissedilir derecede azalmış hatta durma noktasına gelmiştir. Birinci Abbasi halifesi Ebu’l-Abbas bir buyruk çıkartarak Müslüman olanlardan cizye alınmamasını istemiştir.

Emeviler döneminde Türk ülkeleri halifenin çiftliği olarak telakki edilmiş ve buralar bir gelir kaynağı olarak görülmüştür. Horasan’a vali olarak atanan Said b. Hâris Türklerin bir isyanını bastırmış, bozguna uğrayan Türk birliklerinin takip edilmemesine gerekçe olarak Türklerin, müminlerinin emirinin vergi kaynağı olduğunu belirtmiştir⁴.

Emevilerin katı politikası İslâm’ın Türkler arasında geç kabulüne yol açmıştır. Bu yüzden idareye karşı başkaldırı, isyanlar olmuştur. Bu iş o kadar ileri gitmiştir ki İslâm tebliği arka planda kalmış tamamen yeni yerler ve gelir kaynakları elde etme işine dönüşmüştür. Semerkant hükümdarı, Çin prensine yazdığı mektupta kısa sürede Arapların hâkimiyetinin biteceğinden bahsetmiştir.

Kuteybe b. Müslim Beykent’i fethettikten sonra yerli halka şiddet ve baskı uygulamıştır. Şehir baştanbaşa yağmalanmış ve çıkan isyanlar çok kanlı biçimde bastırılmıştır. Aynı durum Buhara şehri içinde söz konusudur. Emevi halifelerinden Ömer İbn Abdülaziz döneminde Türklere karşı şefkat ve iyi niyet politikası izlenmiştir.

⁴ Nesimi Yazıcı, **İlk Türk-İslâm Devletleri Tarihi**, Dördüncü Baskı, Ankara, 2005, s. 57.

710'lu yıllarda Semerkant ve Buhara İslâm devleti hâkimiyeti altına girmiş ve buralara cami yapılması anlaşma maddelerine eklenmiştir. Bu süreç içerisinde bazı beyler ve himayesi altında bulunanların İslâm dinini kabul ettikleri bilinmektedir. Önceleri Mecusi olan Cürcan'ın Türk asıllı hükümdarı Sul-Tekin, Müslümanlık hakkında bazı duyumlar almış ve kendisini tatmin etmeyen Mecusiliği bırakarak Müslüman olmaya karar vermiştir. Uzun ve meşakkatli bir süreçten geçtikten sonra Hz. Peygamberin kabri başında Müslüman olmuştur. (717)⁵.

Hişam döneminde (724-743) Belh'te bir cami yaptırılmıştır. Türk hükümdar ve beylerine elçiler gönderilerek İslâm'a davet edilmişlerdir. Büyük ihtimalle Türgiş kağanı Su-lu' ya Emevi halifesince gönderilen elçi, İslâm dinini ve gereklerini kağana anlatmış, kağan da ordusunu işarete ederek onların hepsinin asker olduğunu, herhangi bir meslek erbabı olmalarından dolayı İslâm dinini kabul ederlerse geçimlerini devam ettiremeyeceklerini bildirmiştir.

Abbassiler döneminde Türklere karşı izlenen ılımlı politika ve İslâm dinine geçen Türklere verilen ayrıcalıklar Türklerle Araplar arasındaki ilişkileri bir nebze de olsa düzeltmiştir. Bu dönemde de İslâm dinine tebliğ ve davetler sürmüştür.

Sâmânîler yeni fetih bölgelerinde İslâm dinini yaymaya başlamışlardı. Sâmânîler Türkleri sınır boylarına yerleştirerek dış tehdit ve tecavüzleri önlemeyi düşünmüşlerdir. Bu maksatla Oğuz ve Karluk Türklerinden oluşan 1000 aileyi hudutlarına yerleştirmişlerdir. İslâm'ın Türkler arasında yayılmasında Sâmânîlerin önemli katkısı olmuştur diyebiliriz. Nitekim sınır boylarına yerleşen Türklerin Müslüman olduğunu biliyoruz⁶. Hatta Sâmânîler, Maveraünnehir bölgesinden kendi topraklarına gelmek isteyen Türkler için Müslüman olma ön şartını ortaya koymuşlardır.

Sâmânî hükümdarlarından İsmail b. Ahmed (892-907), 893 yılında Taraz bölgesinde yaşayan Karluk Türkleri üzerine bir sefer düzenlemiş, çok çetin bir savaşın ardından Taraz emiri ve ileri gelenleri İslâm dinini kabul etmişlerdir. Burada bulunan bir kilise de camiye çevrilmiştir⁷.

Sâmânî hanedanında ortaya çıkan kargaşalar sonucu Sâmânî şehzadelerinden birisi Karahanlılardan sığınma talebinde bulunmuş, Karahanlı hükümdarı Oğulcak da bu isteği kabul etmiştir. Müslüman Sâmânî şehzadesinden etkilenerek Müslüman olan

⁵ Zekeriyâ Kitapçı, "Hz. Peygamberin Hadislerinde Türkler", *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, İstanbul, S. 43, Ağustos 1986, s. 20-21.

⁶ Yazıcı, *a.g.e.*, s. 64.

⁷ Tülay Yürekli, *Samaniler*, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2002, s. 65.

Satuk (Satuk Buğra Han), amcasına Oğulcak'a isyan etmiş ve devletin başına geçmiştir. Satuk Buğra Han'ın devlet başkanı olmasıyla Batı Karahanlı devletinin resmi devlet dini İslâm olmuştur. Bu durum diğer Türk devletleri ve boylarının İslâm'a geçişini hızlandırmıştır. 960 yılında Çiğil, Karluk, Yağma, Tohsı gibi Türk boylarından çok sayıda kişi İslâm dinine dahil olmuştur.

Özet olarak ifade etmek gerekirse Türkler Emeviler zamanında bazı Türk ülkelerinin fethedilmesi ile İslâm'la tanışmışlardır. Bu dönemde İslâm'a geçiş az ve duraksamalı olmuştur. Abbasilerle birlikte Türkler İslâm dinine yakınlaşmaya başlamışlardır. Türkler Abbasilerin çeşitli devlet kadrolarında etkin biçimde görev almışlar, Afşin, İhşid, Bayçur oğulları gibi aileler İslâm dinini kabul etmişler ve maiyetindeki halk tabakalarını yanlarına almışlardır⁸. IX. Yüzyıl ortalarından sonra yönetimi ve halkı Türk olan Türk-İslâm devletleri tarih sahnesine çıkmaya başlamıştır. İlk olarak İdil (Volga) Bulgar Hanlığı (922) Karahanlılar (945), Gazneliler (963), Selçuklular (1040), Harizmşahlar (1097) İlk Türk-İslâm devletlerinden bazılarıdır.

İslâm dininin Arap yarımadasında ortaya çıkışı miladî 6-7. yüzyıllara rast gelmektedir. İslâm dininin Türkler arasında resmî devlet dini olarak kabulü ise İslâm'ın doğuşundan yaklaşık üç asır sonrasına tekabül etmektedir. Bazı Türk boyları ve küçük topluluklar istisna tutulacak olursa İslâmiyeti resmi devlet dini olarak kabul eden bağımsız ilk Müslüman Türk devleti *İdil (Volga) Bulgar* devletidir. Nitekim ilk bağımsız Türk-İslâm devleti İdil (Volga) Bulgar Hanlığı, İslâm ülkelerinin tamamen uzağında idi ve bu dinin kabulüyle Bulgar toprakları İslâm coğrafyasına katılmış, Bulgar milleti de Abbasi Hilafeti'nin manevî otoritesini kabul etmişti⁹. İdil (Volga) Bulgar devleti 900'lü yılların başlarında herhangi bir dış baskı olmaksızın kabul etmişler ve 922'de resmen ilk bağımsız Türk-İslâm devleti olmuşlardır. Bulgarlar bununla yetinmemiş İslâm dinini diğer Türk boyları arasında yaymak için mücadele etmişlerdir.

Maveraünnehir bölgesindeki ticari faaliyetler de Türklerin İslâm'la tanışmasında ve bu dini kabul etmelerinde kısmen de olsa etkili olmuştur. Türkler ile devamlı surette ticarî ilişki içerisinde olan Müslüman ticaret adamları, ticaret kervanlarında yer alan dervişler Türk topluluklarının İslâm'ı kabul etmelerinde etkili olmuşlardır¹⁰.

⁸ Erdoğan Merçil, **Müslüman Türk Devletleri Tarihi**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 2000, s. 1.

⁹ Yazıcı, **a.g.e.**, s. 41.

¹⁰ Merçil, **a.g.e.**, s. 3.

1.1. Erken Devir Türkçe Kuran Tercümeleri Hakkında

İslâm dinini kitleler halinde kabule eden Türkler yeni dinin kitabını kendi dilleri olan Türkçeye tercüme etme ihtiyacı duymuşlardır. İlk Türkçe Kur'an tercümesinin ne zaman, nerede ve kim(ler) tarafından yapıldığını bugün için bilemiyoruz. Kaynaklarda bu konu hakkında değişik görüşler yer almaktadır.

Mevcut tarihî kaynakların verdiği bilgilere göre üzere ilk Kur'an tercümesi Fars diline olmuştur. Sâ mânî hükümdarı Ebu Salih Mansur ibn Nuh (961-976) emri ile yapılan satır arası Farsça Kur'an tercümesinde Taberi'nin Kur'an tefsiri örnek alınmıştır. Yapılan bu ilk tercümenin sunuş kısmında tercümenin en için ve kimler tarafından yapıldığını anlatılır¹¹.

Bu açıklamadan anlaşıldığına göre hükümdar Mansur ibn Nuh'a Taberi'nin kırk ciltlik hacimli Kur'an tefsiri getirilmiştir. Tefsiri okuma ve anlamada zorlanan Sâ mânî hükümdarı Mansur ibn Nuh bu Arapça tefsirin Farsçaya tercüme edilmesini istemiştir. Bunun için Maverâünnehir âlimlerini bir araya toplayarak konu hakkında onlardan icaz istemiştir. Âlimler de Arapça bilmeyenler için Kur'an tefsirini Farsça okuyup yazmanın uygun olduğunu ifade ettiler. Bunun üzerine hükümdarın buyruğu ile Buhara, Belh, Semerkant, İspicab, Fergana'dan gelen âlimler tercüme işini üstelendiler. Daha sonra hükümdar âlimlere kendi aralarından konuya en iyi vâkıf olanları seçmesini istedi. Onlar da Taberi tefsirini mümkün olduğu kadar kısaltarak Farsça tercümeyi yapmışlardır¹².

Kur'an-ı Kerim'in ilk Türkçe tercümesinin kim tarafından, ne zaman, nerede yapıldığı bugün için bilinmemektedir. Zeki Velidi Togan ilk Türkçe tercümenin de Farsça tercüme ile aynı dönemde yapıldığını belirtir. Buna delil olarak da tercüme heyeti içersindeki İspicablı Türk'ü gösterir¹³. Zeki Velidi'nin bu görüşü esas alınacak olursa ilk Türkçe Kur'an tercümesinin X. yüzyılda yapıldığını söylemek gerekir.

Fuat Köprülü ve Abdülkadir İnan Kur'an'ın ilk Türkçe tercümesinin XI. yüzyılın ilk yarısında yapıldığını belirtmektedirler¹⁴.

¹¹ J. Eckmann, "Eastern Turkic Translations of the Koran", **Studia Turcica**, Budapest 1971, s. 149-157. (tercüme: Ekrem Ural, "Kur'an'ın Doğu Türkçesine Tercümeleri" **İstanbul Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi XXI**, 1973, s.15-22.

¹² Habib Na'maî (editör), **Terceme-i Tefsir-i Tabarî I**, Tahran 1339/1961, s. 5-6.

¹³ Zeki Velidi Togan, "Londra ve Tahran'daki İslâmî Yazmalardan Bazılarına Dair" **İslâm Tetkikleri Enstitüsü Dergisi III**, İstanbul, 1959-1960, s. 135.

¹⁴ Fuat Köprülü, **Türk Edebiyatı Tarihi**, Akçağ Yayınları, Ankara, 2004, s. 188, İnan, **a.g.e.**, s. 8.

Erken devir Türkçe Kur'an tercümelerinde kullanılan yöntem "satır-arası" adı verilen yoldur. Bu yöntemle Arapça kelimelerin her birisine Türkçe ve/veya Farsça karşılıklar verilmiştir. Her bir kelimeye Türkçe karşılık vermek Türkçe kelime türetme ve ekleri işlek hale getirmek için iyi bir yöntemdir fakat Türkçenin sentaks yapısını bozmaktadır.

Erken devir Türkçe Kur'an tercümelerinden muhtemelen X-XIII¹⁵. yüzyıllar arasında yazıldığı varsayılanlar şunlardır:

1.1.1. Süleymaniye Nüshası (Karışık Dilli Tercüme)

Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma Bağışlar Bölümü no: 3966'da kayıtlıdır. Eseri bilim dünyasına tanıtan Nuri Yüce'dir.¹⁶ Daha sonra Nuri Yüce'nin yönetiminde Osman Toker, yazmanın 109b-144a yaprakları üzerinde yüksek lisans çalışması yapmıştır.¹⁷ Eserin kalan bölümlerini Nuri yüce, 2005–2007 yıllarında 4 öğrencisine yüksek lisans tez çalışması olarak taksim etmiş ve böylece yazmanın tamamı çalışılmıştır¹⁸.

Kur'an sure ve ayetlerinin sırası takip edildiğinde başında, ortasında ve sonunda eksikler olduğu görülen yazma, 222 yapraktan oluşmaktadır. Yazmanın başında Fetih (48) suresiyle ilgili olduğu anlaşılan bir hikâye vardır. Baş kısmı eksik olan bu hikâyenin ardından Hucurat (49) suresi gelmektedir. Yazma, Tebbet (111) suresinin üçüncü ayetinin sonunda bitmektedir. Eserin sayfa ebadı yaklaşık 17,5x26 cm'dir.

¹⁵ XVI. Yüzyıla ait olduğu bilinen Çağatay Türkçesiyle yazılmış Kur'an tercümelerine burada yer verilmemiştir. Çünkü bu tercümeler geç döneme aittir. Hamza Zülfikar'ın tanıttığı tercüme için bakınız: Hamza Zülfikar, "Çağatayca Bir Kur'an Tefsiri" **Türkoloji Dergisi**, IV, Ankara 1974, s. 153-195. Emek Üşenmez de XVI. Yüzyıla ait, Çağatay Türkçesi ile yazılmış yeni bir Kur'an tercümesinden bahsetmektedir: Emek Üşenmez, "Özbekistan Yazma Eserler Kütüphanesi", **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, 2/6 Kış 2009, s. 682-689.

¹⁶ Nuri Yüce, "Eine neu entdeckte Handschrift des Mitteltürkischen". — **Sprach - und Kulturkontakte der türkischen Völker. (Materialien der zweiten Deutschen Turkologen-Konferenz Rauschholzhausen, 13.-16. Juli 1990, herausgegeben von Jens Peter Laut und Klaus Röhrborn. Harrassowitz Verlag, Wiesbaden 1993. Veröffentlichungen der Societas Uralo-Altaica Band 37).** s. 221-227.

¹⁷ Osman Toker, **Karışık Dilli Kur'an Tercümesi (Varak no: 109b-144a)**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2000.

¹⁸ Cengiz Müfettişoğlu, **Karışık Dilli Bir Kur'an Çeviri Yazmanın 037a-072a Yaprakları Üzerinde Dil İncelemesi**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2006,¹⁸ Aslı Uygun, **Karışık Dilli Bir Kur'an Çeviri Yazmanın 114b-183a Yaprakları Üzerinde Dil İncelemesi**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2007, Recep Yılmaz, **Karışık Dilli Kur'an Tercümesi**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2007, Ayşe Uyansoy Hillhouse, **Karışık Dilli Kur'an Çevirisi (1a-37a)**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2006.

Sayfalardaki satır sayısı altı ile on altı arasında değişmektedir. Arapça metin, koyu ve büyük harflerle yazılmıştır. Türkçe çeviriler ise Arapça metnin satır aralarına daha küçük ve yukarıdan aşağıya doğru eğimli bir yazıyla yazılmıştır. Çeviri, kelime kelime yapılmakla birlikte bazen Arapça kelimelerin hacimli bir açıklamayla karşılandığı da görülür. Arapça kelimelerin anlamlarının kendinden önceki veya sonraki kelimelerin altına yazıldığı da olmuştur. Eserde çeviriler yanında tercüme edilen ayetlerle ilgili hadis, hikâye ve tefsirler de bulunmaktadır. Eserin bazı sayfalarının kenarlarında farklı bir kalemle yazılmış, özet mahiyetinde notlar vardır.

Yazmanın başının ve sonunun eksik olması sebebiyle kim tarafından, nerede ve ne zaman yazıldığını bilinmiyor. Fakat dil özelliklerinden yola çıkarak bu nüshanın hangi yüzyıllar arasında yazıldığını tahmin edebiliriz.

Eser, farklı şive özellikleri taşımaktadır. Tarihî Doğu Türkçesi ile Tarihî Batı Türkçesi özelliklerine karışık olarak yer veren bu tür eserler için Türkoloji literatüründe genellikle “karışık dilli” isimlendirmesi kullanılmaktadır. XII. yüzyıldan XIV. yüzyıla uzanan dönemin ilk zamanlarında ortaya konan eserlerde Karahanlı, Kıpçak ve Oğuz özelliklerini bir arada görmek mümkündür. Bu karışık dilli eserlerin meydana getirildikleri dönemin dil yapısı tam olarak aydınlığa kavuşmuş değildir.

1.1.2. İngiltere Nüshası (Rylands)

Manchester, Rylands Kitaplığı Arapça Yazmalar bölümünde saklanan bu tercümenin kayıt numarası 25-38’dir. Kim tarafından ne zaman ve nerede istinsah edildiği bilinmeyen bu tercüme satır arası olup kelime kelime yapılmıştır. İki dilli olan bu tercümede Arapça kelimelere Türkçe ve Farsça karşılıklar verilmiştir. Arapça ibareler sülüs Farsça ve Türkçe karşılıklar küçük ve ince nesihle yazılmıştır. Bu yazımda Farsça karşılıklar üstte Türkçe karşılıklar ise alt tarafta yer almaktadır. Eksik olan bu nüsha 1145 varak ve 14 cilttir. Janos Eckman eserin sözlüğünü Türkçe, Arapça, Farsça ve İngilizce karşılıklarıyla birlikte hazırlamıştır.¹⁹ Aysu Ata da söz konusu tercüme üzerinde çalışma yapmıştır.²⁰ Bunun dışında eser hakkında irili ufaklı çok sayıda makale bulunmaktadır.

¹⁹ Janos Eckmann, *Middle Turkic Glosses of the Rylands Interlinear Koran Translation*, Akademia Kiado, Budapest, 1976.

²⁰ Aysu Ata, *Türkçe İlk Kur’an Tercümesi, Karahanlı Türkçesi*, TDK Yay., Ankara, 2004.

Bu nüshanın diğerlerine göre farklı bir özelliği önceden de belirttiğimiz gibi Farsça-Türkçe karşılıkların bulunmasıdır. Bu nüshaya ait olduğu varsayılan iki varak İrlanda Dublin Chester Beatty Kütüphanesi numara 54 ve 55 de kayıtlıdır. Aysu Ata hazırlamış olduğu Kur'an tercümesi metninde eksik olan bu varaklar için Janos Eckmann'ın çalışmasından faydalanmıştır. Bir başka ifadeyle Janos Eckmann'ın çevirisini aynen metne yansıtmıştır²¹. Burada tartışılması gereken husus Janos Eckmann'ın her iki metin arasında nasıl bir benzerlik kurduğudur. Bu hususu anlamak için Janos Eckmann'ın makalesine bakmak yeterli olacaktır:

“1968’de İngiltere’ye yaptığım bir inceleme seyahatim esnasında, Manchester’deki Rylands nüshasını görmek fırsatını buldum. Chester Beatty Kütüphanesindeki Türkçe yazmalara bakmak temel amacıyla Manchester’den Dublin’e gittim. Özellikle yukarıda bahsedilen iki parça ile ilgilendim, çünkü Arberry’nin kataloğunda verilen tavsifleri Rylands yazmasına aynen uyuyordu. Acaba bu parçalar bu yazmaya mı ait yoksa şimdiye kadar bilinmeyen Kur'an tercümesinin yazmasının bir bölümü mü diye merak ettim. Onları incelerken durum benim için birdenbire aydınlandı. Onlar Rylands yazmasının iki kayıp yaprağıydı”²².

1.1.3. Süleymaniye Nüshası (Harezmi Sahası)

Güliden Sağol tarafından üzerinde doktora çalışması²³ yapılan bu nüsha tam olmakla birlikte müstensihî ve yazıldığı yer bilinmemektedir. Miladi 1363 istinsah tarihli bu tercüme 583 varaktır. Süleymaniye Kütüphanesi Hekimoğlu Ali Paşa Camii 2 numarada muhafaza edilmektedir. Janos Eckmann nüsha hakkında şu bilgileri verir:

...Manuscript: İstanbul, Süleymaniye Library, Hekimoğlu Ali Paşa No: 951). 588 fols., 9 lines to the page. The Koranic text and the interlinear translation end on fol. 583b. This is a complete manuscript. The Turkic words are written with black ink under the Arabic words. The suras in the Arabic texts are marked with a red line drawn over

²¹ Janos Eckmann, “Two Fragments of a Koran Manuscript with Interlinear Persian and Turkic Translations”, **Central Asiatic Journal** XIII, Wiesbaden 1969, s. 287-290.

²² Yukarıdaki alıntı Eckmann'ın makalesinden çeviridir. Makalenin aslının künyesi: “Two Fragments of a Koran Manuscript with Interlinear Persian and Turkic Translations”, **Central Asiatic Journal**, XIII/4, 1969, s.287-290. Çeviri Ayşe Gül Sertkaya tarafından yapılmıştır. “Satırasarı Farsça ve Türkçe Tercümeli Bir Kur'an Yazmasının İki Parçası”, **İlmî Araştırmalar** 9, İstanbul 2000, s. 255-258.

²³ Güliden Sağol, **An Inter-Linear Translation of The Qur'an into Khwarazm Turkish, Introduction, Text, Glossary and Facsimile**, Harvard University, 1993-1999.

*them. Dated the middle of Rabi'al-ahir, 764/January-February, 1363. the name of the copyist and the place of copying are not given in the manuscript*²⁴ .

Janos Eckmann'ın nüsha hakkında teknik bilgiler vermiştir. Daha önceden bu nüsha Millet Kütüphanesinde, Hekimoğlu Ali Paşa numara 951 de saklanmaktaydı. Nüshada dikkat çeken bir husus Farsça olarak bazı kaidelerin verilmiş olmasıdır. Gülden Sağol üzerinde doktora çalışması yaptığı bu nüshanın tavsifini şu şekilde anlatır:

...Tercümesi yapılmayan 196ab sayfaları ile Farsça olarak vakıf ve ibtida kaidelerinin verildiği 586b-587b'nin devamının olmayışı hesaba katılmazsa tam bir nüsha olup tercüme kısmı 583b'de kitabın tamamı ise 587b'de sona ermektedir. Sayfa numaraları yanlış verildiği için yeniden numaralandırdığımız kitabın varak ölçüsü 220x338 mm, yazı ölçüsü 175x255, kalınlığı ise 135 mm'dir.

Eserin her sayfasında, 9 satır Arapça, 9 satır Türkçe çeviri olmak üzere toplam 18 satır mevcuttur. Yazı karakteri olarak Arapçalarda muhakkak, Türkçelerde ise ta'lik kullanılmıştır...

İlk sayfada Fatiha suresi (1b), ikinci sayfada ise Bakara suresinin ilk üç ayeti ve besmelelerin çevirisi yer almaktadır (2a).

*...585b-586a'da Farsça olarak Kur'an ayetleriyle nasıl fal bakılacağı öğretilir...586b-587b'de Farsça olarak Kur'an-ı Kerim'in kıraatında riayet edilmesi gereken hususlardan olan vakıf ve ibtida kaideleri üzerinde durulmaktadır*²⁵ .

Harezm sahası özelliklerini yansıtan bu Kur'an tercümesi de kuşkusuz diğer Doğu Türkçesi erken dönem Kur'an tercümeleri gibi Türk dilinin tarihî sözlüğünün hazırlanmasında son derece önemlidir.

1.1.4. Tiem Nüshası (Türk İslâm Eserleri Müzesi)

Araştırmacılar tarafından mevcut Kur'an tercümeleri içerisinde muhtemelen en eskisi olarak tavsif edilen bu Kur'an tercümesi satır arası olup Arapça kelimelere doğrudan Türkçe karşılıklar verilmek suretiyle meydana getirilmiştir. Bu nüshayı diğerlerinden ayıran en önemli özelliklerin başında istinsah tarihi ve müstensihin

²⁴ Janos Eckmann, *Middle Turkic Glosses of the Rylands Interlinear Koran Translation*, Akademia Kiado, Budapest, 1976, s. 17-18.

²⁵ Gülden Sağol, *An Inter-Linear Translation of The Qur'an into Khwarazm Turkish, Introduction, Text, Glossary and Facsimile*, Harvard University, 1999, s. 301-302.

bilinişidir. H. 734/M. 1333-1334 yani 14. yüzyıl başlarında Şirazlı Muhammed b. Hacı Devletşah tarafından istinsah edilmiştir. İstinsah yerinin de Şiraz olduğu tahmin edilmektedir fakat bunu teyit veya inkâr eden herhangi bir bilgi şu an için mevcut değildir.

902 sayfadan müteşekkil bu tercüme İstanbul Türk İslâm Eserleri Müzesi (TİEM) numara 73'te saklanmaktadır. Her bir sayfasında 9 satır bulunmaktadır. Bu yönüyle Hekimoğlu Ali Paşa Camii nüshası ile benzerlik arz etmektedir. Eser üzerinde Abdullah Kök ve Suat Ünlü, Sema Barutçu danışmanlığında doktora çalışması yapmışlardır.²⁶ Ahmet Topaloğlu söz konusu nüsha üzerinde Ekrem Ural'ın doktora çalışması²⁷ yaptığını söylemişse de şu an için yayımlanmış bir kitap ve benzeri çalışmaya rastlayamadık.

1.1.5. Anonim Tefsir (Rusya)

Kim tarafından ne zaman ve nerede yazıldığı belli olmayan bu eser Orta Asya Tefsiri veya Anonim tefsir olarak bilinmektedir (Borovkov, 1963). Bu Kur'an tercümesi karışık bir yapıya sahiptir. Yer yer kelime kelime tercüme yer yer de tefsir özellikleri göstermektedir. Bazen surelerle ilgili hikâyelere de yer verildiği görülür. Araştırmacılar eserin dönemi ve dili hakkında değişik görüşler ileri sürmüşlerdir.²⁸ Eser 1914 yılında Zeki Velidi Togan tarafından bulunmuştur. Eserin dili genel hatlarıyla Müşterek Orta Asya Türkçesidir. Fakat Oğuz, Çağatay, Kıpçak ve Harezmi Türkçesi izleri de taşımaktadır.

Eser üzerinde Halil İbrahim Usta yüksek lisans tezi hazırlamıştır.²⁹ Borovkov bu tercümenin sözlüğünü hazırlamıştır.³⁰ Bu sözlük Türkçeye çevrilmiştir.³¹ Son olarak

²⁶ Suat Ünlü, **Karahanlı Türkçe'si Satır Arası Kur'an Tercümesi Giriş-Metin-İnceleme-Dizin**, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Ünv. Sos. Bil. Ens., Ankara, 2004, 811 sayfa. Abdullah Kök, **Karahanlı Türkçe'si Satır Arası Kur'an Tercümesi Giriş-Metin-İnceleme-Dizin** Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara Ünv. Sos. Bil. Ens., Ankara, 2004, 757 sayfa.

²⁷ Ahmet Topaloğlu, **Muhammed bin Hamza, XV. Yüzyıl Başlarında Yapılmış Kur'an Tercümesi I**, Kültür Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1978, s. 11.

²⁸ J. Eckmann, Abdulkadir İnan, Barthold, Fuat Köprülü, Kazakbay Mahmudov eserin dili ve yazıldığı yer hakkında görüş belirtmişlerdir.

²⁹ Halil İbrahim Usta, **XIII. Yüzyıl Doğu Türkçesi İle Yazılmış Anonim Kur'an Tefsirinin Söz ve Şekil Varlığı**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1989 Ankara.

³⁰ A. K. Borovkov, **Leksika Sredneaziatskogo Tefsira XII-XIII vv.**, Moskva, 1963.

³¹ Halil İbrahim Usta-Ebulfez Amanoğlu, **Orta Asyada Bulunmuş Kur'an Tefsirinin Söz Varlığı (XII-XIII. Yüzyıllar)**, TDK Yay., Ankara 2002.

Özbek Türkolog Kazakbay Mahmudov eser üzerinde bir çalışma³² yapmış ve bu çalışmaya tıpkıbasım da eklemiştir. Fakat Kazakbay Mahmudov'un çalışmasına eklediği tıpkıbasım oldukça bozuktur. Mahmudov 62 sayfalık incelemesinde söz konusu Kur'an tefsiri ile Özbek dili hakkında münasebet kurarak eserin dilinin Eski Özbek dili olduğunu belirtir³³.

1.1.6. Özbekistan Nüshası (Özbekistan)

1.2. Özbekistan Nüshasının Nitelikleri

1.2.1. Tavsifi

Özbekistan İlimler Akademisi Ebu Reyhan el Biruni adlı Şarksinaslık Enstitüsü'nde 2008 numarada kayıtlı bulunan bu Kur'an tercümesi satır arası Türkçe-Farsça tercüme içerir. Eksik olan bu nüsha, toplam 273 varaktır. Çalışmamız sırasında varakların yerinde bir değiştirme yapmadık. Orijinal şekli ile varak numaralandırması yaptık. Nüshanın cildi defalarca tamir görmüştür. Bunu varakların kâğıt cinsi ve renginden rahatlıkla anlaşılmaktadır.

Tercüme metninde sureler ve kısaltmaları şu şekilde gösterilmiştir:

B: Bakara Suresi.

A: Ali İmran Suresi.

N: Nisa Suresi.

E: Enam Suresi.

M: Maide Suresi.

Özbekistan Nüshasında şu varakların mükerrer olduğu görülür: 3b-4a, 4b-5a, 5b-6a³⁴, 42a-141b, 171a-170b, 184a-183b, 231a-230b, 249a-248b, 261a-260b, 262a-261b. Söz konusu bu mükerrer varakların bazılarında Arapça metin de dahil olmak üzere silik ve okunaksız kısımlar olduğu görülür.

³² Kazakbay Mahmudov, **Türkiy Tefsir (XII-XIII asr)**, Taşkent Devlet Şarksinaslık İnstitutu, Taşkent 2000.

³³ Mahmudov, **a.g.e.**, s. 12-28.

³⁴ 6a varığı ayrıca tek sayfa olarak baş taraftan metne konulmuştur. Bu durumda 6a varığı metinde üç kez mükerrer durumdadır.

Özbekistan Nüshasının nerede, kim tarafından, ne zaman ve niçin yazıldığı hakkında herhangi bir bilgiye sahip değiliz. Nüsha hakkında söylenenler varsayımlardan öteye gitmemiştir.

Özbekistan Nüshasında toplam beş sure bulunmaktadır. Surelerin tercümedeki dağılımı şu şekildedir:

Sure Adı	Sure Numarası	Ayet Sayısı	Tercüme Sayfa Numarası	Tercümedeki Ayetler
Bakara	2	286	4a1-90b1; 269a1-270b1	*23-*75, *100-282*, *285; *85-89*
Âl-i İmran	3	200	91a1-143b1	1-200
Nisa	4	176	143b1-196b1; 261a1-267b1	1-157*; *157-176
Maide	5	120	197a1-206b1 207a1-222b1 247a1-254b1 255a1-260b1 267b1-268b1	*60-91*; *17-60* *2-17* *91-108* 1-2*
Enam	6	165	223a1-238b1 239a1-246b1	*96-145* *72-96*

Bu Kuran tercümesinde 2. sure tam (eksikliklerle), 3. sure tam, 4. sure tam, 5. sure (1-117 ayetler) ve 6-sure (71-136 ayetler) den oluşmaktadır Tercüme satır arası olup Arapça kelimelere hem Türkçe hem de Farsça karşılıklar verilmiştir. 1–3 ve 19–22 numaralı sayfalar sonradan konulmuş ve onlarda sadece Arapça metne yer verilmiştir.

Kur'an tercümesini bilim dünyasına ilk olarak tanıtan A.A. Semenov'dur.³⁵ A.A. Semenov, Özbekistan İlimler Akademisi bünyesinde bulunan Ebu Reyhan el Biruni adındaki Şarksinaslık Enstitüsü'nün yazma eserlerinin katalogunu hazırlamıştır. Söz konusu katalogun dördüncü cildinde bu Kur'an tercümesini tavsif eder. Eckmann da bu nüsha hakkındaki bilgilerini Semenov'a dayandırır³⁶.

Satır arası hem Türkçe hem Farsça karşılığı olan bir diğer Kur'an tercümesi hatırlanacağı üzere İngiltere (Rylands) nüshası idi. İngiltere nüshasında satır arası tekniği olarak Farsça kelime üstte, Türkçe kelime ise altta bulunmaktaydı. Taşkent

³⁵ A.A. Semenov, **Sobranie vostochnih rukopisey**, Akademi Nauk Uzbekskoy, SSSR, IV, Taşkent 1957, s.45-46.

³⁶ Janos, Eckmann, **Middle Turkic Glosses of the Rylands Interlinear Koran Translation**, Akademia Kiado, Budapest, 1976, s. 17.

nüshasında değişik bir yol izlenmiştir. Yukarıdan aşağı Farsça; aşağıdan yukarı Türkçe yatay olarak yazılan tercüme metni bulunmaktadır. Arapça kelimenin sağ başından aşağı sola doğru uzantılı olarak Farsça karşılık verilmiş ve bu Farsça karşılığın bittiği yerden bazen Farsça karşılığı da alttan kesecek şekilde aşağıdan yukarıya doğru yani sağ alttan sol üste uzantılı biçimde Türkçe karşılık verilmiştir. Tercümeyle bu şekilde bakıldığı zaman Türkçe ve Farsça kelimelerin el ele tutuşmuş olduğu izlenimi uyanır veya birbirini takip eden dağ silsilelerini andırır.

Eksik olan bu Kur'an tercümesinin her bir sayfasında 5 satır bulunmaktadır. Sure başı olan (Maide Suresi) 267b varacağı 5 satır olmasına rağmen 2. satırda sadece bir kelimelik tercüme vardır. 200b varacağı normalde 5 satırdır. Fakat 6. satır ve tercümesi varacağın sol kenarına aşağıdan yukarıya doğru yazılmıştır. Benzer biçimde 212a varacağının sağ tarafına 6. satır tercümeleriyle birlikte yerleştirilmiştir.

Arapça ayetler kalın ve sülüs; Türkçe ve Farsça karşılıklar ise Arapça kelimelere nazaran oldukça ince bir hatla yazılmıştır. Yazmanın esas sayfaları karışmış 1-3 ve 19-22 sayfalar sonradan koyulmuş ve onlarda sadece Arapça metin verilmiştir. Tercümenin baş tarafından Fatiha suresi eksiktir. Kur'an tercümesinin birinci yaprağı (1a-6 satır) sonradan ilave edilmiştir. Bakara suresi ile başlayan bu varakta önceden de söylediğimiz gibi sadece Arapça Kur'an metni yer almaktadır. Eklemeyi yapan kişi kırmızı mürekkeple surenin adını ve kaç ayet olduğunu yazmıştır. (1b-7 satır), (2a-7 satır, iki satır da sol kenara ilave edilmiştir. Toplam 9 satır.), (2b ve 3a, 7 satır) (3b-7 satır). Buraya kadar olan kısım sonradan ilave olup sadece Arapça metni ihtiva etmektedir. Bakara suresinin başı ile başlayan bu Arapça metinli tercümesiz kısım (3b) varacağının 7. satırı ile Bakara Suresi 24 ayetle **امِنُوا وَعَمَلُوا الصَّالِحَاتِ اِنَّ لَهُمْ جَنّٰتٍ** **تَجْرٰى** sona erer.

(4a) varacağı ile Kur'an tercümesinin asıl metnine ve tercümesine geçiş yapılır. Tercüme Bakara suresi 23. ayetinin sonları ile başlamaktadır:

شَهِدَآءُكُمْ مِنْ دُونِ اللّٰهِ اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ

Tercümenin yer yer ortalarında ve muhtelif yerlerinde de benzer biçimde eklemeler vardır. 19a, 19b-20a, 20b-21a, 21b-222a, 22b varakları da tercümeyle sonradan eklenmiş Arapça metinleri ihtiva etmektedir. Eklemelerde tercüme söz konusu

değildir. Baştan eklenen üç varak dahi o kadar yıpranmıştır ki üzeri ince gözeneklerle doludur. Hatta yer yer bu eklemelerin de tamir gördüğü, üzerine başka cins kâğıtlardan yamalar yapıldığı görülmektedir.

Yazmanın muhtelif yerlerinde asıl Arapça metinden silinmiş veya tahrif edilmiş yerlere daha sonradan başka yazı sitili ile müdahale edilmiş fakat ilgili kelimenin Türkçe ve Farsça karşılıkları verilmemiştir. Bazı varaklarda mürekkep dağılması sonucu metnin tercüme kısımlarında okuma zorlukları yaşanabilmektedir. Özellikle 261a varağı son derece silik ve okunaksızdır. Arapça ayet dahi okunamaz halde olduğundan ayetin okunaksız yerleri yeniden yazılmıştır.

Birinci sırada yukarıdan aşağıya doğru Farsça tercüme (eğik vaziyette) ve devamında aşağıdan yukarıya doğru Türkçe tercüme (eğik vaziyette) silsile şeklinde birbirini takip etmektedir. Birkaç yerde Farsça ve Türkçe kelimelerin yerlerinde yanlışlık yapılmıştır. Bu nedenle gerek Türkçe gerekse Farsça tercüme metne aktarma sırasında bu sıraya dikkat etmek gerekir. Aksi halde Türkçe ve Farsça kelimeler birbirine karışabilir.

Açık saman rengi abadî bir zemine yazılan tercüme metninin kâğıdı bazı yerlerde değişmiştir. Açık sarı, parlak, saman renkli zemin bazen yerini nohudî renkli kâğıda bırakır. Yazmanın dış kabı açık kahverengi deridir. Bu deri üzerinde de farklı geometrik şekillerde süslemeler yer almaktadır. El Biruni adlı Kütüphanede nadir yazma (kol yazma³⁷) lar arasında saklanan bu eser kırmızı renkli özel bir kadife içerisinde muhafaza edilmektedir.

29x36³⁸ cm ebadındaki bu yazma üzerinde Maverâünnehir bölgesinin süsleme sanatını yansıtan çok sayıda bezek vardır. Her bir varağın sağ ve sol tarafları iki değişik süsleme ile bezenmiştir. Elyazmanın başı ve surelerin sonu altın ve renkli süslemelidir. Metinde ve cetvelde altın renk, süsleme ve unvanlar vardır.

Semenov'un tercüme ile ilgili verdiği bilgiler şu şekildedir:

Описываемая рукопись Корана включает в себе фрагмент, охватывающий арабский текст 2-главы (с несколькими пропусками), 3-главы (целиком), 4-главы (целиком), 5-главы (1-117 стих) и 6-главы (71-136 стих).

³⁷ Modern Özbek Türkçesinde el yazma esere bu ad verilmektedir.

³⁸ Bu ebat Semenov'da 29,5x34'tür.

Листы основного состава рукописи перепутаны при переплете. Лл. 1-3 и 19-22 более позднего происхождения, содержат лишь арабский текст. На листах основного состава рукописи, написанной крупным красивым четким почерком сулс, арабский текст сопровождается подстрочным, слово за слово, переводом на персидский и узбекский (тюркский) языки.

По характеру толстой лощеной бумаги, по почерку и пунктуации букв рукопись следует отнести к XIII в. За это говорят и встречающиеся в персидском тексте слова, не употребляющиеся в более позднем литературном языке, и характер тюркского перевода, язык которого приходится признавать, по принятой в настоящее время терминологии, караханидско-кипчакским. Памятник чрезвычайно интересен и важен для истории старо-узбекского языка. Другой экземпляр того же тюркского перевода Корана (полностью арабский текст с одним только тюркским переводом) обнаружен летом 1936 г. в одной стамбульской рукописи³⁹.

“1-3 ve 19-22 varaklar arası sadece Arapça metindir. Ana metin sayfasında güzel bir el yazısı ile yazılmış sülüs hatlı Arapça metin, Farsça ve Özbekçe (Türk dili) metin Arapça ile eş güdümlü yapılmaktadır.

Kalın kuşe kağıt, el yazısı ve noktalama karakterleri ve yazının niteliğine bakıldığında eser XIII. yüzyıla isnat edilmelidir. Farsça metin ve Türkçe çeviri dikkate alındığında eseri Karahanlı-Kıpçak sahasına dahil etmemiz gerekir. Eserin son derece ilginç ve önemli olan tarafı eski Özbek dilinin geçmişi içindir”.

1.2.2. Sahası ve Dili

Türk dilinin tarihi dönemleri içerisinde Müşterek Orta Asya Türkçesinin ayrı bir yeri ve önemi vardır. Karahanlı, Hakaniye Türkçesi gibi değişik adlarla da anılan bu döneme ait tarihî metinlerin azlığı, dönemi ve dil özelliklerini tam olarak tespit edememize yol açmaktadır.

³⁹ Semenov, **a.g.e.**, s. 45-46.

Kısmi farklılıklar göz önüne alınmazsa Köktürk, Uygur, Karahanlı ve Harezmi Türkçeleri birbirlerinin devamı niteliğindedir. Türklerin Turan yurdunda, Türkistan'da geniş bir coğrafi alana yayılmış olmaları dillerinin de farklı özellikler göstermesine yol açmıştır. Kâşgarlı Mahmut bu durumu meşhur eserinde genişçe ele almıştır⁴⁰.

Kâşgarlı Mahmut'un verdiği bilgiler ve o devirde yazılan eserlerden de anlaşılıyor ki Türk boyları arasında çeşitli fonetik ve morfolojik farklılıklar söz konusudur. Bu nedenle Türk dilinin X-XIII. yüzyıllar arasını kapsayan dönemi Karahanlı Türkçesi yerine "Müşterek Orta Asya (Ortak Türkistan) Türkçesi" ifadesi ile adlandırmayı yeğledik.

Erken devir Kur'an tercümelerinin pek çoğunda eserle ilgili bilgiler mevcut olmadığından mevcut eserin sahası ve dili hakkında görüş beyan etmek zorlaşmaktadır. Elimizdeki Kur'an tercümesi, Özbekistan Nüshası için de benzer durum söz konusudur. Özbekistan Nüshasının yazılış yeri olarak genelde Maverâünnehir bölgesini özelde ise Buhara'yı zikredebiliriz. Sâ mânîlerin başşehri olan Buhara'da Sâ mânîler uzun süre hakimiyet sürmüşlerdir. Bilindiği üzere Sâ mânîlerin resmî dili Farsça idi. Fakat Sâ mânîler devletinin tebasının büyük çoğunluğu Türk idi ve bu Türk nüfusu zaman içerisinde çoğalmıştır. Çünkü Oğuz, Karluk ve Kıpçak boyuna mensup Türklerin pek çoğu X. yüzyılda Sâ mânî topraklarına göç etmiş; Sâ mânîler de bu Türkleri kabul şartı olarak İslâm dinini ön şart koşmuşlardır. Ekonomik, siyasi ve benzeri nedenlerden dolayı Semerkant ve bilhassa Buhara bölgelerindeki Türk nüfusu zaman içerisinde artış göstermiştir. Soğd ve İran halkları ile karışan Türkler Buhara ve Semerkant bölgesinde ortak bir kültür havzası oluşturmuşlardır. Farsça ve Türkçe bu bölgede konuşulan iki önemli dil hâline gelmiş ve bu durum doğal olarak yazı diline de yansımıştır.

Günümüzde Özbekistan Cumhuriyeti idari sınırları içerisinde bulunan Semerkant ve Buhara'da hâlâ Farsçanın hissedilir derecede etkisi ve kullanımı söz konusudur. Zerefşan, Nevayi, Semerkant ve Buhara ve bu bölgelere bağlı köylerin bazılarında tamamen Farsça ve Tacikçe konuşulduğu bilinmektedir. Özbekistan Nüshası'nın satır arası Türkçe ve Farsça tercümeli olması bu eserin Buhara veya civarında yazıldığıнын en önemli kanıtlarından birisidir.

⁴⁰ Kâşgarlı Mahmud, **Divanü Lugâti't-Türk** (Besim Atalay, Divanü Lûgati't-Türk Tercümesi, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1985. s.

Tacikî denilen Tacik Farsçası aslında Sâmânîler döneminin Farsçası olup yabancı dillerden daha az etkilenmiştir⁴¹.

Farsçayı resmî yazışma ve öğrenim dili olarak kabul eden Sâmânîlerin himayesi ve desteği ile gelişen bu dil, İslâm öncesi dönemlerin Orta Farsçasını temel alan ve Arapçanın geniş kelime hazinesiyle zenginleşen, Arap harfleriyle yazılan bir Farsça hâline gelmişti⁴².

Maveraünnehir bölgesinde yaşayan Karluk, Oğuz ve Kıpçak Türklerinin çeşitli dil özellikleri Özbekistan Nüshasına da yansımıştır. Bu nedenle Özbekistan Nüshasının dilini temelde Doğu Türkçesine dayanan Karluk, Oğuz ve Kıpçak Türkçelerinin karışımı olan Müşterek Orta Asya Türkçesi olduğunu söyleyebiliriz. Dönem olarak da eseri XII. yüzyılın sonları ile XIII. yüzyılın başlarına dahil edebiliriz.

A. A. Semenov eserin XIII. yüzyıla ait olduğunu belirtir. Öne sürdüğü bu fikirleri desteklemek için de Farsça tercümelerin dilinin Klasik Farsça olduğunu, Türkçe tercümedeki kelimelerden hareketle de bu tercümenin dilinin Karahanlı-Kıpçak Türkçesi olabileceğini söyler⁴³.

Kur'an'ın Farsçaya ilk tercümesinin Sâmânîler zamanında Buharada yapılması, Sâmânîler zamanında çok sayıda Türk'ün İslâm dinine geçmesi, Özbekistan Nüshasının Türkçe tercüme yanında Farsça tercümeyi de içermesi ve benzeri hususlardan dolayı Sâmânîler tarihine de kısaca bakmamız faydalı olacaktır:

Sâmânîler (875-999), Orta Asya ve doğu İran'da kurulmuş, adını kurucusu Sâmân Hüdâ'dan alan bir hanedanlıktır. İslâm ordularının İran'ı ele geçirmesinin ve Seferi egemenliğinin yıkılmasının ardından İran'da iş başına geçen ilk yerli yönetimdir.

Sâmânîler dönemi Tacik milletinin başlangıcı olarak kabul edilir. Egemenlikleri 102 yıl süren Sâmânîler topraklarını, Horasan, Tabaristan, Kirman, Gorgan, Rey ve Maveraünnehir'e kadar yaymışlardır. Egemenliklerini kabul ettirmek için Sasaniler'in devamıymış gibi davranmışlardır. Başkentleri Buhara, Semerkand ve Herat gibi kentler olmuştur.

Sâmânîler eski İran kültürünü canlandırmak ile kalmadılar ve İslâmiyet'in yayılması için de büyük çaba sarf ettiler. Pers-İran kültürünün tüm etkilerini Orta Asya'ya yaydılar. Sanatta çanak - çömlek yapımında ileri gittiler ve süslemeli yazıları

⁴¹ Mehmet Kanar, **Kanar Farsça-Türkçe Sözlük**, Deniz Kitabevi, İstanbul, 2000, s. III.

⁴² Robert L. Canfield, "Türk-İran Geleneği", **Akdenizden Hindistan'a Türk-İran Esintileri**, Türkçesi: Ömer Acı, Kaknüs Yayınları, İstanbul 2005, s.21.

⁴³ Semenov, **a.g.e.**, s.

olan eserler verdiler. Toprakları içindeki birçok topluluk İslâmiyet'e girmeye başladı. Tarihçilere göre Sâmânîlerin gayretleri ile o dönemde yaklaşık 200000 Türk İslâmiyet'e girdi. Türkler'in İslâma girişi gelecekte bölgeyi egemenlikleri altına alacak olan Gazneliler'in büyük bir hızla güçlenmesine ortam hazırladı. Sâmânîler 999 yılında Karahanlılar tarafından yıkıldı⁴⁴.

Sâmânîler zamanında kullanılan Farsça Orta Farsça dönemi Farsçası olup bu devir değişik adlarla anılmıştır. Bazıları bu dönemi “saraya mensup” anlamına gelen Derî Farsçası, içerisinde Arapça güç deyim ve ifadeler az sayıda olması, Türkçeden etkilenmesi ve benzer nedenlerden dolayı Sâmânî ve Gaznevi devri Farsçası *Horasan Şivesi* (Şive-i Horasanî) olarak adlandırılmıştır⁴⁵. Derî Farsçası Horasan ve Eşkânî dilinin devamıdır. Öyleki İslâmî Fars edebiyatı Horasan'da doğup gelişmiştir. Nitekim Horasan Eşkânîlerinin hüküm sürdükleri bölge idi. Horasan şivesinin açık, sade ve ahenkli oluşu sebebiyle Sâsânî hükümdarları bu şiveyi saraylarının resmî dili olarak kabul etmişlerdir. Saffârilerin yıkılıp yerine Buhara'da Sâmânîlerin kuruluşuna kadar fazla bir gelişme gösteremeyen Derî Farsçası Sâmânîler zamanında canlanmış ve kuvvetlenmiştir⁴⁶. Ali Fuat Bilkan Sâmânîlerin Derî Farsça ve Pehlevî Farsçasından vazgeçerek İslâm yazısını kullanmaya başladıklarını söyler⁴⁷. Sâmânîler bu yeni dönemde Pehlevî ve Derî Farsçası etkilerini bir anda atmamışlar aksine bu dillerin etkileri uzun yıllar kendisini göstermiştir. Sâmânîler, İslâm dairesinde yeni bir Fars kültürü ve edebiyatı vücuda getirmişlerdir. Farsçayı konuşma, şiir ve bilim dili olarak geliştiren Sâmânîler pek çok Arapça eseri de Farsçaya tercüme etmişlerdir. Nitekim Fars edebiyatının en güçlü şairlerinden Rûdekî ve Dakikî bu devirde yetişmişlerdir⁴⁸. Nasıl ki Karahanlıların İslam dinine geçişi ile yeni bir İslâmî-Türk edebiyatı ve kültürü meydana gelmişse, Sâmânîlerin de İslâm'ı kabulleri ile yeni bir İslâmî-Fars edebiyatı meydana gelmiştir. İslâm öncesi Pehlevî ve Derî Farsçasından biraz farklı olan bu dil devresine Hudgson *Müslüman Farsçası* adını vermektedir⁴⁹. Günümüz Tacikçesinin de başlangıcı sayılan bu devir Farsçasının özellikleri Özbekistan Nüshasında kendini

⁴⁴ <http://tr.wikipedia.org/wiki/Sâmânîler>. Ibn Athir, volume 8, s. 396

⁴⁵ Muhammed İsti'lâmî, **Bugünkü İran Edebiyatı Hakkında bir İnceleme** (Çeviren: Mehmet Kanar), Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1981, s. 15.

⁴⁶ Muhammed İsti'lâmî, **a.g.e.**, s. 10-11.

⁴⁷ Ali Fuat Bilkan, “Türk-Fars Kültür Coğrafyası”, **Türk Edebiyatı**, 392, İstanbul 2006, s.10-13.

⁴⁸ Bilkan, **a.g.m.**, s. 11.

⁴⁹ M.G.S., Hudgson, **İslâm'ın Serüveni II**, İz Yayıncılık, İstanbul 1993.

göstermektedir. Tercümede geçen Farsça kelimeler ve ifadeler halkın anlayacağı tarzda, içerisinde Arapça kelimelerin fazla olmadığı X. yüzyıl sonu XI. yüzyıl başlarının Farsçası olan *Horasan Farsçası*dır. Farsçanın bu dil devresinin pek çok kelimesi *Eski Farsça*, *Pehlevi* ve *Avesta*'dan⁵⁰ kalmadır.

Özbekistan Nüshasında Farsça tercümedeki kelimelere baktığımız zaman bunların büyük çoğunluğunun Farsça sözlüklerde Pehlevi kökenli olduğunu görürüz⁵¹. Zeki Velidi Togan'ın ilk Türkçe Kur'an tercümesinin de Farsça tercüme ile aynı zamanda yapılmış olabileceğini belirtmişti. İlk Farsça tercüme yedinci Sâmânî hükümdarı *I. Mansur* zamanında (961-976) zamanında X. yüzyılın sonlarında yapılmıştı. *Zeki Velidi Togan*'ın söyledikleri göz önünde tutulursa *Özbekistan Nüshası*nın da X. yüzyıl sonları ile XI. yüzyılın başlarında yazılmış olabileceğini söyleyebiliriz.

Kâşgarlı Mahmud Soğdak⁵², Kencek ve Argu boylarının iki dil bildiğini ve bunların İranlılarla karıştığından dolayı şivelerinin bozuk olduğunu belirtir. İlk Farsça tercüme heyetinde bir Argu Türkünün de bulunması onun Türkçe yanında Farsça bildiğinin de açık delilidir. Bu nedenle ilk Türkçe tercümenin de Farsça tercüme ile yakın tarihli olması gerekir. Çünkü hem Türkçe hem de Farsçayı iyi derecede bilen bir Argu Türkü Farsça tercümeden ilham alarak Türkçe tercümeyi de yapmış olabilir. Zaten ilk Farsça tercüme halkı çift dilli olan (Türkçe-Farsça) Maverâünnehir halkı için yapılmıştı.

Özbekistan Nüshası diğer erken devir Türkçe Kur'an tercümeleri ile karşılaştırıldığı zaman TİEM 73 numarada saklanan nüsha ve Harezm Sahasında Yazılmış olan Hekimoğlu Ali Paşa Nüshası ile pek çok benzerliğe sahiptir. Bu doğal bir durumdur. Çünkü eldeki metin mukaddes kitap Kur'an'dır. Dolayısıyla Kur'an metni tercümelerinde büyük farklılıkların olması beklenemez. Sure sure veya varak varak karşılaştırma yerine bütün Kur'an tercümeleri bütün olarak ele alınıp karşılaştırılırsa

⁵⁰ Avesta, antik Mezopotamya dini olan Zerdüştlükün kutsal kitabıdır. Bu dini kuran Zerdüş, Gatalar denen dörtlükler yazmıştı. Bu dörtlükler Avesta'da toplanmıştı. Bu yazılar, Zerdüş'tün neye inandığını ve Zerdüşçülüğün temellerini anlatan tek belgedir. Avesta dili eski İran dillerinin bir parçası olan Indo-Iranian dilinden olup Sanskritçeye bağlanır ve Zazaca ile çok büyük benzerlikler gösterir. Avesta 21 kitaptan oluşmakta iken, İskender'in işgali sırasında yok olan kitaplardan sadece Yasna, Visparad ve Vendidad (veya Videvdat) kalmıştır

⁵¹ Kanar, **a.g.e.**

⁵² Kâşgarlı Mahmut'un verdiği bilgilere göre Soğdaklar vaktiyle Balasagun'a göçmüşler ve Semerkant-Buhara arası Soğdlardan oluşmaktaydı. Bunlar zamanla Türk nüfuzu ve geleneklerini hatta giyim kuşam şekillerini benimsemişlerdir. Kâşgarlı Mahmut zamanında Balasagun (Talas), İspicab (Sayram), Beyazşehir ve Argu ahalisi hem Soğdca hem de Türkçe konuşmaktaydı. Soğdca'nın da İranî bir dil olduğu bilinmektedir.

ortaya sağlıklı bir sonuç çıkacaktır. Bu karşılaştırma sırasında Kâşgarlı Mahmut'un Türk lehçe ve şivelerine ait dil özellikleri dayanak alındığı takdirde söz konusu tercümelerdeki lehçe ve şive ağırlığı da ortaya çıkmış olacaktır.

Özbekistan Nüshası ve diğer Eski Kur'an tercümelerinin bazı surelerinin karşılaştırmalı metni şu şekildedir:

Al-i İmran Suresi 126-136. ayetler

Özbekistan Nüshası:

A:126 (5) Taķı kılmağı anı Taŋrı, meger müjde taķı ķarār kılmaķ üçün köŋgüllerinġiz sizge [123b1] anıŋ birle. Taķı ermes yārī sizge meger Taŋrı ķatındın, yinġen, (2) ĥikmet birle iş kılġan.

Rylands Nüshası:

126 [3a1] Kılmağı anı Taŋrı meger müjde sizke amrulsun üçün (2) köŋgüllerinġiz anıŋ birle, yārī yok meger (3) nevmid bolup anlar.

Hekimoġlu Nüshası:

126.(4) Taķı kılmağı anı Taŋrı, meger müjde sizge; taķı ķarār kılmaķ üçün (5) köŋgüllerinġiz anın birle. Taķı irmes yārī birmek meger Taŋrı ķatındın, yinġgen, ĥikmet birle iş kılġan .

TİEM Nüshası:

126.Taķı kılmağı anı taŋrı māġār müjdā sizkā taķı ķarār kılmaķ üçün köŋüllerinġiz (8) aŋıŋ birlā. Taķı ārmāz yārī bermāk māġār taŋrı ķatındın yinġān ĥikmet birlā iş kılġan .

Özbekistan Nüshası:

A:127 Kesmek üçün bir öġürni anlardın kim küfr ketürdiler, (3) yā ĥār kılsa anlarını taķı ewrülseler nevmīdler.

Rylands Nüshası:

127 [3b1] Kesmek üçün bir buġġaķnı anlardın kim (2) tandılar azu töpen kılmur olarnı, yansalar (3) nevmīd bolup anlar.

Hekimoğlu Nüshası:

127. Kesmek üçün bir ögürni anlardın kim küfr ketürdiler, (7) yā ḥor kılsa anlarını, ewrüseler nevmīdlər.

TİEM Nüshası:

127. kasmāk üçün bir ögürni anlardın kim (9) küfr kätürdilär yā ḥor kılsa anlarını taqı ävrüsälär nävmīdlär.

Özbekistan Nüshası:

A:128 Yoq saṅga (4) işdin nerse, yā qaytsa yā tevbe qabūl kılsa yā qınasa anlarını; (5) ḥaḳīqat üze anlar küç qılğanlar.

Rylands Nüshası:

128. Yoq saṅga işdin [4a1] nerse azu tevbe bérür olar üze azu qınayur olar[nı], (2) olar zālimler.

Hekimoğlu Nüshası:

128. Yoq sanga (8) işdin nirse, yā qaytsa, yā tevbesini qabūl kılsa anlar üze, yā qınasa anlarını; (9) ḡaḳīqat üze anlar küç qılğanlar.

TİEM Nüshası:

128. Yoq saṅa işdin [50v /1] nārsä yā qayıtsa anlarını üzä yā qınasa anlarını ḥaḳīqat üzä anlar küç qılğanlar.

Özbekistan Nüshası:

A:129 Taqı Taṅrıḡa ne kim kökler içinde turur [124a1] taqı ne kim yer içinde turur. Yarlıqayur kimge kim tilese taqı qınayur (2) kimni tilese. Taqı Taṅrı yarlıқаған, raḥmet qılğan.

Rylands Nüshası:

129. Ol Taṅrıқа ol kim (3) kökler içinde ol kim yerler içinde, örter [4b1] kimni kim tilese, qınayur kimni kim tilese, (2) bolḡay kim qurtulḡay sizler.

Hekimoğlu Nüshası:

129. Taqı Taṅrıḡa ni kim kökler içinde turur taqı ne kim yirde [64b/1] turur. Yarlıқar kimni tilese taqı qınayur kimni tilese. Taqı Taṅrı yarlıқаған, (2) raḥmet qılğan.

TİEM Nüshası:

129.tağı tañrıқа nä kim kăklăr içindä turur (2) tağı nä kim yär içindä turur. Yarlıqayur kimkä kim tiläsä tağı kınayur kimni tiläsä. Tağı Tañrı yarlıқаған, (2) raḥmät kılğan.

Özbekistan Nüshası:

A:130 Ey anlar kim (3) bittiler; yimenğ ribānı қат қат қат қılınmış (4) tağı saқınıñ Tañrıdın, bolğay kim siz қurtulğay siz.

Rylands Nüshası:

130.Ey (3) anlar kim bittiler, yemenğler ribānı, [5a1] iki ança üze üze üze қılмақın, қорқуңлар Tañrıdın, (2) bolğay kim қurtulğay sizler.

Hekimoğlu Nüshası:

130. Ay anlar kim bitile<r> ! Yimeng ribānı, қат қат (3) қат қıl<ın>mış, tağı saқınıñ Tañrıdın, bolğay kim siz қurtulğay siz.

TİEM Nüshası:

130. Ay (3) anlar kim bittilär yemän ribānı қат қат қılınmış. Tağı қорқуñ tañrıdın (4) bolğay kim siz қurtulğay siz.

Özbekistan Nüshası:

A:131 Tağı saқınıñ ol otdın kim (5) anuқ қılındı kăfirlerğa.

Rylands Nüshası:

131Қорқуңлар ol otdın, (3) ol kim anutıldı kăfirlarқа.

Hekimoğlu Nüshası:

131.Tağı saқınıñ (4) ol otdın kim anuқ қılмаdı kăfirlerğa.

TİEM Nüshası:

131.tağı қорқуñ ol otdın kim anuқ қылındı kăfirlärkä.

Özbekistan Nüshası:

A:132 Tağı boyun süñg Tañrıға [124b1] tağı yalawaçğa, bolğay kim siz raḥmet қılğay siz.

Rylands Nüshası:

132.Boyun suñglar [5b/1] Tañrıқа hem yalawaçқа bolğay kim raḥm қılınğay sizler.

Hekimoğlu Nüshası:

132.Tağı boyun süñg Tañrıға (5) tağı yalawaçğa, bolğay kim siz қurtulğay siz.

TİEM Nüshası:

132.taķı boyun süñ tañrıķa taķı yalawaķķa bolğay kim siz raķmät kılınğay-siz.

Özbekistan Nüshası:

A:133 Taķı iwünğ (2) yarlıķamak tapa İğinğizdin taķı uçmaķķa, anınğ ini (3) kökler taķı yer anuķ kılındı saķınğanlarğa.

Rylands Nüshası:

133(2) Éwinğler yarlıķamakķa (3) İğinğizdin hem uşmaķ, anınğ éni köklerçe [6a1] yerlerçe, anutuldı saķnuqlarķa.

Hekimoğlu Nüshası:

133.Taķı iwünğ (6) yarlıķamak tapa İğinğizdin taķı uçmaķķa; anınğ ini kökler (7) taķı yir; anuķ kılındı saķınğanlarğa.

TİEM Nüshası:

133. taķı ewünğ (6) yarlıķamak tapa idinğizdin taķı uçmaķķa anınğ eni köklär taķı yär anuķ kılındı (7) qorqğanlarķa .

Özbekistan Nüshası:

A:134 (4) Anlar kim ĥarc kılurlar kinğlikde taķı darlıķda taķı yutğanlarğa (5) öfkeni taķı ‘afv kılğanlarğa kişilerdin. Taķı Tanğrı süwer körklüglük kılğanlarını.

Rylands Nüshası:

134.Anlar kim hezñe kılurlar kénğlik ĥâlde (3) hem tarlıķ ĥâlde hem sinğürgenlerni öwkeni [6b1] hem ‘afv étkenler boğındın,Ol Tanğrı (2) sewer edğü işliglerni .

Hekimoğlu Nüshası:

134.Anlar kim ĥarc kılurlar (8) kinğlikde taķı tarlıķda, taķı yutğanlarğa öfgeni taķı ‘afv kılğanlarğa (9) kişilerdin. Taķı Tanğrı sewer körklüklük kılğanlarını.

TİEM Nüshası:

134. Anlar kim ĥarc kılurlar kenğlikdä taķı tarlıķda taķı yutğanlarķa (8) öfkäni taķı ‘afv kılğanlarķa kişilärdin. Taķı tañrı säwär ädgülük kılğanlarını.

Özbekistan Nüshası:

A:135 [125a1] Taķı anlar kim ol vaķtın kim kıldılar körksüz işni yä küç kıldılar (2) özleringe; anğdılar Tanğrını taķı yarlıķayu tilediler yazuqlarını. (3) Taķı kim yarlıķayur

yazuqlarnı, meger Tanğrı? Tağı peyvestelik kılmadılar (4) anıñg üze kim kıldılar tağı anlar bilürler anlar.

Rylands Nüshası:

135. Anlar kim kaçan (3) kılsalar körksüz işni azu küç kılsalar [7a1] özleringe üze yād kılurlar Tanğrını, yarlıkatu kıolarlar (2) yazuqlarını kim yarlıkasa yazuqlarını (3) meger Tanğrı, tutaşı turmazlar anıñg üze kim [7b1] kıldılar, olar bilürler.

Hekimoğlu Nüshası:

135. 135. Tağı anlar <kim> [65a/1] kıldılar körksüz işni yā küç kıldılar özleringe; anğdılar (2) Tanğrını tağı yarlıkayu tilediler yazuqlarını. Tağı kim yarlıkayur yazuqlarnı, (3) meger Tanğrı? Tağı peyvestelik kılmadılar anıñg üze kim kıldılar, tağı anlar bilürler.

TİEM Nüshası:

135.(9) tağı anlar kim ol vaqtın kim kıldılar körksüz işni tağı yā küç kıldılar özläriñä anğdılar tanğrını tağı yarlıkayu tilädilär [51r/1] yazuqlarını. Tağı kim yarlıkayur yazuqlarnı mägär tanğrı. Tağı päyvästälük kılmadılar anıñg üzä kim kıldılar tağı anlar (2) bilürlär.

Özbekistan Nüshası:

A:136 Anlarnıñ yanutı (5) yarlıkamaq anlarnıñ İdisindin; tağı büstänlar aqar astındın [125b1] arıqlar, cävidäneler anıñg içinde. Tağı neme körklüg ‘amel kılganlarnıñ yanutı.

Rylands Nüshası:

136. Bu ögür (2) olarnıñ yanutları yarlıkamaq idilerindin (3) hem uşmaqlar aqar altınıda [8a1] arıqlar, cävidäneler anıñg içinde, néme körklüg (2) iş kılgıllarnıñ yanutı.

Hekimoğlu Nüshası:

136. (4) Anlar, anlarnıñ cezāsı yarlıkamaq, anlarnıñ İdisindin; tağı büstänlar, (5) aqar altınıdın arıqlar, cävidäneler anıñg içinde. Tağı neme körklüg ‘amel kılgan –(6) larnıñ yanutı!

TİEM Nüshası:

136.anlar anlarını yanutı yarlıkamaq idilärindin taqı büstānlar aqar astındın (3) arıqlar cāvidānālär anıñ içindä. Taqı nemä körklük ‘ amāl qılğanlarını yanutı.

Maide Suresi 17-27. ayetler

Özbekistan Nüshası:

M:*17 [207a1] Küfr ketürdi anlar kim aydılar; haqıqat üze (4) Tañgrı ol Meryem oğlu ‘īsā. Aygıl; kim yıgar (5) Tañgrıdın nerseni eger tilese kim yoqatsa Meryem oğlu ‘īsā’nı, taqı anasını taqı ol kimerseler kim yer içinde qamuğını (2) taqı Tañgrığa köklerniñ mülki taqı yerniñ, taqı ne kim ikisi arasında. (3) Yaratur ne kim tilese, taqı Tañgrı qamuğ nerse üze yarağlıg.

Rylands Nüshası:

17. Çın-oq tandı (3) anlar kim aydılar: bütünlükin Tañgrı ol, mesih oğlu ‘īsā. [30b1] “Aygıl: “Kim erklig bolur Tañgrıdın nerse,(2) eger tilese heläk qılmaq Meryem oğlu mesihni (3) taqı anasını, taqı ol kim yer içinde turur qamuğ.[31a1] Ol Tañgrığa köklerniñ hem yerlerniñ mülki, (2) ol hem iki ara törütür neni kim tilese, (3) Ol Tañgrı qamuğ neni üze uğan ol.

Hekimoğlu Nüshası:

17. Küfr ketürdi anlar kim aydılar: “ Haqıqat üze Tañgrı ol (6) Meryem oğlu ‘īsā. “Aygıl: “Kim yıgar Tañgrıdın nirseni; eger tilese (7) kim yoqatsa Meryem oğlu ‘īsānı taqı anasını, taqı ol kim irselerni kin (8) yir içinde qamuğını? “Taqı Tañgrığa köklerniñ mülki taqı ikisi arasında.Yaratur neni kim tilese, taqı Tañgrı tigme bir nirse üze [107b/1] yarağlıg.

TİEM Nüshası:

17. tandı oq anlar [82v/1] aydılar bütünlükün tañrı ol mäsihni märyäm oğlu. aygıl kim ärklig bolur tañrıdın närsä (2) ägär tiläsä yok yodun qılmaq mäsihni märyäm oğlu anıñ anası nä kim yär içindäkini (3) qamuğ yumqını.tanrınıñ käklär yärlär ärkligligi nä kim ol ekki ara ärsä. yaratur nägü (4) tiläsä.tañrı tegmä närsä üzä uğan turur.

Özbekistan Nüshası:

M:18 (4) Taķı aydı Cuhūdlar taķı Tersālar; biz (5) Taŋırınıŋ oğulları taķı dōstları. Aygıl; ne üçün ķınar sizni yazuķlarıŋız birle? [207b1] Siz yaratılmış, ol kimerselerdin kim yarattı. Yarlıķayur kimge kim tilese (2) taķı ķınayur kimge kim tilese. Taķı Taŋırığa köklerniŋ mülki (3) taķı yerniŋ, taķı ne kim ikisi arasında. Taķı anıŋ tapa ķaytmaq.

Rylands Nüshası:

18.[31b1] aydı cuhūdlar hem tersālar: (2) biz Taŋırınıŋ oğlanları –miz hem dōstlarımız. (3) Aygıl: nelük ķınar sizni yazuķlarıŋız birle? [32a1] Kendü sizler ādemi siz, andın kim yōrüttı, yarlıķayur(2) kimni tilese hem ķınayur kimni tilese,(3) Ol Taŋırığa köklerniŋ hem yerlerniŋ mülki [32b1] hem ol iki araķı, aŋgar ol yanış.

Hekimoğlu Nüshası:

18. Taķı aydı cuhūdlar taķı tersālar: “ Biz Taŋırınıŋ oğulları taķı dōstları.”(2) Aygıl: ne üçün ķınar sizni, yazuķlarıŋız birle?Siz yaratılmış, ol kim irsedin kim yarattı.(3) Yarlıķar kimni tilese taķı ķınayur kimge kim tileyür. Taķı Taŋırığa köklerniŋ mülki (4) taķı yirniŋ, taķı ne kim ikisi arasında. Taķı anıŋ tapa ķaytmaq.

TIEM Nüshası:

18. aydı cuhūdlar taķı tersāklār (5) biz taŋırınıŋ oğlanları biz anıŋ säwüglāri miz. aygıl: nālük üçün ķınayur silārni, yazuķlarıŋız birlā. yoķ kim silār (6) anıŋdın kim yarat(t)ı. Yarlıķar kimni tilāsā taķı ķınayur kimni tilāsā. taŋırığa turur köklār yārlār ārklig(7)-ligi nā kim ol ekki ara ārsā anıŋ tapa ol yanış.

Özbekistan Nüshası:

M:19 (4) Ey kitāb eyeleri; keldi sizge yalawaķımız; (5) açuķ ķılur sizge, süstluķ üze yalawaçlardın, kim [208a1] aysaŋız; kelmedi bizge müjde birgendin, ķorķutğandın. (2) Keldi sizge müjde birgen taķı ķorķutğan. Taķı Taŋır (3) ķamuğ nerse üze yarağlıg.

Rylands Nüshası:

19. Ey bitig boğnı, keldi ök sizke (3)biziŋ yalawaķımız, belgültür sizke, sustluķ üze yalawaç-[33a1]lardın, kim aysa siz: kelmedi bizke (2) müjdeçidin hem ķorķutğuçidin, çın-oķ keldi sizke (3) müjdeçi hem ķorķutğuçı, Ol Taŋır ķamuğ neŋg üze uğan.

Hekimoğlu Nüshası:

19. Ay kitāb eyeleri! (5)Keldi sizke yalavaçımız; (5) açuq kılur sizge, sustluq üze yalavaçlardın, (6) kim aysaŋız: “ Kelmedi bizge müjde birgendin taqı qorqutgandın.” Keldi sizge (7) müjde birgen taqı qorqutğan. Taqı Tanğrı tigme bir nirse üze yaraqlıq.

TIEM Nüshası:

19. ay bitig idiläri kaldi ök silärkä (8) yalavaçımız bälgürtür silärke üzüklük käsüklük üzä yalavaçlardın kim aymaқıñızlar kälmädi biziñkä (9) säwinç berdäçidin ap qorqut(t)açıdın. kaldi ök silärkä säwinç berdeçiden ap qorqut(t)açıdın. Kaldi ök silärkä säwinç berdäçi qorqut(t)açı. Tanğrı tegmä bir närsä üzä uğan turur.

Özbekistan Nüshası:

M:20 Taqı ol waqtın kim aydı Mūsā (4) qavminge; ey qavmum, zıkr kılınğ Tanğrınınğ ni‘ metin (5) sizinğ üze ol waqtın kim qıldı sizinğ içinğizde peygamberler taqı qıldı sizge [208b1] melikler taqı birdi sizge anı kim birmedi bir kimersege (2) ‘älemlerdin.

Rylands Nüshası:

20. [33b1] Ançada aydı Mūsā, boğnıqa: ey boğnum, (2) yād kılınğlar Tanğrı ni‘ metini sizinğ üze (3)ançada qıldı sizinğ içinğizde peygamberler sizge [34a1] melikler hem bérdi sizke, anı kim bérmedi (2) bir kimerseke (2) ‘älemluğlardın.

Hekimoğlu Nüshası:

20 Taqı ol waqtın kim aydı (8) Mūsā (4) qavmınğa:”Ay qavmum!,zıkr kılınğ Tanğrı ni‘ metin sizinğ üze, (9) ol waqtın kim qıldı sizinğ içinğizde peygamberler taqı qıldı sizge melikler taqı birdi sizge [108a/1] anı kim birmedi bir kim irsege ‘älemlerdin.”

TIEM Nüshası:

20. [83r/1] Ançada kim aydı Mūsā yalavaç öz bođunıña yād kılınğlar tanğrınınğ ni‘ mätini silär üzä ançada qıldı silär içindä yalavaçlar qıldı silärni eliglär berdi silärkä anı kim bérmedi bir kim ärsäkä (3) ‘äjunluğlardın.

Özbekistan Nüshası:

M:21 Ey qavmum; kiring arıq (3) kılınmış yirge, ol kim bitidi Tanğrı sizge. Taqı qaytmanğ (4) soñlarınğız üze kim ewrülgey siz ziyān kılğanlar.

Rylands Nüshası:

21. Ey boğnum, (3) kiringler yerke, arıg yerke ol kim bitidi Taŋrı [34b1]sizke, yanmaŋ lar kiđinleriŋizke (2) yanga sizler ziyānlıg bolup sizler.

Hekimoğlu Nüshası:

21.”Ay qavmum! Kiring (2) arıg kılınmış yirge, ol kim bitidi Taŋrı sizge. Tağı kaytmaŋ (3) soŋlarıŋız ūze kim ewrölgey siz ziyān kılğanlar.”

TIEM Nüshası:

21.Ay māniđ boğunum kiringlār ol arıtılmış yārkā kim bitidi taŋrı (4) silārkā. Qadranmaŋlar arqalarıŋız ūzā yangay silār qorquğlılar.

Özbekistan Nüshası:

M:22 (5) Aydılar; ey Mūsā; haqıqat ūze anıŋ içinde erenlerni, boynağular. [209a1] Tađı biz kirmegey miz aŋga, ançağa tegrü kim çıqğaylar andın. (2) Eger çıqsalar andın, haqıqat ūze biz kirgenler miz.

Rylands Nüshası:

22. Aydılar:(3) ey Mūsā, bütünlükin anıŋ içinde boğun küçlögler, [35a1] biz hıç kirmez- miz aŋga çıqmağınça olar(2) andın eger çıqsalar andın, (3) biz kirgenler -miz.

Hekimoğlu Nüshası:

22. Aydılar:”Ay Mūsā!(4)Haqıqat ūze anıŋ içinde erenler bar boynađu. Tađı biz kirmegey biz aŋga, ançağa tegrü kim çıqğaylar (5) andın. Eger çıqsalar andın, haqıqat ūze biz kirgenler biz.

TIEM Nüshası:

22.aydılar ay mūsā(5) çın anıŋ içindā bođunlar bar ūz öwkāsi ūçün iş kılğan biz kirmägäy ök miz aŋar anlar çıqğınçağa tegi andın. Apaŋ çıqsalar (6) andın biz kirigilār miz.

Özbekistan Nüshası:

M:23 (3) Aydı iki er anlardın kim qorqarlar eđgülük kıldı (4) Taŋrı ol ikegü ūze; kiring anlar ūze kapuğqa. Ol vaqtın kim (5) kirsengiŋiz aŋga, haqıqat ūze siz yinğenlersiz. Tađı Taŋrı ūze [209b1] tevekkül kılınğ, eger ersengiŋiz bitgenler.

Rylands Nüshası:

23. Aydılar iki er [35b1] anlardın kim qorqarlar, ni'met bérdi Taŋrı ol iki üze: (2) kiring ler olar üze kapuğqa,qaçan (3) kirse sizler yenigililer siz Taŋrı üze, [36a1] köngül uruŋlar eger mü'min erse sizler.

Hekimoğlu Nüshası:

23. Aydı iki er (6) anlardın kim qorqarlar edgülik kıldı Taŋrı anlar üze: “Kiring anlar üze kapuğqa. Ol vaqtın kim kirsengiz anğa, haqıqat üze siz yingenler. Taqı Taŋrı üze (8) tevekkül kılınğ, eger irsengiz bitgenler.”

TIEM Nüshası

23.Aydı ikki er anlardın kim qorqarlar (7) erinç bedri taŋrı ol ekki üzä; kiringlar anlar üzä kapuğqa. Qaçan kirsä silär aŋar silär (8) ut(t)açı silär. Taŋrı üzä köñül uruŋlar äğär ärsä silär kertgünüglilär.

Özbekistan Nüshası:

(M:24 Aydılar: (2) Ey Mūsā, biz kirmegey miz anğa ulaşı, peyveste bolmışlarınça (3) anıñ içinde. Bargıl sen İdiñg, öldürüşünğ. (4) Biz munda olturğanlarmuz

Reylands Nüshası:

24 Aydılar: ey Mūsā; biz kirmez-miz anğa (3) ulaşı ol kim andalar erken anıñ içinde. bargıl sen [36b1] seni igitken, toquşuŋlar ikegü, biz munda (2) oldruğlılar-miz.

Hekimoğlu Nüshası:

24. Aydılar: “Ay Mūsā! (9)Haqıqat üze biz, kirmegey biz anğa ulaşı, peyveste bolmışlarınça anıñ içinde. Bargıl sen[108b/1] taqı İdiñg, ikegü takuşuñg. Biz munda olturğanlar.”

TIEM Nüshası

24. aydılar ay mūsā (9) biz kirmägäy ök miz aŋar tutaşı näçä kim olar bar ärginçä anıñ içindä bargıl sän sänıñ uluğıñ ya'nı hārūn toqışınlar.[83v/1] biz munda oltruğlılar miz.

Özbekistan Nüshası:

M:25 Aydı; İdim, haqıqat üze men (5) erklenmes men, meger özümni taqı uyamnı. Ayırt kemişgil aramızda [210a1] taqı buyruqdın çıqğan erenler arasında.

Reylands Nüshası:

25. Aydı: İdim, men erklig bolmaz men, (3) meger özümke, kadaşımka, adırğıl biziñg ara [37a1] fāsık boğunlar ara.

Hekimoğlu Nüshası:

25. Aydı:” İdim! (2) Haqıqat üze men erklenmes men, meger özümni taqı uyamrı. Ayırt kemişgil aramızda taqı(3) buyruqđın çıqğan erenler adırğıl biziñg arasında.”

TIEM Nüshası

25. aydı idimä män ärklig bolmas mäs mägär özümkä mäniñ kadaşım üzä.(2) adırğıl bizli ara yarlıqđın çıqıǵlı boğunlar ara.

Özbekistan Nüshası:

M:26 Aydı Tañrı; (2) Haqıqat üze ol, harām kılınmış turur anlar üze kırk yıl. (3) Mütəhayyir bolurlar yer içinde. Qadğurmağıl buyruqđın çıq(ğ)an (4) erenler üze.

Reylands Nüshası:

26. (2)Aydı Tañrı harām kılınmış erür olar üze(3) kırk yılını, hıre bolurlar yer [37b/1] içinde, ökünmegil fāsık boğunlar (2) üze.

Hekimoğlu Nüshası:

26.Aydı: “Haqıqat üze ol, harām kılınmış anlar üze (4) kırk yıl. Mütəhayyir bolurla<r>yirde. Qadğurmağıl (5) buyruqđın çıqğan erenler üze.”

TIEM Nüshası

26. aydı ol harām kılınmış turur anlar üzä(3) kırk yıl. Tazginü yöriyürlär yär içindä.qadğurmağıl yarlıqđın çıqıǵlı boğunlar.

Özbekistan Nüshası:

M:27 Taqı oquğul anlar üze Ādem’ning iki (5) oǵlınıñ haberin haq birle; ol vaqtın kim qurbān kıldılar, qurbānnı qabul kılındı [210b1] ol ikide birisindin taqı qabul kılınmadı taqı birisindin⁵³ (2) aydı; öltürgey men sini. Aydı; haqıqat üze qabul kılur Tañrı (3) saqınğanlardın.

⁵³ silme ve düzeltme var.

Reylands Nüshası:

27. okıgıl olar üze Ādemnünġ (3) iki oġlı ħaberini sezāça, ançada ħurbān kıldılar, ħurbān kılmak [38a1] pezīrlendiler ikide birindin yime (2) pezirlenmedi taķı birindin, aydı: öldürmek üçün séni. (3), men ħorķar men Taņġrıda ‘ālemluġlar idisidin.

Hekimoġlu Nüshası:

27. Taķı okuġul anlar üze Ādemnünġ iki oġlınınġ ħaberin, (6) ħaķ birle: Ol vaķtın kim ħurbān kıldı<lar>, ħurbānı ħabūl kılındı ol ikide birisindin taķı (7) ħabūl kıılınmadı taķı birindin. Aydı: “öldürgey men sini. “Aydı: “Ĥaķīķat üze ħabūl kıılır (8) Taņġrı, saķınġanlardın.”

TİEM Nüshası

27.(4) okıgıl anlar üzä ādām yalavaġnıġ ekki oġlanı sawı kertülüg birlä ançada tafnaġu tapuġ kıldılar tafnaġu tapuġ bāzārlāndı olarda birisindin (5) bāzārlānmādi taķı birindin. aydı öldürgäy ök män seni. aydı bezārläyür taņrı saķnıķlardın.

Nisa Suresi 37- 47. sureler

Özbekistan Nüshası:

N:37 [159a1] Anlar kim baĥıllıķ kıılurlar taķı buyururlar kişilerge (2) baĥıllıķ birle. Taķı örterler anı kim birdi anlarġa Taņġrı, fażlındın. (3) Taķı anuķ kılduķ kāfirlerġa ħın ĥār kılgan.

Rylands Nüshası:

37. Anlar kim baĥıllıķ kıılurlar (2) fermānlayurlar bođunķa baĥıllıķın (3) hem kizleyürler anı kim bérdi olarķa Taņġrı öz artuķluķındın, [15a] anuttımız kāfirlerķa ħın (2) ĥārlaġlı.

Hekimoġlu Nüshası:

37. Anlar kim baĥıllıķ kıılurlar taķı buyrurlar kişilerge (2) baĥıllıķ birle. Taķı örterler anı kim birdi anlarġa Taņġrı, (9) fażlındın. Taķı anuķ kılduķ kāfirlerġa ħın ĥor kılgan.

TİEM Nüshası:

37. anlar kim saranlıķ kıılurlar (6) fārmānlar kişilärķä saranlıķnı. kizlärlär anı kim bedri anlarķa taņrı artuķluķdın (7) anut(t)ımız tanıġlılarķa uçuzlaġlı ħınnı.

Özbekistan Nüshası:

N:38 Taķı anlar kim (4) ĥarc kılurlar mällarını, ĥalklarınġ körmeki üçün; taķı bitmesler (5) Tanġrıġa taķı kıyamet küñge. Taķı kim bolsa İblīs [159b1] anġa ĥoldaş, neme yawuz ĥoldaş.

Rylands Nüshası:

38. Anlar kim hezīne kılurlar (3) mällarını bođunġa körkitü, kirtgünmezler [15b1] hem soñġ küñke, kim kim bolsa (2) yek anġar eş, néme yawuz eş ol.

Hekimoġlu Nüshası:

38. [82b/1] Taķı anlar kim ĥarc kılurlar mällarını, ĥalklarınġ körmeki üçün; taķı (2) bitmesler Tanġrıġa taķı ol cihanġa.(3) Taķı kim bolsa, iblīs anġa ĥoldaş, neme yawuz ĥoldaş!

TİEM Nüshası:

38. Anlar kim nafaġa kılurlar tawarlarını kişi- (8) –lärkä kertgünmäslär tañrıġa ap yimä keğinki küñkä. Kim bolsa (9) yäk anġa ĥoldaş yawuz boldı ĥoldaş.

Özbekistan Nüshası:

39 Taķı ne turur ol anlar üze, eger bitseler (2) Tanġrıġa taķı kıyāmet küñge, taķı ĥarc kılsalar ol nersedin kim rüzī kıldı anlarġa (3) Tanġrı, taķı erdi Tanġrı anlarını bilgen.

Rylands Nüshası:

39.(3) Né ol olar üze eger bitseler Tanġrıġa [16a1] hem soñġ küñke hezīne kılsalar (2) andın kim rüzī kıldı olarġa Tanġrı, erür (3) Tanġrı olarnı bilgen.

Hekimoġlu Nüshası:

39. (4) Taķı ne turur ol anlar üze; eger bitseler Tanġrıġa taķı kıyāmet küñge, ĥarc kılsalar (5) ol nirsedin kim rüzī kıldı anlarġa Tanġrı? Taķı irdi Tanġrı anlarını bilgen.

TİEM Nüshası:

39. negü ärdi anlar üzä äġär kertgünsälär tañrıġa keğinki küñkä [63v/1] nafaġa kılsalar anıñdın kim rüzī kıldı anlarġa tañrı. Ärür tañrı anlarını biligli.

Özbekistan Nüshası:

N:40 Ĥaķıġat üze Tanġrı küç kılmaz, (4) zerre endāzesinġe. Taķı eger bolsa eđġülük, ġat kılgan anı, (5) taķı birge(y) ġatındın yanut uluġ.

Rylands Nüshası

40. Ol Tanğrı küç kılmaz [16b/1] zerre ağırınça, eger bolsa edgölük (2) iki ança üze üze kıılır anı, bérür dergāhında (3) uluğ yanut.

Hekimoğlu Nüshası:

40. Hāķikat üze Tanğrı (6) küç kılmaz, zerre endāze < sinçe>. Taķı eger bolsa edgölük, kat kat kılgay anı; (7) taķı birgey katındın uluğ.

TİEM Nüshası:

40. bütünlükün tanğrı küç kılmaz (2) bir kür zārrāsi ağırınça. Äğār bolsa edgölük birni biri üzā arturur berür anıñ üskindin (3) uluğ şāvāb.

Özbekistan Nüshası:

N:41 Neteg, [160a1] ol vaķtın kim kelse miz tegme bir ümmetdin tanuķ birle taķı kelse miz seninğ birle (2) bularnıñg üze tanuķ.

Rylands Nüshası :

41. Neteg bolğay kaçan [17a1] keldürse-miz kamuğ ümmetdin (2) tanuķluķ, keldürse-miz seni bu (3) öğür üze tanuķ.

Hekimoğlu Nüshası:

41. Neteg, ol vaķtın kim (8) kelse miz tigme bir ümmetdin tanuķ birle taķı kelse miz seninğ birle bularnıñg üze (9) tanuķ?

TİEM Nüshası:

41. Nātāg bolğay kaçan kältürsä miz tegmä bir gürühdin tanuķ (4) kältürgäy miz bular üzā tanuķ.

Özbekistan Nüshası:

N:42 Ol kün dōst tutar anlar kim (3) tandılar taķı yazdılar yalawaķķa, kāşkī tüz kıılınsa (4) anlarnıñ birle yer. Taķı örtmesler Tanğrını sözni.

Rylands Nüshası :

42. Ol kün ārzū kılgaylar [17b1] anlar kim tandı, hılāf kıldılar yalawaķķa, (2) eger tenğlesedi olar birle yer, yime (3) kizlemezler Tanğrıķa sözni.

Hekimoğlu Nüshası:

42.Ol kün dost tutar anlar kim küfr ketürdiler taķı yazdılar [83a/1] yalavaçķa; kāšķi tüz kıl <n>sa anlarınġ birle yir. Taķı örtmesler (2) Tanġrının sözni.

TIEM Nüshası:

42.ol kün sāwār anlar kim tandılar (5) boyun kārdi yalavaçķa āġār tüz kılsa anlar birlä. kizlāmāz taņrıdın (6) bir söz.

Özbekistan Nüshası:

N:43 (5) Ey anlar kim bittiler; yawumanġ namāzġa taķı sizler [160b1] taķı sizler esrükler, bilinġizçege tegi anı kim aytur siz (2) taķı cünüblükünġüz hālde, meger yolnunġ keçgenleri, ġusl kılınġız (3) -çaġa tegi. Taķı eger bolsaġız sökeller yā sefer üze (4) bolsaġız yā keldi bireġü sizdin aşak yerdin, (5) yā cima‘ kılsaġız tişilerni, taķı bulmasaġız sufni, teyemmüm kılınġ [161a1] arıġ toprakġa, arıġ toprakġa taķı mesh kılınġ yüzlerinġizni (2) taķı eliglerinġizni haķıķat üze Tanġrı erdi keçürġen, yarlıķaġan.

Rylands Nüshası :

43.Ey [18a1] anlar kim bittiler, yaġumanġlar (2) namazķa sizler esrükler, (3) ançaķa tegi bilse sizler anı kim ayur sizler, [18b1] yok cünübķa meger yol, keçigililer (2) yunġınçaķa tegi, eger bolsa sizler (3) igligler azu sefer üze azu kelse [19a1] bireġü sizdin aşak yerdin (2) azu yavukķa sizler uraġutlarka, bulmasa sizler (3) suw, teyemmüm kılınġlar arıġ toprakķa, [19b1] sürünġler yüzünġüzke iki elġinġizke, (2) Ol Tanġrı erür keçürġen yarlıķaġan.

Hekimoğlu Nüshası:

43.Ay anlar kim bittiler! Yawumanġ namazġa,(3) taķı siz esrükler; bilingizçege tegrü anı kim aytur siz; taķı cünüblükünġüz hālde, (4) meger yolnunġ keçgenleri; ġusl kılġınġızçaġa tegrü. Taķı eger bolsaġız (5) sökel, yā sefer üze bolsaġız, yā keldi sizde birinġiz (6) aşak yirdin, yā cimā ‘ kılsaġız tişilerni, taķı bulmasaġız suwnı; (7) teyemmüm kılınġ arıġ toprak<ġa> taķı mesh kılınġ yüzlerinġizni (8) taķı eliglerinġizni. Haķıķat üze Tanġrı irdi keçürġen, yarlıķaġan.

TİEM Nüshası:

43.ay anlar kim kertgündilär yawumanlar namāzka silär äsrük ärkän (7) bilginçäkä tegi silär negü aytur silär ap yunguda ärkän mägär yolda kaçıglılar (8) başlıgın yungıça silär ägär bolsa silär biliglig azu yol yörimäk üzä azu kälsä birägu silärdin (9) uyat yärdin azu älig tägürsä silär künçuyılarka bulmasa silär suwnı uğraqlar arıg süçig [64r/1] tupraqğa türtünlär yüzläriñizkä äligläriñizkä. Bütünlükün tañrı ärür kaçürgän yazuk örtgän.

Özbekistan Nüshası:

N:44 (3) Bilmediñ mü anlarını kim birildiler ülüş, kitābdın; (4) bedel kılurlar azgunluğnı taķı tileyürler kim (5) kim azsañız yolnı.

Rylands Nüshası :

44.(3) Baķmaz mu sen anlarķa kim bēildiler ülüş bitig-[20a] –din, satğın alurlar yolsuzluğnı (2) hem tileyürler kim kışsa siz (3) yoldın.

Hekimoğlu Nüshası:

44.Bilmediñ(9) mü anlarını kim birildiler ülüş, kitābdın; bedel kılurlar [83b/1] azgunluğnı taķı tileyürler kim azsañız yolnı?

TİEM Nüshası:

44. körmäs-mü sän anlarını kim berildilär ülüş bitigdin satğın alurlar (3) yolsuzluğnı tilärlär azsalar yolnı.

Özbekistan Nüshası:

N:45 Taķı Tañrı bilgenrek düşmenleriñizni. [161b1] Taķı tap Tañrı dōst taķı tap Tañrı yārīçi.

Rylands Nüshası :

45.Ol Tañrı bilgen ol düşmānlarıñıznı [20b/1] taķı tap turur Tañrı erlikke, tap turur Tañrı (2) yārīçilikķa.

Hekimoğlu Nüshası:

45. Taķı Tañrı (2) bilgenrek düşmanlarıñıznı.Taķı tap Tañrı dost, taķı tap Tañrı yārīçi.

TİEM Nüshası:

45. Tañrı bilgānrāk turur yağılarıñız (4) tap iş ärkligi tap ol tañrı yārī berigli

Özbekistan Nüshası:

N:46 Anlardin kim (2) Cuhūd boldılar, kıştururlar kelimelerini orunlarındın (3) taķı ayturlar; işittük biz taķı yazduķ, taķı işitgil (4) işittürülmedin taķı küygül bizge, büktürü yā tolğayu tilleri birle, taķı ‘ayb kılmaķ (5) dīn içinde. Taķı eger anlar aysalardı işittük taķı boyun südük, [162a1] taķı işitgil taķı küdgül bizge, bolğay erdi yaķşıraq anlarga, taķı rāstrak. (2) Velī la‘net kıldı anlarnı Tanğrı küfrleri birle, bitmesler (3) meger az.

Rylands Nüshası :

46. Anlardin kim cuhūd boldılar (3) adnaturlar sözlerni orunlarındın [21a1] hem ayurlar; eşittimiz taķı hılāf kıldımız, (2) eşitgil eşitmegüni taķı küdezgil bizni, (3) tolap tillerini taķı ta’n kılı [21b1] dīn içinde. Eger kim anlar aysalar eşitimiz, (2) boyun sudumuz, eşitgil baķğıl bizke, bolğay yaķşı (3) olarķa könirek, ançası bar yıratdı olarnı Tanğrı [22a1] küfrleri birle, bitmez meger (2) azķına.

Hekimoğlu Nüshası:

46. Anlardin kim cuhūd boldılar, kıştururlar kelimelerini orunlarındın (4) taķı ayturlar: “Eşittük taķı yazduķ, taķı eşitgil işittürülmedin, taķı küygül bizge!”; (5) büktürü yā tolğayu tilleri birle, taķı dīn içinde ta’n kılı. Taķı eger anlar aysalar irdi: (6) “Eşittük taķı rāstrak. Velī la’net kıldı Tanğrı anlarnı küfrleri birle, taķı bitmezler (8) meger az.

TİEM Nüshası:

46. Anlardin kim cuhūd boldılar, tāğşürürlär (5) sözlerni orunlarındın taķı ayturlar eşit(t)imiz yarlıķ tutmadımız eşitgil (6) āşit(t)ürülmädük kulaķ tutğıl biziñkā yumşaklıķın tilläri birlä ilänä İslām dīni içrā. āğär (7) olar aysalar eşit(t)imiz boyun bedrimiz eşitgil baķğıl biziñkā yegrāk bolğay ārdi anlarka (8) tüzrāk köñirāk yok kim sürdi olarnı tañrı kāfirlikları birlä kertgünmäslär az.

Özbekistan Nüshası:

N:47 Ey anlar kim birildiler kitābnı, (4) bitinğ ol nersege kim indürdük, rāstlağan ol nerseni kim sizinğ birle, mundın aşnu kim (5) kim yuysa miz yüzlerini, қayтarsa miz soñları üze, [162b1] yā la‘net kılса miz anlarnı, neteg kim la‘net kıldıķ şenbelemek eyelerin. (2) Taķı erdi Tanğrınınğ işi kılınmış.

Rylands Nüshası:

47.Ey anlar kim bérildiler (3) bitig, bitinğ anğar kim ıdtımız, çınğarığlı bolup [22b1] anğa kim sizinğ birle, anda öngdin kim kınayu yoğsa-mız (2) yüzlerini taķı yandursa-miz anı arķa – (3)-larınğa azu yıratsa-miz anlarını, neteg kim [23a1] yıratımız şenbe boğunlarını ya’ni cuhūdlarını, (2) erür Tanğrınınğ fermānı kılınmış.

Hekimoğlu Nüshası:

47.Ay anlar kim birildiler kitābnı! Bitinğ ol nirsege kim indürdük, (9) rāstlağan ol nirseni kim sizinğ birle turur; mundın aşnu kim yoysa miz yüzlerini taķı kaytarsa miz [84a/1] sonğları üze, yā la’net kılssa miz anlarını, neteg kim la’net kılduk şenbetlemek eyelerin. (2) Taķı irdi Tanğrınınğ işi kılınmış.

TİEM Nüshası:

47. ay (9) anlar kim berildilär bitig kertgününlär anar kim indürdümüz könikä tutuğlı anı kim silärniñ birlä anda öñdün. [64v/1] yüzläri äwürsä miz olarnı keđinläri azu nätäg kim (2) şānbä ādāmīlärini. Ärür tağrınıñ işi kılunğuluk

Anomim Tefsir [1b-2a]

Kehf Suresi 17-18-19. ayetler

17 Körgey sen künni kaçan (6) toğsa kışar, meyl, üngürlerindin onğ sınğar; kaçan kim batsa kün keser erdi anlarını (7) sol sınğardın; anlar kinğlik içinde (8) andın. Ol, Tenğri belgülerindin ol. Kimni yolğa köndürse Tenğri, ol köndürilmiş ol; yana kimni yoldın azıtsa (9) bulmağay oķ sen anğar bir dost, köndürüğli.

18 Saķınur sen anlarını oğag; anlar uğuğlılar ol. (10) Ewremiz anlarını onğ yan, sol yan. İtleri yağığlı iki karısını kapuğ ileyinde. [2a] Eger köz kemişse sen anlar üze, yüz ewürgey sen anlardın, kaçā. Tolağay sen anlardın korķunç birle.

19 (2) Andāguķ kopardımız anlarını, aytsalar olarlı ara. Aydı aytığlı anlardın: Niçe kaldınğızlar, uyudınğızlar? (3) Aydılar: Biz örgedimiz bir kün yā bir küniñ bir ançası.

Aydılar: İdinğiz bilgenrek ança kim qaldınğızlar, uyudınğızlar. (4) İduñğlar biregünğüzlerini yarmaqlarınğız birle bu kengde. Körsün qayusı (5) arığraq aş erse keltürsün sizlerge rüzı ya‘nı yemlik aş andın. Yumşaqłansun; bilmesün ök sizlerini (6) biregü.

Yukarıdaki karşılaştırmalara baktığımızda Özbekistan Nüşhasının en yakın olduğı nüsha Hekimoğlu Nüşhasıdır. İkinci olarak TIEM nüshası Öbekistan Nüşhası ile benzerlik göstermektedir. Kesin bir neticeye varabilmek için nüshalar arasında karşılaştırmalı bir çalışma yapmak gerekir.

1.2.3. Üslûbu

Elimizdeki metnin birebir satır arası Kur’an tercümesi olması nedeniyle gerek Türkçe gerekse Farsça cümle unsurları Kur’an dili Arapçanın sentaksına göre oluşturulmuştur. Türkçe ve Arapçanın cümle kuruluşları, tamlama şekilleri diziliş bakımından birbirinden farklı olduğı için bu farklılıklar Türkçe tercümeyle doğal olarak yansımıştır. Bu nedenle cümlelerin yüklemeleri Arapça sentaks gereğı başta yer alır:

Yinğ ol nersedin kim yād kıldın Tanğrınınğ atı anınğ üze, eger ersenğiz āyetleringe bitgenler. [228b]/5=E:118

Sıdılar anlarını Tanğrınınğ destürü birle. [76a]/5=B:251

Aydılar; tapunur miz İdinğge tağı atalarınğnınğ İdisige, İbrāhımnunğ tağı İsmā‘il’ning tağı İshāq’nınğ bir ök İdige. [33b]/4=B:133

Baglandı eligleri tağı la‘net kıldılar anınğ birle kim aydılar; iki eligi yayılmışlar, harc kıılır neteg tilese. [198a]/2=M:64

Kılmağ Tanğrı, kılağı yarılmışdın ıyınmış tiwedın, yā āzād kılınmış kıldın, tağı ulağandın tağı arqasın saqlağandın. [258b]/3=M:103

Arapça sıfat veya isim tamlamaları Arapça yazımın aksine çoğı kez Türkçe kurallara göre tercüme edilmiştir:

Ayğıl; ey kitāb eyeleri; ne üçün kāfir bolursuz Tanğrınınğ nişānlarınğa tağı Tanğrı tanuğ ol nerse üze kim kılırsuz. [116a]/1=A:98

Tağı eger bolsanğız sökeller yā sefer üze bolsanğız yā keldi biregü sizdin aşaq yerdin, yā cima‘ kılsanğız tişilerni, tağı bulmasanğız sufını, teyemmüm kılinğ arığ toprağğa,

arığ toprakğa taķı mesh kılınğ yüzlerinğizni taķı eliglerinğizni haķıķat üze Tanğrı erdi keçürgen, yarlıķağan. [160b]/5=N:43

Taķı ol kimerse üze kim toğrulmış anınğ üçün anlarınğ rüzisi taķı anlarınğ keyimi körklüglük birle. [68b]/4=B:233

Taķı tükel boldı İdinğning sözi, rāst taķı tüz. [228a]/5=E:115

Taķı buyururlar edğülük birle taķı yığarlar körksüz işdin taķı iwerler yahşı işler içinde. [120a]/4=A:114

Ol būstān şıfat menğizlig kim yüksek yerde tegdi anğa uluğ katrelig yağmur taķı ketürdi mīvesini iki kat eger tegmese anğa uluğ katrelig yağmur çiyseg. [83a]/5=B:265

Taķı kim kazğansa kiçinğ yazuknı, yā uluğ yazuknı, andın sonğ atsa anınğ birle bīzārı, kötürdi būhtānnı āşkārā yazuknı. [183b]/4=N:112

Türkçe kurallara göre tercüme edilmeyen isim/sıfat tamlamaları:

Taķı anlarğa kın iglig. [137a]/2=A:177

Taķı tileyür anlar kim uyarlar ārzūlarğa kışsanğız, kışmak uluğ. [155b]/4=N:27

Taķı kim ortak koşsa Tanğrığa kötürdi, yā çattı uluğ yazuknı. [162b]/4=N:48

Taķı eger yığılmasalar ol nersedin kim ayturlar; sıķağay anlarğa kim küfr ketürdiler anlardan, kın iglig. [201b]/3=M:73

Ol yünğül kılmak İdinğizdin taķı rahmet kim kim haddin keçse andın sonğ anğa kın iglig taķı sizge kışāş içinde tiriglik bar. [48a]/2=B:178

Bağlandı eligleri taķı la‘net kılındılar anınğ birle kim aydılar; iki eligi yayılmışlar, harc kıılır neteg tilese. [198a]/2=M:64

Taķı anlar kılduķ sizge anlar üze hüccet açuķ. [176b]/1=N:91

İsim cümleleri genel olarak Türkçe yapıya uygunluk arz eder:

Haķıķāt üze sen bilgen, üstüvār işlig. [7a]/2=B:32

Taķı Tanğrı körgen kullarnı. [95a]/2=A:15

Taķı Tanğrığa ok maşrıķ taķı mağrib. [28b]/2=B:115

Taķı Tanğrı yinğen, öç almak eyesi. [256b]/5=M:95

Taķı Tanğrı tegme bir nerse üze yarağlıg turur. [98b]/5=A:29

İsm-i mevsuller:

Ey anlar kim bittiler; koptunğuz namāzğa yuwunğ yüzlerinğizni taķı eliglerinğizni tirseklerge tegrü taķı mesh kılunğ başlarınğızğa taķı adaķlarınğızğa iki topuķğa tegi. [249b]/4=M:6

Ey anlar kim bittiler; bitindi sizinğ üze kışās öldürölmişler içinde āzād er āzād er birle taķı kul kul birle, tişi tişi birle. [47b]/3=B:178

Ol vaķtın kim koğtı anı aydı; İdim, men koçtum anı tişi taķı Tanğrı bilgenrek ol nerseni kim koğtı. [100a]/4=A:36

Hakikat üze köklerninğ taķı yerni, yaratmaķı içinde taķı tün kün biri biri sonğınça yürütmeki içinde, taķı ol kimi kim yuri turur tenğiz içinde ol nerse birle kim asıg kılur kişilerge. [42b]/3=B:164

Kim kim ‘afv kılınsa anğa uyasındın nerseni uymaķ körklüglük taķı ödemek anınğ tapa körklüglük. [47b]/4=B:178

Ermedi Tanğrı kim koğsa mü’minlerni, ol nerse üze kim siz anınğ üze, ançağa tegrü ayırsa arıgsızni arıgdın. [137b]/1=A:179

Taķı öğretürler ol nerseni kim ziyān birür anlarğa taķı asıg kılmas anlarğa taķı bildiler ol kimerse kim satğın aldı anı. [24a]/4=B:102

“Kevn” kelimesinin tercümesi er- yardımcı fiili ile yapılmış olup hem Türkçe hem de Arapça dil yapısına uygun örnekler bulunmaktadır:

Tanuķlarınğızni Tanğrıdın bisre eger erdingiz erse rāst ayğanlar. [4a]/1=B:23

Hakikat üze anınğ içinde nişān bar sizge eger erdingiz erse bitgenler. [104a]/3=A:49

Taķı eger hakikat üze anlar bitseler taķı saķınsalar edğü yanut Tanğrı katındın yaķsıraķ eger bilürler erse. [24b]/3=B:103

Eger tilese erdi Tanğrı emgeķge kemişgey erdi sizni. [63a]/4=B:220

Ol mununğ birle kim yazdılar taķı erdiler haddin keķerler. [15a]/2=B:61

Ol nerse içinde kim erdiler anınğ içinde hilāf kılışurlar. [28a]/2=B:115

Taķı anlar kim tandılar, uruşurlar şeytān yolında, uruşunğ İblis dōstları birle hakikat üze İblisning keydi erdi süst. [170b]/2=N:76

1.2.4. İzahlar

Tercümede geķen bazı eksik ve yanlışlıklar metin üzerinde dipnotla gösterilmiştir. Bazı varaklarda Farsça tercüme ile Türkçe tercümenin yeri

karıştırılmıştır. (**ednā**: kıadırsızrak, nezdikter ya' nī kemter [14b]/3=B:61). Burada Farsça tercümenin yazılması gereken yere Türkçe tercüme yazılmıştır. Yani “kıadırsızrak” Türkçe tercüme kısmında bulunması gerekirken sehven Farsça tercümenin yerine yazılmıştır. Bazen de ayette bulunmayan ifadelerin tercümede geçtiği görölmektedir:

Taķı yārī tilenġ şabr birle yā rūze birle, namāz birle. [10a]/2=B:45

Yukarıdaki ayet tercümesine baktığımız zaman *yā rūze birle* kısmının orijinal metinde yani ayette geçmemesine rağmen müstensih kendi yorum ve düşüncesine göre sabır kelimesini oruç ile eş değeri görmüş ve bu eklemeyi yapmıştır.

Taķı öġretti Ādem 'ġa atlarını kamuġını. [6b]/4=B:31

Yukarıdaki ayette adem kelimesi normal kişi olarak mı yoksa Hz. Adem peygamber olarak mı geçmiştir, bu durum anlaşılamamaktadır. Çünkü Türkçe ve Farsça tercümede tutarsızlık vardır. Mesela Türkçe tercümede bu kısım “Ādem” diye tercüme edilmiş ama Farsça tercümede “merdum” şeklinde geçmektedir. Burada sorulması gereken soru özel ad olarak Ādem peygamber mi yoksa cins adı olarak insan anlamındaki âdem sözünün kastedildiğidir. Türkçe tercümelerin hiç birisinde kişi, insan anlamındaki âdem sözü doğrudan âdem şeklinde tercüme edilmemiştir. Yani Türkçe tercümede Hz. Ādem peygambere işaret edilmektedir. Farsça tercümede ise “insan, kişi” anlamındaki kelimenin karşılığı olan “merdum” kelimesine yer verilmiştir. Türkçe tercümede ayet şu şekilde geçmektedir:

“B:34 [7b1] Taķı ol vaķt kim ayduķ ferişterge; secde kıılınġ Ādemġa, secde kııldılar (2) meġer İblīs unmadı. Taķı uluġsundı. Taķı erdi (3) kāfirlerdin.”

Bakara suresi ayet 34’te geçen bu kelime, günümüz Kur’an tercümelerinde, Hz. Ādem peygamber için kullanılmıştır. Diyanetin Kur’an mealinde ayet şöyle tercüme edilmiştir:

*“Hani meleklerle, “Ādem için saygı ile eğilin” demiştik de İblis hariç bütün melekler hemen saygı ile eğilmişler, İblis (bundan) kaçınmış, büyüklük taslamış ve kâfirlerden olmuştu.”*⁵⁴

Türkçe kelimeler için kalınlık-incelik uyumu uyumu önemli bir yere sahiptir. Türkçe kelimeler için kalınlık-incelik uyumu genel olarak sağlanmış olmasına rağmen birkaç yerde uyuma girmeyen kelimelere rastladık:

⁵⁴ Diyanet İşleri Başkanlığı, **Kur’ân-ı Kerîm ve Açıklamalı Meâli**, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İkinci Baskı, Ankara 2006. s. 5.

ķamuęinge [121b]/3=A:119

kötürduķ [15b]/2=B:63

Arapķa ve Farsķa kelimelerde kalınlık-incelik uyumu belli bir düzene sahip değildir:

ziyādeliķ [66a]/3=B:228

ol kitābge [190b]/3=N:136

Ādemęa [6b]/4=B:31

kāfirleręa [24b]/5=B:104

Ka‘beķa [268a]/5=M:2

Eski Türk yazı dilinde kelime başında veya ilk hecede bulunan “e” sesinin korunması veya “i” sesine dönüşmesi (e<i) konusunda metnimizde bir tutarlılık söz konusudur. Aynı kelimenin hem “e” li hem de “i” li şekilleri mevcut olduğu gibi farklılıklar da söz konusudur. Düzgün ve sistemli bir ses değişikliğinden söz etmek çok zordur. Kapalı “e” sesi meselesine girilmemiş ve konuyu bir mesele gibi görme anlayışından uzak durulmuştur. Bilhassa ayrılma hâli eki (-dĭn/tĭn) alan kelimelerdeki “e” seslerinin genellikle “i” ye dönüştüğü gözlemlenmiştir. Bazı kelimelerin “e” sesiyle mi yoksa “i” sesiyle mi okunacağını müstensih harekeyle göstermiştir. سن 7a-2

sen // sin

men // min

sindin // mindin

tegme // tigme

*et // it

eşit- // işit-

*ber- // bir-

*sez- // siz-

keyim // *kiyim

er- // *ir-

İKİNCİ BÖLÜM

İNCELEME

İmlâ

Özbekistan İlimler Akademisi Ebu Reyhan El-Biruni Şarkşinaslık Enstitüsü yazma eserler kütüphanesi numara 2008’de nadir eserler içerisinde saklanan Kur’an Tercümesinin imlası belli bir düzene sahip değildir.

Noktalamalarda serbestlik söz konusudur. Müstensih çoğu zaman bazı kelimelerin noktalarını atlamıştır. Bazı kelimelere hiç nokta konulmazken bazı kelimelerde noktalamanın eksik olduğu görülür.

Eser genel olarak harekesiz olmasına karşılık herhangi bir ölçün olmaksızın bazı kelimeler harekelenmiş bazıları ise harekelenmemiştir. Harekelenmiş kelimeler büyük olasılıkla okuyucunun kelimeyi yanlış okuma tereddüdünü ortadan kaldırmaya yöneliktir. Veyahut müstensih harekelediği kelime o dönemde fazlaca kullanılmayan işlerlik sahasına çıkmamış olan kelimeler olabilir. Aynı zamanda yazılışları aynı olan kelimeler arasındaki karışıklığı gidermek için de hareke kullanılmıştır. Mesela “bolmak” ve “bulmak” fiilleri bu türdendir. Müstensih çoğu yerde bul- fiilini harekelemiş ve bunun bol- fiili ile karıştırılma olasılığını ortadan kaldırmıştır. Bu durum sadece Türkçe Tercüme için söz konusu değil, Farsça Tercüme için de geçerlidir. Nadiren de olsa Farsça Tercümede de yer yer harekeleme yapıldığını görmekteyiz. Bu durum yukarıda da belirttiğimiz gibi o devirde az kullanılan kelimelerin okunuşunu kolaylaştırma maksatlı düşünülmüş olabilir.

2.1. Ünlülerin Yazılışı

Özbekistan Nüshasında genel olarak bütün ünlüler yazılmıştır. Ancak ara sıra yazılmadığı ve farklı şekillerde yazıldığı da görülmektedir.

2.1.1. /a/ ünlüsünün yazılışı

Kelime başında /a/ ünlüsünün yazılışında bazen medli elif bazen de medsiz elif bulunmaktadır:

açmak	اجماق	[192a]/3=N:141
erenler	آرانلار	[267a]/4=N:176
az	آز	[270b]/2=B:88
ayturlar	ایتورلار	[5a]/3=B:26
ay	آي	[240a]/2=E:77
at (isim)	آت	[235b]/3=E:138

Kelime ortasında /a/ ünlüsünün genellikle elifle yazıldığı, bazen de yazılmadığı görülmektedir:

yalğan	يلغان	[235b]/3=E:138
qopğar-	قوبغاردوق	[12b]/3=B:56
yağmur	يغمور	[82b]/4=B:264
urқан	اورقان	[117a]/2=A:103
Taŋgrı	تنگری	[103b]/5=A:49
qara	قرا	[51a]/1=B:187

Kelime sonunda /a/ ünlüsü elifle yazılmıştır:

qara	قرا	[51a]/1=B:187
sonğra	سونگرا	[5b]/5=B:28
üçde iki	اوجدا ايکی	[267a]/3=N:176
yöre	يورا	[132a]/3=A:159

2.1.2. /e/ ünlüsünün yazılışı

Kelime başında /e/ ünlüsü genellikle elifle yazılmıştır. Sadece eren kelimesinde medli elif kullanılmıştır, fakat eren kelimesinin de bazen medsiz elifle yazıldığı görülmektedir:

erenler	آرئلار	[267a]/4=N:176
erenler	ارئلار	[90b]/5=B:286
elig	الئك	[198a]/1=M:64
eye	ايا	[8b]/5=B:39
ew	اؤ	[115b]/3=A:97
eşkek	اشكاك	[80b]/2=B:259
erklig	اركلئك	[90b]/5=B:286
emdür-	امدور	[152b]/5=N:23

Kelime ortasında /e/ ünlüsü genellikle elifle yazılmıştır; bazı durumlarda elifsiz yazımlar da göze çarpmaktadır:

emmek	امَّاك	[152b]/5=N:23
körgen	كوركان	[95a]/2=A:15
belgür-	بلكور-	[121a]/5=A:118
yigrenç	يئكرانچ	[121a]/5=A:118
kemiş-	كمش-	[63a]/4=B:220
emgek	امكاك	[63a]/4=B:220
yer	ئر	[31a]/4=B:125

Kelime sonunda /e/ ünlüsü elifle yazılmıştır:

nerse	نارسا	[215a]/3=M:41
üze	اوزا	[90b]/5=B:286
tegme	تكما	[38b]/4=B:148

birge	بيركا	[38b]/4=B:148
bisre	بيسرا	[4a]/1=B:23
küge	كوكا	[80a]/1=B:259

2.1.3. /i/ ünlüsünün yazılışı

Kelime başında /i/ ünlüsü genellikle elif ve yâ ile yazılmıştır, bazen de sadece elifle yazılmıştır:

irig	ايريك	[132a]/2=A:159
iste-	استا-	[268a]/5=M:2
iş	ايش	[26b]/1=B:109
inek	ايناك	[16b]/2=B:67
ilük	ايلوك	[78b]/4=B:256
ikegü	ايكاكو	[8a]/1=B:36
iglen-	ايكلان-	[182a]/1=N:104

Kelime ortasında bulunan /i/ ünlüsü genellikle yâ ile yazılmıştır:

iglig	ايكليك	[25a]/1=B:104
eglip	اگليب	[13a]/4=B:58
kim	كيم	[144b]/5=N:3
tirig	تريك	[11a]/2=B:49
til	تيل	[110b]/4=A:78
tişi	تشى	[11a]/2=B:49
tiwe	تيؤا	[267b]/5=M

Kelime sonunda /i/ ünlüsü daima yâ ile yazılmıştır:

tişi	تشى	[11a]/2=B:49
emdi	امدي	[50b]/4=B:187

yenġi	ينكى	[51b]/5=B:189
yeti	يتي	[54b]/3=B:196
iki	ايكى	[122b]/2=A:122

2.1.4. /ı/ ünlüsünün yazılışı

Metnimizde kelime başında /ı/ ünlüsü üç kelimeye bulunmaktadır, genellikle elif ve yâ ile yazılmıştır, sadece elifli örnekler de mevcuttur, bu tip durumlarda elifin altına esre konulmuştur:

ıd-	ايذ-	[29b]/2=B:119
ımızgan-	ايميزغان-	[130a]/2=A:154
ısır-	اسر-	[121b]/4=A:119
ısparla-	اسبارلا-	[27a]/4=B:112
ıyın-	اين-	[258b]/3=M:103

Kelime ortasında bulunan /ı/ ünlüsü bazen yâ ile yazılmıştır:

yıraq	بيراق	[188a]/4=N:128
ağız	اغيز	[134b]/2=A:167
arığ	اريج	[32b]/4=B:129
arsıqmaq	آرسيقماق	[139b]/1=A:185
astın	استين	[199a]/4=M:66

Kelime sonunda /ı/ ünlüsü daima yâ ile yazılmıştır:

Taŋgrı	تنكرى	[103b]/5=A:49
yazuxını	يازوقینی	[217a]/4=M:45
taşı	تقى	[217a]/4=M:45
qını	قینی	[43b]/3=B:165
buyruqı	بو يروقى	[103b]/5=A:49

2.1.5. /o/ ünlüsünün yazılışı

Kelime başında /o/ ünlüsü daima elif ve vâv ile yazılmıştır:

oğlan	اوغلان	[101b]/3=A:40
oğra-	اوغرا-	[132a]/4=A:159
oğrı	اوغرى	[213b]/3=M:38
oğşaş	اوخشاش	[224a]/1=E:99
orta	اورتا	[17a]/1=B:68

Kelime ortasında /o/ ünlüsü daima vâv ile yazılmıştır, bir yerde örteli kullanıma rastlanmaktadır:

sonğra	سُنْگرا	[5b]/5=B:28
kopğar-	قوبگار-	[12b]/2=B:56
korğ-	قورق-	[10b]/2=B:48
tolu	تولو	[114a]/5=A:91
yobı	یوبى	[67b]/3=B:231

2.1.6. /ö/ ünlüsünün yazılışı

Kelime başında /ö/ ünlüsü daima elif ve vâv ile yazılmıştır:

ögür	اوکور	[23a]/1=B:100
ögmek	اوکماک	[6b]/2=B:30
ökçe	اوکجا	[127a]/2=A:144
öldür-	اولدور-	[5b]/5=B:28
ötünç	اوتونج	[73a]/5=B:245

Kelime ortasında /ö/ ünlüsü daima vâv ile yazılmıştır:

kök	كوك	[6a]/3=B:29
köz	كوز	[217a]/1=M:45
köy-	كوي-	[84a]/1=B:266
köprek	كوبراك	[37a]/5=B:144
könğül	كونكول	[18a]/4=B:74

2.1.7. /u/ ünlüsünün yazılışı

Kelime başında /u/ ünlüsü daima elif ve vâv ile yazılmıştır:

uş	اوش	[107b]/3=A:66
uya	اويا	[117a]/5=A:103
uydur-	اويدور-	[270a]/1=B:87
uyku	اويكو	[77b]/5=B:255
urkan	اورقان	[117a]/2=A:103

Kelime ortasında /u/ ünlüsü bazen vâv ile yazılmıştır:

şamuğ	قموغ	[117a]/2=A:103
tanuğ	تنوق	[263b]/2=N:166
tamuğ	تموغ	[133a]/2=A:162
tamduğ	تمدوق	[4a]/3=B:24
tapun-	تبون-	[33b]/4=B:133

2.1.8. /ü/ ünlüsünün yazılışı

Kelime başında /ü/ ünlüsü daima elif ve vâv ile yazılmıştır:

üç	اوج	[102a]/1=A:41
üküş	اوکوش	[5a]/4=B:26
ülüş	اولوش	[146a]/3=N:7
ün	اون	[45a]/2=B:171
ündür-	اوندور-	[14a]/5=B:61

Kelime ortasında /ü/ ünlüsü genelde vâv ile bazen de vâvsız yazılmıştır, bazen de ötrede yararlanılmıştır:

ülüş	اولوش	[146a]/3=N:7
ündür-	اوندور-	[14a]/5=B:61
könğül	کونکول	[18a]/4=B:74
öldür-	اولدور-	[5b]/5=B:28
ötünç	اوتونج	[73a]/5=B:245

2.2. Ünsüzlerin yazılışı

Ünsüzlerin yazılışında özellik gösteren hususlar şunlardır:

2.2.1. /ç/ ünsüzünün yazılışı

/ç/ ünsüzü nüshalarda daima cîm ile yazılmıştır:

ötünç	اوتونج	[73a]/5=B:245
üç	اوج	[102a]/1=A:41
ökçe	اوکجا	[127a]/2=A:144
yalawaç	يلاؤج	[103b]/2=A:49
awuç	اؤوج	[75b]/1=B:249

2.2.2. /g/ ünsüzünün yazılışı

/g/ ünsüzü metinde genellikle kef ile yazılmıştır, ancak bazı durumlarda kef üzeri üç nokta ile yazılmıştır:

ögür	اوگور	[168b]/5=N:71
ögülmiş	اوگولمیش	[84b]/2=B:267
ögür	اوکور	[23a]/1=B:100
ögmek	اوگماک	[6b]/2=B:30
ölüg	اولوک	[18a]/3=B:73

2.2.3. /ng/ ünsüzünün yazılışı

/ng/ ünsüzünün daima nûn ve kef ile, yazılmıştır:

könğül	کونگول	[18a]/4=B:74
sonğra	سنگرا	[5b]/5=B:28
Tanğrı	تنگری	[103b]/5=A:49
önğın	اونگین	[268a]/1=M:1
anğ-	آنک-	[30b]/1=B:122

2.2.4. /p/ ünsüzünün yazılışı

/p/ ünsüzü daima bâ ile yazılmıştır:

eglip	اڭليب	[13a]/4=B:58
ısparla-	اسپارلا-	[27a]/4=B:112
kopgar-	قوبغار-	[12b]/2=B:56
köprek	كوپراك	[37a]/5=B:144
tapun-	تبون-	[33b]/4=B:133

2.2.5. w ünsüzünün yazılışı

b'den gelişerek Orta Türkçe dönemi metinlerinde çift dudak v'si olarak kullanılan bu ses metnimizde düzenli olarak w ile yazılmaktadır:

aw	اؤ	[256a]/3=M:95
awuç	اؤوج	[75b]/1=B:249
kiwür-	كيؤور-	[141a]/3=A:192
süwmek	سوؤماك	[47a]/1=B:177
yalawaç	يلاؤج	[103b]/2=A:49

2.3. Hareke ve Yazı İşaretlerinin Kullanılışı

2.3.1. Şedde kullanılışı

Metnimizde nadiren de olsa şedde işaretinin kullanıldığı görülür, şeddeli yazım sadece Türkçe tercümede değil Farsça tercümede de kullanılmıştır:

bezze	بَزّه	[183b]/4=N:112
minnet	مَنْت	[82a]/1=B:262
bittiler	بِتْلار	[77b]/2=B:254
ḥadd	حَدّ	[128a]/2=A:147
sünnet	سُنّت	[125b]/2=A:137

2.3.2. Hareke kullanılışı

Metnimizde özellikle okuma yanlışları yapılabilmek ihtimali olan kelimelerde hareke kullanıldığı görülür. Veya kendi döneminde fazla işler olmayan kelimelerin de doğru okunması için hareke kullanılmıştır.

bul-, fiili ile bol-, yardımcı fiilini birbirine karıştırmamak için bul- fiili çoğu zaman harekelenmiştir:

bul-	بُلْ-	[174b]/4=N:88
süst	سُسْت	[125b]/5=A:139
saçlın-	سَجْلِنْ-	[175b]/4=N:90
yobı	يُوبِي	[16b]/2=B:67
keremlüg	كَرَمْ لُوْكَ	[156b]/3=N:31

2.3.3. Sin harfinin altına üç nokta konulması

Yazı özelliği ve okuma yanlışlarını önlemek maksadıyla metinde daima sin harfi altında üç nokta ile yazılmıştır:

süst	سُسْت	[125b]/5=A:139
saçlın-	سَجْلِنْ-	[175b]/4=N:90
sünnet	سُنّت	[125b]/2=A:137
ısparla-	اِسْپارلا-	[27a]/4=B:112
süwmek	سُوْؤْمَاك	[47a]/1=B:177

2.3.4. Çift ünsüz yazılışı

Metnimizde genellikle yan yana bulunan aynı ünsüzün tek harfle yazıldığı görülmektedir:

sıĝĝan	سغان	[65b]/4=B:228
ögretti	اوكراتي	[6b]/3=B:31
örtti	اورتي	[270b]/4=B:89

SES BİLGİSİ

2.4. Ünlüler

Ünlüler Türk dilinin her döneminde olduğu gibi aslî olarak Müşterek Orta Asya Türkçesi'nde de mevcuttur. Özbekistan Nüshasında tespit ettiğimiz ünlüler şunlardır:

<i>Kalın Ünlüler:</i>	<i>a, ı, o, u</i>
<i>İnce Ünlüler:</i>	<i>e, i, ö, ü</i>

Çeşitli seslerin tesiri ile metinlerimizde bazı ünlülerin gerek ince sıradan olanlar; gerekse kalın sıradan olanlarla değişmiş olan örneklerini tespit ettik.¹ Köktürkçeden Müşterek Orta Asya Türkçesine geçiş aşamasında görülen, ünlülerle ilgili başlıca ses olayları şunlardır:

2.4.1. Ünlü Uyumu

Kelime içindeki ünlülerin kalınlık-incelik ve düzlük-yuvarlaklık bakımından birbirine uygunluğunu ifade eder.

¹ Caferoğlu, **a.g.e.**, s.97-101.

2.4.1.1. Kalınlık-İncelik Uyumu

Dilimizin temel ses kurallarından birisi olan kalınlık-incelik uyumu gereğince bir kelime sadece kalın veya ince sıradan ünlüleri bünyesinde barındırabilir. Metnimiz bu kurala genelde uymakla beraber bazı durumlarda bu uyuma aykırı örneklerle rastlayabilmekteyiz. Aynı kelimeye gelen eklerin uyuma girmiş veya uyum dışı örneklerine rastlayabiliyoruz:

özlerinğizğa [50b]/4=B:187

özlerinğizge [12a]/1=B:54,

kötürdük [15b]/2 =B:63,

kötürdük [195b]/4 =N:154

ķamuğinge [121b]/3=A:119

ziyādelik [66a]/3=B:228

ol kitābge [190b]/3=N:136

Ādemğa [6b]/4=B:31

kāfirlerğa [24b]/5=B:104

Ka^c be'ğa ıdılgan nerseni [268a]/4 =M:2,

Ka^c be'ķa ıdılgan nerse [256b]/1 =M:95

Doğ u Türkçesinde özellikle alıntı kelimelerde bir ek uyumsuzluğu göze çarpmaktadır. Alıntı kelimelere getirilen eklerin kalın sıradan mı yoksa ince sıradan mı olacağı veya okunacağı fonetik bir mesele olarak karşımıza çıkmaktadır. Örneklerde de görüleceğı üzere aynı kelimenin hem kalın sıradan hem de ince sıradan ek aldığı nı görmek mümkündür².

Ādemğa [6b]/4=B:31

Süleymānğa [263a]/1=N:163,

Āzerğa [239b]/1=E:74,

mağribğa [46b]/4=B:177

Kā^c beğa [41a]/4=B:158, [268a]/4=M:2,

² Doğ u Türkçesine ek uyumsuzluğu hakkında geniş bilgi için bakınız: Kemal Eraslan “Doğ u Türkçesinde Ek Uyumsuzluğ una Dair” **Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi** C. 18, 1970, İstanbul, 1970, s. 113-124.

İbrāhīm kabīlesinga [164a]/1=N:54, İbrāhīmga [241b]/3=E:83
hōšnūdluķinge [136a]/4=A:174
hevālaringe [30a]/1=B:120, [38a]/3=B:145
kāfirlerğa [195a]/1=N:151, [192a]/5=N:141, [159a]/3=N:37, [24b]/5=B:104,
[262a]/1=N:161,
bütlerğa [163a]/4=N:51,
kitābga [121b]/3=A:119, [190b]/4=N:136, kitābge [190b]/3=N:136
düşmenlik [198b]/1=M:64
peygamberlerğa [46b]/5=B:177, [262b]/3=N:163,
mükāteblerğa [47a]/3=B:177
mü'minlerğa [193b]/5=N:146
dīvānelik [87a]/1=B:275
bāzergānlik [156a]/2=N:29
baḥillik [137b]/4=A:180
kāfırlık [200a]/2=M:68
ğāyibluk [256a]/1=M:94
peygāmberlik [76b]/1=B:252, [111a]/3=A:79, [243a]/5=E:89
rağbetsızlık [32b]/6=B:130
süstluk [127b]/4=A:146, [182a]/1=N:104, [207b]/5=M:19
yüzlerinğizka [250a]/4= M:6

2.4.1.2. Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu

Kelime içindeki ünlülerin düzlük ve yuvarlaklık bakımından birbirlerine uyum sağlaması olarak tanımlanabilir. Düzlük-yuvarlaklık bakımından metnimizde birlik sağlanmış değildir. Aynı kelimenin hem düz hem de yuvarlak şekilleri mevcuttur. Bu bakımdan metnimizin ünlü uyumuna doğru bir yol aldığını söylemek mümkündür. Ekler için de benzer durum söz konusudur.

sew- > süf-

sew- [122a]/3 =A:120, [140a]/4 =A:188,
süf- [124b]/5 =A:134

sew- > süw-

sewüg [43a]/5=B:165

süwüg [94a]/4=A:14

sewüg > süwüg

sewüg [43a]/5=B:165,

süwüg [94a]/4=A:14,

yarı > yaru

ol nerseniň yarısı [148a]/3 =N:12,

ol nerseniň yarusı [267a]/1 =N:176,

okı- > oku-

okıyur [111b]/1 =A:79

okuyur [106a]/1 =A:58

ölim > ölüm

ölimiňizdin soňg [12b]/3 =B:56

ölümnüňg [139a]/4 =A:185

yıplük [51a]/1=B:187, [51a]/2=B:187,

oğulsız [266b]/5=N:176, atasız oğulsuz [140b]/5=N:12

közsiz [225a]/4=E:104, közsüz [45a]/3=B:171

örtüglü [173b]/2=A:179

cünüblük [160b]/2=N:43

kitäbsüz [96a]/3=A:20

ķavmum [11b]/5=B:54, [208a]/4=M:20, [208b]/2=M:21, [234a]/3=E:135,

[240b]/1=E:78,

ewüمني [31b]/1=B:125

köngüllerimiz [92b]/4=A:8, [196a]/5=N:155,

könğüllerimiz [270b]/1=B:88,
kölige [165a]/1=N:57,
kölüge [12b]/3=B:57,
yürimek [86a]/3=B:273,
yürüme [140b]/4=A:190,
tanuqluğumuz [260b]/3=M:107
vaqtımız [232b]/2=E:128, yazuqlarımız [128a]/2=A:147, [95a]/3=A:16,
[141b]/1=A:193,
aşnuñgız [189a]/5=N:131
Awnuñg helâl kılğanları [268a]/1 =M:1
ewnüñg hac kılmağı [115b]/3 =A:97
ğaybnuñg haberleri [102b]/1 =A:44, [104b]/5 =A:52, [11a]/5 =A:79, [11b]/1 =A:79,
[118a]/5 =A:106, [119b]/3 =A:112, [119b]/4 =A:112, [204a]/2 =M:82, [222a]/5 =M:58,
[238a]/4 =E:144, [245b]/2 =E:93
halk üçün kodulğan ewnüñg ilki [115a]/5 =A:96
İbrāhīmnüñg [33b]/5 =B: 133, İbrāhīmnüñg ornı [31a]/5 =B:125,
künnüñg evveli [109a]/2 =A:72, künnüñg pāresi [80a]/4 =B:259
otnuñg kıını [141a]/3 =A:191, otnuñg eyeleri [8b]/5 =B:39, otnuñg kıını [32a]/2 =B:126,
ölümnüñg katıglıqları [245a]/5 =E:93, ölümnüñg katıglıqları [245a]/5 =E:93, ölümnüñg
teggeni [260a]/1 =M:106,
ölimiñgız [12b]/3=B:56

2.4.2. Ünlü Değişmeleri

2.4.2.1. e- > i- değişmesi

Türk dilinde kelime başında ve bazı ilk hecelerde e'lerin i, i'lerin e olma eğilimi vardır. Bu özelliği Eski Türkçeden günümüze kadar görebilmekteyiz. Batı Türkçesinde bunun özelliklerini görmek mümkündür. Türk dilinin başlangıcından bu yana bu iki özellik düzensiz bir şekilde seyretmektedir. Bir başka ifade ile bu değişimin herhangi bir düzen içerisinde olduğunu söyleyemeyiz. Bazı kelimelerdeki örnekler tek bir kelime

ile sınırlıdır. Eski Türkçe devrinde kelime başında veya ilk hecede yer alan e sesinin bazı durumlarda i olduğunu görüyoruz. Fakat burada düzenlilik yoktur. Aynı kelimenin hem e li hem de i li şekilleri mevcuttur. Metnimizde bu türden e seslerini kapalı e olarak göstermeyip doğrudan i veya e şeklinde okuduk. Mesele sen kelimesinin özellikle e li okunması için kelime üzerine üstün konmuştur ([7a]/1=B:32). Aynı kelimenin i li şekilleri de mevcuttur.

Metnimizde görülen e>i değişiklikleri şunlardır:

sen > sin

sen [6a]/4=B:30, [7a]/2=B:32, [32a]/4=B:127, [32b]/2=B:128, [90b]/5=B:286

sin [6b]/3=B:30, [136b]/2=A:176, [37a]/5=B:144, [57a]/4=B:204, [139a]/2=A:184

tegme > tigde

tegme [4b]/1=B:25, [14a]/1=B:60, [38a]/1=B:145, [38b]/3=B:148, [43a]/1=B:164, [68a]/1=B:231, [81a]/4=B:260, [81b]/3=B:261, [87b]/3=B:276, [88b]/5=B:281, [97b]/2=A:25, [98b]/5=A:29, [99a]/1=A:30, [100b]/4=A:37, [139a]/3=A:185, [147b]/1=N:11, [157a]/1=N:32, [157a]/2=N:33, [157a]/4=N:33, [160a]/1=N:41, [164a]/5=N:56, [174a]/2=N:85, [174a]/4=N:86, [176a]/2=N:91, [178b]/3=N:95, [187b]/2=N:126, [189a]/2=N:130, [198b]/2=M:64, [200b]/3=M:70, [212a]/6=M:33, [218b]/1=M:48, [223b]/2=E:99, [224b]/3=E:101, [224b]/4=E:101, [224b]/5=E:102, [225a]/1=E:102, [226a]/3=E:108, [227a]/2=E:111, [227a]/4=E:112, [23a0b]/2=E:123, [233b]/3=E:132, [242a]/1=E:84, [242b]/1=E:85, [242b]/3=E:86, [257b]/2=M:97, [267b]/1=N:176, [270a]/3=B:87

tigde [148b]/5=N:12

yel > yıl

yel [120b]/5=A:117

yıl [43a]/2=B:164

ye- > yi-

ye- [7b]/4=B:35

yi- [124a]/3=A:30, [138b]/4=A:183, [144a]/5=N:2, [145a]/2=N:4, [145b]/3=N:6, [145b]/5=N:6, [146b]/5=N:10, [147a]/1=N:10, [156a]/1=N:29, [197b]/2=M:62, [197b]/5=M:63, [202a]/3=M:75, [205a]/5=M:88, [215b]/1=M:42, [228b]/5=E:30118, [229a]/2=E:119, [229b]/4=E:121, [235b]/1=E:138, [237a]/1=E:141, [237a]/5=E:142, [238b]/3=E:145, [247a]/5=M:3, [248b]/1=M:4, [248b]/5=M:5, [255b]/1=M:93, [256b]/2=M:95, [257a]/1=M:96, [261b]/5=N:161, [12b]/5=B:57, [12a]/3=B:58, [14a]/1=B:60,

keç- > kiç-

keç- [87a]/4=B:275, [119b]/5=A:112, [125b]/2=A:137

kiç- [80a]/4=B:259, [80a]/5=B:259, [169a]/1=N:72, [87a]/4=B:257

men > min

men [141b]/5=A:195, [169a]/3=N:72, [169a]/5=N:73

min [8b]/2=B:38, [9a]/3=B:40, [9b]/1=B:41, [33b]/4=B:133, [39b]/3=B:150, [140a]/2=B:152, [100a]/2=A:35, [138b]/4=A:183, [216b]/2=M:44, [240a]/3=E:77,

nerde > nirde

nerde [171b]/1=N:78,

nirde [37b]/2=B:144, [38b]/5=B:148, [39a]/5=B:150, [52b]/2=B:191, [119b]/1=A:112,

et > it

et [238b]/4=E:145, [247a]/3=M:3

it [45b]/2=B:173

er > ir

iki er [89b]/5=B:282 (medli elif ile yazılmış)

ir uya [152b]/3=N:23 (elif ye ve ra ile yazılmış)

eşit- > işit-

eşit- [139b]/2=A:186, [90a]/3=B:285 (harekelenmiş),

işit- [141a]/5=A:193 (harekelenmiş i' li okunması için), [161b]/3=N:46, [161b]/4=N:46, [161b]/5=N:46, [162a]/1=N:46, [165a]/5=N:58, [190a]/1=N:134, [191b]/4=N:140, [194a]/4=N:148, [202b]/1=M:76, [204a]/4=M:83, [214b]/3=M:41, [228b]/1=E:115, [250b]/4=M:7

neçe > niçe

neçe [127b]/3=A:146, [80a]/4=B:259

niçe [58b]/5=B:211, [63b]/4=B:221, [75b]/5=B:259,

yetti > yitti

yetti [78a]/4=B:255 (harekelenmiş e okunması için)

yitti [6a]/3=B:29, [81b]/2=B:261 (y ile i okunacağı gösterilmiştir)

ew > iw

ew [31b]/1=B:125, [52a]/1=B:189, [150a]/1=N:15, [115a]/5=A:96, [115b]/3=A:97

iw [104a]/2=A:49, [130b]/3=A:154,

2.4.2.1. i- > e- değişmesi

Metnimizde sadece **ıdı > eye** şeklinde genişleme yoluyla görülür:

ıdı > eye

[173a]/3=N:83, [178a]/5=N:95, [186b]/4=N:123, [199b]/5=M:68, [32a]/5=B:128, [73a]/2=B:243,

2.4.2.2. Düzleşme

Bazı kelimelerin kök ve gövdelerinde göze çarpmaktadır.

umun- / uman-

[182a]/3=N:104, [185b]/3=N:119, [186a]/2=N:120,

umınç

[186b]/3=N:123, [186b]/4=N:123, [27a]/2=B:111,

kısarlan- [45b]/3=B:173 (elifle a okunacağı gösterilmiştir)

kısırlan- [54a]/2=B:196

2.4.2.3. Orta Hecede Ünlü Düşmesi

Dilimizde orta hecenin sonunda ünsüz bulunmayan ünlüsü düşme eğilimindedir. Metnimizde şu örneklerde bu duruma rastlanmaktadır:

orun > orni

[151b]/5=N:20, [260b]/1=M:107, [31a]/5=B:125, [122a]/5=A:121, [161b]/2=N:46,

ewür-ewrer [255b]/1=E:105

oğul > oğlu

[47a]/2=B:177, [77a]/2=B:253, [102b]/5=A:45, [196b]/4=N:57, [201a]/2=M:72, [202a]/1=M:75, [203a]/1=M:78, [210a]/5=M:27, [211b]/4=M:32,

sakınuk > saknuğ

[251a]/4=M:8, [268b]/5=M:2, [47b]/1=B:177, [48a]/5=B:180, [53b]/3=B:194, [55a]/5=B:197, [71b]/2=B:237, [72b]/3=B:241, [125b]/5=A:138, [153b]/5=N:24,

kötür- [183b]/5=N:112

kötrül- [171b]/2=N:78

2.1.2.4. Ünlü Birleşmesi

Ünlü ile biten bir sözcüğe ünlü ile başlayan bir sözcük eklendiğinde yeni bir sözcük meydana geliyorsa yan yana gelen bu iki ünlü birleşerek tek bir ünlü oluştururlar:

iki+egü > ikegü

ikegü

[8a]/1=B:36, [8a]/2=B:36, [24a]/2=B:102, [188a]/5=N:128, [209a]/4=M:23,
[260b]/2=M:107,

ne + erse > nerse

nerse

[5a]/1=B:26, [6a]/2=B:29, [6a]/4=B:29, [6b]/3=B:30, [8a]/2=B:36,

2.5. Ünsüzler

2.5.1. Ünsüz Uyumu

Türk dilinde ünsüz uyumu kelime içinde yan yana gelen ünsüzlerin sedalılık bakımından birbirlerine uyması, uygun olması olayıdır. Türkçenin tarihî seyrine baktığımız zaman bu uyumun ancak Türkiye Türkçesinde sağlandığını görürüz.

Metnimize baktığımız zaman kelime köklerinde bu uyumdan kısmen söz edebiliriz. Ama ekler için böyle bir durum söz konusudur diyemeyiz. Birkaç örnek dışında uyuma girmiş ekten bahsedemeyiz. Mesela bulunma hâli ekinde sedalılık-sedasızlık uyumu sadece bir örnekte görülmektedir. Konuyla ilgili metnimizde görülen örnekler şunlardır:

öltürgey men [210b]/2=M:27

öldürülmegey [130b]/2=A:154

ödemek [47b]/5=B:178

ötemes [30b]/3=B:123

oltur- / oldur-

[140b]/5=A:191, [178a]/4=N:95,

keltürginçe [26b]/1 =B: 109

keldürür [79b]/3 =B:258

oğşaşdı [29a]/5 =B:118,

oğşaştı [92a]/5 =A:7

ıdduk [29b]/2 =B:119,

ıdtuk [39b]/4 =B:151, [200b]/2 =M:70, [252a]/3 =M:12,

2.5.2. Kelime Başındaki y Meselesi

Metnimizde görülen y'li kelimelerin y'siz şekilleri metinde mevcut değildir:

yığaç [7b]/5 =B:35

yırak [99a]/3 =A:33

yiplük [51a]/1 =B:187

2.5.3. Ünsüz Değişmeleri

2.5.3.1. t > d değişmesi

Kelime başında veya içinde görülebilen bu değişiklik metnimizde birkaç kelimeye görülmektedir:

tar > dar

tarlık [250b]/1=M:6

darlık [71a]/2=B:236, [73b]/1=B:245, [124b]/4=A:134, [167b]/3=N:65,

tag > dag

tag [41a]/3=B:158

dag [81a]/4=B:260

İki ünlü arasında kalan -t- genellikle korunmakla beraber bir örnekte -d-'ye dönüşmüştür:

ötemes [30b]/3=B:123

ödemek [47b]/5=B:178

öltürgey men [210b]/2=M:27

öldürülmegey [130b]/2=A:154

oltur- [178b]/2=N:95, [178b]/4=N:95, [181b]/3=N:103, [191b]/5=N:140,
[209b]/4=M:24

oldur- [140b]/5=A:191, [178a]/4=N:95,

keltürğinçe [26b]/1 =B: 109

keldürür [79b]/3 =B:258

2.5.3.2. b- > m- değişmesi

Kelime başında görülen bir ses değişikliği olup metnimizde iki kelimedede rastlanmaktadır.

ben > men, min [209b]/4=M:25, [210b]/3=M:28

-biz > -miz

tapunur miz [33b]/4 =B:133

kulluk kılğanlar biz [35a]/5 =B:138

bu > mu

bu konumdın [170a]/4 =N:75

ol muñg birle [110a]/1 =A:75

Bir de Eski Türkçe döneminde başta b- barındıran kelimeler metnimizde m-‘ye dönüşmüştür. Söz konusu kelimelerin b’li şekilleri metnimizde mevcut değildir:

munğsuz [115b]/5 =A:97
menğizlig [117b]/1 =A:103
müngeşgen [223b]/3 =E:99
menğzeşlig [53b]/2 =B:194
menğü kalıglılar [62a]/4 =B:217

b- > m- değişikliği dışında kelime başındaki b sesleri muhafaza edilmiştir:

barıldı [13b]/5 =B:60
barılur [18b]/1 =B:74
bar [4b]/4 =B:25
bolur [74a]/5 =B:247, [103a]/3 =A:47, [103b]/5 =A:49, [183a]/5 =N:109, [224b]/2 =E:101, [234a]/5 =E:135, [261b]/1 =N:159,
koyu birgey miz [185a]/1 =N:115,
koyu birür miz [137a]/2 =A:178, [137a]/3 =A:178,

2.5.3.3. đ > y; đ > z değişmesi

Eski Türkçe dönemindeki d sesi Orta Türkçe döneminde y ve đ şeklinde kendini göstermektedir. Metnimizde hem đ li hem de y li şekillerin yan yana kullanıldığını görmekteyiz:

küç- > küy-

küğgül [162a]/1=N:46
küy- [161b]/4=N:46, [192a]/3=N:141, [65b]/1=B:226, [65b]/3=B:228, [69b]/3=B:234,

keçür- > keyür-

keçürür miz [80b]/4 =B:259
keyürünğ [145a]/5 =N:5
keyim [68b]/4=B:233

kağan- > kağan-

kağanu birmesün [251a]/2 =M:8,

kağanu birmesün

açak > ayak

ağaklığ [267b]/5=M:1

açak [76a]/3=B:250, [199a]/4=M:66, [212a]/6=M:33, [235b]/5=E:139, [249b]/3=M:6,
[267b]/5=M:1

ayak [128a]/3=A:147

koç- > koy-

anlarđa koğan nerseniğ iki ülüği [147a]/5 =N:11

ziyān kılğanlar ya^ı nī kōni yolnı koğup azđunluknı tutğanlar [5b]/4 =B:27

koğgu yir [223a]/5 =E:98

koğup [5b]/4 =B:27

koçtum [100a]/4 =A:36

koğtı [82b]/5 =B:264, [100a]/3 =A:36, [146a]/2 =N:7, [157a]/2 =N:33

koğtuğguz [148b]/2 =N:12, [148b]/3 =N:12, [246a]/1 =E:94,

koğıttılar [253a]/3 = M:1

koçmak [11a]/2=B:49

koçarlar [69b]/3 = B:234, [72a]/3 = B:240

koğgay [233b]/5=E:133

koğsa [137a]/5 =A:179

koğsalar [146b]/3 = N:9, koğsağgız [188b]/5 =N:129

koğgul [227b]/2=E:112

kođuđđ [157b]/4 =N:34, [229b]/1 =E:120, [88a]/2 =B:278

koyar miz [226b]/5 =E:110, koydı [148a]/3 =N:12

koyđan [64b]/5 =B:224,

koyđul [76a]/3 =B:250,

koymaz [5a]/1 =B:26

koysa [48a]/4 =B:180, [171a]/3 =N:77,

koysaŋgız [181a]/5 =N:102,
koyu birgey miz [185a]/1 =N:115,
koyu birür miz [137a]/2 =A:178, [137a]/3 =A:178,
Taŋrıdın arķuru koyġan nerse [64b]/5 =B:224
koydı [148a]/3 =N:12,
koyar miz [226b]/5 =E:110
koyu birür miz [137a]/2 =A:178, [137a]/3 =A:178,
koymaz [5a]/1=B:26
koysa [171a]/3 =N:77, [48a]/4 =B:180
koysaŋgız [181a]/5 =N:102
koyġul [76a]/3=B:250

2.5.3.4. k, ġ, g > w deġişmesi

kigür- > kiwür-

kigürgey miz [164b]/3 =N:57
kiwürür sen [98a]/1 =A:27
kiwürgey men [142a]/4=A:195
kiwürgey [149b]/1=N:13, [149b]/4=N:14, [199a]/1=M:65, [266b]/2=N:175
kiwürgey miz [156b]/2=N:31, [165a]/1=N:57, [186b]/1=N:122
kiwürsenġ [141a]/3 =A:192
kiwürse [204b]/3 =M:84

saguk > sawuk [120b]/5=A:117,

ķaraŋķu > ķaraŋwu

ķaraŋķuluk [230a]/5=E:122, [79a]/1=B:257, [79a]/3=B:257
ķaraŋgwuluk, [223a]/2=E:97, [254b]/1=M:16
ķaraŋwu [239b]/4=E:76

Bir örnekte de söz konusu kelime de ŋġ'nin yazılmadığını görüyoruz:

ķaraŋķuluklar [230a]/5=E:122

yakuk > yawuk

yakukrak [108a]/3=A:68,

yawukrak [48a]/5=B:180, [71b]/1=B:237, [204a]/1=M:82, [260b]/4=M:108,

yarlıka- > yarlıga-

yarlıkağıl [90b]/4=B:286, [95a]/3=A:16, [128a]/2=A:147,

yarlıgağıl [141b]/1=A:193,

hōšnūdluk > hōšnūdluğ

Taŋırınıŋ hōšnūdluķı [83a]/2 =B: 265, [136a]/4 =A: 174

Taŋırınıŋ hōšnūdluğı [58a]/1 =B: 207

2.5.3.5. w > f değişmesi

Eski Türkçe döneminde b sesini bulunduran bazı kelimelerin metnimizde w olarak değiştiğini görmekteyiz.

sew- > sef-

sewünürler [122a]/3 =A:120, [140a]/4 =A:188,

sewüg [43a]/5=B:165

sefündürür [17a]/4 =B:69

suw > suf

suwdın [42b]/5=B:164

suwnı [223b]/2=E:99

suw [250a]/3=M:6, [13b]/3=B:60

suf [18b]/2=B:74,

sufnı [160b]/5=N:43

Bir örnekte de suw kelimesinin sonundaki “w” sesinin düştüğünü görüyoruz:

susuz yer [223a]/2=E:97

öwke > öfke

öwkeŋgiz [121b]/5=A:119

öwkege [133a]/2=A:162

öwke kıldı [203b]/1 =M:80

öfke [119b]/2=A:112,

öfkeni [124b]/5=A:134

öfke kıldı [177b]/2 =N:93

öfkedin [121b]/5 =A:119

yalawaç > yalafaç

yalawaçlar [76b]/5 = B:253, [127a]/1 = A:144, [138b]/4 = A:183, [139a]/2 = A:184,
[200b]/3 = M:70, [202a]/2 = M:75, [233a]/2 = E:130, [263a]/2 = N:164

yalafaçımız [255a]/4 =M:92

yalafaç [270a]/3 =B:87

2.5.3.6. k > h değişmesi

Sadece uçmak kelimesinde görülmektedir:

uçmak > uçmaḥ

uçmaḥ [7b]/4=B:35

uçmaḥlar [142a]/4 = A:195

uçmakğa [60a]/4=B:214

uçmaklık [232a]/2=E:127

2.5.3.7. z > s değişmesi

Geniş zamanın olumsuzluğunda karşımıza çıkmaktadır:

bulmaz men [238b]/2=E:145,
erklenmes men [209b]/5=M:25,
ermez men [210b]/4=M:28, [225a]/5=E:104, [240b]/3=E:79,
korķmaz men [240b]/5=E:80,
süwmez men [240a]/1=E:76,
żāyi^c kılmas men [141b]/5=A:195,
ermes sen [177b]/5=N:94, ermez sen [225b]/5=E:107, ĥilāf kılmas sen [141b]/4=A:194,
kışmaz sin [253a]/4=M:13, teklif kılınmas sin [173b]/1=N:84, alınmas [10b]/4=B:48,
anġmaz [241a]/2=E:80, arıġ kılmas [46a]/3=B:174, [110b]/2=A:77, asıġ kılmas
[24a]/4=B:102, [30b]/4=B:123, azdurmas [5a]/5=B:26, bakmaz [110b]/2=A:77, bilmes
[10a]/2=B:44, [72a]/2=B:239, [92b]/1=A:7, [107b]/3=A:65, [184a]/5=N:113, bilmez
[40a]/2=B:151, birilmes [269b]/4=B:86, bititmes [82b]/3=B:264, bulmaz [31a]/3=B:124,
buyurmas [111b]/1=A:80, dōst tutmas [25a]/1=B:105, ermes [17b]/2=B:71,
[27b]/2=B:113, [27b]/3=B:113, [36a]/1=B:140, [37b]/4=B:144, [39a]/3=B:149,
[44a]/3=B:167, [46b]/3=B:177, [52a]/1=B:189, [75a]/5=B:249, [100a]/5=A:36,
[108a]/1=A:67, [108a]/2=A:67, [110b]/5=A:78, [111a]/1=A:78, [116a]/4=A:99,
[123b]/1=A:125, [126b]/5=A:144, [138b]/2=A:182, [139b]/1=A:185, [150b]/4=N:18,
[186b]/3=N:123, [186b]/4=N:123, [193a]/2=N:143, [202a]/1=M:75, [228b]/3=E:116,
[230a]/5=E:122, [233b]/4=E:132, [243b]/4=E:90, ermez [16b]/5=B:68, [18b]/3=B:74,
[24a]/3=B:102, [38a]/2=B:145, [98b]/1=A:28, [213b]/2=M:37, [216a]/2=M:43,
[269b]/2=B:85, ĥilāf kılmas [93a]/2=A:9, iřitmes [45a]/2=B:171, kabūl kılınmas
[10b]/3=B:48, [30b]/3=B:123, kılmaııġızdın [71a]/4=B:237, koymaz [5a]/1=B:26,
kōndürmes [79b]/5=B:258, [83a]/1=B:264, [113b]/1=A:86, [199b]/4=M:67,
[220a]/1=M:51, [238b]/1=E:144, kırtulmas [234b]/1=E:135, küç kılmas [159b]/3=N:40,
ōġüt almaz [241a]/2=E:80, örtülmes [91b]/4=A:4, şabr kılmas [14a]/4=B:61, şakınmas
[85a]/1=B:269, [92b]/3=A:7, sorulmas [29b]/3=B:119, sözlemes [46a]/2=B:174,
[110b]/1=A:77, suġarmas [17b]/3=B:71, süwmes [126a]/5=A:140, [158b]/5=N:36,
[182b]/3=N:107, [237a]/3=E:141, süwmez [52b]/1=B:190, [57b]/3=B:205,

[87b]/3=B:276, [99b]/2=A:32, [106a]/1=A:57, [194a]/2=N:148, [198b]/4=M:64,
 [200b]/3=M:70, [204b]/5=M:87, [270a]/4=B:87, tatmas [75b]/1=B:249, tegürmes
 [122a]/3=A:120, [259a]/5=M:105, teklif kılınmas [68b]/5=B:233, teklif kılmaz
 [90a]/4=B:286, tilemes [201b]/5=M:74, [50a]/1=B:185, [118b]/2=A:108, [243b]/3=E:90,
 [250a]/5=M:6, tutmaz [65a]/2=B:225, [77b]/5=B:255, [205b]/2=M:89, uftanmas
 [4b]/5=B:26, ulanmas [234b]/4=E:136, va' de kılmas [186a]/3=N:120, yarlıkamas
 [162b]/2=N:48, [185a]/3=N:116, yetmes [86a]/2=B:273, [89b]/2=B:282,
 [225a]/3=E:103, yetmez [225a]/1=E:103, yimes [235b]/1=E:138, yitmes [179b]/1=N:98,
 yitmez [82b]/5=B:264, yünğül kılınmas [42a]/4=B:162, [269b]/4=B:86, yünğül kılınmaz
 [113b]/3=A:88, zâyî' kılmas [135b]/1=A:171, almaz miz [260a]/3=M:106, bitmez miz
 [204b]/2=M:84, kemişmes miz [34b]/5=B:136, kemişmes miz [34b]/5=B:136, kemişmez
 miz [90a]/2=B:285, [112b]/5=A:84, körmez miz [246a]/2=E:94, örtmes miz
 [260a]/4=M:106, bilmes siz [40b]/2=B:154, [44b]/3=B:169, [61a]/4=B:216,
 [68b]/2=B:232, [108a]/1=A:66, [148a]/1=N:11, birmes siz [187b]/5=N:127, ermes siz
 [84a]/5=B:267, [234a]/3=E:134, ermez siz [199b]/5=M:68, harc kılmas siz
 [85b]/4=B:272, korkmaz siz [241a]/3=E:81, küç kılınmas siz [86a]/1=B:273,
 [88b]/1=B:279, küç kılmas siz [88b]/1=B:279, küymezsüz [129b]/3=A:153, ötemes
 [30b]/3=B:123, sorulmas siz [34a]/3=B:134, [36a]/4=B:141, azdurmaslar [108b]/1 =
 A:69, [184a]/2 = N:113, azdurmaslar [108b]/1=A:69, [184a]/2=N:113, bedel kılmaslar
 [143a]/3=A:199, belgürtmesler [130b]/1=A:154, bilmesler [6b]/3=B:30, [23a]/5=B:101,
 [27b]/5=B:113, [29a]/3=B:118, [44b]/5=B:170, [45a]/3=B:171, [108b]/2=A:69,
 [222b]/1=M:58, [227a]/4=E:111, [230b]/5=E:123, [258b]/5=M:103, [259a]/3=M:104,
 birilmesler [10b]/4=B:48, [30b]/5=B:123, [42a]/5=B:162, birilmezler [119a]/5=A:111,
 birmesler [163b]/4=N:53, bitmesler [159a]/4=N:38, [162a]/2=N:46, [196b]/1=N:155,
 [227b]/4=E:113, [231b]/5=E:125, bitmezler [23a]/2=B:100, [167b]/1=N:65,
 [226b]/3=E:109, bulmaslar [186a]/4 = N:121, bulmaslar [186a]/4=N:121, bulmazlar
 [266a]/3 = N:173, endişe kılmaslar [172b]/4=N:82, ermesler [119b]/5=A:113, ermezler
 [243b]/1=E:89, kaçdurmaslar [8b]/4= B:38, [27b]/1= B:112, [82a]/3 = B:262, [86b]/4 =
 B:274, [88a]/1 = B:277, [135a]/5 = A:170, kaytmaslar [201b]/4 = M:74, kaytmaslar
 [201b]/4=M:74, kılmaslar [73a]/3 = B:243, [121a]/4 = A:118, [143a]/3 = A:199, [172b]/4
 = N:82, [235b]/3 = E:138, [193a]/1 = N:142, kışmazlar [61b]/4=B:217, kopmazlar
 [86b]/5=B:275, korkmaslar [221a]/4=M:54, könülmesler [45a]/1=B:170,
 [259a]/4=M:104, könülmezler [179b]/2=N:98, küç kılınmaslar [88b]/5=B:281,

[97b]/3=A:25, [133a]/1=A:161, [163a]/1=N:49, [171a]/5=N:77, [187a]/3=N:124, küyülmesler [113b]/4=A:88, öğretmesler [23b]/5=B:102, örtmesler [160a]/4=N:42, örtülmezler [182b]/5=N:108, süwmezler [121b]/3=A:119, şükr kılmalar [73a]/3=B:243, takşir kılmalar [121a]/4=A:118, tegürmesler [184a]/3=N:113, tilemesler [86a]/4=B:273, uluğsınmazlar [204a]/3 = M:82, uanmalar [182a]/3 = N:104, uanmalar [182a]/3=N:104, uydurmalar [82a]/1 = B:262, uymalar [228b]/3 = E:116, ündemesler [185a]/5=N:117, [185b]/1=N:117, yād kılmalar [193a]/1=N:142, [235b]/3=E:138, yawumalar [171b]/5 = N:78, yawumalar [171b]/5=N:78, yığlınmalar [203a]/3 = M:79, yığlınmalar [203a]/3=M:79, yığmalar [203a]/3=M:79, yığmalar [203a]/3 = M:79, yimesler [46a]/1=B:174,

2.5.3.8. z > j değişmesi

Metnimizde bir örnekte rastlanmaktadır:

ozuş- > ojuş-

ozuşunğ [38b]/4=B:148

ojuşunğ [218b]/4=M:48

2.5.3.9. s > z değişmesi

Sadece bir örnekte rastlanmaktadır:

köküs > köküz

köküsni [231b]/2=E:25

köküz [251a]/1=M:7

2.5.3.10. Ünsüz Düşmesi

örtüglüg / örtüglü

örtüglüg [7a]/4=B:33, [17a]/5=B:70, [70a]/2=B:235, [86b]/2=B:274, [157b]/3=N:34,
[196a]/5=N:155, [270b]/1=B:88
örtüglüğün [7a]/4=B:33, [229b]/2=E:120
örtüglü [173b]/2=A:179

қағұрт- > қағұт

қағұртмасун [214a]/5=M:41,
қағұтмасун [136b]/2=A:176,

oltur- / otur-

olturğanlar [178b]/2 = N:95, [178b]/4 = N:95, [209b]/4 = M:24
olturup [181b]/3 =N:103
olturmanğыз [191b]/5 =N:140
oturdılar [134b]/3 = A:168

keltür- / ketür-

keltürğinçe [26b]/1 =B: 109
keldürür [79b]/3 =B:258
keldürünğ [27a]/2 =B:111
küfr ketürgen [9a]/5 =B:41, [126b]/1 =A:141, [128a]/4 =A:147, [199b]/4 =M:67,
[200a]/3 =M:68, [216b]/4 =M:44, [233b]/1 =E:130, [243b]/2 =E:89, [258b]/2 =M:102
īmān ketürdi [77a]/5 =B:253
küfr ketürmedi [23b]/2 =B:102
küfr ketürdünğüz [118a]/4 =A:106

suf [18b]/1 =B:74

susuz [223a]/2 =E:97

pādšāhlıq [23b]/1=B:102

pādšālıq [76b]/1=B:252

2.5.3.11. Ünsüz İkizleşmesi

sekkiz [237b]/2=E:143

sekizde bir [148b]/3=N:12

hurmā çekürdeğiniṅ yippinçe [163a]/1 =N:49

hurmā çekirdeğiniṅ yipinçe [171b]/1 =N:49=N:77

neçe [127b]/3=A:146,

neççe [80a]/4=B:259

2.5.3.12. İlerleyici Benzeşme

Metnimizde sadece bir örnekte rastlanmaktadır:

urul- > ulur- [119a]/5=A:112

ŞEKİL BİLGİSİ

2.6. İsim

2.6.1. İsimden İsim Yapan Ekler

İsimden isim yapan ekler isim kök ve gövdelerinden isim yapmak için kullandığımız yapım ekleridir. İsimden yapılmış isimlerin anlamları yapmış oldukları isimlere genellikle yakından bağlıdırlar. Genellik özelliği olmayan, fakat sayılı örneklerde görülen isimden isim yapma ekleri de vardır.³ Türk dili eklerle genişletilme yolu zengin bir dildir.⁴ Türetme yolu ile gerek isimlerden isim, gerek fiillerden isim yapma sıkça başvurulmuş bir yoldur. Hemen hemen bütün isimlerin sonuna gelerek onlardan yeni isimler yaparlar.

³ Muharrem Ergin, Türk Dil Bilgisi, İstanbul, 2000, s.154-155.

⁴ Mustafa Özkan, Türk Dilinin Gelişme Alanları Ve Eski Anadolu Türkçesi, İstanbul, 2000, s.19.

2.6.1.1. - ı / - i :

Bu ekin başlıca fonksiyonu meslek, herhangi bir işle uğraşma, bir ülküye, inanişa bağlı olan isimleri ile alışkanlık sıfatları türetmektir.⁵ çok kullanılan bir ektir. Türkçe ve yabancı kökenli isimlerin üzerine gelerek her hangi bir işle uğraşma, durumunu veya mesleğini ifade ettiği gibi bugün yazı dilimizde kullanılan -an / -en, -acağ / -ecek ekleriyle teşkil edilmiş “sıfat-fiillerin” anlamını veren isimler türetir.⁶ Türkçenin son devrelerinde bu ek ses uyumuna bağlı olarak çeşitlenmiştir. Eski Türkçede bu ekin c li şekilleri yoktur.⁷

başçı [252a]/4=M:12, **sağı** [136a]/2=A:173, [144a]/4=N:1, [172a]/5=N:80, [174a]/2=N:85, [225b]/5=E:107, [226a]/1=E:107, [265b]/1=N:171, **yalęançı** [106b]/1=A:61, **yrii** [25b]/4=B:107, [30a]/3=B:120, [85a]/3=B:270, [104b]/3=A:52, [128b]/3=A:149, [161b]/1=N:45, [163b]/3=N:52, [175a]/4=N:89, [186b]/5=N:123, [193b]/2=N:145, [128b]/3=A:150,

2.6.1.2. - ık

balçık [103b]/4=A:49

2.6.1.3. -daş

Bu ek Türkçede eskiden beri kullanılan ve işlekliliğini her zaman koruyan bir yapım ekidir. Bu yapım eki Türkiye Türkçesinde daha çok kullanım sahası bulmuştur. Başlıca fonksiyonu ortaklık, eşlik ve bağlılık ifade eden isimler yapmaktır.⁸ üzerine getirildiği kelimenin kalın-ince olmasına göre değişmekte olan bu ek az kullanılması rağmen, aynı özelliklere sahip veya bağlı olma durumunu gösterir.

⁵ Tuncer Gülensoy, Türkçe El Kitabı, Ankara, 2003, s.369.

⁶ Necmettin Hacıeminoğlu, Karahanlı Türkçesi Grameri, Ankara, 2003, s.13.

⁷ Tahsin Banguoğlu, Türkçenin Grameri, Ankara, 2004., s.158-204.

⁸ Tuncer Gülensoy, Türkçe El Kitabı, Ankara, 2003, s.369.

karındaş [131a]/5=A:156, [134b]/3=A:168, [147b]/4=N:11, [148b]/5=N:12,
[152b]/3=N:23, [152b]/5=N:23, [153b]/1=N:23, [242b]/4=E:87, [267a]/1=N:176,
koldaş [158b]/3=N:36, [159b]/1=N:38, [168b]/3=N:69,

2.6.1.4. -egü

Genellikle sayı isimlerine getirilir. Metnimizde şu örnekleri görülmektedir:

ikegü [8a]/1=B:36, [8a]/2=B:36, [24a]/2=B:102, [188a]/5=N:128, [209a]/4=M:23,
[260b]/2=M:107,

biregü [160b]/4=N:43,

köpegü [26a]/2=B:109,

2.6.1.5. -lü

örtüglü [173b]/2=A:179

2.6.1.6. -lığ / -lig / -luğ / -lüg :

İşleklik derecesi çekim eklerine yakın olan isimden isim yapım eklerindendir. Bu ekin esas görevi sıfat olarak kullanılan nitelik isimleri meydana getirmektir. Günümüz Türkiye Türkçesinde bu yüzden söz konusu eke sıfat eki yakıştırması yapılmıştır. Fakat sıfatlar isim vazifesi yaptıkları için bu ekle yapılan isimler hem sıfat, hem de isim olarak kullanılan nitelik isimleridir. Genellikle üzerine getirildiği isimleri sıfat yapan bu ek, bugünkü yazı dilimizdeki -lı / -li eklerinin karşılığıdır. Türkçe ve yabancı kelimelerin üzerine getirilebilmektedir. Ekin asıl ve işleklik sahası çok geniş fonksiyonu sahiplik isimleri yapmasıdır.

adaqlıg [267b]/5=M:1, **amānlıg** [31b]/4=B:126, **atlıg** [23b]/4=B:102, [41a]/3=B:158, **azıgılg** [247b]/1=M:3, **bağlıg** [198a]/2=M:64, **belgülg** [51b]/5=B:189, [78b]/2=B:256, [127a]/5=A:145, [181b]/5=N:103, [232b]/2=E:128, **bereketlig** [115b]/1=A:96, [244b]/2=E:92, **cenābetlig** [249b]/5=M:6, **cüftlög** [155a]/1=N:25, **darlıklıg** [71a]/2=B:236, **erklig** [25b]/4=B:107, [30a]/3=B:120, [33a]/4=B:131, [89b]/3=B:282, [90b]/5=B:286, [97b]/3=A:26, [158b]/4=N:36, [163b]/3=N:53, [195b]/4=N:153, [202a]/5=M:76, **fazlıg** [25a]/4=B:105, **hikmetlig** [213b]/5=M:38, [232b]/4=E:128, [232b]/4=E:129, [236a]/4=E:139, [239a]/5=E:73, [241b]/5=E:83, [261a]/4=N:158, [263b]/1=N:165, [264b]/3=N:170, [106a]/2=A:58, [150b]/4=N:17, [154a]/4=N:24, [155b]/2=N:26, [164b]/2=N:56, [189a]/3=N:130, **hōšnūdluğ** [58a]/1=B:207, **iglig** [25a]/1=B:104, [46a]/3=B:174, [48a]/2=B:178, [96b]/1=A:21, [110b]/3=A:77, [114b]/1=A:91, [137a]/2=A:177, [151a]/4=N:18, [191a]/5=N:138, [201b]/4=M:73, [213b]/1=M:36, [256a]/2=M:94, [262a]/1=N:161, [266a]/3=N:173, **i‘timādlig** [78b]/4=B:256, **işlig** [7a]/2=B:32, [32b]/6=B:129, [58b]/1=B:209, **katrelıg** [82b]/4=B:264, [83a]/4=B:265, [83b]/1=B:265, **keremlög** [156b]/3=N:31, **kinğliklig** [71a]/1=B:236, **körklög** [35a]/5=B:138, [70a]/5=B:235, [73a]/5=B:245, [82a]/3=B:263, [100b]/3=A:37, [125b]/1=A:136, [142b]/1=A:195, [145a]/5=N:5, [146b]/3=N:8, [165b]/5=N:59, [168b]/3=N:69, [173b]/4=N:85, [173b]/5=N:85, [178b]/3=N:95, [187a]/3=N:125, [219b]/2=M:50, [252b]/2=M:12, [47b]/4=B:178, [47b]/5=B:178, [48a]/5=B:180, [53b]/5=B:195, [54a]/1=B:195, [66a]/2=B:228, [66a]/4=B:229, [66a]/5=B:229, [67a]/5=B:231, [67b]/1=B:231, [68a]/4=B:232, [68b]/5=B:233, [71a]/2=B:236, [71a]/3=B:236, [72b]/1=B:240, [94b]/3=A:14, [124b]/5=A:134, [128a]/5=A:148, [135b]/4=A:172, [145b]/5=N:6, [151b]/3=N:19, [154b]/4=N:25, [187a]/4=N:125, [188b]/2=N:128, [253b]/1=M:13, [255b]/3=M:93, **menğizlig** [18a]/2=B:73, [18a]/5=B:74, [25b]/1=B:106, [27b]/4=B:113, [27b]/5=B:113, [29a]/5=B:118, [44a]/2=B:167, [45a]/2=B:171, [51a]/5=B:187, [53a]/1=B:191, [62b]/4=B:219, [66a]/2=B:228, [69a]/2=B:233, [72b]/3=B:242, [79b]/5=B:259, [81b]/1=B:261, [82b]/2=B:264, [83a]/4=B:265, [84a]/1=B:266, [87a]/2=B:275, [93a]/5=A:11, [100a]/5=A:36, [103a]/4=A:47, [103b]/4=A:49, [106a]/3=A:59, [117b]/1=A:103, [117b]/5=A:105, [120b]/5=A:117, [126a]/3=A:140, [131a]/4=A:156, [133a]/2=A:162, [169a]/5=N:73, [171a]/2=N:77, [178a]/1=N:94, [188b]/5=N:129, [192a]/1=N:140, [206a]/4=M:89, [210b]/5=M:28, [211b]/2=M:31, [225a]/5=E:105, [226a]/3=E:108, [227a]/4=E:112, [230a]/4=E:122, [230b]/1=E:122, [230b]/2=E:123,

[231a]/1=E:124, [231b]/3=E:125, [231b]/4=E:125, [235a]/1=E:137, [239a]/3=E:73, [239b]/2=E:75, [242a]/4=E:84, [245a]/4=E:93, [256a]/5=M:95, [267a]/5=N:176, **menğzeslig** [53b]/2=B:194, **nisbetlig** [111a]/5=A:79, [127b]/4=A:146, [197b]/4=M:63, [216a]/5=M:44, **nişanlıg** [94b]/1=A:14, **örtüglüg** [7a]/4=B:33, [17a]/5=B:70, [70a]/2=B:235, [86b]/2=B:274, [157b]/3=N:34, [196a]/5=N:155, [270b]/1=B:88, **rahmetlig** [42b]/1=B:163, **rāst sözlüg** [168b]/2=N:69, **sanlıg** [49a]/2=B:184, [56b]/5=B:263, [97a]/5=A:24, **şekklig** [260a]/3=M:106, **tenlig** [104a]/1=A:49, **tutmağanlıg** [249a]/5=M:5, **türlüg** [236b]/4=E:141, **usluğ** [36a]/5=B:142, [89b]/2=B:282, [145a]/3=N:5, [236a]/5=E:140, **yarağlıg** [25b]/2=B:106, [26b]/2=B:109, [39a]/1=B:148, [80b]/5=B:259, [98a]/1=A:26, [98b]/5=A:29, [134a]/1=A:165, [140b]/3=A:189, [189b]/4=N:133, [194a]/5=N:149, [207a]/3=M:17, [208a]/3=M:19, [212b]/3=M:34, [214a]/4=M:40, **yaşlıg** [17a]/5=B:68, **yazukluğ** [87b]/3=B:276, **ziyānlig** [211a]/4=M:30, [220b]/5=M:53,

2.6.1.7. -lık / -lik / -luğ / -lük

Eski Türkçeden bu yana kullanılan bu ek Türk dilinin temel isim yapma eklerinden birisidir. Hem geçici hem de kalıcı isimler yapar. Bu ekin gerçek fonksiyonu sıfatlardan isim yapmaktır. Aynı zamanda sıfatları soyutlaştırmaktadır.⁹ Üzerine getirilmiş olduğu ismin bünyesindeki ünlülere göre düz-yuvarlak ünlü olmaktadır. Türkçe ve yabancı kökenli isimlerin üzerine gelerek genellikle soyut bazen da somut isimler yapar. Bir durum bildirdiği gibi; mekân ifadesinde de kullanılmaktadır. Bazı kelimelerde sıfat eki fonksiyonundadır.

açlık [40b]/3=B:155, [248a]/2=M:3, **arıklık** [7a]/1=B:32, [28b]/4=B:116, [141a]/2=A:191, [224a]/5=E:100, [265a]/4=N:171, **artukluğ** [71b]/1=B:237, [73a]/2=B:243, [84b]/4=B:268, [109b]/1=A:73, [135b]/1=A:171, [157a]/1=N:32, **āsānlık** [50a]/1=B:185, **azgunluğ** [5b]/4=B:27, [46a]/4=B:175, [78b]/2=B:256, [133b]/3=A:164, [161a]/4=N:44, **bağillik** [137b]/4=A:180, [138a]/1=A:180, [159a]/1=N:37, [159a]/2=B:37, **baylık** [189a]/2=N:130, **bāzergānlik** [156a]/2=N:29,

⁹ Faruk Kadri Timurtaş, Eski Türkiye Türkçesi, Ankara, 2005, s. 94

berhürdârlık [32a]/1=B:126, [257a]/1=M:96, **bîçârelik** [211b]/1=M:31, **bîzârlık** [44a]/1=B:167, **boynağuluk** [226b]/5=E:110, **câvidânelik** [42a]/4=B:162, **cünüblük** [160b]/2=N:43, **darlık** [124b]/4=A:134, [167b]/3=N:65, **darlıklık** [71a]/1=B:236, **dervişlik** [47a]/5=B:177, [60a]/5=B:214, [84b]/2=B:268, [88b]/2=B:280, [119b]/2=A:112, [14b]/4=B:61, **divânelik** [87a]/1=B:275, **döstlük** [77b]/3=B:254, [169a]/5=N:73, **düşmenlik** [198b]/1=M:64, [206b]/5=M:91, [253b]/4=M:14, [203b]/5=M:82, **edgölük** [9a]/2=B:40, [9b]/5=B:44, [10b]/1=B:47, [13a]/5=B:58, [27a]/4=B:112, [30b]/1=B:122, [38b]/4=B:148, [46b]/3=B:177, [46b]/4=B:177, [52a]/1=B:189, [52a]/2=B:189, [55a]/4=B:197, [56b]/2=B:201, [56b]/3=B:201, [60b]/3=B:215, [60b]/5=B:215, [65a]/1=B:224, [69b]/1=B:233, [70a]/1=B:234, [72b]/2=B:241, [85a]/1=B:269, [85b]/4=B:272, [99a]/1=A:30, [114b]/2=A:92, [117b]/3=A:104, [119a]/1=A:110, [120a]/3=A:114, [122a]/2=A:120, [135a]/3=A:170, [136a]/3=A:174, [158b]/1=N:36, [159b]/4=N:40, [166b]/5=N:62, [168b]/1=N:69, [169a]/2=N:72, [169a]/4=N:73, [171b]/3=N:78, [172a]/1=N:79, [173a]/4=N:83, [178a]/3=N:94, [184b]/2=N:114, [188a]/3=N:127, [204b]/4=M:84, [205a]/1=M:85, [209a]/3=M:23, [218b]/4=M:48, [242a]/5=E:84, [255b]/2=M:93, [266b]/3=N:175, [268b]/5=M:2, **emînlik** [241a]/5=E:81, **erklilik** [163b]/3=N:53, [239a]/3=E:73, [116a]/4=A:99, **ğâyibluk** [256a]/1=M:94, **ẖârluk** [14b]/4=B:61, [28b]/1=B:114, [119a]/5=A:112, [212b]/1=M:33, [215a]/4=M:41, [231a]/4=E:124, [245b]/2=E:93, [269a]/5=B:85, **ẖošnūdluk** [83a]/3=B:265, [95a]/1=A:15, [136a]/4=A:174, [156a]/3=N:29, [184b]/3=N:114, [254a]/5=M:16, [268b]/1=M:2, **kāfirlik** [200a]/2=M:68, [133a]/5=A:167, **karāngwuluk** [79a]/1=B:257, [79a]/3=B:257, [223a]/1=E:97, **karankuluk** [230a]/5=E:122, [254b]/1=M:16, **katıgılık** [18a]/5=B:74, [86a]/5=B:273, [245a]/5=E:93, [47a]/5=B:177, **kayaşlık** [158b]/1=N:36, **kiṉglik** [71a]/1=B:236, [74b]/1=B:247, [74b]/3=B:247, [124b]/4=A:134, [154a]/5=N:25, [179b]/5=N:100, **koṟğanlık** [28a]/5=B:114, **könilik** [46a]/4=B:175, [78b]/2=B:256, [145b]/2=N:6, **körklüglük** [47b]/4=B:178, [47b]/5=B:178, [48a]/5=B:180, [53b]/5=B:195, [54a]/1=B:195, [66a]/2=B:228, [66a]/4=B:229, [66a]/5=B:229, [67a]/5=B:231, [67b]/1=B:231, [68a]/4=B:232, [68b]/5=B:233, [71a]/2=B:236, [71a]/3=B:236, [72b]/1=B:240, [94b]/3=A:14, [124b]/5=A:134, [128a]/5=A:148, [135b]/4=A:172, [145b]/5=N:6, [151b]/3=N:19, [154b]/4=N:25, [187a]/4=N:125, [188b]/2=N:128, [253b]/1=M:13, [255b]/3=M:93, **kulluk** [33b]/3=B:133, [35a]/5=B:138, [45b]/1=B:172, [56a]/3=B:200, [104b]/2=A:51, [107a]/3=A:64,

[158a]/5=N:36, [197a]/2=M:60, **küçeylik** [50a]/1=B:185, **müsülmanlık** [33b]/1=B:132, [115a]/4=A:95, [231b]/1=E:125, [248a]/1=M:3, **nüşipâslık** [40a]/3=B:152, ‘**azizlikni** [57b]/4=B:206, [191b]/2=N:139, **otluk** [164a]/3=N:55, **örelık** [157a]/5=N:34, **pādşāhlık** [23b]/1=B:102, **pādşālık** [76b]/1=B:252, **peygāMBERlık** [76b]/1=B:252, [111a]/3=A:79, [243a]/5=E:89, **peyvestelik** [31b]/2=B:125, [51a]/4=B:187, [109b]/5=A:75, [125a]/3=A:135, [245a]/1=E:92, **rağbetsızlık** [32b]/6=B:130, **rāstlık** [46b]/1=B:176, [165a]/4=N:58, **saknuqluk** [55a]/5=B:197, [71b]/2=B:237, [153b]/5=N:24, [154b]/4=N:25, [249a]/4=M:5, [251a]/4=M:8, [268b]/5=M:2, **sawuqluk** [120b]/5=A:117, **sökellik** [46a]/5=B:177, [60a]/5=B:214, [220a]/3=M:52, **sukluk** [188b]/4=N:129, **süstluk** [127b]/4=A:146, [182a]/1=N:104, [207b]/5=M:19, **tanuqluk** [36a]/1=B:140, [95b]/1=A:18, [104b]/5=A:52, [105a]/2=A:53, [107a]/5=A:64, [5b]/4=B:27, [108b]/3=A:70, [112a]/3=A:81, [113a]/4=A:86, [150a]/2=N:15, [201a]/3=M:72, [202a]/5=M:76, [224b]/5=E:102, [226a]/1=E:108, [265b]/3=N:172, [259b]/3=M:106, [260a]/4=M:106, [260b]/2=M:107, [260b]/3=M:107, [260b]/5=M:108, [263b]/2=N:166, [263b]/3=N:166, **tarlık** [250b]/1=M:6, **tiriglik** [48a]/2=B:178, [57a]/5=B:204, [59a]/3=B:212, [94b]/2=A:14, [115b]/2=N:19, [169b]/2=N:74, [178a]/1=N:94, [183a]/3=N:109, [233a]/5=E:130, [268a]/5=B:85, [269b]/3=B:86, **tutunmağANlık** [154b]/5=N:25, **tüzlük** [89a]/3=B:282, [89b]/3=B:282, [188a]/2=N:127, [188b]/3=N:129, [190a]/5=N:135, [215b]/4=M:42, [217a]/3=M:45, [256b]/1=M:95, [259b]/4=M:106, **uçmaklık** [232a]/2=E:127, **uluğluk** [83b]/4=B:266, [101b]/3=A:40, **usluğluk** [236a]/5=E:140, **uzunluk** [74b]/3=B:247, **üküşlük** [258a]/1=M:100, **vekillik** [172b]/4=N:81, **yağşılık** [117b]/3=A:104, [119a]/5=A:115, [194a]/4=N:149, **yaruqluk** [79a]/1=B:257, [79a]/3=B:257, [216a]/3=M:44, [217b]/3=M:46, [244a]/3=E:91, [254b]/2=M:16, **yawuqluk** [144a]/3=N:1, [146b]/1=N:8, [158b]/2=N:36, [260a]/4=M:106, **yawuzluk** [150b]/5=N:18, [156b]/2=N:31, [171b]/4=N:78, [172a]/2=N:79, [183a]/5=N:110, [186b]/4=N:123, [199a]/1=M:65, [265b]/3=M:95, **yigrençilik** [121a]/5=A:118, **yokluk** [47a]/1=B:177, **ziyādelik** [66a]/3=B:228,

2.6.1.8. -rak / -rek

arığrak [68b]/1=B:232, **artukrak** [68b]/1=B:232, [71b]/4=B:288, **asığsızrak** [222b]/4=M:60, **azgunrak** [197a]/3=M:60, **bilgenrek** [35b]/5=B:140, [100a]/5=A:36, [134b]/2=A:167, [154b]/2=N:25, [161a]/5=N:45, [197a]/5=M:61, [228b]/4=E:117, [228b]/5=E:117, [229b]/1=E:119, [231a]/2=E:124, **kadrsızrak** [14b]/3=B:61, **katıgrak** [18a]/5=B:74, [43a]/5=B:165, [52b]/3=B:191, [56a]/4=B:200, [168a]/3=N:66, [171a]/2=N:77, [173b]/3=N:84, [173b]/4=N:84, [203b]/4=M:82, [269b]/1=B:85, **könirek** [163b]/1=N:51, **köprek** [23a]/1=B:100, [73a]/3=B:243, [149a]/1=N:12, [227a]/3=E:111, [228b]/1=E:116, **körklügrek** [35a]/5=B:138, [165b]/5=N:59, [178b]/3=N:95, [187a]/3=N:125, [219b]/2=M:50, **küç kılğanrak** [35b]/5=B:140, [238a]/4=E:144, [245a]/1=E:93, **ortarak** [205b]/5=M:89, **rāstrak** [162a]/1=N:46, [174b]/1=N:87, [186b]/3=N:122, **sezārak** [66a]/1=B:228, [74b]/1=B:247, [241a]/5=E:81, [260b]/2=M:107, [260b]/3=M:107, **uluğrak** [61b]/3=B:217, [62b]/3=B:219, [121b]/1=A:118, [195b]/1=N:153, [230b]/3=E:123, [240a]/5=E:78, **üküşrek** [119a]/3=A:110, [222b]/3=M:59, **yağşırak** [12a]/3=B:54, [14b]/3=B:61, [24b]/3=B:103, [25b]/1=B:106, [49a]/5=B:184, [55a]/5=B:197, [63b]/1=B:221, [63b]/3=B:221, [82a]/4=B:263, [85a]/5=B:271, [88b]/3=B:280, [94b]/4=B:15, [105a]/3=A:54, [119a]/2=A:110, [128b]/3=A:150, [131b]/5=A:157, [134b]/1=A:167, [137b]/5=A:180, [143a]/1=A:198, [155a]/4=N:25, [162a]/1=N:46, [165b]/4=N:59, [168a]/2=N:66, [171a]/5=N:77, [174a]/3=N:86, [188b]/1=N:128, [264b]/1=N:170, [265a]/3=N:171, **yakınrak** [57a]/5=B:204, [59a]/2=B:212, [60b]/4=B:215, [94b]/2=A:14, [120b]/5=A:117, [139b]/1=A:185, [144b]/5=N:3, [146a]/3=N:7, [146a]/4=N:7, [148a]/1=N:11, [157a]/3=N:33, [169b]/2=N:74, [178a]/1=N:94, [183a]/3=N:109, [190a]/4=N:135, [190a]/5=N:135, [233a]/5=E:130, [251a]/4=M:8, [269b]/3=B:86, **yakukrak** [108a]/3=A:68, **yawukrak** [48a]/5=B:180, [71b]/1=B:237, [204a]/1=M:82, [260b]/4=M:108, **yawuzrak** [197a]/2=M:60, **yüksekrek** [126a]/1=A:139, **zālimrak** [28a]/2=B:114,

2.6.1.9.-sız / -siz

arıgsız [206b]/2=M:90, [137b]/1=A:179, [238b]/4=E:145, **asıgsız** [84a]/5=B:267, **atasız** **oğulsız** [266b]/5=N:176, **atasız oğulsuz** [140b]/5=N:12, **haksız** [15a]/2=B:61, **kadrsızrak**

[14b]/3=B:61, **karârsız** [60a]/5=B:214, **katıgsız** [236a]/1=E:139, **kitâbsuz** [96a]/3=A:20, **körksüz iş** [84b]/3=B:268, [117b]/4=A:104, [119a]/1=A:110, [120a]/4=A:114, [125a]/1=A:135, [150a]/1=N:15, [151b]/2=N:19, [152b]/1=N:22, [155a]/1=N:25, [194a]/3=N:148, [203a]/3=M:79, **közsiz** [225a]/4=E:104, **közsüz** [45a]/3=B:171, [103b]/5=A:49, [200b]/6=M:71, **munıgsuz** [115b]/5=A:97, [120b]/2=A:116, **öksüz** [112a]/1=A:81, [144a]/3=N:2, [145b]/1=N:6, [146b]/1=N:8, [158b]/2=N:36, [188a]/2=N:127, **rağbetsizlik** [32b]/5=B:130, **sansız** [59a]/5=B:212, [98a]/4=A:27, [10a]/2=A:37, **susuz** [223a]/2=E:97, **uvutsuz söylemek** [50b]/2=B:187, **yersiz kılğan** [11b]/2=B:51, **yüreksiz** [122b]/2=A:122, [129a]/3=A:152,

2.6.20. -an / -en

Fazla işlek olmayan birkaç örnekte görebildiğimiz bir ektir. Türkiye Türkçesinde canlılığını kaybederek bulunduğu kelimenin kök veya gövdesine karışmış durumdadır.

¹⁰Gerek Eski Türkçe de olsun, gerekse sonraki devirlerde olsun çok az kullanılmış, isimden isim yapan bir ektir.

eren [240a]/4=E:77, [243b]/1=E:89, [251b]/5=M:11, [258b]/1=M:102, [267a]/4=N:176, [267a]/4=N:176, [29b]/1=B:118, [43a]/3=B:164, [66a]/2=B:228, [67a]/1=B:230, [76a]/4=B:250, [79b]/5=B:258, [83a]/1=B:264, [89b]/4=B:282, [90b]/5=B:286, [107b]/3=A:66, [113a]/4=A:86, [113b]/1=A:86, [121a]/1=A:117, [121b]/2=A:119, [126a]/2=A:140, [128a]/4=A:147, [144a]/2=N:1, [146a]/2=N:7, [156b]/4=N:32, [157a]/5=N:34, [170a]/1=N:75, [171]/5=N:78, [175b]/2=N:90, [177a]/2=N:92, [179b]/1=N:98, [182a]/1=N:104, [183a]/2=N:109, [199b]/4=M:67, [204b]/4=M:84, [208b]/5=M:22, [210a]/1=M:25, [210a]/4=M:26, [214b]/3=M:41, [219b]/3=M:50, [220a]/2=M:51, [221a]/1=M:54, [222b]/1=M:58, [223a]/3=E:97, [223b]/1=E:98, [224a]/3=E:99, [225b]/2=E:105, [232a]/1=E:126, [234a]/2=E:133, **oğlan** [28b]/4=B:116, [30b]/1=B:122, [31a]/2=B:124, [32b]/1=B:128, [33b]/3=B:133, [34b]/3=B:136, [35b]/4=B:140, [65b]/4=B:228, [68b]/3=B:233, [69a]/1=B:233, [69a]/2=B:233, [69a]/4=B:233, [83b]/5=B:266, [93a]/3=A:10, [99b]/5=A:34, [100b]/2=A:36, [101a]/4=A:38, [101b]/3=A:40, [103a]/4=A:47, [103b]/2=A:49,

¹⁰ Muharrem Ergin, Türk Dil Bilgisi, İstanbul, 2000, s.174

[112b]/4=A:84, [114b]/4=A:93, [120b]/3=A:116, [146b]/4=N:9, [147a]/3=N:11, [147b]/2=N:11, [147b]/3=N:11, [148a]/4=N:12, [148b]/2=N:12, [148b]/3=N:12, [170a]/2=N:75, [179b]/1=N:98, [188a]/2=N:127, [224b]/2=E:101, [234a]/2=E:133, [235a]/2=E:137, [236a]/4=E:140, [242a]/2=E:84, [242b]/4=E:87, [265a]/5=N:171,

2.6.2. Fiilden İsim Yapan Ekler

2.6.2.1. -a / -e

kiçe [102a]/2=A:41

tapa [6a]/1=B:28, [6a]/2=B:29, [10a]/5=B:46, [12a]/2=B:54, [31b]/1=B:125, [34b]/2=B:136, [34b]/3=B:136, [36b]/2=B:142, [41a]/1=B:156, [47b]/5=B:178, [51b]/3=B:188, [57a]/3=B:203, [58b]/4=B:210, [60a]/3=B:213, [63b]/5=B:221, [73b]/1=B:245, [79a]/1=B:257, [79a]/3=B:257, [80b]/3=B:259, [81a]/3=B:260, [88b]/4=B:281, [90a]/3=B:285, [93b]/4=A:12, [97a]/2=A:23, [98b]/2=A:28, [102b]/1=A:44, [103b]/2=A:49, [104b]/4=A:52, [105a]/4=A:55, [105b]/1=A:55, [109b]/4=A:75, [112b]/1=A:83, [115b]/4=A:97, [117b]/3=A:104, [118b]/4=A:109, [124b]/2=A:133, [132a]/1=A:158, [138b]/3=A:183, [143a]/2=A:199, [144b]/1=N:2, [173a]/3=N:83, [175b]/4=N:90, [176a]/4=N:91, [177b]/5=N:94, [180a]/1=N:100, [182a]/4=N:105, [192b]/5=N:142, [193a]/2=N:143, [198a]/4=M:64, [199a]/3=M:66, [199b]/2=M:67, [200b]/2=M:70, [201b]/5=M:74, [203b]/3=M:81, [204a]/4=M:83, [207b]/3=M:18, [210b]/3=M:28, [210b]/4=M:28, [213a]/1=M:35, [218b]/5=M:48, [219a]/3=M:49, [222a]/4=M:58, [222b]/3=M:59, [225b]/3=E:106, [226a]/4=E:108, [227a]/1=E:111, [227b]/3=E:113, [228a]/1=E:114, [229a]/4=E:119, [238b]/2=E:145, [239a]/1=E:72, [242b]/5=E:87, [245a]/3=E:93, [251b]/5=M:11, [254b]/2=M:16, [254b]/3=M:16, [257a]/3=M:96, [259a]/1=M:104, [259b]/1=M:105, [261a]/3=N:158, [262b]/2=N:163, [262b]/3=N:163, [262b]/4=N:163, [262b]/5=N:163, [263b]/2=N:166, [265a]/1=N:171, [265b]/4=N:172, [266b]/1=N:174, [266b]/3=N:175, [269b]/1=B:85,

2.6.2.2. -ak

Eski Türkçeden beri Türk dilinde işlek olarak kullanılan fiilden isim yapım eklerindendir. Fiilden genellikle âlet ismi yapan bu ek, metinlerimizde bunun yanında -an/-en sıfat fiil ekinin anlamında da kelimeler üretir. Bu ekin yaptığı isimler fiilin gösterdiği hareketi çokça yapanı, olanı karşılamaktadır.

açak [76a]/3=B:250, [199a]/4=M:66, [212a]/6=M:33, [235b]/5=E:139, [249b]/3=M:6, [267b]/5=M:1,
ayak [128a]/3=A:147,

2.6.2.3. -nç

ötünç [73a]/5=B:245,
korğunç [18b]/3=B:74, [27a]/5=B:112, [73a]/1=B:243, [82a]/2=B:262, [135a]/4=A:170, [168b]/5=N:71, [171a]/2=N:77, [173a]/2=N:83, [181a]/1=N:102, [181b]/1=N:102, [200b]/1=M:69,
umınçlar [186b]/3 = N:123

2.6.2.4. -ğ / -g

ağrığ [54a]/5=B:196, **arığ** [205a]/4=M:87, [205b]/1=M:88, [4b]/4=B:25, [6b]/2=B:30, [7a]/1=B:32, [28b]/4=B:116, [32b]/5=B:129, [39b]/5=B:151, [44a]/5=B:168, [46a]/3=B:174, [64a]/4=B:222, [68b]/1=B:232, [95a]/1=A:15, [101a]/4=A:38, [102a]/3=A:42, [105a]/4=A:55, [110b]/2=A:77, [137b]/1=A:179, [141a]/2=A:199, [161a]/1=N:43, [163a]/1=N:49, [205a]/4=M:87, [205b]/1=M:88, [206b]/2=M:90, [208b]/2=M:21, [215a]/4=M:41, [224a]/5=E:100, [238b]/4=E:145, [248a]/4=M:4, [248b]/4=M:5, [250a]/3=M:6, [258a]/1=M:100, [261b]/3=N:160, [265a]/4=N:171, **asığ** [24a]/4=B:102, [30b]/4=B:123, [62b]/3=B:219, [84a]/5=B:267, [144a]/5=N:2,

[148a]/2=N:11, [202b]/1=M:76, [222b]/4=M:60, [261b]/4=N:161, **azıǵıǵ**
 [247b]/1=M:3, **baǵ** [198a]/2=M:64, [205b]/4=M:89, **bilig** [7a]/1=B:32, [30a]/1=B:120,
 [38a]/4=B:145, [95b]/2=A:18, [107b]/4=A:66, [107b]/5=A:66, [224a]/5=E:100,
 [226a]/2=E:108, [229a]/5=E:119, [236a]/5=E:140, [241a]/2=E:80, [261a]/2=N:157,
 [262a]/2=N:162, **elig** [53b]/4=B:195, [71b]/1=B:237, [75b]/2=B:249, [109b]/1=A:73,
 [138b]/1=A:182, [144b]/5=N:3, [153b]/3=N:24, [154b]/1=N:25, [157a]/3=N:33,
 [158b]/4=N:36, [161a]/2=N:43, [166b]/3=N:62, [170b]/4=N:77, [176a]/4=N:91,
 [198a]/1=M:64, [198a]/2=M:64, [198a]/3=M:64, [210b]/3=M:28, [210b]/4=M:28,
 [212a]/4=M:33, [213b]/4=M:38, [245b]/1=E:93, [249b]/3=M:6, [250a]/4=M:6,
 [251b]/5=M:11, [252a]/1=M:11, [255b]/5=M:94, [135a]/1=A:169, **irig** [152a]/5=N:21,
kapuǵ [13a]/4=B:58, [52a]/3=B:189, [196a]/1=N:154, **katıǵ** [15b]/3=B:63,
 [18a]/4=B:74, [18a]/5=B:74, [43a]/5=B:165, [43b]/3=B:165, [52b]/3=B:191,
 [55a]/1=B:196, [56a]/4=B:200, [57b]/1=B:204, [59a]/1=B:211, [59a]/2=B:212,
 [86a]/5=B:273, [91b]/3=A:4, [93b]/2=A:11, [105b]/3=A:56, [132a]/2=A:159,
 [168a]/3=N:66, [173b]/3=N:84, [173b]/4=N:84, [203b]/4=M:82, [231a]/4=E:124,
 [236a]/1=E:139, [244a]/5=E:93, [247a]/2=M:2, [253a]/2=M:13, [257b]/3=M:98,
 [269b]/1=B:85, [11a]/1=B:49, **kırıǵ** [117a]/5=A:103, **korkuǵ** [8b]/3=B:38,
 [15b]/1=B:62, [86b]/3=B:274, [88a]/1=B:277, [128b]/4=A:151, **ota ǵalıǵ**
 [199a]/5=M:66, **ölüg** [5b]/5=B:28, [18a]/3=B:73, [40b]/1=B:154, [45b]/1=B:173,
 [81a]/1=B:260, [98a]/2=A:27, [98a]/3=A:27, [135a]/1=A:169, [227a]/1=E:111,
 [230a]/3=E:122, [236a]/2=E:139, [238b]/3=E:145, [246b]/1=E:95, [247a]/3=M:2, **sarıǵ**
 [17a]/3=B:69, **satıǵ** [77b]/3=B:254, [87a]/2=B:275, **sewüǵ** [43a]/5=B:165, **sınaǵ**
 [11a]/3=B:49, **süwüǵ** [94a]/4=A:14, **tamuǵ** [29b]/3=B:119, [93b]/3=A:12,
 [133a]/2=A:162, [164a]/3=N:55, [177b]/2=N:93, [179a]/5=N:97, [192a]/2=N:140,
 [205a]/3=M:86, [251b]/3=M:10, [246a]/3=N:169, **tayıǵ** [82b]/4=B:264, **tirig**
 [11a]/2=B:49, [40b]/2=B:154, [48a]/2=B:178, [57a]/5=B:204, [59a]/3=B:212,
 [77b]/5=B:255, [91a]/2=A:2, [94b]/2=A:14, [98a]/2=A:27, [98a]/3=A:27,
 [120b]/5=A:117, [135a]/1=A:169, [139b]/1=A:185, [151b]/2=N:19, [169b]/2=N:74,
 [178a]/1=N:94, [183a]/3=N:109, [233a]/5=E:130, [246b]/1=E:95, [246b]/2=E:95,
 [269a]/5=B:85, [269b]/3=B:86, **uruǵ** [57b]/3=B:205, **yıǵıǵ** [31a]/1=B:124,
 [51a]/5=B:187, [66b]/1=B:229, [66b]/2=B:229,

2.6.2.5. -ğa / -ge

Türk dilinin işlek olmayan yapım eklerinden birisidir. Az kullanılmış olan bu ek, somut isimler yapar. Eski Türkçeden bu yana donmuş, kalıplaşmış birkaç kelimeye görülür.

kölige [165a]/1=N:57,
kölüğe [12b]/3=B:57,
kısga kııl- [180a]/4=N:101,

2.6.2.6. -ğun

Bitmiş, olmuş bir durumu ifade etmede bu ekten istifade edilmektedir. Ekin geçmiş zaman ifadesi taşıdığını görmekteyiz. Fiil kök ve gövdelerine gelerek genellikle -mış / miş eki ile yapılmış sıfat-fiil anlamını belirten bir ektir.

azğun [5b]/4=B:27, [46a]/4=B:175, [55b]/5=B:198, [78b]/2=B:256, [114a]/3=A:90, [133b]/3=A:164, [161a]/4=N:44, [197a]/3=M:60, [240a]/3=E:77,

2.6.2.7. -ı , -u

aşnu [4b]/3=B:25, [26a]/1=B:108, [29a]/5=B:118, [49a]/1=B:183, [55b]/5=B:198, [60a]/5=B:214, [71a]/4=B:237, [77b]/2=B:254, [90b]/3=B:286, [91b]/1=A:4, [93a]/5=A:11, [114b]/5=A:93, [125b]/2=A:137, [126b]/4=A:143, [127a]/1=A:144, [133b]/3=A:164, [138b]/4=A:183, [139a]/2=A:184, [139b]/3=A:186, [155b]/1=N:26, [162a]/4=N:47, [166a]/2=N:60, [166b]/3=N:62, [178a]/2=N:94, [189a]/5=N:131, [190b]/4=N:136, [202a]/2=M:75, [202b]/4=M:77, [203a]/5=M:80, [212b]/3=M:34, [222a]/2=M:57, [222b]/3=M:59, [242a]/2=E:84, [249a]/3=M:5, [258b]/2=M:102, [261a]/5=N:159, [262a]/4=N:162, [263a]/3=N:164, [270b]/4=B:89, **koñğşı** [158b]/2=N:36, [158b]/3=N:36, **tegi** [51a]/3=B:187, [54a]/3=B:196, [70b]/1=B:235, [151a]/1=N:18, [160b]/1=N:43, [160b]/3=N:43, [171a]/4=N:77, [249b]/5=M:6, **ulaşu** [164b]/5=N:57, [175a]/5=N:90, [186b]/2=N:122, [209b]/2=M:24, [264a]/4=N:169,

2.6.2.8. -k / -k, -uk

Eskiden beri çok işlek olan fiilden isim yapma eklerimizden birisidir. Çok işlek bir ektir. Fiilden sıfat soylu isimler, âlet ve eşya isimleri yapar. Bu ekin yaptığı isimler genellikle fiilin işaret ettiği harekete uğramış olan nesneleri karşılamaktadır.

açuk [8b]/5=B:39, [26a]/5=B:109, [29b]/1=B:118, [41b]/2=B:159, [44b]/1=B:168, [49b]/2=B:185, [51a]/1=B:187, [51a]/5=B:187, [58a]/4=B:208, [58b]/1=B:209, [58b]/5=B:211, [59b]/5=B:213, [77a]/2=B:253, [77a]/4=B:253, [80b]/4=B:259, [91b]/2=A:4, [113a]/5=A:86, [115b]/2=A:97, [118a]/1=A:105, [133b]/3=A:164, [138b]/5=A:183, [139a]/2=A:184, [151b]/2=N:19, [152a]/3=N:20, [163a]/3=N:50, [176b]/2=N:91, [180b]/1=N:101, [186a]/2=N:119, [193b]/1=N:144, [195b]/3=N:153, [195b]/5=N:153, [207b]/5=N:19, [212a]/2=M:32, [218b]/2=M:48, [237b]/1=E:142, [239a]/4=E:73, [239b]/2=E:74, [254a]/2=M:15, [254a]/4=M:15, [255a]/4=M:92, [266b]/1=N:174, [270a]/2=B:87, **anuk** [4a]/4=B:24, [124a]/5=A:131, [124b]/3=A:133, [151a]/3=N:18, [181b]/1=N:102, [194b]/5=N:151, [262a]/1=N:161, [159a]/3=N:37, [177b]/3=N:93, **arık** [4b]/1=B:25, [18b]/1=B:74, [75a]/5=B:249, [83b]/3=B:266, [94b]/5=A:15, [125b]/1=A:136, [142a]/5=A:195, [142b]/5=A:198, [149b]/2=N:13, [164b]/4=N:57, [164b]/5=N:57, [186b]/2=N:122, [204b]/5=M:85, [250b]/1=M:6, [252b]/4=M:12, **artuk** [15b]/5=B:64, [136a]/3=A:174, [24a]/2=B:102, [68b]/1=B:232, [71b]/2=B:237, [71b]/4=B:238, [73a]/2=B:243, [84b]/4=B:268, [109b]/1=A:73, [135b]/1=A:171, [136a]/3=A:174, [157a]/1=N:32, [173a]/4=N:83, [268b]/1=M:2, **bezek** [227b]/1=E:112, **buyruk** [5a]/5=B:26, [13b]/3=B:59, [26b]/1=B:109, [31a]/1=B:124, [55a]/3=B:197, [58b]/2=B:210, [60a]/2=B:213, [103b]/5=A:49, [104a]/1=A:49, [112a]/4=A:82, [119a]/3=A:110, [127a]/5=A:145, [129a]/3=A:152, [167a]/3=N:64, [203b]/4=M:81, [210a]/1=M:25, [210a]/3=M:26, [219b]/1=M:49, [222b]/4=M:59, [229b]/5=E:121, [238b]/5=E:145, [247b]/3=M:3, [245b]/2=M:16, **esrük** [160b]/1=N:43, **töşek** [57b]/5=B:206, [93b]/4=A:12, [142b]/3=A:197, **uzak** [8a]/4=B:36, **yaruk** [79a]/1=B:257, [79a]/2=B:257, [139a]/3=A:184, [216a]/3=M:44, [217b]/3=M:46, [230a]/4=E:122, [244a]/3=E:91, [254a]/4=M:15, [254b]/2=M:16, [266b]/1=N:174, **yazuk** [13a]/4=B:58, [13a]/5=B:58, [41a]/5=B:158, [45b]/4=B:173, [48b]/2=B:181, [48b]/3=B:182, [48b]/4=B:182, [51b]/4=B:188, [55b]/1=B:198, [57a]/2=B:203, [57b]/4=B:206, [62b]/2=B:219, [62b]/3=B:219, [66b]/2=B:229, [67a]/2=B:230,

[69a]/3=B:233, [69a]/5=B:233, [69b]/5=B:234, [70a]/2=B:235, [70b]/4=B:236, [72a]/5=B:240, [87b]/3=B:276, [93b]/1=A:11, [95a]/3=A:16, [99b]/1=A:31, [125a]/2=A:135, [125a]/3=A:135, [128a]/2=A:147, [137a]/4=A:178, [141b]/1=A:193, [144b]/1=N:2, [152a]/3=N:20, [153a]/4=N:23, [154a]/2=N:24, [162b]/5=N:48, [163a]/3=N:50, [180a]/4=N:101, [181a]/3=N:102, [182b]/4=N:107, [183b]/2=N:111, [183b]/4=N:112, [183b]/5=N:112, [188a]/5=N:128, [197b]/2=M:62, [197b]/5=M:63, [198a]/5=M:64, [207a]/5=M:18, [211a]/1=M:29, [217a]/4=M:45, [219a]/5=M:49, [229b]/1=E:120, [219b]/3=E:120, [230b]/3=E:123, [231a]/3=E:124, [241b]/2=E:82, [247a]/1=M:2, [248a]/3=M:3, [252b]/3=M:12, [255a]/5=M:93, [260a]/5=M:106, [260a]/5=M:107, [269a]/1=B:85,

2.6.2.9. -m

Nesne ismi yapan bir fiilden isim yapma ekidir. Oldukça işlek bir ektir. Genellikle soyut kavram isimleri yapar. Bu ekin başlıca fonksiyonu fiille ilgili bir durumu, hâli veya bir işi ifade etmesidir.

adım [44a]/5=B:168, [44b]/1=B:168, [237b]/1=E:142, **keyim** [68b]/4=B:233, **konum** [13a]/2=B:58, [80a]/1=B:259, [170a]/3=N:75, [230b]/3=E:123, [233b]/2=E:131, **ölüm** [72b]/5=B:243, [126b]/4=A:143, [130b]/3=A:154, [134b]/5=A:168, [139a]/4=A:185, [150a]/4=N:15, [151a]/1=N:18, [171b]/1=N:78, [180a]/2=N:100, [245a]/5=E:93, [259b]/3=M:106, [260a]/1=M:106, [33b]/3=B:133, [48a]/4=B:180,

2.6.2.10. -mak / -mek

açmak [125b]/4=A:138, [192a]/3=N:141, [220a]/5=M:52, **aldamak** [227b]/1=E:112, **aldaşmak** [192b]/4=N:142, **almak** [256b]/5=M:95, [261b]/4=N:161, **anıgdurmak** [243b]/4=E:90, **arıtmak** [126a]/5=A:141, **arsıkmak** [139b]/1=A:185, **arsıkturmak** [186a]/3=N:120, **artmak** [35a]/4=B:138, **ayırma** [69a]/3=B:233, **aymak** [196a]/5=N:155, [196b]/3=N:157, [197b]/4=M:63, [234b]/3=E:136, [235b]/1=E:138, **ayrılmak** [78b]/4=B:256, **azmak** [166a]/5=N:60, [185a]/5=N:116, [191a]/1=N:136,

[239b]/2=E:74, [264a]/1=N:167, **barmak** [151b]/1=N:19, **bildürmek** [137b]/1=A:179, **bilmek** [126b]/3=A:142, [134a]/2=A:166, [134a]/3=A:167, [243b]/5=E:91, [263b]/3=N:166, **bilmemek** [150b]/2=N:17, **birmek** [71a]/1=B:236, [72a]/4=B:240, [72b]/2=B:241, [145a]/1=N:4, **bitmek** [127a]/5=A:145, **bitmek** [134b]/1=A:167, [141a]/5=A:193, [153b]/3=N:24, [154b]/2=N:25, [241b]/2=E:82, [255b]/1=M:93, **bolmak** [72b]/3=B:241, **boşamak** [66a]/3=B:229, **boyun sümek** [58a]/3=B:208, [95b]/4=A:19, [167b]/4=N:65, [172b]/1=N:81, [175b]/5=N:90, **bozmak** [196a]/3=N:155, [253a]/1=M:13, **bulmak** [36b]/3=B:143, [61b]/1=B:217, [151a]/4=N:19, [188a]/4=N:128, [195b]/4=N:153, [198a]/5=M:64, [169b]/1=N:73, **çatmak** [235b]/3=E:138, [236b]/1=E:140, **çewürmek** [43a]/1=B:164, **çıkarmak** [269a]/3=B:85, [61b]/2=B:217, **çıkarmamak** [72a]/4=B:240, **çıkarmak** [55a]/3=B:197, [229b]/5=E:121, [238b]/5=E:145, [247b]/3=M:3, **eksimek** [40b]/3=B:154, **emdürmek** [69a]/4=B:233, **emmek** [68b]/4=B:233, **ewrülme** [37a]/5=B:144, [142b]/2=A:196, **ıdmak** [66a]/4=B:229, **ımozğanmak** [77b]/5=B:255, [130a]/2=A:154, **içürmek** [13b]/3=B:60, **iwmek** [123a]/3=A:125, **katıglanmak** [15b]/3=B:63, **kaytarmak** [66a]/1=B:228, **kaytmak** [90a]/4=B:285, [98b]/3=A:28, [207b]/3=M:18, **keçmek** [128a]/2=A:147, **kengeşmek** [69a]/3=B:233, **kesmek** [123b]/2=A:127, **ketürmek** [9b]/5=B:44, [61b]/3=B:217, [196a]/4=N:155, **kıkmak** [45a]/3=B:171, **kılışmak** [55a]/3=B:197, [217a]/3=M:45, **kılmak** [28a]/4=B:114, [37a]/3=B:143, [39b]/3=B:150, [47b]/5=B:178, [50a]/1=B:185, [50b]/2=B:187, **kınamak** [65a]/4=B:225, [70b]/3=B:235, [82a]/5=B:263, [84b]/3=B:268, [131a]/4=A:155, [149a]/5=N:12, [173b]/4=N:84, [257b]/3=M:98, [258b]/1=M:101, **kışmak** [48b]/3=B:182, [92a]/4=A:7, [155b]/4=N:27, [181a]/3=N:102, [188b]/4=N:129, [248a]/2=M:3, **kismek** [13a]/4=B:58, **koçmak** [11a]/2=B:49, **kopmak** [145a]/4=N:5, [174a]/5=N:87, **köndürmek** [85b]/2=B:272, **körmek** [82b]/2=B:264, [94a]/2=A:13, [159a]/4=N:38, **kurtulmak** [140b]/1=A:188, [149b]/3=N:13, [173a]/1=N:83, [241b]/2=E:82, [254a]/5=M:16, **küçemek** [78b]/1=B:256, **küymek** [65b]/1=B:226, [88b]/2=B:280, **okımak** [30a]/4=B:120, **onğarmak** [63a]/2=B:220, [66a]/1=B:228, [158a]/4=N:35, [184b]/2=N:114, [188b]/1=N:128, **öç almak** [256b]/5=M:95, **ödemek** [47b]/5=B:178, **ögmek** [6b]/2=B:30, **öldürmek** [138a]/4=A:181, [52b]/4=B:191, [61b]/3=B:217, **öldürüşmek** [73b]/5=B:246, **ölmek** [196a]/4=N:155, **sakınmak** [86a]/4=B:273, [110b]/4=A:78, [117a]/1=A:102, **saklamak** [78a]/5=B:255, **satgaşmak** [233a]/3=E:130, **sınamak** [129b]/1=A:152, [130b]/4=A:154, [218b]/3=M:48, **sözlemek** [263a]/4=N:164,

[50b]/2=B:187, **süwmek** [47a]/1=B:177, **şenbelemek** [16a]/3=B:65, [162b]/1=N:47, [196a]/2=N:154, **tayınmak** [131a]/2=A:155, **teğşürmek** [14b]/2=B:61, **teğürmek** [96a]/5=A:20, **tikmek** [89b]/3=B:282, **tilemek** [24a]/3=B:102, [70a]/3=B:235, **tokuşmak** [122b]/1=A:121, **tölenmek** [48a]/5=B:180, **tutmak** [54b]/3=B:196, [97b]/3=A:26, [152b]/1=N:22, [206a]/2=M:89, [66a]/4=B:229, [177a]/4=N:92, **tutunmak** [12a]/1=B:54, **uğramak** [139b]/5=A:186, **ukmak** [171b]/5=N:78, **ulanmak** [213a]/1=M:35, **uluğlamak** [50a]/2=B:185, **unaşmak** [69a]/3=B:233, **urmak** [5a]/1=B:26, **uruşmak** [61a]/5=B:217, **uymak** [31a]/2=B:124, [47b]/4=B:178, [261a]/2=N:157, **ündemek** [45a]/2=B:171, **ünmek** [100b]/3=A:37, **yañgamak** [261b]/3=N:160, **yanmak** [259b]/1=M:105, **yaratmak** [42b]/2=B:164, [140b]/3=A:190, [141a]/1=A:191, **yarlıkamak** [46a]/5=B:175, [63b]/5=B:221, [82a]/4=B:263, [90a]/3=B:285, [124b]/2=A:133, [125a]/5=A:136, [131b]/4=A:157, [178b]/5=N:96, [215b]/1=M:9, **yazmak** [157b]/4=N:34, **yıgılmak** [16a]/4=B:66, **yıgılmak** [166b]/2=N:61, **yıgılmak** [61b]/1=B:217, [76b]/2=B:251, **yimek** [197b]/2=M:62, [197b]/5=M:63, [257a]/1=M:96, [261b]/5=N:161, **yokalmak** [53b]/5=B:195, **yokatmak** [126b]/1=A:141, **yürimek** [86a]/3=B:273, **yürümek** [140b]/4=A:190, **yürütmek** [42b]/3=B:164,

2.6.2.11. -ma / -me

Fiil kök ve gövdelerini içine alan bu ek, iş isimleri yapmaktadır. Az kullanılan bir ek olup , -mak / -mek ekinin hafifletilmiş olarak kabul edilen bu ek, fiillerin ismini yapar. Sıfat-fiil anlamında da kullanılmaktadır. Bu ek hareket ifade etmediği için –mak, -mek ekinden ayrılır.

kılma [35a]/3=B:137, **muḥālefet kılma** [35a]/3=B:137, **tegme** [4b]/1=B:25, [14a]/1=B:60, [38a]/1=B:145, [38b]/3=B:148, [43a]/1=B:164, [68a]/1=B:231, [81a]/4=B:260, [81b]/3=B:261, [87b]/3=B:276, [88b]/5=B:281, [97b]/2=A:25, [98b]/5=A:29, [99a]/1=A:30, [100b]/4=A:37, [139a]/3=A:185, [147b]/1=N:11, [157a]/1=N:32, [157a]/2=N:33, [157a]/4=N:33, [160a]/1=N:41, [164a]/5=N:56, [174a]/2=N:85, [174a]/4=N:86, [176a]/2=N:91, [178b]/3=N:95, [187b]/2=N:126, [189a]/2=N:130, [198b]/2=M:64, [200b]/3=M:70, [212a]/6=M:33, [218b]/1=M:48, [223b]/2=E:99, [224b]/3=E:101, [224b]/4=E:101, [224b]/5=E:102, [225a]/1=E:102,

[226a]/3=E:108, [227a]/2=E:111, [227a]/4=E:112, [23a0b]/2=E:123, [233b]/3=E:132, [242a]/1=E:84, [242b]/1=E:85, [242b]/3=E:86, [257b]/2=M:97, [267b]/1=N:176, [270a]/3=B:87, **tigme** [148b]/5=N:12

2.6.2.12. -n

Eski Türkçeden beri Türk dilinde varlığını devam ettiren bu ekin Türk dilinde pek çok örneği vardır. Oldukça işlek bir ektir. Fiilin yapılmasından sonra ortaya çıkan ürünü gösteren bir ektir. Bu ekle yapılan isimler, edat olarak, sıfat olarak kullanıldığı gibi, bağımsız kelimeler olarak da kullanılmaktadır. Bu ekle yapılan isimler fiilin gösterdiği hareketi yapanı ifade eder.

burun [26b]/3=B:109, [64b]/3=B:223, [138b]/1=A:182, [217a]/1=M:45, **ekin** [17b]/3=B:71, [57b]/2=B:205, [64b]/2=B:223, [94b]/2=A:14, [121a]/1=A:117, [234b]/2=E:136, [236b]/4=E:141, **orun** [122a]/5=A:121, [161b]/2=N:46, [197a]/2=M:60, [214b]/4=M:41, [253a]/3=M:13, **tügün** [70b]/1=B:235, [71b]/1=B:237, **yakın** [50a]/4=B:186, [52b]/3=B:191, [171a]/4=N:77, [269a]/5=B:85, [223b]/4=E:99, **yakınrak** [57a]/5=B:204, [59a]/2=B:212, [60b]/4=B:215, [94b]/2=A:14, [120b]/5=A:117, [139b]/1=A:185, [144b]/5=N:3, [146a]/3=N:7, [146a]/4=N:7, [148a]/1=N:11, [157a]/3=N:33, [169b]/2=N:74, [178a]/1=N:94, [183a]/3=N:109, [190a]/4=N:135, [190a]/5=N:135, [233a]/5=E:130, [251a]/4=M:8, [269b]/3=B:86,

2.6.2.13. -ş

Eski Türkçede -ş şeklinde olan bu ek Batı Türkçesinde ünlü uyumuna bağlı olarak önüne ünlü almıştır.¹¹ Çok işlek bir ektir. Bu eke soyut kavramlar ve fiilin ifade ettiği hareketi gösteren isimler yapar. Bu ekin esas fonksiyonu fiil isimleri getirmektir.

oḡşaş [17a]/5=B:70, [224a]/1=E:99, **sakış** [56b]/5=B:202, [96a]/1=A:19, [143a]/5=A:199, [146a]/2=N:6, [174a]/4=N:86, [246b]/5=E:96, [248b]/3=M:4, **ulaş** [177a]/4=N:92, **ülüş** [24b]/1=B:102, [56b]/1=B:200, [56b]/4=B:202, [97a]/1=A:23,

¹¹ Muharrem Ergin, Türk Dil Bilgisi, İstanbul, 2000, s.187.

[110b]/1=A:77, [136b]/4=A:176, [146a]/2=N:7, [146a]/3=N:7, [146a]/5=N:7, [146b]/1=N:8, [147a]/4=N:11, [147a]/5=N:11, [156b]/4=N:32, [156b]/5=N:32, [157a]/4=N:33, [161a]/3=N:44, [163a]/4=N:51, [163b]/3=N:53, [173b]/5=N:85, [174a]/1=N:85, [192a]/5=N:141, [243b]/2=E:136, [247b]/2=M:3, [253a]/3=M:13, [253b]/3=M:14, [267a]/3=N:176, [267a]/5=N:176,

2.6.2.14. -t

Karahanlı Türkçesinden önceki eserlerde bu ekin daha çok örnekleri bulunmaktaydı. Eski Türkçede mevcut olan bu ek, dönem eserlerinde daha geniş kullanılmıştır.¹² Eski Türkçe ve Eski Anadolu Türkçesi dönemlerinde bazı örneklerde ekin -ut, -üt şekillerini görmekteyiz. Bu yüzden Muharrem Ergin buradaki yardımcı ünlüyü ekin bünyesine dahil eder.¹³

art [23a]/5=B:101, [78a]/3=B:255, [153b]/4=N:24, [246a]/2=E:94, **öğüt** [16a]/5=B:66, [67b]/5=B:231, [68a]/4=B:232, [87a]/3=B:275, [125b]/5=A:138, [157b]/4=N:34, [165a]/4=N:58, [167a]/1=N:63, [168a]/2=N:66, [217b]/5=M:46, [232a]/2=E:126, [241a]/2=E:80, **üst** [5a]/1=B:26, [15b]/2=B:63, [105a]/5=A:55, [147a]/4=N:11, [199a]/4=M:66, **yanut** [24b]/3=B:103, [27a]/5=B:112, [87b]/5=B:277, [105a]/1=A:54, [125a]/4=A:136, [125b]/1=A:136, [127a]/3=A:144, [127b]/1=A:145, [127b]/2=A:145, [139a]/4=A:185, [142a]/5=A:195, [142b]/1=A:195, [159b]/5=N:40, [169b]/5=N:74, [177b]/1=N:93, [178b]/4=N:95, [180a]/2=N:100, [189b]/5=N:134, [205a]/1=M:85, [211a]/2=M:29, [212a]/4=M:33, [213b]/4=M:38, [222b]/5=M:60, [256a]/4=M:95,

İsimlerde Çokluk

İsimlerde çokluk bütün kelimelerde +lar, +ler ekiyle yapılmıştır. Alıntı kelimelerin çokluk şekillerinde de +lar, +ler eki kullanılmıştır. Alıntı kelimelerden bir tanesinde esasında çokluk hâlinde bulunan kelimenin +lar, +ler çokluk ekiyle yeniden çokluk hâline girdiğini görüyoruz: âyâtlar [9b]/1= B:41

¹² Necmettin Hacıeminoğlu, Karahanlı Türkçesi Grameri, Ankara, 2003, s.144-145.

¹³ Muharrem Ergin, Türk Dil Bilgisi, İstanbul, 2000, 211-212.

açuklar [115b]/2 = A:97, **adaçklar** [249b]/4 = M:6, [76a]/3 = B:250, **agınlar** [45a]/3 = B:171, **aldağanlar** [192b]/4 = N:142, **alğanlar** [157a]/2 = N:33, **analar** [152b]/3 = N:23, [152b]/4 = N:23, [68b]/2 = B:233, **anlar** [4a]/4 = B:25, [94a]/1 = A:13, [151a]/1 = N:18, [4a]/5 = B:25, [4b]/4 = B:25, [7a]/2 = B:33, [7a]/3 = B:33, [13b]/1 = B:59, [15a]/5 = B:62, [16a]/3 = B:65, [23a]/2 = B:101, [24a]/4 = B:102, [26a]/5 = B:109, [28a]/5 = B:114, [28b]/1 = B:114, [30a]/3 = B:121, [32b]/4 = B:129, [34a]/2 = B:134, [36a]/3 = B:141, [38a]/1 = B:145, [38a]/5 = B:146, [40b]/5 = B:156, [41b]/4 = B:159, [44a]/2 = B:167, [44b]/3 = B:170, [46a]/2 = B:174, [46a]/3 = B:174, [50b]/3 = B:187, [50b]/5 = B:187, [56b]/4 = B:202, [58b]/2 = B:210, [58b]/5 = B:211, [59a]/2 = B:212, [59b]/5 = B:213, [63a]/2 = B:220, [64a]/4 = B:222, [64a]/5 = B:222, [65a]/5 = B:226, [65b]/4 = B:228, [66a]/2 = B:228, [66b]/1 = B:229, [70a]/3 = B:235, [70b]/5 = B:236, [71a]/4 = B:237, [73a]/1 = B:243, [73b]/3 = B:246, [74a]/4 = B:247, [74b]/4 = B:248, [77a]/4 = B:253, [82a]/2 = B:262, [86b]/2 = B:274, [87b]/5 = B:277, [91b]/2 = A:4, [93b]/2 = A:12, [94b]/4 = A:15, [95b]/5 = A:19, [96a]/3 = A:20, [96b]/3 = A:21, [96b]/5 = A:22, [105b]/4 = A:56, [105b]/5 = A:57, [110b]/1 = A:77, [110b]/2 = A:77, [110b]/3 = A:77, [113a]/5 = A:86, [114b]/1 = A:91, [118a]/1 = A:105, [119a]/2 = A:110, [121a]/2 = A:117, [127b]/4 = A:146, [128a]/4 = A:148, [128b]/1 = A:149, [132a]/2 = A:159, [133b]/2 = A:164, [134a]/4 = A:167, [135a]/3 = A:170, [135a]/4 = A:170, [135b]/3 = A:172, [135b]/4 = A:172, [135b]/5 = A:173, [136a]/1 = A:173, [136a]/3 = A:174, [136b]/4 = A:176, [136b]/5 = A:176, [137a]/1 = A:177, [137a]/4 = A:178, [137b]/4 = A:180, [137b]/5 = A:180, [140b]/1 = A:188, [141b]/5 = A:195, [142b]/4 = A:198, [143a]/3 = A:199, [143a]/4 = A:199, [145a]/4 = N:5, [145a]/5 = N:5, [145b]/2 = N:6, [146a]/1 = N:6, [146b]/2 = N:8, [147a]/5 = N:11, [148a]/4 = N:12, [148b]/1 = N:12, [148b]/3 = N:12, [150a]/4 = N:15, [150b]/2 = N:17, [150b]/5 = N:18, [151a]/3 = N:18, [151b]/1 = N:19, [154a]/1 = N:24, [154b]/3 = N:25, [157a]/4 = N:33, [159a]/2 = N:37, [159b]/2 = N:39, [162a]/1 = N:46, [163a]/5 = N:51, [163b]/5 = N:54, [164a]/1 = N:54, [164a]/5 = N:56, [164b]/5 = N:57, [165b]/5 = N:60, [166a]/5 = N:61, [166b]/3 = N:62, [167a]/2 = N:63, [167a]/5 = N:64, [168a]/3 = N:67, [170b]/4 = N:77, [171b]/2 = N:78, [171b]/3 = N:78, [173a]/1 = N:83, [180b]/2 = N:102, [186a]/2 = N:120, [186a]/3 = N:120, [188a]/1 = N:127, [189a]/4 = N:131, [191a]/5 = N:138, [191b]/2 = N:145, [195a]/3 = N:152, [195b]/3 = N:153, [196a]/1 = N:154, [196a]/2 = N:154, [196b]/5 = N:157, [200b]/3 = M:70, [201b]/4 = M:73, [202a]/3 = M:75, [202a]/4 = M:75, [202b]/5 = M:78, [203a]/5 = M:80, [204a]/1 = M:82, [204b]/4 = M:85, [212a]/2 = M:32,

[212b]/1 = M:33, [212b]/2 = M:33, [213a]/3 = M:36, [213a]/5 = M:36, [213b]/2 = M:37, [215a]/4 = M:41, [215a]/5 = M:41, [219a]/5 = M:49, [226a]/1 = E:108, [226a]/4 = E:108, [226b]/1 = E:109, [227a]/1 = E:111, [228a]/2 = E:114, [230a]/2 = E:121, [230b]/5 = E:124, [232a]/2 = E:127, [236a]/3 = E:139, [236b]/1 = E:140, [241b]/2 = E:82, [243a]/4 = E:89, [248a]/4 = M:4, [248b]/1 = M:4, [249a]/1 = M:5, [251a]/5 = M:9, [251b]/1 = M:9, [252b]/1 = M:12, [253b]/5 = M:14, [259a]/1 = M:104, [261a]/1 = N:157, [261b]/3 = N:160, [262b]/1 = N:162, [265b]/5 = N:173, [266a]/1 = N:173, [266a]/3 = N:173, [270b]/2 = B:89, [270b]/5 = B:89, [4b]/4 = B:25, [5a]/1 = B:26, [5a]/3 = B:26, [5b]/1 = B:27, [5b]/3 = B:27, [6a]/3 = B:29, [8b]/3 = B:38, [8b]/5 = B:39, [10a]/4 = B:46, [13b]/1 = B:59, [15a]/3 = B:62, [15b]/1 = B:62, [16a]/2 = B:65, [23a]/5 = B:101, [24a]/3 = B:102, [24b]/2 = B:103, [24b]/4 = B:104, [25a]/1 = B:105, [27b]/1 = B:112, [27b]/4 = B:113, [27b]/5 = B:113, [28a]/4 = B:114, [29a]/3 = B:118, [29a]/4 = B:118, [30a]/3 = B:121, [30a]/4 = B:121, [30a]/5 = B:121, [30b]/4 = B:123, [31a]/1 = B:124, [35a]/2 = B:137, [37b]/3 = B:144, [38a]/5 = B:146, [38b]/2 = B:146, [39b]/2 = B:150, [41a]/1 = B:157, [41a]/2 = B:157, [41a]/3 = B:157, [41b]/4 = B:159, [41b]/5 = B:160, [41b]/5 = B:160, [42a]/2 = B:161, [43a]/5 = B:165, [43b]/1 = B:165, [43b]/3 = B:166, [43b]/5 = B:167, [44a]/3 = B:167, [45a]/3 = B:171, [45a]/4 = B:172, [45b]/4 = B:174, [46a]/1 = B:174, [46a]/3 = B:175, [46a]/4 = B:175, [46a]/5 = B:175, [46b]/1 = B:176, [47a]/5 = B:177, [47b]/1 = B:177, [47b]/1 = B:177, [47b]/2 = B:178, [48b]/5 = B:183, [49a]/3 = B:184, [50b]/1 = B:186, [50b]/2 = B:187, [51b]/1 = B:187, [52a]/5 = B:190, [52b]/4 = B:191, [53a]/2 = B:193, [56b]/4 = B:201, [58a]/2 = B:208, [59a]/3 = B:212, [59b]/4 = B:213, [60b]/1 = B:214, [62a]/2 = B:217, [62a]/3 = B:217, [62a]/4 = B:218, [62a]/5 = B:218, [63b]/4 = B:221, [64a]/1 = B:221, [66b]/5 = B:229, [69b]/2 = B:234, [72a]/2 = B:240, [72b]/5 = B:243, [75b]/3 = B:249, [75b]/4 = B:249, [75b]/5 = B:249, [77a]/3 = B:253, [77b]/2 = B:254, [77b]/4 = B:254, [79a]/1 = B:257, [79a]/3 = B:257, [79a]/4 = B:257, [81b]/5 = B:262, [82a]/5 = B:264, [84a]/2 = B:267, [86b]/1 = B:274, [86b]/4 = B:275, [87a]/1 = B:275, [87a]/5 = B:275, [87b]/3 = B:277, [88a]/1 = B:277, [88a]/2 = B:278, [88b]/5 = B:281, [89a]/1 = B:282, [90b]/2 = B:286, [91b]/2 = A:4, [92a]/4 = A:7, [93a]/2 = A:10, [93a]/4 = A:10, [95a]/2 = A:16, [95b]/4 = A:19, [96b]/1 = A:21, [96b]/4 = A:22, [97a]/1 = A:23, [97a]/3 = A:23, [97b]/2 = A:25, [105b]/2 = A:56, [105b]/4 = A:57, [108a]/3 = A:68, [108a]/4 = A:68, [109a]/1 = A:72, [109a]/2 = A:72, [110a]/1 = A:75, [110a]/2 = A:75, [110a]/4 = A:77, [110a]/5 = A:77, [111a]/2 = A:78, [112a]/4 = A:82, [113b]/1 = A:87, [113b]/2 = A:87, [113b]/4 = A:89,

[114a]/1 = A:90, [114a]/3 = A:90, [114a]/3 = A:91, [114a]/4 = A:91, [114a]/5 = A:91,
 [115a]/3 = A:94, [116a]/5 = A:100, [116b]/5 = A:102, [117b]/4 = A:104, [117b]/5 =
 A:105, [118a]/1 = A:105, [118a]/3 = A:106, [118a]/5 = A:107, [118b]/1 = A:107,
 [119b]/2 = A:112, [120a]/2 = A:113, [120a]/5 = A:114, [120b]/2 = A:116, [120b]/3 =
 A:116, [121a]/3 = A:118, [123b]/5 = A:128, [124a]/2 = A:130, [124b]/4 = A:134,
 [125a]/1 = A:135, [125a]/4 = A:135, [126a]/4 = A:140, [128b]/1 = A:149, [130b]/3 =
 A:154, [131a]/1 = A:155, [131a]/4 = A:156, [132a]/4 = A:159, [133a]/1 = A:161,
 [133a]/3 = A:163, [133a]/5 = A:164, [133b]/1 = A:164, [134a]/3 = A:167, [134b]/3 =
 A:168, [135a]/4 = A:170, [135b]/2 = A:172, [135b]/5 = A:173, [136b]/2 = A:176,
 [136b]/3 = A:176, [136b]/5 = A:177, [137a]/2 = A:178, [137b]/4 = A:180, [138b]/2 =
 A:183, [140b]/4 = A:191, [142a]/1 = A:195, [142b]/4 = A:198, [143a]/4 = A:199,
 [143b]/1 = A:200, [146b]/3 = N:9, [146b]/4 = N:9, [146b]/5 = N:10, [149a]/2 = N:12,
 [149b]/5 = N:15, [150a]/2 = N:15, [150b]/3 = N:17, [151a]/3 = N:18, [151a]/4 = N:19,
 [153a]/1 = N:23, [153a]/2 = N:23, [153a]/3 = N:23, [153a]/5 = N:23, [155b]/3 = N:27,
 [156a]/1 = N:29, [157a]/3 = N:33, [157b]/3 = N:34, [159a]/1 = N:37, [159a]/3 = N:38,
 [159b]/1 = N:39, [160a]/2 = N:42, [160a]/5 = N:43, [161b]/5 = N:46, [162a]/3 = N:47,
 [163b]/2 = N:52, [164a]/4 = N:56, [164b]/2 = N:57, [165a]/5 = N:59, [165b]/1 = N:59,
 [166a]/1 = N:60, [166b]/5 = N:63, [167a]/4 = N:64, [167b]/4 = N:66, [168a]/1 = N:66,
 [168a]/5 = N:69, [168b]/1 = N:69, [168b]/3 = N:69, [168b]/4 = N:71, [169a]/3 = N:72,
 [169b]/1 = N:73, [169b]/2 = N:74, [170a]/2 = N:75, [170a]/5 = N:76, [170b]/1 = N:76,
 [170b]/5 = N:77, [172a]/5 = N:80, [175a]/4 = N:90, [176b]/1 = N:91, [177b]/3 = N:94,
 [179a]/1 = N:97, [179a]/4 = N:97, [179b]/2 = N:99, [180a]/5 = N:101, [180b]/1 =
 N:102, [181a]/1 = N:102, [182a]/2 = N:104, [182b]/5 = N:108, [183a]/5 = N:109,
 [186a]/3 = N:121, [186a]/5 = N:122, [187a]/2 = N:124, [187b]/5 = N:127, [190a]/2 =
 N:135, [190b]/2 = N:136, [191a]/1 = N:137, [191a]/5 = N:139, [191b]/5 = N:140,
 [192a]/3 = N:141, [193a]/2 = N:143, [193a]/3 = N:144, [193b]/3 = N:146, [193b]/4 =
 N:146, [194b]/1 = N:150, [194b]/5 = N:151, [195a]/1 = N:152, [195a]/3 = N:152,
 [195a]/5 = N:153, [196b]/5 = N:157, [197a]/2 = M:60, [197a]/5 = M:61, [199a]/2 =
 M:66, [200a]/3 = M:69, [200a]/4 = M:69, [200b]/1 = M:69, [200b]/2 = M:70, [200b]/6
 = M:71, [201a]/2 = M:72, [201b]/1 = M:73, [203b]/1 = M:80, [203b]/5 = M:82,
 [204a]/2 = M:82, [204a]/3 = M:82, [205a]/2 = M:86, [205a]/3 = M:87, [206b]/1 = M:90,
 [209a]/4 = M:23, [210a]/2 = M:26, [210a]/4 = M:27, [212b]/3 = M:34, [212b]/4 =
 M:34, [212b]/5 = M:35, [213a]/2 = M:36, [213b]/2 = M:37, [214a]/5 = M:41, [215a]/3

= M:41, [216a]/2 = M:43, [216a]/4 = M:44, [216b]/4 = M:44, [216b]/5 = M:45,
 [217a]/5 = M:45, [219b]/4 = M:51, [220b]/2 = M:53, [220b]/3 = M:53, [220b]/5 =
 M:54, [221b]/2 = M:55, [221b]/3 = M:55, [221b]/4 = M:56, [221b]/5 = M:56, [221b]/5
 = M:57, [222a]/5 = M:58, [225b]/5 = E:107, [227a]/2 = E:111, [227b]/5 = E:113,
 [228a]/2 = E:114, [228b]/3 = E:116, [229b]/2 = E:120, [231a]/3 = E:124, [233a]/5 =
 E:130, [235a]/3 = E:137, [236a]/2 = E:139, [236a]/4 = E:140, [241b]/1 = E:82, [241b]/2
 = E:82, [243a]/4 = E:89, [243b]/2 = E:90, [244b]/4 = E:92, [244b]/5 = E:92, [246a]/3 =
 E:94, [247b]/3 = M:3, [249b]/2 = M:6, [251a]/1 = M:8, [251b]/2 = M:10, [251b]/3 =
 M:10, [251b]/4 = M:11, [253b]/1 = M:14, [254b]/3 = M:17, [255a]/5 = M:93, [255b]/4
 = M:94, [256a]/2 = M:95, [258a]/3 = M:101, [258b]/4 = M:103, [259a]/4 = M:105,
 [259b]/2 = M:106, [261b]/2 = N:160, [262b]/1 = N:162, [263b]/4 = N:167, [264a]/1 =
 N:168, [265b]/4 = N:173, [266a]/2 = N:173, [266b]/1 = N:175, [267b]/4 = M:1,
 [268a]/3 = M:2, [269b]/3 = B:86, [5a]/2 = B:26, [7a]/3 = B:33, [10a]/4 = B:46, [14b]/4 =
 B:61, [15a]/5 = B:62, [23a]/3 = B:101, [27a]/2 = B:111, [27a]/5 = B:112, [27b]/5 = B:113,
 [29a]/5 = B:118, [32b]/3 = B:129, [32b]/4 = B:129, [38a]/2 = B:145, [38a]/3 = B:145,
 [41a]/1 = B:157, [42a]/3 = B:161, [43b]/5 = B:166, [44a]/3 = B:167, [48b]/4 = B:182,
 [49a]/1 = B:183, [59a]/4 = B:212, [59b]/2 = B:213, [60a]/4 = B:214, [62a]/2 = B:217,
 [63a]/2 = B:220, [65b]/5 = B:228, [66a]/2 = B:228, [66a]/3 = B:228, [68b]/4 = B:233,
 [74a]/2 = B:246, [74b]/4 = B:248, [76b]/5 = B:253, [77a]/3 = B:253, [78b]/5 = B:257,
 [79a]/1 = B:257, [81b]/1 = B:261, [82a]/3 = B:262, [83a]/2 = B:265, [85b]/2 = B:272,
 [86a]/4 = B:273, [86b]/3 = B:274, [87b]/5 = B:277, [93a]/5 = A:11, [94b]/5 = A:15,
 [97a]/2 = A:23, [102b]/2 = A:44, [102b]/3 = A:44, [105a]/5 = A:55, [112b]/5 = A:84,
 [113a]/1 = A:84, [119a]/5 = A:112, [120b]/4 = A:116, [122a]/4 = A:120, [125a]/4 =
 A:136, [125a]/5 = A:136, [128a]/1 = A:147, [128b]/4 = A:151, [129a]/1 = A:151,
 [132a]/4 = A:159, [135a]/2 = A:169, [135a]/5 = A:170, [138a]/3 = A:181, [140a]/1 =
 A:187, [141b]/5 = A:195, [142b]/2 = A:196, [142b]/4 = A:198, [143a]/5 = A:199,
 [146a]/1 = N:6, [150b]/4 = N:17, [151b]/2 = N:19, [152a]/1 = N:20, [153a]/3 = N:23,
 [155a]/1 = N:25, [155a]/5 = N:26, [158a]/1 = N:34, [160a]/4 = N:42, [173b]/3 = N:84,
 [175b]/5 = N:90, [187b]/4 = N:127, [191b]/2 = N:139, [192a]/1 = N:140, [195b]/5 =
 N:154, [199a]/3 = M:66, [200b]/1 = M:69, [203b]/1 = M:80, [212a]/4 = M:33, [215b]/5
 = M:43, [220a]/3 = M:52, [225b]/5 = E:107, [226a]/4 = E:108, [227a]/1 = E:111,
 [227b]/3 = E:113, [231b]/4 = E:125, [232a]/2 = E:127, [243b]/3 = E:90, [248b]/4 =
 M:5, [257a]/5 = M:97, [260b]/2 = M:107, [261b]/1 = N:159, [268a]/4 = M:2, [268b]/1 =

M:2, [269a]/1 = B:85, [270b]/3 = B:89, [18b]/5= B:75, [23a]/1= B:100, [23a]/4= B:101, [32b]/4= B:129, [34b]/5= B:136, [38b]/1= B:146, [39b]/2= B:150, [42a]/4= B:162, [43b]/4= B:166, [44a]/1= B:167, [56b]/1 = B:201, [59a]/3 = B:212, [74a]/3 = B:246, [75b]/2 = B:249, [76b]/5 = B:253, [77a]/5 = B:253, [81a]/4 = B:260, [93a]/3 = A:10, [97a]/3 = A:23, [98b]/1 = A:28, [104b]/3 = A:52, [105a]/4 = A:55, [109b]/4 = A:75, [110b]/3 = A:78, [113b]/3 = A:88, [116b]/1 = A:100, [119a]/3 = A:110, [120b]/2 = A:116, [123b]/2 = A:127, [129b]/1 = A:152, [131a]/2 = A:155, [131a]/3 = A:155, [132a]/3 = A:159, [134b]/1 = A:167, [135b]/4 = A:172, [136a]/1 = A:173, [136b]/1 = A:175, [139b]/3 = A:186, [139b]/4 = A:186, [142a]/4 = A:195, [145b]/2 = N:6, [154a]/1 = N:24, [161b]/1 = N:46, [163b]/1 = N:51, [164a]/2 = N:55, [167a]/1 = N:63, [168a]/1 = N:66, [171a]/1 = N:77, [172b]/2 = N:81, [172b]/3 = N:81, [173a]/3 = N:83, [173a]/4 = N:83, [175a]/1 = N:89, [175a]/4 = N:89, [179b]/3 = N:99, [180b]/2 = N:102, [182b]/3 = N:107, [183a]/3 = N:109, [183a]/4 = N:109, [184a]/2 = N:113, [196a]/2 = N:154, [197a]/1 = M:60, [197b]/1 = M:62, [198a]/4 = M:64, [198b]/5 = M:65, [199a]/5 = M:66, [200a]/2 = M:68, [201a]/1 = M:71, [201b]/4 = M:73, [203a]/4 = M:80, [203b]/4 = M:81, [204a]/2 = M:82, [209a]/3 = M:23, [212a]/3 = M:32, [213a]/5 = M:36, [214b]/1 = M:41, [214b]/2 = M:41, [215b]/2 = M:42, [215b]/3 = M:42, [219a]/2 = M:49, [220a]/1 = M:51, [222a]/2 = M:57, [243a]/3 = E:88, [247b]/4 = M:3, [249a]/2 = M:5, [253a]/4 = M:13, [253a]/5 = M:13, [260b]/1 = M:107, [261b]/2 = N:160, [262a]/1 = N:161, [262a]/2 = N:162, [269b]/4 = B:86, [216a]/5 = M:44, [32b]/5= B:129, [35a]/3= B:137, [43a]/5= B:165, [46a]/3= B:174, [52b]/1 = B:191, [52b]/2 = B:191, [52b]/4 = B:191, [60a]/1 = B:213, [60a]/5 = B:214, [67a]/5 = B:231, [67b]/1 = B:231, [68a]/3 = B:232, [72b]/4 = B:243, [73a]/1 = B:243, [76a]/4 = B:251, [78b]/5 = B:257, [79a]/1 = B:257, [81a]/3 = B:260, [81a]/4 = B:260, [86a]/3 = B:273, [86a]/4 = B:273, [93b]/1 = A:11, [94a]/1 = A:13, [96b]/2 = A:21, [97a]/5 = A:24, [97b]/1 = A:25, [105b]/3 = A:56, [121b]/2 = A:119, [122a]/2 = A:120, [123b]/3 = A:127, [123b]/4 = A:128, [126a]/5 = A:141, [126b]/2 = A:142, [129a]/2 = A:152, [130a]/3 = A:154, [133b]/1 = A:164, [134a]/5 = A:167, [135a]/1 = A:169, [136a]/4 = A:174, [137a]/2 = A:178, [138b]/5 = A:183, [140a]/4 = A:188, [140a]/5 = A:188, [142a]/4 = A:195, [150a]/3 = N:15, [150a]/5 = N:16, [151a]/5 = N:19, [151b]/3 = N:19, [154b]/3 = N:25, [157b]/4 = N:34, [157b]/5 = N:34, [159b]/3 = N:39, [161a]/3 = N:44, [162a]/2 = N:46, [162b]/1 = N:47, [162b]/5 = N:49, [163a]/3 = N:51, [163b]/2 = N:52, [164a]/4 = N:56, [164b]/3 = N:57, [165a]/1 = N:57, [166a]/4 = N:60, [167a]/1 = N:63, [168a]/4 = N:68, [174b]/3 = N:88,

[175a]/3 = N:89, [175b]/3 = N:90, [176a]/5 = N:91, [179a]/1 = N:97, [185b]/3 = N:119,
 [185b]/4 = N:119, [185b]/5 = N:119, [186a]/2 = N:120, [186b]/1 = N:122, [188a]/1 =
 N:127, [191a]/3 = N:137, [191a]/4 = N:137, [195b]/2 = N:153, [197b]/3 = M:63,
 [199a]/1 = M:65, [203a]/5 = M:80, [203b]/3 = M:81, [219b]/5 = M:51, [220a]/2 =
 M:52, [221a]/2 = M:54, [222a]/1 = M:57, [224a]/4 = E:100, [226b]/5 = E:110, [227b]/2
 = E:112, [232a]/4 = E:128, [233a]/4 = E:130, [235a]/3 = E:137, [235a]/4 = E:137,
 [242b]/5 = E:87, [244b]/1 = E:91, [252a]/3 = M:12, [253a]/1 = M:13, [254b]/1 = M:16,
 [254b]/2 = M:16, [263a]/2 = N:164, [263a]/3 = N:164, [264a]/2 = N:168, [265b]/4 =
 N:172, [266a]/2 = N:173, [266b]/2 = N:175, [266b]/3 = N:175, [270b]/1 = B:88, **antlar**
 [205b]/4 = M:89, [206a]/3 = M:89, [206a]/4 = M:89, [220b]/3 = M:53, **arıklar** [6b]/2=
 B:30, [248a]/4 = M:4, [248b]/4 = M:5, [261b]/3 = N:160, **arıklar** [4b]/1 = B:25, [18b]/1=
 B:74, [94b]/5 = A:15, [125b]/1 = A:136, [142a]/5 = A:195, [142b]/5 = A:198, [149b]/2
 = N:13, [164b]/4 = N:57, [186b]/2 = N:122, [204b]/5 = M:85, [252b]/4 = M:12, [83b]/3
 = B:266, **arınanlar** [64b]/1 = B:222, **arkalar** [246a]/2 = E:94, **ärzular** [155b]/3 = N:27,
 [94a]/4 = A:14, **asıklar** [62b]/3 = B:219, **atalar** [147b]/5 = N:11, [152a]/5 = N:22,
 [152b]/3 = N:23, [244a]/5 = E:91, [56a]/4 = B:200, **atlar** [6b]/4 = B:31, [6b]/5 = B:31,
 [7a]/3 = B:33, [7a]/3 = B:33, [94b]/1 = A:14, **ayaklar** [128a]/3 = A:147, **äyätler** [9b]/1=
 B:41, **ayganlar** [6b]/5 = B:31, **aylar** [51b]/5 = B:189, [54a]/2 = B:197, **azgunlar** [114a]/3
 = A:90, [55b]/5 = B:198, **bakganlar** [17a]/4 = B:69, **baslar** [249b]/4 = M:6, [54a]/3 =
 B:196, **batganlar** [240a]/1 = E:76, **baylar** [86a]/3 = B:273, [138a]/4 = A:181, **boynağular**
 [208b]/5 = M:22, bular [160a]/2 = N:41, **büstānlar** [149b]/1 = N:13, [164b]/4 = N:57,
 [186b]/1 = N:122, [236b]/3 = E:141, [252b]/3 = M:12, [4a]/5 = B:25, [94b]/5 = A:15,
 [125a]/5 = A:136, [142b]/4 = A:198, [204b]/5 = M:85, [223b]/5 = E:99, **buyruklar**
 [31a]/1 = B:124, **cānlar** [245b]/1 = E:93, [245b]/2 = E:93, **cenābetlīgler** [249b]/5 = M:6,
Cuhūdlar [27a]/1 = B:111, [27b]/1 = B:113, [27b]/3 = B:113, [29b]/4 = B:120, [34a]/4 =
 B:135, [35b]/4 = B:140, [198a]/1 = M:64, [203b]/5 = M:82, [207a]/4 = M:18, [219b]/4 =
 M:51 **dōstlar** [98a]/5 = A:28, [175a]/1 = N:89, [191b]/1 = N:139, [193a]/4 = N:144,
 [203b]/3 = M:81, [219b]/5 = M:51, [222a]/3 = M:57, **h'ārılar** [221a]/2 = M:54, **halklar**
 [65a]/2 = B:224, [165a]/3 = N:58, [182a]/5 = N:105, [73a]/2 = B:243, [82b]/2 = B:264,
 [108a]/3 = A:68, [159a]/4 = N:38, **harāmilar** [256a]/3 = M:95, [268a]/2 = M:1, **kāğıdlar**
 [244a]/4 = E:91, **kanlar** [6b]/2 = B:30, **karabaşlar** [154b]/1 = N:25, **karānğkuluklar**
 [79a]/1 = B:257, [79a]/3 = B:257, **karānğwuluklar** [254b]/1 = M:16, **karankuluklar**
 [230a]/5 = E:122 **karındaşlar** [152b]/3 = N:23, [152b]/5 = N:23, [147b]/4 = N:11, **katlar**

[73a]/5 = B:245, **kızlar** [152b]/2 = N:23, [153a]/1 = N:23, [224a]/5 = E:100, **kitāblar** [139a]/3 = A:184, **kopğanlar** [190a]/2 = N:135, [251a]/2 = M:8, **korķğanlar** [10a]/3 = B:45, **korķutğanlar** [263a]/5 = N:165, **korķutuǵıllar** [59b]/2 = B:213, **koşğanlar** [25a]/2 = B:105, [34b]/1 = B:135, [108a]/2 = A:67, [225b]/4 = E:105, [235a]/2 = E:137, [240b]/3 = E:79, [115a]/5 = A:95, [230a]/2 = E:121, [63a]/5 = B:221, [63b]/2 = B:221, **koıylar** [235a]/5 = E:138, [235b]/2 = E:138, [237b]/2 = E:143, **koıyunlar** [153a]/2 = N:23, **kuılaqlar** [185b]/4 = N:119, **kuıllar** [58a]/2 = B:207, [99a]/4 = A:30, [138b]/2 = A:182, [185b]/2 = N:118, [111a]/4 = A:79, [95a]/2 = A:15, [96a]/5 = A:20, **kuılluqlar** [56a]/3 = B:200, **māllar** [153b]/4 = N:24, [144a]/4 = N:2, [40b]/4 = B:155, [51b]/2 = B:188, [145a]/3 = N:5, [156a]/1 = N:29, [88a]/5 = B:279, [88b]/1 = B:279, [139b]/2 = A:186, [144b]/1 = N:2, **metā‘lar** [181a]/2 = N:102, **munlar** [163b]/1 = N:51, [220b]/2 = M:53, [6b]/5 = B:31, [36a]/5 = B:142, [29a]/5 = B:118, [193a]/2 = N:143, **münāfiqlar** [191a]/4 = N:138, [192a]/1 = N:140, [192b]/4 = N:142, [193b]/1 = N:145, [166b]/1 = N:61, [174b]/2 = N:88, **müsülmānlar** [176a]/3 = N:91, **namāzlar** [71b]/4 = B:238, **nişānlar** [43a]/3 = B:164, [115b]/2 = A:97, [140b]/4 = A:190, [106a]/2 = A:58, [93b]/1 = A:11, [62b]/5 = B:219, [84a]/2 = B:266, **‘aqlar** [48a]/2 = B:179, **‘aqlar** [85a]/1 = B:269, [92b]/3 = A:7, [140b]/4 = A:190, **oǵlanlar** [170a]/2 = N:75, [179b]/1 = N:98, [147a]/3 = N:11, [188a]/2 = N:127, [83b]/5 = B:266, [146b]/4 = N:9, [99b]/5 = A:34, **oǵullar** [38b]/1 = B:146, [74a]/2 = B:246, [224a]/5 = E:100, [153a]/4 = N:23, [148a]/1 = N:11, [11a]/1 = B:49, [106b]/1 = A:61, **oǵsaşğanlar** [92a]/3 = A:7, **olar** [8b]/3 = B:38, [66a]/1 = B:228, [74a]/4 = B:247, [77a]/1 = B:253, [114a]/4 = A:91, [269a]/3 = B:85, [163b]/3 = N:53, [269a]/2 = B:85, **oldurğanlar** [178a]/4 = N:95, **ollar** [93a]/5 = A:11, **olturğanlar** [178b]/2 = N:95, [178b]/4 = N:95, [209b]/4 = M:24, **orıǵurqalar** [153a]/5 = N:23, **ortaklar** [149a]/2 = N:12, [224a]/4 = E:100, [236a]/3 = E:139, [246a]/4 = E:94, [234b]/3 = E:136, [234b]/4 = E:136, [234b]/5 = E:136, **orunlar** [122a]/5 = A:121, **putlar** [239b]/1 = E:74, **rāst ayǵanlar** [4a]/1 = B:23, [27a]/3 = B:111, [95a]/4 = A:17, [115a]/1 = A:93, [134b]/5 = A:168, [139a]/1 = A:183, [237b]/5 = E:143, **şadaqalar** [85a]/4 = B:271, [87b]/2 = B:276, [82b]/1 = B:264, **saǵırlar** [45a]/3 = B:171, **saķınğanlar** [110a]/4 = A:76, [120b]/1 = A:115, [210b]/3 = M:27, [16a]/5 = B:66, [124b]/3 = A:133, **saķnuqlar** [249a]/1 = M:5, **saķlağanlar** [157b]/3 = N:34, **saķnuqlar** [47b]/1 = B:177, [48a]/5 = B:180, [53b]/3 = B:194, [72b]/3 = B:241, [125b]/5 = A:138, **salkumlar** [223b]/4 = E:99, **sarāylar** [167b]/5 = N:66, [74a]/2 = B:246, **sāzlar** [181a]/2 = N:102, [181a]/5 = N:102, **şevāblar** [105b]/5 = A:57, **sıǵırlar** [235a]/5 = E:138, [235b]/2 = E:138, [237a]/4 = E:142,

[238a]/1 = E:144, **sonğlar** [208b]/4 = M:21, **şeytānlar** [79a]/1 = B:257, **tanuqlar** [33b]/2 = B:133, [36b]/4 = B:143, [116a]/4 = A:99, [126a]/4 = A:140, [204b]/2 = M:83, [216b]/2 = M:44, [238a]/4 = E:144, [190a]/3 = N:135, [251a]/2 = M:8, [112a]/3 = A:81, [4a]/1 = B:23, **taşlar** [4a]/3 = B:24, [18a]/5 = B:74, [18b]/1 = B:74, **Tersālar** [15a]/3 = B:62, [27a]/2 = B:111, [27b]/2 = B:113, [27b]/3 = B:113, [29b]/4 = B:120, [34a]/4 = B:135, [35b]/5 = B:140, [200a]/4 = M:69, [204a]/2 = M:82, [207a]/4 = M:18, [253b]/2 = M:14, [219b]/4 = M:51, **tonğuzlar** [197a]/1 = M:60, **tuşlar** [43a]/4 = B:165, **uçlar** [121b]/5 = A:119, **uçmağlar** [142a]/4 = A:195, **uğrağanlar** [268a]/5 = M:2, **umınçlar** [186b]/3 = N:123, **uşluğlar** [36a]/5 = B:142, [145a]/3 = N:5, **uyalar** [117a]/5 = A:103, **vaktlar** [51b]/5 = B:189, **yağşılar** [168b]/2 = N:69, [242b]/2 = E:85, **yakınraklar** [146a]/3 = N:7, [146a]/4 = N:7, [157a]/3 = N:33, [60b]/4 = B:215, [190a]/4 = N:135, **yalawaçlar** [76b]/5 = B:253, [127a]/1 = A:144, [138b]/4 = A:183, [139a]/2 = A:184, [200b]/3 = M:70, [202a]/2 = M:75, [233a]/2 = E:130, [263a]/2 = N:164, [263a]/3 = N:164, [263a]/4 = N:165, [270a]/1 = B:87, [252b]/1 = M:12, [212a]/2 = M:32, [141b]/3 = A:194, [207b]/5 = M:19, **yalğançılar** [106b]/3 = A:61, **yalğuzlar** [245b]/5 = E:94, **yanlar** [181b]/3 = N:103, **yanutlar** [139a]/4 = A:185, **yawukluklar** [144a]/3 = N:1, **yawukraklar** [48a]/5 = B:180, **yawuzluklar** [141b]/2 = A:193, [142a]/4 = A:195, [85b]/1 = B:271, [150b]/5 = N:18, [199a]/1 = M:65, [156b]/2 = N:31, **yayılmışlar** [198a]/3 = M:64, **yazuklar** [13a]/5 = B:58, [125a]/3 = A:135, [128a]/2 = A:147, [207a]/5 = M:18, [125a]/2 = A:135, [252b]/3 = M:12, [95a]/3 = A:16, [141b]/1 = A:193, [99b]/1 = A:31, **yığaçlar** [236b]/4 = E:141, **yığığlar** [31a]/1 = B:124, [51a]/5 = B:187, **yulduzlar** [223a]/1 = E:97, **ziyānkārlar** [249b]/1 = M:5, **ziyānlığlar** [220b]/5 = M:53, [211a]/4 = M:30, **açuk hüccetler** [195b]/3 = N:153, [212a]/2 = M:32, [270a]/2 = B:87, **ādemiler** [232a]/5 = E:128, [232b]/1 = E:128, [233a]/1 = E:130, [227a]/5 = E:112, **āyetler** [202a]/4 = M:75, [223a]/3 = E:97, [223a]/5 = E:98, [224a]/3 = E:99, [225b]/1 = E:105, [226b]/2 = E:109, [232a]/1 = E:126, [233a]/2 = E:130, [251b]/3 = M:10, [15a]/1 = B:61, [67b]/3 = B:231, [92a]/2 = A:7, [92a]/3 = A:7, [121b]/1 = A:118, **āyetler** [205a]/2 = M:86, **biçinler** [197a]/1 = M:60, [16a]/3 = B:65, [111b]/3 = A:80, **bütler** [206b]/2 = M:90, **cāvidāneler** [4b]/5 = B:25, [9a]/1 = B:39, [79a]/4 = B:257, [87b]/1 = B:275, [95a]/1 = A:15, [113b]/3 = A:88, [118b]/1 = A:107, [125b]/1 = A:136, [186b]/2 = N:122, **cüftler** [4b]/4 = B:25, [69b]/3 = B:234, [72a]/3 = B:240, [72a]/4 = B:240, [95a]/1 = A:15, [236a]/2 = E:139, **çerigler** [75a]/4 = B:249, **dānişmendler** [197b]/4 = M:63, [204a]/3 = M:82, [216a]/5 = M:44, **dervişler** [47a]/2 = B:177, [60b]/4 = B:215, [85a]/5 = B:271, [86a]/1 = B:273, [256b]/2 = M:95,

dinler [29b]/5 =B:120, **düşmenler** [117a]/4 =A:103, **edgüler** [33a]/2 =B:130, [101b]/2 =A:39, [103a]/3 =A:46, [120a]/5 =A:114, **edgülık işler** [218b]/4= M:48, **edgülıkler** [255a]/5= M:93, [38b]/4 =B:148, **ekinler** [64b]/2 =B:223, **eligler** [249b]/3= M:6, [250a]/4= M:6, [255b]/5= M:94, [53b]/4 =B:195, **erenler** [171b]/5= N:78, [183a]/2= N:109, [199b]/4= M:67, [204b]/4= M:84, [208b]/5= M:22, [210a]/1= M:25, [210a]/4= M:26, [214b]/3= M:41, [219b]/3= M:50, [220a]/2= M:51, [221a]/2= M:54, [222b]/1= M:58, [223a]/3= E:97, [223b]/1= E:98, [224a]/3= E:99, [225b]/2= E:105, [232a]/1= E:126, [234a]/2= E:133, [240a]/4= E:77, [243b]/1= E:89, [251b]/5= M:11, [258b]/1= M:102, [267a]/4= N:176, [29b]/1 =B:118, [43a]/3 =B:164, [66a]/2 =B:228, [67a]/4 =B:230, [76a]/4 =B:250, [79b]/5 =B:258, [83a]/1 =B:264, [89b]/4 =B:282, [90b]/5 =B:286, [107b]/3 =A:66, [113a]/4 =A:86, [113b]/1 =A:86, [121a]/1 =A:117, [121b]/2 =A:119, [126a]/2 =A:140, [128a]/4 =A:147, **erkekler** [236a]/1= E:139, **esirler** [269a]/2= B:85, **ewler** [52a]/1 =B:189, [52a]/3 =B:189, **eyeler** [31b]/4 =B:126, **ferişteler** [224a]/4= E:100, [227a]/1= E:111, [245a]/5= E:93, [263b]/3= N:166, [265b]/2= N:172, [263b]/3= N:166, [265b]/2= N:172, [6a]/5 =B:30, [6b]/4 =B:31, [7b]/1 =B:34, [42a]/3 =B:161, [46b]/5 =B:177, [58b]/3 =B:210, [75a]/2 =B:248, [90a]/1 =B:285, [95b]/2 =A:18, [101a]/5 =A:39, [102a]/3 =A:42, [102b]/4 =A:45, [111b]/2 =A:80, [113b]/2 =A:87, [123a]/2 =A:124, [123a]/4 =A:125, **gâfiller** [233b]/1= E:131, **hâkimler** [51b]/3 =B:188, **hâşifiler** [10a]/3 =B:45, **hüccetler** [8b]/5 =B:39, [29b]/1 =B:118, [41b]/2 =B:159, [49b]/2 =B:185, [58b]/1 =B:209, [59b]/5 =B:213, [77a]/2 =B:253, [77a]/4 =B:253, [91b]/2 =A:4, [113a]/5 =A:86, [118a]/1 =A:105, [120b]/4 =A:116, **hürmetler** [53a]/5 =B:194, **İblisler** [227a]/5= E:112, [229b]/5= E:121, [23b]/1 =B:102, **İdige nisbetligler** [111a]/5 =A:79, [127b]/4 =A:146, [197b]/4= M:63, [216a]/5= M:44, **İdiler** [107a]/4 =A:64, [111b]/2 =A:80, **işler** [58b]/4 =B:210, [87b]/4 =B:277, [118b]/4 =A:109, [120a]/4 =A:114, [35b]/1 =B:139, [35b]/2 =B:139, [44a]/2 =B:167, [186a]/5= N:122, [187a]/1= N:124, **iwler** [104a]/2 =A:49, [130b]/3 =A:154, **kâbınler** [249a]/3= M:5, **kâfirler** [191b]/1= N:139, [192a]/2= N:140, [192a]/5= N:141, [192b]/3= N:141, [193a]/4= N:144, [194b]/5= N:151, [195a]/1= N:151, [221a]/3= M:54, [222a]/3= M:57, [230b]/1= E:122, [262a]/2= N:162, [4a]/4 =B:24, [7b]/3 =B:34, [26a]/4 =B:109, [42a]/2 =B:161, [53a]/1 =B:191, [77b]/4 =B:254, [98a]/4 =A:28, [99b]/3 =A:32, [114a]/4 =A:91, [116b]/2 =A:100, [124a]/5 =A:131, **kâhiller** [192b]/5= N:142, **keçiler** [235a]/5= E:138, [235b]/2= E:138, [235b]/5= E:139, [237a]/4= E:142, [237b]/3= E:143, **kelimeler** [214b]/4= M:41, [253a]/2= M:13, **kıbleler** [36a]/5 =B:142, **kimerseler** [228b]/1= E:116,

[270b]/4= B:89, [207b]/1= M:18, **kişiler** [4a]/3 =B:24, [9b]/5 =B:44, [14a]/1 =B:60,
 [23b]/3 =B:102, [31a]/2 =B:124, [31a]/4 =B:125, [36a]/5 =B:142, [36b]/4 =B:143,
 [37a]/4 =B:143, [39b]/1 =B:150, [41b]/3 =B:159, [42a]/3 =B:161, [42b]/4 =B:164,
 [43a]/4 =B:165, [44a]/4 =B:168, [49b]/2 =B:185, [51b]/1 =B:187, [51b]/3 =B:188,
 [51b]/5 =B:189, [56a]/1 =B:199, [56a]/5 =B:200, [57a]/4 =B:204, [57b]/5 =B:207,
 [59a]/5 =B:213, [59b]/3 =B:213, [62b]/3 =B:219, [64a]/1 =B:221, [73a]/2 =B:243,
 [76b]/2 =B:251, [80b]/3 =B:259, [86a]/5 =B:273, [91b]/1 =A:4, [93a]/1 =A:9, [94a]/4
 =A:14, [96b]/3 =A:21, [102a]/1 =A:41, [103a]/2 =A:46, [111a]/4 =A:79, [113b]/2
 =A:87, [115b]/3 =A:97, [118b]/5 =A:110, [119b]/1 =A:112, [124b]/5 =A:134, [125b]/4
 =A:138, [126a]/3 =A:140, [172a]/3= N:79, [175a]/5= N:90, [176b]/5= N:92, [184b]/3=
 N:109, [189b]/3= N:133, [193a]/1= N:142, [199b]/3= M:67, [202b]/3= M:77, [203b]/4=
 M:82, [206a]/1= M:89, [211b]/5= M:32, [212a]/1= M:32, [216b]/2= M:44, [219b]/1=
 M:49, [230a]/4= E:122, [238a]/5= E:144, [244a]/3= E:91, [251a]/3= M:8, [257a]/4=
 M:97, [261b]/5= N:161, [263a]/5= N:165, [264a]/5= N:170, [263a]/5= N:165,
 [264a]/5= N:170, [266a]/4= N:174, [268b]/3= M:2, **kökler** [187b]/1= N:126, [189a]/3=
 N:131, [189b]/1= N:131, [189b]/2= N:132, [207a]/2= M:17, [207b]/2= M:18, [214a]/3=
 M:40, [239a]/2= E:73, [239b]/3= E:75, [240b]/2= E:79, [257b]/1= M:97, [264b]/2=
 N:170, [265a]/5= N:171, [7a]/4 =B:33, [28b]/5 =B:116, [29a]/1 =B:117, [42b]/2
 =B:164, [78a]/1 =B:255, [78a]/5 =B:255, [98b]/4 =A:29, [112b]/1 =A:83, [118b]/3
 =A:109, [123b]/5 =A:129, [124b]/3 =A:133, **köküsler** [175b]/1 =N:90, **köküzler** [98b]/3
 =A:29, [130b]/5 =A:154, [250b]/5= M:7, **könğüller** [18a]/4 =B:74, [29b]/1 =B:118,
 [65a]/4 =B:225, [92b]/4 =A:8, [117a]/4 =A:103, [123a]/5 =A:126, [130b]/4 =A:154,
 [130b]/5 =A:154, [196a]/5= N:155, [270b]/1= B:88, **könülgenler** [228b]/5= E:117,
 [241b]/3= E:82, [236b]/2= E:140, [41a]/3 =B:157, **közler** [130b]/5 =A:154, [94a]/3
 =A:13, [225a]/2= E:100, **küfr ketürgenler** [216b]/4= M:44, [243b]/2= E:89, [258b]/1=
 M:102, [233b]/1= E:130, [200a]/3= M:68, [126b]/1 =A:141, **künler** [49a]/2 =B:184,
 [49a]/3 =B:184, [49b]/5 =B:185, [57a]/1 =B:203, [97a]/5 =A:24, [126a]/3 =A:140,
melikler [208b]/1= M:20, **mertebeler** [233b]/3= E:132, [241b]/4= E:83, [77a]/1 =B:253,
mescidler [28a]/3 =B:114, [51a]/4 =B:187, **minğler** [72b]/5 =B:243, **míveler** [31b]/5
 =B:126, [40b]/4 =B:155, [83b]/4 =B:266, **muhrimler** [257a]/2= M:96, **mü'minler**
 [64b]/5 =B:223, [98a]/5 =A:28, [98a]/4 =A:28, [122a]/5 =A:121, [122b]/3 =A:122,
 [122b]/5 =A:124, [191b]/1= N:139, [192b]/1= N:141, [192b]/3= N:141, [193a]/4=
 N:144, [193b]/4= N:146, [193b]/5= N:146, [221a]/3= M:54, **müjde birgenler** [263a]/4=

N:165, [263a]/4= N:165, **mükātebler** [47a]/3 =B:177, **münügliler** [71b]/5 =B:239, **mütereddidler** [193a]/1= N:143, **nefsler** [188b]/1= N:128, [270a]/4= B:87, **nerseler** [239b]/1= E:74, [258a]/3= M:101, [268a]/4= M:2, [84a]/3 =B:267, **nevmidler** [123b]/3 =A:127, **ni‘metler** [199a]/1= M:65, ‘**ahdler** [267b]/4= M:1, [47a]/4 =B:177, ‘**ākiller** [55b]/1 =B:197, ‘**alāmetler** [41a]/4 =B:158, ‘**ālemler** [10b]/2 =B:47, [30b]/2 =B:122, [33a]/4 =B:131, [76b]/3 =B:251, [99b]/4 =A:33, [115b]/1 =A:96, [115b]/5 =A:97, [118b]/3 =A:108, [210b]/5= M:28, [243b]/4= E:90, [242b]/3= E:86, [208b]/2= M:20, ‘**ameller** [251b]/1= M:9, [255a]/5= M:93, [265b]/5= N:173, [4a]/5 =B:25, [35b]/2 =B:139, [105b]/5 =A:57, ‘**azizler** [221a]/3= M:54, **oğka kirgenler** [227a]/2= E:111, ol **kimerseler** [41b]/1 =B:159, [45a]/1 =B:171, [131a]/4 =A:156, **ökçeler** [128b]/2 =A:149, [127a]/2 =A:144, **öksüzler** [188a]/2= N:127, **ökünçler** [44a]/3 =B:167, **öküngeñler** [220b]/2= M:52, [211b]/3= M:31, **ölügler** [18a]/3 =B:73, [40b]/1 =B:154, [81a]/1 =B:260, [5b]/5 =B:28, [227a]/1= E:111, **önğinler** [176a]/1= N:91, [189b]/3= N:133, [92a]/3 =A:7, **öz nefsler** [26a]/4 =B:109, **özler** [12a]/1 =B:54, [12a]/3 =B:54, [13a]/1 =B:57, [24b]/1 =B:102, [26b]/4 =B:110, [32b]/1 =B:128, [50b]/4 =B:187, [106b]/2 =A:61, **periler** [224a]/4= E:100, [232a]/4= E:128, [233a]/1= E:130, **peygāamberler** [196a]/4= N:154, [208a]/5= M:20, [216a]/4= M:44, [262b]/3= N:163, [15a]/1 =B:61, [34b]/4 =B:136, [46b]/5 =B:177, [59b]/1 =B:213, [96b]/2 =A:21, [111b]/2 =A:80, [112b]/5 =A:84, [119b]/4 =A:112, **rahmetler** [41a]/2 =B:157, [111b]/4 =A:81, **rahmler** [91b]/5 =A:6, **sebebler** [43b]/5 =B:166, **seherler** [95b]/1 =A:17, **sizler** [11a]/5 =B:50, [11b]/4 =B:53, [12a]/1 =B:54, [40b]/2 =B:155, [48a]/4 =B:180, [51a]/4 =B:187, [64b]/2 =B:223, [68b]/2 =B:232, [116b]/3 =A:101, [122a]/1 =A:119, [122a]/1 =A:120, [126a]/1 =A:139, [250a]/2= M:6, [233a]/3= E:130, [259b]/3= M:106, **sökeller** [250a]/1= M:6, **sünğükler** [80b]/3 =B:259, **sünğüler** [255b]/5= M:94, **sünnetler** [125b]/2 =A:137, **şehidler** [126a]/4 =A:140, **tenler** [259a]/5= M:105, [40b]/4 =B:155, **tevbeler** [42a]/1 =B:160, **tilekler** [52a]/4 =B:189, **tirigler** [40b]/2 =B:154, **tirseker** [249b]/4= M:6, **tişiler** [185b]/1= N:117, [187b]/3= N:127, [187b]/5= N:127, [188b]/4= N:129, [249a]/1= M:5, [249a]/2= M:5, [250a]/2= M:6, [267a]/5= N:176, [11a]/2 =B:49, [50b]/2 =B:187, [64a]/3 =B:222, [64b]/2 =B:223, [65a]/5 =B:226, [65b]/2 =B:228, [67a]/5 =B:231, [68a]/2 =B:232, [70a]/2 =B:235, [70b]/4 =B:236, [72b]/1 =B:241, [94a]/4 =A:14, [101b]/2 =A:39, [106b]/2 =A:61, **tiweler** [235a]/5= E:138, [235b]/2= E:138, [238a]/1= E:144, [185b]/4= N:119, [237a]/4= E:142, **tölengenler** [92b]/1 =A:7, **tört adaqlı cānverler** [235b]/5= E:139, **ümmiler** [110a]/1 =A:75, **üzümler** [223b]/5= E:99,

yārī birgenler [96b]/5 =A:22, [114b]/1 =A:91, [105b]/4 =A:56, [201b]/1= M:71, **yārīçiler** [104b]/3 =A:52, [85a]/3 =B:270, **yeller** [43a]/1 =B:164, **yerler** [14a]/1 =B:60, [32b]/2 =B:128, [171b]/2= N:78, **yetimler** [47a]/1 =B:177, [60b]/4 =B:215, [63a]/1 =B:220, **yigenler** [215b]/1= M:42, yiller [43a]/2 =B:164, **yinŋenler** [209a]/5= M:23, [221b]/5= M:56, **yürigenler** [257a]/1= M:96, **yüz ewürgenler** [97a]/3 =A:23, **yüzler** [37b]/2 =B:144, [39a]/5 =B:150, [46b]/3 =B:177, [118a]/2 =A:106, [118a]/3 =A:106, [249b]/3= M:6, **yüzlerinŋizka** [250a]/4= M:6, **zāhidler** [204a]/3= M:82, **zālimler** [74a]/3 =B:246, [245a]/5= E:93, **za'ifler** [122b]/4 =A:123, **zekāt birmegenler** [77b]/4 =B:254, **zilletler** [58b]/2 =B:210

İsimlerde İyelik Şekilleri

2.7. İyelik Ekleri

Teklik ve çokluk 3. şahıs ekleri istisna tutulmak kaydıyla eklerin umumiyetle düzlük-yuvarlaklık uyumuna girdiğini görüyoruz. Fakat bazı örneklerde ekin bünyesindeki ünlülerin veya yardımcı seslerin uyum dışında kaldığı görülmektedir.

Teklik I. Şahıs: +m, +(ı)m, +(i)m, +(u)m, +(ü)m

Ünlülerden sonra doğrudan +m kullanılırken ünsüzlerden sonra araya yardımcı ses getirilir.

āyātılarım [9b]/1=B:41, **ewümni** [31b]/1=B:125, **İdim** [79b]/1=B:258, [100a]/1=A:35, [100a]/4=A:36, [100b]/3=A:38, [101b]/3=A:40, [101b]/5=A:41, [103a]/3=A:47, [104b]/2=A:51, [201a]/4=M:72, [209b]/4=M:25, [239b]/5=E:76, [240a]/2=E:77, [240a]/3=E:77, [240a]/5=E:78, [241a]/1=E:80, **ķavmum** [11b]/5=B:54, [208a]/4=M:20, [208b]/2=M:21, [234a]/3=E:135, [240b]/1=E:78, **könŋlüm** [81a]/2=B:260, **'ahdim** [31a]/3=B:124, [112a]/2=A:81, [9a]/2=B:40, **oŋlanlarım** [32b]/1=B:128, [31a]/2=B:124, **özüm** [96a]/2=A:20, [209b]/5=M:25, **uyam** [209b]/5=M:25, [211b]/3=M:31, **yazukum** [211a]/1=M:29, **yolumŋa** [8b]/3=B:38, [142a]/3=A:195, **yüzümni** [240b]/2=E:79,

Teklik II. Şahıs: +nġ, +(i)nġ, +(i)nġ, +(u)nġ, +(ü)nġ

cüftünġ [7b]/4=B:35, **İđinġ** [6a]/4=B:30, [14a]/5=B:61, [33b]/4=B:133, [38b]/3=B:147, [39a]/2=B:149, **ķavmunġ** [239b]/2=E:74, **ķiblenġġa** [38a]/2=B:145, **oġlınġa** [47a]/2=B:177, **ögmekinġ** [6b]/2=B:30, **özünġ** [99a]/5=A:31, [173b]/1=N:84, **sonġında** [16a]/5=B:66, **sonġınınġ** [256b]/3=M:95, **tayakınġ** [13b]/4=B:60, **ta‘āmunġķa** [80b]/1=B:259, **yüzünġ** [37b]/1=B:144, [39a]/2=B:149, [39a]/4=B:150,

Teklik III. Şahıs: +ı, +i, +sı, +si

anası [147b]/1=N:11, [147b]/3=N:11, [147b]/4=N:11, [202a]/1=M:75, [207a]/1=M:17, **arası** [17a]/1=B:68, [24a]/2=B:102, [34b]/5=B:136, [43a]/3=B:164, [48b]/4=B:182, [59b]/3=B:213, [65a]/2=B:224, [90a]/2=B:285, [113a]/1=A:84, [126a]/3=A:140, [153b]/1=N:23, [158a]/2=N:35, [165a]/3=N:58, [169a]/5=N:73, [182a]/5=N:105, [184b]/3=N:114, [188a]/5=N:128, [188b]/4=N:129, [193a]/2=N:143, [194b]/2=N:150, [194b]/4=N:150, [207a]/2=N:17, [207b]/3=N:18, [210a]/1=M:25, **atası** [147b]/1=N:11, [147b]/3=N:11, [239b]/1=E:74, **bezeki** [227b]/1=E:112, **birisi** [113a]/1=A:84, **ķewürmeki** [43a]/1=B:164, **ewrülmeki** [37a]/5=B:144, **fā’idesi** [178a]/1=N:94, **ķılāfi** [158a]/2=N:35, **ikisi** [188a]/5=N:128, **işi** [26b]/4=B:110, [35b]/1=B:139, [141b]/5=A:195, [87a]/4=B:275, [162b]/1=N:47, **kālesi** [94b]/3=A:14, **körklüġlüki** [94b]/3=A:14, **küymeki** [65b]/1=B:226, **‘ameli** [249b]/1=M:5, **‘amelin** [192b]/4=N:142, **‘ilmi** [78a]/4=B:255, **ökķesi** [37a]/2=B:143, [127a]/3=A:144, **rūzisi** [14a]/2=B:60, [68b]/4=B:233, **tilemeki** [24a]/3=B:102, **ülüşü** [146a]/2=N:7, [147a]/4=N:11, [147a]/5=N:11, [267a]/5=N:176, **yaķşısı** [118b]/5=A:110, **yaratmakı** [42b]/3=B:164, **yürütmeki** [42b]/3=B:164,

Çokluk I. Şahıs: +mız, +miz, +(i)mız, +(i)miz, +(u)mız, +(ü)miz -muz, -müz, +(ü)muz, +(ü)müz, +(i)muz, +(i)müz:

ağaklarımız [76a]/3=B:250, **atalarımız** [44b]/5=B:170, [259a]/2=M:104, **āyetlerimiz** [164a]/4=N:56, [205a]/2=M:86, [251b]/3=M:10, **erkeklerimiz** [236a]/1=E:139, **erkligimiz** [90b]/5=B:286, **İğimiz** [32b]/3=B:129, [32a]/4=B:127, [32a]/5=B:128,

[32b]/3=B:129, [35b]/1=B:139, [42b]/1=B:163, [56a]/5=B:200, [56b]/2=B:201, [76a]/2=B:250, [90a]/1=B:285, [90a]/5=B:286, [90b]/1=B:286, [90b]/3=B:286, [92b]/2=A:7, [92b]/3=A:8, [92b]/5=A:9, [95a]/3=A:16, [104b]/5=A:53, [128a]/2=A:147, [141a]/2=A:191, [141a]/3=A:192, [141a]/5=A:193, [141b]/1=A:193, [141b]/3=A:194, [170a]/2=N:75, [171a]/2=N:77, [204b]/1=M:83, [204b]/4=M:84, [232b]/1=E:128, **işimiz** [128a]/3=A:147, **işlerimiz** [35b]/1=B:139, **katımız** [131b]/1=A:156, **keçmekimiz** [128a]/2=A:147, **kılğanımız** [12b]/5=B:57, **kılmağimiz** [80b]/2=B:259, **könğüllerimiz** [92b]/4=A:8, [196a]/5=N:155, **könğüllerimiz** [270b]/1=B:88, **amellerimiz** [35b]/2=B:139, **oğlanlarımız** [32b]/1=B:128, **oğullarımız** [106b]/1=A:61, **ortaklarımız** [234b]/3=E:136, **özlerimiz** [233a]/4=E:130, [106b]/2=A:61, **sarāylarımız** [74a]/2=B:246, **tanuıklukumuz** [260b]/3=M:107, **tişilerimiz** [106b]/2=A:61, **vaktımız** [232b]/2=E:128, **yazuklarımız** [128a]/2=A:147, [95a]/3=A:16, [141b]/1=A:193, **cüftlerimiz** [236a]/2=E:139, **hüccetimiz** [241b]/3=E:83, **yalafaçımız** [255a]/4=M:92,

Çokluk II. Şahıs: +nğız, +nğiz, +(ı)nğız, +(i)nğiz, +(u)nğız, +(ü)nğiz, +nğuz, +nğüz, +(u)nğuz, +(ü)nğüz

ağaklarınğız [249b]/3=M:6, **analarınğız** [152b]/2=N:23, [152b]/3=N:23, [152b]/4=N:23, **antlarınğız** [205b]/3=M:89, [206a]/3=M:89, [206a]/4=M:89, [65a]/1=B:224, [65a]/3=B:225, **aranğız** [246a]/4=E:94, [259b]/2=M:106, [107a]/2=A:64, [156a]/1=N:29, [169a]/5=N:73, [175a]/5=N:90, [177a]/2=N:92, [192b]/2=N:141, [206b]/4=M:91, [51b]/2=B:188, [71b]/2=B:237, [105b]/2=A:55, **arkalarınğız** [246a]/2=E:94, **aşnunğız** [189a]/5=N:131, **atalarınğız** [224a]/5=E:91, [152b]/3=N:23, [56a]/4=B:200, [147b]/5=N:11, [152a]/5=N:22, **başlarınğız** [249b]/4=M:6, [54a]/3=B:196, **birinğiz** [259b]/3=M:106, [48a]/4=B:180, **bitigenğiz** [9b]/2=B:42, **bitmekinğiz** [154b]/2=N:25, **bitmişinğiz** [26a]/3=B:109, [116b]/2=A:100, [118a]/4=A:106, **cānlarınğız** [245b]/1=E:93, [245b]/2=E:93, **cüftlerinğiz** [148a]/3=N:12, **dīninğiz** [222a]/1=M:57, [247b]/4=M:3, [247b]/5=M:3, [202b]/2=M:77, [61b]/5=B:217, [109a]/3=A:73, **düşmenlerinğiz** [161a]/5=N:45, **ekinlerinğiz** [64b]/2=B:223, **eliglerinğiz** [153b]/3=N:24, [154b]/1=N:25, [157a]/3=N:33, [158b]/4=N:36, [170b]/4=N:77,

[249b]/3=M:6, [250a]/4=M:6, [255b]/5=M:94, [53b]/4=B:195, **erenlerinġiz**
 [89b]/4=B:282, **hüccetinġiz** [27a]/3=B:111, **iġinġiz** [106b]/3=A:101, [208a]/5=M:20,
 [39b]/4=B:151, [70a]/3=B:235, [70b]/2=B:235, **İdinġiz** [104b]/1=A:50, [104b]/2=A:51,
 [109a]/5=A:73, [123a]/1=A:124, [123a]/4=A:125, [141b]/1=A:193, [143b]/4=N:1,
 [198a]/5=M:64, [200a]/1=M:68, [201a]/5=M:72, [224b]/4=E:102, [225a]/3=E:104,
 [225b]/3=E:106, [264b]/1=N:170, [266a]/5=N:174, [25a]/3=B:105, [35b]/1=B:139,
 [42a]/5=B:163, [47b]/5=B:178, [55b]/2=B:198, [75a]/1=B:248, **imāninġiz**
 [37a]/4=B:143, **işlerinġiz** [35b]/2=B:139, **iwlerinġiz** [130b]/3=A:154, **ķarabaşlarınġiz**
 [154b]/1=N:25, **ķarındaşlarınġiz** [152b]/3=N:23, [152b]/5=N:23, **ķaytışınġiz**
 [218b]/5=M:48, **ķazġanġiz** [84a]/3=B:267, **ķılmaķınġiz** [50a]/1=B:185,
 [67b]/2=B:231, **ķılmışınġiz** [56a]/4=B:200, **ķınınġiz** [194a]/1=N:147, **ķızlarınġiz**
 [152b]/2=N:23, [153a]/1=N:23, **ķişilerinġizge** [206a]/1=M:89, **ķoyunlarınġiz**
 [153a]/2=N:23, **ķöküzlerinġiz** [98b]/3=A:29, **ķönġüllerinġiz** [18a]/4=B:74,
 [65a]/4=B:225, [117a]/4=A:103, [123a]/5=A:126, [124b]/2=A:133, [130b]/4=A:154,
 [130b]/5=A:154, **ķözlerinġiz** [130b]/4=A:154, **ķulluķlarınġiz** [56a]/3=B:200, **māllarinġiz**
 [145a]/3=N:5, [153b]/4=N:24, [156a]/1=N:29, [51b]/2=B:188, [88a]/5=B:279,
 [88b]/1=B:279, [139b]/2=A:186, [144b]/1=N:2, [51b]/2=B:188, [88a]/5=B:279,
 [88b]/1=B:279, [139b]/2=A:186, [144b]/1=N:2, **metā'larınġiz** [181a]/2=N:102,
mevtinġiz [12b]/3=B:56, **'ahdinġiz** [9a]/3=B:40, [15b]/2=B:63, **oġlanlarınġiz**
 [69a]/4=B:233, [147a]/3=N:11, **oġullarınġiz** [11a]/1=B:49, [106b]/1=A:61,
 [148a]/1=N:11, **onġurķalarınġiz** [153a]/5=N:23, **ökķelerinġiz** [127a]/2=A:144,
 [128b]/2=A:149, **öliminġiz** [12b]/3=B:56, **ölmeninġiz** [33b]/1=B:132, **öwkenġiz**
 [121b]/5=A:119, **özlerinġiz** [12a]/3=B:54, [26b]/4=B:110, [50b]/4=B:187,
 [134b]/4=A:168, [156a]/3=N:29, [167b]/5=N:66, [190a]/3=N:135, **pārenġiz**
 [142a]/1=A:195, [152a]/4=N:21, [154b]/2=N:25, [156b]/4=N:32, **şadaķalarınġiz**
 [82b]/1=B:264, **saķınmaķınġiz** [110b]/4=A:78, **sarāylarınġiz** [167b]/5=N:66, **sāzlarınġiz**
 [181a]/2=N:102, [181a]/5=N:102, **sınaġanġiz** [75a]/4=B:249, **sonġlarınġiz**
 [208b]/4=M:21, **süngülerinġiz** [255b]/5=M:94, **şefi'lerinġiz** [246a]/3=E:94,
tanuķlarınġiz [4a]/1=B:23, **tenlerinġiz** [259a]/5=M:105, [139b]/2=A:186, **tevbenġiz**
 [12a]/4=B:54, [50b]/4=B:187, **tevbenġiz** [155b]/1=N:26, [155b]/2=N:27, **tileklerinġiz**

[52a]/4=B:189, **tilemekiñgiz** [70a]/3=B:235, **tişileriñgiz** [11a]/2=B:49, [50b]/2=B:187, [64b]/2=B:223, [70a]/2=B:235, [150a]/1=N:15, [153a]/2=N:23, [154b]/1=N:25, **tutunmañgiz** [12a]/1=B:54, **uluğlamañgiz** [50a]/2=B:185, **umınçlarıñgiz** [186b]/3=N:123, **uyalarıñgiz** [63a]/3=B:220, **yalawaçıñgiz** [25b]/5=B:108, **yanlarıñgiz** [181b]/3=N:103, **yanmañgiz** [259b]/1=M:105, **yanutlarıñgiz** [139a]/4=A:185, **yaratğanıñgiz** [12a]/2=B:54, [12a]/3=B:54, **yawuzluklarıñgiz** [156b]/2=N:31, [85b]/1=B:271, **yazuklarıñgiz** [13a]/5=B:58, [99b]/1=A:31, **yazuklarıñgiz** [252b]/3=M:12, [207a]/5=M:18, **yeriñgiz** [105b]/1=A:55, [223b]/3=E:128, **yimeniñgiz** [51b]/3=B:188, **yüzleriñgizni** [46b]/3=B:177, **zamāneniñgiz** [10b]/1=B:47,

Çokluk III. Şahıs: -ları, -leri

atları [6b]/5=B:31, [7a]/2=B:33, **ağakları** [199a]/4 = M:66, [212a]/6 = M:33, [199a]/4=M:66, **adımları** [44a]/5= B:168, [44b]/1= B:168, [237b]/1 = E:142, **ağızları** [134b]/2 = A:167, [214b]/1 = M:41, [121a]/5 = A:118, [214b]/1=M:41, **alğanları** [84a]/5=B:267, **almaıkları** [261b]/4 = N:161, **anaları** [153a]/1 = N:23, **antları** [110a]/5 = A:77, [226a]/5 = E:109, **araları** [198b]/1=M:64, [215b]/1=M:42, [215b]/4=M:42, [218a]/5=M:48, [219a]/1=M:49, [28a]/1= B:113, [59b]/5 = B:213, [68a]/4 = B:232, [95b]/5 = A:19, [158a]/4 = N:35, [167b]/2 = N:65, [175a]/5 = N:90, [177a]/2 = N:92, [198b]/1 = M:64, [215b]/2 = M:42, [215b]/4 = M:42, [218a]/5 = M:48, [219a]/1 = M:49, [253b]/3 = M:14, [28a]/1=B:113, [59b]/5=B:213, [68a]/4=B:232, [95b]/5=A:19, [158a]/4=N:35, [167b]/2=N:65, [175a]/5=N:90, [177a]/2=N:92, **arıları** [205a]/4 = M:87, **arkaları** [140a]/2 = A:187, [235b]/2 = E:138, [52a]/2 = B:189, **artları** [78a]/3=B:255, **ataları** [242b]/4 = E:87, [44b]/5= B:170, [259a]/3 = M:104, [44b]/5=B:170, **ayduıkları** [196b]/2 = N:156, **āyetleri** [206a]/5=M:89, **aymaıkları** [196a]/5 = N:155, [196b]/3 = N:157, [234b]/3 = E:136, [235b]/1 = E:138, [197b]/4 = M:63, **bolmuşları** [209b]/2 = M:24, **boynağılukları** [226b]/5 = E:110, **bozmaıkları** [196a]/3 = N:155, [253a]/1 = M:13, [196a]/3=N:155, **būstānları** [199a]/2 = M:65, **cezāları** [113b]/1=A:87, **dīnleri** [193b]/4=N:146, **dōstları** [219b]/5=M:51, [230a]/1=E:121, [232a]/3=E:127, [23a]/5=E:128, [79a]/1 = B:257, [207a]/5 = M:18, [232a]/3 = E:127, [232a]/5 = E:128, [230a]/1 = E:121, [170b]/2 = N:76, [219b]/5 = M:51, [136b]/1 = A:175, [136b]/1 = A:175, **eligleri** [165b]/3=N:62, [176a]/4=N:91, [198a]/2=M:64,

[212a]/6=M:33, [213b]/4=M:38, **erenleri** [175b]/2=N:90, **ferişteleri** [190b]/5=N:136, **Fir‘avnuñğ hāşları** [10b]/5=B:49, **halkları** [182b]/4 = N:108, **helâlları** [12b]/5=B:57, **hevâları** [202b]/3 = M:77, [218b]/1 = M:48, [219a]/2 = M:49, [30a]/1= B:120, [38a]/3= B:145, [229a]/5 = E:119, [218b]/1=M:48, [219a]/2=M:49, [30a]/1=B:120, [38a]/3=B:145, **hōşları** [45a]/4=B:172, **hurmā yığaçları** [83b]/3=B:266, **İbrāhīm bünyādları** [32a]/3=B:127, **iş eyeleri** [165b]/2=N:59, [173a]/3=N:83, **kapuğları** [52a]/3 = B:189, **karāñgwulukları** [223a]/2 = E:97, **karāñgwulukları** [223a]/2=E:97, **karındaşları** [131a]/5=A:156, [134b]/3=A:168, [152b]/3 = N:23, [131a]/5 = A:156, [134b]/3 = A:168, [242b]/4 = E:87, **karınları** [147a]/2=N:10, [46a]/1= B:174, [147a]/2 = N:10, [235b]/5 = E:139, **katıgıllıkları** [245a]/5 = E:93, **kavmları** [176a]/2 = N:91, **kaytuşları** [226a]/4 = E:108, **kayuları** [148a]/1=N:11, **kıldukları** [236a]/3 = E:139, **kılğanları** [31a]/3= B:124, [179a]/2 = N:97, [268a]/1 = M:1, **kılmaıkları** [195b]/2 = N:153, [261b]/1 = N:160, **kız karındaşları** [152b]/3=N:23, kızları [152b]/4=N:23, **kitāb eyeleri** [186b]/4=N:123, [195a]/4=N:153, [199b]/5=M:68, [202b]/2=M:77, [207b]/4=M:19, **kitābları** [190b]/5 = N:136, [90a]/1 = B:285, **konumları** [233b]/2=E:131, **korğunçları** [181a]/1 = N:102, **koşğanları** [115a]/5=A:95, **köküsleri** [175b]/1=N:90, **kōñgülleri** [167a]/1=N:63, **közler nūrları** [225a]/2=E:103, **közleri** [204a]/5=M:83, **kulaıkları** [185b]/4=N:119, **kulları** [185b]/2=N:118, [243a]/2 = E:88, **küç kılmaıkları** [195b]/2=N:153, **küfr ketürmekleri** [196a]/4=N:155, **küfrleri** [162a]/2=N:46, [196b]/1=N:155, [196b]/2=N:156, **mālları** [261b]/5 = N:161, [51b]/3 = B:188, [94a]/5 = A:14, [157b]/2 = N:34, [51b]/4=B:188, [81b]/1=B:261, [81b]/5=B:262, [83a]/2=B:265, [86b]/1=B:274, [93a]/3=A:10, [94a]/5=A:14, [120b]/2=A:116, [144b]/1=N:2, [145a]/3=N:5, [145b]/2=N:6, [146a]/1=N:6, [147a]/1=N:10, [157b]/2=N:34, [159a]/4=N:38, [178b]/1=N:95, [178b]/2=N:95, [81b]/1 = B:261, [81b]/5 = B:262, [83a]/2 = B:265, [86b]/1 = B:274, [144b]/1 = N:2, [93a]/3 = A:10, [120b]/2 = A:116, [178b]/1 = N:95, [178b]/2 = N:95, **mañıgımları** [58a]/4 = B:208, **menfa‘atları** [244b]/2 = E:92, **Mescid-i harāmnuñğ hāzırları** [54b]/5=B:196, **mīrāş h‘āreleri** [176b]/4=N:92, [177a]/3=N:92, **namāzları** [245a]/1 = E:92, **nefsleri** [200b]/4=M:70, **nişānları** [18a]/3= B:73, [51a]/5= B:187, [64a]/1 = B:221, [72b]/4 = B:242, [96a]/1 = A:19, [96b]/1 = A:21, [116a]/1 = A:98, [76b]/4 = B:252, **nūrları** [225a]/2 = E:103, [225a]/2 = E:103, **‘ahdleri** [195b]/5=N:154, [196a]/3=N:155, **‘amelleri** [206b]/3=M:90, **oğlanları** [30b]/1= B:122, [34b]/3= B:136, [35b]/4= B:140,

[93a]/3 = A:10, [103b]/2 = A:49, [112b]/4 = A:84, [120b]/3 = A:116, [235a]/2 = E:137,
 [234a]/2 = E:133, [242a]/2 = E:84, [242b]/4 = E:87, [33b]/3 = B:133, [114b]/4 = A:93,
 [68b]/3 = B:233, [100b]/2 = A:36, [236a]/5 = E:140, [68b]/3 = B:233, [93a]/3 = A:10,
 [100b]/2 = A:36, [120b]/3 = A:116, **oğul oğlanları** [34b]/3 = B:136, [35b]/4 = B:140,
 [112b]/4 = A:84, **oğulları** [33a]/5 = B:132, [94a]/5 = A:14, [9a]/1 = B:40, [10a]/5 = B:47,
 [201a]/3 = M:72, [207a]/5 = M:18, [211b]/4 = M:32, [33a]/5 = B:132, [58b]/4 = B:211,
 [262b]/5 = N:163, [252a]/3 = M:12, [200b]/2 = M:70, [73b]/2 = B:246, [94a]/5 = A:14,
 [202b]/5 = M:78, **okları** [102b]/2 = A:44, [206b]/2 = M:90, [247b]/2 = M:3, **ortakları**
 [235a]/2 = E:137, **orunları** [161b]/2 = N:46, [214b]/5 = M:41, [253a]/3 = M:13, **ot**
eyeleri [211a]/2 = M:29, **öltürmekleri** [196a]/4 = N:155, **özleri** [162b]/5 = N:49,
 [167a]/2 = N:63, [167a]/4 = N:64, [167b]/3 = N:65, [182b]/3 = N:107,
 [184a]/3 = N:113, [203a]/5 = M:80, **peyveste bolmuşları** [209b]/2 = M:24, **râzları**
 [184b]/1 = N:114, **sarâyları** [72b]/5 = B:243, [142a]/2 = A:195, **satğaşganları** [10a]/4 = B:46,
 [64b]/4 = B:223, [75b]/5 = B:249, **sâzları** [180b]/3 = N:102, [181a]/1 = N:102, **sevâbları**
 [15a]/5 = B:62, [82a]/2 = B:262, [86b]/3 = B:274, [143a]/4 = A:199, [195a]/3 = N:152,
 [266a]/1 = N:173, **sıgıngu yerleri** [179a]/5 = N:97, [186a]/4 = N:121, **sonğları** [119a]/5 =
 A:111, [135a]/4 = A:170, [146b]/3 = N:9, [162a]/5 = N:47, **şenbelemek eyeleri**
 [162b]/1 = N:47, **tamuğ eyeleri** [205a]/3 = M:86, **Tanğrınınğ âyetleri** [191b]/4 = N:140,
 [196a]/4 = N:155, **Tanğrınınğ döstları** [207a]/5 = M:18, **Tanğrınınğ oğulları**
 [207a]/5 = M:18, **tenleri** [178b]/1 = N:95, [178b]/2 = N:95, **tilleri** [161b]/4 = N:46, **tonları**
 [206a]/1 = M:89, **uluğları** [156b]/1 = N:31, **uluğrakları** [230b]/3 = E:123, **umınçları**
 [186b]/4 = N:123, [27a]/2 = B:111, **üstünleri** [199a]/4 = M:66, **vaktıları** [67a]/5 = B:231,
 [68a]/2 = B:232, [69b]/4 = B:234, **yağşıları** [84a]/3 = B:267, **yalawaçları**
 [190b]/5 = N:136, [194b]/1 = N:150, [194b]/2 = N:150, [195a]/2 = N:152, [231a]/2 = E:124,
 [90a]/1 = B:285, [137b]/2 = A:179, [90a]/2 = B:285, [137b]/2 = A:179, [194b]/1 =
 N:150, [195a]/2 = N:152, [194b]/2 = N:150, [231a]/2 = E:124, [190b]/5 = N:136,
 [265a]/2 = N:171, **yangamakları** [261b]/3 = N:160, **yanları** [140b]/5 = A:191, **Ya'küb**
oğlanları [30b]/1 = B:122, [103b]/2 = A:49, [114b]/4 = A:93, [200b]/2 = M:70,
 [201a]/3 = M:72, [202b]/5 = M:78, **Ya'küb oğulları** [211b]/4 = M:32, [9a]/1 = B:40,
 [10a]/5 = B:47, [58b]/4 = B:211, [73b]/2 = B:246, **yarağları** [61b]/5 = B:217, [82b]/5 =
 B:264, [86a]/2 = B:273, [179b]/1 = N:98, **yawukrakları** [204a]/1 = M:82, **yawuzlukları**
 [142a]/4 = A:195, [150b]/5 = N:18, [156b]/2 = N:31, [199a]/1 = M:65, **yawuzrakları**
 [204a]/1 = M:82, **yayğanları** [245b]/1 = E:93, **yazmakları** [157b]/4 = N:34, **yazmakları**

[157b]/4=N:34, **yazukları** [93b]/1 = A:11, [219a]/5 = M:49, [125a]/2=A:135, [128a]/2=A:147, **yetimleri** [187b]/5=N:127, **yığaçları** [83b]/3 = B:266, **yığığları** [66b]/1 = B:229, [66b]/2 = B:229, **yimekleri** [197b]/2=M:62, [197b]/5=M:63, **yolları** [155a]/5 = N:26, [254b]/1 = M:16, **yolnunğ keçgenleri** [160b]/5=N:43, **yüzleri** [162a]/5=N:47, **ziyân eyeleri** [178a]/5=N:95,

2.8. Hal Ekleri

2.8.1. Yalın Hâl

Yalın hal, isimlerin herhangi bir çekim eki almamış basit durumuna verilen addır.

adım [44a]/5=B:168, [44b]/1=B:168, [237b]/1=E:142,

keyim [68b]/4=B:233,

konum [13a]/2=B:58, [80a]/1=B:259, [170a]/3=N:75, [230b]/3=E:123, [233b]/2=E:131,

2.8.2. İlgi Hâli

Adından da anlaşılacağı üzere ismin ne ile ilgili bulunduğunu ifade eden bir ektir.

+nınğ, +ninğ, +nunğ, +nünğ

+ınğ, +inğ

Ünsüzlerden sonra +nınğ, +ninğ, +nunğ, +nünğ; Düzlük-yuvarlaklık uyumuna girmiş örneklerinin yanı sıra uyum dışı örnekler de mevcuttur.

Âdem'ninğ iki oğlı [210a]/4 =M:27, âhiret şevâbınınğ körki [128a]/5 =A:148, aldağanlarınğ 'ameli [192b]/4 =N:142, analarınğızınınğ qarındaşları [152b]/3 =N:23, anınğ ehli Mescid-i harâmnınğ hâzırları [54b]/5 b 196, anınğ sakınmakınınğ hâkkı [117a]/1 =A:102, anlarınğ hevâları [38a]/3= B: 145, anlarınğ kıblesi [38a]/2= B: 145, antlarınğ katığı [226b]/1 =E:109, antlarınğ katıkını [220b]/3 =M:53, aranğızınınğ tanuqluğu [259b]/2 =M:106, arğalarınınğ a(r)tı [140a]/2 =A: 187, ârzûlarınğ süwügi [

94a]/4 =A: 14, atalarınğıznınğ kız qarındaşları [152b]/3 =N:23, awnunğ helāl kılğanları [268a]/1 =M:1, biçmekininğ küni [237a]/2 =E:141, bitgenlerninğ dōstı [108a]/5 =A:68, bitgenlerninğ şevābı [135b]/2 =A:171, bitgenlerninğ yolınınğ öngini [185a]/1 =N:115, boyunnunğ āzād kılmaķı [206a]/1 =M:89, bu sarāynınğ sonğı [234a]/5 =E: 135, bulutnunğ [43a]/2 =B:164, cüftnünğ [153b]/2 =N:24, cüftnünğ bedel kılmaķı [151b]/5 =N:20, çekürdegininğ çukurı [163b]/4 =N:53, çekürdegininğ yippi [163a]/1 =N:49, dervişlerninğ yigü nersesi [256b]/2 =M:95, du‘ā kılğannınğ du‘āsı [50a]/4 =B: 186, dünyānınğ menfa‘ati [171a]/4 =N:77, dünyānınğ yanutı [127b]/1=A:145, [189b]/5 =N:134, edğülük kılğanlarınğ yanutı [205a]/1 =M:85, eliglerininğ yayğanları [245b]/1 =E:93, erenlerninğ ekini [121a]/1=A: 117, erenlerninğ istemeki [182a]/1 =N:104, erenlerninğ oğlanları [234a]/2 =E:133, ewnünğ hac kılmaķı [115b]/3 =A:97, ewrülmeķini yüzünğnünğ [37a]/5 =B:144, ewünnünğ sıfatı [81b]/2 =B:261, ewünnünğ yarganı [246b]/1 =E:95, eyelerininğ destürı [154b]/3 =N:25, feriştelerninğ [113b]/2 =A:87, Fir‘avn kabilesininğ ‘ādeti [93a]/5 =A: 11, Fir‘avnunğ ehli [11a]/4 =B:50, Fir‘avnunğ hāşları [10b]/5 =B:49, gālib bolğannınğ endāze kılmaķı [246b]/5 =E:96, gaybnunğ bilgeni taķı açuķnunğ [239a]/4 =E:73, gaybnunğ haberleri [102b]/1 =A:44, [104b]/5 =A:52, [11a]/5 =A:79, [11b]/1 =A:79, [118a]/5 =A:106, [119b]/3 =A:112, [119b]/4 =A:112, [204a]/2 =M:82, [222a]/5 =M:58, [238a]/4 =E:144, [245b]/2 =E:93, h‘ārluķnunğ kını [245b]/2 =E:93, habışninğ üküşlüķi [258a]/1 =M:100, hālķ üçün kōdulğan ewnünğ ilki [115a]/5 =A:96, hālķlarınğ kōrmeki [159a]/4 =N:38, [82b]/1 =B: 264, hālķlarınğ yaķuķraķı [108a]/3 =A: 68, İblisninğ keydi [170b]/3 =N:76, İbrāhımnunğ [33b]/5 =B: 133, İbrāhımnunğ orını [31a]/5 =B:125, İdinğninğ yolu [231b]/5 =E:126, iki aynınğ rüze tutmaķı [177a]/4 =N:92, iki tişininğ raķimleri [237b]/4 =E:143, [238a]/3 =E:144, iki tişininğ ülüşi [267a]/5 =N:176, ikisininğ arasınınğ hılāfındın [158a]/2 =N:35, ikisininğ asıģı [62b]/3 =B: 219, ikisininğ eligleri [213b]/4 =M:38, ir uyanınğ kızları taķı kız uyanınğ kızları [152b]/3-4 =N:23, İshāk‘nınğ [33b]/5 =B: 133, İsmā‘il‘ninğ [33b]/5 =B: 133, işininğ sonğı [256b]/3 =M:95, işlegeninğ işi [141b]/5 =A: 195, kāfirlerninğ [192a]/2 =N:140, kamuğnunğ [113b]/3 =A:87, Ka‘be‘ninğ [256b]/1 =M:95, kazağannıñ nerselerininğ yaķsıları [84a]/3 =B: 267, kılğanlarınğ yaķsıraķı [105a]/3 =A:54, kınınğ kaķığraķı [269b]/1 =B:85, kışmaķnınğ kamuğı [188b]/5 =N:129,

kişilerin [113b]/2 =A:87, kişilerin hevâları [202b]/3 =M:77, kişilerin malları [51b]/3 =B: 188, kişilerin yığanı [93a]/1=A:9, kişilerin yigremeki [268b]/3 =M:2, kişilerin yigrenmeki [251a]/3 =M:8, kitâb eyelerinin umınçları [186b]/4 =N:123, kitâbnın pâresi [269a]/3 =B:85, kitâbnın aşlı [92a]/3 =A:7, konumlarının yokatganı [233b]/2 =E:131, köklernin mîrâsı [138a]/1 =A: 180, köklernin mülki [140b]/2 =A: 189, köklernin mülki takı yernin [207a]/1 =M:17, [207b]/2-3 =M:18, [214a]/3 =M:40, köklernin yaratmakı [140b]/3 =A: 190, [141a]/1 =A: 191, körklüg ‘amel kılğanların yanıtı [125b]/1 =A:136, köznün körmeki [94a]/2 =A:13, küç kılğanların pâresi [232b]/5 =E:129, küç kılğanların yanıtı [211a]/2 =M:29, künnün evveli [109a]/2 =A:72, künnün pâresi [80a]/4 =B:259, mallarınğızın sermâyesi [88a]/5 =B: 279, melâmet kılğanın melâmeti [221a]/4 =M:54, menin tapa eligi [210b]/3 =M:28, mîvelernin kamuğı [83b]/4 =B: 266, munun birle [5a]/4 =B:26, [13b]/2 =B:59, [14b]/5 =B:61, [15a]/2 =B:61, [46b]/1 =B:176, [87a]/1 =B:275, [97a]/4 =A:24, mülknün erkligi [97b]/3 =A:26, münâfıkların yığanı [192a]/1 =N:140, müsülmânların tokuş kılmağı [176a]/3 =N:91, nersenin iki ülüşü [147a]/5 =N:11, nersenin üngen otı [223b]/2 =E:99, nersenin yaratganı [224b]/5 =E:102, nikâhnün tügünü [71b]/1 =B: 237, ni‘metlernin büstânları [199a]/1 =M:65, ‘âlemiyânın tişileri [102a]/4 =A:42, oğlanların öldürmeki [235a]/2 =E:137, oğullarınğızın tişileri [153a]/4 =N:23, ‘İmrânın tişisi [100a]/1 =A: 35, ‘isâ’nın şıfatı [106a]/2 =A: 59, ‘isânın [203a]/1 =M:78, ol antlarınğızın kefareti [206a]/3 =M:89, ol ikisinin ornu [260b]/1 =M:107, ol ikisinin saklamakı [78a]/5 =B: 255, ol ikisinin tanuqluğı [260b]/3 =M:107, ol ikisinin yazuğı [62b]/3 =B: 219, ol işlernin uğramakı [139b]/5 =A:186, ol nersenin arıgları [205a]/4 =M: 87, ol nersenin menğizeşiki [35a]/1 =B: 137, ol nersenin pâresi [104a]/5 =A: 50, [131a]/2 =A:155, [219a]/3 =M:49, ol nersenin yarısı [148a]/3 =N:12, ol nersenin yarusı [267a]/1 =N:176, olarnın biri [114a]/4 =A: 91, olarnın çıkarmakı [269a]/3 =B:85, olarnın kaytarmakı [66a]/1 =B: 228, olarnın pâresi [77a]/1 =B: 253, olarnın peygâmberi [74a]/4 =B: 247, ollarnın aşnusu [93a]/5 =A: 11, otunın kını [141a]/3 =A:191, otunın eyeleri [8b]/5 =B:39, otunın kını [32a]/2 =B:126, otunın tamduğı [93a]/4 =A:10, ölümün katıglıkları [245a]/5 =E:93, ölümün katıglıkları [245a]/5 =E:93, ölümün teggeni [260a]/1 =M:106, özlerini

küç kılğanları [179a]/1 =N: 97, pāreniñg dōstları [219b]/5 =M:51, perilerniñg ögürü [232a]/4 =E:128, [233a]/1 =E:130, periniñg [227a]/5 =E:112, ribāniñg [87b]/2 =B: 276, şıfat kılduklarıniñg cezāsı [236a]/3 =E:139, söznüñg bezeki [227b]/1 =E:112, şeytāniñg mañgımları [58a]/4 =B: 208, taqdir kılğanıznıñg yarusı [71a]/5 =B: 237, Tañgrınıñg açuq hüccetleri [91b]/2 =A:4, Tañgrınıñg artmaķı ya'nı dīni [35a]/4 = B: 138, Tañgrınıñg āyātı [116b]/3 =A:101, [120a]/1 =A:113, Tañgrınıñg āyetleri [67b]/3 =B: =B: 231, [108b]/3 =A: 70, [118b]/2 =A:108, [119b]/3 =A:112, Tañgrınıñg def kılmaķı ya'nı yıgmaķı [76b]/2 =B: 251, Tañgrınıñg destürü [76a]/1 =B: 249, [76a]/5 =B: 251, Tañgrınıñg hadleri 66=B: 3-4 b 229, [67=A:3 b 230, Tañgrınıñg hōšnūdluķı [58a]/1 =B: 207, Tañgrınıñg hōšnūdluķı [83a]/2 =B: 265, [136a]/4 =A: 174, Tañgrınıñg kitābı [97a]/1 =A: 23, Tañgrınıñg köni yolu [109a]/4 =A:73, [243a]/1 =E:88, Tañgrınıñg la'neti [113b]/2 =A:87, Tañgrınıñg la'neti taķı ferıştelerniñg taķı kişilerdin kamuğlarıniñg [42a]/3-4 =B:161, Tañgrınıñg ni'meti [59a]/1 =B: 211, [67b]/4 =B: 231, [117a]/3 =A:103, Tañgrınıñg nişānları [76b]/4 =B: 252, [96a]/1 =A: 19, [96b]/1 =A: 21, [116a]/1 =A:98, Tañgrınıñg 'ahdi [110a]/5 =A: 77, Tañgrınıñg ögürü [221b]/4 =M:56, Tañgrınıñg rahmeti [62b]/1 =B: 218, [118b]/1 =A:107, Tañgrınıñg satğaşğanları [75b]/5 =B: 249, Tañgrınıñg urķanıñga ya'nı Tañgrınıñg 'ahdi [117a]/2 =A: 103, Tañgrınıñg yārī birgenleri [104b]/4 =A: 52, Tañgrınıñg yārīsi [60b]/2 =B: 214, Tañgrınıñg yığığları [66b]/2 =B: 229, Tañgrınıñg yolu [94a]/1=A:13, [82a]/1=B: 262, tatğanı ölümniñg [139a]/4 =A:185, tenğizniñg awı [256b]/5 =M:96, tiriglikniñg kālesi [94b]/3 =A: 14, tişilerinğizniñg anaları [153a]/1 =N:23, tişilerinğ yetimleri [187b]/5 =N:127, tiwelerinğ qarınları [235b]/5 =E:139, tiwelerinğ kulaķları [185b]/4 =N:119, tiweniñg, sıgırniñg, koyniñg, keçiniñg [267b]/5 =M:1, tört ayniñg küymeki [65a]/5 =B: 226, tün künnüñg biri biri sonğınça yürümeki [140b]/3 =A:190, tünüñg [246b]/4 =E:96, tünüñg kılğanı [246b]/4 =E:96, tünüñg sā'atleri [120a]/2 =A:113, ta'āmnüñg kamuğı [114b]/3 =A:93, uyamniñg 'avreti [211b]/3 =M:31, uyasınıñg 'avreti [211b]/1 =M:31, uyasınıñg öldürmeki [211a]/3 =M:30, üç künnüñg rüze tutmaķı [54b]/3 =B:196, üç künnüñg rüze tutmaķı [206a]/2 =M:89, üçnüñg üçünçisi [201b]/2 =M:73, ümmetniñg yaķsısı [118b]/5 =A:110, yabannıñg awı [257a]/2 =M:96, yaķınraķ tiriglikniñg fā'idesi [178a]/1 =N:94, yalganka nisbet kılğanlarıniñg işni [125b]/3 =A: 137, yanutnuñg

körklüğü [142b]/1 =A:195, Ya‘küb oğullarınınğ ‘ahdi [200b]/2 =M:70, [252a]/3 =M:12, yārī birgenlerniñg yaḥşırakı [128b]/3 =A:150, yazuk kılğanlarınğ uluğrakları [230b]/3 =E:123, yazuklarınğ pāresi [219a]/5 =M:49, yazuknıñg āşkārāsı [229b]/1 =E:120, yerniñg karanğwulukları [223a]/2 =E:97, yerniñg körklüglüki [94b]/3 =A: 14, yerniñg tolusı [114a]/5 =A:91, yetimlerniñg mälları [147a]/1 =N:10, yinğgenning ‘ameli [192b]/4 =N:142 yolnıñg tüzi [197a]/3 =M:60, yolnıñg keçgenleri [160b]/2 =N:43, yolnıñg könisi [26a]/2 =B:108, yolnıñg tüzni [202b]/4 =M:77, [252b]/5 =M:12, yüzünğnünğ [37a]/5 =B:144, ziyān eyeleriniñg öñgini [178a]/5 =N:95, zulm kılğanlarınğ ikāmet kılgu yeri [129a]/1 =A: 151

2.8.3. Yükleme Hâli

Belirtme hâli adını da verdiğimiz bu hal esasen kullanıldığı cümlede o ismi belirtili nesne yapmaktadır.

-n; +nı, ni

Teklik ve çokluk şahıs iyelik eki almış kelimeler istisna olmak üzere yalın halde veya ek almamış kelimelkrde sürekli +nı, ni şeklinde kullanılmaktadır. Teklik ve çokluk şahıs iyelik eki almış kelimelerden sonra ise +n eki gelmektedir.

aḍaqlarımıznı [76a]/3=B:250, Ādemni [99b]/3 =A:33, anı [5b]/2=B:27, [16a]/4=B:66, [18a]/2=B:72, [23a]/1=B:100, [24a]/2=B:102, [26b]/4=B:110, [26b]/5=B:110, [30a]/4=B:121, [32a]/1=B:126, [33a]/2=B:130, [40a]/2=B:151, [41b]/2=B:159, [41b]/3=B:159, [45b]/1=B:173, [45b]/5=B:174, [48b]/1=B:181, [48b]/2=B:181, [50b]/5=B:187, [51b]/2=B:188, [55b]/4=B:188, [57b]/4=B:206, [59b]/4=B:213, [61a]/1=B:215, [65a]/3=B:225, [65b]/4=B:228, [66b]/5=B:230, [67a]/2=B:230,

[67a]/4=B:230, [69a]/5=B:233, [70b]/2=B:295, [72a]/1=A:239, [73a]/5=A:245, **anlarmı**
 [32b]/5 =B:129, [32b]/5= B:129, [35a]/3= B:137, [43a]/5= B:165, [46a]/3= B:174,
 [52b]/1 = B:191, [52b]/2 = B:191, [52b]/4 = B:191, [60a]/1 = B:213, [60a]/5 = B:214,
 [67a]/5 = B:231, [67b]/1 = B:231, [68a]/3 = B:232, [72b]/4 = B:243, [73a]/1 = B:243,
 [76a]/4 = B:251, [78b]/5 = B:257, [79a]/1 = B:257, [81a]/3 = B:260, [81a]/4 = B:260,
 [86a]/3 = B:273, [86a]/4 = B:273, [93b]/1 = A:11, [94a]/1 = A:13, [96b]/2 = A:21,
 [97a]/5 = A:24, [97b]/1 = A:25, [105b]/3 = A:56, [121b]/2 = A:119, [122a]/2 = A:120,
 [123b]/3 = A:127, [123b]/4 = A:128, [126a]/5 = A:141, [126b]/2 = A:142, [129a]/2 =
 A:152, [130a]/3 = A:154, [133b]/1 = A:164, [134a]/5 = A:167, [135a]/1 = A:169,
 [136a]/4 = A:174, [137a]/2 = A:178, [138b]/5 = A:183, [185b]/4=N:119,
 [186b]/1=N:122, [188a]/1=N:127, [191a]/3=N:137, [195b]/2=N:153, [199a]/1=M:65,
 [203a]/5=M:80, [203b]/3=M:81, [219b]/5=M:51, [220a]/2=M:52, [221a]/2=M:54,
 [222a]/1=M:57, [226b]/5=E:110, [227b]/2=E:112, [232a]/4=E:128, [233a]/4=E:130,
 [235a]/3=E:137, [235a]/4=E:137, [242b]/5=E:87, [244b]/1=E:91, [252a]/3=M:12,
 [121b]/2=A:119, [123b]/3=A:127, [129a]/2=A:152, [130a]/3=A:154, [133b]/1=A:164,
 [134a]/5=A:167, [135a]/1=A:169, [136a]/4=A:174, [137a]/2=A:178, [137a]/3=A:178,
 [140a]/4=A:188, [142a]/4=A:195, [150a]/3=N:15, [151a]/5=N:19, [159b]/3=N:39,
 [161a]/3=N:44, [162a]/2=N:46, [162b]/5=N:49, [163a]/3=N:51, [163b]/2=N:52,
 [164a]/4=N:56, [164b]/3=N:57, [165a]/1=N:57, [166a]/4=N:60, [168a]/4=N:68,
 [175a]/3=N:89, [175b]/3=N:90, [176a]/5=N:91, [179a]/1=N:97, [6a]/3=B:29,
 [35a]/3=B:137, [43a]/5=B:165, [52b]/2=B:191, [52b]/4=B:191, [60a]/1=B:213,
 [60a]/5=B:214, [67a]/5=B:231, [67b]/1=B:231, [68a]/3=B:232, [72b]/4=B:243,
 [78b]/5=B:257, [79a]/2=B:257, [81a]/3=B:260, [81a]/4=B:260, [86a]/3=B:273,
 [93b]/1=A:11, [105b]/3=A:56, [126a]/5=A:141, [126b]/2=A:142, [140a]/4 = A:188,
 [140a]/5 = A:188, [142a]/4 = A:195, [150a]/3 = N:15, [150a]/5 = N:16, [151a]/5 =
 N:19, [151b]/3 = N:19, [154b]/3 = N:25, [157b]/4 = N:34, [157b]/5 = N:34, [159b]/3 =
 N:39, [161a]/3 = N:44, [162a]/2 = N:46, [162b]/1 = N:47, [162b]/5 = N:49, [163a]/3 =
 N:51, [163b]/2 = N:52, [164a]/4 = N:56, [164b]/3 = N:57, [165a]/1 = N:57, [166a]/4 =
 N:60, [167a]/1 = N:63, [168a]/4 = N:68, [174b]/3 = N:88, [175a]/3 = N:89, [175b]/3 =
 N:90, [176a]/5 = N:91, [179a]/1 = N:97, [185b]/3 = N:119, [185b]/4 = N:119, [185b]/5
 = N:119, [186a]/2 = N:120, [186b]/1 = N:122, [188a]/1 = N:127, [191a]/3 = N:137,
 [191a]/4 = N:137, [195b]/2 = N:153, [197b]/3 = M:63, [199a]/1 = M:65, [203a]/5 =
 M:80, [203b]/3 = M:81, [219b]/5 = M:51, [220a]/2 = M:52, [221a]/2 = M:54, [222a]/1

= M:57, [224a]/4 = E:100, [226b]/5 = E:110, [227b]/2 = E:112, [232a]/4 = E:128, [233a]/4 = E:130, [235a]/3 = E:137, [235a]/4 = E:137, [242b]/5 = E:87, [244b]/1 = E:91, [252a]/3 = M:12, [253a]/1 = M:13, [254b]/1 = M:16, [254b]/2 = M:16, [263a]/2 = N:164, [263a]/3 = N:164, [264a]/2 = N:168, [265b]/4 = N:172, [266a]/2 = N:173, [266b]/2 = N:175, [266b]/3 = N:175, [270b]/1 = B:88, **arığlarını** [205a]/4=M:87, **arıgsızını** [137b]/1=A:179, **arınğanlarını** [64b]/1 =B:222, **arçasın** [258b]/4=M:103, **artukını** [173a]/4=N:83, **artuklukını** [71b]/2 =B:237, **āsānlığını** [50a]/1 =B:185, **asığsızını** [144a]/5=N:2, **āşkārāsın** [229b]/2=E:120, **aşnusın** [93a]/5=A:11, [127a]/1=A:144, **atalarınığizni** [56a]/4=B:200, **atını** [248b]/2=M:4, **atlarını kamuğunu** [6b]/4 =B:31, **awuçını** [75b]/1=B:249, **āyetlerimni** [233a]/3=E:130, **āyetlerini** [67b]/3=B:231, **āyetlerini** [232a]/1=E:126, **āzārını** [82a]/1=B:262, **az bahānı** [46a]/1 =B:174, **azğunlukını** [5b]/4 =B:27, [46a]/4 =B:175, [161a]/4=N:44, **bitmeklerini** [241b]/2=E:82, **bizni** [105a]/1=A:53, [141b]/2=A:193, [141b]/3=A:194, **buzagunı** [11b]/1=B:51, **bühtānını** [183b]/5=N:112, **bünyādların** [32a]/3=B:127, **cimā'ını** [70a]/4 =B:235, **cānlarınığizni** [245b]/1/2=E:93, **cezāsın** [53b]/2=B:194, [128a]/4=A:148, **Cuhūdlarını** [219b]/4 =M:51, **Dāvūdını** [241a]/3=E:84, **dervişlikni** [84b]/2=B:268, **dīniniğizni** [222a]/1=M:57, [247b]/5=M:3, **dīnlerini** [193b]/4=N:146, **du'āsını** [50a]/5=B:186, **düşmenlikni taķı yigrenmekni** [206b]/5 =M:91, **dünyānı** [129a]/5=A:152, **ehlini** [61b]/2 =B:217, **eligimni** [210b]/4=M:28, **eligleriniğizni** [161a]/2=N:43, [170b]/4=N:77, [249b]/3=M:6, **emānetlerini** [165a]/2=N:58, **ewrülmeğini** [37a]/5 =B:144, **ewümni** [31b]/1 =B:125, **Eyyübünü** [241a]/3=E:84, **feriştelerini** [227a]/1=E:111, **ğaybını** [137b]/1=A:179, **haccını** [55a]/3 =B:197, **haccını taķı ziyāretni** [54a]/1 =B: 196, **haddin keçmekni** [198a]/5=M:64, **hāķķını** [237a]/2=E:141, **Hārūnını** [241a]/4=E:84, **hayrını** [49a]/5=B:184, **hikmetni** [184a]/4=N:113, **hüccetiniğizni** [26a]/3 =B:111, **hüccetlerini** [77a]/2=B:253, **hükümni taķı peygāmberlikni** [243a]/5 =E: 89, **İblislerin** [227a]/5=E:112, **İblisni** [186a]/1=N:119, **İbrāhīmni** [30b]/5 =B:124, [187b]/1=N:125, **İdīsini** [5a]/2=B:26, [8a]/5=B:37, [87a]/4=B:275, [89a]/5=B:282, **İlyāsını** [242b]/1=E:85, **İncīlını** [200a]/1=M:68, [103b]/2 =A:48, [91a]/4 =A:3, **İshāķını** [241b]/5=E:84, **İsmā'īlını** [242b]/2=E:86, **isrāf kılğanlarını** [273a]/3=E:141, **işlerini** [44a]/2 =B:167, **ķabīlesini** [99b]/4=A:33, **kābinlerini** [145a]/1=N:4, **kāfirlerini** [191b]/1=N:139, [193a]/4=N:144, **ķalemlerin** [102b]/2=A:44, **ķamuğini** [188b]/5=N:129, [207a]/1=M:17, **ķamuğini** [6a]/2 =B:29, **ķanlarını** [6b]/2 =B:30, **ķannı** [45b]/2=B:173, **keçmekimizni** [128a]/2=A:147, **kelimelerini**

[161b]/2=N:46, [253a]/2=M:13, **ķimār okların** [102b]/2=A:44, **ķinnı** [46a]/4=B:175, **ķimerseni** [129a]/5=A:152, [143a]/2=A:199, [164a]/2=N:55, [164a]/3=N:55, [169a]/1=N:72, [174b]/4=N:88, [182b]/4=N:107, [241b]/4=E:83, [244b]/4=E:92, [56a]/5=B:199, [56b]/2=B:201, [57a]/4=B:204, [57b]/5=B:207, [109b]/3=A:75, [109b]/4=A:75, [77a]/1=B:253, [77a]/5=B:253, [77a]/5=B:253, **ķimni** [25a]/4=B:105, [36b]/2=B:142, [60a]/2=B:213, [85b]/3=B:272, [94a]/2=A:13, [97b]/5=A:26, [124a]/2=A:129, [137b]/2=A:179, [141a]/3=A:192, [163a]/1=N:49, [163b]/2=N:52, [174b]/4=N:88, [193a]/2=N:143, **ķiřilerni** [211b]/5=M:32, [212a]/1=M:32, **ķitābnı** [164a]/1=N:54, [103b]/1=A:48, [222a]/2=M:57, [228a]/1=E:114, [243a]/4=E:89, [38a]/5=B:146, [40a]/1=B:151, [46b]/1=B:176, [116b]/1=A:100, [139b]/3=A:186, [184a]/4=N:113, **ķitābnı ya'ni Tivrātı** [10a]/1=B:44, [11b]/4=B:53, **ķorķuġnı** [128b]/4=A:151, **ķorķunķunġuznı** [168b]/5=N:71, **ķöklerni** [239a]/2=E:73, [240b]/2=E:79, **ķöküsni** [213b]/2=E:125, **ķöni yolnı** [5b]/4=B:27, **ķönġülñi** [213b]/2=E:125, **ķönisin** [26a]/2=B:108, **ķulaķlarını** [185b]/4=N:119, **ķur'an'ın** [32b]/5=B:129, **ķurbānnı** [210a]/5=M:17, **ķüfrni** [26a]/1=B:108, [104b]/3=A:52, [137a]/1=A:177, **ķündüzni** [98a]/2=A:27, **ķünni** [246b]/4=E:96, [79b]/3=B:258, **Lūt'nı** [242b]/3=E:86, **mālını** [82b]/2=B:264, **mālların** [261b]/5=N:161, **māllarınġıznı** [51b]/2=B:188, [145a]/3=N:5, [156a]/1=N:29, **māllarını** [144b]/1=N:2, [81b]/1=B:261, [81b]/5=B:262, [86b]/1=B:274, **māllarnı** [144a]/4=N:2, **mālını** [47a]/1=B:177, [48a]/4=B:180, **mehrni** [71a]/4=B:237, **meşel urmaķnı** [5a]/1=B:26, **mini** [240a]/3=E:77, **munı** [121a]/4=A:118, [141a]/2=A:191, [80a]/2=B:259, **munlarını** [36a]/5=B:142, **Mūsānı** [241a]/4=E:84, **mü'minlerni** [122a]/5=A:121, **mü'minni** [176b]/4=N:92, [177a]/4=N:92, **mülķini** [239b]/3=E:75, **mülķni** [74b]/3=B:247, [79b]/1=B:258, [97b]/3=A:26, [97b]/4=A:26, **namāznı** [26b]/1=B:110, [47a]/3=B:177, **namāznı taķı birsenġiz zekātın** [252a]/5=M:12, **neni** [188a]/3=N:127, [25a]/5=B:106, [60b]/3=B:215, [62b]/4=B:219, [77b]/1=B:253, [85b]/3=B:272, [85b]/5=B:272, [101b]/4=A:40, [103a]/5=A:47, **nerseni** [132b]/5=A:161, [133a]/4=A:163, [134b]/2=A:167, [134b]/3=A:167, [138a]/2=A:180, [151b]/4=N:19, [157a]/1=N:32, [162a]/4=N:47, [162b]/3=N:48, [162b]/3=N:48, [178a]/3=N:94, [187b]/2=N:126, [197a]/5=M:61, [199a]/3=M:66, [199b]/1=M:67, [224b]/3=E:101, [224b]/4=E:101, [227a]/2=E:111, [227b]/2=E:112, [237b]/4=E:143, [18b]/2=B:74, [23b]/4=B:102, [24a]/4=B:102, [44b]/3=B:169, [45b]/2=B:173, [47b]/4=B:178, [66b]/1=B:229, [67b]/4=B:231, [68a]/1=B:231, [69b]/1=B:233, [70a]/1=B:234, [71b]/3=B:237,

[78a]/4=B:255, [100a]/5=A:36, [104a]/4=A:50, [111b]/5=A:81, [128b]/5=A:151,
 [130a]/1=A:153, [130b]/1=A:154, [130b]/5=A:154, [131b]/3=A:156, [238a]/1=E:144,
 [241a]/4=E:81, **ni'metini** [67b]/4=B:231, **ni'metimni** [39b]/3 =B:150, [248a]/1=M:3,
ni'metni [250b]/2=M:6, **nişānlarınġni** [32b]/4 =B:129, [51a]/5 =B: 187, **nişānlarını**
 [18a]/3=B:73, [64a]/1=B:221, **nişānlarını** [84a]/2=B:266, **Nūhı** [241a]/1=E:84, [99b]/3
 =A:33, 'ahdini [140a]/1=A:187, 'ālāmetlerin [268a]/3=M:2, 'ahdiniġizni [15b]/2 =B:63,
oğlanlarını [68b]/3 =B:233, [236a]/5=E:140, **oğullarınıġizni** [11a]/1 =B:49, 'ibādet kılġu
yerlerimizni [32b]/2 =B:128, 'ibādetni [11b]/2 =B:51, 'isānı [242b]/1=E:85,
 [207a]/1=M:17, [196b]/4=N:157, 'ivażnı [9b]/1 =B:41, [110a]/5=A:77, **öfkeni**
 [124b]/5=A:134, **öġürni** [123b]/2=A:127, [200b]/4=M:70, [73b]/2=B:246, **ölüġni**
 [246b]/2=E:95, [98a]/3=A:27, **ölümni** [134b]/5=A:168, **önġinni** [130a]/4=A:154,
örtüġlüġin [7a]/4=B:33, [229b]/2=E:120, **özini** [187a]/4=N:125, [58a]/1=B:207, **özlerini**
 [32b]/1 =B:128, [184a]/3=N:113, **özümni** [209b]/5=M:25, **padşālını** [76b]/1=B:251,
pārelerini [76b]/2=B:251, **pāreniġizni** [156b]/4=N:32, **pāreni** [51b]/3=B:188,
 [81a]/4=B:260, [107a]/4=A:64, **pāresin** [104a]/5=A:50, **peygāamberlerini** [59b]/1 =B:
 213, **peygāamberliġni** [76b]/1=B:251, **putlarını** [239b]/1=E:74, **rāstlaġannı** [244b]/2
 =E:92, **ribānı** [124a]/3=A:130, **rūzeni** [51a]/3 =B:187, **rūzisin** [14a]/2=B:60, **şabr**
kılġanlarını [126b]/3=A:142, **şabrını** [76a]/3=B:250, **şadaġalarınġizni** [82b]/1=B:264, **sanı**
 [50a]/2=B:185, **satıġnı** [87a]/2=B:275, **şevābların** [266a]/1=N:173, **şevāblarını**
 [195a]/3=N:152, **sini** [258a]/1=M:100, [172a]/2=N:79, [29b]/2=B:119, [37a]/5=B:144,
sizlerini [233a]/3=E:130, [40b]/2=B:155, **sizni** [10b]/1=B:47, [10b]/5=B:49,
 [12b]/1=B:55, [12b]/2=B:56, [26a]/3=B:109, [30b]/2=B:122, [36b]/3=B:143,
 [39b]/5=B:151, [50a]/2=B:185, [55b]/4=B:198, [61b]/4=B:217, [65a]/2=B:225,
 [67b]/5=B:231, [98b]/2=A:28, [99a]/3=A:30, [99a]/5=A:31, [117b]/1=A:103,
 [118b]/2=A:149, [132b]/2=A:160, [192b]/1=N:141, [207a]/5=M:18, [234a]/1=E:133,
 [255a]/1=M:91, [155a]/5=N:26, [165a]/4=N:58, [174a]/5=N:87, [205b]/2=M:89,
 [205b]/3=M:89, [245b]/5=E:94, [250b]/1=M:6, **sözini** [138a]/3=A:181, **sözni**
 [172a]/1=N:78, **Süleymānnı** [241a]/3=E:84, **şerī'atnı** [164a]/1 =N:54, [103b]/1 =A:48,
 [32b]/5 =B:129, [40a]/1 =B:151, **Tanıġrını** [140b]/5=A:191, [160a]/4=N:42,
 [167b]/1=N:64, [193a]/1=N:142, [221b]/3=M:56, [55b]/3=B:198, [56a]/4=B:200,
 [57a]/5=B:204, [99a]/4=A:31, [125a]/2=B:135, **Tanıġrısın** [135b]/1=A:171, **Tanıġrı**
buyruġındın çıkġanlarını [5a]/5 =B:26, [12b]/1 =B:55, [43a]/5 =B:165, **tanuġlarınġizni**

[4a]/1 =B:23, **tanuḳluḳnı** [36a]/1=B:140, **tenḡizni** [11a]/4 =B:50, **Tersālarını** [219b]/4 =M:51, **tevbelerin** [150b]/3=N:17, **tevbenḡizni** [155b]/1=N:26, [155b]/2=N:27, **tevbesin** [8a]/5=B:37, **tevbe kılğanlarını** [64b]/1 =B:222, **tevbenḡizni** [50b]/4 =B: 187, **Tevrātın** [199b]/5=M:68, [103b]/2 =A:48, [91a]/4 =A:3, **tirignı** [246b]/1=E:95, [98a]/2=A:27, **tişilerni** [185b]/1=N:117, [250a]/3=M:6, **tişini** [237b]/4=E:143, [238a]/2=E:144, **tonḡuz itini** [45b]/2=B:173, **tileklerinḡizni** [52a]/4 =B: 189, **tişilerinḡizni** [11a]/2 =B:49, **tişilerni** [70b]/4 =B:236, **tünni** [11b]/1=B:51, [98a]/1=A:27, **uluḡraḳnı** [195b]/1=N:153, **uyasın** [47b]/4=B:178, **üküşni** [202b]/4=M:77, [203a]/4=M:80, [197b]/1=M:62, **ündegeni** [141a]/5=A:193, **ündemekni** [45a]/2 =B:171, **üzesin** [59a]/4=B:212, **va‘desini** [129a]/2=A:152, **Yaḡyānı** [242b]/1=E:85, **Ya‘ḳūbnı** [241a]/1=E:84, **yalawaḳnı** [221b]/4=M:56, **yalḡannı** [245a]/2=E:93, **yanutlarınḡıznı** [139a]/4=A:185, **yarlıḳamaḳnı** [84b]/3=B:268, **yawuzluḳlarımıznı** [141b]/2=A:193, **yawuzluḳlarını** [142a]/4=A:195, **yawuzluḳnı** [150b]/2=N:17, **yazuḳnı** [183b]/2=N:111, **yazuḳlarımıznı** [128a]/2=A:147, **yazuḳlarınḡıznı** [252b]/3=M:12, **yazuḳnı** [183b]/5=N:112, **yazuḳumnnı** [211a]/1=M:29, **yerni** [17b]/2=B:71, [31b]/4=B:126, [239a]/2=E:73, **Yes‘anı** [242b]/2=E:86, **yıḡıḡlarını** [66b]/1 =B:229, **Yūnusnı** [242b]/2=E:86, **Yūsufnı** [241a]/3=E:84, **yüzlerinḡizni** [37b]/2 =B:144, [161a]/1=N:43, [249b]/3=M:6, **yüzünḡni** [37b]/1 =B:144, [39a]/2 =B:149, **zekātın** [26b]/1 =B:110, [47a]/3 =B: 177, [221b]/3=M:55, **Zekerıyyānı** [242a]/5=E:85, **zeytūnnı** [223b]/5=E:99,

2.8.4. Yönelme Hâli

+ḡa, +ge

+ḳa, +ke

+nḡa, +nḡe, +nḡa, +nḳa

Yönelme hâli ekinin kullanımında bir tutarlılık olduğunu söyleyemeyiz. Fakt umumiyetle kalın sırada yer alan kelimelerdeki ünlülerden sonra +ḡa; teklik ve çokluk üçüncü şahıs eki iyelik eki almış kelimelerden sonra ise genellikle +nḡa, +nḡe, +nḡa, +nḳa ekleri kullanılmaktadır.

Âdemğa [6b]/4=B:31, **adımlarınğa** [44a]/5=B:168, **algınçağa** [150a]/4=N:15, **anağa** [60b]/4=B:215, **anasınğa** [147b]/1=N:11, [147b]/4=N:11, **antlarınğızğa** [65a]/1=B:224, **arzularğa** [155b]/3=N:27, **ata anağa** [158b]/1=N:36, **atağa** [60b]/4=B:215, **atasınğa** [147b]/1=N:11, [239b]/1=E:74, **âyetlerinğe** [108b]/3=A:70, [119b]/3=A:112, [229a]/1=A:118, **Âzerğa** [239b]/1=E:74, **başlarınğızğa** [249b]/4=M:6, **bâtılğa** [261b]/5=N:161, **birinğe** [147b]/1=N:11, [151a]/1=N:18, **birinğizge** [259b]/3=M:106, [48a]/4=B:180, **birisinğe** [152a]/1=N:20, **bitgenge** [176b]/2=N:92, **bitmekge** [141a]/5=A:193, **bizge** [13a]/1=B:57, [14a]/5=B:61, **boyınınğa** [257a]/5=M:97, [268a]/4=M:2, **bütlerğa** [163a]/4=N:51, **cüftlerinğe** [72a]/4=B:240, **çeriglerinğe** [76a]/2=B:250, **Dāvūdğa** [263a]/1=N:163, **dervişlerge** [47a]/2=B:177, [60b]/4=B:215, [86a]/1=B:273, [158b]/2=N:36, **eğgölükge** [268b]/5=M:2, [38b]/4=B:148, **ekininğe** [121a]/1=A:117, **eliglerinğizge** [250a]/4=M:6, **emgekge** [63a]/4=B:220, **erenlerge** [29b]/1=B:118, [43a]/3=B:164, [66a]/2=B:228, [126a]/2=A:140, [146a]/2=N:7, [219b]/3=M:50, [223b]/1=E:98, [224a]/3=E:99, [225b]/2=E:105, [232a]/1=E:126, **erkekge** [267a]/5=N:176, **erkeklerimizge** [236a]/1=E:139, **eşkekinğe** [80b]/2=B:259, **ewlerge** [52a]/1=B:189, [52a]/3=B:189, **eyelerinğe** [31b]/4=B:126, [47a]/1=B:177, [158b]/1=N:36, [165b]/2=N:59, **feriştelerinğe** [90a]/1=A:285, **hâk dînge** [108a]/2=A:67, **Hārūnğa** [263a]/1=N:163, **hevâlarınge** [30a]/1=B:120, [38a]/3=B:145, **hıyânet kılğanlarğa** [182b]/1=N:105, **hilege** [179b]/2=N:98, **hōšnūdluķınge** [136a]/4=A:174, **hükmgge** [166a]/2=N:60, **İbrāhīm dīninğe** [115a]/4=A:95, **İbrāhīm kabīlesinğa** [164a]/1=N:54, **İbrāhīmğa** [241b]/3=E:83, **içinğe** [103b]/4=A:49, **İdige** [111a]/5=A:79, [127b]/4=A:146, [197b]/4=M:63, [216a]/5=M:44, **İdinğe** [33b]/4=B:133, **ikisinğe** [267a]/3=N:176, **kāfirlerğa** [195a]/1=N:151, [192a]/5=N:141, [159a]/3=N:37, [24b]/5=B:104, [262a]/1=N:161, **kāfirlikğa** [134a]/5=A:167, **Kā' beğa** [41a]/4=B:158, [268a]/4=M:2, **karınlarınğa** [46a]/1=B:174, **qaytarmakınğa** [66a]/1=B:228, **kelimege** [107a]/2=A:64, **kılğanlarğa** [124b]/5=A:134, **qınamakğa** [149a]/5=N:12, [65a]/4=B:225, [70b]/3=B:235, [82a]/5=B:263, [131a]/4=A:155, [258b]/1=M:101, **qıyāmet küninğe** [46b]/5=B:177, [105b]/1=A:55, [253b]/4=M:14, [262b]/1=N:162, **qıyāmetğa** [198b]/1=M:64, **kimersege** [23b]/5=B:102, [31b]/5=B:126, [40b]/1=B:154, [68b]/3=B:233, [171a]/5=N:77, [177b]/5=N:94, [208b]/1=M:20, **kimerselerge**

[151a]/2=N:18, **kimge** [97b]/4=A:26, [59a]/5=B:212, [74b]/4=B:247, [81b]/4=B:261,
 [98a]/3=A:27, [100a]/2=A:37, [109b]/1=A:73, [124a]/1=A:129, [162b]/3=N:48,
 [185a]/4=N:116, [207b]/1=M:18, [207b]/2=A:18, **kiŋglikge** [154a]/5=N:25, **kişilerge**
 [9b]/5=B:44, [23b]/3=B:102, [31a]/2=B:124, [37a]/4=B:143, [39b]/1=B:150,
 [49b]/2=B:185, [151b]/5=B:189, [62b]/3=B:219, [64a]/1=B:221, [102a]/1=A:41,
 [140a]/2=A:187, [159a]/1=N:37, [172a]/3=N:79, [175a]/5=N:90, [193a]/1=N:142,
 [263a]/5=N:165, **kişilerinġizge** [206a]/1=M:89, **kitābğa** [121b]/3=A:119,
 [190b]/4=N:136, kitābge [190b]/3=N:136, **ķonġsıġa** [158b]/2=N:36, [158b]/3=N:36,
kōkge [231b]/3=E:125, **kōklerge** [78a]/5=B:255, **kōprekinge** [228b]/1=E:116,
ķolġuķılarġa [47a]/2=B:177, **kūķ** **ķılġanlarġa** [85a]/3=B:270, [141a]/4=A:192,
 [201b]/1=N:72, **kūdūzge** [98a]/1=A:27, **kūnge** [97b]/1=A:25, [15a]/4=B:62,
 [93a]/1=A:9, **kūnūnġūzge** [233a]/3=E:130, **maġribġa** [46b]/4=B:177, **maşrıķġa**
 [46b]/3=B:177, **menġizeşiginġe** [35a]/1=B:137, **mīrās** **h`ārelerinġe** [177a]/3=N:92,
misāfirge [47a]/2=B:177, **Mūsāġa** [195b]/4=N:153, [263a]/4=N:164, **mū`minlerġa**
 [193b]/5=N:146, **mūkāteblerġa** [47a]/3=B:177, **namāzġa** [160a]/5=N:43, [249b]/2=M:6,
nege [33b]/3=B:133, **nersege** [16a]/4=B:66, [16a]/5=B:66, [23a]/3=B:101, **nirge**
 [28b]/2=B:115, **`ahdinġe** [110a]/3=A:76, **`ahdlerinġe** [47a]/4=B:177, **orninga**
 [151b]/5=N:20, **ōfkege** [119b]/2=A:112, **ōġūrge** [116b]/1=A:100, **ōksūzlerge**
 [144a]/4=N:2, [158b]/2=N:36, **ōnġinge** [238b]/5=E:145, [247a]/4=M:3, **ōwkege**
 [133a]/2=A:162, **ōzinge** [225a]/4=E:104, **ōzlerinġe** [13a]/1=B:57, [167a]/4=N:64,
 [121a]/2=A:117, **ōzlerinġizġa** [50b]/4=B:187, **ōzlerinġizge** [12a]/1=B:54, **ōzūnġūzge**
 [85b]/4=B:272, **pāreġa** [8a]/3=B:36, [152a]/4=N:21, [194b]/3=N:150, [227b]/1=E:112,
 [232b]/5=E:129, **pāresinġe** [269a]/3=B:85, **peygāMBERġa** [73b]/3=B:246,
 [132b]/4=A:161, [227a]/4=E:112, **peygāMBERlerġa** [46b]/5=B:177, [262b]/3=N:163,
raġmetge [266b]/3=N:175, **sanġa** [65a]/3=B:225, [205b]/3=M:89, **sizge** [8a]/3=B:36,
 [8b]/2=B:38, [10b]/5=B:49, [11a]/2=B:49, [12a]/3=B:54, [12b]/5=B:57, [13a]/4=B:58,
 [14b]/3=B:61, **SūleyMānġa** [263a]/1=N:163, **şeytānġa** [78b]/3=A:256, **tamuġ yolınġa**
 [264a]/3=N:169, **tanġġa** [57a]/4=B:204, [63b]/2=B:221, [63b]/4=B:221,
 [258a]/1=M:100, **Tanġrıġa** [16b]/3=B:67, [28b]/1=B:115, [31b]/5=B:126,
 [41a]/1=B:156, [45a]/5=B:172, [46b]/4=B:177, [61b]/3=B:217, [65b]/5=B:228,
 [68a]/5=B:232, [71b]/5=B:238, [78b]/3=B:256, [82b]/3=B:264, [90a]/1=B:285,
 [96a]/2=A:20, [99b]/2=A:32, [107a]/3=A:64, [112b]/2=A:84, [115b]/3=A:97,

[118b]/3=A:109, [120a]/3=A:114, [123b]/5=A:129, [124a]/5=A:132, [127a]/3=A:144, [128b]/5=A:151, [130a]/4=A:154, [135b]/2=A:172, [136b]/4=A:176, [137a]/1=A:177, [137b]/2=A:179, [138a]/1=A:180, [140b]/1=A:189, [143a]/2=A:199, [158a]/5=N:36, [159a]/5=N:38, [159b]/2=N:39, [162b]/4=N:48, [165b]/4=N:59, [168a]/5=N:69, [187b]/1=N:126, [189a]/3=N:131, [189b]/2=N:132, [191b]/2=N:139, [193b]/3=N:146, [194b]/1=N:150, [195a]/2=N:152, [200a]/5=M:69, [203b]/2=M:81, [207a]/2=M:17, [207b]/2=M:18, [222b]/2=M:59, [224a]/3=E:100, [234b]/1=E:136, [262a]/5=N:162, [264b]/2=N:170, [265a]/2=N:171, [265b]/2=N:172, [266b]/2=N:175, **tanuqluğa** [260b]/2=M:107, **teginçege** [70b]/1=B:235, **tenge** [127a]/4=A:145, **tezgingenlerge** [31b]/2=B:125, **tilekge** [190a]/5=N:135, **tirseklerge** [249b]/4=M:6, **tişilerge** [101b]/2=A:39, [145a]/1=N:4, [146a]/3=N:7, [156b]/5=N:32, **toprakğa** [161a]/1=N:43, **topuğa** [249b]/5=M:6, **tutmağa** [97b]/3=A:26, **tügüninğe** [70b]/1=B:235, **tünge** [51a]/3=B:187, **uçmağa** [60a]/4=B:214, **uğmağa** [171b]/5=N:78, **uymağa sezā kişi** [31a]/2=B:124, **üküşge** [198a]/4=M:64, [200a]/2=M:68, [235a]/1=E:137, **vaqtğa** [8a]/4=B:36, [89a]/2=B:282, [171a]/4=N:77, **vaqtımızğa** [232b]/2=E:128, **vaqtlarınğa** [67a]/5=B:231, [68a]/2=B:232, [69b]/4=B:234, **yahşırağa** [264b]/1=N:170, **yakınraqlarğa** [60b]/4=B:215, **yalawağa** [135b]/3=A:172, [255a]/3=M:92, **yalawaçınğızğa** [25b]/5=B:108, **yalawaçlarımğa** [252b]/1=M:12, **Ya'kūbğa** [33b]/2=B:133, **yaratılmışğa** [111a]/2=A:79, **yarlıkamağa** [63b]/5=B:221, **yawuqraqlarğa** [48a]/5=B:180, **yazuğa** [260a]/5=M:107, **yetimlerge** [47a]/1=B:177, [60b]/4=B:215, **yılğa** [72a]/4=B:240, **yokalmğa** [53b]/5=B:195, **yol erinğe** [158b]/4=N:36, **yolğa** [168a]/4=N:68, [266b]/4=N:175, **yollarınğa** [155a]/5=N:26, **yutğanlarğa** [124b]/4=A:134, **yükge** [17b]/2=B:71, **yüngül uşluqlarğa** [145a]/3=N:5, **yürümekge** [86a]/3=B:273, **yüzünğe** [39a]/4=B:150,

2.8.5. Bulunma Hâli

+da, +de

Sadece bir yerde ekin t'li şekli kullanılmıştır: **üçte bir** [147b]/4=N:11

aldaşmakda [192b]/4=N:142, **altıda bir** [147b]/2=N:11, [147b]/4=N:11, [149a]/1=N:12, **anda** [28b]/3=B:115, [101a]/2=A:38, **anlarda** [151a]/1=N:18, **aralarında** [28a]/1=B:113, [68a]/4=B:232, [175a]/5=N:90, [177a]/2=N:92, [198b]/1=M:64, [215b]/4=M:42, [253b]/3=M:14, **aramızda** [107a]/2=A:64, [209b]/5=M:25, **aranıgızda** [89a]/2=B:282, [107a]/2=A:64, [156a]/1=N:29, [169a]/5=N:73, [175a]/5=N:90, [177a]/2=N:92, [192b]/2=N:141, [206b]/4=M:91, [246a]/4=E:94, **arasında** [17a]/1=B:68, [34b]/5=B:136, [48b]/4=B:182, [90a]/2=B:285, [99a]/2=A:30, [165a]/3=N:58, [194b]/2=N:150, [194b]/4=N:150, **artında** [153b]/4=N:24, **artlarında** [78a]/3=B:255, **darlıkda** [124b]/4=A:134, **dünyāda** [28b]/1=B:114, [33a]/2=B:130, [56b]/2=B:201, [62a]/2=B:217, [63a]/1=B:220, [103a]/1=A:45, [105b]/3=A:56, [212b]/1=M:33, **eliginde** [71b]/1=B:237, [109b]/1=A:73, **eliñgde** [97b]/5=A:26, **ertede** [102a]/2=A:41, **evvelinde** [109a]/2=A:72, **hālinde** [42a]/4=B:162, **içinğizde** [39b]/4=B:151, [70b]/2=B:235, [208a]/5=M:20, [246a]/3=E:94, **içinde** [8b]/5=B:39, [11a]/2=B:49, [14a]/2=B:60, [15b]/4=B:63, [28a]/1=B:113, [28a]/2=B:113, [28a]/3=B:114, [28b]/5=B:116, [32b]/3=B:129, [35a]/3=B:137, [42b]/2=B:164, [42b]/4=B:164, [43a]/1=B:164, [47a]/5=B:177, [47b]/2=B:178, [48a]/2=B:178, **ikide birisi** [210b]/1=M:27, **ileyimde** [104a]/4=A:50, **ileyinde** [16a]/5=B:66, [91a]/3=A:3, [217b]/2=M:46, [217b]/4=M:46, [244b]/3=E:92, **ileylerinde** [78a]/3=B:255, **katımızda** [131b]/1=A:156, **katında** [26b]/4=B:110, [78a]/2=B:255, [82a]/2=B:262, [94b]/3=A:14, [94b]/5=A:15, [95b]/4=A:19, [100b]/5=A:37, [102b]/2=A:44, [102b]/3=A:44, [135a]/2=A:169, [142b]/1=A:195, [143a]/1=A:198, [178a]/1=N:94, [189b]/5=N:134, [191b]/2=N:139, [215b]/5=M:43, [213a]/4=E:124, [270b]/3=B:89, **kiçede** [102a]/2=A:41, **kinğlikde** [124b]/4=A:134, **kişilerde** [203b]/4=M:82, **küninde** [131a]/2=A:155, [237a]/2=E:141, [269b]/1=B:85, **Mekkede** [115b]/1=A:96, **munda** [209b]/4=M:24, **nerde** [171b]/1=N:78, **nirde** [37b]/2=B:144, [38b]/5=B:148, [39a]/5=B:150, [52b]/2=B:191, [119b]/1=A:112, **oğurda** [38a]/4=B:145, [163b]/3=N:53, [192a]/1=N:140, [245a]/5=E:93, [260a]/4=M:106, **ol cihānda** [24a]/5=B:102, [28b]/1=B:114, [33a]/2=B:130, [56b]/3=B:201, [103a]/1=A:45, [113a]/3=A:85, [212b]/2=M:33, [215a]/5=A:41, [249b]/1=M:5, **ol hālde** [33b]/1=B:132, [62a]/1=B:217, [115a]/4=A:95, **ol vaktıda** [33b]/2=B:133, **ornında** [260b]/1=M:107, **orta yaşda** [103a]/2=A:46, **ögürde** [241a]/5=E:81, **sā' atlerinde** [120a]/2=A:113, **sekizde bir** [148b]/3=N:12, **sizde** [83b]/2=B:266, **sizlerde** [48a]/4=B:180, **sizlerde birinğizge**

[259b]/3=M:106, **sonğda** [270a]/1=B:87, **sonğında** [16a]/5=B:66, [77a]/3=B:253, **törtde** bir [148a]/5=N:12, [148b]/1=N:12, **tüninde** [50b]/1=B:187, **üçde bir** [149a]/2=N:12, **üçde iki** [267a]/3=N:176, **üçte bir** [147b]/4=N:11, **üstünğüzde** [15b]/2=B:63, **üstüninde** [105a]/5=A:55, **üzerinde** [59a]/4=B:212, **vağtında** [259b]/4=M:106, **yerde** [80a]/4=B:36, [14a]/2=B:60, [23b]/5=B:102, [44a]/3=B:168, [83a]/4=B:265, [125b]/3=A:137, [131a]/5=A:156, [179b]/5=N:100, [212a]/3=M:32, **yerinde** [140b]/1=A:188, **yolında** [73a]/3=B:244, [74a]/1=B:246, [81b]/2=B:261, [82a]/1=B:262, [169b]/3=N:74, [169b]/4=N:74, [169b]/5=N:75, [173b]/1=N:84, [177b]/4=N:94, [179b]/4=N:100,

2.8.6. Ayrılma Hâli

+dın, +din,

Ekin t'li şekilleri metnimizde kullanılmamıştır.

ağızlarındın [121a]/5=A:118, **altundın** [94b]/1=A:14, **arğasın saklağandın** [258b]/4=M:103, **artuğlukındın** [157a]/1=N:32, **astındın** [125a]/5=A:136, [149b]/2=N:13, **astındın** [164b]/4=N:57, [186b]/1=N:122, [204b]/5=M:85, [252b]/4=M:12, [83b]/3=B:266, [94b]/5=A:15, [142a]/5=A:195, [142b]/5=A:198, **aşnudın** [263a]/3=N:164, [270b]/4=B:89, [91b]/1=A:4, **aşnudın tağı oğlanlarındın** [242a]/2=E:84, **aşnunığdın** [262a]/4=N:162, **aşnunığızdın** [155b]/1=N:26, **aşnusındın** [127a]/1=A:144, [93a]/5=A:11, **atalarındın** [242b]/4=E:87, **atlardın** [94b]/1=A:14, **āyetlerindin** [245b]/4=E:93, **aymağlarındın** [197b]/4=M:63, **āzād kılınmış kıldın** [258b]/3=M:103, **balçıkđın** [103b]/4=A:49, **bir kezđin** [66a]/4=B:229, **birindin** [114a]/4=A:91, **bitişlerindin** [114a]/1=A:90, **bitmişinğizdın** [116b]/2=A:100, [118a]/4=A:106, **bizđin** [90b]/3=B:286, **bulıtdın** [58b]/3=B:210, **buyruğđın** [112a]/4=A:82, [119a]/3=A:110, [203b]/4=M:81, [210a]/1=M:25, [219b]/1=M:49, [222b]/4=M:59, [229b]/5=E:121, [238b]/5=E:145, [247b]/3=M:3, [55a]/3=B:197, **cüftindin** [188a]/4=N:128, **çiçekkindin** [223b]/4=E:99, **dındın** [200a]/4=M:69, **dininğizdın** [61b]/5=B:217, **dinindin** [112a]/5=A:83, **eđgölükđin ya'nī mālđın** [85b]/4=B:272, **ehlindin** [158a]/3=N:35, **ekindin** [234b]/2=E:136, [94b]/1=A:14, **en'āmdın** [234b]/2=E:136, **erenlerdin**

[177a]/2=N:92, **erenlerinġizdin** [89b]/4 =B:282, **erkekdin** [142a]/1 =A:195, **eyelerindin** [108a]/5=A:69, [109b]/3=A:75, [120a]/1=A:113, [143a]/2=A:199, **fecr-i kâzibdin** **tanġdın** [51a]/2 =B:187, **ġaddın** [145b]/3=N:6, [200a]/2=M:68, [205a]/5=M:87, [256a]/1=M:94, [52b]/1=B:190, **ġakġdın** [130a]/4=A:154, [138a]/5=A:181, [196a]/5=N:155, [202b]/3=M:77, [245b]/3=M:93, [96b]/2=A:21, [119b]/4=A:112, **ġakġdın öġġin** [245b]/3 =E:93, **ġalkġlarındın** [182b]/4=N:108, **ġamrdın** [62b]/2 =B: 219, **ġelâl kılġanlarındın** [268a]/1 =M:1, **ġikmetdin** [111b]/4 =A:81, **ġikmetlig zıkrđın ya' nı** **ġur'an'dın** [106a]/2 =A:58, **ġoşnüdľuġdın** [156a]/2 =N: 29, **ġurmā yıġaġlarındın** [83b]/3 =B: 266, **ıynmış tiwedın** [258b]/3 =M:103, **İblisdin** [100b]/2=A:36, **İđinġdın** [200a]/2=M:68, **İđinġizdin** [264b]/1=N:170, [47b]/5=B:178, [124b]/2=A:133, [143b]/4=N:1, **İğisindin** [268b]/1=M:2, [89a]/5 =B:282, **ikisindin** [144a]/2=N:1, **İslāmdın** [113a]/2=A:85, **işđın** [119a]/1=A:110, [120a]/4=A:114, [130a]/5=A:154, [130b]/2=A:154, **işitmişindin** [48b]/1=B:181, **iwmeklerindin** [123a]/3=A:125, **kađġudın** [130a]/2=A:154, **ġamuġındın** [83b]/4 =B:266, **ġaranġġululġlardın** [79a]/1 =B:257, **ġaranġwululġlardın** [254b]/1 =M:16, **ġarındaşlarındın** [242b]/4 =E:87, **ġatımızdın** [168a]/3=N:67, **ġatırġdın** [101a]/3=A:38, [92b]/5=A:8, **ġatındın** [159b]/5=N:40, [170a]/4=N:75, [170a]/5=N:75, **keġidin** [94b]/1 =A:14, **keġilerdin** [237a]/3 =E:143, [237a]/4 =E:142, **kenġeşmekdin** [69a]/3 =B:233, **kesb kılġanlardın** [248a]/5 =M:4, **kılınmışđın** [154a]/3 =N:24, **kılmazınġızdın** [71a]/4 =B:237, **kılmışındın** [213b]/5=M:39, **ġımārdın** [62b]/2 =B: 219, **ġındın ya' nı ġaddın** [155a]/2 =N:25, **ġınındın** [56b]/4=B:201, **ġışmaġdın** [248a]/2=M:3, **kimdin** [97b]/4=A:26, **kimersedin** [238a]/5=E:144, **kimerselerdin** [207b]/1=M:18, **kişilerdin** [176b]/5=N:92, [216b]/2=M:44, [219b]/1=M:49, [56a]/5=B:200, [57a]/4=B:204, [57b]/5=B:207, [86a]/5=B:273, **kitāb eyelerindin** [261a]/4=N:159, **kitābdın** [111b]/4 =A:81, [218a]/4=M:48, [254a]/3=M:15, [67b]/5 =B:231, [97a]/1=A:23, [110b]/4=A:78, **ġorġunġdın** [173a]/2=N:83, **ġoydın** [94b]/1 =A:14, **ġoylardın** [237a]/2 =E:143, **ġulakı yarılmışđın** [258b]/3 =M:103, **ġullarınġdın** [185b]/2=N:118, **ġulluġındın** [265b]/3=N:172, **ġurbān ġılmaġdın** [54b]/1 =B:196, **kümüşđın** [94b]/1=A:14, **kündin** [88b]/4=B:281, **māldın** [85b]/5=B:272, **māllarındın** [51b]/4=B:188, [94a]/5=A:14, **Mescid-i Ĥarām'dın** [61b]/2 =B:217, **metā' larınġızdın** [181a]/2 =N:102, **mindin** [138b]/4=A:183, **mīvesindin** [237a]/1=E:141, **mundın** [118a]/1=A:105, [126b]/4=A:143, [129a]/4=A:152, [133b]/3=A:164, [135b]/3=A:172, [184b]/5=N:115, [195b]/3=N:153, [212b]/3=M:34, [162a]/4=N:47,

[58a]/5=B:209, [59a]/1=B:211, [59b]/5=B:213, [77b]/2=B:254, [95b]/5=A:19,
 [106a]/5=A:61, [114b]/5=A:93, **Müsâdin** [195b]/1=N:153, [73b]/3 =B:246,
mü'minlerdin [193a]/5=N:144, [98a]/5=A:28, **nafaḳadın** [85a]/2=B:270, **namâzdın**
 [260a]/2=M:106, **nersedin** [145a]/2=N:4, [146a]/2=N:7, [146a]/4=N:7, [147b]/2=N:11,
 [156b]/4=N:32, [156b]/5=N:32, [157a]/2=N:33, [159b]/2=N:39, [256b]/3=M:95,
 [269b]/2=B:85, [201b]/3=M:73, [204a]/5=M:83, [218b]/1=M:48, [233b]/3=E:132,
 [234b]/2=E:136, [240b]/1=E:78, [240b]/5=E:80, [241a]/3=E:81, [253b]/3=M:14,
neẓrdin [85a]/2=B:270, **nirdin** [101a]/1=A:37, **nişānlardın** [106a]/2=A:58, 'Arafât'dın
 [55b]/3 =B:198, **oğlanlardın** [179b]/1=N:98, [158a]/2=N:127, **oğlanlarındın** [242b]/4
 =E:87, **oğullarımızdın** [74a]/2 =B: 246, **oğullarındın** [94a]/5=A:14, 'ilmdin
 [106b]/1=A:61, [238b]/1=E:144, **ol ikisindin** [69a]/3 =B:233, **ol nersedin**
 [56b]/4=B:202, [75a]/1=B:248, [98b]/2=A:28, [114b]/2=A:92, [114b]/3=A:92,
 [66a]/5=B:229, **onḡurḡalarınḡızdın** [153a]/5 =N: 23, **orunlarındın** [161b]/2=N:46,
 [214b]/5=M:41, **otdın** [124a]/4=A:131, [139a]/5=A:185, ölmedin [261a]/5=N:159,
ölmişdin sonḡ [80a]/2=B:259, **ölüḡdin** [98a]/2=A:27, [246b]/2 =E:95, **önḡdin**
 [65a]/1=B:230, **özindin** [99a]/3=A:30, **pāredin** [154b]/3=N:25, **pārenḡiz** pāredin
 [142a]/1 =A:195, **peygāamberlerdin** [168b]/1 =N:69, **rāst sözlüḡlerdin** [168b]/2 =N:69,
ribādın [88a]/3=B:278, **rūzedin** [54a]/5 =B:196, **şadaḳadın** [54a]/5 =B:196,
 [82a]/4=B:263, **sarāylarımızdın** [74a]/2 =B: 246, **sāzlarınḡızdın** [181a]/2 =N:102,
sıḡırdın [94b]/1 =A:14, **sıḡırlardın** [237a]/4 =E:142, [238a]/1 =E:144, **sindin**
 [139a]/2=A:184, [166b]/2=N:61, [195a]/4=N:153, [262a]/4=N:162, **sizdin**
 [129a]/4=A:152, [130a]/2=A:154, [154a]/5=N:25, [156b]/2=N:31, [160b]/4=N:43,
 [165b]/2=N:59, [150a]/5=N:16, [176a]/2=N:91, [159b]/4=M:106, [49a]/1=B:183,
 [49a]/2=B:184, [54a]/4=B:196, [69b]/2=B:234, [72a]/3=B:240, [85b]/1=B:271,
 [131a]/1=A:155, **sizlerdin** [250a]/2=M:6, [51a]/4=B:187, **sonḡlarındın** [135a]/4=A:170,
 [146b]/3=N:9, **şehīdlerdin** [168b]/2 =N:69, **şerī'atdın** [67b]/5 =B:231, **Tanḡırdın**
 [111a]/4=A:79, [119b]/1=A:112, [120b]/3=A:116, [131b]/5=A:157, [132a]/2=A:159,
 [136a]/3=A:174, [146b]/4=N:9, [157a]/1=N:32, [182a]/3=N:104, [186a]/1=N:119,
 [186b]/5=N:123, [202a]/5=M:76, [212b]/5=M:35, [226a]/2=E:108, [238b]/5=E:145,
 [247a]/4=M:3, [254a]/4=M:15, [254b]/5=M:17, [257a]/3=M:96, [258a]/2=M:100,
 [266a]/4=N:173, [45b]/2=B:173, [52a]/4=B:189, [53b]/3=B:194, [55a]/1=B:196,
 [57b]/4=B:206, [64b]/5=B:224, [68a]/1=B:231, [88a]/2=B:278, [88a]/4=B:279,

[93a]/4=A:10, [98b]/1=A:28, [104b]/1=A:50, [106b]/4=A:62, [107a]/4=A:64, [111a]/4=A:79, [89a]/5=B:282, **tarlıkdın** [250b]/1=M:6, **tirigdin** [98a]/3=A:27, [246b]/2=E:95, **tişidin** [142a]/1=A:195, **tişilerdin** [64a]/3=B:222, [94a]/5=A:14, [143b]/2=A:200, **tişilerinğizdin ya' nî qarabaşlarınğızdin** [154b]/1=N:25, **tiwedın** [94b]/1=A:14, **tiwelerdin** [237a]/4=E:142, [238a]/1=E:144, **ulağandın** [258b]/3=M:103, **uluğlarındın** [156b]/1=N:31, **unaşmağdın** [69a]/3=B:233, **uruşmağdın** [61a]/5=B:217, **uyasındın** [47b]/4=B:178, **üstünlerindin** [199a]/4=M:66, **üzümlerdin** [223b]/5=E:99, **vaşiiyet kılğandın** [48b]/3=B:182, **vaşiiyetdin** [148a]/5=N:12, [148b]/3=N:12, [149a]/3=N:12, **yağşıldın** [168b]/2=N:69, [84a]/3=B: 267, **yalawaçdın** [263b]/1=N:165, **yalawaçlarındın** [137b]/2=A:179, **yanındın** [171a]/2=N:77, [173b]/3=N:84, [197a]/2=M:60, [222b]/5=M:60, [236b]/1=E:140, [241a]/2=E:80, [74b]/3=B:247, [121a]/4=A:118, **Ya' kûb oğullarındın** [73b]/2=B:246, **yaruklukdın** [79a]/2=B:257, **yerdin** [212b]/1=M:33, [52b]/3=B:191, [56a]/1=B:199, **yığaçındın** [223b]/4=E:99, **yimeklerindin** [197b]/5=M:63, **yiplükdin** [51a]/2=B:187, **yoldın** [49b]/3=B:185, **yolındın** [116a]/3=A:99, [261b]/4=N:160, [263b]/5=N:167, **zıkırdın** **taķı namāzdın** [255a]/1=M:91

2.8.7. Eşitlik Hâli

+ça, +çe

anlarça [94a]/1=A:13, [94a]/1=A:13, **bilmekiniñ haķķınça**, [243b]/5=E:91, **biri biri sonğınça** [42b]/3=B:164, [140b]/4=A:190, **endāzesinçe** [213a]/3=M:36, [159b]/4=N: 40, **ħurmā çekirdeğiniñ yipinçe** [171b]/1=N:49=N:77, **ħurma çekürdeğiniñ çukurınça** [163b]/4=N:53, **ħurmā çekürdeğiniñ yippinçe** [163a]/1=N:49, **naķırçe** [187a]/3=N:24, **neççe kiçtiñg** [80a]/4=B:259, **niçe** [58b]/5=B:211, [75b]/5=B:249, **okımaķınıñ haķķınça** [30a]/4=B:121, **peyveste bolmışlarınça** [209b]/2=M:24, **sakınmaķınıñ haķķınça** [117a]/1=A:102, **teginçe** [54a]/3=B: 196, **tilekçe yürütölmiş kök** [43a]/2=B: 164, **yarağı yetmişinçe** [68b]/5=B: 233

2.8.8. Vasıta Hâli

+la, +le

+(ı)n, +(ü)n

fesâdsızın [211b]/5 =M:32, **küçün** [151a]/5 =N: 19, **örtüglüğün** [7a]/4 =B:33, **tünle takı**
kündüzle [86b]/2 =B:274

2.8.9. Gösterme Hâli

Metnimizde sadece bir kelimedede rastlanmaktadır.

taşkaru [169a]/1 =N:71

Soru Eki

+mu, +mü

Düzlük yuvarlaklık uyumunun dışındadır.

aldıñgız mu [112a]/2=A:81, **anğmaz mu** [241a]/2=E:80, **aymadım mu** [7a]/4=B:33,
bağarlar mu [58b]/2=B:210, **bar mu** [130a]/4=A:154, **bilmediñg mü** [25b]/1=B:106,
[25b]/3=B:107, [161a]/3=N:44, **bilmes mü** [10a]/2=B:44, [10a]/2=B:44, **biter mü**
[269a]/3=B:85, **buyurur mu** [111b]/2=A:80, **döst tutar mu** [83b]/2=B:266, **endişe**
kılmalar mu [172b]/4=N:82, **erdiñgiz mü** [238a]/3=E:144, [33b]/2=B:133, **ermedi mü**
[179a]/3=N:97, **ermedük mü** [192a]/4=N:141, **haber birür mü** [94b]/4=A:15,
[222b]/4=M:60, **hased mü** [163b]/4=N:54, **hüccetleşür mü** [240b]/4=E:80, **hükmeni mü**
[219b]/2=M:50, **iki erkekni mü** [237b]/3=E:143, [238a]/2=E:144, **iki tişini mü**
[238a]/2=E:144, **ıkrâr kıldıñgız mu** [112a]/1=A:81, **isteyürler mü** [191b]/2=N:139,
kaytmalar mu [201b]/4=M:74, **kelmedi mü** [233a]/2=E:130, **kelmegey mü**

[122a]/5=A:124, **körmedin mü** [72b]/4=B:243, **körmedinğ mü** [73b]/2=B:246, [79a]/4=B:258, [96b]/5=A:23, [162b]/5=N:49, [163a]/3=N:51, [165b]/5=N:60, [170b]/3=N:77, **ķulluķ mu** [202a]/5=M:76, **ķüfr ketürdünğüz mü** [118a]/4=A:106, **‘āciz mü** [211b]/2=M:31, **‘ayb ķılır mu** [222b]/2=M:59, **ol kimerse mü** [133a]/1=A:162, [230a]/3=E:122, **ol nerseni mü** [237b]/4=E:143, [238a]/2=E:144, **ol vaktın mu** [133b]/3=A:165, **olargā mu** [163b]/3=N:53, **öğüt almaz mu** [241a]/2=E:80, **öldürüldi erse mü** [127a]/2=A:144, **önğini mü** [227b]/5=E:114, [112a]/5=A:83, **sakındınğız mu** [60a]/3=B:214, [126b]/1=A:142, **siz mü** [35b]/5=B:140, **tegme bir kez mü** [270a]/3=B:87, **teğşürmek mü** [14b]/2=B:61, **tilemes mü** [201b]/5=M:74, **tileyür mü** [174b]/3=N:88, [193a]/5=N:144, **tutar mu** [18b]/4=B:75, [239b]/1=E:74, **yığılğanlar mu** [255a]/2=M:91, **yığmaduķ mu** [192b]/1=N:141, **yinğmedük mü** [192a]/5=N:141

2.7. Fiil

2.7.1. İsimden Fiil Yapan Ekler

2.7.1.1. -a- / -e-

atadım [100b]/1 =A:36, **bezedük** [226a]/3 =E:108, **bezek** [227b]/1 =E:112, **bezendi** [235a]/1 =E:137, **bezenildi** [230b]/1 =E:122, [59a]/2 =B:212, [94a]/4 =A:14, **menğzeşkini** [109a]/5 =A:73, **menğzeşlig** [53b]/2 =B:194, **oğşaş** [17a]/5 =B:70, [236b]/5 =E:141, **oynayurlar** [244b]/1 =E:91, **tile-** [10a]/2=B:45, [13a]/3=B:58, [13b]/3=B:60, [14a]/4=B:61, **tiledinğiz** [14b]/4=B:61, **tilegil** [16b]/4=B:68, [17a]/2=B:69, [17a]/4=B:70, **tilekçe** [43a]/2=B:164, **tileklerinğizni** [52a]/4=B:189, **tilemeki** [24a]/3=B:102, **tilemes** [50a]/1=B:185, **tilenğiz** [56a]/2=B:199, **tilendi** [25b]/5=B:108, **tilese** [17b]/1=B:70, [25a]/4=B:105, [36b]/2=B:142, [59a]/5=B:212, [60a]/2=B:213, [63a]/4=B:220, **tilesenğiz** [25b]/5=B:108, [64b]/3=B:223, **tileyürler** [11a]/2=B:49, [49b]/5=B:185, **tileyürsüz** [14b]/2=B:61, [25b]/4=B:108, **töşek** [57b]/5=B:206, [93b]/4=A:12, [142b]/3=A:197, **töşengen** [237a]/4=E:142, **uftanıp** [5a]/1 =B:26, **uftanmas** [4b]/5 =B:26, **uzak** [8a]/4 =B:36, **yanadı** [100b]/4 =A:37, **yokālğanlardın** [16a]/1 =B:64, [113a]/3 =A:85, [128b]/3 =A:149, **yokālmakğā** [53b]/5 =B:195, **yokālsa**

[266b]/5 =N:176, **yokamağay** [97a]/4 =A:24, **yokasa** [122a]/1 =A:120, **yokatğanı** [233b]/2 =E:131, **yokatmak** [126b]/1 =A:141, **yokatsa** [254b]/5 =M:17, **yokatsalar** [235a]/3 =E:137

2.7.1.2. -ar- / -er-

Bu ekin işleklik sahası sınırlıdır. İsim kök ve gövdelerine gelerek geçişsiz ve dönüşlü fiiller oluşturan bu ek Eski Türkçe döneminden beri yaygın olarak kullanılmaktadır. Türk dilinde bu ekle genellikle renk adlarından fiiller yapılır. Batı Türkçesine geçişte ek başındaki gg sesi düştüğü için ekin kullanımında bir karışıklık meydana gelmiştir.

ağarur [118a]/2 =A:106, **ğararur** [118a]/2 =A:106, **ğarardı** [118a]/3 =A:106, **ağardı** [118a]/5 =A:107

2.7.1.3. -da- / -de-

Türk dilinde Eski Türkçeden beri görülen bu ek Eski Türkçe döneminde hem d li hem de t li şekillerde kullanılmıştır. Bu ek isimlere gelerek etken ve geçişli fiiller yapar. Ayrıca taklidî kelimelere gelerek geçişsiz fiiller meydana getirir. Kullanım alanı fazla geniş olmayan bir ektir. Ekin en fazla kullanıldığı kelimeler taklit veya yansıma sonucu meydana gelen kelimelerdir.

aldağanlarınğ [192b]/4 =N:142, **aldamak** [227b]/1 =E:112, **aldaşmakda** [192b]/4 =N:142, **ündediñgiz** [222a]/4 =M:58, **ündegeliñg** [106b]/1 =A:61, **ündegeni** [141a]/5 =A:193, **ündegil** [81a]/4 =B:260, **ündemekni** [45a]/2 =B:171, **ündemesler** [185a]/5 =N:117, [185b]/1 =N:117, **ündenürler** [97a]/1 =A:23, **ündese** [50a]/5 =B:186, **ündeyür** [63b]/5 =B:221, [129b]/4 =A:153, [141a]/5 =A:193, **ündeyürler** [63b]/4 =B:221, [117b]/3 =A:104

2.7.1.4. -ğar-

Batı Türkçesine geçişte ek başındaki -g ve -ğ sesleri düzenli olarak düşmüştür. Bu nedenle ekin Batı Türkçesindeki kullanımı iki farklı ekin birleşmesi sonucu oluşan bu ek isimlerin sonuna gelerek hem ettirgen hem de geçişsiz fiiller yapmaktadır.

sugarmas [17b]/3 =B:71

2.7.1.5. -la- / -le-

İsimden fiil yapma ekleri içerisinde en işlek olan ek budur. Eski Türkçeden günümüz Türkiye Türkçesine kadar her devirde sıkça kullanılan, isim kök ve gövdelerine gelerek etken fiiller yapan çok işlek eklerimizden bir tanesidir. Bu ek Eski Türkçeden beri hep aynı kalmıştır. Günümüz Türkiye Türkçesinde ek bünyesindeki ünlünün -y sesinin etkisiyle bazen darlaştığı gözlenmektedir.

arığlayur miz [6b]/2 =B:30, **ārzūlayur** [99a]/2 =A:30, [126b]/4 =A:143, **awlaŋg** [268b]/2 =M:2, **ayırılanmış** [228a]/2 =E:114, **bağlandı** [198a]/2 =M:64, **başlayur** [91a]/1 =A: besmele, [143b]/3 =N: besmele, [267b]/3 =M: besmele, **boğazlandı** [247b]/1 =M:3, **boğazlayurlar** [11a]/1 =B:49, **cüftlendiriŋg** [63b]/2 =B:221, **erklendi** [144b]/5 =N:3, [153b]/3 =N:24, [154b]/1 =N:25, **erklenmegey sen** [215a]/2 =M:41, **erklenmes** [209b]/5 =M:25, **ısparlanmış diyet** [176b]/4 =N:92, **iglenür** [182a]/1 =N:104, [182a]/4 =N:104, **katıgılanmak** [15b]/3 =B:63, **kısarladınğız** [229a]/4 =E:119, **kısarlansa** [238b]/5 =E:145, [248a]/2 =M:3, **kısırlayur** [32a]/1 =B: 126, **kutlandurur** [94a]/2 =A:13, **kuvvetlendirduŋg** [270a]/2 =B:87, **‘ārlandılar** [266a]/2 =N:173, **ögütlenŋ** [157b]/4 =N:34, **ögütlenür** [68a]/4 =B:232, **ögütlenürler** [168a]/2 =N:66, **saklaŋg** [181a]/5 =N:102, [206a]/4 =M:89, **saklanınğ** [206b]/2 =M: 90, **saklayur** [199b]/3 =M:67, [245a]/1 =E:92, **yobılayurlar** [59a]/3 =B:212, **yüklediŋg** [90b]/3 =B:286, **yüklemegil**, [90b]/2 =B:286, [90b]/3 =B:286

2.7.1.5. -sa-

Eski Türkçeden bu yana kullanılan bu ekin işlevlik sahası fazla geniş değildir.¹⁴ Karahanlı Türkçesi devrinde fiilden fiil yapan ek olarak da kullanım sahasına giren bu ekin durumu esasen Türk dilinin kurallarına uygun değildir. Ancak bu ek Karahanlı devri eserlerinde fiillerden yapılmış isimlerin üzerine gelerek kullanılmaktadır.

ķapsaķan [122a]/4 =A:120, [183a]/2 =N:108, [187b]/2 =N:126, [237b]/4 =E:143, [238a]/3 =E:144, **ķapsamaslar** [78a]/3 =B:255

2.7.1.6. -sı- / -si-

İsim kök ve gövdelerine gelen bu ek, ifade ettiği Şeye karşı yaklaşma, yüz tutma eğilimini ifade eden fiiller yapmaktadır.

eksimekdin [40b]/3 =B:155, **ekismesün** [89a]/5 =B:282, **uluğsınmazlar** [204a]/3 =M:82, **uluğsınur siz** [245b]/4 =E:93, **uluğsınsa** [265b]/3 =N:172, **uluğsındılar** [266a]/2 =N:173, **uluğsındırğız** [270a]/4 =B:87

2.7.1.7. -ı-

bayıtğay [189a]/2 =N:130

¹⁴ Tuncer Gülensoy, Türkçe El Kitabı, Ankara, 2003, s.375.

2.7.2. Fiilden Fiil Yapan Ekler

2.7.2.1. -ar- /-er-

Karahanlı Türk yazı dilinde pek işlek olmayan bu ek ile ettirgen fiiller yapılmaktadır. Sonu -r ile biten bu ek katmerli ettirgenliklerde -r- gibi işlem görür. Ekin Eski Türkçe döneminde bu hâliyle kullanılmış şekilleri vardır.

çıkardı [224a]/2 =E:99, [8a]/2 =B:36, **çıkardılar** [52b]/2 =B:191, **çıkarduk** [223b]/2 =E:99, [84a]/4 =B:267, **çıkargan** [18a]/1 =B:72, [246b]/2 =E:95, **çıkargıl** [170a]/3 =N:75, **çıkarıldı** [118b]/5 =A:110, **çıkarıldılar** [142a]/2 =A:195, **çıkarılduk** [74a]/1 =B:246, **çıkarnıg** [52b]/2 =B:191, [245b]/1 =E:93, **çıkarmak** [61b]/2 =B:217, **çıkarmakı** [269a]/3 =B:85, **çıkarmamak** [72a]/4 =B:240, **çıkarsa** [237a]/2 =E:141, **çıkarsun** [14a]/5 =B:61, **çıkatur** [78b]/5 =B:257, [98a]/2 =A:27, [98a]/3 =A:27, [223b]/3 =E:99, [246b]/1 =E:95, [254b]/1 =M:16, **çıkaturlar** [79a]/2 =B:257, [173a]/4 =N:83, **kıytagaylar** [61b]/4 =B:217, [116b]/1 =A:100, [128b]/2 =A:149, **kıytarıldılar** [176a]/2 =N:91, **kıytarılur** [58b]/4 =B:210, [118b]/4 =A:109, **kıytarılurlar** [269b]/1 =B:85, **kıytarılursuz** [6a]/1 =B:28, [73b]/2 =B:245, [88b]/4 =B:281, [112b]/2 =A:83, **kıytarınıg** [165b]/3 =N:59, [174a]/3 =N:86, **kıyartmakına** [66a]/1 =B: 228, **kıyartsa miz** [162a]/5 =N:47, **kıyartasalar** [26a]/3 =B:109, [173a]/2 =N:83, **kitergey** [198b]/5 =M:65, **kitergey men** [142a]/3 =A:195, [252b]/2 =M:12, **kitergey miz** [156b]/2 =N:31, **kitergil** [141b]/2 =A:193, **kiterür** [87b]/1 =B:276

2.7.2.2. -gar-

Geçişsiz fiil tabanlarından geçişli ve geçişsiz tabanlardan da ettirgen fiiller teşkil etmektedir.

kopğardı [80a]/3 =B:259, **kopğatur miz** [80b]/3 =B:259, **kutğardı** [117b]/1 =A:103, **kutğarduk** [11a]/4 =B:50

2.7.2.3. -gür-

tirgürdi [5b]/5 =B:28, [73a]/1 =B:243, **tirgürse** [212a]/1 =M:32, **tirgürür** [6a]/1 =B:28, [18a]/3 =B:73, [79b]/2 =B:258, [80a]/2 =B:259, [131b]/3 =A:156, **tirgürür men** [104a]/1 =A:49, **tirgürürsün** [81a]/1 =B:260

2.7.2.4. -güz

körgüzür [18a]/3 =B:73, **körgüzür miz** [239b]/3 =E:75, **tirgüzdi** [42b]/5 =B:164, **tirgüzduk** [230a]/3 =E:122,

2.7.2.5. -d- / -y-

koçarlar [69b]/3 =B:234, [72a]/3 =B:240, **koğğan** [147a]/5 =N:11, **koğgay** [223b]/5 =E:133, **koğgu yir** [223a]/5 =E:98, **koğgul** [227b]/2 =E:112, [235a]/4 =E:137, **koğı kemişti** [218a]/1 =M:47, **koğıttılar** [253a]/1 =M: 13, **koğsa** [137a]/5 =A:179, **koğsalar** [146b]/3 =N:9, **kođsañgız** [188b]/5 =N: 129, **koğtı** [82b]/5 =B:264, [100a]/3 =A:36, [146a]/2 =N:7, [146a]/4 =N:7, [147b]/2 =N:11, [157a]/2 =N:33, [267a]/4 =N:176, **koçtum** [100a]/4 =A:36, [240b]/2 =E:79, **kođtuñguz** [148b]/2 =N:12, [246a]/1 =E:94, **koğulğan** [115a]/5 =A:96, **kođuñg** [88a]/2 =B:278, [157b]/4 =N:34, [229b]/1 =E:120, **koğup** [5b]/4 =B:27, **koyar miz** [226b]/5 =E:110, **koydı** [148a]/3 =N:12, **koyğan** [64b]/5 =B:224, **koygul** [76a]/3 =B:250, **koymaz** [5a]/1 =B:26, **koyşa** [48a]/4 =B:180, [171a]/3 =N:77, **koyşañgız** [181a]/5 =N:102, **koyu birgey miz** [185a]/1 =N:115, **koyu birür miz** [137a]/2 =A:178, [137a]/3 =A:178, **yaydı** [43a]/1 =B:164, [144a]/2=N:1, **yaydılar** [173a]/2 =N:83, **yayğan** [210b]/4 =M:28, **yayğanları** [245b]/1 =E:93, **yayılmışlar** [198a]/3 =M:64, **yaysalar** [251b]/5 =M:11, **yaysañg** [210b]/3 =M:28

2.7.2.6. -ur- /-ür

arturdı [74b]/2 =B: 247, [136a]/1 =A:173, [156b]/3 =N:32, [157b]/1 =N:34, [178b]/1 =N:95, [178b]/3 =N:95, **arturdılar** [191a]/3 =N:137, **arturdu miz** [242b]/3 =E:86, **arturduk** [76b]/5 =B: 253, **arturdum** [10b]/1 =B:47, [30b]/2 =B:122, **arturgay** [198a]/4

=M:64, [200a]/1 =M:68, [13a]/5 =B:58, **arturur** [87b]/2 =B:276, [266a]/1 =N:173, **içürmek** [13b]/3 =B:59, **keçürdi** [50b]/4 =B:187, [129b]/1 =A:152, [131a]/3 =A:155, [138b]/1 =A:182, [166b]/3 =N:62, [203a]/5 =M:80, [256b]/3 =M:95, [258a]/5 =M:101, **keçürdük** [195b]/4 =N:153, **keçürgen** [161a]/2 =N:43, [179b]/3 =N:99, **keçürgül** [90b]/4 =B:286, [132a]/3 =A:159, [253a]/5 =M:13, **keçürsenğiz** [26b]/3 =B:110, [194a]/5 =N:149, **keçürünğ** [64b]/3 =B:223, **keçürünğler** [26a]/5 =B:109, **keçürür** [254a]/3 =M:15, **köyürsenğ** [211a]/1 =M:29, **yitürmeki** [205b]/5 =M:89, **yitürür** [205b]/5 =M:89

2.7.2.7. -n-

Bu ek, Eski Türkçeden beri sık olarak kullanılan fiilden fiil yapma eklerindendir. Dönüşlü ve pasif fiiller oluşturan -n- eki bu görevinin dışında da görevler üstlenmektedir. Bu ekin vazifesi kendi kendine yapma veya olma ifade eden yeni fiiller meydana getirmektir. Bu ekle yapılan fiiller dönüşlü olduğu için aynı zamanda da geçişsizdir.

atanmış vakt [89a]/2 =B:282, **bağlandı** [198a]/2 =M:64, **bezendi** [235a]/1 =E:137, **bezenildi** [59a]/2 =B:212, [94a]/4 =A:14, [230b]/1 =E:122, **emgendiñgiz** [121a]/4 =A:118, **emgenmegü** [62b]/4 =B:219, **kelindiler** [4b]/3 =B:25, **kılındı** [4a]/4 =B:24, [45b]/2 =B:173, [50b]/1 =B:187, [58b]/3 =B:210, **kılınmas** [10b]/3 =B:48, [30b]/3 =B:123, [42a]/4 =B:162, **kılınmış** [4b]/4 =B:25, [51b]/5 =B:189, **kılinsa** [28a]/3 =B:114, [47b]/4 =B:178, **konum** [80a]/1 =B:259, [230b]/3 =E:123, **konumdın** [170a]/3 =N:75, **konumğa** [13a]/2 =B:58, **konumlarınñ** [233b]/2 =E:131, **köndürdi** [240b]/5 =E:80, **köndürdi** [243b]/2 =E:90, [37a]/3 =B:143, [55b]/4 =B:198, [60a]/1 =B:213, **köndürdük** [242a]/2 =E:84, [242a]/2 =E:84, [242b]/5 =E:87, **köndürdünğ** [92b]/4 =A:8, **köndürgey** [168a]/4 =N:68, [266b]/3 =N:175, **köndürmedük** [50a]/2 =B:185, **köndürmek** [217b]/4 =M:46, **köndürmeki** [85b]/2 =B:272, **köndürmes** [238b]/1 =E:144, [79b]/5 =B:258, [83a]/1 =B:264, [113b]/1 =A:86, [199b]/4 =M:67, [220a]/1 =M:51, **köndürmese** [240a]/3 =E:77, **köndürse** [155a]/5 =N:26, [191a]/4 =N:137, [231b]/1 =E:125, [264a]/2 =N:168, **köndürsenğiz** [174b]/3 =N:88, **köndürügli** [91b]/1 =A:4, **köndürür** [243a]/1 =E:88, [254a]/5 =M:16, [254b]/2 =M:16, [36b]/1 =B:142, [60a]/2 =B:213, [85b]/3

=B:272, [113a]/4 =A:86, [5a]/4 =B:26, **könüldiler** [35a]/2 =B:137, **könülgenler** [17b]/1 =B:70, [41a]/3 =B:157, [236b]/2 =E:140, [241b]/3 =E:82, **könülgenlerini** [228b]/5 =E:117, **könülgey siz** [11b]/5 =B:53, [34a]/4 =B:135, [39b]/4 =B:150, [117b]/2 =A:103, **könülmesler** [45a]/1 =B:170, [259a]/4 =M:104, **könülmezler** [179b]/2 =N:98, **könülseñgiz** [2223a]/2 =E:97, [259a]/5 =M:105, **men' kılınmaslar** [10b]/4 =B:48, **sewünürler** [122a]/3 =A:120, [140a]/4 =A:188, [122a]/3 =A:120, [140a]/4 =A:188, **sıgıñgu yeri** [129a]/1 =A:151, [133a]/2 =A:162, [142b]/3 =A:197, [179a]/5 =N:97, [186a]/4 =N:121, [201a]/5 =M:72

2.7.2.8. -ş-

Eski Türkçeden bu yana sıkça kullandığımız fiilden fiil yapma eklerindendir. Bu ek Türk dilinin bütün devrelerinde herhangi bir değişime uğramadan günümüze kadar gelebilmiştir. Her devirde olduğu gibi Karahanlı Türkçesi metinlerinde de sıklıkla kullanılmıştır. İşteşlik ifade eden bu ekin asıl fonksiyonu ortaklık ifade etmek, ortaklaşma yoluyla yapılan fiiller meydana getirmektir.

cedel kılışmağıl [182b]/2 =N:107, [183a]/3 =N:109, **cedel kılışmak** [55a]/3 =B:197, **cedel kılışsalar** [230a]/1 =E:121, **hilâf kılıştıñgız** [18a]/1 =B:72, [261a]/1 =N:57, **hilâf kılışur siz** [219a]/1 =M:48, **hilâf kılışurlar** [28a]/2 =B:113, [46b]/2 =B:176, [59b]/3 =B:213, [59b]/4 =B:213, [60a]/1 =B:213, [77a]/4 =B:253, [95b]/4 =A:19, **hüccet kılışursuz** [107b]/4 =A:66, **kaytışıñgız** [218b]/5 =M:48, **kaytışları** [226a]/4 =E:108, **kaytışsalar** [67a]/2 =B:230, **la'net kılışalım** [106b]/3 =A:61, 'ahd **kılışsalar** [47a]/2 =B:177, 'ahd **kılıştı** [250b]/4 =M:7, **şabr kılışıñg** [143b]/1 =A:200, **şoñbet kılıştıñgız** [107b]/3 =A:66, **tiriglik kılışıñg** [151b]/2 =N:19, **tüzlük kılışmak** [217a]/3 =M:54, **ulaşu** [164b]/5 =N:57, [186b]/2 =N:122, [209b]/2 =M:24, [264a]/4 =N:169, **ulaşurlar** [175a]/5 =N:90, **uruşalıñg** [73b]/4 =B:246, **uruşğul** [173b]/1 =N:84, **uruşmakdın** [61a]/5 =B:217, **uruşmas** [169b]/5 =N:75, **uruşmasa** [74a]/1 =B:246, **uruşsa** [169b]/3 =N:74, **uruşsalar** [175b]/2 =N:90, **uruştılar** [62a]/5 =B:218, **uruşuñg** [134a]/4 =A:167, [170b]/2 =N:76, **uruşurlar** [170a]/5 =N:76, [170b]/1 =N:76, **va' de kılıştuğ** [11a]/5 =B:51, **zinâ kılışmayın** [153b]/5 =N:24, [249a]/4 =M:5

2.7.2.9. -l-

ayrıldı [75a]/4 =B:249, **ayrılmak** [78b]/4 =B:256, **bitildi** [48b]/5 =B:183, [49a]/1 =B:183, [61a]/1 =B:216, [170b]/5 =N:77, **eglip** [13a]/4 =B:58, [196a]/1 =N:154, **ewrıldiler** [74a]/3 =B:246, [136a]/3 =A:174, [176a]/3 =N:91, **ewrıldünğüz** [127a]/2 =A:144, **ewrülgey** [128b]/2 =A:149, [208b]/3 =M:21, **ewrölmekini** [37a]/5 =B:144, [142b]/2 =A:196, **ewrölse** [57b]/1 =B:205, [127a]/3 =A:144, **ewrölseler** [123b]/3 =A:127, [219a]/4 =M:49, **ewrölseñgiz** [28b]/3 =B:115, [37a]/2 =B:143, [255a]/3 =M:92, **ewrölür** [246b]/3 =E:95, **ewrölürler** [202a]/4 =M:75, [216a]/1 =M:43, **kesildi** [43b]/5 =B:166, [246a]/4 =E:94, **kesilmiş** [185b]/3 =N:118, **kesilse** [212a]/6 =M:33, **körüldiler** [4b]/3 =B:25, **körülmiş** [61a]/1 =B:216, [170a]/1 =N:75, [179a]/3 =N:97, [179a]/5 =N:98, [188a]/1 =N:127, **örtölmes** [91b]/4 =A:5, **örtölmezler** [182b]/5 =N:108, **yaratıldı** [155b]/5 =N:28, **yaratılmış** [207b]/1 =M:18, [244a]/1 =E:91, **yaratılmışğa** [111a]/2 =A:79

2.1.2.3.16. -t-

Fiil kök ve gövdelerine gelen bu ek, Eski Türkçeden¹⁵ Türkiye Türkçesine kadar değişikliğe uğramadan kullanıla gelmiştir.¹⁶ Türk dilinin başlangıcından beri kullanılan yaygın bir ektir. Görev olarak geçişli fiilleri ettirgen yapar; geçişsiz fiilleri de geçişli hale getirir.

arıtıñg [31b]/1 =B:125, **arıtmağ** [126a]/5 =A:141, **arıtısa** [130b]/5 =A:154, **aritur** [131b]/1 =A:164, **arıturlar** [162b]/5 =N:49, **belgürtseñgiz** [85a]/4 =B:271, **belgürtmesler** [130b]/1 =A:154, **belgürtür** [244a]/4 =E:91, **iletgey** [189b]/3 =N:133, **korķutğandın** [208a]/1 =M:19, **korķutğan** [208a]/2 =M:19, [29b]/3 =B:119, **korķuturlar** [233a]/3 =E:130, **korķutsañg** [244b]/3 =E:92, **korķutğanlar** [263a]/5 =N:165, **korķutuğlılar** [59b]/2 =B:213, **korķutur** [98a]/2 =A:28, [99a]/3 =A:30, [136b]/1 =A:175, **öğretti** [6b]/3 =B:31, **yürötmeki** [42b]/3 =B:164, **yürötölmiş** [43a]/2 =B:164

¹⁵ Ekin Eski Türkçe dönemindeki kullanımı ve özelliklerini görmek için bakınız: A. Von Gabain, Eski Türkçenin Grameri, Ankara, 2003.

¹⁶ Tahsin Banguoğlu, Türkçenin Grameri, Ankara, 2004, s.274-294.

2.7.3. Sıfat Fiiller

2.7.4. -mış / -miş

Geçmiş zaman ifade eden sıfat fiil eklerindendir.

kurtartılmış [17b]/3 =B:71, **arığ kılınmış yirge** [208b]/3 =M:21, **atanmış vakt** [89a]/2 =B:282, **āzād kılınmış kul** [258b]/3 =M:103, **belgölüg kılınmış vaqtlar** [51b]/5 =B:189, **boşanmış tişiler** [65b]/2 =B:228, **cem‘ kılınmış köp mällar** [94a]/5 =A:14, **cüftler arığ kılınmış** [95a]/1 =A:15, **ısparlanmış diyet** [176b]/4 =N:92, **ıyınmış tiwe** [258b]/3 =M:103, **iki cem‘ satğaşmış kün** [134a]/2 =A:166, **kat kat kat kılınmış** [124a]/3 =A:130, **kötrülmiş berk yerler** [171b]/2 =N:78, **nāhōŝ körülmiş** [61a]/1 =B:216, **nişānlıg kılınmış atlar** [94b]/1 =A:14, **teslim kılınmış diyet** [177a]/3 =N:92, **tilekçe yürütölmiş kök** [43a]/2 =B:164, **toğrulmuş** [68b]/4 =B:233, [69a]/1 =B:233, **tökölmiş kan** [238b]/4 =E:145, **talāk birilmiş tişiler** [72b]/2 =B:241, **vaqtı belgölüg kılınmış kitāb** [181b]/5 =N:103, **vekıl kılınmış** [136a]/2 =A:173, **yaratılmış** [244a]/1 =E:91

2.7.4.1. -dü

Karahanlı Türkçesi sahasında sık kullanılan bir sıfat fiil eki olup geçmiş zaman ifade etmektedir.

Metnimizde bir örnekte rastlanmaktadır.

üğründü [36b]/3 =B:143

2.7.4.2. -(i)gli –(u)glı / -(ü)gli

Karahanlı Türkçesi eserlerinde sıklıkla görülen bu ek geniş zaman ifade etmektedir.¹⁷

¹⁷ Necmettin Hacıeminoğlu, Karahanlı Türkçesi Grameri, Ankara, 2003, s.166-167.

kopuğlı [95b]/2 =A:18, **köndürügli kişiler** [91b]/1 =A:4, **müjde birigliler, korkutuğlılar** [59b]/2 =B:213, **münügliler** [71b]/5 =B:239, **ögretigli** [248a]/5 =M:4, **şekk tutuğlı** [228a]/4 =E:114

2.7.4.3. -ğan / -gen

Batı Türkçesine geçiş döneminde Eski Türkçedeki ek başında bulunan –ğ ve –g sesleri düşmüştür. Türk dilinin en yaygın sıfat fiillerinden olan bu ek Türkiye Türkçesinde –an / -en biçimindedir. Karahanlı eserlerinde sıkça gördüğümüz -ğan / -gen sıfat fiil eki işlev olarak geniş zaman bildirmektedir.

ağır kelgen [10a]/3 =B:45, **alğan** [105a]/3 =A:55, **anlarga qodğan nersening iki ülüşi** [147a]/5 =N:11, **arığ kılğan** [105a]/4 =A:55, **arkasın saklağan** [258b]/4 =M:103, **asılğan nerseni** [257a]/5 =M:97, **ayğanlar** [4a]/1 =B:23, [6b]/5 =B:31, [4a]/1= B:23, [27a]/3= B:111, [95a]/4 = A:17, [115a]/1 = A:93, [134b]/5 = A:168, [139a]/1 = A:183, [237b]/5 = E:143, **ayırt kemişgen** [11b]/4 =B:53, [48b]/3 =B:185, [91b]/1 =A:4, **bağış kılğan** [92b]/5 =A:8, **bilgen** [32a]/5 =B:127, [35a]/4 =B:137, [48b]/2 =B:181, [65a]/2 =B:224, [65b]/2 =B:227, [73a]/4 =B:244, [78b]/5 =B:256, [99b]/5 =A:34, [100a]/3 =A:35, [122b]/1 =A:121, [194a]/4 =N:148, [202b]/1 =M:76, [228b]/1 =E:115, [149a]/4 =N:12, [194a]/2 =N:147, [6a]/4 =B:29, [7a]/2 =B:32, [28b]/3 =B:115, [61a]/1 =B:215, [68a]/2 =B:231, [70a]/1 =B:234, [74a]/3 =B:246, [74b]/4 =B:247, [81b]/5 =B:261, [84b]/4 =B:268, [85b]/2 =B:271, [86b]/1 =B:273, [100a]/1 =A:34, [107a]/1 =A:63, [109b]/2 =A:73, [120b]/1 =A:115, [122a]/1 =A:119, [130a]/1 =A:153, [130b]/5 =A:154, [138a]/3 =A:180, [148a]/2 =N:11, [150b]/4 =N:17, [154a]/4 =N:24, [155b]/1 =N:26, [157a]/1 =N:32, [158a]/4 =N:35, [159b]/3 =N:39, [168b]/4 =N:70, [177a]/5 =N:92, [178a]/4 =N:94, [182a]/4 =N:104, [183b]/3 =N:111, [188a]/3 =N:127, [188b]/3 =N:128, [190b]/2 =N:135, [221b]/1 =M:54, [223a]/1 =E:96, [224b]/4 =E:101, [225a]/3 =E:103, [232b]/4 =E:128, [236a]/4 =E:139, [239a]/5 =E:73, [241b]/5 =E:83, [250b]/5 =M:7, [251a]/5 =M:8, [257b]/2 =M:97, [264b]/3 =N:170, [267b]/2 =N:176, [194a]/2 =N:147 [41b]/1 =B:158, **bilgenler** [239b]/4 =E:75, **bilgenrek** [35b]/5 =B:140, [100a]/5 =A:36, [134b]/2 =A:167, [154b]/2 =N:25, [161a]/5 =N:45, [197a]/5 =M:61, [228b]/4 =E:117, [228b]/5 =E:117, **haddin keçgenlerni** [229b]/1 =E:119, **bilmegen** [86a]/3 =B:273, **bilmegenlerdin**

[16b]/3 =B:67, **birilgen nerse** [109a]/4 =A:73, **bitgen** [176b]/2 =N:92, [176b]/3 =N:92, [177a]/1 =N:92, [177b]/5 =N:94, [187a]/2 =N:124, **bitgen qarabaş** [63b]/1 =B:221, **bitgen kul** [63b]/3 =B:221, **bitgen tişiler** [154a]/5 =N:25, [154b]/2 =N:25, **bitgenler** [63b]/3 =B:221, [78a]/3 =B:248, [88a]/3 =B:278, [104a]/3 =A:49, [105a]/1 =A:53, [108a]/5 =A:68, [119a]/3, [216a]/2 =M:43, [126a]/1 =A:139, [129b]/2 =A:152, [132b]/3 =A:160, [133a]/5 =A:164, [135a]/2 =A:171, [173b]/2 =N:84, [178a]/4 =N:95, [181b]/5 =N:103, [185a]/1 =N:115, [205b]/2 =M:88, [222a]/4 =M:57, [229a]/1 =E:118, [249a]/1 =M:5, [252a]/2 =M:11, [262a]/3 =N:162, [262a]/5 =N:162, **bitigen** [89a]/3 =B:282, **bitigenġiz** [9b]/2 =B:42, **boynınga asılğan nerseler** [268a]/4 =M:2, **boyun birgenler** [107a]/5 =A:64, **boyun sügenler** [29a]/1 =B:116, [33b]/2 =B:132, [34a]/1 =B:133, [35a]/1 =B:136, [104b]/5 =A:52, [108a]/2 =A:67, [111b]/3 =A:80, [113a]/1 =A:84, [117a]/2 =A:102, **bozğan** [63a]/3 =B:220, **buyruqđın çıkğan** [210a]/1 =M:25, **ıkargan** [18a]/1 =B:72, [246b]/2 =E:95, [230a]/5 =E:122, **dst tutunmaġanlık hlde** [154b]/5 =N:25, **du‘ kılğanııġ** [50a]/4 =B:186, **eğglk kılğanlar** [13a]/5 =B:58, [27a]/4 =B:112, [204b]/4 =M:84, [205a]/1 =M:85, **ewnnġ yarganı** [246b]/1 =E:95, **ewrgen** [38b]/4 =B:148, **ġlib bolġanııġ endze kılmaķı** [246b]/5 =E:96, **ġaybnuıġ bilgini** [239a]/4 =E:73, **h‘r kılğan** [137a]/4 =A:178, [149b]/5 =N:14, [159a]/3 =N:36, [181b]/1 =N:102, [195a]/1 =N:151, **hddin kegenler** [52b]/1 =B:190, [205a]/5 =M:87, **hk birle rstlaġan** [91a]/3 =A:3, **hliş kılğan** [32b]/1 =B:128, [138b]/2 , **hlk n kdulġan ewnġ ilki** [115a]/5 =A:96, **hynet kılğan, yazuķ kılğan** [182b]/4 =N:107, **hynet kılğanlarġa huşmet kılğan** [182b]/1 =N:105, **hkmet birle iş kılğan** [177b]/1 =N:92, [63a]/5 =B:220, [72b]/2 =B:240, [81a]/5 =B:260, [92a]/1 =A:6, [95b]/3 =A:18, [106b]/5 =A:62, [123b]/2 =A:126, [182a]/4 =N:104, [183b]/3 =N:111, **hoşnd bolmaġan** [29b]/4 =B:120, **hkm kılğan** [158a]/3 =N:35, **igitlegen** [81a]/1 =B:260, **indrgen** [9b]/2 =B:42, **işitgen** [101a]/4 =A:38, [32a]/5 =B:127, [35a]/4 =B:137, [48b]/2 =B:181, [65a]/2 =B:224, [65b]/2 =B:227, [73a]/4 =B:244, [78b]/5 =B:256, [99b]/5 =A:34, [100a]/3 =A:35, [122b]/1 =A:121, [194a]/4 =N:148, [202b]/1 =M:76, [228b]/1 =E:115, [190a]/1 =N:134, [165a]/5 =N:58, **işitgenler** [214b]/3 =M:41, [215a]/5 =M:42, **işlegen** [141b]/5 =A:195, **kbl kılğan, kfir bolġan** [87b]/3 =B:276, **klġan nerse** [75a]/1 =B:248, **Ka‘be’ġa ıdıġan nerseni** [268a]/4 =M:2, **Ka‘be’ka ıdıġan nerse** [256b]/1 =M:95, **kpsaġan** [122a]/4 =A:120, [183a]/2 =N:108, [187b]/2 =N:126, [189b]/2 =N:132, **kt kılğan** [159b]/4 =N:40, **kytġanlar** [10a]/5 =B:46, **kzġanġanġız nerselerniġ yaġşıları**

[84a]/3 =B:267, **keçürgen** [161a]/2 =N:43, [179b]/3 =N:99, **keçürgen**, **yarlıkağan** [161a]/2 =N:43, **kelgen** [234a]/3 =E:134, **kıdırğanı** [141a]/5 =A:193, **kılğan** [31a]/1 =B:124, [234a]/4 =E:135, **kınamakğa iwmegen** [149a]/5 =N:12, [82a]/5 =B:263, **kıvanğan** [158b]/5 =N:36, **kirgenler** [209a]/2 =M:22, **kişilerinġ yığğanı** [93a]/1 =A:9, **konumlarınġ yokatğanı** [233b]/2 =E:131, **korķğanlar** [10a]/3 =B:45, **korķğanlık hâlde** [28a]/5 =B:114, **korķutğan** [29b]/3 =B:119, [208a]/2 =M:19, **könülgenler** [17b]/1 =B:70, [41a]/3 =B:157, [228b]/5 =E:117, [236b]/2 =E:140, [241b]/3 =E:82, **körġen** [190a]/1 =N:134, [165a]/5 =N:58, [26b]/5 =B:110, [69b]/2 =B:233, [133a]/4 =A:163, [71b]/3 =B:237, [83b]/1 =B:265, [95a]/2 =A:15, [96a]/5 =A:20, [131b]/4 =A:156, [201a]/1 =M:71, **körklüġlük kılğan** [187a]/4 =N:125, **körklüġlük kılğanlar** [71a]/3 =B:236, **kötürġen** [105a]/4 =A:55, **kurtulğan** [115b]/3 =A:97, **küç kılğan** [170a]/3 =N:75, [220a]/2 =M:51, **küç kılğanlar** [8a]/1 =B:35, [113b]/1 =A:86, [138b]/2 =A:182, **küç kılğanrak** [35b]/5 =B:140, [238a]/4 =E:144, [245a]/1 =E:93, **küfr ketürġen** [9a]/5 =B:41, [126b]/1 =A:141, [128a]/4 =A:147, [199b]/4 =M:67, [200a]/3 =M:68, [216b]/4 =M:44, [233b]/1 =E:130, [243b]/2 =E:89, [258b]/2 =M:102, **melâmet kılğan** [221a]/4 =M:54, **men kılğan men yerde ġalife** [6a]/5 =B:30, **mîrâş alğan** [69a]/2 =B:233, **mîrâş alğanlar** [157a]/2 =N:33, **müjde birgen** [208a]/2 =M:19, [29b]/2 =B:119, [208a]/1 =M:19, **müjde birgenler** [263a]/4 =N:165, **münġeşġen** [223b]/3 =E:99, **nâġōş kelgen nerse** [64a]/3 =B:222, **namâz kılğanlar birle** [9b]/4 =B:43, **‘afv kılğan** [194a]/5 =N:149, **‘amelin kılğan** [192b]/4 =N:142, **oġka kirgen** [227a]/2 =E:111, **oġlan sıġġan yer** [65b]/4 =B:228, **oġrı kılğan er taķı oġrı kılğan tişi** [213b]/3 =M:38, **oġşamaġan** [224a]/1 =E:99, **oġşaşġan** [4b]/3 =B:25, [236b]/5 =E:141, **oġşaşmaġan** [237a]/1 =E:141, **‘ibâdetni yersiz kılğan** [11b]/2 =B:51, **oġġarġan** [63a]/4 =B:220, **ortak koşġan** [63b]/1 =B:221, [63b]/4 =B:221, **ökünġenler** [211b]/3 =M:31, [220b]/2 =M:52, **tölengenler** [262a]/2 =N:162, **ölümünġ teggeni** [260a]/1 =M:106, **örtġen** [217a]/4 =M:45, **örü turġan** [101a]/5 =A:39, **peyveste örelig kılğan** [77b]/5 =B:255, [91a]/2 =A:2, **pişmekinġen** [224a]/2 =E:99, **raġmet kılğan** [156a]/4 =N:29, [37a]/4 =B:143, [58a]/2 =B:207, [99a]/4 =A:30, [150b]/1 =N:16, **râst tutġan** [217b]/3 =M:46, **râstlaġan** [101b]/1 =A:39, [104a]/3 =A:50, [111b]/5 =A:81, [161b]/4 =N:47, [202a]/2 =M:75, [217b]/1 =M:46, [9a]/4 =B:41, [23a]/3 =B:101, [270b]/3 =B:89, **revân sakış kılğan** [56b]/5 =B:202, **rûzî kılğanımıznıġ ġelâlları** [12b]/5 =B:57, **rükû‘ kılğanlar** [9b]/4 =B:43, **şabr kılğan** [46a]/5 =B:175, [146a]/2 =N:6, **sakış kılğan** [174a]/4 =N:86, **saklaġan** [183a]/5 =N:109, [218a]/4 =M:48, [225a]/1 =E:102,

sanğa kirmegen [205b]/3 =M:89, satğaşğanlar [10a]/4 =B:46, [75b]/5 =B:249, şevāb
 birgen [194a]/2 =N:147, sınağanğız [75a]/4 =B:249, süwüngenler [135a]/2 =A:170, şükr
 kılğan [41b]/1 =B:158, taqdır kılğanğıznıñ yarısı [71a]/5 =B:237, Tanğrı buyruğındın
 çıķğanlar [5a]/5 =B:26, Tanğrı şükr kılğan, bilgen [41b]/1 =B:158, Tanğrıdın arķuru
 koyğan nerse [64b]/5 =B:224, tanğan [94a]/1 =A:13, tatğanı [139a]/3 =A:185, teggen
 [133b]/4 =A:165, [166b]/3 =N:62, [169a]/2 =N:72, [256b]/1 =M:95, tegme bir
 nerseniñ yaratğanı [224b]/5 =E:102, tegşürgen [228a]/5 =E:115, tevbe qabul kılğan,
 rahmet kılğan [167b]/1 =N:64, tevbeni qabul kılğan, rahmet kılğan [42a]/1 =B:160,
 [42b]/1 =B:163, [8b]/1 =B:37, [12a]/4 =B:54, [32b]/3 =B:128, tezgingen [220a]/4 =M:52,
 tezgingenlerge [31b]/2 =B:125, toğğan [240a]/2 =E:77, [240a]/4 =E:78, tölengenler
 [92b]/1 =A:7, turuqğan (3) kın [213b]/2 =M:37, tutmağanlıq hālde [249a]/4 =M:5,
 tününğ kılğanı [246b]/4 =E:96, tüşgen [80a]/1 =B:259, ta'āt kılğan hālde [71b]/5
 =B:238, ulağandın [258b]/3 =M:103, uyğan [38a]/2 =B:145, [38a]/3 =B:145, ündegen
 [141a]/5 =A:193, üngen ot [223b]/2 =E:99, vācib bolğan [71a]/2 =B:236, vaşiiyyet
 kılğandın [48b]/3 =B:182, yaratğanıñız tapa [12a]/2 =B:54, [12a]/3 =B:54, yārī birgen
 [266a]/4 =N:173, yārī birgenler [96b]/5 =A:22, [104a]/4 =A:52, [105b]/4 =A:56,
 [114b]/1 =A:91, [128b]/3 =A:150, [141a]/4 =A:192, yarlıқаған [179b]/3 =N:99,
 yarlıқаған, kınamakğa iwmegen [65a]/4 =B:225, [70b]/3 =B:235, [131a]/3 =A:155,
 [258b]/1 =M:101, yarlıқаған [161a]/2 =N:43, yarlıқаған, rahmet kılğan [45b]/4 =B:173,
 [48b]/4 =B:182, [53a]/2 =B:192, [56a]/2 =B:199, [62b]/1 =B:218, [65b]/1 =B:226,
 [99b]/1 =A:31, [153b]/2 =N:23, [114a]/1 =A:89, [124a]/2 =A:129, [155a]/4 =N:25,
 [178b]/5 =N:96, [180a]/3 =N:100, [182b]/2 =N:106, [183b]/2 =N:110, [189a]/1 =N:129,
 [195a]/4 =N:152, [201b]/5 =M:74, [212b]/4 =M:34, [214a]/2 =M:39, [248a]/3 =M:3,
 [257b]/3 =M:98, yarlıқayu tilegenler [95a]/5 =A:17, yaruğanı [246b]/4 =E:96, yaruqluq
 sözlegen [217b]/3 =M:46, yayğan eligimni [210b]/4 =M:28, yigenler harāmını [215b]/1
 =M:42, [238b]/3 =E:145, yinğen [58b]/1 =B:209, [132b]/1 =A:160, [164b]/2 =N:56,
 [209a]/5 =M:23, [213b]/5 =M:38, [221b]/5 =M:56, [256b]/5 =M:95, [261a]/4 =N:158,
 [263b]/1 =N:165, yinğgen [192b]/4 =N:142, yolnunğ keçgenleri [160b]/2 =N:43, yük
 kötürgen taķı töşengen [237a]/4 =E:142, yükge ögrenen ya'nı yerni sürgen [17b]/2
 =B:71, yürigendin [43a]/1 =B:164, yürigenler [257a]/1 =M:96, yüz ewürgenler [97a]/3
 =A:23, [201b]/1 =M:72, zekāt birmegenler [77b]/4 =B:254, ziyān kılğanlar ya'nı köni

yolnı **koğup azğunluğnı tutğanlar** [5b]/4 =B:27, **ziyān tegürgenler** [24a]/3 =B:102, **zulm kılğanlar** [13b]/2 =B:59

2.7.4.4. -ğu / -gü

Karahanlı Türkçesinde sıkça kullanılan bu ek Eski Türkçede zaman çekimlerinde kullanılmaktaydı. Esasen bu sıfat fiil bir gereklilik ifade eder. Ama bu ekin asıl işlevi gelecek zaman ifadesi taşımasıdır.

hicret kılğu yer [179b]/5 =N:100, **ıdğu kurbān** [54a]/2 =B:196, [257a]/5 =M:97, **ikāmet kılğu yer** [129a]/1 =A:151, [232b]/3 =E:128, **karār kılğu** [246b]/4 =E:96, [8a]/4 =B:36, [223a]/5 =E:98, **kaytğu yer** [31a]/4 =B:125, [32a]/2 =B:126, [94b]/3 =A:14, [105b]/1 =A:55, **koğğu yir** [223a]/5 =E:98, **kurtulğu yer** [186a]/5 =N:121, **menfa‘at alğu nirse** [8a]/4 =B:36, **namāz kılğu yer** [31a]/5 =B:125, **‘ibādet kılğu yerlerimiz** [32b]/2 =B:128, **sakıngu nerse** [98b]/2 =A:28, **sıgıngu yer** [129a]/1 =A:151, [133a]/2 =A:162, [142b]/3 =A:197, [179a]/5 =N:97, [186a]/4 =N:121, [201a]/5 =M:72, **tapungu** [77b]/4 =B:255, [201b]/2 =M:73, [224b]/5 =E:102, [225b]/3 =E:106, [265a]/4 =N:171, [239b]/1 =E:74, **yanğu yer** [179a]/5 =N:97, [185a]/2 =N:115, **yapulğu yer** [133a]/3 =A:162, **yatğu yer** [133a]/3 =A:162, [130b]/2 =A:154, [157b]/5 =N:34, **yigü nerse** [248b]/5 =M:5, [256b]/2 =M:95

2.7.4.5. -ğuçı / -güçi

kılğuçı [105a]/5 =A:55, **kolğuçı** [47a]/2 =B:177, **yārī birgüçi** [122b]/2 =A:122

2.7.4.5. -esi

Karahanlı Türkçesinde sıfat fiil olarak kullanılan bu ek Eski Oğuz Türkçesinde gelecek zaman ifade etmektedir. Karahanlı Türkçesindeki kullanım şekil ve anlam olarak Türkiye Türkçesinde de varlığını muhafaza etmektedir.

içesi nerse [80b]/1 =B:259, **içesi yerler** [14a]/1 =B:60, **kiwresi yer** [156b]/3 =N:31

2.7.4.6. -duḡ / tuḡ

ayduḡları birle [196b]/2 =N:156, satḡaṣtuḡı küni [131a]/2 =A:155, şıfat ḡılduḡlarınınḡ
ceṣāsını [236a]/3 =E:139

2.7.4. Zarf Fiiller

2.7.4.1. -p / -(ı)p / -(i)p / -(u)p / -(ü)p

Eski Türkçeden günümüze kadar kullanılan bu zarf fiil eki Karahanlı Türkçesinde de fazlaca kullanılmıştır. Batı Türkçesinin başlarında p sesinin etkisiyle bu ekin ünlüsünün yuvarlaklaştığını görmekteyiz. Ekin ünlü uyumu içerisine girmesi Osmanlıcanın ortalarında meydana gelmiştir.

eglip [196a]/1 =N:154, [13a]/4 =B:58, esirler bolup [269a]/2 =B:85, hicret ḡılıḡlı bolup
[180a]/1 =N:100, ḡoḡup [5b]/4 =B:27, ḡopuḡlı bolup [95b]/2 =A:18, oldurup [140b]/5
=A:191, oturup [181b]/3 =N:103, öḡretigli bolup [248a]/5 =M:4, öre turup [140b]/5
=A:191, [181b]/3 =N:103, süsülüp [247a]/5 =M:3, tip [24b]/4 =B:104, [225b]/1 =E:105,
[40b]/1 =B:154, tönḡüdüp [196a]/1 =N:154, turuḡup [110a]/1 =A:75, tüşüp [247a]/5
=M:3, uftanıp [5a]/1 =B:26, urup [247a]/4 =M:3, yaḡılıp [176b]/3 =N:92

2.7.4.2. -u / -ü

Bu zarf fiil eki Türkçenin hemen her devresinde sıklıkla kullanılmıştır.¹⁸ Bu ek önceleri ünlü uyumu dışında kalmıştır. Sözkonusu ekin yuvarlak şekilleri bazen düz fiillere de getirilmiş böylece ekin yuvarlak şekilleri ortaya çıkmıştır.

-u / -ü (zarf fiil): āsān ḡılı birdi [211a]/3 =M:30, aytu birse [89b]/3 =B:282, aytu birsün
[89a]/4 =B:282, büktürü yā tolgayu [161b]/4 =N:46, iḡāmet ḡılı bilmeseler [66b]/1

¹⁸ Zeynep Korkmaz, Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi), Ankara, 2003, Muharrem Ergin, Türk Dil Bilgisi, İstanbul, 2000, s.340.

=B:229, [66b]/2 =B:229, **isteyü** [58a]/1 =B:207, [85b]/5 =B:272, [92a]/5 =A:7, [92b]/1 =A:7, [148b]/3 =N:114, **kađganu birmesün** [251a]/2 =M:8, **kažganu birmesün** [268b]/2 =M:2, **ķilu yazmadılar** [17b]/5 =B:71, **ķoyu birgey miz** [185a]/1 =N:115, **ķoyu birür miz** [137a]/2 =A:178, [137a]/3 =A:178, **tiyü** [265a]/3 =N:171, **yāđu ķılur men** [167b]/1 =N:65

2.7.4.3. -e

Bu zarf fiil eki de Karahanlı devri eserlerinde sıklıkla kullanılmıştır.¹⁹ Eski Türkçeden beri tek ses şeklinde kullanılan bu ek günümüzde zarf fiil tekrarlarında görülmektedir. Eski Anadolu Türkçesinden sonra ekin tek kullanımı ortadan kalkmış tekrarlı şekilleri kalmıştır.²⁰

iwe [145b]/3 =N:6

2.7.4.4. -ğınça / -ginçe

Eski Türkçeden beri kullanılan bu zarf fiil ekinde bir hareket ifadesinin yanı sıra başka bir hareket durumunun ortaya çıktığı zamanı gösterme şeklinde bir zaman ifadesi vardır.²¹ Olumlu ve olumsuz fiiller üzerine gelebilen bu ekin Türkiye Türkçesindeki kullanımında ek başındaki –ğ ve –g seslerinin düştüğünü görmekteyiz.

alğınça [150a]/4 =N:15, **aytğınça** [60b]/1 =B:214, **bay bolğınça** [88b]/2 =B:280, **bolğınça** [51a]/1 =B:187, [53a]/3 =B:193, **keltürginçe** [26b]/1 =B:109, **nikāh ķılğınça** [67a]/1 =B:230, **teginçe** [54a]/3 =B:196, [70b]/1 =B:235

¹⁹ Mecdut Mansuroğlu, Karahanlıca, (Tarihi Türk Şiveleri, Hazırlayan: Mehmet Akalın), Ankara, 1979, s.141-182.

²⁰ Muharrem Ergin, Türk Dil Bilgisi, İstanbul, 2000, s.339-340.

²¹ A. Von Gabain, Eski Türkçenin Grameri, Ankara, 2003.

2.7.4.5. -madın / -medin; -mayın

Eski Türkçe devresinde bu ekin t'li şekilleri de vardı. Günümüz Türkiye Türkçesinde ek –madan, -meden biçimindedir. Olumsuzluk ifade etmektedir.

cimā' kılmadın [70b]/5 =B:236, **haddin keçmedin** [45b]/3 =B:173, **işittürülmedin** [161b]/4 =N:46, **kelmeyin turur** [60a]/4 =B:214, **küç kılmadın** [45b]/3 =B:173, **namāz kılmayın** [180b]/5 =N:102, **ölmedin aşnu** [261a]/5 =N:159, **ziyān tegürmedin** [149a]/4 =N:12

2.7.5. Fiil Çekimi

2.7.5.1. Görülen Geçmiş Zaman Çekimi

Teklik 1. Şahıs: -dım, -dim, -tim / -dum, -düm, -tum

arturdum [10b]/1 =B:47, [30b]/2 =B:122, **atadım** [100b]/1 =A:36, **aymadım** [7a]/4 =B:33, **birdim** [111b]/4 =A:81, **birmedim** [208b]/1 =M:20, **bittim** [81a]/2 =B:260, **bolmadım** [169a]/3 =N:72, **boyun südüm** [33a]/4 =B:131, **edgölük kıldım** [9a]/2 =B:40, [10b]/1 =B:47, [30b]/1 =B:122, **hāliš kıldım** [96a]/2 =A:20, **indürdüm** [9a]/4 =B:41, **keldim** [103b]/3 =A:49, [104a]/5 =A:50, **kiçtim** [80a]/4 =B:259, **koğtum** [100a]/4 =A:36, [240b]/2 =E:79, **neẓr kıldım** [100a]/2 =A:35, **‘āciz mü boldum** [211b]/2 =M:31, **tevbe kıldım** [151a]/2 =N:18, **tükel kıldım** [247b]/5 =M:3, **unadım ya' nī ihtiyār kıldım** [248a]/1 =M:3

Teklik 2. Şahıs: -dınġ, -dınġ, -tınġ / -duġ, -dünġ

aydınġ [24b]/4 =B:104, [34b]/1 =B:136, [107a]/5 =A:64, [145a]/5 =N:5, **belgölüg kıldınġ** [232b]/2 =E:128, **bilmedinġ mü** [25b]/1 =B:106, [161a]/3 =N:44, [214a]/2 =M:40, **bitidinġ** [171a]/3 =N:77, **erdinġ** [36b]/5 =B:143, **ermedinġ** [102b]/1 =A:44, [102b]/3 =A:44, **h̡ār kıldınġ** [141a]/4 =A:192, **hüküm kıldınġ** [167b]/3 =N:65, **keldinġ**

[17b]/4 =B:71, [122a]/5 =A:121, **kiçtiñg** [80a]/4 =B:259, [80a]/5 =B:259, **köndürdüñg** [92b]/4 =A:8, **kördüñg** [166b]/1 =N:61, **körmedüñg mü** [73b]/2 =B:246, [79a]/4 =B:258, [96b]/5 =A:23, [163a]/3 =N:51, [165b]/5 =N:60, **okudüñg** [225b]/1 =E:105, **va'de kıldıñg** [141b]/3 =A:194, **yaratmadıñg** [141a]/2 =A:191, **yumşadıñg** [132a]/2 =A:159, **yüklediñg** [90b]/2 =B:286

Teklik 3. Şahıs: -dı, -di, / -tı, -ti

arturdu [178b]/1 =N:95, **açuk boldı** [26a]/5 =B:109, [80b]/4 =B:259, **aķardı** [118a]/5 =A:107, **aldı** [111b]/3 =A:81, [252a]/2 =M:12, [8a]/4 =B: 37, [139b]/5 =A:187, **anuk kılındı** [4a]/4 =B:24, [124a]/5 =A:131, [124b]/3 =A:133, [177b]/3 =N:93, [181b]/1 =N:102, **arıg kıldı** [102a]/3 =A:40, **arsıkturdu** [233a]/4 =E:130, [97a]/5 =A:24, **arturdu** [178b]/3 =N:95, [74b]/2 =B:247, [136a]/1 =A:173, [156b]/3 =N:32, [157b]/1 =N:34, **ārzūladı** [181a]/1 =N:102, [26a]/2 =B:109, **āsān boldı** [54a]/2 =B:196, **awuċladı** [75b]/1 =B:249, **aydı** [11b]/5 =B:54, [16b]/1 =B:67, [27b]/1 =B:113, [31b]/3 =B:126, [33a]/3 =B:131, [43b]/5 =B:167, [73a]/1 =B:243, [74a]/4 =B:247, [74b]/4 =B:248, [75b]/4 =B:249, [79b]/1 =B:258, [79b]/3 =B:258, [80a]/5 =B:259, [80b]/5 =B:260, [100a]/1 =A:35, [101a]/1 =A:37, [102a]/2 =A:42, [102b]/4 =A:45, [105a]/3 =A:55, [106a]/4 =A:59, [108b]/5 =A:72, [115a]/3 =A:95, [129a]/2 =A:152, [135b]/5 =A:173, [198a]/1 =M:64, [201a]/3 =M:72, [207a]/4 =M:18, [208a]/3 =M:20, [209a]/3 =M:23, [210a]/1 =M:26, [232a]/5 =E:128, [239a]/5 =E:74, [252a]/4 =M:12, **aydıldı** [44b]/3 =B:170, **ayıtdı** [134a]/3 =A:167, **ayrıldı** [75a]/4 =B:249, **aytıldı** [13b]/1 =B:59, [166a]/5 =N:61, [170b]/4 =N:77, [259a]/1 =M:104, **az boldı** [146a]/4 =N:7, **āzād kıldı** [176b]/3 =N:92, [177a]/3 =N:92, **azdı** [185a]/4 =N:116, [191a]/1 =N:136, [246a]/4 =E:94, [252b]/5 =M:12, [259a]/5 =M:105, [26a]/1 =B:108, **azdurdı** [174b]/4 =N:88, **baġlandı** [198a]/2 =M:64, **barıldı** [13b]/5 =B:60, **bāṭıl boldı** [220b]/4 =M:53, [62a]/2 =B:217, [96b]/4 =A:22, **belgūlūg boldı** [78b]/2 =B:256, **belgürdi** [121a]/5 =A:118, **beyān kıldı** [41b]/5 =B:160, **bezendi** [235a]/1 =E:137, **bezenildi** [230b]/1 =E:122, [59a]/2 =B:212, [94a]/4 =A:14, **bıraktı** [23a]/1 =B:100, [23a]/3 =B:101, **bildi** [104b]/3 =A:52, [14a]/1 =B:60, [50b]/3 =B:187, [70a]/2 =B:235, **bildürdi** [182a]/5 =N:105, [84a]/4 =B:282, **birdi** [47a]/1 =B:177, [76a]/5 =B:251, [79a]/5 =B:258, [128a]/4 =A:148, [135a]/3 =A:170, [137b]/4 =A:180, [159a]/2 =N:37, [208b]/1 =M:20, [218b]/4 =M:48, [47a]/3 =B:177,

birilmedi [74b]/1 =B:247, **bitidi** [208b]/3 =M:21, [50b]/5 =B:187, **bitti** [31b]/5 =B:126, [90a]/1 =B:285, [164a]/2 =N:55, **bizār boldı** [43b]/3 =B:166, **boğazlandı** [247b]/1 =M:3, **boldı** [115b]/3 =A:97, [164a]/3 =N:55, [27a]/1 =B:111, [158b]/5 =N:36, [211b]/3 =M:31, [211a]/4 =M:30, **bolmadı** [110b]/2 =A:79, [128a]/1 =A:147, [127a]/4 =A:145, [176b]/2 =N:92, [191a]/3 =N:137, [224b]/3 =E:101, [233b]/1 =E:131, [264a]/2 =N:168, [28a]/4 =B:114, [54b]/5 =B:196, [132b]/4 =A:161, **buldı** [100b]/5 =A:37, **buyurdı** [184b]/2 =N:114, [5b]/2 =B:27, [64a]/5 =B:222, **cezā birdi** [129b]/4 =A:153, **çattı** [162b]/4 =N:48, [238a]/5 =E:144, [245a]/2 =E:93, **çıkarı** [8a]/2 =B:36, **çıkarıldı** [118b]/5 =A:110, **du‘ā kıldı** [101a]/3 =A:38, **edgölük kıldı** [168b]/1 =N:69, [169a]/2 =N:72, [178a]/3 =N:94, [209a]/3 =M:23, **erklendi** [144b]/5 =N:3, [153b]/3 =N:24, [154b]/1 =N:25, **erklig boldı** [158b]/4 =N:36, **ermedi** [34a]/5 =B:135, [37a]/3 =B:143, [129b]/1 =A:152, [36a]/5 =B:142, **fevt boldı** [129b]/5 =A:153, **haber birdi** [7a]/3 =B:33, **hālīs kıldı** [187a]/4 =N:125, **harām kıldı** [201a]/5 =M:72, [45b]/1 =B:173, [87a]/3 =B:275, **harām kılındı** [104a]/5 =A:50, [152b]/2 =N:23, [235b]/2 =E:138, [237b]/3 =E:143, [238a]/2 =E:144, [247a]/2 =M:3, [257a]/1 =M:96, **hāzır boldı** [259b]/3 =M:106, [33b]/2 =B:133, [48a]/4 =B:180, [146a]/5 =N:8, [151a]/1 =N:18, **hāzır kılındı** [188b]/1 =N:128, **helāl boldı** [144b]/3 =N:3, **helāl kıldı** [153b]/4 =N:24, [205a]/4 =M:87, [87a]/2 =B:275, **helāl kılındı** [248a]/4 =M:4, [248b]/4 =M:5, [256b]/5 =M:96, [261b]/3 =N:160, [267a]/5 =M:1, [50b]/2 =B:187, **hıyānet kıldı** [132b]/4 =A:161, **hilāf kılışmadı** [59b]/4 =B:213, [95b]/4 =A:19, **hüccetleştı** [79a]/5 =B:258, [240b]/4 =E:80, **ıdtı** [59b]/1 =B:213, [74a]/4 =B:247, [133a]/5 =A:164, [211a]/4 =M:31, **icābet kıldı** [141b]/4 =A:195, **imān ketürdi** [77a]/5 =B:253, **indürdi** [130a]/1 =A:154, [218a]/5 =M:48, [128b]/5 =A:151, **indürmedi** [241a]/4 =E:81, [244a]/1 =E:91, **indürüldi** [23b]/4 =B:102, [34b]/2 =B:136, [49b]/2 =B:185, [109a]/1 =A:72, [112b]/2 =A:84, [112b]/3 =A:84, [143a]/2 =A:199, [143a]/3 =A:199, [166a]/1 =N:60, [166a]/2 =N:60, [190b]/4 =N:136, [198a]/4 =M:64, [199a]/3 =M:66, [199b]/1 =M:67, [200a]/1 =M:68, [200a]/2 =M:68, [203b]/2 =M:81, [204a]/4 =M:83, [222b]/2 =M:59, [222b]/3 =M:59, [262a]/3 =N:162, [262a]/4 =N:162, [263b]/2 =N:166, **indürülmedi** [107b]/2 =A:65, **kabül kıldı** [200b]/6 =M:71, [50b]/4 =B:187, [100b]/2 =A:37, **kabül kılındı** [210a]/5 =M:27, **kabül kılınmadı** [210b]/1 =M:27, **kağgandı** [65a]/4 =B:225, [132b]/5 =A:161, **kağgurttı** [130a]/3 =A:154, **kapsadı** [237b]/4 =E:143, [238a]/3 =E:144, **karañgwu boldı** [239b]/4 =E:76, **karardı** [118a]/3 =A:106, **katıg boldı** [18a]/4 =B:74, **kayttı** [12a]/4 =B:54, [50b]/4 =B:187, [56a]/1 =B:199, **keçti** [75b]/2 =B:249, [80a]/1 =B:259, [125b]/2 =A:137, [202a]/2

=M:75, **keçürdi** [166b]/3 =N:62, [203a]/5 =M:80, **keldi** [230b]/5 =E:124, [23a]/2 =B:101, [30a]/2 =B:120, [38a]/4 =B:145, [58a]/5 =B:209, [59a]/1 =B:211, [59b]/5 =B:213, [77a]/4 =B:253, [95b]/5 =A:15, [106a]/5 =A:61, [113a]/5 =A:86, [118a]/1 =A:105, [138b]/4 =A:183, [195b]/3 =N:153, [200b]/3 =M:70, [204b]/3 =M:84, [207b]/4 =M:19, [208a]/2 =M:19, [212a]/2 =M:32, [218b]/1 =M:48, [225a]/3 =E:104, [254a]/1 =M:15, [254a]/3 =M:15, [264a]/5 =N:170, [266a]/5 =N:174, [270a]/3 =B:87, [270b]/2 =B:89, [270b]/5 =B:89, [244a]/2 =E:91, **keyiştı** [117a]/4 =A:103, **kıkırdı** [101a]/4 =A:39, **kıldı** [197a]/1 =M:60, [197a]/2 =M:60, [208a]/5 =M:20, [223a]/1 =E:97, [257a]/3 =M:97, [257a]/4 =M:97, [88a]/3 =B:278, [99a]/1 =A:30, [99a]/2 =A:30, [145a]/4 =N:5, **kıldı namāznı** [47a]/3 =B:177, **kılmadı** [123a]/5 =A:126, [175b]/5 =N:90, [258b]/2 =M:103, **kiŋg boldı** [241a]/1 =E:80, **kirdi** [100b]/4 =A:37, **kiwrüldi** [139a]/5 =A:185, **koğı** [218a]/2 =M:47, **koğtı** [82b]/5 =B:264, [100a]/3 =A:36, [146a]/2 =N:7, [157a]/2 =N:33, **kopğardı** [80a]/3 =B:259, **korqı** [155a]/3 =N:25, **koydı** [148a]/3 =N:12, **köndürdi** [240b]/5 =E:80, [243b]/2 =E:90, [37a]/3 =B:143, [55b]/5 =B:198, [60a]/1 =B:213, **kördi** [240a]/2 =E:77, [240a]/4 =E:78, **körküzdı** [129a]/4 =A:152, [182a]/5 =N:105, **kötürdi** [183b]/5 =N:112, **kötürüldi** [238b]/5 =E:145, **kutğardı** [117b]/1 =A:103, **küç kıldı** [67b]/3 =B:231, **küç kılmadı** [121a]/2 =A:117, [129b]/5 =A:153, [134a]/1 =A:166, [135b]/3 =A:172, [152a]/3 =N:21, [166b]/3 =N:62, **küfr ketürdi** [201a]/2 =M:72, [254b]/3 =M:17, [32a]/1 =B:126, **küfr ketürmedi** [23b]/2 =B:102, **la'net kıldı** [162a]/2 =N:46, [185b]/2 =N:118, **la'net kılındı** [202b]/4 =M:78, **menfa'at aldı** [232b]/1 =E:128, **minnet kıldı** [133a]/4 =A:164, **muhtelif boldı** [167b]/2 =N:65, **mütehayyir boldı** [79b]/4 =B:258, **nevmid boldı** [247b]/3 =M:3, **nikāh kıldı** [152a]/5 =N:22, **'ahd kıldı** [138b]/2 =A:183, **'ahd kılıştı** [250b]/4 =M:7, **'ağd kıldı** [157a]/3 =N:33, **'arza kıldı** [6b]/4 =B:31, **oğşaş boldı ya'nı örtüglüg boldı** [17a]/5 =B:70, **oğşaşdı** [29a]/5 =B:118, **oğşaştı** [92a]/5 =A:7, **oğşatıldı** [196b]/5 =N:157, **ortak koştı** [128b]/5 =A:151, **öfke kıldı** [177b]/2 =N:93, **öldürüldi** [127a]/2 =A:144, **öldürüştı** [127b]/3 =A:146, **örtti** [36a]/1 =B:140, **öwke kıldı** [203b]/1 =M:80, **red kıldı** [174b]/3 =N:88, **rūzı kıldı** [159b]/2 =N:39, **rūzı kıldı** [205b]/1 =M:88, **rūzı kıldı** [236b]/1 =E:140, [237a]/5 =E:142, **saqladı** [157b]/3 =N:34, **satğın aldı** [24a]/5 =B:102, **sezā boldı** [133a]/2 =A:162, [260b]/2 =M:107, **sıkadı** [60a]/5 =B:214, **sıkamadı** [103a]/4 =A:47, [136a]/4 =A:174, **sınadı** [30b]/5 =B:124, **sordı** [258b]/1 =M:102, **söndürdi** [198b]/3 =M:64, **sözledi** [77a]/1 =B:253, [163b]/5 =N:54, **sürdi** [163b]/2 =N:52, **sürdi** [177b]/2 =N:93, [270b]/1 =B:88, [222b]/5 =M:60, **tamām kılındı iş** [58b]/3 =B:210, **tar boldı** [175b]/1 =N:90, **tayındurdu**

[8a]/1 =B:36, **tedbîr kıldı** [172b]/1 =N:81, **tegdi** [82b]/4 =B:264, [83a]/4 =B:265, [83b]/5 =B:266, [101b]/3 =A:40, [121a]/1 =A:117, [126a]/2 =A:140, [127b]/4 =A:146, **teğşürdi** [13a]/5 =B:59, **tileği** [13b]/3 =B:60, [68b]/3 =B:233, [131a]/2 =A:155, [232b]/3 =E:128, **tilemedi** [215a]/3 =M:41, **tirgürdi** [212a]/1 =M:32, **tirgüzdi** [42b]/5 =B:164, **tuttu** [12b]/1 =B:55, [108a]/5 =A:68, [93b]/1 =A:11, [185a]/2 =N:115, [187a]/5 =N:125, **tutundı** [28b]/4 =B:116, **tükel boldı** [228a]/4 =E:115, **türetti** [223a]/4 =E:98, **tüz kıldı** [6a]/3 =B:29, **uğradı** [122a]/b1 =A:122, [251b]/5 =M:11, [6a]/2 =B:29, **uruldı** [119b]/2 =A:112, **uydı** [187a]/5 =N:125, [254a]/5 =M:16, [96a]/3 =A:20, [109a]/3 =A:73, [133a]/1 =A:162, **üğürdi** [33b]/1 =B:132, [74b]/2 =B:247, [99b]/3 =A:33, [102a]/3 =A:40, [102a]/4 =A:42, **üküş boldı** [146a]/5 =N:7, **ün kılındı** [247a]/4 =M:3, [45b]/2 =B:173, **vâcib boldı** [180a]/2 =N:100, **vaħy kılındı** [225b]/2 =E:106, [238b]/2 =E:145, [245a]/3 =E:93, **vaħy kılınmadı** [245a]/3 =E:93, **va‘ad kıldı** [178b]/3 =N:95, **va‘de kıldı** [251a]/5 =M:9, **vašiyyet kıldı** [238a]/4 =E:144, [33a]/4 =B:132, **yād kılındı** [228b]/5 =E:118, [229a]/2 =E:119, **yād kılınmadı** [229b]/4 =E:121, **yanadı** [100b]/4 =A:37, **yapuştı** [78b]/3 =B:256, **yaratıldı** [155b]/5 =N:28, **yarattı** [6a]/2 =B:29, [65b]/4 =B:228, [143b]/4 =N:1, [144a]/1 =N:1, [224a]/4 =E:100, [224b]/3 =E:101, [234a]/1 =E:133, [243b]/1 =E:136, [236b]/3 =E:141, [239a]/1 =E:73, [240b]/2 =E:79, **yawuz boldı**, [185a]/2 =N:115, [199b]/1 =M:66, **yaydı** [144a]/2 =N:1, [43a]/1 =B:164, **yepşündürüldi** [14b]/4 =B:61, **yığdı** [252a]/1 =M:11, [28a]/3 =B:114, **yıraq kılındı** [139a]/5 =A:185, **yinğdi** [75b]/5 =B:249, **yulundı** [66b]/3 =B:229, **yüksek boldı** [224b]/1 =E:100, **yünğülledi** [33a]/1 =B:130, **yüz ewürdi** [164a]/3 =N:55, **ziyān kıldı** [236a]/4 =E:140

Çokluk 1. Şahıs: -duķ, -dük, tuķ, -tük

-dumuz

alduķ [15b]/2 =B:63, [196a]/2 =N:154, [200b]/2 =N:70, [253b]/2 =M:14, **anuķ kıldıuķ** [151a]/3 =N:18, [159a]/3 =N:37, [194a]/5 =N:151, [262a]/1 =N:161, **arturduķ** [76b]/5 =B:253, **arturdu miz** [242b]/3 =E:86, **ayduķ** [7b]/1 =B:34, [13b]/4 =B:60, [16a]/3 =B:65, [196a]/1 =N:154, [263a]/2 =N:164, **ayırduķ** [11a]/3 =B:50, **ayırtladıuķ** [223a]/3 =E:97, [223a]/5 =E:98, [223b]/2 =E:99, [232a]/1 =E:126, **aymaduķ** [263a]/3 =N:164, **ayurduķ** [242b]/5 =E:87, **baturduķ** [11a]/4 =B:50, **beyān kıldıuķ** [121a]/1 =A:118, [29b]/1 =B:118, [41b]/3 =B:159, **bezedük** [226a]/3 =E:108, **birdük** [11b]/4 =B:53, [15b]/3

=B:63, [30a]/3 =B:121, [38a]/5 =B:146, [58b]/5 =B:211, [77a]/1 =B:253, [164a]/1 =N:54, [195b]/4 =N:153, [217b]/2 =M:46, [228a]/2 =E:114, [233a]/4 =E:130, [241b]/3 =E:83, [241b]/5 =E:84, [243a]/4 =E:89, [246a]/1 =E:94, [263a]/1 =N:163, [269b]/5 =B:87, [270a]/1 =B:87, **birge kılduk** [218b]/1 =M:48, **bitidük** [211b]/4 =M:32, [216b]/5 =M:45, **bittük** [34b]/1 =B:136, [92b]/2 =A:7, [95a]/3 =A:16, [140b]/4 =A:52, [104b]/5 =A:53, [222b]/2 =M:59, **bolmaduk** [169a]/4 =N:73, **bulduk** [259a]/2 =M:104, [44b]/4 =B:170, **cem' kılduk** [97b]/1 =A:25, **çıkarılduk** [74a]/1 =B:246, **harām kılduk** [261b]/2 =N:160, **ıdduk** [29b]/2 =B:119, **ıdmaduk** [167a]/3 =N:64, [172a]/5 =N:80, **ıdtuk** [39b]/4 =B:151, [200b]/2 =M:70, [252a]/3 =M:12, **indürdük** [12b]/4 =B:57, [13b]/1 =B:59, [41b]/2 =B:159, [105a]/1 =A:53, [182a]/4 =N:105, [216a]/3 =M:44, [218a]/2 =M:48, [244b]/2 =E:92, [266a]/5 =N:174, **işittük** [90a]/3 =B:285, [141a]/5 =A:193, [161b]/3 =N:46, [161b]/5 =N:46, [250b]/4 =M:7, **keçürdük** [195b]/4 =N:153, **kemiştük** [198a]/5 =M:64, **kılduk** [16a]/4 =B:66, [31a]/3 =B:125, [36b]/3 =B:143, [167b]/1 =N:91, [230a]/3 =E:122, [253a]/1 =M:13, **kılmaduk** [36b]/5 =B:143, [225b]/5 =E:107, **kopğarduk** [12b]/2 =B:56, **kölüğe kılduk** [12b]/3 =B:57, **köndürdük** [242a]/2 =E:84, [242b]/5 =E:87, **köndürmedük** [50a]/2 =B:185, **kötürdük** [15b]/2 =B:63, **kötürdük** [195b]/4 =N:154, **kurtarduk** [10b]/5 =B:49, **kutğarduk** [11a]/4 =B:50, **kuvvetlendürdük** [77a]/2 =B:253, [270a]/2 =B:87, **la'net kılduk** [162b]/1 =N:47, **'afv kılduk** [11b]/2 =B:52, **'ahd kılduk ya'nı buyurduk** [31a]/5 =B:125, **öldürdük** [196b]/3 =N:157, **rūzī birildük** [4b]/3 =B:25, **rūzī kılduk** [45a]/5 =B:172, [77b]/2 =B:254, **sürdük** [253a]/1 =M:13, **teğşürdük** [164a]/5 =N:56, **tilemedük** [166b]/4 =N:62, **tirgüzdük** [230a]/3 =E:122, **uyduk** [105a]/1 =A:53, **uydurduk** [217a]/5 =M:46, [270a]/1 =B:87, **üfürdük** [33a]/2 =B:130, **vaḥy kılduk** [262b]/2 =N:163, [262b]/3 =N:163, **va'de kılıştuk** [11a]/5 =B:51, **vaşiiyet kılduk** [189a]/4 =N:131, **vekīl kılduk** [243b]/1 =E:89, **yarattuk** [245b]/5 =E:94, **yepüştürdük** [253b]/3 =M:14, **yıgmaduk** [192b]/1 =N:141, **yinğmedük** [192a]/5 =N:141, **zulm kılmaduk** [260b]/3 =M:107

Çokluk 2. Şahıs: -dınğız, -dinğiz, -tınğız, -tinğiz

aldınğız [112a]/2 =A:81, **aydınğız** [12a]/5 =B:55, [14a]/3 =B:61, [138b]/5 =A:183, [133b]/5 =A:165, [246a]/3 =E:94, [250b]/4 =M:7, **bağladınğız** [205b]/4 =M:89, **bildinğiz** [16a]/2 =B:65, **bilmedinğiz** [244a]/5 =E:91, **birdinğiz** [69a]/5 =B:233, [152a]/1

=N:20, **bitmedinġiz** [81a]/2 =B:260, **boğazladinġiz** [247b]/1 =M:3, **boldunġuz** [117a]/4 =A:103, **buldunġuz** [176a]/5 =N:91, **cedel kılıştinġiz** [183a]/3 =N:109, **duhül kıldinġiz** [153a]/2 =N:23, **emgendingiz** [121a]/4 =A:118, **ewruldünġüz** [127a]/2 =A:144, **hılâf kılıştinġiz** [18a]/1 =B:72, **ıkrâr kıldinġiz** [112a]/1 =A:81, **kađġandinġiz** [34a]/2 =B:134, [36a]/3 =B:141, **karâr kıldinġiz** [181b]/4 =N:103, **keldinġiz** [245b]/5 =E:94, **kısarladinġiz** [229a]/4 =E:119, **kođtunġuz** [148b]/2 =N:12, [148b]/3 =N:12, [246a]/1 =E:94, **koptunġuz** [249b]/2 =M:6, **kördünġüz** [126b]/5 =A:143, **kurtuldunġuz** [54b]/1 =B:196, **küç kıldinġiz** [12a]/1 =B:54, **küfr ketürdünġüz** [118a]/4 =A:106, **menfa‘at aldınġiz** [153b]/5 =N:24, **müsülmân boldunġuz** [96a]/4 =A:20, **ortak koştunġuz** [241a]/3 =E:81, [241a]/4 =E:81, **öğretildinġiz** [244a]/5 =E:91, **öğrettinġiz** [248a]/5 =M:4, **öldürdünġüz** [17b]/5 =B:72, [138b]/5 =A:183, **ötedinġiz** [181b]/2 =N:103, **sakındinġiz** [126b]/1 =A:142, **sakındinġiz** [60a]/3 =B:214, **şoġbet kılıştinġiz** [107b]/3 =A:66, **tağdır kıldinġiz** [71a]/4 =B:237, **tartıştinġiz** [129a]/3 =A:152, **tileđinġiz** [14b]/4 =B:61, [232a]/5 =E:128, **tuttunġuz** [11b]/1 =B:51, **uluġsındinġiz** [270a]/4 =B:87, **urdunġuz** [18a]/2 =B:73, **ündedinġiz** [222a]/4 =M:58, **yalġanka nisbet kıldinġiz** [270a]/5 =B:87, **yazđinġiz** [129a]/4 =A:152, **yüreksiz boldunġuz** [129a]/3 =A:152, **yüz ewürdünġüz** [15b]/4 =B:64

Çokluk 3. Şahıs: -dılar, -diler, -tılar, -tiler

aldılar [46a]/4 = B:175, [136b]/5 = A:177, [269b]/3 = B:86, [152a]/4 = N:21, **anġdılar** [125a]/2 = A:135, **anġduruldılar** [253a]/3 = M:13, [253b]/3 = M:14, **arturdılar** [191a]/3 = N:137, **arzūladılar** [174b]/5 = N:89, **asmadılar** [196b]/5 = N:157, **aydılar** [4b]/2 = B:25, [7a]/1 = B:32, [16b]/2 = B:67, [16b]/4 = B:68, [17a]/2 = B:69, [17a]/4 = B:70, [17b]/4 = B:71, [26b]/5 = B:111, [28b]/4 = B:116, [29a]/4 = B:118, [33b]/4 = B:133, [34a]/4 = B:135, [40b]/5 = B:156, [44b]/4 = B:170, [47b]/1 = B:177, [73b]/3 = B:246, [73b]/5 = B:246, [74a]/5 = B:247, [75b]/3 = B:249, [76a]/2 = B:250, [87a]/1 = B:275, [90a]/2 = B:285, [97a]/4 = A:24, [110a]/1 = A:75, [112a]/2 = A:81, [121b]/4 = A:119, [128a]/2 = A:147, [131a]/5 = A:156, [134a]/5 = A:167, [134b]/3 = A:168, [136a]/2 = A:173, [138a]/3 = A:181, [138a]/4 = A:181, [138b]/2 = A:183, [171a]/2 = N:77, [179a]/2 = N:97, [179a]/3 = N:97, [192a]/4 = N:141, [192a]/5 = N:141, [195b]/1 = N:153, [197a]/4

= M:61, [198a]/2 = M:64, [201a]/2 = M:72, [201b]/2 = M:73, [204a]/2 = M:82, [204b]/5 = M:85, [208b]/5 = M:22, [209b]/1 = M:24, [214b]/1 = M:41, [231a]/1 = E:124, [233a]/4 = E:130, [234b]/2 = E:136, [235a]/5 = E:138, [235b]/5 = E:139, [243b]/5 = E:91, [253b]/2 = M:14, [254b]/3 = M:17, [259a]/2 = M:104, [270b]/1 = B:88, **ayırt kemişmediler** [195a]/2 = N:152, **azdılar** [202b]/3 = M:77, [202b]/4 = M:77, [236b]/1 = E:140, [263b]/5 = N:167, **azdurdılar** [202b]/4 = M:77, **bedel kıldılar** [140a]/3 = A:187, **bıraktılar** [140a]/2 = A:187, **bildiler** [24a]/5 = B:102, [204a]/5 = M:83, [270b]/5 = B:89, **bilmediler** [243b]/5 = E:91, **birdiler** [87b]/5 = B:277, [113a]/4 = A:86, [116b]/1 = A:100, [233a]/5 = E:130, **birildiler** [23a]/4 = B:101, [37b]/3 = B:144, [38a]/1 = B:145, [59b]/4 = B:213, [95b]/4 = A:19, [97a]/1 = A:23, [139b]/3 = A:186, [140a]/1 = A:187, [161a]/3 = N:44, [162a]/3 = N:47, [163a]/4 = N:51, [189a]/5 = N:131, [222a]/2 = M:57, [248b]/5 = M:5, [249a]/2 = M:5, **bitediler** [30a]/4 = B:121, **bitmediler** [226b]/4 = E:110, **bittiler** [4a]/4 = B:25, [5a]/2 = B:26, [15a]/3 = B:62, [24b]/4 = B:104, [40a]/4 = B:153, [43a]/5 = B:165, [45a]/4 = B:172, [47b]/2 = B:178, [48b]/5 = B:183, [58a]/2 = B:208, [59a]/3 = B:212, [60a]/1 = B:213, [60b]/1 = B:214, [62a]/4 = B:218, [75b]/3 = B:249, [77b]/2 = B:254, [78b]/5 = B:257, [82a]/5 = B:264, [84a]/3 = B:267, [87b]/3 = B:277, [88a]/2 = B:278, [89a]/1 = B:282, [105b]/5 = A:57, [108a]/4 = A:68, [116a]/5 = A:100, [116b]/5 = A:102, [121a]/3 = A:118, [124a]/3 = A:130, [126a]/4 = A:140, [126b]/1 = A:141, [128b]/1 = A:149, [131a]/4 = A:156, [143b]/1 = A:200, [151a]/4 = N:19, [156a]/1 = N:29, [160a]/5 = N:43, [163b]/1 = N:51, [164b]/3 = N:57, [165b]/1 = N:59, [166a]/1 = N:60, [168b]/5 = N:71, [170a]/5 = N:76, [177b]/3 = N:94, [186a]/5 = N:122, [190a]/2 = N:135, [190b]/2 = N:136, [191a]/1 = N:137, [191a]/2 = N:137, [193a]/3 = N:144, [195a]/1 = N:152, [200a]/4 = M:69, [203b]/5 = M:82, [204a]/1 = M:82, [205a]/3 = M:87, [206b]/1 = M:90, [212b]/5 = M:35, [219b]/4 = M:51, [220b]/2 = M:53, [220b]/5 = M:54, [221b]/4 = M:56, [222b]/5 = M:57, [242b]/1 = E:82, [249b]/2 = M:6, [251a]/1 = M:8, [251b]/1 = M:9, [251b]/4 = M:11, [255a]/5 = M:93, [255b]/4 = M:94, [256a]/3 = M:95, [258a]/3 = M:101, [259a]/4 = M:105, [259b]/2 = M:106, [265b]/5 = N:173, [266b]/1 = N:175, [267b]/4 = M:1, [268a]/3 = M:2, **bogazladılar** [17b]/4 = B:71, **boldılar** [5a]/3 = B:26, [14b]/5 = B:61, [15a]/3 = B:62, [23b]/3 = B:102, [44a]/2 = B:167, [45a]/2 = B:171, [59a]/2 = B:212, [79a]/1 = B:257, [113a]/4 = A:86, [114a]/1 = A:90, [114a]/2 = A:90, [114a]/3 = A:91, [119b]/2 = A:112, [121b]/4 = A:119, [161b]/2 = N:46, [163a]/3 = N:50, [200a]/4 = M:69, [200b]/5 = M:71, [200b]/6 = M:71, [214b]/2 = M:41, [216a]/4 = M:44, [216a]/5 = M:44, [220b]/4 = M:53, [258b]/2 = M:102, [260a]/5 = M:107,

[261b]/2 = N:160, **buyurulldılar** [166a]/3 = N:60, **çattılar** [224a]/4 = E:100, **çıkardılar** [52b]/3 = B:191, **çıkarıldılar** [142a]/2 = A:195, **çıktılar** [72b]/5 = B:243, [76a]/2 = B:250, [130b]/3 = A:154, [197a]/5 = M:61, **emdürdiler** [152b]/5 = N:23, **ewrıldiler** [136a]/3 = A:174, [176a]/3 = N:91, **ewrıldiler** [74a]/3 = B:246, **ğazāt kıldılar** [131b]/1 = A:156, **haddin keçtiler** [16a]/2 = B:65, **harc kıldılar** [157b]/2 = N:34, **hicret kıldılar** [142a]/2 = A:195, **ısırdılar** [121b]/4 = A:119, **icābet kıldılar** [135b]/2 = A:172, **içtiler** [220b]/3 = M:53, [226a]/5 = E:109, [75b]/2 = B:249, **i‘rāz kıldılar** [131a]/1 = A:155, **işittiler** [204a]/4 = M:83, **kağgandılar** [34a]/2 = B:134, [36a]/3 = B:141, [56b]/4 = B:202, [131a]/3 = A:155, [156b]/5 = N:32, [174b]/3 = N:88, [213b]/4 = M:38, **keçtiler** [34a]/2 = B:134, [36a]/3 = B:141, [60a]/4 = B:214, **keldiler** [139a]/2 = A:184, [140a]/4 = A:188, [166b]/4 = N:62, [167a]/4 = N:64, [175b]/1 = N:90, [197a]/3 = M:61, **kelindiler ya‘nī körıldiler** [4b]/3 = B:25, **kelmediler** [241b]/4 = M:41, **kıldılar** [69b]/5 = B:234, [72b]/1 = B:240, [82a]/1 = B:262, [87b]/4 = B:277, [105a]/2 = A:54, [105b]/5 = A:57, [121a]/1 = A:117, [138a]/1 = A:180, [140a]/4 = A:188, [186a]/5 = N:122, [193b]/3 = N:146, [193b]/4 = N:146, [210a]/5 = M:27, [216a]/4 = M:44, [231a]/3 = E:124, [236a]/5 = E:140, [125a]/1 = A:135, [125a]/4 = A:135, [233b]/3 = E:132, [13b]/1 = B:59, [39b]/2 = B:150, [164b]/3 = N:57, [224a]/3 = E:100, [234b]/1 = E:136, [251b]/1 = M:9, [4a]/5 = B:25, [255a]/5 = M:93, [265b]/5 = N:173, **kıldındılar** [60a]/5 = B:214, [86a]/2 = B:273, [198a]/2 = M:64, **kılıştılar** [46b]/2 = B:176, [59b]/3 = B:213, [60a]/1 = B:213, [77a]/4 = B:253, [261a]/1 = N:157, **kılmadılar** [13a]/1 = B:57, [125a]/3 = A:135, [127b]/4 = A:146, [140a]/5 = A:188, **kirdiler** [197a]/4 = M:61, **koğıttılar** [253a]/3 = M:13, **koptılar** [192b]/5 = N:142, **korıttılar** [146b]/4 = N:9, **koştılar** [139b]/4 = A:186, [203b]/5 = M:82, **köçtiler** [62a]/5 = B:218, **könıldiler** [35a]/2 = B:137, [96a]/4 = A:20, **kördiler** [43b]/4 = B:166, **körklüglük kıldılar** [135b]/4 = A:172, **küç kıldılar** [43b]/1 = B:165, [121a]/1 = A:117, [125a]/1 = A:135, [167a]/4 = N:64, [264a]/1 = N:168, **küfr ketürdiler** [25a]/1 = B:105, [91b]/2 = A:4, [93a]/2 = A:10, [93b]/3 = A:12, [105b]/3 = A:56, [120b]/2 = A:116, [123b]/2 = A:127, [128b]/2 = A:149, [128b]/4 = A:151, [131a]/5 = A:156, [164a]/4 = N:56, [174b]/5 = N:89, [181a]/1 = N:102, [191a]/2 = N:137, [201b]/4 = M:73, [202b]/5 = M:78, [203a]/5 = M:80, [205a]/2 = M:86, [213a]/2 = M:36, [247b]/3 = M:3, [251b]/2 = M:10, [258b]/4 = M:103, [263b]/4 = N:167, [264a]/1 = N:168, **nisbet kıldılar** [8b]/4 = B:39, [93b]/1 = A:11, [200b]/4 = M:70, [205a]/2 = M:86, [251b]/2 = M:10, **‘ārlandılar** [266a]/2 = N:173, **onıgardılar** [41b]/5 = B:160, [113b]/5 = A:89, [193b]/3 = N:146, **oturdılar** [134b]/3 = A:168, **öldiler** [114a]/4 = A:91, [42a]/2 = B:161, **öldürdiler**

[179a]/1 =N:97, [236a]/4 =E:140, **öldürmediler** [196b]/4 =N:157, [261a]/3 =N:157, **öldürüldiler** [135a]/1 =A:169, [142a]/3 =A:195, **öldürüştiler** [142a]/3 =A:195, **örttiler** [220b]/1 =M:52, [270b]/4 =B:89, [270b]/5 =B:89, **rûzî birildiler** [4b]/1 =B:25, **sakındılar** [59a]/4 = B:212, [94b]/4 = A:15, [135b]/4 = A:172, [142b]/4 = A:198, **satgaştılar** [93b]/5 = A:13, [121b]/4 = A:119, **sattılar** [24b]/1= B:102, **secde kıldılar** [7b]/1= B:34, **sıdılar** [76a]/4 = B:251, **sizdiler** [200b]/5 =M:71, **süwdiler** [121a]/4 =A:118, **tağıldılar** [117b]/5 = A:105, **tandılar** [8b]/4= B:39, [42a]/2= B:161, [142b]/2 = A:196, [160a]/3 = N:42, [163a]/5 = N:51, [170b]/1 = N:76, [173b]/3 = N:84, [180a]/5 = N:101, [137a]/2 = A:178, **taratıldılar** [60a]/5 = B:214, **tegdiler** [145b]/1 =N:6, **tegrüldiler** [142a]/3 =A:195, **tevbe kıldılar** [41b]/5= B:160, [113b]/5 = A:89, [212b]/3 = M:34, **tilediler** [125a]/2 =A:135, [195a]/5 =N:153, **tilendiler** [216b]/1 =M:44, **tokuş kıldılar** [126b]/3 = A:142, **tuttılar** [148a]/5 = N:12, [222a]/5 = M:58, [248b]/2 = M:4, **tutundılar** [195b]/3 = N:153, [222a]/1 = M:57, **uluğsındılar** [266a]/2 = N:173, **unuttılar** [253a]/3 = M:13, [253b]/2 = M:14, **uruştılar** [62a]/5 = B:218, **uydılar** [23b]/1= B:102, [43b]/4= B:166, [44a]/1= B:167, [105a]/5 = A:55, [108a]/3 = A:68, [136a]/4 = A:174, **uyuldılar** [43b]/4= B:166, **yandurdılar** [198b]/2 = M:64, **yapuştılar** [193b]/3 = N:146, [266b]/2 = N:175, **yaydılar** [173a]/2 = N:83, **yazdılar** [15a]/2= B:61, [119b]/4 = A:112, [160a]/3 = N:42, [203a]/2 = M:78, **yazmadılar** [17b]/5= B:71, **yetmediler** [135a]/4 =A:170, **yıgıldılar** [263b]/5 = N:167, [268b]/3 = M:2, **yıgıldılar** [136a]/1 = A:173, **yıglındılar** [261b]/5 = N:161, **yidiler** [255b]/1 =M:93, **yüridiler** [131a]/5 =A:156

2.7.5.2. Geniş Zaman Çekimi

-r; -ur / -ür; -ır / -ir;’dir.

1. -ar / -er

Teklik 1. Şahıs: -ar men, -er men

korkar men [210b]/5 =M:28, [241a]/2 =E:81

ürer men [103b]/4 =A:49

körer men [239b]/1 =E:74

Teklik 2. Şahıs: -ar sen, -er sen; -ar sin

körer sen [197b]/1 =M:62, [220a]/2 =M:52, [203a]/4 =M:80

tutar sin [97b]/4 =A:26

Teklik 3. Şahıs: -ar, -er

açar [231b]/1 =E:125, **aķar** [4b]/1 =B:25, **aşar** [231b]/3 =E:125, **biter** [68a]/5 =B:232, [143a]/2 =A:199, **çıkār** [18b]/1 =B:74, [18b]/2 =B:74, **örter** [85b]/1 =B:271, [121b]/1 =A:118, [211b]/1 =M:31, **satar** [58a]/1 =B:207, **sizer** [86a]/3 =B:273, **süwer** [53b]/5 =B:195, [64b]/1 =B:222, [110a]/4 =A:76, [114b]/2 =A:92, [124b]/5 =A:134, [128a]/1 =A:146, [128a]/5 =A:148, [132a]/5 =A:159, [215b]/4 =M:42, [221a]/2 =M:54, [253b]/1 =M:13, [255b]/3 =M:93,

Çokluk 1. Şahıs: -ar miz, -er miz

uyar miz [44b]/4 =B:170, **tutar miz** [204b]/3 =M:84, **ķorkār miz** [220a]/4 =M:52, **ķoyar miz** [226b]/5 =E:110, **yıġar miz** [232a]/4 =E:128, **körer miz** [37a]/5 =B:144, **biter miz** [194b]/3 =N:150, **ewrer miz** [225b]/1 =E:105, **ewürer miz** [226b]/3 =E:110

Çokluk 2. Şahıs: -ar siz, -er siz

baķar siz [11a]/5 =B:50, [12b]/2 =B:55, [126b]/5 =A:143, **biter siz** [119a]/1 =A:110, **buyurar siz** [118b]/5 =A:110, **ortāk ķoşar siz** [240b]/1 =E:78, [240b]/5 =E:80, **örter siz** [108b]/5 =A:71, [244a]/4 =E:91, [254a]/2 =M:15, [257b]/5 =M:99, **süwer siz** [121b]/2 =A:119, [129a]/4 =A:152, **tutar siz** [65a]/3 =B:225, **yıġar siz** [116a]/3 =A:99, [119a]/1 =A:110, [260a]/1 =M:106, **yular siz** [269a]/2 =B:85

Çokluk 3. Şahıs: -arlar, -erler

ant iķerler [65a]/5 =B:226, [166b]/4 =N:62, [260a]/2 =M:106, [260b]/2 =M:107, **baķarlar** [58b]/2 = B:210, **biterler** [120a]/3 =A:114, [163a]/4 =N:51, [203b]/2 =M:81, [224a]/3 =E:99, [244b]/4 =E:92, [244b]/5 =E:92, [262a]/3 =N:162, [270b]/2 =B:88, **bozarlar** [5b]/1 = B:27, **ķatarlar** [97b]/1 = A:24, [163a]/2 = N:50, [227b]/3 = E:112,

[235a]/5 = E:137, [235b]/4 = E:138, [258b]/4 = M:103, **haddin keçerler** [15a]/2 = B:61, [203a]/2 = M:78, **iwerler** [120a]/4 = A:114, [136b]/3 = A:176, [197b]/1 = M:62, [214a]/5 = M:41, [220a]/3 = M:52, **kesserler** [5b]/2 = B:27, **koðarlar** [69b]/3 = B:234, [72a]/3 = B:240, **koparlar** [260b]/1 = M:107, **korðarlar** [157b]/4 = N:34, [209a]/3 = M:23, [171a]/1 = N:77, **körerler** [43b]/1 = B:165, [94a]/1 = A:13, **küyerler** [65b]/3 = B:228, [69b]/3 = B:234, [192a]/3 = N:141, **örterler** [38b]/2 = B:146, [41b]/2 = B:159, [45b]/5 = B:174, [130a]/5 = A:154, [134b]/3 = A:167, [159a]/2 = N:37, [197b]/1 = M:61, **satarlar** [169b]/2 = N:74, **sizerler** [10a]/4 = B:46, [75b]/4 = B:249, [130a]/3 = A:154, **soralar** [51b]/3 = B:189, [60b]/2 = B:215, [61a]/4 = B:217, [62b]/2 = B:219, [62b]/4 = B:219, [63a]/1 = B:220, [64a]/2 = B:222, **süwerler** [43a]/5 = B:165, [140a]/4 = A:188, [221a]/2 = M:54, **tutarlar** [191a]/5 = N:139, [203a]/4 = M:80, **uðarlar** [223b]/1 = E:98, **uyarlar** [92a]/4 = A:7, [155b]/3 = N:27

2. -ur, -ür, -(y)ur, -(y)ür

Teklik 1. Şahıs: -ur men, -ür men, -(y)ur men, -(y)ür men

ant yāðu kıılır men [167b]/1 = N:65, **aytur men** [11a]/2 = B:49, **başlayur men** [91a]/1 = A: sure başı, [143b]/3 = N: sure başı, [267b]/3 = M: sure başı, **bilür men** [6b]/3 = B:30, [7a]/4 = B:33, [7a]/5 = B:33, [80b]/4 = B:259, **birür men** [32a]/1 = B:126, [104a]/1 = A:49, **endāze kıılır men** [103b]/3 = A:49, **hüküm kıılır men** [105b]/1 = A:55, **icābet kıılır men** [50a]/4 = B:186, **kābül kıılır men** [42a]/1 = B:160, **kınayur men** [105b]/3 = A:56, [105b]/3 = A:56, **kısırlayur men** [32a]/1 = B:126, **onğaltur men** [103b]/5 = A:49, **şığur men** [16b]/3 = B:67, **sıwındurur men** [100b]/1 = A:36, **tağı öldürür men** [79b]/2 = B:258, **tirgürür men** [79b]/2 = B:258, [104a]/1 = A:49

Teklik 2. Şahıs: -ur sen, -ür sen, -ursun, -(y)ur sen, -(y)ür sen, -(y)ur sun

aytursun [122b]/5 = A:24, [172b]/2 = N:81, **‘aziz kıılır sen** [97b]/4 = A:26, **birür sen** [97b]/3 = A:26, [98a]/3 = A:27, **çıkarur sen** [98a]/2 = A:27, [98a]/3 = A:27, **h‘ār kıılır sen** [97b]/5 = A:26, **kiwürür sen** [98a]/1 = A:27, **muṭṭali‘ bolur sen** [253a]/4 = M:13, **unayursun** [37b]/1 = B:144

Teklik 3. Şahıs: -ur, -ür, -(y)ur, -(y)ür

açuk kılar [51a]/5 =B:187, [207b]/5 =M:19, [254a]/2 =M:15, **açarur yüzler takı kararur** [118a]/2 =A:106, **alur** [267a]/2 =N:176, **arığ kılar** [163a]/1 =N:49, [32b]/5 =B:129, [39b]/5 =B:151, **arığlayur** [6b]/2 =B:30, **aritur** [133b]/1 =A:164, **arturur** [87b]/2 =B:276, [266a]/1 =N:173, **arzūlayur** [99a]/2 =A:30, **āsān bolur** [54b]/2 =B:196, **asıg kılar** [42b]/4 =B:164, **aytur** [29a]/2 =B:117, [220b]/2 =M:53, **azdurur** [5a]/4 =B:26, **barılır** [18b]/1 =B:74, **beyān kılar** [62b]/5 =B:219, [64a]/1 =B:221, [67a]/4 =B:230, [72b]/4 =B:242, [84a]/1 =B:266, [206b]/4 =M:89, [267b]/1 =N:176, **bildürür** [226b]/2 =E:109, [44a]/2 =B:167, **bilür** [55a]/4 =B:197, [63a]/3 =B:220, [68b]/1 =B:232, [78a]/2 =B:255, [85a]/3 =B:270, [166b]/5 =N:63, [257b]/1 =M:97, [257b]/5 =M:99, [98b]/4 =A:29, [99a]/1 =A:30, **birilür** [88b]/5 =B:281, **birür** [221a]/5 =M:54, [265b]/5 =N:165, [84b]/4 =B:269, [105b]/5 =A:57, [109b]/1 =A:73, **bitiyür** [172b]/2 =N:81, **bolur** [74a]/5 =B:247, [103a]/3 =A:47, [103b]/5 =A:49, [183a]/5 =N:109, [224b]/2 =E:101, [234a]/5 =E:135, [261b]/1 =N:159, **bulur** [255b]/5 =M:94, **buyurur** [9b]/5 =B:44, [16b]/1 =B:67, [44b]/2 =B:169, [84b]/3 =B:268, [111b]/2 =A:80, [117b]/3 =A:104, [165a]/1 =N:58, **cedel kılar** [183a]/4 =N:109, **cevāb aytur** [266b]/5 =N:176, **cevāb birür** [187b]/3 =N:27, **çakarur** [78b]/5 =B:257, [246b]/1 =E:95, [254b]/1 =M:16, **dar kılar takı kinğ kılar** [73b]/1 =B:245, **ewrülür** [37a]/2 =B:143, **haber birür** [218b]/5 =M:48, [259b]/1 =M:105, [94b]/4 =A:15, [222b]/4 =M:60, [226a]/4 =E:108, **harc kılar** [198a]/3 =M:64, **hās kılar** [25a]/3 =B:105, **hāşş kılar** [109b]/2 =A:74, **hilāf kılışur** [219a]/1 =M:48, **hüccetleşür** [240b]/4 =E:80, **hüküm kılar** [192b]/2 =N:141, [216a]/4 =M:44, [256a]/5 =M:95, [268a]/2 =M:1, [28a]/1 =B:113, **indürülür** [258a]/5 =M:101, **i' rāz kılar** [97a]/2 =A:23, **isteyür** [178a]/1 =N:94, [83a]/3 =B:265, **işāret kılar** [227a]/5 =E:112, **kabül kılar** [210b]/2 =M:27, [214a]/1 =M:39, **kağgurtur** [122a]/2 =A:120, **kat kat kılar** [81b]/4 =B:261, **kaytarılır** [58b]/4 =B:210, [118b]/4 =A:104, **kazğanur** [183b]/3 =N:111, **keçürür** [254a]/3 =M:15, **keldürür** [79b]/3 =B:258, **kelür** [123a]/2 =A:125, [130a]/2 =A:152, **kılar** [57b]/1 =B:205, [101b]/4 =A:40, [194a]/1 =N:147, [231a]/2 =E:124, [231b]/2 =E:125, [231b]/4 =E:125, [244a]/3 =E:91, **kınayur** [124a]/1 =A:129, [207b]/2 =M:18, [214a]/3 =M:40, [266a]/2 =N:173, **kirür** [102b]/2 =A:44, **kiterür** [87b]/1 =B:276, **korkutur** [98b]/2 =A:28, [99a]/3 =A:30, [136b]/1 =A:175, **köndürür** [5a]/4 =B:26, [243a]/1 =E:88, [254a]/5 =M:16, [254b]/2 =M:16, [36b]/2 =B:142, [60a]/2 =B:213, [85b]/3 =B:272, [113a]/4 =A:86, **körgüzür** [18a]/3 =B:73, **kötürür** [32a]/3 =B:127,

[75a]/2 =B:248, **ķutlandurur** [94a]/2 =A:13, **kũfr ketũrũlũr** [191b]/4 =N:140, **la‘net ķılur** [41b]/4 =B:159, **mashāra ķılınur** [191b]/4 =N:140, **mekr ķılur** [231a]/5 =E:124, **mĩrāş alınur** [148b]/4 =N:12, **mũjde birũr** [101b]/1 =A:39, [102b]/4 =A:45, **naḡaķa ķılur** [82b]/2 =B:264, **namāz ķılur** [101a]/5 =A:39, ‘**ayb ķılur** [222b]/2 =M:59, **oķınur** [187b]/4 =N:127, **oķıyur** [23b]/1 =B:102, [32b]/4 =B:129, [39b]/5 =B:151, [133b]/1 =A:164, **oķunur** [116b]/3 =A:101, [268a]/1 =M:1, **õç alur** [256b]/4 =M:95, **õğretũr** [32b]/4 =B:129, [40a]/1 =B:151, [103b]/1 =A:48, [133b]/2 =A:164, **õğũtlenũr** [68a]/4 =B:232, **õğũtleyũr** [165a]/4 =N:58, [67b]/5 =B:231, **õldũrũlũr** [40b]/1 =B:154, **õldũrũr** [5b]/5 =B:28, [79b]/2 =B:258, **õldũrũşũr** [93b]/5 =A:13, **õtũnç birũr** [73a]/5 =B:245, **rağbetsizlik ķılur** [32b]/6 =B:130, **rũzĩ ķılur** [101a]/2 =A:37, [59a]/4 =B:212, **saķlayur** [199b]/3 =M:67, **seḡũndũrũr** [17a]/4 =B:69, **sõzleyũr** [103a]/2 =A:46, **şefā‘at ķılur** [78a]/2 =B:255, **taḡḡa ketũrũr** [57a]/4 =B:204, **Taḡḡĩ birũr** [74b]/3 =B:247, **tanuķ ķılur** [57a]/5 =B:204, **tanuķluk birũr** [263b]/2 =N:166, **tegrũlũr** [132b]/5 =A:161, **tileyũr** [49b]/5 =B:185, [129a]/5 =A:152, [136b]/4 =A:176, [155a]/4 =N:26, [155b]/2 =N:27, [155b]/3 =N:27, [155b]/4 =N:28, [166a]/4 =N:60, [174b]/3 =N:88, [193a]/5 =N:144, [206b]/4 =M:91, [219a]/4 =M:49, [234a]/1 =E:133, [250b]/1 =M:6, **tirgũrũr** [6a]/1 =B:28, [18a]/3 =B:73, [79b]/2 =B:258, [80a]/2 =B:259, **tirgũrũr taķĩ õldũrũr** [131b]/3 =A:156, **tõkilũr** [204a]/5 =M:83, **tutunur** [43a]/4 =B:165, **umandurur** [186a]/2 =N:120, **ũn ķılur** [45a]/2 =B:171, **ũndeyũr** [63b]/5 =B:221, [129b]/4 =A:153, [141a]/5 =A:193, **ũndũrũr** [14a]/5 =B:61, **ũrũlũr** [239a]/4 =E:73, **ũşeyũr** [211a]/5 =M:31, **va‘de ķılur** [84b]/2 =B:268, [84b]/3 =B:268, [186a]/2 =N:120, **vaşıyyet ķılınur** [149a]/3 =N:12, **vaşıyyet ķılur** [147a]/3 =N:11, [147b]/5 =N:11, **yaratur** [103a]/5 =A:47, [207a]/3 =M:17, **yarılur** [18b]/2 =B:74, **yāĩ birũr** [132b]/2 =A:160, **yarlıkayur** [124a]/1 =A:129, [125a]/3 =A:135, [162b]/3 =N:48, [185a]/3 =N:116, [207b]/1 =M:18, [214a]/4 =M:40, **yiyyũr** [138b]/4 =A:183, [238b]/3 =E:145, **yũriyyũr** [230a]/4 =E:122, **ziyān birũr** [24a]/4 =B:102,

Çokluk 1. Şahıs: -ur miz, -ũr miz, urmuz, -(y)ur miz, -(y)ũr miz

arıḡlayur miz [6b]/2 =B:30, **cezā birũr miz** [242a]/5 =E:84, **çıkāur miz** [223b]/3 =E:99, **dõst ķılur miz** [232b]/5 =E:129, **keḡũrũr miz** [80b]/4 =B:259, **kelũr miz** [25a]/5 =B:106, **ķopḡarur miz** [80b]/3 =B:259, **ķoyu birũr miz** [137a]/2 =A:178, [137a]/3 =A:178, **ķõrgũzũr miz** [239b]/3 =E:75, **ķõtũrũr miz** [241b]/4 =E:83, **oķıyur miz** [76b]/4 =B:252,

[106a]/1 =A:58, **okuyurmuz** [118b]/2 =A:108, **tapunur miz** [33b]/4 =B:133, **tezgindürür miz** [126a]/3 =A:140, **tileyür miz** [235b]/1 =E:138, **vahy kılmur miz** [102b]/1 =A:44

Çokluk 2. Şahıs: -ur siz, -ür siz, -ursuz, -(y)ur siz, -(y)ür siz

āṣkāra kılmur siz [7a]/5 =B:33, [257b]/5 =M:99, **aytur siz** [160b]/1 =N:43, **barursuz** [129b]/3 =A:153, **belgürtür siz** [244a]/4 =E:91, **buyrulursuz** [17a]/1 =B:68, **ceza birilür siz** [245b]/2 =E:93, **ewrülür siz** [246b]/3 =E:95, **harc kılmursuz** [84a]/5 =B:267, **hilāf kılışur siz** [219a]/1 =M:48, **hilāf kılmursuz** [105b]/2 =A:56, **hüccet kılışursuz** [107b]/4 =A:66, **iglenür siz** [182a]/2 =N:104, **isteyür siz** [178a]/1=N:94, **isteyürsüz** [112a]/5 =A:83, [116a]/3 =A:99, **kāfir bolur siz** [116b]/3 =A:101, **kāfir bolursuz** [116a]/1 =A:98, **karışturursuz** [108b]/4 =A:71, **kaytarılursuz** [6a]/1 =B:28, [73b]/2 =B:235, [88b]/4 =B:281, [112b]/2 =A:83, **kılmur siz** [116a]/5 =A:99, [130a]/1 =A:153, [178a]/3 =N:94, [188b]/3 =N:128, [190b]/2 =N:135, [244a]/3 =E:91, [251a]/5 =M:8, [269b]/2 =B:85, **kılmursuz** [18b]/4 =B:74, [26b]/5 =B:110, [36a]/2 =B:140, [39a]/2 =B:149, [69b]/2 =B:233, [70a]/1 =B:244, [71b]/3 =B:237, [83b]/1 =B:265, [85b]/2 =B:271, [116a]/2 =A:98, [131b]/3 =A:156, [138a]/2 =A:180, [202a]/5 =M:76, **kizleyürsüz** [104a]/2 =A:49, **kulluk kılmursuz** [33b]/3 =B:133, [45b]/1 =B:172, **okuyursuz** [10a]/1 =B:44, **öğretür siz** [248b]/1 =M:4, **rağbet kılmur siz** [188a]/1 =N:127, **rāzī bolursuz** [89b]/5 =B:282, **tileyürsüz** [14b]/2 =B:61, [25b]/4 =B:108, **turursuz** [70b]/5 =B:236, **umanur siz** [182a]/3 =N:104, **unutursuz** [9b]/5 =B:44, **va'de kılmur siz** [234a]/2 =E:134, **vaşiyet kılmursuz** [148b]/4 =N:12, **yıgılur siz** [132a]/1 =A:158, [156b]/1 =N:31, [239a]/1 =E:72, [257a]/3 =M:96, **yıgılursuz** [57a]/4 =B:203, **yitürür siz** [205b]/5 =M:89,

Çokluk 3. Şahıs: -urlar, -ürler, -(y)urlar, -(y)ürler

alurlar [169b]/2 = N:74, [232a]/2 = E:126, **arıturlar** [162b]/5 = N:49, **ayırt kemişürler** [24a]/2 =B:102, **aynaturlar** [48b]/2= B:181, **ayturlar** [5a]/3= B:26, [24a]/1= B:102, [92b]/2 = A:7, [95a]/2 = A:16, [110a]/2 = A:75, [110b]/5 = A:78, [111a]/1 = A:78, [130a]/4 = A:154, [130b]/1 = A:154, [134b]/1 = A:167, [161b]/3 = N:46, [163a]/5 = N:51, [166a]/1 = N:60, [170a]/2 = N:75, [171b]/3 = N:78, [171b]/4 = N:78, [172a]/5 = N:81, [194b]/2 = N:150, [201b]/3 = M:73, [204b]/1 = M:83, [214b]/5 = M:41, [220a]/4 = M:52, [233a]/2 = E:130, [248a]/3 = M:4, **azdururlar** [229a]/4 = E:119, **bedel kılmurlar**

[140a]/3 = A:187, **bilürler** [29b]/1 =B:118, [37b]/4 =B:144, [38a]/5 =B:146, [38b]/1 =B:146, [38b]/2 =B:146, **bilürler** [5a]/2 =B:26, [67a]/4 =B:230, [110a]/3 =A:75, [111a]/2 =A:78, [125a]/4 =A:135, [219b]/3 =M:50, [223a]/3 =E:97, [225b]/2 =E:105, [228a]/2 =E:114, **birürler** [221b]/2 =M:55, **boğazlayurlar** [11a]/1= B:49, **bolurlar** [210a]/3 = M:26, [226b]/5 = E:110, **buyururlar** [96b]/2 = A:21, [120a]/3 = A:114, [159a]/1 = N:37, **büktürürler** [110b]/3 =A:78, **çıkarurlar** [79a]/1 = B:257, [173a]/4 = N:83, **emzürürler** [68b]/2 =B:233, **endişe kılurlar** [141a]/1 = A:191, **ewrülürler** [202a]/4 =M:75, [216a]/1 =M:43, **iglenürler** [182a]/2 =N:104, **isteyürler** [191b]/2 =N:139, [219b]/2 =M:50, [268a]/2 =M:2, **kağğanurlar** [229b]/2 = E:120, [229b]/3 = E:120, [233a]/1 = E:129, **kaytarılurlar** [269b]/1 = B:85, **kelürler** [149b]/5 =N:15, [150a]/5 =N:16, **kemişürler** [102b]/2 =A:44, **kılayurlar** [270b]/4 = B:89, **kılışurlar** [28a]/2= B:113, **kılurlar** [5b]/3= B:27, [10b]/5= B:49, [13a]/2= B:57, [17b]/5= B:71, [34a]/3= B:134, [37b]/5= B:144, [45b]/5= B:174, [60b]/3 = B:215, [61b]/4 = B:217, [62b]/4 = B:219, [67a]/3 = B:230, [81b]/1 = B:261, [81b]/5 = B:262, [83a]/2 = B:265, [86b]/1 = B:274, [102b]/3 = A:44, [110a]/4 = A:77, [120b]/4 = A:117, [122a]/4 = A:120, [124b]/4 = A:134, [133a]/4 = A:163, [137b]/4 = A:180, [148b]/1 = N:12, [149b]/5 = N:15, [150a]/5 = N:16, [150b]/2 = N:17, [150b]/3 = N:17, [150b]/5 = N:18, [159a]/1 = N:37, [159a]/4 = N:38, [161a]/4 = N:44, [163b]/4 = N:54, [172b]/3 = N:81, [182b]/3 = N:107, [183a]/1 = N:108, [183a]/2 = N:108, [192b]/4 = N:142, [197b]/3 = M:62, [198a]/1 = M:63, [198b]/3 = M:64, [199b]/1 = M:66, [201a]/1 = M:71, [203a]/3 = M:79, [212a]/4 = M:33, [212a]/5 = M:33, [215b]/5 = M:43, [217b]/5 = M:47, [221a]/3 = M:54, [221b]/2 = M:55, [224b]/1 = E:100, [226a]/1 = E:108, [226a]/5 = E:108, [228b]/3 = E:116, [230a]/1 = E:121, [230b]/2 = E:122, [232a]/3 = E:127, [233b]/4 = E:132, [235a]/1 = E:136, [243a]/3 = E:88, [245a]/1 = E:92, [253b]/5 = M:14, **kıştururlar** [161b]/2 = N:46, [253a]/2 = M:13, [214b]/4 = M:41, **kirürler** [187a]/2 =N:124, **korķuturlar** [233a]/3 = E:130, **körķüzürler** [192b]/5 =N:142, **küç kılurlar** [121a]/2 = A:117, **küfr ketürürler** [15a]/1 =B:61, [119b]/3 =A:112, küfr ketürürler [96b]/1 =A:21, [194b]/1 =N:150, **okıyurlar** [27b]/4= B:113, [30a]/4= B:121, [120a]/1 = A:113, **oynayurlar** [244b]/1 = E:91, **öğretürler** [23b]/3 =B:102, [24a]/1 =B:102, [24a]/4 =B:102, **öğütlenürler** [168a]/2 =N:66, **öldürürler** [15a]/1 =B:61, [96b]/1 =A:21, [96b]/2 =A:21, [119b]/4 =A:112, [200b]/4 =M:70, [52a]/5 =B:190, **ölürler** [151a]/2 =N:18, [69b]/2 =B:234, [72a]/2 =B:240, **örtükürler** [182b]/4 =N:108, **rūzī birilürler** [135a]/2 =A:169, **saklayurlar** [245a]/1 = E:92, **secde kılurlar** [120a]/2 = A:113, **sewünürler** [122a]/3

=A:120, [140a]/4 =A:188, **süwünürler** [135a]/3 =A:170, [135a]/5 =A:171, **tanukluk**
birürler [263b]/3 =N:166, **tileyürler** [11a]/2 =B:49, [161a]/4 =N:44, [166a]/2 =N:60,
[176a]/1 =N:91, [187b]/3 =N:127, [194b]/1 =N:150, [194b]/4 =N:150, [195a]/4 =N:153,
[213b]/1 =M:37, [266b]/4 =N:176, ulaşurlar [175a]/5 = N:90, **umanurlar** [62b]/1 =
B:218, **uruşurlar** [170a]/5 = N:76, [170b]/1 = N:76, **ündenürler** [97a]/1 =A:23,
ündeyürler [63b]/4 =B:221, [117b]/3 =A:104, **yād kılurlar** [140b]/5 = A:191, **yalğan**
sözleyürler [228b]/3 =E:116, **yığlınurlar** [166b]/2 = N:61, **yyürler** [86b]/4 =B:275,
[146b]/5 =N:10, [147a]/1 =N:10, [202a]/3 =M:75, **yobılayurlar** [59a]/3 = B:212

3. -r

Çokluk 1. Şahıs: -r miz, -r biz (Diğer şekillerinin örneği metinde mevcut değildir.

arığlar miz [6b]/2 =B:30

2.7.5.3. Geniş Zamanın Olumsuzu

Teklik 1. Şahıs: -mas men, -mes men, maz men

bulmaz men [238b]/2=E:145,

erklenmes men [209b]/5=M:25,

ermez men [210b]/4=M:28, [225a]/5=E:104, [240b]/3=E:79,

korğmaz men [240b]/5=E:80,

süwmez men [240a]/1=E:76,

žäyi' kılmas men [141b]/5=A:195,

Teklik 2. Şahıs: -mas sen, -mes sen, -maz sen, -mez sen, -mas sin

ermes sen [177b]/5=N:94, **ermez sen** [225b]/5=E:107, **hılāf kılmas sen** [141b]/4=A:194,

kışmaz sin [253a]/4=M:13, **teklif kılınmas sin** [173b]/1=N:84,

Teklik 3. Şahıs: -mas , -mes, -maz, -mez

alınmas [10b]/4=B:48, **anğmaz** [241a]/2=E:80, **arığ kılmas** [46a]/3=B:174, [110b]/2=A:77, **asığ kılmas** [24a]/4=B:102, [30b]/4=B:123, **azdurmas** [5a]/5=B:26, **bakmaz** [110b]/2=A:77, **bilmes** [10a]/2=B:44, [72a]/2=B:239, [92b]/1=A:7, [107b]/3=A:65, [184a]/5=N:113, **bilmez** [40a]/2=B:151, **birilmes** [269b]/4=B:86, **bititmes** [82b]/3=B:264, **bulmaz** [31a]/3=B:124, **buyurmas** [111b]/1=A:80, **döst tutmas** [25a]/1=B:105, **ermes** [17b]/2=B:71, [27b]/2=B:113, [27b]/3=B:113, [36a]/1=B:140, [37b]/4=B:144, [39a]/3=B:149, [44a]/3=B:167, [46b]/3=B:177, [52a]/1=B:189, [75a]/5=B:249, [100a]/5=A:36, [108a]/1=A:67, [108a]/2=A:67, [110b]/5=A:78, [111a]/1=A:78, [116a]/4=A:99, [123b]/1=A:125, [126b]/5=A:144, [138b]/2=A:182, [139b]/1=A:185, [150b]/4=N:18, [186b]/3=N:123, [186b]/4=N:123, [193a]/2=N:143, [202a]/1=M:75, [228b]/3=E:116, [230a]/5=E:122, [233b]/4=E:132, [243b]/4=E:90, **ermez** [16b]/5=B:68, [18b]/3=B:74, [24a]/3=B:102, [38a]/2=B:145, [98b]/1=A:28, [213b]/2=M:37, [216a]/2=M:43, [269b]/2=B:85, **hilâf kılmas** [93a]/2=A:9, **işitmes** [45a]/2=B:171, **ķabûl kılınmas** [10b]/3=B:48, [30b]/3=B:123, **kılmazınğızdın** [71a]/4=B:237, **ķoymaz** [5a]/1=B:26, **köndürmes** [79b]/5=B:258, [83a]/1=B:264, [113b]/1=A:86, [199b]/4=M:67, [220a]/1=M:51, [238b]/1=E:144, **ķurtulmas** [234b]/1=E:135, **küç kılmas** [159b]/3=N:40, **öğüt almaz** [241a]/2=E:80, **örtülmes** [91b]/4=A:4, **şabr kılmas** [14a]/4=B:61, **saķınmas** [85a]/1=B:269, [92b]/3=A:7, **sorulmas** [29b]/3=B:119, **sözlemes** [46a]/2=B:174, [110b]/1=A:77, **suğarmas** [17b]/3=B:71, **süwmes** [126a]/5=A:140, [158b]/5=N:36, [182b]/3=N:107, [237a]/3=E:141, **süwmez** [52b]/1=B:190, [57b]/3=B:205, [87b]/3=B:276, [99b]/2=A:32, [106a]/1=A:57, [194a]/2=N:148, [198b]/4=M:64, [200b]/3=M:70, [204b]/5=M:87, [270a]/4=B:87, **tatmas** [75b]/1=B:249, **tegürmes** [122a]/3=A:120, [259a]/5=M:105, **teklif kılınmas** [68b]/5=B:233, **teklif kılmas** [90a]/4=B:286, **tilemes** [201b]/5=M:74, [50a]/1=B:185, [118b]/2=A:108, [243b]/3=E:90, [250a]/5=M:6, **tutmaz** [65a]/2=B:225, [77b]/5=B:255, [205b]/2=M:89, **uftanmas** [4b]/5=B:26, **ulanmas** [234b]/4=E:136, **va‘de kılmas** [186a]/3=N:120, **yarlıkamas** [162b]/2=N:48, [185a]/3=N:116, **yetmes** [86a]/2=B:273, [89b]/2=B:282, [225a]/3=E:103, **yetmez** [225a]/1=E:103, [82b]/5=B:264, **yimes** [235b]/1=E:138, **yetmes** [179b]/1=N:98, **yünğül kılınmas** [42a]/4=B:162, [269b]/4=B:86, **yünğül kılınmaz** [113b]/3=A:88, **zâyî‘ kılmas** [135b]/1=A:171,

Çokluk 1. Şahıs: -mas miz, -mes miz, -maz miz, -mez miz

almaz miz [260a]/3=M:106, **bitmez miz** [204b]/2=M:84, **kemişmes miz** [34b]/5=B:136, **kemişmes miz** [34b]/5=B:136, **kemişmez miz** [90a]/2=B:285, [112b]/5=A:84, **körmez miz** [246a]/2=E:94, **örtmes miz** [260a]/4=M:106,

Çokluk 2. Şahıs: -mas siz, -mes siz, -maz siz, -mez siz

bilmes siz [40b]/2=B:154, [44b]/3=B:169, [61a]/4=B:216, [68b]/2=B:232, [108a]/1=A:66, [148a]/1=N:11, **birmes siz** [187b]/5=N:127, **ermes siz** [84a]/5=B:267, [234a]/3=E:134, **ermez siz** [199b]/5=M:68, **harc kılmas siz** [85b]/4=B:272, **korkmaz siz** [241a]/3=E:81, **küç kılınmas siz** [86a]/1=B:273, [88b]/1=B:279, **küç kılmas siz** [88b]/1=B:279, **küymezsüz** [129b]/3=A:153, **sorulmas siz** [34a]/3=B:134, [36a]/4=B:141,

Çokluk 3. Şahıs: -maslar, -mesler, -mazlar, -mezler

azdurtmaslar [108b]/1 = A:69, [184a]/2 = N:113, [108b]/1=A:69, [184a]/2=N:113, **bedel kılmaslar** [143a]/3=A:199, **belgürtmesler** [130b]/1=A:154, **bilmesler** [6b]/3=B:30, [23a]/5=B:101, [27b]/5=B:113, [29a]/3=B:118, [44b]/5=B:170, [45a]/3=B:171, [108b]/2=A:69, [222b]/1=M:58, [227a]/4=E:111, [230b]/5=E:123, [258b]/5=M:103, [259a]/3=M:104, **birilmesler** [10b]/4=B:48, [30b]/5=B:123, [42a]/5=B:162, **birilmezler** [119a]/5=A:111, **birmesler** [163b]/4=N:53, **bitmesler** [159a]/4=N:38, [162a]/2=N:46, [196b]/1=N:155, [227b]/4=E:113, [231b]/5=E:125, **bitmezler** [23a]/2=B:100, [167b]/1=N:65, [226b]/3=E:109, **bulmaslar** [186a]/4 = N:121, **bulmazlar** [266a]/3 = N:173, **endişe kılmaslar** [172b]/4=N:82, **ermesler** [119b]/5=A:113, **ermezler** [243b]/1=E:89, **kağgurtmaslar** [8b]/4= B:38, [27b]/1= B:112, [82a]/3 = B:262, [86b]/4 = B:274, [88a]/1 = B:277, [135a]/5 = A:170, **kaytmaslar** [201b]/4 = M:74, **kılmaslar** [73a]/3 = B:243, [121a]/4 = A:118, [143a]/3 = A:199, [172b]/4 = N:82, [235b]/3 = E:138, [193a]/1 = N:142, **kışmazlar** [61b]/4=B:217, **kopmazlar** [86b]/5=B:275, **korkmazlar** [221a]/4=M:54, **könülmesler** [45a]/1=B:170, [259a]/4=M:104, **könülmezler** [179b]/2=N:98, **küç kılınmaslar** [88b]/5=B:281, [97b]/3=A:25, [133a]/1=A:161,

[163a]/1=N:49, [171a]/5=N:77, [187a]/3=N:124, **küyülmesler** [113b]/4=A:88, **öğretmesler** [23b]/5=B:102, **örtmesler** [160a]/4=N:42, **örtülmezler** [182b]/5=N:108, **süwmezler** [121b]/3=A:119, **şükr kılmaslar** [73a]/3=B:243, taqşir kılmaslar [121a]/4=A:118, **tegürmesler** [184a]/3=N:113, tilemesler [86a]/4=B:273, **uluğsınmazlar** [204a]/3 = M:82, **umanmaslar** [182a]/3 = N:104, **uydurmaslar** [82a]/1 = B:262, **uymaslar** [228b]/3 = E:116, **ündemesler** [185a]/5=N:117, [185b]/1=N:117, **yād kılmaslar** [193a]/1=N:142, [235b]/3=E:138, **yawumaslar** [171b]/5 = N:78, **yığlınmaslar** [203a]/3 = M:79, **yığmaslar** [203a]/3 = M:79, **yimesler** [46a]/1=B:174,

2.7.5.4. Belirsiz Geçmiş Zaman

-mış, -mış

Teklik 3. Şahıs: -mış, -mış

birilmiş [72b]/2 =B:241

öldürmiş [211b]/5 =M:32

süwmiş [43a]/5 =B:165

Çokluk 3. Şahıs: -miŝler

bilinmişler [55a]/2 =B:197

indürülmişler [123a]/2 =A:124

kötürülmemişler [236b]/4 =E:141

kötürülmiŝler [236b]/3 =E:141

öldürülmiŝler [47b]/2 =B:178

sürükmişler [16a]/4 =B:65

2.7.5.5. Gelecek Zaman Çekimi

Teklik 1. Şahıs: -ğay men, -gey men

azdurğay men [185b]/3=N:119, **bolğay men** [240a]/3=E:77, **buyurğay men** [185b]/4=N:119, [185b]/5=N:119, **indürgey men** [245a]/4=E:93, **kitergey men** [142a]/3=A:195, **kiwürgey men** [142a]/4=A:195, [252b]/3=M:12, **öltürgey men** [210b]/2=M:27, **tuturğay men** [185b]/2=N:118, **umandurgey men** [185b]/3=N:119,

Teklik 2. Şahıs: -ğay sen, -gey sen

bulmağay sen [174b]/4=N:88, [163b]/2=N:52, [193a]/3=N:143, [193b]/2=N:145, **erklenmegey sen** [215a]/2=M:41,

Teklik 3. Şahıs: -ğay, -gey

arturğay [198a]/4=M:64, [200a]/1=M:68, **ayğay** [36a]/5=B:142, [169a]/4=N:73, **bayıtğay** [189a]/2=N:130, **bilgey** [173a]/3=N:83, **birgey** [35a]/3=B:137, [112a]/1=A:81, [123a]/3=A:125, [127a]/3=A:144, [158a]/4=N:35, [168a]/3=N:67, [193b]/5=N:146, [235b]/4=E:138, [236a]/3=E:139, [253b]/5=M:14, **birilgey** [186b]/4=N:123, **bitgey** [112a]/1=A:81, [261a]/5=N:159, **bolğay** [11b]/3=B:52, [11b]/4=B:53, [12b]/3=B:56, [15b]/4=B:63, [16a]/1=B:64, [18a]/3=B:73, [39b]/3=B:150, [48a]/3=B:179, [49a]/1=B:183, [50a]/3=B:185, [50b]/1=B:186, [51b]/1=B:187, [52a]/4=B:189, [61a]/2=B:216, [61a]/3=B:216, [62b]/5=B:219, [64a]/1=B:221, [72b]/4=B:242, [84a]/2=B:266, [109a]/2=A:72, [117b]/2=A:103, [122b]/4=A:123, [124a]/4=A:130, [124b]/1=A:132, [143b]/2=A:200, [151b]/3=N:19, [162a]/1=N:46, [168a]/2=N:66, [173b]/2=N:84, [173b]/5=N:85, [174a]/2=N:85, [179b]/2=N:99, [206a]/5=M:89, [206b]/3=M:90, [213a]/2=M:35, [220a]/5=M:52, [243a]/3=E:88, [250b]/2=M:6, [258a]/2=M:100, **bozulğay** [76b]/2=B:251, **bulğay** [26b]/4=B:110, [172b]/5=N:82, [179b]/4=N:100, [183b]/1=N:110, **bulmağay** [186b]/5=N:123, **iletgey** [189b]/3=N:133, **iltgey** [233b]/5=E:133, **kağgurtğay** [258a]/3=M:101, **kelgey** [77b]/3=B:254, [81a]/5=B:260, [132b]/4=A:161, [189b]/3=N:133, [221a]/1=M:54, **kelmegey**

[122b]/5=A:124, **kemişgey** [63a]/4=B:220, **ketürgey** [38b]/5=B:148, **kılğay** [150a]/4=N:15, [175a]/2=N:89, [175b]/3=N:90, [218b]/3=M:48, **kılınmağay** [113a]/2=A:85, [114a]/2=A:90, [114a]/4=A:91, [213a]/5=M:36, **kılmağay** [93a]/3=A:10, [127a]/3=A:144, [192b]/2=N:141, **kirmegey** [27a]/1=B:111, **kitergey** [198b]/5=M:65, [252b]/2=M:12, **kiwürgey** [149b]/1=N:13, [149b]/4=N:14, [199a]/1=M:65, [266b]/2=N:175, **koğğay** [233b]/5=E:133, **köndürgey** [168a]/4=N:68, [266b]/3=N:175, **köydürgey** [156a]/5=N:30, **kırtulğay** [117b]/4=A:104, **öldürülmegey** [130b]/2=A:154, **ötegey** [109b]/4=A:75, **ötemegey** [109b]/5=A:75, **sıkağay** [201b]/3=M:73, **sınağay** [255b]/4=M:94, **teggey** [171b]/1=N:78, [231a]/3=E:124, **tegrülgey** [85b]/5=B:272, **uğrağay** [184a]/1=N:113, **uyğay** [134a]/5=A:167, [173a]/5=N:83, **yıgğay** [173b]/2=N:84, [174a]/5=N:87, **yokamağay** [97a]/4=A:24,

Çokluk 1. Şahıs: -ğay miz, -gey miz,

arturğay miz [13a]/5=B:58, **birgey miz** [127b]/1=A:145, [127b]/2=A:145, [169b]/4=N:74, [184b]/4=N:114, [185a]/1=N:115, [195a]/3=N:152, [262b]/1=N:162, **bitigez miz** [138a]/4=A:181, **bitmegez miz** [12a]/5=B:55, [231a]/1=E:124, **ewürgey miz** [36b]/5=B:144, **kemişgey miz** [128b]/4=A:151, **kikürgey miz** [164b]/3=N:57, **kirmegey miz** [209a]/1=M:22, [209b]/2=M:24, **kitergey miz** [156b]/2=N:31, **kiwürgey miz** [156b]/2=N:31, [165a]/1=N:57, [186b]/1=N:122, **köydürgey miz** [164a]/4=N:56, [185a]/2=N:115, **sınağay miz** [40b]/2=B:155, **yarlıkay miz** [13a]/4=B:58,

Çokluk 2. Şahıs: -ğay siz, -gey siz, -gey sizler

bilgey siz [18a]/4=B:73, [72b]/4=B:236, [203b]/4=M:82, [204a]/1=M:82, [234a]/5=E:135, **bolğay siz** [7b]/5=B:35, **bulğay siz** [176a]/1=N:91, [203b]/4=M:82, **bulmağay siz** [114b]/2=A:92, **ewrülgey siz** [128b]/2=A:149, [208b]/4=M:21, **kesgey siz** [70b]/5=B:236, **ketürülmegez siz** [120b]/1=A:115, **kılğay siz** [50a]/3=B:185, [62b]/5=B:219, [70a]/3=B:235, [84a]/2=B:266, [122b]/5=A:123, [124b]/1=A:132, [140a]/1=A:187, [206a]/5=M:89, [250b]/2=M:6, **kılmağay siz** [4a]/2=B:24, **könülgey siz** [11b]/5=B:53, [34a]/4=B:135, [39b]/4=B:150, [117b]/2=A:103, **kırtulğay siz** [124a]/4=A:130, [143b]/2=A:200, [206b]/3=M:90, [213a]/2=M:35, [258a]/2=M:100,

örtmegey siz [140a]/2=A:187, **sakıngay siz** [15b]/4=B:63, [48a]/3=B:179, [49a]/1=B:183, **süwgey siz** [61a]/3=B:216, **şükr kılğay siz** [11b]/3=B:52, [12b]/3=B:56, **tapğay siz** [52a]/4=B:189, **unamağay siz** [188b]/3=N:129, **yıgılğay siz** [93b]/3=A:12, **yigrengey siz** [61a]/2=B:216, **yinğilgey siz** [93b]/3=A:12,

Çokluk 3. Şahıs: -ğaylar, -geyler

anğaylar [64a]/2 = B:221, **aynatğaylar** [185b]/5 = N:119, **azdurğaylar** [228b]/2 = E:116, **bilgeyler** [167a]/5=N:64, **birilgeyler** [229b]/3=E:120, **bitgeyler** [63b]/1=B:221, [226b]/1=E:109, **bolğaylar** [50b]/1= B:186, **bolmağaylar** [227a]/2 = E:111, **bulğaylar** [172b]/5 = N:82, **çıkgaylar** [209a]/1 = M:22, **ewürgeyler** [119a]/4=A:111, **qaytarğaylar** [61b]/4 = B:217, [116b]/1 = A:100, [128b]/2 = A:149, **kemişgeyler** [185b]/4=N:119, **kılğaylar** [175a]/2 = N:89, **kılınğaylar** [137b]/5 = A:180, **kılmağaylar** [119a]/4 = A:111, [168a]/1 = N:66, [227b]/2 = E:112, [235a]/4 = E:137, **koşmağaylar** [225b]/4 = E:107, **köygeyler** [147a]/2=N:10, **öldürülmegeyler** [131b]/2=A:156, [134b]/4=A:168, **öldürüşgeyler** [52b]/5=B:191, **öldürüşmegeyler** [77a]/3=B:253, **ölmegeyler** [131b]/1=A:156, **sakıngaylar** [51b]/1= B:187, **söggeyler** [226a]/2=E:108, **tağılğaylar** [132a]/3 = A:159, **tegürmegeyler** [136b]/3=A:176, [137a]/1=A:177, [215b]/3=M:42, **toğuşğaylar** [175B]/3 = N:90, **tutmağaylar** [203b]/3 = M:81, **uymağaylar** [38a]/1= B:145, **yigeyleyler** [199a]/4=M:66,

2.7.5.6. Şart Kipi

Teklik 1. Şahıs: -sam, -sem

bolsam [16b]/3 =B:67, [211b]/2 =M:31

bulsam [169b]/1 =N:73

öldürsem [210b]/4 =M:28

örtsem [211b]/2 =M:31

Teklik 2. Şahıs: -sañg, -senğ

bolsañg [180b]/1 =N:102, [211a]/1 =M:29, **boyun süsenğ** [228b]/1 =E:116, **çıksañg** [39a]/1=B:149, [39a]/4 =B:150, **emîn tutsañg** [109b]/4 =A:75, [109b]/5 =A:75, **ikâmet kılsañg** [180b]/2 =N:102, **indürsenğ** [195a]/5 =N:153, **kađğurmasañg** [129b]/5 =A:153, **kelsenğ** [37b]/5 =B:145, **kiwürsenğ** [141a]/3 =A:192, **korğutsañg** [244b]/3 =E:92, **köyürsenğ** [211a]/1 =M:29, **oğrasañg** [132a]/4 =A:159, **öldürsenğ** [210b]/3 =M:28, **peyvestelik kılsañg** [109b]/5 =A:75, **sakınsañg** [98b]/1 =A:28, **sözlemesenğ** [101b]/5 =A:41, **tilesenğ** [97b]/4 =A:26, [97b]/5 =A:26, **uysañg** [30a]/1 =B:120, [38a]/3 =B:145, **yaysañg** [210b]/3 =M:28, **yüz ewürsenğ** [215b]/3 =M:42

Teklik 3. Şahıs: -sa, -se

arığ kılsa [215a]/4 =M:41, **arıksa** [250b]/1 =M:6, **arıtısa** [130b]/5 =A:154, **artuqsı kılsa** [41b]/1 =B:158, [49a]/4 =B:184, **aşkārā kılinsa** [258a]/4 =M:101, **atsa** [183b]/4 =N:112, **ayırta** [137b]/1 =A:179, **aynatsa** [48b]/1 =B:181, **aysa** [111a]/4 =A:76, **aytu birse** [89b]/3 =B:282, **azdursa** [166a]/4 =N:60, [174b]/4 =N:88, [193a]/2 =N:143, [231b]/2 =E:125, [238a]/5 =E:144, **beyān kılta** [155a]/5 =N:26, **birilse** [84b]/5 =B:269, [109a]/4 =A:73, **birse** [111a]/3 =A:79, **bitinse** [73b]/5 =B:246, **bitise** [48b]/3 =B:182, **bitse** [15a]/4 =B:62, [78b]/3 =B:256, [200a]/5 =M:69, **bizārlik alsa** [44a]/1 =B:167, **bolmasa** [53a]/3 =B:193, [147b]/3 =N:11, [148a]/4 =N:12, [148b]/2 =N:12, [177a]/4 =N:92, [200b]/5 =M:71, [263a]/5 =N:165, **bolsa** [36b]/4 =B:143, [44b]/5 =B:170, [49a]/2 =B:184, [49b]/4 =B:185, [54a]/4 =B:196, [83b]/2 =B:266, [147a]/5 =N:11, [147b]/2 =N:11, [147b]/4 =N:11, [148a]/4 =N:12, [148b]/2 =N:12, [148b]/4 =N:12, [159a]/5 =N:38, [159b]/4 =N:40, [176b]/5 =N:92, [177a]/2 =N:92, [181a]/4 =N:102, [192a]/3 =N:141, [234b]/3 =E:136, [234b]/4 =E:136, [236a]/2 =E:139, [238b]/3 =E:145, [259a]/3 =M:104, [260a]/3 =M:106, [265a]/4 =N:171, [265b]/2 =N:172, [99a]/2 =A:30, [145b]/4 =N:6, [190a]/4 =N:135, [156a]/2 =N:29, [145b]/5 =N:6, [88b]/2 =B:280, **boşasa** [66b]/5 =B:230, [67a]/2 =B:230, **boyun süse** [149a]/5 =N:13, [168a]/5 =N:69, [172a]/4 =N:80, [250a]/1 =M:6, **bulmasa** [206a]/2 =M:89, [54b]/2 =B:196, **çatsa** [115a]/2 =A:94, **çıkarsa** [237a]/2 =E:141, **çıkısa** [179b]/5 =N:100, **dōst bolsa** [219b]/5

=M:51, [221b]/3 =M:56, ewrülse [57b]/1 =B:205, [127a]/3 =A:144, fâ'ide alsa [54b]/1 =B:196, farîza kılsa [55a]/2, =B:197, h'âr kılsa [123b]/3 =A:127, haddin keçse [48a]/1 =B:178, [149b]/4 =N:14, [256a]/1 =M:94, hâzır bolsa [49b]/3 =B:185, hıyânet kılsa [132b]/4 =A:161, hicret kılsa [179b]/4 =N:100, hilâf kılsa [184b]/5 =N:115, hüccetleşse [106a]/5 =A:61, hüküm kılmasa [216b]/4 =M:44, [218a]/1 =M:47, hüküm kılsa [29a]/2 =B:117, [103a]/5 =A:47, içse [75a]/5 =B:249, indürülse [114b]/5 =A:93, [25a]/2 =B:105, i' râz kılsa [112a]/4 =A:82, istese [113a]/2 =A:85, işlese [15a]/5 =B:62, kabûl kılsa [155b]/2 =N:27, kâfir bolsa [78b]/2 =B:256, kat kılsa [73a]/5 =B:245, kaytsa [61b]/5 =B:217, [87a]/5 =B:275, [220b]/5 =M:54, kazgansa [183b]/2 =N:111, [183b]/4 =N:112, keçse [66b]/4 =B:229, kelse [8b]/2 =B:38, [58b]/2 =B:210, [74b]/5 =B:248, [87a]/3 =B:275, [138b]/3 =A:183, [226b]/1 =E:109, [226b]/3 =E:109, kemişse [206b]/4 =M:91, kesilse [212a]/6 =M:33, kılmasa anlarğa ülüş [136b]/4 =A:176, kılsa [98a]/5 =A:28, [131b]/2 =A:156, [151b]/4 =N:19, [156a]/4 =N:30, [184b]/3 =N:114, [186b]/4 =N:123, [187a]/1 =N:124, [200a]/5 =M:69, [250a]/5 =M:6, kılsa âzâd [154a]/5 =N:25, kılsa ol küç [67b]/2 =B:231, kılsa yawuzluk [183a]/5 =N:110, kısarlansa [248a]/2 =M:3, [45b]/3 =B:173, kıssa [227b]/3 =E:113, kirse [115b]/2 =A:97, kiwürse [204b]/3 =M:84, koğsa [137a]/5 =A:179, korksa [188a]/4 =N:128, korksa [48b]/3 =B:182, kosa [132b]/2 =A:160, koyrsa [171a]/3 =N:77, [48a]/4 =B:180, köndürme [240a]/3 =E:77, köndürse [155a]/5 =N:26, [191a]/4 =N:136, [231b]/1 =E:125, [264a]/2 =N:168, küç kılsa [183b]/1 =N:110, küfr ketürse [30a]/5 =B:121, [96a]/1 =A:19, [190b]/4 =N:136, [243a]/5 =E:89, [249a]/5 =M:5, [252b]/4 =M:12, meded kılsa [123a]/1 =A:124, mîrâş alsa [147b]/3 =N:11, muṭṭali' bolunsa [260a]/5 =M:107, muṭṭali' kılsa [137b]/1 =A:179, 'afv kılnsa [47b]/4 =B:178, 'afv kılsa [179b]/3 =N:99, 'âr tutsa [265b]/3 =N:172, onğarsa [48b]/3 =B:182, ortak koşsa [162b]/4 =N:48, [185a]/4 =N:116, [201a]/4 =M:72, ortak koşulsa [162b]/3 =N:48, [185a]/3 =N:116, öldürse [176b]/2 =N:92, [176b]/3 =N:92, [177b]/1 =N:93, [180a]/5 =N:101, [211b]/4 =M:32, [256a]/4 =M:95, öldürülse yâ yingse [169b]/4 =N:74, ölügse [247a]/3 =M:3, [45b]/1 =B:173, özin teslim kılsa [27a]/4 =B:112, pişse [164a]/5 =N:56, şadağa kılsa [217a]/3 =M:45, saķinsa [110a]/3 =A:76, sa'y kılsa [28a]/4 =B:114, sonğ kılsa [57a]/2 =B:203, sorsa [50a]/3 =B:186, sürse [163b]/3 =N:52, şefâ'at kılsa [173b]/4 =N:85, [174a]/1 =N:85, tamâm kılsa [250b]/1 =M:6, taṅgga ketürse [258a]/1 =M:100, [63b]/2 =B:221, [63b]/4 =B:221, tegmese [83a]/5 =B:265, tegse [40b]/5 =B:156, [122a]/2 =A:120, [126a]/2 =A:140, [169a]/2 =N:72, [169a]/4 =N:73, [171b]/2 =N:78, [171b]/3 =N:78, [172a]/1 =N:79,

[172a]/2 =N:79, [180a]/1 =N:100, [219a]/5 =M:49, [220a]/4 =M:52, [260a]/1 =M:106, **teğürse** [26a]/1 =B:108, [58b]/5 =B:211, **tevbe kılsa** [213b]/5 =M:39, **tezginse** [41a]/5 =B:158, **tilese** [17b]/1 =B:70, [36b]/2 =B:142, [59a]/4 =B:212, [124a]/1 =A:129, [127a]/5 =A:145, [127b]/1 =A:145, [167a]/5 =N:64, **tirgürse** [212a]/1 =M:32, **tutunmasa** [107a]/4 =A:64, **tutunsa** [186a]/1 =N:119, **tükel kılsa** [68b]/3 =B:233, **tüz kılınsa** [160a]/3 =N:42, **uğrasa Ka‘be’ğa yâ ziyâret kılsa** [41a]/4 =B:158, **ulansa** [5b]/2 =B:27, **uluğsınsa** [265b]/3 =N:172, **unuttursa** [25a]/5 =B:106, **ursa** [4b]/5 =B:26, **uruşsa** [169b]/3 =N:74, **uysa** [185a]/1 =N:115, **ündese** [50a]/5 =B:186, **vefâ kılsa** [110a]/3 =A:76, **yâ kaytsa yâ tevbe kabûl kılsa yâ kınasa** [123b]/4 =A:128, **yâd kılınsa** [28a]/3 =B:114, **yapuşsa** [116b]/4 =A:101, **yarağı yetse** [115b]/4 =A:97, **yarağı yitmese** [154a]/4 =N:25, **yârî birse** [132b]/1 =A:160, [175b]/3 =N:90, [183b]/1 =N:110, [189b]/3 =N:133, [207b]/1 =M:18, [214a]/3 =M:40, [227a]/3 =E:111, [215a]/2 =M:41, [231a]/5 =E:125, [231b]/2 =E:125, [233b]/5 =E:133, [241a]/1 =E:80, [254b]/5 =M:17, **yarlıkasa** [191a]/3 =N:137, [264a]/2 =N:168, **yazsa** [149b]/3 =N:14, **yığsa** [255a]/1 =M:91, **yokalsa** [266b]/5 =N:176, **yokasa** [122a]/1 =A:120, **yokatsa** [254b]/5 =M:17, **yulunsa** [114a]/5 =A:91, **zulm kılsa** [53b]/1 =B:194

Çokluk 1. Şahıs: -sa miz, -se miz

birilse miz [231a]/1 =E:124, **bitmese miz** [138b]/3 =A:183, **bizârlık alsa miz** [44a]/1 =B:167, **eger unutsa miz yâ haṭā kılsa miz** [90b]/1 =B:286, **kaytarsa miz** [162a]/5 =N:47, **kelse miz** [160a]/1 =N:41, **körse miz** [12b]/1 =B:55, **kulluk kılmasa miz** [107a]/3 =A:64, **la‘net kılsa miz** [162b]/1 =N:47, **nesh kılsa miz** [25a]/5 =B:106, **ortak koşmasa miz** [107a]/3 =A:64, **uruşmasa miz** [74a]/1 =B:246, **yuysa miz** [162a]/5 =N:47

Çokluk 2. Şahıs: -sañgız, -señgiz

açsañgız [98b]/4 =A:29, **alsañgız** [66a]/5 =B:229, **arınsalar** [64a]/4 = B:222, **âşkārā kılsañgız** [194a]/4 =N:149, **aysañgız** [208a]/1 =M:19, [44b]/2 =B:169, [70a]/5 =B:235, **azmasañgız** [267b]/1 =N:176, **azsañgız** [161a]/5 =N:44, **belgürtseñgiz** [85a]/4 =B:271, **birilmesenñgiz** [215a]/1 =M:41, **birilsenñgiz** [214b]/5 =M:41, **birsenñgiz** [145b]/5 =N:6, [249a]/3 =M:5, [85a]/5 B:271, **birsenñgiz zekâtı** [252a]/5 =M:12, **bitsenñgiz** [137b]/3

=A:179, [194a]/1 =N:147, [252b]/1 =M:12, **boğazlasaŋgız** [16b]/2 =B:67, **bolsaŋgız** [153a]/3 =N:23, [37b]/2 =B:144, [38b]/5 =B:148, [39a]/5 =B:150, [160b]/3 =N:43, [160b]/4 =N:43, [171b]/1 =N:78, [171b]/2 =N:78, [175a]/1 =N:89, [181a]/4 =N:102, [249b]/5 =M:6, [250a]/1 =M:6, [260a]/3 =M:106, **borç alsaŋgız** [89a]/1 =B:282, **borç birsəŋgız** [252b]/2 =M:12, **boşasaŋgız** [67a]/4 =B:231, [70b]/4 =B:236, **boyun birsəŋgız** [116a]/5 =A:100, **boyun süseŋgız** [128b]/1 =A:149, [230a]/2 =E:121, **bulsəŋgız** [175a]/3 =N:89, **bulsəŋgız** [52b]/2 =B:191, **burun keçürseŋgız** [26b]/3 =B:110, **büktürseŋgız**, **yā yüz ewürseŋgız** [190b]/1 =N:135, **cem‘ kılsaŋgız** [153a]/5 =N:23, **cima‘ kılsaŋgız** **tişilerni, taķı bulmasaŋgız** [160b]/5 =N:43, [250b]/2-3 =M:6, **ewrülseŋgız** [255a]/3 =M:92, [28b]/3 =B:115, **ewürseŋgız** [46b]/3 =B:177, **harc kılsaŋgız** [60b]/3 =B:215, [85a]/2 =B:270, [85b]/3 =B:272, [85b]/5 =B:272, [86a]/5 =B:273, [114b]/3 =A:92, **həlāl bolsaŋgız** [268b]/2 =M:2, **hicret kılsaŋgız** [179a]/4 =N:97, **hüküm kılsaŋgız** [165a]/3 =N:58, [182a]/5 =N:105, **ısparlasaŋgız** [69a]/5 =B:233, **i‘rāz kılsaŋgız** [99b]/2 =A:32, **istesəŋgız** [153b]/4 =N:24, [55b]/2 =B:198, **ķarışsaŋgız** [63a]/2 =B:220, **ķaytsaŋgız** [55b]/2 =B:198, [88a]/5 =B:279, **ķeçürseŋgız** [194a]/5 =N:149, **kelsəŋgız** [52a]/1 =B:189, **ķılmasaŋgız** [88a]/4 =B:279, **ķılsaŋgız** [55a]/4 =B:197, [60b]/5 =B:215, [188a]/3 =N:127, [193a]/5 =N:144, **ķılsaŋgız namāznı** [252a]/5 =M:12, **ķılsaŋgız taķı saķınsaŋgız taķı onġarsaŋgız** [65a]/1 =B:224, **ķısġa kılsaŋgız** [180a]/4 =N:101, **ķısırlansaŋgız** [54a]/2 =B:196, **ķışsaŋgız** [155b]/4 =N:27, **ķirseŋgız** [209a]/5 =M:23, [60a]/3 =B:214, [126b]/2 =A:142, **ķodsaŋgız** [188b]/5 =N:129, **ķopġarsaŋgız** [199b]/5 =M:68, **ķopsaŋgız** [188a]/2 =N:127, **ķorksaŋgız** [66b]/2 =B:229, [71b]/5 =B:239, [144b]/2 =N:3, [144b]/4 =N:3, [158a]/2 =N:35, [180a]/5 =N:101, **ķoysaŋgız** [181a]/5 =N:102, **ķöndürseŋgız** [174b]/3 =N:88, **ķönülseŋgız** [223a]/2 =E:97, [259a]/5 =M:105, **ķörķlüġlük kılsaŋgız** [188b]/2 =N:128, **ķörsəŋgız** [145b]/2 =N:6, **ķöz yumsaŋgız** [84b]/1 =B:267, **ķurtulsaŋgız** [72a]/1 =B:239, **ķüç kılmasaŋgız** [144b]/5 =N:3, **ķüfr ketürseŋgız** [174b]/5 =N:89, [189b]/1 =N:131, **ķırās alsaŋgız** [151a]/5 =N:19, **ķikāh kılsaŋgız** [188a]/1 =N:127, **ķuşret birsəŋgız** [252b]/1 =M:12, **‘adl kılmasaŋgız** [144b]/2 =N:3, [251a]/3 =M:8, **‘afv kılsaŋgız** [71b]/1 =B:237, **onġarsaŋgız** [188b]/5 =N:129, **öldürülseŋgız** [131b]/4 =A:157, [132a]/1 =A:158, **öldürüşmesəŋgız** [73b]/5 =B:246, **ölsəŋgız** [131b]/4 =A:157, [132a]/1 =A:158, **örtseŋgız** [85a]/5 =B:271, [98b]/3 =A:29,

[194a]/4 =N:149, **rûze tutsaŋgız** [49a]/5 =B:184, **şabr kılsaŋgız** [155a]/3 =N:25, **şabr kılsaŋgız taķı saķınsaŋgız** [122a]/3 =A:120, [123a]/2 =A:125, [139b]/4 =A:186, **şadaķa kılsaŋgız** [88b]/3 =B:280, **saķınsaŋgız** [137b]/3 =A:173, [156b]/1 =N:31, [188b]/2 =N:128, [189a]/1 =N:129, **satġaşsaŋgız** [126b]/4 =A:143, [130b]/2 =A:154, **selām kılınsaŋgız** [174a]/2 =N:86, **sorsaŋgız** [258a]/4 =M:101, **sukluk kılsaŋgız** [188b]/4 =N:129, **şükr kılsaŋgız** [194a]/1 =N:147, **tayınsaŋgız** [58a]/5 =B:209, **tevbe kılsaŋgız** [88a]/5 =B:279, **tileseŋgız** [7b]/5 =B:35, [13a]/3 =B:58, [25b]/5 =B:108, [64b]/3 =B:223, [69a]/4 =B:233, [151b]/5 =N:20, **tutıssaŋgız** [165b]/2 =N:59, **tutunsaŋgız** [111b]/2 =A:80, **tükel kılsaŋgız** [56a]/3 =B:200, **tüzlük kılsaŋgız** [188b]/3 =N:129, **talāk birsenġiz** [71a]/3 =B:237, **talāk kılsaŋgız** [68a]/2 =B:232, **ülüş kılsaŋgız** [247b]/2 =M:3, **yaraġlıġ bolsaŋgız** [212b]/3 =M:34, **yigrensенġiz** [151b]/3 =N:19, [151b]/4 =N:19, **yimesenġiz** [229a]/2 =E:119, **yürisenġiz** [177b]/4 =N:94, [259b]/5 =M:106, **zulm kılsaŋgız** [268b]/4 =M:2

Çokluk 3. Şahıs: -salar, -seler

arınsalar [64a]/4 = B:222, **asılsalar** [212a]/5 = M:33, **ayrışsalar** [189a]/2 = N:130, **aysalar** [161b]/5 = N:46, **azdursalar** [108b]/1 = A:69, [184a]/2 = N:113, **barışsalar** [166a]/2 = N:60, **bilseler** [43b]/1 =B:165, **bitseler** [18b]/5 =B:75, [24b]/2 =B:103, [35a]/1 =B:137, **bolmasalar** [89b]/4 = B:282, **bolsalar** [96a]/4 = A:20, [145a]/2 = N:4, [149a]/1 = N:12, [203b]/2 = M:81, [220b]/1 = M:52, [227b]/4 = E:113, [255b]/1 = M:93, [255b]/1 = M:93, [267a]/3 = N:176, [267a]/4 = N:176, [122b]/2 = A:122, [131b]/1 = A:156, [147a]/4 = N:11, [155a]/1 = N:25, **boluşsalar** [68a]/4 = B:232, **bulunsalar** [119b]/1 = A:112, **çıkşsalar** [72a]/5 = B:240, [172b]/1 = N:81, [209a]/2 = M:22, [213b]/1 = M:37, **ķaytarsalar** [173a]/2, = N:83, [26a]/3= B:109, **ķaytışsalar** [67a]/2 = B:230, **ķaytsalar** [65b]/1 = B:226, **ķılışsalar** [47a]/4= B:177, [230a]/1 = E:121, **ķılsalar** [68a]/3 = B:232, [71a]/5 = B:237, [96a]/2 = A:20, [96a]/4 = A:20, [106b]/5 = A:63, [107a]/5 = A:64, [139a]/1 = A:184, [150a]/5 = N:16, [159b]/2 = N:39, [167b]/2 = N:65, [168a]/2 = N:66, [175a]/2 = N:89, [176b]/5 = N:92, [180b]/3 = N:102, [181a]/2 = N:102, [219a]/3 = M:49, [230b]/3 = E:123, [230b]/4 = E:123, [255b]/1 = M:93, [255b]/3 = M:93, **ķirseler** [28a]/5 =B:114, **ķođsalar** [146b]/3 = N:9, **ķopġarsalar** [199a]/2 = M:66, **ķorķsalar** [66b]/1 = B:229, [260b]/5 = M:108, **ķowulsalar** [212a]/6 = M:33, **ķurtulsalar** [176a]/2 =

N:91, **onğarsalar** [188a]/5 = N:128, [150a]/5 = N:16, **öldürüşseler** [52b]/5 =B:191, **sağınsalar** [24b]/2= B:103, [198b]/5 = M:65, [255b]/1 = M:93, [255b]/2 = M:93, **saçlınmasalar** [176a]/3 = N:91, **saçlınsalar** [175b]/4 = N:90, **toğuşmasalar** [175b]/4 = N:90, **toğuşsalar** [119a]/4 = A:111, **tutsalar** [194b]/4 = N:150, **uğrasalar** [65b]/2 = B:227, **ulğaysalar** [145b]/4 = N:6, **unasalar** [227b]/4 = E:113, **uruşsalar** [175b]/2 = N:90, yaysalar [251b]/5 = M:11, **yıgılmasalar** [201b]/3 = M:73, **yıgılınsalar** [53a]/1 = B:192, [53a]/4= B:193, **yıgımasalar** [176a]/4 = N:91, **yokatsalar** [235a]/3 = E:137, [180a]/3 =N:101, **yüz ewürseler** [35a]/2 =B:137,

2.7.5.6. Emir Kipi

Teklik 1. Şahıs: -ayın -eyin, ğayın

kılayın [9a]/3=B:40, [40a]/3=B:152,

Teklik 2. Şahıs: -ğıl -gil; -ğul / -gül

anğğıl [31a]/3=B:125, **ayğıl** [27a]/2=B:111, [29b]/5=B:120, [34a] /5=B:135, [35b]/1=B:139, [35b]/5=B:140, [36b]/1=B:142, [51b]/5=B:189, [60b]/3=B:215, [61a]/5=B:217, [62b]/2=B:219, [62b]/4=B:219, [63a]/2=B:220, [64a]/3=B:222, [81a]/2=B:260, [93b]/2=A:12, [94b]/3=A:15, [96a]/2=A:20, [96a]/3=A:20, [97b]/3=A:26, [98b]/3=A:29, [99a]/4=A:31, [99b]/1=A:32, [106b]/1=A:61, [107a]/1=A:64, [109a]/5=A:73, [112b]/2=A:84, [114b]/5=A:93, [115a]/3=A:95, [115b]/5=A:98, [116a]/2=A:99, [121b]/5=A:119, [130a]/5=A:154, [130b]/2=A:154, [133b]/5=A:165, [134b]/4=A:168, [138b]/4=A:183, [167a]/2=N:63, [171a]/4=N:77, [171b]/4=N:78, [187b]/3=N:127, [199b]/4=M:68, [202a]/5=M:76, [202b]/2=M:77, [207a]/5=M:18, [222b]/1=M:59, [222b]/4=M:60, [226b]/2=E:109, [234a]/3=E:135, [237b]/3=E:143, [238a]/1=E:144, [238b]/2=E:145, [243b]/3=E:90, [244a]/1=E:91, [244b]/1=E:91, [248a]/4=M:4, [254b]/4=M:17, [257b]/5=E:100, [266b]/4=N:176, **bağışlağıl** [92b]/4=A:8, **bağğıl** [80a]/5=B:259, [80b]/2=B:259, [80b]/3=B:259, [163a]/2=N:50, [202a]/3=M:75, [202a]/4=M:75, **barğıl** [209b]/3=M:24, **bilgil** [81a]/5=B:260, [219a]/4=M:49, **birgil** [4a]/4=B:25, [7a]/2=B:33, [31b]/4=B:126,

[40b]/4=B:155, [56a]/5=B:200, [56b]/2=B:201, [64b]/4=B:223, [76a]/4=B:250,
 [90b]/5=B:286, [96b]/3=A:21, [101a]/3=A:38, [104b]/5=A:52, [128a]/3=A:147,
 [141b]/3=A:194, [191a]/4=N:138, **bitgil** [105a]/1=A:53, **bitgil** [204b]/1=M:83, **bolğul**
 [29a]/2=B:117, [60b]/2=B:214, [103b]/1=A:47, [106a]/4=A:59, [239a]/3=E:73,
bolmağıl [24a]/1=B:102, [38b]/3=B:147, [106a]/4=A:60, [182b]/1=N:105,
 [228a]/3=E:114, **çıkarğıl** [170a]/3=N:75, **ewürgül** [37b]/1=B:144, [39a]/2=B:149,
 [39a]/4=B:150, **ıdğıl** [32b]/3=B:129, [73b]/3=B:246, **işitgil** [24b]/5=B:104,
 [161b]/3=N:46, [162a]/1=N:46, **kağğurmağıl** [200a]/3=M:68, [210a]/3=M:26, **keçürgül**
 [90b]/4=B:286, [132a]/3=A:159, [253a]/5=M:13, **kelgil** [79b]/3=B:250, **kemişgil**
 [209b]/5=M:25, **kengeşgil** [132a]/4=A:159, **kılğıl** [6a]/4=B:30, [7b]/3=B:35,
 [31b]/4=B:126, [32a]/4=B:127, [32a]/5=B:128, [32b]/2=B:128, [81a]/3=B:260,
 [90b]/4=B:286, [100a]/2=A:35, [101b]/5=A:41, [102a]/1=A:41, [102a]/2=A:41,
 [102a]/4=A:43, [102a]/5=A:43, [132a]/5=A:159, [170a]/4=N:75, [172b]/3=N:81,
 [215b]/2=M:42, [215b]/4=M:42, [218a]/5=M:48, [219a]/1=M:49, [253a]/5=M:13,
kılışmağıl [182b]/1=N:107, **kılmağıl** [141b]/3=A:194, **kışturğul** [81a]/3=B:260,
kışturmağıl [92b]/4=A:8, **kitergil** [141b]/2=A:193, **koğğul** [227b]/2=E:112,
 [235a]/4=E:137, [244b]/1=E:91, **korkğul** [57b]/4=B:206, [219a]/2=M:49, **koyğul**
 [76a]/3=B:250, **körküzgöl** [195b]/1=N:153, [32b]/2=B:128, [81a]/1=B:260, **köygöl**
 [24b]/5=B:104, **küdgöl** [162a]/1=N:46, **küygöl** [161b]/4=N:46, **okuğul** [210a]/4=M:27,
öğütlegil [167a]/1=N:63, **öldürgöl** [141b]/2=A:193, **sakınmağıl** [140a]/4=A:188,
 [140a]/5=A:188, **saklağıl** [56b]/3=B:201, [95a]/3=A:16, [141a]/2=A:191, **sizmegil**
 [134b]/5=A:169, **sorgul** [58b]/4=B:211, **sügöl** [33a]/3=B:131, **tegürgöl** [199b]/1=M:67,
tilegil [14a]/4=B:61, [16b]/4=B:68, [17a]/2=B:69, [17a]/4=B:70, [132a]/3=A:159,
 [182b]/1=N:106, **tölendürgöl** [76a]/3=B:250, [128a]/3=A:147, **tutğul** [81a]/2=B:260,
tutmağıl [90b]/1=B:286, **urgul** [13b]/4=B:60, **uruşğul** [173b]/1=N:84, **uyğul**
 [225b]/2=E:106, [243b]/3=E:90, **uymağıl** [218a]/5=M:48, [219a]/2=M:49, **ündegil**
 [81a]/4=B:260, **yarlıgağıl** [141b]/1=A:193, **yarlıkağıl** [90b]/4=B:286, [95a]/3=A:16,
 [128a]/2=A:147, **yıgılursuz** [57a]/4=B:203, [132a]/1=A:158, **yöndürgöl** [173b]/2=N:84,
yüklemegil [90b]/2=B:286, [90b]/3=B:286, **yüz ewürgöl** [167a]/1=N:63, [172b]/3=N:81,
 [215b]/2=M:42, [225b]/3=E:106,

Teklik 3. Şahıs: -sun, -sün

arsukturmasun [142b]/1=A:196, **aytu birsün** [89a]/4=B:282, [89b]/3=B:282, **beyān**
ķılsun [16b]/4=B:68, [17a]/2=B:69, [17a]/5=B:70, **bılsün** [126a]/3=A:140,
[255b]/5=M:94, **bitisün** [89a]/2=B:282, **bolmasun** [39b]/1=B:150, **bolsun**
[117b]/2=A:104, [239b]/4=E:75, **boyun süsün** [167a]/3=N:64, **çıķarsun** [14a]/5=B:61,
ekismesün [89a]/5=B:282, **hüküm ķılsun** [97a]/2=A:23, **ķadķanu birmesün** [251a]/2=M:8,
ķadķurtmasun [214a]/5=M:41, **ķadķutmasun** [136b]/2=A:176, **ķarār ķılsun**
[81a]/2=B:260, **ķazķanu birmesün** [268b]/2=M:2, **kelsün** [180b]/4=N:102, **ķopsun**
[180b]/2=N:102, **ķorkşsun** [146b]/3=N:9, **körsetsün** [211a]/5=M:31, **öldürüşsün**
[169b]/1=N:74, **rūze tutsun** [49b]/4=B:185, **saķınmasun** [137a]/2=A:178,
[137b]/4=A:180, **saķınsun** [89a]/5=B:282, **sinġüt bolsun** [145a]/3=N:4, **süwsün**
[99a]/5=A:31, **tatsun** [256b]/3=M:95, **tevekkül ķılsun** [122b]/3=A:122, [132b]/3=A:160,
tutmasun [98a]/4=A:28, **tutunsun** [126a]/4=A:140, **tükel ķılsun** [252a]/2=M:11,
yarlıķasun [99a]/5=A:31, **yıġlınmasun** [89a]/3=B:282, **yisün** [145b]/5=N:6, **ziyān**
tegrülmesün [69a]/1=B:233,

Çokluk 1. Şahıs: -alıġ, -eliġ

-geliġ

-alım

alıġ [55a]/4 =B:197, **beyān ķılalıġ** [225b]/2 =E:105, **bileliġ** [37a]/1 =B:143, **ķılalım**
[106b]/3 =A:61, **köligegelıġ** [165a]/1 =N:57, **la‘net ķılışalım** [106b]/3 =A:61, **uruşalıġ**
[73b]/4 =B:246, **ündegeliġ** [106b]/1 =A:61

Çokluk 2. Şahıs: -ġ, -(i)ġ, -(i)ġ, -(u)ġ, -(ü)ġ

-ġız, -ġız, -(i)ġız, -(i)ġız,

-ġler

alıġ [215a]/1 =M:41, **alıġ ya‘nı saķlanġ** [181a]/5 =N:102, **anġıġ** [30b]/1 =B:122,
arıtıġ, [31b]/1 =B:125, **ārzülananġ** [156b]/3 =N:32, **aydıġ** [107a]/5 =A:64, **aydıġ**

[145a]/5 =N:5, [24b]/4 =B:104, **aymanġ** [24b]/4 =B:104, [40b]/1 =B:154, [177b]/5 =N:94, [264b]/4 =N:171, [265a]/3 =N:171, **bakınġ** [2224a]/1 =E:99, **barınġ** [168b]/5 =N:71, [169a]/1 =N:71, **bāṭıl kılmanġ** [82b]/1 =B:264, **bedel kılmanġ** [216b]/3 =M:44, **bedel kılmanġ** [9a]/5 =B:41, **bilinġ** [53b]/3 =B:194, [57a]/3 =B:203, [58b]/1 =B:209, [64b]/4 =B:223, [68a]/1 =B:231, [69b]/1 =B:233, [70b]/2 =B:235, [70b]/3 =B:235, [73a]/4 =B:244, [255a]/3 =M:92, **bilinġ yā bildürünġ** [88a]/4 =B:279, **bilinġiz** [257b]/1 =M:97, **birinġ** [9b]/3 =B:43, [26b]/3 =B:110, [107a]/5 =A:64, [144a]/4 =N:2, [145a]/1 =N:4, [145b]/2 =N:6, [154b]/3 =N:25, [237a]/2 =B:141, [170b]/5 =N:77, **birinġiz** [83b]/2 =B:266, **birmenġ** [145a]/3 =N:5, **bitinġ** [9a]/4 =B:41, [89a]/2 =B:282, [109a]/1 =A:72, [137b]/2 =A:179, [141b]/1 =A:193, [162a]/4 =N:47, [265a]/2 =N:161, **bitmenġ** [109a]/3 =A:73, **bolmanġ** [117b]/5 =A:105, [131a]/4 =A:156, [9a]/5 =B:41, **bolunġ** [111a]/4 =A:79, [111a]/5 =A:79, [190b]/2 =N:135, [16a]/3 =B:65, [34a]/4 =B:135, [251a]/1 =M:8, **boyun sünġ** [104b]/1 =A:50, **boyun sünġ** [99b]/1 =A:32, [124a]/5 =A:132, [165b]/1 =N:59, [255a]/2 =M:92, **cüflendürmenġ** [63b]/2 =B:221, **çıkarınġ** [52b]/2 =B:191, [245b]/1 =E:93, **çıkınġ** [167b]/5 =N:66, **def kılınġ** [134a]/4 =A:167, **def kılınġız** [134b]/4 =A:168, **ewrünġ** [37b]/2 =B:144, [39a]/5 =B:150, **haber birinġ** [6b]/5 =B:31, **haddin keçmenġ** [202b]/2 =M:77, [264b]/4 =N:171, **harām kılmanġ** [205a]/3 =M:87, **harc kılınġ** [53b]/4 =B:195, [84a]/3 =B:267, [77b]/2 =B:254, **harc kılınġız** [114b]/2 =A:92, **helāl kılmanġ** [268a]/3 =M:2, **ıdınġ** [67b]/1 =B:231, [158a]/2 =N:35, **içinġ** [14a]/1 =B:60, [51a]/1 =B:187, **ininġ** [14b]/3 =B:61, **istemenġ** [158a]/1 =N:34, **istenġ** [212b]/5 =M:35, [50b]/5 =B:187, **iwünġ** [124b]/1 =A:133, **karuştırmanġ** [9b]/2 =B:42, **kıytarınġ** [165b]/3 =N:59, [174a]/3 =N:86, **kıytınġ** [12a]/2 =B:54, **kıytınġız** [54b]/4 =B:196, **kıytışınġız** [218b]/5 =M:48, **kıytmanġ** [208b]/3 =M:21, **kāza kılınġ** [181b]/4 =N:103, **keçürünġ** [64b]/3 =B:223, **keçürünġler** [26a]/5 =B:109, **keldürünġ** [27a]/2 =B:111, **kelinġ** [52a]/3 =B:189, [64a]/5 =B:222, [64b]/2 =B:223, [106b]/1 =A:61, [107a]/2 =A:64, [115a]/1 =A:93, [166a]/5 =N:61, [259a]/1 =M:104, **kemişmenġ** [51b]/2 =B:188, [53b]/4 =B:195, **kesinġ** [213b]/3 =M:38, **keyürünġ** [145a]/5 =N:5, **kılınġ** [17a]/1 =B:68, [234a]/4 =E:135, [9b]/3 =B:43, **kılınġlar** [9a]/1 =B:40, **kılmanġ** [64b]/5 =B:224, **kışmanġız** [188b]/4 =N:129, **kirinġ** [13a]/2 =B:58, [13a]/3 =B:58, [58a]/3 =B:208, [208b]/2 =M:21, [209a]/4 =M:23, **kođunġ** [157b]/4 =N:34,

[229b]/1 =E:120, [88a]/2 =B:278, **kopunğ** [71b]/4 =B:238, **korkmanğ** [136b]/1 =A:175,
 [216b]/2 =M:44, **korkunğ** [4a]/2 =B:24, [9a]/3 =B:40, [9b]/1 =B:41, [10b]/2 =B:48,
 [30b]/2 =B:123, [39b]/2 =B:150, [39b]/3 =B:150, [53b]/3 =B:194, [55a]/5 =B:197,
 [69b]/1 =B:233, [70b]/3 =B:235, [104b]/1 =A:50, [122b]/4 =A:123, [136a]/1 =A:173,
 [136b]/1 =A:175, [168b]/5 =N:71, [216b]/2 =M:44, [247b]/4 =M:3, **kulluk kılınğ**
 [104b]/2 =A:51, [158a]/5 =N:36, [201a]/3 =M:72, [224b]/5 =E:102, **küfr ketürünğ**
 [109a]/2 =A:71, **mesh kılınğ** [161a]/1 =N:43, [249b]/4 =M:6, [250a]/4 =M:6, **mübālağat**
kılmanğ [14a]/2 =B:60, **mübāşeret kılınğ** [50b]/5 =B:187, **mübāşeret kılmanğ** [51a]/3
 =B:187, **mücāhede kılınğ** [213a]/1 =M:35, **müt‘a birinğ** [71a]/1 =B:236, **nikāh kılınğ**
 [144b]/2 =N:3, [154b]/3 =N:25, **nikāh kılmanğ** [63a]/5 =B:221, [152a]/2 =N:22,
nūsipāslık kılmanğ [40a]/3 =B:152, ‘**afv kılınğ** [26b]/1 =B:109, **oğunğ** [115a]/1 =A:93,
olturmanğız [191b]/5 =N:140, **ortak koşmanğ** [158a]/5 =N:36, **ozuşunğ** [38b]/4 =B:148,
 [218b]/4 =M:48, **ögütlenğ** [157b]/4 =N:34, **öldürmenğ** [156a]/3 =N:29, [256a]/3 =M:95,
öldürünğ [12a]/2 =B:54, [52a]/4 =B:190, [52b]/1 =B:191, [52b]/4 =B:191, [167b]/5
 =N:66, [175a]/3 =N:89, [176a]/5 =N:91, **öldürüşmenğ** [52b]/4 =B:191, **öldürüşünğ**
 [53a]/3 =B:193, [73a]/3 =B:244, **ölünğ** [121b]/5 =A:119, **örtmenğ** [9b]/2 =B:42, **örtünğ**
 [70a]/3 =B:235, **peyveste kılınğ** [170b]/4 =N:77, [26b]/2 =B:110, **rūzī birinğ** [145a]/4
 =N:5, [146b]/2 =N:8, **rūkū‘ kılınğ** [9b]/4 =B:43, **şabr kılınğ takı şabr kılışınğ** [143b]/1
 =A:200, **saçlınınğ** [64a]/3 =B:222, **sakınınğ** [52a]/3 =B:189, [55a]/1 =B:196, [57a]/3
 =B:203, [64b]/3 =B:223, [68a]/1 =B:231, [88a]/2 =B:278, [88b]/4 =B:281, [116b]/5
 =A:102, [124a]/4 =A:130, [143b]/2 =A:200, [143b]/4 =N:1, [144a]/2 =N:1, [168b]/5
 =N:71, [189b]/1 =N:131, [205b]/1 =M:88, [212b]/5 =M:35, [222a]/3 =M:57, [250b]/5
 =M:7, [251a]/4 =M:8, [252a]/1 =M:11, [257a]/3 =M:96, **saklanğ** [206a]/4 =M:89,
 [71b]/3 =B:238, **saklanınğ** [206b]/3 =M:90, **sanga kirmenğ** [65a]/3 =B:225, **secde kılınğ**
 [7b]/1 =B:34, **selām kılınğ** [174a]/3 =N:86, **sınanğ** [145a]/5 =N:6, **sögmenğ** [226a]/1
 =E:108, **süstlük kılmanğ** [182a]/1 =N:104, **şükr kılınğ** [40a]/3 =B:152, [45a]/5 =B:172,
tanuk tikiñğ [146a]/1 =N:6, [150a]/1 =N:15, **tanukluk birinğ** [112a]/3 =A:81, **tatinğ**
 [118a]/4 =A:106, **tegşürmenğ** [144a]/5 =N:2, **teyemmüm kılınğ** [160b]/5 =N:43, **tilenğ**
 [89b]/3 =B:282, **tiriglik kılışınğ** [151b]/2 =N:19, **turukunğ** [143b]/1 =A:200, **tutmanğ**
 [212b]/4 =M:51, [221b]/5 =M:57, [67b]/1 =B:231, [67b]/3 =B:231, **tutunğ** [15b]/3

=B:63, [31a]/4 =B:125, [67a]/5 =B:231, [150a]/3 =N:15, [168b]/5 =N:71, [175a]/3 =N:89, [176a]/5 =N:91, **tutunmañg** [121a]/3 =A:118, [175a]/1 =N:89, [175a]/4 =N:89, [193a]/4 =N:144, **tükel kılñg** [51a]/3 =B:187, [54a]/1 =B:196, **uğramañg** [84a]/4 =B:267, **uğramañgız** [70a]/5 =B:235, **uğrañg** [250a]/3 =M:6, **unutmañg** [71b]/2 =B:237, **uruñg** [157b]/5 =N:34, **uruşuñg** [134a]/4 =A:167, [170b]/2 =N:76, **uymañg** [237a]/5 =E:142, [44a]/5 =B:168, [58a]/3 =B:208, [202b]/3 =M:77, **uymañglar** [190a]/5 =N:135, **uyuñg** [115a]/4 =A:95, [44b]/3 =B:170, **va‘de kılmañgız** [70a]/4 =B:235, **vefā kılñg** [267b]/4 =M:1, [9a]/2 =B:40, **yād kılñg** [40a]/2 =B:152, [55b]/3 =B:198, [55b]/4 =B:198, [56a]/3 =B:200, [56b]/5 =B:203, [67b]/4 =B:231, [117a]/3 =A:103, [181b]/2 =N:103, [248b]/2 =M:4, **yapuşuñg** [117a]/2 =A:103, **yārī birişuñg** [268b]/4 =M:2, **yārī tileñg** [10a]/2 =B:45, [40a]/4 =B:153, **yawumañg** [7b]/5 =B:35, [51a]/5 =B:187, [64a]/4 =B:222, [160a]/5 =N:43, **yeñg** [7b]/4 =B:35, **yıgñg** [170b]/4 =N:77, **yıgılñg** [265a]/3 =N:171, **yıgmañg** [151a]/5 =N:19, **yıgmañglar** [68a]/3 =B:232, **yimenñg** [124a]/3 =A:130, [144a]/5 =N:2, [229b]/4 =E:121, [145b]/3 =N:6, [156a]/1 =N:29, [51b]/1 =B:188, **yıñg** [12b]/5 =B:57, [13a]/3 =B:58, [14a]/1 =B:60, [44a]/4 =B:168, [45a]/4 =B:172, [51a]/1 =B:187, [145a]/2 =N:4, [205a]/5 =M:88, [228b]/5 =E:118, [237a]/1 =E:141, [237a]/5 =E:142, [248b]/1 =M:4, **yuwuñg** [249b]/3 =M:6, **yülimeñg** [54a]/3 =B:196, **yürüñg** [125b]/2 =A:137, **yüz ewürüñg** [150b]/1 =N:16, **zıkr kılñg** [10a]/5 =B:47, [208a]/4 =M:20, [250b]/3 =M:7, [251b]/4 =M:11, **zulm kılñg** [53b]/2 =B:194

Çokluk 3. Şahıs: -sunlar, -sünler

alsunlar [180b]/3 =N:102, [180b]/5 =N:102, **artsunlar** [137a]/4 =A:178, **aysunlar** [146b]/5 =N:9, [225b]/1 =E:105, **bitsünler** [50a]/5 =B:186, **bolsunlar** [180b]/4 =N:102, **icābet kılsunlar** [50a]/5 =B:186, **kağğansunlar** [227b]/4 =E:113, **kılsunlar** [50a]/5 =B:186, [180b]/5 =N:102, **namāz kılsunlar** [180b]/5 =N:102, **saķınsunlar** [146b]/4 =N:9, **saķınsunlar** [146b]/4 =N:9, **tatsunlar** [164b]/1 =N:56, **yulunsunlar** [213a]/4 =M:36

2.7.6. Söz Varlığı

2.7.6.1. Sayısal Veriler

Özbekistan Nüshasının söz varlığına geçmeden önce Müşterek Orta Asya (Karahanlı) Türkçesi ile yazılmış eserlerin söz varlığına bir göz atalım²²:

	İsim	Fiil	Toplam
Divânü Lügâti't-Türk	5147	3477	8624
Kutadgu Bilig	2015	946	2961
Atebetü'l-Hakayık	943	363	1306
Kur'an Tercümesi ²³	1425	574	1999
Divân-ı Hikmet	1881	327	2208
<i>Genel Toplam</i>	11411	5687	17098

Hazırladığımız *Karahanlı Türkçesi Sözlüğü*ndeki toplam kelime sayısı ise madde başı olarak **11519** dur.²⁴

Müşterek Orta Asya (Karahanlı) Türkçesi eserlerindeki Arapça ve Farsça kelimelerin sayısal dökümü şu şekildedir.²⁵

²² Aşağıda verilen sayısal bilgiler için bakınız: Emek Üşenmez, *Karahanlı Türkçesi Sözlüğü*, Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Kütahya 2006, s. 110.

²³ İngiltere (Rylands) Nüshası.

²⁴ Bu sayım tarafımızdan yapılmıştır. Sayım sırasında sadece madde başı kelimeler dikkate alınmıştır.

²⁵ Sayımlar madde başı olarak yapılmıştır.

	<i>Arapça</i>	<i>Farsça</i>	<i>Toplam</i>	<i>Oran</i> ²⁶
Divânü Lügâti't Türk ²⁷				
Kutadgu Bilig	334	79	413	%14
Atebetü'l-Hakayık	251	103	354	%27
Kur'an Tercümesi ²⁸	357	177	534	%27
Divân-ı Hikmet	763	588	1351	%61
<i>Genel Toplam</i>	1705	947	2652	%16

Özbekistan Nüshasının söz varlığı sayısal dökümü şöyledir:

	<i>Arapça</i>	<i>Farsça</i>	<i>Toplam</i>
Kur'an Tercümesi ²⁹	336	72	408

	İsim	Fiil	Toplam
Kur'an Tercümesi ³⁰	920	154	1074

Metnimizde geçen bazı kelimeler ve kullanım sıklıkları ise şöyledir:

²⁶ Oranlar her bir eserin toplam kelime sayısına göre ayrı ayrı hesaplanmıştır. Bir önceki sayısal dökümde Karahanlı eserlerindeki kelimelerin toplam sayıları isim ve fiil olarak ayrıca verilmiştir.

²⁷ Ercilasun, **a.g.e.**, s. 357-358. Ahmet Bican Ercilasun'un verdiği bu bilgiye göre Kaşgarlı'nın eserinde sınırlı sayıda Çince, Soğutça ve Moğolca kökenli kelime vardır. Bunlar da o dönemde Türkçeleşmiş kelimeler sayılmaktadır.

²⁸ Özbekistan Nüshası.

²⁹ Özbekistan Nüshası.

³⁰ Özbekistan Nüshası.

ākār astındın arıqlar 7	andın 145
anlar 1007	arığ 33
artuqluql 6	artur- 14
āṣkāra 9	aṣnu 39
ay- 206	azğun 9
bar 64	bit- 220
boğazla- 2	bol- 300
boyun sü- 39	būstān 12
buyruql 23	cāvidāne 11
cihān 20	Cuhūd 17
cüft 19	dīn 30
dünyā 16	eḡgü 68
eren 49	erklen- 5
ewür- 23	eye 74
feriṣte 24	fesād 12
ḡaql 16	Ḥaqlīkat üze 145
ḡaqlql 11	ḡarām 28
ḡelāl 21	ḡikmet 30
İdi 136	ḡamuğ 39
kemiṣ- 23	ḡıl- 991
kimerse 85	kiṣi 79
kitāb 94	ḡoḡ- 28
ḡorql- 5	ḡoy- 12
kök 47	könğül 23
köni 34	könül- 16
kör- 99	körklüglük 27
ḡulluql 13	küç 65
küfr 76	maṅa 16
meger 106	müjde 12
namāz 29	nefs 5
nerse 311	‘ahd 30
‘amel 17	oğul 31

oğul 31	ol vaktın 83
ot 37	ögür 40
ölüg 16	önğın 36
pāre 45	peygāamber 18
rāst ayğan 8	rūzī 19
saŋga 42	sinğek 2
sonğra 50	süw- 40
şek 4	şekk 4
şükr 13	taķı 1000
Taŋgrı 872	tanuķ 43
tapa 104	tegme 9
Tersā 13	tigme 1
tile- 210	tirgür 12
tirig 22	tişi 64
toķuş 18	tölen- 8
turur 122	uçmak 9
uluğ 58	yalafaç 2
yalawaç 77	yanut 26
ya‘nī 93	yarağ 21
yarağlığ 14	yārī 39
yarlıķa- 60	yawuz 42
yazuķ 65	yer 118
yok 81	zekāt 9
zıkr 10	

2.7.6.2. Arapça ve Farsça İfadeler

Özbekistan Nüshasında yer alan Arapça ve Farsça kelimeler hemen hemen diğer dönem eserleri ile bütünlük arz etmektedir. Yalnız Özbekistan Nüshasının dikkat çeken bir özelliği Farsça kelimelerin Arapça kelimelere nazaran daha çok kullanılmasıdır. Bunun en önemli nedeni daha önceden de belirttiğimiz gibi eserin yazıldığı coğrafya ve bu coğrafyada hüküm süren Sâ mânîlerin varlığıdır. Derî ve Pehlevî Farsçasının İslâmî

şekli olan bu dönem Farsçası bugünkü Tacikçenin de başlangıcıdır. Nitekim bugün dahi Semerkant ve Buhara’da Farsçanın büyük ağırlığı ve etkisi söz konusudur. Bu ve benzeri nedenlerden dolayı özellikle Semerkant ve Buhara’da Türkçe ve Farsça ortak kültür dili olarak kullanılmıştır ve hâlâ da kullanılmaktadır. Şive-i Horasani adı verilen bu bölgeye ait Farsça açık, sade, anlaşılır ve Arapça ağır deyimlerden beridir. Bu durum Özbekistan Nüshasına da yansımıştır.

Elimizdeki metnin Kur’an tercümesi olması konunun ve söz çeşitliliğinin belli bir noktada toplanmasına yol açmıştır. Metindeki ifadeler İslâmî terimler olarak karşımıza çıkar. Kur’an’ı Türkçeye tercüme ederken izlenilen tercüme mantığında bütün ifadeleri Türkçe kelimelerle karşılama çabası yoktur. Burada esas olan “anlaşılma” ölçüsüdür. Çünkü Kur’an gibi mukaddes bir metni, yaratıcının kelamını başka bir dile tercüme ederken tutulması gereken yol elbette metni mümkün mertebe anlaşılır duruma getirmektir. Çünkü tercüme edilen eser birey veya özel bir kesim için değil toplum m için yapılmaktadır. Yani tercümenin dili halkın Arapça kelimelerin hepsine öz Türkçe karşılık bulma heyecanı ve girişimi metni anlaşılmaz hale getirecektir. Bu durumda mütercim suçluluk duygusu ve vicdan azabı ile karşı karşıya gelecektir. Konuya bu açıdan bakıldığı zaman mütercim son derece dikkatli ve titiz biçimde kelime seçmek zorunda kalmıştır. Anlaşılma kaygısı hedef alındığı için Türkçe tercüme kısmında bazı kelimelerin Arapça ve bilhassa Farsça olduğunu görürüz. Bu durumu örneklendiren kelimelerden bazıları şunlardır:

Farsça-Türkçe-Arapça

ârzû: ârzû, şehvet [94a]/4=A:14

âsânî: âsânlık, yüsr [50a]/1=B:185

aşl: aşl, umm [92a]/3=A:7

âşkārâ: âşkārâ, ‘alâniyyeten [86b]/2=B:274

âzād: âzād, hurr [47b]/3=B:178

âzār: âzār, ezā [82a]/1=B:262

bahā: bahā, şemen [46a]/1=B:174

bāşende: peyvestelik kılğan, ‘âkif [31b]/2=B:125

bāz geşten: sezā bol-, bev’ [119b]/2=A:112

be-cüz rāstî: nāḥāḳ yerde, bi-ğayri’l-ḥāḳḳ [15a]/2=B:61

bedel giriften: bedel kıl-, şirā’ [9a]/5=B:41

berḥʾurdārī: kâle, metā^ʿ [94b]/3=A:14
bī-āgāh: ḡāfil, ḡāfil [269b]/2=B:85
bī-bīmī: emn, emn [130a]/2=A:154
bī-hemtā: ḡālib, el-^ʿazīz [32b]/6=B:129
bī-peder: yetīm, yetīm [47a]/1=B:177
bī-peydā: ḡāyibluḡ, ḡayb [256a]/1=M:94
būstān: būstān, cennet [4a]/5=B:25
cān: rūḡ, cān [265a]/2=N:171
cāvidāne: cāvidāne, ḡālīd [4b]/5=B:25
cüz' ān ki: lekin, lākin [262a]/2=N:162

Arapça-Türkçe-Farsça

aḡakḡ: sezāraḡ, sezā-ter [241a]/5=E:81
āḡiret: āḡiret, ān cehān [63a]/1=B:220
aḡvam: rāstraḡ, rāst-ter [162a]/1=N:46
āl: ḡabīle:, kes [93a]/5=A:11
āyet: āyet, niṣān [133b]/1=A:164
āyet: niṣān, niṣān [29a]/4=B:118
ba^ʿz: pāre, pāre [269a]/3=B:85
beht m.: müteḡayyir bol-, ser gerdān ṣoden [79b]/4=B:258
beyān: beyān, peydā [267b]/1=N:176
buḡl: baḡīllıḡ, zuftī [137b]/4=A:180
cem^ʿ: cem^ʿ, ḡürūḡ [134a]/2=A:166
el-^ʿazīz: ḡālib, bī-hemtā [32b]/6=B:129
emānet: emānet, zīnhār [165a]/2=N:58

2.7.6.3. İslamî Terimlerin Türkçe Karşılıkları

İslâmî terimlerin Türkçe karşılıkları, Kur'an tercümelerindeki en dikkat çeken noktalardan birisidir.

Dinî metinlerin kolaylıkla anlaşılabilmesi için yazarları ekseriya, aynı kelimenin muhitçe ve edebiyatça tanınmış muhtelif karşılıklarını almaktan çekinmemiştir. Bilhassa İslamiyetin kabulü ile Türk muhitine, tamamiyle yeni telakkilerle beraber, yeni mefhumlar da girmeye başlamış ve Türkçe bu mefhumlar için kısmen de yeni lügat ve söz icadına mecbur kalmıştır³¹.

Gerçekte bir kelimenin karşılığını vermek onu açık bir şekilde anlamlandırarak en kısa sözü ya da söz topluluğunu bulmaktır³². Atalarımızın Arapça İslâmî terimlere buldukları Türkçe karşılıklar Türk dilinin tarihî sözlüğünü oluşturma açısından son derece önemlidir. Kâşgarlı Mahmud meşhur eserinde dinî terimlere verilen anlamlar karşısındaki hayranlık ve şaşkınlığını gizleyememiştir³³.

Satır arası Türkçe- Farsça tercümeli Kur'an tercümelerinden İngiltere (Rylands) Nüshasındaki bazı İslâmî terimler ve Türkçe karşılıkları şöyledir³⁴:

sewünçi	Müjde	sermek	Sabır
son saray	Ahiret	sezinç	Şüphe,zan
şükr öte-	Şükretmek	soyurkamak	Rahmet
tanıglı	Kâfir	tamug	Cehennem
Tanrı	Allah	tanmaklık	Küfr
Tanrıka yan-	Tövbe etmek	Tanrı tuta	Billahi
Tanrın bilgen	Dindar	Tanrıka yangan	Ermiş
tapug	İbadet	tapmakka	Allah
tenlemek	Takdir	tapungu	Allah
törüt-	Yaratmak	tokuş-	Cihat etmek
törütteçi	Yaratıcı	törütüpli	Yaratan
tüzün	Hâlim* ³⁵	törütge	Yaratan
ukgan	Habîr*	ugan	Kadîr*
ulug kün	Kıyamet	ulug	Kebîr *
ulug yazuk	Büyük günah	ulug bahşışlıg	Rahman*
üküş örtgen	Gaffar*	üküş bergen	Vahhab
İsrafil üni	Korkunç ses	ülüg	Nasip

³¹ Caferoğlu, **a.g.e.**, s. 91.

³² Emek Üşenmez, "Türkçe İlk Kur'an Tercümesi ve Tercümesindeki İslâmî Terimlerin Türkçe Karşılıkları Üzerine" **Gaziosman Paşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi I**, 2006, s. 89-99.

³³ Kâşgarlı Mahmud meşhur eserindeki "kırgak" maddesini açıklarken bu duruma şöyle değinir: "Tanrını kulunu kargımasıyle, kulun kendi eli altındakilere kızması, kargıması arasında ayırt yapabilmek için birincide "kaf" harfi üstün, ikincide esre kılınmıştır". Kâşgarlı Mahmut, **a.g.e., c. II**, s. 288.

³⁴ Üşenmez, **a.g.m.**, s. 89-99.

³⁵ Yıldız (*) işareti olan kelimeler Esmâ-yı Hüsnâ'yı işaret etmektedir.

yakın tiriglik	Dünya hayatı	yad kıl-	Zikretmek
yalgan söz	İftira	yalavaç	Peygamber
yanluk	İnsan	yanmak	Tövbe
yaraglıg	Hak, gerçek	yanut	Mükafat
yaralğan	Bârî*	yaragsız	Batıl
yarlıg ıdmak	Vahiy	yarlıg ıd-	Vahiy göndermek
yarlıkaglı	Rahîm*	yarlıka-	Affetmek
yaruk yol	Şeriat	yarukluk	Nur
yazuk	Günah	yatgu yer	Mezar, kabir
yek	Şeytan	yazuk kök	Günahlardan arınmak
yinçke körügli	Latîf*	yeti kat kök	Gökyüzü
yulug	Fidye	yok söz	İftira
yüksek	Aliyy*	yük	Günah,günah yükü
yükñügli	Sâcid, secde eden	yükün-	Secde etmek
yun-	Boy abdesti almak		

Özbekistan Nüshasındaki İslâmî terimlerin Türkçe karşılıklarından bazıları şunlardır:

açmak: (Ar. beyân, Far. peydâ) Açıklama, beyan, izah. Bu açmak kişilerge, taqı köni yol taqı ögüt saqnuklargâ. [125b]/4=A:138

açmak: (Ar. feth, Far. güşâyîş) Fetih, zafer. Anlar kim küyerler sizin birle eger bolsa sizge açmak ya' nî zafer (4) Tanğrıdın, aydılar; ermedük mü siz birle? [192a]/3=N:141

açuk hüccet: Ayet. Taqı anlar kim tandılar, taqı yalğanka nisbet kıldılar (5) açuk hüccetlerimizni anlar otnuñ eyeleri. [8b]/5=B:39

açuk hüccet: Mucize. Taqı birdük Meryem oğlu 'isâ'ka açuk hüccetlerni taqı kuvvetlendürduq (3) Cibrîl birle. [270a]/2=B:87

açuk yaruq: (Ar. nûr'el-mubîn, Far. rûşen-i peydâ) Açık nur açık ışık (Kur'an-ı kerim). Taqı indürdük sizin tapa açuk yaruq. [266b]/1=N:174

arığ kılınmış: (Ar. muṭahher, Far. pākīze kerde) Temiz, helal. [4b]/4=B:25 Taqı anlargâ anıñ içinde cüftler bar arığ kılınmış.

arıgla-: (Ar. tesbîḥ, Far. be-pākī yād kerdin) Tesbih etmek. [6b]/2=B:30 Taqı biz arıglar miz senin ögmekin birle, taqı arıglayur miz sini.

arıglık: (Ar. subḥān, Far. pākā) Münezzeh olma, uzak tutma. [7a]/1=B:32 Aydılar; arıglık sañga, hîç bilig yok bizge meger ol kim ögrettiñiz bizge.

arığsız: (Ar. ḥabīs, Far. pelīd) Murdar, pislik. Aygıl; bulmaz men ol nerse içinde kim vahy kılındı benim tapa, ḥarām kılınmış yigen üze kim yiyür anı, meger kim bolsa ölügse, yā tōkülmiş kan, yā tonğuz eti, ḥaḳīḳat üze ol <arığsız> yā buyruḳdın çıḳmaḳ, <ün> kötürüldi Tanḡrıdın önḡinge anıḡ birle. [238b]/4=E:145

artuḳluk idisi: Lütuf ve ikram sahibi (Allah). Ḥaḳīḳat üze Tanḡrı artuḳluk idisi kişiler üze velī ḥalḳlarınḡ köpreki şükr kılmaslar. [72b]/5=B:243

artuḳluk: (Ar. faḏl, Far. sūdī) İhsan, lütuf, fazilet. [268b]/1=M:2 İsteyürler artuḳluknı anlarınḡ İdisindin taḳı ḡōšnūdluḳnı.

artuḳraḳ namāz: (Ar. ṣalāti'l-vuṣṭā, Far. namāz-ı dīger) İkinci namazı, orta namaz. Saḳlaḡ taḳı namāzlar üze taḳı artuḳraḳ namāznı. [71b]/4=B:238

aşıḡsızraḳ: (Ar. şerr, Far. bed-ter) Daha kötü, daha fena. Aygıl; ḡaber birür mü men sizge, aşıḡsızraḳ birle andın, yanut yanındın Tanḡrı ḳatında? [222b]/4=M:60

atasız oḡulsız: (Ar. kelālet, Far. cüz-māder ü peder ü ferzend) Babasız ve oḡulsuz. Tanḡrı cevāb aytur sizge atasız oḡulsız içinde eger bir er yoḳalsa [267a1] yoḳ aḡa oḡul taḳı aḡa ḳız ḳarındaş ol nerseniḡ yarusı kim (2) alur andın eger (3) oḡul eger bolsalar iki ol ikisiḡe üçde iki ülüş (4) andın kim ḳoḏtı. [266b]/5=N:176

ayırt kemişgen: (Ar. furḳān, Far. nuşret-i cūdā konend-i miyān-ı ḡaḳḳ u bāṭıl) Hak ile batılı ayıran, Furkan. Taḳı ol vaḳtın kim birdük Mūsaāḳa kitābnı ya'nī Tivrātın, taḳı ayırt kemişgenni, bolḡay kim sizler (5) könülgey siz. [11b]/4=B:53

berkitilmiş: (Ar. muḡkem, Far. muḡkem) Sağlam, muḡkem (ayet). Andın āyetler berkitilmiş ol āyetler kitābnunḡ aşı. [92a]/2=A:7

bilig eyeleri: (Ar. ūlū'l-ilm, Far. ḡudāvendān-i dāniş) İlim sahipleri, âlimler. Tanuḳluk birdi Tanḡrı ḡaḳīḳat üze ol yoḳ İdi meger ol (2) taḳı ferişterler bilig eyeleri ḳopuḡlı bolup 'adl birle. [95b]/2=A:18

bilig içinde tölengen: İlimde derinleşmiş âlim, rusuh âlim. Lekin tölengenler bilig içinde anlardın taḳı bitgenler biterler ol nersege kim indürüldi saḡa (4) ol nersege kim indürüldi aşnunḡdın yā sindin aşnu. [262a]/2=N:162

bilmemek: (Ar. cehālet, Far. nādānī) Bilmeme. Ḥaḳīḳat üze tevbe Tanḡrı üze, anlarḡa kim ḳılurlar yawuzluḳnı bilmemek birle, andın sonḡ tevbe ḳılurlar, yaḳındın. [150b]/2=N:17

bir İdi: (Ar. aḥad, Far. ḥudāy-ı yegāne) Bir ve tek Allah. Taḳı İdiñgiz bir İdi. [42b]/1=B:163

bit-: (Ar. imān, Far. girevīden) İnanmak, iman etmek. [269a]/3=B:85 Biter mü siz kitābnıñ pāresinġe (4) taḳı küfr ketürürsüz taḳı bir pāreġa.

bitgen qarabaş: (Ar. mü'minet, Far. perestādī girevende) İnanan, iman eden cariyе. Taḳı bitgen qarabaş yaḥşıraḳ turur ortaḳ қоşġandın, taḳı eger tañġa ketürse sizni. [63b]/1=B:221

bitgen tişi: (Ar. emetü mü'minet, Far. girevīde) İman eden kadın. Taḳı kim kim yaraġı yitmeše sizdin ziyādeġa, ya'nī māl içinde kinġlikge kim, nikāh kılsa āzād tişilerni, bitgen tişilerni; ol nersedin kim erklendi saġ eligleriñgiz, yigit tişileriñgizdin ya'nī qarabaşlarıñgızdın, bitgen tişilerni. [154a]/5=N:25

bitgen: (Ar. mü'min, Far. girevīde) İman eden. Minnet kıldı Tañġrı (5) bitgenler üze ol vaḳtın kim ıdtı anlar içinde yalawaḳ. [133a]/5=A:164

bitmek: (Ar. imān, Far. girevīden) İman. Uyġay erdük sizge anlarıñ kāfirlikġa [134b1] ol kün yaḳınraḳ anlardın bitmekge. [134b]/1=A:167

boynaġu: (Ar. merīd, Far. bed) İnatçı, asi. Ündemesler andın bisre, meger tişilerni taḳı ündemesler meger boynaġu İblisni. [185b]/1=N:117

boyun birgen: (Ar. muslim, Far. müsülmān) Boyun eġen, teslim olan. Eger i' rāz kılsalar aydınġ tanuḳluḳ birinġ mununġ birle kim biz boyun birgenler. [107a]/5=A:64

boyun sümek: (Ar. islām, Far. dīn-i müsülmānī) Teslim olma, müslümanlık, İslām. Haḳıḳat üze dīn Tañġrı ḳatında boyun sümek. [95b]/4=A:19

bozġan: (Ar. mufsid, Far. tebāhkār) Bozan, fesatçı. Taḳı Tañġrı bilür bozġannı onġargandın. [63a]/3=B:220

buyruḳdın çıġġan: (Ar. fāşıḳ, Far. bī-fermān) Buyrukdan çıkan, Allah'a iman etmeyen. Anlardın bitgenler taḳı üküšrekleri buyruḳdın çıġġanlar. [119a]/3=A:110

cāhiliyyet sizigi: (Ar. ḡann'el- cāhiliyyet , Far. ġümān-ı rüz-i kāfirī) Cahiliye devri düşüñcesi, zannı. Sizerler Tañġrıġa ḥaḳdın önġinni cāhiliyyet sizigin. Ayturlar bar mu bizge işdin nersedin? [130a]/4=A:154

eḡġü: (Ar. ṣāliḥ, Far. nīk) Salih. Kıḳırdı anı feriştelер taḳı ol örü turġan namāz kılur miḥrābda; ḥaḳıḳat üze Tañġrı müjde birür sañġa Yaḥyā birle rāstlaġan, kelimeni Tañġrıdın taḳı uluġ, tişilerge yawuzmaġan taḳı peyġāmbер eḡġülerdin. [101b]/2=A:39

edgölük: (Ar. ḥayr, Far. nīkī) Hayır, iyilik. Ozuşuṅ edgölüklerge nirde kim bolsanṅız ketürgey sizni Taṅrı kamuṅı. [38b]/4=B:148

erklig: (Ar. mevlā, Far. ḥudāvendigār) Sahip, hâkim, Mevla (Allah). Sen erkligimiz; yārī birgil bizge kâfir erenler üze. [90b]/5=B:286

ḥikmet birle iş kılğan: (Ar. ḥakīm, Far. üstüvārkar) Hikmetle iş yapan, adalet ve dürüstlikle hükmeden (Allah: EH). [63a]/5=B:220

ıdılmış: (Ar. mursel, Far. firistāde) Peygamber, elçi. Taḳı ḥaḳīkat üze sen ıdılmışlardın. [76b]/4=B:252

iç dōst: (Ar. biṭānet, Far. dōstī) Sırdaş. Ey anlar kim bittiler; tutunmaṅ iç dōst sizdin bisre. [121a]/3=A:118

İdige nisbetlig: (Ar. ribbiyy, Far. girevide) Allah’a baḡlı olan, Allah’a kulluk eden. Taḳı neçe köp peygāmberdin, öldürüşti anıṅ birle (4) İdige nisbetligler, köp. [127b]/4=A:146

igitlegen Taṅrı: (Ar. Rabb, Far. Perverdigār) Besleyen Tanrı. Taḳı aydı İbrāhīm; ey igitlegen Taṅrı; körküzgöl maṅa neteg turgürürsün ölüglerni. [81a]/1=B:260

ḳamuṅ nerseni bilgen: Her şeyi bilen; Allah. [6a]/4=B:29 Taḳı ol ḳamuṅ nerseni bilgen turur.

Ka‘be’ḳa uğraṅanlar: Hacılar. [268a]/5=M:2 Anlarınṅ boynıṅa asılṅan nerselerni taḳı uğraṅanlarını Ka‘be’ḳa.

ḳapsaṅan: (Ar. muḥīt, Far. dānā) Kapsayan, kuşatan (Allah). Ḥaḳīkat üze Taṅrı, anı kim kılurlar ḳapsaṅan. [122a]/4=A:120

keçürgen: (Ar. el-‘afuvv, Far. güzārende) Baḡışlayan, affeden (Allah: EH). Takı eger bolsanṅız sökeller yā sefer üze bolsanṅız yā keldi bireḡü sizdin aşak yerdin, yā cima‘ ḳılsaṅız tişilerni, taḳı bulmasanṅız sufını, teyemmüm ḳılınṅ arıḡ toprakḡa, arıḡ toprakḡa taḳı mesh ḳılınṅ yüzlerinṅizni taḳı eliglerinṅizni ḥaḳīkat üze Taṅrı erdi keçürgen, yarlıḳaṅan. [161a]/2=N:43

ḳın: (Ar. ‘azāb, Far. şikence) Azap, işkence, eziyet. Taḳı kün ḳıyāmet küninde ḳaytarılurlar ḳınınṅ ḳatıḡraḳı tapa. [269b]/1=B:85

ḳınamaḳḡa iwmeḡen: (Ar. el-ḥalīm, Far. burdbār) Hemen cezalandırmayan, Halīm. (Allah). Taḳı Taṅrı yarlıḳaṅan, ḳınamaḳḡa iwmeḡen. [65a]/4=B:225

kınamakğa iwmege: (Ar. el-ḥalīm, Far. burdbār) Hemen cezalandırmayan (Allah; halīm). Korkuñg andın taķı bilinğ ḥaķıķat üze Tañgrı yarlıķağan, kınamakğa iwmege. [70b]/3=B:235

ķını ķatıg: Azabı şiddetli (Allah). Taķı Tañgrı ķını ķatıg turur. [93b]/2=A:11

ķitāb eyeleri: (Ar. ehl'ül-kitāb, Far. keshā-i nāme) Kitap ehli, ehli kitap. Ey ķitāb eyeleri; ḥaddin keçmenğ dīñgiz içinde taķı aymanğ Tañgrı üze meger ḥaķķnı. [264b]/3=N:171

ķopmak: (Ar. kıyām, Far. īstādegī konende) Geçim kaynağı, dirlik, ayakta kalabilme. Taķı birmenğ yünğül uşluğlarğa mällarınğıznı ol kim ķıldı Tañgrı sizge ķopmak. [145a]/4=N:5

ķopmak kūni: Kıyamet günü, bir araya gelme, toplanma günü. Tañgrı, yok İdi meger. Tañgrı yığğay sizni ķopmak kūniñge, [174b1] yok şekk anıñ içinde. [174a]/5=N:87

ķorkutğan: (Ar. nezīr, Far. bīm konende) Korkutan, uyaran (Hz. Peygamber). Ḥaķıķat üze biz ıduķ sini ḥaķ birle müjde birgen taķı ķorkutğan. [29b]/3=B:119

ķöküzler içindeki nerse: Göğüste, sadırda bulunan şey, niyet, maksat. Taķı Tañgrı bilgen ya' nī ķöküzler içindeki nersenı. [130b]/5=A:154

ķönğül közi: Gönül gözü, basiret. Keldi sizge ķönğül közleri İdınğızdın, (4) kim kim körse, özinge ök, taķı kim kim közsiz bolsa, anıñ üze ök. [225a]/3=E:104

ķönğül: (Ar. qalb, Far. dil) Gönül, kalp. Ey yalawaç; қаdğurtmasun sini anlar kim iwerler küfr içinde, anlardın kim aydılar; bittük, ağızları birle, taķı bitmedi ķönğülleri. [214b]/2=M:41

ķöni ümmet: (Ar. ummetü qā'imet, Far. īstāde) Hayırlı ümmet, Allah'ın emir ve yasaklarına uyan ümmet. Kitāb eyelerindin ķöni ümmet. [120a]/1=A:113

ķöni yol: (Ar. hüdā, Far. rāh-i rāst) Yol gösterici (Peygamber). Ayduķ; inıñler andın ķamuğ taķı eger kelse sizge mindin ķöni yol. [8b]/2=B:38

ķöni yol: (Ar. şırāṭim mustekīm, Far. rāh-i rāst) Sırat-ı Müstakim, doğru yol. Taķı Tañgrı köndürür kimni tilese (3) ķöni yol tapa. [60a]/3=B:213

ķönülgen: (Ar. muhtedūn, Far. rāh-ı rāst girende) Hidayete eren, doğru yolu bulan. Ḥaķıķat üze biz eger tilese Tañgrı könülgenler biz. [17b]/1=B:70

ķörklüglük ķılğan: (Ar. muḥsin, Far. nīkūkār) İyilik yapan. Taķı Tañgrı süwer ķörklüglük ķılğanlarını. [124b]/5=A:134

körksüz iş: (Ar. fāhişet, Far. kār-i zişt) Zina. Anlar kim kelürler ya‘ nî kırlurlar körksüz işge, tişilerinğizdin; tanuķ tikiñg anlar üze törtñi, sizdin. [150a]/1=N:15

ķurtulmaķ: (Ar. emn, Far. bî-bîmî) Kurtuluş, felaha erme. Anlar kim bittiler taķı ķaruşturmadılar bitmeklerini küķ birle ya‘ nî yazuķ birle, anlar anlarğa turur ķurtulmaķ. [241b]/2=E:82

küķ ķılğan: (Ar. zālīm, Far. sitemkār) Zalim. Taķı yawumañg bu yığaķķa, bolğaysız [8a1] küķ ķılğanlardın. [8a]/1=B:35

Mescid-i ģarāmñıñ ģāzırları: (Ar. ģāzır mescidi’l-ģarām, Far. ģāzır-ı mezigit-i Mekke) Mescid-i haram’da ikamet edenler. Ol kimerse kim bolmadı anıñg ehli Mescid-i ģarāmñıñ ģāzırları. [54b]/5=B:196

oğlan sıgğan yer: Ana rahmi, döl yatağı. Taķı ģelāl bolmas anlarğa kim örtseler anı kim yarattı Tanğrı raħmleri içinde ya‘ nî oğlan sıgğan yer içinde. [65b]/4=B:228

oğrı ķılğan er: (Ar. sārīķ, Far. merd-i düzd) Hırsızlık yapan erkek. Taķı oğrı ķılğan er taķı oğrı ķılğan tişi, kesinğ (4) ikisiniñg eliglerini, yanut üçün anıñg birle kim kağğandılar, kın üçün kıdğut Tanğrıdın. [213b]/3=M:38

oķ ģālīş ķılğanlar: Allah’a gönülden bağlananlar. Taķı biz anğa oķ ģālīş ķılğanlar miz ‘amellerimizni. [35b]/2=B:139

onğargğan: (Ar. muşlih, Far. nīkūkār) Onaran, ıslah eden, düzelten. Taķı Tanğrı bilür bozğannı onğargğandın. [63a]/4=B:220

onğarmaķ: (Ar. işlāģ, Far. nīkū kerdn-i kār) Barışma, barış. Eger tileseler onğarmaķ, tevfiķ birgey Tanğrı aralarında. [158a]/4=N:35

ortak ķoşğan: (Ar. müşrūk, Far. enbāzgūy) Allah’a ortak koşan, müşrik. Dōst tutmas anlar kim küfr ketürdiler, kitāb eyelerindin taķı ortak ķoşğanlardın kim indürölse sizinğ üze (3) ģayrdın İdiñgizdin. [25a]/2=B:105

ot eyeleri: (Ar. aşģābü’n-nār, Far. yārān-ı āteş) Ateş ehli, cehennemlikler. Taķı anlar ot eyeleri anlar anıñg içinde (4) menğü ģalığlılar. [62a]/3=B:217

ot ķını: (Ar. ‘azābe’n-nār, Far. şikence-i āteş) Cehennem ateşinin azabı. Taķı anlardın kimersenı aytur; ey İdimiz; birgil bizge dünyāda eğğülük taķı ol cihānda eğğülük taķı saķlağıl bizni ot ķınındın anlar. [56b]/4=B:201

öç eyesi: (Ar. intikām, Far. kīne) Öç sahibi, intikam sahibi (Allah). Taķı Tanğrı yinğen, öç eyesi erür. [91b]/3=A:4

öfkeni yutğan: (Ar. kâzimu'l-ğayz, Far. furū ħorende-i ħışm) Öfkesine hâkim olan, öfkesini yenebilen. Anlar kim ħarc kılurlar kinğlikde taķı darlıkda taķı yutğanlarğa öfkeni taķı ‘afv kılğanlarğa kişilerdin. [124b]/5=A:134

ögmek: (Ar. ħamd, Far. sipās) Övgü, hamd. Taķı biz arıĝlar miz seniĝ ögmekiĝ birle, taķı arıĝlayur miz sini. [6b]/2=B:30

ögülmiş: (Ar. ħamīd, Far. sutūde) Övülmüş, övülmeye lâıyk. (Allah). Taķı biliĝ ħaķıķat üze Tanĝrı bay, ögülmiş. [84b]/2=B:267

öksüz: (Ar. yetīm, Far. bī-peder) Öksüz, yetīm. Taķı birinĝ öksüzlerge mällarnı taķı tegşürmenĝ asıĝsıznı yaĝşı birle. [144a]/4=N:2

ökünç: (Ar. ħasret, Far. peşimānī) Pişmanlık, nedamet. Taķı öldürölmegeyler erdi mununĝ üçün kim kılsa Tanĝrı anı ökünç könğülleri içinde. [131b]/2=A:156

ökünge: (Ar. nādīm, Far. peşimān) Pişman olan. Aydı; ey biçārelik maĝa; ‘āciz mü boldum kim bolsam bu ħarğa menğizlig, taķı örtsem uyamnıĝ ‘avretini; taķı boldı öküngeilerdin. [211b]/3=M:31

ölüg: (Ar. meyt, Far. murde) Ölü. Taķı ayduķ; urduĝuz anı pāresi birle anıĝ menğizlig tirgürür Tanĝrı ölüĝlerini. [18a]/3=B:73

örelık kılğan: (Ar. kâ'im, Far. istāde konende) Destek olan, koruyan, himaye eden. Erenler, örelık kılğanlar, tişiler üze; ol nerse birle kim arturdı Tanĝrı pārelerini pāre üze; taķı ol nerse birle kim (2) ħarc kıldılar mällarındın. [157a]/5=N:34

örtüĝlüĝ: (Ar. ĝayb, Far. bī-peydā) Gayb, bilinmeyen. Ĥaķıķat üze men bilür men köklerin örtüĝlüĝin taķı yerniĝ örtüĝlüĝin. [7a]/4=B:33

rūze tutmak: (Ar. şiyām, Far. rūze dāšten) Oruç tutma. Kim kim bulmasa üç künnünĝ rūze tutmak ħacc içinde taķı yetiniĝ ol vaķtın kim ħaytınĝız tükel. [54b]/3=B:196

saķçı: (Ar. el-vekīl, Far. kār-sāz nigāhbān) Vekil (Allah). Taķı tap Tanĝrı saķçı. [265b]/1=N:171

saķınğan: (Ar. muttakī, Far. perhīzkār) Allah'tan korkan, müttaki. Taķı iwünĝ yarlıkamak tapa İdinğizdin taķı uçmakķa anıĝ ini kökler taķı yer anuķ kılındı saķınğanlarğa. [124b]/3=A:133

saķış kılğan: (Ar. el-ħasīb, Far. şumār konende) Hesaba çeken, hesaba çekici (Allah:EH). Taķı tap Tanĝrı saķış kılğan. [146a]/2=N:6

sınamaq: (Ar. ibtilā', Far. āzmūden) Sınama, imtihan, deneme. Tegme birge kılduq sizdin şerī' at taqı açuq yol, taqı eger tilese erdi Taŋgrı, kılğay erdi sizni bir ögür; veli sınamaq üçün sizni, ol nerse içinde kim birdi sizge. [218b]/3=M:48

sonğ tiriglik: Ahiret hayatı. Anlar anlar turur kim satğın aldılar yaqınrağ tiriglikni sonğ tiriglik birle. [269b]/3=B:86

sözlegenni rāst tutğan: (Ar. muşaddıqan, Far. rāst gūy dārende) Tasdik edici, doğrulayıcı (konuşanı, söyleyeni). Yaruqluq andın yaruqluq sözlegenni rāst tutğan anıŋ ileyinde andın turur, Mūsā kitābındın; yol köndürmek ögüt, perhiz kılğanlarğa. [217b]/3=M:46

sürükmiş: (Ar. ḥāsi', Far. dūr şode) Aşağılık, adi, lanetlenmiş. Taqı ayduq anlarğa; boluŋ biçinler, sürükmişler. [16a]/4=B:65

tamuğ eyeleri: (Ar. aşḥābi'l-caḥīm, Far. yārān-ı āteş-i buzurg) Cehennem ehli. Taqı sorulmas sen tamuğ eyelerindin. [29b]/3=B:119

Taŋgrı buyruqındın çıqğan: (Ar. fāsıq, Far. bīrūn āyende ez fermān) Fasık. Taqı azdurmas anıŋ birle meger Taŋgrı buyruqındın çıqğanlarını. [5a]/5=B:26

Taŋgrınınğ artuq eğgölügi: (Ar. fażlu'llāh, Far. fażl-ı ḥudāy) Allah'ın fazlı. Andın sonğra yüz ewürdünğüz andın sonğra, eger bolmas erdi Taŋgrınınğ artuq eğgölügi sizing üze taqı raḥmeti. [15b]/5=B:64

tanuqluq birgen: (Ar. şāhid, Far. güvāh) Tanıklık eden. İdimiz, bittük biz ol nersege kim indürdük taqı uyduq yalawaçka taqı bitgil bizni tanuqluq birgenler birle. [105a]/2=A:53

tapunğu: (Ar. ilāh, Far. perestideni) İlah. Taŋgrı yok tapunğu yok meger Ol Taŋgrı tirig peyveste örelig kılğan. [77b]/4=B:255

tayın-: (Ar. zell, Far. lağziden) Ayağı kaydırılmak, aldatılmak. Eger tayınsaŋız mundın sonğra kim keldi sizge açuq ḥüccetler bilinğ ḥaḳīḳat üze Taŋgrı yinğen, rāst işlig. [58a]/5=B:209

tegme bir nerse üze yarağlıg: Herşeye gücü yetecek kadar güç sahibi (Allah). Taqı Taŋgrı tegme bir nerse üze yarağlıg turur. [98b]/5=A:29

tegürmek: (Ar. belāg, Far. resāniden) Tebliğ. Eger ewrülseŋiz, bilinğ ḥaḳīḳat üze yalafaçımız üze tegürmek açuq. [255a]/4=M:92

tenğ tuş: (Ar. nidd, Far. mānend) Ortak, benzer, eş (Put). Taqı kişilerdın kimersenı, tutunur Taŋgrıdın bisre tenğ tuşlar süferler anlarını Taŋgrını süwmiş teg. [43a]/4=B:165

tezgingen: (Ar. t̤ā'if, Far. tavāf konend) Tavaif eden (Kabe'yi). Takı 'ahd kılduk ya'nī buyurduk İbrāhim tapa takı İsmā'īl tapa kim arıtıñ ewümnı tezgingenlerge takı peyvestelik kılganlar takı rükū' kılganlarğa, sücüd kılganlarğa. [31b]/2=B:125

tirig: (Ar. el-ḥayy, Far. zinde) Diri, canlı, hayat sahibi (Allah:EH). Tanğrı yok Tanğrı meger Ol, tirig; peyveste örelig kılgan. [91a]/2=A:2

tişilerge yawuzmağan: (Ar. ḥaṣūr, Far. rağbet nā-konende) Kadınlara yaklaştımayan, nefsine hâkim. Kırkırdı anı ferışteler takı ol örü turğan namāz kıılır mihrābda; ḥaḳīḳat üze Tanğrı müjde birür saña Yahyā birle rāstlağan, kelimeni Tanğrıdın takı uluğ, tişilerge yawuzmağan takı peygāmbere dğülerdin. [101b]/2=A:39

tokuš kılgan: (Ar. mücāhid, Far. kārzar konende) Cihat eden, savaştan. Berāber bolmas oldurğanlar bitgenlerdin, ziyān eyelerininğ öñgini; takı tokuš kılganlar Tanğrı yolu yolu <içinde>, mālārı birle takı tenleri birle. [178a]/5=N:95

tüzlük eyesi: (Ar. 'adl, Far. bā-rāst) Adalet sahibi, âdil. Hüküm kıılır anıñ birle iki tüzlük eyesi sizdin, Ka'be'ka ıdılğan nerse Ka'be'ninğ teggen yā keffāret dervişlerininğ yigü nersesi; yā anıñ tenği, ol rüze yanındın; tatsun üçün işininğ sonğınınğ yawuzluğın. [256b]/1=M

uluğ fazl eyesi: (Ar. faẓlin 'azīm, Far. efzūnī buzurg) Büyük lütuf ve ihsan sahibi (Allah). Takı uydılar Tanğrınınğ ḥōšnūdluğınge takı Tanğrı uluğ fazl eyesi. [136a]/5=A:174

uluğ faẓllıg: (Ar. faẓli'l- 'azīm, Far. ewzūnī buzurg) Büyük lütuf sahibi (Allah). Takı Tanğrı uluğ faẓllıg turur. [25a]/4=B:105

uymağğa sezā kişi: (Ar. imām, Far. pişvā) İmam, önder. Anlar aydı; ḥaḳīḳat üze men kılgan men kişilerge imām ya'nī uymağğa sezā kişi. [31a]/2=B:124

yakınrağ tiriglik: (Ar. ḥayāti'd-dünyā, Far. zindegānī-i in cehān) Dünya hayatı. Takı kişilerdin kimersenı bar tanğğa ketürür sini bu yakınrağ tiriglik içinde. [57a]/5=B:204

yanut: (Ar. cezā', Far. pādāş) Karşılık, bedel. Takı kim öldürse mü'minni uğrayu, yanutı tamuğ cāvidāne anıñ içinde. [177b]/1=N:93

yanut: (Ar. ecr, Far. müzd) Mükafat, karşılık. Kim kim özin teslim kılsa Tanğrığa, takı ısparlasa, takı ol dğülük kılgan anğa yanutı İdişi katında. [27a]/5=B:112

yanut: (Ar. ecr, Far. müzd) Sevap, mükafat, karşılık. Takı birdiler zekātnı anlarğa anlarınğ yanutı İdilerinğ İdişi katında. [87b]/5=B:277

Ya'kūb oğlanları: (Ar. Benī Ġsrā'il, Far. Puserān-i Ya'kūb) Ġsrailoğulları. **krş.** Ya'kūb oğulları. Taķı yalawaç Ya'kūb oğlanları tapa. [103b]/2=A:49

Ya'kūb oğlanları: (Ar. Benī Ġsrā'il, Far. Puserān-i Ya'kūb) Ġsrailoğulları. Ta'āmnunġ kamuġı erdi ħelāl Ya'kūb oğlanlarınġa meger ol nerse kim ħarām Ya'kūb özi üze mundın ašnu kim indürölse Tevrāt. [114b]/4=A:93

yaraġlıġ: (Ar. ħadīr, Far. tevānā) Güç sahibi, muktedir. (Allah; Kadir). Ĥaķīkat üze sen yaraġlıġ. [98a]/1=A:26

yarlıķamaķ: (Ar. maġfīret, Far. āmurziš) Baġıšlama, af, maġfīret. Taķı Tanġrı va'de kıılır sizge yarlıķamaķnı andın artuķluķnı. [84b]/3=B:268

yawuķ kıılınmıš: (Ar. muķarrab, Far. nezdīk) Allah'a yakın olan. Ol vaķtın kim aydı ferīsteler; ey Meryem, ħaķīkat üze Tanġrı müjde birür saġa kelime birle andın anınġ atı Mesih, Meryem oġlı 'īsā, šerīf dünyāda taķı ol cihānda, taķı yawuķ kıılınmıšlardın. [103a]/2=A:45

yazuķ kılgan: (Ar. mücrim, Far. günāhkār) Günah işleyen. Taķı anınġ menġizlig kııldıķ, tegme bir ķonum içinde yazuķ kılganlarınġ uluġraķlarını; mununġ üçün kim ħīle kıılsalar anınġ içinde. [230b]/3=E:123

yazuķluġ: (Ar. ašīm, Far. bezzekār) Günah sahibi, günahkār. Taķı Tanġrı (süwmez tegme bir kāfir bolġannı, yazuķluġnı. [87b]/3=B:276

yinġen: (Ar. 'azīz, Far. bī-hemtā) Aziz, galip. Eger tayınsaġız mundın sonġra kim keldi sizge aчуķ ħüccetler bilinġ ħaķīkat üze Tanġrı yinġen, rāst işlig. [58b]/1=B:209

yol eri: (Ar. ibni's-sebīl, Far. rāh-ı güzer) Yolcu, sefer üzere olan, ömrü yolda geçen. Taķı ata anaġa edġülük, taķı ħayaşlıķ eyeleringe taķı öksüzlerge taķı dervīşlerge taķı yawuķluķ eyesi ķonġşıġa (3) taķı yıraķ ķonġşıġa taķı yandaķı ķoldaşķa (4) taķı yol erinġe taķı ol nersege kim erklig boldı saġ eliglerinġiz. [158b]/4=N:36

2.7.6.4. İkili İfadeler (Metaforlar)

Türkçe Kur'an tercümelerinde mütercim bir kelimeyi birden fazla karşılıkla ifade etmek zorunda kaldıġı zaman söz konusu kelimeyi anlaşılır ve manaca pekiştirir duruma getirmek için deġişik kelime ya da ifadeler kullanır. Bunu da genellikle "yani,

ya vb.” sözler yardımıyla gerçekleştirir. Metafor da denilen bu durumu biz “ikili ifadeler” olarak adlandırdık.

Özbekistan Nüshasında ikili ifadeler çok sayıda kullanılmıştır. Anlaşılan o ki mütercim; anlaşılma kaygısı güttüğü durumlarda bir önceki sözcüğü ifade ve bir nevi açıklama için genellikle “yani” sözünü kullanarak maksadını izah etmeye çalışmıştır. Bu durumu örneklendiren kelimeler sadece Türkçe tercümede değil Farsça tercüme kısmında da mevcuttur.

Türkçe tercümede geçen ikili ifadelerden bazıları şunlardır³⁶:

B³⁷:27 [5b1] Anlar kim bozarlar Tanğrınınğ ‘ahdni berkitmişdin sonğra. (2) Tağı keserler anı kim, Tanğrı buyurdı anınğ birle. Kim ulansa (3) tağı fesād kılurlar yerde. Anlar Anlar (4) ziyān kılğanlar ya‘nī köni yolnı qodup azğunluknı tutğanlar.

B:44 (5) Buyurur musuz kişilerge edğülükni, ya‘nī imān ketürmekni tağı unutursuz **[10a1]** özünğüzni. Tağı siz okuyursuz kitābnı ya‘nī Tevrātı. (2) Bilmes mü siz?

B:45 Tağı yārī tilenğ şabr birle yā rûze birle, namāz birle. (3) Hāqīkat üze ol uluğ turur ya‘nī ağır kelgen turur. Meger hāşī‘iler üze ya‘nī korkğanlar üze.

B:25 Tağı müjde birgil anlarğa kim bittiler (5) tağı kıldılar edğü ‘amellerni. Hāqīkat üze anlarğa büstānlar, **[4b1]** aqar astındın arıqlar. Tegme bir kez kim rûzī birildiler (2) andın mīvedin rûzī. Aydılar; bu ol kim (3) rûzī birildük aşnudın, tağı kelindiler ya‘nī körüldiler anınğ birle oğşaşğan. (4) Tağı anlarğa anınğ içinde cüftler bar arığ kılınmış. Tağı anlar anınğ içinde (5) cāvidāneler.

B:54 Tağı ol vaktın kim aydı Mūsā kavminge; Ey kavmum, **[12a1]** hāqīkat üze sizler küç kıldınğız özlerinğizge tutunmağınğız birle (2) buzağunı, qaytınğ yaratğanınğız tapa. Öldürünğ (3) özlerinğizni. Ol yağşırak sizge yaratğanınğız qatında. (4) Kayttı sizinğ üze ya‘nī tevbenğiz qabūl kıldı. Hāqīkat üze ol, tevbeni qabūl kılğan, rahmet kılğan.

³⁶ Mananın daha anlaşılır olması için ikili ifadeleri geçtikleri sure ve ayetle birlikte vermeyi uygun gördük.

³⁷ Bakara Suresi.

B:61 Taķı ol vaķtın kim aydıńgız; ey Mūsā, (4) şabr kılmaız miz ķat‘ ā bir ta‘ ām ūze bir. Tilegil bizińg ūķūn (5) İdińgdin, ķıķarsun bizge nersedin ūndŭrŭr yer. [14b1] Yaşındın taķı hıyārındın, taķı buğdayındın taķı yasmuķındın (2) taķı soğanındın. Aydı; tegşŭrmek mŭ tileyŭrsŭz ol nerse kim, ol (3) ķadrsızraķ turur ol nerse kim ol yaķşıraķ turur. İnińgilge. Haķıķat ūze sizge (4) ol nerse kim tiledińgiz. Yepşŭndŭrŭldi anlarıńg ūze h‘ārluķ, taķı dervişlik. (5) Sońgra boldılar ōfkege, Tańgrıdın. Ol, munuńg birle kim erdiler [15a1] kŭfr ketŭrŭrler Tańgrınıńg āyetleringa. Taķı ōldŭrŭrler peygamberlerni (2) haksız ya‘nī nāhāķ yerde. Ol munuńg birle kim yazdılar taķı erdiler haddin keķerler.

B:66 Taķı kıldıķ anı ‘ibret ya‘nī yıgılmaķ ol nersege kim (5) ileyinde turur taķı ol nersege kim sońında turur. Taķı ōgŭt saķıńanlarğa.

B:70 Aydılar; tilegil, bizińg ūķūn (5) İdińgdin beyān kılson bizge ol ne. Haķıķat ūze inek ohşaş boldı ya‘nī ōrtŭglŭg boldı [17b1] bizińg ūze. Haķıķat ūze biz eger tilese Tańgrı, kŭnŭlgenler biz.

B:71 Aydı; haķıķat ūze ol (2) aytur; haķıķat ūze ol inek ermes yŭķge ōgrengen ya‘nī yerni sŭrgen, zelŭl ermes, sŭrer yerni. (3) Taķı suğarmas ekinni, ķurtartılmaş yok nişān (4) anıńg iķinde. Aydılar; emdi keldińg haķķ birle. Boğazladılar anı; (5) taķı kılı yazmadılar kılurlar.

B:124 Taķı ol vaķtın kim sınağı İbrāhīmini İğisi, [31a1] buyruķlar birle taķı yıgıĭlar birle taķı tamām kıldı. Anlar aydı; haķıķat ūze men kılĭan men (2) kişilerge imām ya‘nī uymaķĭa sezā kişi. Aydı; taķı oĭlanlarımdın, aydı; ne (3) bulmaz benim ‘ahdim kŭķ kılĭanları.

B:125 Taķı anĭĭıl ol vaķtın kim kıldıķ (4) Ka‘beni ķaytĭu yer kişilerge, taķı emn yeri. Taķı tutuńg (5) İbrāhīmnuńg ornındın namāz kılĭu yer. Taķı ‘ahd kıldıķ ya‘nī buyurduķ [31b1] İbrāhim tapa taķı İsmā‘īl tapa kim arıtıńg ewŭmni (2) tezgingenlerge taķı peyvestelik kılĭanlar taķı rŭkŭ‘ kılĭanlarĭa, (3) sŭcŭd kılĭanlarĭa.

B:138 Tanğrının artmakı ya' nī dīni taķı kim turur (5) körklügrek Tanğrının dīnindin.³⁸
Taķı biz aŋga kulluķ kılğanlar biz.

B:165 (4) Taķı kişilerdin kimersemi, tutunur Tanğrının bisre teŋ tuşlar, (5) süwerler anlarını Tanğrını süwmiş teg. Taķı anlar kim bittiler, katıgraķ, sewüg yanındin [43b1] Tanğrıga. Taķı eger bilseler, anlar kim küç kıldılar ol vaķtın kim körerler (2) kını. Haķıķat üze küç ya' nī kudret Tanğrıga, kamuğ, taķı haķıķat üze Tanğrı (3) kını katıg.

B:177 (3) Ermes eğgölük kim ewürsenğiz yüzlerinğizni, maşrıķga karşı (4) taķı mağribga karşı. Velī eğgölük, ol kimerse kim taķı Tanğrıga (5) taķı kıyāmet küniŋge taķı feriştelerge taķı peygamberlerga [47a1] taķı birdi mālını süwmeki üze yoķluķ eyeleringe taķı yetimlerge (2) taķı dervişlerge taķı yol oğlıŋga ya' nī misāfirge taķı kolğuçılarga taķı (3) mükāteblerga. Taķı kıldı namāznı taķı birdi taķı zekātını. (4) Taķı vefā kılğanlar 'ahdlerinğge kayu vaķtın kim 'ahd kılışsalar. Taķı şabr kılğanlar (5) dervişlik içinde taķı sökellik içinde katıgılıķ vaķtında. Anlar [47b1] anlar kim rāst aydılar taķı anlar saķnuķlar.

B:182 (3) Korksa ya' nī bitise vaşıyyet kılğandın kışmaķ, yā yazuķ taķı onğarsa (4) anlarınğ arasında yoķ yazuķ anıŋ üze. Haķıķat üze Tanğrı yarlıķağan, rahmet kılğan.

B:187 Helāl kılındı sizge rūze tüninde (2) cimā' kılmaķ uvutsuz sözlemek ya' nī tişilerinğizge. Anlar ton turur sizge (3) taķı siz ton turur anlarga. Bildi Tanğrı haķıķat üze siz, hıyānet kılur erdinğiz (4) özlerinğizga kayttı ya' nī tevbenğizni kabül kıldı sizinğ üze taķı keçürdi sizdin. Emdi (5) mübāşeret kılınğ anlarga taķı istenğ anı kim bitidi Tanğrı sizge. [51a1] Taķı yinğ taķı ičinğ açuķ bolğınça sizge aķ yiplük (2) ya' nī fecr-i şādık kara yiplükdin ya' nī fecr-i kāzibdin taŋgdın. (3) Andın sonğra tükel kılınğ rūzeni tünge tegi. Taķı mübāşeret kılmanğ (4) taķı sizlerdin peyvestelik kılğanlarsız mescidler içinde. Ol Tanğrınınğ hadleri (5) ya' nī yığığları yawumanğ aŋga. Anıŋ menğizlig açuķ kılur Tanğrı nişānlarını [51b1] kişilerge, bolğay kim anlar saķınğaylar.

³⁸ Allah'ın boyasına işaret edilmiştir. Sıbgatullah

B:197 (2) Hacc aylar bilinmişler. Kim kim farîza kılsa anıñ içinde (3) haccnı cimā‘ yok yā fuḥṣ taķı buyrukdın çıķmak yok, yok cedel kılıṣmak ya‘nī huṣūmet (4) hacc içinde. Taķı ne kim kılsañız eḡgölükdin, bilür anı Tañgrı. Taķı azık alıñ, (5) ḥaķīkat üze erdiñgiz yaḥşıraķ saķnuķluk. Taķı kórķuñg ey **[55b1]** ey ‘āķiller eyeleri.

B:214 Saķındıñgız mu kim kirsēñgiz (4) uçmaķğa yok kelmeyin turur sizge anlarıñg şıfatı kim, keçtiler (5) sizdin aşnu. Sıkadı anları dervīşlik, sōkellik. Taķı taratıldılar ya‘nī qarārsız kılındılar **[60b1]** aytğınça yalawaç taķı anlar kim bittiler anıñ birle. (2) Kaçan Tañgrıñıñ yārīsi. Agāh bolğul ḥaķīkat üze Tañgrıñg yārīsi yawuķ.

B:217 Sorarlar sañga (5) ḥarām aydın, uruṣmaķdın anıñ içinde. Ayğıl; uruṣmaķ anıñ içinde **[61b1]** uluğ. Taķı yığmaķ Tañgrı yolındın, taķı kāfir bolmaķ añga (2) taķı Mescid-i Ḥarām’dın taķı ehlini çıķarmaķ andın (3) uluğraķ turur Tañgrı kātında. Taķı belā ya‘nī Tañgrığa küfr ketürmek uluğraķ öldürmekdin. (4) Taķı kışmazlar kītāl kılurlar sizıñg birle, ançağa tegrü kim kaytarğaylar sizni (5) dīniñgizdin eger unsalar ya‘nī yarağları yetse. Taķı kim kim kaytsa **[62a1]** sizdin, dīnindın, taķı ölse, taķı ol ḥalde kāfir turur, (2) anlar bātıl boldı anlarıñg ‘amelleri dünyāda (3) taķı ol cihānda. Taķı anlar ot eyeleri anlar anıñ içinde (4) menğü kalığlılar.

B:228 Taķı boşanmış tişiler, (3) küyerler özleri birle üç ḥayz. Taķı ḥelāl bolmas (4) anlarğa kim, örtsele anı kim yarattı Tañgrı, raḥmleri içinde ya‘nī oğlan sığğan yer içinde. (5) Eger biter erseler Tañgrığa taķı kıyāmet künge. Taķı küdeğüleri anlarıñg **[66a1]** sezāraķ olarıñg kaytarmaķıñga anıñ içinde, eger tilesele onğarmaķ. (2) Taķı anlarğa, ol menğizlig nerse kim anlarıñg üze turur, körklüglük birle. Taķı erenlerge (3) anlarıñg üze derece bar ya‘nī ziyādelik bar. Taķı Tañgrı yinğen, ḥikmet birle işlegen.

B:235 Taķı yok (2) yazuķ sizıñg üze ol nerse içinde kim örtüglüg sözlediñgiz anıñ birle tişileriñgiz (3) tilemekiñgiz yā örtüñg öz içiñgizde. Bildi Tañgrı, ḥaķīkat üze siz zıkr kılğaysız anlarğa. Ya‘nī ançası bar va‘de kılmañgız siz yaşru ya‘nī cimā‘nı (5) meger kim aysañgız söz körklüg. Taķı uğramañgız **[70b1]** nikāh, tüğüniñge ya‘nī nikāh kılmaķğa teginçege tegrü kitāb vaķtın. (2) Taķı biliñg ḥaķīkat üze Tañgrı bilür anı kim

sizinŋ içinŋizde turur. (3) Qorqunŋ andın taqı bilinŋ haqıqat üze Tanŋrı yarlıqaŋan, kınamaŋğa iwmegen.

M:93 Yok (5) anlar üze kim bittiler taqı qıldılar eğgü ‘ amellerni, yazuŋ [255b1] ol nerse içinde kim yidiler; ol waqtın kim saŋınsalar taqı bitseler ya‘ nı bitmek üze şābit bolsalar, taqı qılsalar ya‘ nı ‘ amel-i şālih üze şābit bolsalar (2) eğgülüklerni, andın sonŋ saŋınsalar taqı bitseler, andın songra saŋınsalar, (3) körklüglük qılsalar. Taqı Tanŋrı süwer körklüglük qılğanlarını.

A:103 Yapuşunŋ Tanŋrınınŋ urqanınŋa ya‘ nı Tanŋrınınŋ ‘ahdinŋe, kamuŋ, (3) taqı tarılmanŋ. Taqı yād qılınŋ Tanŋrınınŋ ni‘ metini, sizinŋ üze, (4) ol waqtın kim erdinŋiz düşmenler, taqı yaraşuŋ keyiştı köngüllerinŋiz ara taqı boldunŋuz (5) ni‘ meti birle uyalar. Taqı erdinŋiz çuŋur qırırŋı üze, [117b1] otdın, taqı qutğardı sizni andın. Anınŋ menŋizlig ... (2) sizge āyetlerini bolğay kim siz könülgey siz.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

METİN

3.1.1. Bakara Suresi

B:23*¹ [4a1] ...tanuklarınğıznı, Tanğrıdın bisre, eger erdinğiz erse rāst ayğanlar.

B:24 (2) Taķı eger kılmağnğız erse taķı hergiz kılmağay siz. Ėorķunğ (3) otdın ol kim anınğ tamduķı kişiler taķı taşlar. (4) Anuķ kılındı kāfirlerğa.

B:25 Taķı müjde birgil anlarğa kim bittiler (5) taķı kıldılar eğğü ‘ amellerni. Ėaķıķat üze anlarğa büstānlar, **[4b1]** aķar astındın arıķlar. Tegme bir kez kim rüzī birildiler (2) andın mīvedin rüzī. Aydılar; bu ol kim (3) rüzī birildük aşnudın, taķı kelindiler ya‘ nī körüldiler anınğ birle oħşaşğan. (4) Taķı anlarğa anınğ içinde cüftler bar arığ kılınmış. Taķı anlar anınğ içinde (5) cāvidāneler.

B:26 Ėaķıķat üze Tanğrı uftanmas kim ursa **[5a1]** meşel sinğekni ya‘ nī uftanıp qoymaz sinğek birle meşel urmaķnı, taķı ol nerse kim andın üstün. Anlar kim (2) bittiler, bilürler Ėaķıķat üze ol Ėaķ turur anlarınğ İdisindin. Taķı (3) anlar kim kāfir boldılar, ayturlar; ne turur ol kim tiledi (4) Tanğrı mununğ birle meşel. Azdurur anınğ birle üküşni, taķı köndürür (5) anınğ birle üküşni. Taķı azdurmas anınğ birle, meger Tanğrı buyruķındın çıķğanlarnı.

B:27 [5b1] Anlar kim bozarlar Tanğrınınğ ‘ ahdni berkitmişdin sonğra. (2) Taķı keserler anı kim, Tanğrı buyurdı anınğ birle. Kim ulansa (3) taķı fesād kılurlar yerde. Anlar Anlar (4) ziyān kılğanlar ya‘ nī köni yolnı qoğup azğunluķnı tutğanlar.

¹ Tercüme Bakara suresinin 23. ayetinin sonlarından başlamaktadır. Bu durum göz önüne alırsa baştan 30 ayet tercüme edilmemiştir. İlk 7 ayet yani Fatiha suresi de Kur'an metninde yer almamaktadır.

B:28 Neteg küfr ketürürsüz Tanrığa (5) taķı erdiñgiz ölügler, turgürdi sizni. Andın sonğra öldürür sizni, [6a1] andın sonğra turgürür sizni. Andın sonğra anıñg tapa қайтарılırsuz.

B:29 Ol turur kim (2) yarattı sizing için ol nerse kim yerde turur қamuғını. Andın sonğra uğradı kök tapa, (3) tüz қıldı anlarını, yitti kökni. (4) Taķı ol қamuғ nerseni bilgen turur.

B:30 Taķı ol vaқtın kim ya'nı zıkr қılғıl ya'nı aydı; senıñ İdiñg (5) ferıştelerge; ҳақıķāt üze men қılған men yerde ҳalıfe. [6b1] Aydılar; қılır musuz anıñg içinde ol kimerseni kim fesād қılır anıñg içinde (2) töker қanlarını. Taķı biz arıғlar miz senıñ ögmekiñg birle, taķı arıғlayur miz (3) sini. Aydı; ҳақıķāt üze men bilür men ol nerse kim bilmesler.

B:31 Taķı öğretti (4) Ādem'ğa atlarını қamuғını. Andın sonğra 'arza қıldı ferışteler üze. (5) Aydı; ҳaber birıñg mañga munlarınıñ atları birle. Eger erdiñgiz erse rāst ayғанlar.

B:32 [7a1] Aydılar; arıғlıқ sañga, hıç bilig yoқ bizge, meger ol kim öğrettiñgiz bizge. Hақıķāt üze sen (2) sen² bilgen, üstüvār işlig.

B:33 Aydı; ey Ādem; ҳaber birgil anlarğa (3) atları birle. Ol vaқtın kim ҳaber birdi anlarğa, anlarınıñ atları birle. Aydı; (4) aymadım mu sizge. Hақıķāt üze men bilür men köklerin örtüglügin taķı yernıñg örtüglügin. (5) Taķı bilür men ol nerseni kim āşkāra қılır siz taķı ol nerseni kim örter erdiñgiz.

B:34 [7b1] Taķı ol vaқt kim ayduқ ferıştelerge; secde қılıñg Ādemğa, secde қıldılar (2) meger İblis unmadı. Taķı uluғsundı. Taķı erdi (3) kāfirlerdin.

² Üstünle harekelenmiş. Sen şeklinde okunması için.

B:35 Taķı ayduk; Ey Ādem, ķarār ķılķıl sen (4) taķı cūftūnġ uçmaķda. Taķı yenġ andın kinġrū, ķayda kim (5) tilesenġiz. Taķı yawumanġ bu yıġaķķa, bolġay siz [8a1] kūķ ķılġanlardın.

B:36 Tayındurdı ol ikeġūni Īblīs, andın. (2) Taķı ķıķardı ol ikeġūni ol nersedin kim erdiler anınġ içinde. Taķı ayduk; ininġler, (3) pārenġiz pāreġa dūşmen. Taķı sizge (4) yerde ķarār ķılġu yer bar, taķı menfa‘ at alġu nirse, uzak vaķtġa tegrū.

B:37 Taķı aldı (5) Ādem Īdisindin kelimelerini taķı tevbesin ķabūl ķıldı. [8b1] Ĥaķīķat ūze ol tevbeni ķabūl ķılġan, raķmet ķılġan.

B:38 Ayduk; ininġler (2) andın ķamuġ, taķı eger kelse sizge mindin kōni yol. (3) Kim kim erse kōni yolumġa. Yok ķorķuġ olarnınġ ūze taķı anlar (4) ķađġurmaslar.

B:39 Taķı anlar kim tandılar, taķı yalġanķa nisbet ķıldılar (5) aķuķ ĥuccetlerimizni anlar otnuġ eyeleri. Anlar anınġ içinde [9a1] cāvidāneler.

B:40 Ey Ya‘ ķūb oġulları; yād ķılınġlar ni‘ metimni (2) ol kim eđġulūk ķıldım sizinġ ūze. Taķı vefā ķılınġ benim ‘ahdimge; (3) vefā ķılayın sizinġ ‘ahdinġizge. Taķı mindin ōķ ķorķunġ mindin.

B:41 (4) Taķı bitinġ ol nerse kim indūrdūm, rāstlaġan ol nerseni kim sizinġ birle. (5) Taķı bolmanġ kūfr ketūrgenninġ evveli anġa. Taķı bedel ķılmanġ [9b1] benim āyātlarım birle az ‘ivażnı. Taķı mindin ōķ ķorķunġ mindin.

B:42 Ve taķı³ (2) ķaruşturmanġ Tanġrı indūrgenni, ōzūnġūzdin bitigenġiz birle. Taķı ōrtmenġ ĥaķnı. (3) Taķı siz bilūrsūz.

B:43 Taķı kılınġ namāznı, taķı birinġ (4) zekātı. Taķı rūkū‘ ķılınġ, namāz ķılınġ; namāz ķılġanlar birle, rūkū‘ ķılġanlar birle.

³ Ve taķı ifadesi yer yer kullanılır.

B:44 (5) Buyurur musuz kişilerge edgölükni, ya‘nî imān ketürmekni taķı unutursuz [10a1] özünģüzni. Taķı siz okuyursuz kitābnı ya‘nî Tevrātın. (2) Bilmes mü siz?

B:45 Taķı yārî tilenģ şabr birle yā rûze birle⁴, namāz birle. (3) Haķīķat üze ol uluģ turur ya‘nî ağır kelgen turur. Meger hāşî‘iler üze ya‘nî qorķğanlar üze.

B:46 (4) Anlar kim sizerler, haķīķat üze anlar anlarınģ İdisinģ satģaşğanları turur, taķı anlar (5) anınģ tapa qaytğanlar.

B:47 Ey Ya‘ķūb oğulları. Yād zıkr kılınģ [10b1] ni‘metimni, ol kim edgölük kıldım sizinģ üze. Taķı haķīķāt üze men arturdum sizni (2) zamānenģizning ‘ālemleri üze.

B:48 Taķı qorķunģ künden kim ötemes⁵ (3) ten tendin nerse. Taķı qabūl kılınmas andın şefā‘at, (4) taķı alınmas andın yuluģ,⁶ taķı yārî birilmesler, taķı ‘azabdın men‘ kılınmaslar.

B:49 (5) Taķı ol vaķtın qurtarduķ sizni Fir‘avnunģ hāşlarından, teklîf kılurlar sizge [11a1] kınınģ qattıģını. Boğazlayurlar oğullarınģızni (2) taķı tirig qoğmaq tileyürler tişilerinģizni.

Taķı ol nerse içinde sizge aytur men, (3) sınaģ bar İdinģizdin uluģ.

B:50 Taķı vaķtın kim ayırduķ sizinģ birle (4) tenģizni taķı qutģarduķ sizni, taķı baturduķ Fir‘avnunģ ehlini. (5) Sizler baķar siz.

B:51 Taķı vaķtın kim va‘de kılıştuķ Mūsā birle [11b1] kırķ tünni. Andın sonģra tuttunģuz buzaģunı andın sonģ. (2) Taķı siz ‘ibādetni yersiz kılģan siz.

⁴ Bu oruç kısmı ayette yoktur.

⁵ ödemez

⁶ fide

B:52 Andın sonğra ‘afv kılduğ sizdin (3) andın sonğ siz bolğay kim siz şükr kılğay siz.

B:53 Taķı ol vaķtın kim (4) birdük Mūsāķa kitābnı ya‘nı Tevrātnı, taķı ayırt kemişgenni, bolğay kim sizler (5) könülgey siz.

B:54 Taķı ol vaķtın kim aydı Mūsā ķavminge; Ey ķavmum, [12a1] ĥaķıķat üze sizler küç kıldıñğız özleriñğizge tutunmaķıñğız birle (2) buzağunı, ķaytıñğ yaratğanıñğız tapa. Öldürünğ (3) özleriñğizni. Ol yaķşıraq sizge yaratğanıñğız ķatında. (4) Ķayttı siziñğ üze ya‘nı tevbenğiz ķabül kıldı. Ĥaķıķat üze ol, tevbeni ķabül kılgan, raķmet kılgan.

B:55 (5) Taķı ol vaķtın kim aydıñğız; yā Mūsā, bitmegey miz sañğa ançağa teg kim [12b1] körse miz Tanğrını āşkārā. Taķı tuttı sizni yaşın (2) taķı sizni baķar siz.

B:56 Andın sonğ ķopğarduğ sizni (3) ölimiñğizdin sonğ mevtiñğiz; bolğay kim siz şükr kılğay siz.

B:57 Kölüğe kılduğ (4) siziñğ üze bulutnı. Taķı indürdük siziñğ üze yandaķ şekerin, (5) taķı buldurcınnı. Yinğ sizge rūzı kılganımıznıñğ ĥelāllarındın. [13a1] Taķı zılm kılmadılar bizge taķı ançası bar erdiler özleringe (2) küç kıılurlar.

B:58 Taķı ol vaķtın kim ayduğ; kiriñğ bu ķonumğa; (3) taķı yinğ andın, ķayda kim tilesenğiz, kiñğ. Taķı kiriñğ (4) ķapuğķa eglip. Taķı aytıñğ; *yazuğ kismek* yarlıķağay miz sizge (5) yazuğlarıñğıznı. Taķı arturğay miz eğgölük kılganlarğa.

B:59 Taķı tegşürdi [13b1] anlar kim zılm kıldılar sözni, andın öñgin kim ayıldı anlarğa. Taķı indürdük (2) zılm kılganlar üze ‘azāb kökdin⁷. Mununğ birle kim (3) buyruğdın çıkar erdiler.

B:60 Taķı ol vaķtın kim suw içürmek tiledi Mūsā (4) ķavminge. Taķı ayduğ urğul tayaķıñğ⁸ birle taşnı. (5) Taķı barıldı andın on iki yul. [14a1] Bildi tegme bir kişiler içesi

⁷ Mükerrer.

yerlerin. Yîng taķı iinē (2) Tanēgrınınē rūzīsindin. Taķı mūbālaēat kılmanē fesād içinde yerde (3) fesād kılēanlar.

B:61 Taķı ol vaķtın kim aydınģız; ey Mūsā, (4) ŗabr kılmař miz ķat‘ā bir ta‘ām ŗze bir. Tilegil biziń ŗçŗn (5) İdińģdin, ıķarsun bizge nersedin ŗndŗrŗr yer. [14b1] Yaşındın taķı hıyārındın, taķı buğdayındın taķı yasmuķındın (2) taķı soğanındın. Aydı; tegşŗrmek mŗ tileyŗrsŗz ol nerse kim, ol (3) ķadrsızraķ turur ol nerse kim ol yaķşıraķ turur. İniń ilge. Hāķīķat ŗze sizge (4) ol nerse kim tiledińģiz. Yepşŗndŗrŗldi anlarıńģ ŗze h‘ārluķ, taķı dervişliķ. (5) Sonģra boldılar ŗfkege, Tańırđın. Ol, munuń birle kim erdiler [15a1] kŗfr ketŗrŗrler Tańırınıń āyetlerińģa. Taķı ŗldŗrŗrler peyģamberlerni (2) haķsız ya‘ nī nāhāķ yerde. Ol munuń birle kim yazdılar taķı erdiler haddin keķerler.

B:62 (3) Hāqīqat üze anlar kim bittiler tili birle; taqı anlar kim Cuhūd boldılar taqı Tersālar (4) taqı dīndin çıķğanlar; kim kim bitse Tanğrığa, kıyāmet künge (5) taqı işlese yahşı işni, anlarğa şevābları, anlarınġ İdisi qatında. **[15b1]** Taqı yok qorquġ anlar üze. Taqı qağgurmaslar.

B:63 Taķı ol vaķtın kim alduķ ‘ahdiŋizni taķı kōtūrduķ ūstūŋüzde (3) Tūr’nı. Tutuŋ ol nerse kim birdūk sizge ķatıġlanmak birle. Taķı zıkr ķılıŋ, (4) ol nerse kim anıŋ iķinde turur, bolġay kim siz sakiŋay siz.

B:64 Andın sonğra yüz ewürdüngüz (5) andın sonğra, eger bolmas erdi Tanğrınıñ artuñ edğülügi sizinğ üze [16a1] taqı raħmeti. Bolğay erdingiz yoğalğanlardın.

B:65 (2) Taķı bildiņiz, anlar kim ĥaddin keĥtiler, sizdin (3) ŗenbelemek iĥinde. Taķı ayduk anlarĥa; boluņĥ biĥinler, (4) sŗrŗkmiŗler.

B:66 Takı kılduk anı ʿibret yaʿnī yığılmaq ol nersege kim (5) ileyinde turur takı ol nersege kim sonğında turur. Takı ögüt sakınğanlarğa.

⁸ Asa, baston

B:67 [16b1] Taķı ol vaķtın kim aydı Mūsā ķavminge. Hāķīķat űze Tanĝrı buyurur sizge (2) boĝazlasaĝız inekni. Aydılar; tutar musuz bizni yobı. (3) Aydı; ŝıĝur men Tanĝrıĝa kim bolsam bilmegenlerdin.

B:68 (4) Aydılar; tilegil biziĝ űçűn İdiĝdin, beyān ķılsun bizge, ne turur ol. Aydı; (5) hāķīķat űze Ol aytur; hāķīķat űze ol inek turur; ermez ķarı taķı ermez yigit. **[17a1]** Orta yaŝlıĝ anıĝ arasında ķılıĝ kim buyrulursuz.

B:69 (2) Aydılar: tilegil, biziĝ űçűn İdiĝdin; beyān ķılsun bizge ne turur rengi. (3) Hāķīķat űze Ol aytur; hāķīķat űze ol inek turur sarıĝ, toruĝ (4) anıĝ rengi. Sefűndűrűr baķĝanlarını.

B:70 Aydılar; tilegil, biziĝ űçűn (5) İdiĝdin beyān ķılsun bizge ol ne. Hāķīķat űze inek oĝŝaŝ boldı ya‘ nī űrtűĝlűĝ boldı **[17b1]** biziĝ űze. Hāķīķat űze biz eger tilese Tanĝrı, kűnűlgenler biz.

B:71 Aydı; hāķīķat űze ol (2) aytur; hāķīķat űze ol inek ermes yűĝe űĝrenge ya‘ nī yerni sűrge, zelűl ermes, sűrer yerni. (3) Taķı suĝarmas ekinni, ķurtartılmıŝ yoķ niŝān (4) anıĝ iķinde. Aydılar; emdi keldiĝ hāķķ birle. Boĝazladılar anı; (5) taķı ķılı yazmadılar ķılurlar.

B:72 Taķı ol vaķtın kim űldűrdűĝűz tenni, **[18a1]** taķı ģılāf ķılıŝtıĝız anıĝ iķinde. Taķı Tanĝrı ķıķarĝan turur anı kim űrter erdiĝiz. (2) űrter erdiĝiz.

B:73 Taķı ayduķ; urduĝuz anı pāresi birle anıĝ menĝizlig (3) tirĝűrűr Tanĝrı űlűĝlerini. Taķı kűrgűzűr sizge niŝānlarını bolĝay kim siz (4) bilgey siz.

B:74 Andın sonĝ kaķıĝ boldı kűĝűlleriĝiz andın sonĝra. (5) Ol taŝlar menĝizlig taķı kaķıĝraķ kaķıĝlıķ yanındın. **[18b1]** Taķı hāķīķat űze taŝlardın barılur ķıķar arıķlar. (2) Taķı hāķīķat űze andın nerseni bar kim yarılur taķı ķıķar andın suf. (3) Taķı hāķīķat űze ol andın iner Tanĝrı ķorķunķındın. Taķı ermez Tanĝrı (4) ĝāfil nersedin kim ķılursuz.

B:75*⁹ ...Tutar mu siz (5) kim bitseler sizge. Taķı erdi birer gürüh anlardın...¹⁰

B:*¹¹100 [23a1] ...Bıraķtı anı bir ögür anlardın. Köprekleri (2) bitmezler.

B:101 Taķı ol vaķtın kim keldi anlarğa yalawaç Tańgrı ķatındın, (3) Tańgrı rāstlağan ol nersege kim anlarnıń birle turur. Bıraķtı bir ögür (4) anlardın kim birildiler kitābnı, Tańgrınınń kitābnı, (5) arķalarnıń artında. Tamām anlar ya‘ nī ançaķlı bilmesler.

B:102 [23b1] Taķı uydılar ol nersege kim oķıyur İblisler pādşahlıķ üze (2) Süleymān’nı. Taķı küfr ketürmedi Süleymān. Ançası bar kim (3) İblis kāfir boldılar öğretürler kişilerge siħrni. (4) Taķı ol nerseni kim indürüldi iki ferişte üze Bābil atlıg yerde Hārūt (5) taķı Mārūt. Taķı öğretmesler bir kimersege ançağa tegrü kim **[24a1]** ayturlar; ĥaķıķat üze biz sınağ, kāfir bolmağıl. Taķı öğretürler (2) ol ikegüdin anı kim, ayırt kemişürler anıń birle anıń birle artuķı cüfti arasında. (3) Taķı ermez anlar ziyān tegürgenler anıń birle bir kimersege, meger Tańgrı tilemeki birle (4) Tańgrı. Taķı öğretürler ol nerseni kim ziyān birür anlarğa taķı asıg ķılmas anlarğa, (5) taķı bildiler ol kimerse kim satğın aldı anı. Yoķ anğa ol cihānda **[24b1]** ülüşdin. Taķı neme yawuz ol nerse kim sattılar anıń birle özlerin, (2) eger bilürler erse.

B:103 Taķı eger ĥaķıķat üze anlar bitseler taķı saķınsalar (3) eđgü yanut Tańgrı ķatındın, yaķsıraķ eger bilürler erse.

B:104 (4) Ey anlar kim bittiler. Aymanğ *rā‘inā*¹² tip taķı aydıńg (5) köygül¹³ taķı işitgil taķı kāfirlerğa ķın bar **[25a1]** iglig.

⁹ Numaranın sağındaki yıldız işareti ayetin sondan eksik olduğunu gösterir.

¹⁰ 19a, 19b, 20a, 20b, 21a, 21b, 22a, 22b sayfalarında sadece ayet vardır. Tercüme 23a sayfasından itibaren başlamaktadır. Bakara 100. ayetin baş kısmı eksiktir. Bu taraftan 75. ayet sondan eksiktir.

¹¹ Numaranın solundaki yıldız ayetin baş taraftan eksik olduğunu gösterir.

¹² Sahabiler, Hz.Peygamber’in nasihatlerinden daha çok yararlanmak için ona, “Râ’inâ (Bizi gözet)”, diyorlardı. Yahudiler, bu ifadeyi İbranice’de hakaret ifade eden bir anlamda kullanıyorlardı. Bir başka yoruma göre, “râ’inâ” kelimesini, Arapça’da “çobanımız” anlamına gelecek şekilde “râ’inâ” diye okuyorlardı. O sebeple âyet, mü’minlerden, “Râ’inâ” yerine yine, “Bize de bak”, “Bizi de gözet” anlamındaki, “Unzurnâ” ifadesini kullanmalarını istemiştir. Âyette, yanlış anlama çekilebilecek kelimeleri kullanmaktan sakınmanın adaba uygun olduğuna işaret edilmektedir.

¹³ Körgül-d-z-y değişimi açıkça görülmektedir.

B:105 Dōst tutmas anlar kim küfr ketürdiler, kitāb eyelerindin (2) taķı ortak koŗğanlardın kim indürölse sizinġ üze (3) ġayrdın, İdinġizdin. Taķı Tanġrı ġās kılur raġmeti birle (4) kimni tilese. Taķı Tanġrı uluġ fażllıġ turur.

B:106 (5) Neni kim neŗġ kılsa miz āyetdin, yā unuttursa kelür miz [25b1] andın yaġsıraķ birle yā anınġ menġizlig birle. Bilmedinġ mü (2) ġaķīķat üze Tanġrı ķamuġ nerse üze yaraġlıġ turur.

B:107 Bilmedinġ mü ġaķīķat üze Tanġrı (3) anġa yok köklerninġ mülki taķı yerninġ. Taķı yok sizge (4) Tanġrıdın bisre erkligdin taķı yāriķidin.

B:108 Tileyürsüz (5) kim tilesenġiz yalawaķınġızġa neteg kim tilendi¹⁴ Mūsā, (‘ a.m/a.s) [26a1] aŗnudın. Taķı kim kim tegŗurse küfrni ġmān birle, (2) azdı yolnuġ könisindin.

B:109 Ārżuladı köpegü, kitāb eyelerindin (3) kitāb ķaytarsalar sizni bitmiŗinġizdin sonġ (4) kāfirler, ġased üçün öz nefslerindin (5) mundın sonġ kim açuķ boldı anlarġa ġaķ. Keķürünġler, [26b1] ‘afv kılınġ anġaġa tegrü kim Tanġrı işni keltürġinķe ya‘nī buyruķını. ġaķīķat üze (2) Tanġrı ķamuġ nerse üze yaraġlıġ turur.

B:110 Taķı peyveste kılınġ (3) namāznı taķı birinġ zekātnı. Taķı ne kim burun keķürsenġiz (4) özlerinġiz üçün edġü işindin bulġay¹⁵siz anı ķatında Tanġrı. (5) ġaķīķat üze Tanġrı, anı kim ķılursuz körġen turur.

B:111 Taķı aydılar; [27a1] herġiz kirmeġey uçmaķġa, meġer ol kimerse kim boldı Cuhūdlar (2) yā Tersālar. Ol umınġları anlarınġ. Ayġıl; keldürünġ (3) ġüccetinġizni eġer erdinġiz erse rāst ayġanlar.

¹⁴ Sorguya ķekmek.

¹⁵ Bul-, vavlı yazılmıŗ. Çok yerde vavsız yazılmıŗtır. Bol- ile karıŗmaması için. Tap- fiili bu anlamda metinde kullanılmamıŗ sadece tapın- anlamında metinde geķer. Bu önemli bir özelliktir.

B:112 Andağ ermez. (4) kim kim özin teslīm kılsa Tanğrığa, taķı ısparlasa, taķı ol eğgölük kılgan (5) ańğa yanutı İdisi qatında. Taķı yok qorqunç anlarınğ üze. [27b1] Taķı anlar qağğurmaslar.

B:113 Taķı aydı Cuhūdlar (2) ermes Tersālar nerse üze. Taķı aydı; (3) Tersālar ermes Cuhūdlar nerse üze. (4) taķı anlar oқыurlar kitābnı. Anınğ menğizlig aydı; (5) anlar kim bilmesler anlarınğ sözi menğizlig Tanğrı [28a1] hūkm kıılır aralarında kün qıyāmet kün. Ol nerse içinde kim (2) erdiler anınğ içinde hılāf kıılışurlar.

B:114 Taķı kim zālimraq turur (3) ol kimersedin kim yığdı Tanğrınınğ mescidlerni. Kim yād kıılınsa anınğ içinde (4) atı. Taķı sa'y kılsa harāb kıılmaq içinde. Anlar bolmadı (5) anlarğa kim kirseler ańğa meger qorqğanlıq hālide. Anlarğa [28b1] dünyāda hū'arluq. Taķı anlarğa ol cihānda qın (2) uluğ.

B:115 Taķı Tanğrığa oq maşrıq taķı mağrib. Nirge kim (3) ewrülseñgiz anda Tanğrınınğ rızāsı. Haqıqat üze Tanğrı kınğ (4) bilgen.

B:116 Taķı aydılar; tutundı Tanğrı oğlan arıqlıq ańğa (5) ańğa. Ol nerse kökler içinde taķı yerde. Qamuğ, ańğa [29a1] boyun sügenler.

B:117 Kökler(n)i tañgsuq taķı yerni. (2) Taķı qaçan kim hūkm kılsa işni, haqıqat üze aytur ańğa; “bolğul!” bolur.

B:118 (3) Taķı aydı; anlar kim bilmesler; sözlese erdi bizge (4) Tanğrı yā kelse erdi bizge nişān.¹⁶ Mundağ oq aydılar anlar kim (5) munlardin aşnu turur anlarınğ sözi menğizlig. Oğşaşdı [29b1] köñgülleri. Beyān kılduq açuq hūccetlerni, ol erenlerge kim (2) yaqın bilürler.

B:119 Haqıqat üze biz ıdduq sini haq birle, müjde birgen (3) taķı qorqutğan. Taķı sorulmas sen tamuğ eyelerindin.

¹⁶ mucize

B:120 (4) Ve taķı  o n d bolmaĝan sizdin Cuh dlar taķı Ters lar (5) uyunĝaĝa tegr  d nleringe. Ayĝıl;  aķ kat  ze Tanĝrınınĝ k ni yolu, ol [30a1] k ni yolu turur. Taķı eger uysanĝ hev laringe (2) ol nersedin sonĝra kim keldi sanĝa biligdin, yok sanĝa Tanĝrının (3) erkligdin taķı y ri idin.

B:121 Anlar kim bird k anlarĝa kit bn , (4) ok yurlar an  ok maķınĝ  aķ n a anlar bitediler (5) anĝa. Taķı kim k fr ket rse anĝa anlar anlar ziy n k lĝanlar.

B:122 [30b1] Ey Ya  k b oĝlanları, anĝınĝ ni  metimni, ol kim eĝ l k k ldım (2) sizinĝ  ze taķı  aķ k t  ze men arturdum sizni zam neninĝ   lemleri  ze.

B:123 Taķı  ork nĝ (3) k ndin  temesten tendin nerseni, taķı  ab l k lınmas (4) andın yulluĝ. Taķı asıĝ k lmas anĝa  ef   t taķı anlar (5) y ri birilmesler.

B:124 Taķı ol vaķtın kim sınağ  İbr h mni İ isi, [31a1] buyruķlar birle taķı y ĝ lar birle taķı tam m k ld . Anlar aydı;  aķ kat  ze men k lĝan men (2) ki ilerge im m ya n  uymaķĝa sez  ki i. Aydı; taķı oĝlanlarımd n, aydı; ne (3) bulmaz benim  ahdim k   k lĝanları.

B:125 Taķı anĝ ıl ol vaķtın kim k lduķ (4) Ka beni  ayt u yer ki ilerge, taķı emn yeri. Taķı tutunĝ (5) İbr h mnunĝ orn nd n nam z k l u yer. Taķı  ahd k lduķ ya n  buyurd ķ [31b1] İbr him tapa taķı İsm   l tapa kim arıtınĝ ew mni (2) tezingenlerge taķı peyvestelik k lĝanlar taķı r k   k lĝanlarĝa, (3) s c d k lĝanlarĝa.

B:126 Taķı ol vaķtın kim aydı İbr him; ey İ im; (4) k l  l bu yern  am n l ĝ taķı birgil eyeleringe (5) m velerdin ol kimersege kim bitti Tanĝrıĝa taķı  iy met k n e. Aydı; [32a1] taķı ol kimerse kim k fr ket rdi ber  rd rl   bir r men anĝa az. And n sonĝ k s rlayur men an  (2) otnunĝ k n n a. Taķı neme yawuz  ayt u yer.

B:127 Taķı ol vaķtın kim (3) k  t  r  r İbr  h  m b  ny  dların Ka‘be’din (4) taķı İsm  ‘  l. Ey İ  dimiz;   ab  l   ıl  ıl bizdin. Ha  ı  at   ze sen (5) i  itgen, bilgen.

B:128 Ey İ  dimiz; taķı   ıl  ıl bizni, h  ali     ıl  anlar [32b1] taķı o  lanlarımızdın bir   g  r h  ali     ıl  an   zlerini (2) sa  ga. Taķı k  rk  zg  l bizge ‘ib  det   ıl  u yerlerimizin  i hac i  inde. Taķı   ab  l   ıl  ıl tevbenimizni. Ha  ı  at   ze sen sen¹⁷ (3) tevbeni   ab  l   ıl  an, rahmet   ıl  an.

B:129 Ey İ  dimiz; ı   ıl anların   i  inde (4) yalawa  , anlardın. O  ıyur anların     ze ni   anların  nı taķı   gret  r anlar  a (5)   ur‘  n‘nı taķı   eri‘atnı, taķı arı     ılur anlarını. Ha  ı  at   ze (6) sen    alib, r  st i  lig.

B:130 Taķı kim ra  betsizlik   ılur [33a1] İbr  h  m d  nindin meger ol kim y  n  g  lledi   zini. Taķı (2)     rd  k biz anı d  ny  da taķı ha  ı  at   ze ol, ol cih  nda e  g  lerdin.

B:131 (3) Ol vaķtın kim aydı ha  ı  at an  a İ  disi; ‘boyun s  g  l’ aydı; (4) ‘boyun s  d  m’ ‘  lemlernin   erkliginde.

B:132 Taķı va  ıyyet   ıldı anın   birle (5) İbr  h  m, o  ulların  a, taķı Ya‘    b; ey o  ullarım; ha  ı  at   ze Tan  rı [33b1]     rdi sizge M  s  lm  nlıknı,   lmen  giz, meger taķı ol h  alde kim siz (2) boyun s  genler siz.

B:133 Erdin  giz m   tan  klar ol va  tda kim h  z  r boldı Ya‘    b’  a (3)   l  m; Ol vaķtın kim aydı; o  lanların  a; nege   ullu     ılursuz (4) mindin son  gra. Aydılar; tapunur miz İ  din  ge taķı ataların  nın   İ  disige, (5) İbr  h  mnu  n   taķı İsm  ‘  l’nin   taķı İ     ‘nın   bir   k İ  dige. [34a1] Ve taķı biz boyun s  genler miz.

B:134 Ol bir   g  r turur, (2) ke  tiler. Anlar  a ol kim   a   andılar taķı sizge   k ol kim   a   andin  giz. (3) Taķı sorulmas siz ol nersedin kim, erdiler   ılurlar.

¹⁷ m  kerrer

B:135 (4) Taķı aydılar; boluŋ Cuhūdlar yā Tersālar kōnūlgey siz. (5) Aygıl; İbrāhīm dīniniŋ eyeleri rāst Mūsūlmān, taķı ermedi [34b1] ortak ķoşĝanlardan.

B:136 Aydıŋ; bittūk Tanĝrıĝa, (2) taķı ol nersege kim indürüldi sizge, bizge. Taķı ol nersege kim indürüldi İbrāhīm tapa taķı İsmā‘īl tapa (3) taķı İshāk tapa taķı Ya‘ķūb tapa taķı oĝul oĝlanları. Taķı ol nersege kim (4) birildi Mūsā taķı ‘İsā. Taķı ol nersege kim birildi peygāberler, (5) İdilerindin. Ayırt kemişmes miz anlardan biri arasında taķı biz aŋĝa [35a1] boyun sügenler.

B:137 Eger bitseler ol nerseniŋ meŋgizeşikingi kim bittinĝiz (2) aŋĝa, kōnūldiler. Taķı eger yüz ewürseler ĥaķīkat üze anlar (3) muĥālefet kılma içinde turur. Yitirü birgey saŋĝa anlarını Tanĝrı. Taķı Ol (4) işitgen, bilgen.

B:138 Tanĝrınıŋ artmaķı ya‘nī dīni taķı kim turur (5) kōrklügrek Tanĝrıdın dīnindin. Taķı biz aŋĝa kulluķ kılĝanlar biz.

B:139 [35b1] Aygıl; ĥüccetleşür müsüz biziŋ birle Tanĝrı işi içinde. Taķı ol biziŋ İdimiz taķı siziŋ İdiŋiz. Taķı bizge ök işlerimiz (2) taķı sizge ök siziŋ işleriŋiz. Taķı biz aŋĝa oķ ĥālīş kılĝanlar miz ‘amellerimizni.

B:140 (3) Yā aytur musuz ĥaķīkat üze İbrāhīm taķı İsmā‘īl¹⁸ taķı İshāk (4) taķı Ya‘ķūb taķı oĝul oĝlanları erdiler Cuhūdlar (5) yā Tersālar. Aygıl; siz mü bilgenrek siz yā Tanĝrı mu. Taķı kim küç kılĝanraķ [36a1] ol kimersekin kim örtti tanuķluķnı ĥatındaķı Tanĝrıdın. Taķı ermes (2) Tanĝrı ĝāfil ol nersedin kim kılursuz.

B:141 Ol öĝürī turur kim (3) keçtiler, anlarĝa oķ ol nerse kim ĥađĝandılar taķı sizge ök ol kim ĥađĝandiniĝiz taķı (4) sorulmas siz ol nersedin kim kılur erdiler.

¹⁸ “Taķı İsmail” kısmı ayette yazılmamış fakat tercümede yazılmıştır.

B:142 (5) Ayğay yünğül uşluğlar, kişilerdin; neñ ewürdi munlarnı kıblelerindin ol kim [36b1] erdiler anıñ üze. Ayğıl; Tañgrı maşrıq eyeleri taqı mağrib eyeleri. (2) Köndürür kimni tilese köni yol tapa.

B:143 (3) Taqı mundağok kılduğ sizni üdründü, bolmañıñ üçün (4) tanuqlar kişiler üze taqı bolsa yalawaç sizinñ üze (5) tanuq. Taqı kılmaduğ ol kıbleni kim erdiñ [37a1] anıñ üze meger bileliñ üçün ol kimerse kim uyar yalawaçqa, ol kimersedin kim (2) ewrülür iki ökçesi üze. Taqı haqıqat üze erdi uluğ meger (3) ol kimerseler üze kim köndürdi Tañgrı. Taqı ermedi Tañgrı zāyi‘ kılmak üçün (4) imānıñızını. Haqıqat üze Tañgrı kişilerge raħmet kılgan.

B:144 (5) Köp körer miz ewrülmeğini yüzünñnün kökdin sınğar; ewürgey miz sini [37b1] kıbleğā(tı) kim unayursun anı. Ewürgül yüzünñni Mescid-i Harām sınğar; (2) taqı nirde kim bolsañız ewrünğ yüzleriñizni (3) anıñ sınğar. Taqı haqıqat üze anlar kim birildiler kitābnı, (4) bilürler haqıqat üze ol rāst İdilerindin. Taqı ermes (5) Tañgrı ğāfil ol nersedin kim kılurlar.

B:145 Taqı eger kelseñ [38a1] anlarğa kim birildiler kitāb, tegme bir āyet birle, taqı uymağaylar (2) kıbleñğā. Taqı ermes sen uyğan anlarınñ kıblesinge. Taqı ermez anlarınñ pāresi, (3) uyğan pāresiniñ kıblesinge. Taqı eger uysañ anlarınñ hevālarıne (4) ol nersedin sonğra kim keldi sañğa biligdin; haqıqat üze sen ol oğurda küç kılganlardın sen.

B:146 (5) Anlar kim birdük anlarğa kitābnı bilürler anı, neteg kim [38b1] bilürler oğullarnı. Taqı haqıqat üze bir öğür anlardın (2) örterler haqnı, taqı anlar bilürler.

B:147 Rāst söz (3) İdiñdin; bolmağıl şek tutğanlardın.

B:148 Taqı tegme birge (4) kıble bar ol ewürgeni turur añğa yüzini. Ozuşuñ edğülüklerge (5) nirde kim bolsañız ketürgey sizni Tañgrı kamuğnı. Haqıqat üze Tañgrı, [39a1] kamuğ nerse üze yarağlığ.

B:149 Taķı nirdin ıkısańg (2) ewürgül yüzünġni mescid Mescid-i Ėarām sınıġar. Taķı ĥaķıķat üze ol, ĥaķ İđinġdin. Taķı ermes Tanġrı ġāfil, ol nersedin kim kılursuz.

B:150 (4) Taķı nirdin ıkısańg ewürgül yüzünġe üze mescid Mescid-i (5) Mekke. Taķı nirde kim bolsańgız ewrünġ yüzlerinġizni [39b1] ańġar ķarşı; bolmasun üçün kişilerġe sizinġ üze ĥüccet (2) meġer anlar kim zulm kıldılar ķorķmańġ anlardın (3) ķorķunġ mindin. Taķı tamām kılmaķ üçün ni‘metimni sizinġ üze taķı bolġay kim siz (4) kōnülġey siz.

B:151 Neteg kim ıđtuķ sizinġ iġinġizde yalawaġ (5) sizdin. Oķıyur sizinġ üze nişānlarımıznı. Taķı arıġ kılur sizni [40a1] taķı öġretür sizġe Kitābnı taķı şeri‘atnı taķı öġretür sizġe (2) anı kim bilmez erdinġiz.

B:152 Taķı yād kılınġ mini, (3) yād kılayın sizni. Taķı şükr kılınġ mańġa taķı nūsipāslik kılmańġ.

B:153 (4) Ey anlar kim bittiler; yārī tilenġ şabr birle taķı namāz birle. Ėaķıķat üze Tanġrı şabr kılġanlar birle.

B:154 [40b1] Taķı aymańġ ol kimerseġe kim öldürölür Tanġrı yolında, ölüġler tip, (2) tirigler turur taķı anġası bar bilmessiz.

B:155 Taķı sınaġay miz sizlerni (3) nerse birle, korķunġdın taķı açlıkdın taķı eksimekdin, (4) mālłardın taķı tenlerdin taķı mīvelerdin taķı mūjde birgil şabr kılġanlarġa.

B:156 (5) Anlarġa kim ķaġan tegse anlarġa muşibet aydılar; [41a1] biz Tanġrıġa taķı biz anıġ tapa ķaytġanlar miz.

B:157 Anlar anlarının űze (2) rahmetler İdilerindin, taķı rahmet. Taķı anlar (3) anlar k n lgenler.

B:158 Haķıķat űze Őaf  atlıĝ taĝ taķı Merve atlıĝ taĝ, (4) Tanĝrınınĝ   al metlerindin. Kim kim uĝrasa Ka be'ĝa y  ziy ret kılrsa (5) hi  yazuķ yok anınĝ űze kim tezginsel ol ikisige. Taķı kim [41b1] artuķsı kılrsa ĝayr haķıķat űze Tanĝrı Ő kr kılĝan, bilgen.

B:159 Haķıķat űze ol kimmerseler kim (2)  rterler anı kim ind rd k a uķ ĝ ccetlerdindin, taķı k ni yoldın, (3) andın sonĝ kim bey n kılduķ anı ki ilerge, kit b i inde, (4) anlar la net kılur anlarĝa Tanĝrı. Taķı la net kılur anlarĝa, la net kılĝanlar.

B:160 (5) Meger anlar kim tevbe kıldılar taķı onĝardılar. Taķı bey n kıldı anlar [42a1] tevbelerini kab l kılur men. Taķı men tevbeni kab l kılĝan, rahmet kılĝan.

B:161 Haķıķat űze (2) anlar kim tandılar taķı  ldiler taķı anlar k firler anlar. (3) Anlarının űze Tanĝrınınĝ la neti taķı feri telerninĝ taķı ki ilerdindin (4)  amuĝlarınınĝ.

B:162 C vid nelik ĝ lindilil anınĝ i inde. Y n  l kılınmas anlardindin (5)  ın. Taķı m hlet birilmesler.

B:163 Taķı İdinĝiz [42b1] bir İdi. Yok İdimiz meger Ol  k   rahmetlig, peyveste rahmet kılĝan.

B:164 (2) Haķıķat űze k klerninĝ taķı yerni, yaratmaķı i inde taķı (3) t n k n biri biri sonĝın a y r tmeki i inde, taķı ol kimi kim y ri turur (4) tenĝiz i inde ol nerse birle kim asıĝ kılur ki ilerge. Taķı ol kim ind rdi Tanĝrı k kdindin (5) suwdindin taķı tirc zdi anınĝ birle yerni  lmi indindin sonĝra. [43a1] Taķı yaydı anınĝ i inde tegme bir y rigendindin, taķı yellerninĝ  ew rmeki i inde (2) yıllerni, taķı bulutnunĝ tilek  e y r t lm   k k taķı (3) ve yer arasında, ni  nlar bar ol erenlerge kim bil rlir.

B:165 (4) Taķı kişilerdin kimerzeni, tutunur Tanğrıdın bisre teŋ tuşlar, (5) süwerler anlarını Tanğrını süwmiş teg. Taķı anlar kim bittiler, ҡatıgraķ, sewüg yanındın [43b1] Tanğrığa. Taķı eger bilseler, anlar kim küç ҡıldılar ol waķtın kim körerler (2) ҡını. Haķıķat üze küç ya‘ nı ҡudret Tanğrığa, ҡamuğ, taķı haķıķat üze Tanğrı (3) ҡını ҡatığ.

B:166 Kim bızār boldı anlar kim (4) uyuldılar anlardın kim uydılar taķı kördiler ҡını. (5) Taķı kesildi anlarınğ birle sebebler.

B:167 Taķı aydı anlar kim [44a1] uydılar; kākı haķıķat üze bizge bir kez kim bızārlıķ alsa miz anlardın neteg kim (2) bızār boldılar bizdin. Anıŋ menğizlig bildürür anlarğa Tanğrı işlerini (3) ökünçler anlarınğ üze. Taķı ermes anlar çıķğanlar (4) otdın.

B:168 Ey kişiler; yinğ ol nersedin kim yerde (5) elālını, arıǵını. Taķı uymanğ şeytānıŋ adımlarıŋa [44b1] adımlarıŋa haķıķat üze ol sizge auķ dūřmen auķ.

B:169 Haķıķat üze (2) buyurur sizge yawuzluķ birle taķı yawuz iş taķı kim aysanğız (3) Tanğrı üze ol nerseni kim bilmes siz.

B:170 Taķı ol waķtın kim aydıldı anlarğa; “uyunğ (4) anğa kim indürdi Tanğrı”. Aydılar; uyar miz anğa kim bulduķ (5) anıŋ üze atalarımıznı. Eger bolsa ataları, bilmesler [45a1] nerseni, taķı könölmesler.

B:171 Taķı ol kimersele tanğsuķ şıfatı kim (2) kāfir boldılar ol kimersele tanğsuķ şıfatı menğizlig turur ün ılur ol nersege kim işitmes meger ündemekni (3) taķı ıķurmaknı. Sağırılar, aǵınlar, közsüzler anlar bilmesler.

B:172 (4) Ey anlar kim bittiler; yinğ ol nerseniŋ ōřlarındın kim (5) kim rūzı ıldıuķ sizge. Taķı řükr ılınğ Tanğrığa eger erdinğiz erse anğa oķ [45b1] ulluķ ılırsuz.

B:173 Haķıķat üze arām ıldı sizinğ üze ölüge anı (2) taķı annı taķı tonğuz itini taķı ol nerseni kim ün ılındı anıŋ birle Tanğrıdın (3) öŋginge. Kim ısarlansa küç

kılmadın taķı ĥaddin keĥmedin yok (4) yazuķ anıńg űze. Ĥaķıķat űze Tanĥrı yarlıķaĥan, raĥmet kılĥan.

B:174 Ĥaķıķat űze anlar kim, (5) űrterler anı kim indűrdi Tanĥrı kitābdın, taķı bedel kılurlar [46a1] anıńg birle az bahānı anlar yimesler ĥarınlarıńĥa (2) meĥer otnı. Taķı sűzlemes anlarĥa Tanĥrı ĥıyāmet kűn (3) taķı arıĥ kılmas anlarnı. Taķı anlarĥa iglig ĥın.

B:175 Anlar (4) anlar kim satĥın aldılar azĥunluķnı kűnilik birle taķı ĥınnı (5) yarlıķamaķ birle. Neme űabr kılĥan turur anlar ot űze.

B:176 Ol [46b1] munuńg birle kim ĥaķıķat űze Tanĥrı indűrdi kitābnı rāstlıķ birle. Taķı anlar kim (2) ĥılāf ĥılıűtılar kitāb iĥinde, ırāķ ĥılāf iĥinde.

B:177 (3) Ermes eĥĥűlűk kim ewűrsenĥiz yűzlerińgizni, maűrıķĥa ĥarűu (4) taķı maĥribĥa ĥarűu. Velı eĥĥűlűk, ol kimerse kim taķı Tanĥrıĥa (5) taķı ĥıyāmet kűnińĥe taķı ferıűtelerge taķı peyĥamberlerĥa [47a1] taķı birdi mālını sűwmeki űze yokluķ eyeleringe taķı yetımlerĥe (2) taķı dervıűlerĥe taķı yol oĥlıńĥa ya‘nı misāfirĥe taķı ĥolĥuĥılarĥa taķı (3) műkāteblerĥa. Taķı kıldı namāznı taķı birdi taķı zekātın. (4) Taķı vefā kılĥanlar ‘ahdlerińĥe ĥayu vaķtın kim ‘ahd ĥılıűsalar. Taķı űabr kılĥanlar (5) dervıűlik iĥinde taķı sűkellik iĥinde ĥatıĥlıķ vaķtında. Anlar [47b1] anlar kim rāst aydılar taķı anlar saķnuķlar.

B:178 Ey (2) anlar kim bittiler; bitindi sizińg űze ĥıűűű űldűrűlmıűler iĥinde (3) āzād er āzād er birle taķı ĥul ĥul birle, tiűi tiűi birle. (4) Kim kim ‘afv ĥılınsa anĥa uyasındın nerseni uymaķ kűrklűĥlűk (5) taķı űdemek anıńg tapa kűrklűĥlűk. Ol yűńĥűl kılmaķ İĥińgizdin [48a1] taķı raĥmet, kim kim ĥaddin keĥse andın sonĥ anĥa ĥın (2) iglig, taķı sizge ĥıűűű iĥinde tiriglik bar.

B:179 Ey ‘āķıllar (3) eyeleri bolĥay kim siz saķıńĥay siz.

B:180 Bitindi sizinġ üze kaçan (4) hâzır boldı erse sizlerde birinġizge ölüm eger kıoysa köp mālını vaşıyyet. (5) Atağa anağa taķı yawuķraķlarġa körklüġlük birle tölenmek bir saķnuķ [48b1] -lar üze.

B:181 Kim aynatsa anı işitmişindin sonġra hāķīkat üze (2) yazuķı ol kimerseler üze kim aynaturlar anı hāķīkat üze Tanġrı işitgen, bilgen.

B:182 (3) Korksa ya‘ nī bitise vaşıyyet kılgandın kışmak, yā yazuķ taķı onġarsa (4) anlarınġ arasında yok yazuķ anınġ üze. Hāķīkat üze Tanġrı yarlıķaġan, rahmet kılgan.

B:183 (5) Ey anlar kim bittiler, bitildi sizinġ üze rûze neteg kim [49a1] bitildi anlarınġ üze sizdin aşnu turur bolġay kim siz saķınġay siz.

B:184 (2) Sanlıġ künler. Kim kim bolsa sizdin kim sökel (3) yā sefer üze, san önġin künlerdin. Taķı anlar üze kim (4) küçleri yeter anġa yulluġ bir dervişninġ ta‘āmı. Kim kim artuķsı kılsa (5) ġayrını ol yaķşıraķ anġa. Taķı kim rûze tutsanġız yaķşıraķ sizge [49b1] eger bilür ersenġiz.

B:185 Ramazān ayı ol kim (2) indürüldi anınġ içinde Kır‘ān. Köni yol kışilerge taķı açuķ ġüccetler (3) köni yoldın taķı ayırt kemişgen. Kim kim hâzır bolsa sizdin (4) ay içinde, rûze tutsun anı. Taķı kim kim bolsa sökel (5) yā sefer üze san önġin künlerdin. Tileyür Tanġrı [50a1] sizge āsānlıkını taķı tilemes sizge küçeylikni. Taķı tamām kılmāķınġız üçün (2) sannı taķı uluġlamaķınġız üçün Tanġrı köndürmedük üze sizni (3) taķı bolġay kim siz şükr kılgay siz.

B:186 Taķı ol vaķtın kim sorsa sanġa (4) kıllarım, mindin; men yaķın men icābet kıılır men du‘ā kılgannınġ (5) du‘āsını, kaçan kim ündese mini. İcābet kılsunlar manġa taķı bitsünler manġa [50b1] bolġay kim anlar köni yolluġ bolġaylar.

B:187 Helāl kıılındı sizge rûze tüninde (2) cimā‘ kıılmaķ uvutsuz sözlemek ya‘ nī tişilerinġizge. Anlar ton turur sizge (3) taķı siz ton turur anlarġa. Bildi Tanġrı hāķīkat

üze siz, hıyānet kılur erdinġiz (4) özlerinġizġa qayttı ya‘nī tevbenġizni qabūl kıldı sizinġ üze taķı keçürdi sizdin. Emdi (5) mübāşeret kılınġ anlarġa taķı istenġ anı kim bitidi Tanġrı sizge. [51a1] Taķı yinġ taķı iġinġ açuķ bolġınça sizge aķ yiplük (2) ya‘nī fecr-i şādık qara yiplükdin ya‘nī fecr-i kāzibdin tanġdın. (3) Andın sonġra tükel kılınġ rüzeni tünge tegi. Taķı mübāşeret kılmanġ (4) taķı sizlerdin peyvestelik kılġanlar siz mescidler iġinde. Ol Tanġrınınġ ġadleri (5) ya‘nī yıġıġları yawumanġ anġa. Anınġ menġizlig açuķ kılur Tanġrı nişānlarını [51b1] kişilerge, bolġay kim anlar saķınġaylar.

B:188 Taķı yimenġ (2) māllarınġıznı aranġızda, bātıl birle. Taķı kemişmenġ anı (3) ġākimler tapa yimenġinġiz üġün bir pāreni kişilerinġ (4) mālларından yazuķ birle taķı siz bilürsüz.

B:189 Sorarlar sanġa (5) yenġi aylardın,¹⁹ ayġıl: ol belġülüg kılınmış vaķtlar kişilerge [52a1] taķı ġaccġa. Taķı ermes eġġülük kim kelsenġiz ewlerge (2) arķalarındın, velī eġġülük ol kimerse kim saķındı. (3) Taķı kelinġ ewlerge ġapuġlarındın. Taķı saķınınġ (4) Tanġrıdın bolġay kim siz tileklerinġizni tapġay siz.

B:190 Taķı öldürünġ (5) Tanġrı yolu iġinde, anlar kim öldürürler sizni. Taķı [52b1] ġaddin keçmenġ. Ĥaķīķat üze Tanġrı süwmez ġaddin keçgenlerni.

B:191 Taķı öldürünġ anlarını, (2) nirde kim bulsanġız anlarını. Taķı çıkarınġ anlarını ol (3) yerdin kim çıkardılar sizni. Taķı belā yaķın ġatıġraķ (4) öldürmekdin. Taķı öldürüşmenġ anlar birle Mescid-i ġarām öldürünġ anlarını (5) ġatında. Anġaġa tegrü kim öldürüşgeyler sizinġ birle anınġ iġinde eger öldürüşseler sizinġ birle. [53a1] Anınġ menġizlig kāfirlerninġ cezāsı.

B:192 Eger yıġlınsalar (2) ġaķīķat üze Tanġrı yarlıķaġan, raġmet kılġan.

¹⁹ Hilal.

B:193 Taķı öldürüşünĝ anlar (3) birle ançaĝa tegrü kim bolmasa fitne, taķı bolĝınça dîn Tanĝrıĝa. (4) Eger yıĝlınsalar zûlm kılmaķ yok, meger zûlm kılĝanlar üze.

B:194 (5) Ĥarām ay Ĥarām ay birle. Taķı ĥürmetler [53b1] kışāş turur. Kim kim zûlm kılrsa sizinĝ üze (2) zûlm kılınĝ anınĝ üze ya‘nî zûlm cezāsın kılınĝ sizinĝ üze zûlm kılmaşnıĝ menĝzeşlig birle sizinĝ üze. (3) Taķı kôrķunĝ Tanĝrıdın taķı bilinĝ ĥaķîķat üze Tanĝrı saķnuķlar birle.

B:195 (4) Taķı ĥarc kılınĝ Tanĝrı yolında. Taķı kemişmenĝ eliglerinĝizni (5) yokalmaķĝa kôrķlüĝlük kılınĝ, ĥaķîķat üzeTanĝrı süwer [54a1] kôrķlüĝlük kılĝanlarını.

B:196 Taķı tükel kılınĝ ĥaccnı taķı ziyāretni, Tanĝrıĝa. (2) Eger kısrırlansaĝız ol nerse kim āsān boldı ıdĝu ķurbāndın. (3) Taķı yülimenĝ başlarınĝızni, teginçe ķurbān (4) orınĝa. Kim kim bolsa sizdin sökel, anınĝ birle (5) aĝrıĝ başında, yuluĝ rûzedin yā şadaķadın [54b1] yā ķurbān kılmaķdın. Ol vaķtın kim ķurtulduĝuz kim kim ya‘nî fā‘ide alsa ziyāret kılmaķ birle (2) ĥaccķa tegrü ol nerse kim āsān bolur ıdĝu ķurbāndın. Kim kim bulmasa (3) üç künnünĝ rûze tutmaķ ĥacc içinde taķı yetininĝ, (4) ol vaķtın kim ķaytınĝız tükel. On tamāmdur ol. (5) Ol kimerse kim bolmadı anınĝ ehli Mescid-i ĥarāmınĝ ĥāzırları. [55a1] Saķınınĝ Tanĝrıdın taķı bilinĝ, ĥaķîķat üzeTanĝrı ķını ķatıĝ.

B:197 (2) Ĥacc aylar bilinmişler. Kim kim farīza kılrsa anınĝ içinde (3) ĥaccnı cimā‘ yok yā fuĥş taķı buyruķdın çıķmaķ yok, yok cedel kılışmaķ ya‘nî ĥuşūmet (4) ĥacc içinde. Taķı ne kim kılsaĝız eĝĝülükdin, bilür anı Tanĝrı. Taķı azıķ alınĝ, (5) ĥaķîķat üze erdinĝiz yaĥşırak saķnuķluk. Taķı kôrķunĝ ey [55b1] ey ‘āķiller eyeleri.

B:198 Yok turur sizinĝ üze yazuķ kim (2) isteseĝiz artuķsı nerse İdinĝizdin. Ķayu vaķtın kim ķaytsaĝız (3) ‘Arafāt’dın yād kılınĝ Tanĝrını (4) Meş‘ari’l-ĥarām ķatında. Taķı yād kılınĝ anı, neteg kim köndürdi sizni. (5) Taķı ĥaķîķat üze erdinĝiz andın aşnu azĝunlardın.

B:199 [56a1] Andın sonğ, kaytınğ ol yerdin kim kayttı kişiler. (2) Taķı yarlıkayı tilenğiz Tanğrındın; haķıķat üze Tanğrı yarlıkāğan, raķmet kılğan.

B:200 (3) Ol vaķtın kim tükel kılsañız haķc içindeki kulluķlarınğız yād kılınğ (4) Tanğrını yād kılmaşınğız teg atalarınğıznı yā ķatıgraķ yād yānındın. (5) Kişilerdin kimersenı aytur; ey İdimiz; birgil bizge dünyā içinde; **[56b1]** taķı yok aña ol cihān üleşdin.

B:201 Taķı anlardın (2) kimersenı aytur; ey İdimiz; birgil bizge dünyāda eğgölük (3) taķı ol cihānda eğgölük taķı saķlağıl bizni (4) ot ķınındın anlar.

B:202 Anlarga, üleş bar, ol nersedin kim ķađğandılar. Taķı Tanğrı, (5) revān saķış kılğan.

B:203 Taķı yād kılınğ Tanğrını, sanlığ **[57a1]** künler içinde. Kim kim iwse, iki kün içinde, yok (2) yazuķ anınğ üze. Taķı kim kim sonğ ķalsa yok yazuķ anınğ üze. Ol kimerse kim (3) saķındı. Taķı saķınınğ Tanğrındın, taķı bilinğ haķıķat üze anınğ tapa (4) yığılursuz.

B:204 Taķı kişilerdin kimersenı bar tañğga ketürür sini (5) bu yaķınraķ tırglık içinde. Taķı tanuķ kılur Tanğrını ol nerse üze kim könğli içinde, **[57b1]** taķı ol, huşümeti ķatığ.

B:205 Taķı ķayu vaķtın kim ewrülse taķı kılur (2) yer içinde fesād kılmaķ üçün anınğ içinde taķı kılmaķ üçün ekinni (3) taķı uruğnı. Taķı Tanğrı süwmez fesādın.

B:206 Taķı ol vaķtın kim aytıldı; (4) ķorğul Tanğrındın tut anı ‘azizlik, yazuķ birle. Tap aña (5) tamuğ; neme yawuz tōşek.

B:207 Taķı kişilerdin kimersenı bar kim **[58a1]** satar özini Tanğrınınğ hoşnūdluğın isteyü. Taķı Tanğrı (2) raķmet kılğan ķullarga.

B:208 Ey anlar kim bittiler; (3) kiring̃ boyun sümek içinde, kamuğ. Taķı uymaŋ (4) şeytānning̃ maŋgımlarına haķıķat üze sizge açuķ (5) düşmen.

B:209 Eger tayınsaŋız mundın soŋgra kim keldi sizge [58b1] açuķ hüc̃cetler, bilin̄g haķıķat üze Taŋrı yin̄gen rāst işlig.

B:210 (2) Baķarlar mu meger kim kelse anlarğa Taŋrı ya‘nī buyruķı zilletler içinde (3) bulıtdın taķı ferişteler. Taķı tamām kılındı iş. (4) Taŋrı tapa ķaytarılur işler.

B:211 Sorğul Ya‘ķüb oğullarına, (5) niçe birdük anlarğa açuķ nişāndın. Kim kim tegşürse Taŋrı [59a1] Taŋrının̄g ni‘metini, mundın soŋgra kim keldi aŋa. Haķıķat üze Taŋrı ķatıg̃ (2) ķını ķatıg̃.

B:212 Bezenildi anlarğa kāfir boldılar, yaķınraķ (3) tiriglik. Taķı yobılayurlar anlardın kim bittiler. Taķı anlar kim (4) saķındılar anların̄g üzesinde ķıyāmet kūn, taķı Taŋrı rūzī kılur (5) kimge tilese sansız.

B:213 Erdi kişiler [59b1] bir ögür. İdtı Taŋrı peygāberlerni (2) müjde birigliler, ķorkutuğlılar. Taķı indürdi anların̄g birle kitābnı, (3) haķ birle hūkm kılmaķ üçün kişiler arasında, ol nerse içinde kim hilāf kılıştılar (4) anın̄g içinde. Taķı hilāf kılışmadı anın̄g içinde meger anlar kim birildiler anı (5) mundın soŋgra kim keldi anlarğa açuķ hüc̃cetler hased üçün aralarında. [60a1] Taķı köndürdi Taŋrı anları kim bittiler ol nersege kim hilāf kılıştılar anın̄g içinde (2) haķķdın, buyruķı birle. Taķı Taŋrı köndürür kimni tilese, (3) köni yol tapa.

B:214 Saķındıŋız mu kim kirsēŋiz (4) uçmaķğa yoķ kelmeyin turur sizge anların̄g şıfatı kim, keçtiler (5) sizdin aşnu. Sıķadı anları dervişlik, sōkellik. Taķı taratıldılar ya‘nī ķarārsız kılındılar [60b1] aytğınça yalawaç taķı anlar kim bittiler anın̄g birle. (2) Kaçan Taŋrının̄g yārisi. Agāh bolğul haķıķat üze Taŋrın̄g yārisi yawuķ.

B:215 Sorarlar saňa (3) ne turur ol kim harc kılurlar. Aygıl neni kim harc kılsañgız eğgölükdin (4) atağa, anağa taķı yakınraķlarğa taķı yetimlere taķı dervişlerge (5) taķı yol erinġe. Taķı ne kim kılsañgız eğgölükdin haķıķat üze Tañgrı [61a1] anı bilgen.

B:216 Bitildi Tañgrınınġ üze toķuş, ol nāhōş körülmiş turur (2) sizge. Taķı bolġay kim yigrengey siz nerseni, taķı ol yaķşı (3) sizge, taķı bolġay kim süwgey siz taķı ol yawuz sizge. (4) Taķı Tañgrı bilür, taķı siz bilmes siz.

B:217 Sorarlar saňa (5) harām aydın, uruşmaķdın anınġ içinde. Aygıl; uruşmaķ anınġ içinde [61b1] uluġ. Taķı yıġmaķ Tañgrı yolındın, taķı kāfir bolmaķ aňa (2) taķı Mescid-i Harām'dın taķı ehlini çıkarmaķ andın (3) uluġraķ turur Tañgrı katında. Taķı belā ya' nī Tañgrıġa küfr ketürmek uluġraķ öldürmekdin. (4) Taķı kışmazlar kıtāl kılurlar sizinġ birle, ançaġa tegrü kim kaytarġaylar sizni (5) dīninġizdin eger unsalar ya' nī yaraġları yetse. Taķı kim kim kaytsa [62a1] sizdin, dīnindin, taķı ölse, taķı ol halde kāfir turur, (2) anlar bātıl boldı anlarınġ 'amelleri dünyāda (3) taķı ol cihānda. Taķı anlar ot eyeleri anlar anınġ içinde (4) menġü kalıġlılar.

B:218 Haķıķat üze anlar kim bittiler taķı anlar kim (5) köçtiler taķı uruştilar Tañgrı yolu içinde taķı anlar [62b1] umanurlar Tañgrınınġ rahmetini. Taķı Tañgrı yarlıķaġan, rahmet kılġan.

B:219 (2) Sorarlar saňa hamrdın taķı kımārdın. Aygıl; ol ikisi içinde yazuķ bar, (3) uluġ taķı asıġlar kişilerge taķı ol ikisininġ yazuķı uluġraķ turur ikisininġ asıġındın. (4) Taķı sorarlar saňa neni harc kılurlar. Aygıl; emgenmegü teg nerseni. Anınġ menġizlig (5) beyān kılur Tañgrı sizge nişānlarını, bolġay kim siz endişe kılġay siz.

B:220 [63a1] Dünyāda taķı āhiretde. Sorarlar saňa yetimlerdin. (2) Aygıl; onġarmaķ anlarğa. Eger karışsañgız anlarınġ birle, (3) uyalarınġız turur. Taķı Tañgrı bilür bozġannı, (4) onġarġandın. Eger tilese erdi Tañgrı emgekge kemişgey erdi sizni. Haķıķat üze Tañgrı yinġen, (5) hikmet birle iş kılġan.

B:221 Taķı nikāh kılmanġ ortak oŗġanlarını, ançaġa tegrü kim [63b1] bitgeyler. Taķı bitgen arabaŗ, yaŗııraķ turur ortak oŗġandın, (2) taķı eger tanġġa ketürse sizni. Taķı cüftlendürmenġ ortak oŗġanlarını, (3) ançaġa tegrü kim bitgenler. Taķı bitgen ul yaŗııraķ turur (4) ortak oŗġandın, taķı nieme kim tanġġa ketürse sizni. Anlar ündeyürler (5) ot tapa taķı Tanġrı ündeyür uçmaķķa taķı yarlıķamaķķa [64a1] āsān kılmaķı birle. Taķı beyān kılur niŗānlarını kiŗilerge bolġay kim anlar (2) anġaylar.

B:222 Taķı sorarlar sanġa ġayzdın. (3) Ayġıl; ol nāġōŗ kelgen nerse turur. Salınınġ tiŗilerdin ġayz içinde. (4) Taķı yawumanġ anlarġa, anaġa tegrü kim arıġaylar. ayu vaķtın kim arınsalar (5) kelinġ anlarġa ol yerdin kim buyurdı sizge Tanġrı. Ĥaķıķat üze Tanġrı [64b1] süwer tevbe tevbe ılġanlarını taķı süwer arınġanlarını.

B:223 (2) Tiŗilerinġiz ekin turur sizlerge. Kelinġ ekinlerinġizge, (3) neteg kim tilesenġiz. Taķı burun keçürünġ özünġüz üçün. Taķı saķınınġ (4) Tanġrıdın, taķı bilinġ ġaķıķat üze siz satġaŗġanları siz. Taķı müjde birgil (5) mü'minlerġa.

B:224 Taķı kılmanġ Tanġrıdın aruru oyġan nerse, [65a1] antlarınġızġa kim eġġülük ılсанġız taķı saķınsanġız taķı onġarsanġız (2) ġalklar arasında. Taķı Tanġrı iŗitgen, bilgen.

B:225 Tutmaz sizni (3) Tanġrı, sanġa kirmenġ birle antlarınġız içinde ançası bar kim tutar siz anı (4) ol nerse birle kim aġġandı könġüllerinġiz. Taķı Tanġrı yarlıķaġan, ınamaķķa iwmegen.

B:226 (5) Anlarġa kim ant içerler tiŗilerindin, tört aynınġ [65b1] küymeki. Eger aytsalar, ġaķıķat üze Tanġrı yarlıķaġan, raġmet ılġan.

B:227 Ve eger (2) uġrasalar alāķġā ġaķıķat üze Tanġrı iŗitgen, bilgen.

B:228 Taķı boŗanmıŗ tiŗiler, (3) küyerler özleri birle üç ġayz. Taķı ġelāl bolmas (4) anlarġa kim, örtseler anı kim yarattı Tanġrı, raġmleri içinde ya' nī oġlan sıġġan yer

içinde. (5) Eger biter erseler Tañgrıǵa taǵı qıyāmet künge. Taǵı küdegüleri anlarınǵ [66a1] sezāraǵ olarnıǵ qaytarmaǵınǵa anıǵ içinde, eger tileseler oñǵarmaǵ. (2) Taǵı anlarǵa, ol menǵizlig nerse kim anlarınǵ üze turur, körklüglük birle. Taǵı erenlerge (3) anlarınǵ üze derece bar ya‘nı ziyādelıǵ bar. Taǵı Tañgrı yinǵen, ǵıket birle işlegen.

B:229 Boşamaǵ (4) bir kezdin soñǵra bir kez. Taǵı tutmaǵ körklüglük birle yā ıdmaǵ (5) körklüglük birle. Taǵı revā bolmas sizge kim, alsañǵız ol nersedin kim [66b1] birdinǵız anlarǵa, nerseni meger kim qorqsalar iǵāmet qılu bilmeseler yıǵıǵlarını Tañgrınınǵ. (2) Eger qorqsañǵız kim iǵāmet qılu bilmeseler Tañgrınınǵ yıǵıǵlarını, yoǵ yazuǵ (3) ikisi üze ol nerse içinde kim yulundı anıǵ birle. Ol Tañgrınınǵ ǵadleri (4) keçmenǵler andın. Kim kim keçse Tañgrınınǵ ǵadlerindin, (5) anlar anlar küç qılǵanlar.

B:230 Eger boşasa anı ǵelāl bolmas [67a1] anǵa andın soñǵ, nikāh qılǵınça nikāh qılǵınça andın oñǵdin küdegüni. Eger (2) boşasa anı yoǵ yazuǵ ol ikisi üze kim qaytıssalar (3) eger sizseler kim iǵāmet qılurlar Tañgrınınǵ ǵadlerini. Taǵı ol Tañgrınınǵ ǵadleri (4) beyān qılur anı ol erenlerge, bilürler.

B:231 Taǵı qayu vaǵtın kim boşasañǵız (5) tişilerni, pes tegseler vaǵtlarınǵa tutuñ anlarını körklüglük birle [67b1] yā ıdıñ anlarını körklüglük birle. Taǵı tutmanǵ anlarını (2) istizā üçün zılm qılmaǵınǵız üçün. Taǵı kim kim qılsa ol küç (3) qıldı özinǵe. Tutmanǵ tutmanǵ Tañgrınınǵ āyetlerini yobıǵa. (4) Taǵı yād qılınǵ Tañgrınınǵ nı‘metini sizinǵ üze taǵı ol nerseni kim indürdi (5) sizinǵ üze kitābdın taǵı şerī‘atdın öǵütleyür sizni [68a1] anıǵ birle. Taǵı saǵınınǵ Tañgrıdın taǵı bilinǵ ǵaǵıǵat üze Tañgrı, tegme bir nerseni (2) bilgen.

B:232 Taǵı qaçan kim ǵalāǵ qılsañǵız tişilerni, taǵı tegseler vaǵtlarınǵa (3) yıǵmanǵlar anlarını kim nikāh qılsalar cüftlerinǵe. Qaçan (4) ǵōšnūd boluıssalar aralarında körklüglük birle. Ol öǵütlenür anıǵ birle, (5) ol kim erdi sizdin biter Tañgrıǵa taǵı qıyāmet künge. [68b1] Ol artuǵraǵ sizge taǵı arıǵraǵ. Taǵı Tañgrı bilür (2) taǵı sizler bilmes siz.

B:233 Taķı analar emzürürler (3) oğlanlarını iki yıl, tükel ol kimersege kim tiledi kim tükel kılsa (4) emmekni. Taķı ol kimerse üze kim toğrulmış anıñg üçün, anlarınñg rüzisi taķı anlarınñg keyimi, (5) körklüglük birle. Taķı teklif kılinmas ten, meger yarağı yetmişinçe. [69a1] Ziyān tegrülmesün ana oğlanı birle, taķı ol kimerse kim anıñg üçün toğrulmış turur (2) oğlanı birle. MİRās alğan üze anıñg menğizlig. Eger tileseler (3) ayırmaķ unaşmaķdın ol ikisindin taķı kenğesmekdin yoķ yazuķ (4) ol ikisi üze, taķı eger tilesenğiz emdürmek tilesenğiz oğlanlarınğıznı, (5) yoķ yazuķ sizinğ üze. Kaçan kim ısparlasanğız anı kim birdinğiz, [69b1] edğülük birle. Taķı qorğunğ Tanğrıdın; taķı bilinğ haķıķat üze Tanğrı (2) ol nerseni kim kılursuz körgen.

B:234 Taķı anlar kim ölürler, sizdin (3) taķı qoğarlar cüftler; küyerler²⁰ özleri birle (4) dört ay taķı on. Kayu vaķtın kim tegseler vaķtlarınğa (5) yoķ yazuķ sizinğ üze ol nerse içinde kim kıldılar, özleri içinde, [70a1] edğülük birle. Taķı Tanğrı ol nerseni kim kılursuz bilgen.

B:235 Taķı yoķ (2) yazuķ sizinğ üze ol nerse içinde kim örtüglüğ sözledinğiz anıñg birle tişilerinğiz (3) tilemekinğiz yā örtünğ öz içinğizde. Bildi Tanğrı, haķıķat üze siz (4) zıkr kılgay siz anlarğa. Ya‘ nī ançası bar va‘ de kıلمانğiz siz yaşru ya‘ nī cimā‘ nı (5) meger kim aysanğız söz körklüğ. Taķı uğramanğız [70b1] nikāh, tüğüninğe ya‘ nī nikāh kılamakğa teginçege tegrü kitāb vaķtın. (2) Taķı bilinğ haķıķat üze Tanğrı bilür anı kim sizinğ içinğizde turur. (3) Qorğunğ andın taķı bilinğ haķıķat üze Tanğrı yarlıķağan, kınamaķğa iwmegen.

B:236 (4) Yoķ yazuķ sizinğ üze eger boşasanğız tişilerni mādem kim (5) cimā‘ kılmadın. Turursuz ançağa tegrü kim kesgey siz anlarğa kābīn. [71a1] Taķı müt‘ a birinğ kinğliklig üze anıñg endāzesi taķı (2) darlıķlığ üze anıñg endāzesi müt‘ a birmek körklüglük birle, vācib bolğan taķı (3) taķı körklüglük kılganlarğa.

²⁰ beklerler

B:237 Eger ʔalāk birsenġiz ve vaty (4) ʔilmazınġızdın aşnu, taʔı taʔdīr ʔıldınġız anlarġa mehrni (5) taʔdīr ʔılġanġıznıġ yarusı, meger kim ‘afv ʔılsalar yā ‘afv ʔılsa. [71b1] Ol kim anıġ eliginde nikāhnıġ tūġünü. Taʔı kim ‘afv ʔılsaġız, (2) yawuʔraq saʔnuʔluʔķa. Taʔı unutmanġ artuʔluʔnı aranġızda. (3) Hāʔīʔat üze Tanġrı ol nerseni kim ʔılursuz körġen turur.

B:238 Saʔlanġ taʔı (4) namāzlar üze taʔı artuʔraq namāznı. Taʔı ʔopunġ (5) Tanġrıġa ʔa‘āt ʔılġan hālde.

B:239 Eger ʔorksaġız siz yaʔaġın yā münüġliler. [72a1] ʔayu vaʔtın kim ʔurtulsaġız, zıkr ʔılınġız Tanġrını, neteg kim öğretti sizge, anı kim (2) bilmes erdinġiz.

B:240²¹ Taʔı anlar kim ölürler (3) sizdin taʔı ʔoʔarlar cüftler. Vaʔıyyet ʔılmaʔ (4) cüftlerinġe nafaʔa birmek yılġa tegrü, ʔıʔarmamaʔ. (5) Eger ʔıʔsalar, yoʔ yazuʔ sizin üze. Ol nerse içinde kim [72b1] ʔıldılar, özleri içinde körklüġlükdin. Taʔı Tanġrı (2) yinġen, hıʔmet birle iş ʔılġan.

B:241 Taʔı ʔalāk birilmiş tişilerge, müt‘a birmek eġġülük birle (3) vācib bolmaʔ saʔnuʔlar üze.

B:242 Anıġ menġizlig beyān ʔılır Tanġrı sizge (4) nişānlarını, bolġay kim siz bilgey siz.

B:243 Körmedin mü anlarını kim (5) ʔıʔtılar sarāylarındın, taʔı anlar minġler, ölüm [73a1] ʔorkunʔındın. Aydı anlarġa Tanġrı; “ölünġ”. Andın sonġ tırgürdi anlarını. (2) Hāʔīʔat üze Tanġrı artuʔluʔ idisi kişiler üze, velī hāʔlarınġ (3) köpreki şükr ʔılmaslar.

B:244 Taʔı öldürüşünġ yolında (4) Tanġrınınġ. Taʔı bilinġ hāʔīʔat üze Tanġrı işitġen, bilġen.

²¹ Tercümede “erkek” sözü çevirilmemiş.

B:245 Kim turur ol kim, (5) ötünç birür Tanğrığa, körklüg ötünç, kat kat kılsa anı anğa katlar [73b1] köp. Tağı Tanğrı dar kılar tağı kinğ kılar. Tağı anıñ tapa (2) kaytarılırsuz.

B:246 Körmedinğ mü ögürni Ya‘küb oğullarındın, (3) Mūsā’dın sonğra ol vaqtın kim aydılar peygāMBERğa anlarğa; ıdğıl bizge (4) melik, uruşalıñ Tanğrı yolında. Yawuq boldıñguz mu? (5) Eger bitinse sizinğ üze toquş ya‘nī öldürüşmek kim öldürüşmesenğiz. Aydılar; [74a1] tağı ne turur sizge kim uruşmasa miz Tanğrı yolında tağı çıkarıldıq (2) sarāylarımızdın tağı oğullarımızdın. Ol vaqtın kim bitindi anlarınğ üze toquş (3) ewrıldiler meger az anlardın. tağı Tanğrı bilgen zālimlerni.

B:247 (4) Tağı aydı anlarğa olarnıñ peygāMBERi; haqıkat üze Tanğrı ıdı sizge (5) Tālūt’nı, melik. Aydılar; neteg bolur anğa melik [74b1] biziñ üze, tağı biz sezāraq mülkke andın. Birilmedi kinğlik (2) maldın. Aydı; haqıkat üze Tanğrı üdürdi anı sizinğ üze tağı arturdi anı (3) kinğlik. Tağı uzunluq yanındın ‘ilm içinde tağı ten içinde. Tağı Tanğrı birür mülkni (4) kimge tilese. Tağı Tanğrı kinğ, bilgen.

B:248 Tağı aydı anlarğa anlarınğ peygāMBERi; (5) haqıkat üze mülkiniñ nişānı kim kelse sizge tātūt. Anıñ içinde [75a1] qarār bar, İdiñgizdin tağı qalğan nerse ol nersedin kim (2) Mūsā köki tağı Hārūn köki, kötürür anı ferışteler. (3) Haqıkat üze anıñ içinde nişān bar sizge, eger erdiñgiz erse bitgenler.

B:249 Ol vaqtın kim (4) ayrıldı Tālūt çerigler birle, aydı; haqıkat üze Tanğrı sınağanğız turur (5) arıq birle. Kim kim içse andın, ermes mindin, tağı kim [75b1] tatmas andın, haqıkat üze mindin, meger ol kimerse kim awuçladı bir awuçnı (2) eligi birle. İçtiler andın meger az anlardın. Ol vaqtın kim keçti anı (3) ol, tağı anlar kim bittiler anıñ birle aydılar; yok küç bizge (4) bu kün, Cālūt birle tağı çerigleri birle. Aydı anlar kim sizerler (5) haqıkat üze anlar Tanğrıniñ satğaşğanları turur, niçe az ögürdin yinğdi [76a1] ögürü üküş. Tanğrıniñ destūrı birle tağı Tanğrı şabr kılganlar birle.

B:250 (2) Taķı ol vaķtın kim ıķtılar Cālūt'ķa taķı eriglerinē aydılar; İdimiz; (3) koyēul biziēē ūze ūabrını taķı tōlendūrgūl ađaķlarımıznı (4) taķı yārī birgil bizge, kāfir erenler ūze.

B:251 Sıdılar anlarnı, (5) Tanēgrınınē destūrı birle. Taķı ūldūrdi Dāvūd, Cālūt'nı. Taķı birdi anēa Tanēgrı [76b1] pādēālıķnı taķı peygāmberlıķnı taķı ūğretti anēa ol nersedin kim tileyūr. Taķı eger bolmasa erdi (2) Tanēgrınınē def' kılmaķı ya' nī yıēmaķı kiēilerni, pārelerini pāre birle, bozulēay erdi yer. (3) Velī Tanēgrı faēl eyesi turur, 'ālemler ūze.

B:252 Ol, (4) Tanēgrınınē niēānları ūkuyur miz anı seninē ūze haķ birle. Taķı haķıķat ūze sen, ıdılmıēlardın.

B:253 (5) Ol yalawaçlar, arturduē anlarnınē pāresini pāre ūze. Anlardın [77a1] kimersenı bar kim, sōzledi Tanēgrı. Taķı kōtūrdi olarnınē pāresini mertebeler. Taķı birdūk biz (2) Meryem oēēl 'īsā'ķa auē hūccetlerni taķı kuvvetlendūrdūē anı Cibrīl birle (3) yā İncil birle. Taķı eger tilese erdi Tanēgrı ūldūrūēmegeyler erdi anlar kim anlarnınē sōēēında turur; (4) andın sōēēra kim keldi anlarēa auē hūccetler taķı anası bar kim hīlāf kılıētılar. (5) Anlardın kimersenı kāfir īmān ketūrdi taķı anlardın kimersenı kāfir boldı. Taķı eger tilese erdi Tanēgrı, [77b1] ūldūēūēmegeyler erdi velī Tanēgrı kılır neni kim tileyūr.

B:254 Ey (2) anlar kim bittiler; hāre kılınē ol nersedin kim rūzī kıldıē sizge, mundın aēnu kim (3) kelgey kūn, yok satıē anınē içinde taķı yok dōētluk taķı yok ēefā'at. (4) Taķı kāfirler ya' nī zekāt birmegenler, anlar kūē kılēanlar.

B:255 Tanēgrı, yok tapunēu yok meger (5) Ol, Tanēgrı tirig, peyveste ūrelig kılēan. Tutmaz anı ımızēanmaē taķı uyēu. [78a1] Anēa ne kim kōēler içinde turur taķı ne kim yer içinde turur. (2) Ol kim ēefā'at kılur anınē ēatında meger destūrı birle. Bilūr (3) anı kim ileylerinde turur taķı anı kim artlarında turur. Taķı ķapsamaslar (4) nerseni 'ilmindin, meger ol nerseni kim tiledi. Yetti anınē kūrēēisi (5) kōēlerge taķı yerge, taķı aēruē bolmas anēa ol ikisininē saēlamaēı. [78b1] Taķı ol yūēsek, uluē turur.

B:256 Yok küçemek dîn içinde. (2) Belgülüg boldı könilik, azğunlukdın. Kim kim kâfir bolsa (3) şeytânğa taķı bitse Tanğrığa yapuştı (4) i‘timâdlıg ilükke yok ayrılmak anğa. Taķı Tanğrı (5) işitgen, bilgen.

B:257 Tanğrı anlarınğ dōstı kim bittiler, çıkarur anlarını [79a1] qaranğkuluklardın yaruqluk tapa. Taķı anlar kim kâfir boldılar (2) anlarınğ dōstları şeytânlar, çıkarurlar anlarını yaruq (3)-lukdın qaranğkuluklar tapa. Anlar anlar (4) ot eyeleri; anlar anınğ içinde cāvidāneler.

B:258 Körmedinğ mü (5) ol kim hücetleştı İbrāhīm birle, İdisi içinde kim birdi anğa [79b1] Tanğrı mülkni ol vaqtın kim aydı İbrāhīm; benim İdim ol kim (2) tırgürür taķı öldürür. Aydı; men tırgürür men taķı öldürür men. (3) Aydı İbrāhīm; haķıķat üze Tanğrı keldürür künni maşrıqdın, kelgil anınğ birle (4) mağribdin. Mutehayyir boldı ol kim kâfir boldı. Taķı Tanğrı (5) köndürmes zālīm erenlerni.

B:259 Yā anınğ menğizlig kim [80a1] keçti qonum üze taķı ol tüşgen turur kügeleri. (2) Aydı; neteg tırgürür munı Tanğrı, ölmişdin sonğ. (3) Öldürdi anı Tanğrı yüz yıl, andın sonğ qopğardı anı aydı; (4) “neççe kiçtinğ?” aydı; “kiçtim bir kün yā künnünğ (5) pāresi”. Aydı kim; “kiçtinğ yüz yıl”. Bağıl [80b1] ta‘āmunğka taķı içesi nersenğke aynamadı. (2) Taķı bağıl eşkekinğge taķı kılmakımız üçün sini nişān (3) kişilerge. Taķı bağıl sünğükler tapa neteg qopğarur miz anı, (4) andın sonğ keçürür miz anğa etni. Ol vaqtın kim açuq boldı anğa, aydı; bilür men, (5) haķıķat üze Tanğrı, kamuğ nerse üze yarağlıg turur.

B:260 Taķı aydı İbrāhīm; [81a1] ey igitlegen Tanğrı; körküzgöl mańğa neteg tırgürürsün ölüglerni. Aydı; (2) bitmedinğiz mü? Aydı; bittim, ançası bar qarār kılsun ya‘nı qarār könğlüm. Aydı; tutğul yā ayğıl (3) törtni, kuşdın, kışturgul anlarını seninğ tapa. Andın sonğ kılgıl (4) tegme bir dağ üze anlardın pāreni andın sonğ ündegil anlarını (5) kelgeyler sańğa iwe. Taķı bilgil, haķıķat üze Tanğrı yinğen, hikmet birle iş kılgan.

B:261 [81b1] Anlarnıñ şıfatı kim harc kılurlar mällarını (2) Tañrı yolında ol ewünnüñ şıfatı menğizlig kim ündürdi yitti (3) buğday başını, tegme bir buğday başı içinde yüz ewün bar. (4) Taķı Tañrı ķat ķat kılur kimge tilese. Taķı Tañrı kiñ, (5) bilgen.

B:262 Anlar kim harc kılurlar mällarını Tañrınıñ **[82a1]** yolında andın sonğ uydurmaslar anı kim harc kıldılar, minnetni taķı āzārı (2) anlarğa şevābları İdileri ķatında turur. Taķı yok ķorkunç (3) anlarnıñ üze taķı ķađğurmaslar.

B:263 Söz körklüg (4) taķı yarlıķamak yaķşıraq ol şadaķadın kim uyar anğa (5) āzār. Taķı Tañrı bay turur, ķınamakğa iwmegen.

B:264 Ey anlar kim bittiler; **[82b1]** bātıl kılmanğ şadaķalarınğızını minnet birle taķı āzār birle (2) ol kimerse menğizlig kim nafaķa kılur mālını ħalklarınğ körmeki üçün taķı (3) bititmes Tañrığa taķı ķıyāmet küñge. Anıñ şıfatı (4) ol tayıg taş şıfatı menğizlig kim anıñ üze toprak taķı tegdi anğa uluğ ķatreliğ yağmur (5) taķı ķođtı anı yalıñ. Yarağları yitmez nerse üze **[83a1]** andın kim ķazğandılar. Taķı Tañrı köndürmes kāfir erenlerni.

B:265 (2) Taķı anlarnıñ şıfatı kim harc kılurlar mällarını, Tañrınıñ (3) ħoşnūdluğın isteyür Tañrı tölendürmek üçün özlerindin. (4) Ol būstān şıfat menğizlig kim yüksek yerde tegdi anğa uluğ ķatreliğ yağmur (5) taķı ketürdi mīvesini iki ķat, eger tegmese anğa **[83b1]** uluğ ķatreliğ yağmur çiyseğ²². Taķı Tañrı anı kim kılursuz körgen.

B:266 (2) Dōst tutar mu sizde birinğiz kim bolsa anğa būstān, (3) ħurmā yığaķlarındın taķı üzümlerindin, aķar astındın arıķlar, (4) anğa anıñ içinde mīvelerniñ ķamuğındın bar. Taķı anğa uluğluğ (5) taķı anğa za‘if oğlanlar bar taķı tegdi anğa ķasurķa kim **[84a1]** anıñ içinde ot bar, taķı köydi. Anıñ menğizlig beyān kılur Tañrı sizge (2) nişānlarnı bolğay kim siz endişe ķılğay siz.

²² Harekelenmiş.

B:267 Ey anlar kim (3) bittiler; harc kılınğ kazğanğanğız nerselerniñ yaǵşılarındın taǵı andın kim (4) çıkarduǵ sizinğ üçün yerdin. Taǵı uǵramañğ (5) asıǵsızǵa andın harc kılursuz taǵı ermes siz anıñ alǵanları [84b1] meger kim köz yumsañğız anıñ içinde. Taǵı bilinğ ǵaǵıǵat üze Tañǵrı (2) bay, öǵülmış.

B:268 İblis va‘de kılur sizge dervişlikni (3) taǵı buyurur sizge körksüz işni. Taǵı Tañǵrı va‘de kılur sizge yarlıǵamaǵnı (4) andın artuǵluǵnı. Taǵı Tañǵrı kinğ, bilgen.

B:269 Birür (5) ‘ilm ve ‘amelni kimge kim tilese. Kim kim birilse ‘ilm taǵı ‘amel birildi [85a1] eǵǵülükni köp. Taǵı saǵınmas meger ‘aǵllar eyeleri.

B:270 (2) Taǵı ne kim harc kılsañğız nafaǵadın yā nezr kılsañğız nezrdin (3) ǵaǵıǵat üze Tañǵrı bilür anı. Taǵı yok küç kılǵanlarǵa yārīçilerdin.

B:271 (4) Eger belǵürtsenğiz şadaǵalarını, ne yaǵşı nerse ol. Taǵı (5) eger örtseñğiz anı, taǵı birsenğiz anı dervişlerge, ol yaǵşıraq [85b1] sizge. Taǵı örter sizdin yawuzluǵlarınğızdın, taǵı Tañǵrı (2) anı kim kılursuz bilgen.

B:272 Yok seninğ üze anlarınğ köndürmeki (3) velī Tañǵrı köndürür kimni tilese. Neni kim harc kılsañğız (4) eǵǵülükdin ya‘nī maldın özünğüzge ök. Taǵı harc kılmas siz meger Tañǵrı rızasını (5) isteyü. Taǵı neni kim harc kılsañğız maldın tükel tegrülgey sizge.

B:273 [86a1] Taǵı siz küç kılınmas siz ol dervişlerge kim (2) ǵabs kılındılar Tañǵrı yolu içinde. Yaraǵları yetmes (3) yürimekge yerde. Sizer anlarını bilmegen, baylar, (4) saǵınmaǵdın. Bilürsün anlarını, anlarınğ nişanı birle. Tilemesler (5) kişilerdin ǵatıǵlıǵ kılur. Taǵı ne kim harc kılsañğız maldın, ǵaǵıǵat üze [86b1] Tañǵrı, anı kim bilgen.

B:274 Anlar kim harc kılurlar mällarını (2) tünle taǵı kündüzle örtüǵlūǵ taǵı āşkārā, anlarǵa (3) şevābları anlarınğ İdisi ǵatında. Taǵı yok ǵorǵuǵ anlarınğ üze (4) taǵı ǵaǵǵurmaslar.

B:275 Anlar kim yiyürler ribānı, (5) kıpmazlar, meger kıpar ol kim tokır anı [87a1] İblis, dīvānelıkdın. Ol mununđ birle kim anlar aydılar; (2) haķıķat üze satığ, ribā menđizlig. Taķı helāl kıldı Tanđrı satığnı (3) taķı harām kıldı ribānı. Kim kim kelse anđa öğüt, (4) İdisindin, taķı yığılsa, anđa ol kim keķti. Taķı anınđ işi (5) Tanđrıķa. Taķı kim kıaytsa anlar [87b1] ot eyeleri, anınđ içinde cāvidāneler.

B:276 Berekātın kiterür (2) Tanđrı ribānınđ arturur şadaķalarını. Taķı Tanđrı (3) süwmez tegme bir kāfir bolđannı, yazuķluđnı.

B:277 Haķıķat üze anlar kim bittiler (4) taķı kııldılar eđđü işlerni taķı peyveste kııldılar namāznı. (5) Taķı birdiler zekātın anlarđa, anlarınđ yanutı İdilerninđ İdisi ķatında. [88a1] Taķı yok kıorkuğ anlar üze taķı kıađđurmaslar.

B:278 (2) Ey anlar kim bittiler; saķınınđ Tanđrıdın taķı kıođunđ (3) anı kim kıldı ribādın eger erdinđiz erse bitgenler.

B:279 (4) Eger kıılmasanđız, bilinđ yā bildürünđ tokuşnı Tanđrıdın (5) taķı yalawaķındın. Taķı eger kıaytsanđız ya'nı tevbe kıılsanđız sizge māllarınđızınđ sermāyesi [88b1] māllarınđız. Kūķ kıılmas siz taķı kūķ kıılınmas siz.

B:280 (2) Taķı eger bolsa dervişlik eyesi, kūymek bay bolđınķa. (3) Taķı kim şadaķa kıılsanđız yaķşıraķ sizge, eger bilür ersenđiz.

B:281 (4) Taķı saķınınđ künden kıaytarılursuz anınđ içinde Tanđrı tapa. Andın sonđra (5) tūkel birilür tegme bir ten anı kim kıađđandı. Taķı anlar kūķ kıılınmaslar.

B:282*²³ [89a1] Ey anlar kim bittiler; kıaķan kim borķ alsanđız borķ birle (2) atanmış vaķtđa tegrü, bitinđ anı. Taķı bitisün aranđızda (3) bitigen, tūzlük birle. Taķı yığılınmasun bitigen kim bitise, (4) neteg kim bildürdi anđa Tanđrı, taķı bitisün. Aytu

²³ Sondan eksik.

birsün ol kim (5) anıñg üze ھاqqı taqı saqınsun Tanğrıdın, İdisindin, taqı ekismesün [89b1] andın nerseni. Eger bolsa, ol kim anıñg üze ھاq bar, (2) yünğül uşluğ yā za‘if yā yarağı yetmes kim (3) aytu birse ol aytu birsün erklig, tüzlük birle. Taqı tanuq tikmek tilenğ (4) iki tanuq, erenlerinğizdin. Eger bolmasalar (5) iki er; bir er iki tişi ol kimersedin kim rāzi bolursuz...²⁴

B:*²⁵ 285 [90a1] ...Kamuğ bitti Tanğrığa taqı ferishtelerinğ kitāblarınğa taqı yalawaçlarınğa. (2) Ayırt kemişmez miz bir kimerse arasında yalawaçlarındın. Taqı aydılar; (3) işittük taqı boyun südük; yarlıkamağınğ İdimiz, taqı seninğ tapa oq (4) kaytmaq.

B:286 Teklif kılmaz Tanğrı tenge, meger yarağını. (5) Anğa, ol kim қаdğandı, taqı anıñg üze ol kim қаdğandı. İdimiz; [90b1] tutmağıl bizni, eger unutsa miz yā ھاtā kılsa miz İdimiz; (2) taqı yüklemegil biziñg üze ağır yükni, neteg kim yükledinğ anı anlar üze kim (3) bizdin aşnu. İdimiz; taqı yüklemegil bizge anı kim yok küç (4) anıñg birle. Taqı keçürgül bizdin taqı yarlıkağıl bizge taqı rahmet kılğıl bizge. (5) Sen erkligimiz; yāri birgil bizge kāfir erenler üze.

3.1.2. Âl-i İmran Suresi

[91a1²⁶] Tanğrı atı birle başlayur men, üküş rahmetlig, rahmeti lāzım.

A:1 ²⁷ انا الله اعلم

A:2 (2) Tanğrı, yok Tanğrı meger Ol, tirig; peyveste örelig kılğan.

²⁴ Bakara Suresi 283-284. ayetler yoktur.

²⁵ Baştan eksik

²⁶ Bu varak 4 satırdır.

²⁷ Elif, lam ve mim harfleri için Türkçe tercüme kısmında “Ancak Allah bilir” mealinde Arapça bir ifade yer alır.

A:3 İndürdi (3) seninğ üze kitābnı, haq birle rāstlağan ol nersege kim ileyinde (4) turur. Taqı indürdi Tevrāt'nı taqı İncil'ni.

A:4 [91b1] Aşnudin köndürügli kişilerni. Taqı indürdi ayırt kemişgenni. (2) Haqıkat üze anlar kim küfr ketürdiler Tanğrınınğ açuq hüccetlerinğ, anlarğa qın bar (3) qatıg. Taqı Tanğrı yinğen, öç eyesi erür.

A:5 (4) Haqıkat üze Tanğrı, örtülmes anınğ üze nerse yer içinde taqı (5) kök içinde ol.

A:6 Ol kim şüret kılr sizni raħmler içinde **[92a1]** neteg tilese. Yok İdi meger Ol hikmet birle iş kılğan, Ol Ol kim yinğen.

A:7 (2) İndürdi seninğ üze kitābnı. Andın āyetler berkitilmiş, (3) ol āyetler kitābnunğ aşı. Taqı önginler, oħşaşğanlar. (4) Anlar kim köngülleri içinde qışmaq bar, uyarlar (5) ol nersege kim oħşaştı andın fitne isteyü taqı **[92b1]** te'viline isteyü. Taqı bilmes te'viline meger Tanğrı. Taqı tölengenler (2) 'ilm içinde ayturlar; bittük anğa qamuğ İdimiz (3) qatındın. Taqı saqınmas meger 'aqlar eyeleri.

A:8 İdimiz; (4) qışturmağıl köngüllerimizni ol vaqtın sonğ kim köndürdünğ bizni. Taqı bağışlağıl bizge (5) qatındın raħmet; haqıkat üze sen, sen baħşış kılğan.

A:9 İdimiz; **[93a1]** kişilerinğ yığğanı ol künge kim yok şek anınğ içinde. (2) Haqıkat üze Tanğrı hilāf kılmaz va' dege.

A:10 Haqıkat üze anlar küfr ketürdiler, (3) menfa'at qılmağay anlardın mälları taqı oğlanları, (4) Tanğrıdın nerseni; taqı anlar otnunğ tamduqı.

A:11 (5) Fir'avn qabilesininğ 'ādeti menğizlig. Taqı anlarınğ kim ollarınğ aşnusındın **[93b1]** yalğanqa nisbet kıldılar nişānlarımıznı tuttı anlarını Tanğrı yazuqları birle. (2) Taqı Tanğrı qını qatıg turur.

A:12 Aygıl anlarğa kim (3) küfr ketürdiler; yinğilgey siz, yığılğay siz tamuğ (4) tapa. Taķı neme yawuz töşek turur.

A:13 Erdi sizge nişān (5) iki ögür içinde kim satğastılar. Ögür öldürüşür Tanğrınınğ [94a1] yolu içinde, taķı bir ögür tanğan. Körerler anlarını, iki anlarça, (2) köznünğ körmeki. Taķı Tanğrı qutlandurur yārīsi birle kimni (3) tilese. Haķīqat üze anınğ içinde ‘ibret bar közler eyeleringe.

A:14 (4) Bezenildi kişilerge, ārzūlarınğ süwügi; tişiler (5)-din taķı oğullarındın taķı cem‘ kılınmış köp mällarındın; [94b1] altundın taķı kümüşdin taķı nişānlıg kılınmış atlardın (2) taķı tiwedın, sıgırdın, qoydın, keçidin taķı ekindin. Ol yaķınraq tiriglik (3)-ninğ kālesi taķı Tanğrı anınğ qatında qaytğu yerninğ körklüglüki.

A:15 Aygıl; (4) haber birür mü men sizge yaķşıraķ birle mundın, anlarğa kim saķındılar (5) anlarınğ İdisi qatında būstānlar, aķar astındın arıqlar [95a1] cāvidāneler anınğ içinde. Taķı cüftler arıg kılınmış taķı hōšnūdluq (2) Tanğrıdın. Taķı Tanğrı körgen qullarnı.

A:16 Anlar kim ayturlar; (3) ey İdimiz; haķīqat üze biz bittük yarlıqağıl bizge yazuqlarımıznı taķı saķlağıl bizni (4) ot qınındın.

A:17 Şabr qılğanlar taķı rāst ayğanlar (5) taķı tāt at qılğanlar taķı nafaqa qılğanlar taķı yarlıqayu tilegenler [95b1] şehirlerde.

A:18 Tanuqluq birdi Tanğrı, haķīqat üze ol yoķ İdi meger ol, (2) taķı ferishteler, bilig eyeleri qopuğlı bolup ‘adl birle. (3) Yoķ İdi meger Ol yinğen, hikmet birle iş qılğan.

A:19 Haķīqat üze dīn Tanğrı (4) qatında boyun sümek. Taķı hilāf qılışmadı anlar kim birildiler kitābnı, (5) meger mundın sonğra keldi anlarğa ‘ilm hased üçün aralarında. Taķı kim [96a1] taķı kim küfr ketürse Tanğrınınğ nişānlarınğa haķīqat üze Tanğrı saķışı revān.

A:20 (2) Huccet kılsalar seninġ birle aygıl; ħālīş kıldım özümni Tanġrıġa taķı ol kimerse kim (3) uydı maġa. Taķı aygıl anlarġa kim birildiler kitābnı taķı kitābsuzlagan (4) müsülmān bolduġuz mu? Eger müsülmān bolsalar könüldiler. Taķı eger i‘rāz kılsalar, (5) ħaķīkat üze seninġ üze tegürmek. Taķı Tanġrı körgen ħıllarnı.

A:21 [96b1] Ĥaķīkat üze anlar kim küfr ketürürler Tanġrınınġ nişānlarınġa, taķı öldürürler (2) peygāmlerlerni, ħaķdın önġin birle taķı öldürürler anların kim buyururlar (3) ‘adl birle ħişilerdin, müjde birgil anlarġa, iglig ‘azāb birle.

A:22 (4) Anlar anlar kim bāṭıl boldı ‘amelleri dünyā içinde (5) taķı ol cihānda. Taķı yok anlarġa yārī birgenlerdin.

A:23 Körmediġ mü [97a1] anlar kim birildiler ülüş kitābdın ündenürler (2) Tanġrınınġ kitābı tapa ħükm kılsun üçün anlarınġ arasında. Andın sonġ i‘rāz kıılır (3) bir öġür anlardın, taķı anlar yüz ewürgenler.

A:24 Ol (4) munuġ birle kim aydılar; yoķamaġay bizge ot meger (5) sanlıġ künler. Arsıķtırdı anların dīnleri içinde, ol nerse kim erdiler [97b1] çatarlar.

A:25 Neteg ol vaķtın kim cem‘ kılduķ anların ol küġe kim yok şek (2) anınġ içinde. Taķı tükel birildi tegme bir ten, ten kim ħađġandı; taķı anlar (3) küç kıılınmaslar.

A:26 Aygıl; ey tutmaķġa sezā Tanġrı mülknüġ erkligi, birür sen mülkni (4) kimge tilesenġ tutar sen mülkni kimdin kim tilesenġ. ‘Azīz kıılır sen (5) kimni tilesenġ taķı ħ‘ār kıılır sen kimni tilesenġ. Elinġde ħayr. Ĥaķīkat üze sen [98a1] yaraġlıġ.

A:27 Kiwürür sen tünni kündüzge taķı kiwürür sen, (2) kündüzni tünge. Taķı çıkarur sen, tirigni ölüġdin (3) taķı çıkarur sen, ölüġni tirigdin. Taķı rüzī birür sen kimge tilesenġ, (4) sansız.

A:28 Tutmasun mü'minler kâfirlerni (5) döstlar mü'minlerdin bisre. Taķı kim kim kılsa anı [98b1] ermez Taŋrıdın nerse içinde meger kim saķınsaŋ anlardın (2) saķıŋu nersedin. Taķı qorķutur sizni Taŋrı özindin. Taķı Taŋrı tapa (3) qaytmaq.

A:29 Ayğıl; eger örtseŋiz ol nerse kim köküzleriŋiz içinde turur (4) yâ açsaŋız bilür anı Taŋrı. Taķı bilür ol nerse kim kökler içinde turur (5) taķı ol nerse kim yer içinde turur. Taķı Taŋrı tegme bir nerse üze yarağlığ turur.

A:30 [99a1] Ol kün kim bilür tegme bir ten anı kim kıldı eğgölükdin hâzır kılınmış. (2) Taķı anı kim kıldı yawuzluğdın, ârzūlayur kim bolsa anıŋ arasında taķı anıŋ arasında (3) oruq yıraķ. Taķı qorķutur sizni Taŋrı özindin taķı Taŋrı (4) raķmet kılğan kullarğa.

A:31 Ayğıl; eger süwer ersenŋiz Taŋrını (5) özünŋ maŋga süwsün sizni Taŋrı taķı yarlıķasun sizge [99b1] yazuqlarıŋızni. Taķı Taŋrı yarlıķağan, raķmet kılğan.

A:32 Ayğıl; boyun sünŋ (2) Taŋrığa taķı yalawaķka. Eger i' rāz kılsaŋız haķıķat üze Taŋrı süwmez (3) kâfirlerni.

A:33 Haķıķat üze Taŋrı üdürdi Ādem'ni taķı Nūḥ'ni (4) taķı İbrāhīm qabilesin taķı 'İmrān qabilesin 'ālemler üze.

A:34 (5) Oğlanları, pāresi pāredin. Taķı Taŋrı işitgen, [100a1] bilgen.

A:35 Ol vaķtın kim aydı 'İmrānıŋ tişisi; İdim haķıķat üze men (2) nezr kıldım saŋa anı kim qarnım içinde āzād kılınmış. Qabul kılğıl mindin (3) haķıķat üze sen sen işitgen, bilgen.

A:36 Ol vaķtın kim qoğtı anı, (4) aydı; İdim; men qoğtum anı tişi taķı Taŋrı (5) bilgenrek ol nerseni kim qoydı. Taķı ermes erkek, bu tişi menŋizlig. [100b1] Haķıķat

üze men atadım²⁸ anğa Meryem. Taķı ھاķıķat üze men sıwındurur men anı sańğa (2) taķı oĝlanlarını İblîsdin taş birle atılmış.

A:37 Taķı qabûl kıldı anı (3) İđisi, qabûl birle körklüg taķı ündürdi anı, körklüg ünmeķ. (4) Taķı yanadı anı Zekerıyyā'ğa. Tegme bir kez kim kirdi anıńg üze (5) Zekerıyyā mihrābğa, buldı anıńg qatında rūzî. [101a1] Aydı; ey Meryem; sańğa nirdin bu? Ol aydı; Tańĝrı (2) qatındın. ھاķıķat üze Tańĝrı rūzî kılur kimge tilese, sansız.

A:38 Anda (3) du'ā kıldı Zekerıyyā İđisinĝe. Aydı; İğim; birgil mańĝa seninĝ qatınĝdın (4) oĝlan arıĝ; ھاķıķat üze sen du'ānıńg işitgeni.

A:39 Kırkırdı anı (5) ferişter, taķı ol örü turĝan, namāz kılur mihrābda; [101b1] ھاķıķat üze Tańĝrı müjde birür sańĝa Yahyā birle, rāstlaĝan, kelimeni Tańĝrıdın, (2) taķı uluĝ, tişilerge yawuzmaĝan taķı peygāmbere dĝülerdin.

A:40 Aydı; (3) İđim neteg mańĝa oĝlan taķı tegdi mańĝa uluĝluķ (4) taķı 'avratım kıdır. Aydı; anıńg teg Tańĝrı kılur neni kim tilese.

A:41 (5) Aydı; İğim; kılgıl mańĝa nişān. Aydı; seninĝ nişānıńg kim sözlemesenĝ [102a1] kişilerge üç kün meger işāret. Taķı yād kılgıl İđinĝni (2) köp, taķı namāz kılgıl kiçede taķı ertede.

A:42 Taķı ol vaķtın kim aydı (3) ferişter; ey Meryem; ھاķıķat üze Tańĝrı üğürdi sini arıĝ kıldı sini (4) taķı üğürdi sini 'ālemyānnıńg tişileri üze.

A:43 Ey Meryem; tǎ'at kılgıl İđinĝge. Secde kılgıl taķı rükū' kılgıl, rükū' kılgıanlar birle.

A:44 [102b1] Ol ĝaybnuńĝ ھاberlerindin, vaħy kılur miz anı seninĝ tapa. Taķı ermedinĝ (2) anlarınĝ qatında ol vaķtın kim kemişürler qalemlerin ya'nî kımār oķların anlarınĝ

²⁸ Ad verdim.

ḳayusı oḡḳa kirür (3) Meryem'ge. Taḳı ermedinḡ anlarnınḡ ḳatında ol vaḳtın kim ḥuṣūmet ḳılurlar.

A:45 (4) Ol vaḳtın kim aydı feriṣteler; ey Meryem; ḥaḳīḳat üze Taḡrı müjde birür saḡa (5) kelime birle andın anınḡ atı Mesīh, Meryem oḡlı [103a1] ‘īsā, ṣerīf dünyāda taḳı ol cihānda, (2) taḳı yawuḳ ḳılınmıṣlardın.

A:46 Taḳı sözleyür ḳiṣilerge, biṣik içinde taḳı orta yaṣda (3) taḳı eḡgülerdin.

A:47 Aydı; İdim, neteg bolur maḡa (4) oḡlan taḳı sıḳamadı meni ḳiṣi? Aydı; anınḡ menḡizlig (5) yaratur neni kim tilese. Ḳaçan kim ḥükm ḳılsa işni, ḥaḳīḳat üze aytur; [103b1] aytur; “bolḡul” bolur.

A:48 Taḳı öḡretür aḡa kitābnı taḳı ṣerī‘ atnı (2) taḳı Teverāt’nı taḳı İncil’ni.

A:49 Taḳı yalawaḳ Ya‘ḳūb oḡlanları tapa. (3) Ḥaḳīḳat üze men keldim sizge niṣān birle İdinḡizdin. Ḥaḳīḳat üze men endāze ḳılur men (4) sizge, balḳıḳdın ḳuṣ ṣüreti menḡizlig ürür men anınḡ iḳinḡe (5) bolur ḳuṣ Taḡrı buyruḳı birle. Taḳı onḡaltur men toḡa közsüzni [104a1] taḳı ala tenligni. Taḳı tirḡürür men Taḡrı buyruḳı birle. Taḳı ḥaber birür men sizge (2) ol nerse birle kim yırsüz taḳı ol nerse birle kim kizleyürsüz iwlerinḡiz içinde. Ḥaḳīḳat üze (3) anınḡ içinde niṣān bar sizge eger erdinḡiz erse bitgenler.

A:50 Taḳı rāstlaḡan (4) ol nerseni kim ileyimde turur Teverāt’nı. Taḳı ḥelāl ḳılmaḳım üçün sizge (5) ol nerseninḡ pāresin ḥarām ḳılındı sizinḡ üze. Taḳı keldim sizge niṣān birle, [104b1] İdinḡizdin ḳorḳunḡ Taḡrıdın taḳı boyun sünḡ maḡa.

A:51 Ḥaḳīḳat üze Taḡrı (2) benim İdim taḳı sizinḡ İdinḡiz ḳulluḳ ḳılınḡ aḡa. Bu, köni yol.

A:52 (3) Ol vaktın kim bildi ‘īsā anlardın küfrni aydı; kim turur yārīçilerim (4) Taŋrı tapa. Aydı; üdründüler biz Taŋrınınŋ yārī birgenleri. Bittük (5) taķı tanuķluk birgil munuŋ birle kim biz boyun sügenler.

A:53 İdimiz; bittük biz ol nersege kim [105a1] indürdük taķı uyduķ yalawaķķa taķı bitgil bizni (2) tanuķluk birgenler birle.

A:54 Taķı hīle kıldılar hīle yanut birdi Taŋrı. Taķı Taŋrı (3) meger kılganlarınŋ yaķşıraķı.

A:55 Ol vaktın kim aydı Taŋrı; ey ‘īsā; men tükel alğanınŋ men (4) taķı kötürgeninŋ men benim tapa taķı arıĝ kılgannınŋ men anlardın kim taķı küfr ketürseler, (5) taķı anlarınŋ kılguķısı men uydılar saŋga, anlarınŋ üstüninde kim küfr ketürseler [105b1] kıyāmet küniŋge tegrü. Andın sonĝra benim tapa ķaytĝu yerinĝiz taķı hūkm kıılır men (2) sizinĝ aranĝızda.

A:56 Ol nerse içinde kim erdinĝiz anınŋ içinde kim hilāf kılursuz anlar kim (3) küfr ketürdiler kınayur men anlarını kıatıĝ kıın dünyāda (4) taķı ol cihānda. Taķı yok anlarĝa yārī birgenlerdin.

A:57 Taķı anlar kim (5) bittiler taķı kıldılar eĝü ‘amellerni, tükel birür anlarĝa şevāblarnı. [106a1] Taķı Taŋrı süwmez küç kılganlarını.

A:58 Ol, okuyur miz anı seninĝ üze (2) nişānlardın taķı hikmetlig zıkrdin ya‘nī Qur‘ān’dın.

A:59 Haķīķat üze ‘īsā’nınŋ şıfatı (3) Taŋrı kıatında, Ādem şıfatı menĝizlig yarattı anı topraķdın. Andın sonĝ (4) aydı anĝa; “bolĝul” bolur.

A:60 Bu haķ İdinĝdin, bolmaĝıl (5) şek bolĝanlardın.

A:61 Kim hüccetleşse seninğ birle anınğ içinde mundın sonğra kim keldi sanğa [106b1]
‘ilmdin ayğıl; kelinğ ündegelinğ oğullarımızni taķı oğullarınğızni, (2) taķı tişilerimizni
taķı tişilerinğizni taķı özlerimizni taķı özlerinğizni. (3) Sonğra la‘net kılışalım, pes
kılalım Tanğrı la‘netini yalğançılar üze.

A:62 (4) Haķıķat üze bu, ol haķ söz. Taķı yok Tanğrıdın meger (5) Tanğrı. Haķıķat üze
Tanğrı ol yinğen, hikmet birle iş kılğan.

A:63 Eger i‘rāz kılısalar [107a1] haķıķat üze Tanğrı bilgen fesād kılğanlarını.

A:64 Ayğıl; (2) kitāb eyeleri kelinğ bir kelimege kim tüz turur bizinğ aramızda taķı
sizinğ aranğızda (3) kim kulluk kılmasa miz meger Tanğrığa taķı ortak koşmasa miz
nerseni. Taķı (4) tutunmasa pāremiz pāreni İdiler Tanğrıdın (5) önğin. Eger i‘rāz
kılısalar aydınğ tanuķluk birinğ mununğ birle kim biz boyun birgenler.

A:65 [107b1] Ey kitāb eyeleri; neşe hüccetleşürsüz İbrāhīm içinde. (2) Taķı indürülmedi
Tevrāt taķı İncİL meger (3) andın sonğ bilmes müsiz?

A:66 Uş siz erenler uş bu erenler şohbet kılıştınğız (4) ol nerse içinde kim sizge anğ
birle bilig bar ne üçün hüccet kılışursuz ol nerse içinde kim (5) yok sizge anınğ birle
bilig. Taķı Tanğrı bilür taķı siz [108a1] bilmes siz.

A:67 Ermes erdi İbrāhīm Cuhūd taķı Tersā (2) taķı ançası bar erdi haķ dīnğ kışğan
boyun sügen taķı ermes erdi ortak koşğanlardın.

A:68 (3) Haķıķat üze halklarınğ yaķuķraķı İbrāhīm’ka anlar kim uydılar anğa (4) taķı
bu peygamber taķı anlar kim bittiler. Taķı Tanğrı (5) bitgenlerninğ dōstı dōst tuttı.

A:69 Bir pāre kitāb eyelerindin [108b1] eger azdursalar sizni. Taķı azdurmaslar meger
(2) özlerini, taķı bilmesler.

A:70 Ey kitāb eyeleri; (3) ne üçün küfr ketürürsüz Tanğrınınğ āyetlerinğ taķı siz tanuķluk birürsüz?

A:71 (4) Ey kitāb eyeleri; ne üçün qarışturursuz ĥaķnı bātıl birle (5) örter siz ĥaķnı taķı siz bilürsüz.

A:72 Taķı aydı bir pāre [109a1] kitāb eyelerindin; bitinğ ol nersege kim indürüldi anlar üze kim (2) Tanğrı künnünğ evvelinde taķı küfr ketürünğ sonğında, bolğay kim anlar (3) kaytğaylar.

A:73 Taķı bitmenğ meger ol kimerse kim uydı dīninğizge. (4) Ayıt; ĥaķīkat üze köni yol Tanğrınınğ köni yolu kim birilse bir kimerse sizge birilgen nerse (5) menğzeşkini ĥüccetleşseler sizinğ birle İdinğiz katında. Ayğıl; ĥaķīkat üze [109b1] artuķluk Tanğrı eliginde birür anı kimge tilese. Taķı Tanğrı raķmeti kinğ, (2) bilgen.

A:74 Ĥāşş kılur raķmeti birle kimni tilese, taķı Tanğrı (3) uluğ fażl eyesi.

A:75 Taķı kitāb eyelerindin kimerseni bar kim eger (4) emīn tutsanğ anı köp māl birle ötegey anı seninğ tapa. Taķı anlardın kimerseni bar kim eger (5) emīn tutsanğ anı bir altun birle ötemegey anı sanğa meger peyvestelik kılsanğ anınğ üze [110a1] turuķup. Ol munğ birle kim anlar aydılar; yok bizinğ üze ümmīler içinde (2) yol. Taķı ayturlar Tanğrı üze yalgannı, Taķı anlar (3) bilürler.

A:76 Yol bar, kim vefā kılsa ‘ahdinğ taķı saķınsa (4) ĥaķīkat üze Tanğrı süwer saķınğanlarını.

A:77 Ĥaķīkat üze anlar kim bedel kılırlar (5) Tanğrınınğ ‘ahdi birle taķı antları birle az ‘ivażnı anlar, [110b1] yok ülüş anlarğa ol cihānda. Taķı sözleşmes anlarğa Tanğrı (2) taķı baķmaz anlarğa kıyāmet kün taķı arığ kılmas. (3) Taķı anlarğa iglig kın.

A:78 Taķı ھاķıķat üze anlardın öğürı bar kim bükürürler (4) tillerini kitāb birle saķınmaķıñız üçün kitābdın (5) taķı ermes ol kitābdın. Taķı ayturlar; ol Tanĝrı [111a1] ķatındın. Taķı ermes ol Tanĝrı ķatındın. Taķı ayturlar Tanĝrı üze (2) yalĝannı; taķı anlar bilürler.

A:79 Bolmadı yaratılmıķĝa (3) birse anĝa Tanĝrı kitābnı taķı ĥikmetni taķı peyĝamberlıķnı (4) aysa kişilerge; “bolunĝ ķullar mañĝa Tanĝrıdın (5) bisre taķı anķası bar; “bolunĝ İdige nisbetligler mununĝ birle kim öĝretür erdinĝiz [111b1] kitābnı taķı mununĝ birle kim okıyur erdinĝiz.”

A:80 Taķı buyurmas sizge (2) kim tutunsañız feriştelerni taķı peyĝamberlerni, İdiler. Buyurur mu sizge (3) küfr birle, ol vaķtın sonĝra kim siz boyun süenler.

A:81 Taķı ol vaķtın aldı Tanĝrı (4) peyĝamberlerninĝ ‘ahdini ol nerse kim birdim sizge kitābdın taķı ĥikmetdin (5) andın sonĝ keldi sizge yalawaķ rāstlaĝan ol nerseni kim sizinĝ birle [112a1] bitgey öksüz taķı yārı birgey öksüz. Aydı; iķrār ķıldınĝız mu (2) taķı aldınĝız mu anınĝ üze ‘ahdimni. Aydılar; “iķrār ķıldıķ.” (3) Aydı; “tanuķluk birinĝ biz sizinĝ birle tanuķlardın.”

A:82 (4) Kim i‘rāz ķılsa andın sonĝ, anlar anlar buyruķdın ķıķĝanlar.

A:83 (5) Tanĝrı dınındın önĝinni mü isteyürsüz taķı anĝa boyun südi ol kimerse kim [112b1] kökler içinde taķı yerde, boyun sügey taķı boyun sümeyü. Taķı anınĝ tapa (2) ķaytarılursuz.

A:84 Ayĝıl; bittük Tanĝrıĝa taķı ol nersege kim indürüldi bizinĝ üze (3) taķı ol nerse kim indürüldi İbrāhım üze İsmā‘il taķı İshāķ üze (4) taķı Ya‘ķūb üze taķı oĝul oĝlanları taķı anĝa kim birildi Mūsā (5) taķı ‘İsā taķı peyĝamberler anlarınĝ İdisindin. Ayırt kemişmez miz [113a1] anlarınĝ birisi arasında. Taķı biz anĝa boyun süenler miz.

A:85 (2) Taķı kim istese İslām'dın önginni dīn, ķabūl ķılınmağay (3) andın taķı ol cihānda yoķalğanlardın.

A:86 Neteg (4) köndürür Tanğrı ol erenlerni kim kāfir boldılar bitimişlerindin sonğra, taķı tanuķluk birdiler kim (5) haķıķat üze yalawaç rāst taķı keldi anlarğa açuķ ĥüccetler. Taķı Tanğrı [113b1] köndürmes küç ķılğan erenlerni.

A:87 Anlar cezāları (2) haķıķat üze anlar üze Tanğrınınğ la'neti taķı feriştelerninğ taķı kişilerninğ, (3) ķamuğnunğ.

A:88 Cāviđāneler anınğ içinde. Yünğül ķılınmaz anlardın (4) ķın taķı küyülmesler.

A:89 Meger anlar kim (5) tevbe ķıldılar andın sonğra onğardılar. Haķıķat üze Tanğrı [114a1] yarlıķağan, raķmet ķılğan.

A:90 Haķıķat üze anlar kim kāfir boldılar, bitişlerindin sonğra (2) andın sonğra ziyāde boldılar küfr yanındın, ķabūl ķılınmağay tevbeleri. (3) Taķı anlar anlar azğunlar.

A:91 Haķıķat üze anlar kim kāfir boldılar (4) taķı öldiler taķı anlar kāfirler ķabūl ķılınmağay olarnınğ birindin (5) yerninğ tolusu altun taķı eger yulunsa anınğ birle. Anlar [114b1] anlarğa ķın iglig taķı yoķ anlarğa yārī birgenlerdin.

A:92 (2) Bulmağay siz eğğülükni, ĥarc ķılınğız çağa tegrü ol nersedin kim süwer. Taķı ne kim (3) ĥarc ķılsağız nersedin haķıķat üze Tanğrı bilgen turur.

A:93 Ta'āmnunğ ķamuğı (4) erdi ĥelāl Ya'ķūb oğlanlarınğa meger ol nerse kim ĥarām Ya'ķūb (5) özi üze mundın aşnu kim indürölse Tevrāt. Ayğıl; [115a1] kelinğ Tevrāt birle oķunğ anı eger ersenğiz rāst ayğanlar.

A:94 (2) Kim kim çatsa Tanğrı üze yalgannı andın sonğra, (3) anlar anlar küç ķılğanlar.

A:95 Aygıl rāst aydı Taŋrı; (4) “uyunġ İbrāhīm dīnīnġe müsülmānlıķ ħalde taķı ermedi (5) ortak ķoşġanların.”

A:96 Halk üçün ķodulġan ewnünġ ilki [115b1] ol kim Mekke’de turur, bereketlig taķı köni yol ‘ālemlerġa.

A:97 Anınġ içinde (2) nişānlar açuķlar, İbrāhīm ornı. Taķı kim kirse anġa (3) boldı ķurtulġan. Taķı Taŋrıġa ķişiler üze ewnünġ ħac ķılmaķı ol kimerse kim (4) yaraġı yetse anınġ tapa yolġa. Taķı kim kāfir bolsa, ħaķıķat üze Taŋrı (5) munġsuz ‘ālemlerdin.

A:98 Aygıl; ey kitāb eyeleri; ne üçün [116a1] kāfir bolursuz Taŋrınınġ nişānlarınġa taķı Taŋrı tanuķ (2) ol nerse üze kim ķılursuz.

A:99 Aygıl; ey kitāb eyeleri; ne üçün (3) yıġar siz Taŋrı yolındın ol kimerse kim bitti, isteyürsüz anġa (4) egrilikni, taķı siz tanuķlar. Taķı ermes Taŋrı osanġ ol nersedin kim (5) ķılur siz.

A:100 Ey anlar kim bittiler; eger boyun birsenġiz [116b1] bir öġürge anlardın kim birdiler kitābnı ķaytarġaylar (2) bitmişinġizdin sonġra kāfirler.

A:101 (3) Neteg kāfir bolur siz taķı sizler okunur sizinġ üze Taŋrınınġ āyātı taķı iġinġizde yalawaķı. (4) Taķı kim kim yapuşsa Taŋrıġa köndürülürdi köni (5) yolġa.

A:102 Ey anlar kim bittiler; saķınınġ Taŋrıdın, [117a1] anınġ saķınmaķınınġ ħaķķınġa. Taķı ölmenġ, meġer taķı siz (2) boyun süenler siz.

A:103 Yapuşunġ Taŋrınınġ urķanınġa ya‘nī Taŋrınınġ ‘ahdinġe, ķamuġ, (3) taķı tarılmanġ. Taķı yād ķılınġ Taŋrınınġ ni‘metini, sizinġ üze, (4) ol vaķtın kim erdinġiz düşmenler, taķı yaraşuķ keyiştı könġüllerinġiz ara taķı boldunġuz (5) ni‘meti birle

uyalar. Taķı erdiŋgiz ukur kırığı ze, [117b1]²⁹ otdın, taķı utġardı sizni andın. Anıŋ menġizlig ... (2) sizge āyetlerini bolġay kim siz knlgey siz.

A:104 Taķı bolsun (3) bir ġr, ündeyürler yaĥşılık tapa taķı buyurur eġlk (4) taķı yıġarlar krksz işdin. Taķı anlar anlar urtulġay.

A:105 (5) Taķı bolmaŋ anlar menġizlig kim taķıldılar taķı ĥilāf ... [118a1] mundın soŋgra kim keldi anlarġa auk ĥccetler. Taķı anlar anlarġa (2) ın uluġ.

A:106 Ol kn aķarur yüzler taķı ķararur (3) yüzler. Anlar kim ķarardı yüzleri; (4) küfr ketrdŋgz m bitimiřiŋgizdin soŋgra? Taķı tatıŋ ınnı, (5) munuŋ birle kim küfr ketrr erdiŋgiz.

A:107 Taķı anlar kim taķı aķardı [118b1] yüzleri Taŋrıŋıŋ raĥmeti içinde, anlar anıŋ içinde cāvidāneler.

A:108 (2) Ol Taŋrıŋıŋ āyetleri okuyurmuz anı senıŋ ze ĥaķķ birle. Taķı tilemes (3) Taŋrı kni, ‘ālemlerġa.

A:109 Taķı Taŋrıġa ol nerse kim kökler içinde (4) taķı ol nerse kim yer içinde. Taķı Taŋrı tapa ķaytarılur işler.

A:110 (5) Erdiŋgiz mmetniŋ yaĥşısı kim ıķarıldı kişilerge, buyurar siz [119a1] eġlk birle taķı yıġar siz krksz işdin taķı biter siz (2) Taŋrıġa. Eger bitse erdi kitāb eyeleri erdi yaĥşırak anlarġa. (3) Anlardın bitgenler taķı kşrekleri buyruġdın ıķġanlar.

A:111 (4) Ziyān ķılmaġaylar sizge, meger āzār. Taķı toķuřsalar siziŋ birle, ewrgeyler (5) soŋglarını, yārī birilmezler.

²⁹ Sayfa bozuk, metin kenarları okunmuyor.

A:112 Ulurdi³⁰ anlarınġ üze ħ̣ārluġ [119b1] nirde kim bulunsalar, meger ‘ahdi birle Tanġrıdın taġı ‘ahd birle kişilerdin. (2) Taġı sezā boldılar öfkege Tanġrıdın. Taġı uruldi anlar üze dervişlik. (3) Ol mununġ birle kim erdiler küfr ketürürler Tanġrınınġ āyetlerinġe (4) taġı öldürürler peygāmlerini, ħaġdın öñgin birle. Ol mununġ birle kim yazdılar (5) taġı erdiler ħaddın keçgenler.

A:113 Ermesler berāber. [120a1] Kitāb eyelerindin köni ümmet, köni ümmet. Oġıyurlar Tanġrınınġ āyātını (2) tününġ sā‘atlerinde taġı anlar secde ħılurlar.

A:114 (3) Biterler Tanġrıġa taġı ħıyāmet küñge. Taġı buyururlar eġġülük birle taġı yıġarlar (4) körksüz işdin taġı iwerler yaġşı işler içinde. (5) Taġı anlar eġġülerdin.

A:115 Taġı ne kim kılсанġız yaġşılıġdın, [120b1] küfr ketürölmegey siz anġa. Taġı Tanġrı bilgen saġınġanlarını.

A:116 Ĥaġıġat üze (2) anlar kim küfr ketürdiler, munġsuz ħılmaġ anlardın mālaları taġı (3) oġlanları, Tanġrıdın nerseni. Taġı anlar ot (4) eyeleri; anlarınġ içinde cāvidāneler.

A:117 Ol nerseniġ şıfatı kim ħarc ħılurlar (5) bu yaġınraġ tiriglik içinde, yel şıfatı menġizlig anınġ içinde sawuġluġ bar, [121a1] tegdi erenlerniġ ekininġe kim küç ħıldılar özleringe, helāk ħıldılar. (2) Taġı küç ħılmađı anlarġa Tanġrı, taġı anġası bar özleringe küç ħılurlar.

A:118 (3) Ey anlar kim bittiler; tutunmanġ iç dōst, (4) sizdin bisre. Taġşır ħılmaslar sizge, fesād yanındın süwdiler munı kim emgendiġiz siz. (5) Belgürdi yigrençilik aġızlarındın taġı ol nerse kim [121b1] örter köküzleri ya‘nī köñġülleri uluġraġ. Beyān ħıldıġ sizge āyetlerni (2) eger bilür ersenġiz.

A:119 Uş siz erenler bu erenler süwer siz anlarını (3) taġı süwmezler sizlerni. Taġı bitersiz kitābġa ħamuġinge. (4) Taġı ol vaġtın kim satġaştılar aydılar; “bittük”. Taġı ol

³⁰ “Uruldi” olması gerekir.

vaqtın kim hālī boldılar, ısırdılar (5) sizinġ üze parmak uçlarını, öfkedin. Aygıl; “ölünġ öwkenġiz birle” [122a1] haķīķat üze Tańġrı bilgen köküzler eyesini.

A:120 Eger yoķasa sizlerge (2) eđġülük қаđġurtur anlarını. Taķı eger tegse sizge yawuzluķ, (3) sewünürler anınġ birle. Taķı eger şabr kılsańġız taķı saķınsańġız, ziyān tegürmes sizge (4) anlarınġ keydleri, nerse. Haķīķat üze Tańġrı, anı kim kılurlar kapsaġan.

A:121 Taķı ol vaqtın kim (5) erte birle keldinġ ehlinġdin, indürürsün mü'minlerni orunlarda, [122b1] toķuşmaq üçün. Taķı Tańġrı işitgen, bilgen.

A:122 Ol vaqtın kim uğradı iki öġür (2) sizdin kim yüreksiz bolsalar taķı Tańġrı yārī birġüçi ol iki. Taķı Tańġrı üze (3) tevekkül kılsun mü'minler.

A:123 Taķı yārī birdi sizge Tańġrı (4) Bedr'de, za'īfler. Qorķunġ Tańġrıdın, bolġay kim siz (5) şükr kılgay siz.

A:124 Ol vaqtın kim aytursun mü'minlerġa; tap kelmegey mü sizge [123a1] kim meded kılsa sizge İdinġiz üç minġ birle, (2) feriştelerdin, indürülmişler.

A:125 Ya' nī, tap kelür eger şabr kılsańġız taķı saķınsańġız (3) taķı kelseler sizge iwmeklerindin bu, meded birgey sizge (4) İdinġiz biş minġ birle, feriştelerdin, nişān kılganlar.

A:126 (5) Taķı kılmadı anı Tańġrı, meger müjde taķı qarār kılmak üçün könġüllerinġiz sizge [123b1] anınġ birle. Taķı ermes yārī sizge meger Tańġrı қатındın, yinġen, (2) ġikmet birle iş kılgan.

A:127 Kesmek üçün bir öġürni anlardın kim küfr ketürdiler, (3) yā ġār kılsa anlarını taķı ewrülseler nevmīdler.

A:128 Yoq saŋga (4) işdin nerse, yā qaytsa yā tevbe qabūl qılsa yā qınasa anlarını; (5) haqıqat üze anlar küç qılğanlar.

A:129 Taqı Taŋrıǵa ne kim kökler içinde turur [124a1] taqı ne kim yer içinde turur. Yarlıqayur kimge kim tilese taqı qınayur (2) kimni tilese. Taqı Taŋrı yarlıqağan, raḥmet qılğan.

A:130 Ey anlar kim (3) bittiler; yimenŋ ribānı qat qat qat qılınmış (4) taqı saqınıŋ Taŋrıdın, bolǵay kim siz qurtulǵay siz.

A:131 Taqı saqınıŋ ol otdın kim (5) anuq qılındı kâfirlerǵa.

A:132 Taqı boyun sünŋ Taŋrıǵa [124b1] taqı yalawaçǵa, bolǵay kim siz raḥmet qılǵay siz.

A:133 Taqı iwünŋ (2) yarlıqamaq tapa İdinǵızdın taqı uçmaqqa, anıŋ ini (3) kökler taqı yer anuq qılındı saqınğanlarǵa.

A:134 (4) Anlar kim ħarc qılurlar kinǵlikde taqı darlıqda taqı yutğanlarǵa (5) öfkeni taqı ‘afv qılğanlarǵa kişilerdin. Taqı Taŋrı süwer körklüglük qılğanlarını.

A:135 [125a1] Taqı anlar kim ol vaqtın kim qıldılar körksüz işni yā küç qıldılar (2) özleringe; aŋǵdılar Taŋrını taqı yarlıqayu tilediler yazuqlarını. (3) Taqı kim yarlıqayur yazuqlarını, meger Taŋrı? Taqı peyvestelik qılmadılar (4) anıŋ üze kim qıldılar taqı anlar bilürler anlar.

A:136 Anlarınŋ yanutı (5) yarlıqamaq anlarınŋ İdisindin; taqı büstānlar aqar astındın [125b1] arıqlar, cāviḏāneler anıŋ içinde. Taqı neme körklüg ‘amel qılğanlarınŋ yanutı.

A:137 (2) Keçti sizdin aşnu sünnetler. Yürünğ (3) yerde taķı baķınğ, neteg erdi yalğanķa nisbet kılğanlar (4) -nınğ işninğ sonğı.

A:138 Bu açmak kişilerge, taķı köni yol (5) taķı öğüt saķnuqlarğa.

A:139 Taķı süst bolmanğ, taķı қаdğurmanğ. [126a1] Taķı sizler yüksekrekler eger erdinğiz erse bitgenler.

A:140 (2) Eger tegse sizge baş, tegdi bu erenlerge baş, (3) anınğ menğizlig. Taķı ol künler, tezgindürür miz anı kişiler arasında; taķı Tanğrı bilsün üçün (4) Tanğrı anlar kim bittiler; taķı tutunsun üçün sizdin tanuqlar yā şehidler. (5) Taķı Tanğrı süwmes küç kılğanlarını.

A:141 Taķı arıtmak üçün Tanğrı anlarını kim [126b1] bitiler, taķı yoķatmak üçün küfr ketürgenlerini.

A:142 Saķındınğız mu kim (2) kirsenğiz uçmaķķa; taķı bilmedi Tanğrı anlarını kim (3) toķuş kıldılar sizdin, taķı taķı şabr kılğanlarını bilmek birle?

A:143 Taķı (4) ārzūlayur erdinğiz ölümni, mundın aşnu kim satğaşsanğız anğa. (5) Kördünğüz anı, taķı baķar siz.

A:144 Taķı ermes Muħammed [127a1] meger yalawaç, keçti aşnusındın yalawaçlar. Eger öldi (2) erse mü, öldürüldi erse mü ewrüdünğüz ökçelerinğiz üze. Taķı kim (3) ewrülse iki ökçesi üze, ziyān kılmağay Tanğrığa nerse. Taķı yanut birgey (4) Tanğrı şükr kılğanlarğa.

A:145 Taķı bolmadı tenge kim ölse, (5) meger Tanğrı buyruķı birle, bitimek, vaķtı belgülüg kılınmış. Taķı kim tilese [127b1] dünyānınğ yanutını, birgey miz anğa andın. Taķı kim tilese (2) ol cihān yanutını, birgey miz anğa andın. Taķı yanut birgey miz (3) şükr kılğanlarğa.

A:146 Taķı neĉe k p peyg mberdin,  ld r Ŗti anıńg birle (4)  dige nisbetligler, k p. S stluķ k lmadılar ol nersege kim tegdi anlarĝa, (5) Tanĝrı yolu i inde. Taķı s st bolmadılar taķı h  ar bolmadılar. [128a1] Taķı Tanĝrı s wer Ŗabr k lĝanlarını.

A:147 Taķı bolmadı anlarınĝ s zi, (2) meger kim ay(dı)lar;  dimiz yarlıķaĝıl bizge yazuķlarımıznı taķı ĝaddin ke mekimizni (3) iŖimiz i inde taķı t lend rg l ayaķlarımıznı. Taķı y r  birgil bizge, (4) k fr ket rgen erenler  ze.

A:148 Birdi anlarĝa Tanĝrı d ny  cez sın (5) taķı  ĝiret Ŗev bınınĝ k rkini. Taķı Tanĝrı s wer k rkl ĝl k k lĝanlarını.

A:149 [128b1] Ey anlar kim bittiler; eger boyun s senĝiz anlarĝa kim (2) k fr ket rdiler, ĝaytarĝaylar sizni  k celerinĝiz  ze; taķı ewr lgey siz (3) bu yoķalĝanlar, ziy n k lĝanlar.

A:150 Tanĝrı y r i inĝiz. Taķı ol y r  birgenlerninĝ yaĝsıraķı.

A:151 (4) KemiŖgey miz anlarınĝ k nĝli i inde kim k fr ket rdiler  orķuĝnı (5) anıńg birle kim ortak  oŖtı Tanĝrıĝa ol nerseni kim ind rmedi anıńg birle ĝ ccet. [129a1] Taķı anlarınĝ sıĝıńĝu yeri ot. Taķı neme yawuz z lm k lĝanlarınĝ i  amet k lĝu yeri.

A:152 (2) Taķı r st aydı sizge Tanĝrı va desini ol vaķtın kim  ld r rs z anlarını (3) buyruķı birle; anĉaĝa tegr  kim ol vaķtın kim y reksiz bolduńĝuz taķı tartıŖtıńĝız iŖ i inde, (4) taķı yazdıńĝız³¹ mundın sonĝra kim k rk zdi sizge anı kim s wer siz. Sizdin (5) kimersenı tiley r d ny nı taķı sizdin kimersenı tiley r ol cih nnı. [129b1] Andın sonĝra ew rdi sizni anlardın sınamak    n sizni. Taķı ke  rdi (2) sizdin taķı Tanĝrı fa l eyesi bitgenler  ze.

³¹  syan et-.

A:153 (3) Ol vaktın kim barursuz taķı küymezsüz bir kimerse üze, taķı yalawaç (4) ündeyür sizni soŋg ögürünğüz içinde. Cezā birdi sizge қаđғunı, қаđғu birle; (5) mununğ üçün kim қаđғurmasaŋğ ol nerse üze kim fevt boldı sizdin taķı ol nerse üze kim tegdi sizge. Taķı Taŋgrı [130a1] bilgen ol nerseni kim қılır siz.

A:154 Andın soŋg indürdi sizinğ üze (2) қаđғudın soŋgra emnni, ımızғанмақnı; kelür bir ögürge, sizdin (3) taķı bir ögür қаđғurttı anlarını özleri. Sizerler (4) Taŋgrıǵa ҳақдın öŋinni cāhiliyyet sizigin. Ayturlar bar mu bizge (5) işdin nersedin? Ayǵıl; ҳақıķat üze iş қamuğ Taŋgrıǵa, örterler [130b1] özleri içinde ol nerseni kim belğürtmesler saŋga. Ayturlar; eger bolsa erdi (2) bizge işdin öldürölmegey erdük munda. Ayǵıl; eger bolsaŋız (3) iwlerinğizde, çıқtıлар anlar bitindi anlar üze ölüm (4) yatǵu yerlerinğе. Taķı sınamaq üçün Taŋgrı közlerinğiz içinde ya‘nı köŋğüllerinğiz içinde (5) taķı mununğ üçün kim arıtsa ol nerseni kim köŋğüllerinğiz içinde. Taķı Taŋgrı bilgen ya‘nı köküzler [131a1] içindeki nerseni.

A:155 Hақıķat üze anlar kim i‘rāz қıldılar sizdin iki cem‘ (2) satқаştuқı küninde ҳақıķat üze tayınmaq tiledi anlardın İblis ol nerseninğ pāresi birle kim (3) қаđғandılar. Taķı keçürdi Taŋgrı anlardın; ҳақıķat üze Taŋgrı yarlıқаған, (4) қınamaқǵa iwmegen.

A:156 Ey anlar kim bittiler; bolmaŋğ ol kimerseler menğizlig kim (5) küfr ketürdiler taķı aydıлар қарındaşılarınға. Ol vaktın kim yüridiler yerde [131b1] yā erdiler ğazāt қıldılar. Eger bolsalar erdi bizinğ қatımızda ölmegeyler erdi. Taķı (2) öldürölmegeyler erdi mununğ üçün kim қılsa Taŋgrı anı ökünç köŋğülleri içinde. (3) Taķı Taŋgrı tırgürür taķı öldürür. Taķı Taŋgrı ol nerseni kim қılursuz (4) körgen.

A:157 Taķı eger öldürölseŋiz Taŋgrı yolu içinde yā ölseŋiz yarlıқamaқ (5) Taŋgrıdın rahmet. Yaһşıraq ol nersedin kim cem‘ қılurlar.

A:158 Eger [132a1] ölseŋiz yā öldürölseŋiz Taŋgrı tapa yıǵılır siz.

A:159 Raḥmet birle (2) Tanğrıdın yumşadıñg anlarğa. Taķı eger bolsa erdiñg irig, köñgli qatıg (3) taķılğaylar erdi yörenğdin. Keçürgül anlardın taķı yarlıqayu tilegil (4) anlarınğ üçün taķı kenğesgil anlar birle iş içinde. Qayu waqtın oğrasañg (5) tevekkül kılğıl Tanğrı üze. Haķıqat üze Tanğrı süwer tevekkül kılğanlarını.

A:160 [132b1] Eger yārī birse sizge Tanğrı yoķ yinğen sizge. Taķı eger (2) taķı eger qosa sizni kim turur ol kim yārī birür sizge (3) andın soñg. Tanğrı üze tevekkül kılsun bitgenler.

A:161 (4) Taķı bolmadı peygāMBERğa kim hıyānet kılsa. Taķı kim hıyānet kılsa taķı kelgey ol nerse birle kim hıyānet kıldı (5) kıyāmet kün. Andın soñgra tükel tegrülür ol nerseni kim qağğandı. **[133a1]** Taķı anlar küç kılınmaslar.

A:162 Ol kimerse mü kim uydı (2) ol kimerse menğizlig kim sezā boldı öwkege Tanğrıdın. Taķı anıñ sığıñgu yeri tamuğ (3) taķı neme yawuz yatgu yer, yapulgu yer.

A:163 Anlar mertebeler Tanğrı qatında. Taķı Tanğrı (4) körğen ol nerseni kim kılurlar.

A:164 Minnet kıldı Tanğrı (5) bitgenler üze ol waqtın kim ıdı anlar içinde yalawaq. **[133b1]** Özlerindin oқыur anlar üze āyetlerin. Taķı arıtur anlarını (2) taķı öğretür anlarğa kitābnı, hikmetni. Taķı haķıqat üze (3) erdiler mundın aşnu azğunluq içinde açuq.

A:165 Ol waqtın mu kim (4) Tanğrı sizge teggen. Tegdiñgiz siz iki anqağa (5) aydıñgız neteg bu. Ayğıl ol özleriñgiz qatındın. **[134a1]** Haķıqat üze Tanğrı qamuğ nerse üze yarağlıg.

A:166 Taķı ol nerse kim tegdi sizge (2) iki cem‘ satğaşmış kün. Tanğrı destūrı birle taķı bilmek üçün (3) mü‘minlerni;

A:167 Taķı bilmek üçün anlar kim nafaqa kıldılar. Taķı ayıtdı (4) anlarğa keliñg, uruşuñg Tanğrı yolu içinde. Yā def kılıñg (5) aydılar eger bilse erdük toqusını. Uyğay

erdük sizge anlarnı kâfirlikğa [134b1] ol kün yakınrağ anlardın bitmekge. Ayturlar (2) ağızları birle ol nerseni kim yok köngülleri³² içinde. Tağı Tanğrı bilgenrek (3) ol nerseni kim örterler.

A:168 Anlar kim aydılar qarındaşlarınğa; tağı oturdılar (4) eger boyun süseler erdi bizge öldürülmegeyler erdi. Aygıl; def^ç kılınğız özlerinğizdin (5) ölümni eger erdinğiz erse rāst ayğanlar.

A:169 Tağı sizmegil [135a1] anlarnı kim öldürüldiler Tanğrı yolu içinde ölügler. (2) Tirigler anlarnıñ İdisi katında rūzī birilürler.

A:170 Süwüngenler (3) ol nerse birle kim birdi anlarğa Tanğrı artuqsı eğgölükdin; tağı süwünürler (4) anlar birle kim yetmediler anlarğa, sonğlarındın kim yok qorğunç (5) anlarnıñ üze tağı qağğurmaslar.

A:171 Süwünürler [135b1] ni'met birle Tanğrısın tağı artuqluğ birle tağı haqıqat üze Tanğrı zāyī^ç kılmas (2) bitgenlerniñ sevābın.

A:172 Anlar kim icābet kıldılar Tanğrıgā (3) tağı yalawaçğa mundın sonğ kim tegdi anlarğa baş. (4) Anlarğa kim körklüglük kıldılar anlardın tağı sağındılar şevāb (5) uluğ.

A:173 Anlar kim aydı anlarğa kişiler; haqıqat üze kişiler [136a1] yığıldılar sizge qorğunğ anlardın. Arturdi anlarğa (2) imānnı, tağı aydılar; tap bizge Tanğrı tağı neme yahşı vekıl kılınmış ya^ç nī saqçı.

A:174 (3) Ewrüldiler ni'met birle Tanğrıdın tağı artuğ eğgölük; tegmedi anlarğa (4) sıkamadı anlarnı yawuzluğ. Tağı uydılar Tanğrıniñ hoşnūdluğinge tağı Tanğrı (5) uluğ fazl eyesi.

³² Çeviride köngün şeklinde yazılmıştır.

A:175 Hâķīķat üze ol İblīs [136b1] ķorķutur dōstlarını, yā dōstlarındın. Ķorķmanġ anlardın taķı ķorķunġ mindin, (2) eger erdinġiz erse bitgenler.

A:176 Taķı ķađġutmasun sini, anlar kim (3) iwerler küfr içinde. Hâķīķat üze anlar ziyān tegürmegeyler (4) Tanġrıġa nerse. Tileyür Tanġrı kim ķılmasa anlarġa ülüş, (5) ol cihānda. Taķı anlarġa ķın uluġ.

A:177 Hâķīķat üze anlar satġın aldılar [137a1] küfrni ġmān birle, ziyān tegürmegeyler Tanġrıġa nerse. Taķı anlarġa (2) ķın iglig.

A:178 Taķı saķınmasun anlar kim tandılar; hâķīķat üze bu kim ķoyu birür miz anlarını yaġşı özleringe. (3) Hâķīķat üze ķoyu birür miz anlarını (4) artsunlar üçün yazuķ. Taķı anlarġa ķın ġār ķılġan.

A:179 Ermedi (5) Tanġrı kim ķođsa mü'minlerni, ol nerse üze kim siz anıġ üze, anġaġa tegrü [137b1] ayırsa arıġsızın arıġdın. Taķı ermedi Tanġrı muṭṭalı' ķılsa ya'nī bildürmek üçün ġaybnı (2) örtüġlü üze. Velī Tanġrı üyürer yalawaġlarındın kimni tilese. Bitinġ Tanġrıġa taķı yalawaġlarıġa. Taķı eger (3) bitsenġiz taķı saķınsanġız, sizge uluġ şevāb.

A:180 Taķı (4) saķınmasun anlar kim baġıllıķ ķılurlar ol nerse birle kim birdi anlarġa Tanġrı (5) fażlındın; ol yaġşıraķ anlarġa, ol yawuz anlarġa. Tavķ ķılınġaylar [138a1] anı kim baġıllıķ ķıldılar anıġ birle, kıyāmet kūn. Taķı Tanġrıġa köklerninġ (2) mīrāsı taķı yerninġ. Taķı Tanġrı ol nerseni kim ķılursuz (3) bilgen.

A:181 İşitti Tanġrı anlarıġınġ sözini kim aydılar; hâķīķat üze (4) Tanġrı derviş taķı biz baylar. Bitigey miz anı kim aydılar; taķı öldürmeklerdin (5) peygāمبرlerni, hâķdın öġin birle. Taķı aytur miz tatınġ.

A:182 [138b1] Ol ol anıġ birle kim burun keġürdi eliglerinġiz. Taķı hâķīķat üze Tanġrı (2) ermes küġ ķılġan ķıllarġa.

A:183 Anlar kim aydılar; Һaқıķat Һe Taңrı ‘ahd ҡıldı (3) biziңg tapa kim bitnese miz yalawaçğa, ançaķa tegrü kim kelse bizge ҡurbân birle (4) yiyür anı ot. Aygıl; keldi sizge yalawaçlar, mindin aşnu, (5) açuķ Һüccetler birle taķı ol nerse birle kim aydıñgız. Ne Һüçün öldürdünğüz anlarını, [139a1] eger erdiñgiz erse rāst ayğanlar?

A:184 Eger yalğanķa nisbet ҡılsalar sini, (2) yalawaçlar sindin aşnu. Keldiler açuķ Һüccetler birle (3) taķı kitāblar birle taķı yaruķ kitāb birle.

A:185 Tegme bir ten tatğanı (4) ölümñüñg. Taķı Һaқıķat Һe tükel tegrülürsüz yanutlarıñgızñı ҡıyāmet (5) күñ. Kim kim yıraķ ҡılındı otdın taķı kiwrüldi uçmaķķa, [139b1] ҡurtuldı. Taķı ermes yaķınraķ tiriglik, meger arsızmaķ metā‘ı.

A:186 (2) Sinanuroķsuz mällarıñgız içinde taķı tenleriñgız içinde. Taķı eşitüröksüz (3) anlardın kim birildiler kitābnı sizdin aşnu taķı (4) anlardın kim ortaķ ҡoştılar; āzār üküş. Taķı eger şabr ҡılısañgız taķı saķınsañgız, (5) Һaқıķat Һe ol işleriñgız uğramaķındın.

A:187 Taķı ol waķtın kim aldı [140a1] Taңrı anlarıñgız ‘ahdini kim birildiler kitābnı; beyān ҡılğay siz oķ anı (2) kişilerge taķı örtmegey siz anı. Bıraķtılar anı arķalarıñgız a(r)tında. (3) Taķı bedel ҡıldılar anıñgız birle az bahānı. Neme yawuz ol nerse kim bedel ҡılurlar.

A:188 (4) Saķınmağıl anlarını kim sewünürler ol nerse birle kim keldiler ya‘nı ҡıldılar taķı süwerler (5) taķı öğülseler ol nerse birle kim ҡılmadılar, saķınmağıl anlarını, [140b1] ҡurtulmaķ yerinde ҡındın. Taķı anlarğa ҡın iglig.

A:189 Taķı Taңrığa (2) kökleriñgız mülki taķı yeriñgız. Taķı Taңrı ҡamuğ nerse Һe (3) yarağlıgız.

A:190 Kökleriñgız yaratmaķı içinde taķı yeriñgız taķı tün küññüñg (4) biri biri sonğınça yürümeki içinde, күñ nişānlar bar ‘aқllar eyeler eyeleringe.

A:191 Anlar kim (5) yād kıılurlar Tanğrını öre turup taķı oldurup taķı yanları üze; [141a1] taķı endiŕe kıılurlar köklerniň yaratmaķı içinde taķı yerniň. (2) İdimiz, yaratmadıň yaratmadıň munı bāıl. Arıǵlıķ saňa. Saķlaǵıl bizni (3) otnıň kıınıđdın.

A:192 İdimiz, sen kimni kiwürsenğ otğa, (4) ħ̣ār kııldıň anı. Taķı yok küç kıılǵanlarğa yārī birgenlerdin.

A:193 (5) İdimiz biz işittük ündegeni kim ya‘nī kııķırǵanı kim ündeyür ya‘nī kııķrar bitmekge [141b1] kim, bitinğ İdiňgizge; taķı bittük. İdimiz, yarlıǵaǵıl bizge yazuķlarımıznı (2) taķı kitergil bizdin yawuzluķlarımıznı taķı öldürgül bizni eğgüler birle.

A:194 (3) İdimiz, taķı birgil bizge anı kim va‘de kııldıň bizge yalawaçlarınğ üze. Taķı ħ̣ār kıılmaǵıl bizni (4) kıyāmet kün, sen ħilāf kıılmaz sen va‘deķa.

A:195 İcābet kııldı (5) anlarğa anlarınğ İdisi; ħaķıķat üze men zāyi‘ kıılmas men işlegeninğ işini sizdin, [142a1] erkekdin yā tişidin, pārenğiz pāredin. (2) Anlar kim hicret kııldılar, taķı çıkarıldılar sarāylarındın, (3) taķı āzār tegrüldiler yolum içinde, taķı öldürüştiler taķı öldürüldiler; kitergey men (4) anlardın yawuzluķlarını taķı kiwürgey men anlarını uçmaǵlarğa, (5) aķar astındın arıķlar. Yanut, Tanğrı [142b1] kıatındın. Taķı Tanğrı, anınğ kıatında yanutnunğ körklügi.

A:196 Arsuķturmasun sini (2) anlarınğ ewrölmeki kim tandılar, iller içinde.

A:197 Metā‘ az; (3) andın sonğra sığınğ yerleri tamuğ. Taķı neme yawuz töşek.

A:198 Velī (4) anlar kim saķındılar anlarınğ İdisindin; anlarğa būstānlar aķar (5) astındın arıķlar. Cāvidāneler anınğ içinde, tuzğu, Tanğrı [143a1] kıatındın. Ol kim Tanğrı kıatında yaķşıraķ eğgülerge.

A:199 Taķı ھاķıķat űze kitāb (2) eyelerindin kimersenı bar kim biter Tanğrıǵa taķı ol nersege kim indürűldi sizinǵ tapa (3) taķı ol nersege kim indürűldi anlarǵa, ھاşű kılǵanlar Tanğrıǵa. Bedel kılmaslar (4) Tanğrınınǵ āyetlerini, az bahānı. Anlar, anlarǵa şevābları (5) anlarınǵ İğisi ķatında. ھاķıķat űze Tanğrı saķışı revān.

A:200 Ey [143b1] anlar kim bittiler; şabr kılınǵ taķı şabr kılışınǵ taķı turuķınǵ yerlerinǵizde. (2) Taķı³³ saķınınǵ Tanğrıdın bolǵay kim siz ķurtulǵay siz.

3.1.3. Nisa Suresi

(3) Tanğrı atı birle başlayur men űkűş raķmetlig, raķmeti lāzım.

N:1 (4) Ey kişiler; saķınınǵ ol İđinǵızdin kim yarattı sizni [144a1] bir tendin, taķı yarattı andın cűftini, (2) taķı yaydı ol ikisindin erenlerni űkűş, taķı tişilerni. Taķı saķınınǵ (3) Tanğrıdın, ol kim tileşűrsűz anınǵ birle; taķı yawuķluklar birle. ھاķıķat űze Tanğrı (4) erdi sizinǵ űze saķçı.

N:2 Taķı birinǵ űksűzlerge mālarnı (5) taķı tegşűrmenǵ asıǵsıznı yaķşı birle. Taķı yimenǵ [144b1] mālarnı űz mālarnınǵız tapa, ھاķıķat űze ol erdi uluǵ yazuķ.

N:3 (2) Taķı eger ķorķsańǵız kim ‘adl ķılmasańǵız űksűzler içinde, nikāh kılınǵ (3) anı kim ھاlēl boldı sizge, tişilerdin; ikin ikin taķı űçin űçin (4) taķı tűrdin tűrdin. Eger ķorķsańǵız kim ‘adl ķılmańǵız, birni, (5) yā ol nerse kim erklendi saǵ eliglerinǵız. Ol yaķınraķ kim kűç ķılmasańǵız.

N:4 [145a1] Taķı birinǵ tişilerge kābınlerini birmek. Eger (2) ھاűş bolsalar sizge, nersedin andın, ten yanındın, yinǵ anı (3) sinǵűt bolsun sizge sinǵűt bolsun sizge.

³³ Varak burada Nisa suresine geçiyor o nedenle űstű kapatılmış yazılar yarım okunuyor. Arapça ayetten olası karşılıklar yazılmıştır.

N:5 Taķı birmenġ yünġül uşluġlarġa mällarınġıznı (4) ol kim kıldı Taġrı sizge ķopmaq. Taķı rüzı birinġ anlarġa (5) taķı keyürünġ anlarġa aydınġ anlarġa körklüg söz.

N:6 Taķı sınaġ [145b1] öksüzlerni, ançaġa tegrü kim ol vaķtın kim tegdiler nikāhķa. Eger (2) körsenġiz anlardın könilikni, birinġ anlarġa mällarını. (3) Taķı yimenġ ġaddın keķe taķı iwe kim (4) ulġaysalar. Taķı kim bolsa bay, saķınsun; taķı kim (5) bolsa derviş, yisün körklüġlük birle. Taķı ol vaķtın kim birsenġiz [146a1] anlarġa mällarını, tanuķ tikiġ anlarınġ üze. Taķı tap (2) Taġrı saķış kılgan.

N:7 Erenlerge ülüşi bar ol nersedin kim ķođtı (3) ata ana taķı yaķınraķlar taķı tişilerge ülüş (4) ol nersedin kim ķođtı ata ana yaķınraķlar, ol nersedin kim az boldı (5) andın yā üküş boldı ülüş farıza kılinmış.

N:8 Taķı ol vaķtın kim ġāzır boldı [146b1] ülüş kıılmaqġa, yawuķluk eyeleri, öksüzler, taķı dervişler, (2) rüzı birinġ anlarġa andın taķı aydın anlarġa körklüg (3) söz.

N:9 Taķı ķorķsun anlar kim, eger ķođsalar sonġlarındın (4) oġlanlar za‘ifler, ķorķtılar anlar üze, saķınsunlar Taġrıdın (5) taķı aysunlar rāst sözni.

N:10 Ĥaķıķat üze anlar kim yiyürler [147a1] yetimlerninġ mällarını, küç kılu, Ĥaķıķat üze yiyürler (2) ķarınları içinde ot. Taķı köygeyler tamuġķa.

N:11 (3) Vaşıyyet kıılır sizge Taġrı oġlanlarınġız içinde; erkekge, (4) iki tişininġ ülüşi menġizlig eger bolsalar tişiler ikidin üstün, (5) anlarġa ķođġan nerseninġ iki ülüşi. Taķı eger bolsa bir, [147b1] anġa yarım. Taķı atasınġa anasınġa, tegme birinġe (2) ol ikisindin, altıda bir, nersedin kim ķođtı, eger bolsa anġa oġlan. Eger (3) bolmasa anġa oġlan taķı mırāş alsa andın atası anası, anasınġa (4) üçte bir. Eger bolsa anġa ķarındaşlar, anasınġa altıda bir, (5) vaşıyyetdin sonġ kim vaşıyyet kıılır anınġ birle, yā borķ. Atalarınġız [148a1] taķı oġullarınġız bilmes siz ķayuları yaķınraķ, (2) asıġ yanındın. Farıza kıılmaq Taġrıdın, Ĥaķıķat üze Taġrı erdi bilgen, (3) Ĥikmetlig.

N:12 Taķı sizge ol nersenińg yarısı kim qoydı cüftlerińgiz, (4) eger bolmasa anlarǵa oǵlan. Eger bolsa anlarǵa oǵlan, (5) sizge tórtde bir, andın kim tuttılar; vaşıyyetdin sońgra kim [148b1] vaşıyyet qılurlar anıńg birle, yā borç. Taķı anlarǵa tórtde bir, andın sońg (2) qođtuńguz; eger bolmasa sizge oǵlan. Eger bolsa sizge (3) oǵlan, anlarǵa sekizde bir, andın kim qođtuńguz; vaşıyyetdin sońg (4) vaşıyyet qılursuz anıńg birle, yā borç. Taķı eger bolsa er, mırāş alınur (5) atasız oǵulsuz; yā tişi taķı ańga er qarındaş, yā qız qarındaş; tigme [149a1] birge ol ikisindin, altıda bir. Eger bolsalar köprek (2) andın, anlar ortaqlar turur üçde bir içinde; (3) vaşıyyetdin sońgra vaşıyyet qılınur anıńg bir(1)e, yā borç; (4) ziyān tegürmedin. Vaşıyyet Tańgrıdın, taķı Tańgrı bilgen, (5) qınamaqǵa iwmegen.

N:13 Ol, Tańgrınıńg ħadleri. Taķı kim boyun süse Tańgrı(ǵa) [149b1] taķı yalawaçıńǵa; kiwürgey anı büstānlarǵa, aqar (2) anıńg astındın arıqlar, cāvidāneler anıńg içinde. Taķı ol, (3) uluǵ qurtulmaq.

N:14 Taķı kim kim yazsa Tańgrıǵa, taķı yalawaçıńǵa, (4) taķı keçse ħadlerindin; kiwürgey anı otqa, cāvidāne (5) anıńg içinde. Taķı ańga qın ħār qılǵan.

N:15 Anlar kim kelürler ya‘nī qılurlar [150a1] körksüz işge, tişilerińgizdin; tanuq tikińg (2) anlar üze tórtni, sizdin. Eger tanuqluq birseler (3) tutuńg anlarını ewler içinde, anlarını tükel (4) alǵınçaǵa tegrü ölüm, yā qılǵay Tańgrı anlarǵa yol.

N:16 Taķı ol iki kimerse kim, (5) kelürler ańga, ya‘nī qılurlar, sizdin āzārlatıńg anlarını. Eger tevbe qılsalar taķı ońgarsalar, [150b1] yüz ewürüńg ol ikisindin. Ĥaķıqat üze Tańgrı erdi tevbe qabül qılǵan, raĥmet qılǵan.

N:17 Ĥaķıqat üze (2) tevbe Tańgrı üze, anlarǵa kim qılurlar yawuzluqını bilmemek birle, (3) andın sońg tevbe qılurlar, yaqındın. Anlar qaytur, ya‘nī tevbelerin qabül qılur, (4) Tańgrı anlarınıńg üze. Taķı erdi Tańgrı bilgen, ĥikmetlig.

N:18 Taķı ermes (5) tevbe anlarġa kim kılurlar yawuzluķların, [151a1] anġaġa tegi ol vaķtın kim ġāzır boldı anlarda birinġe ölüm, aydı; (2) ġaķıķat üze men tevbe kıldım emdi. Taķı yok ol kimerselerge kim ölürler, (3) taķı anlar kāfırlar. Anlar, anuķ kıldıķ anlarġa kın (4) iglig.

N:19 Ey anlar kim bittiler; ġelāl bolmaķ sizge kim (5) kim mırās alsanġız tişilerni, küçün. Taķı yıġmanġ anlarını [151b1] barmaķınġız üçün ol nerseniġ pāresi birle kim birdinġiz anlarġa, meger (2) kim kelseler körksüz iş birle, açuķ. Taķı tiriglik kılışınġ anlarınġ birle, (3) körklüġlük birle eger yigrensenġiz anlarını, bolġay (4) kim yigrensenġiz nerseni taķı kılsa Tanġrı anınġ içinde (5) köp ġayrını.

N:20 Eger tilesenġiz cüftnünġ bedel kılmaķını, orınġa [152a1] cüft; taķı birdinġiz anlarınġ birisinġe köp māl; (2) almanġ andın nerseni. Alur musuz anı bühtān ya‘nī yala (3) taķı yazuķ açuķ.

N:21 Taķı neteg alırsuz anı, taķı tegdi (4) pārenġiz pāreġa taķı aldılar sizdin ‘ahd (5) irig ya‘nī uluġ.

N:22 Taķı nikāh kılmanġ anı kim nikāh kıldı atalarınġız, tişilerdin; [152b1] meger ol nerse kim keġti. ġaķıķat üze ol erdi körksüz iş taķı düşmen tutmaķ, (2) taķı yawuz boldı, yol yanındın.

N:23 ġarām kılındı sizinġ üze analarınġız taķı kızlarınġız (3) taķı kız ġarındaşlarınġız taķı atalarınġızınġ kız ġarındaşları, taķı analarınġızınġ ġarındaşları taķı ir uyanınġ (4) kızları taķı kız uyanınġ kızları taķı ol analarınġız kim (5) emdürdiler sizni taķı kız ġarındaşlarınġız, emmekdin [153a1] taķı tişilerinġızınġ anaları, taķı ögey kızlarınġız, anlar kim (2) koyunlarınġız içinde tişilerinġızdin, anlar kim duġıl kıldınġız (3) anlar birle, eger duġıl kılmađuķ, bolsaġız anlarınġ birle, yok (4) yazuķ sizinġ üze taķı oġullarınġızınġ tişileri, (5) anlar kim onġurķalarınġızdın tururlar taķı kim cem‘ kılsaġız iki kız [153b1] ġarındaş arasında; meger ol kim keġti. ġaķıķat üze Tanġrı erdi (2) yarlıkāġan, raġmet kılġan.

N:24 Cüftnünğ tişiler, tişilerdin, meger (3) ol kim erklendi sağ eliglerinğiz. Tanğrınınğ bitmeki sizinğ üze. (4) Taķı helāl kıldı sizge ol nerse kim artında turur, ya‘nī andın önğin kim istesenğiz mällarinğiz birle, (5) saķnuķluk kılu, zinā kılışmayın. Ol nerse kim menfa‘at aldınğiz [154a1] anınğ birle, anlardın; birinğ anlarğa kâbînlerini, (2) farîza kıılınmış. Taķı yok yazuk sizinğ üze, ol nerse içinde kim (3) rāzî boluştunğuz anınğ birle, farîza kıılınmışdın sonğ. Haķîkat üze (4) Tanğrı erdi bilgen, hikmetlig.

N:25 Taķı kim kim yarağı yitmese (5) sizdin ziyādeğa, ya‘nī māl içinde kinğlikge kim, nikāh kılsa āzād tişilerni, bitgen tişilerni; [154b1] ol nersedin kim erklendi sağ eliglerinğiz, yigit tişilerinğizdin ya‘nī qarabaşlarınğızdın, (2) bitgen tişilerni. Taķı Tanğrı bilgenrek bitmekinğizni. Pärenğiz (3) pāredin nikāh kıılınğ anlarını, eyelerininğ destūrı birle. Taķı birinğ anlarğa (4) kâbînlerini, körklüglük birle; saķnuķluk hālde, (5) taķı yaşru dōst tutunmağanlık hālde. Qayı vaktın kim [155a1] cüftlüğ bolsalar, eger kelseler körksüz iş birle; anlarınğ üze (2) ol nerseninğ yarusı kim āzād tişiler üze, kıındın ya‘nī haddin. (3) Ol, ol kimerse kim qorqıtı emgekdin, sizdin. Taķı kim şabr kılsaınğiz, (4) yahşırak sizge. Taķı Tanğrı yarlıқаған, rahmet kıılğan.

N:26 Tileyür Tanğrı (5) kim beyān kılsa sizge taķı köndürse sizni anlarınğ yollarınğa kim [155b1] sizinğ aşnunğuzdın taķı tevbenğizni qabül kılsa. Taķı Tanğrı bilgen, (2) hikmetlig.

N:27 Tanğrı tileyür kim tevbenğizni qabül kılsa sizinğ üze. (3) Taķı tileyür anlar kim uyarlar ārzularğa (4) kıışsaınğiz, kıışmaq uluğ.

N:28 Tileyür Tanğrı kim yünğül kılsa, (5) sizdin taķı yaratıldı kişi za‘īf.

N:29 Ey [156a1] anlar kim bittiler; yimenğ mällarinğizni aranğızda (2) bātıl birle, meger kim bolsa bāzergānlik, hoşnūdluқdın (3) sizdin. Taķı öldürmenğ özlerinğizni. Haķîkat üze Tanğrı, erdi (4) sizge rahmet kıılğan.

N:30 Taķı kim kim kılsa anı ĥaddin keçe (5) taķı küç kılu, köydürgey biz otķa. Taķı erdi ol [156b1] Tanğrı üze āsān.

N:31 Eger saķınsağız ol nerseniğ uluğlarındın yığlur siz (2) andın, kitergey miz sizdin yawuzluğlarınğız, taķı kiwürgey miz (3) kiwresi yerge, keremlüğ.

N:32 Taķı ārzūlamağ anı kim arturdı Tanğrı (4) anığ birle, pāreğizni pāre üze. Erenlerge ülüş, ol nersedin kim (5) қадағандılar taķı tişilerge ülüş, ol nersedin kim қадағандılar. Taķı tileng [157a1] Tanğrıdın artuğluğındın. Ĥaķıķat üze Tanğrı, erdi tegme bir nerseni bilgen.

N:33 (2) Taķı tegme birge mīrās alğanlar, ol nersedin kim қоқты ata ana (3) taķı yaķınraķlar. Taķı anlar kim ‘aқd қıldı sağ eliglerinğizni. (4) Biring anlarğa ülüşlerini. Ĥaķıķat üze Tanğrı, tegme bir nerse üze (5) tanuқ.

N:34 Erenler, örelik қılғанlar, tişiler üze; [157b1] ol nerse birle kim arturdı Tanğrı pārelerini pāre üze; taķı ol nerse birle kim (2) ĥarc қıldılar māllarındın. Yağşı tişiler, t̡ā‘at қılғанlar, (3) saқлағанlar örtüglügni, ol nerse birle kim saқladı Tanğrı. Anlar kim (4) қорқарlar yazmaқlarındın, ögütlenğ anlarını, taķı қоғуnğ anlarını, (5) yatғu yerler içinde, taķı urunğ anlarını. Eger boyun süseler sizge [158a1] istemenğ anlarınğ üze yol. Ĥaķıķat üze Tanğrı erdi yüksek, (2) uluğ.

N:35 Taķı eger қорқsağız ikisiniğ arasınığ ĥilāfindın, ıdınğ (3) ĥükm қılған anığ ehlindin taķı ĥükm қılған anığ ehlindin. Eger tileseler (4) onğarmaқ, tevfiқ birgey Tanğrı aralarında. Ĥaķıķat üze Tanğrı erdi bilgen, (5) bilgen.

N:36 Taķı қulluқ қılнğ Tanğrıға taķı ortak қоşmağ anға nerseni. [158b1] Taķı ata anaға eдgülük, taķı қayaşlıқ eyeleringe (2) taķı öksüzlerge taķı dervişlerge taķı yawuқluқ eyesi қонғşıға (3) taķı yıraқ қонғşıға taķı yandaқı қoldaşқа (4) taķı yol erinğe taķı ol nersege kim erklig boldı sağ eliglerinğiz. (5) Ĥaķıķat üze Tanğrı süwmes ol kimerse kim boldı mütekebbir, қıvanған.

N:37 [159a1] Anlar kim baħillıķ kılurlar taķı buyururlar kişilerge (2) baħillıķ birle. Taķı örterler anı kim birdi anlarǵa Tangrı, fażlındın. (3) Taķı anuķ kıldıuķ kāfirlerǵa kın ħ̣ār kılǵan.

N:38 Taķı anlar kim (4) ħarc kılurlar mällarını, ħalkılarınǵ körmeki üçün; taķı bitmesler (5) Tanǵrıǵa taķı kıyāmet künge. Taķı kim bolsa İblīs [159b1] ańǵa qoldaş, neme yawuz qoldaş.

N:39 Taķı ne turur ol anlar üze, eger bitseler (2) Tanǵrıǵa taķı kıyāmet künge, taķı ħarc kılusalr ol nersedin kim rūzı kıldı anlarǵa (3) Tangrı, taķı erdi Tanǵrı anlarını bilgen.

N:40 Ĥaķıķat üze Tanǵrı küç kılmas, (4) zerre endāzesinçe. Taķı eger bolsa edǵülük, qat kılǵan anı, (5) taķı birge(y) qatındın yanut uluǵ.

N:41 Neteg, [160a1] ol vaķtın kim kelse miz tegme bir ümmetdin tanuķ birle taķı kelse miz seninǵ birle (2) bularınǵ üze tanuķ.

N:42 Ol kün dōst tutar anlar kim (3) tandılar taķı yazdılar yalawaçça, kāşķi tüz kılınsa (4) anlarınǵ birle yer. Taķı örtmesler Tanǵrını sözni.

N:43 (5) Ey anlar kim bittiler; yawumańǵ namāzǵa taķı sizler [160b1] taķı sizler esrükler, bilinǵızçege tegi anı kim aytur siz (2) taķı cünüblükünǵüz ħālde, meger yolnuń keçgenleri, ğusl kılınǵız (3) -çaǵa tegi. Taķı eger bolsańǵız sōkeller yā sefer üze (4) bolsańǵız yā keldi bireǵı sizdin aşaq yerdin, (5) yā cima^ç kılsańǵız tişilerni, taķı bulmasańǵız sufını, teyemmüm kılınǵ [161a1] arıǵ topraķǵa, arıǵ topraķǵa taķı mesh kılınǵ yüzlerinǵızni (2) taķı eliglerinǵızni ħaķıķat üze Tanǵrı erdi keçürgen, yarlıķaǵan.

N:44 (3) Bilmedińǵ mü anlarını kim birildiler ülüş, kitābdın; (4) bedel kılurlar azǵunluķnı taķı tileyürler kim (5) kim azsańǵız yolını.

N:45 Taķı Tanğrı bilgenrek düşmenlerinğizni. **[161b1]** Taķı tap Tanğrı dōst taķı tap Tanğrı yārīçi.

N:46 Anlardın kim (2) Cuhūd boldılar, kıştururlar kelimelerini orunlarındın (3) taķı ayturlar; işittük biz taķı yazduk, taķı işitgil (4) işittürülmedin taķı küygül bizge, büktürü yā tolğayu tilleri birle, taķı ‘ayb kılmak (5) dīn içinde. Taķı eger anlar aysalardı işittük taķı boyun südük, **[162a1]** taķı işitgil taķı küdgül bizge, bolğay erdi yaķşıraķ anlarğa, taķı rāstraķ. (2) Velī la‘net kıldı anlarını Tanğrı küfrleri birle, bitmesler (3) meger az.

N:47 Ey anlar kim birildiler kitābnı, (4) bitinğ ol nersege kim indürdük, rāstlağan ol nerseni kim sizinğ birle, mundın aşnu kim (5) kim yuysa miz yüzlerini, kıyarsa miz sonğları üze, **[162b1]** yā la‘net kılsa miz anlarını, neteg kim la‘net kılduk şenbelemek eyelerin. (2) Taķı erdi Tanğrınınğ işi kılnmış.

N:48 Haķīķat üze Tanğrı yarlıķamas kim (3) ortaķ koşulsa anğa, taķı yarlıķayur ol nerseni kim andın bisre turur kimge (4) tilese. Taķı kim ortaķ koşsa Tanğrığa kötürdi, yā çattı uluğ (5) yazuknı.

N:49 Körmedinğ mü anlarını kim arıurlar özlerini, **[163a1]** Tanğrı arığ kılar kimni tilese. Taķı küç kılnmaslar ħurmā çekürdeginiğ yippinçe.

N:50 (2) Baķğıl, neteg çatarlar Tanğrı üze yalğannı. (3) Taķı tap boldılar, yazuk açuk.

N:51 Körmedinğ mü anlarını kim (4) birildiler ülüş, kitābdın, biterler bütlerğa (5) taķı şeytānğa, taķı ayturlar anlarğa kim tandılar; **[163b1]** uş munlar könirek anlardın kim bittiler yol yanındın.

N:52 (2) Anlar anlar, kim sürdi anlarını Tanğrı. Taķı kimni kim sürse Tanğrı hergiz bulmağay sen (3) anğa yārīçi.

N:53 Olarğa mu ülüş bar, erklilikdin; ol oğurda (4) birmesler kişilerge, hurma çekürdeğiniñ çuqurınça.

N:54 Hased mü kılurlar (5) kişilerge, ol nerse üze kim birdi anlarğa Tanğrı, fazlındın; [164a1] birdük İbrāhīm kabīlesingä kitābnı taqı şerī‘atnı, taqı birdük anlarğa (2) mülk uluğ.

N:55 Anlardın kimersenı bitti anğa taqı anlardın (3) kimersenı yüz ewürdi andın. Taqı tap boldı tamuğ otluq yanındın.

N:56 (4) Haqıqat üze anlar kim küfr ketürdiler āyetlerimizğa, köydürgey miz anlarını (5) otğa. Tegme bir kez pişse terileri, tegşürdük anlarğa [164b1] teriler, andın öngin; tatsunlar üçün qınnı. (2) Haqıqat üze Tanğrı erdi yinğen, hikmetlig.

N:57 Taqı anlar kim (3) bittiler taqı kıldılar yaqşı işlerni; kigürgey miz anlarını (4) büstānlarğa, aqar astındın arıqlar, cāvidāneler (5) anıñ içinde ulaşu. Anlarğa anıñ içinde cüftler, arıq kılınmış. [165a1] Taqı kiwürgey miz anlarını köligegeleñ.

N:58 Haqıqat üze Tanğrı buyurur sizge (2) kim birsengiz emānetlerni eyesinge, taqı ol vaqtın kim (3) hūkm qılsañız haqlar arasında kim hūkm qılsañız (4) rāstlıq birle. Haqıqat üze Tanğrı ne yaqşı nerse ol kim ögütleyür sizni anıñ birle. (5) Haqıqat üze Tanğrı erdi işitgen, körgeñ.

N:59 Ey anlar kim [165b1] anlar kim bittiler; boyun sünğ Tanğrığa, taqı boyun sünğ yalawaçğa, (2) taqı iş eyeleringe sizdin sizdin. Eger tutışsañız (3) nerse içinde, qaytarıñ anı Tanğrıgā taqı yalawaçğa. Eger (4) biter ersenğiz Tanğrığa taqı sonğ küñge. Ol yaqşıraq, (5) taqı körklügrek ‘āqıbet yanındın.

N:60 Körmedinğ mü anlarğa kim, [166a1] ayturlar haqıqat üze anlar bittiler ol nersege kim indürüldi saña taqı ol nersege kim (2) indürüldi sindin aşnu. Tileyrler kim

hükme barışsalar (3) Ka‘b bin Eşref‘a ta‘ı buyuruldılar kim küfr ketürseler (4) an‘a. Ta‘ı tileyür İblis kim azdursa anlarını (5) yıra‘ azma‘.

N:61 Ta‘ı ol va‘tın ayıldı anlar‘a; keli‘ [166b1] ol nersege kim indürdi Tan‘rı, ta‘ı yalawa‘, kördün‘ münāfı‘larını, (2) yı‘ınurlar sindin yı‘ınma‘.

N:62 Neteg, ol va‘tın kim (3) tegdi anlar‘a teggen, ol nerse birle kim aşnu keçürdi eligleri; (4) andın son‘ keldiler san‘a, ant içerler; tilemedük meger (5) e‘gölük ta‘ı muvāfa‘at kemişmek.

N:63 Anlar anlar kim bilür Tan‘rı [167a1] anı kim kön‘ülleri içinde. Yüz ewürgöl anlardın ta‘ı ö‘ütlegil anlarını, (2) ta‘ı ay‘ıl anlar‘a özleri içinde yittiz söz.

N:64 Ta‘ı (3) ı‘madu‘ yalawa‘dın, meger boyun süsün üçün Tan‘rının‘ buyru‘ı birle. (4) Ta‘ı eger ha‘ı‘at üze anlar, ol va‘tın kim kü‘ kıldılar özlerine keldiler san‘a; ta‘ı yarlı‘ayu tilemeler (5) Tan‘rıdın, ta‘ı yarlı‘ayu tilese anlar‘a yalawa‘, bilgeyeler erdi [167b1] Tan‘rını tevbe ‘aböl kıl‘an, rahmet kıl‘an.

N:65 Anın‘ birle ant yādu kılur men bitmezler, (2) an‘a‘a tegrü kim kim ‘akem kılısalar sini, ol nerse içinde kim mu‘telif boldı aralarında, andın son‘ (3) bolmaslar özleri içinde darlık, andın kim hük‘ kıldın‘, (4) ta‘ı boyun süseler, boyun sümek.

N:66 Ta‘ı eger biz bitse erdük anlar üze (5) kim öldürün‘ özlerin‘izni, yā çıkın‘ sarāyların‘ızdın; [168a1] kılma‘aylar erdi, anı meger az anlardın. Ta‘ı eger ha‘ı‘at üze anlar (2) kılısalar erdi anı kim ö‘ütlenürler anın‘ birle, bol‘ay erdi bol‘ay erdi ya‘şıra‘ (3) ta‘ı kattı‘ra‘, tölendürmek yanındın.

N:67 Ta‘ı anda‘ erse, birgey erdük anlar‘a ‘atımızdın (4) ulu‘ şevāb.

N:68 Ta‘ı köndürgey erdük anlarını köni yol‘a köni.

N:69 (5) Taķı kim boyun süse Taŋrıǵa taķı yalawaçǵa, anlar [168b1] anlar birle kim eǵǵülük kıldı Taŋrı anlar üze, peygāmblerlerdin (2) taķı rāst sözlüǵlerdin taķı şehidlerdin taķı yaķşılardın. (3) Taķı körklüǵ boldı, anlar ķoldaş.

N:70 Ol fażl (4) Taŋrıdın. Taķı tap Taŋrı, bilgen.

N:71 Ey anlar kim (5) bittiler; tutuŋ ĵorķunķunĵuznı ya' nı ĵorķunĵ saķınıŋ taķı barıŋ öǵür öǵür, [169a1] taşķaru barıŋ ķamuǵ.

N:72 Taķı ĵaķıķat üze sizdin kimersenı kiķer. (2) Eger tegse sizge teggen, aydı; eǵǵülük kıldı (3) Taŋrı menim üze, ol vaķtın kim bolmadım anlar birle ĵāzır.

N:73 Taķı eger (4) tegse sizge eǵǵülük Taŋrıdın, ayǵay; tamām bolmaduķ (5) menĵizlig sizinĵ araŋǵızda taķı anıŋ arasında, dōstluķ; kāşķi men [169b1] bolsa erdim anlar birle, zafer bulsam uluǵ zafer bulmaķ.

N:74 Öldürüşsün (2) Taŋrı yolu içinde, anlar kim satarlar, yā satĵın alurlar yaķınraķ tiriĵlikni (3) āĵiret birle. Taķı kim kim uruşsa yolında (4) Taŋrı yolında taķı öldürölse yā yinĵse, birgey miz aŋǵa (5) uluǵ yanut.

N:75 Taķı ne turur sizge uruşmas siz yolında [170a1] Taŋrı yolında? Taķı zaif körölmişler erenlerdin taķı tışilerdin (2) taķı oǵlanlardın, anlar kim ayturlar; İdimiz, (3) çıķarĵıl bizni bu ķonumdın, küķ ķılĵan eyesi, (4) taķı ķılĵıl bizge ķatınĵdın dōst taķı ķılĵıl bizge (5) ķatınĵdın yāriķi.

N:76 Anlar kim bittiler, uruşurlar [170b1] Taŋrı yolında. Taķı anlar kim tandılar, uruşurlar (2) şeytān yolında, uruşunĵ İblis dōstları birle (3) ĵaķıķat üze İblisniŋ keydi erdi süst.

N:77 Körmediŋ mü (4) anlarǵa kim ayıldı anlarǵa; yıĵınĵ eligleriŋizni taķı peyveste ķılınĵ (5) namāznı taķı biriŋ zekātını. Ol vaķtın kim bitildi anlar üze [171a1] toķuş, ol

vaqtın bir ögür anlardın qorqarlar kişilerdin, (2) Tañgrınınğ qorqunçı menğizlig yā qatıgraq qorqunç yanındın taqı aydılar; İdimiz, (3) neme üçün bitidinğ biziñ üze toquşnı? Eger sonğ qoysa erdinğ bizni (4) yaqın vaqtğa tegi. Aygıl; dünyānıñ menfa‘ati az, (5) ol cihān yaqşırağ ol kimersege kim saqındı. Taqı küç qılınmaslar, [171b1] ħurmā çekirdeginiñ yipinçe.

N:78 Nerde kim bolsañız teggey sizge ölüm, (2) taqı eger bolsañız kötrülmüş berk yerler içinde. Taqı eger tegse anlarğa (3) eğgölük, ayturlar; bu Tañgrı qatındın. Taqı eger tegse anlarğa (4) yawuzluq, ayturlar, bu seninğ qatındın. Aygıl; kamuğ (5) Tañgrı qatındın. Ne turur bu erenlerge, uqmaqğa yawumaslar [172a1] sözni.

N:79 Taqı ne kim tegse sañğa eğgölükdin, Tañgrıdın. (2) taqı ne kim tegse sañğa yawuzluqdin, öziñdin. Taqı ıdduk sini (3) kişilerge yalawaç taqı tap Tañgrı tanuq.

N:80 Kim (4) boyun süse yalawaçqa, boyun südi Tañgrığa. Taqı kim yüz ewürse, (5) ıdmaduq sini anlar üze saqçı.

N:81 Taqı ayturlar; [172b1] boyun sümek. Qayu vaqtın çıqsalar qatınğdin, tedbir qıldı bir ögür (2) anlardın, andın öñinni kim aytursun. Taqı Tañgrı bitiyür anı kim (3) tedbir qılurlar. Yüz ewürgül anlardın taqı tevekkül qılğıl Tañgrı üze, (4) taqı tap Tañgrı vekillikge.

N:82 Endişe qılmaslar mu Qur‘ān‘nı? (5) Taqı eger bolsa erdi Tañgrınınğ öñini yanındın, bulğaylar erdi anıñ içinde [173a1] üküş ħilāf.

N:83 Taqı ol vaqtın kim keldi anlarğa iş qurtulmaqdin, (2) yā qorqunçdın yaydılar anı. Taqı eger qaytarsalar erdi anı (3) yalawaç tapa taqı iş eyeleri tapa anlardın, bilgey erdi anı (4) çıkarurlar anı anlardın. Taqı eger bolmasa erdi Tañgrınınğ artuqını eğgölüki siziñ üze, (5) taqı raħmeti, uyğay erdinğiz İblisge, meger az.

N:84 [173b1] Uruşğul Tanğrı yolında teklîf kılınmas sen, meger özünğni. (2) Tağı yöndürgül bitgenlerni, bolğay kim kim yığğay (3) anlarınğ küçelikin tandılar. Tağı Tanğrı qatığraq turur küçeylik yanındın (4) tağı qatığraq qınamaq yanındın.

N:85 Kim şefâ‘ at kılsa körklüg şefâ‘ at (5) körklüg, bolğay anğa ülüş andın. Tağı kim [174a1] şefâ‘ at kılsa yawuz şefâ‘ at yawuz, bolğay anğa ülüş andın. (2) Tağı erdi Tanğrı tegme bir nerse üze saqçı.

N:86 Tağı kayu vaqtın kim selām kılınsanğız (3) selām birle, selām kılınğ yaşıraq birle andın yā kaytarınğ anı. (4) Haqıqat üze Tanğrı erdi tegme bir nerse üze saqış kılğan.

N:87 Tanğrı, yoq İdi (5) meger. Tanğrı yığğay sizni qopmaq küniñge, [174b1] yoq şekk anınğ içinde. Tağı kim turur rāstraq Tanğrıdın, söz yanındın.

N:88 (2) Ne turur sizge münāfıqlar içinde, iki ögür? Tağı Tanğrı (3) red kıldı anlarını, anınğ birle qağğandılar. Tileyür mü siz kim köndürsenğiz (4) ol kimersen kim azdurdı Tanğrı? Tağı kimni kim azdursa Tanğrı, bulmağay sen anğa (5) yol.

N:89 Ārzūladılar eger küfr ketürsenğiz, neteg kim küfr ketürdiler, [175a1] tağı bolsanğız tenğ. Tutunmanğ anlardın dōstlar, (2) ançağa tegrü kim hicret kılğaylar Tanğrı yolında. Eger i‘ rāz kılsalar (3) tutunğ anlarını tağı öldürünğ anlarını, qayda kim bulsanğız anlarını. (4) Tağı tutunmanğ anlardın dōst, tağı yārīci.

N:90 Meger anlar kim (5) ulaşırlar kişilerge kim aranğızda tağı aralarında ‘ahd bar, [175b1] keldiler sizge, tar boldı köküsleri (2) kim uruşsalar sizinğ birle, yā uruşsalar erenleri birle. Tağı eger (3) tilese Tanğrı muşallat kılğay erdi anlarını sizinğ üze, tağı toquşğaylar erdi sizinğ birle. (4) Tağı eger saqlınsalar sizdın, ya‘ nī bölünseler tağı toquşmasalar sizinğ birle, tağı kemişseler sizinğ tapa (5) boyun sümekni, kılmadı Tanğrı sizge, anlarınğ üze yol.

N:91 [176a1] Bulğay siz önginlerni, tileyürler kim (2) kırtulsalar sizdin taķı kırtulsalar kavmlarındın. Tegme bir kez kim kaytarıldılar (3) müsülmānlarnıñ toķuş kıılmaķıñğa, ewrıldiler anıñ içinde. Eger saçılmasalar sizdin (4) taķı kemişmeseler sizinģ tapa illeşmekni taķı yığmasalar eliglerini, (5) tutuñ anlarını taķı öldürüñ anlarını, ķayda kim bulduñguz anlarını. **[176b1]** Taķı anlar kılduķ sizge anlar üze ĥuccet (2) aķuķ.

N:92 Taķı bolmadı bitgenge kim öldürse bitgenni, meger (3) yañgılıp. Taķı kim kim öldürse bitgenni yañgılıp, āzād kıldı (4) bir mü'minni taķı ısparlanmıģ diyet, mīrās ĥāreleriñge, meger kim (5) şadaķa kılsalar. Taķı eger bolsa kışilerdin düşmen sizge, **[177a1]** taķı ol bitgen, bir mü'minniñ āzād kıılmaķı. (2) Taķı eger bolsa erenlerdin arañgızda taķı aralarında 'ahd (3) teslim kıılınmıģ diyet, mīrās ĥāreleriñge āzād kıldı (4) bir mü'minni kim bolmasa ulaş iki aynıñ rūze tutmaķı (5) hemişe tevbe ķabūl kıılmaķ Tanğrındın. Taķı erdi Tanğrı bilgen, **[177b1]** ĥikmet birle iş kıılğan.

N:93 Taķı kim öldürse mü'minni uğrayu, yanutı (2) tamuğ cāvidāne anıñ içinde. Taķı öfke kıldı Tanğrı anıñ üze taķı sürdi anı (3) taķı anuķ kııldı anğa uluğ kıın.

N:94 Ey anlar kim bittiler; (4) ķayu vaķtın kim yüriseñgiz Tanğrı yolında biliñ. Taķı (5) aymañ ol kimersege kim kemişdi sizinģ tapa selāmı; ermes sen bitgen. **[178a1]** İsteyür siz yaķınraķ tiriglikniñ fā'idesin, Tanğrı ķatında (2) üküş ģanımetler. Anıñ menğizlig erdiñgiz aşnudın, (3) eğgülık kıldı Tanğrı sizinģ üze, biliñ. Ĥaķıķat üze Tanğrı, erdi ol nerseni kim kıılır siz (4) bilgen.

N:95 Berāber bolmas oldurğanlar bitgenlerdin, (5) ziyān eyeleriniñ öñgini; taķı toķuş kıılğanlar Tanğrı yolu **[178b1]** yolu <içinde>, mālaları birle taķı tenleri birle. Arturdı Tanğrı toķuş kıılğanlarını, (2) mālaları birle, taķı tenleri birle olturğanlar üze, mertebeler. (3) Taķı tegme birge va'ad kıldı Tanğrı körklügrekini. Taķı arturdı Tanğrı toķuş kıılğanlarını, (4) olturğanlar üze uluğ yanut.

N:96 Mertebeler andın, (5) taķı yarlıkamaķ taķı raĥmet kıılmaķ. Taķı erdi Tanğrı yarlıkāğan, **[179a1]** raĥmet kıılğan.

N:97 Hākīkat üze anlar kim öldürdiler anlarını ferīşteler, özleriniñ (2) küç kılğanları hālinde, aydılar; ne iş içinde erdiñgiz? Aydılar; erdük (3) zaīf körülmişler yerde. Aydılar; ermedi mü aydılar; erdük (4) Tanğrınıñ yeri kiñ kim hicret kılsañız anıñ içinde? Anlar, (5) sığınu yerleri tamuğ taķı yawuz boldı yangı yer.

N:98 Meger zaīf körülmişler [179b1] erenlerdin, taķı tişilerdin, taķı oğlanlardın yarağları yitmes (2) hīlege taķı könülmezler yolğa.

N:99 Anlar bolğay kim (3) Tanğrı kim ‘afv kılsa anlardın. Taķı erdi tap Tanğrı keçürgen, yarlıkağan.

N:100 (4) Taķı kim kim hicret kılsa Tanğrı yolında bulğay yerde (5) hicret kılgu yer köp, taķı kiñlik. Taķı kim kim çıksa [180a1] ewindin, hicret kılığlı bolup Tanğrı tapa taķı yalawaçı tapa; andın sonğra tegse ańga (2) ölüm, tüşti, ya‘nī vācib boldı yanutı Tanğrı üze. Taķı erdi Tanğrı (3) yarlıkağan, rahmet kılğan.

N:101 Taķı ol vaktın kim yürüsenğiz yerde, (4) yok sizinğ üze yazuķ kim kısga kılsañız namāzdın, (5) eger qorqsañız kim öldürse sizni anlar kim tandılar. Hākīkat üze kāfirler, [180b1] erdiler sizge açuķ düşmenler.

N:102 Taķı ol vaktın kim bolsañg anlar içinde (2) taķı ikāmet kılsañg anlarğa namāznı, qopsun bir ögür anlardın (3) seninğ birle taķı alsunlar sāzlarını. Qayı vaktın kim secde kılsalar, (4) bolsunlar sonğuzdın. Taķı kelsün bir ögür (5) öñgin kim namāz kılmayın tururlar, namāz kılsunlar seninğ birle; taķı alsunlar [181a1] qorğunçlarını, taķı sāzlarını. Ārzūladı anlar kim küfr ketürdiler, (2) eger ġāfil bolsañız sāzlarınğızdın metā‘larınğızdın; taķı meyl kılsalar (3) sizinğ üze, bir qışmaķ. Taķı yok yazuķ sizinğ üze, (4) eger bolsa sizinğ birle āzār ya‘nī ziyān yağmurdın, yā bolsañız (5) sökeller kim qoysañız sāzlarınğıznı; taķı alıñg ya‘nī saķlañg [181b1] qorğunçunğuznı. Hākīkat üze Tanğrı anuķ kılındı kāfirlerğa, hıār kılğan (2) qın.

N:103 Taķı ol vaķtın kim ötedinġiz namāznı, yād kılınġ (3) Tanġrını, öre turup taķı oturup taķı taķı yanlarınġız üze. (4) Ol vaķtın kim qarār kıldınġız, qaŗa kılınġ namāznı. Haķıķat üze (5) namāz erdi bitgenler üze vaķtı belġülüg kıılınmıŗ kitāb.

N:104 [182a1] Taķı süstlük kıılmanġ erenlerninġ istemeki içinde. Eger iġlenür (2) ersenġiz, haķıķat üze anlar iġlenürler, neteg kim iġlenür siz. (3) Taķı umanur siz Tanġrıdın anı kim umanmaslar. Taķı erdi (4) Tanġrı bilgen, ġikmet birle iŗ kıılġan.

N:105 Biz indürdük seninġ tapa kitābnı, (5) haķ birle; munġ üçün kim ġükm kıılmanġız ġalkılar arasında, anınġ birle kim körküzdi sanġa ya' nı bildürdi Tanġrı. [182b1] Taķı bolmaġıl, ġıyānet kıılġanlarġa ġuŗūmet kıılġan.

N:106 Taķı yarlıķayu tilegil (2) Tanġrıġa. Haķıķat üze Tanġrı erdi yarlıķaġan, raġmet kıılġan.

N:107 Taķı cedel kıılıŗmaġıl (3) anlardın kim ġıyānet kıılurlar özleringe. Haķıķat üze Tanġrı süwmes (4) ol kimersen kim ġıyānet kıılġan, yazuķ kıılġan.

N:108 Örtükürler ġalkılarınđın (5) taķı örtülmezler Tanġrıdın. Taķı ol anlar birle, ol vaķtın kim [183a1] tedbir kıılurlar anı kim ġoŗnūd bolmas, sözdin. Taķı erdi (2) Tanġrı, anı kim kıılurlar, kıapsaġan.

N:109 Uŗ siz erenler uŗ bu erenler, (3) cedel kıılıŗtınġız anlardın, yaķınraķ tiriglik içinde. (4) Kim cedel kıılır Tanġrı birle anlardın, kııyāmet kün; yā kim (5) bolur anlar üze saķlaġan.

N:110 Taķı kim kıılsa yawuzluķnı, [183b1] yā küç kıılsa özinġe, andın sonġ yarlıķayu tilese Tanġrıġa; bulġay Tanġrı (2) yarlıķaġan, raġmet kıılġan.

N:111 Taķı kim kıazġansa yazuķını haķıķat üze (3) kıazġanur anı özi üze taķı erdi Tanġrı bilgen, ġikmet birle iŗ kıılġan.

N:112 (4) Taķı kim ķazķansa kiķinē yazuķnı, yā uluē yazuķnı, andın sonē atsa anınē birle (5) bızārnı, kōtūrdi būhtānnı āşkārā yazuķnı.

N:113 [184a1] Taķı eger bolmasa erdi Tanēgrı faēlı seninē üze taķı raķmeti, uğraēay erdi (2) bir öēür anlardın kim azdursalar sini. Taķı azdurmaslar meger (3) özlerini taķı ziyān tegürmesler saēga nersedin. Taķı indürdi (4) Tanēgrı seninē üze kitābnı ĥikmetni, taķı öēretti saēga (5) anı kim bilmes erdinē. Taķı erdi Tanēgrınınē faēlı seninē üze [184b1] uluē.

N:114 Yok ĥayr üküē içinde, rāzlarındın, (2) meger ol kimerse kim buyurdı şadaķa birle, yā eēēülük birle, yā onēarmaē birle (3) kiēiler arasında. Taķı kim ķılsa anı ĥōēnūdluķın isteyü (4) Tanēgrınınē birgey miz aēga şevāb uluē.

N:115 Taķı kim kim (5) ĥılāf ķılsa yalawaēķa, mundın sonē kim bilgürdi aēga kōni yol, [185a1] taķı uysa bitgenlerninē yolınınē önēininē, ķoyu birgey miz anı aēga kim (2) dōst tuttı anı taķı köydürgey miz anı tamuēķa. Taķı yawuz boldı yangü yer.

N:116 Ĥaķıķat üze (3) Tanēgrı yarlıķamas ortak ķoşulsa aēga, taķı yarlıķayur anı kim (4) andın bisre, kimge tilese. Taķı kim ortak ķoşsa Tanēgrıēa, azdı (5) yırāk azmaē.

N:117 Ündemesler andın bisre, meger [185b1] tişilerni taķı ündemesler meger boynaēu İblisni.

N:118 (2) La'net ķıldı anı Tanēgrı. Taķı aydı; tutunēay men ķullarınēdın (3) ol vaķtın kesilmiē.

N:119 Taķı azdurēay men anlarnı, taķı umandurgey men anlarnı. (4) Taķı buyurēay men anlarnı taķı kemiēgeyler tiwelerninē ķulaēlarını. (5) Buyurēay men anlarnı, aynatēaylar Tanēgrınınē ĥalkın. Taķı kim [186a1] tutunsa İblisni dōst, Tanēgrıdın bisre, ziyān (2) ķıldı, açuē ziyān.

N:120 Va‘ de kılur anlarğa, taķı umandurur anlarını. (3) Taķı va‘ de kılmas anlarğa İblīs, meger arşıkturmaknı.

N:121 Anlar, (4) sığınu yerleri tamuğ. Taķı bulmaslar andın (5) kurtulgu yer.

N:122 Taķı anlar kim bittiler taķı kıldılar eđgu işlerni, [186b1] kiwürgey miz anlarını büstānlarğa, aķar astındın (2) arıķlar, cāvidāneler anıñ içinde ulaşı. Tanğrınıñ va‘ de kılmaķı tölenmek. (3) Taķı kim rāstraķ Tanğrıdın, söz yanındın?

N:123 Ermes sizin uvinçlarınğız (4) taķı kitāb eyeleriniñ uvinçları ermes. Kim kılsa yawuzluķnı, cezā birilgey (5) anıñ birle, taķı bulmağay anğa Tanğrıdın bisre dōst taķı yārīçi.

N:124 [187a1] Taķı kim kılsa eğgu işlerdin, erkekdin (2) yā tişidin, taķı ol bitgen, anlar kirürler (3) uçmaķķa taķı küç kıılınmaslar naķırçe.

N:125 Taķı kim körklügrek (4) dīn yanındın, ol kimersedin kim hālis kıldı özini Tanğrığa, taķı ol körklüglük kılgan, (5) taķı uydı İbrāhīm dīniñge, rāst müsülmān? Taķı tuttı Tanğrı [187b1] İbrāhīmni dōst.

N:126 Taķı Tanğrığa ne kim kökler içinde (2) taķı ne kim yer içinde. Taķı erdi Tanğrı tegme bir nerseni kapsağan.

N:127 (3) Taķı cevāb tileyürler sindin, tişiler içinde, aygıl; Tanğrı cevāb birür sizge (4) anlarınğ içinde; taķı ol kim okınur sizin üze kitāb içinde, (5) tişilerniñ yetimleri içinde, anlar kim birmes siz anlar kim anı kim bitindi [188a1] anlarğa, taķı rağbet kılur siz kim nikāh kılsañğız anlarını taķı za‘ if körülmüşler, (2) oğlanlardın taķı kim kopsañğız öksüzler üçün, tüzlük birle. (3) Taķı neni kim kılsañğız eğgülükdin, haķıķat üze Tanğrı erdi anı bilgen.

N:128 (4) Taķı eger tişi, qorķsa cūftindin yırāķ bolmaķ yanındın, (5) yüz ewürmek yanındın, yok yazuķ ol ikegu üze kim onğarsalar ikisi arasında, [188b1] onğarmaķ. Taķı

oňgarmak yahşıraq. Taqı hāzır kılındı nefsler baḥıl<lıkını>. (2) Taqı eger körklüglük kılsaňız taqı saķınsaňız, ḥaķıķat üze Taňgrı erdi anı kim (3) kılur siz bilgen.

N:129 Taqı unamağay siz kim tüzlük kılsaňız (4) tişiler arasında, taqı eger suķluk kılsaňız. Kışmaňız kışmaq (5)-nıñ kamuğını kim qođsaňız asılmış menğizlig. Taqı eger oňgarsaňız, [189a1] taqı saķınsaňız, ḥaķıķat üze Taňgrı erdi yarlıқаған, raḥmet kılğan.

N:130 Taqı eger (2) ayrışsalar, bayıtğay Taňgrı tegme birni, baylıқındın. Taqı erdi (3) Taňgrı bay, ḥikmetlig.

N:131 Taqı Taňgrığa ne kim kökler içinde, (4) taqı ne kim yer içinde. Taqı vaşıyyet kılduķ anlarğa kim (5) birildiler kitābnı, aşınuğızdın, taqı sizge [189b1] kim saķınıñ Taňgrıdın. Taqı eger küfr ketürsenğiz, ḥaķıķat üze Taňgrığa, ne kim kökler içinde (2) taqı ol nerse kim yer içinde. Erdi Taňgrı bay, öğülmış.

N:132 Taqı Taňgrığa turur ol nerse kim kökler içinde taqı ol nerse kim yer içinde. Taqı tap Taňgrı, saķlağan.

N:133 Eger (3) eger tilese iletgey sizni, ey kişiler; taqı kelgey öñginler birle. (4) Taqı erdi Taňgrı anıñ üze yarağlığ.

N:134 Kim tileyür erse (5) dünyā yanutını, Taňgrı қatında dünyānıñ yanutı [190a1] taqı āḥiret yanutı. Taqı erdi Taňgrı işitgen, körgen.

N:135 (2) Ey anlar kim bittiler; boluñ qopğanlar ‘adl birle, (3) tanuqlar Taňgrığa; taqı eger özlerinğiz üze, yā ata ana üze, (4) taqı yaқınraqlar üze; eger bolsa bay, yā dervīş; (5) Taňgrı yaқınraq ol ikisinge. Taqı uymanğlar tilekge kim tüzlük kılsaňız. [190b1] Taqı eger бүктürsenğiz, yā yüz ewürsenğiz, ḥaķıķat üze Taňgrı, erdi anı kim (2) kılur siz bilgen.

N:136 Ey anlar kim bittiler; bitinġ (3) Tanġrıġa, taķı yalawaçınġa, taķı ol kitābge kim indürdi (4) yalawaçı üze taķı ol kitābġa kim indürüldi aşnudin. Taķı kim küfr ketürse (5) Tanġrıġa, taķı feriştelerinġe, taķı kitāblarinġe, taķı yalawaçlarınġa, taķı kıyāmet künge; [191a1] azdı yırak azmak.

N:137 Haķıķat üze anlar kim bittiler, (2) andın sonġ küfr ketürdiler, andın sonġ bittiler, andın sonġ küfr ketürdiler, andın sonġra (3) arturdılar küfrni; bolmadı Tanġrı, kim yarlıķasa anlarını (4) taķı köndürse anlarını, yolġa.

N:138 Müjde birgil münāfıķlarġa, (5) mununġ birle kim anlarġa iglig kın.

N:139 Anlar kim tutarlar [191b1] kāfirlerni dōstlar, mü'minlerdin bisre, (2) isteyürler mü anlarınġ katında 'azizlikni? Haķıķat üze āzizlik Tanġrıġa (3) ķamuġ.

N:140 Taķı indürdi sizinġ üze kitāb içinde (4) kim ol vaķtın kim işitingiz Tanġrınınġ āyetleri, küfr ketürölür anġa taķı maşhara kılinur anġa, (5) olturmanġız anlar birle, ançaġa tegrü kim kirseler andın önġin sözge. [192a1] Haķıķat üze siz, ol oġurda anlarınġ menġizlig. Haķıķat üze Tanġrı münāfıķlar (2)-nınġ yıġanı, taķı kāfirlerninġ, tamuġ içinde ķamuġnı.

N:141 (3) Anlar kim küyerler sizinġ birle eger bolsa sizge açmak ya'nī zafer (4) Tanġrıdın, aydılar; ermedük mü siz birle? Taķı eger bolsa (5) kāfirlerġa ülüş, aydılar; yinġmedük mü [192b1] sizinġ üze ya'nī taķı yıġmaduk mu sizni mü'minlerdin? Taķı Tanġrı (2) hüküm kıılır aranġızda kıyāmet kün. Taķı kıılmaġay (3) Tanġrı kāfirlerġa, mü'minler üze yol.

N:142 Haķıķat üze (4) münāfıķlar, aldaġanlarınġ 'amelin kıılurlar taķı ol aldaşmakda yinġgenning 'amelin kıılġan turur. (5) Taķı ol vaķtın kim ķoptılar namāz tapa, ķoptılar kāhiller, körküzürler [193a1] kışilerge taķı yād kıılmaslar Tanġrını meger az.

N:143 Mütereddidler (2) anıñ arasında, ermes munlar tapa tağı ermes anlar tapa. Tağı kimni azdursa (3) Tañrı, bulmağay sen aña yol.

N:144 Ey anlar kim bittiler; (4) tutunmañ kâfirlerini dōstlar, mü'minler (5)-din bisre. Tileyür mü siz kim kılsañız Tañrığa, sizinñ üze **[193b1]** açuq hücet.

N:145 Haqıqat üze münâfıqlar astın (2) tabağ içinde, otdın. Tağı bulmağay sen anlarğa yārīçi.

N:146 (3) Meger anlar kim tevbe kıldılar tağı oñgardılar tağı yapuštılar Tañrığa (4) tağı hâliş kıldılar dīnlerini Tañrığa, anlar mü'minler birle. (5) Tağı birgey Tañrı mü'minlerğa uluğ şevāb.

N:147 **[194a1]** Ne kılur Tañrı kınıñız birle? Eger şükr kılsañız tağı bitsenñiz (2) tağı erdi Tañrı şevāb birgen, bilgen.

N:148 Süwmez Tañrı ün kötörmekni (3) körksüz birle, sözdin, meger ol kimerse kim küç kılındı. Tağı erdi Tañrı (4) işitgen, bilgen.

N:149 Eger āşkārā kılsañız yaḥşılıqnı, örtseñiz anı (5) keçürseñiz yawuzlukdın, haqıqat üze Tañrı erdi 'afv kılğan, yarağlığ.

N:150 **[194b1]** Haqıqat üze anlar kim küfr ketürürler Tañrığa tağı yalawaçlarınğa, tağı tileyürler (2) kim ayırt kemişseler Tañrı arasında tağı yalawaçları arasında. Tağı ayturlar;(3) biter miz päreğa tağı küfr ketürür miz päreğa. (4) Tağı tileyürler kim tutsalar anıñ arasında (5) yol.

N:151 Anlar anlar kâfirler, rāst. Tağı anuq kılduq **[195a1]** kâfirlerğa kın ħ'ār kılğan.

N:152 Taķı anlar kim bittiler (2) Tanğrığa taķı yalawaçlarıñğa, ayırt kemişmediler biri arasında, (3) anlar, birgey miz anlarğa şevâblarını. Taķı erdi (4) Tanğrı yarlıkağan, raķmet kılğan.

N:153 Tileyürler sindin kitāb eyeleri (5) kim indürseñg anlar üze kitāb, kökdin. Tilediler [195b1] Mūsā’dın uluğraķını andın, aydılar; körküzgöl bizge Tanğrını; (2) āşkārā. Taķı tuttı anlarını yaşın, küç kılmaķları birle. (3) Andın soñg tutundılar buzağunı, mundın soñg kim keldi anlarğa açuķ ħüccetler. (4) Taķı ‘afv kılduķ, keçürdük andın. Taķı birdük Mūsāğa erklig bolmaķ (5) açuķ.

N:154 Taķı kötürdük anlarınğ üze Tūrını, ‘ahdleri birle, [196a1] taķı ayduķ anlarğa; kiriñg ħapuğķa tönğüdüp yā eglip. Taķı ayduķ (2) anlarğa; ħaddin keçmeñg, Şenbelemek içinde taķı alduķ anlardın (3) ‘ahd irig.

N:155 Bozmaķları birle ‘ahdlerini, (4) taķı küfr ketürmekleri birle Tanğrınınğ ayetleringe, taķı öltürmekleri birle peygāمبرlerni, (5) ħağdın önğin, birle taķı aymaķları birle; “könğüllerimiz örtüglüg”; Tanğrı [196b1] anıñ üze küfrleri birle, bitmesler meger (2) az.

N:156 Taķı küfrleri birle, taķı ayduķları birle Meryem üze (3) bühtān uluğ.

N:157* Taķı aymaķları birle; biz öldürdük ‘İsā’nı, (4) Meryem oğlı ‘İsā’nı Tanğrınınğ yalawaçı. Taķı öldürmediler anı (5) asmadılar anı, velī oĥşatıldı anlarğa. Taķı ħaķıķat üze anlar kim...

3.1.4. Mâide Suresi

M:*60 [197a1] ...anıñ üze, taķı kıldı anlardın biçinler taķı tonğuzlar (2) taķı ħulluķ kıldı şeytānğa. Anlar yawuzraķ orun sınğar yanındın (3) taķı azğunraķ yolınğ tüzindin.

M:61 Taqı ol vaqtın kim keldiler sizge, (4) aydılar; bittük. Taqı kirdiler küfr birle taqı (5) anlar çıktılar anıñg birle. Taqı Tañgrı bilgenrek ol nerseni kim erdiler [197b1] örterler.

M:62 Körer sen üküşni anlardın, iwerler (2) yazuq içinde taqı ħaddın keçmek içinde, taqı yimekleri içinde ħarām. (3) Neme yawuz ol kim erdiler qılurlar.

M:63 Eger yığmasa erdi anlarını, (4) İdige nispetligler taqı dānişmendler, aymaqlarındın (5) yazuqnı, taqı yimeklerindin ħarāmını. Neme yawuz ol kim erdiler [198a1] qılurlar.

M:64 Taqı aydı Cuhūdlar; Tañgrınıñ eligi (2) bağığ. Bağlandı eligleri taqı la‘net qılındılar anıñg birle kim aydılar; (3) iki eligi yayılmışlar, ħarc qılur neteg tilese. (4) Taqı arturgay üküşge anlardın, ol nerse kim indürüldi Tañgrı tapa (5) İdiniğizdin, yazuq içinde ħaddın keçmekni taqı kāfir bolmaqnı. Taqı kemiştük [198b1] aralarında düşmenlikni taqı yigrenmekni, qıyāmetğa (2) tegrü. Tegme bir kez kim yandurdılar otnı, toquşğa; (3) söndürdi anı Tañgrı. Taqı sa‘y qılurlar yer içinde fesād üçün, (4) taqı Tañgrı süwmez fesād qılğanlarını.

M:65 Taqı eger <kitāb eyeleri>³⁴ (5) bitseler taqı saqınsalar, kitergey erdük anlardın [199a1] yawuzluqların, taqı kiwürgey erdük anlarını ni‘metlerniñ (2) büstānlarıña.

M:66 Taqı eger ħaqıqat üze anlar qopğarsalar Tevrātnı (3) taqı İncilni, taqı ol nerseni kim indürüldi anlarınığ tapa anlarınığ İdisindin; (4) yigeyler erdi üstünlerindin taqı adaqları astındın. (5) Anlardın bir öğür, ota çalığ taqı üküş anlardın, [199b1] yawuz boldı anı kim qılurlar.

M:67 Ey yalawaç; tegürgül ol nerseni kim indürüldi (2) seniñ tapa, İdiniğdin. Taqı eger qılmasañg, tegürmediñ (3) risāletini. Taqı Tañgrı saqlayur seni kişilerdin. ħaqıqat üze (4) Tañgrı köndürmes küfr ketürgen erenlerni.

³⁴ Ehli kitap kısmı tercüme edilmemiştir.

M:68 Aygıl; ey kitab (5) eyeleri; ermez siz nerse üze, ançağa teg kim qopğarsanğız Tevratnı [200a1] taqı İncilni, taqı anı kim indürüldi sizge İdinğizdin. Taqı arturgay (2) üküşge anlardın ol kim indürüldi İdinğdin (seninğ tapa)³⁵ haddin keçmek taqı kâfirlik. (3) Qadğurmağıl küfr ketürgenler üze.

M:69 Haqıkat anlar kim (4) bittiler taqı anlar kim Cuhüd boldılar taqı dindin çıqğanlar taqı Tersālar; (5) kim kim bitse Tanğrığa taqı kıyāmet künge, taqı kılsa edğü işni, [200b1] yok yok qorqunç anlarınğ üze taqı anlar qadğurmaslar.

M:70 (2) Alduq Ya' qub oğullarınınğ 'ahdin taqı ıdtuq anlar tapa (3) yalawaçlar. Tegme bir kez kim keldi anlarğa yalawaç, ol nerse birle kim süwmez (4) nefsleri; bir öğürni yalganka nisbet kıldılar, taqı bir öğürni öldürürler.

M:71 (5) Taqı sizdiler kim bolmasa fitne, közsiz boldılar (6) taqı sağır boldılar. Andın sonğ qabul kıldı Tanğrı anlar üze. Andın sonğ közsüz boldılar taqı sağır boldılar [201a1] üküş anlardın. Taqı Tanğrı körgen kılırlar.

M:72 Haqıkat üze (2) küfr ketürdi anlar kim aydılar; haqıkat üze Tanğrı ol Meryem oğlu (3) 'isā. Taqı aydı İsa; "ey Ya' qub oğulları; qulluq kılinğ (4) Tanğrığa, benim İdim taqı sizinğ İdinğizge". Haqıkat üze ol kim kim ortak qoşsa Tanğrığa, (5) harām kıldı Tanğrı anınğ üze uçmaqnı, taqı sığınğ yeri anınğ ot. [201b1] Taqı yok küç kılganlarğa yārī birgenlerdin.

M:73 Küfr ketürdi anlar kim (2) aydılar; haqıkat üze Tanğrı üçnünğ üçünçisi. Taqı yok tapunğudın, meger Tanğrı (3) bir. Taqı eger yıılmasalar ol nersedin kim ayturlar; sıkāğay (4) anlarğa kim küfr ketürdiler anlardın, qın iglig.

M:74 Qaytmaslar mu (5) Tanğrı tapa taqı yarlıqayu tilemes mü andın? Taqı Tanğrı yarlıqağan, rahmet kılgan.

³⁵ Tercümeğe göre burada yer alması gerekir. Yazmada sayfa dışında verilmiştir.

M:75 [202a1] Ermes Meryem oğlu ʿīsā, meger yalawaç, haqîkat (2) keçti andın aşnu yalawaçlar. Taqı anası rāstlağan, (3) erdiler yiyürler taʿāmnı. Baqğıl, neteg beyān qılur miz anlarğa (4) anlarğa āyetlerni, andın sonğ baqğıl neteg ewrülürler.

M:76 Ayğıl; (5) qulluq mu qılursuz Tanğrıdın bisre, ol nersege kim erklig bolmas sizge [202b1] ziyān taqı asıg? Taqı Tanğrı ol işitgen, bilgen.

M:77 (2) Ayğıl; ey kitāb eyeleri; haddin keçmenğ dīniñiz içinde, (3) haqdın öñgin. Taqı uymanğ kişilerniñ hevālarınğa, azdılar (4) üküşni taqı azdılar aşnudın. Taqı azdurdılar yolnuñ tüzniñni.

M:78 Laʿnet qılındı (5) anlarğa kim küfr ketürdiler, Yaʿqūb oğullarındın; Dāvud [203a1] tili üze taqı Meryem oğlu ʿīsānıñ. Ol, (2) ol nerse birle kim yazdılar taqı erdiler haddin keçerler.

M:79 (3) Erdiler yıgılınmaslar yaʿnī biribirin yıgmaslar körksüz işdin, qılurlar anı. Neme yawuz anı kim (4) qılur erdiler.

M:80 Körer sen üküşni anlardın, dōst tutarlar (5) anlarını kim küfr ketürdiler neme yawuz ol kim aşnu keçürdi anlarğa özleri kim [203b1] öwke qıldı Tanğrı anlarınğ üze. Taqı qın içinde anlar cāvidāneler.

M:81 (2) Taqı eger bolsalar erdi biterler, Tanğrığa taqı peygamberğa; taqı ol nersege kim indürüldi (3) anıñ tapa, tutmağaylar erdi anlarını dōstlar. Taqı ançası bar üküş (4) anlardın, buyruqdın çıqğanlar.

M:82 Bulğay siz yaʿnī bilgey siz kişilerde qatıgraqı (5) düşmenlik yanındın, bittiler Cuhūdlar taqı anlar kim ortak qoştılar. [204a1] Taqı bilgey siz yawuqraqlarını, dōstluk yanındın, anlarğa kim bittiler, (2) anlar kim aydılar; biz Tersālar. Ol, munuñ birle kim anlardın (3) dānişmendler bar taqı zāhidler bar, taqı haqîkat üze anlar uluğsınmazlar.

M:83 (4) Taķı ol vaķtın kim işittiler indürüldi yalawaç tapa, körer sin (5) közlerini, tökilür yaşıdın, ol nersedin kim bildiler [204b1] haķdın. Ayturlar; İdimiz, bittük, bitigil bizni (2) tanuķlar birle.

M:84 Taķı ne turur bizge, bitmez miz Tanğrıǵa, (3) taķı ol nersege kim keldi bizge haķķdın; taķı ıama^ç tutar miz kiwürse bizni (4) İdimiz, eğgölük kılğan erenler birle.

M:85 Şevab birdi anlarǵa Tanğrı, (5) ol nerse birle kim aydılar; büstānlar aķar astındın arıķlar [205a1] cāvidāneler anıñ içinde. Taķı ol eğgölük kılğanlarınñ yanutı turur.

M:86 (2) Taķı anlar kim küfr ketürdiler, taķı yalğanķa nisbet kıldılar ayetlerimizni.³⁶ Anlar (3) tamuğ eyeleri turur.

M:87 Ey anlar kim bittiler; ģarām kılmanğ (4) ol nerseniñ arıǵlarını ģelāl kıldı Tanğrı sizge. Taķı ģaddin keçmēñ, (5) ģaķıķat üze Tanğrı süwmez ģaddin keçgenlerni.

M:88 Taķı yinğ andın kim [205b1] rüzı kıldı sizge Tanğrı, ģelāl, arıǵ. Taķı saķınınğ Tanğrıdın, (2) ol kim siz anğ bitgenler.

M:89 Tutmaz sizni (3) Tanğrı sanğ kirmegen birle antlarınğız içinde, taķı ançası bar tutar sizni (4) ol nerse birle kim baǵladınğız antlarını. Anıñ kefareti ıa^çām (5) on miskininiñ yitürmeki, ol nerseniñ ortaraķı birle kim yitürür siz [206a1] ģaş kişilerinğizge yā tonları, yā boyunnuñ āzād kılmaķı. (2) Kim bulmasa üç künnünğ rüze tutmaķı. (3) Ol antlarınğızınñ kefareti, ol vaķtın kim ant içtinğiz. (4) Taķı saķlanğ antlarınğızın. Anıñ menğizlig beyān kılur (5) Tanğrı sizge āyetlerini, bolğay kim siz şükr kılğay siz.

M:90 [206b1] Ey anlar kim bittiler, ģaķıķat üze ģamr taķı ķımār (2) taķı bütler taķı ķımār oķları arıǵsız İblis (3) ^çamellerindin. Saķlanıñ andın, bolğay kim siz ķurtulğay siz.

³⁶ Uzatmalar yok.

M:91* (4) Hâkîkat üze tileyür İblis kim kemişse aranğızda (5) düşmenlikni taķı yigrenmekni, ħamr içinde taķı kımar içinde...³⁷

M:*17 [207a1] ...‘isā’nı, taķı anasını taķı ol kimerseler kim yer içinde ħamuğını (2) taķı Tanğrığa köklerniň mülki taķı yerniň, taķı ne kim ikisi arasında. (3) Yaratır ne kim tilese, taķı Tanğrı ħamuğ nerse üze yarağlıg.

M:18 (4) Taķı aydı Cuhūdlar taķı Tersālar; biz (5) Tanğrınıň oğulları taķı dōstları. Aygıl; ne üçün kınar sizni yazuqlarıñız birle? **[207b1]** Siz yaratılmış, ol kimerselerdin kim yarattı. Yarlıķayur kimge kim tilese (2) taķı kınayur kimge kim tilese. Taķı Tanğrığa köklerniň mülki (3) taķı yerniň, taķı ne kim ikisi arasında. Taķı anıň tapa kıaytmā.

M:19 (4) Ey kitāb eyeleri; keldi sizge yalawaķımız; (5) açuķ kıılır sizge, süstluķ üze yalawaçlardın, kim **[208a1]** aysanğız; kelmedi bizge müjde birgendin, kıorķutğandın. (2) Keldi sizge müjde birgen taķı kıorķutğan. Taķı Tanğrı (3) ħamuğ nerse üze yarağlıg.

M:20 Taķı ol vaķtın kim aydı Mūsā (4) ħavminge; ey ħavmum, zıkr kıılıň Tanğrınıň ni‘ metin (5) sizinğ üze ol vaķtın kim kııldı sizinğ içiñizde peyğamberler taķı kııldı sizge **[208b1]** melikler taķı birdi sizge anı kim birmedim bir kimersege (2) ‘ālemlerdin.

M:21 Ey ħavmum; kiriň arıg (3) kıılınmış yirge, ol kim bitidi Tanğrı sizge. Taķı kıaytmanğ (4) sonğlarıñız üze kim ewrülgey siz ziyān kıılğanlar.

M:22 (5) Aydılar; ey Mūsā; ħâkîkat üze anıň içinde erenlerni, boynağular. **[209a1]** Taķı biz kirmegey miz anğa, ançağa tegrü kim çıkğaylar andın. (2) Eger çıkşalar andın, ħâkîkat üze biz kirgenler miz.

³⁷ Maide 91. ayete kadar tercüme var. Buradan sonra maide suresi 17. ayetin yarısından itibaren başlar (Meryeme ve ümmehü...)

M:23 (3) Aydı iki er anlardın kim qorqarlar eğgölük kıldı (4) Tanğrı ol ikegü üze; kiring anlar üze kapuğqa. Ol vaqtın kim (5) kirsengiz anğa, haqıqat üze siz yingenler siz. Tağı Tanğrı üze [209b1] tevekkül kılınğ, eger ersengiz bitgenler.

M:24 Aydılar; (2) Ey Mūsā; biz kirmegey miz anğa ulaşı, peyveste bolmışlarınça (3) anıñ içinde. Bargıl sen İdiñ, öldürüşünğ. (4) Biz munda oltuğanlarmuz.

M:25 Aydı; İdim, haqıqat üze men (5) erklenmes men, meger özümni tağı uyamnı. Ayırt kemişgil aramızda [210a1] tağı buyruqdın çıqğan erenler arasında.

M:26 Aydı Tanğrı; (2) Haqıqat üze ol, harām kılınmışturur anlar üze kırk yıl. (3) Mutehayyir bolurlar yer içinde. Qadğurmağıl buyruqdın çıq(ğ)an (4) erenler üze.

M:27 Tağı oquğul anlar üze Ādem'ning iki (5) oğlınıñ haberin haq birle; ol vaqtın kim qurbān kıldılar, qurbānnı qabul kılındı [210b1] ol ikide birisindin tağı qabul kılınmadı tağı birisindin³⁸ (2) aydı; öltürgey men sini. Aydı; haqıqat üze qabul kılur Tanğrı (3) sağıñanlardın.

M:28 Eger yaysañ mening tapa eliginñi, munuñ üçün kim öldürsenğ mini; (4) ermez men yayğan eligimni sening tapa, kim öldürsem sini. Haqıqat üze men (5) qorqar men Tanğrıdın, 'ālemlerning erkligindin.

M:29 Haqıqat üze men tileyür men [211a1] kim köyürsenğ yazuqumnu tağı yazuqunğnı, tağı bolsañ (2) ot eyelerindin. Tağı ol tağı ol küç kılğanlarınğ yanutı.

M:30 (3) Āsān kılıu birdi anğa teni,³⁹ uyasınıñ öldürmekin. (4) Tağı öldürdi anı, tağı boldı ziyānlıqlardın.

³⁸ silme ve düzeltme var.

³⁹ Nefsi.

M:31 İdtı (5) Tanrı ırarır; üşeyür yer içinde, körsetsün için anıa, [211b1] neteg örter uyasınınır ‘avretini. Aydı; ey biçärelik manıa; (2) ‘aciz mü boldum kim bolsam bu ırarır menizlig, takı örtsem (3) uyamınınır ‘avretini; takı boldı ökünenlerdin.

M:32 Anınır için (4) bitidük Ya‘küb oğulları üle; haııkat üle ol, kim öldürse tenni, nefsdin (5) önün birle, yā fesādsızın yer içinde, tamām öldürmiş teg kişilerni <ıamıı>. [212a1] Takı kim tırgürse anı tamām tırgürdi kişilerni ıamıı (2) ıamıını. Takı keldi anlarıa yalawaılarımız, aıuk hüccetler birle. Andın sonıı, haııkat üle (3) köp anlardın, andın sonıı, yerde haddin keıgenler.

M:33 (4) Haııkat üle anlarınır yanıtı kim tokuş kılurlar Tanrı birle takı yalawaı birle (5) takı say‘ kılurlar yer içinde, fesād üle, kim öldürölseler yā asılsalar, (6) yā kesilse eligleri takı adaıları, tegme bir yandın birin, yā kowulsalar [212b1] yerdin ol, anlarıa hıarlık (2) dünyāda, takı anlarıa ol cihānda uluı kın bar.

M:34 (3) Meger anlar kim tevbe kıldılar, mundın aşnu kim kim yaraılıı bolsanıız (4) anlar üle. Biling haııkat üle Tanrı yarlıkāıan, rahmet kılgan.

M:35 (5) Ey anlar kim bittiler; saıınınır Tanrıdın takı istenır [213a1] anınır tapa ulanmak sebebini. Takı mücāhede kılınır anınır yolu içinde (2) bolıay kim siz kırtulıay siz.

M:36 Haııkat üle anlar kim küfr ketürdiler; eger (3) haııkat üle anlarıa ne kim yer içinde ıamıı, takı anınır endāzesinıe (4) anınır birle yulunsunlar için anınır birle kıyāmet künininır (5) kınındın, kaböl kıılınmaıay anlardın. Takı anlarıa kın [213b1] iglig.

M:37 Tileyürler kim çıksalar otdın, (2) takı ermez anlar kıııanlar andın. Takı anlarıa turukıan (3) kın.

M:38 Taķı oğrı kılĖan er taķı oğrı kılĖan tiři, kesinĖ (4) ikisininĖ eliglerini, yanut üćün anınĖ birle kim kađĖandılar, kın üćün kıđĖut TanĖrıdın. Taķı TanĖrı (5) yinĖgen, Ėikmetlig.

M:39 Kim tevbe kılsa zılm kılmaşındın sonĖ [214a1] taķı onĖarsa, Ėaķıķat üze TanĖrı tevbesin Ėaböl kılur anınĖ üze. Ėaķıķat üze TanĖrı (2) yarlıķaĖan, rağmet kılĖan.

M:40 BilmedinĖ mü, kim Ėaķıķat üze TanĖrı, anĖa (3) köklerninĖ mülki taķı yerninĖ. Ėınayur kimni tilese (4) taķı yarlıķayur kimge tilese. Taķı TanĖrı ĖamuĖ nerse üze yarağlığ.

M:41 (5) Ey yalawać; kađĖurtmasun sini anlar kim iwerler [214b1] küfr içinde, anlardın kim aydılar; bittük, ağızları birle, (2) taķı bitmedi köĖĖülleri. Taķı anlardın kim Cuhüd boldılar, (3) işitgenler yalĖannı, işitgenler öĖĖün erenler (4) üćün kim kelmediler saĖĖa. Ėıřtururlar kelimelerini orun (5)-larındın sonĖ. Ayturlar; eger birilsenĖiz munı, [215a1] alınĖ anı taķı birilmesenĖiz anı ĖorĖunĖ. (2) Taķı kim kim tilese TanĖrı anınĖ fitnesini, erklenmegey sen anĖa (3) TanĖrıdın, nerse. Anlar anlar kim tilemedi TanĖrı (4) kim arığ kılsa köĖĖüllerini. AnlarĖa dünyā içinde Ėārluķ (5) taķı anlarĖa ol cihānda uluĖ kın.

M:42 İşitgenler [215b1] yalĖannı, yigenler Ėarāmı. Eger kelseler saĖĖa, (2) Ėükm kılĖıl aralarında, yā yüz ewürgöl anlardın. Taķı eger (3) yüz ewürsenĖ anlardın, ziyān tegürmegeyler saĖĖa nerse taķı eger Ėükm kılсанĖ, (4) Ėükm kılĖıl aralarında tüzlük birle. Ėaķıķat üze TanĖrı süwer (5) ‘adl kılĖanlarını.

M:43 Taķı neteg Ėakem kılurlar sini, taķı anlarınĖ Ėatında [216a1] Teverāt bar, anınĖ içinde TanĖrınınĖ Ėükmi? Andın sonĖ ewrölürler (2) andın sonĖ, taķı ermez anlar bitgenler.

M:44 (3) Ėaķıķat üze biz indürdük Teverātı anınĖ içinde, köni yol taķı yaruķluķ. (4) Ėükm kılur anınĖ birle peyĖamberler, anlar kim inķıyād kıldılar, ya‘nī müsülmān boldılar; (5) anlarĖa Cuhüd boldılar; İdığe nisbetligler taķı dāniřmendler; [216b1] ol

nerse birle kim beklemek tilendiler, ya‘nî saqlamak Tanğrının kitābındın; taķı erdiler (2) anıñ üze tanuqlar. Qorqmañ kişilerdin taķı qorqunğ mindin. (3) Taķı bedel kılmañ āyetlerimni az bahāqa. Taķı kim (4) hūkm kılmasa anıñ birle kim indürdi Tanğrı, anlar anlar küfr ketürgenler.

M:45 (5) Taķı bitidük anlar üze, anıñ içinde haķıkat üze ten ten birle [217a1] taķı köz köz birle, burun burun birle (2) taķı kulaķ kulaķ birle taķı tiş tiş birle; taķı başlar, (3) tüzlük kılışmaq. Kim şadaqa kılsa anıñ birle, ol (4) örtgen turur yazuqını aña. Taķı kim hūkm kılmasa, anıñ birle kim indürdi Tanğrı; (5) anlar anlar küç kılğanlar.

M:46 Taķı uydurduķ [217b1] izleri üze Meryem oğlı ‘isā’nı, rāstlağan anıñ (2) ileyinde andın turur, Mūsā kitābındın. Birdük aña (3) ‘isā kitābındın. Yaruqluķ andın yaruqluķ sözlegenni rāst tutğan (4) anıñ ileyinde andın turur, Mūsā kitābındın; yol köndürmek (5) ögüt, perhîz kılğanlarğa.

M:47 Hūkm kılurlar İncil eyeleringe, [218a1] anı kim qodı kemişti Tanğrı anıñ içinde kimerse. Hūkm kılmasa anı kim (2) qodı kemişti Tanğrı bu ögüd fermān tutmağanlar.

M:48 Taķı indürdük (3) saña kitābnı, haķ üze, rāst tutğanlar anıñ ileyinde (4) andın turur kitābdın taķı saqlağan anıñ üze. (5) Hūkm kılğıl aralarında, ol nerses birle indürdi Tanğrı. Taķı uymağıl [218b1] hevālarınğa, ol nersedin kim keldi saña haqđın. Tegme birge kılduķ (2) sizdin şerī‘at taķı açuķ yol, taķı eger tilese erdi Tanğrı, (3) kılğay erdi sizni bir ögür; velī sınamaq üçün sizni, (4) ol nerses içinde kim birdi sizge. Ojuşunğ eğgölük işlerge, (5) Tanğrı tapa qaytışınğız kamuğ. Taķı haber birür sizge ol nerses birle kim, erdinğiz [219a1] anıñ içinde hilāf kılışur siz.

M:49 Taķı kim hūkm kılğıl aralarında, (2) anıñ birle indürdi Tanğrı taķı uymağıl hevālaringe. Taķı qorqğul anlardın (3) fitne kılısalar sini, ol nersening pāresindin kim indürdi Tanğrı seninğ tapa. (4) Eger ewrülsele, bilgil, haķıkat üze tileyür Tanğrı (5) tegse anlarğa yazuqlarınınğ pāresi birle. Taķı haķıkat üze üküş, [219b1] kişilerdin buyruqđın çıķğanlar.

M:50 Cāhiliyyet (2) hükmi mü isteyürler? Taķı kim turur körklügrek (3) Tanğrın, hükmi yanındın, erenlerge kim yaķın bilürler?

M:51 Ey (4) anlar kim bittiler! Tutmaņ Cuhūdların taķı Tersāların (5) dōstlar, pāreleri pāreniņ dōstları. Taķı kim dōst bolsa anların [220a1] sizdin haķıķat üze ol anlardın. Haķıķat üze Tanğrı, ködürmes (2) küç kılğan erenlerdin.

M:52 Körer sen anların kim (3) könğülleri içinde sökellik, iwerler anlarıņ içinde, (4) ayturlar; qorqar miz kim tegse bizge tezingen. (5) Bolğay kim Tanğrı kim kelse açmaq birle yā iş birle, qatındın, [220b1] taķı bolsalar ol nerse üze kim örttiler özleri içinde, (2) öküngenler.

M:53 Taķı aytur anlar kim bittiler; munlar mu, (3) anlar kim ant içtiler Tanğrı birle, antlarıņ qatıķnı anlar (4) siziņ birle, bātl boldı ‘amelleri taķı boldılar (5) ziyānlıqlar.

M:54 Ey anlar kim bittiler; kim qaytsa [221a1] sizdin dīnindin, kelgey Tanğrı (2) erenler birle kim, süwer anların taķı süwerler anı, ḥārlar (3) mü’minler üze, ‘azīzler kāfirler üze, mücāhede qılurlar (4) Tanğrı yolu içinde, taķı qorqmaslar melāmet qılğannıņ melāmetindin. (5) Ol, Tanğrınıņ fażlı, birür anı kimge tilese. Taķı Tanğrı kiņg, [221b1] bilgen.

M:55 Haķıķat üze siziņ dōstuņguz, Tanğrı taķı yalawaqı, (2) taķı anlar kim peyveste qılurlar taķı birürler (3) zekātnı anlar rükū‘ qılğanlar turur.

M:56 Taķı kim dōst tutsa Tanğrını (4) taķı yalawaqını taķı anlar kim bittiler; haķıķat üze Tanğrınıņ öğür, (5) anlar yinēgenler.

M:57 Ey anlar kim bittiler! Tutmaņ [222a1] anların kim tutundılar dīniņgizni maşqara taķı oyun, (2) anlardın kim birildiler kitābnı sizdin aşnu, (3) kāfirlerini dōstlar. Taķı saķınıņ Tanğrındın, eger erdiņgiz erse (4) bitgenler.

M:58 Taķı ol vaķtın kim ündediñgiz namāz tapa, (5) tuttılar anı maşhara taķı oyun ol munuñg birle kim anlar [222b1] erenler bilmesler.

M:59 Aygıl; ey kitāb eyeleri; (2) ‘ayb kılur mu siz bizdin, meger kim bittük Tanğrıǵa taķı aña kim indürüldi (3) biziñg tapa taķı aña kim indürüldi aşnudin? Taķı haķıķat üze üküşrekleriñgiz, (4) buyruķdın çıķǵanlar.

M:60* Aygıl; ħaber birür mü men sizge, aşıǵsızraķ birle (5) andın, yanut yanındın Tanğrı ħatında? Ol kimerse kim sürdi anı Tanğrı; taķı aña kıldı...

3.1.5. En’ām Suresi

E:*96 [223a1] bilgen.

E:97 Taķı ol ol kim kıldı sizge yulduzlarını, (2) munuñg üçün kim könülsenğiz anıñg birle, susuz yerniñg ħarañgwulukları içinde taķı tenğizniñg. (3) Ayırtladuķ āyetlerni, ol erenler üçün kim bilürler.

E:98 (4) Taķı ol ol kim yeñgile türetti sizni bir tendin, (5) ħarār kılǵu yer taķı ħođǵu yir. Ayırtladuķ āyetlerni, [223b1] ol erenlerge kim uķarlar.

E:99 Taķı Ol Ol kim in<dürdi kökdin> (2) suwnı. Taķı çıķarduķ anıñg birle tegme bir nerseniñg üngen otını. Taķı çıķarduķ (3) andın yaşnı, çıķarur miz andın ewünni, müngeşgen, (4) taķı ħurmā yıǵaķındın, çıçekkindin salķumlar, yaķın; (5) taķı būstānlar üzümlerdin, taķı zeytūnnı [224a1] taķı enārnnı, oĥşaş taķı oĥşamaǵan. Baķıñg (2) mīvesinğe, ol vaķtın kim mīve çıķardı, taķı pişmekinğen. Ĥaķıķat üze anıñg içinde sizge (3) āyetler, ol erenlerge kim biterler.

E:100 Taķı ķıldılar Tanğrıġa (4) ortaķlar, periler, ya' nī feriştelerni; taķı yarattı anlarını. Taķı çattılar anġa (5) oğullar taķı kızlar, biligsiz. Arıġlık anġa [224b1] taķı yüksek boldı ol nersedin kim şıfat ķılurlar.

E:101 Kōkleri tanğsuk (2) taķı yerni. Neteg bolur anġa oġlan taķı (3) bolmadı anga cūft? Taķı yarattı tegme bir nerseni (4) taķı ol tegme bir nerseni bilgen.

E:102 Ol Tanğrı İdinğiz (5) yok tapunġu meger ol, tegme bir nerseniñ yaratġanı. Taķı ķulluk ķılınğ [225a1] taķı ol tegme bir nerse ūze saķlaġan.

E:103 Yetmez anġa (2) kōzler nūrları taķı ol yeter kōz nūrlarıġa. Taķı ol (3) laķif ya' nī kōz yetmes, bilgen.

E:104 Keldi sizge kōnġūl kōzleri İdinğizdin, (4) kim kim kōrse, ōzinge ōk, taķı kim kim kōzsiz bolsa, anıñ ūze ōk. (5) Taķı ermez men sizinġ ūze saķlaġan.

E:105 Taķı anıñ menğizlig [225b1] ewrer miz āyetlerni, aysunlar ūçūn, oķudunğ tip, (2) taķı beyān ķılalınğ ūçūn anı ol erenlerge kim bilūrler.

E:106 Uyġul ol nerse kim vahy ķılındı (3) seniñ tapa İdinğizdin, yok tapunġu meger ol. Taķı yūz ewūrgūl (4) ortaķ ķoşġanlardın.

E:107 Taķı eger tilese erdi Tanğrı, ortaķ ķoşmaġaylar erdi. Taķı (5) ķılmaduķ sini anlar ūze saķķı taķı ermez sen anlarınġ ūze [226a1] saķķı.

E:108 Taķı sōġmenġ anlarġa kim ķulluk ķılurlar (2) Tanğrıdın bisre kim sōġgeyler Tanğrıġa, kūç yanındın, bilig (3)-siz. Anıñ menğizlig bezedūk tegme bir ōġūrge, işlerini. (4) Andın sonġra anlarınġ idisi tapa ķayıtşları. Ĥaber birūr anlarġa, ol nerse birle kim (5) erdiler ķılurlar.

E:109 Taķı ant içtiler Tanğrı birle, antları [226b1]-nınğ ķatıgın; eger kelse anlarğa āyet, nişān bitgeyler anğa. (2) Ayğıl; ĥaķīķāt üze āyetler Tanğrı ķatında, taķı nenğ bildürür sizge, (3) ĥaķīķāt üze ol ol vaķtın kim kelse bitmezler.

E:110 Taķı ewürer miz (4) könğüllerini taķı közlerini, neteg kim bitmediler anğa (5) ilk kezigde, taķı ķoyar miz anlarını boynağuluķları, içinde mütaĥayyır bolurlar.

E:111 [227a1] Taķı eger biz indürse erdük anlarınğ tapa feriştelerni sözlese erdi anlarğa ölüğler (2) taķı yığsa erdük anlar üze tegme bir nerseni oğķa kirgenler, bolmağaylar erdi (3) mununğ üçün kim bitseler, meger tilese Tanğrı. Taķı velī köprekleri (4) bilmesler.

E:112 Taķı anınğ menğizlig kıldıķ, tegme bir peygamberğa (5) düşmen, ādemīler İblīslerin taķı perīninğ, işāret kılur pārelerini [227b1] pāreğa söznünğ bezekini, aldamaķ. (2) Taķı eger tilese erdi İdinğ, kılmağaylar erdi anı, ķođğul anlarını taķı ol nerseni kim (3) çatarlar.

E:113 Taķı mununğ üçün kim kıssa anınğ tapa anlarınğ könğülleri kim (4) bitmesler ol cihānğa, taķı ĥoşnūd bolsalar anı ya‘nī unasalar taķı ķađğansunlar üçün (5) anı kim anlar ķađğanganlar.

E:114 Tanğrınınğ önğini mü isteyür siz, ĥākim; [228a1] taķı ol ol kim indürdi sizinğ tapa kitābnı (2) ayırtlanmış, taķı anlar kim birdük anlarğa kitābnı, bilürler (3) ĥaķīķāt üze ol indürölmiş İdinğdin, ĥaķ birle; taķı bolmağıl (4) şekk tutuğlılardın.

E:115 Taķı tükel boldı İdinğninğ sözi, (5) rāst taķı tüz. Yok tegşürgen kelimeleringe. [228b1] Taķı Ol işitgen, bilgen.

E:116 Taķı eger boyun süsenğ ol kimerselerninğ köprekinge (2) yer içinde, azdurğaylar sini Tanğrı yolındın. (3) Uymaslar, meger sizigge; taķı ermes anlar, meger taķdır kılurlar, yā yalğan sözleyürler.

E:117 (4) Hākīkat üze İdinġ, ol bilgenrek ol kimerse kim āzār yolındın. Taķı ol (5) bilgenrek könülgenlerni.

E:118 Yinġ ol nersedin kim yād kılındı Tanġrınınġ [229a1] atı anınġ üze, eger ersenġiz āyetleringe bitgenler.

E:119 Taķı ne ol sizge (2) kim yimesenġiz andın kim yād kılındı Tanġrınınġ atı anınġ üze taķı (3) ayırtladı sizge anı kim ħarām kıldı sizinġ üze, meger ol nerse kim (4) kısarladınġız anınġ tapa? Taķı ħākīkat üze köp, azdururlar (5) hevāları birle, biligsiz. Hākīkat üze İdinġ, ol [229b1] bilgenrek ħaddin keçgenlerni.

E:120 Taķı ħođunġ yazuķnunġ (2) āşkārāsın taķı örtüġlüsün. Hākīkat üze anlar kim ħađġanurlar (3) yazuķnı, cezā birilgeyler ol nerse birle kim erdiler ħađġanurlar.

E:121 (4) Taķı yimenġ ol nersedin kim yād kılınmadı Tanġrınınġ atı (5) anınġ üze ħākīkat üze ol buyruķdın çıķmak. Hākīkat üze iblisler [230a1] ve peyveste kılurlar dōstlarınġa, mununġ üçün kim cedel kılıssalar. (2) Taķı eger boyun süsenġiz anlarġa, ħākīkat üze siz ortak ħoşġanlar siz.

E:122 (3) Ol kimerse mü kim erdi ölüġ, tırgüzdük anı taķı kılduķ (4) anġa yaruķ, yürüyür anınġ birle kişiler içinde, ol kimerse menġizlig kim (5) anınġ şıfatı ħaranķuluķlar içinde, ermes çıķġan andın? [230b1] Anınġ menġizlig bezenildi kāfirlerġa, ol kim erdiler (2) kılurlar.

E:123 Taķı anınġ menġizlig kılduķ, tegme bir (3) ħonum içinde yazuķ kılganlarınġ uluġraķlarını; mununġ üçün kim ħile kılsalar (4) anınġ içinde. Taķı ħile kılsalar meger özleri birle, (5) taķı bilmesler.

E:124 Taķı ol vaķtın kim keldi anlarġa āyet ya‘nī nişān [231a1] aydılar; bitmegey miz, anġaġa tegrü kim birilse miz ol menġizlig kim (2) birildi Tanġrınınġ yalawaċları. Tanġrı bilgenrek, ħayda kılır (3) risāetlerini. Teggey anlar kim yazuķ kıldılar, (4) ħ‘ārluķ

Taŋrı atında taı ın atıĝ, mununĝ birle kim (5) mekr ılur erdiler meger ılur erdi kim.

E:125 Kim tilese Taŋrı [231b1] kim k nd rse anı, aar k nĝ lini m s lm nlıkĝa; (2) taı kimni kim tilese kim azdursa anı, ılur ya‘n   nĝ lni k k sni (3) tar, tar; tam m k kge aar menĝizlig. (4) Anınĝ menĝizlig ılur Taŋrı ‘az bnı, anlarınĝ  ze kim (5) bitmesler.

E:126 Taı bu  dinĝninĝ yolu, [232a1] t z. Ayırtladuĝ  yetlerni meger erenlerge kim (2)  ĝ t alurlar.

E:127 Anlarĝa umalık sar yı anlarınĝ  disi atında. (3) Taı ol, d stları ol nerse birle kim erdiler ılurlar.

E:128 Taı ol k n kim (4) yıĝar miz anları amuĝ; ey per lerninĝ  ĝ ri; (5) k p ılma tiledinĝiz  dem lerdin. Taı aydı d stları, [232b1]  dem lerdin;  dimiz menfa‘at aldı p remiz <p re birle> (2) taı tegd k, ol vatımızĝa kim belĝ l ĝ ıldınĝ bizge. Aydı; (3) ot i met ılĝu yerinĝiz; c vid neler anınĝ içinde, ol kim tiledi (4) Taŋrı. Haıat  ze  dinĝ hıketlig, bilgen.

E:129 Taı anınĝ menĝizlig (5) d st ılur miz k  ılĝanlarınĝ p resin p reĝa ol nerse birle kim erdiler [233a1] aĝanurlar.

E:130  dem lerninĝ taı per lerninĝ  ĝ ri. (2) Kelmedi m  sizge yalawaalar sizdin ayturlar sizninĝ  ze (3)  yetlerimni taı oruturlar sizlerni bu k n n g zge satĝamadın? (4) Aydılar; tanuluk bird k  zlerimiz  ze. Arsıturdı anları (5) yaınra tiriglik taı tanuluk birdiler  zleri  ze, haıat  ze anlar [233b1] erdiler k fr ket r genler.

E:131 Ol kim bolmadı (2)  dinĝ onumlarınĝ yoatĝanı, k  birle; taı anınĝ eyeleri (3) ĝ filler

E:132 Taķı tegme birge mertebeler, ol nersedin kim ķıldılar. (4) Taķı ermes İđinġ gāfil, ol nersedin kim ķılurlar.

E:133 Taķı İđinġ (5) bay, raĥmet eyesi. Eger tilese iltgey sizni, taķı sonġ ķođġay [234a1] sonġuzdın, ol nerse kim tileyür neteg kim yarattı sizni (2) öñgin erenlerninġ oġlanlarındın.

E:134 Ĥaķıķāt üze ol nerse kim va‘de ķılınur siz, (3) kelgen taķı ermes siz ‘āciz ķılġanlar.

E:135 Ayġıl; ey ġavmum; (4) ķılınġ özünġüz üze, ĥaķıķāt üze men ķılġan men. (5) Bilgey siz kim turur ol kim bolur anġa bu sarāynınġ sonġı. Ĥaķıķat ol, [234b1] ķurtulmas küç ķılġanlar.

E:136 Taķı ķıldılar Tanġrıġa ol nersedin kim yarattı (2) ekindin taķı en‘āmdın, ülüş; taķı aydılar; bu (3) Tanġrıġa, aymaķları birle, taķı bu ortaķlarımızġa. Taķı ne kim bolsa (4) ortaķlarınġa, ulanmas Tanġrıġa, taķı ne kim bolsa (5) Tanġrıġa, ulanur, teger ortaķlarınġa. Neme yawuz ol nerse kim [235a1] ĥükm ķılurlar.

E:137 Taķı anınġ menġizlig bezendi üküşge (2) ortaķ ġoşġanlardın, oġlanlarınnġ öldürmekin; ortaķları, (3) mununġ üçün kim yoķatsalar anlarını taķı mununġ üçün kim örtseler anlar üze dinlerin. (4) Taķı eger tilese erdi Tanġrı, ķılmaġaylar erdi anı. Ĥođġul anlarını taķı ol nerse kim (5) çatarlar.

E:138 Taķı aydılar; bu tiweler, sığırılar, ġoylar keçiler [235b1] men‘ ķılınmış yimes anı meger ol kim tileyür miz, aymaķları birle; (2) taķı tiweler ĥarām ķılındı arķaları. Taķı tiweler, sığırılar, ġoylar, keçiler; (3) yād ķılmaslar Tanġrınınġ atı anınġ üze, yalġan çatmaķ (4) anınġ üze. Cezā birgey ol nerse birle kim erdiler çatarlar.

E:139 (5) Taķı aydılar; ol kim bu tiwelerninġ ġarınları içinde bu tört adaķlı cānverler [236a1] ĥāliş ya‘nī ġatıġsız erkeklerimizge taķı ĥarām ķılınmış turur (2) cüftlerimiz üze.

Taķı eger bolsa ölüg, anlar anıñ içinde (3) ortaķlar. Cezā birgey anlarğa şıfat kılmaķlarını, ya‘ nı şıfat kılduķlarınınñ cezāsını. Hāķīkat üze ol (4) hıketlig, bilgen.

E:140 Ziyān kıldı anlar kim öldürdiler (5) oĝlanlarını yünĝül usluĝluķdın, biligdin öñgin birle taķı harām kıldılar [236b1] anı kim rüzī kıldı anlarğa Tanĝrı, çatmaķ yanındın Tanĝrı üze. Azdılar (2) taķı bolmadılar könülgenler.

E:141 Taķı ol ol kim (3) yarattı bustānlar, kötürölmişler taķı (4) kötürölmemişler, taķı ĥurmā yıĝaçların; taķı ekinni, türlüg türlüg (5) mīvesi, taķı zeytūnnı, taķı enārnnı; oĥşaşĝan [237a1] taķı oĥşaşmaĝan. Yıñg mīvesindin, ol vaķtın kim (2) mīve kılsa, çıķarsa taķı birinĝ haķķını biçmekiniñ küinde (3) taķı isrāf kılmañg. Hāķīkat üze Ol, isrāf kılĝanlarını süwmes.

E:142 (4) Taķı tiwelerdin taķı sıĝırlardın taķı keçilerdin yük kötürgen taķı töşengen. (5) Yıñg andın kim rüzī kıldı sizge Tanĝrı taķı uymañg [237b1] iblīs adımlarına, haķīkat üze ol, sizge açuķ (2) düşmen.

E:143 Sekkiz cüft; koylardın iki (3) taķı keçilerdin iki. Ayĝıl; iki erkekni mü harām kıldı (4) yā iki tişini mü, yā ol nerseni mü kim ĥapsadı anıñ üze iki tişiniñ (5) raķimleri. Ĥaber birinĝ mañga ‘ilm birle, eger erdinĝiz erse rāst ayĝanlar.

E:144 [238a1] Taķı tiwelerdin iki taķı sıĝırlardın iki. (2) Ayĝıl iki erkekni mü harām kıldı yā iki tişini mü yā ol nerseni mü kim (3) ĥapsadı anıñ üze iki tişiniñ raķimleri. Yā erdinĝiz mü (4) tanuķlar, ol vaķtın kim vaşıyyet kıldı sizge Tanĝrı munuñg birle? Kim küç kılĝanraķ (5) ol kimerse din çattı Tanĝrı üze yalĝannı, munuñg üçün kim azdursa kişilerini, [238b1]⁴⁰ ‘ilmdin öñgin birle. Hāķīkat üze Tanĝrı köndürmes küç kılĝanlarını.

⁴⁰ Bu varaktaki metin tahrif olmuş, muhtemelen en eski varaklardan bir tanesi olmalı.

E:145*⁴¹ (2) Aygıl; bulmaz men ol nerse içinde kim vahy kılındı benim tapa, harām kılınmış (3) yigen üze kim yiyür anı, meger kim bolsa ölügse, yā (4) tōkülmiş kan, yā tonğuz eti, haqıqat üze ol <arıgsız> (5) yā buyruğdın çıkmak, <ün> kötürüldi Tanğrıldın öñginge anıñg birle. Kim kim kısarlansa...

E:*72 [239a1] ...Anıñg tapa yıglur siz.

E:73 Taqı ol ol kim yarattı (2) köklerni taqı yerni haq birle, taqı ol kün kim (3) aytur; bolğul, taqı bolur. Anıñg sözi rāst. Taqı anğa oq erkliglik, (4) ol kün kim ürülür kıyāmet borgusı içinde. Gaybnunğ bilgeni taqı açuqnunğ. (5) Taqı ol hikmetlig, bilgen.

E:74 Taqı ol vaqtın kim aydı İbrāhīm [239b1] atasıñga Āzerğa; tutar mu men putlarını tapungu nerseler? Haqıqat üze men körer men (2) taqı qavmunğnı, açuq azmak içinde.

E:75 Taqı anıñg menğizlig (3) körgüzür miz İbrāhīmğa, köklerniñ mülkini taqı yerniñg, (4) taqı bolsun üçün yaqın bilgenlerdin.

E:76 Ol vaqtın kim qarañgwu boldı (5) anıñg üze tün, kördi yulduznı, aydı; bu İdim. [240a1] Ol vaqtın kim battı, aydı; süwmez men batğanlarını.

E:77 Ol vaqtın kim (2) kördi aynı, toğğan, aydı; bu İdim. Ol vaqtın kim battı, (3) aydı; eger köndürme mini İdim, bolğay men azğun (4) erenlerdin.

E:78 Ol vaqtın kim kördi künni, toğğan, (5) aydı; bu İdim, bu uluğraq. Ol vaqtın kim battı, [240b1] aydı; ey qavmum; haqıqat üze men bızār ol nersedin kim ortak qoşar siz.

E:79 (2) Haqıqat üze men qarşu qoğtum yüzümni anğa kim yenğile yarattı köklerni (3) taqı yerni, rāst müsülmān. Taqı ermez men ortak qoşğanlardın.

⁴¹ Burası Enam suresi 145. ayete kadar gelir. Burdan sonra 239 a da yine Enam suresinin 72. ayetinin sonu ile başlar “ileyhi tuhşerun..”

E:89 (4) Anlar anlar kim birdük anlarğa kitābnı (5) taķı hūkmni taķı peygāmbırlıķnı. Taķı küfr ketürse munğa [243b1] bu erenler, vekıl kılduķ anğa erenlerni ermezler (2) anğa küfr ketürgenler.

E:90 Anlar kim köndürdi (3) Tańgrı anlarınń köni yolınğa uyğul. Ayğıl; tilemes men sizdin (4) anıńg üze ter; ermes ol meger anğdurmaķ ‘ālemlerğa.

E:91 (5) Taķı bilmediler Tańgrını, bilmekinińg haķķınça, aydılar; [244a1] indürmedi Tańgrı yaratılmıř üze nersedin. Ayğıl; (2) kim indürdi kitābnı, ol kim keldi anıńg birle (3) Mūsā, yaruķluķ taķı köni yol kiřilerge, kılır siz anı (4) kāğıdlar belgürtür siz anı taķı örter siz üküřni. (5) Taķı öğretildińgiz anı kim bilmedińgiz, siz taķı atalarınğız. [244b1] Ayğıl; Tańgrı andın sonğra qođğul anların bātılları içinde, oynayurlar.

E:92 (2) Taķı bu kitāb, indürdük anı bereketlig menfa‘atları köp rāstlağannı (3) ol nersenğ kim ileyinde turur, munuńg üçün kim qorqutsańg Mekkeni (4) taķı ol kimerсени kim anıńg tegresinde. Taķı anlar kim biterler (5) ol cihānğa, biterler anğa; taķı anlar [245a1] namāzları üze saķlayurlar ya‘nı taķı peyvestelik kılırlar.

E:93 Taķı kim küç kılganraķ (2) ol kimerse din kim çattı Tańgrı üze yalgannı yā aydı; (3) vaħy kılındı benim tapa. Taķı vaħy kılınmadı anıńg tapa nerse taķı ol kimerse kim aydı; (4) indürgey men Tańgrı indürmiři menğizlig. Taķı eger körse erdińg, (5) ol oğurda kim zālimler ölümnińg qatıglıqları içinde. Taķı ferisťeler, [245b1] eliglerinińg yayğanları; çıķarıńg cānlarınğıznı (2) cānlarınğıznı. Cezā birilür siz ħ‘ārluķnuńg qınını, munuńg birle (3) kim aytur erdińgiz Tańgrı üze haķq dın öńgin (4) taķı erdińgiz āyetlerindin uluğsınur siz.

E:94 (5) Taķı keldińgiz bizge yalguzlar neteg kim yarattuķ sizni [246a1] evvel keđde. Qođtuńguz anı kim birdük sizge, (2) arqalarınğız artında. Taķı körmez miz sizinğ birle (3) řefi‘lerinğizni anlar kim aydıńgız haķıqat üze anlar sizinğ içingizde (4) ortaqlar, kesildi aranğızda taķı azdı (5) sizdin ol kim aytur erdińgiz.

E:95 Hâkîkat üze Tanğrı [246b1] ewünnüñg yarğanı taķı ħurmā çekürdekiniñg. Çıkarur tirigni (2) ölügdin taķı çıkarğan ölügni tirigdin. (3) Ol Tangrı, neteg ewrülür siz?

E:96* Tanğrıñg (4) yaruğanı taķı tünüñg kılğanı qarār kılgu; taķı künni (5) taķı aynı, saķış kılmaķ. Ol, ġālib bolğannıñg endāze kılmaķı...

3.1.6. Mâide Suresi (ek I)

M:*2 [247a1] ...yazuķ üze taķı zulm kılmaķ üze. Taķı saķınıñg Tanğrıdın, ħâkîkat üze Tanğrı (2) kını katıġ.

M:3 Ħarām kılındı sizinġ (3) ölügse ħan taķı tonğuz eti taķı ol nerse kim (4) ün kılındı Tanğrıdın öñginġe anıñg birle taķı boğulmış taķı urup öldürölmüş (5) taķı tüşüp ölmüş taķı süsölüp ölmüş taķı ol kim yidi anı [247b1] azıġlıġ, meger ol kim boğazladınġız taķı ol kim boğazlandı (2) büt üze ve eger ülüş kılınġız kımār oķları birle, (3) ol buyruķdın çıķmaķ. Bu kün nevmîd boldı anlar kim küfr ketürdiler, (4) dîniñgizdin, ħor(k)manġ anlardın taķı ħorķunġ mindin. (5) Bu kün tükel kıldım sizge dîniñgizni taķı tükel kıldım [248a1] sizinġ üze ni‘ metimni taķı unadım, ya‘ nî iħtiyār kıldım sizge Müsölmānlıķnı, (2) dîn. Kim kısarlansa açlıķda, kıřmaķdın (3) yazuķġa; ħâkîkat üze Tanğrı yarlıķağan, raķmet kılğan.

M:4 Ayturlar sañġa, (4) neñġ ħelāl kılındı anla(r)ġa; ayġıl; ħelāl kılındı sizge arıġlar (5) ol kim öġrettiñiz kesb kılğanlardın öġretigli bolup, [248b1] öġretür siz anlarġa, andın kim öġretti sizge Tanğrı, yinġ andın kim (2) tuttılar sizinġ üze taķı yād kılınġ Tanğrıñıñ atını (3) anıñg üze. Taķı saķınıñg Tanğrıdın. Ħâkîkat üze Tanğrı saķışı revān.

M:5 (4) Bu kün ħelāl kılındı sizge arıġlar. Taķı anlarınġ (5) yigü nersesi kim birildiler kitābnı, ħelāl sizge, taķı ta‘āmunġuz [249a1] ħelāl anlarġa. Taķı āzād tişiler yā

saķınıklar bitgenlerdin (2) taķı āzād tişiler anlardın kim birildiler kitābnı, (3) aşnuñguzdın, ol vaķtın kim birseñiz kābınlerdin (4) saķnuķluk ķılı, zinā ķılışmayın, taķı yaşru dōst (5) tutmağanlıķ ģālde. Taķı kim küfr ketürse imānķa, bātıł boldı [249b1] ‘ameli. Taķı ol ol cihānda ziyānkārlardın.

M:6 (2) Ey anlar kim bittiler; ķoptuñguz namāzģa (3) yuwuñģ yüzleriñizni taķı eligleriñizni (4) tirseklerge tegrü taķı mesh ķılıñģ başlarıñızģa taķı adaķlarıñızģa (5) iki topuķģa tegi. Taķı eger bolsañız cenābetlıģlar, arınıñģ. [250a1] Taķı eger bolsañız sōkeller yā sefer üze yā kelse (2) bir kimerse sizlerdin aşak yerdin yā cimā‘ ķılısañız (3) tişilerni taķı bulmasañız suw, uğrañģ arıģ (4) yerge, taķı mesh ķılıñģ yüzleriñizģa taķı eligleriñizge (5) andın. Tilemes Tañrı kim ķılsa siziñģ üze [250b1] tarlıķdın veli tileyür arıķsa sizni taķı tamām ķılsa (2) ni‘metni siziñģ üze, bolģay kim siz şükr ķılģay siz.

M:7 (3) Taķı zıkr ķılıñģ Tañrıınıñģ ni‘metin siziñģ üze taķı ‘ahdini (4) ol kim ‘ahd ķılıştı siziñģ birle anıñģ birle ol vaķtın kim aydıñız; işittük (5) boyun südük, saķınıñģ Tañrıdın, ģaķıķat üze Tañrı bilgen köküzler eyesi [251a1] ya‘nī köküz içindeki nerselerni.

M:8 Ey anlar kim bittiler; boluñģ (2) ķopģanlar Tañrı üçün tanuķlar ‘adl birle. Taķı kađģanu birmesün sizge (3) kişilerniñģ yigrenmeki munuñģ üze kim ‘adl ķılmasañız. ‘Adl ķılıñģ, (4) ol yaķınraķ saķnuķluķģa. Taķı saķınıñģ Tañrıdın, ģaķıķat üze Tañrı (5) bilgen anı kim ķılur siz.

M:9 Va‘de ķıldı Tañrı anlarģa kim [251b1] bittiler taķı ķıldılar eđģü ‘amellerni, anlarģa yarlıķamaķ (2) taķı şevāb uluģ.

M:10 Taķı anlar kim küfr ketürdiler taķı yalģanķa nisbet ķıldılar (3) āyetlerimizni, anlar tamuģ eyeleri.

M:11 Ey (4) anlar kim bittiler; zıkr kılnıŋ Taŋırınıŋ ni‘meti sizinŋ üze (5) ol waqtın kim ugradı erenler kim yaysalar sizinŋ tapa eliglerini [252a1] taqı yıgdı eliglerini sizdin. Saqınıŋ Taŋırдын. Taqı (2) Taŋırı üze tükel kılsun bitgenler.

M:12 Taqı aldı Taŋırı (3) Ya‘küb oğullarınıŋ ‘ahdin. Taqı ıdtuq anlarını (4) on iki başçı. Aydı Taŋırı; men sizinŋ birle, (5) eger kılsaŋız namāznı taqı birsenŋiz zekātın [252b1] taqı bitsenŋiz yalawaçlarımğa taqı nuşret birsenŋiz anlarğa (2) taqı borç birsenŋiz Taŋırığa, borç körklüg; kitergey men (3) sizdin yazuqlarınıŋızın taqı kiwüргеy men sizni bustānlarğa, (4) aqar astındın arıqlar. Kim küfr ketürse (5) andın sonŋ, sizdin; azdı yolnunŋ tüzini.

M:13 [253a1] Bozmaqları birle ‘ahdlerini, sürdük anlarını, taqı kılduq (2) könŋüllerini qatıŋ. Qıştururlar kelimelerini (3) orunlarındın. Taqı unuttılar ya‘nı qoğıttılar ülüşni, andın kim aŋgduruldılar (4) anıŋ birle. Qışmazsın muṭṭalı‘ bolur sen hıyānet üze anlardın, (5) meger az anlardın. Keçürgül anlardın taqı ‘afv qılğıl. Haqıqat üze [253b1] Taŋırı süwer körklüglük qılğanlarını.

M:14 Taqı anlar kim (2) aydılar; biz Tersālar. Alduq ‘ahdlerini. Taqı unuttılar (3) ülüşni ol nersedin kim aŋgduruldılar anıŋ birle. Yepüştürdük aralarında (4) düşmenlikni taqı yigrenmekni, kıyāmet künge tegrü. (5) Taqı haber birgey anlarğa Taŋırı, ol nerse birle kim erdiler, qılurlar.

M:15 [254a1] Ey kitāb eyeleri; keldi sizge yalawaçımız, (2) açuq qılur sizge üküşni, ol nersedin kim erdinŋiz örter siz (3) kitābdın taqı keçürür üküşdin. Keldi (4) sizge Taŋırдын yaruq taqı kitāb açuq.

M:16 (5) Köndürür anıŋ birle Taŋırı, ol kimerseni kim uydı hōşnūdluqınğa, qurtulmaq [254b1] yollarınğa. Taqı çıkarur anlarını qaraŋgwuluklardın (2) yaruqluq tapa, buyruqı birle. Taqı köndürür anlarını köni (3) yol tapa.

M:17* Küfr ketürdi anlar kim aydılar; haq̃ikat üze (4) Tanğrı ol Meryem oğlı ‘isā. Ayğıl; kim yığar (5) Tanğrıdın nerseni eger tilese kim yoqatsa Meryem oğlı...

M:*91 [255a1] Taqı yığsa sizni Tanğrınınğ zikrindin taqı namāzdın. (2) Yığılğanlar mu siz?

M:92 Boyun süng Tanğrığa, taqı boyun süng (3) yalawaçğa taqı qorğunğ. Eger ewrülseñiz, bilinğ (4) haq̃ikat üze yalafaçımız üze tegürmek açuq.

M:93 Yoq (5) anlar üze kim bittiler taqı kıldılar eğğü ‘amellerni, yazuq [255b1] ol nerse içinde kim yidiler; ol vaqtın kim saqınsalar taqı bitseler ya‘ nī bitmek üze şābit bolsalar, taqı kılsalar ya‘ nī ‘amel-i şālih üze şābit bolsalar (2) eğğülüklerini, andın sonğ saqınsalar taqı bitseler, andın sonğra saqınsalar, (3) körklüglük kılsalar. Taqı Tanğrı süwer körklüglük kılğanlarını.

M:94 Ey (4) anlar kim bittiler; sınağay sizni Tanğrı nerse birle, awdın; (5) bulur anı, ya‘ nī teger eliglerinğiz taqı süngülerinğiz; bilsün neçün Tanğrı [256a1] ol kimerсени kim qorqar andın, ğāyıbluq birle. Kim kim haddin keçse andın (2) sonğra, anğa iglig qın.

M:95 Ey anlar kim (3) bittiler; öldürmenğ awnı; taqı siz harāmlar. (4) Taqı kim kim öldürse anı sizdin, uğrayu; yanut (5) ol nerse menğizlig kim öldürdi ne‘amdın. Hüküm kılur anınğ birle iki [256b1] tüzlük eyesi sizdin, Ka‘be’qa ıdılgan nerse Ka‘be’ning teggen yā (2) keffāret dervişlerinğ yigü nersesi; yā anınğ tenği, ol (3) rüze yanındın; tatsun üçün işininğ sonğınınğ yawuzluqın. Keçürdi Tanğrı ol nersedin kim (4) keçti. Taqı kim qaytsa, öç alur Tanğrı andın. Taqı Tanğrı (5) yinğen, öç almaq eyesi.

M:96 Helāl kılındı sizge tenğizninğ awı [257a1] taqı yimeki; berhürdārлық üçün sizge taqı yürigenlerge. Harām kılındı (2) sizinğ üze yabannınğ awı mādām kim muhrimler siz. (3) Taqı saqınınğ Tanğrıdın ol kim anınğ tapa yığılur siz.

M:97 Kıldı (4) kıldı Tanğrı Ka‘abe’ni harām awnı ıpma, kişilerge; (5) taķı harām aynı taķı ıdğı qurbānnı taķı anlarınğ boyınığa as(ı)lağan nerseni. [257b1] Ol, bilinğiz üçün haķıkat üze Tanğrı bilür anı kim kökler içinde taķı anı kim (2) yer içinde. Haķıkat üze Tanğrı tegme bir nerse bilgen.

M:98 Bilinğ, (3) haķıkat üze Tanğrı qınamaķı qatığ; taķı haķıkat üze Tanğrı yarlıqağan, (4) rahmet kılğan.

M:99 Yok yalawaç üze meger tegürmek. Taķı Tanğrı (5) bilür anı kim āşkārā kıılır siz taķı anı kim örter siz.

M:100 Ayğıl; tüz bolmas [258a1] habiş taķı arığ, taķı eger tanğğa ketürse sini habişninğ üküşlüki. (2) Taķı saķınınğ Tanğrıdın ey ‘aql eyeleri; bolğay kim qurtulğay siz.

M:101 (3) Ey anlar kim bittiler; sormanğ nerselerdin (4) eger āşkārā kıılınsa sizge, qağğurtğay sizni. Taķı eger sorsanğız (5) andın andın, ol vaqtın kim indürölür Qur‘ān, beyān kıılınğay sizge. Keçürdi Tanğrı andın. [258b1] Taķı Tanğrı yarlıqağan, qınamaķğa iwmegen.

M:102 Sordı anı erenler, (2) sizdin aşnu; andın sonğ boldılar anğa küfr ketürgenler.

M:103 Kıılmadı (3) Tanğrı, kıulaķı yarılınışdın ıyınınış tiwedın, yā āzād kıılınış kııldın, taķı ulağandın (4) taķı arķasın saķlağandın. Taķı ançası bar anlar kim küfr ketürdiler, çatarlar (5) Tanğrı üze yalğannı taķı üküş(r)ekleri bilmesler.

M:104 [259a1] Taķı ol vaqtın kim aytıldı anlarğa; kelinğ ol nersege kim indürdi Tanğrı taķı yalawaç tapa, (2) aydılar. Tap bizge ol kim, bulduğ anınğ üze atalarımızı. (3) Taķı eger bolsa ataları, bilmesler nerseni, (4) taķı könölmesler.

M:105 Ey anlar kim bittiler; sizin  üze (5) tenlerin izni ziy n teg rmes sizge ol kimerse kim azdı ol vakt n kim k n lsen iz. [259b1] Tan rı tapa yanma ın ız  amu  ta ı haber bir r sizge ol nerse birle kim (2)  ılur erdin iz.

M:106 Ey anlar kim bittiler; aran ızın , (3) tanu lu ı ol vakt n kim   z r bold  sizlerde birin izge  l m, va iyyet (4) vakt nda iki   adl eyesi t zl k eyesi sizdin y   n in iki, (5) sizdin  n in eger siz y risen iz yerde, [260a1] tegse sizge  l mn n  teggeni. Yı ar siz ol iki k ni (2) nam zd n son  ta ı ant i erler Tan rı at n tevbe; eger (3)  ekklig⁴² bolsan ız   iv   almaz miz anın  birle bah  ta ı eger bolsa (4) yawulu  eyesi. Ta ı  rtmes miz Tan rının  tanu lu ını biz ol o urda (5) yazu  kıl anlard n.

M:107 Eger mu  ali  bolunsa munun  ne kim m ste  ak boldılar yazu  a [260b1] iki tanu   n in  oparlar ol ikisinin  ornında anlard n kim (2) sez  bold  anların   ze tanu lu  a sez rak  iki kimerse. Ant i erler ike   Tan rı birle (3) bizin  tanu lu umuz sez rak  ol ikisinin  tanu lu ınd n. Ta ı  ulm  ılma u  biz (4) biz ol o urda, k   kıl anlard n.

M:108* Ol yawu rak  kim kelseler (5) tanu lu  birle mun   ze y   or salar kim...

3.1.7. Nisa Suresi (ek)

N:*157 [261a1]  il f  ılı tılar anın  i inde,  ekk i inde and n yok anlar a (2) anın  birle biligdin, meger sizin  uyma ı ta ı (3)  ld rmediler an  yak n.

N:158 K t rdi an  Tan rı anın  tapa. Ta ı erdi (4) Tan rı yin en,  ikmetlig.

N:159 Ta ı yok kit b eyelerind n (5) meger bitgey ol an a  lmedin a nu. Ta ı [261b1]  iy met k n bolur anların   ze tanu .

⁴²  eddeli.

N:160 Küç <kılmaqları> (2) anlardın kim Cuhüd boldılar, harām kılduq anlar üze (3) arıqlar, helāl kılındı anlarğa yangamaqları birle (4) Tanğrı yolındın üküşni.

N:161 Taqı almaqları birle asıǵnı taqı (5) yıǵlındılar andın. Taqı yimekleri birle kişilerniñ mällarin bātılğa [262a1] taqı anuq kılduq kâfirlerğa anlardın, qın iglig.

N:162 (2) Lekin tölengenler bilig içinde anlardın (3) taqı bitgenler biterler ol nersege kim indürüldi saǵa (4) ol nersege kim indürüldi aşnuǵdın yā sindin aşnu. Taqı kılğanlar namāznı (5) taqı birgenler zekātın taqı bitgenler Tanğrığa [262b1] taqı kıyāmet küniñge anlar, birgey miz anlarğa ol (2) sevāb.

N:163 Biz vaḥy kılduq seninǵ tapa neteg kim vaḥy kılduq (3) Nūḥ tapa taqı peygāMBERLERĞA andın sonğra. Taqı vaḥy kılduq (4) İbrāhīm tapa taqı İsmā‘il tapa taqı İshāq tapa taqı Ya‘qūb tapa (5) taqı oǵul oǵullarına tapa taqı ‘isā tapa taqı Eyyūb tapa taqı Yūnūs tapa [263a1] taqı Hārūnğa taqı Süleymānğa taqı birdük Dāvūdğa (2) Zebūr’nı.

N:164 Taqı yalawaqlar kışsa ayduq anlarını seninǵ üze (3) aşnudın taqı yalawaqlar kışsa aymaduq anlarını seninǵ üze. (4) Taqı sözledi Tanğrı Mūsāğa sözleşmek.

N:165 Yalawaqlar müjde birgenler (5) taqı qorqutğanlar munǵ üçün kim bolmasa kişilerge Tanğrı üze [263b1] hüccet yalawaqdın sonǵ. Taqı erdi Tanğrı yinǵen, (2) ḥikmetlig.

N:166 Tanğrı tanuqluq birür ol nerse birle kim indürüldi seninǵ tapa (3) indürdi anı bilmeki birle. Taqı ferishteler tanuqluq birürler. (4) Taqı tap Tanğrı tanuq.

N:167 Ḥaḳıḳat üze anlar kim küfr ketürdiler (5) taqı yıǵdılar Tanğrı yolındın azdılar yırax [264a1] azmaq.

N:168 Hakaikat üze anlar kim küfr ketürdiler taķı küç kıldılar (2) bolmadı Tanğrı kim yarlıķasa anlarını taķı köndürse anlarını (3) yolğa.

N:169 Meger tamuğ yolınğa cavidāneler anıñ içinde (4) ulaşı. Taķı erdi ol Tanğrı üze āsān.

N:170 Ey (5) kişiler; keldi sizge yalawaç haķ birle [264b1] İdingizdin bitinğ yaķşıraķğa sizge. Taķı eger (2) tansañız hakaikat üze Tanğrığa ol nerse kim kökler içinde taķı yer. (3) Taķı erdi Tanğrı bilgen, hikmetlig.

N:171 Ey kitāb eyeleri; (4) haddin keçmenğ dīñgiz içinde taķı aymanğ (5) Tanğrı üze meger haķķnı. Hakaikat üze Mesih Meryem oğlu ‘isā [265a1] Tanğrınınğ yalawaçı taķı anıñ sözi. Kemişti anı Meryem tapa (2) taķı cānı andın. Bitinğ Tanğrığa taķı yalawaçlarınğa (3) taķı aymanğ üç tiyü. Yıǵlınğ yaķşıraķ sizge. (4) Hakaikat üze Tanğrı bir tapunğ. Arıǵlıķ anğa kim bolsa (5) anğa oǵlan. Anğa ol nerse kim kökler içinde taķı ol nerse kim yerde. [265b1] Taķı tap Tanğrı saķçı.

N:172 ‘Ār tutmağay ‘isā (2) kim bolsa kıl Tanğrığa taķı ferishteler yawuķ kılınmış. (3) Taķı kim kim ‘ār tutsa kulluķındın taķı uluğsınsa (4) yıǵğay anlarını anıñ tapa ķamuǵını.

N:173 Ammā anlar kim (5) bittiler taķı kıldılar eǵğü ‘amellerni tükel birür anlarğa [266a1] şevābların taķı arturur anlarğa fazlındın. Taķı (2) anlar kim ‘ārlandılar taķı uluğsındılar ķınayur anlarını (3) iglig ķın taķı bulmazlar anlarğa (4) Tanğrıdın bisre dōst taķı yārī birgen.

N:174 Ey kişiler; (5) keldi sizge huccet İdingizdin. Taķı indürdük [266b1] sizinğ tapa açuķ yaruķ.

N:175 Ammā anlar kim bittiler (2) Taŋrıǵa yapuštılar aŋa kiwürgey anlarını (3) raĥmetge andın taķı artuķsı eǵgölükge. Taķı köndürgey anlarını anıŋ tapa (4) yolǵa köni.

N:176 Cevāb tileyürler sindin. Ayǵıl; Taŋrı (5) cevāb aytur sizge atasız oǵulsız içinde eger bir er yoķalsa [267a1] yoķ aŋa oǵul taķı aŋa kıız ķarındaş ol nerseniŋ yarusı kim (2)⁴³ alur andın eger (3) oǵul eger bolsalar iki ol ikisiŋe üçde iki ülüş (4) andın kim ķođtı. Taķı eger bolsalar erseler erenler (5) taķı tişiler erkekege iki tişiniŋ ülüşü menǵizlig. [267b1] Beyān ķılur Taŋrı sizge kim azmasaŋız. Taķı Taŋrı tegme (2) bir nerseni bilgen.

3.1.8. Mâide Suresi (ek II)

M: (3) Taŋırınıŋ atı birle başlayur men üküş raĥmetlig, raĥmeti lâzım.

M:1 (4) Ey anlar kim bittiler, vefā ķılınıŋ ‘ahdlerge. (5) Ĥelāl ķılındı sizge tiweniŋ, sıǵırınıŋ, ķoyınıŋ, keçiniŋ tört adaķlıǵ. Meger ol kim [268a1] oķunur sizinǵ üze. Awnuŋ ĥelāl ķılǵanlarıdın öŋgin taķı siz (2) ĥarāmılar. Ĥaķıķat üze Taŋrı ĥükm ķılur neni kim tileyür.

M:2* Ey (3) anlar kim bittiler; ĥelāl ķılmaŋ Taŋırınıŋ ‘ālāmetlerin taķı (4) taķı ĥarām aynı taķı Ka‘be’ǵa ıdılgan nerseni. Anlarınıŋ boynıŋa asılǵan nerselerini (5) taķı uǵraǵanlarını Ka‘be’ķa. İsteyürler [268b1] artuķluknı anlarınıŋ İdisindin taķı ĥöşnüdlükni. Taķı ol vaķtın kim (2) ĥelāl bolsaŋız awlaŋ. Taķı ķazǵanu birmesün sizge (3) kişilerniŋ yigremeki kim yıǵdılar sizni (4) Mescid-i Ĥarām’dın. Kim zulm ķılsaŋız taķı yārī birişiŋ (5) eǵgölükge taķı saķnuķlukǵa. Taķı yārī birişmeŋ.

⁴³ (okunmuyor aslı metin üzeri kaplanmış ve ayet yeniden yazılmış)

3.1.8. Bakara Suresi (ek)

B:*85 [269a1] Anlarnıŋ üze yazuŋ birle taŋı zılm ƙılmaŋ birle. Taŋı eger kelseler sizge (2) esırlar bolup yular siz olarnı taŋı ol ƣarām ƙılınmıŝ turur sizinŋ üze (3) olarnıŋ ƙıƣarmaŋı. Biter mü siz kitābnıŋ pāresinŋe (4) taŋı küfr ketürürsüz taŋı bir pāreŋa. (5) Meger ħārluŋ bu yaŋın tiriglik içinde. Taŋı kün [269b1] ƣıyāmet küninde ƣaytarılurlar ƣınnıŋ ƣatıŋraŋı tapa. (2) Taŋı ermez Tanŋrı ğāfil ol nersedin kim ƣılur siz.

B:86 (3) Anlar anlar turur kim satŋın aldılar yaŋınraŋ tiriglikni sonŋ tiriglik birle. (4) Yünŋül ƣılınmas anlardın ƣın. Taŋı birilmes (5) yārı.

B:87 Taŋı birdük Mūsa'ƣa kitābnı [270a1] taŋı uydurduŋ sonŋda yalawaƣlarnı. Taŋı birdük (2) Meryem oŋlı 'īsā'ƣa aƣuŋ ħüccetlerni taŋı ƣuvvetlendürduŋ (3) Cibrıl birle. Tegme bir kez mü kim keldi sizge yalafaƣ (4) ol nerse birle kim süwmez nefslerinŋiz uluŋsındınŋız (5) bir öŋürni yalŋanƣa nisbet ƣıldınŋız. Taŋı bir öŋürni öldürürsüz.

B:88 [270b1] Taŋı aydılar; köŋüllerimiz örtüŋlüŋ turur. Sürdi anlarnı Tanŋrı küfrleri birle (2) taŋı inŋen az biterler.

B:89* Taŋı ol vaŋtın kim keldi anlarŋa kitāb (3) Tanŋrı ƣatında rāstlaŋan ol nersege kim anlarnıŋ birle turur. Taŋı erdiler (4) aşnudın nuşret ƣılayurlar. Ol kimerseler üze kim örttiler taŋı ol vaŋtın kim (5) keldi anlarŋa ol nerse kim bildiler örttiler anı anı. Tanŋrınınŋ la'neti...

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SÖZLÜK

4.1. Sözlüğün Düzenlenişi

1. Sözlük oluşturulurken metinde geçen her bir kelime tarandı. Bu kelimelerin metindeki anlamları esas alındı.

2. Sözlüğe alınan kelimelerin tercümedeki Arapça ve Farsça karşılıkları gösterildi. Yalın halde bulunan alıntı kelimelerin hangi dile ait olduğu belirtildi.

‘ilm (Ar.): İlim. Taķı uzunluķ yanının ‘ ilm içinde takı ten içinde. [74b]/3=B:247

kâle (Far.): (Ar. metā‘, Far. berħ‘urdārī) Eşya, mal, sermaye. Ol yakınraķ tiriqlikniñg kâlesi taķı Tanğrı anıñg atında aytğı yerniñg körklüglüki. [94b]/3=A:14

arabaş: (Ar. emet, Far. girevende) Karabaş, cariye. Taķı bitgen arabaş yaħşıraķ turur ortaķ oşğandın, taķı eger tañğğa ketürse sizni. [63b]/1=B:221

3. Kelimeler kullandıkları cümle tanık gösterilerek verildi. Kelimenin geçtiğı sure/ayet ve barak/satır ad ve numaraları en sonda gösterildi:

arındaş: (Ar. ihvān, Far. birāder) Kardeş. Bolmañğ ol kimerseler menğizlig kim küfr ketürdiler taķı aydılar arındaşlarıñğa. [131a]/5=A:156

4. Aynı kökten gelen kelimeler krş. Kısaltması ile birbirlerine gönderildi:

atıķ: Kuvvetli, sağlam. krş. atığ.

keldür-: Getirmek. krş. keltür-.

oğ-: Koymak, bırakmak, doğurmak. krş. koy-

5. Aynı kelimenin birbirleriyle bağıntılı farklı anlamları aynı madde altında yanyana yazıldı:

açuk ħüccet: 1. Ayet.

Taķı anlar kim tandılar, taķı yalğanka nisbet ıldılar açuk ħüccetlerimizni anlar otnuñg eyeleri. [8b]/5=B:39

2. Mucize.

Taķı birdük Meryem oğlı ‘isā‘qa açuk ħüccetlerni taķı uvvetlendürduķ Cibril birle. [270a]/2=B:87

6. Birbirleriyle bağlantılı olmayan anlamlar ayrı maddeler hâlinde gösterildi:

ot (I): Bitki, ot.

ot (II): Ateş.

4.2. Türkçe Sözlük

A

‘**âciz** (Ar.): Çaresiz, âciz.

‘**âciz bol-**: Çaresiz olmak, gücü yetmemek.

(Ar. ‘acz, Far. ‘âciz şoden) *Aydı; ey bîçârelik mângâ; ‘âciz mü boldum kim bolsam bu kargâ menğizlig, taķı örtsem uyamnıñg ‘avretini; taķı boldı öküngenlerdin.*
[211b]/2=M:31

‘**âciz kıl-**: Aciz bırakmak.

‘**âciz kılğan**: Âciz bırakan.

(Ar. mu‘ciz, Far. ‘âciz konende) *Ĥaķikât üze ol nerse kim va‘de kılñur siz, kelgen taķı ermessiz ‘âciz kılğanlar.*
[234a]/3=E:134

aç-: Açmak, ifşa etmek.

(Ar. ibdâ’, Far. peydâ kerdin) *Aygıl; eger örtseñgiz ol nerse kim köküzleringiz içinde turur yâ açsañgız bilür anı Tanğrı.* [98b]/4=A:29

açmak: 1. Açıklama, beyan, izah.

(Ar. beyân, Far. peydâ) *Bu açmak kişilerge, taķı köni yol taķı ögüt saķnuķlargâ.* [125b]/4=A:138

2. Fetih, zafer.

(Ar. feth, Far. güşâyiş) *Anlar kim küyerler sizinğ birle eger bolsa sizge açmak ya‘nî zafer Tanğrıdın, aydılar; ermedük mü siz birle?* [192a]/3=N:141

açlık: Açlık, kıtlık.

(Ar. maḥmaşat, Far. gurusnegī) *Taķı sınağay miz sizlerni nerse birle, korğunçdın taķı açlıqdın taķı eksimekdin mällardın taķı tenlerdin taķı mîvelerdin taķı müjde birgil şabr kılğanlargâ.* [40a]/3=B:155

(Ar. maḥmaşat, Far. gurusnegī) *Kim kısarlansa açlıkda, kışmağdın yazuğğâ; ĥaķikât üze Tanğrı yarlıkağan, rahmet kılğan.* [248a]/2=M:3

açuk: Açık, görünen.

(Ar. mubîn, Far. peydâ) *Ġaybnuñġ bilgeni taķı açuķnuñġ*. [239a]/4=E:73
(Ar. mubîn, Far. peydâ) *Taķı ġaķıķat ūze erdiler mundın aķnu azġunluķ*
iķinde açuķ. [133b]/3=A:164

açuķ bol-: Belirmek, ortaya çıkmak.

(Ar. tebeyyun, Far. rüşen şoden) *Ārzūladı köpegü kitāb*
eyelerindin kitāb ġaytarsalar sizni bitişingizdin sonġ
kāfirler, ġased ūķün öz nefşlerindin mundın sonġ kim açuķ
boldı anlarġa ġaķ. [26a]/5=B:109

açuķ ġüccet: 1. Ayet.

Taķı anlar kim tandılar, taķı yalġanķa nisbet ġıldılar açuķ
ġüccetlerimizni anlar otnuñġ eyeleri. [8b]/5=B:39

2. Mucize.

Taķı birdük Meryem oġlı ‘īsā’ķa açuķ ġüccetlerni taķı
ķuvvetlendürdüķ Cibrīl birle. [270a]/2=B:87

açuķ yaruķ: Açık nur, açık ışık (Kur’an-ı kerim).

(Ar. nūr’el-mubîn, Far. rüşen-i peydâ) *Taķı indürdük*
sizinġ tapa açuķ yaruķ. [266b]/1=N:174

aķaķ: Ayak. kış. ayak

(Ar. ricl, Far. pāy) *Taķı eger ġaķıķat ūze anlar ġopġarsalar Tivrātını taķı*
İncīlni, taķı ol nerseni kim indürüldi anlarınġ tapa anlarınġ İķdisindin;
yigeyler erdi ūstünlerindin taķı aķaķları astındın. [199a]/4=M:66

(Ar. ricl, Far. pāy) *Taķı ol vaķtın kim çıktılar Cālūt’ķa taķı çeriglerinġe*
aydılar; İķdimiz ġoyġul bizinġ ūze şabrını taķı tölendürgül aķaķlarımızni
taķı yārī birgil bizge kāfir erenler ūze. [76a]/3=B:250

Ādem: Hz. Ādem peygamber. İlk insan, ilk peygamber, insanlığın babası.
Allah'u Teālâ Hz. Ādem'i topraktan (turābtan) yarattı. Yüce Allah
yeryüzünde bir halife yaratacaġını meleklerine bildirdiġi zaman; ilim,
irade ve kudret sıfatlarıyla donatacaġı bu varlığın yeryüzüne uyum
saġlaması iķin maddesinin de yeryüzü elementlerinden olmasını
dilemiştir:

"Sizi (aslınız Âdem'i) topraktan yaratmış olması onun ayetlerindendir. Sonra siz (her tarafa) yayılır bir beşer oldunuz." (er-Rum, 30/20)

İlk insan ve ilk peygambere ait isimdir. Allahû Teâla (cc)'nın kendisine indirdiği on suhûfla, ilk şer'î devleti kurmuştur. Kur'ân-ı Kerim'de: "Ey insanlar biz sizi bir erkekle, bir dışiden yarattık." (Hucurat: 49/13) buyurmaktadır. Bu âyet-i kerimedeki erkekten murad Hz. Âdem'dir. Ayrıca "İnsanlar tek bir ümmet idi" (Bakara: 2/213) âyeti kerimesiyle ilk devletin İslâm devleti olduğu beyan edilmiştir. Zira ümmet, bir imama bağlanan toplumu ifade eden eli'timam (uymak) kökünden gelir. Hz. Âdem (as) ve çocuklarının ilk ümmeti teşkil ettikleri sabittir.

Âdem kelimesi Arapça değildir. Ademeh kökünden geldiğini kabul edenler, derinin iç yüzü mânâsına geldiğini söylemişlerdir. "Âdem" kelimesinin edim'den geldiğini esas alan lûgat âlimleri, rengi sebebiyle bu şekilde isimlendirildiği kanaatindedirler. Edim Türkçe'de "Sahtiyan" karşılığıdır, bu da boyanmış deri mânâsına gelir. Âdem'in bu ismi almasının sebebi, deriye benzeyen topraktan yaratıldığı içindir.

Taķı aldı Ādem İğisindin kelimelerini taķı tevbesin qabūl kıldı.
[8a]/4=B:37

‘ādet (Ar.): (Ar. de’b, Far. ‘ādet) Görenek, töre, âdet. Fir‘avn kabilesinin ‘ādeti menğizlig. [93a]/5=A:11

adım: Adım, iz.
(Ar. ḥuṭvāt, Far. kām) *Taķı uymaŋ şeytānıŋ adımlarıŋa adımlarıŋa ḥaķıķat üze ol sizge açuķ düşmen açuķ.* [44a]/5=B:168

‘adl (Ar.): Adalet, hak.
(Ar. kıst, Far. dād) *Tanuķluķ birdi Tanrı ḥaķıķat üze ol yoķ İği meger ol taķı ferişter bilig eyeleri kapuğlı bolup ‘adl birle.* [95b]/2=A:18

‘adl kıl-: Adaletle davranmak.
(Ar. iksāt, Far. dād kerdin) *Taķı eger qorqsaŋız kim ‘adl kılmasaŋız öksüzler içinde, nikāh kılınđ anı kim ḥelāl boldı sizge, tişilerdin; ikin ikin taķı üçin üçin taķı tördin tördin.* [144b]/2=N:3

‘afv (Ar.): Af, bağışlama.

- ‘afv kıl-:** Affetmek, bağışlamak.
 (Ar. ‘afv, Far. der güzâreden) *Eger talāk birsengiz ve vaṭy kılmazıngızdın aşnu taḳı taḳdīr kıldıngız anlarğa mehrni taḳdīr kılganğızning yarusı meger kim ‘afv kılsalar yā ‘afv kılsa.* [71a]/5=B:237
 (Ar. ‘afv, Far. der güzēšten) *Andın songra ‘afv kılduḳ sizdın andın song siz bolğay kim siz şükr kılgaysız.* [11b]/2=B:52
- ‘afv kılğan:** Affeden, bağışlayan.
 (Ar. ‘āfin, Far. der güzārende) *Anlar kim ḥarc kılurlar kinḡlikde taḳı darlıḳda taḳı yutğanlarğa öfkeni taḳı ‘afv kılganlarğa kişilerdin.* [124b]/5=A:134
- ağın:** Dilsiz, lal.
 (Ar. ebkem, Far. gung) *Sağırlar, ağınlar, közsüzler anlar bilmesler.* [45a]/3=B:171
- ağır:** Ağır, hafif olmayan.
ağır kel-: Ağır gelmek.
Ḥaḳīḳat üze ol uluḡ turur ya‘nī ağır kelgen turur. [10a]/3=B:45
ağır yük: Ağır yük, ağır sorumluluk.
 (Ar. işr, Far. bār-ı girān) *İdimiz; tutmaḡıl bizni eger unutsamız yā ḥaṭā kılsa miz İdimiz; taḳı yüklemegi bizinḡ üze ağır yükni neteg kim yükledinḡ anı anlar üze kim bizdın aşnu.* [90b]/2=B:286
- ağız:** Ağız.
 (Ar. fūh, Far. dehān) *Ayturlar ağızları birle ol nerseni kim yoḡ köngülleri içinde.* [134b]/2=A:167
Belgürdi yigrençilik ağızlarındın taḳı ol nerse kim örter köküzleri ya‘nī köngülleri uluḡraḳ. [121a]/5=A:118
Ey yalawaç; ḳaḡurtmasun sini anlar kim iwerler küfr içinde, anlardın kim aydılar; bittük, ağızları birle, taḳı bitmedi köngülleri. [214b]/1=M:41
- ağrığ:** Ağrı, sızı.

- (Ar. ezā, Far. renc) *Kim kim bolsa sizdin sökel anıñ birle ağırğ başında yuluğ rūzedin yā şadaqadın yā qurbān kılmaqdın.* [54a]/5=B:196
- ağruķ:** Zor, güç, ağır.
- (Ar. evd, Far. girān) *Yetti anıñ kürsisi köklerge taķı yerge taķı ağruķ bolmas anğa ol ikisiniñ saķlamaķı.* [78a]/5=B:255
- ağruķ bol-:** Zor olmak, ağır olmak, güç olmak.
- Yetti anıñ kürsisi köklerge taķı yerge taķı ağruķ bolmas anğa ol ikisiniñ saķlamaķı.* [78a]/5=B:255
- ‘ahd (Ar.):** Ahd, söz.
- (Ar. ‘ahd, Far. peymān) *Anlar kim bozarlar Tanğrınıñ ‘ahdni berkitmişdin sonğra.* [5b]/1=B:27
- ‘ahd kıl-:** 1. Vasiyet etmek.
- (Ar. ‘ahd, Far. ‘ahd kerdn) *Taķı ‘ahd kılduķ ya‘nī buyurduķ İbrāhim tapa taķı İsmā‘īl tapa kim arıtıñ ewümni tezgingenlerge taķı peyvestelik kılğanlar taķı rükū‘ kılğanlarğa, sücūd kılğanlarğa.* [31a]/5=B:125
2. Sözleşmek, söz vermek.
- (Ar. ‘ahd, Far. peymāñ kerdn) *Anlar kim aydılar; haķīkat üze Tanğrı ‘ahd kıldı biziñ tapa kim bitmese miz yalawaçğa, ançaķa tegrü kim kelse bizge qurbān birle yiyür anı ot.* [138b]/2=A:183
- ‘ahd kılış-:** Sözleşmek, anlaşmak, akitle bağlamak.
- (Ar. mu‘āhedet, Far. ‘ahd kerdn) *Taķı vefā kılğanlar ‘ahdlerinğre қayu vaқtın kim ‘ahd kılışsalar.* [47a]/4=B:177
- āhıret (Ar.):** Ahiret.
- (Ar. āhıret, Far. ān cehān) *Dünyāda taķı āhıretde.* [63a]/1=B:220
- aķ-:** Akmak, akıp gitmek.
- (Ar. cereyān, Far. reftn) *Haķīkat üze anlarğa būstānlar aķar astındın arıķlar.* [4b]/1=B:25
- aķ:** Ak, beyaz.

(Ar. ebyaž, Far. sepīd) *Taķı yinġ taķı iċinġ aĉuķ bolġınĉa sizge aķ yiplük ya‘nī fecr-i şādıķ ķara yiplükdin ya‘nī fecr-i kāzibdin taŋġdın.*
[51a]/1=B:187

aķar-: Aġarmak.

(Ar. ibyizāž, Far. sepīd buden) *Ol kūn aķarur yüzler taķı ķararur yüzler.*
[118a]/2=A:106

‘aķd (Ar.): Söz, akit, anlaşma.

‘aķd kıl-: Sözleşme yapmak, anlaşmak.

(Ar. ‘aķd, Far. girih kerden) *Taķı anlar kim ‘aķd kıldı saġ eliglerinġizni.* [157a]/3=N:33

‘āķıbet (Ar.): Son, netice.

(Ar. te‘vīl, Far. ‘āķıbet) *Ol yaķşırak, taķı körklügrek ‘āķıbet yanındın.*
[165b]/5=N:59

‘aķl (Ar.): Us, akıl.

‘aķllar eyeleri: Akıl sahipleri.

(Ar. ülü‘l-elbāb, Far. ģudāvend-i ģiredhā) *Taķı saķınmas meger ‘aķllar eyeleri.* [92b]/3=A:7

al-: Almak.

(Ar. aġz, Far. giriften) *Taķı aldı Ādem İdisindın kelimelerini taķı tevbesin ķabūl kıldı.* [8a]/4=B:37

alġan: Alan, can alan (Allah).

Ol vaķtın kim aydı Tanġrı; ey ‘īsā, men tükel alġanınġ men taķı kötürgeninġ men benim tapa taķı arıġ kılġannınġ men anlardın kim taķı küfr ketürseler taķı anlarnınġ kılġuĉısı men uydılar saŋa anlarnınġ üstüninde kim küfr ketürseler kıyāmet kūninġe tegrü. [105a]/3=A:55

ala: Ala, ala renk.

ala tenlig: Ala tenli, teni hastalıklı, alacalı kimse.

(Ar. ebraş, Far. pīs) *Taķı onġaltur men toġa közsüzni taķı ala tenligni.* [104a]/1=A:49

‘alāmet (Ar.): Alamet, işaret, iz, nişan.

(Ar. şe‘īrat, Far. nişān) *Ḥaḳīkat üze Şafā atlıg tağ tağı Merve atlıg tağ Tanğrınınğ ‘alāmetlerindin.* [41a]/4=B:158

alda-: Aldatmak, hile yapmak, kandırmak.

aldağan: Aldatan. *Ḥaḳīkat üze münāfiqlar, aldağanlarnıñğ ‘amelin qılurlar tağı ol aldaşmağda yinğgenning ‘amelin qılğan turur.* [192b]/4=N:142

aldamağ: Aldatma, kandırma, hile.
(Ar. ğurūr, Far. firīb) *Tağı anıñğ menğizlig qıldıq, tegme bir peygamberğa düşmen, ādemiler İblislerin tağı periniñğ, işāret qılur pārelerini pāreğa söznüñğ bezekini, aldamağ.* [227b]/1=E:112

aldaş-: Karşılıklı biçimde aldanmak.

aldaşmağ: Aldanma, karşılıklı aldanma.
Ḥaḳīkat üze münāfiqlar, aldağanlarnıñğ ‘amelin qılurlar tağı ol aldaşmağda yinğgenning ‘amelin qılğan turur. [192b]/4=N:142

aldaşmağda yinğgenning ‘amelin qılğan: Aldatmanın cezasını veren.

(Ar. ḥādī‘, Far. cezā-i firīb-dehende) *Ḥaḳīkat üze münāfiqlar, aldağanlarnıñğ ‘amelin qılurlar tağı ol aldaşmağda yinğgenning ‘amelin qılğan turur.* [192b]/4=N:142

‘ālem (Ar.): Âlem.

‘ālemlerniñğ erkligi: Alemlerin sahibi (Allah).

(Ar. rabbi’l-‘ālemīn, Far. perverdigār-ı ceheniyān) *Ol vaqtın kim aydı ḥaḳīkat anğa İdisi; “boyun süğül” aydı; “boyun südüm” ‘ālemlerniñğ erkliginge.* [33a]/4=B:131

‘ālemlerniñğ erkligi: Âlemlerin sahibi, âlemlerin Rabbi.

(Ar. rabbi’l-‘ālemīn, Far. perverdigār-ı ceheniyān) *Ḥaḳīkat üze men (5) qorqarmen Tanğrıdın, ‘ālemlerniñğ erkligindin.* [210b]/5=M:28

‘ālemyān (Ar.): Âlemler.

(Ar. ‘ālemīn, Far. cehāniyān) *Taķı ol vaķtın kim aydı ferīşteler; ey Meryem, haķıķat üze Tanğrı üğürdi sini arıģ kıldı sini taķı üğürdi sini ‘ālemyānnıń tışıları üze.* [102a]/4=A:42

altı: Altı (6).

(Ar. sittet, Far. şeş)

altıda bir: Altıda bir.

(Ar. sudus, Far. dānegī) *Taķı atasıńa anasıńa, tegme birinģe ol ikisindin, altıda bir, nersedin kim қоđtı, eger bolsa anģa oğlan.* [147b]/2=N:11

altın: Altın.

(Ar. zehab, Far. zer) *Bezenildi kişilerge ārzūlarnıń süwügi; tişilerdin taķı oğullarındın taķı cem‘ kılınmış köp māllarındın altundın taķı kümüşdin taķı niřānlıģ kılınmış atlardın taķı tiwedın, sığırdın, қойдын, keçidin taķı ekindin.* [94b]/1=A:14

amān (Ar.): Korkusuzluk, eminlik.

Taķı ol vaķtın kim aydı İbrāhim; ey İğim; kılğıl bu yerni amānlıģ taķı birgil eyeleringe mīvelerdin ol kimersege kim bitti Tanğrıģa taķı kıyāmet künge. [31b]/4=B:126

amānlıģ: Güvenilir, emin.

(Ar. āmin, Far.) *Taķı ol vaķtın kim aydı İbrāhim; ey İğim; kılğıl bu yerni amānlıģ taķı birgil eyeleringe mīvelerdin ol kimersege kim bitti Tanğrıģa taķı kıyāmet künge.* [31b]/4=B:126

‘amel (Ar.): Amel, iş.

(Ar. ‘amel, Far. kār) *Taķı müjde birgil anlarģa kim bittiler taķı kıldılar edģü ‘amellerni.* [4a]/5=B:25

‘amel kıl-: Bir şey yapmak, işlemek.

‘amel kılğan: Birşey yapan, işleyen.

(Ar. ‘āmil, Far. kār konende) *Taķı neme körklüğ ‘amel kılğanlarnıń yanutı.* [125b]/1=A:136

‘amel-i šālīh üze šābit bol-: İyi amel üzerinde kararlı olmak.

Yoқ anlar üze kim bittiler taķı kıldılar edģü ‘amellerni, yazuқ ol nerse içinde kim yidiler; ol vaķtın kim saқınsalar

*taķı bitseler ya‘nī bitmek üze şābit bolsalar, taķı kılsalar
ya‘nī ‘amel-i şālih üze şābit bolsalar eğgölüklerini, andın
sonġ saķınsalar taķı bitseler, andın sonġra saķınsalar,
körklüglük kılsalar. [255b]/1=M:93*

ammā (Ar.): Ama, fakat.

*(Ar. emmā, Far. ber her taķdır) Ammā anlar kim bittiler taķı kıldılar eğgü
‘amellerni tükel birür anlarġa şevābların taķı arturur anlarġa fażlındın.
[265b]/4=N:173*

an: O.

*Ėorķunġ otdın ol kim anınġ tamduķı kişiler taķı taşlar anuķ kılındı
kāfirlerġa. [4a]/3=B:24*

anġar karşı: Ona doġru.

*Taķı nirde kim bolsaġız ewrünġ yüzlerinġizni anġar karşı.
[39b]/1=B:150*

ança: bkz. ol

ançaġa: Misli, kadar.

Tegdinġiz siz iki ançaġa aydınġız neteg bu. [133b]/4=A:165

ançaġa teg: -e/-a kadar.

*Taķı ol vaķtın kim aydınġız, yā Mūsā, bitmeġey miz sanġa ançaġa teg
kim körse miz Tanġrını āşkārā. [12a]/5=B:55*

ançaķlı: Gibi, sanki.

Tamām anlar ya‘nī ançaķlı bilmesler. [23a]/5=B:101

ançası: Öylesi, öyleleri.

*Ançası bar kimblis kāfir boldılar öġretürler kişilerge siħrni.
[23b]/2=B:102*

ançası bar: Ama, fakat.

Aydı; bittim, ançası bar ķarār kılsun ya‘nī ķarār könġlüm. [81a]/2=B:260

anda: Orda, orada.

Anda du‘ā kıldı Zekerıyyā İđisinġe. [101a]/2=A:38

andın: Ondan. [4b]/2=B:25

Tegme bir kez kim rüzī birildiler andın mīvedin rüzī.

andın: Oradan.

Tayındurdı ol ikegüni İblis andın. [8a]/1=B:36

andın sonğ: Ondan başka.

Taķı eger taķı eger ķosa sizni kim turur ol kim yārī birür sizge andın sonğ. [132b]/3=A:160

andın sonğra: Ondan sonra. [5b]/5=B:28

Andın sonğra öldürür sizni, [6a1] andın sonğra tirgürür sizni.

anı: Onu. [5b]/2=B:27

Taķı keserler anı kim Tanğrı buyurdı anıñ birle.

anıñ birle: Onunla. [4b]/3=B:25

Aydılar; bu ol kim rüzī birildük aşnudın taķı kelindiler ya‘nī körüldiler anıñ birle oħşaşğan.

anıñ tapa: Ona doğru. [6a]/1=B:28

Andın sonğra anıñ tapa ķaytarılursuz.

anıñ üze turuķup peyvestelik ķıl-: Bir kimsenin tepesine dikilip durmak, ısrarcı olmak.

Taķı anlardın kimersenı bar kim eger emīn tutsañ anı bir altun birle ötemeğey anı saña meger peyvestelik ķılsañ anıñ üze turuķup. [109b]/5=A:75

anlar: Onlar. [4a]/4=B:25

Taķı müjde birgil anlarğa kim bittiler taķı ķıldılar eğgü ‘amellerni.

anğ-: 1. Düşünmek, fikretmek.

(Ar. tezekkür, Far. pend kerden) *Taķı beyān ķılur nişānlarını ķişilerge bolğay kim anlar anğaylar. [64a]/2=B:221*

2. Anmak, hatırlamak.

(Ar. zıkr, Far. yād kerden) *Ey Ya‘ķūb oğlanları, anğınğ ni‘metimni, ol kim eğgülük ķıldım sizinğ üze taķı haķıķāt üze men arturdum sizni zamāneninğ ‘ālemleri üze. [30b]/1=B:122*

anğdur-: Öğüt vermek, hatırlatmak, nasihat vermek.

anğdurmaķ: Öğüt, nasihat, hatırlatma.

(Ar. zıkrā, Far. pendī) *Aygıl; tilemes men sizdin anıñ üze ter; ermes ol meger anğdurmaķ ‘ālemlerğa. [243b]/4=E:90*

- anğdurul-:** Hatırlatılmak, andırmak, unutturmamak, öğüt vermek.
(Ar. tezkîr, Far. yâd dâden) *Taķı unuttılar ya‘nî koğıttılar ülüşni, andın kim anğduruldılar anıñ birle.* [253a]/3=M:13
- ana:** Ana, anne.
(Ar. ümm, Far. mäder) *Ataķa anaķa taķı yawuķraķlarģa körklüglük birle tölenmek bir saķnuķlar üze.* [48a]/5=B:180
- ant:** Ant, yemin.
(Ar. yemîn, Far. sevgend) *Taķı kılmanğ Tanğrıdın arķuru koyģan nerse antlarınğızģa kim edğülük kılсанğız taķı saķısanğız taķı onğarsanğız ħalklar arasında.* [65a]/1=B:224
- anuķ:** Hazır.
(Ar. ‘atîd, Far. âmâde) *Ķorķunğ otdın ol kim anıñ tamduķı kişiler taķı taşlar anuķ kılındı kâfirlerģa.* [4a]/4=B:24
anuķ kılın-: hazırlanmak. [4a]/4=B:24
(Ar. i‘dâd m., Far. âmâde kerde şoden) *Ķorķunğ otdın ol kim anıñ tamduķı kişiler taķı taşlar anuķ kılındı kâfirlerģa.*
- ‘ar (Ar.):** Utanma, utanma duygusu.
‘âr tut-: Utanmak, çekinmek.
(Ar. istinkâf, Far. neng dâşten) *Taķı kim kim ‘âr tutsa ħulluķındın taķı uluğsınsa yıģay anlarını anıñ tapa ħamuğını.* [265b]/3=N:172
- ara:** Ara, iki şeyin arası.
(Ar. beyn, Far. miyân) *Taķı öğretürler ol ikeğüdin anı kim ayırt kemişürler anıñ birle anıñ birle artuķı cüfti arasında.* [24a]/2=B:102
Orta yaşlıģ anıñ arasında kılınğ kim buyrulursuz. [17a]/1=B:68
Taķı unutmanğ artuķluķnı aranğızda. [71b]/2=B:237
- ‘Arafât (Ar.):** Mekke'nin yirmi km. uzaklığında ve doğusunda bulunan bir dağ. Aynı adı taşıyan ova içinde yaklaşık yetmiş metre kadar yükseklikte bir tepe görünümündedir. Tepeye koyu yeşil taş yığınları hakimdir. Arafât'a "Cebelü'r-rahme" (Rahmet Dağı) da denir. Rivayetlere göre Hz. Âdem (a.s.) ile eşi Hz. Havva Cennet'ten çıkarıldıktan sonra yeryüzüne

indirilmiş ve bir müddet ayrı kalıp nihayet Arafât Dağı'nda buluşmuşlardır. Buluşma anlamına gelen "Ta'arrefe" kelimesinden alınmış ve buraya Arafât denmiştir. Bu ismin ve rivayetin Hz Âdem (a.s.) zamanından beri nesilden nesile aktarılmış olduğu ifade edilmektedir. ismin nereden geldiğine dair diğer bir rivayet de hacıların Arafât dağındaki vakfeleri sırasında Allah'ın yüceliğini, kendilerinin ihtiyaç ve kulluklarını "i'tiraf" ettiklerinden dolayı buraya Arafât adının verildiği söylenmektedir. Bu konu ile ilgili diğer bir üçüncü görüş ise şöyledir: Hac ibadetinin önemli bir rüknü olan vakfeyi tamamlayanlar manevî bir kokuya ("Arf") büründükleri için bu anlamda bu dağa Arafât adı verilmiştir.

*Qayu vaqtın kim qaytsanğız 'Arafât'dın yād qılınğ Tanğrını Meş'arı'l-
harām katında. [55b]/3=B:198*

arığ:

Temiz.

(Ar. tayyib, Far. pāk) *Ayğıl; tüz bolmas habiṣ taqı arığ, taqı eger taṅğa
ketürse sini habiṣninğ üküşlüki. [258a]/1=M:100*

*Ermedi Tanğrı kim qoḏsa mü'minlerni, ol nerse üze kim siz anınğ üze,
ançağa tegrü ayırsa arıqsızın arığdın. [137b]/1=A:179*

arığ kıl-: Temizlemek, temize çıkarmak, aklamak.

(Ar. tezkiyet, Far. pāk kerdn) *Taqı sözlemes anlarğa
Tanğrı qıyāmet kün taqı arığ qılmas anlarnı.
[46a]/3=B:174*

arığ kıl-: Arındırmak, temizlemek.

*Oqıyur anlarnınğ üze nişānlarınğnı taqı öğretür anlarğa
Qur'ān'nı taqı şeri'atnı taqı arığ qılur anlarnı.
[32b]/4=B:129*

arığ kılğan: (Ar. muṭahhir, Far. pākize konende) *Temzileyen, arındıran
(Allah). Ol vaqtın kim aydı Tanğrı; ey 'isā, men tükel
alğanınğ men taqı kötürgeninğ men benim tapa taqı arığ
kılğanınğ men anlardın kim taqı küfr ketürseler taqı
anlarnınğ kılğuçısı men uydılar sanğa anlarnınğ üstüninde
kim küfr ketürseler qıyāmet küniñge tegrü. [105a]/4=A:55*

arığ kılınmış yir: Kutsal yer, kutsal, toprak.

(Ar. muṭahhir, Far. pākīze konende) *Ey kavmum; kiriñg arığ kılınmış yirge, ol kim bitidi Tanğrı sizge.*
[208a]/2=M:21

arığ kılınmış: Temiz, helal.

(Ar. muṭahher, Far. pākīze kerde) [4b]/4=B:25 *Taḳı anlarğa anıñ içinde cüftler bar arığ kılınmış.*

arığraḳ: Daha temiz.

(Ar. ezkā, Far. pākīzeter) *Ol artuḳraḳ sizge taḳı arığraḳ.*
[68b]/1=B:232

arığ topraḳ: Temiz toprak.

Taḳı eger bolsanğız sökeller yā sefer üze bolsanğız yā keldi biregü sizdin aşax yerdin, yā cima⁶ kılsanğız tişilerni, taḳı bulmasanğız sufı, teyemmüm kılınğ arığ topraḳğa, arığ topraḳğa taḳı mesh kılınğ yüzlerinğizni taḳı eliglerinğizni haḳıḳat üze Tanğrı erdi keçürgen, yarlıḳağan. [161a]/1=N:43

arığ yer: Temiz yer, temiz toprak.

Taḳı eger bolsanğız sökeller yā sefer üze yā kelse bir kimerse sizlerdin aşax yerdin yā cimā⁶ kılsanğız tişilerni taḳı bulmasanğız suw, uğanğ arığ yerge, taḳı mesh kılınğ yüzlerinğizğa taḳı eliglerinğizge andın. [250a]/3=M:6

arıḡ-: Temzilenmek, arınmak.

Taḳı yawumanğ anlarğa ançaḡā tegrü kim arıḡaylar. [64a]/4=B:222

arıḡla-: Tesbih etmek.

(Ar. tesbiḥ, Far. be-pākī yād kerden) [6b]/2=B:30 *Taḳı biz arıḡlar miz seninğ ögmekinğ birle, taḳı arıḡlayur miz sini.*

arıḡlıḳ: Münezzeh olma, uzak tutma.

(Ar. subḥān, Far. pākā) *Aydılar; arıḡlıḳ sanğa, hiç bilig yok bizge meger ol kim ögrettingiz bizge.* [7a]/1=B:32

Taḳı aydılar; tutundı Tanğrı oḡlan, arıḡlıḳ anğa. [28b]/4=B:116

arıgsız: Murdar, pislik.

(Ar. ḥabīs, Far. pelīd) *Aygıl; bulmaz men ol nerse içinde kim vaḥy kılındı benim tapa, ḥarām kılınmış yigen üze kim yiyür anı, meger kim bolsa ölügse, yā tökülmiş kan, yā tonġuz eti, ḥaḳıḳat üze ol <arıgsız> yā buyruḳdın çıḳmaḳ, <ün> kötürüldi Tanġrıdın öñginge anıñg birle.* [238b]/4=E:145

(Ar. ḥabīs, Far. pelīd) *Ermedi Tanġrı kim ḳoḳsa mü'minlerni, ol nerse üze kim siz anıñg üze, ançaġa tegrü ayırsa arıgsızni arıgdın.* [137b]/1=A:179

arıgsız İblīs' amelleri: *Şeytan işi pislik, kötü şey, şeytana mahsus pis işler.*

Ey anlar kim bittiler, ḥaḳıḳat üze ḥamr taḳı ḳımār taḳı bütler taḳı ḳımār oḳları arıgsız İblīs 'amellerindin. [206b]/2=M:90

arık: Irmak.

(Ar. nehr, Far. cūy) [4b]/1=B:25 *Ḥaḳıḳat üze anlarġa būstānlar aḳar astındın arıḳlar.*

Ol vaḳtın kim ayrıldı Ṭālūt çerigler birle, aydı; ḥaḳıḳat üze Tanġrı sınaġanġız turur arıḳ birle. [75a]/4=B:249

arın-: Temzilenmek, arınmak, boy abdesti almak.

(Ar. teṭahhur, Far. ser ü ten şusten) *Taḳı eger bolsanġız cenābetliġlar, arınıñg.* [249b]/5=M:6

arınġan: Arınan, temizlenen.

(Ar. mutetāhhir, Far. pākī cūyān) *Ḥaḳıḳat üze Tanġn süwer tevbe tevbe ḳılġanlarını taḳı süwer arınġanlarını.* [64b]/1=B:222

arıt-: Arıtmak, temizlemek.

(Ar. tezkiyet, Far. pākīze kerdin) *Taḳı arıtur anlarını taḳı öġretür anlarġa kitābnı, ḥikmetni.* [133b]/1=A:164

(Ar. ṭaṭhīr, Far. pāk kerdin) *Taḳı 'ahd ḳılduḳ ya' nī buyurduḳ İbrāhim tapa taḳı İsmā' il tapa kim arıtıñg ewümnı tezgingenlerge taḳı peyvestelik ḳılġanlar taḳı rükū' ḳılġanlarġa, sücūd ḳılġanlarġa.* [31b]/1=B:125

arıtmaḳ: Arıtma, temizleme.

(Ar. temhîş, Far. pāk kerdan) *Taķı arıtmak için Tanğrı anlarını kim bitiler, taķı yoķatmak için küfr ketürgenlerini.*
[126a]/5=A:141

arķa: Arka, sırt, bel.

(Ar. zahr, Far. püşt) *Bıraķtılar anı arķalarınınġ a(r)tında.* [140a]/2=A:187
Bıraķtı bir öġür anlardın kim birildiler kitābnı Tanğrınınġ kitābnı arķalarınınġ artında. [23a]/5=B:101

arķasın saklağan: Sırtını koruyan, sırtına binilemeyen (deve).

(Ar. hām, Far. güşten nigāh dādende) *Ķılmadı Tanğrı, ĵulaķı yarılmışdın ıyınmış tiwedın, yā āzād ĵılınmış ĵuldın, taķı ulağandın (4) taķı arķasın saklağandın.* [258b]/4=M:103

arķuru: Ters.

arķuru ĵoyğan nerse: *Kalkan, siper.*

Taķı ĵılmanġ Tanğrıdın arķuru ĵoyğan nerse antlarınġızġa kim eđġülük ĵılsanġız taķı saķınsanġız taķı onġarsanġız ĵalklar arasında.
[64b]/5=B:224

arsıķ-: Aldanmak.

arsıķmak: Aldanma.

(Ar. ġurūr, Far. firīb) *Taķı ermes yaķınraķ tırıġlıġ, meger arsıķmak metā'ı.* [139b]/1=A:185

arsıķtur-: Aldatmak, kandırmak.

(Ar. ġurūr, Far. firībiden) *Arsıķturdı anlarını dīnleri içinde ol nerse kim erdiler* [97b1] *ĵatarlar.* [97a]/5=A:24

(Ar. ġurūr, Far. firībiden) *Arsuķturmasun sini anlarınınġ ewrülmeķi kim tandılar, iller içinde.* [142b]/1=A:196

art-: Artmak, yükselmek.

Tanğrınınġ artmaķı ya'ni dīni taķı kim turur körkülüġrek Tanğrıdın dīnindin. [35a]/4=B:138

artmak: İhsan, lütuf.

(Ar. şıbgat'allāh, Far. nigāh dāšten-dīn-i hudāy)
Tanğrınınğ artmaķı ya'ni dīni taķı kim turur körklügrek
Tanğrıdın dīnindin. [35a]/4=B:138

art: Arka, arka taraf.

(Ar. ĥalf, Far. pes) *Bilür anı kim ileylerinde turur taķı anı kim artlarında*
turur. [78a]/3=B:255

(Ar. verā', Far. pes) *Bıraķtılar anı arķalarınınğ a(r)tında.* [140a]/2=A:187
Bıraķtı bir öğür anlardın kim birildiler kitābnı Tanğrınınğ kitābnı
arķalarınınğ artında. [23a]/5=B:101

artuķ: Çok, fazla.

(Ar. fażl, Far. fażl) *Andın sonğra yüz ewürdüngüz andın sonğra, eger*
bolmas erdi Tanğrınınğ artuķ eğğülügi sizinğ üze taķı raķmeti.
[15b]/5=B:64

artuķ eğğülük: Büyük ihsan ve lütuf.

(Ar. fażl, Far. efzūnī) *Ewrüldiler ni'met birle Tanğrıdın*
taķı artuķ eğğülük; tegmedi anlarğa (4) sıķamadı anlarını
yawuzluķ. [136a]/3=A:174

artuķluķ: İhsan, lütuf, fazilet.

(Ar. fażl, Far. sūdī) [268b]/1=M:2 *İsteyürler artuķluķnı anlarınğ*
İđisindin taķı ĥōšnūdluķnı.

(Ar. fażl, Far. sūdī) *Taķı Tanğrı va' de kılrur sizge yarlıķamaķnı andın*
artuķluķnı. [84b]/4=B:268

Taķı unutmanğ artuķluķnı aranğızda. [71b]/2=B:237

artuķluķ iğisi: Lütuf ve ikram sahibi (Allah).

Ĥaķīķat üze Tanğrı artuķluķ iğisi kişiler üze velī
ĥalklarınğ köpreki şükr kılmalar. [72b]/5=B:243

artuķraķ: Daha faziletli, daha üstün, daha hayırlı.

Ol artuķraķ sizge taķı arığraķ. [68b]/1=B:232

artuķraķ namāz: İkinci namazı, orta namaz.

(Ar. şalāti'l-vuştā, Far. namāz-ı diğeri) *Saķlanğ taķı*
namāzlar üze taķı artuķraķ namāznı. [71b]/4=B:238

artuķsı: Artık, fazla, ziyade, çokça, fazladan.

Süwüngenler ol nerse birle kim birdi anlarğa Tanğrı artuqsı edgülikdin; taqı süwünürler anlar birle kim yetmediler anlarğa, sonğlarındın kim yok qorğunç anlarınğ üze taqı qağğurmaslar. [135a]/3=A:170

artuqsı edgülik: Çokça iyilik ve güzellik, bol ihsan ve lütuf.
Süwüngenler ol nerse birle kim birdi anlarğa Tanğrı artuqsı edgülikdin; taqı süwünürler anlar birle kim yetmediler anlarğa, sonğlarındın kim yok qorğunç anlarınğ üze taqı qağğurmaslar. [135a]/3=A:170

artuqsı kıl-: Gönülden gelerek hayır işlemek, iyilik yapmak. Dinin öngördüğü asgari yardım seviyesinin üzerinde yardım ve iyilikte bulunmak.

(Ar. taṭavvu‘, Far. ḥōṣ kerden) *Kim kim artuqsı kılsa hayrını ol yaḥşıraḳ anğa. [49a]/4=B:184*

(Ar. teṭavvu‘, Far. be-ḥōṣ pīṣi kerden) *Taqı kim artuqsı kılsa hayr ḥaḳīḳāt üze Tanğrı şükr kılğan, bilgen. [41b]/1=B:158*

artur-:

1. Artırmak, çoğaltmak.

(Ar. faẓl, Far. efzūnī ṣoden) *Berekātın kiterür Tanğrı ribānıñ arturur şadaḳalarını. [87b]/1=B:276*

2. Üstün kılmak, faziletlendirmek.

(Ar. tefẓil, Far. efzūn kerden) *Taqı ḥaḳīḳāt üze men arturdum sizni zamānenğizniñ ‘ālemleri üze. [10b]/1=B:47*

Taqı arturğaymız edgülik kılğanlarğa. [13a]/5=B:58

Ol yalawaçlar arturduḳ anlarınğ pāresini pāre üze. [76b]/5=B:253

‘arza (Far.):

Gösterme, sunma.

‘arza kıl-: Sunmak, göstermek, arz etmek.

(Ar. ‘arz, Far. ‘arza kerden) *Andın sonğra ‘arza kıldı ferışteler üze. [6b]/4=B:31*

ārzū (Far.):

İstek, arzu, nefsin isteği.

(Ar. şehvet, Far. ārzū) *Bezenildi kişilerge ārzūlarınğ süwügi; tişiler din taqı oğullarındın taqı cem‘ kılınmış köp mällarındın altundın taqı*

kümüşdin taķı nişānlıĝ kılınmış atlardın taķı tiwedin, sıĝırdın, ķoydın, keķidin taķı ekindin. [94a]/4=A:14

ārzūla-: İstemek, arzulamak.

(Ar. vudd, Far. ārzū burden) *Ārzūladı köpegü kitāb eyelerindin kitāb ķaytarsalar sizni bitmiřinĝizdin sonĝ kāfirler, ĥased üçün öz nefslerindin mundın sonĝ kim açuķ boldı anlarĝa ĥaķ. [26a]/2=B:109*

ārzūlarĝa uy-: Arzulara uymak, řehvete, nefse uymak.

Taķı tileyür anlar kim uyarlar ārzūlarĝa ķıřsanĝız, ķıřmaķ uluĝ. [155b]/3=N:27

as-: Asmak.

(Ar. şalb, Far. ber dār kerden) *Taķı öldürmediler anı asmadılar anı, velī oĥsatıldı anlarĝa. [196b]/5=N:157*

āsān (Far.): Kolay.

āsān bol-: Kolay olmak, kolaylaşmak.

(Ar. teyessur, Far. āsān şoden) *Eger ķısırlansanĝız ol nerse kim āsān boldı ıdĝu ķurbāndın. [54a]/2=B:196*

āsān ķılu bir-: İzin vermek, kolaylaştırmak.

Āsān ķılu birdi anĝa teni, uyasınıĝ öldürmekin. [210b]/4=M:30

āsānlıķ: Kolaylık.

(Ar. yūs, Far. āsānī) *Tileyür Tanĝrı sizge āsānlıķnı taķı tilemes sizge ķüķeylikni. [50a]/1=B:185*

asıĝ: Fayda, yarar.

(Ar. menfa‘at, Far. sūd) *Ayĝıl; ol ikisi içinde yazuķ bar uluĝ taķı asıĝlar ķiřilerge taķı ol ikisiniĝ yazuķı uluĝraķ turur ikisiniĝ asıĝındın. [62b]/3=B:219*

asıĝ ķıl-: Fayda vermek, yarar saĝlamak.

(Ar. nef‘, Far. sūd kerden) *Ĥaķıķat üze köklerniĝ taķı yerni, yaratmaķı içinde taķı tün kün biri biri sonĝınķa yürütmeki içinde, taķı ol kimi kim yüri turur tenĝiz içinde ol nerse birle kim asıĝ ķılur ķiřilerge. [42b]/4=B:164*

asıĝ ķıl-: Yarar saĝlamak, fayda vermek.

*Taķı  ğret rler ol nerseni kim ziy n bir r anlarġa taķı asıġ
ķılmas anlarġa taķı bildiler ol kimerse kim satġın aldı anı.*

[24a]/4=B:102

asıġsız: Yararsız, faydasız, k t .

(Ar. ġab s, Far. pelid) *Taķı uġramaġ asıġsızķa andın ġarc ķılursuz taķı
ermessiz anıġ alġanları meger kim k z yumsaġız anıġ i inde.*

[84a]/5=B:267

Taķı birinġ  ks zlerge m llarnı taķı teg  rmenġ asıġsıznı yaġşı birle.

[144a]/5=N:2

aşıġsızrak: Daha k t , daha fena.

(Ar. şerr, Far. bed-ter) *Ayġıl; ġaber bir r m  men sizge, aşıġsızrak birle
andın, yanut yanındın Tanġrı ķatında?* [222b]/4=M:60

asıl-: Asılmak.

[268a]/4=M:2 *Anlarnıġ boynıġa asılġan nerselerni taķı uġraġanlarnı
Ka‘be‘ķa.*

asılmış: Asılmış, askıda kalmış, boşlukta.

(Ar. mu‘alleķat, Far. b  s y b  s y) *Ķıřmaġız
ķıřmaķnıġ ķamuġını kim ķodsaġız asılmış menġizlig.*

[188b]/5=N:129

aşl (Ar.): Asıl,  z, k k, temel.

(Ar. umm, Far. aşl) *Andın  yetler berkitilmiş ol  yetler kit bnunġ aşlı.*

[92a]/3=A:7

astın: Alt, ařaġı.

(Ar. taġt, Far. z r) *Ĥaķ ķat  ze anlarġa b st nlar aķar astındın arıķlar.*

[4b]/1=B:25

*Taķı eger ġaķ ķat  ze anlar ķopġarsalar Tivr tnı taķı  nc lni, taķı ol
nerseni kim ind r ldi anlarnıġ tapa anlarnıġ  disindin; yigeyler erdi
 st nlerindin taķı adaķları astındın.* [199a]/4=M:66

astın tabaķ: Alt sınıf, alt tabaka.

Ĥaķ ķat  ze m n fiķlar astın tabaķ i inde, otdın. [193b]/1=N:145

aş-: Aşmak, çıkmak, yukarı doġru çıkmak, y kselmek.

(Ar. şu'ūd, Far. ber āmeden) *Kim tilese Tanğrı kim köndürse anı, açar köngülini müsülmānlığa; taķı kimni kim tilese kim azdursa anı, kılur ya'nī köngülni köküsnī tar, tar; tamām kökge aşar menğizlig.*

[231b]/3=E:125

aşak:

Tuvalet, hela.

aşak yer: Tuvalet, hela.

(Ar. ğā'it, Far. ḥadeş) *Taķı eger bolsanğız sökeller yā sefer üze bolsanğız yā keldi biregü sizdin aşak yerdin, yā cima' kılсанğız tişilerni, taķı bulmasanğız sufni, teyemmüm kılınğ arığ topraķğa, arığ topraķğa taķı mesh kılınğ yüzlerinğizni taķı eliglerinğizni ḥaķiķat üze Tanğrı erdi keçürgen, yarlıķagan.* [160b]/4=N:43

āşkāra (Far.): Belli, açık, āşikār.

(Ar. 'alāniyyeten, Far. āşkāra) *Anlar kim ḥarc kılurlar māllarını tünle taķı kündüzle örtüglüg taķı āşkāra anlarğa şevābları anlarınğ İdisi қatında.* [86b]/2=B:274

Taķı kim қazğansa kiçinğ yazuқnı, yā uluğ yazuқnı, andın sonğ atsa anınğ birle bızārni, kötürdi bühtānnı āşkāra yazuқnı. [183b]/5=N:112

(Ar. mubīn, Far. āşkāra) *Taķı bilür men ol nerseni kim āşkāra қılursız taķı ol nerseni kim örter erdinğiz.* [7a]/5=B:33

āşkāra қıl-: Açığa vurmak, belli etmek, açıklamak.

(Ar. ibdā', Far. peydā kerden) *Taķı bilür men ol nerseni kim āşkāra қılursız taķı ol nerseni kim örter erdinğiz.* [7a]/5=B:33

āşkāra қılın-: Açıklanmak.

(Ar. ibdā', Far. peydā kerden) *Ey anlar kim bittiler; sormanğ nerselerdin eger āşkāra қılinsa sizge, қađgurtğay sizni.* [258a]/4=M:101

aşnu:

Önce, evvel.

(Ar. қable, Far. pīş) [4b]/3=B:25 *Aydılar; bu ol kim rūzī birildük aşnudın taķı kelindiler ya'nī körüldiler anınğ birle oḥşaşğan.*

at: Ad, isim.

(Ar. ism, Far. nām) [6b]/4=B:31 *Taķı öğretti Ādem'ğa atlarını kamuĝını.*
Kim yād kıılınsa anıñg içinde atı. [28a]/4=B:115

Tanĝrı atı birle başlayur men, üküş raķmetlig, raķmeti lāzım. [91a]/1=A:
Besmele-i Şerif

ata: Ata.

(Ar. eb, Far. peder) *Aydılar; tapunur miz İđinĝge taķı atalarınĝnıñg*
İğisige, İbrāhımnunĝ taķı İsmā'ıl'ning taķı İşhāķ'nıñg bir ök İdıge.
[33b]/4=B:133

ata ana: Baba ve anne.

Eger bolmasa anĝa oĝlan taķı mırās alsa andın atası anası,
anasınĝa üçte bir. [147b]/3=N:11

Erenlerge ülüşi bar ol nersedin kim ķodtı ata ana taķı
yaķınraķlar taķı tişilerge ülüş ol nersedin kim ķodtı ata ana
yaķınraķlar, ol nersedin kim az boldı andın yā üküş boldı
ülüş farīza kıılınmış. [146a]/3=N:7

ata anaĝa eđĝülük: Ana babaya iyilik.

Taķı ata anaĝa eđĝülük, taķı ķayaşlıķ eyeleringe taķı
öksüzlerge taķı dervişlerge taķı yawuķluk eyesi ķonĝşıĝa
taķı yıraķ ķonĝşıĝa taķı yandaķı ķoldaşķa taķı yol erinĝe
taķı ol nersege kim erklig boldı saĝ eliglerinĝiz.
[158b]/1=N:36

ata kıız ķarındaşı: Hala.

(Ar. ʿ ammet, Far. ħāher-i peder) *Ĥarām kıılındı sizinĝ üze*
analarınĝız taķı kıızlarınĝız taķı kıız ķarındaşlarınĝız taķı
atalarınĝıznıñg kıız ķarındaşları, taķı analarınĝıznıñg
ķarındaşları taķı ir uyanınĝ kıızları taķı kıız uyanınĝ kıızları
taķı ol analarınĝız kim emdürdiler sizni taķı kıız
ķarındaşlarınĝız, emmekdin taķı tişilerinĝiznıñg anaları,
taķı ögey kıızlarınĝız, anlar kim ķoyunlarınĝız içinde
tişilerinĝizdin, anlar kim duķıl kııldınĝız anlar birle, eger

*duhūl kılmaduk, bolsanğız anlarnıñ birle, yok yazuk
sizinğ üze taķı oğullarınğıznıñ tişileri, anlar kim
onğurqalarınğızdın tururlar taķı kim cem‘ kılsanğız iki kıız
ķarındaş arasında; meger ol kim keçti. [152b]/3=N:23*

atasız oğulsız: Babasız ve oğulsuz.

(Ar. kelālet, Far. cüz-māder ü peder ü ferzend) *Tanğrı
cevāb aytur sizge atasız oğulsız içinde eger bir er yokalsa
yok anğa oğul taķı anğa kıız ķarındaş ol nerseniñ yarusı
kim alur andın eger oğul eger bolsalar iki ol ikisiñge üçde
iki üleşmandın kim ķođtı. [266b]/5=N:176*

atasız oğulsuz: Babasız ve oğulsuz.

*Taķı eger bolsa er, mīrāş alınur atasız oğulsuz; yā tişi taķı
anğa er ķarındaş, yā kıız ķarındaş; tegme birge ol ikisindin,
altıda bir. [148b]/5=N:12*

ata-: Ad vermek, adlandırmak.

(Ar. tesmiyet, Far. nām kerdn) *Haķıķat üze men atadım anğa Meryem.
[100b]/1=A:36*

atanmış vaķt: Önceden atanmış, tayin edilmiş zaman.

(Ar. musemmā, Far. zamānī nām-berde) *Ey anlar kim
bittiler; kaçan kim borç alsanğız borç birle atanmış vaķtğa
tegrü bitinğ anı. [89a]/2=B:282*

‘avrat: Avrat, kadın, eş.

(Ar. imra’et, Far. zen) *Aydı; İğim neteg manğa oğlan taķı tegdi manğa
uluğluk taķı ‘avratım kısr. [101b]/4=A:40*

‘avret (Ar.): Edep yeri, avret mahali.

(Ar. sev’et, Far. ‘avret) *Tanğrı ķarğanı; üşeleyür yer içinde, körsetsün
üçün anğa, neteg örter uyasınıñ ‘avretini. [211b]/1=M:31*

aw: Av.

(Ar. şayd, Far. şikār) *Awnunğ helāl kılganlarındın önğin taķı siz ħarāmlar.
[268a]/1=M:1*

Ey anlar kim bittiler; öldürmenğ awnı; taķı siz ħarāmlar. [256a]/3=M:95

- awu:** Avu.
- (Ar. ęurfet, Far. mşt) *Kim kim ise andın ermes mindin taķı kim tatmas andın aķıķat ze mindin meger ol kimerse kim awuladı bir awunı eligi birle.* [75b]/1=B:249
- awula-:** Avulamak.
- (Ar. iętirāf, Far. ber kerden) *Kim kim ise andın ermes mindin taķı kim tatmas andın aķıķat ze mindin meger ol kimerse kim awuladı bir awunı eligi birle.* [75b]/1=B:249
- ay:** Ay, kamer.
- (Ar. ķamer, Far. māh) *Ol vaķtın kim ķordi aynı, toęęan, aydı; bu İğim.* [240a]/2=E:77
- ay-:** 1. Söylemek, demek. **ķrř.** ayt-.
- (Ar. ķavl, Far. goften) *Taķı ol vaķtın kim aydı Msā ķavminge.* [11b]/5=B:54
- Aydılar; bu ol kim rzī birildük aşnudın taķı kelindiler ya‘nī ķrldiler anınę birle oķřařęan.* [4b]/2=B:25
2. Sanmak, yle düşünmek, zannetmek.
- Taķı ķrmez miz sizinę birle řefī‘lerinęizni anlar kim aydınęız aķıķat ze anlar sizinę içingizde ortaķlar, kesildi araņızda taķı azdı sizdin ol kim aytur erdinęiz.* [246a]/3=E:94
- ay:** Ay, yılın on ikiye bölünmüş her bir parçasına verilen ad.
- (Ar. şehr, Far. māh) *Kim kim āzır bolsa sizdin ay içinde rze tutsun anı.* [49b]/4=B:185
- ayak:** Ayak. **ķrř.** açak
- Taķı bolmadı anlarnınę sözi, meger kim ay(dı)lar; İğimiz yarlıķaęıl bizge yazuķlarımıznı taķı addin keçmekimizni işimiz içinde taķı tlendrgl ayaķlarımıznı.* [128a]/3=A:147
- āyāt: (Ar.)** Ayetler. **ķrř.** āyet
- (Ar. āyāt, Far. niřānhā) *Taķı bedel ķılmanę benim āyātlarım birle az ‘ivażnı.* [9b]/1=B:41
- Taķı sizler oķunur sizinę ze Tanęrınınę āyāti taķı içingizde yalawaç.* [116b]/3=A:101

‘ayb (Ar.): Ayıp.

‘ayb kılmak: Saldırma.

(Ar. ta‘n, Far. ‘ayb kerden) *Anlardin kim Cuhüd boldılar, kıştururlar kelimelerini orunlarından taķı ayturlar; işittük biz taķı yazduķ, taķı işitgil işittürülmedin taķı küygül bizge, büktürü yā tolğayu tilleri birle, taķı ‘ayb kılmak dīn içinde.* [161b]/4=N:46

aydıl-: Söylenilmek. krş. aydıl-.

(Ar. qavl, Far. gofte şoden) *Taķı ol vaķtın kim aydıldı anlarga; “uyunğ anğa kim indürdi Tanğrı”.* [44b]/3=B:170

āyet(Ar.): Ayet. krş. āyāt

(Ar. āyet, Far. nişān) *Özlerindin okıyur anlar üze āyetlerin.* [133b]/1=A:164

ayır-: Ayırmak, yarmak, koparmak

(Ar. fark, Far. şikāften) *Taķı vaķtın kim ayırduķ sizinğ birle tenğizni taķı kutğarduķ sizni, taķı baturduķ Fir‘avnunğ ehlini.* [11a]/3=B:50

Eger tileseler ayırmak unaşmağdın ol ikisindin taķı kenğeşmekdin yoķ yazuķ ol ikisi üze taķı eger tilesenğiz emdürmek tilesenğiz oğlanlarınğızni yoķ yazuķ sizinğ üze. [69a]/3=B:233

ayırmaq: Ayırma, kesme.

(Ar. qavl, Far. gofte şoden) *Eger tileseler ayırmak unaşmağdın ol ikisindin taķı kenğeşmekdin yoķ yazuķ ol ikisi üze taķı eger tilesenğiz emdürmek tilesenğiz oğlanlarınğızni ok yazuķ sizinğ üze.* [69a]/3=B:233

ayırt: Ayırılma, boşanma, ayırım, fark.

Taķı öğretürler ol ikeğüdin anı kim ayırt kemişürler anınğ birle anınğ birle artuķı cüfti arasında. [24a]/2=B:102

Ayırt kemişmes miz anlardin biri arasında taķı biz anğa boyun sügenler. [34b]/5=B:136

ayırt kemiş-: Ayırt etmek.

(Ar. fark, Far. cüdā kerden) *Ayırt kemişgil aramızda taķı buyruğdın çıķğan erenler arasında.* [209b]/5=M:25

(Ar. fark, Far. perākenden) *Ayirt kemişmezmiz bir kimerse arasında yalawaçlarındın.* [90a]/2=B:285

ayirt kemişgen: Hak ile batılı ayıran, Furkan.

(Ar. furkân, Far. nuşret-i cüdâ konend-i miyân-ı haqq u bâtıl) *Taķı ol vaķtın kim birdük Mûsaâķa kitābnı ya‘nî Tevrātın, taķı ayirt kemişgenni, bolğay kim sizler könülgey siz.* [11b]/4=B:53

Köni yol kişilerge taķı açuķ ħüccetler köni yoldın taķı ayirt kemişgen. [49b]/3=B:185

ayirtla-: 1. Açıklamak.

(Ar. tefşil, Far. peydâ kerdên) *Taķı ne ol sizge kim yimesenğiz andın kim yād kıldı Tanğrınınğ atı anınğ üze taķı ayirtladı sizge anı kim ħarām kıldı sizinğ üze, meger ol nerse kim kısarladınğız anınğ tapa?* [229a]/3=E:119

2. Ayırmak, ayirt etmek.

(Ar. tefşil, Far. peydâ kerdên) *Ayirtladuķ âyetlerni, ol erenler üçün kim bilürler.* [223a]/3=E:97

ayirtlanmış: Açıklanmış, genişçe izah edilmiş.

(Ar. mufaşşal, Far. peydâ kerde) *Tanğrınınğ öngini mü isteyür siz, ħākim; taķı ol ol kim indürdi sizinğ tapa kitābnı ayirtlanmış, taķı anlar kim birdük anlarğa kitābnı, bilürler ħaķıķāt üze ol indürülmiş İdinğdin, ħaķ birle; taķı bolmağıl şekk tutuğlılardın.* [228a]/2=E:114

ayna-: Bozulmak.

Bağıl ta‘āmunğķa taķı içesi nersenğke aynamadı. [80b]/1=B:259

aynat-: Değıştirmek.

(Ar. teğyir, Far. diğer kerdên) *Buyurğay men anlarnı, aynatğaylar Tanğrınınğ ħalkın.* [185b]/5=N:119

ayrıl-: Ayrılmak.

(Ar. faşl, Far. reften) *Ol vaķtın kim ayrıldı Tālūt çerigler birle, aydı; ħaķıķat üze Tanğrı sınağanğız turur arıķ birle.* [75a]/4=B:249

ayrılmaķ: Ayrılma, kopma.

(Ar. inḡiṣām, Far. cüdā ṣodenī) *Kim kim kāfir bolsa şeytānğa taķı bitse Tanğrığa yapuṣtı i‘timādliğ ilükke yoķ ayrılmaķ anğa.* [78b]/4=B:256

ayrıṣ-: Ayrılmak, boşanmak.

(Ar. teferruķ, Far. cüdā ṣoden) *Taķı eger ayrıṣsalar, bayıtğay Tanğrı tegme birni, baylıķındın.* [189a]/2=N:130

ayt-: Söylemek, demek. **krş. ay-.**

Taķı aytınğ yazuķ kismek yarlıķağay miz sizge yazuķlarınğıznı. [13a]/4=B:58

aytu bir-: Söyleyivermek.

Aytu birsün ol kim anınğ üze haķķı taķı saķınsun Tanğrıdın İdisindın, taķı ekismesün andın nerseni. [89a]/4=B:282

Eger bolsa ol kim anınğ üze haķ bar, yünğül uşluğ yā za‘if yā yarağı yetmes kim aytu birse ol aytu birsün erklıg tüzlük birle. [89b]/3=B:282

aytıl-: Söylenilmek, denilmek. **krş. aydıl-.**

Taķı tegşürdi anlar kim zulm kıldılar söznı, andın öngın kim aytıldı anlarğa. [13b]/1=B:59

az: Az, çok olmayan.

(Ar. ḡalıl, Far. endek) *Sürdi anların Tanğrı küfrleri birle taķı inğen az biterler.* [270b]/2=B:88

az bahā: Düşük değer.

Taķı bedel kılurlar anınğ birle az bahānı anlar yimesler ḡarınlarınğa meger otnı. [46a]/1=B:174

‘azab (Ar.): Azap.

(Ar. ricz, Far. şikence) *Taķı indürdük zulm kılganlar üze ‘azāb kökdın.* [13b]/2=B:59

āzād (Far.): Azat, hür, özgür.

(Ar. ḡurr, Far. āzād) *Ey anlar kim bittiler; bitindi sizinğ üze kıṣāş öldürölmişler içinde āzād er āzād er birle taķı ḡul ḡul birle, tiṣi tiṣi birle.* [47b]/3=B:178

āzād er: Hür erkek.

Ey anlar kim bittiler; bitindi sizin̄ üze kışāş öldürölmişler içinde āzād er āzād er birle taķı ķul ķul birle, tişı tişı birle.
[47b]/3=B:178

āzād kılınmış: Adanmış, tahsis edilmiş.

(Ar. muḥarrar, Far. āzād kerde) *Ol vaķtın kim aydı ‘İmrānı̄n̄g tişisi; İdim ḥaķıķat üze men nezr kıldım sanğa anı kim ķarnım içinde āzād kılınmış.* [100a]/2=A:35

āzād kılınmış ķul: Serbest bırakılmış köle.

(Ar. sā’ibet, Far.) *Ķılmadı Tanğrı, ķulaķı yarılmışdın ıyınmış tiwedın, yā āzād kılınmış ķuldın, taķı ulağandın taķı arķasın saķlağandın.* [258b]/3=M:103

āzād kılmak: Azat etme, serbest bırakma.

(Ar. taḥrīr, Far. āzād kerdin) *Anı̄n̄g kefāreti ta‘ām on miskinnı̄n̄g yitürmeki, ol nersenīn̄g ortaraķı birle kim yitürür siz ḥāş kişilerīn̄gizge yā tonları, yā boyunnūn̄g āzād kılmakı.* [206a]/1=M:89

āzād tişı: Özgür, hür kadın, köle olmayan kadın.

(Ar. muḥşanet, Far. zen-i āzād) *Taķı kim kim yarağı yitmese sizdın ziyādeğa, ya‘nī māl içinde kin̄glikge kim, nikāh kılsa āzād tişilerīni, bitgen tişilerīni; ol nersedin kim erklendi sağ eliglerīn̄giz, yigit tişilerīn̄gizdın ya‘nī ķarabaşları̄n̄gızdın, bitgen tişilerīni.* [154a]/5=N:25

āzār (Far.): İncitme, paylama, azarlama.

(Ar. ezā, Far. āzār) *Anlar kim ḥarc kılurlar mālarnı Tanğrını̄n̄g yolında andın sonğ uydurmaslar anı kim ḥarc kıldılar minnetni taķı āzārını anlarğa sevābları İdilerīni katında turur.* [82a]/1=B:262

āzār tegrül-: İncitilmek, eziyet edilmek.

(Ar. īzā’, Far. rencānide şoden) *Anlar kim hicret kıldılar, taķı çıkarıldılar sarāylarındın, taķı āzār tegrüldiler yolum içinde, taķı öldürüştiler taķı öldürüldiler; kitergey men*

*anlardin yawuzluklarını taķı kiwürgey men anlarnı
uçmaĥlargā, aķar astındın arıķlar.* [142a]/3=A:195

āzārlat-: İncitmek, sıkıntı vermek, eziyet etmek.

(Ar. īzā', Far. āzārden) *Taķı ol iki kimerse kim, kelürler anġa, ya'ni
ķılurlar, sizdin āzārlatınġ anlarnı.* [150a]/5=N:16

azdur-: Yoldan çıkarmak, saptırmak, azdırmak.

(Ar. izlāl, Far. gümrāh kerden) *Azdurur anınġ birle üküşni, taķı köndürür
anınġ birle üküşni.* [5a]/4=B:26

Bir pāre kitāb eyelerindin eger azdursalar sizni. [108b]/1=A:69

Āzer:

Hz. İbrahim (a.s.)'ın babası. Kur'an'da "Āzer" ismiyle zikredilir. Tarih kaynaklarında İbrahim (a.s.)'in babasının Süryânîce "Tarah" olduğu belirtilir. Buna göre, Yakup ve İsrail gibi biri isim diğeri lâkap olmak üzere "Āzer ve Tarah" aynı şahsa ait isim ve lâkap demektir. Bazıları "Āzer" in çok yaşlı ihtiyar anlamına geldiğini veya bir put ismi olduğunu söylemişlerdir. Ayrıca Tarah'ın, İbrahim (a.s.)'in babası, Āzer'in ise amcası olduğunu ifade eden görüşler de vardır. Kur'an'da şöyle buyrulur: "Ey babacığım, işitmeyen, görmeyen ve seni herhangi birşeyden koruyamayan şeylere niçin tapıyorsun?" (Meryem, 19/43) "İbrahim babası Āzer'e, putları ilāh olarak mı benimsiyorsun? Doğrusu, ben seni ve milletini açık bir sapıklık içinde görüyorum" demişti" (el-En'âm, 6/74). Hz. İbrahim ve babası, Hz. Muhammed (s.a.s.)'in ecdadındandır. Çünkü İbrahim (a.s.), oğlu İsmail'i Filistin'den Hicaza getirmiş; Nûh tufanından sonra izi kaybolan bugünkü Kâbe'nin bulunduğu yerde, Hacer'le birlikte bırakmıştır. Daha sonra oraya gelip yerleşen Cürhümî kabilesi ve İsmail (a.s.)'in nesli Mekke'nin ilk yerlileri olmuştur. İşte Hz. Muhammed (s.a.s.) de Mekke'de İsmail (a.s.)'in, dolayısıyla Hz. İbrahim'in torunlarından olarak dünyaya gelmiştir.

Sa'lebî'nin naklettiğine göre, daha önce adı Tarah iken, puthanede adı Āzer'e çevrilmiştir. Çünkü Āzer puthanedeki bir putun adı idi (Tecrid-i Sarih Tercümesi, IX, 126). İbrahim (a.s.)'in babasını inancından dolayı tenkit etmesi, onu hak dine çağırması adaba aykırı değildir. Çünkü evlâdın ana-babaya itaat veya karşı gelme ölçüsü şu ayette belirtilmiştir: Ana-baban, hakkında bir bilgi sahibi olmadığın bir şeyi bana ortak

koşman için baskı yaparlarsa, onlara boyun eğme ve dünyada onlara iyilikle muamele et" (Ankebût, 29/8).

Taķı ol vaķtın kim aydı İbrāhīm atasına Āzerģa; tutar mu men putlarını tapunģu nerseler? [239a]/4=E:74

azģu: Az, biraz.

(Ar. ķalīl, Far. endek) *Ĥaķīķat ūze anlar kim bedel ķılurlar Tanģrınınģ ‘ahdi birle taķı antları birle az ‘ivaźnı anlar yoķ ūlūş anlarģa ol cihānda.* [110a]/5=A:77

azģun: Azgın, sapık, yoldan çıkmış.

(Ar. zālīl, Far. gūmrāhe) *Taķı anlar anlar azģunlar.* [114a]/3=A:90
Ol vaķtın kim battı, aydı; eger kūndūrmese mini İđim, bolģay men azģun erenlerdin. [240a]/3=E:76

azģunluķ: Sapkınlık, azgınlık.

(Ar. ĥūsrān, Far. ziyān) *Anlar ziyān ķılģanlar ya‘nī kūni yolnı ķođup azģunluķnı tutģanlar.* [5b]/4=B:27
(Ar. zālāl, Far. gūmrāhī) *Taķı ĥaķīķat ūze erdiler mundın aşnu azģunluķ içinde aчуķ.* [133b]/3=A:164
Belģūlūģ boldı kūnilik azģunluķdın. [78b]/2=B:256
azģunluķnı tut-: Hak yolu bırakıp sapıklıģa dūşmek.

[5b]/4=B:27 *Anlar ziyān ķılģanlar ya‘nī kūni yolnı ķođup azģunluķnı tutģanlar.*

azģunluķnı tutģanlar: Sapıklıģa dūşenler.

Anlar ziyān ķılģanlar ya‘nī kūni yolnı ķođup azģunluķnı tutģanlar. [5b]/4=B:27

azıģlıģ: Yırtıcı hayvan, yırtıcı hayvan tarafından parçalanmış.

(Ar. sebu‘, Far. dede) *Ĥarām ķılındı sizinģ ūlūģse ķan taķı tonģuz eti taķı ol nerse kim ūn ķılındı Tanģrıdın ūnģinģe anınģ birle taķı boģulmış taķı urup ūldūrūlmış taķı tūşūp ūlmış taķı sūsūlūp ūlmış taķı ol kim yidi anı azıģlıģ, meger ol kim boģazladınģız taķı ol kim boģazlandı būt ūze ve eger ūlūş ķılsaınģız ķımār oķları birle, ol buyruķdın çıķmaķ.* [247b]/1=M:3

- azık:** Azık.
(Ar. zād, Far. tūşe) *Taķı azık alınġ haķıķat ũze erdinġiz yaķķırak saķnuķluk.* [55a]/4=B:197
- ‘aziz (Ar.):** Deġerli, űerefli, izzetli.
‘aziz kıl-: Ŭstűn tutmak, aziz kılmak.
(Ar. i‘zāz, Far.‘aziz kerden) *‘Aziz kılursen kimni tilesenġ taķı ħ ˆar kılursen kimni tilesenġ.* [97b]/4=A:26
- ‘azizlik:** 1. İzzetli, űerefli, onurlu.
(Ar. ‘izzet, Far. nām u neng) *Taķı ol vaķtın kim aytıldı; ķorķġul Tanġrıdın tut anı ‘azizlik yazuķ birle.* [57b]/4=B:206
2. İzzetlilik, yűcelik.
(Ar. ‘izzet, Far. ‘azizi) *Anlar kim tutarlar kāfirlerni dōstlar, mű‘minlerdin bisre, isteyűrler mű anlarnıġ ķatında ‘azizlikni?* [191b]/2=N:139
- azmaķ:** Azma, sapma.
(Ar. zalāl, Far. gűmrāh űodenī) *Haķıķat ũze men ķōrer men taķı ķavmunġnı, aķuķ azmaķ iķinde.* [239b]/2=E:74

B

- Bābil:** Babil űehri.
Bābil athġ yer: Babil űehri. Asurlular devrinde Irak’ta kurulan űehirlerden biri. Baġdad’ın aķaġı tarafında bulunan ve bűyűcűlűġnden dolayı, eski edebiyatımızda “Ķeh-i Bābil” olarak yer alan ve birķok dillerin meydana gelmesi bakımından da adı geķen “Bābil Kulesi’nin bulunduġu ilkķaġdan kalma bir űehir. Kur’an da bahsedilir.
Taķı ol nerseni kim indűrűldi iki feriķte ũze Bābil athġ yerde Hārűt taķı Mārűt. [23b]/4=B:102
- baġıķla-:** Baġıķlamak, ihsan etmek.
(Ar. vahb, Far. baķķ kerden) *Taķı baġıķlaġıl bizge ķatınġdın raķmet; ħaķıķat ũze sen sen baķķķ ķılġan.* [92b]/4=A:8
- baġla-:** Baġlamak, saġlamlaķtırmak, peķiķtirmek.

(Ar. ta'kīd, Far. bend kerden) *Tanğrı sangı kirmegen birle antlarınğız içinde, taqı ançası bar tutar sizni ol nerse birle kim bağladınğız antlarını.*
[205b]/4=M:89

bağlan-: Bağlanmak.

(Ar. ğall, Far. besten) *Bağlandı eligleri taqı la'net kılındılar anınğ birle kim aydılar; iki eligi yayılmışlar, harc kılur neteg tilese.* [198a]/2=M:64

bağlıg: Bağlı.

(Ar. meglül, Far. ber-beste) *Taqı aydı Cuhūdlar; Tanğrınınğ eligi bağlıg.*
[198a]/2=M:64

bahā (Far.): Değer, kıymet, menfaat.

(Ar. şemen, Far. bahā) *Taqı bedel kılurlar anınğ birle az bahānı anlar yimesler qarınlarınğa meger otnı.* [46a]/1=B:174

bağıllıq: Kıskançlık.

(Ar. şuhh, Far. zufti) *Taqı hāzır kılındı nefsler bağıl<lıknı>.*
[188b]/1=N:128

(Ar. buhl, Far. zufti) *Taqı saşınmasun anlar kim bağıllıq kılurlar ol nerse birle kim birdi anlarğa Tanğrı fažlındın; ol yaşsıraş anlarğa, ol yawuz anlarğa.* [137b]/4=A:180

bağıllıq kıl-: Cimrilik yapmak.

(Ar. buhl, Far. zufti kerden) *Taqı saşınmasun anlar kim bağıllıq kılurlar ol nerse birle kim birdi anlarğa Tanğrı fažlındın; ol yaşsıraş anlarğa, ol yawuz anlarğa.*
[137b]/4=A:180

bağşış (Far.): Bağış olarak verilen şey.

Taqı bağışlağıl bizge katınğdın rahmet; haqıkat üze sen sen bağşış kılğan.
[92b]/5=A:8

bağşış kılğan: Bahşeden, ihsan eden (Allah; Vahhâb).

(Ar. el-vehhâb, Far. nîk-bahşende) *Taqı bağışlağıl bizge katınğdın rahmet; haqıkat üze sen sen bağşış kılğan.*
[92b]/5=A:8

bak-: Bakmak, görmek, görüp ibret almak.

(Ar. nazar, Far. nigeristen) *Taķı vaķtın kim ayırduķ sizinġ birle tenġizni taķı kutġarduķ sizni, taķı baturduķ Fir‘avnuġ ehlini. Sizler baķarsız.*
[11a]/4=B:50

Baķġıl ta‘āmunġķa taķı iķesi nersenġke aynamadı. [80b]/1=B:259

baķġan: Bakan, birşeye bakan.

(Ar. nāzir, Far. nigerende) *Sefündürür baķġanlarını.*
[17a]/4=B:69

balçık: Balçık, çamur.

(Ar. ġin, Far. gil) *Haķīķat üze men endāze ķılur men sizge balçıkđın ķuş şūreti menġizlig üermen anıġ iķinġe (5) bolur ķuş Tanġrı buyruķı birle.*
[103b]/4=A:49

bar-: Gitmek, geri çekilmek.

(Ar. iş‘ād, Far. reften) *Ol vaķtın kim barursuz taķı küymezsüz bir kimerse üze, taķı yalawaç ündeyür sizni sonġ öġürünġüz iķinde.*
[129b]/3=A:153

bar: Var.

Aymanġ rā‘inā tip taķı aydıġ köygül taķı işitgil taķı kāfirlerġa ķın bar iġlig. [24b]/5=B:104

Taķı anlarġa anıġ iķinde cüftler bar arıġ kılınmış. [4b]/4=B:25

barıl-: Gitmek, akmak, akıp gitmek.

(Ar. inficār, Far. revān şoden) *Taķı barıldı andın on iki yul.*
[13b]/5=B:60

baş (I): Yara, baş.

(Ar. ķarġ, Far. ġastegī) *Eger tegse sizge baş, tegdi bu erenlerge baş, anıġ menġizlig.* [126a]/2=A:140

Taķı bitidük anlar üze, anıġ iķinde haķīķat üze ten ten birle taķı köz köz birle, burun burun birle taķı ķulaķ ķulaķ birle taķı tiş tiş birle; taķı başlar, tüzlük ķılışmak. [217a]/2=M:45

baş teg-: Yara isabet etmek, yaralanmak.

Eger tegse sizge baş, tegdi bu erenlerge baş, anıġ menġizlig. [126a]/2=A:140

baş (II): 1. Baş, kafa.

(Ar. ra's, Far. ser) *Taķı y limenĝ baŗlarınĝıznı teginĝe ķurb n orninga.*
[54a]/3=B:196

2. Baŗak, salkım.

*Anlarınĝ ŗıfatı kim ĥarc ķılurlar m llarını Tanĝrı yolında ol ew nn nĝ
ŗıfatı menĝizlig kim  nd rdi yitti buĝday baŗını tegme bir buĝday baŗı
iĝinde y z ew n bar.* [81b]/3=B:261

baŗçı: Baŗkan, temsilci.

Taķı ıdtuķ anlarını on iki baŗçı. [252a]/4=M:12

baŗla-: Baŗlamak.

Tanĝrı atı birle baŗlayur men,  k ŗ raŗmetlig, raŗmeti l zım. [91a]/1=A:

Besmele-i Şerif

bat-: Batmak, g zden kaybolmak. (Ar. uf l, Far. fur  reften)

Ol vaķtın kim battı, aydı; s wmez men batĝanlarını. [240a]/1=E:76

batĝan: Batan, g zden kaybolan.

(Ar.  fil, Far. fur burde) *Ol vaķtın kim battı, aydı;
s wmez men batĝanlarını.* [240a]/1=E:76

batur-: Batırmak, boĝmak.

(Ar. iĝr ķ, Far. fur  burden) *Taķı vaķtın kim ayırduķ sizinĝ birle tenĝizni
taķı ķutĝarduķ sizni, taķı baturduķ Fir avnunĝ ehlini.* [11a]/4=B:50

b t l (Ar.): Batıl.

b t l bol-: Batıl olmak, boŗa gitmek.

(Ar. ĥabt , Far. b t l Şoden) *Taķı kim kim ķaytsa sizdin
d nind n taķı  lse taķı ol ĥalde k fir turur anlar b t l boldı
anlarınĝ  amelleri d ny da taķı ol cih nda.*
[62a]/2=B:217

b t l ķıl-: Boŗa  ıkarmak.

(Ar. ib  l, Far. b t l kerden) *Ey anlar kim bittiler b t l
ķılmanĝ Őadaķalarınĝıznı minnet birle taķı  z r birle ol
kimerse menĝizlig kim nafaķa ķılur m lını ĥalklarınĝ
k rmeki    n taķı bititmes Tanĝrıĝa taķı ķiy met k nĝe.*
[82b]/5=B:264

bay: 1. Zengin.

(Ar. ğaniyy, Far. bī-niyāz) *Taķı Tanġrı bay turur, ķınamaķġa iwmegen.*
[82a]/5=B:263

bay bol-: Zengin olmak.

Taķı eger bolsa dervīşlik eyesi küymek bay bolġınça.
[88b]/2=B:280

2. Zengin, ganî (Allah).

(Ar. ğaniyy, Far. tevānger) *Erdi Tanġrı bay, öġülmīş.* [189b]/2=N:131

3. Zengin, maddi durumu iyi olan.

(Ar. ğaniyy, Far. tevānger) *Ey anlar kim bittiler; bolunġ kopġanlar ‘adl birle, tanuķlar Tanġrıġa; taķı eger özlerinġiz üze, yā ata ana üze, taķı yakınraķlar üze; eger bolsa bay, yā dervīş; Tanġrı yakınraķ ol ikisinge.*
[190a]/4=N:135

bayıt-: Zenginleştirmek.

(Ar. iġnā’, Far. tevānger kerdin) *Taķı eger ayrışsalar, bayıtġay Tanġrı tegme birni, baylıķındın.* [189a]/2=N:130

baylıķ: Zenginlik, lütufkârlık.

(Ar. se‘at, Far. ferāķī) *Taķı eger ayrışsalar, bayıtġay Tanġrı tegme birni, baylıķındın.* [189a]/2=N:130

bāzergānlik: Alış veriş, ticaret.

(Ar. ticāret, Far. bāzergānī) *Ey anlar kim bittiler; yimenġ māllarınġızın aranġızda bāķıl birle, meger kim bolsa bāzergānlik, hoşnūdluķdın sizdin.*
[156a]/2=N:29

bedel: Bir şeyin yerini tutan karşılık.

bedel kıl-: Satmak, deġişmek.

(Ar. şirā’, Far. bedel giriften) *Taķı bedel kılmanġ benim āyātlarım birle az ‘ivażnı.* [9a]/5=B:41

Taķı bedel kılurlar anınġ birle az bahānı anlar yimesler ķarınlarınġa meger otnı. [45b]/2=B:174

bedel kılmaķ: Bir şeyi başka bir şeyle deġiştirme.

(Ar. istibdāl, Far. bedel giriften) *Eger tilesenġiz cüftnünġ bedel kılmaķını, orninga cüft; taķı birdinġiz anlarınġ birisinge köp māl; almanġ andın nerseni.* [151b]/5=N:20

Bedr: Mekke ile Medine arasında bir yer olup *Bedir Savaşı* burada yapılmıştır. Bedir, Mekke-i Mükerre ile Medine-i Münevvere arasında bir yer olup; Hz Peygamber Efendimizin hicretinin ikinci senesi orada Kureyşlilere karşı kazandıkları muzafferiyetle meşhurdur. Bedir, bir ovanın kenarında olup Mescid-ül Gamame isminde bir câmi ve Bedir muharebesinde şehid olan sahabilerden 13 zatın türbeleri mevcuttur. Bedir harbi, Ramazan'da Cuma günü vuku bulup Peygamber Efendimizin maiyetinde 320 kişi vardı. Bunların sekseni Muhacirinden, gerisi Ensardandı.

Taķı yārī birdi sizge Tanğrı Bedr'de za'ifler. [122b]/4=A:123

beklemek: Koruma, bekleme.

beklemek tilen-: Korumakla görevlendirmek, korumaya memur edilmek.

Hüküm kıılır anıñg birle peygamberler, anlar kim inķıyāđ kııldılar, ya'ñi müsülmān boldılar; anlarķa Cuhūd boldılar; İdige nisbetligler taķı dānişmendler; ol nerse birle kim beklemek tilendiler, ya'ñi saķlamaķ Tanğrınınğ kitābındın; taķı erdiler anıñg üze tanuķlar. [216b]/1=M:44

belā (Ar.): Bela, zulüm, fitne.

(Ar. fitnet, Far. āzmāyiş) *Taķı belā yaķın ķatıgraķ öldürmekdin.*

[52b]/3=B:191

belgölüg: Belli, âşikâr.

Belgölüg boldı könilik azğunluğdın. [78b]/2=B:256

belgölüg bol-: Belli olmak.

(Ar. tebeyyun, Far. be-dürüstī peydā şoden) *Belgölüg boldı könilik azğunluğdın.* [78b]/2=B:256

belgölüg kııl-: Belirlemek, önceden tayin etmek.

(Ar. te'cıl, Far. peydā kerdin) *Taķı aydı dōstları, ādemīlerdin; İdimiz menfa'at aldı pāremiz <pāre birle> taķı tegdük, ol vaķtımızğa kim belgölüg kııldınğ bizge.* [232b]/2=E:128

belgölüg kıılın-: Belli edilmek.

*Sorarlar sanğa yenği aylardın aygıl ol belgölüg kılınmış
vahtlar kişilerge [52a1] taķı haccğa. [51b]/5=B:189*

belgölüg kılınmış: Belirlenmiş, belli.

(Ar. mīķāt, Far. farīza-i peydā kerde) *Haķīķat üze namāz
erdi bitgenler üze vaķtı belgölüg kılınmış kitāb.
[181b]/5=N:103*

belgür-: Belli olmak, belirlemek.

(Ar. bedā', Far. be-dürüstī pedīd āmeden) *Belgürdi yigrençilik
ağızlarındın taķı ol nerse kim örter köküzleri ya'ni kõnğulleri uluğraq.
[121a]/5=A:118*

belgürt-: 1. Açıklamak, izah etmek.

(Ar. ibdā', Far. peydā kerden) *Aygıl; haķīķat üze iş kamuğ Tanğrıǵa,
örterler özleri içinde ol nerseni kim belgürtmesler sanğa. [130b]/1=A:154
2. Belirtmek, açığa vurmak. *Aygıl; kim indürdi kitābnı, ol kim keldi
anınğ birle Mūsā, yaruķluk taķı kõni yol kişilerge, kılur siz anı kāğıdlar
belgürtür siz anı taķı örtersiz üküşni. [244a]/4=E:91**

Eger belgürtsenğiz şadaķalarını ne yaķşı nerse ol. [85a]/4=B:271

berāber (Far.): Beraber, eşit, müsavi, denk.

(Ar. sevā', Far. berāber) *Ermesler berāber. [119b]/5=A:113*

berāber bol-: Eşit olmak, aynı olmak, denk olmak.

(Ar. istivā', Far. yeksān ü berāber şoden) *Berāber bolmas oldurğanlar
bitgenlerdin, ziyān eyelerininğ önğini; taķı toķuş kılğanlar Tanğrı yolu
yolu <içinde>, mälları birle taķı tenleri birle. [178a]/4=N:95*

berekāt (Ar.): Bereket.

Berekātın kiterür Tanğrı ribānıñ arturur şadaķalarını. [87b]/1=B:276

berekātın kiter-: Bir şeyin bereketini gidermek, yok etmek.

*Berekātın kiterür Tanğrı ribānıñ arturur
şadaķalarını. [87b]/1=B:276*

bereketlig: Bereketli.

(Ar. mubārek, Far. bā-efzūnī bisyār) *Halk üçün ķodulğan ewnünğ ilki ol
kim Mekke'de turur bereketlig taķı kõni yol 'ālemlerǵa. [115b]/1=A:96*

berhürdār (Far.): Mesut, mutlu, refah.

Aydi; taķı ol kimerse kim küfr ketürdi berhürdärlik birür men anġa az.
[32a]/1=B:126

berhürdärlik: Yararlanma, geçimlilik, istifade etme.

(Ar. metā^c, Far. berhürdārī) *Helāl kılındı sizge tengizning awı taķı yimeki; berhürdärlik üçün sizge taķı yürigenlerge.* [257a]/1=M:96

berhürdärlik bir-: Faydalandırmak, nimet vermek, refah içinde yaşamak.

(Ar. temtī^c, Far. berhürdārī şoden) *Aydi; taķı ol kimerse kim küfr ketürdi berhürdärlik birür men anġa az.*
[32a]/1=B:126

berk: Sağlam, sıkı.

berk yer: Sağlam yer, kale.

(Ar. burc, Far. köşk-i efrāşe) *Nerde kim bolsanġız teggey sizge ölüm, taķı eger bolsanġız kötrülmiş berk yerler içinde.* [171b]/2=N:78

berkit-: Sağlamlaştırmak.

(Ar. imsāk, Far. üstüvār kerdin) [5b]/1=B:27 *Anlar kim bozarlar Tanġrınınġ ‘ahdni berkitmişdin sonġra.*

berkitilmiş: Sağlam, muhkem (ayet).

(Ar. muhkem, Far. muhkem) *Andın āyetler berkitilmiş ol āyetler kitābnunġ aşı.* [92a]/2=A:7

beyān(Ar.): Bildirme, açıklama, beyan.

(Ar. beyān, Far. peydā) *Beyān kılur Tanġrı sizge kim azmasanġız.*
[267b]/1=N:176

beyān kıl-: Açıklamak, bildirmek, beyan etmek.

(Ar. tebyīn, Far. peydā kerdin) *Beyān kılur Tanġrı sizge kim azmasanġız.* [267b]/1=N:176

beyān kıl-: Açıklamak, beyan etmek, belli etmek.

Aydılar; tilegil bizing üçün İdinġdin, beyān kılsun bizge, ne turur ol. [16b]/4=B:68

beyān kılın-: Açıklanmak.

(Ar. tebyīn, Far. peydā kerdin) *Taķı eger sorsanġız andın andın, ol vaķtın kim indürölür Qur’ān, beyān kılınġay sizge.* [258a]/5=M:101

- beze-:** Bezemek, süslemek, süslü göstermek.
(Ar. tezyîn , Far. ārāsten) *Anıñ menğizlig bezedük tegme bir ögürge, işlerini.* [226a]/3=E:108
- bezek:** Süs, bezek.
(Ar. zuhruf , Far. ārāyiş) *Taķı anıñ menğizlig kılduķ, tegme bir peygamberģa düşmen, ādemiler İblislerin taķı perining, işāret kılur pārelerini pāreģa söznüñg bezekini, aldamaķ.* [227b]/1=E:112
- bezenil-:** Bezenilmek, süslenilmek, süslü gösterilmek.
(Ar. tezyîn , Far. ārāste kerde şoden) *Bezenildi kişilerge ārzūlarnıñ süwüģi; tişilerdin taķı oğullarındın taķı cem‘ kılınmış köp mällarındın altundın taķı kümüşdin taķı nişānlıģ kılınmış atlardın taķı tiwedin, sıģırdın, koydın, keçidin taķı ekindin.* [94a]/4=A:14
Anıñ menğizlig bezenildi kāfirlerģa, ol kim erdiler kılurlar. [230b]/1=E:122
Bezenildi anlarģa kāfir boldılar yaķınraķ tırıģlık. [59a]/2=B:212
- bırak-:** Koymak, bırakmak.
(Ar. nebz, Far. endāhten) *Bıraktılar anı arķalarınıñ a(r)tında.* [140a]/2=A:187
Bıraktı anı bir ögür anlardın. [23a]/1=B:100
- bıçārelik:** Çaresizlik, ācizlik.
(Ar. vaylet, Far. vāy) *Aydı; ey bıçārelik manģa; ‘āciz mü boldum kim bolsam bu ķarģa menğizlig, taķı örtsem uyamnıñ ‘avretini; taķı boldı ökünģenlerdin.* [211b]/1=M:31
- biçin:** Maymun.
(Ar. vaylet, Far. vāy) *Anıñ üze, taķı kıldı anlardın biçinler taķı tonģuzlar taķı kulluķ kıldı şeytānģa.* [197a]/1=M:60
(Ar. ķird, Far. kepī) *Taķı ayduķ anlarģa; bolunģ biçinler, sürükmişler.* [16a]/3=B:65
- biçmek:** Biçme, hasat.
biçmek kūni: Biçme günü, hasat günü.

(Ar. yevm'el ḥasād, Far. rūz-i berūden) *Yinġ mīvesindin, ol vaqtın kim mīve kılsa, çıķarsa taķı birinġ ḥaķķını biçmekining kūninde taķı isrāf kılmanġ.* [237a]/2=E:141

bil-:

1. Sezmek, anlamak, bilmek, tanımak.

(Ar. iḥsās, Far. dīden) *Ol vaqtın kim bildi 'isā anlardın kūfini aydı kim turur yārīçilerim Tanġrı tapa.* [104b]/3=A:52

(Ar. 'ilm, Far. dāništen) [5a]/2=B:26 *Anlar kim bittiler bilürler ḥaķīķat üze ol ḥaķ turur anlarnınġ İdisindin.*

2. Bilmek, tanımak.

(Ar. 'irfān, Far. şināhten) *Ol kimerseles üze kim örttiler taķı ol vaqtın kim (5) keldi anlarġa ol nerse kim bildiler örttiler anı anı.* [270b]/5=B:89
Ey anlar kim bittiler; kayu vaqtın kim yürisenġiz Tanġrı yolında biling. [177b]/4=N:94

bilgen: Bilen (Allah).

(Ar. 'alīm, Far. dānā) *Taķı Ol işitgen, bilgen.* [35a]/4=B:137

Ḥaķīķāt üze sen sen bilgen, üstüvār işlig. [7a]/2=B:32

bilgenrek: 1. Daha iyi bilen: Allah.

(Ar. a'lam, Far. dānā) *Taķı Tanġrı bilgenrek ol nersenı kim örterler.* [134b]/2=A:167

2. Daha iyi bilen.

(Ar. a'lam, Far. dānā-ter) *Ayġıl; siz mü bilgenreksiz yā Tanġrı mu.* [35b]/5=B:140

bilmegen: Cahil, bilmeyen.

(Ar. cāhil, Far. nādān) *Aydı; şıġur men Tanġrıġa kim bolsam bilmegenlerdin.* [16b]/3=B:67

bilmek: 1. Bilme, belli etme.

(Ar. 'ilm, Far. dāniş) *Saķındınġız mu kim kirsenġiz uçmaķķa; taķı bilmedi Tanġrı anlarnı kim toķuş kıldılar sizdin, taķı taķı şabr kılganlarnı bilmek birle?* [126b]/3=A:142

2. Anlama, ayırt etme.

(Ar. ‘ilm, Far. ‘ilm) *Tanğrı destûrı birle taķı bilmek üçün mü’mínlerini*, [134a]/2=A:166

bilmemek: Bilmeme.

(Ar. cehālet, Far. nādānī) *Haķıķat üze tevbe Tanğrı üze, anlargā kim ķılurlar yawuzluķnı bilmemek birle, andın song tevbe ķılurlar, yaķındın.* [150b]/2=N:17

bilmemek birle: Bilmeyerek.

(Ar. cehāletin, Far. be-nādānī) *Haķıķat üze tevbe Tanğrı üze, anlargā kim ķılurlar yawuzluķnı bilmemek birle, andın song tevbe ķılurlar, yaķındın.* [150b]/2=N:17

bilmes: Aklı ermez.

(Ar. lā-‘āķil, Far. ne-ħıred) *Sağırılar, ağınlar, közsüzler anlar bilmesler.* [45a]/3=B:171

bildür-: 1. Bildirmek, açıklamak, izah etmek.

(Ar. ezān, Far. āgāh kerdin) *Eger ķılmasanğız bilinğ ya bildürünğ toķuşnı Tanğrıdın taķı yalawaçındın.* [88a]/4=B:279

2. Öğretmek.

(Ar. ta‘līm, Far. āmūzānīden) *Taķı yığlınmasun bitigen kim bitise neteg kim bildürdi anğā Tanğrı taķı bitisün.* [89a]/4=B:282

bildürmek: Bildirme, haberdar etme.

Taķı ermedi Tanğrı muṭṭali‘ ķılsa ya‘nī bildürmek üçün ğaybnı örtüglü üze. [137b]/1=A:179

bilig: 1. Bilgi, malumat, ilim.

(Ar. ‘ilm, Far. dāniş) [7a]/1=B:32 *Aydılar; arığlık sanğa, hıç bilig yok bizge meger ol kim öğrettiñiz bizge.*

Taķı eger uysanğ hevālarınge ol nersedin sonğra kim keldi sanğa biligdin yok sanğa Tanğrıdın erkligdin taķı yārīçidin. [30a]/2=B:120

bilig eyeleri: İlim sahipleri, âlimler.

(Ar. ülü’l-‘ilm, Far. ħudāvendān-i dāniş) *Tanuķluķ birdi Tanğrı haķıķat üze ol yok İdi meger ol taķı feriştelar bilig eyeleri kopuğlı bolup ‘adl birle.* [95b]/2=A:18

bilig içinde tölengen: İlimde derinleşmiş âlim, rusuh âlim.

*Lekin tölengenler bilig içinde anlardın taķı bitgenler
biterler ol nersege kim indürüldi sanğa ol nersege kim
indürüldi aşnunğdın yā sindin aşnu. [262a]/2=N:162*

biligdin önğin birle: Bilgisizce, cahilce.

*Ziyān kıldı anlar kim öldürdiler oğlanlarını yünğül
usluğluğdın, biligdin önğin birle taķı harām kıldılar anı
kim rūzī kıldı anlarğa Tanğrı, çatmak yanındın Tanğrı üze.
[236a]/5=E:140*

bilinğizçege tegi: Bilene kadar, anlayana kadar.

*Ey anlar kim bittiler; yawumanğ namāzğa taķı sizler taķı
sizler esrükler, bilinğizçege tegi anı kim aytur siz (2) taķı
cünüblükünğüz hālde, meger yolnunğ keçgenleri, gusl
kılınğız (3) -çağa tegi. [160b]/1=N:43*

bilin-: Bilinmek.

bilinmiş: Bilinmiş, mâlum.

(Ar. ma^clûm, Far. dāniste) *Hacc aylar bilinmişler.
[55a]/2=B:197*

bir-: Vermek.

(Ar. itā', Far. dāden) *Taķı kılınğ namāznı, taķı birinğ zekātın.*

[9b]/3=B:43

birmek: Verme, bağış.

(Ar. nihlet, Far. dehşī) *Taķı birinğ tişilerge kâbînlerini
birmek. [145a]/1=N:4*

bir: Bir, tek.

(Ar. vāhid, Far. yegāne) *Taķı ol vaqtın kim aydınğız ey Mūsā, şabr
kılmaz miz kat^cā bir ta^cām üze bir. [14a]/4=B:61*

biri biri sonğınça: Birbiri ardınca.

(Ar. ihtilāf, Far.---) *Köklerninğ yaratmaķı içinde taķı
yerninğ taķı tün künnünğ biri biri sonğınça yürümeki
içinde, kün nişānlar bar 'aķllar eyeler eyeleringe.
[140b]/4=A:190*

Ḥaḳīḳat üze köklerniṅ taḳı yerni, yaratmaḳı içinde taḳı tün kün biri biri sonḡınça yürütmek içinde, taḳı ol kimi kim yüri turur tenḡiz içinde ol nerse birle kim asıḡ kılur kişilerge. [42b]/3=B:164

bir İdi:

Bir ve tek Allah.

(Ar. aḥad, Far. ḥudāy-ı yegāne) *Taḳı İdiṅiz bir İdi. [42b]/1=B:163*

bir kün:

Bir gün.

(Ar. yevmen, Far. rūzī) *Öldürdi anı Tanḡrı yüz yıl andın sonḡ ḳopḡardı anı aydı; “neççe kiçtiṅ?” aydı; “kiçtim bir kün yā künnüṅ pāresi”. [80a]/4=B:259*

bir ögür:

Tek topluluk, tek ümmet.

(Ar. ummet’ül-vāhid, Far. gürūh-ı yegāne) *Tegme birge ḳılduḡ sizdin şeri‘at taḳı açuḡ yol, taḳı eger tilese erdi Tanḡrı, ḳılḡay erdi sizni bir ögür; veli sınaḡ üçün sizni, ol nerse içinde kim birdi sizge. [218b]/3=M:48*

bir ök:

Tek ve bir (Allah).

(Ar. vāḥid, Far. yegāne) *Aydılar; tapunur miz İdiṅge taḳı atalarınḡnıṅ İdisige, İbrāhīmnunḡ taḳı İsmā‘il’niṅ taḳı İshāḳ’nıṅ bir ök İdiḡe. [33b]/5=B:133*

biril-:

Verilmek.

(Ar. itā’ m., Far. dāde şoden) *Bıraḳtı bir ögür anlardın kim birildiler kitābnı Tanḡrınınḡ kitābnı arḳalarınḡ artında. [23a]/4=B:101*

birle:

1. İle, birlikte.

(Ar. bi, Far. be) *Taḳı yārī tilenḡ şabr birle yā rüze birle, namāz birle. [10a]/2=B:45*

2. -a/-e karşılık.

Anlar anlar kim satḡın aldılar azḡunluḡnı könilik birle taḳı ḳınnı yarlıḡamaḡ birle. [46a]/4=B:175

bisre:

Başka, gayri.

(Ar. dūne, cüz) [4a]/1=B:23 *Tanuqlarınğıznı Tanğrıdın bisre eger erdingiz erse rāst ayğanlar.*

bişik: Beşik.

(Ar. mehd, Far. gahvāre) *Taķı sözleyür tişilerge bişik içinde taķı orta yaşda taķı eğgülerdin.* [103a]/2=A:46

biş: Beş sayısı.

biş minğ: Beş bin.

(Ar. ḥamsetu ālāf, Far. penç hezār) *Ya‘nī tap kelür eger şabr kılsañız taķı saķınsañız taķı kelseler sizge iwmeplerindin bu meded birgey sizge İdingiz biş minğ birle feriştelerdin, nişān kılganlar.* [123a]/4=A:125

bit-: İnanmak, iman etmek.

(Ar. ĩmān, Far. girevīden) [269a]/3=B:85 *Biter mü siz kitābnıñ pāresinğe (4) taķı küfr ketürürsüz taķı bir pāreğa.*

(Ar. ĩmān, Far. girevīden) *Taķı bitinğ ol nerse kim indürdüm rāstlağan ol nerseni kim sizinğ birle.* [9a]/4=B:41

bitgen: İman eden.

(Ar. mü‘min, Far. girevīde) *Minnet kıldı Tanğrı bitgenler üze ol vaķtın kim ıdtı anlar içinde yalawaç.* [133a]/5=A:164

bitgen qarabaş: İnanan, iman eden cariye.

(Ar. mü‘minet, Far. perestādī girevende) *Taķı bitgen qarabaş yaķşıraq turur ortaķ қоşğандın, taķı eger tanğğa ketürse sizni.* [63b]/1=B:221

bitgen tişi: İman eden kadın.

(Ar. emetü mü‘minet, Far. girevīde) *Taķı kim kim yarağı yitmese sizdin ziyādeğa, ya‘nī māl içinde kinğlikge kim, nikāh kılsa āzād tişilerni, bitgen tişilerni; ol nersedin kim erklendi sağ eliglerinğiz, yigit tişilerinğizdin ya‘nī qarabaşlarınğızdın, bitgen tişilerni.* [154a]/5=N:25

bitgenlerninğ döstı: Müminlerin dostu (Allah).

(Ar. velīyy'ül mü'minīn, Far. dōst-ı girevīdgān) *Taķı Tanğrı bitgenlerniñ dōstı dōst tuttı.* [108a]/5=A:68

bitmek: İman.

(Ar. ĩmān, Far. girevīden) *Uygay erdük sizge anlarını kāfirlıķğa ol kün yaķınraķ anlardan bitmekge.* [134b]/1=A:167

biti-: 1. Yazmak, takdir etmek.

(Ar. ketb, Far. nevišten) *Emdi mübāşeret kılıñ anlarğa taķı istenğ anı kim bitdi Tanğrı sizge.* [50b]/5=B:187

2. Yazmak.

(Ar. ketb, Far. nevišten) *Ey anlar kim bittiler; kaçan kim borç alsanğız borç birle atanmış vaķtğa tegrü bitinğ anı.* [89a]/2=B:282

Taķı bitisün aranğızda bitigen tüzlük birle. [89a]/2=B:282

bitigen: Yazan, yazıcı.

(Ar. kātib, Far. nüvisende) *Taķı bitisün aranğızda bitigen tüzlük birle.* [89a]/3=B:282

bitimek: Yazı, yazma.

(Ar. kitāb, Far. nebišten) *Taķı bolmadı tenge kim ölse, meger Tanğrı buyruķı birle, bitimek, vaķtı belgölüg kılinmış.* [127a]/5=A:145

bitil-: Yazılmak, farz kılınmak.

(Ar. ketb m., Far. nevište şoden) *Bitildi Tanğrınınğ üze toķuş ol nāhōş körülmiş turur sizge.* [61a]/1=B:216

bitin-: Farz kılınmak.

(Ar. ketb, Far. nevište şoden) *Ey anlar kim bittiler; bitindi sizinğ üze kışāş öldürölmişler içinde āzād er āzād er birle taķı kul kul birle, tişi tişi birle.* [47b]/2=B:178

bitit-: İman etmek.

Ey anlar kim bittiler bāṭıl kılnanğ şadaķalarınğızın minnet birle taķı āzār birle ol kimerse menğizlig kim nafaķa kıılır mālını halklarınğ körmeki üçün taķı bititmes Tanğrığa taķı kıyāmet künge. [82b]/3=B:264

biz: Biz.

Tilegil biziñg üçün İdiñgdin, çıkarısun bizge nersedin ündürür yer.
[14a]/5=B:61

bizār (Far.): 1. Suçsuz.

(Ar. berī', Far. bī-günāh) *Taķı kim ķazģansa kiçinģ yazuķnı, yā uluģ yazuķnı, andın sonģ atsa anınģ birle bizārın, kötürdi bühtännı āşkārā yazuķnı.* [183b]/5=N:112

2. İlgisini kesmiş, uzak, beri.

(Ar. berī', Far. bizār) *Ol vaķtın kim battı, aydı; ey ķavmum; ĥaķıķat üze men bizār ol nersedin kim ortaķ ķoķarsız.* [240b]/1=E:78

bizār bol-: Uzaklaşmak, ilgisini kesmek.

(Ar. teberru', Far. bizār şoden) *Kim bizār boldı anlar kim uyuldılar anlardın kim uydılar taķı kördiler ķınnı.* [43b]/3=B:166

bizārlıķ al-: Uzaklaşmak, ilgisini kesmek, uyarı almak.

Taķı aydı anlar kim uydılar; kākşı ĥaķıķat üze bizge bir kez kim bizārlıķ alsa miz anlardın neteg kim bizār boldılar bizdin. [44a]/1=B:167

boğazla-: Boğazlamak, kesmek.

(Ar. tezbih, Far. kuşten) *Boğazlayurlar oğullarınģıznı taķı tirig ķođmaķ tileyürler tişilerinģizni.* [11a]/1=B:49

(Ar. tezbih, Far. kuşten) *Ĥarām ķılındı sizinģ ölüģse ķan taķı tonģuz eti taķı ol nerse kim ün ķılındı Tanģrıdın önģinģe anınģ birle taķı boğulmış taķı urup öldürölmiş taķı tüşüp ölmüş taķı süsölüp ölmüş taķı ol kim yidi anı azıǵlıǵ, meger ol kim boğazladınģız taķı ol kim boğazlandı büt üze ve eger ülüş ķılsañģız ķımār oķları birle, ol buyruķdın çıķmaķ.* [247b]/1=M:3

boğazlan-: Kesilmek.

(Ar. zebh, Far. kuşte şoden) *Ĥarām ķılındı sizinģ ölüģse ķan taķı tonģuz eti taķı ol nerse kim ün ķılındı Tanģrıdın önģinģe anınģ birle taķı boğulmış taķı urup öldürölmiş taķı tüşüp ölmüş taķı süsölüp ölmüş taķı ol kim yidi anı azıǵlıǵ, meger ol kim boğazladınģız taķı ol kim boğazlandı*

(2) *büt üze ve eger ülüş kılsaŋız kımār oqları birle, ol buyruğdın çıkmak.* [247b]/1=M:3

boğul-: Boğulmak.

boğulmuş: Boğulmuş.

(Ar. munhaniḳat, Far. ḥaba şode) *Ḥarām kılındı sizinġ ölügse kan taķı tonġuz eti taķı ol nerse kim ün kılındı Tanġrıdın öŋinġe anıġ birle taķı boğulmuş taķı urup öldürölmiş taķı tüşüp ölmiş taķı süsölüp ölmiş taķı ol kim yidi anı azıġlıġ, meger ol kim boğazladınġız taķı ol kim boğazlandı büt üze ve eger ülüş kılsaŋız kımār oqları birle, ol buyruğdın çıkmak.* [247a]/4=M:3

bol-: Olmak.

(Ar. kevn, Far. şoden) *Bolmanġ ol kimerseler menġizlig kim küfr ketürdiler taķı aydılar ġarındaşlarınġa.* [131a]/4=A:156

bolġay kım: Ola ki, umulur ki.

(Ar. le‘alle, Far. meger) *Andın sonġra ‘afv kılduķ sizdin andın sonġ siz bolġay kim siz şükr kılgaysız.* [11b]/3=B:52

bolġul: Ol! Allah’ın “ol” emri.

ġaçan kim ġükm kılsa işni, ġaķıķat üze aytur; aytur; “bolġul” bolur. [103a]/5=A:47

borç: Borç.

(Ar. deyn, Far. fāmī) *Eger bolsa anġa ġarındaşlar, anasıġa altıda bir, vaşıyyetdin sonġ kim vaşıyyet kıılır anıġ birle, yā borç.* [147b]/5=N:11

borç al-: Borç almak.

Ey anlar kim bittiler; ġaçan kim borç alsanġız borç birle atanmış vaķtġa tegrü bitinġ anı. [89a]/1=B:282

borç bir-: Boç vermek.

Aydı Tanġrı; men sizinġ birle, eger kılsaŋız namāznı taķı birsenġiz zekātnı taķı bitsenġiz yalawaçlarınġa taķı nuşret birsenġiz anlarġa taķı borç birsenġiz Tanġrıġa, borç

*körklüg; kitergey men sizdin yazuqlarınğızni taķı
kiwürgey men sizni bustānlargā, aķar astındın arıķlar.
[252b]/2=M:12*

borġu: Boru. **bk.** kıyāmet borġusı.

boşā-: Boşamak, talak vermek.

(Ar. taṭliķ, Far. pāy güşāde kerden) *Eger boşasa anı ḥelāl bolmas anġa
andın sonġ nikāh kılgınça andın öngdin küdegüni.* [66b]/5=B:230

boşamak: Boşama, talak.

(Ar. talāķ, Far. pāy güşāde kerdenī) *Boşamak bir kezdin
sonġra bir kez.* [66a]/3=B:229

boşanmış tişi: Boşanmış kadın.

(Ar. muṭalleķat, Far. zen-i güşāde) *Taķı boşanmış tişiler
küyerler özleri birle üç ḥayz.* [65b]/2=B:228

boyun: 1. Köle, kul.

(Ar. raķabet, Far. bende) *Anınġ kefareti ta‘ām on miskinninġ yitürmeki,
ol nerseninġ ortaraķı birle kim yitürür siz ḥāş kişilerinġizge yā tonları, yā
boyunnunġ āzād kılmakı.* [206a]/1=M:89

2. Boyun.

(Ar. , Far. gerden) *Anlarnınġ boyningā asılġan nerselerini taķı
uġraġanlarını Ka‘be’ķa.* [268a]/4=M:2

boyınınġa as(ı)laġan nerse: *Boyuna sılan süs, gerdanlık (kurbanlık
hayvan için). Kıldı kıldı Tanġrı Ka‘abe’ni harām awnı
ķopma, kişilerge; taķı harām aynı taķı ıdġu ķurbānnı taķı
anlarnınġ boyınınġa as(ı)laġan nerseni.* [257a]/5=M:97

boyun bir-: Boyun vermek, uymak, tabi olmak.

(Ar. itā‘at, Far. fermān burden) *Ey anlar kim bittiler; eger
boyun birsenġiz bir öġürge anlardın kim birdiler kitābnı
ķaytarġaylar bitmişinġizdin sonġra kāfirler neteg kāfir
bolur siz.* [116a]/5=A:100

boyun birgen: Boyun eğen, teslim olan.

(Ar. muslim, Far. müsülmān) *Eger i' rāz kılsalar aydınğ tanuqluğ birinğ mununğ birle kim biz boyun birgenler.*
[107a]/5=A:64

boyun sü-: Teslim olmak, kabul ve itaat etmek.

(Ar. islām, Far. girevīden) *Tanğrı dīnindin önginni mü isteyürsüz tağı anğa boyun südi ol kimerse kim kökler içinde tağı yerde boyun sügey tağı boyun sümeyü.*
[112a]/5=A:83

boyun sü-: Uymak, itaat etmek.

(Ar. itā' at, Far. ta' āt dāšten) *Anlar kim aydılar karındaşlarınğa; tağı oturdılar eger boyun süseler erdi bizge öldürülmegeyler erdi.* [134b]/4=A:168

boyun sügen: İtaat eden.

(Ar. kānit, Far. fermān-berdār) *Ƙamuğ anğa boyun sügenler.* [29a]/1=B:116

boyun sügenler: İtaat edenler.

Ƙamuğ anğa boyun sügenler. [29a]/1=B:116

boyun sügey tağı boyun sümeyü: İster istemez.

Tanğrı dīnindin önginni mü isteyürsüz tağı anğa boyun südi ol kimerse kim kökler içinde tağı yerde boyun sügey tağı boyun sümeyü. [112b]/1=A:83

boyun sümek: Teslim olma, müslümanlık, İslām.

(Ar. islām, Far. dīn-i müsülmānī) *Haƙıƙat üze dīn Tanğrı ƙatında boyun sümek.* [95b]/4=A:19

boyun sümek: Barış ve güvenlik (İslam).

(Ar. silm, Far. āştī) *Ey anlar kim bittiler; kiring boyun sümek içinde ƙamuğ.* [58a]/3=B:208

boyun sümek: Barış.

Tağı eger saçlınsalar sizdin, ya' nī bölünseler tağı toƙuşmasalar sizinğ birle, tağı kemişseler sizinğ tapa boyun sümekni, ƙılmadı Tanğrı sizge, anlarnınğ üze yol.
[175b]/5=N:90

- boynaġu:** Zorba, inatçı, asi.
 (Ar. cabbār, Far. bā-ḳuvvet) *Aydılar; ey Mūsā; ḥaḳīḳat üze anıñ içinde erenlerni, boynaġular.* [208b]/5=M:22
 (Ar. merīd, Far. bed) *Ündemesler andın bisre, meger tişilerni taḳı ündemesler meger boynaġu İblisni.* [185b]/1=N:117
- boynaġuluk:** İsyankarlık, itaatsizlik, inatçılık, azgınlık.
 (Ar. tuġyān, Far. der güzeşten) *Taḳı ewürer miz könġüllerini taḳı közlerini, neteg kim bitmediler anġa ilk kezigde, taḳı qoyar miz anlarını boynaġulukları, içinde mütaḥayyır bolurlar.* [226b]/5=E:110
- boz-:** Bozmak, ahde vefa etmemek.
 (Ar. naḳż, Far. şikesten) *Anlar kim bozarlar Tanġrınıñ ‘ahdni berkitmişdin sonġra.* [5b]/1=B:27
- bozġan:** Bozan, fesatçı.
 (Ar. mufsid, Far. tebāhkār) *Taḳı Tanġrı bilür bozġannı onġargandın.* [63a]/3=B:220
- bozmaḳ:** Bozma.
 (Ar. naḳż, Far. şikestenī) *Bozmaḳları birle ‘ahdlerini, sürdük anlarını, taḳı kılduḳ könġüllerini ḳatıġ.* [253a]/1=M:13
- bozul-:** Bozulmak, kötüleşmek.
 (Ar. fesād, Far. tebāh şoden) *Taḳı eger bolmasa erdi Tanġrınıñ def ‘kılmadı ya‘nī yıġmaḳı kişilerni pārelerini pāre birle bozulġay erdi yer.* [76b]/2=B:251
- bölün-:** Bölünmek, ayrılmak, dağılmak.
 (Ar. i‘tizāl, Far. cudā şoden) *Taḳı eger saçlınsalar sizdin, ya‘nī bölünseler taḳı toḳuşmasalar sizing birle, taḳı kemişseler sizing tapa boyun sümekni, kılmadı Tanġrı sizge, anlarınıñ üze yol.* [175b]/4=N:90
- bu:** Bu.
 (Ar. hazā, Far. ĩn) *Aydılar; bu ol kim rüzī birildük aşnudın taḳı kelindiler ya‘nī körüldiler anıñ birle oḡşaşġan.* [4b]/2=B:25
Tegdiñiz siz iki ançaġa aydıñız neteg bu. [133b]/5=A:165
- bu kün:** Bu gün.

(Ar. el-yevm, Far. imrūz) *Ol vaktın kim keçti anı ol taķı anlar kim bittiler anıñ birle aydılar; yoķ kũç bizge bu kũn Cālũt birle taķı çerigleri birle.* [75b]/4=B:249

bular: Bunlar.

(Ar. hā'ulā', Far. ĩn) *Neteg, ol vaktın kim kelse miz tegme bir ũmmetdin tanuķ birle taķı kelse miz senıñ birle bularnıñ ũze tanuķ.* [160a]/2=N:41

buğday: Buğday. Bu kelime ayetteki “fũm” karşılığı olan sarımsak (Far. sĳr) sũzũne karşılık olarak verilmiştir.

(Ar. fũm, Far. gendũm) *Yaşındın taķı hıyārındın, taķı buğdayındın taķı yasmuķındın taķı soğanındın.* [14b]/1=B:61

buğday başı: Buğday başı, başak.

(Ar. sunbulet, Far. hũře) *Anlarnıñ şıfatı kim ĥarc kılurlar mālларını Tanğrı yolında ol ewũnnũñ şıfatı menğizlig kim ũndũrdi yitti buğday başını tegme bir buğday başı içinde yũz ewũn bar.* [81b]/3=B:261

bul-: Bulmak, ulaşmak.

(Ar. vecd, Far. yāften) *Taķı ne kim burun keçũrsenğiz ōzlerinğiz ũçũn eđğũ işindin bulğaysız anı ĥatında Tanğrı.* [26b]/4=B:110

(Ar. vecd, Far. yāften) *Tegme bir kez kim kirdi anıñ ũze Zekerıyyā miħrābgā buldı anıñ ĥatında rũzĳ.* [100b]/5=A:37

Taķı kimni kim azdursa Tanğrı, bulmağay sen anğay yol. [174b]/4=N:88

buldurcın: Bıldırcın.

(Ar. selvā, Far. vertĳc) *Taķı indũrdũk sizinğ ũze yandaķ şekerin, taķı buldurcınnı.* [12b]/5=B:57

bulıt: Bulut. **krş.** bulut

(Ar. ģamām, Far. ebr) *Baĥarlar mu meger kim kelse anlarğay Tanğrı ya'nĳ buyruķı zulletler içinde bulıtdın taķı ferışteler.* [58b]/3=B:210

bulun-: Bulunmak, yer almak, mevcut olmak.

(Ar. şekaf m., Far. yāfte şoden) *Ulurdı anlarnıñg üze ħ̣ārluħ nirde kim bulunsalar meger ‘ahdi birle Tanğrıdın taħı ‘ahd birle kişilerdin.* [119b]/1=A:112

bulut: Bulut. **krş.** bulıt

(Ar. ġamām, Far. ebr) *Kölüge kılduħ sizinġ üze bulutnı.* [12b]/4=B:57

burun (I): Burun.

(Ar. enf, Far. bīnī) *Taħı bitidük anlar üze, anıñg içinde ħaħıħat üze ten ten birle taħı köz köz birle, burun burun birle taħı ħulaħ ħulaħ birle taħı tiş tiş birle; taħı başlar, tüzlük ħılışmaħ.* [217a]/1=M:45

burun (II): Önce, evvel.

Ol ol anıñg birle kim burun keçürdi eliglerinġiz. [138b]/1=A:182

Taħı burun keçürünġ özünġüz üçün. [64b]/3=B:223

burun keçür-: Önceden yapmak.

(Ar. taħdīm, Far. pīş firistāden) *Ol ol anıñg birle kim burun keçürdi eliglerinġiz.* [138b]/1=A:182

būstān (I) (Far.): Bahçe, tarla, bostan.

Ol būstān şıfat menġizlig kim yüksek yerde tegdi anġa uluġ ħatreliġ yaġmur taħı ketürdi mīvesini iki ħat eger tegmese anġa uluġ ħatreliġ yaġmur çiyseg. [83a]/4=B:265

būstan (II) (Far.): Cennet.

(Ar. cennet, Far. būstān) *Ĥaħıħat üze anlarġa būstānlar aħar astındın arıħlar.* [4a]/5=B:25

buyruħ: Emir.

(Ar. kelimet, Far. suĥenī) *Taħı ol vaħtın kim sınağ İbrāĥīmni İğisi, buyruħlar birle taħı yıġıġlar birle taħı tamām ħıldı.* [31a]/1=B:124

buyruħdın çık-: Hak yoldan sapmak.

(Ar. fişħ, Far. bīrūn āmeden ez fermān) *Mununġ birle kim buyruħdın çıkar erdiler.* [13b]/3=B:59

Anlardın bitgenler taħı üküşrekleri buyruħdın çıkġanlar. [119a]/3=A:110

buyruħdın çıkġan: Buyrukdan çıkan, Allah’a iman etmeyen.

(Ar. fāşık, Far. bī-fermān) *Anlardin bitgenler taķı
üküşrekleri buyruķdın çıkķanlar.* [119a]/3=A:110

buyruķdın çıkmaķ: Emirden çıkma, fāsık olma.

(Ar. fişķ, Far. bīrūn āyende ez fermān) *Taķı yimenġ ol
nersedin kim yād kılınmadı Tanġrınınġ atı anınġ üze
haķıķat üze ol buyruķdın çıkmaķ.* [229b]/5=E:121

buyrul-: Emredilmek.

(Ar. emr m., Far. fermūde şoden) *Orta yaşlıġ anınġ arasında kılınġ kim
buyrulursuz.* [17a]/1=B:68

buyur-: Emretmek.

(Ar. emr, Far. fermūden) [5b]/2=B:27 *Taķı keserler anı kim Tanġrı
buyurdu anınġ birle.*

*Haķıķat üze buyurur sizge yawuzluķ birle taķı yawuz iş taķı kim
aysanġız Tanġrı üze ol nersenı kim bilmessiz.* [44b]/2=B:169

buzaġı: Buzaġı.

(Ar. ‘icl, Far. gevsāle) *Andın sonġra tuttuġuz buzaġını andın sonġ.
[11b]/1=B:51*

bühtān (Ar.): İftira, bühtan.

(Ar. bühtān, Far. durūġ) *Alur musuz anı bühtān ya‘nī yala (3) taķı yazuķ
açuķ.* [152a]/2=N:20

*Taķı kim kazġansa kiġinġ yazuķnı, yā uluġ yazuķnı, andın sonġ atsa
anınġ birle bīzārını, kötürdi bühtānnı āşķārā yazuķnı.* [183b]/5=N:112

büktür-: Büktürmek, bükmeķ, çarpıtmak, saptırmak.

(Ar. leyy, Far. gerdāniden) *Anlardin kim Cuhūd boldılar, kıştururlar
kelimelerini orunlarındın taķı ayturlar; işittük biz taķı yazduķ, taķı işitgil
işittürülmedin taķı küygül bizge, büktürü yā tolġayu tilleri birle, taķı ‘ayb
kılmaķ dīn içinde.* [161b]/4=N:46

(Ar. leyy, Far. gerdāniden) *Taķı eger büktürsenġiz, yā yüz ewürsenġiz,
haķıķat üze Tanġrı, erdi anı kim kılur siz bilgen.* [190b]/1=N:135

bünyād (Far.): Temel.

(Ar. kā’idet, Far. bünyād) *Taķı ol vaķtın kim kötürür İbrāhim
bünyādların Ka‘be’din taķı İsmā‘il.* [32a]/3=B:127

büt (Far.): Put.

(Ar. cib̄t, Far. büt) *Körmedin̄g mü anlarını kim birildiler ülüş, kitābdın, biterler bütler̄ga taķı şeytān̄ga, taķı ayturlar anlar̄ga kim tandılar; uş munlar könirek anlardın kim bittiler yol yanındın.* [163a]/4=N:51

C

cāhiliyyet (Ar.): İslamiyetden önceki Arap devri, Cahiliye devri.

(Ar. cāhiliyyet , Far. rūz-i kāfirī) *Sizerler Tan̄grı̄ga haķdın öñginni cāhiliyyet sizigin. Ayturlar bar mu bizge işdin nersedin?* [130a]/4=A:154

cāhiliyyet sizigi: Cahiliye devri düşüncesi, zannı.

(Ar. zann'el- cāhiliyyet , Far. gümān-ı rūz-i kāfirī) *Sizerler Tan̄grı̄ga haķdın öñginni cāhiliyyet sizigin. Ayturlar bar mu bizge işdin nersedin?* [130a]/4=A:154

Cālūt:

Calut; Amalika kavminin kralı olup Hz. Davut zamanında yaşamıştır. Calut Hz. Musa'nın vefatından sonra İsrailoğullarıyla savaşmış ve onları ağır yenilgilere uğratmıştır. Hz. Davut tarafından öldürülmüştür. Hz. Dâvud (a.s.) zamanında yaşamış, "Amâlika" kralının adı. "Amâlika" kavmi Akdeniz'in sahilinde, Mısır ile Filistin arasında yaşayan bir millettir. Amâlika kavminin kralı Cālūt, Hz. Musa'nın vefatından sonraki bir dönemde İsrâiloğullarına saldırmış, onları yenerek, birçok esir ve kıymetli eşyalarını almış, ülkesine götürmüştü. Peygamber, İsrailoğulları'na, Tâlut'un hükümdarlığının işareti olarak içinde atalarına ait bir takım kutsal emânetler ve Tevrat levhaları bulunan kutsal tabutu, meleklerin getirmesi mucizesini göstermiştir. *Ol vaktın kim keçti anı ol taķı anlar kim bittiler anın̄g birle aydılar; yok küç bizge bu kün Cālūt birle taķı çerigleri birle.* [75b]/4=B:249

cān (Far.): Can, ruh.

(Ar. rūḥ, Far. cān) *Kemişti anı Meryem tapa taķı cānı andın.* [265a]/2=N:171

Taķı ferişteler, eliglerinin̄ yayğanları; çıkarın̄g cānların̄gızın cānların̄gızın. [245b]/1=E:93

cānver (Far.): Canlı.

bk. dört adaqlı cānver.

cāvidāne (Far.): Ebedi, sonsuz.

krş. cāvidāne

(Ar. ḥālid, Far.cāvidāne) *Cāvidāneliḡ ḥālinde anıḡ içinde.*
[42a]/4=B:162

(Ar. ḥālid, Far.cāvidāne) *Taḡı anlar anıḡ içinde cāvidāneler.*
[4b]/5=B:25

cāvidāneliḡ : Sonsuzluk, ebedilik.

(Ar. ḥuld, Far.cāvidi) *Cāvidāneliḡ ḥālinde anıḡ içinde.* [42a]/4=B:162

cedel(Ar.): Yartışma, kavga.

cedel kılış-: Mücadele etmek, uğraşmak, cedelleşmek.

*Taḡı cedel kılışmaḡıl anlardın kim ḥıyānet kılurlar
özleringe.* [182b]/2=N:107

cedel kılışmak: Savaşma.

*Kim kim farīza kılsa anıḡ içinde ḥaccnı cimā^c yoḡ yā
fuḡş taḡı buyruḡdın çıḡmak yoḡ, yoḡ cedel kılışmak ya^cnī
ḡuşūmet ḥacc içinde.* [55a]/3=B:197

cem^c (Ar.): Topluluk, cemaat.

(Ar. cem^c, Far. ḡürūh) *Taḡı ol nerse kim tegdi sizge iki cem^c satḡaşmış
kün.* [134a]/2=A:166

cem^c kııl-: Toplamak, dünyalık şeyler toplamak.

Yaḡşıraḡ ol nersedin kim cem^c kılurlar. [131b]/5=A:157

cem^c kılinmış köp māl: Yüklerle yığılmış mal.

*Bezenildi kişilerge ārzūlarnıḡ süwüḡi; tişilerdin taḡı
oḡullarındın taḡı cem^c kılinmış köp mālarnındın altundın
taḡı kümüşdin taḡı nişānlıḡ kılinmış atlardın taḡı tiwedın,
sıḡırdın, ḡoydın, keḡidin taḡı ekindin.* [94a]/5=A:14

cenābetliḡ: Cenabet, dīnen temzi olmama durumu.

(Ar. cunub, Far.cenābet resīde) *Taḡı eger bolsanḡız cenābetliḡlar,
arınıḡ.* [249b]/5=M:6

cevāb (Ar.): Sorulan şeye verilen karşılık, fetva.

Cevāb tileyürler sindin. [266b]/4=N:176

cevāb ay-: Fetva vermek.

*Taŋgrı cevāb aytur sizge atasız oğulsız içinde eger bir er
yoğalsa [yoğ anğa oğul tağı anğa kız qarındaş ol nersening
yarusı kim alur andın eger oğul eger bolsalar iki ol
ikisinge üçde iki ülüş andın kim çoğtı. [266b]/5=N:176*

cevāb tile-: Fetva istemek.

Cevāb tileyürler sindin. [266b]/4=N:176

cezā (Ar.): 1. Karşılık, ceza, kötü karşılık.

(Ar. cezā, Far. pādāş) *Anlar cezāları haqıqat üze anlar üze Taŋgrınınğ
la‘neti tağı ferıştelerninğ tağı kişilerninğ kamuğnunğ. [113b]/1=A:87*

cezā bir-: Ceza vermek, cezalandırmak.

*Cezā birdi sizge қаđғunı, қаđғu birle; mununğ üçün kim
қаđғurmasanğ ol nerse üze kim fevt boldı sizdin tağı ol
nerse üze kim tegdi sizge. [129b]/5=A:153*

cezā biril-: Ceza verilmek, cezalandırılmak.

(Ar. cezā m., Far. pādāş dāde şoden) *Haqıqat üze anlar
kim қаđғанurlar yazuқnı, cezā birilgeyler ol nerse birle
kim erdiler қаđғанurlar. [229b]/3=E:120*

2. Sevap, mükafat.

cezā bir-: Ödüllendirmek, mükâfatlandırmak.

(Ar. cezā, Far. pādāş dāden) *Tağı anınğ menğizlig cezā
birür miz eğğülük qılğanlarğa. [242a]/5=E:84*

Cibril (Ar.): Cebrail, Ruhul-Kudüs. Dört büyük melekten biri. Buna Cibril de denir. Bu tabirle Kur'an-ı Kerim'de üç yerde geçmektedir. (el-Bakara, 2/97-98; et-Tahrim, 64/4). Cibril, "cibr" ve "il" kelimelerinden meydana gelmiş İbranice bir kelimedir. Cibr kul, il ise Allah anlamına olup ikisi beraber Allah'ın kulu demektir (M.H. Yazır, Hak Dini Kur'an Dili, 1, 431), Cebrâil, Kur'an-ı Kerim'de "Ruh", "Ruhul-Kudüs" ve "Ruhul-Emin" isimleriyle de anılmaktadır. Cebrâil (a.s.)'in görevi Allah ile peygamberleri arasında elçiliktir. Allah'tan aldığı emir ve hükümleri peygamberlere bildirir. Kur'an-ı Kerim'de bu hususta şöyle buyrulur: "(Ey Muhammed!) Uyarılardan olman için Kur'an'ı senin kalbine apaçık Arapça diliyle Ruhul-Emin (Cebrâil) indirmiştir." (eş-Şuâra,

26/192-195). Cebrâil (a.s.) her şekle girebilir. Peygamber Efendimiz (s.a.s.) onu biri vahyin başlangıcında Hıra'dan Mekke'ye gelirken, diğeri Mirâc'dan dönüşte Sidretü'l-Münteha*'da olmak üzere iki defa kendi aslî şekliyle görmüştür. Necm suresinde şu buyruklar yer almaktadır: ".. Ve eğer ona karşı birbirinize arka olursanız (bilin ki) onun dostu ve yardımcısı Allah, Cibril ve müminlerin iyileridir. Bunun ardından melekler de ona arkadır." buyurulmaktadır. Mikâil müjde, ucuzluk ve bolluk getirir. Sana gelen o olsa idi, iman ederdik" demişler, bunun üzerine: "De ki Cebrâil'e düşman olan kimse Allah'a düşmandır. Çünkü o, Kur'an'ı Allah'ın izniyle kendinden öncekini tasdik ederek, yol gösterici ve inananlara müjdeci olarak senin kalbine indirmiştir. Allaha meleklerine, Cebrâile ve Mikâile düşman olan kimse inkâr etmiş olur. Şüphesiz Allah inkâr edenlerin düşmanıdır. " (el-Bakara, 2/97-98) ayetleri inmiştir.

Taķı birdük biz Meryem oğlı 'īsā'ķa açuķ ħüccetlerni taķı kuvvetlendürduķ anı Cibrīl birle yā İncīl birle. [77a]/2=B:253

Taķı birdük Meryem oğlı 'īsā'ķa açuķ ħüccetlerni taķı kuvvetlendürduķ Cibrīl birle. [270a]/3=B:87

cimā' (Ar.): Cinsel ilişki, cinsî münasebet.

(Ar. rafeş, Far. fuḥş) *Kim kim farīza kılsa anıñ içinde ħaccnı cimā' yoķ yā fuḥş taķı buyruķdın çıķmaķ yoķ, yoķ cedel kılışmaķ ya' nī ħuşūmet ħacc içinde. [55a]/3=B:197*

cimā' kılmak: Cinsel ilişkiye girme.

(Ar. rafeş, Far. āmeden) *Ĥelāl kılındı sizge rūze tüninde cimā' kılmak uvutsuz sözlemek ya' nī tişilerinğizge. [50b]/2=B:187*

Cuhūd (Far.): Yahudi.

(Ar. yehūd, Far. cuhūd) *Ermes erdi İbrāhīm Cuhūd taķı Tersā taķı ançası bar erdi ħaķ dīñge kışğan boyun sügen taķı ermes erdi ortaķ koşğanlardın. [108a]/1=A:67*

Cuhūd boldılar: Yahudiler.

Ĥaķīķat üze anlar kim bittiler tili birle; taķı anlar kim Cuhūd boldılar taķı Tersālar taķı dīndin çıķğanlar; kim

*kim bitse Tanğrığa, kıyāmet künge taķı işlese yaķşı işni,
anlarğa şevābları anlarınğ İğisi katında. [15a]/3=B:62*

cüft (Far.): Eş, çift, karı kocadan her biri.

(Ar. zevc, Far. şüy) *Taķı kaçan kim talāk kılsanğız tişilerni taķı tegseler
vaķtlarınğa yığmanğlar anlarını kim nikāh kılsalar cüftlerinğ.*
[68a]/3=B:232

Taķı cüftler arığ kılinmış taķı hoşnūdluķ Tanğrıdın. [95a]/1=A:15

(Ar. zevc, Far.cüft) *Taķı anlarğa anınğ içinde cüftler bar arığ kılinmış.*
[4b]/4=B:25

cüftlüg: Evli, evlenmiş.

cüftlüg bol-: Evlenmek.

*Ķayu vaķtın kim cüftlüg bolsalar, eger kelseler körksüz iş
birle; anlarınğ üze ol nerseniñ yarusı kim āzād tişiler
üze, kındın ya‘nī ħaddin. [155a]/1=N:25*

cünüb (Ar.): Cünüp, dīnen temiz olmama.

cünüblük: Cünüplük, cenabetlik, dīnen temiz olmama durumu.

(Ar. cimā‘, Far.) *Ey anlar kim bittiler; yawumanğ namāzğa taķı sizler
taķı sizler esrükler, bilinğizçege tegi anı kim aytur siz taķı
cünüblükünğüz ħālde, meger yolnunğ keçgenleri, ğusl kılnğız çağa tegi.*
[160b]/2=N:43

Ç

çağa tegrü: -a/-e kadar. **krş. ançağa tegrü.**

Bulmağaysız edğülükni ħarc kılnğız çağa tegrü ol nersedin kim süwer.
[114b]/2=A:92

çat-: Uydurmak, iftira etmek, nispet kılmak.

Taķı kim ortaķ ħoşsa Tanğrığa kötürdi, yā çattı uluğ yazuķnı.
[162b]/4=N:48

Arıqturdı anlarını dīnleri içinde ol nerse kim erdiler çatarlar.
[97b]/1=A:24

çatmak: Çatma, uydurma (yalan ve iftira).

*Ziyān kıldı anlar kim öldürdiler oğlanlarını yünğül
usluğluğdın, biligdin öngin birle taķı harām kıldılar anı
kim rūzī kıldı anlarğa Tanğrı, çatmak yanındın Tanğrı üze.*

[236b]/1=E:140

çekürdek: Çekirdek.

(Ar. nevā, Far. kûle) *Hakīkat üze Tanğrı ewünnünğ yarganı taķı hurmā
çekürdekininğ.* [246b]/1=E:95

çerig: Asker.

(Ar. cund, Far. sipāh) *Ol vaqtın kim ayrıldı Tālūt çerigler birle, aydı;
hakīkat üze Tanğrı sınağanğız turur arıķ birle.* [75a]/4=B:249

çewürmek: Çevirme, yönlendirme.

(Ar. taşrīf, Far. gerdāniden) *Taķı yaydı anınğ içinde tegme bir
yürigendin, taķı yellerninğ çewürmeki içinde yillerni, taķı bulutnunğ
tilekçe yürütülmiş kök taķı ve yer arasında nişānlar bar ol erenlerge kim
bilürler.* [43a]/1=B:164

çık-: 1. Birşeyin karşısına çıkmak, belirmek.

(Ar. burūz, Far. birūn āmeden) *Taķı ol vaqtın kim çıktılar Cālūt'ka taķı
çeriglerinğ aydılar; İdimiz koyğul bizinğ üze şabrnı taķı tölendürgül
adağlarımıznı taķı yārī birgil bizge kāfir erenler üze.* [76a]/2=B:250

2. Çıkmak, çıkıp gitmek, ayrılmak.

(Ar. hurūc, Far. birūn āmeden) *Eger çıksalar yoķ yazuķ sizinğ üze.*
[72a]/5=B:240

Taķı azdurmas anınğ birle meger Tanğrı buyruğındın çıkğanlarını.
[5a]/4=B:26

çıkğan: Çıkan.

(Ar. hāric m., Far. birūn āyende) *Tileyürler kim çıksalar
otdın, taķı ermez anlar çıkğanlar andın.* [213b]/2=M:37

çıkār-: 1. Çıkarmak, kurtarmak.

(Ar. iħrāc, Far. birūn āverden) *Taķı feriştelər, eliglerininğ yayğanları;
çıkārinğ cānlarınğıznı cānlarınğıznı.* [245b]/1=E:93

çıkārgan: Gizliyi açığa çıkaran (Allah).

(Ar. muhric, Far. birün āverde) *Taḳı Tanḡrı çıḳarḡan turur anı kim örter erdinḡiz.* [18a]/1=B:72

(Ar. iḥrāc, Far. birün āverden) *Taḳı çıḳardı ol ikeḡünü ol nersedin kim erdiler anınḡ içinde.* [8a]/2=B:36

2. Çıkarmak, vermek, bitirmek.

Tilegil biziḡ için İdinḡdin, çıḳarsun bizge nersedin ündürür yer. [14a]/5=B:61

çıkarıl-:

1. Çıkarılmak.

(Ar. iḥrāc m., Far. birün āverde şoden) *Erdinḡiz ümmetninḡ yaḡşısı kim çıkarıldı kişilerge buyurarsiz eḡḡülük birle taḳı yıḡarsiz ḳörksüz işdin taḳı bitersiz Tanḡrıḡa.* [118b]/5=A:110

2. Çıkarılmak, sürülmek, kovulmak.

(Ar. iḥrāc m., Far. birün kerde şoden) *Anlar kim hicret ḳıldılar, taḳı çıkarıldılar sarāylarındın, taḳı āzār tegrüldiler yolum içinde, taḳı öldürüştiler taḳı öldürüldiler; kitergey men anlardın yawuzluklarını taḳı kiwürgey men anlarını uçmaḡlarḡa, aḡar astındın arıḡlar.* [142a]/2=A:195

çıkar-:

Kurtarmak, çıkarmak.

çıkarmaḡ: Kurtarma, kurtuluş.

(Ar. iḥrāc, Far. birün kerden) *Taḳı eger kelseler sizge esīrlar bolup yularsız olarnı taḳı ol ḡarām ḳılınmış turur sizinḡ üze olarnınḡ çıḳarmaḡı.* [269a]/3=B:85

çiçek:

Çiçek.

(Ar. ṭal^c, Far. şüküfe) *Taḳı çıḳardıḡ andın yaḡşnı, çıkarurmuş andın ewünni, münḡeşgen, taḳı ḡurmā yıḡaḡındın, çiçekkindin salḡumlar, yaḡnı; taḳı būstānlar üzümlerdin, taḳı zeytūnnı taḳı enārnnı, oḡşaş taḳı oḡşamaḡan.* [223b]/4=E:99

çiyseg:

Çisek, yağmur çiseḡi.

(Ar. ṭall, Far. ferencāb būd) *Ol būstān şıfat menḡizlig kim yüksek yerde tegdi anḡa uluḡ ḡatreliḡ yağmur taḳı ketürdi mīvesini iki ḡat eger tegmese anḡa uluḡ ḡatreliḡ yağmur çiyseg.* [83b]/1=B:265

çukur:

Çukur.

(Ar. ĥufrat, Far. kende) *Taķı erdiŋgiz uķur ķırıķı ūze otdın taķı ķutġardı sizni andın.* [117a]/5=A:103

uķur ķırıķı: ukurun kenarı, ukurun kıyısı.

Taķı erdiŋgiz uķur ķırıķı ūze otdın taķı ķutġardı sizni andın. [117a]/5=A:103

D

daġ: Daġ. **krş.** taġ

(Ar. cebel, Far. kūh) *Andın sonġ ķılġıl tegme bir daġ ūze anlardın pāreni andın sonġ ūndegil anlarını kelgeyler sanġa iwse.* [81a]/4=B:260

dānişmend (Far.): Âlim, danışılan bilgin kişi.

(Ar. ĥabr, Far. dānişmend) *Eger yıġmasa erdi anlarını, İdige nispetligler taķı dānişmendler, aymaķlarındın yazuķnı, taķı yimeklerindin ĥarāmını.* [197b]/4=M:63

dar: Dar.

dar ķıl-: Sıkmak, daraltmak.

(Ar. ķabẓ, Far. teng kerdin) *Taķı Tanġrı dar ķılur taķı kinġ ķılur.* [73b]/1=B:245

darlık: Darlık, sıkıntılı durum. **krş.** tarlık

(Ar. żarrā', Far. gezend) *Anlar kim ĥarc ķılurlar kinġlikde taķı darlıkda taķı yutġanlarġa öfkeni taķı 'afv ķılġanlarġa ķişilerdin.* [124b]/4=A:134

darlıkılıġ: Darlık, fakirlik.

(Ar. muķtir, Far. derviş) *Taķı müt'a birinġ kinġliklig ūze anınġ endāzesi taķı darlıkılıġ ūze anınġ endāzesi müt'a birmek körklüġlük birle, vācib bolġan taķı taķı körklüġlük ķılġanlarġa.* [71a]/2=B:236

Dāvūd: Hz. Davut peygamber. İbrânice'de "en çok sevilen kiři, göz bebeġi" anlamına gelen bu ismin Kitab-ı Mukaddes'te Dâvid (Deyvid) veya Dâvîd şeklinde getiġi ve sadece Hz. Dâvūd'a ad olarak verildiġi görölmektedir. Dâvūd (a.s.) M. Ö. 1010-970 yılları arasında hüküm sürmüř, ikinci İsrâil kralı ve peygamberidir. Ahd-i Atık'e (Tevrat'a) göre

Dâvûd (a.s.), Yahuda sıbtının ileri gelenlerinden ve Büyütlahm'de (Beytlehem) ikamet eden Yesse'nin oğludur. Ahd-i Atîk'te "kızıl, kırmızı yüzlü, güzel gözlü ve hoş bakışlı" "iyi çeng çalan cesur bir yiğit, cenk eri, sözü tutarlı ve yakışıklı" şeklinde nitelendirilen Dâvûd (a.s.), İslâmî kaynaklarda "bedeni ve saçı kızıl, mavi gözlü, az saçlı ve kısa boylu" "kısa boylu, sarı benizli ve mavi gözlü" "gür ve güzel sesli, iyi huylu, temiz kalpli, çok anlayışlı ve çok güçlü" olarak tavsif edilir. Babasının koyunlarını otlatırken aslan yahut ayı geldiğinde bunları vurup kaptıkları kuzuyu ağızlarından kurtarmakta, onları tutup yere çalmakta sapanıyla attığı her şeyi vurmakta, rastladığı aslanın üzerine binip kulaklarından tutmakta, fakat aslan ona bir şey yapmamaktadır

Kur'ân-ı Kerim'de Hz. Dâvûd'dan ilk defa Câlût'u (Golyat) öldürmesi münâsebetiyle şu şekilde bahsedilir: "Tâlût'un askerleri Câlût ve askerlerine karşı çıktıklarında şöyle dediler: 'Rabbimiz! Üzerimize sabır yağdır, ayaklarımızı sağlam tut ve o kâfir millete karşı bize yardım et.' Derken Allah'ın izniyle onları bozguna uğrattılar. Dâvûd Câlût'u öldürdü."

Kıssa ile ilgili diğer bir yorum da Hz. Dâvûd'un küçük günah işlediği şeklindedir. Buna göre Hz. Dâvûd, evli olan bir kadını almak için onun kocasını öldürmemiştir; zira kadın Uriya ile evli değil; nişanlı idi. Hz. Dâvûd nişanlı olan bu kadını almıştır. Onun hatası, birçok karısı olduğu halde bir mü'min kardeşinin nişanlısını elinden almasıdır. Bir başka açıklamaya göre de dönemin âdeti uyarınca Hz. Dâvûd'un Uriya'dan karısını boşamasını, onunla evlenmek istediğini söylemiş, Uriya da kralın isteğini reddetmenin uygun olmayacağını düşünerek bu teklifi kabul etmek zorunda kalmıştır. Her ne kadar bu davranış o dönemdeki şer'î hükümlere uygunsaydı da Dâvûd'un kemâliyle bağdaşmadığı için günah sayılmış, bu sebeple de Dâvûd tövbe etmiştir.

Taķı öldürdi Dāvūd Cālūt'ın. [76a]/5=B:251

Taķı vahy kılduķ İbrāhīm tapa taķı İsmā'īl tapa taķı İshāk tapa taķı Ya'ķūb tapa taķı oğul oğullar tapa taķı 'īsā tapa taķı Eyyūb tapa taķı Yūnūs tapa taķı Hārūnga taķı Süleymānga taķı birdük Dāvūdga Zebūr'ın. [263a]/1=N:163

def^ʿ (Ar.): Savma, öteye itme.

def^ʿ kıl-: 1. Savmak, göndermek.

(Ar. derʿ, Far. def^ʿ kerden) *Aygıl; def^ʿ kılınğiz
özlerinğizdin ölümni eger erdinğiz erse rāst ayğanlar.*

[134b]/4=A:168

2. Savunmak.

Yā def^ʿ kılınğ aydılar eger bilse erdük tokušnı.

[134a]/4=A:167

def^ʿ kılmak: Defetme, savma.

(Ar. def^ʿ, Far. dūr kerden) *Taķı eger bolmasa erdi
Tanğrınınğ def^ʿ kılmakı yaʿnı yığmakı kişilerni pārelerini
pāre birle bozulğay erdi yer. [76b]/2=B:251*

derece (Ar.): Derece, basamak, rütbe.

(Ar. derecet, Far. pāygāh) *Taķı erenlerge anlarnınğ üze derece bar yaʿnı
ziyādelik bar. [66a]/3=B:228*

derviş (Far.): Fakir.

(Ar. faķir, Far. dervīş) *Ey anlar kim bittiler; bolunğ kopğanlar ʿadl birle,
tanuqlar Tanğrığa; taķı eger özlerinğiz üze, yā ata ana üze, taķı
yakınraqlar üze; eger bolsa bay, yā dervīş; Tanğrı yakınraķ ol ikisinge.
[190a]/4=N:135*

dervīşlik: Yoksulluk, fakirlik.

(Ar. meskenet, Far. bī-çārgi) *Yepşündürüldi anlarnınğ üze ẖārluķ, taķı
dervīşlik. [14b]/4=B:61*

(Ar. beʿsā, Far. saħtī) *Taķı şabr kılğanlar dervīşlik içinde taķı sökellik
içinde katığlık vaktında. [47a]/5=B:177*

(Ar. faķr, Far. dervīşī) *İblīs vaʿde kılur sizge dervīşlikni taķı buyurur
sizge körksüz işni. [84b]/2=B:268*

Taķı uruldi anlar üze dervīşlik. [119b]/2=A:112

dervīşlik eyesi bol-: Sıkıntıda olmak, darlık içinde bulunmak (maddi
yönden). *Taķı eger bolsa dervīşlik eyesi küymek
bay bolğınça. [88b]/2=B:280*

dervīşlik urul-: Miskinlik vurulmak, fakirleşmek.

Taķı uruldı anlar üze dervîşlik. [119b]/2=A:112

destür: İzin, müsaade.

(Ar. ızın, Far. fermān) *Tanğrı destürı birle taķı bilmek üçün mü'minlerni;*
[134a]/2=A:166

dīn (Ar.): Din.

(Ar. millet, Far. kīş) *Ve taķı hoşnūd bolmağan sizdin Cuhūdlar taķı*
Tersālar uyunğçağa tegrü dīnleringe. [29b]/5=B:120

dīndin çıkğan: Dinden çıkan, sâbi.

(Ar. şâbi', Far. sitāre-perest) *Haķıķat üze anlar kim bittiler*
tili birle; taķı anlar kim Cuhūd boldılar taķı Tersālar taķı
dīndin çıkğanlar; kim kim bitse Tanğrığa, kıyāmet künge
taķı işlese yaķşı işni, anlarğa şevābları anlarınğ İğisi
ķatında. [15a]/4=B:62

dīvānelik: Divanelik, delilik.

(Ar. mess, Far. dīvānegī) *Anlar kim yiyürler ribānı ķopmazlar meger*
ķopar ol kim toķır anı İblis dīvāneliķdin. [87a]/1=B:275

diyet (Ar.): Öldürülen kişi için öldüren tarafından verilen kan bahası.

(Ar. diyet, Far. bahā) *Taķı bolmadı bitgenge kim öldürse bitgenni, meger*
yanğılıp. Taķı kim kim öldürse bitgenni yanğılıp, āzād kıldı bir mü'minni
taķı ısparlanmış diyet, mīrās h'āreleringe, meger kim şadaķa kılsalar.
[176b]/4=N:92

dōst (Far.): Dost, veli.

(Ar. veliyy, Far. dōst) *Taķı zaīf körülmişler erenlerdin taķı tişilerdin taķı*
oğlanlardın, anlar kim ayturlar; İğimiz, çıkarğıl bizni bu ķonumdın, küç
ķılğan eyesi, taķı kılgıl bizge ķatınğdın dōst taķı kılgıl bizge (4) ķatınğdın
yārīçi. [170a]/4=N:75

Tanğrı anlarınğ dōstı kim bittiler, çıkarur anlarını ķaranğķuluklardın
yarukluk tapa. [78b]/5=B:257

dōst tut-: Sevmek, arzu etmek.

(Ar. muvāddet, Far. dōst dāšten) *Dōst tutar mu sizde*
birinğiz kim bolsa anğa būstān ħurmā yığaķlarındın taķı

üzümlerindin aķar astındın arıķlar anġa anıġ içinde mīveleriniġ ķamuġındın bar. [83b]/2=B:266

dōst tut-: Sevmek, hoşlanmak.

Dōst tutmas anlar kim küfr ketürdiler, kitāb eyelerindin taķı ortaķ ķoşġanlardın kim indürölse sizinġ üze ġayrdın İđiniġizdin. [25a]/1=B:105

dōstluk: Dostluk.

(Ar. ġullet, Far. dōstī) *Ey anlar kim bittiler; ġarc kılınġ ol nersedin kim rūzī kılduķ sizge mundın aşnu kim kelgey kūn yoķ satıġ anıġ içinde taķı yoķ dōstluk taķı yoķ şefā^cat. [77b]/3=B:254*

duġūl (Ar.): Giriş, girme.

duġūl kıl-: Cinsel ilişkiye girmek, cinsî münasebette bulunmak.

(Ar. duġūl, Far. duġūl āverden) *Ĥarām kılındı sizinġ üze analarınıġız taķı kızlarınġız taķı kız ķarındaşlarınġız taķı atalarınġızniġ kız ķarındaşları, taķı analarınıġızniġ ķarındaşları taķı ir uyanıġ kızları taķı kız uyanıġ kızları taķı ol analarınıġız kim emdürdiler sizni taķı kız ķarındaşlarınġız, emmekdin taķı tişilerinġızniġ anaları, taķı ögey kızlarınġız, anlar kim ķoyunlarınġız içinde tişilerinġızdin, anlar kim duġūl kıldınıġız anlar birle, eger duġūl kılmaduķ, bolsanıġız anlarnıġ birle, yoķ yazuķ sizinġ üze taķı oġullarınıġızniġ tişileri, anlar kim onġurķalarınġızdın tururlar taķı kim cem^c kılsanıġız iki kız ķarındaş arasında; meger ol kim keġti. [153a]/2=N:23*

du^c ā: (Ar.): Dua.

du^c ānıġ işitgeni: Duayı işiten (Allah).

(Ar. semīu'd-du^c ā, Far. şenūde-i du^c ā) *Aydı; İğim, birgil maġa seninġ ķatındın oġlan arıġ; ġaķīķat üze sen du^c ānıġ işitgeni. [101a]/4=A:38*

du^c ā kıl-: Dua etmek.

(Ar. duḥūl, Far. duḥūl āverden) *Anda du‘ā kıldı*
Zekeriyyā İdisinge. [101a]/3=A:38

dünyā (Ar.): Dünya, dünya hayatı.

(Ar. dünyā, Far. ĩn cehān) *Kişilerdin kimer seni aytur; ey İdimiz; birgil*
bizge dünyā içinde; taķı yok anġa ol cihān ũlüşdin. [55b]/5=B:200

dünyā cezāsı: Dünya sevabı.

(Ar. şevābe‘d-dünyā, Far. pādāř-i ĩn cehān) *Birdi anlarga*
Tanġrı dünyā cezāsın (5) taķı āġiret şevābınınġ körkini.
[128a]/4=A:148

dünyānıġ yanutı: Dünya sevabı.

Taķı kim tilese dünyānıġ yanutını, birgey miz anġa
andın. [127b]/1=A:145

düşmen (Far.): Düşman.

(Ar. ‘aduvv, Far. düşman) *Taķı ayduk; ininġler, pārenġiz pāreġa düşmen.*
[8a]/3=B:36

Tanġrınınġ ni‘metini sizinġ ũze ol vaķtın kim erdinġiz düşmenler taķı
yaraşuk keyişti könġüllerinġiz ara taķı boldunġuz ni‘meti birle uyalar.
[117a]/4=A:103

düşmen tutmaķ:

Düşman gibi görme, kıзма, nefret etme.

(Ar. maķt, Far. düşmān dāřten) *Ĥaķıķat ũze ol erdi*
körksüz iş taķı düşmen tutmaķ, taķı yawuz boldı,
yol yanındın. [152b]/1=N:22

düşmenlik: Düşmanlık.

(Ar. ‘adāvat, Far. düşmanī peydā) *Taķı kemiştük aralarında düşmenlikni*
taķı yigrenmekni, kıyāmetġa tegrü. [198b]/1=M:64

Yepüştördük aralarında düşmenlikni taķı yigrenmekni, kıyāmet künge
tegrü. [253b]/4=M:14

E

eġġü:

1. İyi, hayırlı, güzel, hoş.

(Ar. muřliġ, Far. nīk) *Taķı müjde birgil anlarga kim bittiler taķı kıldılar*
eġġü ‘amellerni. [4a]/5=B:25

2. Salih.

(Ar. şālih, Far. nīk) *Qıkırdı anı ferīşteler taqı ol örü turgan namāz kıılır mihrābda; haqīkat üze Tanğrı müjde birür sanğa Yahyā birle rāstlağan, kelimeni Tanğrının taqı uluğ, tişilerge yawuzmağan taqı peygāamber eḍgülerdin.* [101b]/2=A:39

eḍgü ‘amel: Salih amel, hayırlı iş.
(Ar. ‘amilü’ş-şālih, Far. kār-i nīk) *Taqı müjde birgil anlarğa kim bittiler taqı kııldılar eḍgü ‘amellerni.* [4a]/5=B:25
(Ar. şālih, Far. kār-i nīk) *Ammā anlar kim bittiler taqı kııldılar eḍgü ‘amellerni tükel birür anlarğa şevābların taqı arturur anlarğa faẓlındın.* [265b]/5=N:173

eḍgü ‘amel kııl-: Salih amel işlemek.
Taqı müjde birgil anlarğa kim bittiler taqı kııldılar eḍgü ‘amellerni.
[4a]/5=B:25

eḍgü yanut: Sevap.
(Ar. meşūbet, Far. pādāşī) *Taqı eger haqīkat üze anlar bitseler taqı saqınsalar eḍgü yanut Tanğrı katından yahşırağ eger bilürler erse.* [24b]/3=B:103

eḍgülük: İyilik, güzellik.
(Ar. birr, Far. nīkūyī kerdin) *Kim zulm kılsañgız taqı yārī birişinğ eḍgülükge taqı saqnıqlıqğa.* [268b]/5=M:2

eḍgülük buyur-: İyilik emretmek.
Taqı bolsun bir ögür ündeyürler yahşılıq tapa taqı buyurur eḍgülük taqı yığarlar körksüz işdin. [117b]/3=A:104

eḍgülük işlerge üjüş-: Hayır işinde acele etmek, yarışmak.
Ojuşunğ eḍgülük işlerge, Tanğrı tapa kaytışınğız kamuğ. [218b]/4=M:48

eḍgülük kııl-: İyilik etmek, ihsanda bulunmak. Nimet.

(Ar. in‘ām, Far. nīkūyī kerdn) *Ey Ya‘kūb oğulları yād kılınğlar ni‘metimni ol kim eḡgölük kıldım sizinğ üze.* [9a]/2=B:40

eḡgölük kılğanlar: İyilik edenler.
Taḡı arturgay miz eḡgölük kılğanlarga.
[13a]/5=B:58

eḡgölük teg-: İyilik dokunmak.
Taḡı eger tegse sizge eḡgölük Tanğrıdın, ayğay; tamām bolmaduḡ menğizlig sizinğ aranğızda taḡı anınğ arasında, dōstluḡ; kāškī men bolsa erdim anlar birle, ḡafer bulsam uluḡ ḡafer bulmaḡ.
[169a]/4=N:73

eger (Far.): 1. Keşke.
Taḡı neme yawuz ol nerse kim sattılar anınğ birle özlerin eger bilürler erse. [24b]/2=B:102

2. Eḡer, şayet.
(Ar. in, Far. eger) *Tanuḡlarınğızın Tanğrıdın bisre eger erdinğiz erse rāst ayğanlar.* [4a]/1=B:23
Eger ḡorḡsanğız kim ‘adl kılmanğız, birni, yā ol nerse kim erklendi saḡ eliglerinğiz. [144b]/5=N:3

egil-: Eḡilmek.

eglip: Eḡilerek.
(Ar. sāciden, Far.) *Taḡı kiring ḡapuḡḡa eglip.*
[13a]/4=B:58

egrilik: Eḡrilik, doğru yoldan sapkınlık.
(Ar. ‘ivec, Far. kej) *Ayḡıl; ey kitāb eyeleri; ne üçün yıḡarsız Tanğrı yolındın ol kimerse kim bitti isteyürsüz anḡa egrilikni taḡı siz tanuḡlar.*
[116a]/4=A:99

ehl (Ar.): 1. Sahip olunan, bir şeye tabi olmuş.
Taḡı ol vaḡtın kim erte birle keldinğ ehlindin indürürsün mü‘minlerni orunlarda toḡuşmaḡ üçün. [122a]/5=A:121
2. Sahip, malik; aile.

(Ar. ehl, Far. keshā) *Taḳı eger ḳorḳsaṅgız ikisininḡ arasınınḡ ḥilāfindin, ıdınḡ ḥükm ḳılḡan anınḡ ehlindin taḳı ḥükm ḳılḡan anınḡ ehlindin.*
[158a]/3=N:35

Ol kimerse kim bolmadı anınḡ ehli Mescid-i ḥarāmınḡ ḥāzırları.
[54b]/5=B:196

ekin: 1. Ekin, mahsul.

(Ar. ḥars, Far. kişt) *Taḳı ḳayu vaḳtın kim ewrülse taḳı ḳılur yer içinde fesād ḳılmaḳ üçün anınḡ içinde taḳı ḳılmaḳ üçün ekinni taḳı uruḡnı.*
[57b]/2=B:205

2. Ekin, tarla.

Tişilerinḡiz ekin turur sizlerge. [64b]/2=B:223

eksimek: Eksilme, azalma.

(Ar. naḳş, Far. kem kerdin) *Taḳı sınaḡay miz sizlerni nerse birle, korḳunḡdın taḳı açlıḡdın taḳı eksimekdin (4) mālıldın taḳı tenlerdin taḳı mīvelerdin taḳı müjde birgil şabr ḳılḡanlarḡa.* [40b]/3=B:155

elig: El.

(Ar. yed, Far. dest) *Ol kim anınḡ eliginde nikāhnınḡ tüḡünü.*
[71b]/1=B:237

emānet (Ar.): Emanet.

(Ar. emānet, Far. zīnhār) *Ḥaḳıḳat üze Tanḡrı buyurur sizge kim birsengiz emānetlerni eyesinge, taḳı ol vaḳtın kim ḥükm ḳılsaṅgız ḥalḳlar arasında kim ḥükm ḳılsaṅgız rāstlıḳ birle.* [165a]/2=N:58

emdi: Şimdi.

(Ar. el-āne, Far. eknūn) *Aydılar; emdi keldinḡ ḥaḳḳ birle.* [17b]/4=B:71

emdür-: Emzirmek. **krş.** emzür-

(Ar. irzāʿ, Far. şīr dāden) *Ḥarām ḳılındı sizinḡ üze analarınḡız taḳı ḳızlarınḡız taḳı ḳız ḳarındaşlarınḡız taḳı atalarınḡıznınḡ ḳız ḳarındaşları, taḳı analarınḡıznınḡ ḳarındaşları taḳı ir uyanınḡ ḳızları taḳı ḳız uyanınḡ ḳızları taḳı ol analarınḡız kim emdürdiler sizni taḳı ḳız ḳarındaşlarınḡız, emmekdin taḳı tişilerinḡıznınḡ anaları, taḳı ögey ḳızlarınḡız, anlar kim ḳoyunlarınḡız içinde tişilerinḡızdın, anlar kim duḡūl ḳıldınḡız anlar birle,*

eger duḥūl kılmaduḡ, bolsanġız anlarınġ birle, yoḡ yazuḡ sizinġ üze taḡı oġullarınġızınġ tışileri, anlar kim onġurḡalarınġızdın tururlar taḡı kim cemˆ kılsanġız iki kız ḡarındaḡ arasında; meġer ol kim keḡti.

[152b]/5=N:23

emgek: Emek, eziyet, sıkıntı.

(Ar. ˆ anet, Far. düşvārī) *Eger tilese erdi Tanġrı emgekge kemişgey erdi sizni.* [63a]/4=B:220

(Ar. ˆ anet, Far. pelīdkārī) *Ol, ol kimerse kim ḡorḡtı emgekdin, sizdin.* [155a]/3=N:25

emgekge kemiş-: Zahmete sokmak.

(Ar. iˆ nāt, Far. düşvārī efgenden) *Eger tilese erdi Tanġrı emgekge kemişgey erdi sizni.* [63a]/4=B:220

emgen-: Sıkıntı çekmek, eziyet çekmek.

(Ar. ˆ anet, Far.) *Taḡşīr kılmalar sizge fesād yanındın süwdiler munı kim emgendiġizsiz.* [121a]/4=A:118

emīn (Ar.): Emin, güvenilir, emniyet sahibi.

(Ar. , Far. düşvārī efgenden) *Taḡı kitāb eyelerindin kimerсени bar kim eger emīn tutsanġ anı köp māl birle ötegey anı senġ tapa.* [109b]/4=A:75

emīn tut-: Para ve benzeri şeyler için bir kişiyi emanetçi olarak tutmak, yedemin tayin etmek.

(Ar. emn, Far. emīn dāšten) *Taḡı kitāb eyelerindin kimerсени bar kim eger emīn tutsanġ anı köp māl birle ötegey anı senġ tapa.* [109b]/4=A:75

emīnlik: Güvenlik, emînlik, itimatlık.

(Ar. emn, Far. bī-bīmī) *Taḡı iki öġürde ḡayusı sezāraḡ, emīnlik birle, eger bilür [241b1] bilür ersenġiz.* [241a]/5=E:81

emmek: Emme, bebeġin anneyi emmesi.

(Ar. razāˆ at, Far. şīr ḡorden) *Taḡı analar emzürürler oġlanlarını iki yıl tükel ol kimersege kim tiledi kim tükel kılsa emmekni.* [68b]/4=B:233

Ḥarām kılındı sizinġ üze analarınġız taḡı kızlarınġız taḡı kız ḡarındaḡlarınġız taḡı atalarınġızınġ kız ḡarındaḡları, taḡı analarınġızınġ

ķarındařları taķı ir uyanıńķ kızları taķı kız uyanıńķ kızları taķı ol analarınǵız kim emdürdiler sizni taķı kız ķarındařlarınǵız, emmekdin taķı tiřilerinǵızning anaları, taķı ögey kızlarınǵız, anlar kim koyunlarınǵız içinde tiřilerinǵızdin, anlar kim duķıl kıldınǵız anlar birle, eger duķıl kılmaduķ, bolsańız anlarınǵ birle, yoķ yazuķ sizinǵ üze taķı oǵullarınǵızning tişileri, anlar kim onǵurķalarınǵızdin tururlar taķı kim cem' kılsańız iki kız ķarındař arasında; meger ol kim keçti. [152b]/5=N:23

emn (Ar.): Güven, itimat.

(Ar. emn, Far. bī-bīmī) Andın sonǵ indürdi sizinǵ üze ķadǵudın sonǵra emnni, ımızǵanmaķnı; kelür bir öǵürge, sizdin taķı bir öǵür ķadǵurttı anlarını özleri. [130a]/2=A:154

emn yeri: Emniyet, güven yeri.

Taķı anǵǵıl ol vaķtın kim kıldıuķ Ka'beni ķaytǵu yer kişilerge taķı emn yeri. [31a]/4=B:125

emzür-: Emzirmek. **krş.** emdür-

Taķı analar emzürürler oǵlanlarını iki yıl tükel ol kimersege kim tiledi kim tükel kılsa emmekni. [68b]/2=B:233

enār (Far.): Nar.

(Ar. rummān, Far. enār) Taķı çıkarduķ andın yaşnı, çıkarur miz andın ewünni, müngeşgen, taķı ģurmā yıǵaķındın, çiçekindin salķumlar, yaķın; taķı būstānlar üzümlerdin, taķı zeytūnnı taķı enārni, oĥřaş taķı oĥřamaǵan. [224a]/1=E:99

endāze (Far.): Ölçü, miktar, sınır.

(Ar. ķadr, Far. endāze) Taķı müt'a birinǵ kinǵliklig üze anıń endāzesi taķı darlıķlıǵ üze anıń endāzesi müt'a birmek körklüǵlük birle, vācib bolǵan taķı taķı körklüǵlük kılǵanlarga. [71a]/2=B:236

(Ar. zer', Far. mürçe) Ĥaķıķat üze Tanǵrı küç kılmas, zerre endāzesinçe. [159b]/4=N:40

endāze kıl-: Yapmak, ortaya koymak.

(Ar. ģalk, Far. endāze kerdn) Ĥaķıķat üze men endāze kılur men sizge balçıķdın ķuř şüreti menǵizlig üreimen

anınġ içinġe bolur kuş Tanġrı buyruķı birle.
[103b]/3=A:49

endāze kılmak: Ölçüp biçme, ölçüp tartma.

(Ar. taķdīr, Far. endāze kerden) *Ol, ġālib bolġannınġ*
endāze kılmakı... [246b]/5=E:96

endişe (Far.): Düşünce.

endişe kııl-: Düşünmek, fikretmek.

(Ar. tefekkür, Far. endişe kerden) *Anınġ menġizlig beyān*
ķılur Tanġrı sizge nişānları, bolġay kim siz endişe
ķılġaysız. [62b]/5=B:219

endişe kııl-: Düşünmek.

Tanġrını öre turup taķı oldurup taķı yanları üze; taķı
endişe kıılurlar köklerninġ yaratmakı içinde taķı yerninġ.
[141a]/1=A:191

en'ām (Ar.): Hayvanlar.

(Ar. en'ām, Far. çehār pāy) *Taķı kıldılar Tanġrıġa ol nersedin kim yarattı*
ekindin taķı en'āmdın, ülüş; taķı aydılar; bu Tanġrıġa, aymaķları birle,
taķı bu ortaķlarımızġa. [234b]/2=E:136

er-:

1. Geçmişte olmak, geçmek.

(Ar. kevn, Far. hesten) *Tanuķlarınġızın Tanġrıdın bisre eger erdinġiz*
erse rāst ayġanlar. [4a]/1=B:23

2. imek, -dır/-dir, olmak, bulunmak. *Tanuķlarınġızın Tanġrıdın bisre eger*
erdinġiz erse rāst ayġanlar. [4a]/1=B:23

3. Olmak, bulunmak.

Aydı; haķiķat üze Ol aytur; haķiķat üze ol inek turur; ermez ķarı taķı
ermez yigit. [16b]/5=B:68

4. Ulaşmak, kavuşmak, itaat etmek.

Kim kim erse kōni yolumġa. [8b]/3=B:38

er:

1. Kişi, kimse.

(Ar. mer', Far. merd) *Tanġrı cevāb aytur sizge atasız oġulsız içinde eger*
bir er yokalsa yok anġa oġul taķı anġa kız ķarındaş ol nerseninġ yarusı

kim alur andın eger oğul eger bolsalar iki ol ikisinêg üçde iki ülüş andın kim çoğtı. [266b]/5=N:176

2. Erkek.

Eger bolmasalar iki er; bir er iki tişi ol kimersedin kim rāzī bolursuz. [89b]/5=B:282

er ıarındaş: Erkek kardeş.

(Ar. aḥ, Far. birāderī) *Taķı eger bolsa er, mīrās alınur atasız oğulsuz; yā tişi taķı anġa er ıarındaş, yā kıız ıarındaş; tegme birge ol ikisindin, altıda bir. [148b]/5=N:12*

eren: Erkek.

(Ar. ricāl, Far. merd) *Taķı eger bolsalar erseler erenler taķı tişiler erkekge iki tişininêg ülüşi menġizlig. [267a]/4=N:176*

Taķı erenlerge anlarınġ üze derece bar ya‘nī ziyādelik bar. [66a]/2=B:228

Taķı tanuķ tikmek tilenġ (4) iki tanuķ, erenlerinġizdin. [89b]/4=B:282

erenler: Kavim, toplum.

(Ar. ıavm, Far. gürūh) *Taķı Tanġrı köndürmes zālīm erenlerni. [79b]/5=B:258*

Beyān kılduķ açuķ ħüccetlerni, ol erenlerge kim yaķın bilürler. [29b]/1=B:118

erkek: Erkek.

(Ar. zeker, Far. ner) *İcābet kıldı anlarġa anlarınġ İğisi; ġaķıķat üze men zāyi‘ kılmas men işlegeninġ işini sizdin, erkekdin yā tişidin, pārenġiz pāredin. [142a]/1=A:195*

erklen-: 1. Söz geçirmek, güç sahibi olmak.

(Ar. mülk, Far. mālīk şoden) *Aydı; İğim, ġaķıķat üze men erklenmes men, meger özümni taķı uyamnı. [209b]/5=M:25*

2. Sahip olmak.

(Ar. mülk, Far. taşarruf şoden) *Eger ıorķsanġız kim ‘adl kılmanġız, birni, yā ol nerse kim erklendi saġ eliglerinġiz. [144b]/5=N:3*

(Ar. mülk, Far. taşarruf şoden) *Eger qorqsañgız kim ‘adl qılmanğız, birni, yā ol nerse kim erklendi sağ eliglerinğiz.* [144b]/5=N:3

erklig:

1. Sahip, hâkim, Mevla (Allah).

(Ar. mevlā, Far. ħudāvendigār) *Sen erkligimiz; yārī birgil bizge kâfir erenler üze.* [90b]/5=B:286

2. Veli, dost, sığınılacak kişi.

(Ar. veliyy, Far. dōst) *Taķı yoķ sizge Tanğrıdın bisre erkligdin taķı yārīçidin.* [25b]/4=B:107

(Ar. veliyy, Far. veliyy) *Eger bolsa ol kim anınğ üze haķ bar, yünğül uşluğ yā za‘īf yā yarağı yetmes kim aytu birse ol aytu birsün erklig tüzlük birle.* [89b]/3=B:282

erklig bol-: Sahip olmak.

(Ar. mülk, Far. mālīk şoden) *Taķı ata anağa edğülük, taķı kayaşlıķ eyeleringe taķı öksüzlerge taķı dervīşlerge taķı yawuķluķ eyesi koñşıǵa taķı yıraķ koñşıǵa taķı yandaķı ĳoldaşķa taķı yol erinğ taķı ol nersege kim erklig boldı sağ eliglerinğiz.* [158b]/4=N:36

(Ar. mülk, Far. mālīk şoden) *Taķı ata anağa edğülük, taķı kayaşlıķ eyeleringe taķı öksüzlerge taķı dervīşlerge taķı yawuķluķ eyesi koñşıǵa taķı yıraķ koñşıǵa taķı yandaķı ĳoldaşķa taķı yol erinğ taķı ol nersege kim erklig boldı sağ eliglerinğiz.* [158b]/4=N:36

: Hükmetme.

(Ar. sultān, Far. ħüccet) *Taķı birdük Mūsāğa erklig bolmaķ açuķ.* [195b]/4=N:153

erkliglik:

Hükümrānlık, saltanat.

(Ar. mülk, Far. pādşāh) *Olargā mu ülüş bar, erkliglikdin; ol oğurda birmesler kişilerge, ĳurma çekürdeginiñ çuķurınça.* [163b]/3=N:53

(Ar. mülk, Far. pādşāh) *Taķı anğa oķ erkliglik, ol kün kim ürülür ĳıyāmet borgusı içinde.* [239a]/3=E:73

erme-:

Olmamak, bulunmamak.

Taḳı ermedinḡ anlarnınḡ ḳatında ol vaḳtın kim kemişürler ḳalemlerin ya'nī ḳımār oḳların anlarnınḡ ḳayusı oḡḳa kirür Meryem'ge.
[102b]/1=A:44

ermes: Deḡil.

(Ar. mā, Far. nīst) *Taḳı ermes yārī sizge meger Tanḡrı ḳatındın, yinḡen, ḥikmet birle iş ḳılḡan.* [123b]/1=A:126

Taḳı ḥaḳīḳat üze anlardın öḡürī bar kim бүктүрүрler tillerini kitāb birle saḳınmaḳınḡız üḡün kitābdın taḳı ermes ol kitābdın. [110b]/5=A:78

ermes ...meger: Ancak, yalnız, sadece, yalnız ve yalnız.

(Ar. mā ... illā, Far. nīst ... meger) *Taḳı ermes yārī sizge meger Tanḡrı ḳatındın, yinḡen, ḥikmet birle iş ḳılḡan.* [123b]/1=A:126

erte: Sabah.

(Ar. ibkār, Far. bāmdād) *Taḳı yād ḳılḡıl İḡinḡni köp taḳı namāz ḳılḡıl kiḡede taḳı ertede.* [102a]/2=A:41

erte birle kel-: Erkenden gelmek.

(Ar. ḡuduvv, Far. bāmdād reften) *Taḳı ol vaḳtın kim erte birle keldinḡ ehlindin indürürsün mü'minlerni orunlarda*
[122b1] *toḳuşmaḳ üḡün.* [122a]/5=A:121

esir: Esir.

(Ar. esir, Far.) [269a]/2=B:85 *Taḳı eger kelseler sizge (2) esirler bolup yularsız olarnı taḳı ol ḥarām ḳılınmış turur sizinḡ üze (3) olarnınḡ ḳıḳarmaḳı.*

esir bol-: Esir olmak.

[269a]/2=B:85 *Taḳı eger kelseler sizge esirler bolup yularsız olarnı taḳı ol ḥarām ḳılınmış turur sizinḡ üze olarnınḡ ḳıḳarmaḳı.*

esrük: Sarhoş.

(Ar. sekrān, Far. mest) *Ey anlar kim bittiler; yawumanḡ namāzḡa taḳı sizler taḳı sizler esrükler, bilinḡizḡege tegi anı kim aytur siz taḳı cünüblükünḡüz ḥālde, meger yolnunḡ keçgenleri, ḡusl ḳılınḡız ḳaḡa tegi.*
[160b]/1=N:43

eşit-: İşitmek.

- (Ar. sem‘, Far. şeniden) *Taķı eşitüröksüz anlardın kim birildiler kitābnı sizdin aşnu taķı anlardın kim ortak koştılar; āzār üküş. [139b]/2=A:186*
- eşkek:** Eşek, merkep.
(Ar. ĥımār, Far. ĥar) *Taķı baķğıl eşkekinġge taķı kılmaķımız üçün sini nişān kişilerge. [80b]/2=B:259*
- et:** Et.
(Ar. laĥm, Far. gōşt) *Taķı baķğıl sünġükler tapa neteg kopġarur miz anı andın sonġ keçürür miz anġa etni. [80b]/4=B:259*
- evvel (Ar.):** Önce, ilk.
(Ar. evvel, Far. nuĥustīn) *Taķı bolmanġ küfr ketürgenninġ evveli anġa. [9a]/5=B:41*
Taķı keldinġiz bizge yalguzlar neteg kim yarattuķ sizni evvel keçde. [246a]/1=E:94
- ew:** Ev, Allah’ın evi, Kābe. **krş. iw.**
(Ar. beyt, Far. ĥāne) *Taķı ‘ahd kıldıuķ ya‘nī buyurduķ İbrāhim tapa taķı İsmā‘īl tapa kim arıķınġ ewümni tezgingenlerge taķı peyvestelik kılġanlar taķı rükū‘ kılġanlarga, sücūd kılġanlarga. [31b]/1=B:125*
ew(...) içinde tut-: Evde tutmak, ev hapsi uygulamak.
Eger tanuķluķ birseler tutuġ anlarını ewler içinde, anlarını tükel alġınçaġa tegrü ölüm, yā kılġay Tanġrı anlarga yol. [150a]/3=N:15
(Ar. beyt, Far. ĥāne) *Taķı Tanġrıġa kişiler üze ewnünġ ĥac kılmaķı ol kimerse kim yaraġı yetse anınġ tapa yolġa. [115b]/3=A:97*
Ĥalk üçün ġodulġan ewnünġ ilki ol kim Mekke’de turur bereketlig taķı köni yol ‘ālemlerge. [115a]/5=A:96
- ewrül-:** Çevrilmek, dönderilmek.
(Ar. tevliyet, Far. rūy āverden) *Nirge kim efrülsenġiz anda Tanġrınınġ rızāsı. [28b]/3=B:115*
ewrülmek: Çevirme, dönme.
(Ar. teķallub, Far. ber-geşten) *Köp körer miz ewrülmeķini yüzünġnünġ kökdin sınġar; ewürgey miz sini kibleġātī kim unayursun anı. [37a]/5=B:144*

- ewün:** Evin, dâne; başak içindeki her bir taneye verilen ad.
(Ar. ḥabbe, Far. dâne) *Anlarnıñ şıfatı kim ḥarc kılurlar mällarını Tanğrı yolında ol ewünnüñ şıfatı menğizlig kim ündürdi yitti buğday başını tegme bir buğday bışı içinde yüz ewün bar.* [81b]/2=B:261
- ewür-:** Çevirmek, döndürmek.
(Ar. tevliyet, Far. pes gerdāniden) *Taķı nirdin çıksanğ ewürgül yüzünğni mescid Mescid-i Ḥarām sınğar.* [39a]/2=B:149
(Ar. tevliyet, Far. püşt dāden) *Taķı toķuşsalar sizinğ birle ewürgeyler sonğlarını, yārī birilmezler.* [119a]/4=A:111
- ewürgen:** Yönelen, yüz çeviren (kıbleye).
Taķı tegme birge kıble bar ol ewürgeni turur anğa yüzini. [38b]/4=B:148
Ey anlar kim bittiler; sormanğ nerselerdin eger āşkārā kıılınsa sizge, қаdğurtğay sizni. [258a]/2=M:101
- ey:** Seslenme, ünleme. ey!
(Ar. yā, Far. ey) [7a]/2=B:33 *Aydı; ey Ādem ḥaber birgil anlarğa atları birle.*
Taķı ayduķ; Ey Ādem, qarār kılgıl sen taķı cüftünğ uçmaḥda. [7b]/3=B:35
- eye:** Sahip, iye.
(Ar. šāḥib, Far. yār) *Taķı anlar kim tandılar, taķı yalğanğa nisbet kıldılar açuķ ḥüccetlerimizni anlar otnunğ eyeleri.* [8b]/5=B:39
- Eyyüb:** Hz. Eyüp peygamber. Eyyüb (a.s.)'dan Kur'an'da dört yerde bahsedilir ve sabır örneği olarak takdim edilir (en-Nisâ, 4/163; el-En'âm, 6/84; el-Enbiyâ, 21/83; Sâd, 38/41). Tevrat'ta da "Eyûb" adıyla müstakil bir kitap, Hz. Eyyüb'un kıssasına tahsis edilmiştir.
İslâm kaynaklarına göre Havrân bölgesinde yaşayan ve çok zengin olup, sayısız malı-mülkü, birçok oğlu kızı bulunan Eyyüb (a.s.), kendi toplumuna peygamber olarak gönderilmiştir.
Taķı vaḥy kılduķ İbrāḥīm tapa taķı İsmā'îl tapa taķı İshāk tapa taķı Ya'qûb tapa taķı oğul oğullar tapa taķı 'îsâ tapa taķı Eyyüb tapa taķı

Yūnūs tapa taķı Hārūnga taķı Süleymānga taķı birdük Dāvūdga Zebūr'ını.
[262b]/5=N:163

F

fā'ide (Ar.): Yarar, fayda.

fā'ide al-: Faydalanmak.

Ol vaķtın kim ķurtuldunġuz kim kim ya' nī fā'ide alsa
ziyāret ķılmaķ birle ĥacķa tegrü ol nerse kim āsān bolur
ıdgu ķurbāndın. [54b]/1=B:196

farīza (Ar.): Farz.

farīza ķıl-: Eda etmek, yerine getirmek.

(Ar. farz, Far. farīza kerden) *Kim kim farīza ķılsa anınġ*
içinde ĥaccnı cimā' yok yā fuġş taķı buyruķdın çıķmaķ
yok, yok cedel ķılışmaķ ya' nī ĥuşümet ĥacc içinde.
[55a]/2=B:197

farīza ķılınmış: Farz kılınmış.

(Ar. mefrüz, Far. peydā kerde) *Erenlerge ülüşi bar ol*
nersedin kim ķoķdı ata ana taķı yaķınraķlar taķı tişilerge
ülüş ol nersedin kim ķoķdı ata ana yaķınraķlar, ol nersedin
kim az boldı andın yā üküş boldı üleş farīza ķılınmış.
[146a]/5=N:7

farīza ķılmaķ: Farz kılma.

(Ar. farīzat, Far. peydā kerde) *Farīza ķılmaķ Tanġrıdın,*
ĥaķıķat üze Tanġrı erdi bilgen, ĥikmetlig. [148a]/2=N:11

fażl (Ar.): Lütuf, iyilik.

fażl eyesi: Lütuf sahibi.

Velī Tanġrı fażl eyesi turur 'ālemler üze. [76b]/3=B:251

fecr (Ar.): Güneş doğmadan önceki aydınlık, tan.

fecr-i kāzib: Yalancı fecr, sabaha karşı oluşan geçici aydınlık.

*Taķı yinġ taķı iĉinġ aĉuķ bolġınĉa sizge aķ yiplük ya‘nı
fecn-i řadıķ ģara yiplükdin ya‘nı fecr-i kâzibdin tanġdın.
[51a]/2=B:187*

fecn-i řadıķ: Gerçek tan, hakiki fecr.

*Taķı yinġ taķı iĉinġ aĉuķ bolġınĉa sizge aķ yiplük ya‘nı
fecn-i řadıķ ģara yiplükdin ya‘nı fecr-i kâzibdin tanġdın.
[51a]/2=B:187*

ferişte: (Far.) Melek.

(Ar. melek, Far. ferişte) [6a]/5=B:30 *Taķı ol vaķtın kim ya‘nı zıkr kılgıl
ya‘nı aydı; seninġ İđinġ feriştelerge ģaķıķat üze men kılgan men yerde
ģalife.*

fermân (Far.): Emir, buyruk, ferman.

fermân tutmaġan: Allah’ın emirlerini tutmayan, fâsık.

*Hüküm kılmasa anı kim ģodı kemişti Tanġrı bu öġüd
fermân tutmaġanlar. [218a]/2=M:47*

fesâd (Ar.): Fesatlık yapan, fesat.

(Ar. fesâd, Far. tebâh) *Taķı Tanġrı süwmez fesâdnı. [57b]/3=B:205*

(Ar. ģabâl, Far. tebâh) *Taķřır kılmalar sizge fesâd yanındın süwdiler
munı kim emġendingizsiz. [121a]/4=A:118*

fesâd kıł-: Bozgunculuk yapmak.

(Ar. ifsâd, Far. tebâhı kerdn) [5b]/3=B:27 *Kim ulansa
taķı fesâd kıllurlar yerde.*

fesâd kılgan: Fesatçı.

(Ar. müfsid, Far. tebâhkâr) *Eger i‘râz kılsalar ģaķıķat üze
Tanġrı bilgen fesâd kılganlarını. [107a]/1=A:63*

fesâd kılganlar: Fesatçılar.

*Taķı mübâlaġat kıłmanġ fesâd iĉinde yerde fesâd
kılganlar. [14a]/3=B:60*

fesâd kıłmaķ: Fesat çıkarma.

(Ar. ifsâd, Far.) *Taķı ģayu vaķtın kim ewrülse taķı kıllur
yer iĉinde fesâd kıłmaķ üĉün anınġ iĉinde taķı kıłmaķ
üĉün ekinni taķı uruġnı. [57b]/2=B:205*

fevt (Ar.): Kaybolma.

fevt bol-: Kaybolmak, elden çıkmak.

(Ar. fevt, Far. der güzeşten) *Cezā birdi sizge қаdғuı, қаdғu birle; mununğ üçün kim қаdғurmasanğ ol nerse üze kim fevt boldı sizdin taqı ol nerse üze kim tegdi sizge.*
[129b]/5=A:153

Fir'avn: Firavun. Mısır'da hüküm süren Amelika krallarına verilen ünvan. Türklerin hükümdarlarına Hakan, Bizanslıların Kayzer, İranlıların Kisra dedikleri gibi, eski Mısırlılar da Firavun derlerdi. İslâm dil bilginlerine göre firavun kelimesi, kibir ve gurur anlamına gelen "fer'ane" ya da "tefar'ane" kelimesinden gelir. Çoğulu 'ferâine'dir. Kur'an, Hz. Musa ile ilişkisi nedeniyle sık sık andığı Firavun'un kimliğinden söz etmez. Buna karşılık Cevheri gibi bazı İslâm bilginleri, Kur'an'da geçen Firavun'un Velid b. Mus'ab olduğu görüşündedirler. Hz. Musa, Medyen'den dönerken risâletle görevlendirildi Doğrudan Firavun'a gidecek Allah'ın ayetlerini tebliğ edecek ondan İsrailoğullarını serbest bırakmasını, onlara baskı ve işkence yapmamasını isteyecekti Firavun, azgın bir zorba ve büyüklük taslayan bir hükümdardı. Kavmi de bir zâlimler topluluğu hâline gelmişti. Firavun, Hz. Musa'nın çağrısına, bütün ayetleri, delilleri ortaya koyduğu halde, büyük bir inatla karşı çıktı. Bu andan itibaren Hz. Musa ile Firavun arasında başlayan büyük mücâdele Kur'an'da ayrıntılı biçimde gözler önüne serilir. Kur'an, bize Firavun kıssası ile Firavunî toplumların temel özelliklerini belirleme imkânı veriyor. Buna göre bu tür toplumların en temel özelliği Allah'ın yeryüzündeki hâkimiyetini reddetmeleridir. Firavun'un ilâhlık ve rablık iddiası, gerçekte Allah'ı ya da o toplumda varlığı kabul edilen ilahları yok saydığını değil; yeryüzünde kendisinden başka itaat edilecek, kanun koyacak, yönetecek güç tanımadığını ifade eder. Firavun kıssası, Firavun ve işbirlikçilerinin kaçınılmaz akıbetlerini de gözler önüne serer. Onlar, galip ve güçlü olanın yakalayışı ile yakalanır ve azabın en kötüsü ile kuşatılırlar. Sonunda bütün yaptıklarının intikamı alınır ve hepsi boğulur, yok olup giderler Ahiretteki durumları ise daha da kötüdür. Onlar azabın en şiddetlisine sokulurlar .

Taķı ol vaķtın ķurtarduķ sizni Fir‘avnunġ hāşlarındın, teklif ķılurlar.

Fir‘avn kabilesi: Firavun ailesi, Firavun hanedanı.

Fir‘avn kabilesininġ ‘ādeti menġizlig. [93a]/5=A:11

Fir‘avnunġ ehli: Firavun ehli. [11a]/4=B:50

*Taķı vaķtın kim ayırduķ sizinġ birle tenġizni taķı
ķutġarduķ sizni, taķı baturduķ Fir‘avnunġ*

fitne (Ar.): Fitne.

(Ar. fitnet, Far. āzmāyiş) *Anlar kim kõnġülleri içinde ķışmaķ bar uyarlar
ol nersege kim oķşastı andın fitne isteyü taķı te‘vīlin isteyü.* [92a]/5=A:7

fuķş (Ar.): Cinsel birleşme, cima.

(Ar. fuķş, Far. fuķş) *Kim kim farīza ķılsa anınġ içinde haccnı cimā‘ yok
yā fuķş taķı buyruķdın çıķmaķ yok, yok cedel ķılışmaķ ya‘nī huşūmet
hacc içinde.* [55a]/3=B:197

G, Ğ

ġāfil (Ar.): Gafil, habersiz.

(Ar. ġāfil, Far. bī-āġāh) *Taķı ermez Tanġrı ġāfil ol nersedin kim ķılur siz.*
[269b]/2=B:85

ġāfil bol-: Gafil olmak, habersiz olmak.

(Ar. ġaflet, Far. bī-āġāh şoden) *Ārzūladı anlar kim küfr
ketürdiler, eger ġāfil bolsaġız sāzlarınġızdın
metā‘larınġızdın; taķı meyl ķılsalar (3) sizinġ üze, bir
ķışmaķ.* [181a]/2=N:102

ġālib (Ar.): Mutlak hikmet sahibi, galip (Allah).

(Ar. el-‘azīz, Far. bī-hemtā) *Hāķīķat üze sen ġālib, rāst işlig.*
[32b]/6=B:129

ġālib bolġan: Galip olan, mutlak güç sahibi.

(Ar. el-‘azīz, Far. bī-hemtā) *Ol, ġālib bolġannınġ endāze
ķılmaķı...* [246b]/5=E:96

ġanīmet (Ar.): Ganimet.

(Ar. mağnem, Far. ġanīmet) *İsteyür siz yaqınrağ tiriglikning fā'idesin, Tanğrı katında (2) üküş ġanīmetler.* [178a]/2=N:94

ġayb (Ar.): Gayb.

(Ar. ġayb, Far. nā-peydā) *Ol ġaybnuñğ haberlerindin vaħy kıılır miz anı seninğ tapa.* [102b]/1=A:44

(Ar. ġayb, Far. nihān) *Ġaybnuñğ bilgeni taqı açuqnuñğ.* [239a]/4=E:73

ġaybnı bildür-: Gaybdan haber vermek, gaybı bildirmek.

Taqı ermedi Tanğrı muṭṭali' kılsa ya' nī bildürmek üçün ġaybnı örtüglü üze. [137b]/1=A:179

ġāyibluq: Görünmeme, ortada olmama, görünmezlik.

(Ar. ġayb, Far. bī-peydā) *Ey anlar kim bittiler; sınağay sizni Tanğrı nerse birle, awdın; bulur anı, ya' nī teger eliglerinğiz taqı sünğülerinğiz; bilsün neçün Tanğrı [256a1] ol kimersenı kim qorqar andın, ġāyibluq birle.* [256a]/1=M:94

ġazāt (Ar.): Gaza, savaş.

ġazāt kııl-: Savaşmak.

(Ar. , Far. bī-hemtā) *Ol vaqtın kim yürüdiler yerde yā erdiler ġazāt kııldılar.* [131b]/1=A:156

ġusl (Ar.): Boy abdesti, gusül.

ġusl kııl-: Boy abdesti almak, gusletmek.

(Ar. iğtisāl, Far. ser ü ten şusten) *Ey anlar kim bittiler; yawumanğ namāzğa taqı sizler taqı sizler esrükler, bilinğizçege tegi anı kim aytur siz taqı cünüblükünğüz hālde, meger yolnuñğ keçgenleri, ġusl kıılınğızçağa tegi.* [160b]/2=N:43

ğürūh (Far.): Bölük, topluluk.

(Ar. farīq, Far. ġürūh) *Taqı erdi birer ġürūh anlardın...* [18b]/5=B:75

H, Ĥ, Ħ

ħ'ār (Far.): Alçaklık, rezillik, zillet.

ħ'ār bol-: Alçalmak, düşmek, zelil olmak.

Taķı süst bolmadılar taķı ħ̣̣ār bolmadılar. [127b]/5=A:146

ħ̣̣ār kıl-:

Perişan etmek, rezil etmek.

(Ar. iħzā', Far. rüsvā kerden) *İdimiz, sen kimni kiwürsenġ otġa, ħ̣̣ār kıldınġ anı.* [141a]/4=A:192

(Ar. tezlil, Far. ħ̣̣ār kerden) *‘Aziz kılursen kimni tilesenġ taķı ħ̣̣ār kılursen kimni tilesenġ.* [97b]/5=A:26

ħ̣̣ār kılġan:

Alçaltıcı, alçaltan, zelil eden.

(Ar. muħin, Far. ħ̣̣ār konende) *Taķı anlarga kın ħ̣̣ār kılġan.* [137a]/4=A:178

(Ar. muħin, Far. ħ̣̣ār konende) *Taķı anlarga kın ħ̣̣ār kılġan.* [137a]/4=A:178

ħ̣̣ārluķ:

Aşağılık, rezillik, sıradanlık.

(Ar. ħizy, Far. rüsvāyī) *Meger ħ̣̣ārluķ bu yaķın tiriglik içinde.* [269a]/5=B:85

(Ar. zillet, Far. ħ̣̣ārī) *Yepşündürüldi anlarınġ üze ħ̣̣ārluķ, taķı dervişlik.* [14b]/4=B:61

Ulurdı anlarınġ üze ħ̣̣ārluķ nirde kim bulunsalar meger ‘ahdi birle Tanġrıdın taķı ‘ahd birle kişilerdin. [119a]/5=A:112

ħaber (Ar.):

Haber.

(Ar. nebe'/enbā' Far. āgāh) *Taķı ħaber birür men sizge ol nerse birle kim yirsüz taķı ol nerse birle kim kizleyürsüz iwlerinġiz içinde.* [104a]/1=A:49

ħaber bir-:

Haber vermek.

Aygıl; ħaber birür mü men sizge yaķşıraķ birle mundın anlarga kim saķındılar anlarınġ İdisi katında büstānlar, aķar astındın arıķlar cāvidāneler anınġ içinde. [94b]/4=A:15

(Ar. inbā', Far. āgāh kerden) *Taķı ħaber birür men sizge ol nerse birle kim yirsüz taķı ol nerse birle kim kizleyürsüz iwlerinġiz içinde.* [104a]/1=A:49

ħabiş (Ar.):

Pis.

(Ar. ḥabīs, Far. pelīd) *Ayğıl; tüz bolmas ḥabīs taķı arıǵ, taķı eger taŋǵa ketürse sini ḥabīsniŋ üküşlüki.* [258a]/1=M:100

ḥabs (Ar.): Tutma, alıkoyma, hapis.

Taķı siz küç qılınmassız ol dervişlerge kim ḥabs qılındılar Tanǵrı yolu içinde. [86a]/2=B:273

ḥabs qılın-: Hapsedilmek, alıkonulmak.

(Ar. iḥşār, Far. bāz dāšten) *Taķı siz küç qılınmassız ol dervişlerge kim ḥabs qılındılar Tanǵrı yolu içinde.* [86a]/2=B:273

ḥac (Ar.): Hac, hac ibadeti. **krş.** ḥacc

(Ar. ḥacc, Far. ḥacc) *Taķı körküzgöl bizge ‘ibādet qılǵu yerlerimizni ḥac içinde.* [32b]/1=B:128

ḥac qılmaq: Haccetme.

(Ar. ḥicc, Far. ziyāret) *Taķı Tanǵrıǵa kişiler üze ewnünǵ ḥac qılmaqı ol kimerse kim yaraǵı yetse anıŋ tapa yolǵa.* [115b]/3=A:97

ḥacc (Ar.): Hac, hac ibadeti. **krş.** ḥac

(Ar. ḥacc, Far. ziyāret kerdan-i ḥāne) *Sorarlar saŋǵa yenǵi aylardıŋ ayǵıl ol belgölüg qılınmış vaqtlar kişilerge taķı ḥaccǵa.* [52a]/1=B:189

Ḥacc aylar: Hac ayları (Hac ayları, Şevval ve Zilkade ayları ile Zilhicce ayının ilk on günüdür).

Ḥacc aylar bilinmişler. [55a]/2=B:197

ḥacc içinde: Hacda, hac döneminde.

Kim kim bulmasa üç künnünǵ rüze tutmaq ḥacc içinde taķı yetiniŋ ol vaqtın kim qaytıŋız tükel. [54b]/3=B:196

ḥadd (Ar.): Sınır, had.

ḥaddin keç-: Haddi aşmak, ileri gitmek, azmak.

(Ar. i‘tidā, Far. güzeşten) *Ol mununǵ birle kim yazdılar taķı erdiler ḥaddin keçerler.* [15a]/2=B:61

ḥaddin keç-: İsrar etmek.

Taķı yimenǵ ḥaddin keçer taķı iwe kim ulǵaysalar.

[145b]/3=N:6

ḥaddın keçgen: Haddi aşan, ileri giden.

(Ar. el- mu‘ tedī, Far. ez ḥad der güzēştende) *Ol mununḡ birle kim yazdılar taḳı erdiler ḥaddın keçgenler.*
[119b]/5=A:112

ḥaddın keçmek: Haddi geçme, taşkınlık yapma, ileri gitme.

(Ar. isrāf, Far. güzafkārī) *Taḳı bolmadı anlarınḡ sözi, meger kim ay(dı)lar; İdimiz yarlıkaḡıl bizge yazuḳlarımıznı taḳı ḥaddın keçmekimizni işimiz içinde taḳı tölendürgül ayaḳlarımıznı.* [128a]/2=A:147

ḥaddın keçmek: Düşmanlık etme.

(Ar. ‘udvān, Far. sitem) *Körsen üküşni anlardın, iwerler yazuḳ içinde taḳı ḥaddın keçmek içinde, taḳı yimekleri içinde ḥarām.* [197b]/2=M:62

ḥaddın keçtiler: Haddi aşanlar.

(Ar. ‘udvān, Far. sitem) *Cumartesi yasaḡını çiḡneyenler. Taḳı bildinḡiz, anlar kim ḥaddın keçtiler, sizdin şenbelemek içinde.* [16a]/2=B:65

ḥaḳ (Ar.): Gerçek.

Anlar kim bittiler bilürler ḥaḳīḳat üze ol ḥaḳ turur anlarınḡ İdisindin.
[5a]/2=B:26

ḥaḳ dīnḡe kışḡan: Hak dine meyleden, hanif.

(Ar. ḥanīf, Far. güzafkārī) *Ermes erdi İbrāhīm Cuhūd taḳı Tersā taḳı ançası bar erdi ḥaḳ dīnḡe kışḡan boyun sügen taḳı ermes erdi ortak ḳoşḡanlardın.* [108a]/2=A:67

ḥaḳ(k) (Ar.): Doğru, gerçek, hakikat.

(Ar. ḥaḳḳ, Far. rāst) *Taḳı örtmenḡ ḥaḳnı.* [9b]/2=B:42

ḥaḳdın önḡin: Haksız yere.

Ḥaḳīḳat üze anlar kim küfr ketürürler Tanḡrınınḡ nişānlarınḡa taḳı öldürürler peygāmblerlari ḥaḳdın önḡin birle taḳı öldürürler anları kim buyururlar ‘adl birle kişilerdın müjde birgil anlarḡa iglig ‘azāb birle.
[96b]/2=A:21

ḥaqqınca: Hakkınca, gerektiği gibi.

Ey anlar kim bittiler; saḳınınḡ Tanḡrının anınḡ saḳınmaḳınınḡ ḥaqqınca.

[117a]/1=A:102

Anlar kim birdük anlarḡa kitābnı okıyurlar anı okımaḳınḡ ḥaqqınca anlar bitediler anḡa. [30a]/4=B:121

ḥaqqını bir-: Hakkını vermek.

Yinḡ mīvesindin, ol vaḡtın kim mīve kılsa, çıkarsa taḳı birinḡ ḥaqqını biçmekininḡ küninde taḳı isrāf kılmānḡ.

[237a]/2=E:141

ḥakem (Ar.): Hakem, hüküm veren.

ḥakem kııl-: Hakem tayin etmek.

Anınḡ birle ant yādu kıılur men bitmezler, ançaḡa tegrü kim kim ḥakem kılsalar sini, ol nerse içinde kim muḡtelif boldı aralarında, andın sonḡ bolmaslar özleri içinde darlık, andın kim ḥükm kıldınḡ, taḳı boyun süseler, boyun sümek.

[167b]/2=N:65

ḥaqqıkat (Ar.): Hak, gerçek.

[4a]/5=B:25 *Ḥaqqıkat üze anlarḡa büstānlar aḡar astındın arıḡlar.*

ḥaqqıkat üze: Şüphesiz, kuşkusuz.

(Ar. inne, Far. her āyine) *Ḥaqqıkat üze anlarḡa büstānlar aḡar astındın arıḡlar.* [4a]/5=B:25

ḥākim (Ar.): Hakem.

(Ar. ḥakem, Far. miyānçi) *Tanḡrının önḡini mü isteyür siz, ḥākim; taḳı ol ol kim indürdi sizinḡ tapa kitābnı ayırtlanmıḡ, taḳı anlar kim birdük anlarḡa kitābnı, bilürler ḥaqqıkat üze ol indürölmiḡ İdinḡdin, ḥaḡ birle; taḳı bolmaḡıl şekk tutuḡlılardın.* [227b]/5=E:114

(Ar. ḥākim, Far. dāver) *Taḳı kemişmenḡ anı ḥākimler tapa yimenḡinḡiz üçün bir pāreni kişilerinḡ mällarındın yazuḡ birle taḳı siz bilürsüz.* [51b]/3=B:188

ḥāl (Ar.): Hal, durum. Bu ifade zarf meydana getirmek için kullanılır.

Anlar bolmadı anlarḡa kim kirseler anḡa meḡer ḡorḡanlık ḥāde.

[28a]/5=B:115

Cāvidāneliḳ ḥālinde anıñ içinde. [42a]/4=B:162

ḥālī (Ar.): Boş.

ḥālī bol-: Yalnız kalmak.

(Ar. ḥuluvv, Far. mānden) *Taḳı ol vaḳtın kim ḥālī boldılar ısırdılar (5) sizinḡ üze parmaḳ uçlarını öfkedin. [121b]/4=A:119*

ḥalīfe (Ar.): Halife.

(Ar. ḥalīfet, Far. ḥalīfe) [6a]/5=B:30 *Taḳı ol vaḳtın kim ya‘nī zıkr ḳılğıl ya‘nī aydı; seninḡ İdinḡ ferīstelerge ḥaḳıḳat üze men ḳılğan men yerde ḥalīfe.*

ḥalīfe ḳıl-: (Ar. Halife yapmak.

[6a]/5=B:30 *Taḳı ol vaḳtın kim ya‘nī zıkr ḳılğıl ya‘nī aydı; seninḡ İdinḡ ferīstelerge ḥaḳıḳat üze men ḳılğan men yerde ḥalīfe.*

ḥālīş (Ar.): Yalnızca, sırf.

(Ar. ḥālīşaten, Far. bī-āmīziş) *Taḳı aydılar; ol kim bu tiwelerninḡ ḳarınları içinde bu tört adaḳlı cānverler ḥālīş ya‘nī ḳatıḡsız erkeklerimizge taḳı ḥarām ḳılınmış turur cüftlerimiz üze. [236a]/1=E:139*

ḥālīş ḳıl-: Halis kılmak, teslim etmek.

(Ar. islām, Far. ḥālīs kerdən) *Ḥüccet ḳılsalar seninḡ birle ayğıl; ḥālīş ḳıldım özümni Tanḡrıḡa taḳı ol kimerse kim uydı maḡa. [96a]/2=A:20*

Ey İdimiz, taḳı ḳılğıl bizni ḥālīş ḳılğanlar taḳı oḡlanlarımızdın bir öḡür ḥālīş ḳılğan özlerini sanḡa. [32a]/5=B:128

ḥālīş ḳılğan: Teslim olan, halis kılan.

(Ar. muslim, Far. gerdendār) *Ey İdimiz, taḳı ḳılğıl bizni ḥālīş ḳılğanlar taḳı oḡlanlarımızdın bir öḡür ḥālīş ḳılğan özlerini sanḡa. [32b]/1=B:128*

ḥalḳ (Ar.): Yaratma, yaratış.

(Ar. ḥalḳ, Far. āferīde) *Buyurḡay men anlarını, aynatḡaylar Tanḡrınınḡ ḥalḳın. [185b]/5=N:119*

halk (Ar.): Halk, ahali.

(Ar. nās, Far. merdum) *Örtükürler halklarından taķı örtülmezler Tanğrının.* [182b]/4=N:108

(Ar. nās, Far. merdum) *Taķı kılmanğ Tanğrının arķuru koyğan nerse antlarınğızğa kim eğgülık kılсанğız taķı saķınsanğız taķı onğarsanğız (2) halklar arasında.* [65a]/2=B:224

halk üçün қodulğan ewnünğ ilki: İnsanlar için yapılan ilk ev, ilk ibadet yeri; Kabe.

Halk üçün қodulğan ewnünğ ilki ol kim Mekke’de turur bereketlig taķı köni yol ‘ālemlerğa. [115a]/5=A:96

halklarınğ көrmeki üçün: İnsanların görmesi için, gösteriş için.

Taķı anlar kim harc қılurlar mällarını, halklarınğ көrmeki üçün; taķı bitmesler Tanğrığa taķı қıyamet күнге. [159a]/4=N:38

halklarınğ yaқuқraқı: İnsanların en yakını (Hz. İbrahim’e).

Haқıkat üze halklarınğ yaқuқraқı İbrāhīm’қа anlar kim uydılar anğa taķı bu peyğamber taķı anlar kim bittiler. [108a]/3=A:68

hamr (Ar.): Şarap, içki.

(Ar. hamr, Far. mey) *Sorarlar sanğa hamrdın taķı қımārdın.* [62b]/2=B:219

harāb (Ar.): Harap.

(Ar. harāb, Far. vīrāne) *Taķı sa’y қılsa harāb қılмақ içinde.* [28a]/4=B:115

harāb қılмақ: Harap etme, yıkma.

(Ar. harāb, Far. vīrānī) *Harap. Taķı sa’y қılsa harāb қılмақ içinde.* [28a]/4=B:115

harām (Ar.): 1. Haram.

(Ar. ҳuruf, Far. iҳrām girift) [268a]/2=M:1 *Awnunğ helāl қılғанлардың önğın taķı siz harāmlar.*

(Ar. suht, Far. harām) *Körersen üküşni anlardın, iwerler yazuқ içinde taķı haddin keçmek içinde, taķı yimekleri içinde harām.* [197b]/2=M:62

2. Bazı amelleri işlemesi dînen yasak olan, ihrama girmiş, ihramlı.

Ey anlar kim bittiler; öldür menğ awnı; taqı siz harāmlar. [256a]/3=M:95

harām ay: Dini yasakların bulunduğu aylar (Muharrem, Zilkade, Zilhicce ve Recep ayları).

[268a]/4=M:2 *Ey anlar kim bittiler; helāl kılmang Tanğrınınğ ‘ālāmetlerin taqı (4) taqı harām aynı taqı Ka‘be’ğa ıdılğan nerseni.*

harām ay: Haram ay, saygı duyulması gereken bir zaman dilimi olduğu için savaşın yasak olduğu ay demektir. Haram aylar, Zilkade, Zilhicce, Muharrem ve Recep olmak üzere dördtür. İslâm’da haram ay uygulaması kaldırılmıştır.

Harām ay harām ay birle. [53a]/5=B:194

harām kıl-: Yasaklamak, haram kılmak.

(Ar. tahrîm, Far. nâ-şâyeste kerden) *Taqı helāl kıldı Tanğrı satıgnı taqı harām kıldı ribānı.* [87a]/3=B:275

(Ar. tahrîm, Far. nâ-şâyeste kerden) *Hakîkat üze harām kıldı sizinğ üze ölügse anı taqı qannı taqı tonğuz itini taqı ol nerseni kim ün kıldı anıng birle Tanğrıdın önginge.* [45b]/1=B:173

harām kılın-: Haram edilmek, yasaklanmak.

(Ar. tahrîm m., Far. harām kerde) *Taqı aydılar; bu tiweler, sığırlar, qoylar keçiler men‘ kılınmış yimes anı meger ol kim tileyür miz, aymaqları birle; taqı tiweler harām kılındı arqaları.* [235b]/2=E:138

harām kılınmış-: Yasaklanmış, haram kılınmış.

(Ar. muharrem, Far. nâ-şâyeste kerde) [269a]/2=B:85 *Taqı eger kelseler sizge esîrler bolup yularsız olarnı taqı ol harām kılınmış turur sizinğ üze olarnıng çıkarmaqı.*

harām yimek: Rüşvet yemek.

Köfersen üküşni anlardın, iwerler yazuq içinde taqı haddin keçmek içinde, taqı yimekleri içinde harām. [197b]/2=M:62

harc (Ar.): Harcama, sarfetme.

harc kıl-: Harcamak, sarfetmek.

(Ar. infāk, Far. hezīne kerden) *Taķı anlar kim harc kılurlar mällarını, halklarınġ körmeki üçün; taķı bitmesler Tanġrıġa taķı kıyamet küñge.* [159a]/4=N:38

harc kıl-: Harcamak.

(Ar. infāk, Far. hezīne kerden) *Anlarınġ şıfatı kim harc kılurlar mällarını Tanġrı yolında ol ewünnünġ şıfatı menġizlig kim ündürdi yitti buġday başını tegme bir buġday bış içinde yüz ewün bar.* [81b]/1=B:261

harc kıl-: İnfak etmek, nafaka olarak vermek (para ve mal).

(Ar. infāk, Far. hezīne kerden) *Taķı harc kılınġ Tanġrı yolında.* [53b]/4=B:195

Ey anlar kim bittiler; harc kılınġ ol nersedin kim rūzī kılduķ sizge mundın aşnu kim kelgey kūn yoķ satıġ anınġ içinde taķı yoķ dōstluķ taķı yoķ şefā'at. [77b]/2=B:254
Baġlandı eligleri taķı la'net kılındılar anınġ birle kim aydılar; iki eligi yayılmışlar, harc kılur neteg tilese. [198a]/3=M:64

Hārūn (Ar.): Hz. Harun peygamber. Hz. Harūn (a.s), İsrailoġulları peygamberlerinden, Hz. Musa (a.s)'ın kardeşi. Hz. Yusuf'un vefatından sonra Mısır'da yaşıyan İsrailoġulları ve diġer insanlar, bir müddet onun gösterdiġi yoldan yürüdüler; ancak daha sonra hakikatı unuttular. Bu arada Mısır'ın idaresi Kıbtîlerin eline geçti. Kıbtîler ise yıldızlara ve putlara tapıyorlardı.

Kıbtîler, İsrailoġullarını hor görmeye başladılar. Onları ağır, zor işlerde kullandılar.

İsrailoġulları çok kalabalık bir topluluk olup Hz. Yakub'un oġullarına nisbetle on iki kola ayrılıyordu. Onlar Kıbtîlerin zulmünden kurtulmak istiyorlardı. Dedelerinin ülkesi olan Kenân bölgesine gitmek için izin istemelerine rağmen onlara izin verilmemekteydi.

Her dönemde olduğu gibi, o dönemin Firavun'u da zulmü temsil ediyor ve insanları eziyet altında inletiyordu.

İsrailoğullarının çoğalmasa Kıbtîleri ve onların hükümdarı Firavun'u endişelendiriyordu. Onlar, İsrailoğullarının isyan ederek kendilerine zarar vermesinden korkuyorlardı.

Firavun, bir gün kâhinlerini yanına topladı. Gelecekle ilgili onlardan bilgi istedi. Kâhinlerden birisi Firavun'a İsrailoğullarından bir çocuğun doğacağını ve saltanatına zarar vereceğini bildirdi. Firavun, bunu duyar duymaz korktu ve tedbirler almaya başladı. Bunun için de İsrailoğullarının doğacak erkek çocuklarının tamamının öldürülmesini emretti.

Hz. Musa, bu dönemde doğdu ve öldürülmesin diye bir sandığın içine bırakılarak nehre atıldı. Firavun'un sarayında büyüdü. Allah diledi ve Musa'yı Firavun'un kucağında büyüttü.

Harun Peygamber, Hz. Musa'nın büyüğüdür. İsrailoğullarının erkek çocuklarının öldürülmeye başlanıldığı dönemden önce dünyaya gelmiştir.

Anıñ içinde qarâr bar İdingizdin taqı qalğan nerse ol nersedin kim Mūsā köki taqı Hārūn köki kötürür anı ferışteler. [75a]/2=B:248

Hārūn köki: Hz. Harun ailesi, soyu, kavmi.

Anıñ içinde qarâr bar İdingizdin taqı qalğan nerse ol nersedin kim Mūsā köki taqı Hārūn köki kötürür anı ferışteler. [75a]/2=B:248

Taqı vahy kılduq İbrāhīm tapa taqı İsmā‘īl tapa taqı İshāq tapa taqı Ya‘qūb tapa taqı oğul oğullar tapa taqı ‘īsā tapa taqı Eyyūb tapa taqı Yūnūs tapa taqı Hārūnga taqı Süleymānga taqı birdük Dāvūdga Zebūr’ını.
[263a]/1=N:163

Hārūt:

Harut adlı melek. Kur’ân-ı Kerîm’de Bakara sûresinin yüz ikinci âyetinde adlan zikredilen iki kişi. Kur’ân-ı Kerîm’de ayrıntısıyla tanıtılmadığı için Hārut ile Mārut hakkında kesin ve net bilgilerden yoksunuz. Bu konuda birbirini tutmayan çeşitli rivâyetler ve yorumlar vardır. Ancak Hz. Süleyman döneminde Babil’de yaşayan ve insanlara sihir öğreten iki kişi oldukları konusunda İslâm âlimlerinin çoğunluğu görüş birliğindedir.

Hârut ve Mârut'un kimler olduğu konusunda ortaya çıkan ihtilâfın çeşitli nedenleri vardır. Birincisi, bu iki kişinin insan mı, melek mi yoksa şeytan mı olduğu tartışmalı bir yöndür. Bu noktadan dört ayrı görüş ileri sürülmektedir. Konu yahudiler ya da Hz. Süleyman olmamasına rağmen dönemin genel durumu bilinmeden Hârut ile Mârut'un kimliği: Âyette onlardan "melekeyn" şeklinde bahsedilmektedir. Kelimenin Arapça telâffuzunu "melekeyn (iki melek)" şeklinde okuyanlara göre Hârut ile Mârut iki melektir. Bazı alimlerin görüşüne uyarak kelime "melikeyn" şeklinde okunursa o takdirde iki padişah veya yetkili iki kişi anlamı çıkar. Âyetin okunuşunda meşhur olan kırâat "melekeyn" şeklindedir; ve onların iki melek olduğu konusundaki görüş daha uygundur. Kelimeyi "melikeyn" olarak anlayanlar ise kendilerine göre delil getirmektedirler. Onlara göre sihir, "küfür" olarak tanımlandığına göre meleklerin sihir öğretmesi mümkün değildir. Bir diğer görüşleri de Allah'ın melekleri yeryüzüne insan suretinde indirdiği, buna göre Hârut ile Mârut melek dahi olmuş olsalar onların insan şeklinde yaşayıp sihir öğretmeleri gerekmektedir. Onlarla ilişki içinde olan insanlar da onlara birer melek değil insan olarak yaklaşmaktadırlar. Bu durumda da onların melek olduklarını söylemeye gerek yoktur. Değişik görüşleri inceledikten sonra kuvvetli olan görüş doğrultusunda konuyu özetlemek gerekirse şunlar söylenebilir. Hârut ve Mârut Hz. Süleyman döneminde Babil'de insan şeklinde ortaya çıkan, insanları "küfür"e düşmemeleri, kötülük için kullanmamaları şartıyla insanlara sihir öğreten, insanların bu yolla imtihan olmalarına vesile olan iki melektir. Sihir ilmini kötülük ve küfür yolunda kullanan fâsık insanlar ve şeytanların aksine Hârut ve Mârut insanlardan onu kötülükte kullanmamaları konusunda söz alıyor, sonra öğretiyorlardı.

Taķı ol nerseni kim indürüldi iki ferişte üze Bâbil atlıg yerde Hârût taķı Mârût. [23b]/4=B:102

ḥāş (Ar.):

Mahsus, özel, bir şeye ait olan ehl.

krş. ḥāş.

(Ar. âl, Far. kes) *Taķı ol vaķtın ķurtarduķ sizni Fir'avnunġ ḥāşlarındın, tekliķ ķılurlar sizge ķınnıġ ķattıġını.* [10b]/5=B:49

ḥās kıl-:

Seçkin kılmak. **krş. ḥāş kıl-.**

(Ar. istiḥlās, Far. yegāne kerden) *Taḳı Tanḡrı ḥās kıılır raḥmeti birle kimni tilese.* [25a]/3=B:105

ḥāş kişiler: Ev halkı, aile bireyleri.

(Ar. ehl, Far. kes) *Anıḡ kefareti ta‘ām on miskinniḡ yitürmeki, ol nerseniḡ ortaraḳı birle kim yitürür siz ḥāş kişileriḡizge yā tonları, yā boyunnuḡ āzād kıılmaḳı.* [206a]/1=M:89

ḥased (Ar.): Haset.

(Ar. ḥased, Far. bed-ḥ‘āste) *Ārzūladı köpegü kitāb eyelerindin kitāb kaytarsalar sizni bitmişiniḡizdin sonḡ kāfirler, ḥased üçün öz nefşlerindin mundin sonḡ kim açuḳ boldı anlarḡa ḥaḳ.* [26a]/4=B:109

ḥased (Ar.): Kıskançlık, haset, ihtiras.

Taḳı ḥilāf kıılışmadı anlar kim birildiler Kitābnı (5) meger mundin sonḡra keldi anlarḡa ‘ilm ḥased üçün aralarında. [95b]/4=A:19

ḥased (Ar.): Kıskançlık.

ḥased kııl-: Kıskanmak.

(Ar. ḥased, Far. bed-ḥ‘āsten) *Ḥased mü kıılurlar kişilerge, ol nerse üze kim birdi anlarḡa Tanḡrı, fażlındın; birdük ĩbrāhīm kabilesiḡa kitābnı taḳı şerī‘atnı, taḳı birdük anlarḡa mülk uluḡ.* [163b]/4=N:54

ḥāşş (Ar.): Özgü, has. **krş.** ḥas.

Ḥāşş kıılır raḥmeti birle kimni tilese taḳı Tanḡrı uluḡ fażl eyesi. [109b]/2=A:74

ḥāşş kııl-: Tahsis etmek, has kılmak. **krş.** ḥaş kııl-.

Ḥāşş kıılır raḥmeti birle kimni tilese taḳı Tanḡrı uluḡ fażl eyesi. [109b]/2=A:74

ḥāşī‘ (Ar.): Tevazu sahibi, alçak gönüllü.

Meger ḥāşī‘iler üze ya‘nī ḳorḡanlar üze. [10a]/3=B:45

ḥaṭā (Ar.): Hata.

ḥaṭā kııl-: Hata yapmak.

(Ar. iḥṭā, Far. ḥaṭā kerden) *İḍimiz; tutmaḡıl bizni eger unutsamız yā ḥaṭā kılsa miz İḍimiz; taḳı yüklemegiḡ biziḡ*

üze ağır yükni neteg kim yükledinġ anı anlar üze kim bizdin aşnu. [90b]/2=B:286

ḥayr (Ar.): İyilik, hayır.

Dōst tutmas anlar kim küfr ketürdiler, kitāb eyelerindin taķı ortak ķoşġanlardın kim indürölse sizinġ üze ḥayrdın İđinġizdin. [25a]/3=B:105

ḥayr (Ar.): İyilik, hayır.

(Ar. ḥayr, Far. nīkī) *Elinġde ḥayr. [97b]/5=A:26*

ḥayz/ḥayız (Ar.): Kadınların aybaşı hâli.

(Ar. ḥayz, Far.) *Taķı sorarlar sanġa ḥayızdın. [64a]/2=B:222*

ḥāzır (Far.): Hazır.

ḥāzır bol-: Hazır olmak, erişmek, ulaşmak, gelmek, gelip çatmak.

(Ar. ḥuzūr, Far. ḥāzır āmeden) *Erdinġiz mü tanuķlar ol vaķtda kim ḥāzır boldı Ya‘ķūb’ġa ölüm; Ol vaķtın kim aydı; oġlanlarınġa; nege ķulluķ ķılursuz mindin sonġra. [33b]/2=B:133*

ḥāzır bol-: Şahitlik etmek, bir şeye erişmek ve onu görmek.

(Ar. şehādet, Far. ḥāzır āmeden) *Kim kim ḥāzır bolsa sizdin ay içinde rūze tutsun anı. [49b]/3=B:185*

ḥāzır kılın-: Hazır kılınmak, elverişli olmak.

(Ar. ihzār, Far. ḥāzır āverde şoden) *Taķı ḥāzır kılındı nefşler baķıl<lıķnı>. [188b]/1=N:128*

ḥāzır kılınmış: Hazır edilmiş.

(Ar. muḥzar, Far. ḥāzır āverde) *Ol kūn kim bilür tegme bir ten anı kim kıldı edġülükdin ḥāzır kılınmış. [99a]/1=A:30*

ḥelāl (Ar.): Helal.

(Ar. ḥelāl, Far. şāyeste) *Ey kişiler; yinġ ol nersedin kim yerde ḥelālnı, arıġnı. [44a]/5=B:168*

ḥelāl bol-: Helal olmak.

(Ar. ḥelāl, Far. ḥelāl şoden) *Taķı ol vaķtın kim ḥelāl bolsanġız awlanġ. [268b]/2=M:2*

(Ar. ḥelāl, Far. şāyesten) *Eger boşasa anı ḥelāl bolmas anğa andın sonğ nikāh kılğınça andın öñğdin küdeğini.*

[66b]/5=B:230

ḥelāl bolmaq: Helal olma.

(Ar. ḥelāl, Far. şāyesten) *Ey anlar kim bittiler; ḥelāl bolmaq sizge kim kim mīrās alsangız tışılerni, küçün.*

[151a]/4=N:19

ḥelāl kıl-: Saygısızlık etmek, yasağı çğnemek.

(Ar. ihlāl, Far. ḥelāl dāšten) [268a]/3=M:2 *Ey anlar kim bittiler; ḥelāl kılmanğ Tanğrınınğ ‘ālāmetlerin taķı (4) taķı ḥarām aynı taķı Ka‘be’ğa ıdılğan nerseni.*

(Ar. ihlāl, Far. ḥelāl kerden) *Taķı ḥelāl kıldı Tanğrı satıǵnı taķı ḥarām kıldı ribānı.* [87a]/2=B:275

ḥelāl kılın-: Helal kılınmak.

(Ar. ihlāl m., Far. ḥelāl kerde şoden) [267b]/5=M:1 *Ḥelāl kılındı sizge tiwening sığırnıñ koyınñ keçininğ tört adaqlıǵ.*

ḥelāl kılmaq: Helal kılma.

(Ar. ihlāl, Far. şāyesten) *Taķı ḥelāl kılmaķım üçün sizge ol nerseniñ pāresin ḥarām kılındı sizinğ üze.* [104a]/4=A:50

hemīşe (Far.): Daima, her zaman.

(Ar. mutetābi‘, Far. peyveste) *Taķı eger bolsa erenlerdin aranğızda taķı aralarında ‘ahd teslim kılınmış diyet, mīrās ḥāreleriñge āzād kıldı bir mü‘minni kim bolmasa ulaş iki ayınñ rūze tutmaķı hemīşe tevbe qabūl kılmaq Tanğrıdın.* [177a]/5=N:92

hergiz (Far.): Asla, hiçbir zaman.

(Ar. len, Far. hergiz) [4a]/2=B:24 *Taķı eger kılmađnıǵız erse taķı hergiz kılmağaysız.*

hevā (Ar.): Heva, istek, arzu.

(Ar. hevā, Far. ārzū-yı dil) *Taķı eger uysanğ hevālarınge ol nersedin sonğra kim keldi sanğa biligdin yok sanğa Tanğrıdın erkligdin taķı yārīçidin.* [30a]/1=B:120

hıyānet (Ar.): Hıyanet.

hıyānet kıl-: İhanet etmek.

(Ar. ğulūl, Far. nā-rāstī kerden) *Taķı bolmadı peygāMBERġa kim hıyānet kılsa.* [132b]/4=A:161

hıyār (Ar.): Hıyar, acur, kabakgillerden bir çeşit sebze.

(Ar. kıṣṣā', Far. hıyār) *Yaşındın taķı hıyārındın, taķı buġdayındın taķı yasmuķındın taķı soġanındın.* [14b]/1=B:61

hicret (Ar.): Göç, hicret.

hicret kıl-: Göç etmek.

(Ar. muhācerat, Far. ber reften ez hān ü mān) *Anlar kim hicret kıldılar, taķı çıkarıldılar sarāylarındın, taķı āzār tegrüldiler yolum içinde, taķı öldürüştiler taķı öldürüldiler; kitergey men anlardın yawuzluķlarını taķı kiwürgey men anlarını uçmaķlarġa, aķar astındın arıķlar.* [142a]/2=A:195

hicret kılġu yer: Göç edilecek, hicret edilecek yer.

(Ar. murāġam, Far. cāy-i hicret kerden) *Taķı kim kim hicret kılsa Tanġrı yolında bulġay yerde hicret kılġu yer köp, taķı kinġlik.* [179b]/5=N:100

hicret kılġılı: Göç eden, hicret eden.

(Ar. muhācir, Far. hicret konende) *Taķı kim kim çıkṣa ewindin, hicret kılġılı bolup Tanġrı tapa taķı yalawaķı tapa; andın sonġra tegse anġa ölüm, tüştı, ya'nı vācib boldı yanutı Tanġrı üze.* [180a]/1=N:100

hiç (Far.): Hiç, hiçbir.

(Ar. ---, Far. hiç) [7a]/1=B:32 *Aydılar; arıġlıķ sanġa, hiç bilig yok bizge meger ol kim ögrettiġiz bizge.*

hikmet (Ar.): Hikmet.

(Ar. hikmet, Far. suhen-i dürüst) *Taķı arıtur anlarını (2) taķı ögretür anlarġa kitābnı, hikmetni.* [133b]/2=A:164

hikmet birle iş kılġan: Hikmetle iş yapan, adalet ve dürüstlikle hükmeden (Allah: EH).

(Ar. hākīm, Far. üstüvārķār) [63a]/5=B:220

hikmet birle işlegen: Hikmetle iş yapan (Allah).

Taķı Tanğrı yinğen, hikmet birle işlegen.

[66a]/3=B:228

hikmetlig: Hikmet sahibi (Allah).

(Ar. hākīm, Far. şovābgār) *Taķı erdi Tanğrı yinğen, hikmetlig.*

[263b]/2=N:165

Taķı erdi Tanğrı bilgen, hikmetlig. [150b]/4=N:17

hılāf (Ar.): Karşı, zıt.

hılāf kıl-: Karşı olmak, zıt olmak, çatışmak.

(Ar. ihlāf, Far. hılāf kerden) *Hākīkat üze Tanğrı hılāf kılmas va‘dege.* [93a]/2=A:9

hılāf kılış-: Tartışmak, çekişmek.

(Ar. iddirā’, Far. hılāf kerden) *Taķı ol vaķtın kim öldürdünğüz tenni, taķı hılāf kılıştınğız anınğ içinde.*

[18a]/1=B:72

Ol nerse içinde kim erdiler anınğ içinde hılāf kılışurlar.

[28a]/2=B:115

hılāf kılmış: İhtilafa düşmüş.

Taķı eger tilese erdi Tanğrı öldürüşmegeyler erdi anlar kim anlarnınğ sonğında turur andın sonğra kim keldi anlarğa açuķ hüccetler taķı ançası bar kim hılāf kılıştılar. [77a]/4=B:253

hıle (Ar.): Hile.

hıle kıl-: Hile yapmak, aldatmak.

(Ar. mekr, Far. sigāliden) *Taķı anınğ menğizlig kıldıuķ, tegme bir konum içinde yazuķ kılğanlarnınğ uluğraķlarını; mununğ üçün kim hıle kılsalar anınğ içinde.* [230b]/3=E:123

hıle kıl-: Tuzak kurmak, hile yapmak.

(Ar. mekr, Far. sigāliden) *Taķı hıle kıldılar hıle yanut birdi Tanğrı.* [105a]/2=A:54

hōş (Far.): Hoş, güzel.

(Ar. tayyib, Far. hōş) *Ey anlar kim bittiler; ying ol nersening hōşlarından kim kim rūzī kılduğ sizge.* [45a]/4=B:172

hōş bol-: İyi, hoş davranmak.

(Ar. ṭīb, Far. hōş şoden) *Eger hōş bolsalar sizge, nersedin andın, ten yanındın, ying anı singüt bolsun sizge singüt bolsun sizge.* [145a]/2=N:4

hōş körülmiş: Hoş görülmüş, hoş giden.

Bitildi Tanğrınınğ üze toğuş ol nāhōş körülmiş turur sizge.
[61a]/1=B:216

hoşnūd (Far.): Hoşnut, memnun.

Ve taqı hoşnūd bolmağan sizdin Cuhūdlar taqı Tersālar uyunğçağa tegrü dīnleringe. [29b]/4=B:120

hoşnūd bol-: Hoşnut olmak.

(Ar. terāzī, Far. hoşnūd şoden) *Ve taqı hoşnūd bolmağan sizdin Cuhūdlar taqı Tersālar uyunğçağa tegrü dīnleringe.*
[29b]/4=B:120

hoşnūd bolmağan: Hoşnut olmayan (Yahudi ve Hristiyanlar).

(Ar. terāzī, Far. hoşnūd şoden) *Ve taqı hoşnūd bolmağan sizdin Cuhūdlar taqı Tersālar uyunğçağa tegrü dīnleringe.*
[29b]/4=B:120

hōşnūd boluş-: Karşılıklı hoşnut olmak, rızalaşmak.

Qaçan (4) hōşnūd boluşsalar aralarında körklüglük birle.
[68a]/4=B:232

hōşnūdluğ: Hoşnutluk.

(Ar. merzāt, Far. hoşnūdī) *Taqı kişilerdin kimersenı bar kim satar özini Tanğrınınğ hoşnūdluğın isteyü.* [58a]/1=B:207

hōşnūdluğ: Hoşnutluk, razılık, memnuniyet, rıza.

Taqı uydılar Tanğrınınğ hoşnūdluğınge taqı Tanğrı uluğ fażl eyesi.
[136a]/4=A:174

Ey anlar kim bittiler; yimenğ mällarınğızın aranğızda (2) bātıl birle, meger kim bolsa bāzergānlik, hoşnūdluğdın (3) sizdin. [156a]/2=N:29

hurmā (Ar.): Hurma.

Dōst tutar mu sizde birinġiz kim bolsa anġa būstān ħurmā yığaçlarındın taķı üzümlerindın aķar astındın arıķlar anġa anınġ içinde mīvelerninġ ķamuġındın bar. [83b]/3=B:266

ħurmā çekirdeginiġ yipinçe: Kıl kadar, zerre kadar, hurma çekirdeġinin ipi kadar.

(Ar. fetīl, Far.) *Taķı kũĉ ķılınmaslar, ħurmā çekirdeginiġ yipinçe. [171b]/1=N:77*

ħurma çekürdeginiġ ĉukurınça: Azıcık, zerre kadar.

(Ar. naķīr, Far. endāze-i meġākçe-i dāne-i ħurmā) *Olargā mu ũlũş bar, erķliglikdin; ol oġurda birmesler ķişilerge, ħurma çekürdeginiġ ĉukurınça. [163b]/4=N:53*

ħurmā çekürdeginiġ yippinçe: Azıcık, zerre kadar.

(Ar. fetīl, Far. endāze-i ĉũpçe-i ---ħurmā) *Taķı kũĉ ķılınmaslar ħurmā çekürdeginiġ yippinçe. [163a]/1=N:49*

ħurmā yığaçı: Hurma ağacı.

(Ar. naĥl, Far. ħurmā-bün) *Taķı ĉıķardux andın yaşnı, ĉıķarur miz andın ewünni, münġeşgen, taķı ħurmā yığaçındın, ĉiĉekindin salķumlar, yaķın; (5) taķı būstānlar üzümlerdin, taķı zeytũnnı taķı enārnnı, oĥşaş taķı oĥşamaġan. [223b]/4=E:99*

ħurmā yığaçları: Hurma ağaçları.

(Ar. naĥl, Far. ħurmā-bün) *Dōst tutar mu sizde birinġiz kim bolsa anġa būstān ħurmā yığaçlarındın taķı üzümlerindın aķar astındın arıķlar anġa anınġ içinde mīvelerninġ ķamuġındın bar. [83b]/3=B:266*

ħuşūmet (Ar.): Husumet.

(Ar. cedel, Far. peygār) *Kim kim farīza ķılsa anınġ içinde ĥaccnnı cimā‘ yok yā fuĥş taķı buyruķdın ĉıķmak yok, yok cedel ķılışmak ya‘nī ĥuşūmet ĥacc içinde. [55a]/3=B:197*

ħuşūmet kıl-: Tartışmak.

(Ar. ihtisām, Far. peygār kerden) *Taķı ermedinġ anlarnıġ katında ol vaķtın kim ĥuķūmet kılurlar.* [102b]/3=A:44

ĥuķūmet kılġan: Husumet tutan, husumet besleyen.

(Ar. ĥaķīm, Far. peygārkeķ) *Taķı bolmaġıl, ĥıyānet kılġanlarġa ĥuķūmet kılġan.* [182b]/1=N:105

ĥuķūmeti katıġ: Taraf tutan, inatçı, katı dūķmanlık besleyen.

(Ar. ĥaķīm, Far. saĥt-ter-i peygār konende) *Taķı tanuķ kılur Tanġrını ol nerse ūze kim kōnġli iķinde, taķı ol ĥuķūmeti katıġ.* [57b]/1=B:204

ĥuķū^ʿ (Ar.): Gōnŭl alķaklıġı, alķak gōnŭllŭlŭk, tevazu.

ĥuķū^ʿ kılġan: Alķak gōnŭllŭlŭk gōsteren, tevazu sahibi.

(Ar. ĥāķi^ʿ, Far. furŭ-tenī konende) *Taķı ĥaķiķat ūze kitāb eyelerindin kimersemi bar kim biter Tanġrıġa taķı ol nersege kim indŭrŭldi sizinġ tapa taķı ol nersege kim indŭrŭldi anlarġa, ĥuķū^ʿ kılġanlar Tanġrıġa.* [143a]/3=A:199

ĥŭccet (Ar.): 1. Delil, ĥŭccet.

(Ar. burhān, Far. ĥŭccet) *Ayġıl; keldŭrŭnġ ĥŭccetinġizni eger erdinġiz erse rāst ayġanlar.* [27a]/3=B:111

2. Delil, koz, firsat.

(Ar. ĥŭccet, Far. ĥŭccet) *Bolmasun ūķŭn kiķilerge sizinġ ūze ĥŭccet.* [39b]/1=B:150

3. Yetki, izin, ferman.

(Ar. sulţān, Far. ĥŭccet) *Taķı anlar kılduķ sizge anlar ūze ĥŭccet aķuķ.* [176b]/1=N:91

ĥŭccet kıl-: Tartıķmak.

(Ar. muĥāccet, Far. ĥŭccet āverden) *Ĥŭccet kılsalar seninġ birle ayġıl; ĥāliķ kıldım ūzŭmni Tanġrıġa taķı ol kimerse kim uydı manġa.* [96a]/2=A:20

ĥŭccetleķ-: 1. Mŭcadele etmek, bir ūeyi delillendirmek.

(Ar. muḥāccet, Far. ḥüccet) *Ayıt; ḥaḳīḳat üze köni yol Tanğrının köni yolu kim birilse bir kimerse sizge birilgen nerse menğzeşkini ḥüccetleşseler sizin birle İdinğiz katında.* [109a]/5=A:73

2. Tartışmak.

(Ar. teḥācc, Far. ḥüccet āverden) *Taḳı ḥüccetleşti kavmi, aydı; ḥüccetleşür mü siz benim birle Tanğrı içinde, taḳı köndürdi mini?* [240b]/4=E:80

(Ar. teḥācc, Far. ḥüccet goften) *Körmedinğ mü ol kim ḥüccetleşti İbrāhīm birle İdisi içinde kim birdi anğa (79b1) Tanğrı mülkni ol vaqtın kim aydı İbrāhīm; benim İdim ol kim (2) tırgürür taḳı öldürür.* [79a]/5=B:258

ḥükm (Ar.): 1. Hikmet.

(Ar. ḥükm, Far. dāverī) *Anlar anlar kim birdük anlarğa kitābnı (5) taḳı ḥükmini taḳı peygāmberlıknı.* [243a]/5=E:89

2. Hüküm, yargı.

(Ar. ḥükm, Far. ḥükm) *Ḥaḳīḳat üze Tanğrı ḥükm kıılır neni kim tileyür.* [268a]/2=M:1

Taḳı kaçan kim ḥükm kılsa işni, ḥaḳīḳat üze aytur anğa; “bolğul!” bolur. [29a]/2=B:117

ḥükm kııl-: Hükmetmek, emretmek.

(Ar. ḳazā’, Far. güzārden) *Taḳı kaçan kim ḥükm kılsa işni, ḥaḳīḳat üze aytur anğa; “bolğul!” bolur.* [29a]/2=B:117

(Ar. ḳazā’, Far. güzārden) *Kaçan kim ḥükm kılsa işni, ḥaḳīḳat üze aytur; aytur; “bolğul” bolur.* [103a]/5=A:47

(Ar. ḥükm, Far. ḥükm kerden) *Ḥükm kıılır anınğ birle iki tüzlük eyesi sizdin, Ka‘be’ka ıdılgan nerse Ka‘be’ninğ teggen yā keffāret dervişlerninğ yigü nersesi; yā anınğ tenği, ol rüze yanındın; tatsun üçün işininğ sonğınınğ yawuzluğın.* [256a]/5=M:95

ḥükm kıılğan: Hüküm veren, hakem.

(Ar. hakem, Far. miyānçi) *Taķı eger ķorķsanġız ikisininġ arasınınġ ħilāfindın, ıdınġ ħükm ķılġan anınġ ehlindin taķı ħükm ķılġan anınġ ehlindin.* [158a]/3=N:35

ħükmge barış- Muhakeme etmek.

(Ar. teħāküm, Far. be-dāver[ī] şoden) *Tileyürler kim ħükmge barışsalar Ka‘b bin Eşref‘ķa taķı buyuruldılar kim küfr ketürseler anġa.* [166a]/2=N:60

ħürmet (Ar.): Hürmet.

(Ar. ħürmet, Far. nā-řāyeste) *Taķı ħürmetler ķıřāř turur.* [53a]/5=B:194

I

ıd-: Göndermek, yollamak.

(Ar. ba‘ ř, Far. firistāden) *Minnet ķıldı Tanġrı bitgenler üze ol vaķtın kim ıdtı anlar içinde yalawaç.* [133a]/5=A:164

(Ar. irsāl, Far. firistāden) *Ĥaķıķat üze biz ıdđuk sini ħaķ birle müjde birgen taķı ķorķutġan.* [29b]/2=B:119

ıdġu ķurbān: Hac kurbanı, Hac’da kesilen kurban.

(Ar. hedy, Far. ķurbānī) *Ĥıldı ķıldı Tanġrı Ka‘abe’ni ħarām awnı ķopma, ķiřilerge; taķı ħarām aynı taķı ıdġu ķurbānnı taķı anlarnınġ boyınınġa as(ı)laġanı nerseni.* [257a]/5=M:97

(Ar. hedy, Far. ķurbānī) *Eger ķısırlansanġız ol nerse kim āsān boldı ıdġu ķurbāndın.* [54a]/2=B:196

ıdıl-: Gönderilmek.

(Ar. hedy, Far. ķurbānī) [268a]/4=M:2 *Ey anlar kim bittiler; ħelāl ķılmanġ Tanġrınınġ ‘ālāmetlerin taķı taķı ħarām aynı taķı Ka‘be’ġa ıdılġan nerseni.*

ıdılġan: Gönderilen.

(Ar. hedy, Far. ķurbānī) *Ĥükm ķılur anınġ birle iki tüzlük eyesi sizdin, Ka‘be’ķa ıdılġan nerse Ka‘be’ning teggen yā keffāret derviřlerninġ yigü nersesi; yā anınġ tenġi, ol rüze*

yanındın; tatsun üçün işiniñ sonğınınğ yawuzluğın.
[256b]/1=M:95

ıdılmış: Peygamber, elçi.
(Ar. mursel, Far. firistāde) *Taķı haķıķat üze sen ıdılmışlardın.* [76b]/4=B:252

ıdmaq: Gönderme, salma.
(Ar. serāh, Far. rehā kerdenī) *Taķı tutmaq körklüglük birle yā ıdmaq körklüglük birle.* [66a]/4=B:229

ımızğan-: Uyumak, uyuklamak.
Andın sonğ indürdi sizinğ üze қаdğudın sonğra emnni, ımızğanmaķnı; kelür bir öğürge, sizdin taķı bir öğür қаdğurttı anlarını özleri. [130a]/2=A:154

ımızğanmaq: Uyuma, uyuklama, gaflet.
(Ar. nu‘ās, Far. ḥābī) *Andın sonğ indürdi sizinğ üze қаdğudın sonğra emnni, ımızğanmaķnı; kelür bir öğürge, sizdin taķı bir öğür қаdğurttı anlarını özleri.* [130a]/2=A:154
Tutmaz anı ımızğanmaq taķı uyķu. [77b]/5=B:255

ısır-: Isırmak.
(Ar. ‘azz, Far. geziden) *Taķı ol vaķtın kim ḥālī boldılar ısırdılar sizinğ üze parmaq uçlarını öfkedin.* [121b]/4=A:119

ısparla-: Ismarlamak, teslim etmek.
(Ar. islām, Far. supurden) *Kim kim özin teslim kılsa Tanğrığa, taķı ısparlasa, taķı ol edğülük kılgan anğa yanutı İdisi қatında.* [27a]/4=B:112
Қақан kim ısparlasanğız anı kim birdinğiz edğülük birle. [69a]/5=B:233

ısparlanmış: Teslim edilecek diyet.
(Ar. musellem, Far. supurde) *Taķı kim kim öldürse bitgenni yanğılıp, āzād kıldı bir mü’minni taķı ısparlanmış diyet, mīrās ḥārelerinğe, meger kim şadaқа kılsalar.* [176b]/4=N:92

ıym-: Bırakılmak, salıverilmek.

ıyınmış tiwe: Salınmış, bırakılmış deve, binek olarak kullanılamayan deve.

(Ar. sâ'ibet, Far.) *Kılmadı Tanğrı, kulağı yarılmışdın
ıyınmış tiwedin, yā āzād kılınmış kuldın, taķı ulağandın
taķı arķasın saklağandın. [258b]/3=M:103*

İ

‘ibādet (Ar.): İbadet.

Taķı siz ‘ibādetni yersiz kılğan siz. [11b]/2=B:51

‘ibādetni yersiz kılğan: Kendisine zulmeden, boşa ibadet eden.

Taķı siz ‘ibādetni yersiz kılğan siz.

[11b]/2=B:51

İblis (Ar.): Şeytanın özel ismi. Bir çok ismi bulunan şeytanının isimlerinden biri. Şeytan; cinnilerden ve insanlardan şerli yaratıkları nitelemek için kullanılan bir cins isimdir. Hz. Adem (a.s)'in cennetten çıkmasına sebep olan, Kur'an'da anlatılan şeytanın birçok isimleri vardır. Meselâ; el-Adüvv, Aduvullah, Azazil ve İblis bunlardandır. İblis kelimesinin türediği "Eblese" kökü şu anlamları ifade eder: Hayırsız oldu, hüsrana uğradı, şaşkınlığa düştü, Allah'ın rahmetinden ümidini kesti. İblis kelimesinin çoğulu "Ebalis" ve "Ebalise" ölçüsündedir. Kelimenin türediği fiil kökünün şeytanın özelliklerini nitelemesinden dolayı İblis şeytana özel isim olmuştur. İblis Ruhânî isabet ettiğini zehirleyen bir ateşten (nar-ı semûm) yaratılmış cinlerin ve şeytanların atasıdır. Yaratılış mayasının nefsi isteklerle yoğrulduğu bunun için meleklerin içinde iken bile büyüklenmiş ve nefsinde bulunan meziyetler kendisini aldatmıştır. İbn Abbas'a dayanan rivayetlere göre İblis'in adı Azâzil olup kendisi meleklerin en şerefli idi. Cennetin muhafızı olduklarından cin denen bir melek grubunun başkanı idi. bilgisinin çokluğundan dolayı kendisine kibir ve gurur geldi. İblis kelimesinin türediği kök Kur'an'da lugat manasıyla da kullanılmıştır. Lugat anlamındaki; "Allah'ın rahmetinden umut kesmek, umutsuz kalıvermek" anlamlarında Kur'an-ı Kerim'in çeşitli surelerinde kullanılmıştır: er-Rum; 30/12, el-En'âm, 6/44; el-Mü'minun, 23/77; el-Zuhurf, 43/75 Kur'ân-ı Kerim'de bildirildiğine göre Allah meleklerle: "Ben, balçıktan işlenebilen kara topraktan bir insan yaratacağım; onu yapıp ruhumdan üflediğimde ona secdeye kapanın" demişti. Bunun üzerine, İblis'in dışında bütün melekler hemen secde ettiler. O, secde edenlerle beraber olmaktan çekindi. Allah: "Ey İblis! Secde edenlerle beraber olmaktan seni alıkoyan nedir?" dedi. O: "Balçıktan, işlenebilen kara topraktan yarattığın

insana secde edemem" dedi. "Öyleyse defol oradan, sen artık kovulmuş birisin. Doğrusu hesap gününe kadar lanet sanadır" dedi. İblis: "Rabbim! Beni hiç olmazsa, tekrar dirilecekleri güne kadar ertele" dedi. Allah: "Sen bilinen gün gelene kadar bırakılanlardansın" dedi. İblis: "Rabbim beni saptırdığın için and olsun ki yeryüzünde fenalıkları onlara güzel göstereceğim; halis kıldığın kulların bir yana, onların hepsini saptıracağım " dedi Allah söyle dedi: "Benim gerekli kıldığım dosdoğru yol budur; kullarımın üzerinde senin bir nüfuzun olamaz. Ancak sana uyan sapıklar bunun dışındadır ve cehennem onların hepsinin toplanacağı yerdir" dedi Böylece İblis, "Adem (a.s)'e secde etmekten kaçındı, büyüklük tasladı ve inkar edenlerden oldu"İblis'i böbürlendiren, Adem (a.s)'e secde etmekten alıkoyan hususlardan biri de, onun ateşten yaratılış olmasıdır. Ona göre ateşten yaratılmış olmak bir üstünlük vesilesidir. Yine Kur'an-ı Kerim'de bildirildiğine göre İblis, yalnız Allah'a isyan etmekle kalmamış; Adem (a.s)'ın ve eşinin Cennet'ten çıkarılmalarına sebep olmuş ve böylece insanoğluna en büyük düşmanlığını da yapmıştır.

(Ar. iblīs, Far. ‘azāzīl) *Meger İblīs unmadı.* [7b]/2=B:34

İblīs dōstları: Şeytanın dostları.

(Ar. evliyā’üş-şeytān, Far. dōstān-ı dīv) *Taķı anlar kim tandılar, uruşurlar şeytān yolında, uruşunġ İblīs dōstları birle ḥaķıķat üze İblīsning keydi erdi süst.* [170b]/2=N:76

İblīsning keydi: Şeytanın hilesi, tuzağı.

Taķı anlar kim tandılar, uruşurlar şeytān yolında, uruşunġ İblīs dōstları birle ḥaķıķat üze İblīsning keydi erdi süst. [170b]/3=N:76

İbrāhīm: Hz. İbrahim peygamber.

Körmedinġ mü ol kim ḥüccetleştī İbrāhīm birle İğisi içinde kim birdi anġa Tanġrı mülkni ol vaķtın kim aydı İbrāhīm; benim İğim ol kim tirgürür taķı öldürür. [79a]/5=B:258

İbrāhīm dīni: Allah tarafından Hz İbrahim’e bildirilen dini usullere göre yaşanılan inanç biçimi.

Taķı kim raġbetsizlik kılrur İbrāhīm dīnindin meger ol kim yünġülledi öznī. [33a]/1=B:130

İbrāhīm dīni: Hz. İbrahim dini, muvahhid din.

*Aygıl rāst aydı Tanğrı; “uyunğ İbrāhīm dīnīnğ
müsülmānlık halde taķı ermedi ortaķ қоşғанların.”*

[115a]/4=A:95

İbrāhīm dīnīnğ uy-: Hz. İbrahim dinine uymak, tabi olmak.

*Aygıl rāst aydı Tanğrı; “uyunğ İbrāhīm dīnīnğ
müsülmānlık halde taķı ermedi ortaķ қоşғанların.”*

[115a]/4=A:95

İbrāhīm dīnīnğ eyeleri:Hz. İbrahim dinine mensup olanlar.

*Aygıl; İbrāhīm dīnīnğ eyeleri rāst Müsülmān, taķı
ermedi ortaķ қоşғанlardın. [34a]/5=B:135*

İbrāhīm içinde: Hz. İbrahim hakkında.

*Ey kitāb eyeleri neşe hūcctleşürsüz İbrāhīm içinde.
[107b]/1=A:65*

İbrāhīm kabilesi: Hz. İbrahim kabile.

*Hased mü kıtlurlar kişilerge, ol nerse üze kim birdi anlarğa
Tanğrı, fażlındın; birdük İbrāhīm kabilesinğa kitābnı taķı
şeri‘atnı, taķı birdük anlarğa mülk uluğ. [164a]/1=N:54*

İbrāhīm kabilesi: Hz. İbrahim soyu.

*Haķiķat üze Tanğrı üdürdi Ādem’ni taķı Nūh’nı taķı
İbrāhīm kabilesin taķı ‘İmrān kabilesin ‘ālemler üze.
[99b]/4=A:33*

İbrāhīm ornı: Kabe’deki Hz. İbrahim’in yeri, Makam-ı İbrahim. Hac ibadetinin yapılması sırasında ziyaret edilen yerlerden biri, Harem diye bilinen alan, Hz. İbrahim’in Kâbe’yi inşa ederken iskele olarak kullandığı ve halkı hacca davet ederken üzerine çıktığı taşın bulunduğu alan. *Anınğ içinde nişānlar açuqlar İbrāhīm ornı. [115b]/1=A:97*

İbrāhīmnuñ ornı: Hz. İbrahim’in Kâbe’deki yeri. Makam-ı İbrahim.

*Taķı tutunğ İbrāhīmnuñ ornındın namāz kılgı yer.
[31a]/5=B:125*

‘ibret (Ar.): Kötü bir olaydan alınması gereken sonuç, uyarıcı sonuç, ibret.

Haķiķat üze anınğ içinde ‘ibret bar közler eyeleringe. [94a]/3=A:13

icābet (Ar.): Kabul etme, icabet.

icābet kıl-: 1. İcabet etmek.

(Ar. icābet, Far.) *Taķı ol vaķtın kim sorsa sanġa ķıllarım mindin men yaķın men icābet ķılur men du‘ā ķılġannınġ du‘āsını kaçan kim ündese mini. [50a]/4=B:186*

2. Kabul etmek, icabet etmek.

(Ar. isticābet, Far. pāsuķ dāden) *Anlar kim icābet ķıldılar Tanġrıġā taķı yalawaķġa mundın sonġ kim tegdi anlarġa baş. [135b]/2=A:171*

iç: 1. Ara, iç.

(Ar. fī, Far. der) *Minnet ķıldı Tanġrı bitgenler üze ol vaķtın kim ıdı anlar içinde yalawaķ. [133a]/5=A:164*

2. Husus, konu.

(Ar. fī, Far. der) *Keķürgül anlardın taķı yarlıkayu tilegil anlarınġ için taķı kenġeşgil anlar birle iş içinde. [132a]/4=A:159*

3. İç, gönül, kalp.

(Ar. fī, Far. der) *Taķı bilinġ ġaķıķat üze Tanġrı bilür anı kim sizinġ içinġizde turur. [70b]/2=B:235*

iç dōst: Sırdaş.

(Ar. biţānet, Far. dōstī) *Ey anlar kim bittiler; tutunmanġ iç dōst sizdin bisre. [121a]/3=A:118*

iç dōst tutun-: Sırdaş edinmek, sırdaş tutmak.

Ey anlar kim bittiler; tutunmanġ iç dōst sizdin bisre. [121a]/3=A:118

iç-: İçmek.

(Ar. şurb, Far. āşāmīden) *Kim kim içse andın ermes mindin taķı kim tatmas andın ġaķıķat üze mindin meger ol kimerse kim awuġladı bir awuġnı eligi birle. [75a]/5=B:249*

(Ar. şurb, Far. āşāmīden) *Taķı yinġ taķı içinġ açuķ bolġınça sizge aķ yiplük ya‘nī fecr-i şādık ġara yiplükdin ya‘nī fecr-i kāzıbdin tanġdın. [51a]/1=B:187*

içesi nerse: İçecek, meşrubat.

(Ar. şarāb, Far. āšāmīdenī) *Bağlıl ta‘āmunğka taķı içesi nersengke aynamadı.* [80b]/1=B:259

içesi yer: İçilecek yer, içme yeri.

(Ar. meşrab, Far. āb-ħōrħōr) *Bildi tegme bir kişiler içesi yerlerin.* [14a]/1=B:60

içürmek: İçirme.

(Ar. şaķy, Far. āb dāden) *Taķı ol vaķtın kim suw içürmek tiledi Mūsā kavminge.* [13b]/3=B:60

İdi: Rab, İlah.

(Ar. Rabb, Far. Perverdigār) *Anlar kim bittiler bilürler haķıķat üze ol haķ turur anlarnıñ İdisindin.* [5a]/2=B:26

İdi tutun-: İlah edinmek, ilah tutunmak.

Taķı tutunmasa pāremiz pāreni İdiler Tanğrıdın öñgin.
[107a]/4=A:64

(Ar. Rabb, Far. Perverdigār) *Tilegil biziñg üçün İdiñdin, çıkarsun bizge nersedin ündürür yer.* [14a]/5=B:61

İdige nisbetlig bol-: İlmiyle amel eden âlimlerden olmak.

Bolmadı yaratılmışğa birse anğa Tanğrı kitābnı taķı hikmetni taķı peygāamberlıķnı aysa kişilerge; “bolunğ kullar manğa Tanğrıdın bisre taķı ançası bar; “bolunğ İdige nisbetligler munğ birle kim öğretür erdiñgiz kitābnı taķı mununğ birle kim oķıyur erdiñgiz.”[111a]/5=A:79

İdige nisbetlig: 1. İlmiyle amel eden âlim, örnek kul, veli insan.

(Ar. rabbāniyy, Far. ħudāy perest) *Bolmadı yaratılmışğa birse anğa Tanğrı kitābnı taķı hikmetni taķı peygāamberlıķnı aysa kişilerge; “bolunğ kullar manğa Tanğrıdın bisre taķı ançası bar; “bolunğ İdige nisbetligler munğ birle kim öğretür erdiñgiz kitābnı taķı mununğ birle kim oķıyur erdiñgiz.”*[111a]/5=A:79

- (Ar. ribbiyy, Far. girevide) *Taķı neçe k p peyg mberdin,  ld r şt  anı g birle  dige nisbetligler, k p.* [127b]/4=A:146
-  dige nispetlig:** 2. Din adamı.
(Ar. rabb niyy, Far.  ud y ters y) *Eger yıgmasa erdi anlarnı,  dige nispetligler taķı d nişmendler, aymaķlarındın yazuķnı, taķı yimeklerindın  ar mnı.* [197b]/4=M:63
- igitle-:** Beslemek.
(Ar. , Far.  ud y perest) *Taķı aydı  br h m; ey igitlegen Tan rı; k rk zg l man a neteg t rg r rs n  l glerni.* [81a]/1=B:260
igitlegen Tan rı: Besleyen Tanrı.
(Ar. Rabb, Far. Perverdig r) *Taķı aydı  br h m; ey igitlegen Tan rı; k rk zg l man a neteg t rg r rs n  l glerni.* [81a]/1=B:260
- iglen-:** Acı duymak.
(Ar. elem, Far. derd şoden) *Eger iglen r ersen giz,  aķ ķat  ze anlar iglen rler, neteg kim iglen r siz.* [182a]/1=N:104
- iglig:** Acıtıcı, a rıtıcı, acıklı, ıztırap verici.
(Ar. el m, Far. derdn k) *Ayman  r  in  tip taķı aydın  k yg l taķı işitgil taķı k firler a ķın bar iglig.* [25a]/1=B:104
iglig ķın: B y k azap, acıtıcı, ıztırap verici, elem verici azap.
(Ar.  az b n el m, Far. şikence-i derdn k) *Taķı anlar a ķın iglig.* [137a]/2=A:177
-  htiy r (Ar.):** Se me, tercih.
 htiy r ķıl-: Se mek.
(Ar. rizv n, Far. pesend den) *Bu k n t kel ķıldım sizge d nin gizni taķı t kel ķıldım sizin   ze ni metimni taķı unadım, ya n   htiy r ķıldım sizge M s lm nlıķnı, d n.* [248a]/1=M:3
-  ķ met (Ar.):**  kamet, ikamet etme.
 ķ met ķıl-: Uygulamak, yapmak, yerine getirmek.

(Ar. iḳāmet, Far. ser-pāy) *Taḳı ol vaḳtın kim bolsanġ anlar içinde taḳı iḳāmet ḳılsanġ anlarġa namāznı, ḳopsun bir öġür anlardın seninġ birle taḳı alsunlar sāzlarını.*

[180b]/2=N:102

iḳāmet ḳılġu yer: Sığınılacak yer, oturulacak, barınılacak yer.

(Ar. meşvā, Far. bāş) *Taḳı neme yawuz zulm ḳılġanlarınġ iḳāmet ḳılġu yeri.* [129a]/1=A:151

iḳāmet ḳılu bil-: Yapmak, yerine getirmek.

(Ar. iḳāmet, Far. pāy dāden) *Taḳı revā bolmas sizge kim alsanġız ol nersedin kim birdinġiz anlarġa nerseni meger kim ḳorḳsalar iḳāmet ḳılu bilmeseler yıġıġlarını Tanġrınınġ.* [66b]/1=B:229

iki: İki.

(Ar. işneyn, Far. du) *Sekkiz cüft; ḳoylardın iki taḳı keçilerdin iki.* [237b]/2=E:143

iki cem‘: İki topluluk.

Ḥaḳīḳat üze anlar kim i‘rāz ḳıldılar sizdin iki cem‘ satḳaştuġı küninde ḥaḳīḳat üze tayınmaḳ tiledi anlardın İblīs ol nersening pāresi birle kim ḳadġandılar. [131a]/1=A:155

iki elig: İki el.

Baġlandı eligleri taḳı la‘net ḳılındılar anınġ birle kim aydılar; iki eligi yayılmışlar, ḥarc ḳılur neteg tilese. [198a]/3=M:64

iki eligi yayılmış: İki eli de açık olan, cömert, ihsan sahibi (Allah).

Baġlandı eligleri taḳı la‘net ḳılındılar anınġ birle kim aydılar; iki eligi yayılmışlar, ḥarc ḳılur neteg tilese. [198a]/3=M:64

iki er: İki erkek.

Eger bolmasalar iki er; bir er iki tişi ol kimersedin kim rāzī bolursuz. [89b]/5=B:282

iki ḳat: İki kat.

*Ol būstān şıfat menğizlig kim yüksek yerde tegdi anğa
uluğ қатrelіğ yağmur taқı ketürdi mīvesini iki қat eger
tegmese anğa uluğ қатrelіğ yağmur çiyseg. [83a]/5=B:265*

iki ögür: İki topluluk.

(Ar. -humā, Far. -şān) *Ne turur sizge münāfiqlar içinde, iki
ögür?* [174b]/2=N:88

iki ökçesi üze ewrül-: Tekrar geçmişe dönmek.

*Taқı қılмадуқ ol қıbleni kim erding anıñg üze meger
bilelinğ üçün ol kimerse kim uyar yalawaçқа ol
kimersedin kim ewrülür iki ökçesi üze. [37a]/2=B:143*

iki tişi: İki kadın, iki kız.

*Taқı eger bolsalar erseler erenler taқı tişiler erkekge iki
tişining ülüşi menğizlig. [267a]/5=N:176*

ikegü: İkisi.

(Ar. -humā, Far. -şān) *Tayındurdı ol ikegüni İblīs andın. [8a]/1=B:36*

ikin ikin: İkişer ikişer.

(Ar. meşnā, Far. dugān dugān) *Taқı eger қорқsañız kim ‘adl
қılmasañız öksüzler içinde, nikāh қılınğ anı kim ҳelāl boldı sizge,
tişilerdin; ikin ikin taқı üçin üçin taқı tördin tördin. [144b]/3=N:3*

ıkrār (Ar.): Kabul, tasdik.

*Aydı; ıkrār қıldınғız mu taқı aldınғız mu anıñg üze ‘ahdimni.
[112a]/1=A:81*

ıkrār қıl-: Kabul etmek, tasdik etmek.

(Ar. ıkrār, Far. ıkrār kerdin) *Aydı; ıkrār қıldınғız mu taқı
aldınғız mu anıñg üze ‘ahdimni. [112a]/1=A:81*

il: İl, memleket, diyar, yurt.

(Ar. beled, Far. şehir) *Arsuқturmasun sini anlarınğ ewrülmeki kim
tandılar, iller içinde. [142b]/2=A:196*

(Ar. mişr, Far. şehir) İniñg ilge. [14b]/3=B:61

iley: Ön, ön taraf.

(Ar. beyne yedey, Far. pış) *Bilür anı kim ileylerinde turur taқı anı kim
artlarında turur. [78a]/3=B:255*

(Ar. beyne yedey, Far. pīṣ) *Taḳı kılduḳ anı ‘ibret ya‘nī yığılmaḳ ol nersege kim ileyinde turur taḳı ol nersege kim sonḡında turur.*
[16a]/5=B:66

Taḳı uydurduḳ izleri üze Meryem oḒlı ‘isā’nı, rāstlaḒan anıḡ ileyinde andın turur, Mūsā kitābındın. [217b]/2=M:46

ilk: İlk, baş, en önce, birinci.

(Ar. evvel, Far.) *Halk üçün ḳodulḒan ewnünḒ ilki ol kim Mekke’de turur bereketlig taḳı köni yol ‘ālemlerḒa.* [115a]/5=A:96

Taḳı ewürer miz köḡüllerini taḳı közlerini, neteg kim bitmediler anḒa ilk kezigde, taḳı ḳoyar miz anlarını boynaḒuluḒları, içinde mütaḒayyır bolurlar. [226b]/5=E:110

illeş-: Barışmak.

illeşmek: Barışma, barış.

(Ar. selm, Far. āṣṭī) *Eger saḒlınmasalar sizdin taḳı kemişmeseler sizinḒ tapa illeşmekni taḳı yıḒmasalar eliglerini, tutuḡ anlarını taḳı öldürünḒ anlarını, ḳayda kim bulduḡuz anlarını.* [176a]/4=N:91

‘ilm (Ar.): İlim.

Taḳı uzunluḒ yanındın ‘ilm içinde taḳı ten içinde. [74b]/3=B:247

‘ilm ve ‘amel (Ar.): Hikmet.

Birür ‘ilm ve ‘amelni kimge kim tilese. [84b]/5=B:269

ilt-: Gidermek, yok etmek, ortadan kaldırmak.

(Ar. izhāb, Far. burden) *Eger tilese iltgey sizni, taḳı sonḒ ḳodḒay sonḒuzdın, ol nerse kim tileyür neteg kim yarattı sizni önḒin erenlerninḒ oḒlanlarındın.* [233b]/5=E:133

ilük: Kulp, ilik.

(Ar. ‘urvat, Far. gūṣe) *Kim kim kāfir bolsa şeyṭāḒa taḳı bitse TanḒrıḒa yapuṣtı i‘timādliḒ ilükke yoḒ ayrılmaḒ anḒa.* [78b]/4=B:256

İlyās: Hz. İlyas peygamber. Kur'an-ı Kerîm'de ismi geçen peygamberlerden biri. Hz. Musa (a.s)'dan sonra gelen nesebi Hz. Harun (a.s)'a dayandığı rivayet edilen bir İsrailoḒulları Peygamberi.

İlyas (a.s) Peygamber olarak gönderildiḒi insanları dine davet etmiştir:
"(Hz. İlyas) milletine: "Allah'a karṣı gelmekten sakınmaz mısınız?

Yaratanların en iyisi olan, sizin de Rabbiniz önceki babalarınızın da Rabbi bulunan Allah'ı bırakıp da Ba'l putuna mı taparsınız?" demişti Ayet-i Kerime'de geçen "Ba'l" o kavmin tapındığı putun ismidir. Oturduğu şehirlerinin ismi "Bek" olan bu halkın, tapındıkları puttan dolayı şehirlerinin isminin "Ba'lebek" olduğu rivayet edilmektedir. Rivayete göre Hz. İlyas İsrailoğullarına Hızkil (a.s)'dan sonra gönderilmiştir. İnsanları Allah'a imana çağıran Hz. İlyas, kavminin Ba'l putuna tapmamasını emretmiştir. O bölgenin kralı önce iman etmesine rağmen daha sonra irtidat ederek Hz. İlyas (a.s)'ı öldürmeye kalkmıştır. Ancak şurası unutulmamalıdır ki bu rivayetler İsrailoğullarının Tevrat kökenli rivayetleridir. İşin doğrusunu en iyi Allah bilir Hz. İlyas (a.s)'ın, Hızır (a.s) ile yılda bir kez buluştuğuna inanılır, halk arasında bu buluşma Hızır İlyas (Hıdrellez) şeklinde simgelenmiştir.

Taķı Zekerıyyā'nı taķı Yaħyā'nı taķı 'īsā'nı taķı İlyās'nı tegme biri yaħşılardın. [242b]/1=E:85

imām (Ar.): İmam, önder.

(Ar. imām, Far. pīšvā) *Anlar aydı; haķīkat üze men kılğan men kişilerge imām ya' nī uymaķğa sezā kişi.* [31a]/2=B:124

īmān (Ar.): İman.

(Ar. īmān, Far. īmān) *Taķı kim kim tegşürse küfrni īmān birle, azdı yolnuñg könisindin.* [26a]/1=B:108

(Ar. īmān, Far. namāz) *Taķı ermedi Tanğrı zāyi' kılmaķ üçün īmānıñgızını.* [37a]/4=B:143

īmān ketür-: İman etmek, iman getirmek.

(Ar. īmān, Far. girevīden) *Anlardın kimerсени kāfir īmān ketürdi taķı anlardın kimerсени kāfir boldı.* [77a]/5=B:253
Buyurur musuz kişilerge edğülükni, ya' nī īmān ketürmekni taķı unutursuz özünğüzni. [9b]/5=B:44

‘İmrān: Hz. Meryem'in babası; Hz. İsa'nın dedesinin adı.

Haķīkat üze Tanğrı üdürdi Ādem'ni taķı Nūh'ni taķı İbrāhīm kabīlesin taķı 'İmrān kabīlesin 'ālemler üze. [99b]/4=A:33

‘İmrān kabīlesi: İmran soyu.

*Hakikat üze Tanrı üdürdi Ādem'ni tağı Nūh'nı tağı
İbrāhīm kabilesin tağı 'İmrān kabilesin 'ālemler üze.
[99b]/4=A:33*

in-: İnmek.

(Ar. hubūt, Far. furūd āmeden) *Tağı ayduk; ininğler, pārenğiz pāreğa
düşmen.* [8a]/2=B:36

in: En, genişlik.

(Ar. 'arz, Far. pehnā) *Tağı iwünğ yarlıkamağ tapa İdinğizdin tağı
uçmağğa anınğ ini (3) kökler tağı yer anuğ kılındı sağınganlargā.
[124b]/2=A:133*

inğen: Pek, gayet, çok.

(Ar. qalīl, Far. nīk endek) *Sürdi anlarını Tanrı küfrileri birle (2) tağı
inğen az biterler.* [270b]/2=B:88

İncil: İncil. Allah tarafından Hz. İsa'ya gönderilen; Tevrat'ın aslını doğrulayan Kur'an-ı Kerim tarafından tasdik edilen ve bir anlamı da "yol gösterici, aydınlatıcı" olan (el-Maide, 5/46-48), dört büyük kitaptan birisi. Yunanca "Evangelion"; iyi haber, müjde demektir. Esas itibariyle Hz. İsa'nın hayatını, mucize ve faaliyetlerini, söylediği hikmetli sözleri, tebliğ etmiş olduğu şariat hakkındaki peygamberane hakikatları anlatmak için kullanılmıştır. Bu kelime ile ilk hristiyanlar; İsa'nın insanlara bildirisini, onları kötülük ve günden kurtarmağa ve selamete götürmeğe geldiğine dair vaadini anlatmış ve adlandırmışlardı. Hz. İsa da onu; "Tanrı'nın Krallığı'nın müjdesini (iyi haberini) duyurma" olarak tanımlar. Her ne kadar Kur'an-ı Kerim, Hz. İsa'ya gönderilen İncil'i tasdik ederse de, bugünkü İncillerin Hz. İsa'ya gönderilen İncil'in tahrif edilmiş şekilleri olduğuna ayetlerde şöyle işaret edilir: "İncil sahipleri Allah'ın onda indirdiği ile hükmetsinler. Allah'ın indirdiği ile hükmetmeyenler, işte onlar fasık olanlardır" "Onların izleri üzerinden peygamberlerimizi ardarda gönderdik; Meryem oğlu İsa'yı da ardlarından gönderdik ve ona İncil'i verdik; ona uyanların gönüllerine şefkat ve merhamet duyguları koyduk; üzerlerine bizim gerekli kılmadığımız fakat kendilerinin güya Allah'ın rızasını kazanmak için ortaya attıkları ruhbaniyete bile gereği

gibi riayet etmediler; içlerinde inanmış olan kimselere ecirlerini verdik; ama çoğu yoldan çıkmışlardır" (el-Hadid, 57/27). Geçmiş peygamberlerde olduğu gibi, Hz. İsa'nın sağlığında da İncil, yazılı kitap hâline getirilmemiştir. Çünkü İsa (a.s)'ın tebliğ süresinin kısa oluşu ve yaşadığı devrin şartları buna elvermiyordu. Bugün kilisece kabul edilmiş dört resmi İncil vardır: Matta, Markos, Luka ve Yuhanna İncilleri. Bunların Havarilerden geldiği ve sahih olduğu kabul edilir. Bunlardan ilk üçü -birtakım ayrılıklara rağmen- ana mesele ve bölümlerinde birbirlerine yakındırlar. bunlar, "aynı bakış açısıyla yazılmış anlamında", "Sinoptik" İnciller adı verilir. Bu üç İncil, zaman bakımından dördüncü İncilden öncedirler. Dört incil ve yazarları şunlardır: Matta İncili; 28 baktır. Matta, Havarilerden biri olup, M. 70 yılında Hristiyanlığı yaymak için yerleşmiş olduğu Habeşistan'da ölmüştür. İncilde Hz. İsa'nın Mesihliği üzerinde durur. Markos İncili: Markos, Havarilerin reisi olan Petrus'un talebesidir. Hristiyanlığı yaymak için yerleşmiş olduğu Mısırda M. 62 yılında ölmüştür. İncili 16 bab olup Hz. İsa'nın hayatından bahsetmektedir. Luka İncili: Doktor veya ressam olduğu söylenen Luka, Pavlos'un talebesidir, Havari değildir. İncili M. 60 yıllarında yazmıştır. 24 baktır. İsa'nın hayatı ve tebliğ ettiği şeylerden bahsetmektedir. Yuhanna İncili: 24 bab olan bu incili yazanın Yuhanna'nın talebesi olduğu sanılmaktadır. Bu İncil'de İsa'nın, Allah'ın oğlu olduğu tezi üzerinde ısrarla durulmaktadır. Aslında bugün elimizde bulunan İncil'de bu dört incilin dışında 23 incil daha olup toplam 27 incilden meydana gelmiştir. Halbuki Allah'ın Hz. İsa'ya indirmiş olduğu İncil birdir. Kur'an-ı Kerim'de semavi kitaplardan ve İncil'den şöyle bahsedilmektedir:

"Sana kitabı hak ile ve kendinden öncekini doğrulayıcı olarak indirdi. Bundan önce de insanlara doğru yolu göstermek için Tevrat ve İncil'i indirmişti. (Doğruyu ve eğriyi birbirinden) ayırdeden (kitaplar)ı da indirdi. Allah'ın ayetlerini inkâr edenler için mutlaka çetin bir azap vardır. Allah daima üstündür ve öc alandır"

Takı birdük biz Meryem oğlu 'isā'ka açuk hüccetlerni takı kuvvetlendirduķ anı Cibrīl birle yā İncīl birle. [77a]/2=B:253

- indür-:** İndirmek.
(Ar. inzāl, Far. furū firistāden) *Taḳı bitinḡ ol nerse kim indürdüm rāstlaḡan ol nerseni kim sizinḡ birle.* [9a]/4=B:41
- indürül-:** İndirilmek.
indürülmüş: İndirilmiş, nüzul olmuş.
(Ar. munzel, Far. furū firistāde şode) *Tanḡrınınḡ önḡini mü isteyür siz, ḡākim; taḳı ol ol kim indürdi sizinḡ tapa kitābnı ayırtlanmış, taḳı anlar kim birdük anlarḡa kitābnı, bilürler ḡaḳīḳāt üze ol indürülmüş İdinḡdin, ḡaḳ birle; taḳı bolmaḡıl şekk tutuḡlılardın.* [228a]/3=E:114
- inek:** İnek.
(Ar. beḡarat, Far. ḡāv) *Ḥaḳīḳāt üze Tanḡrı buyurur sizge boḡazlasaḡız inekni.* [16b]/2=B:67
- inḳıyād (Ar.):** Boyun eğme, boyun bükme, teslim olma.
inḳıyād kııl-: Boyun eğmek, boyun bükmek, teslim olmak.
(Ar. islām, Far. gerden dāden) *Ḥükm kıılır anınḡ birle peyḡamberler, anlar kim inḳıyād kııldılar, ya‘nī müsülmān boldılar; anlarḡa Cuhūd boldılar; İdige nisbetligler taḳı dānişmendler; ol nerse birle kim beklemek tilendiler, ya‘nī saklamak Tanḡrınınḡ kitābındın; taḳı erdiler anınḡ üze tanuḡlar.* [216a]/4=M:44
- i‘rāz (Ar.):** Yüz çevirme, başka tarafa dönme, vazgeçme.
(Ar. , Far.) *Taḳı eger i‘rāz kılsalar ḡaḳīḳāt üze seninḡ üze tegürmek.* [96a]/5=A:20
i‘rāz kııl-: Yüz çevirmek, yüz dönmek.
(Ar. tevallī, Far. rüy gerdāniden) *Taḳı eger i‘rāz kılsalar ḡaḳīḳāt üze seninḡ üze tegürmek.* [96a]/4=A:20
- i‘timād (Ar.):** Güven, itimat.
Kim kim kāfir bolsa şeyṭānḡa taḳı bitse Tanḡrıḡa yapuṣtı i‘timādliḡ ilükke yoḡ ayrılmaḡ anḡa. [78b]/4=B:256
- i‘timādliḡ:** Güvenilir, sağlam.

(Ar. vuşkā, Far. üstüvār) *Kim kim kāfir bolsa şeytānga taķı bitse Tanğrığa yapuştı i' timādliġ ilükke yok ayrılmak anġa.* [78b]/4=B:256

irig: Kaba ve sert tabiatlı (insan).

(Ar. ġalīz, Far. dūrūşt) *Taķı eger bolsa erding irig, könġli ħatıġ taķılğaylar erdi yörengdin.* [132a]/2=A:159

‘isā: Hz. İsa peygamber. Dört büyük Peygamberden birisidir. Hakiki Hristiyanlık dininin peygamberidir. Kur’an-ı Kerim’de meziyet ve senası geçmektedir. İncil, mukaddes kitabıdır. Vahiy ile kendine gönderilmiştir. Ancak kendisinden sonra Havarileri tarafından yazılmıştır.

Taķı birdük Meryem oġlı ‘isā’ka açuķ ħüccetlerni taķı kuvvetlendürduk Cibril birle. [270a]/2=B:87

‘isā kitābı: İncil.

Birdük anġa ‘isā kitābındın. [217b]/3=M:46

İshāk (Ar.): Hz. İshak peygamber. “Hazret-i İshak, İbrahim Aleyhisselam’ın ikinci oğludur. Sare’nin çocuġu olmuyordu. Hazret-i İsmail doğduġu zaman mahzun olmuştu. Hak Teala Hazretleri lutfetti. Sare de ihtiyarlıġı zamanında Hazret-i İshak’ı doğurdu. İbrahim (a.s)’ın Hz. Sâre’den doğan ikinci oġlu. Hz. Sâre’nin çocuġu olmadığı için kocasına cariyesi Hacer’i hediye etmiştir. Hz. Hacer Hz. İsmail’i doğurunca, Hz. Sâre üzölmüştür. Hz. İbrahim yüz yirmi yaşında Hz. Sâre doksan yaşında iken Allah’ın bir lutfu ve mucizesi olarak İshāk (a.s) doğmuştur.

Aydılar; tapunur miz İdingge taķı atalarınġnıġ İdisige, İbrāhımnunġ taķı İsmā‘il’ning taķı İshāk’nunġ bir ök İdige. [33b]/5=B:133

Taķı vahy kılduk İbrāhım tapa taķı İsmā‘il tapa taķı İshāk tapa taķı Ya‘ķūb tapa taķı oġul oġullarına taķı ‘isā tapa taķı Eyyūb tapa taķı Yūnūs tapa [263a1] taķı Hārūnġa taķı Süleymānġa taķı birdük Dāvūdġa Zebūr’ın. [262b]/4=N:163

İslām (Ar.): İslam, İslam dini.

Taķı kim istese İslām’dın önginni dīn ħaböl ħılınmaġay andın taķı ol cihānda yoķalġanlardın. [113a]/2=A:85

İsmā‘il (Ar.): Hz. İsmail.

Takı ‘ahd kılduḡ ya‘nī buyurduḡ İbrāhim tapa taḡı İsmā‘īl tapa kim arıtıḡ ewümnı tezgingenlerge taḡı peyvestelik kılganlar taḡı rükū‘ kılganlarḡa, (3) sücüd kılganlarḡa. [31b]/1=B:125

isrāf (Ar.): İsrāf.

isrāf kııl-: İsrāf etmek.

(Ar. isrāf, Far. güzāfgārī kerden) *Yıḡ mīvesindin, ol vaḡtın kim mīve kılsa, çıḡarsa taḡı birıḡ haḡḡını bıçmekiniḡ küninde taḡı isrāf kıılmanḡ. [237a]/3=E:141*

isrāf kıılğan: İsrāf eden, müsrif.

(Ar. musrif, Far. güzāfgār) *Haḡıḡat üze Ol, isrāf kıılğanlarını süwmes. [237a]/3=E:141*

iste-: İstemek, dilemek.

(Ar. buḡyet, Far. ḡāsten) *[268a]/5=M:2 İsteyürler artuḡluknı anlarınḡ İdisindin taḡı ḡōšnūdluḡnı.*

(Ar. ibtiḡā’, Far. ḡāsten) *Taḡı kişilerdin kimersenı bar kim satar özini Tanḡrınıḡ ḡōšnūdluḡnı isteyü. [58a]/1=B:207*

istemek: İzleme, takip etme.

(Ar. ibtiḡā’, Far. ḡāsten) *Taḡı süstluḡ kıılmanḡ erenlerniḡ istemekı içinde. [182a]/1=N:104*

istizā (Far.): Zarar, ziyan, eza.

(Ar. zirār, Far. gezend resāniden) *Taḡı tutmanḡ anlarını istizā üçün zulm kıılmaḡnıḡız üçün. [67b]/2=B:231*

iş: İş, emir, buyruk.

(Ar. emr, Far. kār) *Keçürgül anlardın taḡı yarlıḡayu tilegil anlarınḡ üçün taḡı kenḡeşgil anlar birle iş içinde. [132a]/4=A:159*

(Ar. ‘amel, Far. kār) *İcābet kıldı anlarḡa anlarınḡ İdisi; haḡıḡat üze men zāyi‘ kıılmas men işlegeniniḡ işini sizdin, erkekdin yā tişidin, pāreḡiz pāredin. [141b]/5=A:195*

iş eyeleri: İdareciler.

*Ey anlar kim anlar kim bittiler; boyun süñg Tanğrığa, taķı
boyun süñg yalawaçğa, taķı iş eyeleringe sizdin sizdin.*
[165b]/2=N:59

işāret (Ar.): Belirti, iz, işaret.

(Ar. remz, Far. işāret) *Aydı; seninğ nişānıñ kim sözlemeseng kişilerge
üç kün meger işāret.* [102a]/1=A:41

işāret kıl-: İşaret etmek.

(Ar. ihā', Far. işāret kerden) *Taķı anıñ menğizlig kıldıķ,
tegme bir peygamberğa düşmen, ādemiler İblislerin taķı
periniñ, işāret kılur pārelerini pāreğa söznünğ bezekini,
aldamaķ.* [227a]/5=E:112

işit-: İşitmek, duymak.

(Ar. sem', Far. şeniden) *Aymanğ rā'inā tip taķı aydınğ köygül taķı
işitgil taķı kāfirlerğa kın bar iglig.* [24b]/5=B:104

(Ar. sem', Far. şeniden) *Taķı aydılar; işittük taķı boyun südük
yarlıkamaķıñ İdimiz, taķı seninğ tapa oķ kaytmaķ.* [90a]/3=B:285

işitgen: İşiten (Allah).

(Ar. sem', Far. şinevā') *Taķı Ol işitgen, bilgen.*
[35a]/4=B:137

işittürül-: İşittirilmek, duyurulmak.

(Ar. , Far.) *Anlardin kim Cuhūd boldılar, kıştururlar kelimelerini
orunlarındın taķı ayturlar; işittük biz taķı yazduķ, taķı işitgil
işittürülmedin taķı küygül bizge, büktürü yā tolgayu tilleri birle, taķı 'ayb
kılmaķ dīn içinde.* [161b]/4=N:46

işle-: İşlemek, yapmak.

(Ar. 'amel, Far. kerden) *Haķiķat üze anlar kim bittiler tili birle; taķı anlar
kim Cuhūd boldılar taķı Tersālar taķı dīndin çıķğanlar; kim kim bitse
Tanğrığa, kıyāmet küñge taķı işlese yaķşı işni, anlarğa şevābları
anlarnıñ İdisi katında.* [15a]/5=B:62

işlegen: Yapan, eden, işleyen.

(Ar. 'āmil, Far. kār konende) *İcābet kıldı anlarğa
anlarnıñ İdisi; haķiķat üze men zāyi' kılmas men*

*işlegening işini sizdin, erkekdin yā tişidin, pārengiz
pāredin. [141b]/5=A:195*

it: Et.

(Ar. lahm, Far. gōşt) *Hakikat üze harām kıldı sizin üze ölügse anı taķı
ķannı taķı tonguz itini taķı ol nerseni kim ün kıldı anıng birle Tanğrın
önginge. [45b]/2=B:173*

‘ivaż (Ar.): Bedel, karşılık.

Taķı bedel kılmanğ benim āyātlarım birle az ‘ivażnı. [9b]/1=B:41

iw: Ev. **krş.** ew.

(Ar. beyt, Far. hāne) *Taķı haber birür men sizge ol nerse birle kim yirsüz
taķı ol nerse birle kim kizleyürsüz iwlerinğiz içinde. [104a]/2=A:49*

iw-: İvmek, acele etmek, yarışmak.

(Ar. musāra‘at, Far. şitābiden) *Taķı iwünğ yarlıķamak tapa İdinğizdin
taķı uçmaķķa anıng ini kökler taķı yer anuķ kıldı saķınanlarğa.
[124b]/1=A:133*

(Ar. se‘y, Far. şitāfiden) *Andın sonğ kılgıl tegme bir dağ üze anlardın
pāreni andın sonğ ündegil anları kelgeyler sanğa iwse. [81a]/5=B:260*

(Ar. te‘accul, Far. şitāb kerdin) *Kim kim iwse iki kün içinde yoķ yazuķ
anıng üze. [57a]/1=B:203*

iwmek: Acele etme, ivme.

(Ar. fevr, Far. rūy) *Ya‘nī tap kelür eger şabr kılsañız taķı
saķınsañız taķı kelseler sizge iwmeκlerindin bu meded
birgey sizge İdinğiz biş minğ birle feriştelerdin, nişān
kılganlar. [123a]/3=A:125*

iz: İz.

(Ar. eşer, Far. pey) *Taķı uydurduķ izleri üze Meryem oğlı ‘isā’nı,
rāstlağan anıng ileyinde andın turur, Mūsā kitābındın. [217b]/1=M:46*

Қ, К

- қабіле (Ar.):** Kabile, boy, sınıf, hanedan.
(Ar. āl, Far. kes) *Fir‘avn қабілесинің ‘ādeti menğizlig.*
[93a]/5=A:11
- кәбін (Far.):** Başlık, mehir.
(Ar. ferīzat, Far. ferīzat) *Turursuz ançaға tegrū kim kesgey siz anlarğa kәbін.* [70b]/5=B:236
- қабұл (Ar.):** Onay, kabul.
(Ar. қабұл, Far. pežir) *Қабұл қылғıl mindin ҳақіқат үзе sen sen ішітген, билген.* [100a]/2=A:35
- қабұл қыл-:** Kabul etmek.
(Ar. teқabbul, Far. pežir kerdin) *Ey İdimiz қабұл қылғıl bizdin.* [32a]/4=B:127
Қабұл қылғıl mindin ҳақіқат үзе sen sen ішітген, билген. [100a]/2=A:35
Taқı aldı Ādem İdisindin kelimelerini taқı tevbesin қабұл қıldы. [8a]/5=B:37
- қабұл қılm-:** Kabul edilmek.
(Ar. қабұл m., Far.) *Taқı қабұл қılmмас andın şefā‘at, taқı alınмас andın yuluғ, taқı yārī birilmesler, taқı ‘azabdın men‘ қılmмаслар.*
[10b]/3=B:48
(Ar. teқabbul, Far. bed refte şoden) *Taқı oқuғul anlar үзе Ādem’ning iki oғlınıғ ҳаберin ҳақ birle; ol vaқtın kim қurbān қıldılar, қurbānnı қабұл қылındı ol ikide birisindin taқı қабұл қılmмаdı taқı birisindin aydı; öltürgey men sini.* [210a]/5=M:27
- қадаған-:** Kazanmak, sahip olmak.
(Ar. kesb, Far. verziden) *Andın sonğra tükel tegrülür ol nerseni kim қадағанды.* [132b]/5=A:161
(Ar. kesb, Far. verziden) *Anlarға ol kim қадағандılar taқı sizge ök ol kim қадағандығыз.* [34a]/2=B:134

қадағанан: Kazanan.

(Ar. mukterif, Far. verzīdkār) *Taḳı mununḡ
üçün kim kıssa anınḡ tapa anlarınḡ
köñgülleri kim bitmesler ol cihānḡa, taḳı
hoşnūd bolsalar anı ya‘nī unasalar taḳı
қадағанsunlar üçün anı kim anlar
қадағанanlar.* [227b]/5=E:113

қадағу: Kaygı, keder.

(Ar. ḡamm, Far. endūh) *Cezā birdi sizge қадағunı, қадағu birle;
mununḡ üçün kim қадағurmasanḡ ol nerse üze kim fevt boldı
sizdin taḳı ol nerse üze kim tegdi sizge.* [129b]/4=A:153

қадағur-: Kaygılanmak.

(Ar. ḡazen, Far. endūhḡin kerden) *Yox қорқuḡ olarınḡ üze taḳı anlar
қадағurmaslar.* [8b]/4=B:38

қадағurt-: Kaygılandırmaq.

(Ar. ihmām, Far. endūhḡin kerden) *Andın sonḡ indürdi sizinḡ üze
қадағudın sonḡra emnni, ımızғанmaḡnı; kelür bir öḡürge, sizdin taḳı bir
öḡür қадағurttı anların özleri.* [130a]/3=A:154

Eger yokasa sizlerge eḡgülük қадағurtur anların. [122a]/2=A:120

*Ey anlar kim bittiler; sormanḡ nerselerdin eger āşkārā kılınsa sizge,
қадағurtḡay sizni.* [258a]/4=M:101

Taḳı қадағutmasun sini, anlar kim iwerler küfr içinde. [136b]/2=A:176

қадр (Ar.): Değer, kıymet.

қадrsızraq:

Daha değersiz, kıymet ve kadirce daha
aşağıda olan.

(Ar. ednā, Far. nezdīkter ya‘nī kemter)
*Aydı, tegşürmek mü tileyürsüz ol nerse kim
ol қадrsızraq turur ol nerse kim ol yaḡşıraq
turur.* [14b]/3=B:61

кәfir (Ar.): Kâfir, iman etmeyen.

(Ar. kâfir, Far. nā-girevīde) *Қорқunḡ otdın ol kim anınḡ tamduḡı
кішіler taḳı taşlar anuḡ kılındı kâfirlerḡa.* [4a]/4=B:24

(Ar. kāfir, Far. nā-girevīde) *Hāqīkat üze anlar kim tandılar taķı öldiler taķı anlar kāfirler anlar.* [42a]/2=B:161

kāfir bol-: İnkâr etmek.

(Ar. küfr, Far. ne-girevīden) *Kim kim kāfir bolsa şeytānğa taķı bitse Tanğrığa yapuştı i'timādlığ ilükke yoķ ayrılmaķ anğa.* [78b]/2=B:256

kāfir bolmaķ: Kafir olma, küfretme.

(Ar. küfr, Far. küfr) *Taķı arturgay üküşge anlardın, ol nerse kim indürüldi Tanğrı tapa İdinğizdin, yazuķ içinde haddin keçmekni taķı kāfir bolmaķnı.* [198a]/5=M:64

kāfir erenler: Kafir kişiler, kafirler topluluğ.

(Ar. kavmi'l-kāfirīn, Far. gürüh-i nā-girevendegān) *Taķı ol vaķtın kim çıqtılar Cālūt'ğa taķı çeriglerinğe aydılar; İdimiz koyğul biziñg üze şabrını taķı tölendürgül adaķlarımıznı taķı yārī birgil bizge kāfir erenler üze.* [76a]/4=B:250

kāfirlik: Küfür, imansızlık.

(Ar. küfr, Far. küfr) *Uygay erdük sizge anlarını kāfirlikğa ol kün yaķınraķ anlardın bitmekge.* [134a]/5=A:167

kāğıd (Far.): Kağıt.

(Ar. kırtās, Far. kāğıd) *Aygıl; kim indürdi kitābnı, ol kim keldi anıñg birle Mūsā, yaruķluķ taķı köni yol kişilerge, kıılır siz anı kāğıdlar belgürtür siz anı taķı örtersiz üküşni.* [244a]/4=E:91

kāhil (Ar.): Üşengeç, tembel.

(Ar. keslān, Far. kāhil) *Taķı ol vaķtın kim kıoptılar namāz tapa, kıoptılar kāhiller, körküzürler kişilerge taķı yād kıılmaslar Tanğrını meger az.* [192b]/5=N:142

kāle (Far.): Eşya, mal, sermaye.

(Ar. metā', Far. berh'urdārī) *Ol yaķınraķ tiriglikning kālesi taķı Tanğrı anıñg kıatında kıaytğı yerniñg körküglüki.* [94b]/3=A:14

- qalem (Ar.):** Kalem, ok.
 (Ar. qalem, Far. tır) *Taşı ermedinğ anlarınğ katında ol vaqtın kim kemişürler qalemlerin ya'nı kımār oqların anlarınğ qayusı oğqa kirür Meryem'ge.* [102b]/2=A:44
- qalem kemiş-:** Kalem atmak (kumar oku atmak).
Taşı ermedinğ anlarınğ katında ol vaqtın kim kemişürler qalemlerin ya'nı kımār oqların anlarınğ qayusı oğqa kirür Meryem'ge. [102b]/2=A:44
- qamuğ:** 1. Bütün, hepsi.
 (Ar. cemī'an, Far. heme) *Ol turur kim yarattı sizinğ üçün ol nerse kim yerde turur kamuğnı.* [6a]/2=B:29
 2. Toplu halde, topluca.
 (Ar. cemī'an, Far. heme) *Ey anlar kim bittiler; tutunğ qorğunçunğuznı ya'nı qorğunğ saqınınğ taşı barınğ öğür öğür, taşqaru barınğ kamuğ.* [169a]/1=N:71
 (Ar. kâffeten, Far. heme) *Ey anlar kim bittiler; kiringğ boyun sümek içinde kamuğ.* [58a]/3=B:208
- qamuğ nerse:** Her şey.
Hâkıkat üze Tanğrı kamuğ nerse üze yarağlığ. [134a]/1=A:165
- qamuğ nerseni bilgen:** Her şeyi bilen; Allah.
Taşı ol kamuğ nerseni bilgen turur. [6a]/4=B:29
- qan:** Kan, hayatî sıvı.
 (Ar. dem, Far. hūn) *Aydılar; kıılır musuz anınğ içinde ol kimerseni kim fesād kıılır anınğ içinde töker qanlarını.* [6b]/2=B:30
 (Ar. dem, Far. hūn) *Hâkıkat üze harām kııldı sizinğ üze ölüğse anı taşı qannı taşı tonğuz itini taşı ol nerseni kim ün kıılındı anınğ birle Tanğrıdın önniinge.* [45b]/2=B:173
- qan tök-:** Kan dökmek, bozgunculuk çıkarmak.

*Aydılar; kılur musuz anıñ içinde ol kimersen kim
fesād kılur anıñ içinde töker kanlarını.*
[6b]/2=B:30

Ka‘b bin Eşref:

Hız. Peygamber zamanındaki müşriklerden birisi olup Hız. Peygamber karşıtı şiirleriyle ün salmış kişi. Ayette bu kişini adı zikredilmez. Fakat tefsirciler Tâgût sözü ile kastedilenin bu kişi olduğunu bildirmişlerdir. Şöyleki münafıklardan biri, bir yahudi ile anlaşmazlığa düşmüştü. Anlaşmazlığın çözümü için yahudi, Peygamberimize başvurmayı teklif etti, münafık ise bunu kabul etmedi. Münafık, şiirleriyle Hız.Peygamberi kötüleyen Ka‘b b. el-Eşref’i hakem yapmayı önerdi. Sahabilerden İbni Abbas’ın ifadesine göre, âyette zikredilen “Tâgût” ile kastedilen işte bu Ka‘b’dır. Bu şahsın, Cüheyne, ya da Eslem Kabilesinden bir kâhin olduğu yorumunda bulunanlar da vardır.

*Tileyürler kim hükme barışsalar Ka‘b bin Eşref’ka takı
buyuruldılar kim küfr ketürseler anğa.* [166a]/3=N:60

Ka‘be (Ar.):

Kabe, Beytullah.

(Ar. beyt, Far. hâne) *Takı anğğıl ol vaktın kim kılduğ Ka‘beni
kaytğu yer kişilerge takı emn yeri.* [31a]/4=B:125

Ka‘be’ğa ıdılğan nerse: Hacda kesilen kurban.

(Ar. hedy, Far. qurbān) *Ey anlar kim
bittiler; helāl kılmanğ Tanğrınınğ
‘ālāmetlerin takı takı harām aynı takı
Ka‘be’ğa ıdılğan nersen.* [268a]/4=M:2

Ka‘be’ğa ıdılğan nerse: Kurban, kurban edilen hayvan.

*Hükme kılur anıñ birle iki tüzlük eyesi
sizdin, Ka‘be’ğa ıdılğan nerse Ka‘be’ninğ
teğgen yā keffāret dervişlerninğ yigü
nersesi; yā anıñ tenği, ol rûze yanındın;
tatsun üçün işininğ sonğınınğ yawuzluğın.*
[256b]/1=M:95

Ka‘be’ğa uğrağanlar: Hacılar.

*Anlarning boyniga asilgan nerselerni taqi
ugraganlarni Ka'be'ka. [268a]/5=M:2*

ķapsa-:

Kapsamak, kavramak.

(Ar. ihātat, Far. gird der girende) *Taqi ķapsamaslar nersenī
'ilmindin meger ol nersenī kim tiledi. [78a]/3=B:255*

(Ar. iřtimāl, Far. firāz giriften) *Aygıl; iki erkekni mü ģarām kıldı
yā iki tişini mü, yā ol nersenī mü kim ķapsadı anıñg üze iki
tiřiniñ raģimleri. [237b]/4=E:143*

ķapsağan:

Kapsayan, kuşatan (Allah).

(Ar. muģiř, Far. dānā) *Ĥaķıķat üze Tanģrı, anı kim
ķılurlar ķapsağan. [122a]/4=A:120*

ķapuģ:

Kapı.

(Ar. bāb, Far. der) *Taqi kiring ķapuģķa eģlip. [13a]/4=B:58*

ķara:

Kara, siyah.

(Ar. esved, Far. siyāh) (Ar. esved, Far. siyāh) *Taqi yinģ taqi iċinģ
aĉuķ bolģınķa sizge aķ yiplük ya'nī fecr-i řādıķ ķara yiplükdin
ya'nī fecr-i kāzıbdin tanģdın. [51a]/2=B:187*

ķarabař:

Karabaş, carıye.

(Ar. emet, Far. girevende) *Taqi bitgen ķarabař yaģsıraķ turur
ortak ķořģandın, taqi eger tanģģa ketürse sizni. [63b]/1=B:221*

(Ar. fetāt, Far. kenīze) *Taqi kim kim yaraģı yitmese sizdin
ziyādeģa, ya'nī māl iċinde kinģlikge kim, nikāh kılsa āzād
tişilerni, bitgen tişilerni; ol nersedin kim erklendi saģ eligleriñģiz,
yigit tiřileriñģizdin ya'nī ķarabařlarıñģızdin, bitgen tişilerni.
[154b]/1=N:25*

ķarañģkuluķ:

Karanlık.

(Ar. zulmet, Far. tārīķī) *Tanģrı anlarnıñģ dōstı kim bittiler, ĉıķarur
anlarnı ķarañģkuluķlardın yaruķluķ tapa. [79a]/1=B:257*

ķarañģwu bol-:

Karanlık olmak, kararmak.

	(Ar. cenn, Far. tārīk şoden) <i>Ol vaktın kim</i> <i>ķaranġwu boldı (5) anıġ üze tün, kördi</i> <i>yulduznı, aydı; bu İdim.</i> [239b]/4=E:76
ķaranġwu:	Karanlık.
ķaranġwuluk:	Karanlık. krş. ķaranķuluk. (Ar. zulmet, Far. tārīkī) <i>Taķı ol ol kim kıldı</i> <i>sizge yulduzlarnı, munuġ üçün kim</i> <i>könülsenġiz anıġ birle, susuz yerniġ</i> <i>ķaranġwulukları içinde taķı tenġizniġ.</i> [223a]/2=E:97
ķaranķuluk:	Karanlık. krş. ķaranġwuluk. (Ar. zulmet, Far. tārīkī) <i>Ol kimerse mü kim</i> <i>erdi ölüġ, tirgüzdük anı taķı kılduķ anġa</i> <i>yaruķ, yürüyür anıġ birle kişiler içinde, ol</i> <i>kimerse menġizlig kim anıġ şıfatı</i> <i>ķaranķuluklar içinde, ermes çıķġan andın?</i> [230a]/5=E:122
ķarār (Ar.):	Karar, sükûnet, durma, sabit olma. (Ar. sekn, Far. ārām) <i>Anıġ içinde ķarār bar İdinġizdin taķı</i> <i>ķalġan nerse ol nersedin kim Mūsā köki taķı Hārūn köki kötürür</i> <i>anı ferişter.</i> [75a]/1=B:248
ķarār kıl-:	Güvene kavuşmak. (Ar. itmi'nān, Far.) <i>Ol vaktın kim ķarār kıldıġız,</i> <i>ķaıza kılıġ namāznı.</i> [181b]/4=N:103
ķarār kıl-:	Karar kılmak, sabit olmak. <i>Aydı; bittim, ançası bar ķarār kılsun ya'ni ķarār</i> <i>könġlüm.</i> [81a]/2=B:260
ķarār kıl-:	Yerleşmek, durmak. <i>Taķı ayduķ; Ey Ādem, ķarār kılgıl sen taķı cüftünġ</i> <i>uçmaħda.</i> [7b]/3=B:35
ķarār kılgı yer:	Yerleşim yeri, yerleşilen yer.

	(Ar. mustekarr, Far. ārāmgāh....) <i>Taķı ol ol kim yenġile türetti sizni bir tendin, ķarār ķılġu yer taķı ķođġu yir.</i> [223a]/5=E:98
ķarār ķılġu yer:	Barınma yeri. (Ar. mustekarr, Far. ārāmī) <i>Taķı sizge yerde ķarār ķılġu yer bar, taķı menfā‘at alġu nirse, uzak vaķtġa tegrü.</i> [8a]/4=B:36
ķarār ķılġu:	Dinlenme vakti. (Ar. seken, Far. vaķt-i ārām) <i>Tanġnıġ yaruġanı taķı tününġ ķılġanı ķarār ķılġu; taķı künni (5) taķı aynı, saķış ķılmak.</i> [246b]/4=E:96
ķarārsız kılın-:	Kararsız kılınmak, sıkıntıya düşürölmek. <i>Taķı taratıldılar ya‘nī ķarārsız ķılındılar aytġınķa yalawaķ taķı anlar kim bittiler anıġ birle.</i> [60a]/5=B:214
ķarar-:	Kararmak. (Ar. isvidād, Far. siyāhsüd) <i>Ol kūn aķarur yüzler taķı ķararur yüzler.</i> [118a]/2=A:106
ķarga:	Karga. (Ar. ġurāb, Far. zāġ) <i>İdtı Tanġrı ķarganı; üşeleyür yer içinde, körsetsün üçün anġa, [211b1] neteg örter uyasınıġ ‘avretini.</i> [211a]/5=M:31
ķarı:	Yaşlı, yaşı ilerlemiş. (Ar. fāriż, Far. pīr...) <i>Aydı; ġaķıķat üze Ol aytur; ġaķıķat üze ol inek turur; ermez ķarı taķı ermez yigit.</i> [16b]/5=B:68
ķarın:	Karın. (Ar. baķn, Far. şikem) <i>Taķı bedel ķılurlar anıġ birle az bahānı anlar yimesler ķarınlarınġa meger otnı.</i> [46a]/1=B:174
ķarındaş:	Kardeş. (Ar. iġvān, Far. birāder) <i>Bolmanġ ol kimerseler menġizlig kim (5) küfr ketürdiler taķı aydılar ķarındaşlarınġa.</i> [131a]/5=A:156

- karıştır-:** Kaynaşmak, beraber olmak.
(Ar. ħalt, Far.) *Eger karışsanğız anlarnınğ birle uyalarınğız turur.*
[63a]/2=B:220
- karn:** bk. karın.
- karşu:** Karşı, -a/-e tarafa; -a/-e doğru.
(Ar. cihet, Far. kıble) *Haķiķat üze men karşı qoğtum yüzümni anğa kim yenğile yarattı köklerni taķı yerni, rāst müsülmān.*
[240b]/2=E:79
- karşu:** Yön, taraf.
(Ar. şatr, Far. sūy) *Taķı nirde kim bolsanğız ewrünğ yüzlerinğizni anğar karşı.* [39b]/1=B:150
- karuştur-:** Karıştırmak.
(Ar. , Far.) *Ve taķı karuşturmanğ Tanğrı indürgenni, özünğüzdin bitigenğiz birle.* [9b]/2=B:42
- karuştur-:** Bulaştırmak, karıştırmak.
(Ar. lebs, Far.) *Anlar kim bittiler taķı karuşturmadılar bitmeklerini küç birle ya‘nī yazuķ birle, anlar anlarğa turur qurtulmaķ.* [241b]/1=E:82
- kasurķa:** Kasırğa.
(Ar. i‘ şār, Far. girdbād) *Taķı anğa uluğluķ taķı anğa za‘īf oğlanlar bar taķı tegdi anğa kasurķa kim anınğ içinde ot bar taķı köydi.*
[83b]/5=B:266
- kāşkī (Far.):** Keşke.
(Ar. lev, Far. kāşkī) *Ol kūn dōst tutar anlar kim tandılar taķı yazdılar yalawaçķa, kāşkī tüz qılınsa anlarnınğ birle yer.*
[160a]/3=N:42
- kāşkī (Far.):** Keşke.
Taķı aydı anlar kim uydılar; kāşkī haķiķat üze bizge bir kez kim bīzārлық alsa miz anlardın neteg kim bīzār boldılar bizdin.
[44a]/1=B:167
- kat(I):** Kat, huzur, nezd.

(Ar. 'ind, Far. nezd) *Ol kim şefâ'at kıılır anıñg katında meger destûrı birle. [78a]/2=B:255*

(Ar. 'ind, Far. nezd) *Kur'an-ı Kerim. Taķı ol vaķtın kim keldi anlarğa kitāb (3) Tanğrı katında rāstlağan ol nersege kim anlarınğ birle turur. [270b]/3=B:89*

(Ar. 'ind, Far. nezd) *Taķı neteg ħakem kıılurlar sini, taķı anlarınğ katında Teverāt bar, anıñg içinde Tanğrınınğ ħükmi? [215b]/5=M:43*

ķat(II):

Kat, misil.

(Ar. zı'f, Far.) *Kim turur ol kim ötünç birür Tanğrığa körklüg ötünç kat kat kılsa anı anğa katlar köp. [73a]/5=B:245*

ķat kat:

Kat kat, fazlasıyla.

(Ar. ez'āfen, Far. du çendānhā) *Ey anlar kim bittiler; yimenğ ribānı kat kat kat kıılınmış taķı saķınınğ Tanğrıdın bolğay kim siz kırtulğaysız. [124a]/3=A:130*

ķat kat kııl-:

Katlamak, artırmak.

(Ar. muzā'afet, Far. efzūn kerden) *Kim turur ol kim ötünç birür Tanğrığa körklüg ötünç kat kat kılsa anı anğa katlar köp. [73a]/5=B:245*

ķat kıılın-:

Katlanılmak, artırılmak, çoğaltılmak.

(Ar. muzā'af., Far. du çendān kerden) *Ey anlar kim bittiler; yimenğ ribānı kat kat kat kıılınmış taķı saķınınğ Tanğrıdın bolğay kim siz kırtulğaysız. [124a]/3=A:130*

ķat kıılınmış:

Artırılmış, çoğaltılmış.

(Ar. muzā'af., Far. du çendān kerde) *Ey anlar kim bittiler; yimenğ ribānı kat kat kat kıılınmış taķı saķınınğ Tanğrıdın bolğay kim siz kırtulğaysız. [124a]/3=A:130*

- katıg:** Sağlam, sıkı. **krş. katık**
 (Ar. şedid, Far. saht) *Hakikat üze küç ya'ni kudret Tanrıga, kamuğ, taqı hakikat üze Tanrı kını katıg.* [43b]/3=B:165
- katıgılanmak:** Sıklık, ciddiye, ehemmiyet.
 (Ar. kuvvat, Far.) *Tutunğ ol nerse kim birdük sizge katıgılanmak birle.* [15b]/3=B:63
- katıglık:** Katılık, sertlik.
 (Ar. kasvet, Far. saht) *Ol taşlar mengizlig taqı katıgrak katıglık yanındın.* [18a]/5=B:74
 Sancı, şiddet, felaket.
 (Ar. gamrat, Far. sekerāt) *Taqı eger körse erdinğ, ol oğurda kim zalimler ölümünğ katıglıkları içinde.* [245a]/5=E:93
- katıglık kıl-:** Rahatsızlık vermek.
 (Ar. ihfā, Far.) *Tilemesler kişilerdin katıglık kılır.* [86a]/5=B:273
- katıglık vaqtı:** Savaşın şiddeti zamanları.
Taqı şabr kılğanlar dervişlik içinde taqı sökellik içinde katıglık vaqtında. [47a]/5=B:177
- katıgrak:** Daha şiddetli, daha güçlü.
 (Ar. eşedd, Far. saht-ter) *Taqı kün kıyāmet küninde kaytarılurlar kınınğ katıgrakı tapa.* [269b]/1=B:85
- katıgsız:** Yalnızca, sırf, sadece.
 (Ar. hāliş, Far. bī-āmīze) *Taqı aydılar; ol kim bu tiwelerninğ karınları içinde bu tört adaqlı cānverler hāliş ya'ni katıgsız erkeklerimizge taqı harām kılınmış turur cüftlerimiz üze.* [236a]/1=E:139
- katık:** Kuvvetli, sağlam. **krş. katıg.**
 (Ar. cehd, Far. saht-ter) *Taqı aytur anlar kim bittiler; munlar mu, anlar kim ant içtiler Tanrı birle, antlarnınğ katıkını anlar sizin birle, bātı boldı 'amelleri taqı boldılar ziyānlıklar.* [220b]/3=M:53

- katla-:** Katlamak, artırmak.
(Ar. , Far.) *Kim turur ol kim ötünç birür Tanğrığa körklüg ötünç kat kat kılsa anı anğa katlar köp.* [73a]/5=B:245
- kat'ā (Ar.):** Kesinlikle, asla.
(Ar. len, Far. hergiz) *Taķı ol vaķtın kim aydınğız ey Mūsā, şabr kılmaz miz kat'ā bir ta'ām üze bir.* [14a]/4=B:61
- katrelig:** Damlalı, katreli, damlası olan.
bk. uluğ katrelig yağmur [82b]/4=B:264
- kattig:** En şiddetli, en sert, en kötü.
(Ar. sū', Far. Bed) *Taķı ol vaķtın kırtarduķ sizi Fir'avnuñğ hāşlarındın, tekliķ kılurlar sizge kınnıñğ kattıgını.* [11a]/1=B:49
- kattıgraķ:** Daha şiddetli, daha sert.
(Ar. eşedd, Far. saķt-ter) *Taķı eger haķıķat üze anlar kılsalar erdi anı kim ögütlenürler anıñğ birle, bolğay erdi bolğay erdi yaķşıraķ taķı kattıgraķ, tölendürmek yanındın.* [168a]/3=N:66
- kaķıg bol-:** Katılaşımak, sertleşmek.
(Ar. kıasv, Far. saķt şoden) *Andın sonğ kaķıg boldı köñgüllerinğiz andın sonğra.* [18a]/4=B:74
- ķavm (Ar.):** Kavim.
(Ar. ķavm, Far. gürüh) *Taķı ol vaķtın kim aydı Mūsā ķavminge.* [11b]/5=B:54
- ķayaşlıķ:** Yakınlık, akrabalık.
(Ar. ķurbā, Far. h'ıī) *Taķı ata anağa eğgölük, taķı ķayaşlıķ eyeleringe (2) taķı öksüzlerge taķı dervişlerge taķı yawuķluk eyesi ķonğşığa (3) taķı yıraķ ķonğşığa taķı yandaķı ķoldaşķa (4) taķı yol erinğe taķı ol nersege kim erklig boldı sağ eliglerinğiz.* [158b]/1=N:36
- ķayda:** Orada, o yerde.
(Ar. ķayşu, Far. āncā) *Tanğrı bilgenrek, ķayda kılur risāletlerini.* [231a]/3=E:124
- ķayda kim:** Her nerede.

(Ar. ḥayşu, Far. her cā) *Taḳı yenḡ andın kinḡrū,*
ḳayda kim tilesenḡiz. [7b]/4=B:35

ḳayu vaḳtın:

Ne vakit, her ne zaman.

(Ar. izā, Far. pes çün) *Ḳayu vaḳtın oḡrasanḡ*
tevekkül ḳılḡıl Tanḡrı üze. [132a]/4=A:159

ḳayu vaḳtın kim:

O vakit ki.

(Ar. izā, Far. çün) *Taḳı vefā ḳılḡanlar ‘ahdlerinḡe*
ḳayu vaḳtın kim ‘ahd ḳılışsalar. [47a]/4=B:177
Taḳı ḳayu vaḳtın kim ewrülse taḳı ḳılur yer içinde
fesād ḳılmaḳ üçün anınḡ içinde taḳı ḳılmaḳ üçün
ekinni taḳı uruḡnı. [57b]/1=B:205

ḳayt-:

Dönmek.

(Ar. irtidād, Far. gerdiden) *Taḳı kim kim ḳaytsa sizdin dīnindin*
taḳı ölse taḳı ol ḡalde kāfir turur anlar bāṭıl boldı anlarınḡ
‘amelleri dünyāda taḳı ol cihānda. [61b]/5=B:217

(Ar. tevbet, Far. bāz gerdiden) *Taḳı eger ḳaytsanḡız ya‘nī tevbe*
ḳılsanḡız sizge mällarinḡızınḡ sermāyesi mällarinḡız.
[88a]/5=B:279

ḳaytḡu yer:

1. Dönülecek yer, varılacak yer, ahiret.

(Ar. me‘āb, Far. cāy-i bāz geşt) *Ol yaḳınraḡ tiriglikninḡ*
kâlesi taḳı Tanḡrı anınḡ ḳatında ḳaytḡu yerninḡ
körklüḡlüḡi. [94b]/3=A:14

2. Dönülecek, tavaf edilecek yer (Kabe).

(Ar. meşābet, Far. cāy-i bāz geşt) *Taḳı anḡḡıl ol vaḳtın*
kim ḳıldıḡ Ka‘beni ḳaytḡu yer ḳışilerge takı emn yeri.
[31a]/4=B:125

ḳaytḡan:

Dönen.

(Ar. rāci‘, Far. bāz gerdende) *Anlar kim sizerler, ḡaḳīḳat*
üze anlar anlarınḡ İdisinḡ satḡaşḡanları turur, taḳı anlar
anınḡ tapa ḳaytḡanlar. [10a]/5=B:46

ḳaytmak:

Dönme, dönüş.

(Ar. meşîr, Far. bâz geşt) *Taķı aydılar; işittük taķı boyun
südük yarlıķamaķınġ İdimiz, taķı seninġ tapa oķ kaytmaķ.*

[90a]/4=B:285

ķaytar-: Çevirmek, döndürmek.

(Ar. radd, Far. bâz gerdāniden) *Ey anlar kim bittiler; eger boyun
birsenġiz bir öġürge anlardın kim birdiler kitābnı kaytargaylar
bitmişinġizdin sonġra kāfirler neteg kāfir bolur siz.* [116b]/1=A:100

ķaytarmaķ: Geri dönme, geri gelme.

(Ar. radd, Far. bâz gerdāniden) *Taķı küdegüleri anlarınġ
sezāraķ olarnınġ kaytarmaķınġa anınġ içinde eger tileseler
onġarmaķ.* [66a]/1=B:228

ķaytarıl-: Çevirilmek, döndürölmek.

(Ar. racc m., Far. bâz gerdānide şoden) *Tanġrı tapa ķaytarılur işler.*
[58b]/4=B:210

(Ar. radd m., Far. bâz gerdānide şoden) *Taķı kün kıyāmet küninde
ķaytarılurlar kınnınġ katıġraķı tapa.* [269b]/1=B:85

ķaytış: Dönüş.

(Ar. merci' , Far. bâz geşt) *Andın sonġra anlarınġ idisi tapa ķaytışları.*
[226a]/4=E:108

ķaytar-: Arz etmek, sunmak.

(Ar. radd, Far. bâz gerdāniden) *Eger tutışsanġız nerse içinde, ķaytarınġ
anı Tanġrıġā taķı yalawaķġa.* [165b]/3=N:59

ķaza (Ar.): Kaza, zamanında yerine getirilmeyen bir ibadeti daha sonra
yapma, yerine getirme.

ķaza kııl-: Birşeyi dosdoġru, tam yapmak.

(Ar. ikāmet, Far. ber pāyidār kerdn) *Ol vaķtın
kim ķarār kıldınġız, ķaza kıılınġ namāznı.*

[181b]/4=N:103

ķazġan-: Kazanmak.

ķazġanu bir-: Sahip oluvermek, ele geçirivermek.

(Ar. cerm, Far. dāden her ĩne her ĩne) *Taķı
ķazģanu birmesũn sizge ķiřilerniń yigremeki kim
yıǵdılar sizni Mescid-i Ħarām'dın.* [268b]/2=M:2

keç-:

1. Geçmek, geçip gitmek.

(Ar. ĥuluvv, Far. gũzeřten) *Keçti sizdin aşnu sũnnetler.*
[125b]/2=A:137

(Ar. ĥuluvv, Far. gũzeřten) *Ol bir õǵur turur keçtiler.*
[34a]/2=B:134

2. Geçmek, geçip gitmek (zaman).

(Ar. selef, Far. gũzeřten) *Keçürdi Tanǵrı ol nersedin kim keçti.*
[256b]/4=M:95

Geçmek, aşmak, uazaklaşmak.

(Ar. i'tidā', Far....der kerden) *Ol Tanǵrınıń ĥadleri keçmenǵler
andın.* [66b]/4=B:229

keçi:

Keçi.

*Bezenildi ķiřilerge ārzũlarnıń sũwũǵı; tişilerdin taķı oǵullarındın
taķı cem' ķılınmıř kōp mālларındın altundın taķı kũmũřdin taķı
niřānlıǵ ķılınmıř atlardın taķı tiwedın, sıǵırdın, ķoydın, keçidin
taķı ekindin.* [94b]/2=A:14

*Ħelāl ķılındı sizge tiweniń sıǵırınıń ķoyınıń keçiniń tōrt
adaķlıǵ. .* [267b]/5=M:1

keçür-(I):

Affetmek, baǵıslamak.

(Ar. 'afv, Far. der gũzāriden) *Keçürgül anlardın taķı yarlıķayu
tilegil anlarnıń üçün taķı kenǵeřgil anlar birle iř içinde.*
[132a]/3=A:159

(Ar. 'afv, Far. der gũzāriden) *Keçürünǵler, 'afv ķılınıń ançaǵa
tegrũ kim Tanǵrı işni keltürginçe ya'ni buyruķını.* [26a]/5=B:109

keçürgen: Baǵıslayan, affeden (Allah: EH).

(Ar. el-'afuvv, Far. gũzārende) *Taķı eger bolsanǵız sōkeller yā
sefer ũze bolsanǵız yā keldi bireǵı sizdin ařaķ yerdin, yā cima'
ķılsanǵız tişilerni, taķı bulmasanǵız sufını, teyemmũm ķılını arıǵ
topraķǵa, arıǵ topraķǵa taķı mesh ķılını yüzlerińizni taķı*

eliglerinîgizni haqîkat üze Tanğrı erdi keçürgen, yarlıkağan.
[161a]/2=N:43

keçür-(II):

Önceden yapmak, önceden yerine getirmek.

(Ar. taqdim, Far. pîş firitâden) *Tağı ne kim burun keçürsenğiz
özlerinğiz üçün edğü işindin bulğaysız anı katında Tanğrı.*
[26b]/3=B:110

(Ar. taqdim, Far. pîş firitâden) *Tağı burun keçürünğ özünğüz
üçün.* [64b]/3=B:223

keç:

Kez, defa, çok.

(Ar. merrat, Far. bāz) *Tağı keldinğiz bizge yalğuzlar neteg kim
yarattuğ sizni evvel keçde.* [246a]/1=E:94

keçür-:

Giydirmek, kaplamak.

(Ar. kesv, Far. pūşānden) *Tağı bağğıl sünğükler tapa neteg
kopğarur miz anı andın sonğ keçürür miz anğa etni.*
[80b]/4=B:259

kefâret (Ar.keffâret): Kefaret, suç, cürüm, günah gibi şeylerin karşılığında yapılması
veya ödenmesi gerekli şeyler.

(Ar. keffâret, Far. bōşende) *Anınğ keffâreti ta‘ām on miskinning
yitürmeki, ol nersening ortarağı birle kim yitürür siz [206a1] hāş
kişilerinğizge yā tonları, yā boyununğ āzād kılmakı.*
[205b]/4=M:89

kel-:

Gelmek, getirmek.

(Ar. ityān, Far. āmeden) *Tağı eger kelseler sizge (2) esirler bolup
yularsız olarnı tağı ol harām kılnmış turur sizinğ üze (3) olarnınğ
çıkarmağı.* [269a]/1=B:85

(Ar. ityān, Far. āmeden) *Neni kim nesh kılsa miz āyetdin yā
unuttursa kelür miz andın yağşırağ birle yā anınğ menğizlig birle.*
[25a]/5=B:106

keldür-:

Getirmek.

krş. keltür-, ketür-

(Ar. hātū, Far.) *Ayğıl; keldürünğ huccetinğizni eger erdinğiz erse
rāst ayğanlar.* [27a]/2=B:111

Aydı İbrāhīm; ḥaḳīḳat üze Tanğrı keldürür künni maşrıḳdın kelgil anıñ birle mağribdin. [79b]/3=B:258

kelime (Ar.):

1. Kelime, Hz. İsa peygamber.

(Ar. kelimet, Far. suhen) *Ḳıḳırdı anı ferışteler taḳı ol örü turğan namāz ḳılur mihrābda; ḥaḳīḳat üze Tanğrı müjde birür sañga Yaḥyā birle rāstlağan, kelimeni Tanğrıdın taḳı uluḡ, tişilerge yawuzmağan taḳı peygāmbere eḡḡülerdin. [101b]/1=A:39*

2. Kelime, söz.

(Ar. kelimet, Far. suhen) *Ayḡıl; ḳitāb eyeleri keliñ bir kelimege kim tüz turur biziñ aramızda taḳı siziñ aranğızda kim ḳulluḡ ḳılmasa miz meger Tanğrıḡa taḳı ortaḡ ḳoşmasa miz nerseni. [107a]/2=A:64*

(Ar. kelimet, Far. suhen) *Taḳı aldı Ādem İdisindin kelimelerini taḳı tevbesin ḳabül ḳıldı. [8a]/5=B:37*

kelin-:

Gelecekte olmak.

Aydılar; bu ol kim rūzī birildük aşnudın taḳı kelindiler ya‘nī körüldiler anıñ birle oḡşaşḡan. [4b]/3=B:25

keltür-:

Getirmek, yapmak. **krş.** keldür-, ketür-

Keçürünḡler, ‘afv ḳılınḡ ançaḡa tegrü kim Tanğrı işni keltürḡinçe ya‘nī buyruḡını. [26b]/1=B:109

kemiş-:

1. Vermek, göndermek.

(Ar. idlā’, Far. rüşvet...) *Taḳı kemişmenḡ anı ḥākimler tapa yimenḡinḡiz üçün bir pāreni ḳişilerninḡ mällarındın yazuḡ birle taḳı siz bilürsüz. [51b]/2=B:188*

2. Sokmak, koymak, yerleştirmek.

(Ar. ilḳā’, Far. efgenden) *Ḥaḳīḳat üze tileyür İblīs kim kemişse aranğızda düşmenliḡnı taḳı yigrenmekni, ḡamr içinde taḳı kumar içinde. [206b]/4=M:91*

(Ar. ilḳā’, Far. ewgenden) *Taḳı kemiştük aralarında düşmenliḡnı taḳı yigrenmekni, ḳıyāmetḡa tegrü. [198a]/5=M:64*

3. Teklif etmek.

(Ar. ilkā', Far. ewgenden) *Taķı eger saķınsalar sizdin, ya'nı bölünseler taķı toķuşmasalar sizinġ birle, taķı kemişseler sizinġ tapa boyun sümekni, kılmadı Tanġrı sizge, anlarınġ üze yol.* [175b]/4=N:90

4. Koymak, bırakmak.

(Ar. ilkā', Far. ewkenden) *Kemişti anı Meryem tapa taķı cānı andın.* [265a]/1=N:171

5. Yarmak, delmek.

(Ar. tebtik, Far.) *Taķı buyurġay men anlarını taķı kemişgeyler tiwelerninġ kulaķlarını.* [185b]/4=N:119

kenġeş-:

Danışmak, müşavere etmek.

(Ar. muşāveret, Far. meşveret kerdin) *Keçürgül anlardın taķı yarlıķayu tilegil anlarınġ üçün taķı kenġeşgil anlar birle iş içinde.* [132a]/4=A:159

kenġeşmek: Danışma, danışıp anlaşma, müşaveret.

(Ar. teşāvur, Far. meşveret kerdin) *Eger tileseler ayırmaķ unaşmaķdın ol ikisindin taķı kenġeşmekdin yok yazuķ (4) ol ikisi üze taķı eger tilesenġiz emdürmek tilesenġiz oġlanlarınġıznı (5) yok yazuķ sizinġ üze.* [69a]/3=B:233

keremlüg:

Deġerli, kıymetli, makbul.

(Ar. kerīm, Far. kirāmī) *Eger saķınsaġız ol nersening uluġlarındın yıġlur siz andın, kitergey miz sizdin yawuzluķlarınġız, taķı kiwürgey miz kiwresi yerge, keremlüg.* [156b]/3=N:31

kes-:

Kesmek, koparmak.

(Ar. ķat', Far. burīden) *Taķı keserler anı kim Tanġrı buyurdı anınġ birle.* [5b]/2=B:27

kesmek: Kesme, yok etme.

(Ar. ķat', Far. burde) *Kesmek üçün bir öġürni anlardın kim küfr ketürdiler (3) yā*

h'ār kılsa anlarını taķı ewrölsele nevmīdler.
[123b]/2=A:127

kesil-:

Kesilmek, parçalanmak.

(Ar. taķtī^c m., Far. burīde şoden) Taķı körmezmiz sizinġ birle şefī^c leringizni anlar kim aydınġız haķīķat üze anlar sizinġ içingizde ortaķlar, kesildi aranġızda taķı azdı sizdin ol kim aytur erdinġiz. [246a]/4=E:94

(Ar. taķtī^c m., Far. burīde şoden) *Taķı kesildi anlarınınġ birle sebebler.* [43b]/5=B:166

kesilmiş:

Belirlenmiş, ayırt edilmiş.

(Ar. mefrūz, Far. peydā kerde) *Taķı aydı; tutunġay men ġullarınġdın ol vaķtın kesilmiş.* [185b]/3=N:118

kesb (Ar.):

Kazanma.

kesb ġıl-:

Kazanmak.

kesb ġılġan:

Kazanan.

(Ar. cāriġ, Far. murġān u segān-ı şikār) *Ayturlar sanġa, nenġ ġelāl ġılındı anla(r)ġa; ayġıl; ġelāl ġılındı sizge arıġlar ol kim öġrettingiz kesb ġılġanlardın öġretigli bolup, öġretür siz anlarġa, andın kim öġretti sizge Tanġrı, yinġ andın kim tuttılar sizinġ üze taķı yād ġılınġ Tanġrınınġ atını anınġ üze.* [248a]/5=M:4

ketür-:

Getirmek.

krş. keldür-, keltür-

(Ar. ityān bi, Far. āverden) Ozuşunġ edġülüklerge nirde kim bolsanġız ketürgey sizni Tanġrı ġamuġnı. [38b]/5=B:148

keyd (Ar.):

Hile, düzen.

(Ar. keyd, Far. sigāliş-i bed) *Taķı eger şabr ġılsaġız taķı saķınsanġız ziyān tegürmes sizge anlarınınġ keydleri nerse.* [122a]/4=A:120

- keyür-:** Giydirmek, üst baş almak, örtmek.
(Ar. kesv, Far. pūšānden) *Taḳı rūzī birinḡ anlarḡa taḳı keyürünḡ anlarḡa aydınḡ anlarḡa körklüg söz.* [145a]/5=N:5
- kezig:** Kez, defa, sefer.
(Ar. merret, Far. bāz) *Taḳı ewürer miz könḡüllerini taḳı közlerini, neteg kim bitmediler anḡa ilk kezigde, taḳı koyar miz anlarını boynaḡulukları, içinde mūtaḡayyır bolurlar.* [226b]/5=E:110
- ķible (Ar.):** Kible.
(Ar. ķibleṭ, Far. ķible) *Ayḡay yünḡül uşluḡlar, ķişılerdin; nenḡ ewürdi munlarını ķiblelerindin ol kim erdiler anınḡ üze.* [36a]/5=B:142
- ķibleḡātī:** Bir kible.
Köp körer miz ewrölmekini yüzünḡnünḡ kökdin sınḡar; ewürgey miz sini ķibleḡaātī kim unayursun anı. [37b]/1=B:144
- ķıdḡut:** Caydırıcı ve yaptırım olarak Allah tarafından verilen ceza.
(Ar. nekāl, Far. şikence) *Taḳı oḡrı ķılḡan er taḳı oḡrı ķılḡan tişi, kesinḡ ikisininḡ eliglerini, yanut üçün anınḡ birle kim ķaḡḡandılar, ķın üçün ķıdḡut Tanḡrıdın.* [213b]/4=M:38
- ķıķra-:** Davete tmek, çağırmaq.
(Ar. münādāt, Far. ḡānden) *İḡimiz biz işittük ündegeni kim ya‘nī ķıķırḡanı kim ündeyür ya‘nī ķıķrar bitmekge kim, bitinḡ İḡinḡizge; taḳı bittük. İḡimiz, yarlıḡaḡıl bizge yazuḡlarımıznı (2) taḳı kitergil bizdin yawuzluḡlarımıznı taḳı öldürgül bizni eḡḡüler birle.* [141a]/5=A:193
- ķıķır-:** Çaḡırmak, seslenmek.
(Ar. münādāt, Far. ḡānden) *Ķıķırdı anı feriştelər taḳı ol örü turḡan namāz ķılur mihrābda; ḡaķiķat üze Tanḡrı mūjde birür sanḡa Yaḡyā birle rāstlaḡan, kelimeni Tanḡrıdın taḳı uluḡ, tişilerge yawuzmaḡan taḳı peyḡāmbər eḡḡülerdin.* [101a]/4=A:39
- ķıķırḡan:** Çaḡıran, davet eden.

(Ar. münādī, Far. ḥʾānende) *İdimiz biz işittük ündegeni kim yaʿnī kıkrıganı kim ündeyür yaʿnī kıkrar bitmekge kim, bitinğ İdinğizge; taķı bittük. İdimiz, yarlıgağıl bizge yazuķlarımıznı taķı kitergil bizdin yawuzluķlarımıznı taķı öldürgül bizni edgüler birle.* [141a]/5=A:193

ķıkur-:

Çağırarak.

ķıkurmak:

Çağırma.

(Ar. nidāʾ, Far. āvāz dādī) *Taķı ol kimerseler tanğsuk şıfatı kim kāfir boldılar ol kimerseninğ tanğsuk şıfatı menğizlig turur ün kıılır ol nersege kim işitmes meger ündemekni taķı kııkurmaknı.* [45a]/3=B:171

ķıl-:

1. Kılmak, yapmak, meydana getirmek. 2. Yaratmak

[4a]/2=B:24 *Taķı eger kıılmadinğız erse taķı hergiz kıılmağaysız..*

(Ar. caʿl, Far. āferiden) (Ar. cāʿil, Far. āferide) [6a]/5=B:30 (Ar. faʿl, Far. kerdin) *Taķı ol vaķtın kim yaʿnī zıkr kılgıl yaʿnī aydı; seninğ İdinğ ferıştelerge ḥaķıķat üze men kılgan men yerde ḥalife.*

ķılınmış:

Yapılmış, edilmiş.

(Ar. mefʿül, Far. kerde şode) *Taķı erdi Tanğrınınğ işi kıılınmış.* [162b]/2=N:47

ķılı yaz-:

Yapıvermek.

Bogazladılar anı; taķı kılu yazmadılar kıılurlar. [17b]/5=B:71

ķımār (Ar.):

Kumar.

(Ar. meysir, Far. ķımār) *Sorarlar sańga ḥamrdın taķı ķımārdın.* [62b]/2=B:219

Taķı ermedinğ anlarınğ katında ol vaķtın kim kemişürler ķalemlerin yaʿnī ķımār oķların anlarınğ kayusı oğķa kirür Meryem'ge. [102b]/2=A:44

ķımār oķları:

Kumar okları.

(Ar. aqlām, Far. tīrhā) *Taķı ermedinġ
anlarnıġ katında ol vaķtın kim kemişürler
ķalemlerin ya‘nī ķimār oķların anlarnıġ
ķayusı oġķa kirür Meryem’ge.*
[102b]/2=A:44

*Ĥarām ķılındı sizinġ ölüġse ķan taķı tonguz
eti taķı ol nerse kim ün ķılındı Tanġrıdın
önġinġe anıġ birle taķı boġulmıř taķı urup
öldürölmış taķı tüşöp ölmış taķı süsölöp
ölmış taķı ol kim yidi anı azıġlıġ, meġer ol
kim boġazladınġız taķı ol kim boġazlandı
büt üze ve eġer ülüş ķılsaġız ķimār oķları
birle, ol buyruķdın çıķmak.* [247b]/2=M:3

ķın:

Azap, işkence, eziyet.

(Ar. ‘azāb, Far. şikence) *Taķı kün ķıyāmet küninde ķaytarılurlar
ķınınġ katıġraķı tapa.* [269b]/1=B:85

(Ar. ‘azāb, Far. şikence) *Taķı ol vaķtın ķurtarduķ sizni
Fir‘avnunġ ĥāřlarındın, teklif ķılurlar sizge ķınınġ ķattıġını.*
[11a]/1=B:49 *Aymanġ rā‘inā tip taķı aydıġ köygöl taķı işitgil
taķı kāfirlerġa ķın bar iglig.* [24b]/5=B:104

ķına-:

Azap etmek.

(Ar. ta‘zīb, Far. şikence kerden) *Aygıl; ne üçün ķınar sizni
yazuķlarınġız birle?* [207a]/5=M:18

(Ar. ta‘zīb, Far. şikence kerden) *Ol nerse içinde kim erdinġiz
anıġ içinde kim ĥilāf ķılursuz anlar kim küfr ketürdiler ķınayur
men anlarnı ķatıġ ķın dünyāda taķı ol cihānda.* [105b]/3=A:56

*Yoķ sanġa işdin nerse yā ķaytsa yā tevbe ķaböl ķılsa yā ķınasa
anlarnı; ĥaķıķat üze anlar küç ķılġanlar taķı Tanġrıġa.*
[123b]/4=A:128

ķınamak:

Azap, şiddet.

(Ar. tenkîl, Far. pend kerden) *Taḳı Tanḡrı
ḳatıḡraḳ turur küçeylik yanındın taḳı
ḳatıḡraḳ ḳınamaḳ yanındın.* [173b]/4=N:84

ḳınamaḳğa iwmegen: Hemen cezalandırmayan, Halîm. (Allah).

(Ar. el-ḥalîm, Far. burdbâr) *Taḳı Tanḡrı
yarlıḳaḡan, ḳınamaḳğa iwmegen.*
[65a]/4=B:225

(Ar. el-ḥalîm, Far. burdbâr) *Ḳorḳunḡ andın
taḳı bilinḡ ḥaḳîḳat üze Tanḡrı yarlıḳaḡan,
ḳınamaḳğa iwmegen.* [70b]/3=B:235

ḳını ḳatıḡ: Azabı şiddetli (Allah).

Taḳı Tanḡrı ḳını ḳatıḡ turur. [93b]/2=A:11

ḳınnı tat-: Azabı tatmak.

*Taḳı tatinḡ ḳınnı mununḡ birle kim küfr
ketürür erdinḡiz.* [118a]/4=A:106

ḳınnınḡ ḳattıḡını. [10b]/5=B:49

ḳınnınḡ ḳattıḡını. [10b]/5=B:49

ḳırıḡ: Kıy, kenar.

(Ar. şefâ, Far. leb konde) *Taḳı erdinḡiz çuḳur ḳırıḡı üze otdın taḳı
ḳutḡardı sizni andın.* [117a]/5=A:103

ḳırḳ: Kırk (40).

(Ar. erba‘în, Far. çihil) *Taḳı vaḳtın kim va‘de ḳılıştuḳ Mūsâ birle
ḳırḳ tünni.* [11b]/1=B:51

ḳırḳ yıl: Kırk yıl, kırk sene.

*Aydı Tanḡrı; Ḥaḳîḳat üze ol, ḥarām
ḳılınmış turur anlar üze ḳırḳ yıl.*
[210a]/2=M:26

ḳısarla-: Zorlamak, mecbur etmek, muhtaç duruma düşürmek.

(Ar. izḫîrâr, Far. bî-çâre kerde şoden) *Taḳı ne ol sizge kim
yimesenḡiz andın kim yâd ḳılındı Tanḡrınınḡ atı anınḡ üze taḳı
ayırtladı sizge anı kim ḥarām ḳıldı sizinḡ üze, meger ol nerse kim
ḳısarladınḡız anınḡ tapa?* [229a]/4=E:119

- kısarlan-:** Dara düşmek, sıkıntıda olmak, muhtaç olmak.
(Ar. iztirār m., Far. bī-çāre kerde şoden) *Kim kısarlansa küç kılmadın taķı ĥaddın keçmedin yok yazuķ anıñg üze.* [45b]/2=B:173
- kışāş (Ar.):** Kısaş, Öldüreni öldürme cezası.
(Ar. kışāş, Far.) *Ey anlar kim bittiler; bitindi sizinġ üze kışāş öldürölmişler içinde (3) āzād er āzād er birle taķı ķul ķul birle, tişī tişī birle.* [47b]/2=B:178
- kısġa:** Kısa.
- kısġa kıł-:** Kısaltmak (namaz için).
(Ar. ķaşr, Far. kūtāh kerden) *Taķı ol vaķtın kim yürüsenġiz yerde, (4) yok sizinġ üze yazuķ kim kısġa kılsanġız namāzdın, (5) eger ķorķsanġız kim öldürse sizni anlar kim tandılar.* [180a]/4=N:101
- kısır:** Kısır, çocuk doğuramayan kadın.
(Ar. ‘ākır, Far. nā-zāyende) *Aydı; İdim neteg manġa oġlan taķı tegdi manġa uluġluķ taķı ‘avratım kısır.* [101b]/4=A:40
- kısırla-:** Zorlamak, mecbur etmek, engellenmek, alıkonulmak.
Andın sonġ kısırdayur men anı otnunġ ķınınġa. [32a]/2=B:126
Eger kısırlansanġız ol nerse kim āsān boldı ıdġu ķurbāndın. [54a]/2=B:196
- kıssa (Ar.):** Kıssa.
- kışsa ay-:** Anlatmak, söylemek, hikāye etmek.
(Ar. ķaşas, Far. kışsa kerden) *Taķı yalawaçlar kışsa ayduķ anlarını seninġ üze aşnudın taķı yalawaçlar kışsa aymaduķ anlarını seninġ üze.* [263a]/2=N:164
- kış-:** Sapmak, yoldan çıkmak, sarsılmak, meyletmek.
(Ar. meyl, Far. girāyiden) *Taķı tileyür anlar kim uyarlar ārzūlargā kışsanġız, kışmak uluġ.* [155b]/4=N:27
- kışmak:** 1. Eğrilik, bozukluk, sapma, dalâlet.

(Ar. meyl, Far. girāyestī) Anlar kim könğülleri içinde kışmak bar uyarlar ol nersege kim oħşastı andın fitne isteyü taķı te'vīlin isteyü. [92a]/4=A:7

(Ar. meyl, Far. girāyestī) *Taķı tileyūr anlar kim uyarlar ārzūlarğa kışsanğız, kışmak uluğ.* [155b]/4=N:27

2. Saldırma, hücum etme.

(Ar. meylet, Far. girāyestī) *Ārzūladı anlar kim küfr ketürdiler, eger ġāfīl bolsanğız sāzlarınğızdın metā'larınğızdın; taķı meyl kılsalar sizinğ üze, bir kışmak.* [181a]/3=N:102

kıştur-:

1. Sapıtmak, yoldan çıkarmak, azdırmak, eğiltmek.

(Ar. izāğat, Far. gerdānīden) *İdimiz; kışturmağıl könğüllerimizni ol vaķtın sonğ kim köndürdünğ bizni.* [92b]/4=A:8

2. Alıştırmak, yaklaştırmak, meylettirmek.

(Ar. şavr, Far.) *Aydı; tutğul yā ayğıl tōrtni kuşdın kışturğul anlarını seninğ tapa.* [81a]/3=B:260

3. Değıştirmek, tahrif etmek.

(Ar. taħrīf, Far. gerdānīden) *Anlardin kim Cuhūd boldılar; kıştururlar kelimelerini orunlarındın taķı ayturlar; işittük biz taķı yazduķ, taķı işitgil işittürülmedin taķı küygül bizge, büktürü yā tolğayu tilleri birle, taķı 'ayb kılmak dīn içinde.* [161b]/2=N:46

kıtāl (Ar.):

Vuruşma, savaş.

kıtāl kıl-:

Savaşmak, vuruşmak.

(Ar. muķātelet, Far. kārzār kerdēn) *Taķı kışmazlar kıtāl kılurlar sizinğ birle ançağa tegrü kim kaytarğaylar sizni dīninğizdın eger unsalar ya'ni yarağları yetse.* [61b]/4=B:217

kıvan-:

Övünmek.

Haķīkat üze Tanğrı süwmes ol kimerse kim boldı mütekebbir, kıvanğan. [158b]/5=N:36

kıvangan:	Övünen. (Ar. faḥūr, Far. nāzende) <i>Ḥaḳīḳat üze Tanğrı süwmes ol kimerse kim boldı mütekebbir, kıvangan.</i> [158b]/5=N:36
kıyāmet (Ar.):	Kıyamet. (Ar. kıyāmet, Far. rüsteḥīz) <i>Taḳı kün kıyāmet küninde kaytarılurlar kınnıñg çatıgraḳı tapa.</i> [269b]/1=B:85
kıyāmet borğusı:	Kıyamet borusu, sur. (Ar. şūr, Far. şāḥ) <i>Taḳı anğa oḳ erkliglik, ol kün kim ürülür kıyāmet borğusı içinde.</i> [239a]/4=E:73
kıyāmet kün:	Kıyamet günü. (Ar. yevme'l-kıyāmet, Far. rüz-i rüsteḥīz) Taḳı sözleşmes anlarğa Tanğrı kıyāmet kün taḳı arıḡ kılmas anlarnı. [46a]/2=B:174
kıyāmet küñge tegrü:	Kıyamete gününe kadar. <i>Yepüştürdük aralarında düşmenlıḳnı taḳı yigrenmekni, kıyāmet küñge tegrü.</i> [253b]/4=M:14
kıyāmet küni:	Kıyamet günü. <i>Taḳı kün kıyāmet küninde kaytarılurlar kınnıñg çatıgraḳı tapa.</i> [269b]/1=B:85
kıyāmetğa tegrü:	Kıyamete kadar. <i>Taḳı kemiştük aralarında düşmenlıḳnı taḳı yigrenmekni, kıyāmetğa tegrü.</i> [198b]/1=M:64
kız :	Kız. (Ar. bint, Far. duḡter) [152b]/4=N:23
kız qarındaş:	Kız kardeş. (Ar. uḡt, Far. ḥāher) <i>Tanğrı cevāb aytur sizge atasız oḡulsız içinde eger bir er yoḳalsa yoḳ anğa oḡul taḳı anğa kız</i>

*qarındaş ol nersening yarusı kim alur andın
eger oğul eger bolsalar iki ol ikisine üçde
iki ülüş andın kim qoğtı. [267a]/1=N:176
Harām kılındı sizin üze analarınqız taqı
qızlarınqız taqı qız qarındaşlarınqız taqı
atalarınqıznınq qız qarındaşları, taqı
analarınqıznınq qarındaşları taqı ir uyanınq
qızları taqı qız uyanınq qızları taqı ol
analarınqız kim emdürdiler sizni taqı qız
qarındaşlarınqız, emmekdin taqı
tişilerinqıznınq anaları, taqı ögey
qızlarınqız, anlar kim qoyunlarınqız içinde
tişilerinqızdin, anlar kim duhül kıldınqız
anlar birle, eger duhül kılmadıq, bolsanqız
anlarınqız birle, yoq yazuq sizin üze taqı
oğullarınqıznınq tişileri, anlar kim
onğurqalarınqızdın tururlar taqı kim cem'
kılsanqız iki qız qarındaş arasında; meger
ol kim keçti. [152b]/3=N:23*

qız uya:

Kız kardeş.

(Ar. uht, Far. h~āher) *Harām kılındı sizin
üze analarınqız taqı qızlarınqız taqı qız
qarındaşlarınqız taqı atalarınqıznınq qız
qarındaşları, taqı analarınqıznınq
qarındaşları taqı ir uyanınq qızları taqı qız
uyaninq qızları taqı ol analarınqız kim
emdürdiler sizni taqı qız qarındaşlarınqız,
emmekdin taqı tişilerinqıznınq anaları, taqı
ögey qızlarınqız, anlar kim qoyunlarınqız
içinde tişilerinqızdin, anlar kim duhül*

*kıldınğız anlar birle, eger duḥūl kılmaduḡ,
bolsaḡız anlarnıḡ birle, yoḡ yazuḡ sizinḡ
üze taḡı oğullarınğıznıḡ tişileri, anlar kim
onḡurḡalarınğızdın tururlar taḡı kim cem‘
kılsaḡız iki kız ḡarındaş arasında; meger ol
kim keḡti. [152b]/4=N:23*

kiç-:

1. Kalmak, beklemek.

(Ar. lebs, Far. direngī kerden) *Öldürdi anı Tanḡrı yüz yıl andın
sonḡ ḡopḡardı anı aydı; “neḡḡe kiḡtinḡ?” aydı; “kiḡtim bir kün yā
künnünḡ pāresi”.* [80a]/4=B:259

2. Geçmek, geri kalmak, vazgeçmek.

(Ar. tebtī’et, Far. direngī kerden) *Taḡı ḡaḡıḡat üze sizdin
kimersenı kiḡer.* [169a]/1=N:72

kiçe:

Gece.

(Ar. ‘aşıyy, Far. şebāngāh) *Taḡı yād ḡılḡıl İdinḡni köp taḡı
namāz ḡılḡıl kiḡede taḡı ertede.* [102a]/2=A:41

kiçinḡ:

Küçük.

kiçinḡ yazuḡ:

Küçük günah.

*Taḡı kim ḡazḡansa kiçinḡ yazuḡnı, yā uluḡ
yazuḡnı, andın sonḡ atsa anınḡ birle bızārı,
kötürdi bühtānnı āḡkārā yazuḡnı.* [183b]/4=N:112

kim:

1. Kim (zamir)

*Taḡı müjde birḡıl anlarḡa kim bittiler taḡı kıldılar edḡü
‘amellernı.* [4a]/4=B:25

Kim kim erse köni yolumḡa. [8b]/3=B:38

2. ki. (edat)

(Ar. en, Far. ki) *ḡaḡıḡat üze Tanḡrı uftanmas kim ursa meşel
sinḡekni ya‘nı uftanıp ḡoymaz sinḡek birle meşel urmaḡnı, taḡı ol
nerse kim andın üstün.* [4b]/5=B:26

(Ar. men, Far. her ki) *Kim kim erse köni yolumḡa.* [8b]/3=B:38

kim kim:

Kim ki.

(Ar. men, Far. her ki) *Kim kim bulmasa üç künnünğ rûze tutmağ hacc içinde taķı yetininğ ol vaķtın kim ķaytınğız tükel.* [54b]/2=B:196

(Ar. men, Far. her ki) *Kim kim uğrasa Ka‘be’ğa yā ziyāret ķılsa hīç yazuķ yok anınğ üze kim tezginse ol ikisige.* [41a]/4=B:158

kimerse: Kimse, şahıs, kişi.

(Ar. , Far. ān ki) *Aydılar; ķılur musuz anınğ içinde ol kimerсени kim fesād ķılur anınğ içinde tōker ķanlarını.* [6b]/1=B:30

kimi: Gemi.

(Ar. fulk, Far. keşti/hā) *Hāķiķat üze köklerninğ taķı yerni, yaratmaķı içinde taķı tün kūn biri biri sonğınça yürütmeki içinde, taķı ol kimi kim yūri turur tenğiz içinde ol nerse birle kim asığ ķılur ķiřilerge.* [42b]/3=B:164

kinğ: 1. Geniş.

(Ar. vāsi‘, Far. tevānger ferāhķār) *Hāķiķat üze Tanğrı kinğ bilgen.* [28b]/3=B:115

kinğ bol-: Geniş olmak.

(Ar. se‘at, Far.) *Kinğ boldı İdim ķamuğ nersege, bilig yanındın anğmaz musız ya‘nī öğüt almaz musız?* [241a]/1=E:80

kinğ ķıl-: Genişletmek, refahlatmak.

(Ar. best, Far. ferāh kerdn) *Taķı Tanğrı dar ķılur taķı kinğ ķılur.* [73b]/2=B:245

2. Lütfu ve rahmeti geniş (Allah: EH).

(Ar. el-vāsi‘, Far. tevānger ferāhķār) *Taķı Tanğrı kinğ, bilgen.* [81b]/4=B:261

- (Ar. rağad, Far. ferāḥ) *Taḳı ol vaḳtın kim ayduḳ: kiring̃ bu ḳonumğa taḳı ying̃ andın, ḳayda kim tilesen̄giz king̃.* [13a]/3=B:58
- kinglik:** Bolluk, genişlik, ferahlık.
(Ar. se‘at, Far. ferāḥi) *Taḳı kim kim hicret ḳılsa Tan̄grı yolında bulğay yerde hicret ḳılgu yer köp, taḳı kinglik.* [179b]/5=N:100
- kingliklig:** Genişlik, refahlık, zenginlik gönençlik.
(Ar. mūsi‘, Far. tevānger) *Taḳı mūt‘a biring̃ kingliklig üze aning̃ endāzesi taḳı darlıḳlıg̃ üze aning̃ endāzesi mūt‘a birmek körklüglük birle, vācib bolğan taḳı taḳı körklüglük ḳılğanlarga.* [71a]/1=B:236
- kingrū:** Bol bol, genişçe.
(Ar. rağaden, Far. ferāḥ) *Taḳı yeng̃ andın kingrū, ḳayda kim tilesen̄giz.* [7b]/4=B:35
- kir-:** Girmek.
(Ar. duḥūl, Far. der āmeden) *Taḳı ol vaḳtın kim ayduḳ: kiring̃ bu ḳonumğa taḳı ying̃ andın, ḳayda kim tilesen̄giz king̃.* [13a]/2=B:58
- kişi:** Kişi, insan.
(Ar. nās, Far. merd) *Ḳorḳun̄g otdın ol kim aning̃ tamduḳı kişiler taḳı taşlar anuḳ ḳılındı kāfirlerga.* [4a]/3=B:24
(Ar. nās, Far. merdumān) *Buyurur musuz kişilerge eḳg̃ülükni, ya‘nī imān ketürmekni taḳı unutursuz özün̄güzni.* [9b]/5=B:44
- kişilerge sözle-:** İnsanlarla konuşmak. Taḳı sözleyür kişilerge bişik içinde taḳı orta yaşda taḳı eḳg̃ülerdin. [103a]/2=A:46
- kitāb (Ar.):** Kitap, hikmetli sayfa.
(Ar. kitāb, Far. nāme) *Keldiler açuḳ ḥüccetler birle taḳı kitāblar birle taḳı yaruḳ kitāb birle.* [139a]/3=A:184
(Ar. kitāb, Far. nāme) *Ey kitāb eyeleri; ḥaddin̄ keçmen̄g dīng̃iz içinde taḳı ayman̄g Tan̄grı üze meger ḥaḳḳnı.* [264b]/3=N:171

(Ar. kitāb, Far. nāme) *Taķı ol vaķtın kim keldi anlarķa kitāb (3)*
Tanġrı ķatında rāstlaġan ol nersege kim anlarınġ birle turur.
[270b]/2=B:89

kitāb birildiler: Kendilerine kitap verilenler, ehl-i kitap; Hristiyan ve Yahudiler.

Taķı ħilāf ķılıřmadı anlar kim birildiler Kitābnı
meger mundın sonġra keldi anlarķa ‘ilm ħased
üķün aralarında. [95b]/4=A:19

kitāb eyeleri: Kitap ehli, ehli kitap.

(Ar. ehl’ül-kitāb, Far. keshā-i nāme) *Ey kitāb*
eyeleri; ħaddın keçmenġ dīnġiz içinde taķı aymaġ
Tanġrı üze meger ħaķķnı. [264b]/3=N:171

Dōst tutmas anlar kim küfr ketürdiler, kitāb
eyelerindin taķı ortak ķořġanlardın kim indürölse
sizinġ üze ħayrdın İdinġizdin. [25a]/1=B:105

kiter-:

Gidermek, kaldırmak, yok etmek, örtmek.

(Ar. tekfır, Far. pūřānden) *İdimiz biz işittük ündegeni kim ya‘nī*
ķıkırġanı kim ündeyür ya‘nī ķıķrar bitmekge kim, bitinġ
İdinġizge; taķı bittük. İdimiz, yarlıġaġıl bizge yazuķlarımıznı taķı
kitergil bizdin yawuzluķlarımıznı taķı öldürgöl bizni edġüler
birle. [141b]/2=A:193

kiwröl-:

Sokulmak, dāhil edilmek.

(Ar. idġāl m., Far. der āverde şoden) *Kim kim yıraķ ķılındı otđın*
taķı kiwröldi uçmaķķa, ķurtulđı. [139a]/5=A:185

(Ar. mudġāl, Far. der āmeden) *İdimiz, sen kimni kiwürsenġ otġa,*
ġāř ķıldınġ anı. [141a]/3=A:192

(Ar. mudġāl, Far. der āmeden) *Ammā anlar kim bittiler Tanġrıġa*
buştılar anġa kiwürgey anlarnı raġmetge andın taķı artuķsı
edġölükge. [266b]/2=N:175

kiwresi yer: Sokulacak, girilecek, dahil edilecek yer.

(Ar. mudḥal, Far.) *Eger saḳınsanġız ol nersening [156b]/3=N:31*

kizle-: Gizlemek, saklamak.

(Ar. iddiḥār, Far.) *Taḳı ḥaber birür men sizge ol nerse birle kim yirsüz taḳı ol nerse birle kim kizleyürsüz iwlerinġız içinde.* [104a]/2=A:49

ko-: Koymak, bırakmak, terk etmek.

Taḳı eger taḳı eger ḳosa sizni kim turur ol kim yārī birür sizge andın sonġ. [132b]/2=A:160

ḳoḍ-: Koymak, bırakmak, terketmek.

krş. koy-

(Ar. vaż‘, Far. nihāden) *Ol vaḳtın kim ḳoḍtı anı aydı; İḍim, men ḳoḍtum anı tişi taḳı Tanġrı bilgenrek ol nerseni kim ḳoydı.* [100a]/3=A:36

(Ar. zerū, Far. güzārden) *Ey anlar kim bittiler; saḳınınġ Tanġrıdın taḳı ḳoḍunġ anı kim ḳıldı ribādın eger erdinġız erse bitgenler.* [88a]/2=B:278

(Ar. zerū, Far. güzārden) *Taḳı anlar kim ölürler sizdin taḳı ḳoḍarlar cüftler; küyerler özleri birle (4) tört ay taḳı on.* [69b]/3=B:234

Anlar ziyān ḳılğanlar ya‘nī köni yolnı ḳoḍup azġunluġnı tutğanlar. [5b]/4=B:27

ḳoḍġu yir: Koyulacak, bırakılacak yer.

(Ar. müstevde‘, Far.) *Taḳı ol ol kim yenġile türetti sizni bir tendin, ḳarār ḳılġu yer taḳı ḳoḍġu yir.* [223a]/5=E:98

ḳodul-: Yapılmak, inşa edilmek.

(Ar. vaż m.‘, Far.) *Ḥalk üçün ḳodulğan ewnünġ ilki ol kim Mekke’de turur bereketlig taḳı köni yol ‘ālemlerġa.* [115a]/5=A:96

ḳoldaş: Arkadaş.

(Ar. ar n, Far. y r) *Taı kim bolsa  bl s ana olda, neme yawuz olda.* [159b]/1=N:38

(Ar. ref k, Far. n k  y r nend) *Taı k rkl g bold , anlar olda.* [168b]/3=N:69

(Ar.  hib, Far. y r) *Taı ata anaq  edg l k, taı ayalık eyeleringe taı  ks zlerge taı derv lerge taı yawulık eyesi onıg  taı yıra onıg  taı yandaı oldaka taı yol erine taı ol nersege kim erklig bold  sa eligleriniz.* [158b]/3=N:36

oluı:

Dilenci.

(Ar. s 'il, Far.   hendg n) *Vel  edg l k, ol kimerse kim taı Tanrıg  taı ıy met k nine taı fer telerge taı peyamberlerg  taı birdi m ln  s wmeki  ze yolık eyeleringe taı yet mlerge taı derv lerge taı yol olına ya'n  mis firge taı oluılarg  taı m k teblerg .* [47a]/2=B:177

onı:

Komu.

Taı ata anaq  edg l k, taı ayalık eyeleringe taı  ks zlerge taı derv lerge taı yawulık eyesi onıg  taı yıra onıg  taı yandaı oldaka taı yol erine taı ol nersege kim erklig bold  sa eligleriniz. [158b]/2=N:36

onum:

K y, ehir, memleket.

(Ar. aryet, Far. d h) *Y  anın menizlig kim keti onum  ze taı ol t gen turur k geleri.* [80a]/1=B:259

(Ar. aryet, Far. d h) *Taı anın menizlig ıldı, tegme bir onum içinde yazu ılanların uluralarını; munun   n kim  le  lsalar anın içinde.* [230b]/3=E:123

Taı ol vatın kim aydu: kiring  bu onumg  taı yin andın, ayda kim tileseniz kin. [13a]/2=B:58

op-:

Kalkmak, kopmak (namaza), ayağa kalkmak.

(Ar. ıy m, Far.) *Taı opun Tanrıg  a' t ılan  lde.* [71b]/4=B:238

(Ar. kıyām, Far. istāden) *Taķı cevāb tileyürler sindin, tişiler içinde, ayğıl; Tanğrı cevāb birür sizge anlarnıñ içinde; taķı ol kim oқınur sizinğ üze kitāb içinde, tişilerniñ yetimleri içinde, anlar kim birmessiz anlar kim anı kim bitindi anlarğa, taķı rağbet қılursız kim nikāh қılsaңız anlarnı taķı za‘īf körülmişler, oğlanlardın taķı kim қopsaңız öksüzler üçün, түzlük birle.* [188a]/2=N:127

қopған: Ayağa kalkan, ayakta duran.

(Ar. қavvām, Far. istādegī konende) *Ey anlar kim bittiler; bolunğ қopғанlar ‘adl birle, tanuқlar Tanğrıға; taķı eger özleriңiz üze, yā ata ana üze, taķı yaқınraқlar üze; eger bolsa bay, yā derviş; Tanğrı yaқınraқ ol ikisine.* [190a]/2=N:135

қopуғlı bol-: Bir şey üzerinde durmak, ikamet etmek.

(Ar. қā’imen, Far. be-pāy kerden) *Tanuқluқ birdi Tanğrı ҳaқıқat üze ol yoқ İdi meger ol taķı ferişteler bilig eyeleri қopуғlı болup ‘adl birle.* [95b]/2=A:18

қopma: Ayakta kalma, ayakta durma, geçimi devam ettirme.

(Ar. kıyām, Far. sebab-i emān) *Қıldı қıldı Tanğrı Ka‘abe’ni harām awnı қopma, kişilerge; taķı harām aynı taķı ıdғu қurbānnı taķı anlarnıñ boyınıға as(ı)laғанı nerseni.* [257a]/4=M:97

қopmaқ күni: Kıyamet günü, bir araya gelme, toplanma günü.

Tanğrı, yoқ İdi meger. Tanğrı yıǵğay sizni қopmaқ күniңge, yoқ şekk anıñ içinde. [174a]/5=N:87

қopmaқ:

1. Geçim kaynağı, dirlik, ayakta kalabilme.
(Ar. kıyām, Far. istādegī konende) *Taķı birmenğ yünğül uşluğlarğa mällarıñıznı ol*

kim kıldı Tanğrı sizge koptmak.

[145a]/4=N:5

2. Bir araya gelme, toplanma, kıyamet.

(Ar. kıyāmet, Far. rüsteḥīz) *Tanğrı, yok İdi meger. Tanğrı yıggay sizni koptmak küninge, yok şekk anıñ içinde.*

[174a]/5=N:87

kopğar-:

1. Haşretmek, diriltip kaldırmak.

(Ar. ba‘ṣ, Far. ber engilten) *Andın sonğ kopğarduk sizni ölimingizdin sonğ mevtingiz bolğay kim siz şükr kılğaysız.*

[12b]/3=B:56

2. Gereğince uygulamak, doğru tutmak.

(Ar. ikāmet, Far. ber-pāy dāšten) *Tağı eger ḥaḳīḳat üze anlar kopğarsalar Tevrātnı tağı İncilni, tağı ol nerseni kim indürüldi anlarınğ tapa anlarınğ İdisindin; yigeyler erdi üstünlerindin tağı adaqları astındın.* [199a]/2=M:66

kork-:

Korkmak, sakınmak, endişelenmek.

(Ar. ittiḳā’, Far. tersiden) *Korkunğ otdın ol kim anıñ tamduğı kişiler tağı taşlar anuḳ kılındı kāfirlerğa.* [4a]/2=B:24

(Ar. raheb, Far. tersiden) *Tağı mindin ök korkunğ mindin.*

[9a]/3=B:40

Tağı korkunğ kündin ötemesten tendin nerseni tağı kabül kılınmas andın yulluğ. [30b]/2=B:123

korkğan: Allah’tan korkan.

(Ar. ḥāṣi‘, Far. furū-tenī konende) *Meger ḥāṣi‘iler üze ya‘nī korkğanlar üze.* [10a]/3=B:45

korkğanlık hâlde: Korkarak, korka korka.

(Ar. ḥā’ifen, Far. tersendgān) *Anlar bolmadı anlarğa kim kirseler anğa meger korkğanlık hâlde.*

[28a]/5=B:115

korkuğ:

Korku.

(Ar. havf, Far. ters) *Yox qorquġ olarnıġ ũze taķı anlar (4) qadġurmaslar.* [8b]/3=B:38

(Ar. ru‘b, Far. ters) *Kemişgey miz anlarnıġ kōġgli içinde kim kŭfr ketŭrdiler qorquġnı anıġ birle kim ortak qoştı Tanġrıġa ol nerseni kim indŭrmedi anıġ birle hŭccet.* [128b]/4=A:151

qorquġ:

Korku.

(Ar. haşyet, Far. ters) *Taķı haķıķat ũze ol andın iner Tanġrı qorquġındın.* [18b]/3=B:74

(Ar. hāzer, Far. perhīz) *Taķı kelsŭn bir űġŭr űġġin kim namāz kılmayın tururlar, namāz kılsunlar senıġ birle; taķı alsunlar qorquġlarını, taķı sāzlarını.* [181a]/1=N:102

qorquġcunı tut-: Önlem almak.

(Ar. aħzu‘l-hizr, Far.) *Ey anlar kim bittiler; tutuġ qorquġcunġuznı ya‘nı qorquġ saķınıġ taķı barıġ űġŭr űġŭr, taşķaru barıġ ķamuġ.* [168b]/5=N:71

qorķut-:

Korkutmak, uyarmak.

(Ar. inzār, Far. bīm kerden) *Taķı bu kitāb, indŭrdŭk anı bereketlig menfa‘atları kōp rāstlaġannı ol nersenġ kim ileyinde turur, munuġ űŭn kim qorķutsanġ Mekkeni taķı ol kimerseni kim anıġ tegresinde.* [244b]/1=E:92

(Ar. inzār, Far. bīm kerden) *Kelmedi mŭ sizge yalawaalar sizdın ayturlar sizinġ ũze āyetlerimni taķı qorķuturlar sizlerni bu kŭnŭnġŭzge satġaşmaķdın?* [233a]/3=E:130

Hāķıķat ũze biz ıduķ sini haķ birle mŭjde birgen taķı qorķutġan. [29b]/3=B:119

qorķutġan: Korkutan, uyaran (Hz. Peygamber).

(Ar. nezīr, Far. bīm konende) *Hāķıķat ũze biz ıduķ sini haķ birle mŭjde birgen taķı qorķutġan.* [29b]/3=B:119

(Ar. nezīr, Far. bīm konende) *Ey kitāb eyeleri; keldi sizge yalawaķımız; auķ kılr sizge, sŭstluķ*

üze yalawaçlardın, kim aysanğız; kelmedi bizge
müjde birgendiñ, qorqutğandın. [208a]/1=M:19

qorqutuğlı: Korkutucu, uyarıcı.

(Ar. munzir, Far. bīm konende) *İdtı Tanğrı
peygāmbirlerni müjde birigliler qorqutuğlılar.*
[59b]/2=B:213

qowul-: Kovulmak.

(Ar. nefy m., Far. dūr kerde şoden) *Haqıqat üze anlarnıñ yanutı
kim toquş qılurlar Tanğrı birle taqı yalawaç birle taqı say^ç qılurlar
yer içinde, fesād üze, kim öldürülseler yā asılsalar, yā kesilse
eligleri taqı adaqları, tegme bir yandın birin, yā qowulsalar yerdin
ol, anlarğa ħ̣ārluq (2) dünyāda, taqı anlarğa ol cihānda uluğ qın
bar. [212a]/6=M:33*

qoy: Koyun.

(Ar. , Far.) *Helāl qılındı sizge tiwening sığurnıñ qoynıñ
keçining tört adaqlıq. [267b]/5=M:1*

qoy-:

1. Bırakmak, vazgeçmek.

krş. **qod-.**

*Haqıqat üze Tanğrı uftanmas kim ursa meşel sinğekni ya^çnı
uftanıp qoymaz sinğek birle meşel urmaqnı, taqı ol nerse kim
andın üstün. [5a]/1=B:26*

*Ol vaqtın kim qodtı anı aydı; İdim, men qodtum anı tişi taqı
Tanğrı bilgenrek ol nerseni kim qoydı. [100a]/5=A:36*

2. Koymak, birşeyin üstüne herhangi bir şey koymak, yukarıdan
aşağıya bıraktmak.

*Taqı ol vaqtın kim çıktılar Cālūt'qa taqı çeriglerinğe aydılar;
İdimiz koyğul bizinğ üze şabrını taqı tölendürgül adaqlarımıznı
taqı yārī birgil bizge kāfir erenler üze. [76a]/3=B:250*

qoyu bir-:

Süre vermek, mühlet vermek, beklemek.

*Taqı saqınmasun anlar kim tandılar; haqıqat
üze bu kim qoyu birür miz anlarnı yaqşı
özleringe. [137a]/3=A:178*

qoyun: Koyun, kucak.

(Ar. ħicr, Far. kenār) *Harām kıldı sizing üze analarınğız taķı kızlarınğız taķı kız karındaşlarınğız taķı atalarınğıznınğ kız karındaşları, taķı analarınğıznınğ karındaşları taķı ir uyanınğ kızları taķı kız uyanınğ kızları taķı ol analarınğız kim emdürdiler sizni taķı kız karındaşlarınğız, emmekdin taķı tişilerinğıznınğ anaları, taķı ögey kızlarınğız, anlar kim koyunlarınğız içinde tişilerinğızdin, anlar kim duħul kıldınğız anlar birle, eger duħul kılmaduķ, bolsañız anlarınğ birle, yok yazuķ sizing üze taķı oğullarınğıznınğ tişileri, anlar kim onğurķalarınğızdın tururlar taķı kim cem‘ kılsañız iki kız karındaş arasında; meger ol kim keçti.* [153a]/2=N:23

köç-:

Göçmek, hicret etmek.

(Ar. muhāceret, Far. burīden ez ħān u mān) *Haķīķat üze anlar kim bittiler taķı anlar kim köçtiler taķı uruşıtlar Tanğrı yolu içinde taķı anlar umanurlar Tanğrınınğ raħmetini.* [62a]/5=B:218

kök (I):

Kök, soy, aile, kavim.

(Ar. āl, Far. keshā) *Anınğ içinde karār bar İdinğızdın taķı kalğan nerse ol nersedin kim Mūsā köki taķı Hārūn köki kötürür anı feriştelere.* [75a]/2=B:248

kök (II):

Gök, sema.

(Ar. semā’, Far. āsmān) *Andın sonğra uğradı kök tapa tüz kıldı anlarını yitti köknı.* [6a]/3=B:29

köküz:

Göğüs, gönül, kalp.

(Ar. şadr, Far. sīne) *Belğürdi yigrençilik ağızlarındın taķı ol nerse kim örter köküzleri ya‘nı köñğülleri uluğraķ.* [121b]/1=A:118

(Ar. şadr, Far. sīne) *Ayğıl; eger örtseñiz ol nerse kim köküzlerinğız içinde turur yā açsañız bilür anı Tanğrı.* [98b]/3=A:29

köküzler içindeki nerse: Göğüste, sadırda bulunan şey, niyet, maksat. *Taķı Tanğrı bilgen ya‘nı köküzler içindeki nerseni.* [130b]/5=A:154

kölüge:

Gölge.

kölüge kıl-:

Gölge yapmak.

(Ar. tazlil, Far. sāyedār kerdn) *Kölüge kılduğ sizinğ üze bulutnı.*

[12b]/3=B:57

(Ar. zill, Far. sāye) *Kölüge kılduğ sizinğ üze bulutnı.*

[12b]/3=B:57

könğül:

Gönül, kalp.

(Ar. qalb, Far. dil) *Andın sonğ katığ boldı könğüllerinğiz andın sonğra.* [18a]/4=B:74

(Ar. qalb, Far. dil) *Ey yalawaç; қағұртмасun sini anlar kim iwerler küfr içinde, anlardın kim aydılar; bittük, ağızları birle, taqı bitmedi könğülleri.* [214b]/2=M:41

(Ar. qalb, Far. dil) *Taqı aydılar; könğüllerimiz örtüglüg turur.* [270b]/1=B:88

könğli katığ:

Merhametsiz, katı yürekli.

(Ar. , Far.) *Taqı eger bolsa erdinğ irig, könğli katığ taqılğaylar erdi yörengdin.* [132a]/2=A:159

könğlü qarār kıl-: Gönlü tatmin olmak. Aydı; bittim, ançası bar qarār kılsun ya‘nı qarār könğlüm. [81a]/2=B:260

könğül közi: Gönül gözü, basiret.

Keldi sizge könğül közleri İdinğizdin, (4) kim kim körse, özinge ök, taqı kim kim közsiz bolsa, anınğ üze ök. [225a]/3=E:104

könğülını müsülmānlıqğa aç-: Gönlünü, göğsünü İslam’a açmak.

Kim tilese Tanğrı kim köndürse anı, açar könğülını müsülmānlıqğa; taqı kimni kim tilese kim azdursa anı, kıılır ya‘nı könğülını köküsnı tar, tar; tamām kökge aşar menğizlig. [231b]/1=E:125

könğüller ara yaraşuq keyiş-: Kalpler arasında sevgi bağı oluşturmak, gönülleri birbirine yaklaştırmak.

Tanğrınınğ ni‘metini sizinğ üze (4) ol vaqtın kim erdingiz düşmenler tağı yaraşuğ keyiştı köngülleringiz ara tağı boldunğuz ni‘meti birle uyalar. [117a]/4=A:103

köngülleri arığ kıl- Gönülleri, kalpleri temizlemek.

Anlar anlar kim tilemedi Tanğrı kim arığ kılsa köngüllerini. [215a]/4=M:41

köngülleri qarār kıl- Gönülleri tatmin etmek.

Tağı kılmadı anı Tanğrı, meger müjde tağı qarār kılmak üçün köngülleringiz sizge [123b1] anıñ birle. [123a]/5=A:126

köngüllerini katıg kıl- Gönüllerini sertleştirmek, taşlaştırmak.

Bozmaqları birle ‘ahdlerini, sürdük anlarını, tağı kılduğ (2) köngüllerini katıg. [253a]/2=M:13

köngül(...) içinde(ki) nerse: Niyet.

Tağı sınaamak üçün Tanğrı közleringiz içinde ya‘nı köngülleringiz içinde tağı mununğ üçün kim arıtsa ol nerseni kim köngülleringiz içinde. [130b]/5=A:154

köndür-:

Hidayete erdirmek, doğru yolu göstermek.

(Ar. hidāyet, Far. rāh numūden) Azdurur anıñ birle üküşni, tağı köndürür (5) anıñ birle üküşni. [5a]/4=B:26

köni:

Gerçek, hak, doğru.

Anlar ziyān kılganlar ya‘nı köni yolını çoğup azğunluqnı tutğanlar. [5b]/4=B:27

köni ümmet:

Hayırlı ümmet, Allah’ın emir ve yasaklarına uyan ümmet.

(Ar. ummetü kı‘imet, Far. ĩstāde) Kitāb eyelerindin köni ümmet. [120a]/1=A:113

köni yol:

1. Yol gösterici (Peygamber).

(Ar. hüdā, Far. rāh-i rāst) Ayduğ; ininğler andın kamuğ tağı eger kelse sizge mindin köni yol. [8b]/2=B:38

2. Sırat-ı Müstakim, doğru yol.

3. Hak yol, doğru yol.

*Anlar ziyān qılğanlar ya‘nī köni yolını
çoğup azğunluğnı tutğanlar. [5b]/4=B:27*

könirek:

Daha doğru, daha düzgün.

(Ar. ahdā’, Far. rāst-ter) *Körmedinğ mü
anlarını kim birildiler ülüş, kitābdın, biterler
bütlerğa taqı şeytānğa, taqı ayturlar anlarğa
kim tandılar; uş munlar könirek anlardın
kim bittiler yol yanındın. [163b]/1=N:51*

(Ar. şırāṭim mustekīm, Far. rāh-i rāst) *Taqı
Tanğrı köndürür kimni tilese köni yol tapa.
[60a]/3=B:213*

könilik:

Hidayet.

(Ar. hüdā, Far. rāh-i rāst) *Anlar anlar kim satğın aldılar
azğunluğnı könilik birle taqı kınnı yarlıkamağ birle.
[46a]/4=B:175*

(Ar. reşed, Far. rāh-i rāst) *Eger körsenğiz anlardın könilikni,
birinğ anlarğa mällarını. [145b]/2=N:6*

(Ar. rüşd, Far. rāh-i rāst) *Belgölüg boldı könilik azğunluğdın.
[78b]/2=B:256*

könül-:

Doğru yolu bulmak, hidayete erdirilmek.

(Ar. hidāyet, Far. rāh-ı rāst kerden) *Taqı ol vaqtın kim birdük
Mūsāāğa kitābnı ya‘nī Tevrātını, taqı ayırt kemişgenni, bolğay
kim sizler könülgey siz. [11b]/5=B:53*

*Eger bitseler ol nersening menğizeşikingekim bittinğiz anğa
könöldiler. [35a]/2=B:137*

könülgen:

Hidayete eren, doğru yolu bulan.

(Ar. muhtedün, Far. rāh-ı rāst girende) *Haqıķat üze
biz eger tilese Tanğrı könülgenler biz.
[17b]/1=B:70*

könülgen:

Hidayete eren.

(Ar. muhtedün, Far. rāh-ı rāst yāfde) *Taķı anlar
kōnülgenler.* [241b]/3=E:82

köp:

Çok.

(Ar. ķad, Far. bedürüstī) *Köp körer miz ewrölmekini yüzünġnünġ
kōkdin sınġar; ewürgey miz sini ķıbleġātī kim unayursun anı.*
[37a]/5=B:144

(Ar. keşir, Far. bisyār) *Taķı neçe köp peyġāmberdin, öldürüşti
anınġ birle İdige nisbetligler, köp.* [127b]/4=A:146

köp ġayr:

Çok hayır.

*Taķı tiriglik ķılışınġ anlarnınġ birle,
körklüġlük birle eger yigrensenġiz anlarnı,
bolġay kim yigrensenġiz nersenı taķı ķılsa
Tanġrı anınġ içinde köp ġayrını.*
[151b]/5=N:19

köp ķılmaķ tile-:

Artırmayı, çoġaltmayı dilemek.

*Taķı ol kūn kim yıġarmız anlarnı ķamuġ; ey
perilerninġ öġürı; köp ķılmaķ tiledinġiz
ādemilerdin.* [232a]/5=E:128

köpegü:

Çoġu, çokları.

(Ar. keşir, Far. bisyārī) *Ārzūladı köpegü
kitāb eyelerindin kitāb ķaytarsalar sizni
bitmişinġizdin sonġ kāfirler, ġased üçün öz
nefslerindin mundın sonġ kim açuķ boldı
anlarġa ġaķ.* [26a]/2=B:109

köprek:

Çok, daha çok.

(Ar. ekşer, Far. pīş-ter) *Köprekleri
bitmezler.* [23a]/1=B:100

kör-:

Görmek.

(Ar. re'y, Far. dīden) *Köp körer miz ewrölmekini yüzünġnünġ
kōkdin sınġar; ewürgey miz sini ķıbleġātī kim unayursun anı.*
[37a]/5=B:144

(Ar. re'y, Far. dīden) *Taḳı ol vaḳtın kim aydınġız, yā Mūsā, bitmegey miz sanġa anġa teg kim korse miz Tanġrını āşkārā.*
[12b]/1=B:55

körġen: Gören, görücü (Allah).
(Ar. baṣīr, Far. bīnā) *Taḳı Tanġrı körġen ḳullarını.*
[95a]/2=A:15

körġen: Gören: Allah (EH)
(Ar. el-baṣīr, Far. bīnā) *Taḳı Tanġrı ol nerseni kim ḳılursuz körġen.* [131b]/4=A:156

körmek: Görme, görüş.
(Ar. , Far.) *Taḳı anlar kim ḥarc ḳılurlar mällarını, ḥalḳlarınġ körmeki üçün; taḳı bitmesler Tanġrıġa taḳı ḳıyamet küñge.*
[159a]/4=N:38

körmek: Görme, görüş.
(Ar. ri'a', Far. numūden) *Ey anlar kim bittiler bāṭıl ḳılmanġ şadaḳalarınġıznı minnet birle taḳı āzār birle ol kimerse menġizlig kim nafaḳa ḳılur mālını ḥalḳlarınġ körmeki üçün taḳı bititmes Tanġrıġa taḳı ḳıyāmet küñge.* [82b]/2=B:264

körklüg: Güzel, hoş.
(Ar. ḥasen, Far. nīkū) *Taḳı ḳabūl ḳıldı anı İḍisi ḳabūl birle körklüg taḳı ündürdi anı körklüg ünnek.* [100b]/3=A:37

körklüg borç: Güzel borç.
Aydı Tanġrı; men sizinġ birle, eger ḳılsanġız namāznı taḳı birsenġiz zekātını taḳı bitsenġiz yalawaḳlarımġa taḳı nuṣret birsenġiz anlarġa taḳı borç birsenġiz Tanġrıġa, borç körklüg; kitergey men sizdin yazuḳlarınġıznı taḳı kiwürgey men sizni

bustānlarğa, aqar astındın arıqlar.
[252b]/2=M:12

körklüg söz ayd-:

Güzel söz söylemek.

Taḳı rūzī birinḡ anlarğa taḳı keyürünḡ
anlarğa aydınḡ anlarğa körklüg söz.
[145a]/5=N:5

körklüg söz:

1. Güzel söz.

Taḳı rūzī birinḡ anlarğa taḳı keyürünḡ
anlarğa aydınḡ anlarğa körklüg söz.
[145a]/5=N:5

körklüg söz:

2. Meşru söz; örf ve dtelele uygun söz.

Ya‘nī ançası bar va‘de kılmānḡız siz yaşru
ya‘nī cimā‘nı meger kim aysanḡız söz
körklüg. [70a]/5=B:235

körklüglük:

1. Güzellik, iyilik (Ar. bi‘l-ma‘rūf, Far. be-nikūyī) 2. Örf, gelenek. (Ar. iḥsān, Far. nikūyī)

Kim kim ‘afv kılınsa anḡa uyasındın nerseni uymaḡ körklüglük
taḳı ötemek anınḡ tapa körklüglük. [47b]/4=B:178;
[47b]/5=B:178

körklüglük birle:

Örfe göre, meşru biçimde.

(Ar. bi‘l-ma‘rūf, Far. be-nikūyī) *Ataḳa*
anaḳa taḳı yawuḡraqlarğa körklüglük birle
tölenmek bir saḡnuqlar üze. [48a]/5=B:180

körklüglük kı1-:

İyilik, güzellik yapmak.

körklüglük kılgan:

İyilik yapan.

(Ar. muḥsin, Far. nikūkār) *Taḳı müt‘a*
birinḡ kinḡliklig üze anınḡ endāzesi taḳı
darlıqlıḡ üze anınḡ endāzesi müt‘a birmek
körklüglük birle, vācib bolḡan taḳı taḳı
körklüglük kılganlarğa. [71a]/3=B:236

körklüglük kılgan:

İyilik yapan.

	(Ar. muhsin, Far. nīkūkār) <i>Taḳı Tanḡrı sūwer kōrklüglük ḳılğanlarını.</i> [124b]/5=A:134
kōrklügrek:	Güzel. (Ar. aḥsen, Far. nīkū-ter) <i>Tanḡrınınḡ artmaḳı ya‘nī dīnī taḳı kim turur kōrklügrek Tanḡrıdın dīnindin.</i> [35a]/5=B:138
kōrksüz	Çirkin, kötü.
kōrksüz iş:	Zina, fuhuş, kötülük. (Ar. fāḥişet, Far. kār-i zişt) <i>Anlar kim kelürler ya‘nī ḳılurlar kōrksüz işge, tişilerinḡizdin; tanuḳ tiking anlar üze törtñi, sizdin.</i> [150a]/1=N:15 (Ar. fuḥş, Far. zişt) <i>İblīs va‘de ḳılur sizge dervişlikni taḳı buyurur sizge kōrksüz işni.</i> [84b]/3=B:268 <i>Taḳı bolsun bir öḡür ündeyürler yaḥşılıḳ tapa taḳı buyurur edḡülük taḳı yıḡarlar kōrksüz işdin.</i> [117b]/4=A:104 (Ar. münker, Far. ziştī) <i>Erđinḡiz ümmetning yaḥşısı kim çıkarıldı kişilerge buyurarsiz edḡülük birle taḳı yıḡarsiz kōrksüz işdin taḳı bitersiz Tanḡrıḡa.</i> [119a]/1=A:110
kōrksüz işdin yıḡ-:	Kötü işi, fenalıḡı yasaklamak. <i>Taḳı bolsun bir öḡür ündeyürler yaḥşılıḳ tapa taḳı buyurur edḡülük taḳı yıḡarlar kōrksüz işdin.</i> [117b]/4=A:104
kōrküz-:	Gösteriş yapmak, riya yapmak, göstermek. (Ar. irā‘et, Far. numūden) <i>Taḳı ol vaḳtın kim ḳoptılar namāz tapa, ḳoptılar kāhiller, kōrküzürler [193a1] kişilerge taḳı yād ḳılmaslar Tanḡrını meger az.</i> [192b]/5=N:142

(Ar. irā'et, Far. numūden) *Taḳı anıṅ menḡizlig körküzür miz İbrāhīmga, köklerniṅ mülkini taḳı yerniṅ, taḳı bolsun üçün yaḳın bilgenlerdin.* [239b]/3=E:75

(Ar. irā'et, Far. numūden) *Taḳı körküzgöl bizge 'ibādet kılgu yerlerimizni hac içinde.* [32b]/1=B:128

(Ar. irā'et, Far. numūden) *Taḳı körküzür sizge niṣānlarını bolḡay kim siz bilgey siz.* [18a]/3=B:73

(Ar. irā'et, Far. numūden) *Taḳı rāst aydı sizge Tanḡrı va' desini ol vaḳtın kim öldürürsüz anlarını buyruḳı birle; ançaḡa tegrü kim ol vaḳtın kim yüreksiz bolduṅuz taḳı tartıṣtıṅız iş içinde, taḳı yazdıṅız mundın sonḡra kim körküzdi sizge anı kim süwersiz.* [129a]/4=A:152

körset-: Göstermek.

(Ar. irā'et, Far. numūden) *İdtı Tanḡrı ḳarḡanı; üṣeleyür yer içinde, körsetsün üçün anḡa, [211b1] neteg örter uyasınıṅ 'avretini.* [211a]/5=M:31

körül-: Gelecekte olmak.

(Ar. , Far.) *Aydılar; bu ol kim rüzī birildük aşnudın taḳı kelindiler ya'nī körüldiler anıṅ birle oḡşaṣḡan.* [4b]/3=B:25

körüldi: Verilmiş olan şey.

Aydılar; bu ol kim rüzī birildük aşnudın taḳı kelindiler ya'nī körüldiler anıṅ birle oḡşaṣḡan. [4b]/3=B:25

kötrül-: Yükseltmek.

kötrülmüş berk yer: Yüksekte bulunan sağlam yer.

Nerde kim bolsaṅız teggey sizge ölüm, taḳı eger bolsaṅız kötrülmüş berk yerler içinde. [171b]/2=N:78

kötrülmüş: Kaldırılmış, yükseltilmiş.

Nerde kim bolsaṅız teggey sizge ölüm, taḳı eger bolsaṅız kötrülmüş berk yerler içinde. [171b]/2=N:78

kötür-: Taşımak, yüklenmek, kazanmak, edinmek.

(Ar. iftirā', Far. ber yāften) *Taḳı kim ortaḳ ḳoşsa Tanḡrıḡa kötürdi, yā çattı uluḡ yazuḳnı.* [162b]/4=N:48

(Ar. ihtimāl, Far. ber dāšten) *Taḳı kim ḳazḡansa ḳiçinḡ yazuḳnı, yā uluḡ yazuḳnı, andın sonḡ atsa anınḡ birle bızārın, kötürdi bühtānnı āşkārā*

yazuḳnı. [183b]/5=N:112

2. Yükseltmek.

(Ar. ref', Far. ber āverden) *Taḳı ol vaḳtın kim alduḳ 'ahdinḡizni taḳı kötürduḳ üstünḡüzde Ṭūr'nı.* [15b]/2=B:63

(Ar. ref', Far. ber dāšten) *Taḳı ol vaḳtın kim kötürür İbrāhim bünyādların Ka'be'din taḳı İsmā'il.* [32a]/3=B:127

(Ar. ref', Far. bülend kerden) *Taḳı kötürdi olarnınḡ pāresini mertebeler.* [77a]/1=B:253

kötürgen: Yükselten, göḡe çeken (Allah).

(Ar. rāfi', Far.) *Ol vaḳtın kim aydı Tanḡrı; ey 'isā, men tükel alḡanınḡ men taḳı kötürgeninḡ men benim tapa taḳı arıḡ ḳılḡannınḡ men anlardın kim taḳı küfr ketürseler taḳı anlarnınḡ ḳılḡuḡısı men uydılar sanḡa anlarnınḡ üstüninde kim küfr ketürseler ḳıyāmet küninge tegrü.* [105a]/4=A:55

kötürölmiş: Kaldırılmış, dikleştirlmiş, çardaklı (bahçe).

(Ar. me'rūş, Far. gird) *Taḳı ol ol kim yarattı bustānlar, kötürölmişler taḳı kötürölmemişler, taḳı ḡurmā yıḡaçların; taḳı ekinni, türlüḡ türlüḡ mīvesi, taḳı zeytūnnı, taḳı enārın; oḡsaşḡan taḳı oḡsaşmaḡan.* [236b]/3=E:141

köy- (I):

Yakmak, kavurmak, yanmak.

(Ar. ihtirāḳ, Far. ...suḡte şoden) *Taḳı anḡa uluḡluḡ taḳı anḡa za'if oḡlanlar bar taḳı tegdi anḡa ḳasurḡa kim anınḡ içinde ot bar taḳı köydi.* [84a]/1=B:266

(Ar. şiliyy, Far.) *Taḳı köygeyler tamuḡḡa.* [147a]/2=N:10

köy- (II):

Görmek, gözetmek.

(Ar. nazar, Far. dīden) *Aymanġ rā'inā tip taķı aydınġ köygül
taķı işitgil taķı kâfirlerġa kın bar iglig.* [24b]/5=B:104

köz:

1. Göz.

(Ar. 'ayn, Far. çeşm) *Taķı bitidük anlar üze, anınġ içinde haķıķat
üze ten ten birle taķı köz köz birle, burun burun birle taķı kulaķ
kulaķ birle taķı tiş tiş birle; taķı başlar, tüzlük kılışmaķ.
[217a]/1=M:45*

2. Göz, gönül, kalp.

(Ar. şadr, Far. sīne) *Taķı sına maķ üçün Tanġrı közlerinġiz içinde
ya'nī köngüllerinġiz içinde taķı mununġ üçün kim arıtsa ol
nerseni kim köngüllerinġiz içinde.* [130b]/4=A:154

köz körmek:

Göz kararı, göz görüşü.

(Ar. rā'y'el-'ayn, Far. çeşm-i dīdār)
Körerler anlarını iki anlarça köznünġ
körmek. [94a]/2=A:13

köz nūrı:

Gözün görme yeteneġi, görme yetisi.

(Ar. başar, Far. bīnā) *Yetmez anġa közler
nūrları taķı ol yeter köz nūrlarınġa.
[225a]/2=E:103*

köz yum-:

Göz yummak, görmezden gelmek.

(Ar. iġmāz, Far. çeşm furū ..) *Taķı
uġramaġ asıġsızķa andın ġarc kılursuz taķı
ermessiz anınġ alġanları meġer kim köz
yumsaġız anınġ içinde.* [84b]/1=B:267

közler eyeleri:

Basiret sahipleri.

(Ar. velī'el-basār, Far. ġudāvend-i bīnāyihā) *Haķıķat üze anınġ
içinde 'ibret bar közler eyelerinġe.* [94a]/3=A:13

közsüz:

Kör.

(Ar. 'amā, Far. kūr) *Saġırlar, aġınlar, közsüzler anlar bilmesler.
[45a]/3=B:171*

közsiz:

Kör, gözsüz.

közsüz bol-: Kör olmak. **krş.** közsüz bol-.

Andın sonġ kabûl kıldı Tanġrı anlarnıġ tevbesini andın sonġ közsüz boldılar taķı saġır boldılar. [200b]/6=M:71

közsüz bol-: Kör olmak. **krş.** közsüz bol-.

(Ar. ‘amā, Far. kūr şoden) *Taķı sizdiler kim bolmasa fıtne, közsüz boldılar taķı saġır boldılar.* [200b]/5=M:71

ķudret (Ar.): Güç, kuvvet, kudret.

(Ar. ķuvvet, Far. tevānāy) *Ĥaķıķat üze kūç ya‘nī ķudret Tanġrıġa, ķamuġ, taķı Ĥaķıķat üze Tanġrı ķını ķatıġ.* [43b]/2=B:165

ķul: 1. Köle, kul.

(Ar. ‘abd, Far. bende) *Ey anlar kim bittiler; bitindi sizing üze ķışāş öldürölmişler içinde āzād er āzād er birle taķı ķul ķul birle, tişi tişi birle.* [47b]/3=B:178

2. Kul, Allah’a göre insan.

(Ar. ‘abd, Far. bende) *Taķı Tanġrı rahmet ķılġan ķullarġa.* [58a]/2=B:207

ķulaķ: Kulak.

(Ar. uzun, Far. gūş) *Taķı bitidük anlar üze, anıġ içinde Ĥaķıķat üze ten ten birle taķı köz köz birle, burun burun birle taķı ķulaķ ķulaķ birle taķı tiş tiş birle; taķı başlar, tüzlük ķılışmaķ.* [217a]/2=M:45

(Ar. uzun, Far. gūş) *Taķı buyurġay men anlarnı taķı kemişgeyler tiwelerniġ ķulaķlarını.* [185b]/4=N:119

ķulaķı yarılmış: Kulaġı yarılmış, kulaġı işaretlenmiş (deve).
(Ar. beķirat, Far. mādē-i şetr gūş şikāfte) *Ĥılmadı Tanġrı, ķulaķı yarılmışdın ıyınmış tiwedın, yā āzād ķılınmış ķuldın, taķı ulaġandın taķı arķasın saķlaġandın.* [258b]/3=M:103

ķulluk: Kulluk.

(Ar. ‘ibādet, Far. perestīden) *Erđinġiz mü tanuġlar ol waġtda kim ħāzır boldı Ya‘ķūb’ġa ölüm; Ol waġtın kim aydı; oġlanlarınġa; neġe ķulluķ ķılursuz mindin sonġra.* [33b]/3=B:133

ķulluķ ķıl-: Kulluk yapmak (Allah’a).

(Ar. ‘ibādet, Far.) *Ĥaķīķat üze Tanġrı benim İğim taķı sizinġ İđinġiz ķulluķ ķılınġ anġa.* [104b]/2=A:51

ķulluķ ķıl-: Kulluk yapmak, kulluk etmek, tapmak.

Anınġ üze, taķı ķıldı anlardın biġinler taķı tonġuzlar taķı ķulluķ ķıldı şeytānġa.
[197a]/2=M:60

ķulluķ ķıl-: Kulluk yapmak.

Erđinġiz mü tanuġlar ol waġtda kim ħāzır boldı Ya‘ķūb’ġa ölüm; Ol waġtın kim aydı; oġlanlarınġa; neġe ķulluķ ķılursuz mindin sonġra. [33b]/3=B:133

Ķur’ān (Ar.): Kur’an-ı kerim.

(Ar. kitāb, Far. nāme) *Oķıyur anlarınġ üze nişānlarınġnı taķı öġretür anlarġa Ķur’ān’nı taķı şeri‘atnı taķı arıġ ķılur anları.* [32b]/5=B:129

(Ar. ķur’ān, Far. nübī) *Ramazān ayı ol kim indürüldi anınġ içinde Ķur’ān.* [49b]/2=B:185

ķurbān (Ar.): Kurban.

(Ar. ķurbān, Far. ķurbān) *Anlar kim aydılar; ħaķīķat üze Tanġrı ‘ahd ķıldı bizinġ tapa kim bitmese miz yalawaġġa, anġaķa tegrü kim kelse bizġe ķurbān birle yiyür anı ot.* [138b]/3=A:183
Eġer ķısırlansaġız ol nerse kim āsān boldı ıđġu ķurbāndın. [54a]/2=B:196

ķurbān ķıl-: Kurban etmek.

(Ar. takrīb, Far. ķurbān kerdn) *Taķı oķuġul anlar üze Ādem’ning iki oġlınınġ ħaberin ħaķ birle; ol waġtın kim ķurbān ķıldılar, ķurbānnı ķabūl ķılındı* [210b1] *ol ikide birisindin taķı ķabūl ķılınmadı taķı*

birisindin (2) aydı; öltürgey men sini.
[210a]/5=M:27

qurbān kılmak: Kurban kesme, kurban etme.

(Ar. nūsūk, Far. qurbānī) *Kim kim bolsa sizdin sökel anıñg birle ağırığ başında yuluğ rüzedin yā şadaqadın yā qurbān kıлмақdın.* [54b]/1=B:196

qurtar-: Kurtarmak.

Taқы ol vaқtın qurtarduқ sizni Fir‘avnuñg hāşlarındın, teklif kılurlar sizge.

qurtartılmış: Kurtarılmış, selamete erdirilmiş.

(Ar. müselleme, Far.) *Taқы suğarmas ekinni, qurtartılmış yok nişān anıñg içinde.* [17b]/3=B:71

qurtul-: Kurtulmak, felaha ermek.

(Ar. emn, Far. bī-bīm şoden) *Ol vaқtın kim qurtulduñguz kim kim ya‘nī fā‘ide alsa ziyāret kıлмақ birle hacçқа tegrü ol nerse kim āsān bolur ıdgu qurbāndın.* [54b]/1=B:196

(Ar. iflāh, Far. restegārī yāften) *Taқы anlar anlar qurtulğay.* [117b]/4=A:104

qurtulğan: Kurtulan, felaha eren, güven içinde olan.

(Ar. āmin, Far. bī-bīm) *Taқы kim kirse anğa boldı qurtulğan.* [115b]/3=A:97

qurtulğu yer: Kurtuluş yeri.

(Ar. meḥiş, Far.) *Taқы bulmaslar andın qurtulğu yer.* [186a]/5=N:121

qurtulmaқ yeri: Kurtuluş yeri.

(Ar. mefāzet, Far. restegārī) *Saқınmağıl anlarını kim sewünürler ol nerse birle kim keldiler ya‘nī kıldılar taқы süwerler taқы ögülseler ol nerse birle kim kılmadılar, saқınmağıl anlarını, qurtulmaқ yerinde kındın.* [140b]/1=A:188

qurtulmaқ: Kurtuluş, barış, güvenlik.

(Ar. emn, Far. bī-bīm şoden) *Taķı ol vaķtın kim keldi anlarġa iş ķurtulmaķdın, yā ķorkunķdın yaydılar anı.* [173a]/1=N:83

(Ar. emn, Far. bī-bīmī) *Anlar kim bittiler taķı ķaruşturmadılar bitmeklerini küç birle ya‘nī yazuķ birle, anlar anlarġa turur ķurtulmaķ.* [241b]/2=E:82

ķuş:

Kuş.

(Ar. ıayr, Far. murġ) *Aydı; tutġul yā ayġıl tōrtni ķuşdın ķışturġul anlarını seninġ tapa.* [81a]/3=B:260

Ĥaķıķat üze men endāze ķılur men sizge balçıķdın ķuş şūreti menġizlig üremeren anınġ içinġe bolur ķuş Tanġrı buyruķı birle. [103b]/4=A:49

ķutġar-:

Kurtarmak.

krş. kurtar-.

(Ar. incā’, Far. rehāniden) *Taķı vaķtın kim ayırduķ sizinġ birle tenġizni taķı ķutġarduķ sizni, taķı baturduķ Fir‘avnunġ ehlini.* [11a]/4=B:50

(Ar. inķāz, Far. rehāniden) *Taķı erdinġiz çukur kırığı üze otdın taķı ķutġardı sizni andın.* [117b]/1=A:103

ķuvvet (Ar.):

Güç, kuvvet.

ķuvvetlendür-:

Desteklemek, güçlendirmek, kuvvetlendirmek.

(Ar. te’yīd, Far. ķavī kerden) *Taķı birdük biz Meryem oġlı ‘īsā’ķa açuķ ĥüccetlerini taķı ķuvvetlendürduķ anı Cibrīl birle yā İncīl birle.* [77a]/2=B:253

(Ar. te’yīd, Far. ķavī kerden) *Taķı birdük Meryem oġlı ‘īsā’ķa açuķ ĥüccetlerini taķı ķuvvetlendürduķ Cibrīl birle.* [270a]/2=B:87

küç:

1. Güç, kuvvet, kudret.

(Ar. ķuvvet, Far. tevānāy) *Ĥaķıķat üze küç ya‘nī ķudret Tanġrıġa, ķamuġ, taķı ĥaķıķat üze Tanġrı ķını ķatıġ.* [43b]/2=B:165

(Ar. tāķat, Far. tevānāy) *Ol vaķtın kim keçti anı ol taķı anlar kim bittiler anınġ birle aydılar; yok küç bizge bu kūn Cālūt birle taķı çerigleri birle.* [75b]/3=B:249

2. Zulüm, günah, haksızlık.

(Ar. zulm, Far. sitem ya'nī küfr) *Anlar kim bittiler taķı karuşturmadılar bitmeklerini küç birle ya'nī yazuķ birle, anlar anlarġa turur ķurtulmaķ. [241b]/2=E:82*

küç ķıl-: Zulmetmek.

(Ar. zulm, Far. sitem kerden) *Küç ķılmassız taķı küç ķılınmassız. [88b]/1=B:279*

küç ķılġan: Zalim.

(Ar. zālim, Far. sitemkār) *Taķı yawumanġ bu yıġaķķa, bolġaysız küç ķılġanlardın. [8a]/1=B:35*
Yoķ sanġa işdin nerse yā ķaytsa yā tevbe ķabūl ķılsa yā ķınasa anlarını; ġaķıķat üze anlar küç ķılġanlar taķı Tanġrıġa. [123b]/5=A:128

küç ķılġanraķ: Daha zalim.

(Ar. azlem, Far. sitemkār-ter) *Taķı kim küç ķılġanraķ ol kimersedin kim örtti tanuķluķnı ķatındaķı Tanġrıdın. [35b]/5=B:140*

küç ķılın-: Haksızlıġa uğratılmak, güç kılınmak.

(Ar. zulm m., Far. sitem kerde şoden) *Taķı küç ķılınmaslar ġurmā çekürdeġininġ yippinçe. [163a]/1=N:49*

küç ķılın-: Zulme uğramak.

(Ar. zulm m., Far. sitem kerde şoden) *Küç ķılmassız taķı küç ķılınmassız. [88b]/1=B:279*

küç ķılmaķ: Zulmetme.

(Ar. zulm, Far. sitem) *Taķı tuttı anlarını yaşın, küç ķılmaķları birle. [195b]/2=N:153*

küçün: Zorla, güçlölkle.

(Ar. kerhen, Far. be-nā-pesend) *Ey anlar kim bittiler; ġelāl bolmaķ sizġe kim kim mīrāř alsanġız tīřilerni, küçün. [151a]/5=N:19*

küçelik:

Güç, şiddet.

ķrř. küçeylik.

(Ar. be's, Far. ceng..) *Yöndürgül bitgenlerni, bolğay kim kim yıǵğay anlarnıñ küçelikin tandılar.* [173b]/3=N:84

küçemek:

Zorlama.

Yoq küçemek dîn içinde. [78b]/1=B:256

küçeylik:

Baskı, güç, tazyik. **krş.** küçelik.

(Ar. be's, Far. şikence) *Taķı Tanğrı qatıǵraq turur küçeylik yanındın taķı qatıǵraq qınamaq yanındın.* [173b]/3=N:84

(Ar. 'usr, Far. düşvārī) Tileyür Tanğrı sizge āsānlıķnı taķı tilemes sizge küçeylikni. [50a]/1=B:185

küç-:

Bakmak, nazar etmek. **krş.** küy-.

(Ar. nazar, Far. pāyisten) *Taķı eger anlar aysalardı işittük taķı boyun südük, taķı işitgil taķı küdgül bizge, bolğay erdi yaķsıraķ anlarğa, taķı rāstraķ.* [162a]/1=N:46

küdegü:

Bekleyen kimse, güveyi (erkek eş, koca).

(Ar. ba'1, Far. şevyān) *Taķı küdegüleri anlarnıñ [66a1] sezāraķ olarnıñ qaytarmaķıǵa anıñ içinde eger tileseler oñarmaķ.* [65b]/5=B:228

küfr (Ar.):

Küfr, kâfirlik.

(Ar. küfr, Far. küfr) *Taķı kim kim tegşürse küfrni imān birle, (2) azdı yolnunğ könisindin.* [26a]/1=B:108

küfr içinde iw-: Küfürde yarışmak.

Taķı qağğutmasun sini, anlar kim iwerler küfr içinde. [136b]/3=A:176

küfr ketür-: İnkâr etmek.

(Ar. küfr, Far.) *Neteg küfr ketürürsüz Tanğrıǵa taķı erdinğiz ölügler tırgürdi sizni.* [5b]/4=B:28

küfr ketürdiler: İnkarcılar.

Bolmanğ ol kimerseler menğizlig kim küfr ketürdiler taķı aydılar qarındaşlarınğa.

[131a]/5=A:156

küfr ketürdiler: Küfredenler, kâfirler.

*Aygıl anlargâ kim küfr ketürdiler; yingilgey siz,
yığılğaysız tamuğ tapa. [93b]/3=A:12*

küfr ketürgen: İnkâr eden.

(Ar. kâfir, Far. nâ-girevende) *Taķı bolmanğ küfr
ketürgenning evveli anğâ. [9a]/5=B:41*

küfr ketürmek: İnkâr etme.

*Bozmaķları birle ‘ahdlerini, taķı küfr ketürmekleri
birle Tanğrınınğ ayetleringe, taķı öltürmekleri birle
peygâmbêrlerni, haķdın önğin, birle taķı aymaķları
birle; “könğüllerimiz örtüglüğ”; Tanğrı anınğ üze
küfrleri birle, bitmesler meger az. [196a]/4=N:155*

küfr ketürmek: Küfretme.

*Taķı belâ ya‘nî Tanğrıǵa küfr ketürmek uluğraķ
öldürmekdin. [61b]/3=B:217*

küfr ketürölme-: Karşılıksız bırakılmamak.

*Taķı ne kim kılсанğыз yaķşılığdın [120b1] küfr ketürölmegey siz
anğâ. [120b]/1=A:115*

küge?:

Çatı, dam, tavan.

(Ar. ‘arş, Far. sofd) *Yâ anınğ menğizlig kim keçti қonum üze taķı
ol tüşgen turur kügeleri. [80a]/1=B:259*

kümüş:

Gümüş.

(Ar. fiżzat, Far. noķre) *Yüklerle yığılmış mal. Bezenildi kişilerge
ârzularınınğ süwügi; tişilerdin taķı oğullarındın taķı cem‘ kılınmış
köp mällarındın altundın taķı kümüşdin taķı nişānlıǵ kılınmış
atlardın taķı tiwedın, sığırdın, қoydın, keçidin taķı ekindin.
[94b]/1=A:14*

kün:

1. Gündüz, gün.

(Ar. nehâr, Far. rûz) *Taķı aydı bir pâre kitâb eyelerindin bitinğ ol
nersege kim indürüldi anlar üze kim Tanğrı künnünğ evvelinde
taķı küfr ketürünğ sonğında, bolğay kim anlar қaytğaylar.
[109a]/2=A:72*

2. Güneş, gün.

(Ar. şems, Far. āftāb) *Aydı İbrāhīm; ḥaḳīḳat üze Tanğrı keldürür künni maşrıḳdın kelgil anıñg birle mağribdin.* [79b]/3=B:258

3. Gün.

(Ar. yevm, Far. rüz) *Öldürdi anı Tanğrı yüz yıl andın sonğ kopğardı anı aydı; “neççe kiçtiñg?” aydı; “kiçtim bir kün yā künnüñg pāresi”.* [80a]/4=B:259

kündüz:

Gündüz.

(Ar. nehār, Far. rüz) *Anlar kim ḥarc kılurlar mällarını tünle taḳı kündüzle örtüglüg taḳı āşkārā anlarğa şevābları anlarınñ İdisi ḳatında.* [86b]/2=B:274

kürsī (Ar.):

Kürsü, taht. Allah’ın kudret kürsüsü.

(Ar. kürsiyy, Far. kürsī) *Yetti anıñg kürsisi köklerge taḳı yerge taḳı aḡruḳ bolmas anğa ol ikisininñ saḳlamaḳı.* [78a]/4=B:255

küy-:

1. Bakmak, intizar etmek. **krş.** küd-.

(Ar. leyy, Far. iltifāt kerdēn) *Ol vaḳtın kim barursuz taḳı küymezsüz bir kimerse üze, taḳı yalawaç ündeyür sizni sonğ ögürünğüz içinde.* [129b]/3=A:153

(Ar. rā’i, Far. nigāh dāšten) *Anlardın kim Cuhūd boldılar, ḳıştururlar kelimelerini orunlarındın taḳı ayturlar; işittük biz taḳı yazduḳ, taḳı işitgil işittürülmedin taḳı küygül bizge, büktürü yā tolğayu tilleri birle, taḳı ‘ayb ḳılmaḳ dīn içinde.* [161b]/4=N:46

2. Beklemek.

(Ar. terebbuş, Far. çeşm dāšten) *Taḳı boşanmış tişiler küyerler özleri birle üç ḥayz.* [65b]/3=B:228

3. Gözetlemek, gözlemek.

(Ar. terebbuş, Far. çeşm dāšten) *Anlar kim küyerler sizinñ birle eger bolsa sizge açmaḳ ya‘nī zafer Tanğrıdın, aydılar; ermedük mü siz birle?* [192a]/3=N:141

küymek: Bekleme, mühlet verme.

(Ar. nezirat, Far. bāyeštenī) *Taḳı eger bolsa dervişlik eyesi küymek bay bolğınça.* [88b]/2=B:280

(Ar. şehir, Far. mäh) *Anlarga kim ant içerler tişilerindin tört aynınğ* [65b1] *küymeki*. [65b]/1=B:226

küyül-:

Bekletilmek, mühlet verilmek, zaman tanınmak.

(Ar. inzār m., Far. zamān dāde şoden) *Cāvidāneler anınğ içinde. Yünğül kılınmaz anlardın kın taķı küyülmesler*. [113b]/4=A:88

L

la'net (Ar.): Lanet.

(Ar. la'net, Far. nefrīn) *La'net kılur anlarga Tanğrı*. [41b]/4=B:159

la'net kıl-: Lanet etmek.

(Ar. la'n, Far. nefrīn kerdin) *La'net kılur anlarga Tanğrı*. [41b]/4=B:159

la'net kılğan: Lanet eden.

(Ar. lā'in, Far. nefrīn konende) *Taķı la'net kılur anlarga, la'net kılğanlar*. [41b]/4=B:159

la'net kılın-: Lanetlenmek.

(Ar. la'n m., Far. nefrīn kerde şoden) *Bağlandı eligleri taķı la'net kılındılar anınğ birle kim aydılar; iki eligi yayılmışlar, harc kılur neteg tilese*. [198a]/2=M:64

la'net kılış-: Birbirine lanet eylemek.

Sonğra la'net kılışalım pes kılalım Tanğrı la'netini yalğançılar üze. [106b]/3=A:61

laţif (Ar.): Lütuf ve ihsan sahibi (Allah:EH).

(Ar. el-laţif, Far. bārīk-bīn) *Taķı ol laţif ya'nī köz yetmes, bilgen*. [225a]/3=E:103

lāzım (Ar.): Lāzım, gerekli.

(Ar. , Far.) *Tanğrı atı birle başlayur men, üküş rahmetlig, rahmeti lāzım*. [91a]/1=A: Besmele-i Şerif

lekin (Ar.): Ama, fakat, ancak.

(Ar. lâkin, Far. cüz' ân ki) *Lekin tölengenler bilig içinde anlardın taķı bitgenler biterler ol nersege kim indürüldi sanğa ol nersege kim indürüldi aşnunğdın yā sindin aşnu.* [262a]/2=N:162

Lūt:

Hız. Lut peygamber. Hız. İbrahim'in kardeşi Haran oğlu Lut, onunla beraber Babil diyarından şam yakasına geçmişti. Sodom nahiyesine peygamber oldu. Bu nahiye nin ahalisi ehl-i küfür ve fücür idi.

Kuran'da Hız. İbrahim ve Hız. Lut'un da aynı dönemde ve aynı coğrafyada yaşadıkları haber verilir. Hız. Lut ve Hız. İbrahim farklı kavimlerin içinde hayat sürmelerine karşı n, birbirlerinin destekçisi olmuşlardır.

Allah'a hicret etmek; O'na gönülden teslim olmak, tek dost ve vekil olarak O'nu bilmek ve Allah'ın himayesine sığınmak anlamlarına gelmektedir. Hız. Lut da, sapkın kavminin inkar dolu yaşamlarından uzaklaşarak Rabbimize hicret etmiş, tüm peygamberler gibi samimiyeti ve Allah'a tevekkülü ile insanlığa örnek olmuş kutlu bir insandır. Hız. Lut ve Hız. İbrahim farklı kavimlere gönderilmişler, farklı insanlara tebliğde bulunmuşlardır. Kuran'da Hız. Lut'un tebliğ yaptığı toplumun, Allah'ın menettiğı bir sapıklık olan eşcinselliğı yaşayan bir toplum olduğu bildirilmektedir.

Taķı İsmā'îl'ni taķı Yesa'nı taķı Yūnus'ni taķı Lūt'ni tegme birni arturdumuz 'ālemler üze. [242b]/3=E:86

M

mādām (Ar.): Mâdem.

mādām kim: Madem, -dığđı/diğı sürece, müddetçe.

(Ar. mā dumtum, Far.) *Harām kılındı sizinğ üze yabannınğ awı mādām kim muhrimlersiz.* [257a]/2=M:96

mādem (Ar.): Mâdem.

Yok yazuk sizinğ üze eger boşasanğız tişilerni mādem kim cimā' kılmadın. [70b]/4=B:236

mādem kim : -dikça/-dikçe

*Yok yazuk sizin̄ üze eger boşasan̄ız tişilerni mādēm kim
cimā' kılmadın. [70b]/4=B:236*

mağrib (Ar.): Batı.

(Ar. mağrib, Far. cāy-i furūd reften) *Taķı Tanğrığa oķ maşrık taķı
mağrib. [28b]/2=B:115*

māl (Ar.): Mal.

(Ar. māl, Far. ħāste) *Taķı sınağay miz sizlerni nerse birle, korğunçdın
taķı açlıkdın taķı eksimekdin mālıldın taķı tenlerdin taķı mīvelerdin taķı
mūjde birgil şabr kılganlarga. [40b]/4=B:155*

maṅga: Bana.

[6b]/5=B:31 *Aydı; ħaber birin̄g maṅga munlarnın̄ atları birle.*

maṅım: Adım.

(Ar. ħuṭvāt, Far. kām) *Taķı uyman̄g şeytānnın̄g maṅımlarına ħaķıķat
üze sizge açuķ düşmen. [58a]/4=B:208*

Mārūt: Marut adlı melek.

bk. **Hārūt**

*Taķı ol nersenı kim indürüldi iki ferişte üze Bābil atlıg yerde Hārūt taķı
Mārūt. [23b]/5=B:102*

maşhara (Ar.): Alay konusu, gülünç, maskara.

maşhara kılm-: Alay edilmek.

(Ar. istihzā' m., Far. efsūs kerde şoden) *Taķı indürdi
sizin̄g üze kitāb içinde kim ol vaķtın kim işitingiz
Tanğrının̄g āyetleri, küfr ketürülür an̄ga taķı maşhara
kılnur an̄ga, olturman̄gız anlar birle, ançağa tegrü kim
kirseler andın ön̄gin sözge. [191b]/4=N:140*

maşrık (Ar.): Doğu.

(Ar. maşrık, Far. cāy-ı ber āmeden āftāb) *Taķı Tanğrığa oķ maşrık taķı
mağrib. [28b]/2=B:115*

meded (Ar.): Yardım, medet.

meded bir-: Yardım etmek, yardım vermek.

(Ar. medd, Far. meded konende) *Ya' nı tap kelür eger şabr
kılsan̄gız taķı saķınsan̄gız taķı kelseler sizge*

*iwmeklerindin bu meded birgey sizge (4) İđinġiz biş minġ
birle feriştelerdin, nişān kılganlar. [123a]/3=A:125*

meded kı1-: Yardım etmek, yardım vermek.

(Ar. medd, Far. meded dehende) *Ol vaqtın kim aytursun
mü'minlerġa; tap kelmegey mü sizge kim meded kılsa
sizge İđinġiz üç minġ birle feriştelerdin indürülmüşler.
[123a]/1=A:124*

meger (Far.): 1. Ancak.

(Ar. illā, Far. meger) *Meger İblis unmadı. [7b]/2=B:34*

2. Başka, gayrı.

(Ar. illā, Far. meger) *Taķı bedel kılurlar anınġ birle az bahānı anlar
yimesler qarınlarınġa meger otnı. [46a]/2=B:174*

3. -in dışında, ancak, sadece, yalnız.

(Ar. illā, Far. meger) *Aydılar; arıġlık sanġa, hiç bilig yok bizge meger ol
kim ögrettinġiz bizge. [7a]/1=B:32*

mehr (Ar.): Müslüman bir erkeġin nikah esnasında eşine vermeyi kabullendiġi mal veya para, başlık, mehir.

(Ar. farīzat, Far. farīze) *Eger talāķ birsenġiz ve vatıy kılmazınġızdın aşnu
taķı taķdīr kıldınġız anlarġa mehrni (5) taķdīr kılganġıznınġ yarusı meger
kim 'afv kılsalar yā 'afv kılsa. [71a]/4=B:237*

Mekke (Ar.): Mekke şehri. Allah Teâlâ'nın rızası için yeryüzünde ilk inşa edilen mescid; Beytullah'ın bulunduğu Mukaddes şehir. Bu şehrin Kur'ân-ı Kerim'de geçen Bekke, Ümmü'l-Kura ve Beledü'l-Emin şeklinde deġişik isimleri vardır. Bazıları Mekke'nin, hem şehir hem de "Beyt"i karşılayan bir isim olduğunu söylerlerken; diġer bazıları da Mekke'nin, Harem'in tamamını kapsayan kısmına; Bekke'nin ise mescite has bir isim olduğunu ifade etmişlerdir. Mekke ve Bekke, Babil dilinde beyt 'ev' anlamında olup, Amalikalılar tarafından bu yerin ismi olarak kullanılmıştır. Mekke'nin havası, bilhassa yaz aylarında oldukça sıcaktır. Kış aylarında ise lâtif bir havası vardır. Her tarafı taş kayaları ile çevrili olan Mekke'de tek su kaynaġı Zemzem'dir. Çok az yağmur alan ve kurak bir iklime sahip olan Mekke'de kuraklığın bazan dört yıl sürdüġü olurdu. Mekke'nin

ortaya çıkışı Hz. Adem (a.s.)'a kadar uzanır Adem (a.s.) yeryüzüne indirildiğinde Mekke'de Beytullah'ın bulunduğu bu günkü yerde bir mabet inşa etmekle görevlendirilmişti. Tarihçiler, Adem (a.s.)'ın Hindistan tarafından yeryüzüne indiğini kabul etmişlerdir (Taberi, Tarih, Beyrut 1967, I, 122). Onun, kırk defa Mekke'ye giderek haccettiği kabul edilirse bu durum bizi Mekke vadisinin ilk insanla birlikte, seçilerek kutsal kılındığı sonucuna ulaştırır. İsmail (a.s.)'ın nesli burada çoğalıp dururken, Yemen'den göç edip buralara gelen Huzaalılar, Curhümîlerden yerleşme izni istemiş, red cevabı almaları üzerine onlarla savaşarak şehri ele geçirmişlerdi. Mekke'nin coğrafi açıdan bulunduğu özel konumu, etrafındaki devletlerin dikkatini çok eski devirlerde bile üzerine çekmekte idi. Mekke'nin İslâm'dan önceki tarihi için en önemli olaylardan birisi şüphesiz ki, Habeş Krallığı'nın Yemen Valisi Ebrehe'nin Mekke'ye düzenlediği askeri seferdir. Resulullah'ın, risaletle görevlendirilmesinden sonraki on üç sene boyunca Mekke'deki cahilî yaşantıda ve siyasî ilişkilerde pek bir değişiklik olmamıştı. Mescid-i Haram'ın inşaaı için bir proje hazırlayıp uygulamaya koymak I. Velid'e nasip olmuştur. O, bu projesini gerçekleştirebilmek için Suriye ve Mısır'dan mimarlar getirtmişti.

Taķı nirdin ıķsaŋ ewürgöl yüzünge üze mescid Mescid-i Mekke.
[39a]/5=B:150

Halk üçün odulğan ewnünġ ilki ol kim Mekke'de turur bereketlig taķı köni yol 'ālemlerġa. [115b]/1=A:96

Taķı bu kitāb, indürdük anı bereketlig menfā'atları köp rāstlaġannı ol nersenġ kim ileyinde turur, mununġ üçün kim orķutsaŋ Mekkeni taķı ol kimerseni kim anınġ tegresinde. [244b]/3=E:92

melāmet (Ar.): Ayıplama, kınama.

(Ar. levmet, Far. serzeniş) *Ey anlar kim bittiler; kim aytsa sizdin dīnindin, kelgey Tanġrı erenler birle kim, süwer anlarını taķı süwerler anı, ħ'ārlar mü'minler üze, 'azizler kāfirler üze, mücāhede ılurlar Tanġrı yolu içinde, taķı orķmaslar melāmet ılġannınġ melāmetindin.*
[221a]/4=M:54

melāmet kıl-: Kınamak, ayıplamak.

melāmet kılğan: Kınayan, ayıplayan.

(Ar. lā‘im, Far. melāmetkār) *Ey anlar kim bittiler; kim kaytsa sizdin dīnindin, kelgey Tanğrı erenler birle kim, süwer anlarını taķı süwerler anı, ẖārlar mü‘minler üze, ‘azīzler kāfirler üze, mücāhede kılurlar Tanğrı yolu içinde, taķı qorqmaslar melāmet kılğannıñ melāmetindin.*
[221a]/4=M:54

melik (Ar.): Melik, hükümdar.

(Ar. melik, Far. pādšāh) *Körmedinğ mü öğürni Ya‘qūb oğullarındin, Mūsā’dın sonğra ol vaqtın kim aydılar peygāMBERĞa anlarğa ıdğıl bizge melik uruşalıñ Tanğrı yolında.* [73b]/4=B:246

men: Ben.

krş. min

(Ar. enā, Far. men) *Taķı ol vaqtın kim ya‘nī zıkr kılğıl ya‘nī aydı; seninğ İdinğ ferīstelerge haķıkat üze men kılğan men yerde halīfe.* [6a]/5=B:30

menğizeşik: Benzer, gibi.

(Ar. mişl, Far. mānend) *Eger bitseler ol nersening menğizeşikingelim bittinğiz anğa könüldiler.* [35a]/1=B:137

menğizlig: Gibi, benzer, eş, denk.

(Ar. ke, Far. hemçü) *Bolmanğ ol kimerseler menğizlig kim küfr ketürdiler taķı aydılar qarındaşlarınğa.* [131a]/4=A:156

(Ar. ke, Far. hemçü) *Taķı ayduķ; urdunğuz anı pāresi birle anınğ menğizlig tırgürür Tanğrı ölüglerni.* [18a]/2=B:73

menğü: Ebedi, sonsuz, sürekli.

Taķı anlar ot eyeleri anlar anınğ içinde menğü qalığlılar. [62a]/4=B:217

menğü qalığlı: Ebedi kalıcı, sürekli kalıcı.

(Ar. hālīd, Far. cāvidāne) *Taķı anlar ot eyeleri anlar anınğ içinde menğü qalığlılar.* [62a]/4=B:217

menğzeş: Benzer, eş, emsal.

(Ar. , Far.) *Ayıt; ḥaḳīḳat üze köni yol Tanğrınınḡ köni yolu kim birilse bir kimerse sizge birilgen nerse menḡzeşkini ḥüccetleşseler sizinḡ birle İdinḡiz ḳatında.* [109a]/5=A:73

menfa‘at (Ar.): Yarar, çıkar, fayda, menfaat.

(Ar. , Far.) *Ḥaḳīḳat üze anlar küfr ketürdiler menfa‘at ḳılmaḡay anlardın mälları taḳı oḡlanları Tanğrıdın nerseni; taḳı anlar otnunḡ tamduḳı.* [93a]/3=A:10

menfa‘at al-: Yararlanmak, faydalanmak.

(Ar. istimtā‘, Far. ber ḥ‘urdārī giriften) *Ol nerse kim menfa‘at aldınḡız anınḡ birle, anlardın; biring anlarḡa kābīnlerini, farīza ḳılınmış.* [153b]/5=N:24

Taḳı aydı dōstları, ādemīlerdin; İdimiz menfa‘at aldı pāremiz <pāre birle> taḳı tegdük, ol vaḳtımızḡa kim belgülüg ḳıldınḡ bizge. [232b]/1=E:128

menfa‘at alḡu nirse: Yararlanılacak şey.

(Ar. metā‘, Far. ber ḥ‘urdārī) *Taḳı sizge yerde ḳarār ḳılḡu yer bar, taḳı menfa‘at alḡu nirse, uzak vaḳtḡa tegrü.* [8a]/4=B:36

menfa‘at ḳıl-: Yarar sağlamak, fayda vermek.

(Ar. iḡnā‘, Far. sūd dāšten) *Ḥaḳīḳat üze anlar küfr ketürdiler menfa‘at ḳılmaḡay anlardın mälları taḳı oḡlanları Tanğrıdın nerseni; taḳı anlar otnunḡ tamduḳı.* [93a]/3=A:10

men‘ (Ar.): Yasak, men.

men‘ ḳılın-: Yasaklanmak, beri olmak.

(Ar. , Far.) *Taḳı ḳabūl ḳılınmas andın şefā‘at, taḳı alınmas andın yuluḡ, taḳı yārī birilmesler, taḳı ‘azabdın men‘ ḳılınmaslar.* [10b]/4=B:48

men‘ ḳılınmış: Yasaklanmış.

(Ar. ḥicr, Far. ḥarām) *Taḳı aydılar; bu tiweler, sığırlar, ḳoylar keçiler men‘ ḳılınmış yimes anı meger ol kim*

tileyür miz, aymaqları birle; taķı tiweler ħarām kılındı arķaları. [235b]/1=E:138

mertebe (Ar.): Rütbe, derece.

(Ar. derecet, Far. pāy-gāh) *Anlar mertebeler Tanğrı ħatında.* [133a]/3=A:163

Merve: Beytullah yakınlarında bulununan mukaddes bir tepenin adı. Hac ve umre yapanlar Merve ve Safa tepeleri arasında yedi defa gidip gelirler.

Merve atlığ tağ: Mekke'deki Merve tepesi.

(Ar. Mervet, Far. kūh) *Ĥaķıķat üze Şafā atlığ tağ taķı Merve atlığ tağ Tanğrınınğ 'alāmetlerindin.* [41a]/4=B:158

Meryem: Hz. İsa'nın annesi, Hz. Meryem. Ulul-Azm Peygamberlerden biri olan Hz. İsa (a.s)'nın annesi. İsrailoğullarının ileri gelenlerinden ve alimlerinden biri olan ve Davut (a.s)'nın soyundan gelen İmran'ın kızıdır: Âllah iman edenlere namusunu koruyan, İmranın kızı Meryem'i de misal gösterir"(et-Tahrim, 66/12). Meryem "dindar kadın" demektir. erkeklerden sakınan, iffetli anlamında "Betül" adıyla da adlandırılır. İmran'ın hanımı Hanna, kısır bir kadın olup, hiç çocuğı olmamış idi. Bir gün bir ağacın gölgesinde otururken yavrusunu doyurmaya çalışan bir kuş gördüğünde bu olay içindeki çocuk sahibi olma duygusunu alevlendirdi (İbnül-Esir, el-Kâmil fi't-Tarih, Beyrut 1979, I, 298). Kendisine bir çocuk ihsan etmesi için Allah'a dua etti ve duası kabul edilirse çocuğunu Beytül-Makdis'e hizmetçi olarak adadığını söyledi: "Bir zamanlar İmran'ın karısı şöyle demişti: Rabbim: Karnımda taşıdığım çocuğı sadece sana hizmet etmek üzere adadım. Bunu benden kabul et" (Alu İmran, 3/35). Hanna bu adamayı yaparken çocuğunun bir kız olma ihtimali aklına gelmemişti. Eğer çocuk kız olursa Beytül-Makdis'te hizmette bulunması nasıl mümkün olabilirdi. Kadınların özel durumları buna müsaade etmediğı gibi, kurallara göre de bu imkansız bir şeydi. Bunun içindir ki, Meryem, dünyaya geldiğı zaman annesi, Allah Teâlâ'ya şöyle seslenmişti:... Rabbim! Ben onu kız doğurdum; halbuki Allah onun ne doğurduğunu çok iyi biliyordu. Erkek, kız gibi değildir. Ben onun adını Meryem" koydum. Onu ve neslini kovulmuş Şeytanın şerrinden

sana emânet ediyorum"(Ali İmran, 3/30). Babası İmran, Meryem'in doğumundan önce vefat etmişti.

(Ar. Meryem, Far. ħudāyber) *Ĥaķīķat üze men atadım anġa Meryem.*
[100b]/1=A:36

Meryem oġlı ‘īsā: Hz. İsa peygamber.

(Ar. ‘īsā ibn Meryem, Far. ‘īsā puser-i Meryem) *Ĥaķīķat üze Mesīĥ Meryem oġlı ‘īsā Tanġrınınġ yalawaçı taķı anınġ sözi.* [264b]/5=N:171

(Ar. ‘īsā ibn Meryem, Far. ‘īsā puser-i Meryem) *Taķı birdük biz Meryem oġlı ‘īsā’ķa açuķ ĥüccetlerni taķı kuvvetlendürduķ anı Cibrīl birle yā İncīl birle.*
[77a]/2=B:253

mescid (Ar.): Mescit.

(Ar. mescid, Far. mezigit) *Taķı kim zālimraķ turur ol kimersedin kim yıġdı Tanġrınınġ mescidlerni.* [28a]/3=B:115

Mescid-i Ĥarām: Mescid-i Haram, Kabe. El-Mescidü'l-Haram, Mekke'de Kâbe'nin bulunduğu alandaki camiin adıdır. Hürmet ve saygı gösterilmesi gereken mescit anlamında bu ad verilmiştir. Yeryüzünde inşa edilen ilk mescit ve müslümanların kiblesidir. Buraya Mescid-i Haram denildiği gibi, Harem-i Şerif de denir. Açık bir alan üzerinde bulunan Kâbe, Makam-ı İbrahim ve zemzem kuyusu bu mescidin birer parçasıdır: Mescid-i Haram'ın, kuzey-batı duvarı 164 m., güney-doğu duvarı 166 m., kuzey-doğu duvarı 108 m., güneybatı duvarı 109 m. dir. Mescid-i Haram'ın bu dört duvarında 19 kapı, çevresinde 92 kubbe ve 7 minare vardır. Hz. Ömer zamanına kadar ihata duvarı yoktu. Ondan sonra duvar örüldü ve tarih boyunca bir takım tamir, yenileme, genişletme çalışmaları yapıldı. Mescid-i Haram, yeryüzündeki mescitlerin en faziletlisidir. Burada kılınan bir namaz başka

mescitlerde kılınan yüz bin namazdan daha efdaldır. Bir hadis-i şerifte; "Mescidimde kılınan bir namaz, Mescid-i Haram hariç, başka mescidlerde kılınan bin namazdan efdaldır. Mescid-i Haramda kılınan bir namaz da diğer mescidlerde kılınan yüz bin namazdan efdaldır" buyrulmuştur. Fazilet bakımından Mescid-i Haram'dan sonra Mescid-i Nebi, ondan sonra da Mescid-i Aksa gelir. Bir başka hadis-i şerifte de şöyle buyrulur: "(Fazla sevab umarak) yalnız şu üç mescide gitmek üzere yolculuk yapılabilir. Mescid-i Haram, Mescid-i Nebi ve Mescid-i Aksâ".

(Ar. mescidi'l-ḥarām, Far. mezzit-i Mekke) *Ewürgül yüzünġni Mescid-i Ḥarām sınıġar; taķı nirde kim bolsanġız ewrüng yüzlerinġizni anınġ sınıġar.* [37b]/1=B:144

(Ar. mescidi'l-ḥarām, Far. mezzit-i Mekke) *Taķı kazġanu birmesün sizge kişilerinġ yigremeki kim yıġdılar sizni Mescid-i Ḥarām'dın.* [268b]/4=M:2

Mescid-i ḥarāmınġ ḥāzırları: Mescid-i haram'da ikamet edenler.

(Ar. ḥāzırı mescidi'l-ḥarām, Far. ḥāzır-ı mezzit-i Mekke) *Ol kimerse kim bolmadı anınġ ehli Mescid-i ḥarāmınġ ḥāzırları.* [54b]/5=B:196

Mescid-i Mekke: Kabe.

(Ar. mescidi'l-ḥarām, Far. mezzit-i Mekke) *Taķı nirdin çıķsanġ ewürgül yüzünġe üze mescid Mescid-i Mekke.* [39a]/4=B:150

meşel (Ar.): Misal, örnek.

(Ar. meşel, Far. dāstān) *Ḥaķıķat üze Tanġrı uftanmas kim ursa meşel sinġekni ya' nī uftanıp qoymaz sinġek birle meşel urmaķnı, taķı ol nerse kim andın üstün.* [5a]/1=B:26

meşel ur-: Örnek göstermek, misal vermek.

(Ar. , Far.) *Ḥaḳīḳat üze Tanğrı uftanmas kim ursa meşel sinğekni ya‘nī uftanıp qoymaz sinğek birle meşel urmaqnı, taqı ol nerse kim andın üstün.* [5a]/1=B:26

mesh (Ar.): Silme, sığama, abdest sırasında başından dörtte birini ıslak ille sığama.

mesh kıl-: Mesh etmek, abdest sırasında başından dörtte birini ıslak ille sığamak (Burada teyemmümdeki toprakla el ve yüzü mesh etmeden söz edilmektedir).

(Ar. mesh, Far. sāvīden) *Taqı eger bolsanğız sökeller yā sefer üze bolsanğız yā keldi biregü sizdin aşax yerdin, yā cima‘ kılsanğız tişilerni, taqı bulmasanğız sufñı, teyemmüm kılınğ arığ topraqğa, arığ topraqğa taqı mesh kılınğ yüzlerinğizni taqı eliglerinğizni ḥaḳīḳat üze Tanğrı erdi keçürgen, yarlıqağan.* [161a]/1=N:43

Mesīḥ: Hz. İsa peygamber.

(Ar. Mesīḥ, Far. Mesīḥ) *Ḥaḳīḳat üze Mesīḥ Meryem oğlı ‘īsā Tanğrınınğ yalawaçı taqı anınğ sözi.* [264b]/5=N:171

Meş‘ari’l-ḥarām (Ar.):Müzdelife’de bir yer olup sünnete göre Müzdelife vakfesi burada yapılır. Meş‘ar; bilmek, anlamak, hissetmek anlamındaki "şuur" mastarının yer ismidir. Hissetme, duyma, bilme yeri, hac sırasında ziyaret edilecek yerlerden her biri. Harām da; yasak, haram, saygı duyulan demektir. Meş‘aru’l-Harām tamlaması; sözlükte saygıya değer, ibadet alâmeti taşıyan yer anlamına gelir. Müzdelife’nin başka bir adı yanında, Meş‘aru’l-Harām, Müzdelife’de bulunan ve Cebel-i Kuzâh da denilen, üzerinde "mikade" adlı silindir biçiminde bir taş olan tepenin adıdır. Önceleri burada odunlarla ocaklar, Halife Harun Reşid zamanında büyük mumlar, sonraları da büyük kandiller yakılırdı. Daha sonra bu kısım üzerine bina yapılmıştır. Cabir b. Abdullahtan rivayete göre: "Resulullah (s.a.s), Arafatta vakfe’den, güneş batıp ayrıldıktan sonra Müzdelife’ye geldi. Orada bir ezan ve iki kametle akşam ve yatsı namazlarını birleştirerek kıldırđ. Bu iki namaz arasında tesbih getirmedi. Sonra şafak söküneceye kadar yan üstü yattı. Sonra sabah namazı vakti

gelince bir ezan ve bir kametle sabah namazını kıldı. Sonra devesi Kusvâ'ya binerek el-Meş'aru'l-Harâm'a geldi. Kibleye yöneldi, Allah'a dua etti, tekbir ve tehlîl getirdi, kelime-i tevhid okudu. Ortalık iyice aydınlanıncaya kadar vakfeye devam etti. Güneşin doğuşundan önce de oradan ayrıldı.

(Ar. meş'ari'l-ḥarām, Far. müzdelife-i ḥarām) *Ḳayu vaktın kim kaytsanğız 'Arafât'dın yād kıılınğ Tanğrını Meş'ari'l-ḥarām katında.* [55b]/3=B:198

metā' (Ar.): 1. Servet, mal, meta.

(Ar. metā', Far. ber ḥ'urdārī) *Taḳı ermes yakınraḳ tırıglı, meger arsqımaḳ metā'ı.* [139b]/1=A:185

2. Yararlanma, menfaat.

(Ar. metā', Far. ber ḥ'urdārī) *Metā' az; andın sonğra sığınğ yerleri tamuğ. Taḳı neme yawuz töşek.* [142b]/2=A:197

3. Eşya.

(Ar. metā', Far. kālā) *Ārzüladı anlar kim küfr ketürdiler, eger ġāfıl bolsanğız sâzlarınğızdın metā'larınğızdın; taḳı meyl kılsalar sizinğ üze, bir kışmaḳ.* [181a]/2=N:102

mevt (Ar.): Ölüm.

(Ar. mevt, Far. merg) *Andın sonğ ḳopğarduḳ sizni öliminğizdın sonğ mevtingiz bolğay kim siz şükr kılgaysız.* [12b]/3=B:56

meyl (Ar.): Yönelme, meyletme.

meyl kııl-: Meyletmek, yönelmek.

(Ar. meyl, Far. girāyisten) *Ārzüladı anlar kim küfr ketürdiler, eger ġāfıl bolsanğız sâzlarınğızdın metā'larınğızdın; taḳı meyl kılsalar sizinğ üze, bir kışmaḳ.* [181a]/2=N:102

miḥrāb (Ar.): 1. Mihrap, bölme.

(Ar. miḥrāb, Far. miḥrāb) *Tegme bir kez kim kirdi anınğ üze Zekerıyyā miḥrābğa buldı anınğ katında rüzī.* [100b]/5=A:37

2. Mihrap, namaz kılınan yer.

(Ar. mihrāb, Far. pīş-gāh) *Ƙıƙırdı anı ferīşteler taƙı ol örü turğan namāz ƙılur mihrābda; haƙıƙat üze Tanğrı müjde birür sanğa Yaħyā birle rāstlağan, kelimeni Tanğrının taƙı uluğ, tişilerge yawuzmağan taƙı peygāMBER eğgülerdin.* [101a]/5=A:39

min: Ben. **krş. men.**
(Ar. enā, Far. men) *Ayduƙ; ininğler andın ƙamuğ taƙı eger kelse sizge mindin köni yol.* [8b]/2=B:38

minğ: Bin, bin sayısı.
(Ar. elf, Far. hezār)

minnet (Ar.): Yapılan bir iyiliğe karşı kendini borçlu sayma, başa kakma.
(Ar. menn, Far. minnet) *Anlar kim ĥarc ƙılurlar mällarnı Tanğrınınğ yolında andın sonğ uydurmaslar anı kim ĥarc ƙıldılar minnetni taƙı āzārını anlarğa şevābları İğileri ƙatında turur.* [82a]/1=B:262

minnet ƙıl-: Lütufta bulunmak.
(Ar. menn, Far. nīkūyī kerdn) *Minnet ƙıldı Tanğrı bitgenler üze ol vaƙtın kim ıdı anlar içinde yalawaç.* [133a]/4=A:164

minnet uydur-: Yapılan iyiliği başa kakmak.
(Ar. , Far.) *Anlar kim ĥarc ƙılurlar mällarnı Tanğrınınğ yolında andın sonğ uydurmaslar anı kim ĥarc ƙıldılar minnetni taƙı āzārını anlarğa şevābları İğileri ƙatında turur.* [82a]/1=B:262

mīrās (Ar.): Miras.
(Ar. mīrās, Far. mīrās) *Taƙı Tanğrığa köklerninğ mīrāsı taƙı yerninğ.* [138a]/2=A:180

mīrās (Ar.): Miras.
Mīrās alğan üze anınğ menğizlig. [69a]/2=B:233

mīrās al-: Miras almak, varis olmak.

mīrās alğan: Miras alan, mirasçı.

(Ar. mevlā, Far. puser-i ‘am) *Taķı tegme birge mīrās alğanlar, ol nersedin kim ķođtı ata ana taķı yaķınraķlar.*
[157a]/2=N:33

mīrās alğan: Miras alan.

(Ar. vāriş, Far. mīrās-ķ‘ār) *Mīrās alğan üze anıń menġizlig.* [69a]/2=B:233

mīrās ķ‘āre: Miras düşen kimse, vāris, mirasķı.

(Ar. ehl, Far. keshā) *Taķı kim kim öldürse bitgenni yańġılıp, āzād kıldı bir mü‘minni taķı ısparlanmış diyet, mīrās ķ‘ārelerińge, meger kim şadaķa kılsalar.*
[176b]/4=N:92

misāfir (Ar.): Sefere çıkmış olan, yolcu.

(Ar. ibni’s-sebīl, Far. rāh kerdī) *Velī eđġülük ol kimerse kim taķı Tanġrıġa taķı kıyāmet künińge taķı feriştelerge taķı peyġamberlerġa taķı birdi mālını süwmeki üze yoķluķ eyeleringe taķı yetimlerde taķı dervişlerde taķı yol oġlıńa ya‘nī misāfirge taķı ķolġuķılara taķı mükāteblerġa.* [47a]/2=B:177

mīve (Far.): 1. Mahsul, ürün.

(Ar. şemeret, Far. mīve) *Taķı sınaġay miz sizlerni nerse birle, korķunçdın taķı açlıķdın taķı eksimekdin mālıldın taķı tenlerdin taķı mīvelerdin taķı müjde birgil şabr kılganlarġa.* [40b]/4=B:155

2. Meyve.

(Ar. şemeret, Far. mīve) *Tegme bir kez kim rūzī birildiler andın mīvedin rūzī.* [4b]/2=B:25

mīve çıkar-: Meyve vermek.

(Ar. işmār, Far. mīve bīrūn āverden) *Baķıń mīvesińge, ol vaķtın kim mīve çıkardı, taķı pişmekińgen.* [224a]/2=E:99

(Ar. işmār, Far. mīve bīrūn āverden) *Yińg mīvesindin, ol vaķtın kim mīve kılsa, çıkarsa taķı birıń ģaķķını biķmekińiń künińde taķı isrāf kılmanġ.* [237a]/2=E:141

mīve kıl-: Meyve vermek.

(Ar. iṣmār, Far. mīve bīrūn āverden) *Yinġ mīvesindin, ol vaqtin kim mīve kılsa, çıkarsa taķı birinġ haķķını biķmekining küninde taķı isrāf kılmanġ.* [237a]/2=E:141

muḥālefet (Ar): Muhalefet, ayrılık.

Taķı eger yüz ewürseler haķıķat üze anlar muḥālefet kılma içinde turur.
[35a]/3=B:137

muḥālefet kılma: Ayrılıkta olma.

(Ar. ūıķāķ, Far. ḫilāf) *Taķı eger yüz ewürseler haķıķat üze anlar muḥālefet kılma içinde turur.*
[35a]/3=B:137

Muḥammed: Hz. Muhammed aleyhisselam, son peygamber. Peygamber Efendimiz, Allah'ın "... ancak o, Allah'ın Resûlü ve peygamberlerin sonuncusudur." (Ahzab Suresi, 40) ayetiyle bildirdiġi gibi insanlar için son peygamber olarak gönderilen, Allah'ın en son hak kitabını vahyettiġi, güzel ahlakı, takvası, Allah'a olan yakınlıġı ile insanlara örnek kıldıġı, Allah'ın dostu, Rabbimizin katında üstünlüġü olan, müminlerin de dostu, en yakını ve velisidir.

Allah, "Gerçek ūu ki, Biz senin üzerine 'oldukça ağır' bir söz (vahy) bırakacaġız" (Müzzemmil Suresi, 5) ayetiyle de bildirdiġi gibi son peygamber olan Hz. Muhammed (sav)'e önemli bir sorumluluk vermiūtir. Peygamberimiz (sav) ise, Allah'a olan güçlü imanı ile, Allah'ın kendisine verdiġi sorumluluġu en güzeliyle yerine getirmiş, insanları Allah'ın yoluna, hidayete davet etmiş ve tüm inananların yol göstericisi ve aydınlatıcısı olmuūtur.

Peygamberimiz (sav)'i görmemiş olsak bile, Kuran ayetlerinden ve hadis-i ūeriflerden, güzel tavırlarını, konuşmalarını, gösterdiġi güzel ahlakı tanıyabilir, ona benzemek, ahirette onunla yakın bir dost olabilmek için elimizden gelen çabayı en fazlasıyla gösterebiliriz. Günümüzde insanlar, özellikle de gençler birçok insanı kendilerine örnek almakta, onların tavır ve konuşmalarına, üsluplarına, giyim tarzlarına özenmekte, onlar gibi olmaya çalışmaktadırlar. Ancak bu insanların büyük bir çoġunluġu doğru yolda olmadığı gibi, tavır ve ahlak güzelliġine de sahip değildirler. Bu nedenle insanları doğru olana, en güzel ahlak ve tavıra özendirmek

önemli bir sorumluluktur. Bir Müslümanın, tavrına ve ahlakına özenmesi, benzetmek için çaba göstermesi gereken kişi, Hz. Muhammed (sav)'dir. Allah bu gerçeği bir ayetinde şöyle bildirmektedir:

Andolsun, sizin için, Allah'ı ve ahiret gününü umanlar ve Allah'ı çokça zikredenler için Allah'ın Resûlü'nde güzel bir örnek vardır. (Ahzab Suresi, 21)

Peygamberimiz Hz. Muhammed (sav) gibi diğer peygamberler de, Allah'ın müminler için örnek kıldığı, Allah'ın razı olduğu kişilerdir. Allah, Yusuf Suresi'nde şöyle bildirmektedir:

Andolsun, onların kıssalarında temiz akıl sahipleri için ibretler vardır. (Bu Kur'an) düzüp uydurulacak bir söz değildir, ancak kendinden öncekilerin doğrulayıcısı, herşeyin 'çeşitli biçimlerde açıklaması' ve iman edecek bir topluluk için bir hidayet ve rahmettir. (Yusuf Suresi, 111)

(Ar. Muḥammed, Far. Muḥammed) *Taḳı ermes Muḥammed [127a1] meger yalawaç, keçti aşnusındın yalawaçlar.* [126b]/5=A:144

muḥrim (Ar.): Bazı amelleri işlemesi dînen yasak olan, ihrama girmiş, ihramlı.

(Ar. ḥarām, Far. iḥrām girift) *Ḥarām kılnıdı sizinġ üze yabannıġ awı mādām kim muḥrimlersiz.* [257a]/2=M:96

muḥtelif (Ar.): Muhtelif, çeşitli.

muḥtelif bol-: Anlaşmazlığa düşmek.

(Ar. şucūr, Far. iḥtilāf üftāden) *Anıġ birle ant yādu kıılır men bitmezler, ançağa tegrü kim kim ḥakem kılsalar sini, ol nerse içinde kim muḥtelif boldı aralarında, andın sonġ bolmaslar özleri içinde darlık, andın kim ḥükm kıldınġ, taḳı boyun süseler, boyun sümek.* [167b]/2=N:65

munġsuz: Müstağni, doygun, gönlü tok, ihtiyacı ve sıkıntısı olmayan (Allah).

(Ar. el-ġaniyy, Far. bî-niyāz) *Taḳı kim kāfir bolsa ḥaḳıḳat üze Tanġrı munġsuz ‘ālemlerdin.* [115b]/5=A:97

mundaġ oġ: Bunun gibi, buna benzer, böyle, böylece.

(Ar. kezālike, Far. hem-çünān) *Mundaġ oġ aydılar anlar kim munlardın aşnu turur anlarnıġ sözi menġizlig.* [29a]/4=B:118

(Ar. kezālike, Far. hem-çünān) *Taķı mundağok ķıldıķ sizni üdründü, bolmaķınġ üçün tanuķlar ķiķiler üze taķı bolsa yalawaç sizinġ üze anuķ.*

[36b]/3=B:143

mu:

Bu.

mundın aķnu: Bundan önce.

Ey anlar kim bittiler; ĥarc ķılınġ ol nersedin kim rūzī

ķıldıķ sizge mundın aķnu kim kelgey kūn yoķ satıġ anınġ

içinde taķı yoķ dōstluķ taķı yoķ řefā‘at. [77b]/2=B:254

Taķı ĥaķīķat üze erdiler mundın aķnu azġunluķ içinde açuķ. [133b]/3=A:164

munlar:

Bunlar.

(Ar. hā‘ulā, Far. ĩn gūrūh) *Aydı; ĥaber biring manġa munlarnınġ atları birle. [6b]/5=B:31*

mununġ birle: Bununla, bununla birlikte.

(Ar. bihazā, Far. be-ĩn) *Taķı anlar kim kāfir boldılar ayturlar; ne turur ol kim tiledi Tanġrı mununġ birle meşel.*

[5a]/4=B:26

Mūsa:

Hız. Musa peygamber. Kuran’da kendisinden ve yaşamından en çok bahsedilen peygamber ise Hız. Musa’dır. Tam 34 surede Hız. Musa’dan bahsedilmektedir. Kuran’ın üç ayrı büyük suresinde (Araf, Ta-ha ve Kasas sureleri) Hız. Musa’nın hayatına dair çok detaylı bilgiler verilmektedir. Tüm bu sure ve ayetlerde Hız. Musa’nın, çocukluġundan başlayarak Firavun’la olan mücadelesi, kavminin kötü davranışları ve onlara yaptıġı tebliġ çok ayrıntılı bir şekilde aktarılmıştır. Zorluk anlarında gösterdiġi dirayet örnek olarak verilmiştir.

Taķı birdük Mūsa’ķa ķitābnı taķı uydurduķ sonġda yalawaçlarnı.

[269b]/5=B:87

Mūsā ķitābı: Tevrat.

(Ar. Tevrāt, Far. ķitāb-ı Mūsā) *Meryem oġlı ‘isā’nı, rāstlaġan anınġ ileyinde andın turur, Mūsā ķitābındın.*

[217b]/2=M:46

Mūsā kōki: Hız. Musa ailesi, kavmi.

(Ar. āli Mūsā, Far. keshā-i Mūsā) *Anıñ içinde qarār bar İdınğızdın taķı qalğan nerse ol nersedin kim Mūsā köki taķı Hārūn köki kötürür anı ferışteler.* [75a]/2=B:248

muşallat (Ar.): Musallat olan, rahatsız eden.

muşallat kıl-: Rahatsız etmek, musallat olmak.

(Ar. teslīt, Far. gümāşen) *Taķı eger tilese Tanğrı muşallat kılğay erdi anlarını sizinñ üze, taķı toķuşğaylar erdi sizinñ birle.* [175b]/3=N:90

muṭṭali' (Ar.): Bilgili, haber sahibi, haberdâr.

muṭṭali' kıl-: Bilgi vermek, haberlendirmek.

(Ar. iṭlā', Far.) *Taķı ermedi Tanğrı muṭṭali' kılsa ya'nı bildürmek üçün ğaybnı örtüglü üze.* [137b]/1=A:179

muvāfaqat (Ar.): Uyuşma, uzalaşma, anlaşma.

muvāfaqat kemişmek: Ara bulma, ara buluculuk yapma.

(Ar. tevfiķ, Far. sāzvārī custen) *Neteg, ol vaķtın kim tegdi anlarğa teggen, ol nerse birle kim aşnu keçürdi eligleri; andın sonğ keldiler sanğa, ant içerler; tilemedük meger edğülük taķı muvāfaqat kemişmek.* [166b]/5=N:62

mübālağat(Ar.): Abartma.

mübālağat kıl-: Abartmak.

(Ar. , Far.) *Taķı mübālağat kılmanğ fesād içinde yerde fesād kılğanlar.* [14a]/2=B:60

mübāşeret (Ar.): Yaklaşma.

mübāşeret kıl-: Yaklaşmak, dokunmak.

(Ar. mübāşeret, Far.) *Emdi mübāşeret kılınğ anlarğa taķı istenğ anı kim bitdi Tanğrı sizge.* [50b]/5=B:187

mü'min (Ar.): Mümin, iman etmiş.

(Ar. mü'min, Far. girevīde) *Taķı müjde birgil mü'minlerğa.* [64b]/5=B:223

(Ar. mü'min, Far. girevīde) *Tanğrı destūrı birle taķı bilmek üçün mü'minlerni;* [134a]/3=A:166

mücāhede (Ar.): Savaşma, cehdetme, mücadele etme.

mücāhede kııl-: Savaşmak, mücadele etmek.

(Ar. mücāhedet, Far. kārzār kerdən) *Taķı mücāhede kıılınġ anınġ yolu içinde bolġay kim siz ķurtulġaysız.*
[213a]/1=M:35

mühlet (Ar.): Süre, mühlet.

mühlet biril-: Süre tanınmak, süre verilmek.

(Ar. inzār m., Far. zamān dāde şoden) *Taķı mühlet birilmesler.* [42a]/5=B:162

müjde (Far.): Müjde.

Taķı müjde birgil anlarġa kim bittiler taķı ķıldılar eġġü ‘amellerni.
[4a]/4=B:25

müjde bir-: Müjde vermek.

(Ar. tebşīr, Far. müjde dāden) *Taķı müjde birgil anlarġa kim bittiler taķı ķıldılar eġġü ‘amellerni.* [4a]/4=B:25

müjde birgen: Müjde veren, müjdeleyici.

(Ar. beşīr, Far. müjde dehende) *Ey kitāb eyeleri; keldi sizge yalawaçımız; açuķ ķılur sizge, süstluķ üze yalawaçlardın, kim aysanġız; kelmedi bizge müjde birgendin, ķorķutġandın.* [208a]/1=M:19

müjde birigli: Müjdeleyici, müjde verici.

(Ar. mübeşşir, Far. müjde dehende) *İdıtı Tanġrı peyġamberlerni müjde birigliler ķorķutuġlılar.*
[59b]/2=B:213

mükāteb (Ar.): Özgürlüġüne kavuşmak için bedel karşılığı satın alınan köle.

(Ar. , Far.) *Velī eġġülük ol kimerse kim taķı Tanġrıġa taķı kıyāmet küninġe taķı feriştelerge taķı peyġamberlerġa taķı birdi mālını süwmeki üze yokluķ eyeleringe taķı yetīmlerġe taķı dervişlerġe taķı yol oġlınġa ya‘nī misāfirge taķı ķolġuçılargā taķı mükāteblerġa.* [47a]/2=B:177

mülk (Ar.): Hükümranlık, mülk.

(Ar. mülk, Far. pādşāhī) *Bilmedinġ mü ġaķīķat üze Tanġrı anġa yok köklerninġ mülki taķı yerninġ.* [25b]/3=B:107

(Ar. mülk, Far. pādšāhī) *Aygıl; ey tutmağa sezā Tanğrı mülknünğ erkligi, birür sen mülkni kimge tilesenğ tartarsın mülkni kimdin kim tilesenğ.* [97b]/3=A:26

mülknünğ erkligi: Mülkün sahibi.

Aygıl; ey tutmağa sezā Tanğrı mülknünğ erkligi, birür sen mülkni kimge tilesenğ tartarsın mülkni kimdin kim tilesenğ. [97b]/3=A:26

müngeş-: Üst üste binmek, yığılmak.

müngeşgen: Üstüste binen, yığılan, kat kat olmuş.

(Ar. , Far.) *Taķı çıkardux andın yaşnı, çıkarurmız andın ewünni, müngeşgen, taķı ħurmā yığaçındın, çiçekindin salķumlar, yaķın; taķı būstānlar üzümledin, taķı zeytūnnı taķı enārnnı, oĥsaş taķı oĥsamağan.* [223b]/3=E:99

münāfıķ (Ar.): Münafık.

(Ar. münāfıķ, Far.) *Ne turur sizge münāfıķlar içinde, iki öğür?* [174b]/2=N:88

mün-: Binmek.

münügli: Binekli, binitli, bir binek üzerinde.

(Ar. rekb, Far. süvārī) *Eger ħorķsañgız siz yağağın yā münügliler.* [71b]/5=B:239

müsülmān (Ar.): Teslim olan, boyun eğen, müslüman.

müsülmān bol-: 1. Müslüman olmak.

(Ar. islām, Far. gerden dāden) *Taķı aygıl anlarğa kim birildiler Kitābnı taķı kitābsuzlagan müsülmān boldunğuz mu?* [96a]/4=A:20

müsülmān bol-: 2. Teslim olmak, boyun eğmek.

(Ar. islām, Far. gerden dāden) *Ĥükm kıtur anıñ birle peygamberler, anlar kim inķıyād kıldılar, ya‘nī müsülmān boldılar; anlarķa Cuhūd boldılar; İdıge nisbetligler taķı dānişmendler; ol nerse birle kim beklemek tilendiler, ya‘nī saķlamak Tanğrınınğ kitābındın; taķı erdiler anıñ üze tanuķlar.* [216a]/4=M:44

Müsülmānlık: Müslümanlık, İslam dini.

(Ar. islām, Far. müsülmānī) *Bu kün tükel kıldım sizge dīnīngizni taķı tükel kıldım sizinġ üze ni‘metimni taķı unadım, ya‘nī ihtiyār kıldım sizge Müsülmānlıķnı, dīn.* [248a]/1=M:3

müsülmānlık ħalde: Allah’a teslim olmuş vaziyette.

(Ar. ħanīfen, Far. girāyeste) *Aygıl rāst aydı Tanġrı; “uyunġ İbrāhīm dīnīnġe müsülmānlık ħalde taķı ermedi ortaķ қоşғанların.”* [115a]/4=A:95

müteĥayyir (Ar.):

Hayran, hayran olmuş.

müteĥayyir bol-: Hayran olmak, şakinlaşmak..

(Ar. beht m., Far. ser gerdān şoden) *Müteĥayyir boldı ol kim kāfir boldı.* [79b]/4=B:258

(Ar. teyh, Far. ser-gerdān reften) *Müteĥayyir bolurlar yer içinde.* [210a]/3=M:26

mütekebbir (Ar.):

Kibirli, kendini büyük gören.

(Ar. muĥtāl, Far. ħirāmende) *Ĥaķıķat üze Tanġrı süwmes ol kimerse kim boldı mütekebbir, қуванған.* [158b]/5=N:36

mütereddid (Ar.):

Tereddüt eden kimse.

(Ar. muzebzzeb, Far. ser gerdān kerde) *Mütereddidler anınġ arasında, ermes munlar tapa taķı ermes anlar tapa.* [193a]/1=N:143

müt‘a (Ar.):

Boşanan kadına verilen giysi, eşya vb. şeylere verilen genel ad.

Taķı müt‘a birinġ kinġliklig üze anınġ endāzesi taķı darlıķlıġ üze anınġ endāzesi müt‘a birmek körklüġlük birle, vācib bolġan taķı taķı körklüġlük qılğanlarġa. [71a]/1=B:236

müt‘a bir-: Boşanan kadına verilen giysi, eşya vb. şeylerden vermek.

(Ar. temtī‘, Far. müt‘a rehīden) *Taķı müt‘a birinġ kinġliklig üze anınġ endāzesi taķı (darlıkıġ üze anınġ endāzesi müt‘a birmek körklüġlük birle, vācib bolġan taķı taķı körklüġlük kılġanlarga. [71a]/1=B:236*

müt‘a birmek: Boşanan kadına giysi, eşya vb. şeyler verme.

(Ar. metā‘, Far. berġ‘urdārī) *Taķı müt‘a birinġ kinġliklig üze anınġ endāzesi taķı darlıkıġ üze anınġ endāzesi müt‘a birmek körklüġlük birle, vācib bolġan taķı taķı körklüġlük kılġanlarga. [71a]/2=B:236*

N

nafaķa (Ar.): Nafaka.

nafaķa birmek: Nafaka verme.

(Ar. metā‘, Far. berġ‘urdārī) *Vaşıyyet kılmaķ cūftlerinġe nafaķa birmek yılġa tegrū çıkarmamaķ. [72a]/4=B:240*

nafaķa kıl-: Münafıklık yapmak.

(Ar. munāfaķat, Far. du-rüyī kerdēn) *Taķı bilmek üçün anlar kim nafaķa kıldılar. [134a]/3=A:167*

nafaķa kılġanlar: Mallarının nafakasını veren, infakta bulunan.

(Ar. munfīķ, Far. hezīne konende) *Şabr kılġanlar taķı rāst ayġanlar taķı tāt‘at kılġanlar taķı nafaķa kılġanlar taķı yarlıkayı tilegenler seķerlerde. [95a]/5=A:17*

nā (Far.) Olumsuzluk bildiren ön ek.

nāġaķ: Haksız.

nāġaķ yerde: Haksız yerde, haksız olarak.

(Ar. bi-ġayri‘l-ġaķķ, Far. be-cüz rāstī) *Taķı öldürürler peyġamberlerni ġaķsız ya‘nī nāġaķ yerde. [15a]/2=B:61*

nāġōş (Far.): Hoş olmayan.

(Ar. , Far.) *Aygıl; ol nāḥōṣ kelgen nerse turur.*
[64a]/3=B:222

nāḥōṣ kelgen nerse: Hoş olmayan şey, aybaşı hâli, rahatsızlık, eza.

(Ar. ezā, Far. āzār) *Aygıl; ol nāḥōṣ kelgen nerse turur.*
[64a]/3=B:222

naḳīr (Ar.): Hurma çekirdeğinin arkasındaki beyaz çukur.

naḳīrçe: Zerre kadar, azıcık.

(Ar. neḳīren, Far. endāze-i meḡākçe-i küle-i ḥurmā) *Taḳı kim kılsa eḡgü işlerdin, erkekdin yā tişidin, taḳı ol bitgen, anlar kirürler uçmaḳḳa taḳı küç kılinmaslar naḳīrçe.* [187a]/3=N:124

namāz (Far.): Namaz.

(Ar. şalāt, Far. namāz) *Taḳı anlar kim biterler ol cihānḳa, biterler anḡa; taḳı anlar namāzları üze saḳlayurlar ya‘nī taḳı peyvestelik kııurlar.*
[245a]/1=E:92

(Ar. şalāt, Far. namāz) *Taḳı kılınḡ namāznı, taḳı birinḡ zekātın.*
[9b]/3=B:43

namāz kııl-: Namaz kılmak.

(Ar. rukū‘, Far. püşt-ḡam dehende) *Taḳı rükū‘ kıılınḡ, namāz kıılınḡ; namāz kıılğanlar birle, rükū‘ kıılğanlar birle.*
[9b]/4=B:43

namāz kıılğan: Namaz kılan.

(Ar. rāki‘, Far. püşt-ḡam dehende) *Taḳı rükū‘ kıılınḡ, namāz kıılınḡ; namāz kıılğanlar birle, rükū‘ kıılğanlar birle.*
[9b]/4=B:43

namāz kıılḡu yer: Namaz kılınacak yer.

(Ar. muşallā, Far. cāy-ı namāz) *Taḳı tutunḡ İbrāḡimnunḡ ornındın namāz kıılḡu yer.* [31a]/5=B:125

ne: Ne, nasıl.

(Ar. mā, Far. ān çi) *Ḥaḳīḳat üze Tanḡrı ḡükm kıılur neni kim tileyür.*
[268a]/2=M:1

(Ar. māzā, Far. çi) *Taḳı anlar kim kāfir boldılar ayturlar; ne turur ol kim tiledi Tanḡrı mununḡ birle meşel.* [5a]/3=B:26

- neççe:** Ne kadar. **krş. neşe**
 (Ar. kem, Far. çend) *Öldürdi anı Tanğrı yüz yıl andın sonğ
 kopğardı anı aydı; “neççe kiçtiñ?” aydı; “kiçtim bir kün
 yā künnünğ pāresi”.* [80a]/4=B:259
- ne kim:** Her ne, ne ki.
 (Ar. mā, Far. ān çi) *Anğa ne kim kökler içinde turur taķı
 ne kim yer içinde turur.* [78a]/1=B:255
- neme:** Ne, ne kadar da, nasıl da.
- neme yawuz:** Ne kadar kötü, ne kötü, ne denli kötü.
 (Ar. bi’s, Far. bed) *Taķı anıñ sığıñu yeri tamuğ taķı
 neme yawuz yatğı yer, yapulğı yer.* [133a]/3=A:162
- neme şabr kılğan:** Ne kadar da sabırlı.
 (Ar. mā aşbera, Far.) *Neme şabr kılğan turur anlar ot üze.*
 [46a]/5=B:175
- nerse:** Şey.
 (Ar. mā, Far. ān çi) *Hakikat üze Tanğrı uftanmas kim ursa
 meşel sinğekni ya’nī uftanıp qoymaz sinğek birle meşel
 urmaķnı, taķı ol nerse kim andın üstün.* [5a]/1=B:26
 (Ar. şey’, Far. çiz) *Taķı qorķunğ künden kim ötemes ten
 tendin nerse.* [10b]/3=B:48
- neteg:** Nasıl.
 (Ar. ennā, Far. ez kucā) *Tegdiñiz siz iki ançağa aydıñız
 neteg bu.* [133b]/5=A:165
 (Ar. keyfe, Far. çigüne) *Neteg küfr ketürürsüz Tanğrığa
 taķı erdiñiz ölügler tırgürdi sizni.* [5b]/4=B:28
- nirde:** Nerde, nerede.
- nirde kim:** Nerde, nerede.
 (Ar. eyne-mā, Far. her kucā) *Ozuşunğ eğgölüklerge nirde
 kim bolsanğız ketürgey sizni Tanğrı qamuğnı.*
 [38b]/5=B:148
- nirdin:** Nerden, nereden.

(Ar. ennā, Far. ez kucā) *Aydı; ey Meryem, sanğa nirdin bu?* [101a]/1=A:37

(Ar. min hayṣu, Far. ez her kucā) *Taḳı nirdin çıḳsanġ (2) ewürgül yüzünġni mescid Mescid-i Ḥarām sınġar.* [39a]/1=B:149

nirge kim: Nereye, her nereye.

(Ar. eyne-mā, Far. pes her kucā) *Nirge kim efrülsenġiz anda Tanġrınınġ rızāsı.* [28b]/2=B:115

nefs (Ar.): Kendi, nefis.

(Ar. nefis, Far. ten) *Tegme bir kez mü kim keldi sizge yalafaç ol nerse birle kim süwmez nefslerinġiz uluġsındınġız bir öġürni yalġanğa nisbet kıldınġız.* [270a]/4=B:87

ne‘am (Ar.): Hayvan.

(Ar. ne‘am, Far. çeḥār pāy) *Taḳı kim kim öldürse anı sizdin, uğrayu; yanut ol nerse menġizlig kim öldürdi ne‘amdın.* [256a]/5=M:95

nesh (Ar.): İptal etme, hükmü ortadan kaldırma.

nesh kı1-: Hükmünü kaldırmak, hükümsüz bırakmak.

(Ar. nesh, Far. nesh kerdin) *Neni kim nesh kılsa miz āyetdin yā unuttursa kelür miz andın yaḥşıraḳ birle yā anınġ menġizlig birle.* [25a]/5=B:106

neşe: Niçin, neden. **krş.** neççe

(Ar. lime, Far. çerā) *Ey kitāb eyeleri neşe ḥüccetleşürsüz İbrāhīm içinde.* [107b]/1=A:65

nevmīd (Far.): Ümitsiz, nevmid.

(Ar. ḥā’ib, Far. nevmīd) *Kesmek üçün bir öġürni anlardın kim küfr ketürdiler yā ḥār kılsa anlarını taḳı ewrülsele nevmīdler.* [123b]/3=A:127

nevmīd bol-: Ümit kesmek, ümitsiz olmak.

(Ar. ye’s, Far. nevmīd şoden) *Bu kūn nevmīd boldı anlar kim küfr ketürdiler, dīninġizdin, ḳor(ḳ)manġ anlardın taḳı ḳorḳunġ mindin.* [247b]/3=M:3

nezr (Ar.): nezr Adak, nezir.

(Ar. nezr, Far.) *Taķı ne kim ģarc ķılsaŋķız nafaķadın yā nezr ķılsaŋķız nezrdin ģaķıķat ūze Tanķrı bilūr anı. [85a]/2=B:270*

nezr ķıl-: Adamak, adak adamak.

(Ar. nezr, Far. ber ģod vācib kerdē) *Taķı ne kim ģarc ķılsaŋķız nafaķadın yā nezr ķılsaŋķız nezrdin ģaķıķat ūze Tanķrı bilūr anı. [85a]/2=B:270*

(Ar. nezr, Far. ber ģod vācib kerdē) *Ol vaķtın kim aydı ‘İmrānıŋ tıķısı; İğim ģaķıķat ūze men nezr ķıldım saŋķa anı kim ķarnım iķinde āzād ķılınmıķ. [100a]/2=A:35*

nikāh (Ar.): Nikāh.

nikāh ķıl-: Nikāhlanmak, evlenmek.

(Ar. nikāh, Far. be-zenī kerdē) *Taķı eger ķorķsaŋķız kim ‘adl ķılmasaŋķız ōksūzler iķinde, nikāh ķılınķ anı kim ģelāl boldı sizge, tıķilerdin; iķin iķin taķı ūķin ūķin taķı tōrdin tōrdin. [144b]/2=N:3*

(Ar. nikāh, Far. ģāsten) *Eger boķasa anı ģelāl bolmas aŋķa andın sonķ nikāh ķılķınķa andın ōŋķdin kūķegūni. [67a]/1=B:230*

Taķı nikāh ķılmaŋķ ortak ķoķķanlarnı anķaķa tegrū kim bitķeyler. [63b]/1=B:221

nikāh ķılmaķ: Nikah kılma, nikah yapma.

(Ar. , Far.) *Taķı uķramaŋķız nikāh tūķūniŋķe ya‘nī nikāh ķılmaķķa teginķeķe tegrū kitāb vaķtın. [70b]/1=B:235*

nikāh tūķūni: Nikāh dūķūmū, nikāh baķı, nikah akti.

(Ar. ‘uķdete’n-nikāh, Far. ģirih-i nikāh) *Taķı uķramaŋķız nikāh tūķūniŋķe ya‘nī nikāh ķılmaķķa teginķeķe tegrū kitāb vaķtın. [70b]/1=B:235*

nikāhķa teg-: Nikāhlanma, evlenme ķaķına ģelmek, ulaķmak.

(Ar. , Far.) *Taķı sınaŋķ ōksūzlerni, anķaķa tegrū kim ol vaķtın kim tegdiler nikāhķa. [145b]/1=N:6*

nī‘ met (Ar.): Nimet.

(Ar. ni‘met, Far. nīkūyī) *Ey Ya‘kūb oğulları yād kılnğlar ni‘metimni ol kim edğülük kıldım sizing üze.* [9a]/1=B:40

ni‘metlerniğ büstānları: Naim cennetleri.

(Ar. cennāti’n-na‘īm, Far. būstānhā-i nīkūyī) *Taķı eger <kitāb eyeleri> bitseler taķı saķınsalar, kitergey erdük anlardan yawuzluķların, taķı kiwürgey erdük anlarını ni‘metlerniğ büstānlarığa.* [199a]/1=M:65

nisbet (Ar.): Yakınlık, hısımlık, akrabalık.

nişān (Far.): Mucize, nişan, belirti, iz, alamet, yara.

(Ar. āyet, Far. nişān) *Taķı aydı; anlar kim bilmesler; sözlese erdi bizge Tanğrı yā kelse erdi bizge nişān.* [29a]/4=B:118

(Ar. āyet, Far. nişān) *Taķı körküzür sizge nişānlarını bolğay kim siz bilgey siz.* [18a]/3=B:73

(Ar. şiyet, Far. nişān) *Taķı suğarmas ekinni, kırtartılmış yok nişān anıñ içinde.* [17b]/3=B:71

nişān kııl-: İz, işaret yapmak.

(Ar. , Far.) *Aydı; İdim kılgıl mañğa nişān.* [101b]/5=A:41

nişān kılgan: İşaretleyen, nişan vuran.

(Ar. musevvim, Far. nişān konende) *Ya‘nī tap kelür eger şabr kılsañız taķı saķınsañız taķı kelseler sizge iwmeķlerindin bu meded birgey sizge İdiñiz biş miñ birle feriştelerdin, nişān kılganlar.* [123a]/4=A:125

nişānlıg kıılınmış: Seçilmiş, işaretlenmiş.

(Ar. musevvam, Far. nişān kerde) *Bezenildi kişilerge ārzūlarınğ süwügi; tişilerdin taķı oğullarındın taķı cem‘ kıılınmış köp mällarındın altundın taķı kümüşdin taķı nişānlıg kıılınmış atlardın taķı tiwedın, sığırdın, kıoydın, keçidin taķı ekindin.* [94b]/1=A:14

Nūh: Hz. Nuh peygamber. Nūh (a.s.), Allah Teâlâ’ya ibâdeti terkedip, tapınmak için kendilerine putlar edinen ve böylece yeryüzünde ilk defa fesâda uğrayan bir kavmi tevhid akîdesine döndürmek için gönderilen

peygamberdir. "Ulul-Azm" peygamberlerin ilki olan Nûh (a.s.)'un, kavmini tevhide döndürmek için verdiği mücâdele, Kur'an-ı Kerim'de uzunca zikredilmektedir. Adı, kırk üç ayrı yerde zikredilen Nûh (a.s.)'un kıssası, şu sûrelerde mufassal olarak ele alınmıştır: 7/A'râf, 11/Hûd, 23/Mü'minûn, 26/Şuarâ, 54/Kamer ve kendi adıyla adlandırılmış olan 71/Nûh sûresi.

Nûh (a.s.), peygamber olarak gönderilinceye kadar, insanlık genel olarak tevhid üzere hayatlarını sürdürüyordu. İnsanların çoğunluğu tevhid üzere olup Allah Teâlâ'ya şirk koştuktan kaçınırlardı. İbn Abbas (r.a.)'dan şöyle rivâyet edilmektedir: "Âdem ile Nûh arasında on asır vardır. Bu zaman zarfında insanların hepsi İslâm üzere idiler" İbn Abbas (r.a.)'ın sözünde, İslâm üzere on asırdan bahsedilmektedir. Bu on asırdan sonra, Nûh (a.s.) gönderilinceye kadar, insanların sapıklık üzere bulundukları daha başka asırların da olması muhtemeldir.

İyice azıtmış ve korkunç bir helâkle cezalandırılmayı hak etmiş bir topluluk olan Nûh kavmine, bu helâkten kurtulmak için Rahmânî bir el uzatılmıştı. Allah'ın elçisi Nûh (a.s.), şirki bırakıp tevhid akidesine dönüşü tebliğle görevlendirildiğinde, onlara yaptığı ilk tebliğ, Kur'an-ı Kerim'de şöyle zikredilmektedir: *"...Ey kavmim! Allah'a kulluk edin. O'ndan başka ilâhınız yoktur; doğrusu sizin için büyük günün azâbından korkuyorum' dedi."* (7/A'râf, 59); *"Ben sizin için apaçık bir uyarıcıyım. Allah'tan başkasına kulluk etmeyin! Doğrusu ben, hakkınızda can yakıcı bir günün azâbından korkuyorum' dedi."* (11/Hûd, 25-26); *"Ey kavmim! Allah'a kulluk edin. Sizin için O'ndan başka ilâh yoktur. Sakınmaz mısınız?" dedi.* (23/Mü'minûn, 23); *"Ey Milletim! Şüphesiz ben, size gönderilmiş apaçık bir uyarıcıyım. Allah'a kulluk edin, O'ndan sakının ve bana itaat edin ki, Allah günahlarınızı bağışlasın ve sizi belli bir süreye kadar ertelesin. Doğrusu Allah'ın belirttiği süre gelince geri bırakılmaz. Keşke bilseniz!"* (71/Nûh, 2-4).

Kavmi, inadında direnmiş ve kesin kararını vermişti. Ona; *"İster öğüt ver, ister öğüt verenlerden olma, bizce birdir' dediler"* (26/Şuarâ, 136). Buna rağmen o, çağrısında ısrar edince, müşrikler tamamen sertleşmiş ve onu tehdit ederek artık bu söylediklerini tekrarlamayı terk etmezse

kendisini taşıyacaklarını bildirmişlerdi: *"Ey Nûh! Eğer bu işe son vermezsen, şüphesiz taşlanacaklardan olacaksın' dediler"* (26/Şuarâ, 116).

Allah Teâlâ da ona, kavmini sularla helâk edeceğini, bunun için bir gemi yapmasını bildirdi. Ayrıca bundan dolayı kavmine acıyıp da, onlar için bağışlama dilememesi gerektiğini de bildirdi: *"Nûh'a; 'Senin kavminden iman etmiş olanlardan başkası inanmayacaktır. Onların yapageldiklerine üzülmeye. Nezâretimiz altında, sana bildirdiğimiz gibi gemiyi yap. Haksızlık yapanlar için Bana başvurma. Çünkü onlar suda boğulacaklardır' diye Allah tarafından vahyolundu"*(11/Hûd, 36-37).

başkasını doğurup yetiştirmezler"(71/Nûh, 5-11, 21-24, 26-27).

Tûfan, gemidekilerin dışında hiç kimsenin sağ kalmasının mümkün olmadığı bir şekilde her yeri sular altında bırakmıştı. Gök, kapılarını açarak sularını boşaltmış; Yer, her tarafından sular fışkırtmaya başlamıştı: *"Biz de bunun üzerine gök kapılarını boşanan sularla açtık. Yeryüzünde kaynaklar fışkırttık. Her iki su, takdir edilen bir ölçüye göre birleşti"*(54/Kamer, 11-12).

Allah'a isyanda direten ve O'nun elçisine olmadık eziyetleri revâ gören ve asırlar boyu, gidişatında hiçbir değişiklik yapmayan zâlim bir topluluk, sonraki nesillere, inkârcı zâlimlerin sonunun ne olduğunu anlamaları için, bu şekilde, tûfan ile helak edilmişti. Allah Teâlâ, inkârcı zâlimler helâk olduktan sonra, Tûfanı sona erdirmiş ve mü'minlerin bulunduğu gemiyi selâmetle Cûdî dağı üzerine durdurtmuştu; *"Yere; 'Suyunu çek!' göğ'e; 'Ey gök sen de tut!' denildi. Su çekildi, iş de bitti. Gemi Cûdîye oturdu. 'Haksızlık yapan millet Allah'ın rahmetinden uzak olsun!' denildi"* (11/Hûd, 44).

Biz vahy kılduğ seninğ tapa neteg kim vahy kılduğ Nûh tapa tağı peygâmblerğ'a andın songra. [262b]/3=N:163

nûr (Ar.): Nur, ışık. **bk.** köz nûrları yet-.

nûsipâşlık: Nankörlük, iyiliğe kötülükle karşılık verme.

nûsipâşlık kıl-:Nankörlük etmek.

(Ar. küfr, Far. nûsipâsî kerden) *Tağı şükr kılınğ manğa tağı nûsipâşlık kılmanğ.* [40a]/3=B:152

nusret (Ar.): Yardım.

nuşret bir-: Yardım etmek, desteklemek.

(Ar. ta'zîr, Far.) *Aydı Tanğrı; men sizinğ birle, eger kılsañız namāznı taķı birsenğiz zekātnı taķı bitsenğiz yalawaçlarımğa taķı nuşret birsenğiz anlarğa taķı borç birsenğiz Tanğrığa, borç körklüg; kitergey men sizdin yazuķlarınğıznı taķı kiwürgey men sizni bustānlarğa, aķar astındın arıķlar.* [252b]/1=M:12

nuşret kıl-: Yardım etmek.

(Ar. istiftāh, Far. nuşret h'āsten) *Taķı erdiler aşnudın nuşret kılayurlar.* [270b]/4=B:89

O

oğ: Kefalet.

oğķa kir-: Himaye altına almak.

(Ar. kefl, Far.) *Taķı ermedinğ anlarınğ katında ol vaķtın kim kemişürler ķalemlerin ya'ni ķimār oķların anlarınğ ķayusı oğķa kirür Meryem'ge.* [102b]/2=A:44

oğķa kirgen: İman eden, inanan.

(Ar. ķabîl, Far.) *Taķı eger biz indürse erdük anlarınğ tapa feriştelerni sözlese erdi anlarğa ölüğler taķı yığsa erdük anlar üze tegme bir nerseni oğķa kirgenler, bolmağaylar erdi mununğ üçün kim bitseler, meger tilese Tanğrı.* [227a]/2=E:111

oğlan: 1. Evlat, çocuk. krş. **oğul**

(Ar. gulām, Far. kūdek) *Aydı; İdim neteg manğa oğlan taķı tegdi manğa uluğluk taķı 'avratım ķısır.* [101b]/3=A:40

oğlan sığğan yer: Ana rahmi, döl yatağı.

Taķı helāl bolmas anlarğa kim örtseler anı kim yarattı Tanğrı rahmleri içinde ya'ni oğlan sığğan yer içinde. [65b]/4=B:228

(Ar. veled, Far. ferzend) *Taķı aydılar; tutundı Tanğrı oğlan, arıǵlıķ anğa.*
[28b]/4=B:116

(Ar. veled, Far. ferzend) *Hakikat üze anlar küfr ketürdiler menfa‘at
kılmağay anlardın mälları taķı oğlanları Tanğrıdın nerseni; taķı anlar
otnunğ tamduķı.* [93a]/3=A:10

2. Nesil, soy.

(Ar. zürriyyet, Far. ferzend) *Ey İdimiz, taķı kılğıl bizni ħālış kılğanlar
taķı oğlanlarımızdın bir öğür ħālış kılğan özlerini sanğa.* [32b]/1=B:128

(Ar. zürriyyet, Far. ferzend) *Taķı ħakikat üze men sıwındurur men anı
sanğa taķı oğlanlarını İblisdin taş birle atılmış.* [100b]/1=A:36

oğra-: Azmetmek, niyet etmek, bir iş yapmaya başlamak.

(Ar. ‘azm, Far. ber kārī) *Ķayu vaķtın oğrasanğ tevekkül kılğıl Tanğrı
üze.* [132a]/4=A:159

oğrı: Hırsız.

oğrı kıl-: Hırsızlık yapmak.

oğrı kılğan er: Hırsızlık yapan erkek.

(Ar. sārīķ, Far. merd-i düzd) *Taķı oğrı kılğan er taķı oğrı
kılğan tişi, kesinğ ikisininğ eliglerini, yanut üçün anınğ
birle kim ħađğandılar, ħın üçün ħıdğut Tanğrıdın.*
[213b]/3=M:38

oğrı kılğan tişi: Hırsızlık yapan kadın.

(Ar. sārīķat, Far. zen-i düzd) *Taķı oğrı kılğan er taķı oğrı
kılğan tişi, kesinğ ikisininğ eliglerini, yanut üçün anınğ
birle kim ħađğandılar, ħın üçün ħıdğut Tanğrıdın.*
[213b]/3=M:38

oğul: Oğul, evlat. krş. **oğlan**

(Ar. ibn, Far. puser) *Boğazlayurlar oğullarınğızni (2) taķı tirig ħođmak
tileyürler tişilerinğizni.* [11a]/1=B:49

oğullarınğıznınğ tişileri: Çocuklarınızın kızları.

(Ar. ḥalā'ikü'l-ebnā, Far. zenān-ı puserān) *Harām kılındı siziṅ üze ... yazuḵ siziṅ üze taḵı oḡullarıṅızıṅ tişileri...*

oḡul oḡlanlar: Torunlar, soy sop.

(Ar. esbāt, Far. puserān-ı Ya'ḵūb) *Taḵı ol nersege kim indürüldi İbrāhīm tapa taḵı İsmā'īl tapa taḵı İshāḵ tapa taḵı Ya'ḵūb tapa taḵı oḡul oḡlanları.* [34b]/3=B:136

oḡul oḡulları: Torunlar, nesiller.

(Ar. esbāt, Far. puserān-ı Ya'ḵūb) *Taḵı vahy kılduḵ İbrāhīm tapa taḵı İsmā'īl tapa taḵı İshāḵ tapa taḵı Ya'ḵūb tapa taḵı oḡul oḡullar tapa taḵı 'īsā tapa taḵı Eyyūb tapa taḵı Yūnūs tapa taḵı Hārūṅga taḵı Süleymāṅga taḵı birdük Dāvūḋga Zebūr'ın.* [262b]/5=N:163

oḡur: Zaman.

Taḵı eger uysaṅ anlarıṅ hevālarıṅge ol nersedin soṅgra kim keldi saṅga biligdin; ḥaḵīḵat üze sen ol oḡurda küç kılganlardınsın. [38a]/4=B:145

oḡşaş: Benzer.

(Ar. muştebih, Far. mānende-i be-şekl) *Taḵı çıkarduḵ andın yaşnı, çıkarur miz andın ewünni, müṅgeşgen, taḵı ḥurmā yıḡačındın, çiçekindin salḵumlar, yaḵın; taḵı būstānlar üzümledin, taḵı zeytūnnı taḵı enārın, oḡşaş taḵı oḡşamaḡan.* [224a]/1=E:99

oḡşaş bol-: Benzemek, birbirine benzemek.

(Ar. teşābuh, Far.) *Ḥaḵīḵat üze inek oḡşaş boldı ya'nī örtüḡlūḡ boldı biziṅ üze.* [17a]/5=B:70

oḡşaş-: Benzeşmek, birbirine benzemek.

(Ar. teşābuh, Far. būşed) *Anlar kim köṅḡülleri içinde kışmaḵ bar uyarlar ol nersege kim oḡşaştı andın fıtne isteyü taḵı [92b1] te'vīlin isteyü.* [92a]/5=A:7

oḡşaşḡan: Benzeyen, müteşabih (ayet).

(Ar. muteşābih, Far. būşid) *Taḵı öṅḡinler oḡşaḡanlar.* [92a]/3=A:7

(Ar. muteşābih, Far. mǎnend yekdiyeke) *Aydılar; bu ol kim rûzî birildük aşnudin taķı kelindiler ya‘nî körüldiler anıñg birle oķsaşgan.* [4b]/3=B:25

(Ar. muteşābih, Far. mǎnende) *Taķı ol ol kim yarattı bustānlar, kötürülmüşler taķı kötürülmemişler, taķı hurmā yığaçların; taķı ekinni, türlüğ türlüğ mīvesi, taķı zeytūnnı, taķı enārnnı; oķsaşgan taķı oķsaşmağan.* [236b]/5=E:141

oķsatıl-: Benzetilmek, öyle gösterilmek.

(Ar. teşbih m., Far. mǎnend kerde şoden) *Taķı öldürmediler anı asmadılar anı, velî oķsatıldı anlarğa.* [196b]/5=N:157

ojuş-: Yarışmak, koşuşmak. **krş.** ozuş-

(Ar. istibāk, Far. pīş-destî kerden) *Ojuşunğ edğülük işlerge, Tanğrı tapa kaytışınğız kamuğ.* [218b]/4=M:48

oķ: Mutlaka, kesinlikle, kuşkusuz (kuvvetlendirme edatı). **krş.** ök.

Taķı Tanğrığa oķ maşrıķ taķı mağrib. [28b]/2=B:115

oķ hāliş kılğanlar: Allah’a gönülden bağlananlar.

Taķı biz anğa oķ hāliş kılğanlar miz ‘amellerimizni.
[35b]/2=B:139

oķı-: 1. Okumak, araştırmak, incelemek. **krş.** oķu-

(Ar. dirāset, Far. hǎnden) *Bolmadı yaratılmışğa birse anğa Tanğrı kitābnı taķı hikmetni taķı peygāMBERliknı aysa kişilerge; “bolunğ kullar mañğa Tanğrıdın bisre taķı ançası bar; “bolunğ İdige nisbetligler munğ birle kim öğretür erdingiz kitābnı taķı mununğ birle kim oķıyur erdingiz.”* [111b]/1=A:79

2. Okumak, uydurmak.

(Ar. tilāvet, Far. hǎnden) *Taķı uydılar ol nersege kim oķıyur İblisler pādşāhlik üze Süleymān’nnı.* [23b]/1=B:102

(Ar. tilāvet, Far. hǎnden) *Özlerindin oķıyur anlar üze āyetlerin.*
[133b]/1=A:164

oķmaķınğ haķķınça: Okunulması gerektiği gibi, gereği gibi.

Anlar kim birdük anlarğa kitābnı oķıyurlar anı oķmaķınğ haķķınça anlar bitediler anğa. [30a]/4=B:121

- oķu-:** Okumak. **krş. oķı-.**
Ol oķuyur miz anı seninġ ūze niřānlardın taķı ĥikmetlig zıkrđın ya‘nı
ķur‘ān‘dın. [106a]/1=A:58
Taķı siz oķuyursuz kitābnı ya‘nı Tevrātın. [10a]/1=B:44
- oķun-:** Okunmak, bildirilmek.
 (Ar. tilāvet, Far. ĥānde řoden) *Meger ol kim oķunur sizinġ ūze.*
 [268a]/1=M:1
- ol:** 1. Teklik ūçūncū řahıs zamiri; o.
 (Ar. , Far.) *ķorķunġ otdın ol kim anınġ tamduķı kişiler taķı taşlar anuķ*
ķılındı kāfirlerġa. [4a]/3=B:24
 2. O, Allah.
Taķı anlar kim kāfir boldılar ayturlar; ne turur Ol kim tiledi Tanġrı
mununġ birle meşel. [5a]/3=B:26
Ayđı; ĥaķıķat ūze Ol aytur; ĥaķıķat ūze ol inek turur; ermez ķarı taķı
ermez yigit. [16b]/5=B:68
- ol cihān:** Ahiret, ūbūr dūnya.
 (Ar. āĥiret, Far. in cehān) *Taķı kim tilese ol cihān*
yanutın, birgey miz anġa andın. [127b]/2=A:145
- ol ikeġū:** O ikisi.
 (Ar. -himā, Far. iřān) *Taķı eger tiři, ķorķsa cūftindın yıraķ*
bolmaķ yanındın, yūz ewūrmek yanındın, yoķ yazuķ ol
ikeġū ūze kim onġarsalar ikisi arasında, onġarmaķ.
 [188a]/5=N:128
- ol iki:** 1. O ikisi, Safa ve Merve tepeleri.
 (Ar. -himā, Far. iřān) *Kim kim uġrasa Ka‘be‘ġa yā*
ziyāret ķılsa ĥiķ yazuķ yoķ anınġ ūze kim tezginsel ol
ikisige. [41a]/5=B:158
 2. O iki, yer ve gūk.
 (Ar. -humā, Far. iřān) *Yetti anınġ kūrsisi kūklerġe taķı*
yerġe taķı aġruķ bolmas anġa ol ikisininġ saķlamaķı.
 [78a]/5=B:255
- ol kim:** O ki.

(Ar. elletī, Far. ān ki) *Qorxunġ otdın ol kim anıġ tamduķı
kişiler taķı taşlar anuķ kılındı kāfirlerġa.* [4a]/3=B:24

ol kimerse: O kimse.

(Ar. ellezīne, Far. ān ki) *Ol kimerseleŕ üze kim örttiler
taķı ol vaķtın kim keldi anlarġa ol nerse kim bildiler
örttiler anı anı.* [270b]/4=B:89

(Ar. men, Far. ān ki) *Aydılar; kılur musuz anıġ içinde ol
kimersenı kim fesād kılur anıġ içinde töker kanlarını.
[6b]/1=B:30*

ol nerse kim: O şey ki.

(Ar. mā, Far. ān) *Hakīkat üze Tanġrı uftanmas kim ursa
meşel sinġekni ya'nī uftanıp qoymaz sinġek birle meşel
urmaķını, taķı ol nerse kim andın üstün.* [5a]/1=B:26

ol nerse kim: O şey ki.

(Ar. mā, Far. ān) *Ol turur kim yarattı sizing için ol nerse
kim yerde turur ķamuġını.* [6a]/2=B:29

ol nersege kim: O şey ki.

(Ar. mā, Far. ān) *Taķı ol vaķtın kim keldi anlarġa kitāb
Tanġrı ķatında rāstlaġan ol nersege kim anlarınġ birle
turur.* [270b]/3=B:89

ol oġur: O zaman, o vakit.

(Ar. izen, Far. ān gāh) *Hakīkat üze siz, ol oġurda anlarınġ
menġizlig.* [192a]/1=N:140

*Taķı eger uysanġ anlarınġ hevālarıne ol nersedin sonġra
kim keldi sanġa biligdin; hakīkat üze sen ol oġurda küç
ķılġanlardınsın.* [38a]/4=B:145

Ol Tanġrı: O Tanrı, Allah.

(Ar. hüve, Far. vey) *Tanġrı yok tapunġu yok meger Ol
Tanġrı tirig peyveste örelig ķılġan.* [77b]/5=B:255

ol yer: O yer, ora. Cinsel birleşmede kadınlara yaklaşılmaması geren
meşru yer, kadının üreme organı.

(Ar. ḥayṣu, Far. ancā) *Ḳayu vaktın kim arınsalar keliñg anlarğa ol yerdin kim buyurdı sizge Tanğrı.* [64a]/5=B:222

olar: Onlar.

Taķı eger kelseler sizge esirler bolup yularsız olarnı taķı ol ḥarām kılınmış turur sizinğ üze olarnıñg çıkarmaķı.
[269a]/2=B:85

Taķı küdegüleri anlarınğ sezāraķ olarnıñg kaytarmaķına anıñ içinde eger tileseler onğarmaķ. [66a]/1=B:228

Yoķ korkuğ olarnıñg üze taķı anlar қаđğurmaslar.
[8b]/3=B:38

oldur-: Oturmak. **krş.** oltur-, otur.

(Ar. ḳu‘ūd, Far. nişesten) *Anlar kim yād kılurlar Tanğrını öre turup taķı oldurup taķı yanları üze; taķı endişe kılurlar köklerniñg yaratmaķı içinde taķı yerniñg.* [140b]/5=A:191

oldurğan: Oturan. **krş.** olturğan.

(Ar. ḳā‘id, Far. nişeste) *Berāber bolmas oldurğanlar bitgenlerdin, ziyān eyeleriniñg önğini; taķı toķuş kılğanlar Tanğrı yolu yolu <ichinde>, mālları birle taķı tenleri birle.*
[178a]/4=N:95

oltur-: Oturmak. **krş.** oldur-, otur-.

(Ar. ḳu‘ūd, Far. nişesten) *Taķı indürdi sizinğ üze kitāb içinde kim ol vaktın kim işitingiz Tanğrıniñg āyetleri, küfr ketürülür anğa taķı maşhara kılınur anğa, olturmañız anlar birle, ançağa tegrü kim kirseler andın önğın sözge.* [191b]/5=N:140

olturğan: Oturan. **krş.** oldurğan.

(Ar. ḳā‘id, Far. nişeste) *Arturdı Tanğrı toķuş kılğanlarını, mālları birle, taķı tenleri birle olturğanlar üze, mertebeler.*
[178b]/1=N:95

(Ar. ḳā‘id, Far. nişeste) *Biz munda olturğanlarmuz.*
[209b]/4=M:24

on: On (10).

- (Ar. ‘aşeret, Far. deh) *On tamāmdur ol.* [54b]/4=B:196
- (Ar. ‘aşeret, Far. deh) *Taķı anlar kim ölürlər sizdin taķı qoğarlar cüftler; küyerler özleri birle tört ay taķı on.* [69b]/4=B:234
- on iki:** On iki (12).
 (Ar. isnā ‘aşere, Far. devāzdeh) *Taķı ıdтуқ anlarını on iki başçı.* [252a]/4=M:12
Taķı barıldı andın on iki yul. [13b]/5=B:60
- onğalt-:** İyileştirmek, sağlamlaştırmak.
 (Ar. ibrā’, Far.) *Taķı onğaltur men toğa közsüzni [104a1] taķı ala tenligni.* [103b]/5=A:49
- onğar-:** Onarmak, düzeltmek, ıslah etmek.
 (Ar. işlāh, Far. nīkū kerdən) *Eger tevbe kılsalar taķı onğarsalar, yüz ewürünğ ol ikisindin.* [150a]/5=N:16
 (Ar. işlāh, Far. nīkū kerdən) *Meger anlar kim tevbe kıldılar andın sonğra onğardılar.* [113b]/5=A:89
- onğargan:** Onaran, ıslah eden, düzelten.
 (Ar. muşlih, Far. nīkūkār) *Taķı Tanğrı bilür bozğannı onğargandın.* [63a]/4=B:220
- onğarmak:** Barışma, barış, anlaşma, uyuşma.
 (Ar. işlāh, Far. nīkū kerdən-i kār) *Eger tileseler onğarmak, tevfiķ birgey Tanğrı aralarında.* [158a]/4=N:35
 (Ar. şulh, Far. āştī) *Taķı eger tişi, qorқsa cüftindin yıraқ bolmaq yanındın, yüz ewürmek yanındın, yoқ yazuқ ol ikegü üze kim onğarsalar ikisi arasında, onğarmak.* [188b]/1=N:128
- onğurқа:** Omurga, bel kemiği.
 (Ar. şulb, Far. püşt) *Harām kılındı sizinğ üze analarınğız taķı kızlarınğız taķı kız қарындаşlarınğız ... yoқ yazuқ sizinğ üze taķı oğullarınğıznınğ tişileri, anlar kim onğurқalarınğızdın tururlar taķı kim cem‘ kılsaңız iki kız қарындаş arasında; meger ol kim keçti.* [153a]/5=N:23
- or(1)n:** Yer. **krş.** orun

(Ar. mehill, Far. cāy) *Taķı yūlimenġ başlarınġızın teginçe ķurbān orninga.* [54a]/3=B:196

Taķı tutunġ İbrāhīmnunġ ornındın namāz ķılġu yer. [31a]/5=B:125

Anınġ içinde nişānlar açuķlar İbrāhīm ornı. [115b]/1=A:97

orta: Orta.

Orta yaşıġ anınġ arasında ķılınġ kim buyrulursuz. [17a]/1=B:68

ota çalıġ: Orta yolu tutmuş olan.

(Ar. mukteşid, Far. miyāne revende) *Anlardın bir öġür, ota çalıġ taķı ūķuş anlardın, yawuz boldı anı kim ķılurlar.* [199a]/5=M:66

orta yaşıda: Orta yaşıda, orta yaşı.

(Ar. kehl, Far.) *Taķı sözleyür kişilerge bişik içinde taķı orta yaşıda taķı eġgülerdin.* [103a]/2=A:46

orta yaşıġ: Orta yaşı.

(Ar. ‘avān, Far. miyāne) *Orta yaşıġ anınġ arasında ķılınġ kim buyrulursuz.* [17a]/1=B:68

ortarak: Orta halli, ortaya daha yakın olan.

(Ar. evsať, Far. miyāne) *Anınġ keřāreti ta‘ām on miskinninġ yitürmeki, ol nerseninġ ortarakı birle kim yitürür siz ħāş kişilerinġizge yā tonları, yā boyunnunġ āzād ķılmaķı.* [205b]/5=M:89

ortak: Ortak, eş.

(Ar. şerik, Far. enbāz) *Eger bolsalar köprek andın, anlar ortaklar turur üçde bir içinde; vaşıyyetdin sonġra vaşıyyet ķılınur anınġ bir(l)e, yā borç; ziyān tegürmedin.* [149a]/2=N:12

ortak қоşған: Allah’a ortak қоşан, müşrik.

(Ar. müşrük, Far. enbāzgūy) *Dōst tutmas anlar kim küfi ketürdiler, kitāb eyelerindin taķı ortak қоşғанlardın kim indürülse sizinġ üze ħayrdın İdinġizdin.* [25a]/2=B:105

oruķ: Mesafe, aralık.

Taķı anı kim ķıldı yawuzluķdın ārzūlayur kim bolsa anınġ arasında taķı anınġ arasında oruķ yıraķ. [99a]/3=A:30

orun:	Yer, mevki. (Ar. maḳʿ ad, Far. cāy) <i>Taḳı ol vaḳtın kim erte birle keldiṅ ehlindin indürürsün mü'minlerni orunlarda toḳuşmaḳ üçün.</i> [122a]/5=A:121	krş. or(1)n
osaṅ:	Habersiz, gâfil. (Ar. gâfil, Far. bî-āgāh) <i>Taḳı ermes Tanḡrı osaṅ ol nersedin kim ḳılur siz.</i> [116a]/4=A:99	
ot:	Ateş, cehennem ateşi. (Ar. nār, Far. āteş) <i>Taḳı bedel ḳılurlar anıṅ birle az bahānı anlar yimesler ḳarınlarıṅa meger otnı.</i> [46a]/2=B:174 (Ar. nār, Far. āteş) <i>Ḳorḳuṅ otdın ol kim anıṅ tamduḳı ḳişiler taḳı taşlar anuḳ ḳılındı kāfirlerḡa.</i> [4a]/3=B:24	
ot eyeleri:	Ateş ehli, cehennemlikler. (Ar. aşḡābü'n-nār, Far. yārān-ı āteş) <i>Taḳı anlar ot eyeleri anlar anıṅ içinde menḡü ḳalıḡlılar.</i> [62a]/3=B:217	
otnuṅ eyeleri:	Cehennemlikler, cehennem ehli, ateş ehli. (Ar. aşḡābü'n-nār, Far. yārān-ı āteş) <i>Taḳı anlar kim tandılar, taḳı yalḡanḡa nisbet ḳıldılar açuḳ ḡuccetlerimizni anlar otnuṅ eyeleri.</i> [8b]/5=B:39	
ot ḳını:	Cehennem ateşinin azabı. (Ar. ʿazābe'n-nār, Far. şikence-i āteş) <i>Taḳı anlardın kimersenı aytur; ey İdimiz; birgil bizge dünyāda eḡḡülük taḳı ol cihānda eḡḡülük taḳı saḡlaḡıl bizni ot ḳınındın anlar.</i> [56b]/4=B:201	
otluḡ:	Ateş yeri, yangın yeri. (Ar. seʿir, Far. āteş ewzūh..) <i>Taḳı tap boldı tamuḡ otluḡ yanındın.</i> [164a]/3=N:55	
otur-:	Oturmak. (Ar. ḳuʿūd, Far. nişesten) <i>Anlar kim aydılar ḳarındaşlarıṅa; taḳı oturdılar eger boyun süseler erdi öldürülmegeyler erdi.</i> [134b]/3=A:168	krş. oltur-, oldur-
oyna-:	Eḡlenmek, oynamak. (Ar. leʿib, Far. bāzī kerdin) <i>Ayḡıl; Tanḡrı andın sonḡra ḳoḡḡul anlarını bāḡılları içinde, oynayurlar.</i> [244b]/1=E:91	

oyun: Oyun, alay, eğlence.
(Ar. le'ib, Far. bāzī) *Taķı ol vaķtın kim ündediñgiz namāz tapa, tuttılar anı maşhara taķı oyun ol munuñg birle kim anlar erenler bilmesler.* [222a]/5=M:58

ozuş-: Yarışmak, koşuşmak. **krş.** ojuş-.
(Ar. istibāk, Far. pīş-destī kerden) *Ozuşuñg edgüliklerge nirde kim bolsanğız ketürgey sizni Tanğrı kamuğnı.* [38b]/4=B:148

Ö

öç: Öç, intikam.
(Ar. intikām, Far. kīne) *Taķı Tanğrı yinğen, öç eyesi erür.* [91b]/3=A:4

öç al-: Öç almak, intikam almak.
Taķı kim kaytsa, öç alur Tanğrı andın. [256b]/4=M:95

öç almaķ: Öç alma.
(Ar. intikām, Far. kīne keşiden) *Taķı Tanğrı yinğen, öç almaķ eyesi.* [256b]/5=M:95

öç eyesi: Öç sahibi, intikam sahibi (Allah).
(Ar. intikām, Far. kīne) *Taķı Tanğrı yinğen, öç eyesi erür.* [91b]/3=A:4

öfke: 1. Öfke, kızgınlık. **krş.** öwke, öfke
(Ar. ğayz, Far. hışm) *Anlar kim ğarc kılurlar kinğlikde taķı darlıķda taķı yutğanlargā öfkeni taķı 'afv kılğanlargā kişilerdin.* [124b]/5=A:134

(Ar. ğayz, Far. hışm) *Taķı ol vaķtın kim ğālī boldılar ısırdılar izniñg üze parmaķ uçlarnı öfkedin.* [121b]/5=A:119

2. Allah'ın gazabı.
(Ar. ğażab, Far. hışm) *Taķı sezā boldılar öfkege Tanğrıdın.* [119b]/2=A:112

öfke kıl-: Öfkelenmek, gazap etmek.
(Ar. ğażab, Far. hışm giriften ya' nī nā-ħoşnūd şoden) *Taķı öfke kıldı Tanğrı anıñg üze taķı sürdi anı taķı anuķ kılındı anğā uluğ kın.* [177b]/1=N:93

öfkeni yutğan: Öfkesine hâkim olan, öfkesini yenebilen.

(Ar. kâzimu'l-ğayz, Far. furū ħorende-i ħıřm) *Anlar kim ħarc kılurlar kiŋlikde taķı darlıkda taķı yutġanlarġa öfkeni taķı 'afv kılganlarġa kişilerdin.* [124b]/5=A:134

ögey: Üvey.

ögey kıız: Üvey kıız.

(Ar. rebıbet, Far. duġter-i zenān) *Ĥarām kılındı sizinġ üze analarınġız taķı kıızlarınġız taķı kıız ħarındařlarınġız taķı atalarınġıznınġ kıız ħarındařları, taķı analarınġıznınġ ħarındařları taķı ir uyanınġ kıızları taķı kıız uyanınġ kıızları taķı ol analarınġız kim emdürdiler sizni taķı kıız ħarındařlarınġız, emmekdin taķı tiřilerinġıznınġ anaları, taķı ögey kıızlarınġız, anlar kim (2) koyunlarınġız içinde tiřilerinġızdin, anlar kim duġul kıldınġız anlar birle, eger duġul kılmaduķ, bolsaġız anlarnınġ birle, yok yazuķ sizinġ üze taķı oġullarınġıznınġ tişileri, anlar kim onġurķalarınġızdın tururlar taķı kim cem' kılsaġız iki kıız ħarındař arasında; meger ol kim keġti.* [153a]/1=N:23

ög-: Övmek.

ögmek: Övgü, hamd.

(Ar. ħamd, Far. sipās) *Taķı biz arıġlar miz seninġ ögmekinġ birle, taķı arıġlayur miz sini.* [6b]/2=B:30

ögren-: Öğrenmek.

ögrengen: Öğrenen.

Aydı; ħaķıķat üze ol aytur; ħaķıķat üze ol inek ermes yükge ögrengen ya'nı yerni sürgen, zelul ermes, sürer yerni. [17b]/2=B:71

öğret-: Öğretmek.

(Ar. ta'lim, Far. āmūzāniden) *Taķı arıtur anlarnı taķı öğretür anlarġa kitābnı, ħikmetni.* [133b]/2=A:164

(Ar. ta'lim, Far. āmūzāniden) *Taķı öğretti Ādem'ġa atlarını ħamuġını.* [6b]/3=B:31

öğretil-: Öğretilmek.

(Ar. ta'lim m., Far. āmūzānīde şoden) *Taķı öğretildiñiz anı kim bilmediñiz, siz taķı atalarındıñız.* [244a]/5=E:91

ögül-: Övülmek.

(Ar. ĥamd m., Far. sutūde şoden) *Saķınmağıl anlarını kim sewünürler ol nerse birle kim keldiler ya' nī kıldılar taķı süwerler taķı ögülseler ol nerse birle kim kılmadılar, saķınmağıl anlarını, [140b1] kıtılmaq yerinde kındın.* [140a]/5=A:188

ögülmiş: Övülmüş, övülmeye lâayık (Allah).

(Ar. ĥamīd, Far. sutūde) *Taķı bilinğ ĥaķıķat üze Tanğrı bay, ögülmüş.* [84b]/2=B:267

Erdi Tanğrı bay, ögülmüş. [189b]/2=N:131

ögür: 1. Bölük, topluluk.

(Ar. ferīķ, Far. gürūh) *Bıraķtı anı bir ögür anlardın.* [23a]/1=B:100

(Ar. ferīķ, Far. gürūh) *Tegme bir kez mü kim keldi sizge yalafaķ ol nerse birle kim süwmez nefsleriñiz uluğsındıñız bir ögürni yalğankā nisbet kıldıñız.* [270a]/5=B:87

ögür ögür: Bölük bölük, parça parça, grup hâlinde.

(Ar. şubāten, Far. gürūh gürūh) *Ey anlar kim bittiler; tutunğ ĥorķunçunğuznı ya' nī ĥorķunğ saķınıñ taķı barınğ ögür ögür, taşķaru barınğ ĥamuğ.* [168b]/5=N:71

2. Ümmet.

(Ar. ümmet, Far. gürūh) *Ol bir ögür turur keçtiler.* [34a]/1=B:134

ögüt: Ögüt, nasihat.

(Ar. mev' izat, Far. pend) *Kim kim kelse anğā ögüt İdisindin taķı yığılsa anğā ol kim keçti.* [87a]/3=B:275

(Ar. mev' izat, Far. pend) *Taķı ögüt saķınğanlarga.* [16a]/5=B:66

(Ar. mev' izat, Far. pend) *Bu açmaq kişilerge, taķı köni yol taķı ögüt saķnuqlarga.* [125b]/5=A:138

ögüt al-: Ögüt almak.

King boldı İdim ĥamuğ nersege, bilig yanındın anğmaz musız ya' nī ögüt almaz musız? [241a]/2=E:80

ögütle-: Ögüt vermek, nasihat etmek, vaaz etmek.

(Ar. va‘z, Far. pend giriften) *Anlar kim qorqarlar yazmaqlarındın, ögütlenġ anlarını, taķı qođunġ anlarını, yatġu yerler içinde, taķı urunġ anlarını.* [157b]/4=N:34

Yüz ewürgül anlardın taķı ögütlegil anlarını, taķı ayġıl anlarġa özleri içinde yittiz söz. [167a]/1=N:63

Taķı yād kılnġ Tanġrınınġ ni‘metini sizinġ üze taķı ol nerseni kim indürdi sizinġ üze kitābdın taķı şerī‘atdın ögütleyür sizni anınġ birle. [67b]/5=B:231

ögütlen-: Ögütlenmek, nasihat verilmek.

(Ar. va‘z m., Far. pend dāde şoden) *Ol ögütlenür anınġ birle, ol kim erdi sizdın biter Tanġrıġa taķı kıyāmet künge.* [68a]/4=B:232

ök: Mutlaka, kesinlikle. **bk.** ok.

ökçe: Topuk, ökçe.

(Ar. ‘aķib, Far. pey) *Eger öldi erse mü öldürüldi erse mü ewrüldünġüz ökçelerinġiz üze.* [127a]/2=A:144

Taķı kılmaduķ ol kıbleni kim erdinġ anınġ üze meger bilelinġ üçün ol kimerse kim uyar yalawaķķa ol kimersedin kim ewrülür iki ökçesi üze. [37a]/2=B:143

öksüz: Öksüz, yetim.

(Ar. yetim, Far. bī-peder) *Taķı birinġ öksüzlerge mällarnı taķı tegşür menġ asıġsıznı yahşı birle.* [144a]/4=N:2

ökünç: Pişmanlık, nedamet.

(Ar. ḥasret, Far. peşimānī) *Taķı öldürülmegeyler erdi mununġ üçün kim kılsa Tanġrı anı ökünç könġülleri içinde.* [131b]/2=A:156

ökün-: Pişman olmak.

öküngen: Pişman olan.

(Ar. nādim, Far. peşimān) *Aydı; ey biġārelıķ manġa; ‘āciz mü boldum kim bolsam bu qarġa menġizlig, taķı örtsem uyamnınġ ‘avretini; taķı boldı öküngenlerdin.* [211b]/3=M:31

öl-: Ölmek.

(Ar. tevaffı m., Far. murden) *Eger bolsalar erdi bizing katımızda ölmegeyler erdi.* [131b]/1=A:156

öldür-:

1. Öldürmek. **krş.** öltür-.

(Ar. iktılāl, Far. kušten) *Taķı bir ögürni öldürürsüz.* [270a]/5=B:87

(Ar. imātet, Far. mīrāniden) *Andın songra öldürür sizni, andın songra tirgürür sizni.* [5b]/5=B:28

öldürmek: Öldürme. **krş.** öltürmek.

(Ar. katl, Far. kušten) *Taķı belā yakın katıgraķ öldürmekdin.* [52b]/4=B:191

Taķı belā ya‘nī Tanğrıǵa küfr ketürmek uluğraķ öldürmekdin. [61b]/3=B:217

2. Öldürmek, savaşmak.

(Ar. muķātelet, Far. kārzār kerden) *Taķı öldürünğ Tanğrı yolu içinde anlar kim öldürürler sizni.* [52a]/5=B:190

öldürül-:

Öldürülmek.

(Ar. katl m., Far. kušte şoden) *Anlar kim aydılar qarındaşlarıǵa; taķı oturdılar eger boyun süseler erdi öldürülmegeyler erdi.* [134b]/4=A:168

Taķı öldürülmegeyler erdi mununğ üçün kim kılsa Tanğrı anı ökünç könğülleri içinde. [131b]/2=A:156

öldürüş-:

Öldürüşmek, savaşmak.

(Ar. iktılāl, Far. kārzār kerden) *Ançaǵa tegrü kim öldürüşgeyler sizinğ birle anınğ içinde eger öldürüşseler sizinğ birle.* [52b]/5=B:191

(Ar. iktılāl, Far. kārzār kerden) *Taķı öldürüşünğ yolında Tanğrınınğ.* [73a]/3=B:244

Taķı neçe köp peygāmberdin, öldürüşti anınğ birle İdige nisbetligler, köp. [127b]/2=A:146

öldürüşmek: Savaşma, öldürüşme.

(Ar. iktılāl, Far. kārzār kerden) *Eger bitinse sizinğ üze toķuş ya‘nī öldürüşmek kim öldürüşmesenğiz.* [73b]/5=B:246

ölüm:

Ölüm.

krş. ölüm

(Ar. mevt, Far. merg) *Andın sonġ kopġarduk sizni öliminġizdin sonġ mevtingiz bolġay kim siz şükr kılġaysız.* [12b]/3=B:56

ölmüşdin sonġra: Ölümünden sonra.

Taķı ol kim indürdi Tanġrı kökdin suwdın taķı tırgüzdi anınġ birle yerni ölmüşindin sonġra. [42b]/5=B:164

öltür-:

Öldürmek.

krş. öldür-

öltürmek:

Öldürme.

krş. öldürmek.

Bozmaķları birle ‘ahdlerini, taķı küfr ketürmekleri birle Tanġrınınġ ayetleringe, taķı öltürmekleri birle peygāmbırlerni, ġaķdın öñġin, birle taķı aymaķları birle; “köñgüllerimiz örtüġlüġ”; Tanġrı anınġ üze küfrleri birle, bitmesler meger az. [196a]/4=N:155

ölüg:

Ölü.

(Ar. meyt, Far. murde) *Ĥaķıķat üze ġarām kıldı sizinġ üze ölüġse anı taķı ķannı taķı tonġuz itini taķı ol nerseni kim ün kılandı anınġ birle Tanġrıdın öñġinge.* [45b]/1=B:173

(Ar. meyt, Far. murde) *Neteg küfr ketürürsüz Tanġrıġa taķı erdinġiz ölüġler tırgürdi sizni.* [5b]/5=B:28

(Ar. meyt, Far. murde) *Taķı ayduķ; urduġuz anı pāresi birle anınġ menġizlig tırgürür Tanġrı ölüġlerni.* [18a]/3=B:73

ölüm:

Ölüm.

krş. ölüm

(Ar. mevt, Far. merg) *Erdinġiz mü tanuķlar ol vaķtda kim ġāzır boldı Ya‘ķüb’ġa ölüm; Ol vaķtın kim aydı; oġlanlarıġa; neġe ķulluķ kılırsuz mindin sonġra.* [33b]/3=B:133

ölüm alġınçaġa tegrü: Ölüm alana kadar, ölüm alıncaya dek, ölene kadar.

Eger tanuķluķ birseler tutuġ anlarını ewler içinde, anlarını tükel alġınçaġa tegrü ölüm, yā kıġay Tanġrı anlarıġa yol. [150a]/4=N:15

öñġin:

Başka, diġer, ġayrı.

krş. öñġün

(Ar. ġayr, Far. cüz) *Awnuġ ġelāl kıġanlarıdın öñġin taķı siz ġarāmlar.* [268a]/1=M:1

(Ar. ğayr, Far. cüz) *Taķı tegşürdi anlar kim zılm kıldılar sözni, andın öngin kim ayıldı anlarğa.* [13b]/1=B:59

öngün: Başka, diğer, gayrı. **krş.** öngin.

öngün eren: Başka kavim, başka topluluk.

Taķı anlardın kim Cuhūd boldılar, işitgenler yalğannı, işitgenler öngün erenler üçün kim kelmediler sanğa.
[214b]/3=M:41

ör-: Yükselmek, kalkmak.

öre tur-: Ayağa kalkmak. **krş.** örü tur-

(Ar. kıyām, Far. istāden) *Anlar kim yād kılurlar Tanğrını öre turup taķı oldurup taķı yanları üze; taķı endişe kılurlar köklerniğ yaratmaķı içinde taķı yerniğ.* [140b]/5=A:191

örelık: Destek olma, üstünde durma.

örelık kıl-: Destek olmak, korumak.

örelık kılğan: Destek olan, koruyan, himaye eden.

(Ar. kâ'im, Far. istāde konende) *Erenler, örelık kılğanlar, tişiler üze; ol nerse birle kim arturdı Tanğrı pārelerini pāre üze; taķı ol nerse birle kim harc kıldılar mällarındın.*
[157a]/5=N:34

ört-: 1. Kapamak, gizlemek, örtmek, saklamak.

(Ar. ihfā', Far. nihāñ kerden) *Taķı eger örtsenğiz anı taķı birsenğiz anı dervişlerge ol yaķşıraķ sizge.* [85a]/5=B:271

(Ar. ketm, Far. nihān dāden) *Taķı Tanğrı bilgenrek ol nerseni kim örterler.* [134b]/3=A:167

(Ar. ketm, Far. pūşiden) *Taķı bilür men ol nerseni kim āşkārā kılursız taķı ol nerseni kim örter erdingiz.* [7a]/5=B:33

(Ar. ketm, Far. pūşiden) *Taķı örtmenğ haķnı.* [9b]/2=B:42

2. İnkâr etmek.

(Ar. küfr, Far. küfr āverden) *Ol kimerseler üze kim örttiler taķı ol vaķtın kim keldi anlarğa ol nerse kim bildiler örttiler anı anı.* [270b]/4=B:89

örtüglü: Gizli, örtülü.

- (Ar. ğayb, Far. nā-peydā) *Taķı ermedi Tanġrı muṭṭali‘ kıl̄sa ya‘nī bildürmek için ğaybnı örtüġlü üze.* [137b]/1=A:179
- örtüġlüġ:** 1. Örtülü, kapalı, muhafazalı.
(Ar. aġlef, Far. perde) *Taķı aydılar; könġüllerimiz örtüġlüġ turur.* [270b]/1=B:88
2. Gayb, bilinmeyen.
(Ar. ğayb, Far. bī-peydā) *Ḥaķīķat üze men bilür men köklerin örtüġlüġin taķı yerninġ örtüġlüġin.* [7a]/4=B:33
- örtüġlüġ bol-:** Örtülü olmak, bilinmemek, gizli olmak.
(Ar. teşābuh, Far. pūşide şoden) *Ḥaķīķat üze inek oḡşaş boldı ya‘nī örtüġlüġ boldı bizimġ üze.* [17a]/5=B:70
- örtüġlüġ taķı āşkārā:** Gizli ve açık.
(Ar. sırren ve ‘alāniyyeten, Far. nihān ü āşkārā) *Anlar kim ḡarc kılurlar mällarını tünle taķı kündüzle örtüġlüġ taķı āşkārā anlarġa şevābları anlarınġ İğisi қatında.* [86b]/2=B:274
- örtük-:** Gizlenmek, saklanmak.
(Ar. ihfā’, Far. pūşiden) *Örtükürler ḡaķķarındın taķı örtülmezler Tanġrıdın.* [182b]/4=N:108
- örtül-:** Örtülmek, gizli kalmak.
(Ar. ihfā’ m., Far. pūşiden) *Ḥaķīķat üze Tanġrı, örtülmes anınġ üze nerse yer içinde taķı kök içinde ol.* [91b]/4=A:5
- örü tur-:** Ayaġa kalkmak. **krş.** öre tur-
örü turġan: Ayaġa kalkan, ayakta olan.
(Ar. қā’im, Far. istāde būd) *Қıķırdı anı feriştelер taķı ol örü turġan namāz kılur miḡrābda; ḡaķīķat üze Tanġrı müjde birür sanġa Yaḡyā birle rāstlaġan, kelimeni Tanġrıdın taķı uluġ, tişilerge yawuzmaġan taķı peyġāMBER edġülerdin.* [101a]/5=A:39
- öte-:** Ödemek, yapmak, yerine getirmek.
(Ar. cezā’, Far. kifāyet kerden) *Taķı қorқunġ künden kim ötemes ten tendin nerse.* [10b]/2=B:48

(Ar. ʔazā', Far. güzārīden) *Taʔı ol vaʔtın kim ötedinġiz namāznı, yād ʔılınġ Tanġrını, öre turup taʔı olturup taʔı taʔı yanlarınġız üze.*
[181b]/2=N:103

ötemek: Ödeme, verme.

(Ar. edā', Far. güzārde şoden) *Kim kim 'afv ʔılınsa anġa uyasındın nerseni uymaʔ körklüġlük taʔı ötemek anınġ tapa körklüġlük.* [47b]/5=B:178

ötünç: Ödünç, borç.

(Ar. ʔarż, Far. wām) *Kim turur ol kim ötünç birür Tanġrıġa körklüġ ötünç ʔat ʔat ʔılsa anı anġa ʔatlar köp.* [73a]/5=B:245

ötünç bir-: Ödünç vermek, borç vermek.

(Ar. ikrāż, Far. wām dāden) *Kim turur ol kim ötünç birür Tanġrıġa körklüġ ötünç ʔat ʔat ʔılsa anı anġa ʔatlar köp.*
[73a]/5=B:245

öwke: Öfke, gazap.

krş. öfke

(Ar. saħt, Far. nā-ħoşnūdi) *Ol kimerse mü kim uydı ol kimerse menġizlig kim sezā boldı öwkege Tanġrıdın.* [133a]/2=A:162

öz: 1. Kendi, öz.

(Ar. nefş, Far. ten) *Buyurur musuz ʔişilerge eġgülükni, ya'ni imān ketürmekni taʔı unutursuz özünġüzni.* [10a]/1=B:44

(Ar. nefş, Far. ten) *Özlerindin oʔıyur anlar üze āyetlerin.*
[133b]/1=A:164

(Ar. nefş, Far. ten) *Andın sonġ indürdi sizinġ üze ʔaġġudın sonġra emnni, ımızġanmaʔnı; kelür bir öġürge, sizdın taʔı bir öġür ʔaġġurttı anlarını özleri.* [130a]/3=A:154

(Ar. nefş, Far.) *Taʔı ʔorʔutur sizni Tanġrı özindin.* [98b]/2=A:28

Ĥüccet ʔılsalar seninġ birle ayġıl; ġālīş ʔıldım özümni Tanġrıġa taʔı ol kimerse kim uydı manġa. [96a]/2=A:20

ʔa'āmnunġ ʔamuġı erdi ġelāl Ya'ʔūb oġlanlarınġa meger ol nerse kim ġarām Ya'ʔūb özi üze mundın aşnu kim indürülse Tivrāt. [114b]/4=A:93

özleri birle: Bizzat kendileri.

(Ar. bi'n-nefsihinne, Far. be-tenhā-i ḥōd) *Taḳı boşanmış tişiler küyerler özleri birle üç ḥayz.* [65b]/3=B:228

özleringe helāk kı1-: Kendilerine, kendi kendilerine zulmetmek.

Ol nerseniṅ şıfatı kim ḥarc kı1urlar bu yaḳınraḳ tiriḡlig içinde yel şıfatı menḡizlig anıṅ içinde sawuḳluḳ bar tegdi erenlerniṅ ekininḡe kim küç kıldılar özleringe helāk kıldılar. [121a]/1=A:117

özleringe küç kı1-: Kendilerine, kendi kendilerine zulmetmek.

Taḳı küç kılmadı anlarḡa Tanḡrı taḳı ançası bar özleringe küç kı1urlar. [121a]/2=A:117

özni yünḡülle-: Kendini bilmemek, akılsızlık etmek, idrak edememek.

Taḳı kim raḡbetsizlik kı1ur İbrāhim dīnindin meger ol kim yünḡülledi öznī. [33a]/1=B:130

2. Nefis.

(Ar. nefis, Far. ten) *Öldürünḡ özlerinḡizni.* [12a]/3=B:54

Taḳı anlarnıṅ şıfatı kim ḥarc kı1urlar mällarını Tanḡrınıṅ ḥōşnūdluḡın isteyür Tanḡrı tölendürmek üçün özlerindin. [83a]/3=B:265

Taḳı kişilerdin kimersenī bar kim satar öznī Tanḡrınıṅ ḥōşnūdluḡın isteyü. [58a]/1=B:207

özini sat-: Nefsini satmak (Allah rızası için nefsanî istek ve arzulardan geçmek).

Taḳı kişilerdin kimersenī bar kim satar öznī Tanḡrınıṅ ḥōşnūdluḡın isteyü. [58a]/1=B:207

P

pādşāhlıḳ:

Padişahlık, hükümdarlık.

krş. pādşālḳ

(Ar. mülk, Far. pādşāhī) *Taḳı uydılar ol nersege kim oḳıyur İblisler pādşāhlıḳ üze Süleymān'ın.* [23b]/1=B:102

pādşālḳ:

Padişahlık, hükümdarlık.

krş. pādşāhlıḳ

(Ar. mülk, Far. pādšāhī) *Taḳı birdi anġa Tanġrı pādšālġnı taḳı peygāamberlġnı taḳı öğretti anġa ol nersedin kim tileyür.* [76b]/1=B:251

pāre (Far.): 1. Bazı, bir kısım.

(Ar. ba‘z, Far. pāre) *Taḳı ermez anlarnıġ pāresi kıblesinge.*
[38a]/3=B:145

2. Parça, pare.

(Ar. ba‘z, Far. pāre) *Biter mü siz kitābnıġ pāresinġe taḳı küfr ketürürsüz taḳı bir pāreġa.* [269a]/3=B:85

pārenġiz pāreġa: Birbirinize.

(Ar. ba‘züküm li ba‘zin, Far. pāre ez şomā) *Taḳı ayduk; ininġler, pārenġiz pāreġa düşmen.* [8a]/3=B:36

parmaḳ: Parmak.

parmaḳ uç(ı): Parmak ucu.

(Ar. enmulet, Far. ser-i engušt) *Taḳı ol vaḳtın kim ḥālī boldılar ısırdılar izniġ üze parmaḳ uçlarnı öfkedin.*
[121b]/5=A:119

perhiz (Far.): Dinin yasakladıklarından uzak durma, sakınma.

perhiz kılgan: Allah’tan sakınan.

(Ar. muttaḳı, Far. perhizkār) *Yaruḳluḳ andın yaruḳluḳ sözlegenni rāst tutġan anıġ ileyinde andın turur, Mūsā kitābındın; yol köndürmek öğüt, perhiz kılganlarġa.*
[217b]/5=M:46

perī (Far.): Cin.

(Ar. cinn, Far. perī) *Taḳı kıldılar Tanġrıġa ortaḳlar, perīler, ya‘nī feriştelerni; taḳı yarattı anlarnı.* [224a]/2=E:100

pes (Far.): Sonra, artık.

(Ar. fe-, Far. pes) *Taḳı ḳayu vaḳtın kim boşasanġız tişilerni pes tegseler vaḳtlarınġa tutunġ anlarnı körklüġlük birle yā ıdınġ anlarnı körklüġlük birle.* [67a]/5=B:231

peygāamber (Far.): Peygamber.

(Ar. nebiyy, Far. peygāamber) *Ḳıḳırdı anı feriştelere taḳı ol örü turgan namāz kıılır mihrābda; ḥaḳıḳat üze Tanġrı müjde birür sanġa Yahyā birle*

rāstlağan, kelimeni Tanğrının taķı uluğ, tişilerge yawuzmağan taķı peygāmbere edgülerdin. [101b]/2=A:39

(Ar. nebiyy, Far. peygāmbere) *Taķı bolmadı peygāmberge kim hıyānet kılsa.* [132b]/4=A:161

peygāmberlik: Peygamberlik.

(Ar. nübüvvet, Far. peygāmbere) *Anlar anlar kim birdük anlarğa kitābnı (5) taķı hūkmnı taķı peygāmberliknı.* [243a]/5=E:89

peyveste (Far.): Devamlı, sürekli, kalıcı.

peyveste kıl- Sürekli, devamlı yapmak.

Taķı peyveste kılınğ namāznı taķı birinğ zekātı.
[26b]/2=B:110

peyveste bolmışlarınça: Oldukları sürece, bulundukları süre içerisinde.

(Ar. mā dāme, Far. tā bāşende) *Aydılar; Ey Mūsā; biz kirmegey miz anğa ulaşu, peyveste bolmışlarınça anınğ içinde.* [209b]/2=M:24

peyveste örelig kılğan: Bütün varlığı ayakta tutan (Allah).

(Ar. el-ķayyūm, Far. pāyende) *Tanğrı yoķ tapunğı yoķ meger Ol Tanğrı tirig peyveste örelig kılğan.*
[77b]/5=B:255

peyveste örelig kılğan: Herşeyi ayakta tutan, idare edip koruyan (Allah: Kayyum).

(Ar. el-ķayyūm, Far. pāyende) *Tanğrı yoķ Tanğrı meger Ol, tirig; peyveste örelig kılğan.* [91a]/2=A:2

peyveste rahmet kılğan: Daima rahmet eden.

(Ar. er-raḥīm, Far. hemişe bahşāyende) *Yoķ İdimiz meger Ol üküş rahmetlig, peyveste rahmet kılğan.* [42b]/1=B:163

peyvestelik kıl- Bir işi sürekli yapmak.

(Ar. işrār, Far. üstüvār bāşiden) *Taķı peyvestelik kılmadılar anınğ üze kim kıldılar taķı anlar bilürler anlar.*
[125a]/3=A:134

peyvestelik kıl- Bir şeyde istikrarlı olmak, bir işi devamlı yapmak.

Takı ‘ahd kılduḡ ya‘nī buyurduḡ İbrāhim tapa taḡı İsmā‘īl tapa kim arıtıñ ewümnı tezgingenlerge taḡı peyvestelik kılganlar taḡı rükū‘ kılganlarḡa, sücūd kılganlarḡa.
[31b]/2=B:125

peyvestelik kılgan: Bir işi sürekli olarak yapan, işinde sabit olan (ibadet).

(Ar. ‘ākif, Far. bāşende) *Takı ‘ahd kılduḡ ya‘nī buyurduḡ İbrāhim tapa taḡı İsmā‘īl tapa kim arıtıñ ewümnı tezgingenlerge taḡı peyvestelik kılganlar taḡı rükū‘ kılganlarḡa, sücūd kılganlarḡa.* [31b]/2=B:125

piş-: Pişmek, olgunlaşmak.

pişmek: Olgunlaşma, olma, erme (meyve için).

(Ar. yen‘, Far. resīden) *Baḡıñ mīvesiñge, ol vaḡtın kim mīve çıkardı, taḡı pişmekiñgen.* [224a]/2=E:99

R

raḡbet (Ar.): İstek, raḡbet.

raḡbet kıl-: İstemek, talep etmek, raḡbet etmek.

(Ar. raḡab, Far. ḡāsten) *Taḡı cevāb tileyürler sindin, tişiler içinde, ayḡıl; Tanḡrı cevāb birür sizge anlarıñ içinde; taḡı ol kim oḡınur siziñ üze kitāb içinde, tişilerniñ yetimleri içinde, anlar kim birmessiz anlar kim anı kim bitindi anlarḡa, taḡı raḡbet kılursız kim nikāh kılsañız anlarını taḡı za‘īf körülmişler, oḡlanlardın taḡı kim ḡopsañız öksüzler üçün, tüzlük birle.*
[188a]/1=N:127

raḡbetsizlik: İsteksizlik, raḡbetsizlik.

raḡbetsizlik kıl-: Yüz çevirmek, raḡbet etmemek.

(Ar. raḡab‘an, Far. ḡāhanī meger dāden) *Taḡı kim raḡbetsizlik kıılır İbrāhim dīnindin meger ol kim yünḡülledi öznı.* [32b]/6=B:130

rahm (Ar.): Döl yataḡı, rahim.

Taķı helāl bolmas anlarğa kim örtseler anı kim yarattı Tanğrı rahmleri içinde ya' nī oğlan sıgğan yer içinde. [65b]/4=B:228

rahmet (Ar.): Merhamet, acıma, rahmet.

(Ar. rahmet, Far. baħşāyış) *Andın sonğra yüz ewürdünğüz andın sonğra, eger bolmas erdi Tanğrınınğ artuķ edğülügi sizinğ üze taķı rahmeti. [16a]/1=B:64*

(Ar. rahmet, Far. baħşāyış) *Anlar anlarnınğ üze rahmetler İdilerindin taķı rahmet. [41a]/2=B:157*

Taķı eger öldürülsenğiz Tanğrı yolu içinde yā ölsenğiz yarlıķamak Tanğrıdın rahmet. [131b]/5=A:157

(Ar. rahmet, Far. baħşāyış) *Ammā anlar kim bittiler Tanğrıǵa yapuštılar anğa kiwürgey anlarnı rahmetge andın taķı artuķsı edğülükge. [266b]/3=N:175*

rahmet eyesi: Rahmet sahibi.

(Ar. rahmeten, Far. baħşāyış) *Taķı İding bay, rahmet eyesi. [233b]/5=E:133*

rahmet kıl-: Merhamet etmek, acımak.

(Ar. rahmet, Far. baħşude şoden) *Taķı boyun sünğ Tanğrıǵa taķı yalawaçğa bolğay kim siz rahmet kılğaysiz. [124b]/1=A:132*

Ĥaķıķat üze Tanğrı kişilerge rahmet kılğan. [37a]/4=B:143

rahmet kılğan: Kullara rahmet eden (Allah).

(Ar. er'-ra'ūf, Far. miħrbān) *Taķı korkutur sizni Tanğrı özindin taķı Tanğrı rahmet kılğan kullarğa. [99a]/4=A:30*

(Ar. rahīm, Far. hemīşe baħşāyende) *Ĥaķıķat üze ol tevbeni kabūl kılğan, rahmet kılğan. [8b]/1=B:37*

(Ar. rahīm, Far. hemīşe baħşāyende) *Ĥaķıķat üze ol tevbeni kabūl kılğan, rahmet kılğan. [12a]/4=B:54*

Ĥaķıķat üze Tanğrı kişilerge rahmet kılğan. [37a]/4=B:143

rahmetge kiwür-: Rahmete dahil etmek.

*Ammā anlar kim bittiler Tanğrıǵa yapuštılar anǵa
kiwürgey anlarını raḥmetge andın taǵı artuqsı eǵgülükge.
[266b]/3=N:175*

raḥmeti kinǵ: Rahmeti bol, rahmeti geniş (Allah).

Taǵı Tanğrı raḥmeti kinǵ, bilgen. [109b]/2=A:73

raḥmeti lāzım: Rahmeti gerekli, rahmetine ihtiyaç duyulan (Allah).

(Ar. er-raḥīm, Far. hemişe baḥşâyende) *Tanğrı atı birle
başlayur men, üküş raḥmetlig, raḥmeti lāzım. [91a]/1=A:
Besmele-i Şerif*

Ramazān (Ar): Ramazan, oruç ayı.

Ramazān ayı: Ramazan ayı.

(Ar. şehri ramazān, Far. mäh-ı ramazān) *Ramazān ayı ol
kim indürüldi anıǵ içinde Qur’ān. [49b]/1=B:185*

rā’ inā (Ar.): “bizi gözet” anlamında Arapça bir ifade.

(Ar. rā’ inā, Far. nigāhdār) *Aymanǵ rā’ inā tip taǵı aydınǵ köygül taǵı
işitgil taǵı kâfirlerǵa qın bar iglig. [24b]/4=B:104*

rāst (Far.): Dürüst, doğru, hak, gerçek, doğruluk.

(Ar. ḥaqq, Far. rāst) *Rāst söz İdinǵdin; bolmaǵıl şek tutǵanlardın.
[38b]/2=B:147*

(Ar. şādık, Far. rāst) *Tanuǵlarınǵızın Tanğrıdın bisre eger erdinǵız erse
rāst ayǵanlar. [4a]/1=B:23*

(Ar. şıdık, Far. rāst) *Taǵı tükel boldı İdinǵning sözi, rāst taǵı tüz.
[228a]/5=E:115*

rāst ayǵan: Doğru söyleyen, dürüst ve gerçekçi olan.

(Ar. şādık, Far. rāst-güy) *Tanuǵlarınǵızın Tanğrıdın bisre
eger erdinǵız erse rāst ayǵanlar. [4a]/1=B:23*

rāst ayǵanlar: Doğru söyleyenler, şādıklar.

*Şabr kılǵanlar taǵı rāst ayǵanlar taǵı tǵ’at kılǵanlar taǵı
nafāka kılǵanlar taǵı yarlıkayu tilegenler şehirlerde.
[95a]/4=A:17*

rāst işlig: Dürüst işli, doğru sözlü, hikmet sahibi (Allah:EH).

(Ar. el-ḥakīm, Far. üstüvār-kārī) *Ḥaḳīḳat üze sen ġālib, rāst işlig.* [32b]/6=B:129

Eger tayınsanġız mundın sonġra kim keldi sizge açuḳ ḥüccetler bilinġ ḥaḳīḳat üze Tanġrı yinġen, rāst işlig. [58b]/1=B:209

rāst müsülmān (Ar.): Müslüman, teslim olmuş.

(Ar. ḥanīf, Far.) *Ayġıl; İbrāhīm dīniniġ eyeleri rāst Müsülmān, taḳı ermedi ortaḳ қоşғанlardın.* [34a]/5=B:135

rāst müsülmān: Samimiyet ve ihlasla Allah’a teslim olmuş, hanif.

(Ar. ḥanīf, Far.) *Ḥaḳīḳat üze men qarşu қоđtum yüzümni anġa kim yenġile yarattı köklerni taḳı yerni, rāst müsülmān.* [240b]/2=E:79 [240b]/3=E:79

rāstraḳ: Daha doğru, daha uygun.

(Ar. aḳvam, Far. rāst-ter) *Taḳı eger anlar aysalardı işittük taḳı boyun südük, taḳı işitgil taḳı küdgül bizge, bolġay erdi yaḥşıraḳ anlarġa, taḳı rāstraḳ.* [162a]/1=N:46

rāst söz: Doğru söz.

(Ar. ḳavlen sedīd, Far. ġüftār-ı rāst) *Taḳı қоқsun anlar kim, eger қоđsalar sonġlarındın oġlanlar za‘īfler, қоқtıлар anlar üze, saḳınsunlar Tanġrıdın taḳı aysunlar rāst sözni.* [146b]/5=N:9

rāst sözlüg: Doğru sözlü, dürüst, sıddık.

(Ar. şıddīk, Far. nik rāst-ġüy) *Taḳı kim boyun süse Tanġrıġa taḳı yalawaḳġa, anlar anlar birle kim eđġülük kıldı Tanġrı anlar üze, peyġāmbەرlerdin taḳı rāst sözlüglerdin taḳı şehīdlerdin taḳı yaḥşılardın.* [168b]/2=N:69

rāst tutġan: Tasdik edici, doğrulayıcı.

(Ar. muşaddıḳ, Far. rāst ġüy dārende) *Yaruḳluḳ andın yaruḳluḳ sözlegenni rāst tutġan anıġ ileyinde andın turur, Mūsā kitābındın; yol köndürmek öġüt, perhīz ḳılğanlarġa.* [217b]/3=M:46

- rāstla-:** Doğrulamak, tasdik etmek.
- rāstlağan:** Doğrulayan, tasdik eden.
 (Ar. muşaddık, Far. rāst gūy dārende) *Ƙıƙırdı anı ferīşteler taƙı ol örü turğan namāz ƙılur mihrābda; haƙīƙat üze Tanğrı müjde birür sanğa Yahyā birle rāstlağan, kelimeni Tanğrıdın taƙı uluğ, tişilerge yawuzmağan taƙı peygāMBER edgülerdin.* [101b]/1=A:39
Taƙı ol vaƙtın kim keldi anlarğa kitāb (3) Tanğrı ƙatında rāstlağan ol nersege kim anlarınğ birle turur. [270b]/3=B:89
- rāstlık:** Doğruluk.
 (Ar. haƙƙ, Far. rāstī) *Ol mununğ birle kim haƙīƙat üze Tanğrı indürdi kitābnı rāstlık birle.* [46b]/1=B:176
- rāzī (Ar.):** Kabul eden, razı olan.
- rāzī bol-:** Razı olmak, memnun olmak.
 (Ar. rızvān, Far. pesendīden) *Eger bolmasalar iki er; bir er iki tişi ol kimersedin kim rāzī bolursuz.* [89b]/5=B:282
- rāzī boluş-:** Karşılıklı razı olmak.
 (Ar. terāzī, Far. rızā dāden) *Taƙı yok yazuƙ sizinğ üze, ol nerse içinde kim rāzī boluştuñguz anınğ birle, fariža ƙılınmışdın sonğ.* [154a]/3=N:24
- redd (Ar):** Geri çevirme, ret.
- red ƙıl-:** Geri çevirmek, reddetmek.
 (Ar. irkās, Far. nigūsār kerdin) *Taƙı Tanğrı red ƙıldı anlarını, anınğ birle ƙadğandılar.* [174b]/3=N:88
- reng (Far.):** Renk.
 (Ar. levn, Far. reng) *Aydılar: tilegil, biziñ üçün İdinğdin; beyān ƙılsun bizge ne turur rengi.* [17a]/2=B:69
- revā (Far.):** Yerinde, uygun.
- revā bol-:** Uygun olmak, layık olmak.
 (Ar. helāl, Far. şāyesten) *Taƙı revā bolmas sizge kim alsanğız ol nersedin kim birdinğiz anlarğa nersenı meger*

*kim korksalar iḳāmet kılu bilmeseler yıǵıǵlarını
Tanǵrınınǵ. [66a]/5=B:229*

revān (Far.): Yürüyen, giden, akan, su gibi akan, çabuk, seri.

*Taḳı kim taḳı kim küfr ketürse Tanǵrınınǵ nişānlarınǵa ḥaḳıḳat üze
Tanǵrı saḳıḣı revān. [96a]/1=A:19*

revān saḳıḣ kılǵan: Hesabı çabuk gören (Allah).

(Ar. serī‘u’l-ḥisāb, Far. zūd şomār) *Taḳı Tanǵrı revān
saḳıḣ kılǵan. [56b]/5=B:202*

rızā (Ar.): Rıza, hoşnutluk.

(Ar. vech, Far. ḥoşnūd) *Nirge kim efrülsenǵız anda Tanǵrınınǵ rızāsı.
[28b]/3=B:115*

ribā (Ar.): Faiz.

(Ar. ribā’, Far.) *Anlar kim yiyürler ribānı ḳopmazlar meger ḳopar ol kim
toḳır anı [87a1] İblīs dīvānelıḳdın. [86b]/4=B:275*

(Ar. ribā’, Far. efzūnī) *Taḳı ḥelāl kıldı Tanǵrı satıǵnı taḳı ḥarām kıldı
ribānı. [87a]/3=B:275*

risālet (Ar.): Elçilik, risalet.

(Ar. risālet, Far. peygām) *Taḳı eger kılmasanǵ, tegürmedinǵ risāletini.
[199b]/3=M:67*

rūze (Far.): Oruç, sabır.

(Ar. şabr, Far. şekībāyī) *Taḳı yārī tilenǵ şabr birle yā rūze birle, namāz
birle. [10a]/2=B:45*

(Ar. şiyām, Far. rūze) *Ey anlar kim bittiler, bitildi sizinǵ üze rūze neteg
kim bitildi anlarınǵ üze sizdin aşnu turur bolǵay kim siz saḳıǵaysız.
[48b]/5=B:183*

rūze tut-: Oruç tutmak.

(Ar. şavm, Far. rūze dāşten) *Taḳı kim rūze tutsanǵız
yaḥşıraḳ sizge eger bilür ersenǵız. [49a]/5=B:184*

rūze tutmaḳ: Oruç tutma.

(Ar. şiyām, Far. rūze dāşten) *Kim kim bulmasa üç
kününǵ rūze tutmaḳ ḥacc içinde taḳı yetininǵ ol vaḳtın
kim ḳaytınǵız tükel. [54b]/3=B:196*

(Ar. şiyām, Far. rûze dāšten) *Taķı eger bolsa erenlerdin araᅇgızda taķı aralarında ‘ahd teslīm kıılınmış diyet, mīrās ḥārelerinē āzād kııldı bir mü’minni kim bolmasa ulaş iki aynıᅇ rûze tutmaķı hemīşe tevbe ķabūl kıılmaķ Tanērıdın.*
[177a]/4=N:92

Kim bulmasa üç künnünē rûze tutmaķı. Taķı saķlanē antlarınēızını.

rûze tûni: Oruç gecesi.

Ḥelāl kıılındı sizge rûze tûninde cimā‘ kıılmaķ uvutsuz sözlemek ya‘nī tişilerinēızge. [50b]/1=B:187

rûzī (Far.): Yiyecek, rızık.

(Ar. rızķ, Far. rûzī) *Tegme bir kez kim kirdi anıᅇ üze Zekerıyyā mīḥrābē buldı anıᅇ ķatında rûzī.* [100b]/5=A:37

rûzī bir-: Yiyecek vermek, rızık vermek.

(Ar. rızķ, Far. rûzī dāden) *Taķı rûzī birinē anlarē taķı keyürünē anlarē aydınē anlarē körklüg söz.*
[145a]/4=N:5

rûzī biril-: Rızık verilmek, rızıklandırılmak.

(Ar. rızķ m., Far. rûzī dāde şoden) *Tegme bir kez kim rûzī birildiler andın mīvedin rûzī.* [4b]/1=B:25

rûzī biril-: Rızıklandırılmak.

(Ar. rızķ m., Far. rûzī dāde şoden) *Aydılar; bu ol kim rûzī birildük aşnudin taķı kelindiler ya‘nī körüldiler anıᅇ birle oḥşaşēan.* [4b]/3=B:25

rûzī kııl-: Rızık olarak vermek.

(Ar. rızķ, Far. rûzī kerdin) *Yinē sizge rûzī kıılēanımıznıᅇ ḥelāllarındın.* [12b]/5=B:57

rükū‘ (Ar.): Ruku.

rükū‘ kııl-: Ruku etmek.

(Ar. rükū‘, Far. pūşt-ḥam dehende) *Taķı rükū‘ kıılınē, namāz kıılınē; namāz kıılēanlar birle, rükū‘ kıılēanlar birle.*
[9b]/4=B:43

rükū' kılğan: Ruku eden, rükuya varan.

(Ar. rāki', Far. püşt-ḥam dehende) *Taḳı rükū' kılınḡ, namāz kılınḡ; namāz kılğanlar birle, rükū' kılğanlar birle.*
[9b]/4=B:43

S, Ş

sā' at (Ar.): Saat, vakit, belirli bir vakit, muayyen vakit.

Oḳıyurlar Tanḡrınınḡ āyātını tününḡ sā' atlerinde taḳı anlar secde kılurlar.
[120a]/2=A:113

şābit (Ar.): Sabit, sağlam, gerçek.

şābit bol-: Sağlam olmak, sabit olmak.

(Ar. īmān, Far. girevīden) *Yoḡ anlar üze kim bittiler taḳı kıldılar eḡgü 'amellerni, yazuḡ ol nerse içinde kim yidiler; ol vaḡtın kim saḡınsalar taḳı bitseler ya'nī bitmek üze şābit bolsalar, taḳı kılsalar ya'nī 'amel-i şālih üze şābit bolsalar eḡgülüklerni, andın sonḡ saḡınsalar taḳı bitseler, andın sonḡra saḡınsalar, körklüglük kılsalar.*
[255b]/1=M:93

şabr (Ar.): Sabır.

(Ar. şabr, Far. şekībāyī) *Taḳı yārī tilenḡ şabr birle yā rūze birle, namāz birle.* [10a]/2=B:45

şabr kıl-: Sabretmek, dayanmak.

(Ar. şabr, Far. şikībāyī kerdin) *Taḳı ol vaḡtın kim aydınḡız ey Mūsā, şabr kılmaz miz ḡat'ā bir ta'ām üze bir.*
[14a]/4=B:61

şabr kılğan: Sabreden.

(Ar. şābir, Far. şekībā) *Neme şabr kılğan turur anlar ot üze.* [46a]/5=B:175

(Ar. şābir, Far. şekībā) *Şabr kılğanlar taḳı rāst ayḡanlar taḳı ḡā'at kılğanlar taḳı nafaḡa kılğanlar taḳı yarlıḡayu tilegenler seḡerlerde.* [95a]/4=A:17

şabr kılış-: (Ar. muşāberat, Far. şekībiden) *Sabırlı olmada yarışmak, sabırlı olmak için mücadele etmek. Ey anlar kim bittiler; şabr kılınğ taķı şabr kılışınğ taķı turuķunğ yerlerinğizde.*
[143b]/1=A:200

şabr koy-: Sabır indirmek, yağdırmak.
Taķı ol vaķtın kim çıktılar Cālūt'ka taķı çeriglerinğ aydılar; İdimiz koygul bizinğ üze şabrın taķı tölendürgül adaķlarımıznı taķı yārī birgıl bizge kāfır erenler üze.
[76a]/3=B:250

saçlın-: Ayrılmak, geri çekilmek, uzaklaşmak.
(Ar. i'tizāl, Far. cūdā şoden) *Taķı eger saçlinsalar sizdin, ya'nī bölünseler taķı toķuşmasalar sizinğ birle, taķı kemişseler sizinğ tapa boyun sümekni, kılmadı Tanğrı sizge, anlarınğ üze yol.* [175b]/4=N:90

şadaķa (Ar.): Sadaka, bağış.
(Ar. şadaķat, Far. şadaķat) *Kim kim bolsa sizdin sökel anınğ birle ağırğ başında yuluğ rūzedin yā şadaķadın yā ķurbān kılmaķdın.* [54a]/5=B:196
(Ar. şadaķat, Far. şadaķat) *Belgürtsenğiz şadaķalarnı ne yaķşı nerse ol.*
[85a]/4=B:271

şadaķa kıl-: Sadaka etmek, karşılıksız vermek.
(Ar. taşadduķ, Far. şadaķat kerden) *Taķı kim şadaķa kılсанğız yaķşıraķ sizge eger bilür ersenğiz.*
[88b]/3=B:280
Kim şadaķa kılsa anınğ birle, ol örtgen turur yazuķını anğa. [217a]/3=M:45

Şafā (Ar.): Safa dağı. Mekke'de, Beytullah'ın yanında bulunan küçük bir tepe. Hemen karşısında Merve tepesi bulunmakta olup, bunlar arasında sa'yetmek haccın menâsikindendir. Kelime anlamı, "sert kaya" veya "kayalar"dır. Hz. Hacer, İbrahim (a.s) tarafından oğlu İsmail ile birlikte Beytullah'ın bulunduğu yere bırakıldığı zaman yanlarındaki azık ve su bittiğinde Safa tepesine çıkmış ve birilerini görebilmek için etrafa bakınmıştı. Kimseyi göremeyen Hz. Hacer, buradan inerek karşı taraftaki Merve tepesine çıkmış ve aynı şekilde etrafa bakınmıştı. Bir şey

göremeyince tekrar Safa tepesine geri dönen Hz. Hacer, bu gidiş gelişi yedi defa tekrarlamıştı. Daha sonra, İbrahim (a.s), Allah Teâlâ'nın bildirmesiyle haccın menâsikini tesbit ederken, bu iki tepe arasında sa'yetmeyi de bunlar arasına katmıştır. Ancak, bir zaman sonra, İbrahim (a.s)'ın dini unutulmuş ve insanlar, kendilerine putlar edinerek onlara tapınmaya başlamışlardı. Safa tepesinin üzerine İsaf, Merve tepesinin üzerine de Nâile adlarında iki put dikilmişti. İslamdan sonra haccın ne şekilde yapılacağını amelî olarak insanlara öğreten Rasûlüllah (s.a.s) bu iki tepe arasında sa'yetmiş ve yanındakilere de sa'yetmelerini bildirmiştir. Müslümanlardan bazıları önce sa'yetmekten çekindiler. Çünkü onlar, câhiliye döneminde sa'yeder ve burada bulunan putlara tapınırlardı. Onlar, câhilî ibadet şekillerinin İslâm'la yasaklanmış olduğu için bu konuda şüpheyne düştüler. Ancak, gerçekte İbrahim (a.s)'ın zamanından kalma bir ibadet olan sa'yın kıyamete kadar sürecek olan ve putperestlikten arındırılmış şekli Allah Teâlâ tarafından; "Şüphesiz ki Safa ile Merve Allah'ın şeairindendir. Kim hacceder veya umre yaparsa bunlar arasında sa'yetmesinde bir beis yoktur" (el-Bakara, 2/158) âyetiyle bildirilince bu şüphe ortadan kalkmıştır. Sa'yedecek kimse, tavaftan sonra, Safa tepesine çıkarak sa'ya başlar.

*Ḥaḳîḳat üze Şafâ atlıḡ taḡ taḳı Merve atlıḡ taḡ Tanḡrınınḡ
‘alâmetlerindin.* [41a]/3=B:158

Şafâ atlıḡ taḡ:

(Ar. şafâ, Far. kūh) *Ḥaḳîḳat üze Şafâ atlıḡ taḡ taḳı Merve
atlıḡ taḡ Tanḡrınınḡ ‘alâmetlerindin.* [41a]/3=B:158

saḡ: Sağ, saḡ taraf.

saḡ elig:

1. Sağ el.

(Ar. yemîn, Far. dest) *Eger ḳorḳsaḡız kim ‘adl ḳılmaḡız,
birni, yā ol nerse kim erklendi saḡ eliglerinḡiz.*
[144b]/5=N:3

2. Yemin, ant, saḡ el. *Taḳı anlar kim ‘aḡd ḳıldı saḡ
eliglerinḡizni.* [157a]/3=N:33

saḡır: Sağır.

(Ar. aşamm, Far. ker) *Sağırlar, ağırlar, közsüzler anlar bilmesler.*
[45a]/3=B:171

sağır bol-: Sağır olmak.

(Ar. şamm, Far. ker şoden) *Taķı sizdiler kim bolmasa
fitne, közsiz boldılar taķı sağır boldılar.* [200b]/6=M:71

saķçı:

1. Vekil (Allah).

(Ar. el-vekīl, Far. kār-sāz nigāhbān) *Taķı tap Tanğrı saķçı.*
[265b]/1=N:171

2. Bekçi.

(Ar. hafiz, Far. nigāhbān) *Taķı kim yüz ewürse, ıdmaduķ sini anlar üze
saķçı.* [172a]/5=N:80

3. Gözcü, gözetleyici.

(Ar. raķīb, Far. nigāhbān) *Hāķīkat üze Tanğrı erdi sizinğ üze saķçı.*
[144a]/4=N:1

saķın-:

1. Sanmak, zannetmek.

(Ar. hisāb, Far. pindārīden) *Taķı saķınmasun anlar kim tandılar; hāķīkat
üze bu kim oķıyu birür miz anlarını yaķşı özleringe. Hāķīkat üze oķıyu
birür miz anlarını artsunlar üçün yazuķ.* [137a]/2=A:178

(Ar. hisāb, Far. pindāšten) *Saķındınğız mu kim kirsenğiz uçmaķķa; taķı
bilmedi Tanğrı anlarını kim toķuş kıldılar sizdin, taķı taķı şabr kılganlarını
bilmek birle?* [126b]/1=A:142

(Ar. hisbān, Far. pindāšten) *Saķındınğız mu kim kirsenğiz uçmaķķa yok
kelmeyin turur sizge anlarınğ şıfatı kim keçtiler sizdin aşnu.*
[60a]/3=B:214

saķınmaķ: Sanma, zannetme.

(Ar. hisāb, Far. pindārīden) *Taķı hāķīkat üze anlardın
ögüri bar kim büktürürler tillerini kitāb birle
saķınmaķınğız üçün kitābdın taķı ermes ol kitābdın.*
[110b]/4=A:78

2. Korkmak.

(Ar. ittiķā', Far. tersīden) *Taķı saķınınğ Tanğrıdın taķı bilinğ hāķīkat üze
siz satğaşğanları siz.* [64b]/3=B:223

(Ar. ittikā', Far. tersiden) *Taḳı saḳınınınṅ Tanḡrıdın bolḡay kim siz tileklerinḡizni tapḡaysız.* [52a]/4=B:189

(Ar. ittikā', Far. tersiden) *Taḳı zıkr kılnḡ, ol nerse kim anınḡ içinde turur, bolḡay kim siz saḳınḡaysız.* [15b]/4=B:63

saḳınḡan: Allah'tan korkan, müttaki.

(Ar. muttakī, Far. perhīzkār) *Taḳı iwünḡ yarlıkamaḡ tapa İdinḡizdin taḳı uçmaḡḡa anınḡ ini kökler taḳı yer anuḡ kılnıdı saḳınḡanlarḡa.* [124b]/3=A:133

(Ar. muttakī, Far. perhīzkār) *Taḳı öḡüt saḳınḡanlarḡa.* [16a]/5=B:66

saḳınḡu nerse: Sakınılacak, korkulacak şey.

(Ar. tuḡat, Far. perhīz kerdenī) *Taḳı kim kim kılsa anı ermez Tanḡrıdın nerse içinde meger kim saḳınsaḡ anlardın saḳınḡu nersedin.* [98b]/2=A:28

saḳıḡ: Hesap.

(Ar. ḥisāb, Far. ṣumār) *Taḳı Tanḡrı revān saḳıḡ kılgan.* [56b]/5=B:202

saḳıḡ kılgan: Hesaba çeken, hesaba çekici (Allah:EH).

(Ar. el-ḥasīb, Far. ṣumār konende) *Taḳı tap Tanḡrı saḳıḡ kılgan.* [146a]/2=N:6

saḳıḡ kılmak: Hesap yapma, hesaplama.

(Ar. ḥusbān, Far. ṣumārī) *Tanḡnınḡ yaruḡanı taḳı tününḡ kılganı karar kılgı; taḳı künni taḳı aynı, saḳıḡ kılmak.* [246b]/5=E:96

saḳıḡı revān: Hesabı hızlı, hesabı çabuk (Allah).

(Ar. serī' u'l-ḥisāb, Far. zūd) *Taḳı kim taḳı kim küfr ketürse Tanḡrınınḡ nişānlarınḡa ḡaḳīḡat üze Tanḡrı saḳıḡı revān.* [96a]/1=A:19

saḳla-: 1. Korumak, saklamak, tutmak, bir işte devamlı olmak.

(Ar. ḥıfz, Far. nigāh dāṣten) *Saḳlanḡ taḳı namāzlar üze taḳı artuḡrak namāznı.* [71b]/3=B:238

(Ar. ḥıfz, Far. nigāh dāṣten) *Taḳı saḳlanḡ antlarınḡızını.* [206a]/4=M:89

(Ar. hıfz, Far. nigāh dāšten) *Yetti anıñg kürsisi köklerge taķı yerge taķı aŗruķ bolmas anġa ol ikisiniñg saķlamaķı.* [78a]/5=B:255

saķlaġan: Vekil, koruyan, gözetleyen.

(Ar. el-vekīl, Far. nigāhbān) *Kim cedel ķılur Tanġrı birle anlardın, ķıyāmet kūn; yā kim bolur anlar üze saķlaġan.* [183a]/5=N:109

(Ar. hafīz, Far. nigāhbān) *Taķı ermez men siziñg üze saķlaġan.* [225a]/5=E:104

2. Uymak, riayet etmek, korumak.

(Ar. hıfz, Far. peyveste şoden) *Taķı anlar kim biterler ol cihānķa, biterler anġa; taķı anlar namāzları üze saķlayurlar ya‘nī taķı peyvestelik ķılurlar.* [245a]/1=E:92

saķlan-: Korunmak, kaçınmak.

(Ar. ictināb, Far. dūr şoden) *Saķlanıñg andın, bolġay kim siz ķurtulġaysız.* [206b]/3=M:90

saķnuķ: Allah’tan korkan, müttaki, takva sahibi.

(Ar. muttakī, Far. perhīzkār) *Bu açmaķ ķişilerge, taķı köni yol taķı öġüt saķnuķlarġa.* [125b]/5=A:138

(Ar. muttakī, Far. perhīzkār) *Anlar anlar kim rāst aydılar taķı anlar saķnuķlar.* [47b]/1=B:177

saķnuķluķ: Korkma, sakınma, çekinme.

(Ar. taķvā, Far. perhīzkārī) *Taķı azıķ alıñġ haķīķat üze erdiñgiz yaķşıraķ saķnuķluķ.* [55a]/5=B:197

(Ar. taķvā, Far. perhīzkārī) *Kim zulm ķılsañġız taķı yārī birişiñg eġġülükge taķı saķnuķluķġa.* [268b]/5=M:2

(Ar. taķvā’, Far. perhīzkārī) *Taķı kim ‘afv ķılsañġız yawuķraķ saķnuķluķķa.* [71b]/2=B:237

saķnuķluķ hālde: Kaçınarak, sakınarak.

(Ar. muḥṣaneten, Far. bā-resāyān) *Taķı birinġ anlarġa kābīnlerini, körklüġlük birle; saķnuķluķ hālde, taķı yaşru dōst tutunmaġanlıķ hālde.* [154b]/4=N:25

saķnuķluķ ķılu: Sakınarak, çekinerek.

(Ar. muḥşinen, Far. bā-resāyān) *Taḳı ḥelāl kıldı sizge ol nerse kim artında turur, ya‘nī andın önġin kim istesenġiz mällarinġız birle, saḳnuḳluḳ kılu, zinā kılışmayın.*
[153b]/5=N:24

salkum: Salkım.

(Ar. ḳınv, Far. ḥūşe) *Taḳı çıkardıḳ andın yaşnı, çıkarur miz andın ewünni, münġeşgen, taḳı ḥurmā yıġaçındın, çiçekindin salkumlar, yaḳın; taḳı būstānlar üzümlerdin, taḳı zeytūnnı taḳı enārın, oḥşaş taḳı oḥşamaġan.* [223b]/4=E:99

san: Sayı.

(Ar. ‘iddet, Far. şumār) *Kim kim bolsa sizdin kim sökel yā sefer üze san önġin künlerdin.* [49a]/3=B:184

saḡa kir-: Önemli olmak, hesana alınmak.

(Ar. laġv, Far.) *Tutmaz sizni Tanġrı, saḡa kirmenġ birle antlarınġız içinde ançası bar kim tutarsız anı ol nerse birle kim kaḡġandı könġüllerinġiz.* [65a]/3=B:225

saḡa kirmegen: Önemsiz.

Tutmaz sizni Tanġrı saḡa kirmegen birle antlarınġız içinde, taḳı ançası bar tutar sizni ol nerse birle kim baġladınġız antlarını. [205b]/3=M:89

sanlıġ: Sayılı, belli.

(Ar. ma‘dūd, Far. şumurde) *Ol mununġ birle kim aydılar; yoḳamaġay bizge ot meger sanlıġ künler.* [97a]/5=A:24

sansız: Sayısız, hesapsız.

(Ar. bi-ġayri ḥisāb, Far. bī-şumār) *Taḳı anlar kim saḳındılar anlarınġız üzesinde kıyāmet kün taḳı Tanġrı rūzī kıılır kimge tilese sansız.* [59a]/5=B:212

sarāy (Far.): Yurt, memleket, diyar.

(Ar. diyār, Far. sarāy) *Anlar kim hicret kııldılar, taḳı çıkarıldılar sarāylarındın, taḳı āzār tegrüldiler yolum içinde, taḳı öldürüştiler taḳı öldürüldiler; kitergey men anlardın yawuzluklarını taḳı kiwürgey men anlarını uçmaḥlarġa, aḳar astındın arıḳlar.* [142a]/2=A:195

- sarāy (Far.):** Yurt, yer, vatan, mekân.
*Körmedin mü anlarını kim çıktılar sarāylarından taķı anlar minğler, ölüm
 korķusındın. [72b]/5=B:243*
- sarığ:** Sarı.
 (Ar. şafrā', Far. zerd) *Haķıķat üze ol aytur; haķıķat üze ol inek turur
 sarığ, toruğ anıñ rengi. [17a]/3=B:69*
- sat-:** Satmak, değiştirmek.
 (Ar. řirā', Far. furū řoden) *Taķı kiřilerdin kimersenı bar kim satar özini
 Tanğrınıñ hoşnūdluğın isteyü. [58a]/1=B:207*
 (Ar. řirā', Far. şariden) *Taķı neme yawuz ol nerse kim sattılar anıñ birle
 özlerin eger bilürler erse. [24b]/1=B:102*
- satğaş-:** Karşılaşmak, kavuşmak. **krş. satğaş-**
 (Ar. iltikā', Far. dīdār kerden) *Erdi sizge nişān iki öğür içinde kim
 satğaştılar. [93b]/5=A:13*
 (Ar. iltikā', Far. dīdār kerden) *Taķı ol nerse kim tegdi sizge iki cem'
 satğaşmış kün. [134a]/2=A:166*
 (Ar. likā', Far. bīnenden) *Taķı ol vaķtın kim satğaştılar aydılar; "bittük".
 [121b]/4=A:119*
*Anlar kim sizerler, haķıķat üze anlar anlarınıñ İdisiñ satğaşğanları
 turur, taķı anlar anıñ tapa kaytğanlar. [10a]/4=B:46*
- satğaşğan:** Kavuşan, erişen.
 (Ar. mulākī, Far. bīnende) *Aydı anlar kim sizerler haķıķat
 üze anlar Tanğrınıñ satğaşğanları turur niçe az öğürdin
 yinğdi öğürü üküş. [75b]/5=B:249*
*Taķı saķınıñ Tanğrıdın taķı bilinğ haķıķat üze siz
 satğaşğanları siz. [64b]/4=B:223*
- satğaşmak:** Ulaşma, kavuşma, gelip çatma.
 (Ar. likā', Far. cezā') *Kelmedi mü sizge yalawaçalar
 sizdin ayturlar sizinğ üze āyetlerimni taķı korķuturlar
 sizlerni bu kününğüzge satğaşmaķdın? [233a]/3=E:130*
- satğın:** Satın.
satğın al-: Satın almak.

(Ar. iştirā', Far. ber güziden) *Anlar anlar kim satgın aldılar azğunluḡnı könilik birle taḡı ḡınnı yarlıḡamaḡ birle.* [46a]/4=B:175

(Ar. iştirā', Far. ber güziden) *Anlar anlar turur kim satgın aldılar yakınraḡ tiriglikni song tiriglik birle.* [269b]/3=B:86

(Ar. iştirā', Far. ḡariden) *Taḡı öğretürler ol nerseni kim ziyān birür anlarḡa taḡı asıḡ ḡılmas anlarḡa taḡı bildiler ol kimerse kim satgın aldı anı.* [24a]/5=B:102

satıḡ: Alışveriş.

(Ar. bey', Far. ḡarid ü fürüḡt) *Ey anlar kim bittiler; ḡarc ḡılınḡ ol nersedin kim rūzī ḡıldıḡ sizge mundın aşnu kim kelgey kūn yoḡ satıḡ anınḡ içinde taḡı yoḡ dōstluḡ taḡı yoḡ şefā'at.* [77b]/3=B:254

(Ar. bey', Far. ḡarid ü fürüḡt) *Ol mununḡ birle kim anlar aydılar; ḡaḡīḡat üze satıḡ ribā menḡizlig.* [87a]/2=B:275

satḡaş-: Karşılaşmak, kavuşmak. **krş.** satḡaş-.

ḡaḡīḡat üze anlar kim i'rāz ḡıldılar sizdin iki cem' satḡaştuḡı küninde ḡaḡīḡat üze tayınmaḡ tiledi anlardın İblīs ol nersening pāresi birle kim ḡadḡandılar. [131a]/2=A:155

sawındur-: Ismarlamak, yollamak, bırakmak, teslim etmek.

Taḡı ḡaḡīḡat üze men sıwındurur men anı sanḡa taḡı oḡlanlarını İblīsдин taş birle atılmış. [100b]/1=A:36

sawuḡluḡ: Soḡukluk.

(Ar. şırr, Far.) *Ol nersening şıfatı kim ḡarc ḡılurlar bu yakınraḡ tiriglig içinde yel şıfatı menḡizlig anınḡ içinde sawuḡluḡ bar tegdi erenlerninḡ ekininḡe kim kūḡ ḡıldılar özleringe helāḡ ḡıldılar.* [120b]/5=A:117

sa'y (Ar): Çaba, gayret, say.

sa'y ḡıl-: Çabalamak, gayret etmek, mücadele etmek.

(Ar. sa'y, Far. gūşiden) *Taḡı sa'y ḡılurlar yer içinde fesād üḡün, taḡı Tanḡrı süwmez fesād ḡılḡanlarını.* [198b]/3=M:64

(Ar. sa'y, Far. gūşiden) *Taķı sa'y ķılsa ħarāb ķılmaķ içinde.* [28a]/4=B:115

sāz (Far.): Silah.

(Ar. silāh, Far. sāz-ı ceng) *Taķı ol vaķtın kim bolsanġ anlar içinde taķı iķāmet ķılsanġ anlarġa namāznı, ķopsun bir öġür anlardın seninġ birle taķı alsunlar sāzlarını.* [180b]/3=N:102

sebeb (Ar.): Baġ, münasebet.

(Ar. sebeb, Far. peyvend) *Taķı kesildi anlarınġ birle sebebler.* [43b]/5=B:166

secde (Ar.): Secde.

secde ķıl-: Secde etmek.

(Ar. sucūd, Far. ser ber zemīn nehenden) *Taķı ol vaķt kim ayduķ ferīstelerge; secde ķılınġ ādemġa, secde ķıldılar meġer İblīs unmadı.* [7b]/1=B:34

sefer (Ar.): Sefer, yolculuk.

(Ar. sefer, Far. rev) *Taķı eġer bolsanġız sōkeller yā sefer ūze bolsanġız yā keldi bireġü sizdin aŗaķ yerdin, yā cima' ķılsanġız tıŗilerni, taķı bulmasanġız sufını, teyemmüm ķılınġ arıġ topraķġa, arıġ topraķġa taķı mesh ķılınġ yüzlerinġizni taķı eliglerinġizni ħaķıķat ūze Tanġrı erdi keķürġen, yarlıķaġan.* [160b]/3=N:43

sefündür-: Sevindirmek, mutlu etmek.

(Ar. sürūr, Far. şād kerdin) *Sefündürür baķġanlarını.* [17a]/4=B:69

seġer (Ar.): Tan vakti, tan yeri aġarmadan biraz önceki vakit.

(Ar. seġer, Far. seġer) *Şabr ķılġanlar taķı rāst ayġanlar taķı tā'at ķılġanlar taķı nafaķa ķılġanlar taķı yarlıķayu tilegenler seġerlerde.* [95b]/1=A:17

sekiz: Sekiz (8).

krş. sekkiz

sekizde bir: Sekizde bir.

(Ar. şumun, Far. heşt yek) *Eġer bolsa sizge oġlan, anlarġa sekizde bir, andın kim ķođtunġuz; vaŗıyyetdin sonġ vaŗıyyet ķılursuz anınġ birle, yā borķ.* [148b]/3=N:12

sekkiz: Sekiz (8).

krş. sekiz

sekkiz cüft: Sekiz çift.

Sekkiz cüft; koylardin iki taķı keçilerdin iki.
[237b]/2=E:143

selām (Ar.): Selam.

(Ar. teħiyyet, Far. durūdī) *Taķı kayu vaķtın kim selām kılınsañız selām birle, selām kılınğ yaķşıraķ birle andın yā kaytarınğ anı.* [174a]/3=N:86

selām kıl-: Selam vermek, selamlamak.

(Ar. teħiyyet, Far.) *Taķı kayu vaķtın kim selām kılınsañız selām birle, selām kılınğ yaķşıraķ birle andın yā kaytarınğ anı.* [174a]/3=N:86

selām kılın-: Selam verilmek.

(Ar. teħiyyet m, Far. durūd dāde şoden) *Taķı kayu vaķtın kim selām kılınsañız selām birle, selām kılınğ yaķşıraķ birle andın yā kaytarınğ anı.* [174a]/2=N:86

sen: (Ar. ke, Far. tu) Sen.

bk. sin

Taķı ol vaķtın kim ya‘nī zıkr kılğıl ya‘nī aydı; seninğ İdinğ feriştelerge haķıķat üze men kılğan men yerde ħalīfe. [6a]/4=B:30

sañga: Sana.

Aydılar; arıǵlıķ sañga, hıç bilig yok bizge meger ol kim ögrettingiz bizge. [7a]/1=B:32

sermāye (Far.):Sermaye.

Taķı eger kaytsañız ya‘nī tevbe kılsañız sizge māllarınğıznıñ sermāyesi māllarınğız. [88a]/5=B:279

sevāb (Ar.): Mükāfat.

(Ar. ecr, Far. müzd) *Haķıķat üze anlar kim bittiler tili birle; taķı anlar kim Cuhūd boldılar taķı Tersālar taķı dīndin çıķğanlar; kim kim bitse Tanğrıǵa, kıyāmet küñge taķı işlese yaķşı işni, anlarǵa sevābları anlarınğ İdisi katında.* [15a]/5=B:62

sewüg: Sevgi.

(Ar. ħubb, Far. baħt) *Taķı anlar kim bittiler, katıǵraķ sewüg yanındın Tanğrıǵa.* [43a]/5=B:165

- sewün-:** Sevinmek, şımarlamak.
 (Ar. feraḥ, Far. şād şoden) *Saḫınmağıl anlarını kim sewünürler ol nerse birle kim keldiler ya‘nī kıldılar taḫı süwerler taḫı ögülseler ol nerse birle kim kılmadılar, saḫınmağıl anlarını, kıtılmaq yerinde kındın.* [140a]/4=A:188
 (Ar. feraḥ, Far. şād şoden) *Taḫı eger tegse sizge yawuzluḫ sewünürler anıñ birle.* [122a]/3=A:120
- sezā (Far):** Uygun, yaraşır, lâyıq.
sezā bol-: Uygun olmak, lâyıq olmak.
 (Ar. bev’, Far. bāz geşten) *Taḫı sezā boldılar öfkege Tanğrındın.* [119b]/2=A:112
sezāraḫ: Daha uygun, daha yaraşır, daha lâyıq.
 (Ar. aḫaḫḫ, Far. sezā-ter) *Taḫı iki ögürde ḳayusı sezāraḫ, emīnlik birle, eger bilür bilür ersenğiz.* [241a]/5=E:81
 (Ar. aḫaḫḫ, Far. sezāvār-ter) *Taḫı küdegüleri anlarınıñ sezāraḫ olarınıñ ḳaytarmaḳına anıñ içinde eger tileseler onğarmaḫ.* [66a]/1=B:228
- sı-:** Kırmaḫ, dağıtmak, bozguna uğratmak.
 (Ar. hezm, Far. şikesten) *Sıdılar anlarını Tanğrınıñ destūrı birle.* [76a]/4=B:251
- şıfat (Ar.):** Sıfat, vasıf, hal.
 (Ar. meşel, Far.---) *Taḫı ol kimerseler tanğsuḫ şıfatı kim kāfir boldılar ol kimerseniñ tanğsuḫ şıfatı menğizlig turur ün kıılır ol nersege kim işitmes meger ündemekni taḫı kıḳurmaḫnı.* [45a]/1=B:171
şıfat kııl-: Nitelendirmek, sıfatlandırmak.
 (Ar. vaşf, Far. şıfat kerden) *Arıḡlıḫ anğa taḫı yüksek boldı ol nersedin kim şıfat kıılurlar.* [224b]/1=E:100
şıfat kıılmaq: Niteleme, vasfetme.
 (Ar. vaşf, Far. şıfat kerden) *Cezā birgey anlarğa şıfat kıılmaḫlarını, ya‘nī şıfat kıılduḫlarıniñ cezāsını.* [236a]/3=E:139
- sıḡın-:** Sıḡınmak. krş. **şıḡur-**

sığınġu yer: Sığınma yeri, sığınılacak yer.

(Ar. me'vā, Far. cāā-ı bāz geşt) *Taġı anlarınġ sığınġu yeri*

ot. [129a]/1=A:151

Taġı anınġ sığınġu yeri tamuġ taġı neme yawuz yatġu yer, yapulġu yer. [133a]/2=A:162

sıġır: Sıġır.

(Ar. ne'am, Far. çehār pāy) *Helāl kılındı sizge tiwening sıġırnıġ koynıġ keçining tört adaġlıġ.* [267b]/5=M:1

Bezenildi kişilerge ārzūlarınġ süwügi; tişilerdin taġı oġullarındın taġı cem' kılınmış köp mällarındın altundın taġı kümüşdin taġı nişānlıġ kılınmış atlardın taġı tiwedın, sıġırdın, kıyduın, keçidin taġı ekindin. [94b]/2=A:14

sıġur-: Sığınmak. krş. **sıġın-**

(Ar. 'avz, Far. penāh giriften) *Aydı; sıġur men Tanġrıġa kim bolsam bilmegenlerdin.* [16b]/3=B:67

sıġa-: 1. Deġmek, dokunmak, temas etmek.

(Ar. mess, Far. bisūden) *Taġı eger yıġılmasalar ol nersedin kim ayturlar; sıġaġay anlarġa kim küfr ketürdiler anlardın, kın iglig.* [201b]/3=M:73

(Ar. mess, Far. bisūden) *Ewrüldiler ni'met birle Tanġrıdın taġı artuġ edġülük; tegmedi anlarġa sıġamadı anlarını yawuzluġ.* [136a]/4=A:174

2. Sıkma, daraltma, darboġaz etmek.

(Ar. mess, Far. bisūden) *Sıġadı anlarını dervişlik, sökellik.*

[60a]/5=B:214

Aydı; İdim, neteg bolur manġa oġlan taġı sıġamadı meni kişi?

[103a]/4=A:47

sınġar: -e/-a tarafa, -e/-a doğru, taraf, kenar.

(Ar. fi, Far. der) *Köp körer miz ewrölmekini yüzünġnünġ kökdin sınġar; ewürgey miz sini kıbleġaātī kim unayursun anı.* [37a]/5=B:144

sına-: İmtihana çekmek, sınamak.

(Ar. ibtilā', Far. āzmūden) *Taġı ol vaġtın kim sınağ İbrāhīmni İğisi, buyruġlar birle taġı yıġıġlar birle taġı tamām kıldı.* [30b]/5=B:124

sınaġan: Sınayan, imtihan eden.

(Ar. muḡtelī, Far. āzmāyende) *Ol vaḡtın kim ayrıldı Ṭālūt
çerigler birle, aydı; ḡaḡıḡat üze Tanḡrı sınaḡanḡız turur
arık birle.* [75a]/4=B:249

sınamak: Sınama, deneme, imtihan.

(Ar. ibtilā', Far. āzmūden) *Andın sonḡra ewürdi sizni
anlardın sınamak üçün sizni.* [129b]/1=A:152

(Ar. ibtilā', Far. āzmūden) *Tegme birge kılduḡ sizdin
şerī'at taḡı açuḡ yol, taḡı eger tilese erdi Tanḡrı, kılgay
erdi sizni bir öḡür; velī sınamak üçün sizni, ol nerse içinde
kim birdi sizge.* [218b]/3=M:48

sınaḡ: Sınav, imtihan.

(Ar. belā', Far. āzmāyiş) *Sınaḡ bar İđinḡızdin uluḡ.* [11a]/3=B:49

sınan-: Sınanmak, denenmek.

(Ar. ibtilā', Far. āzmūde kerde şoden) *Sınanuroḡsuz māllarinḡız içinde
taḡı tenlerinḡız içinde.* [139b]/2=A:186

siḡr (Ar.): Sihir, büyü.

(Ar. siḡr, Far. cādūvī) *Ançası bar kim İblīs kāfir boldılar öḡretürler
kişilerge siḡrni.* [23b]/3=B:102

sin: İkinci tekil şahıs zamiri. Sen.

krş. sen.

(Ar. ke, Far. tu) *Taḡı biz arıḡlar miz seninḡ öḡmekinḡ birle, taḡı arıḡlayur
miz sini.* [6b]/3=B:30

(Ar. ke, Far. tu) *Ḥaḡıḡat üze biz ıduḡ sini ḡaḡ birle müjde birgen taḡı
korḡutḡan.* [29b]/2=B:119

sinḡek: (Ar. ba' ūzat, Far. peşe) Ḥaḡıḡat üze Tanḡrı uftanmas kim ursa meşel
sinḡekni ya' nī uftanıḡ koymaz sinḡek birle meşel urmaḡnı, taḡı ol nerse
kim andın üstün. Anlar kim bittiler, bilürler ḡaḡıḡat üze ol ḡaḡ turur
anlarınḡ İğisindin. [5a]/1=B:26

sinḡüt: Sindirilme.

sinḡüt bol-: Sindirmek, kolayca hazmetmek, afiyetle yemek.

*Eger ḡōş bolsalar sizge, nersedin andın, ten yanındın, yinḡ
anı sinḡüt bolsun sizge sinḡüt bolsun sizge.* [145a]/3=N:4

sinğüt bolsun: Afiyet olsun.

(Ar. henī'en, Far. guvārende) *Eger hoş bolsalar sizge, nersedin andın, ten yanındın, yinğ anı sinğüt bolsun sizge sinğüt bolsun sizge.* [145a]/3=N:4

siz: İkinci çokluk şahıs zamiri, siz.

(Ar. -küm, Far. şomā) *Neteg küfr ketürürsüz Tanğrığa taķı erdingiz ölügler tirgürdi sizni.* [5b]/5=B:28

siz-: Anlamak, kavramak, sezmek, bilmek, sanmak, zannetmek.

(Ar. zann, Far. gümān burden) *Anlar kim sizeler, haķıķat üze anlar anlarnınğ İğising satğaşğanları turur, taķı anlar anınğ tapa kaytğanlar.* [10a]/4=B:46

(Ar. zann, Far. gümān burden) *Sizerler Tanğrığa haķdın önginni cāhiliyyet sizigin.* [130a]/3=A:154

(Ar. zann, Far. gümān burden) *Eger boşasa anı yoķ yazuķ ol ikisi üze kim kaytışsalar eger sizseler kim ikāmet kılurlar Tanğrınınğ hadlerini.* [67a]/3=B:230

sizig: Sezgi, zan.

(Ar. zann, Far. gümān) *Sizerler Tanğrığa haķdın önginni cāhiliyyet sizigin. Ayturlar bar mu bizge işdin nersedin?* [130a]/4=A:154

soğan: Soğan.

(Ar. başal, Far. piyāz) *Yaşındın taķı hıyārındın, taķı buğdayındın taķı yasmuķındın taķı soğanındın.* [14b]/2=B:61

şoħbet (Ar.): Sohbet.

şoħbet kılış-: Tartışmak, münakaşa etmek.

Uş siz erenler uş bu erenler şoħbet kılıştınğız ol nerse içinde kim sizge anğ birle bilig bar ne üçün hūccet kılışursuz ol nerse içinde kim yoķ sizge anınğ birle bilig. [107b]/3=A:66

sonğ: 1. Sonra.

(Ar. ba'd, Far. pes) *Taķı birdük Mūsa'ķa kitābnı taķı uydurduķ sonğda yalawaçlarını.* [270a]/1=B:87

sonğ kün: Son gün, ahiret günü.

Eger biter ersenġiz Tanġrıġa taġı soġ künge. [165b]/4=N:59

soġ tiriglik: Ahiret hayatı.

Anlar anlar turur kim satġın aldılar yaġınraġ tiriglikni soġ tiriglik birle. [269b]/3=B:86

2. Arka, art, sırt, ökçe, topuk.

(Ar. dubur, Far. püşt) *Ey anlar kim birildiler kitābnı, bitinġ ol nersege kim indürdük, rāstlaġan ol nerseni kim sizinġ birle, mundın aşnu kim kim yuysa miz yüzlerini, ġaytarsa miz soġları üze, yā la‘net ġılsa miz anlarını, neteg kim la‘net ġılduġ şenbelemek eyelerin.* [162a]/5=N:47
Taġı toġuşsalar sizinġ birle ewürgeyler soġlarını, yārī birilmezler. [119a]/5=A:111

soġgra: Sonra.

(Ar. ba‘d, Far. pes) *Anlar kim bozarlar Tanġrınınġ ‘ahdni berkitmişdin soġgra.* [5b]/1=B:27

sor-: Sormak (soru).

(Ar. su‘āl, Far. pursiden) *Ey anlar kim bittiler; sormanġ nerselerdin eger āşkārā ġılınsa sizge, ġadġurtġay sizni.* [258a]/3=M:101

sorul-: Sorulmak, hesaba çekilmek.

(Ar. su‘āl, Far. purside şoden) *Taġı sorulmas sen tamuġ eyelerindin.* [29b]/3=B:119

sög-: Sövmek, küfretmek.

(Ar. sebb, Far.) *Taġı sögmenġ anlarġa kim ġulluġ ġılurlar Tanġrıdın bisre kim söggeyler Tanġrıġa, küç yanındın, biligsiz.* [226a]/1=E:108

sökellik: Hastalık.

(Ar. żarrā’, Far. renc) *Taġı şabr ġılġanlar dervişlik içinde taġı sökellik içinde ġatıġlıġ vaġtında.* [47a]/5=B:177

söndür-: Söndürmek.

(Ar. itfā’, Far. furū keşiden) *Tegme bir kez kim yandurdılar otnı, toġuşġa; söndürdi anı Tanġrı.* [198b]/3=M:64

söz: Söz, kıssa, kelime.

(Ar. ġaşaş, Far. goften) *Ĥaġġikat üze bu ol ġaġ söz.* [106b]/4=A:62

(Ar. qavl, Far. güftār) *Taḳı tegşürdi anlar kim zūlm qıldılar sözni, andın önġin kim ayıldı anlarġa.* [13b]/1=B:59

(Ar. kelimet, Far. suhen) *Haḳıḳat üze Mesih Meryem oġlı ‘isā Tanġrınınġ yalawaçı taḳı anınġ sözi.* [265a]/1=N:171

sözle-: Konuşmak.

(Ar. tekellüm, Far. suhen goften) *Taḳı aydı; anlar kim bilmesler; sözlese erdi bizge Tanġrı yā kelse erdi bizge nişān.* [29a]/3=B:118

(Ar. tekellüm, Far. suhen goften) *Taḳı sözlemes anlarġa Tanġrı kıyāmet kūn taḳı arıġ qılmas anlarnı.* [46a]/2=B:174

sözlegenni rāst tutġan: Tasdik edici, doğrulayıcı (konuşanı, söyleyeni).

(Ar. muşaddıqan, Far. rāst güy dārende) *Yaruqluḳ andın yaruqluḳ sözlegenni rāst tutġan anınġ ileyinde andın turur, Mūsā kitābındın; yol köndürmek öġüt, perhiz qılġanlarġa.* [217b]/3=M:46

sözlemek: Konuşma, seslenme, söyleme.

(Ar. teklīm, Far. suhen güftār) *Taḳı sözledi Tanġrı Mūsāġa sözlemek.* [263a]/4=N:164

(Ar. teklīm, Far. suhen güftār) *Helāl qılındı sizge rūze tüninde cima‘ qılmaḳ uvutsuz sözlemek ya‘nī tişilerinġizge.* [50b]/2=B:187

suf: Su. krş. suw.

(Ar. mā’, Far. āb) *Taḳı eger bolsanġız sökeller yā sefer üze bolsanġız yā keldi bireġü sizdin aşax yerdin, yā cima‘ qılsanġız tişilerni, taḳı bulmasanġız sufı, teyemmüm qılınġ arıġ topraḳġa, arıġ topraḳġa taḳı mesh qılınġ yüzlerinġizni taḳı eliglerinġizni haḳıḳat üze Tanġrı erdi keçürgen, yarlıġaġan.* [160b]/5=N:43

(Ar. mā’, Far. āb) *Taḳı haḳıḳat üze andın nerseni bar kim yarılır taḳı çıkar andın suf.* [18b]/2=B:74

susuz yer: Kara, kara parçası.

(Ar. berr, Far. huşk) *Taḳı ol ol kim qıldı sizge yulduzlarnı, mununġ üçün kim könülseñiz anınġ birle, susuz yerninġ qarañgwulukları içinde taḳı tenġizninġ.* [223a]/2=E:97

sugar-: Sulamak.

- (Ar. saḳy, Far. āb dāden) *Taḳı suḡarmas ekinni, ḳurtartılmış yoḳ niṣān anıṅ içinde.* [17b]/3=B:71
- sukluk:** Aç gözlülük, aşırı hırslılık.
- sukluk kıl-:** Bir şeyi aşırı istemek
(Ar. hırş, Far. āzmūden) *Taḳı unamaḡaysız kim tūzlük ḳılsaṅız tişiler arasında, taḳı eger sukluk ḳılsaṅız.* [188b]/4=N:129
- şūret (Ar.):** Suret, şekil.
(Ar. , Far.) *Ḥaḳīḳat ūze men endāze ḳılır men sizge balçıḳdın ḳuş şūreti menḡizlig ūrermen anıṅ içinḡe bolur ḳuş Tanḡrı buyruḳı birle.* [103b]/4=A:49
- şūret kıl-:** Suret vermek, şekillendirmek.
(Ar. taşvīr, Far. nigārden) *Ol kim şūret ḳılır sizni raḡmler içinde neteg tilese.* [91b]/5=A:6
- suw:** Su. **krş.** suf.
Taḳı ol vaḳtın kim suw içürmek tiledi Mūsā ḳavminge. [13b]/3=B:60
- sücūd (Ar.):** Secde.
- sücūd kıl-:** Secde etmek.
Taḳı ‘ahd ḳılduḳ ya‘nī buyurduḳ İbrāhim tapa taḳı İsmā‘īl tapa kim arıtıṅ ewūmni tezgingenlerge taḳı peyvestelik ḳılḡanlar taḳı rükū‘ ḳılḡanlarḡa, sücūd ḳılḡanlarḡa. [31b]/3=B:125
- sücūd ḳılḡan:** Secde eden.
(Ar. sācid, Far. ser ber zemīn nihende) *Taḳı ‘ahd ḳılduḳ ya‘nī buyurduḳ İbrāhim tapa taḳı İsmā‘īl tapa kim arıtıṅ ewūmni tezgingenlerge taḳı peyvestelik ḳılḡanlar taḳı rükū‘ ḳılḡanlarḡa, sücūd ḳılḡanlarḡa.* [31b]/3=B:125
- sūf-:** Sevmek. **krş.** süw-, sew-.
(Ar. ḥubb, Far. dōst dāšten) *Taḳı ḳişilerdin kimersenī, tutunur Tanḡrıdın bisre tenḡ tuşlar süferler anlarını Tanḡrını süwmiş teg.* [43a]/5=B:165
- Süleymān:** Hz. Süleyman peygamber. Davud Aleyhisselam’ın oḡludur. Onun vefatından sonra on üç yaşında yerine geḉmiş, sonra kendisine

peygamberlik de verilmiştir. Bu cihetle babası gibi nübüvvetle, hükümeti bir arada yürütmüştür. Hz. Süleyman mucizevî olarak hayvanların diline de vâkıf olduğundan onlarla konuşabiliyordu.

Taķı uydılar ol nersege kim oķıyur İblisler pādşāhlık üze Süleymān'ını.
[23b]/2=B:102

*Taķı vahy kılduķ İbrāhīm tapa taķı İsmā'īl tapa taķı İshāk tapa taķı
Ya'ķūb tapa taķı oğul oğullar tapa taķı 'īsā tapa taķı Eyyūb tapa taķı
Yūnūs tapa taķı Hārūnga taķı Süleymānga taķı birdük Dāvūdga Zebūr'ını.*
[263a]/1=N:163

sünġü: Sünġü, mızrak.

(Ar. rumḥ, Far. neyze) *Ey anlar kim bittiler; sınaġay sizni Tanġrı nerse
birle, awdın; bulur anı, ya'nī teger eliglerinġiz taķı sünġülerinġiz; bilsün
neçün Tanġrı ol kimerseni kim korķar andın, ġāyibluķ birle.*
[255b]/5=M:94

sünġük: Kemik.

(Ar. 'azm, Far. üstüh'ān) *Taķı baķġıl sünġükler tapa neteg kopġarur miz
anı andın sonġ keçürür miz anġa etni.* [80b]/3=B:259

sünnet (Ar.): Yol, şeriat, kanun.

(Ar. sünnet, Far. rāh) *Keçti sizdin aşnu sünnetler.* [125b]/2=A:137

sür-: 1. Sürmek, işlemek.

(Ar. , Far.) *Aydı; ḥaķīķat üze ol aytur; ḥaķīķat üze ol inek ermes yükge
öġrengen ya'nī yerni sürgen, zelül ermes, sürer yerni.* [17b]/2=B:71

2. Lanetlemek.

(Ar. la'n, Far. la'net kerdin) *Sürdi anlarını Tanġrı küfrileri birle taķı inġen
az biterler.* [270b]/1=B:88

(Ar. la'n, Far. rān kerdin) *Anlar anlar, kim sürdi anlarını Tanġrı.*
[163b]/2=N:52

sürük-: Lanetlenmek, aşağılanmak.

(Ar. , Far.) *Taķı ayduķ anlarġa; bolunġ biçinler, sürükmişler.*
[16a]/4=B:65

sürükmiş: Aşağılık, adi, lanetlenmiş.

(Ar. ḥāsi', Far. dūr şode) *Taḳı ayduḳ anlarğa; bolunḡ biçinler, sürükmişler.* [16a]/4=B:65

süst (Far.): Zayıf, gevşek, güçsüz.

süst bol-: Gevşemek, ipin ucunu bırakmak., yılmak, vazgeçmek
(Ar. vehn, Far. süst kerden) *Taḳı süst bolmanḡ, taḳı qaḡgurmanḡ.* [125b]/5=A:139
(Ar. za' f, Far. süst şoden) *Taḳı süst bolmadılar taḳı ḡār bolmadılar.* [127b]/5=A:146

süstluḡ: Gevşeklik, zayıflama, ara, boşluk.

(Ar. fetret, Far. süstī) *Ey kitāb eyeleri; keldi sizge yalawaçımız; açuḳ kılur sizge, süstluḡ üze yalawaçlardın, kim aysanḡız; kelmedi bizge müjde birgendin, ḳorḳutḡandın.* [207b]/5=M:19

süstluḡ ḳıl-: Gevşemek, zaafiyet göstermek.
(Ar. vehn, Far. süst kerden) *Süstluḡ ḳılmadılar ol nersege kim tegdi anlarğa, Tanḡrı yolu içinde.* [127b]/4=A:146

süsül-: Boynuzlanmak, boynuz darbesi yemek.

süsülüp ölmiş: Boynuzlanarak, boynuz darbesiyel öldürülmüş (hayvan). (Ar. neṭihat, Far. ser-zede) *Ḥarām ḳılındı sizinḡ ölüḡse ḳan taḳı tonḡuz eti taḳı ol nerse kim ün ḳılındı Tanḡrıdın önḡinḡe anınḡ birle taḳı boḡulmuş taḳı urup öldürülmüş taḳı tüşüp ölmiş taḳı süsülüp ölmiş taḳı ol kim yidi anı azıḡlıḡ, meger ol kim boḡazladınḡız taḳı ol kim boḡazlandı büt üze ve eger ülüş ḳılsanḡız ḳımār oḡları birle, ol buyruḡdın çıḳmaḡ.* [247a]/5=M:3

süw-: Sevmek, istemek, arzu etmek.

krş. süf-, sew-

(Ar. hevā, Far. ḡāsten) *Tegme bir kez mü kim keldi sizge yalafaç ol nerse birle kim süwmez nefslerinḡız uluḡsındınḡız bir öḡürni yalḡanḡa nisbet ḳıldınḡız.* [270a]/4=B:87

süwmek: Sevme, sevgi.

(Ar. ḥubb, Far. dōstī) *Velī eḡḡülük ol kimerse kim taḳı Tanḡrıḡa taḳı ḳıyāmet küninḡe taḳı feriştelerge taḳı*

*peygamberlerğa taķı birdi mālın süwmeki üze yoķluķ
eyeleringe taķı yetimlerde taķı dervişlerge taķı yol oĝlınĝa
ya‘nī misāfirge taķı ķolĝuıılaraĝa taķı mükāteblerĝa.
[47a]/1=B:177*

süwüĝ: Sevilen, istenilen, arzu edilen, şehvet, aşırı istek.
(Ar. şehvet, Far. dōst-ı ārzū) *Bezenildi kiřilerge ārzūlarınĝ süwüĝi;
tişilerdin taķı oĝullarındın taķı cem‘ kılınmış köp mālларındın altundın
taķı kümüşdin taķı niřānlıĝ kılınmış atlardın taķı tiwedın, sıĝırdın,
ķoydın, keıidın taķı ekindin. [94a]/4=A:14*

süwün-: Sevinmek.
süwüngen: Sevinen, mutlu.
(Ar. fariķ, Far. řadmān) *Süwüngenler ol nerse birle kim
birdi anlarĝa Tanĝrı artuķsı eĝgülükdin; taķı süwünürler
anlar birle kim yetmediler anlarĝa, sonĝlarındın kim yoķ
ķorķunı anlarınĝ üze taķı ķaĝĝurmaslar. [135a]/2=A:170*

Ş

řefā‘at (Ar.): Şefaat.
(Ar. řefā‘at, Far. ĥ‘āhiř kerden) *Taķı ķabül kılınmas andın řefā‘at, taķı
alınmas andın yuluĝ, taķı yārī birilmesler, taķı ‘azabdın men‘
kılınmaslar. [10b]/3=B:48*

řefā‘at kıl-: Aracılık etmek, şefaat etmek.
(Ar. řefā‘at, Far. ĥ‘āhiř kerden) *Kim řefā‘at kılsa körklüĝ
řefā‘at körklüĝ, bolĝay anĝa ülüş andın. [173b]/4=N:85*
(Ar. şef‘, Far. ĥ‘āhiř kerden) *Ol kim řefā‘at kılur anınĝ
ķatında meĝer destūrı birle. [78a]/2=B:255*

řefī‘ (Ar.): Şefaat eden, şefaatçi.
(Ar. řefī‘, Far. ĥ‘āhiř ker) *Taķı körmezmiz sizinĝ birle řefī‘lerinĝizni
anlar kim aydıńĝız ĥaķīķat üze anlar sizinĝ içingizde ortaķlar, kesildi
arańĝızda taķı azdı sizdin ol kim aytur erdinĝiz. [246a]/3=E:94*

şehîd (Ar.): Tanık, şahit.

(Ar. şehîd, Far. güvâh) *Taķı ol künler tezgindürür miz anı kişiler arasında; taķı Tanğrı bilsün üçün Tanğrı anlar kim bittiler; taķı tutunsun üçün sizdin tanuķlar yā şehîdler.* [126a]/4=A:140

(Ar. şehîd, Far. kuşte şode der rāh-ı Hudāy) *Taķı kim boyun süse Tanğrıǵa taķı yalawaçǵa, anlar anlar birle kim edǵülük kıldı Tanğrı anlar üze, peygāmblerdin taķı rāst sözlüǵlerdin taķı şehîdlerdin taķı yaķşılardın.* [168b]/2=N:69

şekk (Far.): Şüphe. **krş. şekk.**

(Ar. reyb, Far. gümān) *Tanğrı, yoķ İdi meger. Tanğrı yıǵǵay sizni kıpmak küniñge, yoķ şekk anıñ içinde.* [174b]/1=N:87

Rāst söz İdinğdin; bolmaǵıl şek tutǵanlardın. [38b]/3=B:147

şek bolǵan: Şüphe eden.

(Ar. mumterī, Far. be-gümān şevende) *Bu haķ İdinğdin, bolmaǵıl şek bolǵanlardın.* [106a]/5=A:60

şek tutǵan: Şüphe eden.

(Ar. mumterī, Far. be-gümān şevende) *Rāst söz İdinğdin; bolmaǵıl şek tutǵanlardın.* [38b]/3=B:147

şekk tutuǵlı: Şüpheci.

(Ar. mumterī, Far. be-gümān efegenende) *Tanğrınınǵ öñgini mü isteyür siz, haķim; taķı ol ol kim indürdi sizinǵ tapa kitābnı ayırtlanmış, taķı anlar kim birdük anlarǵa kitābnı, bilürler haķıķāt üze ol indürülmiş İdinğdin, haķ birle; taķı bolmaǵıl şekk tutuǵlılardın.* [228a]/4=E:114

şenbele-: Yahudi inancındaki cumartesi yasaklarına uymak.

şenbelemek: Yahudiler için ibadet günü sayılan ve çalışmanın yasak olduǵu Cumartesi gününe verilen ad.

(Ar. sebt, Far. şenbe kerden) *Taķı bildinğiz, anlar kim haddin keçtiler, sizdin şenbelemek içinde.* [16a]/3=B:65

Ey anlar kim birildiler kitābnı, bitinğ ol nersege kim indürdük, rāstlaǵan ol nerseni kim sizinǵ birle, mundın aşnu kim kim yuysa miz yüzlerini, kıyarsa miz sonǵları

üze, *yā la‘net kılsa miz anlarını, neteg kim la‘net kılduk
şenbelemek eyelerin.* [162b]/1=N:47

şerîf (Ar.): Pek şerefli, şanı ve şerefi yüce.

(Ar. vecîh, Far. rûy-ı şinâhte) *Ol vaqtın kim aydı ferîşteler; ey Meryem,
haqîkat üze Tanğrı müjde birür saŋga kelime birle andın anıŋ atı Mesîh,
Meryem oğlı ‘isâ, şerîf dünyâda taqı ol cihânda, taqı yawuq
kılınmışlardın.* [103a]/1=A:45

şeri‘at (Ar.): Şeriat, dinin hükümleri.

(Ar. hikmet, Far. suhen-i dürüst) *Oқыur anlarınŋ üze nişānlarınŋnı taqı
öğretür anlarğa Qur‘ān‘nı taqı şeri‘atnı taqı arıq kılur anlarını.*
[32b]/5=B:129

şeytān (Ar.): Şeytan.

(Ar. şeytān, Far. dīv) *Taqı uymaŋ şeytānıŋ adımlarıŋa adımlarıŋa
haqîkat üze ol sizge açuq düşmen açuq.* [44a]/5=B:168

şeytān yolu: Şeytanın yolu.

*Taqı anlar kim tandılar, uruşurlar şeytān yolında, uruşuŋ
İblis dōstları birle haqîkat üze İblisniŋ keydi erdi süst.*
[170b]/2=N:76

şükr(Ar.): Şükür.

şükr kıl-: Şükretmek.

(Ar. şükr, Far. sipās dāšten) *Andın songra ‘afv kılduk
sizdin andın song siz bolğay kim siz şükr kılğaysız.*
[11b]/3=B:52

şükr kılğan: Şükrün karşılığını veren (Allah).

(Ar. şākir, Far. bisyār pādāş dehende) *Taqı kim artuqsı
kılsa hayr haqîkat üze Tanğrı şükr kılğan, bilgen.*
[41b]/1=B:158

T, Ƨ

ta‘ām (Ar.): Yemek, yiyecek.

(Ar. ta‘ām, Far. hordenī) *Taqı anlar üze kim küçleri yeter anğa
yulluğ bir dervîşniŋ ta‘āmı.* [49a]/4=B:184

ta‘āmnunġ kamuġı: Bütün yiyecekler.

*Ta‘āmnunġ kamuġı erdi helāl Ya‘kūb oġlanlarınġa
meger ol nerse kim harām Ya‘kūb (5) özi üze
mundın aşnu kim indürülse Tevrāt. [114b]/3=A:93*

ta‘āt (Ar.):

Allah’ın buyruklarını yerine getirme, ibadet.

Taķı kopunġ Tanġrıġa ta‘āt kılġan hālde. [71b]/5=B:238

ta‘āt kıl-:

Hürmet ve saygı ile ibadet etmek.

Taķı kopunġ Tanġrıġa ta‘āt kılġan hālde.

[71b]/5=B:238

tā‘at kıl-:

İtaat etmek, boyun eğmek.

tā‘at kılġan:

Boyun eğip itaat ve ibadet eden.

(Ar. kānit, Far. fermān berdār) *Şabr kılġanlar taķı
rāst ayġanlar taķı tā‘at kılġanlar taķı nafaķa
kılġanlar taķı yarlıķayu tilegenler şehirlerde.
[95a]/5=A:17*

(Ar. kānit, Far. fermān berdār) *Taķı kopunġ
Tanġrıġa ta‘āt kılġan hālde. [71b]/5=B:238*

(Ar. kānit, Far. fermān berdār) *Yaķşı tişiler, tā‘at
kılġanlar, saķlaġanlar örtüġlüġni, ol nerse birle kim
saķladı Tanġrı. [157b]/2=N:34*

tabaķ (Ar.):

Katman, kat, tabaka.

(Ar. derk, Far. pāygāh) *Hāķīķat üze münāfıķlar astın tabaķ içinde,
otdın. [193b]/2=N:145*

tābūt (Ar.):

Tabut, sandık. Rivayete göre Tevrat’ın içinde bulunduğu sandık.

(Ar.tābūt , Far. tābūt) *Taķı aydı anlarġa anlarınġ peygamberi;
hāķīķat üze mülkininġ nişānı kim kelse sizge tābūt.
[74b]/5=B:248*

tag:

Daġ.

krş. daġ

(Ar. , Far.) *Hāķīķat üze Şafā atlıġ tagkrş taķı Merve atlıġ tag
Tanġrınınġ ‘alāmetlerindin. [41a]/3=B:158*

taķdīr (Ar.):

Takdir.

taḳdīr kıl-: 1. Tahmin etmek, sezinlemek, bilmeden tahmini olarak görüş beyan etmek, iftira atmak.

(Ar. ḥarṣ, Far. durūḡ goften) *Uymaslar, meger sizigge; taḳı ermes anlar, meger taḳdīr kılurlar, yā yalḡan sözleyürler.* [228b]/3=E:116

2. Tespit etmek, önceden belirlemek, ölçüp biçmek (başlık miktarı için).

(Ar. taḳdīr, Far.) *Eger ṭalāḡ birsengiz ve vaṭy kılmazıngızdın aşnu taḳı taḳdīr kıldıngız anlarḡa mehrni taḳdīr kılganḡıznıng yarusı meger kim ‘afv kılsalar yā ‘afv kılsa.* [71a]/4=B:237

Taḳı aldı Ādem İdisindin kelimelerini taḳı tevbesin kabūl kıldı. [8a]/4=B:37

Taḳı aydı İbrāhīm; ey igitlegen Tanḡrı; körküzgül maḡa neteg tırgürürsün ölüglerni. [81a]/1=B:260

taḳı

1. Ve, daha, henüz, sonra.

(Ar. fe-, Far. pes) *Taḳı eger kılmadıngız erse taḳı herḡiz kıлмаḡaysız.* [4a]/2=B:24

taḳı ol vaḳtın kim: Ve o vakit, ve o zaman, hani o zaman.

(Ar. ve iz, Far. ve çün) *Taḳı ol vaḳtın kim ya‘nī zıkr kılgıl ya‘nī aydı; sening İdinḡ ferıştelerge ḡaḳıḳat üze men kılgan men yerde ḡalīfe.* [6a]/4=B:30

Taḳı sınaḡay miz sizlerni nerse birle, korḡunḡdın taḳı aḡlıḡdın taḳı eksimekdin mālḡardın taḳı tenlerdın taḳı mīvelerdin taḳı müjde birgil şabr kılganlarḡa. [40a]/4=B:155

Taḳı sizdiler kim bolmasa fitne, közsiz boldılar taḳı saḡır boldılar. [200b]/5=M:71

Taḳı Tanḡrı ḡās kılur rahmeti birle kimni tilese. [25a]/3=B:105

taķı vaktın kim: O vakit ki.
(Ar. ve iz, Far. ve çün) *Taķı vaktın kim ayırduķ sizinġ birle tenġizni taķı kutġarduķ sizni, taķı baturduķ Fir‘avnuġ ehlini.*
[11a]/3=B:50

2. Halbuki, fakat.

(Ar. , Far.) *Aydılar; bu ol kim rūzī birildük aŗnudın taķı kelindiler ya‘nī körüldiler anıġ birle oŗŗaŗġan.*

(Ar. ve, Far. ve) *Taķı mindin ök korķunġ mindin.* [9a]/3=B:40

taķıl-:

Daġılmak.

(Ar. infizāz, Far. perākende şoden) *Taķı eger bolsa erdinġ irig, kõġgli katıġ taķılġaylar erdi yörenġdin.* [132a]/3=A:159

(Ar. teferruķ, Far. perākende şoden) *Taķı bolmanġ anlar menġizlig kim taķıldılar taķı ġilāf mundın sonġra kim keldi anlarġa açuķ ġüccetler.* [117b]/5=A:105

taķŗır (Ar.):

Kusur etme.

taķŗır kıl-:

Kusur etmek.

(Ar. elv, Far. taķŗır kerden) *Taķŗır kılmaslar sizge fesād yanındın süwdiler munı kim emgendingizsiz.* [121a]/4=A:118

ŗalāķ (Ar.):

Boŗama, boŗanma.

(Ar. ŗalāķ, Far. pāy-i ġuşāde-i zenān) *Ve eger uġrasalar ŗalāķġā ġaķıķat üze Tanġrı iŗitgen, bilgen.* [65b]/2=B:227

ŗalāķ birilmiŗ tiŗi: Boŗanmıŗ kadın.

(Ar. muŗalleķat, Far. zenān-ı rehā kerde) *Taķı ŗalāķ birilmiŗ tiŗilerge müt‘a birmek eġġülük birle vācib bolmaķ saknuķlar üze.* [72b]/2=B:241

ŗalāķ kıl-:

Boŗamak (kadını), talak vermek.

(Ar. taŗlīķ, Far. ġuşāde kerden) *Taķı kaŗan kim ŗalāķ kılŗanġız tiŗilerini taķı tegseler vaķtlarınġa yıġmanġlar anlarını kim nikāh kılŗalar cüftlerinġe.*
[68a]/2=B:232

- Ṭālūt (Ar.):** Talut, Allah tarafından İsrailoğullarına gönderilen, üstün niteliklere sahip bir hükümdar olup İsrailoğulları tarafından benimsenmemiştir.
Taḳı aydı anlarğa olarnıñ peygāmberi ḥaḳıḳat üze Tanğrı ıdıt sizge Ṭālūt'nı melik. [74a]/5=B:247
- ṭama' (Ar.):** İstek, ümit.
ṭama' tut-: Ummak, ümit etmek.
(Ar. ṭama', Far. ḥıṣm dāden) *Taḳı ne turur bizge, bitmezmiz Tanğrığa, taḳı ol nersege kim keldi bizge ḥaḳḳdın; taḳı ṭama' tutar miz kiwürse bizni İdimiz, eḍgülük kılğan erenler birle.* [204b]/3=M:84
- tamām (Ar.)** Tamam.
tamām kıl-: Tamamlamak.
(Ar. itmām, Far. tamām kerden) *Taḳı ol vaḳtın kim sınaḍı İbrāhīmni İdisi, buyruḳlar birle taḳı yığıḡlar birle taḳı tamām kıldı.* [31a]/1=B:124
tamām öldürmiş teg: Hepsini öldürmüş gibi.
Anıñ üçün bitidük Ya'ḳūb oğulları üze; ḥaḳıḳat üze ol, kim öldürse tenni, nefsdin öñgin birle, yā fesādsızın yer içinde, tamām öldürmiş teg kişilerni <ḳamuḡ>. [211b]/5=M:32
- tamduḳ:** Yakıt, tutuşturucu.
(Ar. vaḳūd, Far. furūzīne) *Ḥaḳıḳat üze anlar küfr ketürdiler menfa'at kılmaḡay anlardın mälları taḳı oḡlanları Tanğrıdın nerseni; taḳı anlar otnuñ tamduḳı.* [93a]/4=A:10
(Ar. vaḳūd, Far. furūzīne) *Ḳorḳuñ otdın ol kim anıñ tamduḳı kişiler taḳı taşlar anuḳ kılındı kāfirlerğa.* [4a]/3=B:24
- tamuḡ:** Cehennem.
(Ar. caḥīm, Far. āteş-i buzurg) *Taḳı sorulmas sen tamuḡ eyelerindin.* [29b]/3=B:119

(Ar. cehennem, Far. dūzah) *Takı anıñ sığıñu yeri tamuğ taķı neme yawuz yatğı yer, yapulğı yer.* [133a]/2=A:162

tamuğ eyeleri: Cehennem ehli.

(Ar. aşhābi'l-caḥīm, Far. yārān-ı āteş-i buzurg) *Taķı sorulmas sen tamuğ eyelerindin.* [29b]/3=B:119

tan-:

İman etmemek, inkar etmek, küfre girmek.

(Ar. kufr, Far. kufr āverden) *Ḥaķīķat üze anlar kim tandılar taķı öldiler taķı anlar kāfirler anlar.* [42a]/2=B:161

(Ar. kufr, Far. kufr āverden) *Taķı eger tansañız ḥaķīķat üze Tanğrığa ol nerse kim kökler içinde taķı yer.* [264b]/2=N:170

(Ar. kufr, Far. kufr āverden) *Taķı anlar kim tandılar, taķı yalğanķa nisbet kıldılar açuķ ḥüccetlerimizni anlar otnuñ eyeleri.* [8b]/4=B:39

tanğan: İnkâr eden, kâfir.

(Ar. kâfir, Far. nā-girevīde) *Öğür öldürüşür Tanğrınınğ yolu içinde taķı bir öğür tanğan.* [94a]/1=A:13

tanğ (I):

Tan, şafak vakti.

(Ar. fecr, Far. ---) *Taķı yinğ taķı içinğ açuķ bolğınça sizge aķ yiplük ya‘nī fecr-i şādıķ kara yiplükdin ya‘nī fecr-i kāzıbdin tanğdın.* [51a]/2=B:187

tanğ (II):

1. Tuhaf, şaşılması.

Taķı kişilerdin kimersenı bar tanğğa ketürür sini bu yaķınraķ tiriglik içinde. [57a]/4=B:204

2. Hoşa giden, hayranlık uyandıran.

tanğğa ketür-: Hoşlandırmak, hoşuna gitmek.

Taķı kişilerdin kimersenı bar tanğğa ketürür sini bu yaķınraķ tiriglik içinde. [57a]/4=B:204

(Ar. i‘cāb, Far. ḥoş āmeden) Aygıl; tüz bolmas ḥabīs taķı arığ, taķı eger tanğğa

ketürse sini habîşning üküşlüki.
[258a]/1=M:100

Tanğrı:

Allah.

(Ar. Allāh, Far. Hudāy) *Sonğra boldılar öfkege Tanğrıdın.*
[14b]/5=B:61

(Ar. Allāh, Far. Hudāy) *Erdingiz ümmetning yağşısı kim çıkarıldı
kişilerge buyursız edgülük birle taqı yığarsız qörksüz işdin taqı
bitersiz Tanğrığa.* [119a]/2=A:110

(Ar. Allāh, Far. Hudāy) *Taqı sezā boldılar öfkege Tanğrıdın.*
[119b]/2=A:112

Tanğrı atı:

Allah adı.

*Tanğrı atı birle başlayur men, üküş
rağmetlig, rağmeti lāzım.* [91a]/1=A:
Besmele-i Şerif

Tanğrı buyruqı birle: Allah'ın emriyle, Allah'ın izniyle.

(Ar. bi-izni'llāh, Far. be-fermān-ı hudāy)
*Hāqīqat üze men endāze qılur men sizge
balçıqdın quş şüreti menğizlig üremeren
anınğ içinğe bolur quş Tanğrı buyruqı birle.*
[103b]/5=A:49

Tanğrı buyruqındın çık-: Allah'ın emirlerinden sapmak.

*Taqı azdurmas aninğ birle meger Tanğrı
buyruqındın çıkğanlarını.* [5a]/5=B:26

Tanğrı buyruqındın çıkğan: Fasık.

(Ar. fāsıq, Far. bīrūn āyende ez fermān)
*Taqı azdurmas aninğ birle meger Tanğrı
buyruqındın çıkğanlarını.* [5a]/5=B:26

Tanğrı dīni:

Allah'ın dini, Allah'ın emrettiği din.

(Ar. dīni'llāh, Far. kīş-i hudāy) *Tanğrı
dīnindin önginni mü isteyürsüz taqı anğa
boyun südi ol kimerse kim kökler içinde*

taķı yerde boyun sügey taķı boyun sümeyü.
[112a]/5=A:83

Tanğrı fażlı, Tanğrınınğ fażlı: Allah'ın fażlı, ihsanı.

(Ar. fażlu'llāh, Far. fażl-ı ħudāy) *Taķı eger bolmasa erdi Tanğrı fażlı seninğ üze taķı raķmeti, uğrağay erdi bir öğür anlardın kim azdursalar sini.* [184a]/1-5=N:113

Tanğrı indürğenni: Allah'ın indirdiğı kutsal kitap.

(Ar. ħaķķ, Far. dürüst) *Ve taķı ħaruşturmanğ Tanğrı indürğenni, özünğüzdin bitigenğiz birle.* [9b]/2=B:42

Tanğrı indürmişı:

Allah'ın indirdiğı, sabit ve doğru olan.

(Ar. enzela'llāh, Far. furū firistāde-i ħudāy) *Taķı vahy ħılınmadı anınğ tapa nerse taķı ol kimerse kim aydı; indürgey men Tanğrı indürmişı menğizlig.* [245a]/4=E:93

Tanğrı ħatı:

Allah katı, Allah indi.

(Ar. 'indi'llah, Far. nezd-i ħudāy) *Taķı eger ħaķıķat üze anlar bitseler taķı saķınsalar eğğü yanut Tanğrı ħatındın yaķşıraķ eger bilürler erse.* [24b]/3=B:103

Tanğrı ħorķunçı:

Allah korkusu. Korku.

(Ar. ħaşyeti'llāh, Far. ters-i ħudāy) *Taķı ħaķıķat üze ol andın iner Tanğrı ħorķunçındın.* [18b]/3=B:74

Tanğrı rızāsı: Allah rızası.

(Ar. vecĥi'llāh, Far. ħoşnūd-ı ħudāy) *Taķı ħarc ħılmassız meger Tanğrı rızāsın isteyü.* [85b]/4=B:272

Tanğrı tilemeki:

Allah'ın izni, dilemesi, takdir etmesi.

(Ar. bi-izni'llāh, Far. be-taḳdīr-i ḥudāy) *Taḳı ermez anlar ziyān tegürgenler anıñg birle bir kimersege meger Tanḡrı tilemeki birle Tanḡrı.* [24a]/3=B:102

Tanḡrı üze:

Allah'a karşı, Allah üstüne.

(Ar. 'ala'llāh, Far. ber ḥudāy) *Taḳı ayturlar Tanḡrı üze yalgannı.* [110a]/2=A:75

Tanḡrı yolu içinde:

Allah yolunda.

(Ar. fī sebīli'llāh, Far. der rāh-iḥudāy) *Ḥaḳīḳat üze anlar kim bittiler taḳı anlar kim köçtiler taḳı uruštılar Tanḡrı yolu içinde taḳı anlar umanurlar Tanḡrınıñ raḥmetini.* [62a]/5=B:218

Tanḡrıǵa:

Allah.

(Ar. Allāh, Far. Ḥudāy) *Taḳı kim kim yapuṣsa Tanḡrıǵa köndürülürdi köni yolǵa.* [116b]/4=A:101

Tanḡrınıñ artuḳ eḍǵülüǵı: Allah'ın fazlı.

(Ar. faḫlu'llāh, Far. faḫl-ı ḥudāy) *Andın sonǵra yüz ewürdüñgüz andın sonǵra, eger bolmas erdi Tanḡrınıñ artuḳ eḍǵülüǵı sizinǵ üze taḳı raḥmeti.* [15b]/5=B:64

Tanḡrınıñ atı:

Allah'ın adı.

(Ar. ismu'llāh, Far. nām-ı ḥudāy) *Yinǵ ol nersedin kim yād kılındı Tanḡrınıñ atı anıñg üze, eger ersenǵız āyetleringe bitgenler.* [228b]/5=E:118

Tanḡrınıñ āyātı:

Allah'ın ayetleri.

(Ar. āyāti'llāh, Far. niṣānhā-i ḥudāy) *Oḳıyurlar Tanḡrınıñ āyātını tününǵ*

sā‘atlerinde taqı anlar secde kıılurlar.
[120a]/1=A:113

Tanğrınınğ bitmeki: Allah’ın emri, Allah’ın kitabı, Allah’ın
buyurduğı.

(Ar. kitāba’llāh, Far. farīze-i ħudāy)
Tanğrınınğ bitmeki sizinğ üze.
[153b]/3=N:24

Tanğrınınğ destūrı birle: Allah’ın izni ile.

(Ar. bi-izni’llāh, Far. be-fermān-ı ħudāy)
Sıdılar anlarını Tanğrınınğ destūrı birle.
[76a]/5=B:251

Tanğrınınğ eligi: Allah’ın eli.

*Taqı aydı Cuhūdlar; Tanğrınınğ eligi
bağlığ.* [198a]/1=M:64

Tanğrınınğ ħadleri: Allah’ın sınırları.

Ol Tanğrınınğ ħadleri keçmenğler andın.
[66b]/3=B:229

Tanğrınınğ ħalkı: Allah’ın yarattığı.

*Buyurgay men anlarını, aynatğaylar
Tanğrınınğ ħalkın.* [185b]/5=N:119

Tanğrınınğ ħōšnūdluğı: Allah’ın rızası.

*Taqı kişilerdin kimersenı bar kim satar
özini Tanğrınınğ ħōšnūdluğın isteyü.*
[58a]/1=B:207

Tanğrınınğ ħōšnūdluğı: Allah’ın rızası.

*Taqı uydılar Tanğrınınğ ħōšnūdluğınge taqı Tanğrı
uluğ fażl eyesi.* [136a]/4=A:174

Tanğrınınğ ‘ālāmetleri: Allah’ın hükümleri, alametleri.

*Ey anlar kim bittiler; ħelāl kıılmanğ Tanğrınınğ
‘ālāmetlerin taqı (4) taqı ħarām aynı taqı Ka‘be’ğa
ıdılgan nersenı.* [268a]/3=M:2

Tanğrınınğ öğürî: Allah'ın topluluğu, Allah taraftarları.

*Taķı kim dōst tutsa Tanğrını taķı yalawaçını taķı
anlar kim bittiler; ھاқиқат üze Tanğrınınğ öğürî,
anlar yinğenler. [221b]/4=M:56*

Tanğrınınğ rızāsı: Allah'ın rızası, hoşnutluğu.

*Nirge kim efrülsenğiz anda Tanğrınınğ rızāsı.
[28b]/3=B:115*

Tanğrınınğ urķanı: Allah'ın urganı, Allah'ın ipi; Allah'ın dini.

*Yapuşunğ Tanğrınınğ urķanıñğa ya' nî Tanğrınınğ
'ahdinge ķamuğ taķı tarılmanğ. [117a]/2=A:103*

Tanğrınınğ urķanıñğa yapuş-: Allah'ın ipine sarılmak; Allah'ın emir ve yasaklarına uymak, itaat etmek.

*Yapuşunğ Tanğrınınğ urķanıñğa ya' nî Tanğrınınğ
'ahdinge ķamuğ taķı tarılmanğ. [117a]/2=A:103*

Tanğrınınğ va' de ķılmaķı: Allah'ın ahdi.

*Tanğrınınğ va' de ķılmaķı tōlenmek.
[186b]/2=N:122*

tanğsuk:

1. Örneği bulunmayan, emsalsiz.

(Ar. bedī', Far. nev konende) *Kōkleri tanğsuk taķı yerni.
[224b]/1=E:101*

2. Şaşılacak, acayip, garip.

*Taķı ol kimerseler tanğsuk şıfatı kim kāfir boldılar ol kimerseninğ
tanğsuk şıfatı menğizlig turur ün ķılur ol nersege kim işitmes
meger ündemekni taķı ķıķurmaķnı. [45a]/1=B:171*

tanğsuk şıfat: Acayip, şaşılacak şıfat.

*Taķı ol kimerseler tanğsuk şıfatı kim kāfir boldılar
ol kimerseninğ tanğsuk şıfatı menğizlig turur ün
ķılur ol nersege kim işitmes meger ündemekni taķı
ķıķurmaķnı. [45a]/1=B:171*

tanuk:

Şahit, tanık.

(Ar. şehīd, Far. güvāh) *Tanuḡlarınḡıznı Tanḡrıdın bisre eger erdinḡiz erse rāst ayḡanlar.* [4a]/1=B:23

(Ar. şehīd, Far. güvāh) *Ayḡıl; ey kitāb eyeleri; ne üçün kāfir bolursuz Tanḡrınınḡ nişānlarınḡa taḡı Tanḡrı tanuḡ ol nerse üze kim kılsuz.* [116a]/1=A:98

(Ar. şehīd, Far. ḡāzır) *Erdinḡiz mü tanuḡlar ol vaḡtda kim ḡāzır boldı Ya'ḡūb'ḡa ölüm; Ol vaḡtın kim aydı; oḡlanlarınḡa; neḡe ḡulluḡ kılsuz mindin sonḡra.* [33b]/2=B:133

tanuḡ tik-: Tanık tutmak, şahit tutmak.

(Ar. işhād, Far. güvāh kerdēn) *Taḡı ol vaḡtın kim birsēḡiz anlarḡa māllarını, tanuḡ tiking anlarınḡ üze.* [146a]/1=N:6

tanuḡ tikmek: Tanık olarak yazılma, tanık tutulma.

Taḡı tanuḡ tikmek tilenḡ iki tanuḡ, erenlerinḡızdın. [89b]/3=B:282

tanuḡluḡ bir-: Tanıklık etmek, şahitlik yapmak.

(Ar. şehādet, Far. güvāhī dāden) *Eger tanuḡluḡ birseler tutunḡ anlarını ewler içinde, anlarını tükel alḡınḡaḡa tegrü ölüm, yā kılgay Tanḡrı anlarḡa yol.* [150a]/2=N:15

tanuḡluḡ birgen: Tanıklık eden.

(Ar. šāhid, Far. güvāh) *İdimiz, bittük biz ol nersege kim indürdük taḡı uyduḡ yalawaḡḡa taḡı bitgil bizni tanuḡluḡ birgenler birle.* [105a]/2=A:53

tanuḡluḡ:

Tanıklık, şahitlik.

(Ar. şehādet, Far. güvāhī) *Tanḡrı tanuḡluḡ birür ol nerse birle kim indürüldi seninḡ tapa indürdi anı bilmeki birle.* [263b]/2=N:166

Taḡı kim küç kılganraḡ ol kimersedin kim örtti tanuḡluḡnı ḡatındaḡı Tanḡrıdın. [36a]/1=B:140

ta'ām (Ar.):

Yemek, yiyecek.

- (Ar. ta‘ām, Far. ḥordenī) Taḳı ol vaḳtın kim aydıñgız ey Mūsā, şabr kılmaz miz ḳat‘ ā bir ta‘ām üze bir. [14a]/4=B:61
- tap:** Yeter, kâfî.
(Ar. ḥasbu, Far. bes) *Tap anğa tamuğ; neme yawuz tōšek.* [57b]/4=B:206
Yitirü birgey sanğa anlarnı Tanğrı. [35a]/3=B:137
- tap kel-:** Yeterli gelmek, yetmek.
(Ar. kifāyet, Far. pesende dāšten) *Ol vaḳtın kim aytursun mü‘minlerğa; tap kelmegey mü sizge kim meded kılsa sizge İdiñgiz üç minğ birle ferıştelerdin indürülmişler.* [122b]/5=A:124
- tap-:** 1. Bulmak, kurtulmak, muradına ermek.
(Ar. iflāḥ, Far. restegārī yābten) *Taḳı saḳınıñ Tanğrıdın bolğay kim siz tilekleriñgizni tapğaysız.* [52a]/4=B:189
- tapa:** -a/-e doğru.
(Ar. ilā, Far. be-) *Andın sonğra anıñ tapa kaytarılursuz.* [6a]/1=B:28
- tapun-:** Tapınmak, ibadet etmek.
(Ar. ‘ibādet, Far. perestīden) *Aydılar; tapunur miz İdiñge taḳı atalarıñnıñ İdisige, İbrāhımnunğ taḳı İsmā‘il’niñ taḳı İşhāḳ’niñ bir ök İdiğe.* [33b]/4=B:133
- tapunğu:** İlah.
(Ar. ilāḥ, Far. perestīdenī) *Tanğrı yoḳ tapunğu yoḳ meger Ol Tanğrı tiriğ peyveste örelig kılgan.* [77b]/4=B:255
- tar:** Dar. **krş.** dar.
- tar bol-:** Daralmak, sıkışmak, sıkılmak.
(Ar. ḥaşar, Far. teng şoden) *Meger anlar kim ulaşırlar kişilerge kim aranğızda taḳı aralarında ‘ahd bar, keldiler sizge, tar boldı köküsleri kim uruşsalar siziñ birle, yā uruşsalar erenleri birle.* [175b]/1=N:90
- taratıl-:** Dara düşürülmek, sıkıntıya sokulmak.

	(Ar. , Far.) <i>Taķı taratıldılar ya‘nī ķarārsız ķılındılar aytgınķa yalawaķ taķı anlar kim bittiler anıń birle.</i> [60a]/5=B:214
tarıl-:	Dağılmak, ayrılmak. (Ar. teferruķ, Far. perāgende řoden) <i>Yapuşunġ Tanġrınıń urķanınġa ya‘nī Tanġrınıń ‘ahdińge ķamuġ taķı tarılmanġ.</i> [117a]/3=A:103
tarlıķ:	Darlıķ, güçlük. krş. darlıķ (Ar. ĥarac, Far. tengī) <i>Tilemes Tanġrı kim ķılsa sizinġ üze tarlıķdın velī tileyür ariķsa sizni taķı tamām ķılsa ni‘metni sizinġ üze, bolġay kim siz şükr ķılġaysız.</i> [250b]/1=M:6
tartış-	Tartışmak, ķekiřmek, münakaşa etmek. (Ar. tenāzu‘, Far. ĥuşümet kerdēn) <i>Taķı rāst aydı sizge Tanġrı va‘desini ol vaķtın kim öldürsüz anlarını buyruķı birle; anķaġa tegrü kim ol vaķtın kim yüreksiz boldunġuz taķı tartıřtıńız iş içinde, taķı yazdıńız mundın sonġra kim körķüzdi sizge anı kim süwersiz.</i> [129a]/3=A:152
taş:	Tař. (Ar. ĥacer, Far. seng) <i>Ķorķunġ otdın ol kim anıń tamduķı kişiler taķı taşlar anuķ ķılındı kāfirlerġa.</i> [4a]/3=B:24 (Ar. ĥacer, Far. seng) <i>Taķı ayduķ urġul tayaķıń birle taşnı.</i> [13b]/4=B:60
taş birle atılmış:	Kovulmuş (şeytan). (Ar. recīm, Far. rānde) <i>Taķı ĥaķīķat üze men sıwındurur men anı sanġa taķı oġlanlarını İblisdin taş birle atılmış.</i> [100b]/2=A:36
tařķaru:	Dışarı.
tařķaru bar-:	Dıřarı çıkmak. (Ar. nefr, Far. bīrūn reften) <i>Ey anlar kim bittiler; tutunġ ķorķunġunġuznı ya‘nī ķorķunġ saķınıń taķı barıń öġür öġür, tařķaru barıń ķamuġ.</i> [169a]/1=N:71

- tat-:** Tatmak, tadına bakmak.
 (Ar. ta‘m, Far. ħorden) *Kim kim içse andın ermes mindin taķı kim tatmas andın ħaķıķat üze mindin meger ol kimerse kim awuċladı bir awuċnı eligi birle.* [75b]/1=B:249
 (Ar. zevķ, Far. ħeşiden) *Taķı tatınĝ ħınnı mununĝ birle kim küfr ketürür erdinĝiz.* [118a]/4=A:106
- tavāf (Ar.):** Tavaḡ.
 (Ar. , Far.) *Kim kim uğrasa Ka‘be’ĝa yā ziyāret ħılsa ħiĝ yazuķ yok anınĝ üze kim teziginse ol ikisige.* [41a]/5=B:158
- tavķ (Ar):** Tasma, halka.
tavķ ħılın-: Halka vurulmak, tasma vurulmak, boynuna vurulmak, dolanmak.
 (Ar. tatvıķ, Far.) *Tavķ ħılınĝaylar anı kim baħillıķ ħıldılar anınĝ birle, ħıyāmet kūn.* [137b]/5=A:180
- tayak:** Baston, asa, deĝnek.
 (Ar. ‘aşā, Far. ‘aşā) *Taķı ayduķ urgul tayakınĝ birle taşnı.* [13b]/4=B:60
- tayıĝ:** Kaygan.
tayıĝ taş: Kaygan taş.
 (Ar. şafvān, Far.) *Anınĝ şıfatı ol tayıĝ taş şıfatı menĝizlig kim anınĝ üze topraķ taķı tegdi anĝa uluĝ ħatreliĝ yaĝmur taķı ħodtı anı yalınĝ.* [82b]/4=B:264
- tayın-:** Ayaĝı kaydırılmak, aldatılmak.
 (Ar. zell, Far. laĝziden) *Eger tayınsanĝız mundın sonĝra kim keldi sizge açuķ ħüccetler bilinĝ ħaķıķat üze Tanĝrı yinĝen, rāst işlig.* [58a]/5=B:209
tayınmak tile-: Kaymasını, sapmasını, yoldan çıkmasını dilemek.
 (Ar. istizlāl, Far. laĝzāniden) *Ĥaķıķat üze anlar kim i‘rāz ħıldılar sizdin iki cem‘ satķaştuķı kūninde ħaķıķat üze tayınmak tiledi anlardın İblis ol*

nersening pāresi birle kim kaḏgandılar.

[131a]/2=A:155

tayındur-:

Kaydırmak, sürçtürmek, kandırmak.

(Ar. istizlāl, Far. lağzāniden) *Tayındurdı ol ikegüni İblīs andın.*

[8a]/1=B:36

te'vīl (Ar.):

Sözü çevirme, söze başka mana vermeye çalışma, açıklama, yorum.

(Ar. te'vīl, Far. serāncām) *Anlar kim köngülleri içinde kışmak bar uyarlar ol nersege kim oḥşaştı andın fitne isteyü taḳı te'vīlin isteyü.* [92b]/1=A:7

tedbīr (Ar.):

Önlem, tedbir.

tedbīr kıl-: Önlem almak, tuzak kurmak, plan yapmak.

(Ar. tebyīt, Far. sāḥten) *Ḳayu vaḳtın çıksalar ḳatınḡdın, tedbīr ḳıldı bir ögür anlardın, andın önḡinni kim aytursun.* [172b]/1=N:81

teg-:

Deḡmek, ulaşmak.

(Ar. bulūḡ, Far. resīden) *Taḳı yūlimenḡ başlarınḡznı teginçe ḳurbān orninga.* [54a]/3=B:196

(Ar. işābet, Far. resīden) *Anınḡ şıfatı ol tayıḡ taş şıfatı menḡizlig kim anınḡ üze topraḳ taḳı tegdi anḡa uluḡ ḳatreliḡ yaḡmur taḳı ḳoḏtı anı yalıḡ.* [82b]/4=B:264

(Ar. işābet, Far. resīden) *Taḳı eger tegse sizge yawuzluḳ sewünürler anınḡ birle.* [122a]/2=A:120

(Ar. işābet, Far. resīden) *Ol vaḳtın mu kim Tanḡrı sizge teggen.* [133b]/4=A:165

teḡgen teg-: Musibet deḡmek.

Eger tegse sizge teggen, aydı; eḡgülük ḳıldı Tanḡrı benim üze, ol vaḳtın kim bolmadım anlar birle ḡāzır. [169a]/2=N:72

(Ar. , Far.) *Neteg, ol vaḳtın kim tegdi anlarḡa teggen, ol nerse birle kim aşnu keḡürdi eligleri; andın sonḡ keldiler sanḡa, ant iḡerler; tilemedük*

meger edgölük taķı muvāfaķat kemişmek.
[166b]/3=N:62

teggen: Değen, ulaşan, erişen.
(Ar. bâliğ, Far. resīde) *Hüküm kıılır anıñ birle iki tüzlük eyesi sizdin, Ka‘be‘ķa ıdılgan nerse Ka‘be‘ning teggen yā keffāret dervişlerning yigü nersesi; yā anıñ tenği, ol rûze yanındın; tatsun üçün işining sonğınınğ yawuzluķın.*
[256b]/1=M:95
(Ar. muşibet, Far. resīde) *Eger tegse sizge teggen, aydı; edgölük kııldı Tanğrı benim üze, ol vaktın kim bolmadım anlar birle hāzır.* [169a]/2=N:72

tegrül-: Ulaştırmak, değdirilmek, ödenmek.
(Ar. , Far.) *Andın sonğra tükel tegrülür ol nerseni kim kaçğandı.*
[132b]/5=A:161

tegi: Kadar, dek.
(Ar. ilā, Far. tā) *Andın sonğra tükel kıılınğ rûzeni tünge tegi.*
[51a]/3=B:187

tegme: Her, hep, bütün.
(Ar. küll, Far. her)
Tegme bir kez kim rûzī birildiler andın mīvedin rûzī. [4b]/1=B:25

tegme bir kez kim: Ne zaman ki, ne vakit ki.
Tegme bir kez kim kirdi anıñ üze Zekerıyyā mihrābğa buldı anıñ katında rûzī. [100b]/4=A:37

tegme bir kez: Her seferinde, her vakit.
(Ar. küll, Far. her) *Tegme bir kez kim rûzī birildiler andın mīvedin rûzī.* [4b]/1=B:25
Tegme bir kez kim rûzī birildiler andın mīvedin rûzī. [4b]/1=B:25

tegme bir kişiler: Herkes.

Bildi tegme bir kişiler içesi yerlerin.

[14a]/1=B:60

tegme bir nerse üze yarağlıg: Herşeye gücü yetecek kadar güç sahibi (Allah).

Taķı Tanğrı tegme bir nerse üze yarağlıg turur. [98b]/5=A:29

tegme bir nerseni bilgen: Herşeyi bilen (Allah).

Taķı Tanğrı tegme bir nerseni bilgen. [267b]/1, 2=N:176

tegme bir ögür:

Herbir ümmet.

Anıñ menğizlig bezedük tegme bir ögürge, işlerini. [226a]/3=E:108

tegme bir ten:

Herbir kişi.

Tegme bir ten tatğanı ölümünğ.
[139a]/3=A:185

tegme bir:

Her bir, bütün.

(Ar. küll, Far. her) *Taķı yaydı anıñ içinde tegme bir yürigendin, taķı yellerniñ çewürmeki içinde yillerni, taķı bulutnunğ tilekçe yürütülmiş kök taķı ve yer arasında nişānlar bar ol erenlerge kim bilürler.* [43a]/1=B:164

tegre:

Çevre, etraf.

(Ar. ḥavl, Far. girdāgird) *Taķı bu kitāb, indürdük anı bereketlig menfā‘atları köp rāstlağanı ol nersenğ kim ileyinde turur, mununğ üçün kim korķutsanğ Mekkeni taķı ol kimersemi kim anıñ tegresinde.* [244b]/4=E:92

tegrü:

-a/-e doğru.

(Ar. ilā, Far. tā) *Ol vaķtın kim kırtulduñguz kim kim ya‘nī fā‘ide alsa ziyāret kılmak birle ḥaccka tegrü ol nerse kim āsān bolur ıdgu kırbāndın.* [54b]/2=B:196

tegşür-:

Değıştirmek.

(Ar. tebdil, Far. bedel kerden) *Taķı tegşürdi anlar kim zılm kıldılar sözni, andın öngin kim ayıldı anlarğa.* [13a]/5=B:59

(Ar. tebeddül, Far. bedel kerden) *Taķı birinġ öksüzlerge mällarnı taķı tegşür menġ asıġsızni yaķşı birle.* [144a]/5=N:2

tegşürgen: Deġistiren, deġistirici.

(Ar. mübeddil, Far. kerdānde) *Yok tegşürgen kelimeleringe.* [228a]/5=E:115

tegür-: Tebliġ etmek.

(Ar. tebliġ, Far. resāniden) *Ey yalawaç; tegürgül ol nerseni kim indürüldi seninġ tapa, İdingdin.* [199b]/1=M:67

tegürmek: Tebliġ, bildirme, ulaştırma.

(Ar. belāġ, Far. resāniden) *Taķı eger i' rāz kılsalar haķıķat üze seninġ üze tegürmek.* [96a]/5=A:20

(Ar. belāġ, Far. resāniden) *Eger ewrülseñiz, biling haķıķat üze yalafaçımız üze tegürmek açuķ.* [255a]/4=M:92

teklif (Ar.): Teklif.

teklif kııl-: Sorumlu tutmak, yüklemek.

(Ar. sevm, Far. ħanbāniden) *Taķı ol vaķtın kırtarduķ sizni Fir'avnunġ ħāşlarındın, teklif kıılurlar sizge kınninġ kıattıġını.* [10b]/5=B:49

teklif kıılın-: Sorumlu tutulmak, mükellef olmak.

(Ar. teklif m., Far. şikeft fermüde şoden) *Taķı teklif kıılınmas ten meger yaraġı yetmişinçe.* [68b]/5=B:233

(Ar. teklif m., Far. şikeft fermüde şoden) *Uruşġul Tanġrı yolında teklif kıılınmas sen, meger özünġni.* [173b]/1=N:84

ten (Far.): 1. Ten, vücut.

(Ar. cism, Far. ten) *Taķı uzunluķ yanındın 'ilm içinde taķı ten içinde.* [74b]/3=B:247

(Ar. nefis, Far. ten) *Taķı sınağay miz sizlerni nerse birle, korķunçdın taķı açlıkdın taķı eksimekdin mālıldın taķı tenlerdin taķı mīvelerdin taķı müjde birgil şabr kılğanlarğa.* [40b]/4=B:155

2. Can.

(Ar. nefis, Far. ten) *Berāber bolmas oldurğanlar bitgenlerdin, ziyān eyelerininē öñgini; taķı toķuş kılğanlar Tanğrı yolu yolu <ıçinde>, mālıları birle taķı tenleri birle.* [178b]/1=N:95

3. Nefis.

Ey kişiler; saķınınē ol İdinğizdin kim yarattı sizni bir tendin, taķı yarattı andın cüftini, taķı yaydı ol ikisindin erenlerni üküş, taķı tişilerni. [144a]/1=N:1

tenğ:

Denk.

(Ar. ‘adl, Far. mānend) *Hükim kılur anınē birle iki tüzlük eyesi sizdin, Ka‘be‘ka ıdılğan nerse Ka‘be‘ninē teggen yā keffāret dervişlerninē yigü nersesi; yā anınē tenēgi, ol rüze yanındın; tatsun üçün işininē sonğınınē yawuzluķın.* [256b]/2=M:95

(Ar. sevā’, Far. berāber) *Ārzūladılar eger küfr ketürsenēgiz, neteg kim küfr ketürdiler, taķı bolsanēgiz tenēg.* [175a]/1=N:89

tenğ tuş:

1. Eş, akran.

(Ar. nidd, Far. mānend) *Taķı kişilerdin kimersenı, tutunur Tanğrıdın bisre tenē tuşlar süferler anlarnı Tanğrını süwmiş teg.* [43a]/4=B:165

2. Ortak, benzer, eş (Put).

(Ar. nidd, Far. mānend) *Taķı kişilerdin kimersenı, tutunur Tanğrıdın bisre tenē tuşlar süferler anlarnı Tanğrını süwmiş teg.* [43a]/4=B:165

tenğiz:

Deniz.

(Ar. baħır, Far. deryā) *Hakīkat üze köklerninē taķı yerni, yaratmaķı içinde taķı tün kün biri biri sonğınça yürütmeki içinde, taķı ol kimi kim yüri turur tenēgiz içinde ol nerse birle kim asıg kılur kişilerge.* [42b]/4=B:164

(Ar. baħr, Far. deryā) *Taķı vaktın kim ayırduķ sizinġ birle tenġizni taķı kutġarduk sizni, taķı baturduk Fir‘avnunġ ehlini.* [11a]/4=B:50

tersā (Ar.):

Hristiyan.

(Ar. naşrāniyy, Far. tersā) *Ermes erdi İbrāhīm Cuhūd taķı tersā taķı ançası bar erdi haķ dīnġe kışġan boyun sügen taķı ermes erdi ortaķ koşġanlardın.* [108a]/1=A:67

(Ar. naşrāniyy, Far. tersā) *Haķiķat üze anlar kim bittiler tili birle; taķı anlar kim Cuhūd boldılar taķı Tersālar taķı dīndin çıķġanlar; kim kim bitse Tanġrıġa, kıyāmet künge taķı işlese yaķşı işni, anlarġa şevābları anlarınġ İdisi ķatında.* [15a]/3=B:62

teslīm (Ar.):

Teslim.

teslīm kıl-: Teslim etmek.

(Ar. islām, Far. sipārden) *Kim kim özin teslīm kılsa Tanġrıġa, taķı ısparlasa, taķı ol eġġülük kılgan anġa yanutı İdisi ķatında.* [27a]/4=B:112

teslīm kılınmış: Teslim edilmiş.

(Ar. müselleme, Far. supurde) *Taķı eger bolsa erenlerdin aranġızda taķı aralarında ‘ahd teslīm kılınmış diyet, mīrāş ħ‘ārelerinġe āzād kıldı bir mü‘minni kim bolmasa ulaş iki aynınġ rūze tutmaķı hemişe tevbe ķabūl kıлмаķ Tanġrıdın.* [177a]/3=N:92

tevbe (Ar.):

Tövbe.

(Ar. tevb, Far. tevbe) *Taķı aldı Ādem İdisindin kelimelerini taķı tevbesin ķabūl kıldı.* [8a]/5=B:37

tevbe ķabūl kıl-: Tövbe kabul etmek.

(Ar. , Far.) *Yoķ sanġa işdin nerse yā ķaytsa yā tevbe ķabūl kılsa yā kınasa anlarını; haķiķat üze anlar küç kılganlar taķı Tanġrıġa.* [123b]/4=A:128

tevbe kıl-: Tövbe etmek.

(Ar. tevbet, Far. bāz gerdīden) Taķı eger
ķaytsaŋız ya‘nī tevbe ķılsaŋız sizge
māllarıŋıznıŋ sermāyesi māllarıŋız.
[88a]/5=B:279

tevbeni ķabūl ķılğan: Tövebeyi kabul eden (Allah:EH).

(Ar. et-tevvāb, Far. tevbe dehende) *Hāķīķat üze ol
tevbeni ķabūl ķılğan, raķmet ķılğan.* [12a]/4=B:54

tevekkül (Ar.): Tevekkül, Allah’a samimiyetle teslim olma, kulluk gereğini yapıp
geri kalan işleri Allah’a ısmarlama.

tevekkül ķıl-: Tevekkül etmek.

(Ar. tevekkül, Far. tekye kerden) *Ķayu vaķtın
oğrasaŋg tevekkül ķılğıl Tanğrı üze.*
[132a]/5=A:159

(Ar. tevekkül, Far. tekye kerden) *Taķı Tanğrı üze
tevekkül ķılsun mü’minler.* [122b]/3=A:122

tevekkül ķılğan: Tevekkül eden.

(Ar. mütevekkil, Far. tevekkül konend) *Hāķīķat
üze Tanğrı süwer tevekkül ķılğanlarını.*
[132a]/5=A:159

tevfik (Ar.): Barıştırma, yardım, uzlaştırmaya, tevfiķ.

tevfik bir-: Yardım etmek, kolaylaştırmak, aralarını bulmak.

(Ar. tevfiķ, Far. sāzvārī efkenden) *Eger tileseler
oŋgarmaķ, tevfiķ birgey Tanğrı aralarında.*
[158a]/4=N:35

Tevrāt: Hz. Musa’ya indirilen kutsal kitap.

Taķı indürdi Tevrāt’nı taķı İncil’ni. [91a]/4=A:3

Taķı siz okuyursuz kitābnı ya‘nī Tevrātını. [10a]/1=B:44

teyemmüm (Ar.): Su bulunmayan yerlerde veya bulunup da kullanıma uygun
olmayan durumlarda toprak ve cinsi malzemeleri kullanmak
şartıyla abdest alma.

teyemmüm ķıl-: Teyemmüm etmek.

(Ar. teyemmüm, Far. ھاşد kerdən) *Takı eger bolsanğız sökeller yā sefer üze bolsanğız yā keldi biregü sizdin aşak yerdin, yā cima‘ kılsanğız tişilerni, taķı bulmasanğız sufñı, teyemmüm kılnğ arıg topraķğa, arıg topraķğa taķı mesh kılnğ yüzlerinğizni taķı eliglerinğizni ھاķıķat üze Tanğrı erdi keçürgen, yarlıķağan.* [160b]/5=N:43

tezgin-:

Tavaf etmek.

(Ar. teṭavvuf, Far. ṭavāf kerdən) *Kim kim uğrasa Ka‘be’ğa yā ziyāret kılsa hiç yazuk yok anıñ üze kim tezginse ol ikisige.* [41a]/4=B:158

tezgingen:

Tavaf eden (Kabe’yi).

(Ar. ṭā‘if, Far. ṭavāf konend) *Takı ‘ahd kılduk ya‘nı buyurduk İbrāhim tapa taķı İsmā‘ıl tapa kim arıtıñ ewümni tezgingenlerge taķı peyvestelik kılganlar taķı rükū‘ kılganlarğa, sücūd kılganlarğa.* [31b]/2=B:125

tezgindür-:

Döndürmek, dolaştırmak, gezindirmek.

(Ar. müdāvelet, Far. gerdāniden) *Taķı ol künler tezgindürür miz anı kişiler arasında; taķı Tanğrı bilsün üçün Tanğrı anlar kim bittiler; taķı tutunsun üçün sizdin tanuqlar yā şehidler.* [126a]/3=A:140

ti-:

Demek, söylemek.

(Ar. ḳavl, Far. goften) *Bitinğ Tanğrığa taķı yalawaçlarınğa taķı aymanğ üç tiyü.* [265a]/3=N:171
Aymanğ rā‘inā tip taķı aydınğ köygül taķı işitgil taķı kāfirlerğa kıñ bar iglig. [24b]/4=B:104

tik-:

Atamak, tayin etmek.

bk. tanuķ tik-.

til:

Dil, lisan.

(Ar. lisān, Far. zebān) *La‘net kıldı anlarğa kim küfr ketürdiler, Ya‘ķūb oğullarındın; Dāvud tili üze taķı Meryem oğlı ‘isānıñ.* [203a]/1=M:78

(Ar. lisān, Far. zebān) *Taķı ḥaķıķat üze anlardın öġürı bar kim bükürürler tillerini kitāb birle saķınmaķınġız üçün kitābdın taķı ermes ol kitābdın.* [110b]/4=A:78

Ḥaķıķat üze anlar kim bittiler tili birle; taķı anlar kim Cuhūd boldılar taķı Tersālar taķı dīndin çıķğanlar; kim kim bitse Tanġrıġa, kıyāmet künge taķı işlese yaķşı işni, anlarġa şevābları anlarınġ İğisi ķatında. [15a]/3=B:62

tillerini bükür-: Dillerini eğmek, bükmek, bir şeyi çarpıtmak.

Taķı ḥaķıķat üze anlardın öġürı bar kim bükürürler tillerini kitāb birle saķınmaķınġız üçün kitābdın taķı ermes ol kitābdın. [110b]/4=A:78

tile-:

1. Dilemek, istemek.

(Ar. du‘ā’, Far. ḥāsten) *Aydılar: tileġil, bizing üçün İđinġdin; beyān kılsun bizge ne turur rengi.* [17a]/2=B:69

(Ar. du‘ā’, Far. ḥāsten) *Aydılar; tileġil bizing üçün İđinġdin, beyān kılsun bizge, ne turur ol.* [16b]/4=B:68

2. Kastetmek, murat etmek, istemek.

(Ar. irādet, Far. ḥāsten) *Taķı anlar kim kāfir boldılar ayturlar; ne turur ol kim tiledi Tanġrı mununġ birle meşel.* [5a]/3=B:26

3. Sorguya çekmek.

(Ar. su‘āl, Far. resīden) *Tileyürsüz kim tilesenġiz yalawaķınġızġa neteg kim tilendi Mūsā (‘a.m/as) aşnudın.* [25b]/5=B:108

tilemek: İsteme, talep etme.

(Ar. ḥıṭbet, Far. ārzū) *Taķı yok yazuķı sizinġ üze ol nerse içinde kim örtüġlüg sözledinġiz anınġ birle tişilerinġiz tilemekinġiz yā örtünġ öz içinġizde.* [70a]/3=B:235

tilek:

Dilek, istek, nefsi istek.

(Ar. hevā, Far. kām-ı dil) *Taķı uymanġlar tilekge kim tüzlük kılsaġız.* [190a]/5=N:135

tilekçe yürütölmüş: İsteġe göre hareket ettirilmiş.

(Ar. musahhar, Far. rām kerde) *Taķı yaydı anıñ içinde tegme bir yürigendin, taķı yellerniñ cewürmeki içinde yillerni, taķı bulutnuñ tilekçe yürütülmüş kök taķı ve yer arasında nişānlar bar ol erenlerge kim bilürler.* [43a]/2=B:164

tilen-: Sorguya çekilmek.

(Ar. su'āl, Far. resīde şoden) *Tileyürsüz kim tilesenğiz yalawaçınğızğa neteg kim tilendi Mūsā ('a.m/as) aşnudin.* [25b]/5=B:108

tileş-: Karşılıklı dilek ve istekte bulunmak.

(Ar. tesā'ül, Far.) *Taķı saķınınğ Tanğrıdın, ol kim tileşürsüz anıñ birle; taķı yawuķluķlar birle.* [144a]/3=N:1

tirig: Diri, canlı, hayat sahibi (Allah:EH).

(Ar. el-ḥayy, Far. zinde) *Tanğrı yok Tanğrı meger Ol, tirig; peyveste örelig kılğan.* [91a]/2=A:2

tirig қоd-: Canlı bırakmak, öldürmemek.

(Ar. istiḥyā', Far. zinde güzāšten) *Boğazlayurlar oğullarınğızni taķı tirig қоdмақ tileyürler tişilerinğizni.* [11a]/2=B:49

tirig қоdмақ tile-: Canlı kalmasını istemek, sağ kalmasını istemek.

(Ar. istiḥyā', Far. zinde güzāšten) *Boğazlayurlar oğullarınğızni taķı tirig қоdмақ tileyürler tişilerinğizni.* [11a]/2=B:49

tirgür-: Diriltmek. **krş. tirgüz-**

(Ar. iḥyā', Far. zinde kerden) *Neteg küfr ketürürsüz Tanğrığa taķı erdinğiz ölügler tirgürdi sizni.* [5b]/5=B:28

(Ar. iḥyā', Far. zinde kerden) *Taķı kim tirgürse anı tamām tirgürdi kişilerni kamuğ kamuğni.* [212a]/1=M:32

(Ar. iḥyā', Far. zinde kerden) *Taķı ayduķ; urdunğuz anı pāresi birle anıñ menğizlig tirgürür Tanğrı ölüglerni.* [18a]/3=B:73

(Ar. ihyā', Far. zinde kerden) *Körmedinġ mü ol kim hüccetleştī İbrāhīm birle İdisi içinde kim birdi anġa Tanġrı mülkni ol vaqtın kim aydı İbrāhīm; benim İdim ol kim tırgürür taķı öldürür.* [79b]/2=B:258

tırgüz:-

Canlandırmak, diriltmek.

krş. tırgür-.

(Ar. ihyā', Far. zinde kerden) *Taķı ol kim indürdi Tanġrı kökdin suwdın taķı tırgüzdi anınġ birle yerni ölmışindin sonġra.* [42b]/5=B:164

tırlık:

Hayat, yaşam, geçimlilik, yaşayış..

(Ar. hayāt, Far. zindegānī) *Ol yünġül kılmaķ İdinġizdin taķı rahmet kim kim ġaddın keçse andın sonġ anġa kın ırlık taķı sizge kışāş içinde tırlık bar.* [48a]/2=B:178

tırlık kılış:- Birlikte yaşamak, geçinmek.

(Ar. mu'āşeret, Far. sāzvārī kerden) *Taķı tırlık kılışınġ anlarnınġ birle, körklüglük birle eger yigrensenġiz anlarnı, bolġay kim yigrensenġiz nersenı taķı kılśa Tanġrı anınġ içinde köp ġayrnı.* [151b]/2=N:19

tırlık:

Dirsek.

(Ar. mirfeķ, Far. ārenc) *Ey anlar kim bittiler; koptonġuz namāzġa yuwunġ yüzlerinġizni taķı eliglerinġizni tırlıklere tegrü taķı mesh kılınġ başlarınġızġa taķı adaķlarınġızġa iki topuķġa tegi.* [249b]/4=M:6

tışı:

Kadın.

(Ar. unşā, Far. māde) *Ey anlar kim bittiler; bitindi sizinġ üze kışāş öldürölmişler içinde āzād er āzād er birle taķı kıl kıl birle, tışı tışı birle.* [47b]/3=B:178

(Ar. unşā, Far. māde) *Taķı eger bolsalar erseler erenler taķı tışılar erkeke iki tıřınınġ ülüşi menġizlik.* [267a]/5=N:176

(Ar. unṣā, Far. māde) *Ol vaktın kim koḏtı anı aydı; İḏim, men koḏtum anı tişi taķı Tanğrı bilgenrek ol nerseni kim koydı.*
[100a]/4=A:36

Bogazlayurlar oğullarınğızni taķı tirig koḏmaķ tileyürler tişilerinğizni. [11a]/2=B:49

tişiler:

Dişiler. Burada diş sözö ile kastedilen müşrik Arapların taptığı ve diş “ünsâ” diye adlandırdıkları putlardır.

(Ar. nisā', Far. mādegān) *Ündemesler andın bisre, meger tişilerni taķı ündemesler meger boynağı İblisni.* [185b]/1=N:117

tişilerge yawuzmağan: Kadınlara yaklaşmayan, nefesine hâkim.

(Ar. ḥaşūr, Far. rağbet nâ-konende) *Kıķırdı anı ferişter taķı ol örü turgan namāz kılur mihrābda; ḥaķīkat üze Tanğrı müjde birür sanğa Yahyā birle rāstlağan, kelimeni Tanğrıdın taķı uluğ, tişilerge yawuzmağan taķı peygāMBER edğülerdin.*
[101b]/2=A:39

tişilerinğizniñ anaları: Kaynana, kayınvalide.

Harām kılındı sizinğ üze analarınğız taķı kızlarınğız taķı kız karındaşlarınğız taķı atalarınğızniñ kız karındaşları, taķı analarınğızniñ karındaşları taķı ir uyanınğ kızları taķı kız uyanınğ kızları taķı ol analarınğız kim emdürdiler sizni taķı kız karındaşlarınğız, emmekdin taķı tişilerinğizniñ anaları, taķı ögey kızlarınğız, anlar kim koyunlarınğız içinde tişilerinğizdin, anlar kim duḥūl kıldınğız anlar birle, eger duḥūl kılmaduğ, bolsanğız anlarnınğ birle, yok yazuğ sizinğ üze taķı oğullarınğızniñ tişileri, anlar kim onğurķalarınğızdın tururlar taķı kim cem' kılsanğız iki kız karındaş arasında; meger ol kim keçti. [153a]/1=N:23

tiwe:

1. Deve.

Helāl kıldı sizge tiwening sıgırnıñ qoynıñ keçiniñ tört adaqlıǵ. [267b]/5=M:

Taǵı aydılar; bu tiweler, sıǵırlar, qoylar keçiler men' kılınmış yimes anı meger ol kim tileyür miz, aymaqları birle; taǵı tiweler harām kıldı arqaları. [235b]/2=E:138

2. Koyun, keçi, sıǵır, deve gibi dört ayaklı hayvanlara verilen genel ad.

Taǵı buyurǵay men anlarını taǵı kemişgeyler tiwelerniñ kulaklarını. [185b]/4=N:119

tiwe, sıǵır, qoy, keçi: Deve, koyun, sıǵır ve benzeri hayvanlara verilen genel ad.

(Ar. en'ām, Far. çehār pāy) *Bezenildi kişilerge arzularnıñ süwüǵi; tişilerdin taǵı oǵullarındın taǵı cem' kılınmış köp mällarındın altundın taǵı kümüşdin taǵı nişānlıǵ kılınmış atlardın taǵı tiwedın, sıǵırdın, qoydın, keçidin taǵı ekindin.* [94b]/2=A:14

toǵ-:

Doǵmak.

toǵa közsüz : Anadan kör, doğuştan kör.

(Ar. ekmeḥ, Far. nā-bīnā-i māderzād) *Taǵı onǵaltur men toǵa közsüzni* [104a1] *taǵı ala tenligni.* [103b]/5=A:49

(Ar. ekmeḥ, Far.) *Taǵı onǵaltur men toǵa közsüzni taǵı ala tenligni.* [103b]/5=A:49

toǵǵan:

Doǵan, ortaya çıkan.

(Ar. bāziǵ, Far. ber āmed) *Ol waqtın kim kördi aynı, toǵǵan, aydı; bu İdim.* [240a]/2=E:76

toǵrul-:

Doǵrılmak.

toǵrulmış: Doǵurulmuş.

(Ar. mevlūd, Far. zāde şode) *Taķı ol kimerse ūze kim toĝrulmıř anıńĝ ūçŭn anlarınĝ rŭzisi taķı anlarınĝ keyimi kŭrklŭĝlŭk birle.* [68b]/4=B:233

toķı-:

Dokunmak, temas etmek, vurmak.

(Ar. teħabbuť, Far. tebāh kerden) *Anlar kim yiyŭrler ribānı ķopmazlar meger ķopar ol kim toķır anı İblis dīvānelıķdın.* [86b]/5=B:275

toķuř:

Savaş.

(Ar. ķıtāl, Far. kārzār) *Bitildi Tanĝrınınĝ ūze toķuř ol nāħŭř kŭrŭlmıř turur sizge.* [61a]/1=B:216

(Ar. ķıtāl, Far. kārzār) *Yā def^c ķılınĝ aydılar eger bilse erdŭk toķuřnı.* [134a]/5=A:167

(Ar. muķātelet, Far. kārzār kerden) *Taķı toķuřsalar sizinĝ birle ewŭrgeyler sonĝlarını, yārī birilmezler.* [119a]/4=A:111

toķuřmak:

(Ar. ķıtāl, Far. kārzār) Savaşma, savaş.

Taķı ol vaķtın kim erte birle keldinĝ ehлиндin indŭrŭrsŭn mŭ'minlerni orunlarda toķuřmak ūçŭn. [122b]/1=A:121

toķuř ķıl-:

Savaşmak, cedelleşmek.

(Ar. mŭcāhedet, Far. kārzār kerden) *Saķındınĝız mu kim kirsenĝiz ūçmaķķa; taķı bilmedi Tanĝrı anlarını kim toķuř ķıldılar sizdin, taķı taķı řabr ķılĝanlarını bilmek birle?* [126b]/3=A:142

toķuř ķılĝan:

Cihat eden, savaşan.

(Ar. mŭcāhid, Far. kārzār konende) *Berāber bolmas oldurĝanlar bitgenlerdin, ziyān eyelerininĝ ōńĝini; taķı toķuř ķılĝanlar Tanĝrı yolu yolu <içinde>, mālлары birle taķı tenleri birle.* [178a]/5=N:95

toķuř ķılmaķ: Fitne.

(Ar. fitnet, Far. āzmāyiş) *Tegme bir kez kim
kaytarıldılar müsülmānlarnıñ toquş kılmaķıñğa,
ewrıldiler anıñ içinde. [176a]/3=N:91*

tolğa-:

Eğmek, bükme, kıvırmak.

(Ar. leyy, Far. gerdāniden) *Anlardın kim Cuhūd boldılar,
kıştururlar kelimelerini orunlarındın taķı ayturlar; işittük biz taķı
yazduķ, taķı işitgil işittürülmedin taķı küygül bizge, büktürü yā
tolğayu tilleri birle, taķı ‘ayb kılmaķ dīn içinde. [161b]/4=N:46*

ton:

Elbise, giysi.

(Ar. kisvet, Far. pūşış) *Anıñg kefareti ta‘ām on miskinning
yitürmeki, ol nersening ortaraķı birle kim yitürür siz hāş
kişilerinğizge yā tonları, yā boyununğ āzād kılmaķı.
[206a]/1=M:89*

(Ar. libās, Far. pūşış) *Anlar ton turur sizge taķı siz ton turur
anlarğa. [50b]/3=B:187*

tonğuz:

Domuz.

*Haķıķat üze harām kıldı sizinğ üze ölügse anı taķı қанrı taķı
tonğuz itini taķı ol nerseni kim ün kılındı anıñg birle Tanğrıdın
önğinge. [45b]/2=B:173*

(Ar. ħinzīr, Far. ħūk) *Anıñg üze, taķı kıldı anlardın biçinler taķı
tonğuzlar taķı қulluқ kıldı şeytāñğa. [197a]/1=M:60*

tonğuz eti: Domuz eti.

*Aygıl; bulmaz men ol nerse içinde kim vaħy kılındı
menim tapa, harām kılnmış yigen üze kim yiyür
anı, meger kim bolsa ölügse, yā tökülmiş қан, yā
tonğuz eti, haķıķat üze ol <arığsız> yā buyruқdın
çıkmaқ, <ün> kötürüldi Tanğrıdın önğinge anıñg
birle. [238b]/4=E:145*

tonğuz iti: Domuz eti.

*Hakikat üze harām kıldı sizin üze ölügse anı taķı
kannı taķı tonguz itini taķı ol nerseni kim ün kılandı
anın ğ birle Tanğrının önginge. [45b]/2=B:173*

toprak: Toprak.

(Ar. turāb, Far. ḥāk) *Anın ğ sıfatı ol tayı ğ taş sıfatı men ğizlig kim
anın üze toprak taķı tegdi an ğa ulu ğ ğatreli ğ ya ğmur taķı ko dı
anı yalı n ğ. [82b]/4=B:264*

topuk: Topuk.

(Ar. ka‘b, Far. şitāleḡ) *Ey anlar kim bittiler; ğoptun ğuz namāz ğa
yuwun ğ yüzlerin ğizni taķı eliglerin ğizni tirseklerge tegrü taķı
mesh kılin ğ başların ğız ğa taķı ada ğların ğız ğa iki topu ğ ğa tegi.
[249b]/5=M:6*

toru ğ: Doru.

(Ar. fāķi‘; Far. nīk zerd) *Hakikat üze Ol aytur; ğakikat üze ol inek
turur sarı ğ, toru ğ anın ğ rengi. [17a]/3=B:69*

tök-: Dökmek, akıtmak.

(Ar. sefk, Far. rīḡten) *Aydılar; kıılır musuz anın ğ içinde ol
kimer seni kim fesād kıılır anın ğ içinde töker ğanları.
[6b]/2=B:30*

tökil-: Dökölmek.

(Ar. feyz, Far. reften) *Taķı ol vaķtın kim işittiler indüröldi
yalawa ğ tapa, körersin közlerini, tökilür yaş dın, ol nersedin kim
bildiler ğa ğ dın. [204a]/5=M:83*

tökölmiş: Akıtılan, akan.

(Ar. mesfūḡ, Far. rīḡte) *Ay ğıl; bulmaz men ol
nerse içinde kim vaḡy kılandı benim tapa, harām
kıılınmış yigen üze kim yiyür anı, meger kim bolsa
ölügse, yā tökülmiş ğan, yā tonguz eti, ğakikat üze
ol <arı ğsız> yā buyru ğ dın çı ğmak, <ün> kötüröldi
Tanğrının önginge anın ğ birle. [238b]/4=E:145*

tölen-: Düzelmek, do ğrulamak.

tölengen: Güçlenen, sa ğlamlaşan, kuvvetli duruma gelen.

(Ar. rāsiḥ, Far. üstüvār şode/gān) *Lekin tölengenler bilig içinde anlardan taķı bitgenler biterler ol nersege kim indürüldi sanğa ol nersege kim indürüldi aşnuḡdın yā sindin aşnu.* [262a]/2=N:162

tölenmek: Doğru, sabit olma, sağlam olma.

(Ar. ḥaḳḳ, Far. rāst şoden) *Taḡrınınḡ va‘de kılmaķı tölenmek.* [186b]/2=N:122

(Ar. ḥaḳḳ, Far. vācib) *Ataķa anaķa taķı yawuķraķlarğa körklüḡlük birle tölenmek bir saķnuķlar üze.* [48a]/5=B:180

tölendür-:

Sıkılamak, sağlamlaştırmak, sabitlemek.

(Ar. işbāt, Far. üstüvār dāştēn) *Taķı ol vaķtın kim çıķtılar Cālūt‘ķa taķı çeriglerinḡe aydılar; İdimiz koyḡul biziḡ üze şabrını taķı tölendürgül adaķlarımıznı taķı yārī birgil bizge kāfır erenler üze.* [76a]/3=B:250

(Ar. teşbīt, Far. üstüvār dāştēn) *Taķı bolmadı anlarınḡ sözi, meger kim ay(dı)lar; İdimiz yarlıķaḡıl bizge yazuķlarımıznı taķı ḡaddin keçmekimizni işimiz içinde taķı tölendürgül ayaklarımıznı.* [128a]/3=A:147

(Ar. teşbīt, Far. üstüvār dāştēn) *Taķı anlarınḡ şıfatı kim ḡarc kılurlar mālларını Tanḡrınınḡ ḡōşnūdлуķın isteyür Tanḡrı tölendürmek üçün özlerindin.* [83a]/3=B:265

tölendürmek: Pekiştirme, sağlamlaştırma.

(Ar. teşbīt, Far. üstüvār dāştēn) *Taķı eger ḡaķıķat üze anlar kılşalar erdi anı kim öḡütlenürler anınḡ birle, bolḡay erdi bolḡay erdi yaḡşıraķ taķı kattıḡraķ, tölendürmek yanındın.* [168a]/3=N:66

töḡüd-:

Eḡilmek.

töḡüdüp: Eḡilerek.

Taḳı kötürdük anlarınġ üze Ṭūrni, ‘ahdleri birle, taḳı ayduḳ anlargā; kiringġ ḳapuġḳa tönġüdüp yā eglip. [196a]/1=N:154

tört:

Dört. (4).

Ḥelāl ḳılındı sizge tiweningġ sığırnıġ ḳoynıġ keçiniġ tört adaḳlıġ. [267b]/5=M:1

tördin tördin:

Dörder.

(Ar. rubā‘, Far. çehārgān çehārgān) *Taḳı eger ḳorḳsaġız kim ‘adl ḳılmasaġız öksüzler içinde, nikāh ḳılınġ anı kim ḥelāl boldı sizge, tişilerdin; ikin ikin taḳı üçin üçin taḳı tördin tördin.* [144b]/4=N:3

tört adaḳlı cānver:

Dört ayaklı canlı, hayvanın yavrusu.

Taḳı aydılar; ol kim bu tiwelerniġ ḳarınları içinde bu tört adaḳlı cānverler ḥālīş ya‘nī ḳatıġsız erkeklerimizge taḳı ḥarām ḳılınmış turur cüftlerimiz üze. [235b]/5=E:139

tört adaḳlıġ:

Deve, koyun, keçi, sığır vb. hayvanlar.

(Ar. ne‘am, Far. çehār pāy) *Ḥelāl ḳılındı sizge tiweningġ sığırnıġ ḳoynıġ keçiniġ tört adaḳlıġ.* [267b]/5=M:1

tört ay taḳı on:

Dört ay on gün; kırk gün.

Taḳı anlar kim ölürler sizdin taḳı ḳoḳarlar cüftler; küyerler özleri birle tört ay taḳı on. [69b]/4=B:234

törtde bir:

Dörtde bir.

(Ar. rubu‘, Far. çehār yek) *Eger bolsa anlargā oġlan, sizge törtde bir, andın kim tuttılar; vaşiyyetdin sonġra kim vaşiyyet ḳılurlar anıġ birle, yā borç.* [148a]/5=N:12

töşek:

Döşek, yatak.

(Ar. mihād, Far. ārāmghāh) *Tap anğa tamuğ; neme yawuz töşek.*
[57b]/5=B:206

töşen-:

Döşenmek.

töşengen: Yatak, yaygı.

(Ar. ferş, Far.) *Tağı tiwelerdin tağı sığırlardın tağı
keçilerdin yük kötürgen tağı töşengen.*
[237a]/4=E:142

tur-:

1. Durmak.

*Mundağ oğ aydılar anlar kim munlardın aşnu turur anlarınğ sözi
menğizlig.* [29a]/5=B:118

*Tağı eger yüz ewürseler haqıqat üze anlar muhālefet kıılma içinde
turur.* [35a]/3=B:137

*Tağı ol kimerseler tañsux şıfatı kim kâfir boldılar ol kimerseniñ
tañsux şıfatı menğizlig turur ün kıılır ol nersege kim işitmes
meger ündemekni tağı kıqurmaqnı.* [45a]/2=B:171

turuq-:

Sebat etmek.

(Ar. murābeṭat, Far. kārzār kerdn) *Ey anlar kim bittiler; şabr
kıılınğ tağı şabr kıılışınğ tağı turuğunğ yerlerinğizde.*
[143b]/1=A:200

turuqğan: Sürekli, kalıcı, durucu.

(Ar. muḳīm, Far. hemīşe) *Tağı anlarğa turuqğan
kın.* [213b]/2=M:37

Tağı anlarğa turuqğan kın. [213b]/2=M:37

turuqup-: Durarak, bekleyerek.

(Ar. qā'imn, Far. istādī konende) *Tağı anlardın
kimerseni bar kim eger emīn tutsağ anı bir altun
birle ötemegey anı saña meger peyvestelik kılsağ
anınğ üze turuqup.* [110a]/1=A:75

tut-:

Tutmak, sorumlu tutmak.

(Ar. aḥz, Far. giriften) *İdimiz; tutmağıl bizni eger unutsamız yā
haṭā kılsa miz İdimiz; tağı yüklemegil biziñğ üze ağır yükni neteg
kim yüklediñğ anı anlar üze kim bizdin aşnu.* [90b]/1=B:286

(Ar. aḥz, Far. giriften) *Aydı; tutğul yā ayğıl törtñi kuşdın kışturğul anlarını seninğ tapa.* [81a]/2=B:260

(Ar. ittiḥāz, Far. giriften) *Andın sonğra tuttuñguz buzağunı andın sonğ.* [11b]/1=B:51

tutmaq: Tutma, sahip olma.

(Ar. , Far.) *Ayğıl; ey tutmaqğa sezā Tanğrı mülknünğ erkligi, birür sen mülkni kimge tilesenğ tartarsın mülkni kimdin kim tilesenğ.* [97b]/3=A:26

(Ar. imsāk, Far. nigāh dāšten) *Taķı tutmaq körklüglük birle yā ıdmaķ körklüglük birle.* [66a]/4=B:229

tutış-: Tutuşmak, bir konu hakkında anlaşmazlığa düşmek.

(Ar. , Far.) *Eger tutışsanğız nerse içinde, kaytarınğ anı Tanğrığā taķı yalawaçğa.* [165b]/2=N:59

tutun-: Tutunmak, edinmek.

tutunmaq: Edinme (ilah).

(Ar. ittiḥāz, Far. giriften) *Ey kavmum, ḥaķiķat üze sizler küç kıldınğız özlerinğizge tutunmaķınğız birle buzağunı, kaytınğ yaratğanınğız tapa.* [12a]/1=B:54

tuzğu: Konaklama.

(Ar. nuzul, Far. furū āmedenī) *Cāvidāneler anınğ içinde, tuzğu, Tanğrı katındın.* [142b]/5=A:197

tügün: Düğüm, bağ, akit.

(Ar. ‘uqdet, Far. girih) *Taķı uğramañız nikāh tüğününğe ya‘nī nikāh kıлмаққа teginçege tegrü kitāb vaķtın.* [70b]/1=B:235

tükel: Hepsi, bütün

tükel al-: Eksiksiz ve tam olarak almak, tamamıyla almak.

(Ar. tevaffı, Far. ber kerden) *Eger tanuķluķ birseler tutuñ anlarını ewler içinde, anlarını tükel alğınçağa tegrü ölüm, yā kılgay Tanğrı anlarğa yol.* [150a]/4=N:15

tükel biril-: Tamamen verilmek, bir şeyin karşılığını tam olarak vermek.

(Ar. tevfiyet m., Far. tamām dāde şoden) *Taḳı tükel birildi tegme bir ten ten kim ḳaḏğandı; taḳı anlar küç ḳılınmaslar.* [97b]/2=A:25

tükel bol-: tamamlamak, tam olmak

(Ar. tamām, Far. tamām şoden) *Taḳı tükel boldı İḏinğning sözi, rāst taḳı tüz.* [228a]/4=E:115

tükel ḳıl-: Tamamlamak.

(Ar. itmām, Far. tamām kerden) *Andın sonğra tükel ḳılınğ rüzeni tünge tegi.* [51a]/3=B:187

(Ar. itmām, Far. tamām kerden) *Taḳı analar emzürürler oğlanlarını iki yıl tükel ol kimersege kim tiledi kim tükel ḳılsa emmekni.* [68b]/3=B:233

tükel tegrül-: Eksiksiz ve tam olarak verilmek.

(Ar. tevfiyet m., Far. tamām dāde şoden) *Andın sonğra tükel tegrülür ol nerseni kim ḳaḏğandı.* [132b]/5=A:161

(Ar. tevfiyet m., Far. tamām dāde şoden) *Taḳı neni kim ḥarc ḳılsaḅız māldın tükel tegrülgey sizge.* [85b]/5=B:272

tün:

Gece.

(Ar. leyl, Far. şeb) *Ḥaḳıḳat üze köklerninğ taḳı yerni, yaratmaḳı içinde taḳı tün kün biri biri sonğınça yürütmeki içinde, taḳı ol kimi kim yüri turur tenğiz içinde ol nerse birle kim asıḅ ḳılur ḳişilerge.* [42b]/3=B:164

(Ar. leyl, Far. şeb) *Oḳıyurlar Tanğrınınğ āyātını tününğ sā^ˈatlerinde taḳı anlar secde ḳılurlar.* [120a]/2=A:113

(Ar. leyl, Far. şeb) *Taḳı vaḳtın kim va^ˈde ḳılıştuḅ Mūsā birle ḳırḳ tünni.* [11b]/1=B:51

tün kün: Gece gündüz.

(Ar. leyl, Far. şeb) *Hakikat üze köklerniñ taķı yerni, yaratmaķı içinde taķı tün kün biri biri sonġınça yürütmeki içinde, taķı ol kimi kim yürü turur tenġiz içinde ol nerse birle kim asıġ kıılır kişilerge.* [42b]/3=B:164

(Ar. leyl, Far. şeb) *Köklerniñ yaratmaķı içinde taķı yerniñ taķı tün künnüñ biri biri sonġınça yürütmeki içinde, kün nişānlar bar ‘aķllar eyeler eyeleringe.* [140b]/3=A:190

tünle: Gece, geceleyin.

(Ar. leyl, Far. şeb) *Anlar kim ġarc kıılurlar mällarını tünle taķı kündüzle örtüġlüġ taķı āşkārā anlarġa şevābları anlarnıñ İğisi ġatında.* [86b]/2=B:274

tününġ sâ‘atleri: Gecenin belirli vakitleri.

Oķıyurlar Tanġrınıñ āyātını tününġ sâ‘atlerinde taķı anlar secde kıılurlar. [120a]/2=A:113

türlüġ: Çeşitli, türlü.

türlüġ türlüġ: Türlü türlü, çeşit çeşit.

(Ar. muġtelifen, Far. günāgün) *Taķı ol ol kim yarattı bustānlar, kötürülmüşler taķı kötürülmemişler, taķı ġurmā yıġaçların; taķı ekinni, türlüġ türlüġ mīvesi, taķı zeytūnnı, taķı enārni; oġşaşġan taķı oġşaşmaġan.* [236b]/4=E:141

tüş-: Düşmek, bir şeye ait olmak, bir şeyi ilgilendirmek, uygun gelmek, vacip olmak.

(Ar. vuķū‘, Far. üftāden) *Taķı kim kim çıķsa ewindin, hicret kıılıġlı bolup Tanġrı tapa taķı yalawaķı tapa; andın sonġra tegse anġa ölüm, tüştı, ya‘nı vācib boldı yanutı Tanġrı üze.* [180a]/2=N:100

tüşken: Harap olmuş, düşmüş.

(Ar. ḥāviyet, Far. üftāde būd) *Yā anıñg menğizlig kim keçti konum üze taķı ol tüşgen turur kügeleri.*
[80a]/1=B:259

tüşüp ölmüş: Düşerek ölmüş (hayvan).

(Ar. muteraddiyet, Far. üftāde mürde) *Ḥarām kıldı sizinğ ölügse kan taķı tonğuz eti taķı ol nerse kim ün kıldı Tanğrıdın öñginge anıñg birle taķı boğulmuş taķı urup öldürölmiş taķı түşüp ölmüş taķı süsölüp ölmüş taķı ol kim yidi anı azıǵlıǵ, meger ol kim boğazladınğız taķı ol kim boğazlandı put üze ve eger ülüş kılsañğız kımār oqları birle, ol buyruğdın çıķmaq.* [247a]/5=M:3

tüz:

1. Düz, müsavi, ortak.

(Ar. sevā', Far. rāst) *Ayǵıl; kıtāb eyeleri kelinğ bir kelimege kim tüz turur bizinğ aramızda taķı sizinğ aranğızda kim қulluқ қılmasa miz meger Tanğrıǵa taķı ortak қоşmasa miz nerseni.*
[107a]/2=A:64

2. Doğru, adil.

(Ar. 'adl, Far. dād) *Taķı tükel boldı İdinğning sözi, rāst taķı tüz.*
[228a]/5=E:115

tüz bol-: Düz olmak, denk olmak, bir olmak.

(Ar. istivā', Far. berāber şoden) *Ayǵıl; tüz bolmas ḥabiş taķı arıǵ, taķı eger tanğǵa ketürse sini ḥabişninğ üküşlüki.* [257b]/5=M:100

tüz kıl-: Düzenlemek.

(Ar. tesviyet, Far. rāst kerdin) *Andın sonğra uğradı kök tapa tüz kıldı anlarını yitti kökni.* [6a]/3=B:29

tüz kılin-: Düz kılınmak, dümdüz olmak.

(Ar. tesviyet m., Far. berāber kerde şoden) *Ol kūn dōst tutar anlar kim tandılar taķı yazdılar yalawaçqa, kāşķi tüz kılınsa anların birle yer.*
[160a]/3=N:42

- tüzlük:** Doğruluk, dürüstlük.
(Ar. ‘adl, Far. rāst) *Taḳı bitisün araṅgızda bitigen tüzlük birle.*
[89a]/3=B:282
- tüzlük birle:** Doğrulukla.
(Ar. bi’l-‘adl, Far. be-dād) *Taḳı bitisün araṅgızda bitigen tüzlük birle.* [89a]/3=B:282
- tüzlük eyesi:** Adalet sahibi, âdil.
(Ar. ‘adl, Far. bā-rāst) *Hüküm kıılır anıṅ birle iki tüzlük eyesi sizdin, Ka‘be’ka ıdılgan nerse Ka‘be’ning teggen yā keffāret dervīşlerniṅ yigü nersesi; yā anıṅ tenṅi, ol rûze yanındın; tatsun üçün işiniṅ sonṅınıṅ yawuzluḳın.*
[256b]/1=M:95
- tüzlük kııl-:** Adaleti sağlamak, yerine getirmek.
(Ar. ‘adl, Far. dād kerdin) *Taḳı unamaḡaysız kim tüzlük kılsaṅız tişiler arasında, taḳı eger suḳluḳ kılsaṅız.* [188b]/3=N:129
- tüzlük kılışmak:** Eşitiyle karşılık verme, kısas.
(Ar. kışāş, Far. berāber) *Taḳı bitidük anlar üze, anıṅ içinde ḡaḳīḳat üze ten ten birle taḳı köz köz birle, burun burun birle taḳı kulaḳ kulaḳ birle taḳı tiş tiş birle; taḳı başlar, tüzlük kılışmak.*
[217a]/3=M:45
- Ṭūr (Ar.):** Tur daḡı.
(Ar. ṭūr, Far. kūh) *Taḳı ol vaḡtın kim alduḳ ‘ahdiṅgizni taḳı kötürduḳ üstüṅgüzde Ṭūr’ını.* [15b]/3=B:63

U

- uç:** Uç, uç taraf.
(Ar. , Far.) *Taḳı ol vaḡtın kim ḡālī boldılar ısırdılar izniṅ üze parmaḳ uçlarını öfkedin.* [121b]/5=A:119

- uçmaḥ:** Cennet. **krş. uçmaḥ.**
 (Ar. cennet, Far. behişt) *Taḳı ayduḳ; Ey Ādem, ḳarār ḳılğıl sen taḳı cüftünġ uçmaḥda.* [7b]/4=B:35
 (Ar. cennet, Far. būstān) *Anlar kim hicret ḳıldılar, taḳı çıkarıldılar sarāylarındın, taḳı āzār tegrüldiler yolum içinde, taḳı öldürüştiler taḳı öldürüldiler; kitergey men anlardın yawuzluḳlarını taḳı kiwürgey men anlarını uçmaḥlargā, aḳar astındın arıḳlar.* [142a]/4=A:19
uçmaḥ(...)ğa kiwür-: Cennete sokmak, cennete koymak.
Anlar kim hicret ḳıldılar, taḳı çıkarıldılar sarāylarındın, taḳı āzār tegrüldiler yolum içinde, taḳı öldürüştiler taḳı öldürüldiler; kitergey men anlardın yawuzluḳlarını taḳı kiwürgey men anlarını uçmaḥlargā, aḳar astındın arıḳlar. [142a]/4=A:195
- uçmaḥ:** Cennet. **krş. uçmaḥ**
uçmaḥlıḳ sarāyı: Cennet sarayı, cennet köşkü.
 (Ar. dārü's-selām, Far. sarāy-ı selāmet ya'nī behişt-i selāmet) *Anlargā uçmaḥlıḳ sarāyı anlarınġ İdisi ḳatında.* [232a]/2=E:127
- uftan-:** Çekinmek.
 (Ar. istiḥyā', Far.) *Ḥaḳīḳat üze Tanġrı uftanmas kim ursa meşel sinġekni ya'nī uftanıp ḳoymaz sinġek birle meşel urmaḳnı, taḳı ol nerse kim andın üstün.* [4b]/5=B:26
uftanıp ḳoy-: Çekinmek, vazgeçmek.
Ḥaḳīḳat üze Tanġrı uftanmas kim ursa meşel sinġekni ya'nī uftanıp ḳoymaz sinġek birle meşel urmaḳnı, taḳı ol nerse kim andın üstün. [4b]/5=B:26
- uġra-:** 1. Uġramak, azmetmek, niyetlenmek.
 (Ar. ḥacc, Far. ziyāret kerden) *Kim kim uġrasa Ka'be'ğa yā ziyāret ḳılsa ḥiç yazuḳ yoḳ anınġ üze kim tezginse ol ikisige.* [41a]/4=B:158
 2. Çalışmak, gayret etmek, azmetmek.

(Ar. hemm, Far. āheng kerden) *Taḳı eger bolmasa erdi Tanḡrı faḏlı seninḡ üze taḳı raḥmeti, uğraḡay erdi bir öḡür anlardın kim azdursalar sini.* [184a]/1=N:113

(Ar. istivā' ilā, Far. ḳaşd kerden) *Andın sonḡra uğradı kök tapa tüz ḳıldı anlarını yitti köknı.* [6a]/2=B:29

(Ar. 'azm, Far. üstüvār kerden) *Taḳı uğramanḡız nikāh tüḡününḡe ya' nı nikāh ḳılmaḡḡa teginḡege tegrü kitāb vaḡtın.* [70a]/5=B:235

3. Niyet etmek, niyetlenmek, yönelmek.

(Ar. teyemmum, Far. ḳaşd kerden) *Taḳı uğramanḡ asıḡsızḡa andın ḡarc ḳılursuz taḳı ermessiz anınḡ alḡanları meger kim köz yumsanḡız anınḡ içinde.* [84a]/4=B:267

uḡraḡan: Uḡrayan, ziyaret eden, yönelen.

(Ar. āmm, Far. ḳaşd konende) *Anlarınḡ boynınḡa asılḡan nerselerini taḳı uğraḡanlarını Ka'be'ḡa.* [268a]/5=M:2

uḡramaḡ: Niyetlenme, azmetme.

(Ar. 'azm, Far.) *Taḳı eger ṣabr ḳılsanḡız taḳı saḡınsanḡız, ḡaḡıḡat üze ol işlerninḡ uğramaḡındın.* [139b]/5=A:186

uḡrayu: Bile bile, kasıtlı olarak.

(Ar. mute'ammiden, Far. ḳaşd konende) *Taḳı kim kim öldürse anı sizdın, uğrayu; yanut ol nerse menḡizlig kim öldürdi ne' amdın.* [256a]/4=M:95

(Ar. mute'ammiden, Far. ḳaşd konende) *Taḳı kim öldürse mü'minni uğrayu, yanutı tamuḡ cāvidāne anınḡ içinde.* [177b]/1=N:93

uḡ-: Anlamak, idrak etmek.

(Ar. fıḡh, Far. der yābden) *Ayırtladuḡ āyetlerini, ol erenlerge kim uḡarlar.* [223b]/1=E:98

uḡmaḡ: Anlama, anlayış.

Ne turur bu erenlerge, uḡmaḡḡa yawumaslar sözni. [171b]/5=N:78

uḡmaḡḡa yawu-: Anlamaya çalışmak, anlamaya yaklaşmak.

(Ar. kevdu'l-fıkh, Far.) *Ne turur bu erenlerge, uqmaqğa yawumaslar sözni.* [171b]/5=N:78

ula-: Ulamak.

ulağan: Hem erkek hem de dişi doğuran koyun.

(Ar. vaşilet, Far. peyveste birāder) *Qılmağı Tanğrı, qulaqı yarılmaşdın ıynmış tiwedın, yā āzād qılınmış quldın, taqı ulağandın taqı arqasın saqlağandın.* [258b]/3=M:103

ulan-: 1. Bağlanmak.

(Ar. vaşl, Far. peyveste şoden) *Kim ulansa taqı fesād qılurlar yerde.* [5b]/2=B:27

2. Ulanmak, ulaşmak, erişmek.

(Ar. vaşl, Far. resīden) *Taqı ne kim bolsa ortaqlarınğa, ulanmas Tanğrığa, taqı ne kim bolsa Tanğrığa, ulanur, teger ortaqlarınğa.* [234b]/4=E:136

ulanmaq sebebi: Ulanma, yaklaşma sebebi, vasıtası.

(Ar. veşilet, Far. nezdikī) *Ey anlar kim bittiler; saqnıñ Tanğrıdın taqı istenğ anıñ tapa ulanmaq sebebinı.* [213a]/1=M:35

ulaş: Arka arkaya, birbiri ardınca.

(Ar. mutetābi'en, Far. peyveste) *Taqı eger bolsa erenlerdin aranğızda taqı aralarında 'ahd teslim qılınmış diyet, mīrās h'ārelerinğ āzād kıldı bir mü'minni kim bolmasa ulaş iki aynıñ rūze tutmaqı hemişe tevbe qabūl qılmaq Tanğrıdın.* [177a]/4=N:92

ulaş-: Ulaşmak, kavuşmak, sığınmak.

(Ar. vaşl, Far. peyvesten) *Meger anlar kim ulaşurlar kişilerge kim aranğızda taqı aralarında 'ahd bar, keldiler sizge, tar boldı köküsleri kim uruşsalar sizinğ birle, yā uruşsalar erenleri birle.* [175a]/5=N:90

ulaşu: Sürekli, sonsuz, ebedî.

(Ar. ebeden, Far. hemişe) *Aydılar; Ey Mūsā; biz kirmegey miz anğa ulaşu, peyveste bolmışlarınça anıñ içinde.* [209b]/2=M:24

(Ar. ebeden, Far. hemişe) *Meger tamuğ yolınğa cāvidāneler anıñ içinde ulaşu.* [264a]/4=N:169

- ulğay-:** Büyümek.
 (Ar. kiber, Far. buzurg şoden) *Taķı yimenġ ĥaddin keçe taķı iwe kim ulğaysalar.* [145b]/4=N:6
- uluğ:** Ulu, yüce, büyük.
 (Ar. kebîret, Far. buzurg) *Taķı ĥaķıķat üze erdi uluğ meger ol kimersele üze kim köndürdi Tanġrı.* [37a]/2=B:143
 (Ar. kebîret, Far. buzurg) *Ĥaķıķat üze ol uluğ turur ya‘nî ağır kelgen turur.* [10a]/3=B:45
 (Ar. ‘āzīm, Far. buzurg) *Taķı eger bolsa eđġülük, ĳat kılġan anı, taķı birge(y) ĳatındın yanut uluğ.* [159b]/5=N:40
 (Ar. ‘āzīm, Far. buzurg) *Anlarġa kim körklüġlük ĳıldılar anlardın taķı saķındılar sevāb uluğ.* [135b]/5=A:171
 (Ar. ‘āzīm, Far. buzurg) *Taķı tileyür anlar kim uyarlar ārzūlarġa ĳışsanġız,*
 (Ar. seyyid, Far.) *Ĳıķırdı anı feriştele taķı ol örü turġan namāz ĳılur miĥrābda; ĥaķıķat üze Tanġrı müjde birür sanġa Yahyā birle rāstlaġan, kelimeni Tanġrıdın taķı uluğ, tişilerge yawuzmaġan taķı peyġāMBER eđġülerdin.* [101b]/2=A:39
- uluğ fażl eyesi:** Büyük lütuf ve ihsan sahibi (Allah).
 (Ar. fażlin ‘āzīm, Far. efzūnī buzurg) *Taķı uydılar Tanġrınınġ ĥōşnūdluķinge taķı Tanġrı uluğ fażl eyesi.* [136a]/5=A:174
- uluğ fażllıġ:** Büyük lütuf sahibi (Allah).
 (Ar. fażli‘l- ‘āzīm, Far. ewzūnī buzurg) *Taķı Tanġrı uluğ fażllıġ turur.* [25a]/4=B:105
- uluğ ĳatreliġ yaġmur:** İri damlalı yaġmur.
 (Ar. vābil, Far. bārān-ı buzurg) *Şiddetli yaġmur, bol ve iri damlalı yaġmur. Anınġ şıfatı ol tayıġ taş şıfatı menġizliġ kim anınġ üze topraķ taķı tegdi anġa uluğ ĳatreliġ yaġmur taķı ĳođtı anı yalınġ.* [82b]/4=B:264
- uluğ ĳın:** Büyük azap.

(Ar. ‘azābü ‘āzīm, Far. şikence-i buzurg) *Taķı anlar anlarğa ķın uluĝ.* [118a]/2=A:105

uluĝ ķurtulmaķ: Büyük kurtuluş.

Taķı ol, uluĝ ķurtulmaķ. [149b]/3=N:13

uluĝ mülk: Büyük mülk, büyük saltanat.

Ĥased mü ķılurlar ķişilerge, ol nerse üze kim birdi anlarğa Tanĝrı, fażlındın; birdük Ĥbrāhīm ķabīlesingä kitābnı taķı şerī‘atnı, taķı birdük anlarğa mülk uluĝ. [164a]/2=N:54

uluĝraķ: Daha büyük, daha ulu.

(Ar. ekber, Far. buzurgter) *Taķı yıĝmaķ Tanĝrı yolındın taķı kāfir bolmaķ anĝa taķı Mescid-i Ĥarām’dın taķı ehlini çıķarmaķ andın uluĝraķ turur Tanĝrı ķatında.* [61b]/3=B:217

(Ar. ekber, Far. buzurgter) *Belĝürdi yigrençilik aĝızlarındın taķı ol nerse kim örter köküzlери ya‘nī köngülleri uluĝraķ.* [121b]/1=A:118

uluĝ yazuķ: Büyük günah.

(Ar. işm, Far. bezze) *Taķı kim kazĝansa kiçinĝ yazuķnı, yā uluĝ yazuķnı, andın sonĝ atsa anınĝ birle bīzārı, kötürdi bühtānnı āşkārā yazuķnı.* [183b]/4=N:112

(Ar. kebīr, Far. günāh-ı buzurg) *Taķı yimenĝ mällarını öz mällarınĝız tapa, ĥaķīķat üze ol erdi uluĝ yazuķ.* [144b]/1=N:2

uluĝ zafer bulmaķ: Büyük zafere erişme, büyük lütuf sahibi olma.

Taķı eger tegse sizge edĝülük Tanĝrıdın, ayĝay; tamām bolmaduķ menĝizlig sizinĝ aranĝızda taķı anınĝ arasında, dōstluķ; kāşķī men bolsa erdim anlar birle, zafer bulsam uluĝ zafer bulmaķ. [169b]/1=N:73

uluĝlamaķ: Ululama, büyükleme.

(Ar. tekbīr, Far. buzurg yād kerdin) *Taķı tamām ķılmaķınĝız üçün sannı taķı uluĝlamaķınĝız üçün Tanĝrı köndürmedük üze sizni taķı bolĝay kim siz şükr ķılĝaysız.* [50a]/2=B:185

uluğluk: Yaşlılık, ihtiyarlık.

(Ar. kiber, Far. buzurg-ı sālī) *Aydı; İdim neteg maṅga oğlan taḳı tegdi maṅga uluğluk taḳı ‘avratım kısr.* [101b]/3=A:40

(Ar. kiber, Far. pīrī) *Taḳı aṅga uluğluk taḳı aṅga za‘īf oğlanlar bar taḳı tegdi aṅga ḳasurḳa kim anıṅ içinde ot bar taḳı köydi.* [83b]/4=B:266

uluğluk teg-: İhtiyarlamak, yaşlanmak.

Aydı; İdim neteg maṅga oğlan taḳı tegdi maṅga uluğluk taḳı ‘avratım kısr. [101b]/3=A:40

uluğsın-: Büyüklük taslamak, kibirlenmek.

(Ar. istikbār, Far. gerdenkeṣī kerdēn) *Ol, mununḡ birle kim anlardın dāniṣmendler bar taḳı zāhidler bar, taḳı ḥaḳīḳat üze anlar uluğsınmazlar.* [204a]/3=M:82

(Ar. tekebbur, Far. gerdenkeṣī kerdēn) *Taḳı kim kim ‘ārtutsa ḳulluḳındın taḳı uluğsınsa yığay anlarını anıṅ tapa ḳamuḡını.* [265b]/3=N:172

Tegme bir kez mü kim keldi sizge yalafaç ol nerse birle kim süwmez nefsleriṅiz uluğsındıṅiz bir öḡürni yalḡanḳa nisbet ḳıldıṅiz. [270a]/4=B:87

uluğsun-: Kibirlenmek, büyüklük taslamak.

(Ar. istikbār, Far. gerdenkeṣī kerdēn) *Taḳı uluğsındı.* [7b]/2=B:34

ulur- (urul-): Vurulmak, konulmak.

krş. urul-.

(Ar. zarb m., Far. zede ṣoden) *Ulurdı anlarıṅ üze ḥ‘ārлуḳ nirde kim bulunsalar meger ‘ahdi birle Tanḡrıdın taḳı ‘ahd birle ḳiṣilerdin.* [119a]/5=A:112

uman-: Ummak, ümit etmek.

(Ar. recā’, Far. ümīd dāṣten) *Ḥaḳīḳat üze anlar kim bittiler taḳı anlar kim köçtiler taḳı uruṣtılar Tanḡrı yolu içinde taḳı anlar umanurlar Tanḡrınıṅ raḥmetini.* [62b]/1=B:218

(Ar. recā’, Far. ümīd dāṣten) *Taḳı umanur siz Tanḡrıdın anı kim umanmaslar.* [182a]/3=N:104

umandur-: Ümitlendirmek, kuruntuya düşürmek, boş hayallere sürüklemek.

(Ar. temniyet, Far. ārzū dāden) *Va‘de ḳılur anlarḡa, taḳı umandurur anlarını.* [186a]/2=N:120

- (Ar. temniyet, Far. ārzū dāden) *Taḳı azdurğay men anlarnı, taḳı umandurgey men anlarnı.* [185b]/3=N:119
- umınç:** 1. Arzu, istek, meram, umunç, beklenti.
(Ar. umniyyet, Far. ārzū) *Ol umınçları anlarnıñ.* [27a]/2=B:111
2. Kuruntu.
(Ar. umniyyet, Far. ārzū) *Ermes sizinğ umınçlarınğız taḳı kitāb eyeleriniñ umınçları ermes.* [186b]/3=N:123
- un-:** Gücü yetmek, muktedir olmak.
(Ar. istiṭāʿat, Far. tevānisten) *Taḳı kışmazlar kıtāl kılurlar sizinğ birle ançağa tegrü kim kaytarğaylar sizni dīningizdin eger unsalar yaʿnī yarağları yetse.* [61b]/5=B:217
- una-:** 1. Güç yetirmek, yapmak, muktedir olmak.
(Ar. istiṭāʿat, Far. tevānisten) *Taḳı unamağaysız kim tūzlük kılsañız tişiler arasında, taḳı eger suklığ kılsañız.* [188b]/3=N:129
2. İstemek, razı ve hoşnut olmak.
(Ar. rızvān, Far. pesendiden) *Köp körer miz ewrölmekini yüzünğnünğ kökdin sınğar; ewürgey miz sini kıbleğātī kim unayursun anı.* [37b]/1=B:144
- unaş-:** Anlaşmak, uyuşmak.
unaşmak: Anlama, anlayış, uyuşma.
(Ar. terāzī, Far. hoşnüd yekdiyek) *Eger tileseler ayırmağ unaşmağdın ol ikisindin taḳı kenğesmekdin yoğ yazuğ ol ikisi üze taḳı eger tilesenğiz emdürmek tilesenğiz oğlanlarınğıznı yoğ yazuğ sizinğ üze.* [69a]/3=B:233
- unuttur-:** Unutmak.
(Ar. nisyān, Far. ferāmūř kerdin) *İdimiz; tutmağıl bizni eger unutsamız yā haṭā kılsa miz İdimiz; taḳı yüklemegil biziñ üze ağır yükni neteg kim yüklediñ anı anlar üze kim bizdin ařnu.* [90b]/1=B:286
(Ar. nisyān, Far. ferāmūř kerdin) *Buyurur musuz kiřilerge eđğölükni, yaʿnī imān ketürmekni taḳı unutursuz özünğüzni.* [9b]/5=B:44
- ur-:** 1. Bir şeyden söz etmek, bahis açmak.

(Ar. ẓarb m., Far. peydā kerden) *Hakīkat üze Tanğrı uftanmas kim ursa meşel sinğekni ya‘nī uftanıp qoymaz sinğek birle meşel urmaqnı, taqı ol nerse kim andın üstün.* [4b]/5=B:26

2. Vurmak, döğmek, dayak atmak.

(Ar. ẓarb, Far. zeden) *Anlar kim qorqarlar yazmaqlarındın, öğütlenğ anlarını, taqı qoğunğ anlarını, yatğı yerler içinde, taqı urunğ anlarını.* [157b]/5=N:34

(Ar. ẓarb, Far. zeden) *Taqı ayduq urğul tayaqınğ birle taşnı.* [13b]/4=B:60

urқан: Urgan, ip (Allah’ın dini).

(Ar. ḥabl, Far. ‘ahd) *Yapuşunğ Tanğrınınğ urқанınğa ya‘nī Tanğrınınğ ‘ahdinğ kamuğ taqı tarılmanğ.* [117a]/2=A:103

uruğ: Nesil, soy.

(Ar. nesl, Far. zeh) *Taqı kayu vaqtın kim ewrülse taqı qılur yer içinde fesād qılmaq üçün anınğ içinde taqı qılmaq üçün ekinni taqı uruqnı.* [57b]/3=B:205

urul-: Vurulmak. **krş. ulur-.**

(Ar. ẓarb, Far. zede şoden) *Taqı uruldı anlar üze dervişlik.* [119b]/2=A:112

uruş-: Savaşmak, vuruşmak.

(Ar. , Far.) *Taqı ayıtdı anlarğa kelinğ, uruşunğ Tanğrı yolu içinde.* [134a]/4=A:167

(Ar. mücāhedet, Far. kārzār kerden) *Hakīkat üze anlar kim bittiler taqı anlar kim köçtiler taqı uruştılar Tanğrı yolu içinde taqı anlar umanurlar Tanğrınınğ rahmetini.* [62a]/5=B:218

uruşmaq: Savaş, savaşma.

(Ar. muḳātelet, Far. kārzār kerden) *Sorarlar sanğa ḥarām aydın, uruşmaqđın anınğ içinde.* [61a]/5=B:217

uş: İşte.

(Ar. hā', Far. ĩn ki) *Uş siz erenler uş bu erenler şoĥbet kılıştıngız ol nerse içinde kim sizge anĝ birle bilig bar ne üçün ĥüccet kılışursuz ol nerse içinde kim yok sizge anıng birle bilig.* [107b]/3=A:66

uş bu erenler: İşte bunlar, işte bu topluluk.

(Ar. hā' ulā', Far. ĩn gürūh) *Uş siz erenler uş bu erenler şoĥbet kılıştıngız ol nerse içinde kim sizge anĝ birle bilig bar ne üçün ĥüccet kılışursuz ol nerse içinde kim yok sizge anıng birle bilig.* [107b]/3=A:66

uş siz erenler: İşte sizler.

(Ar. hā' entüm, Far. ĩn ki şomā) *Uş siz erenler uş bu erenler şoĥbet kılıştıngız ol nerse içinde kim sizge anĝ birle bilig bar ne üçün ĥüccet kılışursuz ol nerse içinde kim yok sizge anıng birle bilig.* [107b]/3=A:66

uvutsuz: Edepsiz, utsuz.

uvutsuz sözlemek: Cinsel birleşme, cima.

(Ar. rafeş, Far. āmeden) *Ĥelāl kılındı sizge rûze tüninde cimā' kılmak uvutsuz sözlemek ya'nī tişilerinĝizge.* [50b]/2=B:187

uy-: Uymak, arkasından gitmek, tabi olmak.

(Ar. teba', Far. pesrevī kerden) *Uygay erdük sizge anlarını kâfırlıĝa ol kün yakınraĝ anlardın bitmekge.* [134a]/5=A:167

(Ar. teba', Far. pesrevī kerden) *Ol kimerse mü kim uydı ol kimerse menĝizlig kim sezā boldı öwkege Tanĝrıdın.* [133a]/1=A:162

(Ar. teba', Far. pesrevī kerden) *Taĝı uydılar ol nersege kim okıyur İblisler pādşāhlıĝ üze Süleymān'ını.* [23b]/1=B:102

uyĝan: Uyan, itaat eden.

(Ar. tābi', Far. revende) *Taĝı ermez anlarınĝ pāresi uyĝan pāresininĝ kıblesinge.* [38a]/3=B:145

uymak: Uyuma, takip etme.

(Ar. ittibā', Far. pesreften) *Kim kim 'afv kılınsa anĝa uyasındın nerseni uymak körklüĝlük taĝı ödemek anıng tapa körklüĝlük.* [47b]/4=B:178

uymakĝa sezā kişi: İmam, önder.

(Ar. imām, Far. pīšvā) *Anlar aydı; haqīkat üze men kılğan men kişilerge imām ya‘nī uymağa sezā kişi.*
[31a]/2=B:124

uya: Kardeş, dost, ihvan.

(Ar. aḥī, Far. birāder) *Tanğrınınḡ ni‘metini sizinḡ üze ol vaqtın kim erdinḡiz düşmenler taqı yaraşuḡ keyiştı köngüllerinḡiz ara taqı boldunḡuz ni‘meti birle uyalar.* [117a]/5=A:103

(Ar. , Far.) *Kim kim ‘afv kılınsa anḡa uyasındın nerseni uymaḡ körklüglük taqı ödemek anınḡ tapa körklüglük.* [47b]/4=B:178

uydur-: Ardı ardına göndermek, arkasından göndermek.

(Ar. taḡfiyet, Far. firistāden) *Taqı birdük Mūsā’ğa kitābnı taqı uydurduḡ sonḡda yalawaçlarnı.* [270a]/1=B:87

(Ar. taḡfiyet, Far. firistāden) *Taqı uydurduḡ izleri üze Meryem oḡlı ‘īsā’nı, rāstlağan anınḡ ileyinde andın turur, Mūsā kitābındın.*
[217a]/5=M:46

uyku: Uyku.

(Ar. nevm, Far. ḥ‘āb) *Tutmaz anı ımızğanmaḡ taqı uyku.* [77b]/5=B:255

uyul-: Uyulmak, itaat edilmek.

(Ar. ittibā‘m., Far. pesrevī kerde şoden) *Kim bızār boldı anlar kim uyuldılar anlardın kim uydılar taqı kördiler kınını.* [43b]/4=B:166
uzaḡ vaqtḡa tegrü: Belirli bir vakte kadar. Taqı sizge yerde qarār kılḡu yer bar, taqı menfā‘at alḡu nirse, uzaḡ vaqtḡa tegrü. [8a]/4=B:36

uzunluk: Uzunluk, genişlik.

(Ar. besṭat, Far. ferāḥī) *Taqı uzunluk yanındın ‘ilm içinde takı ten içinde.*
[74b]/3=B:247

Ü

üç: Üç, üç sayısı (3).

(Ar. şelāšet, Far. sih) *Aydı; seninḡ nişānıḡ kim sözlemesenḡ kişilerge üç kün meger işāret.* [102a]/1=A:41

üçde bir: Üçte bir.

(Ar. şülüs, Far.) *Eger bolsalar köprek andın, anlar ortaklar turur üçde bir içinde; vaşıyyetdin songra vaşıyyet kılınur anıñ bir(l)e, yā borç; ziyān tegürmedin.* [149a]/2=N:12

üç hayz: Üç hayz miktarı süre.
Taķı boşanmış tişiler küyerler özleri birle üç hayz.
[65b]/3=B:228

üçde iki: Üçte iki. **krş.** üçte bir.
(şuluşān, Far. dü sīg) *Tanğrı cevāb aytur sizge atasız oğulsız içinde eger bir er yokalsa yok anğa oğul taķı anğa kız qarındaş ol nerseniñ yarusı kim alur andın eger oğul eger bolsalar iki ol ikisiñge üçde iki ülüş andın kim koğtı.*
[267a]/3=N:176

üç miñg: Üç bin.
(Ar. şelāsetu ālāf, Far. sih hezār) *Ol vaķtın kim aytursun mü'minlerğa; tap kelmegey mü sizge kim meded kılsa sizge İdiñgiz üç miñg birle ferishtelerdin indürülmişler.*
[123a]/1=A:124

üçte bir: Üçte bir. **krş.** üçde bir.
Eger bolmasa anğa oğlan taķı mīrās alsa andın atası anası, anasıñga üçte bir. [147b]/3=N:11

üçin üçin: Üçer.
(Ar. şülāşe, Far. sihgān sihgān) *Taķı eger qorķsanğız kim ‘adl kılmasanğız öksüzler içinde, nikāh kılınğ anı kim helāl boldı sizge, tişilerdin; ikin ikin taķı üçin üçin taķı tördin tördin.* [144b]/3=N:3

üçün: İçin.
(Ar. li, Far. ez behr-i) *Ol turur kim yarattı sizing üçün ol nerse kim yerde turur kamuğnı.* [6a]/2=B:29

üçünçü: Üçüncü.
(Ar. şāliš, Far.) *Hiristiyanlar Allah’ı, Baba, Oğul ve Ruhu’l-Kudūs’ten olušan üçlü bir unsurun parçası olarak düşünmektedirler. Hiristiyanların, Allah’ı “Üçün üçüncüsü” diye nitelerler. Bu ifade Allah tarafından*

şiddetle yasaklanmış olup böyle düşünenlerin kâfir olacaklarını yüce Allah ayette belirtmektedir. Küfr ketürdi anlar kim aydılar; haqîkat üze Tanğrı üçnünğ üçünçisi. [201b]/2=M:73

üdründü: Seçkin, seçilmiş, ümmet, topluluk.
(Ar. ümmet, Far. gürüh) *Tağı mundağok kılduğ sizni üdründü, bolmağınğ üçün tanuğlar kişiler üze tağı bolsa yalawaç sizinğ üze tanuğ. [36b]/3=B:143*

üdründüler: Seçilmişler, Havariler, Hz. İsa'nın dostları, yakın arkadaşları.
(Ar. havâriyy, Far. yârigerân-ı 'îsâ) *Aydı; üdründüler biz Tanğrınınğ yârî birgenleri. [104b]/4=A:52*

üdür-: Seçkin kılmak, seçmek.
(Ar. iştifâ', Far. ber güziden) *Haqîkat üze Tanğrı üdürdi Âdem'ni tağı Nūh'ni tağı İbrâhîm kabîlesin tağı 'İmrân kabîlesin 'âlemler üze. [99b]/3=A:33*

üdür-: Seçmek, seçkin kılmak, üstün tutmak.
(Ar. iştifâ', Far. ber güziden) *Tağı üdürdük biz anı dünyâda tağı haqîkat üze ol, ol cihânda edgülerdin. [33a]/2=B:130*

üküş: Çok, çoğu, birçoğu, pek çok.
(Ar. keşîr, Far. bisyâr) *Azdurur anınğ birle üküşni, tağı köndürür anınğ birle üküşni. [5a]/4=B:26*
(Ar. keşîr, Far. bisyâr) *Aydı anlar kim sizerler haqîkat üze anlar Tanğrınınğ satğaşğanları turur niçe az ögürdin yinğdi ögüri üküş. [76a]/1=B:249*

üküşrek: Pek çok, çoğu.
(Ar. ekşer, Far. bîş-ter) *Anlardin bitgenler tağı üküşrekleri buyruğdın çığğanlar. [119a]/3=A:110*

üküş rahmetlig: Rahmeti bol (Allah:EH).
(Ar. er-raḥmān, Far. buzurg baḥşāyiş) *Yok İdimiz meger Ol üküş rahmetlig, peyveste rahmet kılğan. [42b]/1=B:163*
Tanğrı atı birle başlayur men, üküş rahmetlig, rahmeti lâzım. [91a]/1=A: Besmele-i Şerif

üküşlük: Çokluk.

(Ar. keşrat, Far. bisyārī) *Aygıl; tüz bolmas habiṣ taķı arıg, taķı eger taṅgga ketürse sini habiṣniṅg üküşlüki.* [258a]/1=M:100

ülüş:

Pay, hisse, nasip.

(Ar. naşīb, Far. behre) *Erenlerge ülüşi bar ol nersedin kim koğtı ata ana taķı yakınraķlar taķı tişilerge üleş ol nersedin kim koğtı ata ana yakınraķlar, ol nersedin kim az boldı andın yā üküş boldı üleş farīza kılınmış.* [146a]/3=N:7

(Ar. ḥazz, Far.) *Taṅgrı cevāb aytur sizge atasız oğulsız içinde eger bir er yokalsa yok aṅga oğul taķı aṅga kız karındaş ol nerseniṅ yarusı kim alur andın eger oğul eger bolsalar iki ol ikisiṅge üçde iki üleş andın kim koğtı.* [267a]/3=N:176

ülüş kılmaķ: Pay alma, miras taksimi.

(Ar. kısmet, Far. baḥş kerden) *Taķı ol vaķtın kim ḥāzır boldı üleş kılmaķga, yawuķluķ eyeleri, öksüzler, taķı dervişler, rūzī biring anlarğa andın taķı aydıṅ anlarğa körklüg söz.* [146b]/1=N:8

ümmeṭ (Ar.): Ümmeṭ, bir peygambere inanıp bağlanan topluluk.

(Ar. ümmeṭ, Far. gürūh) *Erdiṅgiz ümmeṭniṅ yaḥşısı kim çıkarıldı kişilerge buyurarsız eğgölük birle taķı yığarsız körksüz işdin taķı bitersiz Taṅgrığa.* [118b]/5=A:110

ümmeṭniṅ yaḥşısı: Ümmeṭin hayırlısı.

Erdiṅgiz ümmeṭniṅ yaḥşısı kim çıkarıldı kişilerge buyurarsız [119a1] eğgölük birle taķı yığarsız körksüz işdin taķı bitersiz (2) Taṅgrığa. [118b]/5=A:110

ümmī (Ar.): Okuma yazma öğrenmemiş, ümmi.

(Ar. ümmiyy, Far. nā-nevīsende) *Ol muṅ birle kim anlar aydılar; yok biziṅ üze ümmiler içinde yol.* [110a]/1=A:75

ün:

Ses.

Taķı ol kimerseler taṅsuk şıfatı kim kāfir boldılar ol kimerseniṅ taṅsuk şıfatı menğizlig turur ün kılur ol nersege kim işitmes meger ündemekni taķı kıkurmaknı. [45a]/2=B:171

ün kıl-: Seslenmek, çağırmaķ.

(Ar. , Far.) *Taķı ol kimerseleler taᅅsuķ űıfatı kim kāfir boldılar ol kimerselelerin taᅅsuķ űıfatı menēizlig turur ün kılur ol nersege kim iűitmes meger ündemekni taķı kıkurmaknı.* [45a]/2=B:171

ün kılın-: Seslenilmek.

(Ar. ihlāl m., Far. āvāz ber dāűte űoden) *Haķıķat üze harām kıldı sizing üze ölügse anı taķı ķannı taķı tonēuz itini taķı ol nerseni kim ün kılındı anınē birle Tanērıdın önēinge.* [45b]/2=B:173

ün kötürmek: Yüksek sesle, açıkça, alenen söyleme, dile getirme.

(Ar. cehr, Far. āvāz ber dāűten) *Süwmez Tanērı ün kötürmekni körksüz birle, sözdin, meger ol kimerse kim küç kılındı.* [194a]/2=N:148

ün kötüröl-: Seslenmek, yüksek sesle söylemek.

(Ar. ihlāl m., Far. āvāz ber dāűte űoden) *Ayēıl; bulmaz men ol nerse içinde kim vaķy kılındı benim tapa, harām kılınmıű yigen üze kim yiyür anı, meger kim bolsa ölügse, yā tökülmıű ķan, yā tonēuz eti, haķıķat üze ol <arıēsız> yā buyruēdın çıķmak, <ün> kötürölde Tanērıdın önēinge anınē birle.* [238b]/5=E:145

ünde-: 1. Çaēırmak, ünnemek.

(Ar. du‘ā’, Far. ḥānden) *Andın sonē kılgıl tegme bir daē üze anlardın pāreni andın sonē ündegil anlarını kelgeyleler sanēa iwse.* [81a]/4=B:260

ündegen: Çaēıran, davet eden.

(Ar. münādī, Far. ḥānende) *İdimiz biz iűittük ündegeni kim ya‘nī kıķırēanı kim ündeyür ya‘nī kıķrar bitmekge kim, bitinē İdinēizge; taķı bittük. İdimiz, yarlıēaēıl bizge yazuēlarımıznı taķı kitergil bizdın yawuzluēlarımıznı taķı öldürgöl bizni eēgüler birle.* [141a]/5=A:193

ündemek: Seslenme, çaēırma.

(Ar. du‘ā’, Far. ḥānden) *Taķı ol kimerseleler taᅅsuķ űıfatı kim kāfir boldılar ol kimerselelerin taᅅsuķ űıfatı menēizlig*

*turur ün kıılır ol nersege kim işitmes meger ündemekni
taķı kııķurmaknı. [45a]/2=B:171*

2. Davet etmek, çağırarak.

(Ar. du‘ā’, Far. ḥānden) *Anlar ündeyürler ot tapa taķı Tanğrı ündeyür
uçmakķa taķı yarlıķamakķa āsān kıılmakı birle. [63b]/5=B:221*

(Ar. du‘ā’, Far. ḥānden) *Taķı ol vaktın kim sorsa sanğa kıullarım mindin
men yakın men icābet kıılır men du‘ā kıılğannıñ du‘āsını kaçan kim
ündese mini. [50a]/5=B:186*

3. Tapmak, tapınmak, ibadet etmek.

(Ar. du‘ā’, Far. ḥānden) *Ündemesler andın bisre, meger tişilerni taķı
ündemesler meger boynagı İblisni. [185a]/5=N:117*

ündür-: Sürmek, bitirmek, yetiştirmek, büyütme (bitki).

(Ar. inbāt, Far. rüyāniden) *Anlarınğ şıfatı kim ħarc kıılurlar mällarını
Tanğrı yolında ol ewünnüñ şıfatı menğizlig kim ündürdi yitti buğday
başını tegme bir buğday bışı içinde yüz ewün bar. [81b]/2=B:261*

(Ar. inbāt, Far. rüyāniden) *Taķı kabül kııldı anı İğisi kabül birle körklüg
taķı ündürdi anı körklüg ünme. [100b]/3=A:37*

(Ar. inbāt, Far. rüyāniden) *ilegil biziñg üçün İğinğdin, çıkarsun bizge
nersedin ündürür yer. [14a]/5=B:61*

ün-: Bitmek, yetişmek.

üngen ot: Biten ot, yetişen ot.

*Taķı çıkardıķ anıñ birle tegme bir nerseniñ üngen otını.
[223b]/2=E:99*

ünmek: Yetiştirme, büyütme.

(Ar. nebāt, Far. rüyāniden) *aķı kabül kııldı anı İğisi kabül
birle körklüg taķı ündürdi anı körklüg ünme.
[100b]/3=A:37*

ür-: Üflemek.

(Ar. nefḥ, Far. der demiden) *Ḥaķıķat üze men endāze kıılır men sizge
balçıkdın kuş şūreti menğizlig üremen anıñ içinde bolur kuş Tanğrı
buyruķı birle. [103b]/4=A:49*

ürül-: Üflenmek.

(Ar. nefh m., Far. der demide şoden) *Taķı anġa oķ erkliglik, ol kün kim ükülür kıyāmet borgusı içinde.* [239a]/4=E:73

üst: Üst.

(Ar. fevķ, Far. zeber) *Taķı ol vaķtın kim alduķ ‘ahdinġizni taķı kötürduķ üstünġüzde Tūr’ını.* [15b]/2=B:63

üstün: Fazla, çok, üstün, öte, başka, üst, üst taraf.

(Ar. fevķ, Far. zeber) *Vaşıyyet kıılır sizge Tanġrı oġlanlarınġız içinde; erkekge, iki tişininġ ülüşi menġizlig eger bolsalar tişiler ikidin üstün, anlarġa kodġan nerseninġ iki ülüşi.* [147a]/4=N:11

(Ar. fevķ, Far. zeber) *Ĥaķıķat üze Tanġrı uftanmas kim ursa meşel sinġekni ya‘nı uftanıp kıoymaz sinġek birle meşel urmaķını, taķı ol nerse kim andın üstün.* [5a]/1=B:26

(Ar. fevķ, Far. zeber) *Taķı eger Ĥaķıķat üze anlar kıopġarsalar Tivrātını taķı İncilni, taķı ol nerseni kim indürüldi anlarınġ tapa anlarınġ İdisindin; yigeyler erdi üstünlerindin taķı ađaķları astındın.* [199a]/4=M:66

(Ar. fevķ, Far. zeber) *Ol vaķtın kim aydı Tanġrı; ey ‘isā, men tükel alġanınġ men taķı kötürġeninġ men benim tapa taķı arıġ kıılġannınġ men anlardın kim taķı küfr ketürseler taķı anlarınġ kıılġuķısı men uydılar sanġa anlarınġ üstüninde kim küfr ketürseler kıyāmet küninġe tegrü.* [105a]/5=A:55

üstüvār (Far.): Hikmetli, güvenilir.

üstüvār işlig: Hikmet sahibi, hakīm (Allah:EH).

(Ar. el-Ĥakīm, Far. üstüvār kārī) *Ĥaķıķāt üze sen sen bilgen, üstüvār işlig.* [7a]/2=B:32

üşele-: Eşelemek.

(Ar. baķş, Far. kāvīden) *İğtı Tanġrı kıarġanı; üşele-yür yer içinde, kıörsetsün üķün anġa, neteg örter uyasınınġ ‘avretini.* [211a]/5=M:31

üyür-: Seçmek.

(Ar. ictibā’, Far. ber ġüzīden) *Velī Tanġrı üyürer yalawaķlarındın kimni tilese.* [137b]/1=A:179

- üze:** 1. İçin.
(Ar. , Far.) *Hakikat üze inek oħşaş boldı ya‘nī örtüglüg boldı biziñg üze.*
[17b]/1=B:70
2. -a/-e karşı.
(Ar. ‘alā, Far. ber) *Neme şabr kılğan turur anlar ot üze.* [46a]/5=B:175
3. Üstüne.
(Ar. ‘alā, Far. ber) *Anlarnıñg üze yazuħ birle taķı zulm kılmaħ birle.*
[269a]/1=B:85
4. üst, üzeri, -a/-e hakkında, -da/-de arasında.
Taķı ol vaķtın kim ya‘nī zıkr kılğıl ya‘nī aydı; seninğ İdinğ feriştelerge ħakikat üze men kılğan men yerde ħalife. [6a]/5=B:30
- üzüm:** Üzüm.
(Ar. ‘ineb, Far. engūr) *Dōst tutar mu sizde biriñgiz kim bolsa anğa būstān ħurmā yıgaçlarındın taķı üzümлериндін aķar astındın arıķlar anğa anıñg içinde miveleleriniğ kamuğındın bar.* [83b]/3=B:266

V

- vācib (Ar.):** Gerekli, lazım.
- vācib bol-:** Gerektirmek, vacip olmak.
(Ar. vuķū‘, Far. be-dürüstī üftāden) *Taķı kim kim çıķsa ewindin, hicret kılğıl bolup Tanğrı tapa taķı yalawaçı tapa; andın sonğra tegse anğa ölüm, tüştı, ya‘nī vācib boldı yanutı Tanğrı üze.* [180a]/2=N:100
- vācib bolğan:** Vacip olan.
(Ar. ħaķķ, Far. vācib şoden) *Taķı müt‘a biriñg kinğliklig üze anıñg endāzesi taķı darlıķlığ üze anıñg endāzesi müt‘a birmek körklüglük birle, vācib bolğan taķı taķı körklüglük kılğanlargā.* [71a]/2=B:236
- vācib bolmaķ:** Vacip olma.

(Ar. ḥaqq, Far. vācib şoden) *Taḳı talāk birilmiş tişilerge müt'a birmek edgölük birle vācib bolmaḳ saḳnuḳlar üze.*
[72b]/3=B:241

vaḥy (Ar.): Vahiy.

(Ar. vaḥy, Far. vaḥy) *Biz vaḥy kılduḳ seninḡ tapa neteg kim vaḥy kılduḳ Nūḥ tapa taḳı peygāmbەرlerḡa andın sonḡra.* [262b]/2=N:163

vaḥy kıl-: Vahyetmek, vahiy göndermek.

(Ar. iḥā', Far. vaḥy firistāden) *Biz vaḥy kılduḳ seninḡ tapa neteg kim vaḥy kılduḳ (3) Nūḥ tapa taḳı peygāmbەرlerḡa andın sonḡra.* [262b]/2=N:163

vaḥy kılın-: Vahyedilmek.

(Ar. iḥā' m., Far. vaḥy firistāde şoden) *Taḳı kim küç kılğanraḳ ol kimersedin kim çattı Tanḡrı üze yalgannı yā aydı; vaḥy kılındı benim tapa.* [245a]/3=E:93

vaḳt (Ar.): Vakıt, zaman.

Taḳı ol vaḳtın kim ya'nī zıkr kılḡıl ya'nī aydı; seninḡ İdinḡ feriştelerge ḥaḳıḳat üze men kılğan men yerde ḥalīfe. [6a]/4=B:30

vaḳtı belgölüg kılınmış: Vadesi belli, vadesi yazılmış.

(Ar. mu'accel, Far. zamān dāde) *Taḳı bolmadı tenge kim ölse, meger Tanḡrı buyruḳı birle, bitimek, vaḳtı belgölüg kılınmış.* [127a]/5=A:145

va' de (Ar.): Söz verme, bir iş için önceden belirtilen zaman.

(Ar. mī'ād, Far. nüvīd) *Ḥaḳıḳat üze Tanḡrı ḥilāf kılmas va' deḡe.* [93a]/2=A:9

va' de kıl-: Söz vermek.

(Ar. muvā'adet, Far. nüvīd dāden) *İdimiz, taḳı birgil bizge anı kim va' de kıldınḡ bizge yalawaçlarınḡ üze.* [141b]/3=A:194

(Ar. va' d, Far. nüvīd dāden) *Taḳı Tanḡrı va' de kılur sizge yarlıḳamaḳnı andın artuḳluḳnı.* [84b]/3=B:268

va' de kılın: Söz verilmek, vâdedilmek.

(Ar. va‘d m., Far. bīm kerde şoden) *Hakīkāt üze ol nerse kim va‘de kılnur siz, kelgen taķı ermessiz ‘āciz kılganlar.*
[234a]/2=E:134

va‘de kıılış-: Sözleşmek.

(Ar. muvā‘adet, Far. nüvīd dāden) *Taķı vaķtın kim va‘de kıılıştuķ Mūsā birle kırķ tünni.* [11a]/5=B:51

vaşiiyyet (Ar.): Vasiyet.

(Ar. vaşiiyyet, Far. enderz) *Eger bolsa anlarğa oĝlan, sizge törtde bir, andın kim tuttılar; vaşiiyyetdin sonĝra kim vaşiiyyet kılurlar anınĝ birle, yā borç.* [148a]/5=N:12

vaşiiyyet kııl-: Vasiyet etmek.

(Ar. iṣā’, Far. enderz kerden) *Eger bolsa anlarğa oĝlan, sizge törtde bir, andın kim tuttılar; vaşiiyyetdin sonĝra kim vaşiiyyet kılurlar anınĝ birle, yā borç.* [148b]/1=N:12

vaşiiyyet kııl-: Vasiyet etmek.

(Ar. iṣā’, Far. enderz kerden) *Taķı vaşiiyyet kıldı anınĝ birle İbrāhim oĝullarına taķı Ya‘ķūb; ey oĝullarım, haķīkat üze Tanĝrı üđürdi sizge Mūsūlmānlıķnı ölmenĝiz meger taķı ol hālde kim siz boyun süenlersiz.*
[33a]/4=B:132

vaşiiyyet kıılmaq: Vasiyet etme.

(Ar. vaşiiyyet, Far. enderz kerden) *Vaşiiyyet kıılmaq cüftlerinĝe nafaķa birmek yılĝa tegrü çıkarmamaķ.*
[72a]/3=B:240

ve (Ar.): Ve.

(Ar. ve, Far. ve) *Ve taķı karuştırmanĝ Tanĝrı indürgenni, özünĝüzdin bitigenĝiz birle.* [9b]/1=B:42

vefā (Ar.): Sadakat, vefa.

vefā kılgan: Vefa, sadakat.

Taķı vefā kılganlar ‘ahdlerinĝe ķayu vaķtın kim ‘ahd kıılışsalar. [47a]/4=B:177

vefā kııl-: Vefa göstermek, yerine getirmek.

(Ar. ifā', Far. vefā kerden) *Ey anlar kim bittiler, vefā kılmıŋ 'ahdlerge.* [267b]/4=M:1

vekīl (Ar.): Nezaret eden, bakan, gözeten.

vekīl kııl-: Vekil yapmak, vekil tayin etmek.

(Ar. tevkīl, Far. ber gümāšten) *Taķı küfr ketürse munġa bu erenler, vekīl kılduķ anġa erenlerni ermezler anġa küfr ketürgenler.* [243b]/1=E:89

vekīl kıılın-: Vekil atanmak, vekil olarak tayin edilmek.

(Ar. , Far.) *Arturđı anlarġa imānnı, taķı aydılar; tap bizge Tanġrı taķı neme yaķşı vekīl kıılınmıķ ya'nı saķçı.* [136a]/2=A:173

vekīl kıılınmıķ: Nezaret eden, gözetip kollayan (Allah; EH).

(Ar. el-vekīl, Far. nigāh-bān) *Arturđı anlarġa imānnı, taķı aydılar; tap bizge Tanġrı taķı neme yaķşı vekīl kıılınmıķ ya'nı saķçı.* [136a]/2=A:173

vekillik: Vekillik.

(Ar. vekīl, Far. kārśāz) *Yüz ewürgül anlardın taķı tevekkül kılgıl Tanġrı üze, taķı tap Tanġrı vekillikge.* [172b]/4=N:81

velī (Far.): Fakat, ama, velakin.

(Ar. ve lākin, Far. cüz) *Velī edġülük ol kimerse kim taķı Tanġrıġa taķı kıyāmet küninġe taķı ferīştelerge taķı peygamberlerġa taķı birdi mālını süwmeki üze yokluķ eyelerinġe taķı yetimlerde taķı dervīşlerde taķı yol oġlınġa ya'nı misāfirge taķı kolġuıılarġa taķı mükāteblerġa.* [46b]/4=B:177

(Ar. ve lākin, Far. cüz) *Velī Tanġrı fāzl eyesi turur 'ālemler üze.* [76b]/3=B:251

Y

yā (Ar.) (I) : Ey.

(Ar. yā, Far. ey) *Taķı ol vaķtın kim aydınġız, yā Mūsā, bitmegey miz saġa anġaġa teg kim körse miz Tanġrını āşkārā.* [12a]/5=B:55

- yā (Far.) (II):** Ya, veya, yada.
 (Ar. ev, Far. yā) *Kim kim bolsa sizdin sökel anıñg birle ağıǵ başında yuluǵ rūzedin yā şadaqadın yā qurbān qılmaǵdın.* [54a]/5=B:196
 (Ar. ev, Far. yā) *Taǵı aydı; anlar kim bilmesler; sözlese erdi bizge Tanǵrı yā kelse erdi bizge nişān.* [29a]/4=B:118
Yā def' qılınǵ aydılar eger bilse erdük toǵuşnı. [134a]/4=A:167
- yaban:** Kara parçası, yazı, toprak yerkürenin denzile kaplı olmayan kısımları.
 (Ar. berr, Far. ʕeşk) *Harām qılındı sizinǵ üze yabannıñg awı mādām kim muhrimlersiz.* [257a]/2=M:96
- yād (Far.):** Yad, hatırlama.
 (Ar. zıkr, Far. Yād kerden) *Yād zıkr qılınǵ [10b1] ni' metimni, ol kim eǵgülük qıldım sizinǵ üze.* [10a]/5=B:47
- yād qıl-:** Hatırlamak, anımsamak.
 (Ar. zıkr, Far. yād kerden) *Ey Ya'qūb oǵulları yād qılınǵlar ni' metimni ol kim eǵgülük qıldım sizinǵ üze.* [9a]/1=B:40
 (Ar. zıkr, Far. yād kerden) *Taǵı yād qılınǵ Tanǵrınınǵ ni' metini sizinǵ üze ol waqtın kim erdinǵız düşmenler taǵı yaraşuǵ keyiştı könǵüllerinǵız ara taǵı boldunǵuz ni' meti birle uyalar.* [117a]/3=A:103
 (Ar. zıkr, Far. yād kerden) *Taǵı yād qılǵıl İdinǵni köp taǵı namāz qılǵıl kiçede taǵı ertede.* [102a]/1=A:41
- yād qılın-:** Anılmak, zikredilmek.
 (Ar. Zıkr m., Far. yād kerde şoden) *Kim yād qılınsa anıñg içinde atı.* [28a]/3=B:115

(Ar. zıkr, Far. yād kerde āmeden) *Yinġ ol nersedin kim yād kılındı Tanġrınınġ atı anınġ üze, eger ersenġiz āyetleringe bitgenler.* [228b]/5=E:118

yađaġ: Yaya, piyade.

(Ar. rācil, Far. piyāde) *Eger kórksanġız siz yađaġın yā münügeylep.* [71b]/5=B:239

yaġmur: Yaġmur.

(Ar. , Far.) *Anınġ şıfâtı ol kâtıġ taş şıfâtı menġizlig kim anınġ üze topraġ taķı tegdi anġa uluġ katreliġ yaġmur taķı kódtı anı yalıġ.* [82b]/4=B:264

yaġşı: 1. Salih kimse.

(Ar. şālih, Far. nīk) *Taķı Zekerıyyā'nı taķı Yaġyā'nı taķı 'īsā'nı taķı İlyās'nı tegme biri yaġşılardı.* [242b]/2=E:85

2. Yararlı, iyi, faydalı, temiz.

(Ar. tayyib, Far. pāk) *Taķı birinġ öksüzlerge mällarnı taķı tegşür menġ asıġsıznı yaġşı birle.* [144a]/5=N:2

3. İyi, güzel, hoş.

(Ar. şālih, Far. nīk) *Hakīkat üze anlar kim bittiler tili birle; taķı anlar kim Cuhūd boldılar taķı Tersālar taķı dīndin çıkġanlar; kim kim bitse Tanġrıġa, kıyāmet küñge taķı işlese yaġşı işni, anlarġa şevābları anlarınġ İğisi kätında.* [15a]/5=B:62

yaġşı iş işle-: Faydalı işler yapmak.

Hakīkat üze anlar kim bittiler tili birle; taķı anlar kim Cuhūd boldılar taķı Tersālar taķı dīndin çıkġanlar; kim kim bitse Tanġrıġa, kıyāmet küñge taķı işlese yaġşı işni, anlarġa şevābları anlarınġ İğisi kätında. [15a]/5=B:62

yaġşı iş: İyi iş, güzel iş, hayır işi.

Taķı buyururlar edġülük birle taķı yıġarlar körksüz işdin taķı iwerler yaġşı işler içinde. [120a]/4=A:114

yaġşı işler içinde iw-: Hayır işlerinde acele etmek.

*Taķı buyururlar eḡgölük birle taķı yıǵarlar körksüz
işdin taķı iwerler yaķşı işler içinde.
[120a]/4=A:114*

yaķşı tişi: Saliha kadın.

*Yaķşı tişiler, t̃at kılǵanlar, (3) saķlaǵanlar
örtüǵlüǵni, ol nerse birle kim saķladı Tanǵrı.
[157b]/2=N:34*

yaķşıraq: Daha iyi, daha üstün.

*(Ar. ḡayr, Far. bihter) Yaķşıraq ol nersedin kim
cemˆ kılurlar. [131b]/5=A:156*

yaķşılıķ: İyilik.

*(Ar. ḡayr, Far. nīkī) Taķı bolsun bir öǵür ündeýürler yaķşılıķ tapa
taķı buyurur eḡgölük taķı yıǵarlar körksüz işdin. [117b]/3=A:104*

Yaḡyā: Hz. Yahya peygamber.

*Ƙıķırdı anı ferishteler taķı ol örü turǵan namāz kılur miḡrābda;
ḡaķīķat üze Tanǵrı müjde birür saḡa Yaḡyā birle rāstlaǵan,
kelimeni Tanǵrıdın taķı uluǵ, tişilerge yawuzmaǵan taķı
peyǵāmbere eḡgülerdin. [101b]/1=A:39*

yaķın: Yakın.

*(Ar. ḡarīb, Far. nezdīk) Taķı ol vaķtın kim sorsa saḡa ḡullarım
mindin men yaķın men icābet kılur men duˆā kılǵannıḡ duˆāsını
ḡaḡan kim ündese mini. [50a]/4=B:186*

yaķın tiriglik: Dünya hayatı.

*(Ar. ḡayāti'd-dünyā, Far. zindeǵānī-i īn cehān)
Meger ḡārluķ bu yaķın tiriglik içinde.
[269a]/5=B:85*

*(Ar. ḡayāti'd-dünyā, Far. zindeǵānī-i īn cehān)
Taķı kişilerdin kimersenı bar tanǵǵa ketürür sini bu
yaķınraq tiriglik içinde. [57a]/5=B:204*

yaķınraq tiriglikni āḡiret birle sat-/satǵın al-: Dünya hayatını ahiret hayatına satmak, deǵışmek.

*Öldürüşsün Tanğrı yolu içinde, anlar kim satarlar,
yâ satğın alurlar yakınrağ tiriglikni āhiret birle.
[169b]/2=N:74*

yakınrağ:

1. Akraba.

(Ar. akrab, Far. nezdik-ter) *Erenlerge ülüşi bar ol
nersedin kim çoğtı ata ana tağı yakınrağlar tağı
tişilerge ülüş ol nersedin kim çoğtı ata ana
yakınrağlar, ol nersedin kim az boldı andın yâ üküş
boldı ülüş farîza kılınmış. [146a]/3=N:7*

2. Daha yakın, daha uygun, daha münasip.

(Ar. ednâ', Far. nezdik-ter) *Ol yakınrağ kim küç
kılmasanğız. [144b]/5=N:3*

*Uygay erdük sizge anlarnı kâfirlikğa ol kün
yakınrağ anlardın bitmekge. [134b]/1=A:167*

yakîn (Ar):

Kesin, kesin bilgi.

yakîn bil-:

Kesin olarak inanmak.

(Ar. yakîn, Far. bî-gümân şoden) *Beyân kılduğ
açuğ hüccetlerni, ol erenlerge kim yakîn bilürler.
[29b]/2=B:118*

yakîn bilgen:

Kesin bilen, kesin bilici.

(Ar. müsteykin, Far. bî-gümân) *Tağı anınğ
menğizlig körküzür miz İbrāhîmğa, köklerninğ
mülkini tağı yerninğ, tağı bolsun üçün yakîn
bilgenlerdin. [239b]/4=E:75*

yakūkrağ:

En yakın, en makbul.

(Ar. evlā, Far. evlā-ter) *Hakîkat üze halklarnınğ yakūkrağı
İbrāhîm'ğa anlar kim uydılar anğa tağı bu peygamber tağı anlar
kim bittiler. [108a]/3=A:68*

yalafaç:

Peygamber, elçi.

krş. yalawaç.

(Ar. resûl, Far. peygāmbir) *Eger ewrûlsenğiz, bilinğ hakîkat üze
yalafaçımız üze tegürmek açuğ. [255a]/4=M:92*

(Ar. resül, Far. peygâmbir) *Tegme bir kez mü kim keldi sizge yalafaç ol nerse birle kim süwmez nefsleringiz uluğsındıñız bir ögürni yalğanğa nisbet kıldıñız.* [270a]/3=B:87

yalawaç:

Peygamber.

krş. yalafaç.

(Ar. resül, Far. firistâde) *Taķı yalawaç Ya‘ķūb oğlanları tapa.* [103b]/2=A:49

(Ar. resül, Far. peygâmbir) *Taķı birdük Mūsa‘ķa kitābnı taķı uydurduķ songda yalawaçlarnı.* [270a]/1=B:87

yalğan:

Yalan.

yalğan çatmak: Yalan uydurma, yalan çatma.

(Ar. iftirā’, Far. ber yafteni) *Taķı tiweler, sıǵırlar, koylar, keçiler; yād kılmalar Tanğrınıñ atı anıñ üze, yalğan çatmak anıñ üze.* [235b]/3=E:138

yalğan işitgen: Yalan işiten, yalan duyan, yalana kulak veren.

Taķı anlardın kim Cuhūd boldılar, işitgenler yalğannı, işitgenler öñgün erenler üçün kim kelmediler sanğa. [214b]/3=M:41

yalğan sözle-: Yalan söylemek.

Uymaslar, meger sizigge; taķı ermes anlar, meger taķdır kılurlar, yā yalğan sözleyürler. [228b]/3=E:116

yalğanğa nisbet kıl-: Yalanlamak, inkar etmek.

(Ar. tekzīb, Far. durūğ-güy dāšten) *Tegme bir kez mü kim keldi sizge yalafaç ol nerse birle kim süwmez nefsleringiz uluğsındıñız bir ögürni yalğanğa nisbet kıldıñız.* [270a]/5=B:87

yalğançı:

Yalancı.

(Ar. kâzib, Far. durūğ-güy) *Songra la‘net kılışalım pes kılalım Tanğrı la‘netini yalğançılar üze.* [106b]/3=A:61

yalğuz:

Yalnız, tek, tek başına.

(Ar. ferdin, Far. cudā cudā) *Taķı keldiñiz bizge yalğuzlar neteg kim yarattuķ sizni evvel keçde.* [245b]/5=E:94

yalınğ:

Yalın, çıplak.

(Ar. , Far.) *Anınğ şıfatı ol katığ taş şıfatı menğizlig kim anınğ üze toprak taķı tegdi anğa uluğ katrehlig yağmur taķı koğtı anı yalınğ.* [82b]/5=B:264

yalınğ koç-: Çıplak bırakmak, yalın koymak.

Anınğ şıfatı ol katığ taş şıfatı menğizlig kim anınğ üze toprak taķı tegdi anğa uluğ katrehlig yağmur taķı koğtı anı yalınğ. [82b]/5=B:264

yan:

Yön, taraf, cihet.

(Ar. , Far.) *Ol taşlar menğizlig taķı katığrak katıglık yanındın.* [18a]/5=B:74

(Ar. cünüb, Far. pehlū) *Anlar kim yād kılurlar Tanğrını öre turup taķı oldurup taķı yanları üze; taķı endişe kılurlar köklerninğ yaratmaķı içinde taķı yerninğ.* [140b]/5=A:191

yandakı koldaş: Yakın arkadaş, yol arkadaşı.

(Ar. şahibi bi'l-cenb, Far. yār-i sefer) *Taķı ata anağa edğülük, taķı kayaşlık eyeleringe taķı öksüzlerge taķı dervişlerge taķı yawuqluğ eyesi koñşığa taķı yıraķ koñşığa taķı yandakı koldaşka taķı yol erinğ taķı ol nersege kim erklig boldı sağ eliglerinğiz.* [158b]/3=N:36

yan-:

Dönmek, geri dönmek, yönelmek.

yanğ yeri: 1. Yatılacak yer.

(Ar. maşir, Far. bāz geşt) *Sığınılacak yer. Taķı anınğ sıgınğ yeri tamuğ taķı neme yawuz yanğ yeri, yapulğ yeri.* [133a]/3=A:162

2. Varış yeri, dönüş yeri.

(Ar. maşir, Far. cāy-i bāz geşt) *Anlar, sıgınğ yerleri tamuğ taķı yawuz boldı yanğ yeri.* [179a]/5=N:97

- yana-:** Bir kimseyi başkasının himayesine vermek.
Taķı yanadı anı Zekerıyyā'ğa. [100b]/4=A:37
- yandaķ:** Yandak bitkisi.
- yandaķ şekerı:** Kudret helvası.
 (Ar. menn, Far. terengübın) *Taķı indürdük sızınġ üze yandaķ şekerın, taķı buldurcınını.*
 [12b]/4=B:57
- yandur-:** Yandırmak, tutuşturmak.
 (Ar. ikād, Far. efrühıten) *Tegme bir kez kim yandurdılar otını, toķuşġa; (3) söndürdi anı Tanġrı.* [198b]/2=M:64
- yanġıl-:** Yanılmak.
 (Ar. ġaťā, Far. ġaťā) *Taķı bolmadı bitgenge kim öldürse bitgenni, meger yanġılıp.* [176b]/3=N:92
- yanut:** Karşılık, bedel.
 (Ar. cezā', Far. pādāř) *Taķı kim öldürse mü'minni uğrayu, yanutı tamuġ cāvidāne anınġ içinde.* [177b]/1=N:93
 (Ar. ecr, Far. müzd) *Kim kim özin teslim kılsa Tanġrıġa, taķı ısparlasa, taķı ol edġülük kılgan anġa yanutı İğisi katında.*
 [27a]/5=B:112
 (Ar. ecr, Far. müzd) *Taķı birdiler zekātnı anlarġa anlarınġ yanutı İđilerninġ İğisi katında.* [87b]/5=B:277
- yanut bir-:** Mükafatlandırmak, ödüllendirmek.
Taķı yanut birgey Tanġrı şükr kılganlarġa.
 [127a]/3=A:144
- Ya'ķüb (Ar.):** Hz. Yakup peygamber.
Taķı vaşıyyet kıldı anınġ birle İbrāhim oġullarına taķı Ya'ķüb; ey oġullarım, ġaķıķat üze Tanġrı üğürdi sizge Mūsülmānlıķını ölmengiz meger taķı ol ġâlde kim siz boyun sügenlersiz.
 [33a]/5=B:132
- Ya'ķüb oġlanları:** İsrailoġulları. **krş.** Ya'ķüb oġulları.

(Ar. Benī İsrā'il, Far. Puserān-i Ya'kūb)
Taķı yalawaç Ya'kūb oğlanları tapa.
[103b]/2=A:49

(Ar. Benī İsrā'il, Far. Puserān-i Ya'kūb)
Ṭa'āmnunġ kamuġı erdi helāl Ya'kūb
oğlanlarınġa meger ol nerse kim ḥarām
Ya'kūb özi üze mundın aşnu kim indürülse
Tevrāt. [114b]/4=A:93

Ya'kūb oğulları: İsrailoğulları. **krş.** Ya'kūb oğlanları.
(Ar. Benī İsrā'il, Far. Puserān-i Ya'kūb) *Ey*
Ya'kūb oğulları yād kılnġlar ni'metimni ol
kim eḡgülük kıldım sizinġ üze. [9a]/1=B:40

ya'nī (Ar.): Yani.
Aydılar; bu ol kim rūzī birildük aşnudın taķı kelindiler ya'nī
körüldiler anınġ birle oḡşaşġan. [4b]/3=B:25

yapul-: Yapılmak, inşa edilmek.

yapulġu yer: Sığınılacak yer.
Taķı anınġ sığınġu yeri tamuġ taķı neme
yawuz yangı yer, yapulġu yer.
[133a]/3=A:162

yapuş-: Sarılmak.
(Ar. i'tişām, Far. çeng der zeden) *Ammā anlar kim bittiler*
Tanġrıġa yapuşılar anġa kiwürgey anlarını raḥmetge andın taķı
artuķsı eḡgülükge. [266b]/2=N:175

(Ar. i'tişām, Far. çeng der zeden) *Taķı kim kim yapuşsa*
Tanġrıġa köndürülürdi köni yolġa. [116b]/4=A:101

yar-: Yarmak, parçalamak.

yarġan: Yaran, parçalayan.
(Ar. fālik, Far. şikāfende) *Ḥaķiķat üze*
Tanġrı ewünnünġ yarġanı taķı ḥurmā
çekürdekininġ. [246b]/1=E:95

yarağ:	Güç, imkân, iktidar, gücü yetme, muktedir olma.
yarağı yet-:	Gücü yetmek. (Ar. istiṭā' at, Far. tevānisten ya' nī...) <i>Taḳı Tanḡrıḡa kişiler üze ewnünḡ hac kılmakı ol kimerse kim yarağı yetse anınḡ tapa yolḡa.</i> [115b]/4=A:97
yarağı yetmes kim:	Gücü yetmez kimse, düşkün. <i>Eger bolsa ol kim anınḡ üze haḡ bar, yünḡül uşluḡ yā za' if yā yarağı yetmes kim (3) aytu birse ol aytu birsün erklig tüzlük birle.</i> [89b]/2=B:282
yarağı yetmişinçe:	Güç ve imkan dahilinde. <i>Taḳı teklif kılinmas ten meger yarağı yetmişinçe.</i> [68b]/5=B:233
yarağları yet-:	Güçleri yetmek. (Ar. istiṭā' at, Far. tevānisten) <i>Yarağları yetmes yürimekge yerde.</i> [86a]/2=B:273
yarağlıḡ:	Güç sahibi, muktedir. (Allah; Kadir). (Ar. ḡadīr, Far. tevānā) <i>Haḡiḡat üze sen yarağlıḡ.</i> [98a]/1=A:26 (Ar. ḡadīr, Far. tevānā) <i>Haḡiḡat üze Tanḡrı ḡamuḡ nerse üze yarağlıḡ.</i> [134a]/1=A:165
yarağlıḡ bol-:	Gücü yetmek, yapabilmek. (Ar. ḡadārat, Far. tevānā ṣoden) [212b]/3=M:34 <i>Meger anlar kim tevbe kıldılar, mundın aşnu kim kim yarağlıḡ bolsanḡız anlar üze.</i>
yaraşuḡ:	Yakın, baḡlı.
yaraşuḡ keyiş-:	Baḡlamak, yakınlaştırmak, birleştirmek. <i>Tanḡrınınḡ ni' metini sizinḡ üze ol vaḡtın kim erdinḡız düşmenler taḳı yaraşuḡ keyiştı könḡüllerinḡız ara taḳı boldunḡuz ni' meti birle uyalar.</i> [117a]/4=A:103

yarat-:

Yaratmak.

(Ar. halk, Far. āferiden) *Aydı; anıñ menğizlig yaratur neni kim tilese.* [103a]/5=A:47

(Ar. halk, Far. āferiden) *Ol turur kim yarattı sizinñ üçün ol nerse kim yerde turur kamugı.* [6a]/2=B:29

yaratğan:

Yaratan, yaratıcı.

(Ar. bāri', Far. āferīdgār) *Ey kavmum, haqıqat üze sizler küç kıldıñız özleringizge tutunmañız birle buzağunı, kaytıñ yaratğanıñız tapa.* [12a]/2=B:54

yaratmaq:

Yaratma, yaratılma.

(Ar. halk, Far. āferiden) *Haqıqat üze köklerniñ taqı yerni, yaratmaqı içinde taqı tün kün biri biri sonğınça yürütmeki içinde, taqı ol kimi kim yuri turur tengiz içinde ol nerse birle kim asıg kılur kişilerge.* [42b]/2=B:164

(Ar. halk, Far. āferiniş) *Köklerniñ yaratmaqı içinde taqı yerniñ taqı tün künnüñ biri biri sonğınça yürümeki içinde, kün nişānlar bar 'aqlar eyeler eyeleringe.* [140b]/3=A:190

yaratıl-:

Yaratılmak.

yaratılmış:

İnsan, beşer.

(Ar. beşer, Far. merād) *Bolmadı yaratılmışğa birse anğa Tanğrı kitābnı taqı hikmetni taqı peygāamberlını aysa kişilerge; "bolunğ qullar mañga Tanğrıdın bisre taqı ançası bar; "bolunğ İdige nisbetligler munğ birle kim ögretür erdingiz*

*kitābnı taķı mununġ birle kim oķıyur
erdingiz.”[111a]/2=A:79*

yarım:

Yarım.

(Ar. nışf, Far. nīme) *Taķı eger bolsa bir, anġa yarım.*
[147b]/1=N:11

yārī (Far.):

Yardım.

(Ar. naşr, Far. yārī) *Ķaçan Tanġrınınġ yārīsi.* [60b]/2=B:214

yārī bir-:

Zafer vermek.

(Ar. naşr, Far. yārī dāden) *Taķı ol vaķtın
kim çıķtılar Cālūt’ka taķı çeriglerinġe
aydılar; İdimiz koyġul bizinġ üze şabrını
taķı ĵolandurgul adaķlarımıznı taķı yārī
birgil bizge kāfir erenler üze.*
[76a]/4=B:250

yārī birgen:

Yardım eden, yardım veren.

(Ar. nāşir, Far. yārīger) *Taķı yoķ anlarġa
yārī birgenlerdin.* [96b]/5=A:22

yārī birgen:

Yardım veren, destekçi, yardım eden.

(Ar. naşr, Far. yārī) *Taķı yoķ anlarġa yārī
birgenlerdin.* [105b]/4=A:56

yārī birgenlerninġ yaķşıraķı: Yardım verenlerin en hayırlısı, en
iyisi

(Allah).

(Ar. ĵayru’n-nāşir, Far. terin yārī deġengār)
Taķı ol yārī birgenlerninġ yaķşıraķı.
[128b]/3=A:149

yārī biriş-:

Yardımlaşmak.

(Ar. te’āvun, Far. yārī dehenden) *Kim zılm
ķılsanġız taķı yārī birişinġ eġġülükge taķı
saķnuķluķġa.* [268b]/4=M:2

yārī tile-:

Yardım istemek.

(Ar. isti‘ānet, Far. yārī ḥāsten) *Taḳı yārī
tilenġ şabr birle yā rūze birle, namāz birle.*
[10a]/2=B:45

yārīçi: Yardımcı.

(Ar. naşīr, Far. yārīger) *Taḳı yoġ sizge Tanġrıdın bisre erkligidin
taḳı yārīçidin.* [25b]/4=B:107

yarlıġa-: Bağışlamak, affetmek. **krş.** yarlıġa-

(Ar. ġufrān, Far. āmurzīden) *İdimiz biz işittük ündegeni kim ya‘nī
kıkırġanı kim ündeyür ya‘nī kıkrar bitmekge kim, bitinġ
İdinġizge; taḳı bittük. İdimiz, yarlıġaġıl bizge yazuġlarımıznı taḳı
kitergil bizdin yawuzluġlarımıznı taḳı öldürgül bizni eġgüler
birle.* [141b]/1=A:193

yarlıġa-: Bağışlamak, affetmek. **krş.** yarlıġa-

(Ar. ġufrān, Far. āmurzīden) *Taḳı aytnġ yazuġ kismek yarlıġaġay
miz sizge yazuġlarınġıznı.* [13a]/4=B:58

yarlıġamaġ: Bağışlama, af, maġfiret.

(Ar. maġfiret, Far. āmurziş) *Taḳı Tanġrı
va‘de kılur sizge yarlıġamaġnı andın
artuġluġnı.* [84b]/3=B:268

(Ar. maġfiret, Far. āmurziş) *Taḳı aydılar;
işittük taḳı boyun südük yarlıġamaġınġ
İdimiz, taḳı seninġ tapa oġ kaytmaġ.*
[90a]/3=B:285

(Ar. maġfiret, Far. āmurziş) *Anlar anlar
kim satġın aldılar azġunluġnı könilik birle
taḳı kinnı yarlıġamaġ birle.* [46a]/5=B:175

(Ar. maġfiret, Far. āmurziş) *Anlar
ündeyürler ot tapa taḳı Tanġrı ündeyür
uçmaġġa taḳı yarlıġamaġġa āsān kılmaġı
birle.* [63b]/5=B:221

*Taķı eger öldürülsenġiz Tanġrı yolu içinde
yā ölsenġiz yarlıkamaķ Tanġrıdın rahmet.
[131b]/4=A:157*

*Taķı iwünġ yarlıkamaķ tapa İdinġizdin taķı
uçmaķķa anınġ ini kökler taķı yer anuķ
ķılındı saķınġanlarġa. [124b]/2=A:133*

yarlıkayu:

Af, baġışlanma.

*Keķürgül anlardın taķı yarlıkayu tilegil anlarnınġ üçün taķı
kenġeşgil anlar birle iş içinde. [132a]/3=A:159*

yarlıkayu tile-:

Allah'tan baġışlanma dilemek.

(Ar. istiġfār, Far. āmurziş ħāsten) *Keķürgül
anlardın taķı yarlıkayu tilegil anlarnınġ
üçün taķı kenġeşgil anlar birle iş içinde.
[132a]/3=A:159*

yarlıkayu tile-:

Af dilemek, baġışlanma dilemek.

yarlıkayu tilegenler:

Baġışlanma, af dileyenler.

(Ar. mustaġfirin, Far. āmurziş ħāhendegān) *Şabr
ķılġanlar taķı rāst ayġanlar taķı tā'at
ķılġanlar taķı nafāķa ķılġanlar taķı
yarlıkayu tilegenler şehirlerde.
[95a]/5=A:17*

yaru-:

Yarmak, açmak.

yaruġan:

Yaran, yarıp açan.

(Ar. fālik, Far. şikāfende) *Tanġnınġ
yaruġanı taķı tününġ ķılġanı ķarār ķılġu;
taķı künni taķı aynı, saķış ķılmak.
[246b]/4=E:96*

yaruķ:

Nur, ışık.

(Ar. münir, Far. rūšen) *Keldiler açuķ ħüccetler birle taķı kitāblar
birle taķı yaruķ kitāb birle. [139a]/3=A:184*

yaruķ kitāb:

Nurlu kitap, aydınlatıcı kitap.

(Ar. kitābi'l-münir, Far. nāme-i rūšen)
*Keldiler açuḳ ḥüccetler birle taḳı kitāblar
birle taḳı yaruḳ kitāb birle.* [139a]/3=A:184

yaruḳluḳ:

Aydınlık.

(Ar. nūr, Far. rūšenāyī) *Tanḡrı anlarnıḡ dōstı kim bittiler, çıkarur
anlarnı ḳaranḡkuluḳlardın yaruḳluḳ tapa.* [79a]/1=B:257

(Ar. nūr, Far. rūšenāyī) *Hāḳīḳat üze biz indürdük Tivrātın anıḡ
içinde, köni yol taḳı yaruḳluḳ.* [216a]/3=M:44

yasmuḳ:

Mercimek.

(Ar. 'adese, Far.) *Yaşındın taḳı ḥıyārındın, taḳı buḡdayındın taḳı
yasmuḳındın taḳı soḡanındın.* [14b]/1=B:61

yaş (I):

1. Sebze.

(Ar. baḳliyat, Far. terre) *Yaşındın taḳı ḥıyārındın, taḳı
buḡdayındın taḳı yasmuḳındın taḳı soḡanındın.* [14b]/1=B:61

2. Yeşillik, yeşil ve taze bitki.

(Ar. ḥazır, Far. sebz) *Taḳı çıkarduḳ andın yaşı, çıkarur miz
andın ewünni, münḡeşgen, taḳı ḥurmā yıḡaçındın, çiçekkindin
salḳumlar, yaḳın; taḳı būstānlar üzümledin, taḳı zeytūnnı taḳı
enārni, oḡşaş taḳı oḡşamaḡan.* [223b]/3=E:99

yaş(II):

Yaş, göz yaşı.

(Ar. dem', Far. ab-ı çeşm) *Taḳı ol vaḳtın kim işittiler indürüldi
yalawaç tapa, körersin közlerini, tökilür yaşıdın, ol nersedin kim
bildiler ḥaḳdın.* [204a]/5=M:83

yaşın:

Yıldırım.

(Ar. şā'ikat, Far. bang-i 'azāb) *Taḳı tuttı anlarnı yaşın, küç
ḳılmaḳları birle.* [195b]/2=N:153

(Ar. şā'ikat, Far. bang-i saḡt-i 'azāb) *Taḳı tuttı sizni yaşın taḳı
sizni baḳarsız.* [12b]/1=B:55

yaşın tut-:

Yıldırım çarpmak.

Taḳı tuttı sizni yaşın taḳı sizni baḳarsız.

[12b]/1=B:55

yaşlıḡ:

Yaşında, yaşlı.

Orta yaşlıḡ anıḡ arasında ḳılınḡ kim buyrulursuz. [17a]/1=B:68

yaşru:

Gizli, gizli yapılan iş, cinsel ilişki.

(Ar. sırr, Far. cimā') *Ya'nī ançası bar va'de kılmangız siz yaşru ya'nī cimā'nı meger kim aysangız söz körklüg.* [70a]/4=B:235

yaşru dōst:

Gizli dost, gayrı meşru ilişki kurulan kişi.

Taķı birinġ anlarġa kābīnlerini, körklüglük birle; saķnuķluk ħālde, taķı yaşru dōst tutunmaġanlık ħālde. [154b]/5=N:25

yaşru dōst tutun-:

Gizli dost edinmek, nikahsız ilişki kurmak.

Taķı birinġ anlarġa kābīnlerini, körklüglük birle; saķnuķluk ħālde, taķı yaşru dōst tutunmaġanlık ħālde. [154b]/5=N:25

yaşru dōst tutmaġanlık ħālde: Gizli dost tutmamak üzere.

Taķı āzād tişiler yā saķınuķlar bitgenlerdin taķı āzād tişiler anlardın kim birildiler kitābnı, aşnuġuzdın, ol vaķtın kim birsenġiz kābīnlerdin saķnuķluk kılu, zinā kılışmayın, taķı yaşru dōst tutmaġanlık ħālde. [249a]/4=M:5

yat-:

Yatmak.

yatġu yer:

1. Sonsuza dek yatılacak yer, mezar, kabir.

(Ar. mażāci', Far. cāy-i helāk) *Ayġıl; eger bolsanġız iwlerinġizde, çıķtılar anlar bitindi anlar üze ölüm yatġu yerlerinġe.* [130b]/4=A:154

2. Yatak, yatılacak yer.

(Ar. mażāci', Far. setr) *Anlar kim ķorķarlar yazmaķlarındın, öġütlenġ anlarını, taķı ķođunġ anlarını, yatġu yerler içinde, taķı urunġ anlarını.* [157b]/5=N:34

yatġu yerler içinde ķođ-: Yataġı terketmek.

Anlar kim ķorķarlar yazmaķlarındın, öġütlenġ anlarını, taķı ķođunġ anlarını, yatġu yerler içinde, taķı urunġ anlarını. [157b]/5=N:34

yawu-:	Yaklaşmak, yanaşmak. (Ar. kırb, Far. nezdik şoden) <i>Taķı yawumanġ bu yıġaķķa, bolġaysız [8a1] kũķ kıġanlardın. [7b]/5=B:35</i>
yawuķ:	Yakın. (Ar. kırib, Far. nezdik) <i>Agāh bolġul ġaķıķat ũze Tanġrınġ yārisi yawuķ. [60b]/2=B:214</i>
yawuķ kıılınmış:	1. Allah’a yakın olan. (Ar. muķarrab, Far. nezdik) <i>Ol vaķtın kim aydı ferışteler; ey Meryem, ġaķıķat ũze Tanġrı mũjde birũr sanġa kelime birle andın anınġ atı Mesih, Meryem oġlı ‘isā, şerif dũnyāda taķı ol cihānda, taķı yawuķ kıılınmışlardın. [103a]/2=A:45</i> 2. Yaklaştırılmış, yakın edilmiş. (Ar. muķarrab, Far. nezdik) <i>‘Ār tutmaġay ‘isā kim bolsa kııl Tanġrıġa taķı ferışteler yawuķ kıılınmış. [265b]/2=N:172</i>
yawuķraķ:	1. Daha yakın. (Ar. aķrab, Far. nezdik-ter) <i>Taķı kim ‘afv kıılsanġız yawuķraķ saķnuķlukķa. [71b]/2=B:237</i> 2. Yakın akraba. (Ar. aķrab, Far. nezdik-ter) <i>Ataķa anaķa taķı yawuķraķlarġa kũrklũġlũk birle tũlenmek bir saķnuķlar ũze. [48a]/5=B:180</i>
yawuķluk:	Yakınlık, akrabalık. (Ar. raķm, Far. ġıřı) <i>Taķı saķınınġ Tanġrıdın, ol kim tileřũrsũz anınġ birle; taķı yawuķluklar birle. [144a]/3=N:1</i>
yawuķluk eyeleri:	Akrabalar, yakınlık sahipleri.

(Ar. ul'ül-kurbā, Far. hāvendān ẖ'īṣī) *Takı ol vaktın kim hāzır boldı ülüş kılmakğa, yawukluk eyeleri, öksüzler, takı dervişler, ruzi biring anlarğa andın takı aydın anlarğa körklüg söz.* [146b]/1=N:8

yawukluk eyesi konğşı:

Yakın komşu.

(Ar. cārı zu'l-kurbā, Far. hem sāye-i bā-ẖ'īṣ) *Takı ata anağa edgülük, takı kayaşlık eyeleringe takı öksüzlerge takı dervişlerge takı yawukluk eyesi konğşığa takı yırağ konğşığa takı yandağ koldaşğa takı yol eringe takı ol nersege kim erklig boldı sağ eliglerinğiz.* [158b]/2=N:36

yawuz:

Kötü. Sığınılacak yer.

(Ar. seyyi'et, Far. bed) *Takı anınğ sığınu yeri tamuğ takı neme yawuz yangı yer, yapulgu yer.* [133a]/3=A:162

yawuz bol-:

Kötü olmak.

(Ar. , Far.) *Anlardin bir ögür, ota çalığ takı üküş anlardin, yawuz boldı anı kim kıılurlar.* [199b]/1=M:66

Haqıqat üze ol erdi körksüz iş takı düşmen tutmağ, takı yawuz boldı, yol yanındın. [152b]/2=N:22

yawuz iş:

Fuğuş, çirkin ve kötü iş.

(Ar. fāhişet, Far. kār-ı zişt) *Haqıqat üze buyurur sizge yawuzluk birle takı yawuz iş takı kim aysanğız Tanğrı üze ol nersenı kim bilmessiz.* [44b]/2=B:169

yawuz koldaş: İblis, şeytan, kötü arkadaş.

Taķı kim bolsa İblīs anġa ķoldaş, neme yawuz ķoldaş. [159b]/1=N:38

yawuzraķ:

Daha kötö.

(Ar. şerr, Far. bed-ter) *Anlar yawuzraķ orun sınġar yanındın taķı azġunraķ yolnınġ tüzindin. [197a]/2=M:60*

yawuzluķ:

1. Kötü amel, günah. (Ar. seyyi'et, Far. bedi) *Taķı örter sizdın yawuzluķlarınġızdın taķı Tanġrı anı kim ķılursuz bilgen. [85b]/1=B:271*

2. Kötölük.

(Ar. sū', Far. bedi) *Taķı anı kim ķıldı yawuzluķdın ārzūlayur kim bolsa anınġ arasında taķı anınġ arasında oruķ yıraķ. [99a]/2=A:30*
Ewrüldiler ni'met birle Tanġrıdın taķı artuķ edġülük; tegmedi anlarġa sıkamadı anlarını yawuzluķ. [136a]/4=A:174

Ĥaķıķat üze buyurur sizge yawuzluķ birle taķı yawuz iş taķı kim aysanġız Tanġrı üze ol nerseni kim bilmessiz. [44b]/2=B:169
Taķı eger tegse sizge yawuzluķ sewünürler anınġ birle. [122a]/2=A:120

yay-:

1. Uzatmak (el).

(Ar. başt, Far. derāz kerden) *Eger yaysanġ meninġ tapa eliginġni, mununġ üçün kim öldürsenġ mini; ermez men yayġan eligimni seninġ tapa, kim öldürsem sini. [210b]/3=M:28*

2. Yaymak, dağıtmak.

(Ar. beşş, Far. perāgende kerden) *Ey kişiler; saķınınġ ol İdinġizdın kim yarattı sizni bir tendin, taķı yarattı andın cüftini, taķı yaydı ol ikisindin erenlerini üküş, taķı tişilerini. [144a]/2=N:1*

(Ar. beşş, Far. perāgende kerden) *Taķı yaydı anınġ içinde tegme bir yürigendin, taķı yellerninġ çewürmeki içinde yıllerni, taķı bulutnunġ tilekçe yürütölmüş kök taķı ve yer arasında nişānlar bar ol erenlerge kim bilürler. [43a]/1=B:164*

*Taķı ol vaķtın kim keldi anlarġa iş ķurtulmaķdın, yā ķorķunķdın
yaydılar anı. [173a]/2=N:83*

yayġan: Uzatan, yayan.
(Ar. bāsit, Far. derāz konende) *Taķı
ferişteler, eliglerinin yayġanları; ķıķarınġ
cānlarınġıznı cānlarınġıznı. [245b]/1=E:93
Eger yaysanġ meninġ tapa eliginġni,
mununġ üķün kim öldürsenġ mini; ermez
men yayġan elimni seninġ tapa, kim
öldürsem sini. [210b]/4=M:28*

yaz-: 1. İsyān etmek, baş kaldırmak, günah işlemek, yanılmak.
(Ar. ‘iřyān, Far. bī-fermānī kerden) *Ol mununġ birle kim yazdılar
taķı erdiler ġaddin keķgenler. [119b]/4=A:112
(Ar. ‘iřyān, Far. bī-fermānī kerden) Ol mununġ birle kim
yazdılar taķı erdiler ġaddin keķerler. [15a]/2=B:61
Taķı rāst aydı sizge Tanġrı va‘desini ol vaķtın kim öldürürsüz
anlarını buyruķı birle; anķaġa tegrü kim ol vaķtın kim yüreksiz
boldunġuz taķı tartıřtınġız iş içinde, taķı yazdınġız mundın sonġra
kim körķüzdi sizge anı kim süwersiz. [129a]/4=A:152*

yazmaķ: Azma, sapma, isyan, geķimsizlik durumu.
*Anlar kim ķorķarlar yazmaķlarındın,
öġütlenġ anlarını, taķı koķunġ anlarını, yatġu
yerler içinde, taķı urunġ anlarını.
[157b]/4=N:34*

2. Yardımcı fiil. Nerdeyse, hemen hemen olmak, meydana
gelmek. **bk.** kılu yaz-.

yazuķ: Günah.
(Ar. ġāṭā’, Far. günāh) *Taķı aytnġ yazuķ kismek yarlıķaġay miz
sizge yazuķlarınġıznı. [13a]/5=B:58*

(Ar. ‘işm, Far. bezzeh) *Anlarınġ üze yazuķ birle taķı zılm
ķılmaķ birle. [269a]/1=B:85*

yazuķ aymaķ: Günah söz söyleme.

		<i>Eger yığmasa erdi anlarını, İdige nispetligler taķı dānişmendler, aymaķlarındın yazuķnı, taķı yimeklerindin ħarāmını. [197b]/5=M:63</i>
yazuķ kıl-:	Günah işlemek.	
yazuķ kılğan:	Günah işleyen.	
	(Ar. işmā, Far. bezekār) <i>Ĥaķīķat üze Tanğrı süwmes ol kimersenı kim ħıyānet kılğan, yazuķ kılğan. [182b]/4=N:107</i>	
	(Ar. mücrim, Far. günāhkār) Taķı anıñ menğizlig kıldıķ, tegme bir ħonum içinde yazuķ kılğanlarınñ uluğraķlarını; mununğ üçün kim ħile kılşalar anıñ içinde. [230b]/3=E:123	
yazuķ kismek:	Bağışlama, af.	
	(Ar. ħittat, Far. furū ewgen ez bār-ı günāh) <i>Taķı aytıñ yazuķ kismek yarlıķağay miz sizge yazuķlarınğıznı. [13a]/4=B:58</i>	
yazuķ örtgen:	Günah örten.	
	(Ar. keffāret, Far. pūşende-i günāh) <i>Kim şadaķa kılş anıñ birle, ol örtgen turur yazuķını anğ. [217a]/4=M:45</i>	
yazuķluğ:	Günah sahibi, günahkār.	
	(Ar. aşim, Far. bezzekār) <i>Taķı Tanğrı (süwmez tegme bir kāfir bolğannı, yazuķluğnı. [87b]/3=B:276</i>	
ye-:	Yemek, yiyecek yemek.	krş. yi-.
	(Ar. ekl, Far. ħorden) <i>Taķı yenğ andın kiñgrü, ħayda kim tilesenğiz. [7b]/4=B:35</i>	
yel:	Yel.	krş. yil.
	(Ar. riyāh, Far. bād) <i>Taķı yaydı anıñ içinde tegme bir yürigendin, taķı yellerniñ çewürmeki içinde yillerni, taķı</i>	

bulutnuṅ tilekçe yürütülmüş kök taḳı ve yer arasında nişānlar bar ol erenlerge kim bilürler. [43a]/1=B:164

yenḡi:

Yeni.

yenḡi ay:

Hilal.

Sorarlar saṅga yenḡi ayların ayḡıl ol belgölüg kılınmış vaḡtlar kişilerge taḳı ḡaccḡa. [51b]/5=B:189

yenḡile:

Yeniden, tekrardan.

(Ar. , Far.) Taḳı ol ol kim yenḡile türetti sizni bir tendin, ḡarār ḡılḡu yer taḳı ḡoḡḡu yir. [223a]/4=E:98

yepşündüröl-:

Kaplandırılmak, büründürölmek, kuşandırılmak, yapıştırılmak.

(Ar. ḡarb m., Far. zede şoden) Yepşündüröldi anlarınḡ üze ḡārluḡ, taḳı dervişlik. [14b]/4=B:61

yepüştür-:

İliştirmek, bırakmak, tutturmak, yapıştırmak.

(Ar. , Far.) Yepüştürdük aralarında düşmenlikni taḳı yigrenmekni, ḡıyāmet küṅge tegrü. [253b]/3=M:14

yer:

Yer, toprak.

(Ar. arz, Far. zemīn) Tileḡil biziṅ ḡüçün İdiṅḡdin, ḡıḡarsun bizge nersedin ündürür yer. [14a]/5=B:61

(Ar. arz, Far. zemīn) Kim ulansa taḳı fesād ḡılurlar yerde. [5b]/3=B:27

(Ar. arz, Far. zemīn) Taḳı yaydı anıḡ içinde tegme bir yürigendin, taḳı yellerniḡ ḡewürmeki içinde yillerni, taḳı bulutnuṅ tilekçe yürütülmüş kök taḳı ve yer arasında nişānlar bar ol erenlerge kim bilürler. [43a]/3=B:164

yerdin ḡıḡar-:

Yerden ḡıkarmak, bitirmek.

Ey anlar kim bittiler ḡarc ḡılınḡ ḡazḡaṅaṅız nerselerniḡ yaḡşılardıñ taḳı andın kim ḡıḡarduk siziṅ ḡüçün yerdin. [84a]/4=B:267

yerni sür-: Yeri sürmek, toprağı işlemek.
Aydı; ھاڤیkat üze ol aytur; ھاڤیkat üze ol inek ermes yükge ögrenen ya‘nı yerni sürgen, zelül ermes, sürer yerni.
[17b]/2=B:71

Yesa‘: Hz. Elyesa peygamber.
Tağı İsmā‘il’ni tağı Yesa‘nı tağı Yūnus’nı tağı Lūṭ’nı tegme birni arturdumuz ‘ālemler üze. [242b]/2=E:86

yet-: Yetmek, yeterli gelmek.
(Ar. , Far.) *Yetti anıñ kürsisi köklerge tağı yerge tağı ağıruk bolmas anğa ol ikisiniñ saqlamağı.* [78a]/4=B:255
(Ar. lehq, Far. der residen) *Süwüngenler ol nerse birle kim birdi anlarğa Tanğrı artuqsı edgülükdin; tağı süwünürler anlar birle kim yetmediler anlarğa, sonğlarındın kim yok qorqunç anlarınğ üze tağı qağğurmaslar.* [135a]/4=A:170

yeti: Yedi (7). **krş.** yetti, yitti.
(Ar. seb‘at, Far. heft) *Kim kim bulmasa üç künnüñ rüze tutmaq ھacc içinde tağı yetiniñ ol waqtın kim qaytıñız tükel.*
[54b]/3=B:196

yetim (Ar.): Yetim.
(Ar. yetim, Far. bī-peder) *Velī edgülük ol kimerse kim tağı Tanğrığa tağı kıyāmet küniñge tağı ferıştelerge tağı peygamberlerğa tağı birdi mālını süwmeki üze yoqluq eyeleringe tağı yetimlerge tağı dervişlerge tağı yol oğlınga ya‘nı misāfirge tağı qolğuçılarga tağı mükāteblerğa.* [47a]/1=B:177

yetti: Yedi (7). **krş.** yeti, yitti.
(Ar. seb‘a, Far. heft) *Andın sonğra uğradı kök tapa tüz qıldı anlarını yetti kökni.* [6a]/3=B:29

yetti kök: Yedi gök, felekler.
(Ar. seb‘a semāvāt, Far. heft āsmān) *Andın sonğra uğradı kök tapa tüz qıldı anlarını yetti kökni.* [6a]/3=B:29

yığ-:

1. Engellemek, sıkıştırmak.

(Ar. , Far.) *Taḳı yığmaṅ anlarını barmaḳıṅız üçün ol nerseniṅ pāresi birle kim birdiṅiz anlarḡa, meger kim kelseler körksüz iş birle, açuḳ.* [151a]/5=N:19

2. Uzak durmak, çekilmek.

(Ar. , Far. bāz dāšten) *Körmedinḡ mü anlarḡa kim ayıldı anlarḡa; yığınḡ eligleriṅizni taḳı peyveste ḳılınḡ namāznı taḳı birinḡ zekātını.* [170b]/4=N:77

3. Yığmak, toplamak. ,

(Ar. ḥaşr, Far. zūd būd gird kerden) *Taḳı kim kim ‘ārtutsa ḳulluḳından taḳı uluḡsınsa yığay anlarını anınḡ tapa ḳamuḡını.* [265b]/4=N:172

4. Savmak, def etmek.

(Ar. men‘, Far. bāz dāšten) *Taḳı eger bolsa kāfirlerḡa ülüş, aydılar; yinḡmedük mü sizinḡ üze ya‘nı taḳı yığmaduḳ mu sizni mü‘minlerdin?* [192b]/1=N:141

yığmaḳ:

1. Defetme, savma.

(Ar. def‘, Far. dūr kerden) *Taḳı eger bolmasa erdi Tanḡrınınḡ def‘ ḳılmaḳı ya‘nı yığmaḳı kişilerni pārelerini pāre birle bozulḡay erdi yer.* [76b]/2=B:251

5. Yasaklamak, men etmek.

(Ar. nehy, Far. bāz dāšten) *Taḳı bolsun bir öḡür ündeyürler yaḡsılıḳ tapa taḳı buyurur eḡḡülük (4) taḳı yıḡarlar körksüz işdin.* [117b]/4=A:104

(Ar. şadd, Far. gerdāniden) *Taḳı yığmaḳ Tanḡrı yolından taḳı kāfir bolmaḳ anḡa taḳı Mescid-i Ḥarām’dın taḳı ehlini çıkarmak andın uluḡraḳ turur Tanḡrı ḳatında.* [61b]/1=B:217

6. Çevirmek, engellemek, vazgeçirmek.

(Ar. şadd, Far. ber gerdāniden) *Aygıl; ey kitāb eyeleri; ne üçün yığarsız Tanğrı yolındın ol kimerse kim bitti isteyürsüz anğa egrilikni taķı siz tanuķlar.* [116a]/3=A:99

(Ar. şadd, Far. gerdāniden) *Taķı kazğanu birmesün sizge kişilerniň yigremeki kim yıgdılar sizni Mescid-i Harām'dın.* [268b]/3=M:2

Eger yıgmasa erdi anlarnı, İdige nispetligler taķı dānişmendler, aymaķlarındın yazuķnı, taķı yimeklerindin harāmı. [197b]/3=M:63

yıgaç:

Ağaç.

(Ar. , Far.) *Dōst tutar mu sizde biriňiz kim bolsa anğa būstān hurmā yıgaçlarındın taķı üzümлерindin aķar astındın arıķlar anğa anıň içinde mīvelerniň kamuğındın bar.* [83b]/3=B:266

(Ar. şeceret, Far. dıraht) *Taķı yawumaň bu yıgaçķa, bolğaysız küç kılğanlardın.* [7b]/5=B:35

yıgıg:

1. Buyruk, Allah'ın sözleri, söylemleri.

(Ar. kelimet, Far. suhen) *Taķı ol vaķtın kim sınağı İbrāhīmni İğisi, buyruķlar birle taķı yıgıgılar birle taķı tamām kıldı.* [30b]/5=B:124

2. Sınır, hudut, Allah'ın emir ve yasaklar bütünü.

Taķı revā bolmas sizge kim alsanğız ol nersedin kim birdiňiz anlarğa nerseni meger kim qorqsalar iķāmet kılı bilmeseler yıgıgılarını Tanğrınıň. [66b]/1=B:229

yıgıl-:

1. Yıgılmak, toplanmak, bir araya gelmek.

(Ar. cem', Far. gird kerden) *Anlar kim aydı anlarğa kişiler; haķıķat üze kişiler yıgıldılar sizge qorķunğ anlardın.* [136a]/1=A:173

Taķı saķınıň Tanğrıdın, taķı bilinğ haķıķat üze anıň tapa yıgılursuz. [57a]/4=B:203

Aygıl anlarğa kim küfr ketürdiler; yinğilgey siz, yıgılğaysız tamuğ tapa. [93b]/3=A:12

(Ar. ḥaşr, Far. gir āverde şoden) *Eger ölsenğiz yā öldürülsenğiz*
Tanğrı tapa yığılur siz. [132a]/1=A:158

2. Vazgeçmek.

(Ar. intihā', Far. bāz istāden) *Kim kim kelse anğa ögüt İdisindin*
taķı yığılsa anğa ol kim keçti. [87a]/4=B:275

yığılğan: Vazgeçen.

(Ar. , Far. bāz istidgān) *Yığılğanlar mu siz?*
[255a]/2=M:91

yıgılmaķ: Ceza, ibret.

Taķı kılduķ anı 'ibret ya'nī yıgılmaķ ol
nersege kim ileyinde turur taķı ol nersege
kim songında turur. [16a]/4=B:66

yıgılın-: Vazgeçmek.

(Ar. intihā, Far. bāz istāden) *Yıgılınğ yaḥşıraķ sizge.*
[265a]/3=N:171

Eger yıgılınşalar ḥaķıķat üze Tanğrı yarlıķağan, raḥmet kılgan.
[53a]/1=B:192

yıgılınmaķ: Uzaklaşma, ıraklaşma, yüz çevirme.

(Ar. şudūd, Far. dūr gerdāniden) *Taķı ol*
vaķtın ayıldı anlarğa; keling ol nersege kim
indürdi Tanğrı, taķı yalawaç, kördünğ
münāfıķlarını, yıgılınurlar sindin yıgılınmaķ.
[166b]/2=N:61

yıl: Yıl, sene.

(Ar. ḥavl, Far. sāl) *Vaşıyyet kılmāķ cüftlerinğ nafaķa birmek*
yılğa tegrü çıkarmamaķ. [72a]/4=B:240

yıraķ: Irak, uzak.

(Ar. ba'īd, Far. dūr) *Taķı anı kim kıldı yawuzluķdın ārzūlayur*
kim bolsa anınğ arasında taķı anınğ arasında oruķ yıraķ.
[99a]/3=A:30

yıraķ bolmaķ: Uzak olma, geçimsiz olma.

(Ar. nüşür, Far. nā-sāzvārī) *Taķı eger tişı,  orķsa c ftindin yıraķ bolmaķ yanındın, y z ew rmek yanındın, yoķ yazuķ ol iķeg   ze kim onġarsalar ikisi arasında, onġarmaķ. [188a]/4=N:128*

yıraķ kılın-:

Uzaklaştırılmak.

(Ar. , Far. d r kerde şoden) *Kim kim yıraķ kılındı otdın taķı kiwr ldı uķmaķķa,  urtuldı. [139a]/5=A:185*

yıraķ  onġşı:

Uzak komşu, ırak komşu.

(Ar. c r'il-c n b, Far. hem s ye-i b -g ne) *Taķı ata anaġa eġg l k, taķı  ayaşlıķ eyeleringe taķı  ks zlerge taķı dervişlerge taķı yawuķlıķ eyesi  onġşıġa taķı yıraķ  onġşıġa taķı yandaķı  oldaşķa taķı yol erinġe taķı ol nersege kim erklig boldı saġ eliglerinġiz. [158b]/3=N:36*

yi-:

Yemek, yemek i mek.

krş. ye-.

Taķı eger  aķ  at  ze anlar  opġarsalar Tevr tnı taķı İnc lni, taķı ol nerseni kim ind r ldı anlarnınġ tapa anlarnınġ İ disindin; yigeyler erdi  st nlerindin taķı a aķları astındın. [199a]/4=M:66
Anlar kim aydılar;  aķ  at  ze Tanġrı 'ahd kıldı bizim  tapa kim bitmese miz yalawa ġa, an aķa tegr  kim kelse bizge  urb n birle yiy r anı ot. [138b]/4=A:183

Yinġ sizge r z  kılġanımıznınġ  el llarındın. [12b]/5=B:57

yigen:

Yiyen, yiyip i en.

(Ar. t  im, Far.  orende) *Ayġıl; bulmaz men ol nerse i inde kim va y kılındı benim tapa,  ar m kılınmış yigen  ze kim yiy r anı, meger kim bolsa  l gse, y  t k lm ş  an, y  tonġuz eti,  aķ  at  ze ol <arıġsız> y  buyru dın  ıķmaķ, < n> k t r ldi*

	<i>Tanğrının öñginge anıñ birle.</i> [238b]/3=E:145
yigü nerse:	Yiyecek. (Ar. ta‘ām, Far. ḥordenī) <i>Hüküm kıılır anıñ birle iki tüzlük eyesi sizdin, Ka‘be’ka ıdılğan nerse Ka‘be’ning teggen yā keffāret dervişlerning yigü nersesi; yā anıñ tenği, ol rūze yanındın; tatsun üçün işining sonğınınğ yawuzluğın.</i> [256b]/2=M:95
yimek:	Yeme, yeyip içme. (Ar. ta‘ām, Far. ḥordenī) <i>Helāl kılındı sizge tenğizning awı tağı yimeki; berḥürdārlıq üçün sizge tağı yürigenlerge.</i> [257a]/1=M:96
yigit:	Genç, körpe, yiğit. (Ar. bīkr, Far. cevān) <i>Aydı; ḥaḳıḳat üze Ol aytur; ḥaḳıḳat üze ol inek turur; ermez karı tağı ermez yigit.</i> [16b]/5=B:68
yigit tişi:	Genç kadın, cariye. (Ar. fetāt, Far. kenīze) <i>Tağı kim kim yarağı yitmeze sizdin ziyādeğa, ya‘nī māl içinde kinglikge kim, nikāh kılsa āzād tişilerini, bitgen tişilerini; ol nersedin kim erklendi sağ eliglerinğiz, yigit tişilerinğizdin ya‘nī qarabaşlarınğızdın, bitgen tişilerini.</i> [154b]/1=N:25
yigre-:	İğrenmek, tiksınmek.
yigremek:	Tiksinti, iğrenme. (Ar. şene‘ān, Far. düşman dāšten) <i>Tağı kazğanu birmesün sizge kişilerinğ yigremeki kim yıgdılar sizni Mescid-i Harām’dın.</i> [268b]/3=M:2
yigren-:	İğrenmek, tiksınmek.

(Ar. kurh, Far. nā-pesendīden) *Taķı bolğay kim yigrengey siz nerseni taķı ol yaķşı sizge taķı bolğay kim süwgey siz taķı ol yawuz sizge.* [61a]/2=B:216

yigrenmek: Kin duyma, nefret etme.

(Ar. beğzā', Far. düşmanī-yi nihān) *Taķı kemiştük aralarında düşmenlīķnı taķı yigrenmekni, kıyāmetğa tegrü.* [198b]/1=M:64

(Ar. beğzā', Far. düşmanī-yi nihān) *Yepüştürdük aralarında düşmenlīķnı taķı yigrenmekni, kıyāmet künge tegrü.* [253b]/4=M:14

yigrençilik: İğrençlik, kin, nefret.

(Ar. beğzā', Far. düşmanī) *Belgürdi yigrençilik ağızlarındın taķı ol nerse kim örter köküzleri ya'nī kōngüллерi uluğraq.* [121a]/5=A:118

yil: bk. yel.

yinğ-: Yenmek, galip gelmek.

(Ar. , Far. dest yāften) *Taķı eger bolsa kāfirlerğa ülüş, aydılar; yinğmedük mü sizing üze ya'nī taķı yığmaduķ mu sizni mü'minlerdin?* [192a]/5=N:141

yinğen: Güçlü, kudret sahibi (Allah, EH).

(Ar. el-ʿazīz, Far. bī-hemtā) *Taķı ermes yārī sizge meger Tanğrı katındın, yinğen, hikmet birle iş kılğan.* [123b]/1=A:126

yinğen: 1. Aziz, galip.

(Ar. ʿazīz, Far. bī-hemtā) *Eger tayınsaņğız mundın sonğra kim keldi sizge açuķ hüccetler bilinğ haķıķat üze Tanğrı yinğen, rāst işlig.* [58b]/1=B:209

2. Yenen, galip gelen.

*Eger yārī birse sizge Tanğrı yoq yinğen
sizge. [132b]/1=A:160*

*Hāqīkat üze münāfıqlar, aldağanlarınğ
‘amelin kılurlar taqı ol aldaşmağda
yinğgenning ‘amelin kılğan turur.
[192b]/4=N:142*

- yinğil-:** Yenilmek, mağlup olmak.
(Ar. galebet m., Far. galebe kerde şoden) *Ayğıl anlarğa kim küfr
ketürdiler; yinğilgey siz, yıgılğaysız tamuğ tapa. [93b]/3=A:12*
- yip:** İp, iplik.
(Ar. , Far.) *Taqı küç kılınmaslar ħurmā çekürdegininğ yippinçe.*
- yiplük:** İplik.
(Ar. ħayt, Far. rişte) *Taqı yinğ taqı içinğ açuq bolğınça sizge aq
yiplük ya‘nī fecr-i şādıq kara yiplükdin ya‘nī fecr-i kāzıbdin
tanğdın. [51a]/1=B:187*
- yitir-:** Yetiştirmek.
yitirü bir-: Yetiştirivermek, yetiştirmek.
(Ar. kifāyet, Far. kifāyet kerdin) *Yitirü
birgey sanğa anlarını Tanğrı. [35a]/3=B:137*
- yitti:** Yedi (7). **krş.** yeti, yetti.
(Ar. seb‘a, Far. heft) *Anlarınğ şıfatı kim ħarc kılurlar mällarını
Tanğrı yolında ol ewünnünğ şıfatı menğizlig kim ündürdi yitti
buğday başını tegme bir buğday bışı içinde yüz ewün bar.
[81b]/2=B:261*
- yittiz:** Güzel, tesirli, etkileyici.
yittiz söz: Güzel, etkileyici söz.
(Ar. belīg, Far. güftār-ı resān) *Yüz ewürgül
anlardın taqı ögütlegil anlarını, taqı ayğıl
anlarğa özleri içinde yittiz söz.
[167a]/2=N:63*
- yitür-:** Yedirmek, yedirip içirmek.

(Ar. ta‘m, Far. ĥorden) *Anıñg kefāreti ta‘ām on miskinning yitürmeki, ol nersening ortaraqı birle kim yitürür siz ĥaşı kişilerinizge yā tonları, yā boyunnuñg āzād kılmaķı.*

[205b]/5=M:89

yitürmek:

Yedirme, yedirip içirme.

Anıñg kefāreti ta‘ām on miskinning yitürmeki, ol nersening ortaraqı birle kim yitürür siz ĥaşı kişilerinizge yā tonları, yā boyunnuñg āzād kılmaķı. [205b]/5=M:89

yobı:

Alay, istihza.

(Ar. huzuv, Far. füsüs) *Tutmanğ tutmanğ Tanğrınınğ āyetlerini yobığa.* [67b]/3=B:231

(Ar. huzuvv, Far. yobı) *Aydılar; tutar musuz bizni yobı.* [16b]/2=B:67

yobıla-:

Alay etmek.

(Ar. seħr, Far. efsūs kerdn) *Taķı yobılayurlar anlardan kim bittiler.* [59a]/3=B:212

yok:

Yok.

(Ar. lā, Far. ne) *Aydılar; arıǵlıķ sañğa, ĥiç bilig yok bizge meger ol kim öğrettiñiz bizge.* [7a]/1=B:32

(Ar. mā, Far. nīst) *Yok anğa ol cihānda üleşdin.* [24a]/5=B:102

yokal-:

Yok olmak, hüsrana uğramak, ölmek.

(Ar. , Far.) *Tanğrı cevāb aytur sizge atasız oğulsız içinde eger bir er yokalsa yok anğa oğul taķı anğa kız qarındaş ol nersening yarusı kim alur andın eger oğul eger bolsalar iki ol ikisiñge üçde iki üleş andın kim koğtı.* [266b]/5=N:176

yokalğan:

Hüsrana uğrayan, manevi yönden zarar eden.

(Ar. ĥāsir, Far. ziyānkār) *Taķı kim istese İslām’dın öñginni dīn kabūl kılınmağay*

andın taqı ol cihānda yoqalğanlardın.
[113a]/3=A:85

*Ey anlar kim bittiler; eger boyun süsenğiz
anlarğa kim küfr ketürdiler, qaytarğaylar
sizni ökçelerinğiz üze; taqı ewrülgey siz bu
yoqalğanlar, ziyān qılğanlar.*
[128b]/3=A:149

yoqalmak:

Tehlike, yok olma.

(Ar. tehliket, Far. helāk) *Taqı kemişmenğ
eliglerinğizni yoqalmağğa körklüglük qılınğ
haqıkat üze Tanğrı süwer körklüglük
qılğanlarını.* [53b]/5=B:195

yoqat-:

Yok etmek, helak etmek.

yoqatğan:

Yok eden, helak eden.

(Ar. muhlik, Far. helāk konende) *Ol kim
bolmadı İdinğ konumlarınğ yoqatğanı, küç
birle; taqı anınğ eyeleri ġāfiller.*
[233b]/2=E:131

yoqatmak:

Yok etme, mahvetme, helāk etme.

yoqa-:

Dokunmak, erişmek, değmek, isabet etmek.

(Ar. mess, Far. bisūden) *Eger yoqasa sizlerge edğülük qadğurtur
anlarını.* [122a]/1=A:120

yoqluq:

Yokluk, zaruret.

yoqluq eyeleri:

İhtiyaç sahipleri, yoksullar.

(Ar. , Far.) *Velī edğülük ol kimerse kim
taqı Tanğrığa taqı kıyāmet küninğ taqı
feriştelerge taqı peygamberlerğa taqı birdi
mālnı süwmeki üze yoqluq eyeleringe taqı
yetimlerde taqı dervişlerge taqı yol oğlınğa*

*ya‘nī misāfirge taqı kolğuçılarga taqı
mükāteblerğa. [47a]/1=B:177*

yol:

1. Yol, vebal.

(Ar. sebīl, Far. rāh) *Ol munğ birle kim anlar aydılar; yok bizing
üze ümmīler içinde yol. [110a]/2=A:75*

2. Yetki.

(Ar. sebīl, Far. rāh) *Taqı eger saçlınsalar sizdin, ya‘nī bölünseler
taqı toquşmasalar sizing birle, taqı kemişseler sizing tapa boyun
sümekni, kılmadı Tanğrı sizge, anlarınğ üze yol. [175b]/5=N:90*

yol eri:

Yolcu, sefer üzere olan, ömrü yolda geçen.

(Ar. ibni’s-sebīl, Far. rāh-ı güzer) *Taqı ata
anağa edgülük, taqı kayaşlık eyeleringe taqı
öksüzlerge taqı dervişlerge taqı yawuqluq
eyesı konğşığa taqı yırak konğşığa taqı
yandaqı koldaşğa taqı yol erinğ taqı ol
nersege kim erklig boldı sağ eliglerinğiz.
[158b]/4=N:36*

yol köndürmek:

Doğru yola götürme.

(Ar. hudā, Far. rāh numūden) *Yaruqluq
andın yaruqluq sözlegenni rāst tutğan anınğ
ileyinde andın turur, Mūsā kitābındın; yol
köndürmek ögüt, perhiz kılganlarga.
[217b]/4=M:46*

yol oğlu:

Sefere, yola çıkan kimse.

(Ar. ibni’s-sebīl, Far. rāh-ı güzer) *Velī
edgülük ol kimerse kim taqı Tanğrığa taqı
kıyāmet küniñge taqı feriştelerge taqı
peygamberlerğa taqı birdi mālını süwmeki
üze yokluq eyeleringe taqı yetimlerde taqı
dervişlerge taqı yol oğlınğa ya‘nī misāfirge
taqı kolğuçılarga taqı mükāteblerğa.
[47a]/2=B:177*

- yolğa yarağı yet-:** Yola, yolculuğa gücü yetmek (Hac için).
Taķı Tanğrığa kişiler üze ewnünğ hac kılmaķı ol kimerse kim yarağı yetse anınğ tapa yolğa. [115b]/4=A:97
- yolnunğ keçgenleri:** Yola çıkmış olanlar, yolcular, yolculukta olanlar.
Ey anlar kim bittiler; yawumanğ namāzğa taķı sizler taķı sizler esrükler, bilinğizçege tegi anı kim aytur siz taķı cünüblükünğüz hâlde, meger yolnunğ keçgenleri, ğusl kılınğızçağa tegi. [160b]/2=N:43
- yöndür-:** Teşvik etmek.
 (Ar. tahrîz, Far. ber engîhten) *Yöndürgül bitgenlerni, bolğay kim kim yığğay anlarnınğ küçelikin tandılar.* [173b]/2=N:84
- yöre:** Yöre, etraf, çevre.
Taķı eger bolsa erdinğ irig, könğli katığ taķılğaylar erdi yöreñğdin. [132a]/3=A:159
- yul:** Pınar, kaynak.
 (Ar. āyn, Far. çeşm) *Taķı barıldı andın on iki yul.* [13b]/5=B:60
- yula-:** Fidyeye vermek.
 (Ar. iftidā', Far. bār ħarīden) *Taķı eger kelseler sizge esirler bolup yularsız olarnı taķı ol ħarām kılınmış turur sizinğ üze olarnınğ çıkarmaķı.* [269a]/2=B:85
- yulluğ:** Fidyeye, can bedeli.
 (Ar. 'adk, Far. fidā ħadenī) *Taķı kağkunğ künden ötemesten tendin nerseni taķı kağul kılınmas andın yulluğ.* [30b]/2=B:123
- yuluğ:** Fidyeye.
 (Ar. fidyet, Far. fidā ħadenī) *Kim kim bolsa sizdin sökel anınğ birle ağığ başında yuluğ rüzedin yā şadağadin yā ħurbān kılmağdın.* [54a]/5=B:196

Taķı ķabŭl ķılınmas andın ŧefā‘at, taķı alınmas andın yuluğ, taķı yārī birilmesler, taķı ‘azabdın men‘ ķılınmaslar. [10b]/4=B:48

yulun-:

1. Fidyeye vermek mŭnasebetiyle kendini kurtarmak.

(Ar. iftidā’, Far. ħıŧsten) *Ĥaķīķat ūze anlar kim ķŭfr ketŭrdiler; eger ĥaķīķat ūze anlarġa ne kim yer iķinde ķamuĖ, taķı anıġ endāzesinķe anıġ birle yulunsunlar ūķŭn anıġ birle ķıyāmet ķŭnining ķınındın, ķabŭl ķılınmaġay anlardın. [213a]/4=M:36*

2. Fidyeye vermek.

Eger ķorksaġız kim iķāmet ķılı bilmeseler Tanġrınınġ yıġıġlarını yoķ yazuķ ikisi ūze ol nerse iķinde kim yulundı anıġ birle. [66b]/3=B:229

Ĥaķīķat ūze anlar kim kāfir boldılar taķı ŧldiler taķı anlar kāfirler ķabŭl ķılınmaġay olarnıġ birindin yerniġ tolusı altun taķı eger yulunsa anıġ birle. [114a]/5=A:91

yulduz:

Yıldız.

(Ar. necm, Far. sitāre) *Taķı ol ol kim ķıldı sizge yulduzlarını, munuġ ūķŭn kim ķŧnŭlseġiz anıġ birle, susuz yerniġ ķaraġwulukları iķinde taķı tenġizning. [223a]/1=E:97*

yumŧa-:

Yumuŧamak, merhametli olmak.

(Ar. leyān, Far. nerm ŧoden) *Raĥmet birle Tanġrıdın yumŧadınġ anlarġa. [132a]/2=A:159*

Yŭnŭs:

Hız. Yunus peygamber. ‘‘Hazret-i Yunus’’, Benî İsrail’den bir peygamberdir. Asuriye, devletinin baŧkenti olup bugŭn Musul ŧehrinin karŧısında harabesi gŧrŭlen Ninova ahalisine peygamber gŧnderilmiŧtir. Yunus peygamberin ūmmeti oldukķ azdı. Kavmi ona iman etmemiŧ ve azgınlıkta ileri gitmiŧtir. Yunus peygamber de bunun ūzerine ŧfklenmiŧ ve Allah’a yalvararak kavminin azgınlıġından ve iman etmeyiŧinden yakınımtı. Yaŧadıġı ŧehri terk eden Yunus peygamberi bir balık yutmuŧ ve bu balıġın karnında bir mŭddet yaŧamıŧtır. Edebiyatta Yunus peygamber ‘‘yaŧanılan bŭtŭn zorluklara raġmen pes etmemek’’ gerektiġinin sembolŭ olmuŧtur.

Taķı vahy kılduķ İbrāhīm tapa taķı İsmā‘īl tapa taķı İshāķ tapa taķı Ya‘qūb tapa taķı oĝul oĝullar tapa taķı ‘īsā tapa taķı Eyyūb tapa taķı Yūnūs tapa taķı Hārūnga taķı Süleymānga taķı birdūk Dāvūdğa Zebūr’ını. [262b]/5=N:163

yut-: Yutmak.

yutğan: Yutan.

(Ar. , Far.) *Anlar kim ĥarc kılurlar kinĝlikde taķı darlıkda taķı yutğanlarĝ öfkeni taķı ‘afv kılganlarğa kişilerdin. [124b]/4=A:134*

yuw-: Yıkamak, yumak.

(Ar. ĝasl, Far. şusten) *Ey anlar kim bittiler; kıptunĝuz namāzğa yuwunĝ yüzlerinĝizni taķı eliglerinĝizni tirseklerge tegrü taķı mesh kılinĝ başlarınĝızğa taķı adaķlarınĝızķa iki topuķğa tegi. [249b]/3=M:6*

yuy-: Silmek.

(Ar. , Far. nā-pedīd kerdēn) *Ey anlar kim birildiler kitābnı, bitinĝ ol nersege kim indürdük, rāstlaĝan ol nerseni kim sizinĝ birle, mundın aşnu kim kim yuysa miz yüzlerini, kıytarsa miz sonĝları üze, [162b1] yā la‘net kılsa miz anlarını, neteg kim la‘net kılduķ şenbelemek eyelerin. [162a]/5=N:47*

yük: Yük, sorumluluk.

(Ar. , Far.) *İdimiz; tutmaĝıl bizni eger unutsamız yā ĥaṭā kılsa miz İdimiz; taķı yüklemegil bizinĝ üze ağır yükni neteg kim yükledinĝ anı anlar üze kim bizdin aşnu. [90b]/2=B:286*

(Ar. , Far.) *Aydı; ĥaķīķat üze ol aytur; ĥaķīķat üze ol inek ermes yükge öĝrengen ya‘nī yerni sürgen, zelūl ermes, sürer yerni. [17b]/2=B:71*

yük kötürgen: Yük taşıyan.

(Ar. ĥamūlet, Far. bār-keş) *Taķı tiwelerdin taķı sığırıldın taķı keçilerdin yük kötürgen taķı töşengen. [237a]/4=E:142*

- yükle-:** Yükleme, sorumluluk vermek.
(Ar. taḥmīl, Far.) *İdimiz; tutmağıl bizni eger unutsamız yā ḥaṭā kılsa miz İdimiz; taķı yüklemegil biziñg üze ağır yükni neteg kim yükledinğ anı anlar üze kim bizdin aşnu.* [90b]/2=B:286
- yüksek:** Yüksek, yüce.
(Ar. ʿaliyy, Far. bülend) *Taķı ol yüksek, uluğ turur.* [78b]/1=B:255
- yüksek yer:** Yüksek yer.
Ol būstān şıfat menğizlig kim yüksek yerde tegdi anğa uluğ katrelig yağmur taķı ketürdi mīvesini iki kat eger tegmese anğa uluğ katrelig yağmur çiyseg. [83a]/4=B:265
- yüksekre:** Daha üstün, en üstün.
(Ar. aʿlā, Far. ber-ter) *Taķı sizler yüksekrekler eger erdinğiz erse bitgenler.* [126a]/1=A:139
- yüli-:** Tıraş etmek.
(Ar. taḥliḳ, Far. suturden) *Taķı yülimenğ başlarınğızın teginçe kurbān orınğa.* [54a]/3=B:196
- yünğül:** Hafif.
(Ar. , Far.) *Yünğül kılınmas anlardın kın.* [42a]/4=B:162
- yünğül kılın-:** Hafifletilmek.
(Ar. taḥfif, Far. sebük kerde şoden) *Yünğül kılınmas anlardın kın.* [269b]/4=B:86
(Ar. taḥfif, Far. sebük kerde şoden) *Yünğül kılınmas anlardın kın.* [42a]/4=B:162
- yünğül kılma:** Hafifletme.
(Ar. taḥfif, Far. sebük kerdāniden) *Ol yünğül kılma İdinğizdin taķı rahmet kim kim ḥaddın keçse andın sonğ anğa kın iglig*

		<i>taķı sizge kıřāř içinde tiriglik bar.</i> [47b]/5=B:178
yünġül uřluġ:	Hafif akıllı, cahil, kendini bilmez. (Ar. sefih, Far. bī-ħired) <i>Ayġay yünġül uřluġlar, kişilerdin; nenġ ewürdi munlarnı kıblelerindin ol kim erdiler anınġ üze.</i> [36a]/5=B:142 (Ar. sefih, Far. bī-ħired) <i>Eger bolsa ol kim anınġ üze haķ bar, yünġül uřluġ yā za‘if yā yaraġı yetmes kim aytu birse ol aytu birsün erklig tüzlük birle.</i> [89b]/2=B:282	
yünġül uřluġluķ:	Ahmaklık, beyinsizlik. (Ar. sefehā, Far. bī-ħiredī) <i>Ziyān kıldı anlar kim öldürdiler oġlanlarını yünġül uřluġluķdın, biligdın önġin birle taķı ħarām kıldılar anı kim rüzī kıldı anlarġa Tanġrı, çatmaķ yanındın Tanġrı üze.</i> [236a]/5=E:140	
yünġülle-:	Hafife almak, bilmemek. (Ar. tasfih, Far. bī-ħired şoden) <i>Taķı kim raġbetsizlik kıılır İbrāhim dīnindin meger ol kim yünġülledi özini.</i> [33a]/1=B:130	
yürek:	Yürek, kalp.	
yüreksiz:	Korkak, cesur olmayan. <i>Ol vaķtın kim uġradı iki öġür sizdin kim yüreksiz bolsalar taķı Tanġrı yārī birġüçi ol iki.</i> [122b]/2=A:122	
yüreksiz bol-:	Korkmak, cesaret edememek, gevşeklik göstermek. (Ar. fešel, Far. bed-dil kerden) <i>Ol vaķtın kim uġradı iki öġür sizdin kim yüreksiz bolsalar taķı Tanġrı yārī birġüçi ol iki.</i> [122b]/2=A:122	
yüri-:	Yürümek, sefere çıkmak.	krş. yürü-

(Ar. zarb, Far. reften) *Ol vaqtin kim yüridiler yerde yā erdiler gazāt kıldılar.* [131a]/5=A:156

yüri tur-:

Yürümek, akıp gitmek.

Haқиқat üze köklerniñ taқı yerni, yaratmaқı içinde taқı tün kün biri biri sonğınça yürütmekі içinde, taқı ol kimi kim yüri turur tenğız içinde ol nerse birle kim asıg kılur kişilerge. [42b]/3=B:164

yürigen:

1. Mahlukat.

(Ar. dābbet, Far. cunbende) *Taқı yaydı anıñ içinde tegme bir yürigendin, taқı yellerniñ çewürmekі içinde yillerni, taқı bulutnunğ tilekçe yürütülmiş kök taқı ve yer arasında nişānlar bar ol erenlerge kim bilürler.* [43a]/1=B:164

2. Yolcu, seferde olan.

(Ar. seyyāret, Far. revende) *Helāl kılındı sizge tenğızning awı taқı yimeki; berhürdārlıq üçün sizge taқı yürigenlerge.* [257a]/1=M:96

yürimek:

Yürüme, yürüyüş.

Yarağları yetmes yürimekge yerde. [86a]/3=B:273

yürü-:

Yürümek, gezmek, dolaşmak.

krş. yüri-

(Ar. zarb, Far. reften) *Yürünğ yerde taқı baқıñ neteg erdi yalğanқа nisbet kılganlarınğ işning sonğı.* [125b]/2=A:137

yürütmek:

Yürüme, gelip gitme.

Haқиқat üze köklerniñ taқı yerni, yaratmaқı içinde taқı tün kün biri biri sonğınça yürütmekі içinde, taқı ol kimi kim yüri turur tenğız içinde ol nerse birle kim asıg kılur kişilerge. [42b]/3=B:164

yüz (I):

Yüz, çehre, sima.

(Ar. vech, Far. rûy) *Ol kün aḡarur yüzler taḡı ḡararur yüzler.*
[118a]/3=A:106

(Ar. vech, Far. rûy) *Köp körer miz ewrûlmekini yüzünġnünġ
kökdin sînġar; ewürgey miz sini ḡibleġātī kim unayursun anı.*
[37a]/5=B:144

yüz (...) aḡar-: Yüzü aḡarmak, kıyamet günü sevap
yönünden aḡır basmak.

Ol kün aḡarur yüzler taḡı ḡararur yüzler.
[118a]/3=A:106

yüz (...) ḡarar-: Yüzü aḡarmak, kıyamet günü günah
yönünden aḡır basmak.

Ol kün aḡarur yüzler taḡı ḡararur yüzler.
[118a]/3=A:106

yüz ewür-: 1. Çekinmek.

(Ar. i' rāz, Far. rûy gerdānīden) *Taḡı eger
büktürsenġiz, yā yüz ewürsenġiz, ḡaḡīḡat
üze Tanġrı, erdi anı kim ḡılır siz bilgen.*
[190b]/1=N:135

2. Yüz çevirmek, aldırış etmemek.

(Ar. i' rāz, Far. rûy gerdānīden) *Yüz
ewürgül anlardın taḡı tevekkül ḡılġıl Tanġrı
üze, taḡı tap Tanġrı vekīllikge.*
[172b]/3=N:81

(Ar. i' rāz, Far. rûy gerdānīden) *Eger tevbe
ḡılsalar taḡı onġarsalar, yüz ewürünġ ol
ikisindin.* [150b]/1=N:16

*Andın sonġra yüz ewürdünġüz andın
sonġra, eger bolmas erdi Tanġrınınġ artuḡ
eḡgülüġi sizinġ üze taḡı raḡmeti.*
[15b]/4=B:64

yüz ewürgen: Yüz çeviren, dönek.

(Ar. mu^ʿriż, Far. rūy gerdānīde) *Andın sonġ i^ʿrāż kıılır bir öġür anlardın taķı anlar yüz ewürġenler.* [97a]/3=A:23

yüz ewürmek:

Yüz çevirme.

(Ar. i^ʿrāż, Far. rūy gerdānīdenī) *Taķı eġer tişi, ķorksa cüftindin yıraķ bolmaķ yanındın, yüz ewürmek yanındın, yoķ yazuķ ol ikeġü üze kim onġarsalar ikisi arasında, onġarmaķ.* [188a]/5=N:128

yüz (II):

1. Yüz sayısı (100).

(Ar. mi^ʿeti, Far. şad) *Öldürdi anı Tanġrı yüz yıl andın sonġ ķopġardı anı aydı; “neķķe kıġtınġ?” aydı; “kıġtim bir kūn yā kūnnünġ pāresi”.* [80a]/3=B:259

yüz yıl:

Yüz yıl, bir asır.

Öldürdi anı Tanġrı yüz yıl andın sonġ ķopġardı anı aydı; “neķķe kıġtınġ?” aydı; “kıġtim bir kūn yā kūnnünġ pāresi”. [80a]/3=B:259

Z, Ẓ, Ž, Z̤

zafer (Ar.): Zafer, başarma, yenme.

(Ar. feth, Far. ġüşāyiş) *Anlar kim kūyerler sizinġ birle eġer bolsa sizge açmaķ ya^ʿnī zafer Tanġrıdın, aydılar; ermedük mü siz birle?* [192a]/3=N:141

zafer bul-: Zafere erişmek, lütuf bulmak.

(Ar. fevz, Far. pīrūz şoden) *Taķı eġer tegse sizge eġġülük Tanġrıdın, ayġay; tamām bolmaduķ menġizlig sizinġ aranġızda taķı anınġ arasında, dōstluķ; kāşkī men bolsa erdim anlar birle, zafer bulsam uluġ zafer bulmaķ.* [169b]/1=N:73

zāhid (Ar.): Keşiş, rahip.

(Ar. rāhīb, Far. zāhid) *Ol, mununġ birle kim anlardın dānişmendler bar taķı zāhidler bar, taķı haķiķat üze anlar uluġsınmazlar.* [204a]/3=M:82

zālim (Ar.): Zalim.

zālimraķ: Daha zalim.

Taķı kim zālimraķ turur ol kimersedin kim yıġdı Tanġrınınġ mescidlerni. [28a]/2=B:115

zamāne (Ar.): Devir, vakit, zaman.

Taķı haķiķāt üze men arturdum sizni zamānenġizniġ ‘ālemleri üze.
[10b]/2=B:47

za‘if (Ar.): Zayıf, güçsüz, kuvvetsiz.

(Ar. zelīl, Far. ḥār) *Taķı yārī birdi sizge Tanġrı Bedr’de za‘ifler.*
[122b]/4=A:123

zāif körülmiş: Çaresiz, zayıf, güçsüz kimse.

Taķı zāif körülmişler erenlerdin taķı tişilerdin taķı oġlanlardın, anlar kim ayturlar; İdimiz, çıkarġıl bizni bu ķonumdın, küç ķılġan eyesi, taķı ķılġıl bizge ķatınġdın dōst taķı ķılġıl bizge ķatınġdın yārīçi. [170a]/1=N:75

za‘if oġlanlar: Zayıf, güçsüz kişiler.

Taķı anġa uluġluķ taķı anġa za‘if oġlanlar bar taķı tegdi anġa ķasurķa kim anınġ içinde ot bar taķı köydi.
[83b]/5=B:266

zarār (Ar.): Zarar, ziyan.

‘Azīz ķılursen kimni tilesenġ taķı ḥār ķılursen kimni tilesenġ.
[97b]/5=A:26

zāyī‘ (Ar.): Elden çıkan, kaybolan, yitik.

zāyī‘ ķıl-: Boşa çıkmak, yok etmek, boşa çıkarmak.

(Ar. izā‘at, Far. zāyī‘ kerdin) *Süwünürler ni’met birle Tanġrısın taķı artuķluķ birle taķı haķiķat üze Tanġrı zāyī‘ ķılmas bitgenlerninġ sevābın.* [135b]/1=A:171

Taķı ermedi Tanġrı zāyī‘ ķılmaķ üçün imānıġızını.
[37a]/3=B:143

Zebûr:

Hız. Davut'a indirilen kutsal kitap. Allah tarafından Hız. Dâvud (a.s)'a gönderilen Mezmurlar ve Mezâmîr adı ile de anılan mukaddes kitap. Lügatte Mezmur, "Kavalla söylenen ilâhî, Hız. Dâvud'a inen Zebur'un sûrelerinin her biri" anlamlarına gelir. Mezmur "yazılmış" manasına gelen kitap anlamındadır. Büyük bilgin Zeccac, Zebur'un "Hikmetli kitap" manasına geldiğini; Âli İmran, 3/184 ayetindeki "Zebûr" kelimesinin "menetmek" manasına gelen "Zebr" kökünden olduğunu açıklamıştır. Kitap da halkın hilâfına olan hususlardan meneden şeyleri bildirdiği için Zebûr diye adlandırılmıştır. İlâhî kitapların ikincisi olan Zebur, Kur'ân-ı Kerîm'in üç ayrı âyetinde en-Nisâ, 4/163; el-İsrâ, 17/55; el-Enbiya, 21/105 geçmektedir. İmanın şartlarından olan "Allah'ın kitaplarına iman" ilkesi bir müslümanın, diğer ilâhî kitaplarla birlikte Zebur'a da inanmasını gerekli kılar. Ancak yine İslâm, bugün eldeki mevcut Zebur'un tahrife uğradığını da özellikle belirtir. Hız. Dâvud'a indirilmiş olan Zebur'da genellikle, O'nun Allah'a yakarışları ve ilâhîleri yer almaktadır. Zebur'un İbranice asıl metni manzumdur. Allah'ın birliği (tevhid) temeline dayanan dinler döneminin ilk ilâhî kitaplarından olan Zebur, doğruluğu terkeden, ahlâkî kaideleri tanımayan, kötülük ve günah içinde yüzen Yahudi kavmine Allah yolunu göstermek için nâzil olmuştur. Bütün bunlardan ayrı olarak Yahudilerin, "Tevrat'tan sonra kitap gelmeyecektir" yolundaki iddiaları Zebur'un Hız. Davud'a verilmesiyle nakzedilmiş bulunmaktadır. Günümüzde Zebur hemen bütün dünya dillerine tercüme edilmiştir. Zebur'da geçen konular, daha sonraları Batılı ressam, şair ve heykeltıraşlara ilham kaynağı olmuş ve sanatkârların eserlerinde çeşitli şekillerde işlenmiştir. Zebur önceleri İbranice idi ve İbrânî-Ârâmî alfabesiyle

yazılmıştı. Hristiyanlığın yayılmasından sonra da Lâtinceye çevrilmiştir.

*Taķı vahy kılduķ İbrāhīm tapa taķı İsmā‘īl tapa taķı İshāķ
tapa taķı Ya‘ķūb tapa taķı oĝul oĝullar tapa taķı ‘īsā tapa
taķı Eyyūb tapa taķı Yūnūs tapa taķı Hārūnga taķı
Sūleymānga taķı birdūk Dāvūdga Zebūr’nı.*
[263a]/2=N:163

zekāt (Ar.): Zekat.

(Ar. zekāt, Far. zekāt) *Taķı kılınĝ namāznı, taķı birinĝ zekātı.*
[9b]/4=B:43

zekāt bir-: Zekat vermek.

Taķı peyveste kılınĝ namāznı taķı birinĝ zekātı.
[26b]/2=B:110

zekāt birmegen: Zekat vermeyen, kâfir.

Taķı kâfirler ya‘nī zekāt birmegenler anlar küç kılĝanlar.
[77b]/4=B:254

Zekeriyyā:

Hız. Zekeriya peygamber. Hız. Meryem’in teyzesinin kocası. Benî İsrail peygamberlerinden ve Hız. Süleyman aleyhisselam’ın neslindendir. Beyt-ül Makdis’de Tevrat yazan ve kurban kesen kişidir.

Taķı yanadı anı Zekeriyyā’ga. [100b]/4=A:37

zelül (Ar.):

Yavaş, yumuşak huylu.

zelül er-: Zillate uğramak, zelil olmak.

*Aydı; haķıķat üze ol aytur; haķıķat üze ol inek ermes
yükge öĝrengen ya‘nī yerni sürgen, zelül ermes, sürer
yerni.* [17b]/2=B:71

zerre (Ar.): Çok ufak parça, zerre.

(Ar. zerret, Far. murçe) *Haķıķat üze Tanĝrı küç kılmas, zerre
endāzesinçe.* [159b]/4=N:40

zerre endāzesinçe: Azıcık, zerre kadar.

Haķıķat üze Tanĝrı küç kılmas, zerre endāzesinçe.
[159b]/4=N:40

zikr (Ar.): Zikir, hatırlama.

(Ar. zıkr, Far. yād) *Taḳı zıkr kılnġ, ol nerse kim anıġ içinde turur, bolġay kim siz saḳıġaysız.* [15b]/3=B:63

zıkr kıł-: Hatırlamak, düşünmek.

(Ar. zıkr, Far. yād kerdən) *Taḳı zıkr kılnġ, ol nerse kim anıġ içinde turur, bolġay kim siz saḳıġaysız.* [15b]/3=B:63

Taḳı ol vaḳtın kim ya‘nī zıkr kılgıl ya‘nī aydı; seninġ İđinġ ferıştelerge haḳıḳat üze men kılgan men yerde ḥalife. [6a]/4=B:30

zinā (Ar.): Zina.

zinā kıılış-: Zina yapmak.

(Ar. ġayru musāfiḥ, Far. cüz pelīdkār) *Taḳı ḥelāl kıldı sizge ol nerse kim artında turur, ya‘nī andın önġin kim istesenġiz māllarınġız birle, saḳnuḳluḳ kılu, zinā kıılışmayın.* [153b]/5=N:24

ziyāde (Ar.): Artma, çoġalma.

(Ar. müzīd, Far. efzūnī) *Ḥaḳıḳat üze anlar kim kāfir boldılar bitmişlerindin sonġra andın sonġra ziyāde boldılar küfr yanındın ḳabül kıılınmaġay tevbeleri.* [114a]/2=A:90

ziyāde bol-: Artmak, çoġalmak.

(Ar. zi, Far. efzūnī kerdən) *Ḥaḳıḳat üze anlar kim kāfir boldılar bitmişlerindin sonġra andın sonġra ziyāde boldılar küfr yanındın ḳabül kıılınmaġay tevbeleri.* [114a]/2=A:90

ziyādeliḳ: Üstünlük, ziyadelik, derece.

(Ar. derecet, Far. pāygāḥ) *Taḳı erenlerge anlarnıġ üze derece bar ya‘nī ziyādeliḳ bar.* [66a]/3=B:228

ziyān (Ar.): Zarar, ziyan.

(Ar. ḥusrān, Far. ziyān) *Anlar ziyān kılganlar ya‘nī köni yolnı ḳoḳup azġunluḳnı tutġanlar.* [5b]/4=B:27

ziyān bir-: Zarar vermek.

*Taķı  ğret rler ol nerseni kim ziy n bir r anlarġa taķı asıġ
ķılmas anlarġa taķı bildiler ol kimerse kim satġın aldı anı.*

[24a]/4=B:102

ziy n eyeleri: Hastalık ve  z r sahipleri.

*Ber ber bolmas oldurġanlar bitgenlerdin, ziy n
eyelerinin   n gini; taķı toķuŗ ķılġanlar Tanġrı yolu yolu
<i inde>, m lları birle taķı tenleri birle. [178a]/5=N:95*

ziy n ķıl-: Zarar etmek.

(Ar. ġusr n, Far. ziy n kerden) *Anlar ziy n ķılġanlar ya n 
k ni yolnı  o up azġunluġnı tutġanlar. [5b]/4=B:27*

ziy n ķılġanlar: Ziyana uġrayanlar.

*Anlar ziy n ķılġanlar ya n  k ni yolnı  o up azġunluġnı
tutġanlar. [5b]/4=B:27*

ziy n tegr l-: Zarar verilmek, zarara sokulmak.

*Ziy n tegr lmes n ana oġlanı birle taķı ol kimerse kim
anın     n toġrulmıŗ turur oġlanı birle. [69a]/2=B:233*

ziy n teg r-: Zarar vermek.

*Taķı eger şabr ķılsanġız taķı saķınsanġız ziy n teg rmes
sizge anlarnın  keydleri nerse. [122a]/3=A:120*

ziy n teg r nler: Sihirle uġraŗanlar.

*Taķı ermez anlar ziy n teg r nler anın  birle bir
kimersege meger Tanġrı tilemeki birle Tanġrı.
[24a]/3=B:102*

ziy nk r: Ziy n sahibi, zarar eden.

Taķı ol ol cih nda ziy nk rlardın. [249b]/1=M:5

ziy ret (Ar.): Ziyaret, Umre ziyareti.

(Ar.   mret, Far.   mre) *Taķı t kel ķılın  ġaccnı taķı ziy retni Tanġrıġa.
[54a]/1=B:196*

ziy ret ķıl-: Ziyaret etmek.

(Ar. i tim r, Far.   mre  meden) *Kim kim uġrasa
Ka be ġa y  ziy ret ķılsa ġi  yazuķ y k anın   ze kim
tezzinse ol ikisige. [41a]/4=B:158*

ziyāret kılmak: Umre yapma.

(Ar. ‘umret, Far. ‘umre) *Ol vaktın kim kırtulduñguz kim kim ya‘nī fā’ide alsa ziyāret kılmak birle hacca tegrü ol nerse kim āsān bolur ıdgu kırbāndın.* [54b]/1=B:196

zullet (Ar.): Gölgelek.

(Ar. zullet, Far. sāyebān) *Bağarlar mu meger kim kelse anlarğa Tanğrı ya‘nī buyruķı zulletler içinde bulıtdın taķı ferışteler.* [58b]/2=B:210

zulm (Ar.): Zulüm, haksızlık.

zulm kııl-: Haksızlık yapmak, zulmetmek.

(Ar. ‘adv, Far. ez ĥad der güzešten) *Kim zulm kılsañgız taķı yārī birişinğ edgülükge taķı saķnuķluķğa.* [268b]/4=M:2

zulm kıldılar: Kâfirler.

Taķı tegşürdi anlar kim zulm kıldılar sözni, andın öñin kim aytıldı anlarğa. [13b]/1=B:59

zulm kılgan: Zulmeden.

(Ar. zālīm, Far. sitemkār) *Taķı indürdük zulm kılganlar üze ‘azāb kökdin.* [13b]/2=B:59

zulm kılmak: Zulmetme.

(Ar. ‘adv, Far. ez ĥad der güzešten) *Taķı tutmanğ anlarını istizā üçün zulm kılmakıñgız üçün.* [67b]/2=B:231

4.3. Arapça Dizin

A

- ‘**abd**: kıl, bende [47b]/3=B:178, [58a]/2=B:207
‘**acz**: ‘āciz bol-, ‘āciz şoden [211b]/2=M:31
‘**adl**: teŋg, mānend [256b]/2=M:95
‘**adl**: tüz, dād [228a]/5=E:115
‘**adl**: tüzlük eyesi, bā-rāst [256b]/1=M:95
‘**adl**: tüzlük kıl-, dād kerdən [188b]/3=N:129
‘**adl**: tüzlük, rāst [89a]/3=B:282
‘**adv**: zılm kıl-, ez ḥad der güzeştən [268b]/4=M:2
‘**adv**: zılm kılmaḡ, ez ḥad der güzeştən [67b]/2=B:231
‘**āfin**: ‘afv kılğan, der güzārende [124b]/5=A:134
‘**afv**: keçür-, der güzāriden [132a]/3=A:159, [26a]/5=B:109
‘**afv**: keçür-, der güzāştən [256b]/3=M:95
‘**afv**: ‘afv kıl-, der güzeştən [11b]/2=B:52
aḡ: ir uya, birāder [152b]/3=N:23
aḡakḡ: sezāraḡ, sezā-ter [241a]/5=E:81
aḡakḡ: sezāraḡ, sezāvār-ter [66a]/1=B:228
‘**ahd**: ‘ahd kıl-, ‘ahd kerdən [31a]/5=B:125
‘**ahd**: ‘ahd kıl-, peymāñ kerdən [138b]/2=A:183
‘**ahd**: ‘ahd, peymān [5b]/1=B:27
ahdā’: könirek, rāst-ter [163b]/1=N:51
aḡī: uya, birāder [117a]/5=A:103
āḡiret: āḡiret, ān cehān [63a]/1=B:220
āḡiret: āḡiret, ān cehān [63a]/1=B:220
āḡiret: ol cihān, in cehān [127b]/2=A:145
aḡsen: körklügrek, nīkū-ter [35a]/5=B:138
aḡz: al-, giriften [8a]/4=B:37
aḡz: tut-, giriften [81a]/2=B:260, [90b]/1=B:286
‘**aḡd**: ‘aḡd kıl-, girih kerdən [157a]/3=N:33

‘**ākif**: peyvestelik kılğan, bāşende [31b]/2=B:125
aklām: kumār oqları, tīrhā [102b]/2=A:44
akrab: yakınrağ, nezdik-ter [146a]/3=N:7, [48a]/5=B:180, [71b]/2=B:237
akvam: rāstrağ, rāst-ter [162a]/1=N:46
āl: hāş, kes [10b]/5=B:49
āl: kabīle:, kes [93a]/5=A:11
āl: kök, keshā [75a]/2=B:248
 ‘**alā**: üze, ber [269a]/1=B:85, [46a]/5=B:175
a‘lā: yüksekrek, ber-ter [126a]/1=A:139
 ‘**ala’illāh**: Tanğrı üze, ber ħudāy [110a]/2=A:75
a‘lam: bilgenrek, dānā est [134b]/2=A:167, [134b]/2=A:167
 ‘**alāniyyeten**: āşkārā, āşkārā [86b]/2=B:274
 ‘**ālemīn**: ‘ālemān, cehāniyān üze. [102a]/4=A:42
ālī Mūsā: Mūsā köki, keshā-i Mūsā [75a]/2=B:248
 ‘**aliyy**: yüksek, bülend [78b]/1=B:255
Allāh: Tanğrı, Ĥudāy [119a]/2=A:110, [119b]/2=A:112, [14b]/5=B:61
 ‘**amā**: közsiz bol-, kūr şoden [200b]/5=M:71
 ‘**amā**: közsüz, kūr [45a]/3=B:171
 ‘**amel**: işle-, kerdin [15a]/5=B:62
 ‘**amel**: ‘amel, kār [4a]/5=B:25
 ‘**āmil**: işlegen, kār konende [141b]/5=A:195
 ‘**āmil**: ‘amel kılğan, kār konende [125b]/1=A:136
āmin: kurtulğan, bī-bīm [115b]/3=A:97
āmm: uğrağan, қаşd konende [268a]/5=M:2
 ‘**ammet**: ata kız қарındaşı, ħāher-i peder [152b]/3=N:23
 ‘**anet**: emgek, düşvārī [63a]/4=B:220
 ‘**anet**: emgek, pelidkārī [155a]/3=N:25
 ‘**Arafāt**: [55b]/3=B:198
 ‘**arş**: küge, sofd [80a]/1=B:259
 ‘**arż**: in, pehnā [124b]/2=A:133
 ‘**arż**: ‘arża kıl-, ‘arża kerdin [6b]/4=B:31
arż: yer, zemīn [14a]/5=B:61, [43a]/3=B:164
 ‘**aşā**: tayağ, ‘aşā [13b]/4=B:60

aşam: sağır, ker [45a]/3=B:171
aşhābi'l-caḥīm: tamuğ eyeleri, yārān-ı āteş-i buzurg [29b]/3=B:119
aşhābü'n-nār: ot eyeleri, yārān-ı āteş [62a]/3=B:217, [8b]/5=B:39
aşīm: yazukluğ, bezzekār [87b]/3=B:276
‘aşeret: on, deh [54b]/4=B:196, [69b]/4=B:234
‘aşıyy: kiçe, şebāngāh [102a]/2=A:41
‘atīd: anuk, āmāde [4a]/4=B:24
‘avān: orta yaşlıg, miyāne [17a]/1=B:68
‘avz: şıgur-, penāh giriftin [16b]/3=B:67
āyāt: āyāt, nişānhā [9b]/1=B:41
āyāti'llāh: Tanğrınınğ āyātı, nişānhā-i ḥudāy [120a]/1=A:113
āyet: āyet, nişān [133b]/1=A:164, [18a]/3=B:73,
āyet: nişān, nişān [29a]/4=B:118
‘ayn: köz, çeşm [217a]/1=M:45
‘azāb: kın, şikence [11a]/1=B:49
‘azāb: kın, şikence [269b]/1=B:85
‘azābe'n-nār: ot kını, şikence-i āteş [56b]/4=B:201
‘azābü 'āzīm: uluğ kın, şikence-i buzurg [118a]/2=A:105
‘azābü'n elīm: iglig kın, şikence-i derdnāk [137a]/2=A:177
‘āzīm: uluğ, buzurg [135b]/5=A:171, [155b]/4=N:27, [159b]/5=N:40
‘aziz: yinğen, bī-hemtā [58b]/1=B:209
azlem: küç kılğanrağ, sitemkār-ter [35b]/5=B:140
‘azm: sünğük, üstüh'ān [80b]/3=B:259
‘azm: uğra-, üstüvār kerdin [70a]/5=B:235
‘azız: ısır-, geziden [121b]/4=A:119

B

bāb: kapuğ, der [13a]/4=B:58
baḥr: tenğiz, deryā [11a]/4=B:50, [42b]/4=B:164
baḥş: üşele-, kāvīden [211a]/5=M:31
bālīg: teggen, resīde [256b]/1=M:95
ba'd: sonğ, pes [270a]/1=B:87

ba‘d: songra, pes [5b]/1=B:27
ba‘id: yırak, dūr [99a]/3=A:30
ba‘l: küdegü, şeyvān [65b]/5=B:228
ba‘ḡ: ıd-, firistāden [133a]/5=A:164
ba‘ḡ: kōpḡar-, ber engih̄ten [12b]/3=B:56
ba‘z: pāre, pāre [269a]/3=B:85, [38a]/3=B:145
bāri’: yaratḡan, āferīdgār [12a]/2=B:54
başal: soḡan, piyāz [14b]/2=B:61
başar: köz nūrı, bīnā [225a]/2=E:103
başır: körḡen, bīnā [95a]/2=A:15
bāsiṭ: yayḡan, derāz konende [245b]/1=E:93
bašt: yay-, derāz kerd̄en [210b]/3=M:28
batn: karın, şikem [46a]/1=B:174
ba‘ūzat: sinḡek, peşe [5a]/1=B:26
bāziḡ: toḡḡan, ber āmed [240a]/2=E:76
be’s: küçeylik, şikence [173b]/3=N:84
bedī‘: taḡsuk, nev konende [224b]/1=E:101
beḡzā’: yigrençilik, düşmanī [121a]/5=A:118
beḡzā’: yigrenmek, düşmanī-yi nihān [198b]/1=M:64, [253b]/4=M:14
beḡīrat: kulaḡı yarılmış, mād̄e-i şetr gūş şikāfte [258b]/3=M:103
beht m.: müteḡayyir bol-, ser gerdān şoden [79b]/4=B:258
beḡarat: inek, gāv [16b]/1=B:67
belā’: sınaḡ, āzmāyiş [75a]/4=B:249
belāḡ: tegürmek, resānīden [255a]/4=M:92, [96a]/5=A:20
beled: il, şehir [142b]/2=A:196
beliḡ: yittiz söz, güftār-ı resān [167a]/2=N:63
Benī İsrā’il: Ya‘ kūb oḡlanları, Puserān-i Ya‘ kūb [103b]/2=A:49, [114b]/4=A:93
Benī İsrā’il: Ya‘ kūb oḡulları, Puserān-i Ya‘ kūb [9a]/1=B:40
berr: susuz yer, huşk [223a]/2=E:97
beḡḡ: yay-, perāgende kerd̄en [144a]/2=N:1, [43a]/1=B:164
best: kinḡ kıl-, ferāḡ kerd̄en [73b]/2=B:245
bestat: uzunluk, ferāḡī [74b]/3=B:247
beşir: müjde birḡen, müjde dehende [208a]/1=M:19

bev': sezā bol-, bāz geşten [119b]/2=A:112
beyān: açmak, peydā [125b]/4=A:138, [125b]/4=A:138
beyān: beyān, peydā [267b]/1=N:176, [267b]/1=N:176
beyn: ara, miyān [24a]/2=B:102
beyne yedey: iley, pīş [16a]/5=B:66, [78a]/3=B:255
bey': satıg, ħarid ü fūrūht [77b]/3=B:254, [87a]/2=B:275
beyt: ew, ħāne [115b]/3=A:97, [31b]/1=B:125
beyt: iw, ħāne [104a]/2=A:49
beyt: Ka' be, ħāne [31a]/4=B:125
bi: birle, be [10a]/2=B:45
bi'l-ma' rūf: körklüglük birle, be-nikūyī [48a]/5=B:180
bi'l-^c adl: tüzlük birle, be-dād [89a]/3=B:282
bi'n-nefsihinne: özleri birle, be-tenhā-i ħōd [65b]/3=B:228
bi-ğayri ħisāb: sansız, bī-şumār [59a]/5=B:212
bi-ğayri'l-ħakḫ: nāḫāḫ yerde, be-cüz rāstī [15a]/2=B:61
bihazā: mununġ birle, be-in [5a]/4=B:26
bi-izni'llāh: Taŋrı buyruķı birle, be-fermān-ı ħudāy [103b]/5=A:49
bi-izni'llāh: Taŋrı tilemeki, be-taḫdīr-i ħudāy [24a]/3=B:102
bi-izni'llāh: Taŋrınınġ destūrı birle, be-fermān-ı ħudāy [76a]/5=B:251
bikr: yigit, cevān [16b]/5=B:68
bint: kız, duġter [152b]/4=N:23
birr: edġülük, nīkūyī kerdn [268b]/5=M:2
birr: imān ketürmek, nīkūyī [9b]/5=B:44
biṭānet: iç dōst, dōstī [121a]/3=A:118
buġyet: iste-, ħ'āsten [268a]/5=M:2
buḫl: baḫīllık kıl-, zuftī kerdn [137b]/4=A:180
buḫl: baḫīllık, zuftī [137b]/4=A:180
bulūġ: teg-, resīden [54a]/3=B:196
burhān: ħüccet, ħüccet [27a]/3=B:111

C

- cabbār:** boynağı, bā-ķuvvet) [208b]/5=M:22
caḥīm: tamuğ, āteş-i buzurg [29b]/3=B:119
cār'il-cünüb: yıraq ķonğsı, hem sāye-i bī-gāne [158b]/3=N:36
cārī zu'l-ķurbā: yawukluk eyesi ķonğsı, hem sāye-i bā-ḥ'ış [158b]/2=N:36
cārīḥ: kesb kılğan, murğān u segān-ı şikār [248a]/5=M:4
cedel: ḥuşūmet, peygār [55a]/3=B:197
cehd: ķatık, saḥt-ter [220b]/3=M:53
cehennem: tamuğ, dūzaḥ [133a]/2=A:162
cehr: ün kötürmek, āvāz ber dāştēn [194a]/2=N:148
cemī'an: ķamuğ, heme [169a]/1=N:71, [6a]/2=B:29
cem': cem', gürūh [134a]/2=A:166
cem': yığıl-, gird kerdēn [136a]/1=A:173
cenn: ķaraṅgwu bol-, tārīk şoden [239b]/4=E:76
cennāti'n-na'im: ni' metlerniṅ büstānları, büstānhā-i nīkūyī [199a]/1=M:65
cennet: büstān, büstān [4a]/5=B:25
cennet: uçmaḥ, behişt [7b]/4=B:35
cennet: uçmaḥ, büstān [142a]/4=A:195
cereyān: aķ-, reftēn [4b]/1=B:25
cezā': öte-, kifāyet kerdēn [10b]/2=B:48
cezā': yanut, pādāş [177b]/1=N:93
cinn: perī, perī [224a]/2=E:100
cism: ten, ten [74b]/3=B:247
cünüb: yan, pehlū [140b]/5=A:191

D

- dābbet:** yürigen, cunbende [43a]/1=B:164
dārū's-selām: uçmaķlık sarāyı, sarāy-ı selāmet ya' nī behişt-i selāmet [232a]/2=E:127
de'b: 'ādet, 'ādet [93a]/5=A:11
def: yığmaķ, dūr kerdēn [76b]/2=B:251

dem: kan, hūn [45b]/2=B:173, [6b]/2=B:30
derʿ: def^r kıl-, def^r kerdn [134b]/4=A:168
derecet: mertebe, pāy-gāh [133a]/3=A:163
derecet: ziyādelik, pāygāh [66a]/3=B:228
derk: tabaḳ , pāygāh [193b]/2=N:145
dīniʿllāh: Tanḡrı dīni, kīş-i ḡudāy [112a]/5=A:83
dīrāset: okı-, ḡānden [111b]/1=A:79
diyār: sarāy, sarāy [142a]/2=A:195
dubur: sonḡ, pūşt [162a]/5=N:47
duḡūl: kir-, der āmeden [13a]/2=B:58
dūne: bisre, cüz [4a]/1=B:23
dūne: bisre, cüz [4a]/1=B:23
duʿ āʿ: tile-, ḡāsten [16b]/4=B:68, [17a]/2=B:69
duʿ āʿ: ünde-, ḡānden [50a]/5=B:186, [63b]/5=B:221, [81a]/4=B:260
duʿ āʿ: ündemek, ḡānden [45a]/2=B:171

E

eb: ata, peder [33b]/4=B:133
ebeden: ulaşı, hemīşe [209b]/2=M:24, [264a]/4=N:169
ebkem: aḡın, gung [45a]/3=B:171
ebraş: ala tenlig, pīs [104a]/1=A:49
ebyaz: aḡ, sepīd [51a]/1=B:187
ecr: şevāb , müzd [15a]/5=B:62, [27a]/5=B:112, [87b]/5=B:277
edā: ötemek, güzārde şoden [47b]/5=B:178
ednā: ḡadrsızraḡ, nezdīkter yaʿ nī kemter [14b]/3=B:61
ednāʿ: yakīnraḡ, nezdīk-ter [144b]/5=N:3
ehl: ḡāş kişiler, kes [206a]/1=M:89
ehl: mīrāş ḡāre, keshā [176b]/4=N:92
ehlʿül-kitāb: kitāb eyeleri, keshā-i nāme [264b]/3=N:171
ekber: uluḡraḡ, buzurgter [121b]/1=A:118, [61b]/3=B:217
ekl: ye-, ḡorden [7b]/4=B:35
ekmeh: toḡa közsüz , nā-bīnā-i māderzād [103b]/5=A:49

ekşer: köprek, pîş-ter [23a]/1=B:100
ekşer: üküşrek, bîş-ter [119a]/3=A:110
el-âne: emdi, eknûn [17b]/4=B:71
el-başîr: körge, bînâ [131b]/4=A:156
elf: minğ, hezâr
el-ğaniyy: munğsuz, bî-niyâz [115b]/5=A:97
el-ḥakîm: râst işlig, üstüvârkârî [32b]/6=B:129, [7a]/2=B:32
el-ḥalîm: kınamakğa ewmegen, burdbâr [65a]/4=B:225, [70b]/3=B:235
el-ḥasîb: saķış kılgan, şumâr konende [146a]/2=N:6
el-ḥayy: tirig, zinde [91a]/2=A:2
elîm: iglig, derdnâk [25a]/1=B:104
el-ḳayyûm: peyveste örelig kılgan, pâyende [77b]/5=B:255, [91a]/2=A:2
el-laṭîf: laṭîf, bârîk-bîn [225a]/3=E:103
elletî: ol kim, ân ki [4a]/3=B:24
ellezîne: ol kimerse, ân ki [270b]/4=B:89
el-‘afuvv: keçürge, güzârende [161a]/2=N:43
el-‘azîz: ğâlib bolğan, bî-hemtâ [246b]/5=E:96
el-‘azîz: ğâlib, bî-hemtâ [32b]/6=B:129
el-‘azîz: yinğen, bî-hemtâ [123b]/1=A:126
elv: taķşîr kılgan, taķşîr kerden [121a]/4=A:118
el-vâsi‘: kinğ, tevânger ferâḳkâr [81b]/4=B:261
el-vehhâb: baķşîş kılgan, nîk-baķşende [92b]/5=A:8
el-vekîl: saķçı, kâr-sâz, nigâhbân [265b]/1=N:171
el-vekîl: saķlağan, nigâhbân [183a]/5=N:109
el-vekîl: vekîl kılinmış, nigâh-bân [136a]/2=A:173
emânet: emânet, zînhâr [165a]/2=N:58
emet: ḳarabaş, girevende [63b]/1=B:221
emîn: düşvârî efgenden [109b]/4=A:75
emmâ: ammâ, ber her taķdîr [265b]/4=N:173
emn: emîn tut-, emîn dâşten [109b]/4=A:75
emn: emînlik, bî-bîmî [241a]/5=E:81
emn: emn, bî-bîmî [130a]/2=A:154
emn: ḳurtul-, bî-bîm şoden [54b]/1=B:196

emn: kurtulmak, bî-bîm şoden [173a]/1=N:83
emn: kurtulmak, bî-bîmî [241b]/2=E:82
emr: buyur-, fermûden [5b]/2=B:27
emr: iş, kâr [132a]/4=A:159
enā: men, men [6a]/5=B:30
enā: min, men [8b]/2=B:38
enmulet: parmak uç(ı), ser-i engušt [121b]/5=A:119
ennā: neteg, ez kucā [133b]/5=A:165
ennā: nirdin, ez kucā [101a]/1=A:37
en'ām: en'ām, çehār pāy [234b]/2=E:136
en'ām: tiwe, sığır, koy, keçi, çehār pāy [94b]/2=A:14
enzela'llāh: Tanğrı indürmişi, furū firistāde-i ħudāy [245a]/4=E:93
er'-ra'ūf: kulluk kıl- 'ibādet [104b]/2=A:51
er'-ra'ūf: rahmet kılğan, mihrbān [99a]/4=A:30
erba'in: kırk, çihil [11b]/1=B:51
mülk: erklen-, taşarruf şoden [144b]/5=N:3
er-raḥīm: peyveste rahmet kılğan, hemişe bahşāyende [42b]/1=B:163
er-raḥīm: rahmeti lāzım, hemişe bahşāyende [91a]/1=A:
er-raḥmān: üküş rahmetlig, buzurg bahşāyış [42b]/1=B:163
esbāt: oğul oğlanlar, puserān-ı Ya' kūb [34b]/3=B:136
esbāt: oğul oğulları, puserān-ı Ya' kūb [262b]/5=N:163
esbāt: oğul oğulları, puserān-ı Ya' kūb [262b]/5=N:163
eşer: iz, pey [217b]/1=M:46
esved: kara, siyāh [51a]/2=B:187
eşedd: katıgrak, saht-ter [269b]/1=B:85
eşedd: kattıgrak, saht-ter [168a]/3=N:66
et-tevvāb: tevbeni qabūl kılğan, tevbe dehende [12a]/4=B:54
ev: yā, yā [29a]/4=B:118, [54a]/5=B:196
evd: ağıruk, girān [78a]/5=B:255
evlā: yaqukrak, evlā-ter [108a]/3=A:68
evliyā'üş-şeytān: İblis dōstları, dōstān-ı dīv süst. [170b]/2=N:
evsaṭ: ortarak, miyāne [205b]/5=M:89
evvel: evvel, nuḥustīn 9a]/5=B:41

eyne-mā: nirde kim, her kucā [38b]/5=B:148
eyne-mā: nirge kim, pes her kucā [28b]/2=B:115
ezā: ağırığ, renc [54a]/5=B:196
ezā: āzār, āzār [82a]/1=B:262
ezā: nāhōş kelgen nerse, āzār [64a]/3=B:222
ezkā: arıgraķ, pākızeter [68b]/1=B:232
ez' āfen: k̄at k̄at, du çendānhā [124a]/3=A:130

F

fā'ide : Yarar, fayda.
fāhişet: körksüz iş, kār-i zişt [150a]/1=N:15
fāhişet: yawuz iş, kār-ı zişt [44b]/2=B:169
fahūr: kıvanġan, nāzende [158b]/5=N:36
fāki' : toruġ, nīk zerd [17a]/3=B:69
fālik: yargan, şikāfende [246b]/1=E:95, [246b]/4=E:96
fā' l: kıl-, kerd̄en [6a]/5=B:30
farih: süwüngen, şadmān [135a]/2=A:170
farīķ: gürüh, gürüh [18b]/5=B:75
farīzat: farīza kılmaķ, peydā kerde [148a]/2=N:11
farīzat: mehr, farīze [71a]/4=B:237
farķ: ayır-, şikāften [11a]/3=B:50
farķ: ayırt kemiş-, cüdā kerd̄en [209b]/5=M:25
farķ: ayırt kemiş-, perākenden [90a]/2=B:285
farz: farīza kıl-, farīza kerd̄en [55a]/2=B:197
fāsīķ: Tanġrı buyruķındın çıķġan, birün āyende ez fermān [5a]/5=B:26
faşl: ayrıl-, reften [75a]/4=B:249
fażl: artuķ eġgölük, efzūnī [136a]/3=A:174
fażl: artuķ, fażl [15b]/5=B:64
fażl: artuķluk, sūdī [268b]/1=M:2
fażl: artur-, efzūnī dāden [87b]/1=B:276
fażl: artur-, efzūnī dāden [87b]/1=B:276
fażli'l- 'azīm: uluġ fażlıġ, ewzūnī buzurg [25a]/4=B:105

faẓlin ‘aẓīm: uluğ faẓl eyesi, efzūnī buzurg [136a]/5=A:174
faẓlu’llāh: Tanğrı faẓlı, Tanğrınınğ faẓlı, faẓl-ı ħudāy [184a]/1-5=N:113
faẓlu’llāh: Tanğrınınğ artuğ eğgölügi, faẓl-ı ħudāy [15b]/5=B:64
fe-: pes, pes [67a]/5=B:231
fe-: taqı, pes [4a]/2=B:24
fecr: tañg, Far. [51a]/2=B:187
ferah: sewün-, şād şoden [122a]/3=A:120
ferah: sewün-, şād şoden [140a]/4=A:188
ferden: yalguz, cudā cudā [245b]/5=E:94
ferik: ögür, gürüh [23a]/1=B:100, [270a]/5=B:87
ferizat: kâbîn, ferizat [70b]/5=B:236
fesād: fesād, tebāh [57b]/3=B:205, [5b]/3=B:27
feşel: yüreksiz bol-, bed-dil kerdin [122b]/2=A:122
fetāt: qarabaş, kenize [154b]/1=N:25
fetāt: yigit tişi, kenize [154b]/1=N:25
feth: açmak, güşāyiş [192a]/3=N:141
feth: zafer , güşāyiş [192a]/3=N:141
fetret: süstlük, süstī [207b]/5=M:19
fevk: üst, zeber [15b]/2=B:63
fevk: üstün, zeber [105a]/5=A:55, [147a]/4=N:11, [199a]/4=M:66, [5a]/1=B:26
fevt: fevt bol-, der güzeşten [129b]/5=A:153
fevz: zafer bul-, pîrüz şoden [169b]/1=N:73
feyz: tökil-, reften [204a]/5=M:83
fıkh: uq-, der yābden [223b]/1=E:98
fī sebīli’llāh: Tanğrı yolu içinde, der rāh-ı ħudāy [62a]/5=B:218
fī: iç, der [132a]/4=A:159, [133a]/5=A:164, [4b]/4=B:25, [70b]/2=B:235
fidyet: yuluğ, fidā ħadeni [54a]/5=B:196
fitnet: fitne, āzmāyiş [92a]/5=A:7
fitnet: tokuš kılmaq, āzmāyiş [176a]/3=N:91
fızzat: kümüş, noķre [94b]/1=A:14
fūh: ağız, dehān [134b]/2=A:167
fuḥş : fuḥş, fuḥş [55a]/3=B:197
fulk: kimi, keştī [42b]/3=B:164

furkân: ayırt kemişgen, nuşret-i cüdâ konend-i miyân-ı haqq u bâtl [11b]/4=B:53

Ğ, G

ğā'it: aşak yer, hâdeş [160b]/4=N:43

ğāfil: ğāfil, bî-āgāh [269b]/2=B:85

gāfil: osanġ, bî-āgāh [116a]/4=A:99

ğaflet: ğāfil bol-, bî-āgāh şoden [181a]/2=N:102

galebet m.: yinġil-, ğalebe kerde şoden [93b]/3=A:12

ğalız: irig, dürüş [132a]/2=A:159

ğall: bağlan-, besten [198a]/2=M:64

ğamm: kađġu, endūh [129b]/4=A:153

ğasl: yuw-, şusten [249b]/3=M:6

ğayb: ğayb, nā-peydā [102b]/1=A:44

ğayb: ğayb, nihān [239a]/4=E:73

ğayb: ġāyibluġ, bî-peydā [256a]/1=M:94

ğayb: örtüglü, nā-peydā [137b]/1=A:179

ğayb: örtüglüg, bî-peydā [7a]/4=B:33

ğayr: önġin, cüz [13b]/1=B:59

ğayr: önġin, cüz [268a]/1=M:1

ğayz: öfke, hışm [124b]/5=A:134

ğayz: özke, hışm [121b]/5=A:119

ğazab: öfke kıl-, hışm giriften ya' nī nā-ħošnūd şoden [177b]/1=N:93

ğazab: öfke, hışm [119b]/2=A:112

ğuduvv: erte birle kel-, bāmdād reften [122a]/5=A:121

ğufrān: yarlıġa-, āmurziden [141b]/1=A:193

ğufrān: yarlıġa-, āmurziden [13a]/4=B:58

ğulām: oġlan, kūdek [101b]/3=A:40

ğulūl: hıyānet kıl-, nā-rāstī kerdin [132b]/4=A:161

ğurāb: qarġa, zāġ [211a]/5=M:31

ğurfet: awuġ, müşt [75b]/1=B:249

ğurūr: aldamaġ, firīb [227b]/1=E:112

ğurūr: arsızmaġ, firīb [139b]/1=A:185

ğurūr: arsuqtur-, firībiden [97a]/5=A:24
ğurūr: arsuqtur-, firībiden [142b]/1=A:196
ğurūr: arsuqtur-, firībiden [142b]/1=A:196
ğusl : Boy abdesti, gusül.

H, Ĥ, Ħ

hā' entüm: uş siz erenler, ĩn ki şomā [107b]/3=A:66
hā' ulā': uş bu erenler, ĩn gürüh [107b]/3=A:66
hā': uş, ĩn ki [107b]/3=A:66
ĥā'ib: nevmīd:, nevmīd [123b]/3=A:127
hā'ulā: munlar, ĩn gürüh [6b]/5=B:31
ĥabāl: fesād, tebāh [121a]/4=A:118
ĥabbe: ewün, dāne [81b]/2=B:261
ĥabīs: abīs, pelīd [258a]/1=M:100
ĥabīs: arıgsız, pelīd [137b]/1=A:179
ĥabl: urқан, 'ahd [117a]/2=A:103
ĥacc: ĥacc, ziyāret kerdēn-i ĥāne [52a]/1=B:189
ĥacc: uğra-, ziyāret kerdēn [41a]/4=B:158
ĥacer: taş, seng [13b]/4=B:60, [4a]/3=B:24
ĥādī' : aldaşmaqda yinġgenning 'amelin kılğan, cezā-i firīb-dehende [192b]/4=N:142
ĥafız: saqçı, nigāhbān [172a]/5=N:80
ĥafız: saqlağan, nigāhbān [225a]/5=E:104
ĥakem: ĥākim, miyānçı [227b]/5=E:114
ĥakem: ĥükm kılğan, miyānçı [158a]/3=N:35
ĥaķīkat: [4a]/5=B:25
ĥākim: ĥākim, dāver [51b]/3=B:188
ĥakīm: ĥikmet birle iş kılğan, üstüvārkār [63a]/5=B:220
ĥakīm: ĥikmetlig, şovābgār [263b]/2=N:165
ĥaķķ: ĥaķ(k), rāst [9b]/2=B:42
ĥaķķ: rāst, rāst [38b]/2=B:147
ĥaķķ: rāstlıķ, rāstī [46b]/1=B:176
ĥaķķ: Tanġrı indürgenni, dürüst [9b]/2=B:42

ḥakḳ: tölenmek, rāst şoden [186b]/2=N:122
ḥakḳ: tölenmek, vācib [48a]/5=B:180
ḥakḳ: vācib bolğan, vācib şoden [71a]/2=B:236
ḥakḳ: vācib bolmaḳ, vācib şoden [72b]/3=B:241
ḥalā'ikū'l-ebnā: oğullarınızın tişileri, zenān-ı puserān
ḥālet: ana(...) qarındaş(...), ḥāher-i māder [152b]/3=N:23
ḥalf: art, pes [78a]/3=B:255
ḥālid: cāvidāne, cāvidāne [4b]/5=B:25
ḥālid: menġü qalıġlı, cāvidāne [62a]/4=B:217
ḥalīfet: ḥalīfe, ḥalīfe [6a]/5=B:30
ḥāliş: qatıġsız, bī-āmīze [236a]/1=E:139
ḥālişaten: ḥāliş, bī-āmīziş [236a]/1=E:139
ḥalk: endāze kıl-, endāze kerdin [103b]/3=A:49
ḥalk: ḥalk, āferīde [185b]/5=N:119
ḥalk: yarat-, āferīden [103a]/5=A:47, [6a]/2=B:29, [42b]/2=B:164
ḥām: arḳasın saġlaġan, ġuşten nigāh dādende [258b]/4=M:103
ḥamd m.: öġül-, sutūde şoden [140a]/5=A:188
ḥamd: öġmek, sipās [6b]/2=B:30
ḥamīd: öġülmiş, sutūde [84b]/2=B:267
ḥamr: ḥamr, mey [62b]/2=B:219
ḥanīf: ḥaḳ dīnġe kışġan, ġüzafkārī [108a]/2=A:67
ḥarāb: ḥarāb kıлмаḳ, vīrānī [28a]/4=B:115
ḥarāb: ḥarāb, vīrāne [28a]/4=B:115
ḥarac: tarlıġ, tengī [250b]/1=M:6
ḥarām : Rüşvet.
ḥarş: taḳdīr kıl-, durūġ goften [228b]/3=E:116
ḥaşar: tar bol-, teng şoden [175b]/1=N:90
ḥasbu: tap, bes [57b]/4=B:206
ḥased: [95b]/4=A:19
ḥased: ḥased kıl-, bed-ḥāsten [163b]/4=N:54
ḥased: ḥased, bed-ḥāste [26a]/4=B:109
ḥasen: körklüg, nīkū [100b]/3=A:37
ḥāsi': sürükmiş, dūr şode [16a]/4=B:65

ḥaṣīm: ḥuṣūmeti katıg, saht-ter-i peygār konende [57b]/1=B:204
ḥasret: ökünç, peṣīmānī [131b]/2=A:156
ḥaṣūr: tişilerge yawuzmağan, raġbet nā-konende [101b]/2=A:39
ḥāṣi': ḥuṣū' kılğan, furū-tenī konende [143a]/3=A:199
ḥāṣi': korkğan, furū-tenī konende [10a]/3=B:45
ḥaṣr: yığ-, zūd būd gird kerdn [265b]/4=N:172
ḥaṣr: yığ-, zūd būd gird kerdn [265b]/4=N:172
ḥaṣr: yığıl-, gir āverde şoden [132a]/1=A:158
ḥaṣyet: korkunç, ters [18b]/3=B:74
ḥaṣyeti'llāh: Tanrı korkunç, ters-i ḥudāy [18b]/3=B:74
ḥaṭā: yanğıl-, ḥaṭā [176b]/3=N:92
ḥaṭā': yazuk, günāh [13a]/5=B:58
ḥavāriyy: üdründüler, yārīgerān-ı 'īsā [104b]/4=A:52
ḥavf: korkuğ, ters [8b]/3=B:38
ḥāviyet: tüşken, üftāde būd [80a]/1=B:259
ḥavl: yıl, sāl [72a]/4=B:240
ḥayāt: tiriglik, zindegānī [48a]/2=B:178
ḥayāti'd-dünyā: yakın tiriglik, zindegānī-i in cehān [269a]/5=B:85, [57a]/5=B:204
ḥayr: ḥayr, nīkī [25a]/3=B:105
ḥayr: yaḥşılık, nīkī [117b]/3=A:104
ḥayr: yaḥşırak, bihter [131b]/5=A:156
ḥayṣu: kayda kim, her cā [7b]/4=B:35
ḥayṣu: kayda, āncā [231a]/3=E:124
ḥayṣu: ol yer, āncā [64a]/5=B:222
ḥayt: yiplük, rişte [51a]/1=B:187
ḥazā: bu, in [4b]/2=B:25
ḥazen: kadğur-, endūhgīn kerdn [8b]/4=B:38
ḥazer: korkunç, perḥiz [181a]/1=N:102
ḥazır: yaş, sebz [223b]/3=E:99
ḥāzırı mescidi'l-ḥarām: Mescid-i ḥarāmning ḥāzırları, ḥāzır-ı mezigit-i Mekke [54b]/5=B:196
hedy: ıdğu qurbān, qurbānī [257a]/5=M:97, [54a]/2=B:196
hedy: Ka'be'ga ıdılğan nerse, qurbān [268a]/4=M:2

ḥelāl: ḥelāl bol-, ḥelāl şoden [268b]/2=M:2
ḥelāl: ḥelāl bol-, şāyesten [66b]/5=B:230, [151a]/4=N:19
ḥelāl: ḥelāl, şāyeste [44a]/5=B:168
ḥelāl: revā bol-, şāyesten [66a]/5=B:229
hemm: uğra-, āheng kerdn [184a]/1=N:113
henī'en: singūt bolsun, guvārende [145a]/3=N:4
hevā: hevā, ārzū-yı dileva [30a]/1=B:120
hevā: süw-, ḥāsten [270a]/4=B:87
hevā: tilek, kām-ı dil [190a]/5=N:135
hezm: sı-, şikesten [76a]/4=B:251
ḥıfz: sakla-, nigāh dāšten [206a]/4=M:89
ḥıfz: sakla-, nigāh dāšten [71b]/3=B:238
ḥıfz: sakla-, peyveste şoden [245a]/1=E:92
ḥıfz: saklamak, nigāh dāšten [78a]/5=B:255
ḥımār: eşkek, ḥar [80b]/2=B:259
ḥınzır: tonğuz, ḥūk [197a]/1=M:60
ḥırş: sukluk kıl-, āzmūden [188b]/4=N:129
ḥıcc: hac kılmağ, ziyāret [115b]/3=A:97
ḥıcr: men' kılınmış, ḥarām [235b]/1=E:138
hidāyet: köndür-, rāh numūden [5a]/4=B:26
hidāyet: könül-, rāh-ı rāst kerdn [11b]/5=B:53
ḥikmet: ḥikmet, suḥen-i dürüst [133b]/2=A:164
ḥikmet: şeri'at, suḥen-i dürüst [32b]/5=B:129
-ḥimā: ol ikegü, işān [188a]/5=N:128
-ḥimā: ol iki, işān [41a]/5=B:158
ḥisāb: sakın-, pindāšten [126b]/1=A:142
ḥisāb: sakın-, pindārīden [137a]/2=A:178
ḥisāb: sakınmağ, pindārīden [110b]/4=A:78
ḥisāb: sakış, şumār [56b]/5=B:202
ḥisbān: sakın-, pindāšten [60a]/3=B:214
ḥıṭbet: tilemek, ārzū [70a]/3=B:235
ḥızy: ḥārluk, rüsvāyī [269a]/5=B:85
ḥubb: sewüg, baḥt [43a]/5=B:165

ḥubb: süf-, dōst dāšten [43a]/5=B:165
ḥubb: süwmek, dōstī [47a]/1=B:177
hubūt: in-, furūd āmeden [8a]/2=B:36
ḥuluvv: ḥālī bol-, mānden [121b]/4=A:119
ḥuluvv: keç-, güzešten [125b]/2=A:137
ḥuluvv: keç-, güzešten [34a]/2=B:134
-humā: ikegü, -şān [8a]/1=B:36
-humā: ol iki, işān [78a]/5=B:255
ḥurr: āzād, āzād [47b]/3=B:178
ḥurr: āzād, āzād [47b]/3=B:178
ḥursān: ziyān, ziyān [5b]/4=B:27
ḥursān: ziyān kıl-, ziyān kerdēn [5b]/4=B:27
ḥusbān: sakış kılmak, şumārī [246b]/5=E:96
ḥuṭvāt: adım, kām [44a]/5=B:168
ḥuzūr: ḥāzır bol-, ḥāzır āmeden [33b]/2=B:133
huzuvv: yobı, füsüs [67b]/2=B:231
huzuvv: yobı, yobı [16b]/2=B:67
ḥüccet: ḥüccet, ḥüccet [39b]/1=B:150
ḥüdā: köni yol, rāh-i rāst [8b]/2=B:38
ḥüdā: könilik, rāh-i rāst [46a]/4=B:175
ḥükm: ḥükm kıl-, ḥükm kerdēn [256a]/5=M:95, [268a]/2=M:1
ḥükm: ḥükm, dāverī [243a]/5=E:89
ḥükm: ḥükm, ḥükm [268a]/2=M:1
ḥürmet: ḥürmet, nā-şāyeste [29b]/2=B:119
ḥüsn: körklüglük, nīkūyī [94b]/3=A:14
ḥüsrān: azğunluk, ziyān [5b]/4=B:27
hüve: Ol Tanğrı, vey [77b]/5=B:255

İ

ibāʾ: unma-, ne-ḥāsten [7b]/2=B:34
ʿibādet: kulluk, perestīden [33b]/3=B:133
ʿibādet: tapun-, perestīden [33b]/4=B:133

ibdā': aç-, peydā kerden [98b]/4=A:29
ibdā': āşkārā kıl-, peydā kerden [7a]/5=B:33
ibdā': āşkārā kılın-, peydā kerden [258a]/4=M:101
ibkār: erte, bāmdād [102a]/2=A:41
İblīs: iblīs, 'azāzīl [7b]/2=B:34
ibn: oğul, puser [11a]/1=B:49
ibni's-sebīl: yol eri, rāh-ı güzēr [158b]/4=N:36
ibni's-sebīl: yol oğlu, rāh-ı güzēr [47a]/2=B:177
ibtigā': iste-, h̄'āsten [58a]/1=B:207
ibtigā': istemek, h̄'āsten [182a]/1=N:104
ibtilā': sina-, āzmūden [30b]/5=B:124
ibtilā': sınamak, āzmūden [129b]/1=A:152, [218b]/3=M:48
ibtilā': sınan-, āzmūde kerde şoden [139b]/2=A:186
i' cāb: taŋgga ketür-, hoş āmeden [258a]/1=M:100
'icl: buzağı, gevsāle [11b]/1=B:51
ictibā': üyür-, ber güzīden [137b]/1=A:179
ictināb: saklan-, dūr şoden [206b]/3=M:90
i' dād m.: anuk kılın-, āmāde kerde şoden [4a]/4=B:24
'iddet: san, şumār [49a]/3=B:184
iddirā': h̄ilāf kılış-, h̄ilāf kerden [18a]/1=B:72
idhāl m.: kiwrül-, der āverde şoden [139a]/5=A:185
idlā': kemiş-, rüşvet [51b]/2=B:188
ifā': vefā kıl-, vefā kerden [267b]/4=M:1
iflāh: kurtul-, restegārī yāften [117b]/4=A:104
ifsād: fesād kıl-, tebāhī kerden [5b]/3=B:27
iftidā': yulun-, h̄'ışten [213a]/4=M:36
iftirā': kötür-, ber yāften [162b]/4=N:48
iftirā': yalğan çatmak, ber yaftenī [235b]/3=E:138
ignā': menfa' at kıl-, sūd dāšten [93a]/3=A:10
igrāk: batur-, furū burden [11a]/4=B:50
igrāk: batur-, furū burden [11a]/4=B:50
igtirāf: awuçla-, ber kerden [75b]/1=B:249
igtisāl: gusl kıl-, ser ü ten şusten [160b]/2=N:43

ihā' m.: vahy kılın-, vahy firistāde şoden [245a]/3=E:93
ihā': işāret kıl-, işāret kerden [227a]/5=E:112
ihā': vahy kıl-, vahy firistāden [262b]/2=N:163
ihātat: kapsa-, gird der girende [78a]/3=B:255
ihfā' m.: örtül-, pūşiden [91b]/4=A:5
ihfā': ört-, nihāñ kerden [85a]/5=B:271
ihfā': örtük-, pūşiden [182b]/4=N:108
ihlāf: hilāf kıl-, hilāf kerden [93a]/2=A:9
ihlāl m.: helāl kılın-, helāl kerde şoden [267b]/5=M:1
ihlāl m.: ün kılın-, āvāz ber dāşte şoden [45b]/2=B:173
ihlāl m.: ün kötürül-, āvāz ber dāşte şoden [238b]/5=E:145
ihlāl: helāl kıl-, helāl dāştēn [268a]/3=M:2
ihlāl: helāl kıl-, helāl kerden [87a]/2=B:275
ihlāl: helāl kılmağ, şāyesten [104a]/4=A:50
ihrāc: çıkar-, birūn āverden [8a]/2=B:36
ihrāc: çıkar-, birūn āverden [8a]/2=B:36
ihrāc: çıkarmağ, birūn kerden [269a]/3=B:85
ihşān: körklüglük, nīkūyī [47b]/5=B:178
ihşār: habs kılın-, bāz dāştēn [86a]/2=B:273
ihitmāl: kötür-, ber dāştēn [183b]/5=N:112
ihṭiṣām: huşūmet kıl-, peygār kerden [102b]/3=A:44
ihṭā: ḥaṭā kıl-, ḥaṭā kerden [90b]/2=B:286
ihvān: karındaş, birāder [131a]/5=A:156
ihyā': tīrgür-, zinde kerden [131b]/3=A:156, [18a]/3=B:73, [5b]/5=B:28, [79b]/2=B:258
ihyā': tīrgüz-, zinde kerden [212a]/1=M:32
ihzā': ḥẓār kıl-, rūsvā kerden [141a]/4=A:192
ihzār: hāzır kılın-, hāzır āverde şoden [188b]/1=N:128
ikād: yandur-, efrūhtēn [198b]/2=M:64
ikāmet: ikāmet kılı bil-, pāy dāden [66b]/1=B:229
ikāmet: kopğar-, ber-pāy dāştēn [199a]/2=M:66
ikrār: ikrār kıl-, ikrār kerden [112a]/1=A:81
ikrāz: ötünç bir-, wām dāden [73a]/5=B:245

ik̄sāt: ‘adl kıl-, dād kerdn [144b]/2=N:3
ik̄tilāl: öldür-, kušten [270a]/5=B:87
ik̄tilāl: öldürüş-, kārzār kerdn [52b]/5=B:191, [73a]/3=B:244, [73b]/5=B:246
ilā: tapa, be- [6a]/1=B:28
ilā: tegi, tā [51a]/3=B:187
ilāh: tapungu, perestīdenī [77b]/4=B:255
il̄k̄ā’: kemiş-, efgenden [206b]/4=M:91
il̄k̄ā’: kemiş-, ewgenden [175b]/4=N:90, [198a]/5=M:64
il̄k̄ā’: kemiş-, ewkenden [265a]/1=N:171
illā: meger, meger [46a]/2=B:174
illā: meger, meger [7a]/1=B:32, [7b]/2=B:34
‘ilm: bil-, dāništen [5a]/2=B:26
‘ilm: bilig, dāniş [7a]/1=B:32
‘ilm: bilmek, dāniş [263b]/3=N:166
‘ilm: bilmek, ‘ilm [134a]/2=A:166
iltik̄ā’: satğaş-, dīdār kerdn [134a]/2=A:166
iltik̄ā’: satğaş-, dīdār kerdn [93b]/5=A:13
imām: imām, pişvā [31a]/2=B:124
imām: uymağğa sezā kişi, pişvā [31a]/2=B:124
īmān: īmān ketür-, girevīden [77a]/5=B:253
īmān: bit-, girevīden [269a]/3=B:85
īmān: bitmek, girevīden [134b]/1=A:167
īmān: īmān, īmān [26a]/1=B:108
īmān: īmān, namāz [37a]/4=B:143
īmān: şābit bol-, girevīden [255b]/1=M:93
imātet: öldür-, mīrānīden [5b]/5=B:28
imhām: қаdgurt-, endūhgīn kerdn [130a]/3=A:154
imra’et: ‘avrat, zen [101b]/4=A:40
imsāk: berkit-, üstüvār kerdn [5b]/1=B:27
imsāk: berkit-, üstüvār kerdn [5b]/1=B:27
imsāk: tutmağ, nigāh dāšten [66a]/4=B:229
in: eger, eger [4a]/1=B:23
in‘ām: edgölük kıl-, nīkūyī kerdn [9a]/2=B:40

î' nāt: emgekke kemiş-, düşvārī efgenden [63a]/4=B:220
inbā': haber bir-, āgāh kerdn [104a]/1=A:49
inbā': haber bir-, haber kerdn [6b]/5=B:31
inbāt: ündür-, rüyānīden [100b]/3=A:37, [81b]/2=B:261, [14a]/5=B:61
incā': kutgar-, rehānīden [11a]/4=B:50
‘ind: kat, nezd [133b]/5=A:165, [215b]/5=M:43, [270b]/3=B:89, [78a]/2=B:255
‘indi’līlāh: Tanğrı katı, nezd-i hūdāy [24b]/3=B:103
‘ineb: üzüm, engūr [83b]/3=B:266
infāk: harc kıl-, hezīne kerdn [159a]/4=N:38, [53b]/4=B:195
infāk: harc kıl-, hezīne kerdn [81b]/1=B:261
infišām: ayrılmağ, cüdā şodenī [78b]/4=B:256
infizāz: tağıl-, perākende şoden [132a]/3=A:159
inne: haqīkat üze, her āyine [4a]/5=B:25
intihā: yığlın-, bāz istāden [265a]/3=N:171
intihā': yığıl-, bāz istāden [87a]/4=B:275
intikām: öç almağ, kīne keşīden [256b]/5=M:95
inzāl: indür-, furū firistāden [9a]/4=B:41
inzār m.: küyül-, zamān dāde şoden [113b]/4=A:88
inzār m.: mühlet biril-, zamān dāde şoden [42a]/5=B:162
inzār: kōrkut-, bīm kerdn [233a]/3=E:130, [244b]/1=E:92
irādet: tile-, ħāsten [5a]/3=B:26
î' rāz: yüz ewür-, rūy gerdānīden [150b]/1=N:16, [172b]/3=N:81, [190b]/1=N:135, [188a]/5=N:128
irā'et: körgüz-, numūden [18a]/3=B:73, [32b]/1=B:128
irā'et: körküz-, numūden [129a]/4=A:152, [239b]/3=E:75
irā'et: körset-, numūden [211a]/5=M:31
irkās: redd kıl- (Ar. redd), nigūsār kerdn [174b]/3=N:88
irtidād: kayt-, gerdīden [61b]/5=B:217
irzā': emdür-, şīr dāden [152b]/5=N:23
irzā': emdür-, şīr dāden [152b]/5=N:23
‘isā ibn Meryem: Meryem oğlı ‘isā, ‘isā puser-i Meryem [264b]/5=N:171, [77a]/2=B:253
işā': vaşıyyet kıl-, enderz kerdn [148b]/1=N:12, [33a]/4=B:132

işābet: teg-, resīden [122a]/2=A:120
işābet: teg-, resīden [133b]/4=A:165
işābet: teg-, resīden [82b]/4=B:264
i' şār: kasurka, girdbād [83b]/5=B:266
işbāt: tölendür-, üstüvār dāšten [76a]/3=B:250
işlāḥ: ongar-, nīkū kerdēn [113b]/5=A:89, [150a]/5=N:16
işlāḥ: ongarmaḥ, nīkū kerdēn-i kār [158a]/4=N:35
İslām: ḥāliş kıl-, ḥālis kerdēn [96a]/2=A:20
İslām: ısparla-, supurden [27a]/4=B:112
İslām: inḳıyād- inḳıyād kıl-, gerden dāden [216a]/4=M:44
İslām: müsülmān bol-, gerden dāden [216a]/4=M:44, [96a]/4=A:20
İslām: Müsülmānlıḳ, müsülmānī [248a]/1=M:3
işlām: teslīm kıl-, sipārden [27a]/4=B:112
'işm: yazuḳ, bezzeh [269a]/1=B:85
ism: at, nām [6b]/4=B:31
işm: uluḡ yazuḳ, bezze [183b]/4=N:112
işmā: yazuḳ kılḡan, bezekār [182b]/4=N:107
ismu'llāḥ: Tanḡrınınḡ atı, nām-ı ḥudāy [228b]/5=E:118
işnā 'aşere: on iki, devāzdeh [252a]/4=M:12
iş'ād: bar-, reften [129b]/3=A:153
işr: ağır yük, bār-ı girān [90b]/2=B:286
işrāf: ḥaddin keçmek, güzāfkārī [128a]/2=A:147
işrāf: isrāf kıl-, güzāfgārī kerdēn [237a]/3=E:141
işrār: peyvestelik kıl-, üstüvār bāşiden [125a]/3=A:134
iştibāk: ojuş-, pīş-destī kerdēn [218b]/4=M:48
iştibāk: ozuş-, pīş-destī kerdēn [38b]/4=B:148
isticābet: icābet kıl-, pāsuḡ dāden [135b]/2=A:171
istiftā': cevāb [266b]/4=N:176
istiftāḥ: nuşret kıl-, nuşret ḡāsten [270b]/4=B:89
istigfār: yarlıkayu tile-, āmurziş ḡāsten [132a]/3=A:159
iştihlāş: ḡās kıl-, yegāne kerdēn [25a]/3=B:105
iştihyā': tirig ḳoḡ-, zinde güzāşten [11a]/2=B:49
iştihyā': tirig ḳoḡmaḥ tile-, zinde güzāşten [11a]/2=B:49

istihzā' m.: mashara kılın-, efsūs kerde şoden [191b]/4=N:140
istikbār: uluğsın-, gerdenkeşī kerden [204a]/3=M:82
istikbār: uluğsun-, gerdenkeşī kerden [7b]/2=B:34
istimtā': menfa'at al-, ber ḥ'urdārī giriften [153b]/5=N:24, [232b]/1=E:128
istinkāf: 'ār tut-, neng dāšten [265b]/3=N:172
isti'ānet: yārī tile-, yārī ḥ'āsten [10a]/2=B:45
istiṭā'at: una-, tevānisten [188b]/3=N:129
istiṭā'at: yarağları yet-, tevānisten kerde. [86a]/2=B:273
istivā' ilā: uğra-, qaşd kerden [6a]/2=B:29
istivā': tüz bol-, berāber şoden [257b]/5=M:100
istizlāl: tayındur, lağzānīden [8a]/1=B:36
istizlāl: tayınmağ tile-, lağzānīden [131a]/2=A:155
iştifā': üdür-, ber güzīden [33a]/2=B:130, [99b]/3=A:33
'iṣyān: yaz-, bī-fermānī kerden [119b]/4=A:112, [15a]/2=B:61
iṣhād: tanuğ tik-, güvāh kerden [146a]/1=N:6
iştirā': satğın al-, ber güzīden [269b]/3=B:86, [46a]/4=B:175
iştirā': satğın al-, ḥarīden [24a]/5=B:102
itā': bir-, dāden [9b]/3=B:43
itfā': söndür-, furū keşīden [198b]/3=M:64
i' tidā: ḥaddın keç-, güzeştēden [15a]/2=B:61
i' timār: ziyāret kıl-, 'umre āmeden [41a]/4=B:158
i' tiṣām: yapuş-, çeng der zeden [266b]/2=N:175
i' tizāl: saçlın-, cüdā şoden [175b]/4=N:90
itmām: tamām kıl-, tamām kerden [31a]/1=B:124
itmām: tükel kıl-, tamām kerden [51a]/3=B:187, [68b]/3=B:233
ittibā': uymağ, pesreften [47b]/4=B:178
ittibā' m.: uyul-, pesrevī kerde şoden [43b]/4=B:166
ittiḥāz: tut-, giriften [11b]/1=B:51
ittiḥāz: tutunmağ, giriften [12a]/1=B:54
ittikā': qorq-, tersīden [4a]/2=B:24
ittikā': sağın-, tersīden [15b]/4=B:63, [52a]/4=B:189, [64b]/3=B:223
ityān bi: ketür-, āverden [38b]/5=B:148
ityān: kel-, āmeden [25a]/5=B:106

ityān: kel-, āmeden [269a]/1=B:85
īṭā'at: boyun sü-, ṭa' āt dāṣten [134b]/4=A:168
izā: kayu vaqtın kim, çün [47a]/4=B:177
izā: kayu vaqtın, pes çün [132a]/4=A:159
izā': āzār tegrül-, rencānide şoden [142a]/3=A:195
izā': āzār tegrül-, rencānide şoden [142a]/3=A:195
izāgat: kıştur-, gerdāniden [92b]/4=A:8
izā'at: zāyī' kıl-, zāyī' kerden [135b]/1=A:171
i' zāz: 'azīz kıl-, 'azīz kerden [97b]/4=A:26
izen: ol oğur, ān gāh [192a]/1=N:140
izhāb: ilt-, burden [233b]/5=E:133
izlāl: azdur-, gümrāh kerden [5a]/4=B:26
izn: destūr, fermān [134a]/2=A:166
izn: destūr, fermān [134a]/2=A:166
iztirār m.: kısarlan-, bī-çāre kerde şoden [238b]/5=E:145, [45b]/2=B:173, [229a]/4=E:119
'izzet: 'azīzlik, nām u neng [57b]/4=B:206
'izzet: 'azīzlik, 'azīz [191b]/2=N:139

K, Q

ḳā'im: örelik kılgan, īstāde konende [157a]/5=N:34
ḳā'im: örü turğan, īstāde būd [101a]/5=A:39
ḳā'imēn: ḳopuğlı bol-, be-pāy kerden [95b]/2=A:18
ḳā'imēn: turuḳup-, īstādī konende [110a]/1=A:75
ḳable: aşnu, pīş [4b]/3=B:25
ḳabūl: ḳabūl, peżir [100a]/2=A:35
ḳadārat: yarağlıg bol-, tevānā şoden [212b]/3=M:34
ḳadīr: yarağlıg, tevānā [134a]/1=A:165, [98a]/1=A:26
ḳadr: endāze, endāze [71a]/2=B:236
kāffeten: ḳamuğ, heme [58a]/3=B:208
kāfir: kāfir, nā-girevīde [42a]/2=B:161, [4a]/4=B:24
kāfir: küfr ketürgen, nā-girevende [9a]/5=B:41

kāfir: tangān, nā-girevīde [94a]/1=A:13
kalb: könğül, dil [18a]/4=B:74, [214b]/2=M:41, [270b]/1=B:88
qalem: qalem, tīr [102b]/2=A:44
kalīl: az, endek [270b]/2=B:88
kalīl: azğū, endek [110a]/5=A:77
kalīl: inğen, nīk endek [270b]/2=B:88
qamer: ay, māh [240a]/2=E:77
kānit: tā^ʿ at kılğan, fermān berdār [157b]/2=N:34, [71b]/5=B:238
kānit: tā^ʿ at kılğan, fermān berdār [95a]/5=A:17
ka^ʿb: topuq, şitāleng [249b]/5=M:6
kā^ʿid: olturğan, nişeste [178b]/1=N:95, [209b]/4=M:24
qarḥ: baş, ḥastegī [126a]/2=A:140
qarīb: yaqın, nezdīk [50a]/4=B:186
qarīb: yawuq, nezdīk [60b]/2=B:214
qarīn: qoldaş, yār. [159b]/1=N:38
qaryet: qonum, dīh [230b]/3=E:123, [80a]/1=B:259
qarz: ötünç, wām [73a]/5=B:245
qashaş: kışşa ay-, kışşa kerden [263a]/2=N:164
qashaş: söz, goften [106b]/4=A:62
qasr: kısğa kıl-, kūtāh kerden [180a]/4=N:101
qasv: katıg bol-, saht şoden [18a]/4=B:74
qasvet: katıglıq, sahtī [18a]/5=B:74
qatl m.: öldürül-, kuşte şoden [134b]/4=A:168
qatl: öldürmek, kuştēn [52b]/4=B:191
qat^ʿ: kes-, burīden [5b]/2=B:27
qat^ʿ: kesmek, burde [123b]/2=A:127
qavl: ay-, goften [11b]/5=B:54
qavl: aydıl-, gofte şoden [44b]/3=B:170
qavl: söz, güftār [13b]/1=B:59
qavl: ti-, goften [265a]/3=N:171
qavl: ti-, goften [265a]/3=N:171
qavlen sedīd: rāst söz, güftār-ı rāst [146b]/5=N:9
qavm: erenler, gürūh [79b]/5=B:258

ķavm: ķavm, gŭrŭh [11b]/5=B:54
ķavmi'l-kāfirīn: kāfir erenler, gŭrŭh-i nā-girevendegān [76a]/4=B:250
ķavvām: ķopġan, īstādegī konende [190a]/2=N:135
ķazā': ħŭkm ķıl-, gŭzārden [103a]/5=A:47, [29a]/2=B:117
ķazā': öte-, gŭzārīden [181b]/2=N:103
kāzīmu'l-ġayz: öfkeni yutġan, furŭ ħorende-i ħıšm [124b]/5=A:134
ke: menġizlig, hemçŭ [131a]/4=A:156, [18a]/2=B:73
ke: sin, tu [29b]/2=B:119, [6b]/3=B:30
kebīr: uluġ yazuķ, gŭnāh-ı buzurg [144b]/1=N:2
kebīret: uluġ, buzurg [10a]/3=B:45, [37a]/2=B:143
keffāret: yazuķ örtgen, pŭşende-i gŭnāh [217a]/4=M:45
kefl: oġķa kir-, Far. [102b]/2=A:44
kefl: yana-, pezīruften [100b]/4=A:37
kelālet: atasız oġulsız, ...māder ũ peder ũ ferzend [266b]/5=N:176
kelimet: kelime, suġen [101b]/1=A:39, [107a]/2=A:64, [8a]/5=B:37
kelimet: söz, suġen [265a]/1=N:171
kelimet: yıġıġ, suġen [30b]/5=B:124
kem: neççe, çend [80a]/4=B:259
kerhen: küçŭn, be-nā-pesend [151a]/5=N:19
kerīm: keremlŭġ, kirāmī [156b]/3=N:31
kesb: ķađġan-, verzīden [132b]/5=A:161, [34a]/2=B:134
keşīr: köp, bisyār [127b]/4=A:146
keşīr: köpegŭ, bisyārī [26a]/2=B:109
keşīr: ũküş, bisyār [5a]/4=B:26, [76a]/1=B:249
keslān: kāhil, kāhil [192b]/5=N:142
keşrat: ũküşlŭk, bisyārī [258a]/1=M:100
ketm: ört-, nihān dāden [134b]/3=A:167
ketm: ört-, pŭşīden [7a]/5=B:33, [9b]/2=B:42
kevn: bol-, şoden [131a]/4=A:156
keyd: keyd, sigāliş-i bed [122a]/4=A:120
keyfe: neteg, çigŭne [5b]/4=B:28
kezālike: mundaġ oķ, hem-çŭnān [29a]/4=B:118
kezālike: mundaġuķ, hem-çŭnān [36b]/3=B:143

ķıblet: ķıble, ķıble [36a]/5=B:142
ķınv: salķum, ķūşe [223b]/4=E:99
ķışāş: tūzlūk ķılışmak, berāber [217a]/3=M:45
ķismet: ūlūş ķılmaq, baķş kerdn [146b]/1=N:8
ķıtāl: [61b]/4=B:217
ķıtāl: toķuş, kārzār [134a]/5=A:167, [61a]/1=B:216
ķıtāl: toķuşmak, kārzār [122b]/1=A:121
ķıyām: ķop-, īstāden [188a]/2=N:127
ķıyām: ķopmak, īstādegī konende [145a]/4=N:5
ķıyām: ōre tur-, īstāden [140b]/5=A:191
ķıyāmet: ķıyāmet, rūsteķīz [269b]/1=B:85
ķıyāmet: ķopmak, rūsteķīz [174a]/5=N:87
ķiber: ulģay-, buzurg şoden [145b]/4=N:6
ķiber: uluģluk, buzurg-ı sālī [101b]/3=A:40
ķiber: uluģluk, pīrī [83b]/4=B:266
ķifāyet: tap kel-, pesende dāştēn [122b]/5=A:124
ķifāyet: yitirū bir-, ķifāyet kerdn [35a]/3=B:137
ķişşāʾ: ķıyār, ķıyār [14b]/1=B:61
ķişt: ʿadl, dād [95b]/2=A:18
ķisvet: ton, pūşiş [206a]/1=M:89
ķitāb: kitāb, nāme [139a]/3=A:184, [264b]/3=N:171, [269a]/3=B:85, [270b]/2=B:89
ķitāb: Ŷurʾān:, nāme [32b]/5=B:129
ķitābaʾllāh: Tanġrınınġ bitmeki, farīze-i ħudāy [153b]/3=N:24
ķitābiʾl-münīr: yaruķ kitāb, nāme-i rūşēn [139a]/3=A:184
ķötrül-: Yükseltmek.
ķufr: tan-, ķufr āverden [264b]/2=N:170, [42a]/2=B:161, [8b]/4=B:39
ķuʿūd: oldur-, nişesten [140b]/5=A:191
ķuʿūd: oltur-, nişesten [191b]/5=N:140
ķuʿūd: otur-, nişesten [134b]/3=A:168
ķurʾān: Ŷurʾān, nübī [49b]/2=B:185
ķurb: yawu-, nezdīk şoden [7b]/5=B:35
ķurbā: kayaşlık, ħīşī [158b]/1=N:36
ķurbān: ķurbān, ķurbān [138b]/3=A:183

kurh: yigren-, nā-pesendīden [61a]/2=B:216
 kuvvet: kudret:, tevānāy [43b]/2=B:165
küfr: kāfir bol-, ne-girevīden [78b]/2=B:256
küfr: kāfir bolmağ, küfr [198a]/5=M:64
küfr: kāfırlık, küfr [134a]/5=A:167
küfr: küfr, küfr [26a]/1=B:108
küfr: nūsipāsılık kıl-, nūsipāsī kerden [40a]/3=B:152
küfr: ört-, küfr āverden [270b]/4=B:89
küll: tegme bir, her [43a]/1=B:164
-küm: siz, şomā [5b]/5=B:28

L

lā: yok, ne [7a]/1=B:32
lahm: et, gōşt [80b]/4=B:259
lahm: it, gōşt [45b]/2=B:173
lākin: lekin, cüz' ān ki [262a]/2=N:162
lā'im: melāmet kılgan, melāmetkār [221a]/4=M:54
lā'in: la' net kılgan, nefrīn konende [41b]/4=B:159
lā'n m.: la' net kılın-, nefrīn kerde şoden [198a]/2=M:64
lā'n: la' net kıl-, nefrīn kerden [41b]/4=B:159
lā'n: sür-, la' net kerden [270b]/1=B:88
lā'n: sür-, rān kerden [163b]/2=N:52
lā'net: la' net, nefrīn [41b]/4=B:159
lebş: kiç-, direngī kerden [80a]/4=B:259
lehk: yet-, der resīden [135a]/4=A:170
len: hergiz, hergiz [4a]/2=B:24
len: kat' ā, hergiz [14a]/4=B:61
le'alle: bolğay kım, meger [11b]/3=B:52
le'ib: oyna-, bāzī kerden [244b]/1=E:91
le'ib: oyun, bāzī [256b]/4=M:95
lev: kāşkī, kāşkī [160a]/3=N:42
levmet: melāmet, serzeniş [221a]/4=M:54

levn: reng, reng [17a]/2=B:69
leyān: yumşa-, nerm şoden [132a]/2=A:159
leyl: tün kün, şeb [140b]/3=A:190, [42b]/3=B:164
leyl: tün, şeb [11b]/1=B:51, [120a]/2=A:113, [42b]/3=B:164, [86b]/2=B:274
leyy: tolğa-, gerdāniden [161b]/4=N:46
li: üçün, ez behr-i [6a]/2=B:29
libās: ton, pūşış [50b]/3=B:187
liḳā’: satğaş-, bīnenden [121b]/4=A:119
liḳā’: satğaşmaḳ, cezā’ [233a]/3=E:130
lime: neşe, çerā [107b]/1=A:65
lisān: til, zebān [110b]/4=A:78
lubb: ‘ aql, ḥired [92b]/3=A:7

M

mā ... illā: ermes ... meger, nīst ... meger [123b]/1=A:126
mā dāme: peyveste bolmışlarınça, tā bāşende [209b]/2=M:24
mā dumtum: mādām kim, Far. [257a]/2=M:96
mā: ermes, nīst [123b]/1=A:126
mā: ne kim, ān çi [78a]/1=B:255
mā: ne, ān çi [268a]/2=M:1
mā: nerse, ān çi [5a]/1=B:26
mā: ol nerse kim, ān [5a]/1=B:, [6a]/2=B:29
mā: ol nersege kim, ān [270b]/3=B:89
mā: yok, nīst [24a]/5=B:102
mā’: suf, āb [160b]/5=N:43
mā’: suf, āb [18b]/2=B:74
maḡfiret: yarlıḳamaḳ, āmurziş [46a]/5=B:175, [63b]/5=B:221, [84b]/3=B:268, [90a]/3=B:285
maḡnem: ḡanīmet, ḡanīmet [178a]/2=N:94
maḡmaşat: açlıḳ, gurusnegī [248a]/2=M:3
maḳ’ ad: orun, cāy [122a]/5=A:121
māl: māl, ḥ’āste [40b]/4=B:155

ma' dūd: sanlıg, şumurde [97a]/5=A:24
maşır: yangı yer, bāz geşt [133a]/3=A:162
maşır: yangı yer, cāy-i bāz geşt [179a]/5=N:97
maşırık: maşırık, cāy-ı ber āmeden āftāb [28b]/2=B:115
māzā: ne, çi [5a]/3=B:26
mazāci': yatgu yer, cāy-i helāk [130b]/4=A:154
me'āb: kaytgu yer, cāy-i bāz geşt [94b]/3=A:14
me'vā: sığınu yer, cāā-ı bāz geşt [129a]/1=A:151
medd: meded bir-, meded konende [123a]/3=A:125
medd: meded kıl-, meded dehende [123a]/1=A:124
mefāzet: kurtulmağ yeri, restegārī [140b]/1=A:188
mef' ūl: kılınmış, kerde şode [162b]/2=N:47
mefrūz: farīza kılınmış:, peydā kerde [146a]/5=N:7
mefrūz: kesilmiş, peydā kerde [185b]/3=N:118
meğlūl: bağılg, ber-beste [198a]/2=M:64
meḥil: or(ı)n, cāy [54a]/3=B:196
mekr: ḥile kıl-, sigāliden [105a]/2=A:54
mekr: ḥile kıl-, sigāliden [230b]/3=E:123
melek: ferişte, ferişte [6a]/5=B:30
melik: melik, pādşāh [73b]/4=B:246
men: kim kim, her ki [41a]/4=B:158, [54b]/2=B:196
men: kim, her ki [8b]/3=B:38
men: ol kimerse, ān ki [6b]/1=B:30
menfa'at: asıg, sūd [62b]/3=B:219
menn: minnet kıl-, nīkūyī kerdn [133a]/4=A:164
menn: minnet, minnet [82a]/1=B:262
menn: yandağ şekeri, terengübīn [12b]/4=B:57
men': yığ-, bāz dāšten [192b]/1=N:141
mer': er, merd [266b]/5=N:176
mer': er, merd [266b]/5=N:176
merci': kaytış, bāz geşt [226a]/4=E:108
Mervet: Merve atlıg tağ, kūh [41a]/4=B:158
Meryem: Meryem, ḥudāyber [100b]/1=A:36

Meryem: Meryem, Meryem [270a]/2=B:87
merzāt: hoşnūdluğ, hoşnūdī [58a]/1=B:207
meşābet: kaytgu yer, cāy-i bāz geşt [31a]/4=B:125
mescid: mescid, mezigit [28a]/3=B:115
mescidi'l-ḥarām: Mescid-i Ḥarām, mezigit-i Mekke [268b]/4=M:2
mescidi'l-ḥarām: Mescid-i Ḥarām, mezigit-i Mekke [37b]/1=B:144
mescidi'l-ḥarām: Mescid-i Mekke, mezigit-i Mekke [39a]/4=B:150
meşel: meşel, dāstān [5a]/1=B:26
meşel: şıfat, far [45a]/1=B:171
mesfūḥ: tōkülmiş, rīhte [238b]/4=E:145
mesh: mesh kıl-, sāvīden [161a]/1=N:43
Mesīḥ: Mesīḥ, Mesīḥ [264b]/5=N:171
meşīr: kaytmağ, bāz geşt [90a]/4=B:285
meşnā: ikin ikin, dugān dugān [144b]/3=N:3
mess: sıkā-, bisūden [136a]/4=A:174, [201b]/3=M:73, [60a]/5=B:214
mess: yoğa-, bisūden [122a]/1=A:120
meşvā: iḳāmet kılgu yer, bāş [129a]/1=A:151
Meş'ari'l-ḥarām: meş'ari'l-ḥarām, müzdelife-i ḥarām [55b]/3=B:198
meşrab: içesi yer, āb-ḥōrḥōr [14a]/1=B:60
metā': metā', kālā [181a]/2=N:102
metā': kāle, berḥ'urdārī [94b]/3=A:14
metā': menfa'at algu nirse, ber ḥ'urdārī [8a]/4=B:36
metā': metā', ber ḥ'urdārī [139b]/1=A:185, [142b]/2=A:197
metā': müt'a birmek, berḥ'urdārī [71a]/2=B:236
metā': nafağa birmek, berḥ'urdārī [72a]/4=B:240
mevlā: erklig:, ḥudāvendigār [90b]/5=B:286
mevlā: mīrāş alğan, puser-i 'am [157a]/2=N:33
mevlūd: toğrulmuş, zāde şode [68b]/4=B:233
mev'izat: öğüt, pend [125b]/5=A:138, [16a]/5=B:66, [87a]/3=B:275
mevt: mevt, merg [12b]/3=B:56
mevt: ölüm, merg [12b]/3=B:56
meyl: kış-, girāyīden [155b]/4=N:27
meyl: kışmağ, girāyestī [155b]/4=N:27, [92a]/4=A:7

meyl: meyl kıl-, girāyisten [181a]/2=N:102
meylet: kışmak, girāyestī [181a]/3=N:102
meysir: kumār, kumār [62b]/2=B:219
mi'eti: yüz, şad [80a]/3=B:259
mihād: töşek, ārāmgāh [57b]/5=B:206
mihrāb: mihrāb, pīş-gāh [101a]/5=A:39
min hayşu: nirdin, ez her kucā [39a]/1=B:149
mī'ād: va' de , nüvīd [93a]/2=A:9
mīrās: mīrās, mīrās [138a]/2=A:180
mirfek: tirsek, ārenc [249b]/4=M:6
mişl: menġizeşik, mānend [35a]/1=B:137
mişr: il, şehir [14b]/3=B:61
mu'accel: vaḳtī belgölüg kılınmış, zamān dāde [127a]/5=A:145
mubīn: āşkārā, āşkār [7a]/5=B:33
mubīn: açuq, peydā [133b]/3=A:164
mudhāl: kiwūr-, der āmeden [141a]/3=A:192, [266b]/2=N:175
mufaşşal: ayırtlanmış, peydā kerde [228a]/2=E:114
muhāceret: köç-, burīden ez hūn u mān [62a]/5=B:218
muhācir: hicret kılıġlı, hicret konende [180a]/1=N:100
muḥarram: ḥarām kılınmış-, nā-şāyeste kerde [269a]/2=B:85
muḥarrar: āzād kılınmış, āzād kerde [100a]/2=A:35
muhīn: ḥ'ār kılğan, ḥ'ār konende [137a]/4=A:178
muḥīt: kapsağan, dānā [122a]/4=A:120
muḥşanet: āzād tişi, zen-i āzād [154a]/5=N:25
muḥşaneten: saknuqluq ḥālde, bā-resāyān [154b]/4=N:25
muḥşin: körklüglük kılğan, nīkūkār [124b]/5=A:134, [71a]/3=B:236
muḥşinen: saknuqluq kılı-, bā-resāyān [153b]/5=N:24
muḥtāl: mütekebbir:, ḥīrāmende [158b]/5=N:36
muhtedūn: könülgen, rāh-ı rāst ġirende [17b]/1=B:70
muhtedūn: könülgen, rāh-ı rāst yāfde [241b]/3=E:82
muḥtelifen: türlüğ türlüğ, ġünāġūn [236b]/4=E:141
muḥzar: ḥāzır kılınmış, ḥāzır āverde [99a]/1=A:30
muḥarrab: yawuq kılınmış, nezdīk [103a]/2=A:45, [265b]/2=N:172

muḳātelet: kıtāl kıl-, kārzār kerdən [61b]/4=B:217
muḳātelet: öldür-, kārzār kerdən [52a]/5=B:190
muḳātelet: uruşmaq, kārzār kerdən [61a]/5=B:217
muḳīm: turuḳğan, hemīşe [213b]/2=M:37
muḳteşid: ota çalıḡ, miyāne revende [199a]/5=M:66
mulāḳī: satḡaşḡan, bīnende [75b]/5=B:249
mumterī: şek bolḡan, be-gümān şevende [106a]/5=A:60
mumterī: şek tutḡan, be-gümān şevende [38b]/3=B:147
mumterī: şekk tutuḡlı, be-gümān efegenende [228a]/4=E:114
munāfaḳat: nafaḡa kıl-, du-rūyī kerdən [134a]/3=A:167
munfīḡ: nafaḡa kılḡanlar, hezīne konende [95a]/5=A:17
munzel: indürölmiş, furū firistāde [123a]/2=A:124
munzel: indürölmiş, furū firistāde şode [228a]/3=E:114
munzir: qorḡutuḡlı, bīm konende [59b]/2=B:213
mu‘āhedet: ‘ahd kılış-, ‘ahd kerdən [47a]/4=B:177
mu‘alleḡat: asılmış, bā sūy bī sūy [188b]/5=N:129
mu‘alleḡat: asılmış, bā sūy bī sūy [188b]/5=N:129
mu‘āşeret: tiriglik kılış-, sāzvārī kerdən [151b]/2=N:19
mu‘ciz: ‘āciz kılḡan, ‘āciz konende [234a]/3=E:134
mu‘riz: yüz ewürḡen, rūy gerdānīde [97a]/3=A:23
murābeḡat: turuḡ-, kārzār kerdən [143b]/1=A:200
murāḡam: hicret kılḡu yer, cāy-i hicret kerdən [179b]/5=N:100
mursel: ıdılmış, firistāde [76b]/4=B:252
muşāberat: şabr kılış-, şekībīden [143b]/1=A:200
muşaddıḡ: rāst tutḡan, rāst gūy dārende [217b]/3=M:46
muşaddıḡ: rāstlaḡan, rāst gūy dārende [101b]/1=A:39
muşaddıḡan: sözlegenni rāst tutḡan, rāst gūy dārende [217b]/3=M:46
muşahḡar: tilekçe yürütölmiş, rām kerde [43a]/2=B:164
muşallā: namāz kılḡu yer, cāy-ı namāz [31a]/5=B:125
muşāra‘at: iw-, şitābīden [124b]/1=A:133
musellem: ısparlanmış, supurde [176b]/4=N:92
musemmā: atanmış vaḡt, zamānī nām-berde [89a]/2=B:282
musevvam: nişānlıḡ kılınmış, nişān kerde [94b]/1=A:14

musevvim: nişān kılğan, nişān konende [123a]/4=A:125
muşibet: teggen, reside [169a]/2=N:72
mūsiʿ: kinḡliklig, tevānger [71a]/1=B:236
muşlih: eḡgü, nīk [4a]/5=B:25
muşlih: onḡarḡan, nīkūkār [63a]/4=B:220
muslim: ḡāliš kılğan, gerdendār [32b]/1=B:128
musrif: isrāf kılğan, güzāfgār [237a]/3=E:141
mustaḡfirīn: yarlıkayu tilegenler, āmurziş ḡāhendegān [95a]/5=A:17
mustekarr: qarār kılḡu yer, ārāmī [8a]/4=B:36
muşāveret: keḡgeş-, meşveret kerden [132a]/4=A:159
muştebih: oḡşaş, mānende-i be-şekl [224a]/1=E:99
muteʿammiden: uğrayu, qaşd konende [177b]/1=N:93, [256a]/4=M:95
muteraddiyet: tüşüp ölmüş, üftāde mürde [247a]/5=M:3
muteşābih: oḡşaşḡan, būşid [92a]/3=A:7
muteşābih: oḡşaşḡan, mānende [236b]/5=E:141
mutetābiʿ: hemīşe, peyveste [177a]/5=N:92
mutetābiʿ en: ulaş, peyveste [177a]/4=N:92
mutetāhhir: arınḡan, pākī cūyān [64b]/1=B:222
muttaḡi: perhīz kılğan, perhīzkār [217b]/5=M:46
muttaḡi: saḡınḡan, perhīzkār [124b]/3=A:133, [16a]/5=B:66
muttaḡi: saḡnuḡ, perhīzkār [125b]/5=A:138, [47b]/1=B:177
muṭahher: arıḡ kılınmış, pākīze kerde [4b]/4=B:25
muṭahhir: arıḡ kılğan, pākīze konende [105a]/4=A:55
muṭalleḡat: ṭalāḡ birilmiş tişi, zenān-ı rehā kerde [72b]/2=B:241
muṡāʿadet: vaʿ de kıl-, nüvīd dāden [141b]/3=A:194
muṡāʿadet: vaʿ de kılış-, nüvīd dāden [11a]/5=B:51
muṡāʿaf: ḡat kılınmış, du ḡendān kerde [124a]/3=A:130
muzeḡzeb: mütereddid:, ser gerdān kerde [193a]/1=N:143
müʿmin: bitgen, girevīde [133a]/5=A:164
müʿmin: müʿmin, girevīde [134a]/3=A:166, [64b]/5=B:223
mübeddil: tegşürgen, kerdānde [228a]/5=E:115
mübeşşir: müjde birigli, müjde dehende [59b]/2=B:213
mücāhedet: mücāhede kıl-, kārzār kerden [213a]/1=M:35

mücāhedet: toķuş kıl-, kārzār kerdn [126b]/3=A:142
mücāhedet: uruş-, kārzār kerdn [62a]/5=B:218
mücāhid: toķuş kılğan, kārzār konende [178a]/5=N:95
mücrim: yazuk kılğan, günāhkār [230b]/3=E:123
müdāvelet: tezgindür-, gerdānīden [126a]/3=A:140
müfsid: fesād kılğan, tebāhkār [107a]/1=A:63
mülk: erklen-, mālīk şoden [209b]/5=M:25
mülk: erklīg bol-, mālīk şoden [158b]/4=N:36
mülk: erklīglīk, pādşāh [163b]/3=N:53, [239a]/3=E:73
mülk: mülk, pādşāhī [97b]/3=A:26
mülk: pādşāhlīk, pādşāhī [23b]/1=B:102
mülk: pādşālīk, pādşāhī [76b]/1=B:251
münādāt: kıkır-, h̄ānden [101a]/4=A:39
münādāt: kıkra-, h̄ānden [141a]/5=A:193
münādī: kıkırğan, h̄ānende [141a]/5=A:193
münādī: ündegen, h̄ānende [141a]/5=A:193
münāfīk: münāfīk, Far. [174b]/2=N:88
münīr: yaruk, rūşen [139a]/3=A:184
münker: körksüz iş, kār-i zīşt [117b]/4=A:104
münker: körksüz iş, zīştī [119a]/1=A:110
müsellem: teslim kılınmış, supurde [177a]/3=N:92
müsteykīn: yakīn bilgen, bī-gümān [239b]/4=E:75
müşrūk: ortak ķoşğan, enbāzgūy [25a]/2=B:105
mütevekkīl: tevekkül kılğan, tevekkül konend [132a]/5=A:159
müt‘a: [71a]/1=B:236
müzīd: ziyāde , efzūnī [114a]/2=A:90

N

nādim: ökūngen, peşīmān [211b]/3=M:31
naḥl: ḥurmā yıǵacı, ḥurmā-būn [223b]/4=E:99
naḥnu: biz, mā [6b]/2=B:30
naķīr: ḥurma çekürdegīnīḡ çuķurınça, endāze-i meǵākçe-i dāne-i ḥurmā [163b]/4=N:53

naķş: eksimek, kem kerdən [40b]/3=B:155
naķz: boz-, şikesten [5b]/1=B:27
nār: ot, âteş [46a]/2=B:174
nār: ot, âteş [4a]/3=B:24
nās: halk, merdum [182b]/4=N:108, [65a]/2=B:224
nās: kişi, merd [4a]/3=B:24
nās: kişi, merdumān [9b]/5=B:44
naşīb: ülüş, behre [146a]/3=N:7
nāşir: yārī birgen, yārīger [96b]/5=A:22
naşir: yārīçi, yārīger [25b]/4=B:107
naşr: yārī , yārī [60b]/2=B:214
naşr: yārī bir-, yārī dāden [76a]/4=B:250
naşr: yārī birgen, yārī [105b]/4=A:56
naşrāniyy: tersā, tersā [108a]/1=A:67, [15a]/3=B:62
naẓar: bak-, nigeristen [11a]/4=B:50
naẓar: küç-, pāyisten [162a]/1=N:46
nāẓir: baķğan, nigerende [17a]/4=B:69
nebāt: ünmeķ, rüyāniden [100b]/3=A:37
nebe’/enbā’: haber haber [6b]/5=B:31
nebe’/enbā’: haber, āgāh [104a]/1=A:49
nebiyy: peygāmber, peygāmber [101b]/2=A:39, [132b]/4=A:161
necm: yulduz, sitāre [223a]/1=E:97
nefh m.: ürül-, der demīde şoden [239a]/4=E:73
nefh: ür-, der demīden [103b]/4=A:49
nef’: asıĝ kıl-, sūd kerdən [42b]/4=B:164
nefr: taşkaru bar-, bīrūn reften [169a]/1=N:71
nefs: nefş, ten [270a]/4=B:87
nefs: öz, ten [10a]/1=B:44, [12a]/3=B:54, [133b]/1=A:164
nefs: ten, ten [178b]/1=N:95, [40b]/4=B:155
nefy m.: қowul-, dūr kerde şoden [212a]/6=M:33
nehār: kün, rüz [109a]/2=A:72
nehār: kündüz, rüz [86b]/2=B:274
nehr: arıķ, cūy [4b]/1=B:25

nehy: yığ-, bāz dāšten [117b]/4=A:104
nekāl: kıdğut, şikence [213b]/4=M:38
neķiren: naķirçe, endāze-i meğākçe-i küle-i ħurmā [187a]/3=N:124
ne‘am: ne‘am, çehār pāy [256a]/5=M:95
ne‘am: sığır, çehār pāy [267b]/5=M:1
ne‘am: dört adaklıg, çehār pāy [267b]/5=M:1
nesl: uruğ, zeh [57b]/3=B:205
neṭīhat: süsölüp ölmüş, ser-zede [247a]/5=M:3
nevm: uyku, ħ‘āb [77b]/5=B:255
nezīr: kōrkutğan, bīm konende [208a]/1=M:19, [29b]/3=B:119
nezr: nezr kıl-, ber ħod vācib kerdn [100a]/2=A:35, [85a]/2=B:270
nısf: yarım, nīme [147b]/1=N:11
nidd: tenğ tuş, mānend [43a]/4=B:165
nikāh: nikāh kıl-, be-zenī kerdn [144b]/2=N:3
nikāh: nikāh kıl-, ħ‘āsten [67a]/1=B:230
ni‘met: ni‘met, nīkūyī [9a]/1=B:40
nısyān: unut-, ferāmūş kerdn [90b]/1=B:286, [9b]/5=B:44
nu‘ās: ımızğanmak, ħ‘ābī [130a]/2=A:154
nūr: yaruqluğ, rūşenāyī [216a]/3=M:44, [79a]/1=B:257
nūr’el-mubīn: açuğ yaruğ, rūşen-i peydā [266b]/1=N:174
nübüvvet: peygāmberlık, peygāmberī [243a]/5=E:89
nūsūk: kurbān kılmak, kurbānī [54b]/1=B:196

R

rā’i: küy-, nigāh dāšten [161b]/4=N:46
ra’s: baş, ser [54a]/3=B:196
rā’y’el-‘ayn: köz körmek, çeşm-i dīdār [94a]/2=A:13
Rabb: İği, Perverdigār [14a]/5=B:61, [5a]/2=B:26
Rabb: igitlegen Tanğrı, Perverdigār [81a]/1=B:260
rabbāniyy: İdıge nisbetlig, ħudāy perest [111a]/5=A:79
rabbi’l-‘ālemīn: ‘ālemlerniğ erkligi, perverdigār-ı ceheniyān [33a]/4=B:131, [210b]/5=M:28

racc m.: kaytarıl-, bāz gerdānīde şoden [58b]/4=B:210
rācil: yağığ, piyāde [71b]/5=B:239
rāci‘: kaytğan-, bāz gerdende [10a]/5=B:46
radd m.: kaytarıl-, bāz gerdānīde şoden [269b]/1=B:85
radd: kaytar-, bāz gerdānīden [116b]/1=A:100, [165b]/3=N:59
radd: kaytarmağ, bāz gerdānīden [66a]/1=B:228
rağab: rağbet kıl-, ħ‘āsten [188a]/1=N:127
rağab‘an: rağbetsizlık kıl-, ħ‘āhanī meger dāden [32b]/6=B:130
rağad: kiŋg, ferāh [13a]/3=B:58
rağaden: kiŋgrü, ferāh [7b]/4=B:35
raheb: kork-, tersiden [9a]/3=B:40
rāhīb: zāhid , zāhid [204a]/3=M:82
raḥīm: raḥmet kılğan, hemīşe baḥşāyende [12a]/4=B:54, [8b]/1=B:37
raḥm: yawukluk, ħ‘īşī [144a]/3=N:1
raḥmet: raḥmet, baḥşāyiş [16a]/1=B:64, [41a]/2=B:157
raḥmet: raḥmet kıl-, baḥşude şoden [124b]/1=A:132
raḥmeten: raḥmet eyesi, baḥşāyiş [233b]/5=E:133
raḥīb: sağçı, niğāhbān [144a]/4=N:1
rāki‘: rükū‘ kılğan, pūşt-ḥam dehende [9b]/4=B:43
rā‘ inā: rā‘ inā , niğāhdār [24b]/4=B:104
rāsiḥ: tölengen, üstüvār şode/gān [262a]/2=N:162
razā‘at: emmek:, şır ḥorden [68b]/4=B:233
re’y: kör-, dīden [12b]/1=B:55
rebībet: ögey kız, duḥter-i zenān [153a]/1=N:23
recā‘: uman-, ümīd dāšten [182a]/3=N:104, [62b]/1=B:218
recīm: taş birle atılmış, rānde [100b]/2=A:36
ref‘: kötür-, ber dāšten [32a]/3=B:127, [15b]/2=B:63
ref‘: kötür-, bülend kerdin [77a]/1=B:253
remz: işāret, işāret [102a]/1=A:41
resūl: yalafaç, peygāmbir [270a]/3=B:87
resūl: yalawaç, firistāde [103b]/2=A:49
resūl: yalawaç, peygāmbir [270a]/1=B:87
reşed: könilik, rāh-i rāst [145b]/2=N:6

reyb: şekk, gümān [174b]/1=N:87
rızķ m.: rūzī biril-, rūzī dāde şoden [4b]/3=B:25
rızķ: rūzī , rūzī [100b]/5=A:37
rızķ: rūzī kıł-, rūzī kerdēn [12b]/5=B:57
rızvān: rāzī bol-, pesendīden [89b]/5=B:282
ri'ā': kōrmek, numūden [82b]/2=B:264
ribā': ribā , efzūnī [87a]/3=B:275
ribbiyy: İdige nisbetlig, girevide [127b]/4=A:146
ricāl: eren, merd [267a]/4=N:176
ricl: açak, pāy [199a]/4=M:66
ricz: 'azāb, şikence [13b]/2=B:59
risālet: risālet, peygām [199b]/3=M:67
riyāh: yel, bād [43a]/1=B:164
rızvān: ihtiyār kıł-, pesendīden [248a]/1=M:3
rubā': tördin tördin, çehārgān çehārgān [144b]/4=N:3
rubu': törtde bir, çehār yek [148a]/5=N:12
rūh: cān, cān [265a]/2=N:171
rukū': namāz kıł-, pūşt-ḥam dehende [9b]/4=B:43
rumh: sūnġü, neyze [255b]/5=M:94
rummān: enār, enār [224a]/1=E:99
ru'b: kōrķuġ, ters [128b]/4=A:151
rūkū': rūkū' kıł-, pūşt-ḥam dehende [9b]/4=B:43
rūşd: kōnilik, rāh-i rāst [78b]/2=B:256

Ş

sā'il: kōlġuġı, ḥāhendgān [47a]/2=B:177
şābir: şabr kılgān, şekībā [46a]/5=B:175, [95a]/4=A:17
şabr: şabr , şekībāyī [10a]/2=B:45
şabr: şabr kıł-, şikībāyī kerdēn [14a]/4=B:61
sācid: sūcūd kılgān, ser ber zemīn nihende [31b]/3=B:125
sāciden: tōnġüdüp-, ser ber zemīn nihende [196a]/1=N:154
şadaķat: şadaķa, şadaķat [54a]/5=B:196 [85a]/4=B:271

şadd: yığ-, ber gerdāniden [116a]/3=A:99
şadd: yığ-, gerdāniden [268b]/3=M:2
şadd: yığmak, gerdāniden [61b]/1=B:217
şadr: köküz, sīne [121b]/1=A:118, [98b]/3=A:29
Şafā: Şafā atlıg tağ, kūh [41a]/3=B:158
şafra’: sarıg, zerd [17a]/3=B:69
şafvān: tayıg taş, Far. [82b]/4=B:264
şāhib: eye, yār [8b]/5=B:39
şāhib: koldaş, yār [158b]/3=N:36
şāhibi bi’l-cenb: yandağı koldaş, yār-i sefer [158b]/3=N:36
saht: öwke, nā-ḥoşnūdī [133a]/2=A:162
şaky: içürmek, āb dāden [13b]/3=B:60
şaky: suğar-, āb dāden [17b]/3=B:71
şalāt: namāz, namāz [245a]/1=E:92, [9b]/3=B:43
şalāti’l-vuštā: artukrak namāz, namāz-ı diğer [71b]/4=B:238
şalb: as-, ber dār kerdēn [196b]/5=N:157
şālih: edgü ‘amel, kār-i nīk [265b]/5=N:173
şālih: yaḥşı, nīk [15a]/5=B:62, [242b]/2=E:85
şamm: sağır bol-, ker şoden [200b]/6=M:71
şā’ ikat: yaşın, bang-i ‘azāb [195b]/2=N:153
şā’ ikat: yaşın, bang-i saht-i ‘azāb [12b]/1=B:55
sa’y: sa’y kıl-, gūşiden [198b]/3=M:64, [28a]/4=B:115
sāriḳ: oğrı kılğan er, merd-i düzd [213b]/3=M:38
sāriḳat: oğrı kılğan tişi, zen-i düzd [213b]/3=M:38
şayd: aw, şikār [268a]/1=M:1
sebeb: sebeb, peyvend [43b]/5=B:166
sebīl: yol, rāh [110a]/2=A:75, [175b]/5=N:90
seb’a semāvāt: yetti kök, heft āsmān [6a]/3=B:29
seb’a: yetti, heft [6a]/3=B:29
seb’a: yitti, heft [81b]/2=B:261
seb’at: yeti, heft [54b]/3=B:196
sebt: şenbelemek, şenbe kerdēn [16a]/3=B:65
sebu’: azıglıg, dede [247b]/1=M:3

sefehā: yünġül usluġluk, bī-ħiredī [236a]/5=E:140
sefer: sefer, rev [160b]/3=N:43
sefiḥ: yünġül uşluġ, bī-ħired [36a]/5=B:142, [89b]/2=B:282
sefk: tök-, riḥten [6b]/2=B:30
seḥer: seḥer, seḥer [95b]/1=A:17
seḥr: yobıla-, efsūs kerdn [59a]/3=B:212
seken: qarār kılġu, vaḳt-i ārām [246b]/4=E:96
sekn: qarār, ārām [75a]/1=B:248
sekrān: esrük, mest [160b]/1=N:43
şelāset: üç, siḥ [102a]/1=A:41
şelāsetu ālāf: üç minġ, siḥ hezār [123a]/1=A:124
selef: keç-, güzeşten [256b]/4=M:95
selm: illeşmek, āştī [176a]/4=N:91
semā': kök, āsmān [6a]/3=B:29
şemen: bahā, bahā [46a]/1=B:174
şemen: bahā, bahā [46a]/1=B:174
şemeret: mīve, mīve rüzī. [4b]/2=B:25, [40b]/4=B:155
sem': eşit-, şeniden [139b]/2=A:186, [24b]/5=B:104, [90a]/3=B:285
sem': işitgen, şinevā' [35a]/4=B:137
se' at: kinġlik, ferāḥī [179b]/5=N:100
se' y: iw-, şitāfiden [81a]/5=B:260
serāḥ: ıdmaq, rehā kerdnī [66a]/4=B:229
serī'u'l-ḥisāb: revān saḳış kılġan, zūd şomār [56b]/5=B:202
serī'u'l-ḥisāb: saḳışı revān, zūd [96a]/1=A:19
sev'et: 'avret, 'avret [211b]/1=M:31
sevā': tenġ, berāber [175a]/1=N:89
sevā': tüz, rāst [107a]/2=A:64
sevm: teklīf kıl-, ḥanbāniden [10b]/5=B:49
seyyāret: yürigen, revende [257a]/1=M:96
seyyi'et: yawuz, bed [133a]/3=A:162
seyyi'et: yawuzluk, bedī [85b]/1=B:271
şibġat'allāḥ: artmaq, nigāḥ dāşten-dīn-i ḥudāy [35a]/4=B:138

şiddik: rāst sözlüg, nik rāst-gūy [168b]/2=N:69
şidk: rāst, rāst [228a]/5=E:115
şirātim mustekim: köni yol, rāh-i rāst [60a]/3=B:213
sırr: yaşru, cimā^c [70a]/4=B:235
sırrın ve ‘alāniyyeten: örtüglüg taķı āşkārā, nihān ü āşkārā [86b]/2=B:274
sihr: sihr , cādūvī [23b]/3=B:102
silāh: sāz, sāz-ı ceng [180b]/3=N:102
sittet: altı, şeş [147b]/2=N:11
şiyām: rūze, rūze [48b]/5=B:183
şiyām: rūze tutmaķ, rūze dāšten [177a]/4=N:92, [54b]/3=B:196
sū’: kıattıg, bed [11a]/1=B:49
sū’: yawuzluķ, bedī [99a]/2=A:30
su’āl: sor-, pursiden [258a]/3=M:101
su’āl: sorul-, purside şoden [29b]/3=B:119
su’āl: tile-, residen [25b]/5=B:108
su’āl: tilen-, reside şoden [25b]/5=B:108
şubāten: ögür ögür, gürūh gürūh [168b]/5=N:71
subhān: arıglık, pākā [265a]/4=N:171, [7a]/1=B:32
subhān: arıglık, pākā [7a]/1=B:32
sudus: altıda bir, dānegī [147b]/2=N:11
suht: harām, harām [197b]/2=M:62
şulb: onğurķa, pūşt [153a]/5=N:23
şulh: onğarmaķ, āştī [188b]/1=N:128
sultān: erklig bolmaķ, huccet [195b]/4=N:153
sultān: huccet, huccet [176b]/1=N:91
şuluşān: üçde iki, dü sīg [267a]/3=N:176
şuluşān: üçde iki, dü sīg [267a]/3=N:176
şumun: sekizde bir, heşt yek [148b]/3=N:12
şu‘ūd: aş-, ber āmeden [231b]/3=E:125
şūr: kıyāmet borğusı, şāh [239a]/4=E:73
şülāşe: üçin üçin, sihgān sihgān [144b]/3=N:3
sünnet: sünnet, rāh [125b]/2=A:137
sürür: sefündür-, şād kerdin [17a]/4=B:69

Ş

- şāhid:** tanuqluḡ birgen, güvāh [105a]/2=A:53
- şākīr:** şükr kılgan, bisyār pādāş dehende [41b]/1=B:158
- şarāb:** içesi nerse, āşāmīdenī [80b]/1=B:259
- şatr:** karşı, sūy [39b]/1=B:150
- şeceret:** yıgaç, dıraḡt [7b]/5=B:35
- şedīd:** katıḡ, saḡt [43b]/3=B:165
- şefā'at:** şefā'at, ḡāhiş kerdn [173b]/4=N:85
- şefī':** şefī', ḡāhiş ker [246a]/3=E:94
- şef':** şefā'at kıl-, ḡāhiş kerdn [78a]/2=B:255
- şehādet:** ḡāzır bol-, ḡāzır āmeden [49b]/3=B:185
- şehādet:** tanuqluḡ bir-, güvāhī dāden [150a]/2=N:15
- şehādet:** tanuqluḡ, güvāhī [263b]/2=N:166
- şehīd:** şehīd, güvāh [126a]/4=A:140
- şehīd:** şehīd, kuşte şode der rāh-ı Hudāy [168b]/2=N:69
- şehīd:** tanuḡ, güvāh [116a]/1=A:98
- şehīd:** tanuḡ, ḡāzır [33b]/2=B:133
- şehr:** ay, māh [49b]/4=B:185
- şehrü ramazān:** Ramazān ayı, māh-ı ramazān [49b]/1=B:185
- şehvet:** ārzū, ārzū [94a]/4=A:14
- şehvet:** süwüg, dōst-ı ārzū [94a]/4=A:14
- şek :** [38b]/3=B:147
- şems:** kün, āftāb [79b]/3=B:258
- şene'ān:** yigremek, düşman dāşten [268b]/3=M:2
- şe'īrat:** 'alāmet, nişān [41a]/4=B:158
- şerīk:** ortak, enbāz [149a]/2=N:12
- şerr:** yawuzrak, bed-ter [197a]/2=M:60
- şey':** nerse, çiz [10b]/3=B:48
- şeytān:** şeytān, dīv [44a]/5=B:168
- şikāk:** muḡālefet kıлма, ḡilāf [35a]/3=B:137
- şirā':** bedel kıl-, bedel giriften [9a]/5=B:41

şirā': sat-, furū şoden [58a]/1=B:207
şirā': sat-, hariden [24b]/1=B:102
şiyet: nişān, nişān [17b]/3=B:71
şucūr: muhtelif bol-, ihtilāf üftāden [167b]/2=N:65
şuḥḥ: baḥillik, zufti [188b]/1=N:128
şurb: iç-, āşāmiden [51a]/1=B:187, [75a]/5=B:249
şükr: şükr kıl-, sipās dāšten [11b]/3=B:52

T

tābi': uyğan, revende [38a]/3=B:145
tābūt: tābūt, tābūt [74b]/5=B:248
taḥḥif: yünḡül kılın-, sebük kerde şoden [269b]/4=B:86, [42a]/4=B:162
taḥḥif: yünḡül kılmak, sebük kerdāniden [47b]/5=B:178
taḥlīk: yüli-, suturden [54a]/3=B:196
taḥrīf: kıştur-, gerdāniden [161b]/2=N:46
taḥrīm m.: ḥarām kılın-, ḥarām kerde [235b]/2=E:138
taḥrīm: ḥarām kıl-, nā-şāyeste kerdən [45b]/1=B:173, [87a]/3=B:275
taḥrīr: āzād kılmak, āzād kerdən [206a]/1=M:89
tahriz: yöndür-, ber engilhten [173b]/2=N:84
taht: astın, zīr [4b]/1=B:25
taḥḍīm: keçür-, pīş firitāden [26b]/3=B:110, [64b]/3=B:223
taḥḍir: endāze kılmak, endāze kerdən [246b]/5=E:96
taḥḥiyet: uydur-, firistāden [217a]/5=M:46, [270a]/1=B:87
taḥrīb: ḥurbān kıl-, ḥurbān kerdən [210a]/5=M:27
taḥḥī' m.: kesil-, burīde şoden. [43b]/5=B:166
taḥvā: saḥnuḡluk, perḥīzkārī [268b]/5=M:2, [55a]/5=B:197
tamām: tükel bol-, tamām şoden [228a]/4=E:115
ta'ām: ta'ām , ḥordeni [14a]/4=B:61
ta'ḥīd: bağla-, bend kerdən [205b]/4=M:89
ta'lim m.: öğretil-, āmūzānide şoden [244a]/5=E:91
ta'lim: öğret-, āmūzāniden [133b]/2=A:164
ta'lim: öğret-, āmūzāniden [6b]/3=B:31

ta'zīb: kına-, şikence kerden [105b]/3=A:56, [207a]/5=M:18
taşadduk: şadağa kıl-, şadağat kerden [88b]/3=B:280
tasfih: yünğülle-, bî-hired şoden [33a]/1=B:130
taşvîr: şüret kıl-, nigârden [91b]/5=A:6
taṭavvu': artuḡsı kıl-, ḡōş kerden [49a]/4=B:184
taṭlîk: talâk kıl-, ḡüşâde kerden [68a]/2=B:232
taṭvîk: tavḡ kılın-, Far. [137b]/5=A:180
taẓlîl: kölüge kıl-, sāyedâr kerden [12b]/3=B:57
te'vîl: 'ākıbet, 'ākıbet [165b]/5=N:59
te'vîl: te'vîl , serāncām [92b]/1=A:7
te'yîd: kuvvetlendür-, ḡavî kerden [270a]/2=B:87, [77a]/2=B:253
teba': uy-, pesrevî kerden [133a]/1=A:162, [134a]/5=A:167, [23b]/1=B:102
tebdîl: tegşür-, bedel kerden [13a]/5=B:59
tebeddül: tegşür-, bedel kerden [144a]/5=N:2
tebeyyun: açuḡ bol-, rûşen şoden [26a]/5=B:109
teblîḡ: tegür-, resānîden [199b]/1=M:67
tebşîr: müjde bir-, müjde dâden [4a]/4=B:25
tebṭi'et: kiç-, direngî kerden [169a]/1=N:72
tebyîn: beyân kıl-, peydâ kerden [267b]/1=N:176
tebyîṭ: tedbîr kıl-, sāḡten [172b]/1=N:81
tefekḡür: endîşe kıl-, endîşe kerden [62b]/5=B:219
teferruk: ayrış-, cüdâ şoden [189a]/2=N:130
teferruk: taḡıl-, perâkende şoden [117b]/5=A:105
teferruk: tarıl-, perâgende şoden [117a]/3=A:103
tefşîl: ayırtla-, peydâ kerden [229a]/3=E:119, [223a]/3=E:97
tefzîl: artur-, efzûn kerden [10b]/1=B:47
teḡyîr: aynat-, dîḡer kerden [185b]/5=N:119
teḡabbuṭ: tokı-, tebâh kerden [86b]/5=B:275
teḡâcc: ḡüccetleş-, ḡüccet âverden [240b]/4=E:80
teḡâküm: ḡükmge barış-, be-dâver[î] şoden [166a]/2=N:60
teḡiyyet m: selâm kılın-, durûd dâde şoden [174a]/2=N:86
teḡiyyet: selâm, durûdî [174a]/3=N:86
teḡabbul: ḡabûl kıl-, peẓîr kerden [32a]/4=B:127

teḳabbul: ḳabūl ḳılın-, bed refte ṣoden [210a]/5=M:27
teḳbīr: uluḡlamak, buzurg yād kerden [50a]/2=B:185
tekebbur: uluḡsın-, gerdenkeṣi kerden [265b]/3=N:172
tekellūm: sözle-, suḡen goften [29a]/3=B:118, [46a]/2=B:174
teḳfir: kiter-, pūṣānden [141b]/2=A:193
teḳlīf m.: teḳlīf ḳılın-, ṣikeft fermūde ṣoden [173b]/1=N:84
teḳlīf m.: teḳlīf ḳılın-, ṣikeft fermūde ṣoden [68b]/5=B:233
teḳlīm: söylemek, suḡen ḡüftār [263a]/4=N:164
teḳzīb: yalḡanḳa nisbet ḳıl-, durūḡ-gūy dāṣten [270a]/5=B:87
temhīṣ: arıtmak, pāk kerden [126a]/5=A:141
temniyet: umandur-, ārzū dāden [185b]/3=N:119, [186a]/2=N:120
tenāzu‘: tartış-, ḡuṣūmet kerden [129a]/3=A:152
tenkīl: ḳınamak, pend kerden [173b]/4=N:84
te‘accul: iw-, ṣitāb kerden [57a]/1=B:203
te‘āvun: yārī biriṣ-, yārī dehenden [268b]/4=M:2
terāzī: ḡoṣnūd bol-, ḡoṣnūd ṣoden [29b]/4=B:120
terāzī: rāzī boluṣ-, rızā dāden [154a]/3=N:24
terebbuṣ: küy-, çeṣm dāṣten [192a]/3=N:141
tesbīḡ: arıḡla-, be-pākī yād kerden [6b]/2=B:30
teṣbīt: tölendür-, üstüvār dāṣten [128a]/3=A:147, [83a]/3=B:265, [168a]/3=N:66
teslīt: muṣallat ḳıl-, ḡümāṣen [175b]/3=N:90
tesmiyet: ata-, nām kerden [100b]/1=A:36
tesviyet m.: tüz ḳılın-, berāber kerde ṣoden [160a]/3=N:42
tesviyet: tüz ḳıl-, rāst kerden [6a]/3=B:29
teṣābuh: örtüḡlūḡ bol-, pūṣīde ṣoden [17a]/5=B:70
teṣāvur: kenḡeṣmek, meṣveret kerden [69a]/3=B:233
teṣbīh m.: oḡṣatıl-, mānend kerde ṣoden [196b]/5=N:157
teṭahhur: arın-, ser ü ten ṣusten [249b]/5=M:6
teṭavvuf: tezgīn-, ṭavāf kerden [41a]/4=B:158
teṭavvu‘: artuḡsı ḳıl-, be-ḡoṣ pīṣi kerden [41b]/1=B:158
tevaffi m.: öl-, murden [131b]/1=A:156
tevaffi: tükel al-, ber kerden [150a]/4=N:15
tevalī: i‘ rāz ḳıl-, rūy gerdāniden [96a]/4=A:20

tevb: tevbe, tevbe [8a]/5=B:37
tevbet: kayıt-, bāz gerdiden [88a]/5=B:279
tevbet: tevbe kıl-, bāz gerdiden [88a]/5=B:279
tevekkül: tevekkül kıl-, tekye kerden [122b]/3=A:122, [132a]/5=A:159
tevfik: muvāfaqat kemişmek, sāzvārī custen [166b]/5=N:62
tevfik: tevfik bir-, sāzvārī efkenden [158a]/4=N:35
tevfiyet m.: tükel biril-, tamām dāde şoden [97b]/2=A:25
tevfiyet m.: tükel tegrül-, tamām dāde şoden [132b]/5=A:161
tevkil: vekil kıl-, ber gümāştēn [243b]/1=E:89
Tevrāt: Mūsā kitābı, kitāb-ı Mūsā [217b]/2=M:46
teyemmum: uğra-, qaşd kerden [84a]/4=B:267
teyemmüm: teyemmüm kıl-, qaşd kerden [160b]/5=N:43
teyessur: āsān bol-, āsān şoden [54a]/2=B:196
teyessur: āsān bol-, āsān şoden [54a]/2=B:196
teyh: mütehayyir bol-, ser-gerdān reften [210a]/3=M:26
tezbiḥ: boğazla-, kuştēn [11a]/1=B:49
tezekkür: anğ-, pend kerden [64a]/2=B:221
tezkir: anğdurul-, yād dāden [253a]/3=M:13
tezkiyet: arıĝ kıl-, pāk kerden [46a]/3=B:174
tezkiyet: arıt-, pākīze kerden [133b]/1=A:164
tezlil: zarar kıl-, ḥ'ār kerden [97b]/5=A:26
tilāvet: okı-, ḥ'ānden [133b]/1=A:164
tilāvet: okı-, ḥ'ānden [23b]/1=B:102
tilāvet: okun-, ḥ'ānde şoden [268a]/1=M:1
tuḳat: saḳıngu nerse, perhiz kerdēn [98b]/2=A:28
turāb: toprak, ḥāk [82b]/4=B:264
ṭā'if: tezgingen, ṭavāf konend [31b]/2=B:125
ṭama': ṭama' tut-, ḥışm dāden [204b]/3=M:84
ṭa'ām: ṭa'ām , ḥordeni [49a]/4=B:184
ṭa'ām: yigü nerse, ḥordeni [256b]/2=M:95
ṭa'ām: yimek, ḥordeni [257a]/1=M:96
ṭā'im: yigen, ḥorende [238b]/3=E:145
ṭa'm: tat-, ḥorden [75b]/1=B:249

ṭaʿm: yitür-, ḥorden [205b]/5=M:89
ṭaʿn: ʿayb kılmak, ʿayb kerden [161b]/4=N:46
ṭaḥhīr: arık-, pāk kerden [31b]/1=B:125
ṭayr: kuş, murğ [81a]/3=B:260
ṭayyib: arığ, pāk [258a]/1=M:100
ṭayyib: ḥōş, ḥōş [45a]/4=B:172
ṭayyib: yaḥşı, pāk [144a]/5=N:2
ṭīb: ḥōş bol-, ḥōş şoden [145a]/2=N:4
ṭīn: balçık, gil [103b]/4=A:49
ṭūr: Tūr , kūh [15b]/3=B:63

U

ʿudvān: ḥaddin keçmek, sitem [197b]/2=M:62
uḥt: kız karındaş, ḥāher [267a]/1=N:176
uḥt: kız karındaş, ḥāher [267a]/1=N:176
ʿuḫdet: tügün, girih [70b]/1=B:235
ʿuḫdeteʿn-nikāḥ: nikāḥ tügünü, girih-i nikāḥ [70b]/1=B:235
ulʿül-ḫurbā: yawuqluḫ eyeleri, ḥāvendān ḥāşī [146b]/1=N:8
umm: aşl, aşl [92a]/3=A:7
ummiyyūn: kitābsuzlagan, nā-nevīsendegān [96a]/3=A:20
umniyyet: umınç, ārzū [186b]/3=N:123
umniyyet: umınç, ārzū [27a]/2=B:111
ʿumret: ziyāret , ʿumre [54a]/1=B:196
ʿumret: ziyāret kılmak, ʿumre [54b]/1=B:196
unşā: tişi, māde [100a]/4=A:36, [267a]/5=N:176, [47b]/3=B:178
ʿusr: küçeylik, düşvārī [50a]/1=B:185
uzun: kulak, gūş [185b]/4=N:119, [217a]/2=M:45

Ü

ülüʿl-elbāb: ʿaḳllar eyeleri, ḥudāvend-i ḥiredhā [92b]/3=A:7
ümm: ana, māder [48a]/5=B:180

üm̄met: ögür, gürūh [241a]/2=E:80
üm̄met: üđründü, gürūh [36b]/3=B:143
üm̄met: üm̄met, gürūh [118b]/5=A:110
üm̄miyy: ümmī , nā-nevīsende [110a]/1=A:75

V

vābil: uluğ қatreliğ yağmur, bārān-ı buzurg [82b]/4=B:264
vahb: bağışla-, baḡş kerdē [92b]/4=A:8
vaḡy: vaḡy, vaḡy [262b]/2=N:163
vaḡūd: tamduḡ, furūzīne [4a]/3=B:24
vaḡūd: tamduḡ, furūzīne [93a]/4=A:10
va' d m.: va' de ḡılın, bīm kerde ṡoden [234a]/2=E:134
va' d: va' de ḡıl-, nūvīd dāden [84b]/3=B:268
va' z m.: ögütlen-, pend dāde ṡoden [68a]/4=B:232
va' z: ögütle, pend giriftē [157b]/4=N:34
vārīṡ: mīrāṡ alḡan, mīrāṡ-ḡār [69a]/2=B:233
vaṡf: ṡıfat ḡıl-, ṡıfat kerdē [224b]/1=E:100
vaṡf: ṡıfat ḡılmaḡ, ṡıfat kerdē [236a]/3=E:139
vaṡīlet: ulaḡan, peyveste birāder [258b]/3=M:103
vāsi': kiṡḡ, tevānger ferāḡkār [28b]/3=B:115
vaṡiyyet: vaṡiyyet, enderz [148a]/5=N:12
vaṡiyyet: vaṡiyyet ḡılmaḡ, enderz kerdē [72a]/3=B:240
vaṡl: ulan-, peyveste ṡoden [5b]/2=B:27
vaṡl: ulan-, resīden [234b]/4=E:136
vaṡl: ulaṡ-, peyvesten [175a]/5=N:90
vaż': ḡoḡ-, nihāden [100a]/4=A:36
ve iz: taḡı ol vaḡtın kim, ve ḡün [6a]/4=B:30
ve iz: taḡı vaḡtın kim, ve ḡün [11a]/3=B:50
ve lākin: velī , cüz [46b]/4=B:177
ve lākin: velī , cüz [76b]/3=B:251
ve: taḡı, ve [9a]/3=B:40
ve: ve, ve [9b]/1=B:42

veçh: rızā , hoşnūd [28b]/3=B:115
vech: yüz, rüy [118a]/3=A:106, [37a]/5=B:144
veçhi'llāh: Tanğrı rızāsı, hoşnūd-ı ħudāy [85b]/4=B:272
vecih: şerif , rüy-ı şināhte [103a]/1=A:45
vehn: süst bol-, süst kerdn [125b]/5=A:139
vehn: süstluğ kıl-, süst kerdn [127b]/4=A:146
vekīl: vekīllik, kārsāz [172b]/4=N:81
veled: oğlan, ferzend [28b]/4=B:116, [93a]/3=A:10
veli'el-basār: közler eyeleri, ħudāvend-i bīnāyihā [94a]/3=A:13
veliyy: erklig, dōst [25b]/4=B:107
veliyy: erklig, veliyy [89b]/3=B:282
verā': a(r)t, pes [140a]/2=A:187
verā': a(r)t, pes [140a]/2=A:187
veşilet: ulanmak sebebi, nezdikī [213a]/1=M:35
vudd: ārzūla-, ārzū burden [26a]/2=B:109
vukū': tüş-, üftāden [180a]/2=N:100
vukū': vācib bol-, be-dürüstī üftāden [180a]/2=N:100
vuşkā: i' timādılığ, üstüvār [78b]/4=B:256

Y

yā: ey, ey [7a]/2=B:33
yā: yā , ey [12a]/5=B:55
yaķin: yaķin bil-, bī-gümān şoden [29b]/2=B:118
ye's: nevmīd bol-, nevmīd şoden [247b]/3=M:3
yemīn: ant, sevgend [65a]/1=B:224
yen': pişmek, resīden [224a]/2=E:99
yetīm: öksüz, bī-peder [144a]/4=N:2
yetīm: yetīm, bī-peder [47a]/1=B:177
yevm: kün, rüz [80a]/4=B:259
yeyme'l-ķiyāmet: ķiyāmet kün, rüz-i rüstehīz [46a]/2=B:174
yūs: āsānlık , āsānī [50a]/1=B:185

Z, Z, Ž, Ž

- zād:** azık, tūşe [55a]/4=B:197
zahr: arka, püşt [140a]/2=A:187
zālāl: azğunluk, gümrāhī [133b]/3=A:164
zālīm: küç kılğan, sitemkār [8a]/1=B:35
zālīm: zulm kılğan, sitemkār kökdin. [13b]/2=B:59
zāl: azğun, gümrāhe [114a]/3=A:90
zamāne : [10b]/2=B:47
zann: siz-, gümān burden [10a]/4=B:46, [130a]/3=A:154, [67a]/3=B:230
zann: sizig, gümān [130a]/4=A:154
za‘f: süst bol-, süst şoden [127b]/5=A:146
zārb m.: ur-, peydā kerden [4b]/5=B:26
zārb: ur-, zeden [13b]/4=B:60, [157b]/5=N:34
zārb: urul-, zede şoden [119b]/2=A:112
zārb: yūri-, reften [131a]/5=A:156
zārb: yürü-, reften [125b]/2=A:137
zarrā’: sökellik, renc [47a]/5=B:177
zeheb: altun, zer [94b]/1=A:14
zekāt: zekāt, zekāt [9b]/4=B:43
zeker: erkek, ner [142a]/1=A:195
zell: tayın-, lağziden [58a]/5=B:209
zer’: endāze, mürçe [159b]/4=N:40
zerret: zerre, murçe [159b]/4=N:40
zerū: қоd-, güzārden [69b]/3=B:234, [88a]/2=B:278
zevc: cüft, cüft [4b]/4=B:25
zevķ: tat-, çeşiden [118a]/4=A:106
zīkr m.: yād kılın-, yād kerde şoden [28a]/3=B:115
zīkr: anğ-, yād kerden [30b]/1=B:122
zīkr: yād, yād kerden [10a]/5=B:47
zīkr: yād kıl-, yād kerden [102a]/1=A:41, [9a]/1=B:40
zīkr: yād kılın-, yād kerde āmeden [228b]/5=E:118
zīkr: zīkr, yād [15b]/3=B:63

zıkr: zıkr kılmak, yād kerdan [15b]/3=B:63
zıkrā: anğdurmak, pendī [243b]/4=E:90
zıll: kölüge, sāye [12b]/3=B:57
zillet: ẖārluq, ẖārī [14b]/4=B:61
zulm m.: küç kılmak, sitem kerde şoden [163a]/1=N:49, [88b]/1=B:279
zulm: küç kılmak, sitem kerdan [88b]/1=B:279
zulm: küç kılmak, sitem [195b]/2=N:153
zulm: küç, sitem ya‘ nī küfr [241b]/2=E:82
zulmet: karanğkuluk, tārīkī [79a]/1=B:257
zulmet: karanğwuluk, tārīkī [223a]/2=E:97
zulmet: karanğkuluk, tārīkī [230a]/5=E:122
zürriyyet: oğlan, ferzend [100b]/1=A:36, [32b]/1=B:128

4.4. Farsça Dizin

A

- āb:** suf, mā' [18b]/2=B:74, [160b]/5=N:43
āb-ḥōrḥōr: içesi yer, meşrab [14a]/1=B:60
āb dāden: içürmek, şaḳy [13b]/3=B:60
āb dāden: suḡar-, saḳy [17b]/3=B:71
‘āciz konende: ‘āciz kılğan, mu‘ciz [234a]/3=E:134
‘āciz şoden: ‘āciz bol-, ‘acz [211b]/2=M:31
‘ādet: ‘ādet, de'b [93a]/5=A:11
āferīde: ḥalk, ḥalk [185b]/5=N:119
āferīden: yarat-, ḥalk [103a]/5=A:47, [6a]/2=B:29
āferīdgār: yaratğan, bāri' [12a]/2=B:54
āferīniş: yaratmak, ḥalk [140b]/3=A:190
āftāb: kün, şems [79b]/3=B:258
āgāh: ḥaber, nebe'/enbā' [104a]/1=A:49
āgāh kerden: ḥaber bir-, inbā' [104a]/1=A:49
‘ahd kerden: ‘ahd kıl-, ‘ahd [31a]/5=B:125
‘ahd kerden: ‘ahd kılış-, mu‘āhedet [47a]/4=B:177
‘ahd: urḳan, ḥabl [117a]/2=A:103
āheng kerden: uğra-, hēmm [184a]/1=N:113
‘āḳībet: te'vīl, ‘āḳībet [165b]/5=N:59
āmāde: anuḳ, ‘atīd [4a]/4=B:24
āmāde kerde şoden: anuḳ kılın-, i' dād m. [4a]/4=B:24
āmeden: kel-, ityān [25a]/5=B:106
āmeden: kel-, ityān [269a]/1=B:85
āmurzīden: yarlıḡa-, ḡufrān [141b]/1=A:193, [13a]/4=B:58
āmurziş: yarlıḡamak, maḡfīret [46a]/5=B:175, [63b]/5=B:221
āmurziş ḥ'āhendegān: yarlıḡayu tilegenler, mustaḡfīrīn [95a]/5=A:17
āmurziş ḥ'āsten: yarlıḡayu tile-, istiḡfār [132a]/3=A:159
āmūzānīde şoden: ögretil-, ta'lim m. [244a]/5=E:91

āmūzānīden: öğret-, ta' līm [133b]/2=A:164
āmūzānīden: öğret-, ta' līm [6b]/3=B:31
ān cehān: āhīret, āhīret [63a]/1=B:220
ān çī: ne kim, mā [78a]/1=B:255
ān çī: ne, mā [268a]/2=M:1
ān çī: nerse, mā [5a]/1=B:26
ān gāh: ol oğur, izen [192a]/1=N:140
ān ki: ol kim, elletī [4a]/3=B:24
ān ki: ol kimerse, ellezīne [270b]/4=B:89
ān ki: ol kimerse, men [6b]/1=B:30
ān: ol nerse kim, mā [5a]/1=B:26, [6a]/2=B:29, [270b]/3=B:89
āncā: kayda, hayşu [231a]/3=E:124
ancā: ol yer, hayşu [64a]/5=B:222
ārām: qarār, sekn [75a]/1=B:248
ārāmgāh: töşek, mihād [57b]/5=B:206
ārāmī: qarār kılgu yer, mustekarr [8a]/4=B:36
ārenc: tirsek, mirfeķ [249b]/4=M:6
‘arza kerdē: ‘arza kıl-, ‘arz [6b]/4=B:31
ārzū: ārzū, şehvet [94a]/4=A:14
ārzū: tilemek, hitbet [70a]/3=B:235
ārzū: umınç, umniyyet [186b]/3=N:123, [27a]/2=B:111
ārzū burden: ārzūla-, vudd [26a]/2=B:109
ārzū burden: ārzūla-, vudd [26a]/2=B:109
ārzū dāden: umandur-, temniyet [185b]/3=N:119
ārzū dāden: umandur-, temniyet [186a]/2=N:120
...māder ü peder ü ferzend: atasız oğulsız, kelālet [266b]/5=N:176
‘aşā: tayak, ‘aşā [13b]/4=B:60
āsān şoden: āsān bol-, teyessur [54a]/2=B:196
āsānī: āsānlık, yūs [50a]/1=B:185
aşl: aşl, umm [92a]/3=A:7
āsmān: kök, semā' [6a]/3=B:29
āşāmīden: iç-, şurb [51a]/1=B:187, [75a]/5=B:249
āşāmīdenī: içesi nerse, şarāb [80b]/1=B:259

āṣkār: āṣkārā, mubīn [7a]/5=B:33
āṣkārā: āṣkārā, ‘alāniyyeten [86b]/2=B:274
āṣtī: illeşmek, selm [176a]/4=N:91
āṣtī: onğarmak, şulh [188b]/1=N:128
āteş: ot, nār [46a]/2=B:174, [4a]/3=B:24
āteş-i buzurg: tamuğ, caḥīm [29b]/3=B:119
āvāz ber dāšte şoden: ün kılın-, ihlāl m. [45b]/2=B:173
āvāz ber dāšte şoden: ün kötürül-, ihlāl m. [238b]/5=E:145
āvāz ber dāšten: ün kötürmek, cehr [194a]/2=N:148
āverden: ketür-, ityān bi [38b]/5=B:148
‘avret: sev’et, ‘avret [211b]/1=M:31
‘ayb kerdē: ‘ayb kılmak, ta‘n [161b]/4=N:46
āzād: āzād, ḥurr [47b]/3=B:178
āzād kerde: āzād kılınmış, muḥarrar [100a]/2=A:35
āzād kerdē: āzād kılmak, taḥrīr [206a]/1=M:89
āzār: āzār, ezā [82a]/1=B:262
āzār: nāḥōş kelgen nerse, ezā [64a]/3=B:222
‘azāzīl: İblīs, iblīs [7b]/2=B:34
‘azīzī: ‘azīzlik, ‘izzet [191b]/2=N:139
‘azīz kerdē: ‘azīz kıl-, i‘zāz [97b]/4=A:26
āzmāyış: fitne, fitnet, [92a]/5=A:7
āzmāyış: sınağ, belā’ [75a]/4=B:249
āzmāyış: tokuš kılmak, fitnet [176a]/3=N:91
āzmūde kerde şoden: sına-, ibtilā’ [139b]/2=A:186
āzmūden: sına-, ibtilā’ [30b]/5=B:124
āzmūden: sınamak, ibtilā’ [129b]/1=A:152, [218b]/3=M:48
āzmūden: suqluk kıl-, hırş [188b]/4=N:129

B

bā sūy bī sūy: asılmış, mu‘allekat [188b]/5=N:129
bād: yel, riyāḥ [43a]/1=B:164

bahā: bahā, semen [46a]/1=B:174
baḥş kerdēn: bağışla-, vahb [92b]/4=A:8
baḥş kerdēn: ülüş kılmak, kısmet [146b]/1=N:8
baḥşāyiş: rahmet, rahmet [16a]/1=B:64, [41a]/2=B:157
baḥşāyiş: rahmet eyesi, rahmeten [233b]/5=E:133
baḥşude şoden: rahmet kıl-, rahmet [124b]/1=A:132
baht: sewüg, ḥubb [43a]/5=B:165
bā-kuvvet: boynağı, cabbār [208b]/5=M:22
bā-rāst: tuzlük eyesi, ‘adl [256b]/1=M:95
bā-resāyān: saknuqluk ḥālde, muḥşaneten [154b]/4=N:25
bā-resāyān: saknuqluk kılu-, muḥşinen [153b]/5=N:24
bāmdād: erte, ibkār [102a]/2=A:41
bāmdād reften: erte birle kel-, ğuduvv [122a]/5=A:121
bang-i ‘azāb: yaşın, şā‘ iḳat [195b]/2=N:153
bang-i saht-i ‘azāb: yaşın, şā‘ iḳat [12b]/1=B:55
bārān-ı buzurg: uluğ ḳatreliğ yağmur, vābil [82b]/4=B:264
bār-ı girān: ağır yük, işr [90b]/2=B:286
bārīk-bīn: laṭīf, el-laṭīf [225a]/3=E:103
bāş: iḳāmet ḳılğı yer, meşvā [129a]/1=A:151
bāşende: peyvestelik ḳılğan, ‘ākif [31b]/2=B:125
bāz dāştēn: ḥabs ḳılın-, iḥşār [86a]/2=B:273
bāz dāştēn: yığ-, men‘ [192b]/1=N:141
bāz dāştēn: yığ-, nehy [117b]/4=A:104
bāz gerdānīde şoden: ḳaytarıl-, racc m. [58b]/4=B:210
bāz gerdānīde şoden: ḳaytarıl-, radd m. [269b]/1=B:85
bāz gerdānīden: ḳaytar-, radd [116b]/1=A:100
bāz gerdānīden: ḳaytar-, radd [165b]/3=N:59, [66a]/1=B:228
bāz gerdende: ḳaytğan-, rāci‘ [10a]/5=B:46
bāz gerdīden: ḳayt-, tevbet [88a]/5=B:279
bāz gerdīden: tevbe kıl-, tevbet [88a]/5=B:279
bāz geşt: ḳaytış, merci‘ [226a]/4=E:108
bāz geşt: ḳaytmaq, meşīr [90a]/4=B:285
bāz geşt: yağıu yer, maşīr [133a]/3=A:162

bāz gešten: sezā bol-, bev' [119b]/2=A:112
bāz istāden: yığıl-, intihā' [87a]/4=B:275
bāz istāden: yıgılın-, intihā [265a]/3=N:171
bāzī: oyun, le'ib [256b]/4=M:95
bāzī kerdēn: oyna-, le'ib [244b]/1=E:91
be-: tapa, ilā [6a]/1=B:28
be: birle bi [10a]/2=B:45
be-cüz rāstī: nāhāk yerde, bi-ğayri'l-ḥaqq [15a]/2=B:61
be-dād: tūzlük birle, bi'l-'adl [89a]/3=B:282
be-dāver[ī] šoden: ḥūkmge barış-, teḥāküm [166a]/2=N:60
be-dürüstī ūftāden: vācib bol-, vuḳū' [180a]/2=N:100
be-fermān-ı ḥudāy: Tanğrı buyruḳı birle, bi-izni'llāh [103b]/5=A:49
be-fermān-ı ḥudāy: Tanğrınınḡ destūrı birle, bi-izni'llāh [76a]/5=B:251
be-gümān efegenende: šekk tutuḡlı, mumterī [228a]/4=E:114
be-gümān ševende: šek bolğan, mumterī [106a]/5=A:60, [38b]/3=B:147
be-ḥōš pīšī kerdēn: artuḳsı kıl-, teṭavvu' [41b]/1=B:158
be-īn: munuḡ birle, bihazā [5a]/4=B:26
be-nā-pesend: küçün, kerhen [151a]/5=N:19
be-nīkūyī: körklüglük birle, bi'l-ma' rūf [48a]/5=B:180
be-nīkūyī: körklüglük, bi'l-ma' rūf [47b]/5=B:178
be-pākī yād kerdēn: arıḡla-, tesbīḥ [6b]/2=B:30
be-pāy kerdēn: ḳopuḡlı bol-, ḳā'imen [95b]/2=A:18
be-taḳdīr-i ḥudāy: Tanğrı tilemeki, bi-izni'llāh [24a]/3=B:102
be-tenhā-i ḥōd: özleri birle, bi'n-nefsihinne [65b]/3=B:228
be-zenī kerdēn: nikāḥ kıl-, nikāḥ [144b]/2=N:3
bed: ḳattıḡ, sū' [11a]/1=B:49
bed: yawuz, seyyi'et [133a]/3=A:162
bed refte šoden: ḳabūl ḳılın-, teḳabbul [210a]/5=M:27
bed-dil kerdēn: yūreksiz bol-, fešel [122b]/2=A:122
bedel giriften: bedel ḳıl-, širā' [9a]/5=B:41
bedel kerdēn: tegşür-, tebdīl [13a]/5=B:59
bedel kerdēn: tegşür-, tebeddül [144a]/5=N:2
bed-ḥāste: ḥased, ḥased [26a]/4=B:109

bed-ḥāsten: ḥased kıl-, ḥased [163b]/4=N:54
bed-ter: yawuzrak, şerr [197a]/2=M:60
bedī: yawuzluk, seyyi'et [85b]/1=B:271
bedī: yawuzluk, sū' [99a]/2=A:30
behişt: uçmaḥ, cennet [7b]/4=B:35
behre: ülüş, naşib [146a]/3=N:7
bend kerden: bağla-, ta' kīd [205b]/4=M:89
bende: kıl, 'abd [47b]/3=B:178, [58a]/2=B:207
ber: üze, 'alā [269a]/1=B:85, [46a]/5=B:175
ber āmed: toḡḡan, bāziḡ [240a]/2=E:76
ber āmeden: aş-, şu'ūd [231b]/3=E:125
ber āverden: kötür-, ref' [15b]/2=B:63
ber dār kerden: as-, şalb [196b]/5=N:157
ber dāšten: kötür-, iḥtimāl [183b]/5=N:112
ber dāšten: kötür-, ref' [32a]/3=B:127
ber engīhten: kopḡar-, ba' ş [12b]/3=B:56
ber engīhten: yöndür-, tahrīz [173b]/2=N:84
ber gerdāniden: yığ-, şadd [116a]/3=A:99
ber gümāšten: vekīl kıl-, tevkīl [243b]/1=E:89
ber güziden: satḡın al-, iştirā' [269b]/3=B:86, [46a]/4=B:175
ber güziden: üdür-, iştifā' [33a]/2=B:130, [99b]/3=A:33
ber güziden: üyür-, ictibā' [137b]/1=A:179
ber ḥūrdārī giriften: menfa' at al-, istimtā' [153b]/5=N:24
ber ḥūrdārī giriften: menfa' at al-, istimtā' [232b]/1=E:128
ber ḥūrdārī: menfa' at alḡu nirse, metā' [8a]/4=B:36
ber ḥūrdārī: metā', metā' [139b]/1=A:185, [142b]/2=A:197
ber her taḡdīr: ammā, emmā [265b]/4=N:173
ber ḥod vācib kerden: nezr kıl-, nezr [100a]/2=A:35, [85a]/2=B:270
ber ḥudāy: Tanḡrı üze, 'ala'llāh [110a]/2=A:75
ber kerden: awuḡla-, iḡtirāf [75b]/1=B:249
ber kerden: tükel al-, tevaffī [150a]/4=N:15
ber yāften: kötür-, iftirā' [162b]/4=N:48
ber yaftenī: yalḡan çatmak, iftirā' [235b]/3=E:138

berāber kerde şoden: tüz kılın-, tesviyet m. [160a]/3=N:42
berāber şoden: tüz bol-, istivā' [257b]/5=M:100
berāber: tenġ, sevā' [175a]/1=N:89
berāber: tūzlük kılışmak, kışāş [217a]/3=M:45
ber-beste: baġlıġ, meġlül [198a]/2=M:64
ber-beste: baġlıġ, meġlül [198a]/2=M:64
berĥ'urdārī: kâle, metā' [94b]/3=A:14
berĥ'urdārī: müt' a birmek, metā' [71a]/2=B:236
berĥ'urdārī: nafaķa birmek, metā' [72a]/4=B:240
ber-pāy dāšten: qopġar-, iķāmet [199a]/2=M:66
ber-ter: yüksekrek, a' lā [126a]/1=A:139
bes: tap, ĥasbu [57b]/4=B:206
besten: baġlan-, ġall [198a]/2=M:64
bezekār: yazuķ kılġan, işmā [182b]/4=N:107
bezze: uluġ yazuķ, işm [183b]/4=N:112
bezzeh: yazuķ, ' işm [269a]/1=B:85
bezzekār: yazuķluġ, aşim [87b]/3=B:276
bī-āġāh şoden: ġāfil bol-, ġaflet [181a]/2=N:102
bī-āġāh: ġāfil, ġāfil [269b]/2=B:85
bī-āġāh: osanġ, ġāfil [116a]/4=A:99
bī-āmīze: qatıġsız, ġāliş [236a]/1=E:139
bī-āmīziş: ġāliş, ġālişaten [236a]/1=E:139
bī-bīm şoden: kırtul-, emn [54b]/1=B:196
bī-bīm şoden: kırtulmak, emn [173a]/1=N:83
bī-bīm: kırtulġan, āmin [115b]/3=A:97
bī-bīmī: emīnlik, emn [241a]/5=E:81
bī-bīmī: emn, emn [130a]/2=A:154
bī-bīmī: kırtulmak, emn [241b]/2=E:82
bī-çāre kerde şoden: kısarla-, iztīrār [229a]/4=E:119
bī-çāre kerde şoden: kısarlan-, iztīrār m. [238b]/5=E:145
bī-çāre kerde şoden: kısarlan-, iztīrār m. [45b]/2=B:173
bī-fermānī kerdn: yaz-, ' işyān [119b]/4=A:112
bī-fermānī kerdn: yaz-, ' işyān [15a]/2=B:61

bī-gümān şoden: yakīn bil-, yakīn [29b]/2=B:118
bī-gümān: yakīn bilgen, müsteykīn [239b]/4=E:75
bī-hemtā: ġālib bolġan, el-^ʿ azīz [246b]/5=E:96
bī-hemtā: ġālib, el-^ʿ azīz [32b]/6=B:129
bī-hemtā: yinġen, el-^ʿ azīz [123b]/1=A:126
bī-hemtā: yinġen, ^ʿ azīz [58b]/1=B:209
bī-ḥired: yünġül uşluġ, sefīh [36a]/5=B:142, [89b]/2=B:282
bī-ḥiredī: yünġül usluġluġ, sefehā [236a]/5=E:140
bī-ḥired şoden: yünġülle-, tasfīh [33a]/1=B:130
bī-niyāz: munġsuz, el-ġaniyy [115b]/5=A:97
bī-peder: öksüz, yetīm [144a]/4=N:2
bī-peder: yetīm, yetīm [47a]/1=B:177
bī-peydā: ġāyibluġ, ġayb [256a]/1=M:94
bī-peydā: örtüġlüġ, ġayb [7a]/4=B:33
bī-şumār: sansız, bi-ġayri ḥisāb [59a]/5=B:212
bihter: yaḥşırāġ, ḥayr [131b]/5=A:156
bīm kerde şoden: va^ʿ de kılın, va^ʿ d m. [234a]/2=E:134
bīm kerden: ḳorḳut-, inzār [233a]/3=E:130
bīm kerden: ḳorḳut-, inzār [244b]/1=E:92
bīm konende: ḳorḳutġan, nezīr [208a]/1=M:19
bīm konende: ḳorḳutġan, nezīr [29b]/3=B:119
bīm konende: ḳorḳutuġlı, munzir [59b]/2=B:213
bīnā: körġen, başīr [95a]/2=A:15
bīnā: körġen, el-başīr [131b]/4=A:156
bīnā: köz nūrı, başar [225a]/2=E:103
bīnende: satġaşġan, mulākī [75b]/5=B:249
bīnenden: satġaş-, liḳā' [121b]/4=A:119
birāder: ir uya, aḥ [152b]/3=N:23
birāder: ḳarındaş, iḥvān [131a]/5=A:156
birāder: uya, aḥī [117a]/5=A:103
birūn āverden: çıkar-, iḥrāc [8a]/2=B:36
birūn āyende ez fermān: Tanġrı buyruġındın çıkġan, fāsıġ [5a]/5=B:26

birün kerdēn: çıkarmak, ihrāc [269a]/3=B:85
bīrūn reftēn: taşkaru bar-, nefr [169a]/1=N:71
bisūden: sıkā-, mess [136a]/4=A:174, [201b]/3=M:73, [60a]/5=B:214, [122a]/1=A:120
bisyār: köp, keşir [127b]/4=A:146
bisyār: üküş, keşir [5a]/4=B:26, [76a]/1=B:249
bisyār pādāş dehende: şükr kılğan, şākir [41b]/1=B:158
bisyārī: köpegü, keşir [26a]/2=B:109
bisyārī: üküşlük, keşrat [258a]/1=M:100
bış-ter: üküşrek, ekşer [119a]/3=A:110
burdbār: kınamakğa ewmegen, el-halīm [65a]/4=B:225, [70b]/3=B:235
burde: kesmek, kaṭṭ [123b]/2=A:127
burden: ilt-, izhāb [233b]/5=E:133
burīde şoden: kesil-, taḳṭīṭ m. [43b]/5=B:166
burīden ez ḥān u mān: köç-, muhāceret [62a]/5=B:218
burīden: kes-, kaṭṭ [5b]/2=B:27
būstān: būstān, cennet [4a]/5=B:25
būstān: uçmaḥ, cennet [142a]/4=A:195
būstānhā-i nīkūyī: nīṭ metlerniṅ būstānları, cennāti'n-na'īm [199a]/1=M:65
būşid: oḥşaşğan, muteşābih [92a]/3=A:7
buzurg baḥşāyiş: üküş raḥmetlig, er-raḥmān [42b]/1=B:163
buzurg: uluḡ, kebīret [10a]/3=B:45, [37a]/2=B:143
buzurg: uluḡ, 'āzīm [135b]/5=A:171, [155b]/4=N:27, [159b]/5=N:40
buzurg-ı sālī: uluḡluḡ, kiber [101b]/3=A:40
buzurgter: uluḡraḡ, ekber [121b]/1=A:118, [61b]/3=B:217
buzurg şoden: ulḡay-, kiber [145b]/4=N:6
buzurg yād kerdēn: uluḡlamak, tekbīr [50a]/2=B:185
bülend: yüksek, 'aliyy [78b]/1=B:255
bülend kerdēn: kötür-, refṭ [77a]/1=B:253

C

cādūvī: sihr , siḥr [23b]/3=B:102
cān: rūḥ, cān [265a]/2=N:171

cāvidāne: cāvidāne, ḥālid [4b]/5=B:25
cāvidāne: meṅgü kalıḡlı, ḥālid [62a]/4=B:217
cāy: or(ı)n, meḥill [54a]/3=B:196
cāy: orun, maḵ' ad [122a]/5=A:121
cāy-ı ber āmeden āftāb: maşrıḵ, maşrıḵ [28b]/2=B:115
cāy-ı namāz: namāz kılḡu yer, muşallā [31a]/5=B:125
cāy-i bāz geşt: ḵaytḡu yer, me'āb [94b]/3=A:14
cāy-i bāz geşt: ḵaytḡu yer, meşābet [31a]/4=B:125
cāy-i bāz geşt: yaṅu yer, maşır [179a]/5=N:97
cāy-ı bāz geşt: sıḡıṅu yer, me'vā [129a]/1=A:151
cāy-i helāk: yatḡu yer, mażāci' [130b]/4=A:154
cāy-i hicret kerdē: hicret kılḡu yer, murāḡam [179b]/5=N:100
cehāniyān üze: 'ālemān, 'ālemīn [102a]/4=A:42
cevān: yigit, bıkır [16b]/5=B:68
cezā': satḡaşmak, liḵā' [233a]/3=E:130
cezā-i firīb-dehende: aldaşmakda yinḡgenning 'āmelin kılḡan, ḥādī' [192b]/4=N:142
cezā-i firīb-dehende: aldaşmakda yinḡgenning 'āmelin kılḡan, ḥādī' [192b]/4=N:142
cimā': yaşru, sırr [70a]/4=B:235
cunbende: yürigen, dābbet [43a]/1=B:164
cūy: arıḵ nehr [4b]/1=B:25
cūdā cūdā: yalḡuz, ferdēn [245b]/5=E:94
cūdā kerdē: ayırt kemiş-, farḵ [209b]/5=M:25
cūdā şoden: ayrış-, teferruḵ [189a]/2=N:130
cūdā şoden: saçlın-, i' tizāl [175b]/4=N:90
cūdā şodenī: ayrılmaḵ, infişām [78b]/4=B:256
cūft: cūft, zevc [4b]/4=B:25
cüz: bisre, dūne [4a]/1=B:23
cüz: önḡin, ḡayr [13b]/1=B:59, [268a]/1=M:1
cüz: velī, ve lākin [46b]/4=B:177, [76b]/3=B:251
cüz' ān ki: lekin, lākin [262a]/2=N:162

Ç

- çehār pāy:** en^ç ām, en^ç ām [234b]/2=E:136
çehār pāy: ne^ç am, ne^ç am [256a]/5=M:95
çehār pāy: sığır, ne^ç am [267b]/5=M:1
çehār pāy: tiwe, sığır, koy, keçi, en^ç ām [94b]/2=A:14
çehār pāy: dört adaklığı, ne^ç am [267b]/5=M:1
çehār yek: törtde bir, rubu^ç [148a]/5=N:12
çehārgān çehārgān: tördin tördin, rubā^ç [144b]/4=N:3
çend: neççe, kem [80a]/4=B:259
çeng der zeden: yapuş-, i^ç tişām [266b]/2=N:175
çerā: neşe, lime [107b]/1=A:65
çeşiden: tat-, zevk [118a]/4=A:106
çeşm: köz, ^ç ayn [217a]/1=M:45
çeşm dāšten: küy-, terebbuş [192a]/3=N:141
çeşm-i dīdār: köz körmek, rā'y^ç el-^ç ayn [94a]/2=A:13
çi: ne, māzā [5a]/3=B:26
çigūne: neteg, keyfe [5b]/4=B:28
çihil: kırk, erba^ç ın [11b]/1=B:51
çiz: nerse, şey' [10b]/3=B:48
çün: kayu vaktın kim, izā [47a]/4=B:177

D

- dād:** ^ç adl, kıst [95b]/2=A:18
dād: tüz, ^ç adl [228a]/5=E:115
dāden: bir-, itā' [9b]/3=B:43
dād kerdē: ^ç adl kıl-, iksāt [144b]/2=N:3
dād kerdē: tüzlük kıl-, ^ç adl [188b]/3=N:129
dānā: kapsağan, muḥīṭ [122a]/4=A:120
dānā est: bilgenrek, a^ç lam [134b]/2=A:167
dāne: ewün, ḥabbe [81b]/2=B:261
dānegī: altıda bir, sudus [147b]/2=N:11

dāniş: bilig ‘ilm [7a]/1=B:32
dāniş: bilmek, ‘ilm [263b]/3=N:166
dānişten: bil- ‘ilm [5a]/2=B:26
dāstān: meşel, meşel [5a]/1=B:26
dāver: hākim, hākim [51b]/3=B:188
dāverī: hüküm, hüküm [243a]/5=E:89
dede: azıgılığ, sebu‘ [247b]/1=M:3
def kerden: def kıl-, der’ [134b]/4=A:168
deh: on, ‘aşeret [54b]/4=B:196, [69b]/4=B:234
dehān: ağız, fūh [134b]/2=A:167
der: kapuğ, bāb [13a]/4=B:58
der: iç, fī [132a]/4=A:159, [133a]/5=A:164, [4b]/4=B:25, [70b]/2=B:235
der āmeden: kir-, duḥūl [13a]/2=B:58
der āmeden: kiwūr-, mudḥal [266b]/2=N:175
der āverde şoden: kiwrül-, idḥāl m. [139a]/5=A:185
der demīde şoden: ürül-, nefḥ m. [239a]/4=E:73
der demīden: ür-, nefḥ [103b]/4=A:49
der güzāarden: ‘afv kıl-, ‘afv [71a]/5=B:237
der güzārende: ‘afv kılğan, ‘āfin [124b]/5=A:134
der güzārīden: keçür-, ‘afv [132a]/3=A:159, [256b]/3=M:95, [26a]/5=B:109
der güzēšten: fevt bol-, fevt [129b]/5=A:153
der güzēšten: ‘afv kıl-, ‘afv [11b]/2=B:52
der rāh-iḥudāy: Tanḡrı yolu içinde, fī sebīli’llāh [62a]/5=B:218
der resīden: yet-, lehḳ [135a]/4=A:170
der yābden: uḳ-, fīḳḥ [223b]/1=E:98
derāz kerden: yay-, başt [210b]/3=M:28
derāz konende: yayğan, bāsiṭ [245b]/1=E:93
derdnāk: iglig, elīm [25a]/1=B:104
deryā: tenḡiz: baḥr [11a]/4=B:50, [42b]/4=B:164
devāzdeh: on iki, işnā ‘aşere [252a]/4=M:12
dıraḥt: yığaç, şeceret [7b]/5=B:35
dīdār kerden: satḡaş-, iltiḳā’ [134a]/2=A:166
dīdār kerden: satḡaş-, iltiḳā’ [93b]/5=A:13

dāden: kör-, re'y [12b]/1=B:55
diger kerdēn: aynat-, teğyīr [185b]/5=N:119
dīh: konum, karyet [230b]/3=E:123, [80a]/1=B:259
dīl: könğül, kalb [18a]/4=B:74, [214b]/2=M:41, [270b]/1=B:88
direngī kerdēn: kiç-, lebs [80a]/4=B:259
direngī kerdēn: kiç-, tebtī'et [169a]/1=N:72
dīv: şeytān, şeytān [44a]/5=B:168
dōst: erklīg, veliyy [25b]/4=B:107
dōstān-ı dīv süst: İblis dōstları, evliyā'üş-şeytān [170b]/2=N:76
dōst-ı ārzū: süwüg, şehvet [94a]/4=A:14
dōst dāšten: süf-, ḥubb [43a]/5=B:165
dōstī: iç dōst, biṭānet [121a]/3=A:118
dōstī: süwmek, ḥubb [47a]/1=B:177
du çendān kerdēn: kāt kılın-, muẓā' af. [124a]/3=A:130
du çendānhā: kāt kāt, ez' āfen [124a]/3=A:130
dugān dugān: ikin ikin, meṣnā [144b]/3=N:3
duḥter: kız, bint [152b]/4=N:23
duḥter-i zenān: ögey kız, rebībet [153a]/1=N:23
dūr: yırak, ba' id [99a]/3=A:30
dūr kerde şoden: kowul-, nefy m. [212a]/6=M:33
dūr kerdēn: yığmak, def [76b]/2=B:251
dūr şode: Sürükmiş, ḥāsi' [16a]/4=B:65
dūr şoden: saklan-, ictināb [206b]/3=M:90
durūd dāde şoden: selām kılın-, teḥiyyet m. [174a]/2=N:86
durūdī: selām , teḥiyyet [174a]/3=N:86
durūğ goften: taḳdīr kıl-, ḥarş [228b]/3=E:116
durūğ-gūy dāšten: yalğankā nisbet kıl-, tekẓīb [270a]/5=B:87
du-rūyī kerdēn: nafaḳa kıl-, munāfaḳat [134a]/3=A:167
dūzaḥ: tamuğ, cehennem [133a]/2=A:162
dū sīg: üçde iki, şuluşān [267a]/3=N:176
dürüst: Tanğrı indürgenni, ḥaḳḳ [9b]/2=B:42
dürüş: irig, ğalīz [132a]/2=A:159
düşman dāšten: yigremek, şene'ān [268b]/3=M:2

düşmanî: yigrençilik, beğzâ' [121a]/5=A:118
düşmanî-yi nihân: yigrenmek, beğzâ' [198b]/1=M:64, [253b]/4=M:14
düşvârî: emgek, 'anet [63a]/4=B:220
düşvârî: küçeylik, 'usr [50a]/1=B:185
düşvârî efgenden: emgekge kemiş-, i' nât [63a]/4=B:220
düşvârî efgenden: emîn [109b]/4=A:75

E

efgenden: kemiş-, ilķā' [206b]/4=M:91
efrūhten: yandur-, iķād [198b]/2=M:64
efsūs kerde şoden: mashara kıln-, istihzā' m. [191b]/4=N:140
efsūs kerden: yobıla-, seħr [59a]/3=B:212
efzūn kerden: artur-, tefzīl, [10b]/1=B:47
efzūnî: artuķ eđgölük, fażl [136a]/3=A:174
efzūnî: ribā , ribā' [87a]/3=B:275
efzūnî: ziyāde , müzīd [114a]/2=A:90
efzūnî buzurg: uluğ fażl eyesi, fażlin ' aẓīm [136a]/5=A:174
efzūnî dāden: artur-, fażl [87b]/1=B:276
efzūnî dāden: artur-, fażl [87b]/1=B:276
eger: eger, in [4a]/1=B:23
eknūn: emdi, el-āne [17b]/4=B:71
emîn dāšten: emîn tut-, emn [109b]/4=A:75
enār : enār, rummān [224a]/1=E:99
enbāz: ortaķ, şerīk [149a]/2=N:12
enbāzgūy: ortaķ қоşған, müşrūk [25a]/2=B:105
endāze: endāze, қадр [71a]/2=B:236
endāze kerden: endāze kıln-, ħalk [103b]/3=A:49
endāze kerden: endāze kılmak, taķdīr [246b]/5=E:96
endāze-i meğākçe-i dāne-i ħurmā: ħurma çekürdeğiniñ çuķurınça, naķīr [163b]/4=N:53
endāze-i meğākçe-i küle-i ħurmā: naķīrçe, neķīren [187a]/3=N:124
endek: az, қаліл [270b]/2=B:88
endek: azgu, қаліл [110a]/5=A:77

enderz: vaşıyyet , vaşıyyet [148a]/5=N:12
enderz kerdē: vaşıyyet kıl-, iṣā' [148b]/1=N:12, [33a]/4=B:132
enderz kerdē: vaşıyyet kılmaḵ, vaşıyyet [72a]/3=B:240
endīše kerdē: endīše kıl-, tefekkür [62b]/5=B:219
endūh: ḵaḍḡu, ḡamm [129b]/4=A:153
endūhgīn kerdē: ḵaḍḡur-, ḡazen, [8b]/4=B:38
endūhgīn kerdē: ḵaḍḡurt-, ihmām [130a]/3=A:154
engūr: üzüm, 'ineb [83b]/3=B:266
evlā-ter: yaḵuḵraḵ, evlā [108a]/3=A:68
ewgenden: kemiş-, ilḵā' [175b]/4=N:90, [198a]/5=M:64
ewkenden: kemiş- ilḵā', [265a]/1=N:171
ewzūnī buzurg: uluḡ faẓlıḡ, faẓli'l- 'aẓīm [25a]/4=B:105
ey: ey, yā [7a]/2=B:33
ey: yā , yā [12a]/5=B:55
ez behr-i: üçün, li [6a]/2=B:29
ez ḡad der ḡüzešten: zūlm kıl-, 'adv [268b]/4=M:2
ez ḡad der ḡüzešten: zūlm kılmaḵ, 'adv [67b]/2=B:231
ez her kucā: nirdin, min ḡayṣu [39a]/1=B:149
ez kucā: neteg, ennā [133b]/5=A:165
ez kucā: nirdin, ennā [101a]/1=A:37

F

farīza kerdē: farīza kıl-, farz [55a]/2=B:197
farīze: mehr, farīzat [71a]/4=B:237
farīze-i ḡudāy: Tanḡrınıḡ bitmeki, kitāba'llāh [153b]/3=N:24
faẓl: artuḵ, faẓl [15b]/5=B:64
faẓl: artuḵ, faẓl [15b]/5=B:64
faẓl-ı ḡudāy: Tanḡrı faẓlı, Tanḡrınıḡ faẓlı, faẓlu'llāh [184a]/1-5=N:113
faẓl-ı ḡudāy: Tanḡrınıḡ artuḵ eḡḡülüḡi, faẓlu'llāh [15b]/5=B:64
ferāḡ: kiḡ, raḡad [13a]/3=B:58
ferāḡ: kiḡrü, raḡaden [7b]/4=B:35

ferāḥ kerdēn: kīng kıl-, bešt [73b]/2=B:245
ferāḥi: kīnglik, se^c at [179b]/5=N:100
ferāḥi: uzunluk, beštāt [74b]/3=B:247
ferāmūš kerdēn: unut-, nisyān [90b]/1=B:286, [9b]/5=B:44
ferište: ferište, melek [6a]/5=B:30
ferīzat: kābīn, ferīzat [70b]/5=B:236
fermān: izn, destūr [134a]/2=A:166
fermān berdār: fā^c at kılğan, kānit [157b]/2=N:34, [71b]/5=B:238, [95a]/5=A:17, [134a]/2=A:166
fermūden: buyur-, emr [5b]/2=B:27
ferzend: oğlan, veled [28b]/4=B:116, [93a]/3=A:10
ferzend: oğlan, zürriyyet [100b]/1=A:36, [32b]/1=B:128
fesād: fesād, tebāh [5b]/3=B:27
fidā ḡadenī: yuluğ, fidyet [54a]/5=B:196
firīb: aldamağ, ġurūr [227b]/1=E:112
firīb: arsızkmağ, ġurūr [139b]/1=A:185
firībiden: arsızktur-, ġurūr [97a]/5=A:24, [142b]/1=A:196
firistāde: ıdılmış, mursel [76b]/4=B:252
firistāde: yalawaç, resūl [103b]/2=A:49
firistāden: ıd-, ba^c ş [133a]/5=A:164
firistāden: uydur-, taḡfiyet [217a]/5=M:46, [270a]/1=B:87
fuḥş: fuḥş, fuḥş [55a]/3=B:197
furū burden: batur-, iğrāk [11a]/4=B:50
furū firistāde şode: indürölmiş, munzel [228a]/3=E:114
furū firistāde: indürölmiş, munzel [123a]/2=A:124
furū firistāde-i ḡudāy: Taŋrı indürmişi, enzela'llāh [245a]/4=E:93
furū firistāden: indür- inzāl [9a]/4=B:41
furū ḡorende-i ḡışm: öfkeni yutğan, kāzimu'l-ğayz [124b]/5=A:134
furū keşiden: söndür-, itfā' [198b]/3=M:64
furū şoden: sat-, şirā' [58a]/1=B:207
furūd āmeden: in-, hubūt [8a]/2=B:36
furū-tenī konende: ḡuşū^c kılğan, ḡāşī^c [143a]/3=A:199
furū-tenī konende: korkğan, ḡāşī^c [10a]/3=B:45

furūzīne: tamduḡ, vaḡūd [4a]/3=B:24, [93a]/4=A:10
fūsūs: yobı, huzuv [67b]/2=B:231

Ğ, G

galebe kerde şoden: yinḡil-, ḡalebet m. [93b]/3=A:12
ḡanīmet: ḡanīmet, maḡnem [178a]/2=N:94
ḡāv: inek, beḡarat [16b]/1=B:67
gerdānīden: ḡıştur-, izāḡat [92b]/4=A:8
gerdānīden: ḡıştur-, taḡrīf [161b]/2=N:46
gerdānīden: tezgindūr-, mūdāvelet [126a]/3=A:140
gerdānīden: tolḡa-, leyy [161b]/4=N:46
gerdānīden: yıḡ-, şadd [268b]/3=M:2
gerdānīden: yıḡmaḡ, şadd [61b]/1=B:217
gerden dāden: inḡıyād- inḡıyād ḡıl-, islām [216a]/4=M:44
gerden dāden: müsülmān bol-, islām [216a]/4=M:44, [96a]/4=A:20
gerdendār: ḡālīş ḡılḡan, muslim [32b]/1=B:128
gerdenkeşī kerdēn: uluḡsın-, istikbār [204a]/3=M:82
gerdenkeşī kerdēn: uluḡsın-, tekebbur [265b]/3=N:172
gerdenkeşī kerdēn: uluḡsun-, istikbār [7b]/2=B:34
gerdīden: ḡayt-, irtidād [61b]/5=B:217
gevsāle: buzaḡu, ḡicl [11b]/1=B:51
gezīden: ısır-, ḡazz [121b]/4=A:119
ḡil: balḡıḡ, ḡīn [103b]/4=A:49
ḡir āverde şoden: yıḡıl-, ḡaşr [132a]/1=A:158
ḡirān: aḡruḡ, evd [78a]/5=B:255
ḡirāyestī: ḡışmaḡ, meyl [155b]/4=N:27, [92a]/4=A:7
ḡirāyestī: ḡışmaḡ, meylet [181a]/3=N:102
ḡirāyīden: ḡış- meyl [155b]/4=N:27
ḡirāyisten: meyl ḡıl-, meyl [181a]/2=N:102
ḡird der ḡirende: ḡapsa-, iḡāḡat [78a]/3=B:255
ḡird kerdēn: yıḡıl-, cemḡ [136a]/1=A:173
ḡirdāḡird: tegre, ḡavl [244b]/4=E:92

girdbād: kasurka, i' şār [83b]/5=B:266
girevende: karabaş, emet [63b]/1=B:221
girevīde: bitgen, mü'min, [133a]/5=A:164
girevide: İdige nisbetlig, ribbiyy [127b]/4=A:146
girevīde: mü'min, mü'min [134a]/3=A:166, [64b]/5=B:223
girevīden: bit-, imān [269a]/3=B:85
girevīden: bitmek, imān [134b]/1=A:167
girevīden: imān ketür-, imān [77a]/5=B:253
girevīden: şābit bol-, imān [255b]/1=M:93
giriften: al-, aḥz [8a]/4=B:37
giriften: tut-, aḥz [81a]/2=B:260, [90b]/1=B:286
giriften: tut-, ittiḥāz [11b]/1=B:51
giriften: tutunmaq, ittiḥāz [12a]/1=B:54
giriḥ kerdē: 'aḥd kıl-, 'aḥd [157a]/3=N:33
giriḥ: tügün, 'uḥdet [70b]/1=B:235
giriḥ-i nikāḥ: nikāḥ tügünü, 'uḥdete'n-nikāḥ [70b]/1=B:235
goḥte şoden: aydıl-, ḳavl [44b]/3=B:170
goften: ay-, ḳavl [11b]/5=B:54
goften: söz, ḳaşaş [106b]/4=A:62
goften: ti-, ḳavl [265a]/3=N:171
gōşt: et, laḥm [80b]/4=B:259
gōşt: it, laḥm [45b]/2=B:173
gūnāgūn: türlüg türlüg, muḥtelifen [236b]/4=E:141
gung: aḡın, ebkem [45a]/3=B:171
gurusnegī: açlık, maḥmaşat [248a]/2=M:3
gurusnegī: açlık, maḥmaşat [248a]/2=M:3
gūş: ḳulaḳ, uzun [185b]/4=N:119, [217a]/2=M:45
gūşīden: sa'y kıl-, sa'y [198b]/3=M:64, [28a]/4=B:115
guvārende: sinḡüt bolsun, henī'en [145a]/3=N:4
gūftār-ı rāst: rāst söz, ḳavlēn sedīd [146b]/5=N:9
gūftār-ı resān: yittiz söz, belīḡ [167a]/2=N:63
gūmān burden: siz-, ḳann [10a]/4=B:46, [130a]/3=A:154, [67a]/3=B:230
gūmān: sizig, ḳann [130a]/4=A:154

gümān: şekk , reyb [174b]/1=N:87
gümāşen: muşallat kıl-, teslî [175b]/3=N:90
gümrāh kerdên: azdur-, izlāl [5a]/4=B:26
gümrāhe: azğun zāl [114a]/3=A:90
gümrāhî: azğunluk, zālāl [133b]/3=A:164
günāh: yazuk, hātā' [13a]/5=B:58
günāh-ı buzurg: uluğ yazuk, kebîr [144b]/1=N:2
günāhkār: yazuk kılğan, mücrim [230b]/3=E:123
gürūh: cem^c, cem^c [134a]/2=A:166
gürūh: erenler, kavm [79b]/5=B:258
gürūh: gürūh, farîk [18b]/5=B:75
gürūh: kavm, kavm [11b]/5=B:54
gürūh: ögür, ferîk [23a]/1=B:100
gürūh: ögür, ferîk [270a]/5=B:87
gürūh: ögür, ümmet [241a]/2=E:80
gürūh: üdründü, ümmet [36b]/3=B:143
gürūh: ümmet, ümmet [118b]/5=A:110
gürūh gürūh: ögür ögür, şubāten [168b]/5=N:71
gürūh-i nā-girevendegān: kâfir erenler, kavmi'l-kâfirîn [76a]/4=B:250
güşāde kerdên: talāk kıl-, tatlık [68a]/2=B:232
güşāyiş: açmak, feth [192a]/3=N:141
güşāyiş: açmak, feth [192a]/3=N:141
güşāyiş: zafer, feth [192a]/3=N:141
güşten nigāh dādende: arkasın saklağan, hām [258b]/4=M:103
güvāh kerdên: tanuk tik-, işhād [146a]/1=N:6
güvāh: şehîd , şehîd [126a]/4=A:140
güvāh: tanuk, şehîd [116a]/1=A:98
güvāh: tanukluk birgen, şahid [105a]/2=A:53
güvāhî dāden: tanukluk bir-, şehādet [150a]/2=N:15
güvāhî: tanukluk, şehādet [263b]/2=N:166
güzāfgār: isrāf kılğan musrif [237a]/3=E:141
güzāfgārî kerdên: isrāf kıl-, isrāf [237a]/3=E:141
güzāfkārî: haddin geçmek, isrāf [128a]/2=A:147

güzafkārī: ḥaḳ dīnḡe kıışḡan, ḥanīf [108a]/2=A:67
güzārde şoden: ötemek, edā' [47b]/5=B:178
güzārden: ḥükm kııl- ḡazā' [29a]/2=B:117, [103a]/5=A:47
güzārden: ḡoḡ-, zērū [69b]/3=B:234, [88a]/2=B:278
güzārende: keçürḡen, el-ʿ afuvv [161a]/2=N:43
güzārīden: öte-, ḡazā' [181b]/2=N:103
güzeşten: ḡaddın keç-, iʿ tidā [15a]/2=B:61
güzeşten: keç-, ḡuluvv [125b]/2=A:137, [34a]/2=B:134
güzeşten: keç-, selef [256b]/4=M:95

H, Ĥ, Ħ

ḡāb: uyḡu, nevm [77b]/5=B:255
ḡābī: ımızḡanmaḡ, nuʿ ās [130a]/2=A:154
ḡāhendḡān: ḡolḡuḡı, sā'il [47a]/2=B:177
ḡāher: kıız ḡarındaş, uḡt [267a]/1=N:176
ḡāher-i māder: ana(...) ḡarındaş(...), ḡālet [152b]/3=N:23
ḡāher-i peder: ata kıız ḡarındaşı, ʿ ammet [152b]/3=N:23
ḡāhanī meḡer dāden: raḡbetsızlık kııl-, raḡabʿ an [32b]/6=B:130
ḡāhiş ker: şefīʿ , şefīʿ [246a]/3=E:94
ḡāhiş kerdēn: şefāʿ at , şefāʿ at [173b]/4=N:85
ḡāhiş kerdēn: şefāʿ at kııl-, şefʿ [78a]/2=B:255
ḡānde şoden: oḡun-, tilāvet [268a]/1=M:1
ḡānden: kııkır-, münādāt [101a]/4=A:39
ḡānden: kııkra-, münādāt [141a]/5=A:193
ḡānden: oḡı-, dirāset [111b]/1=A:79
ḡānden: oḡı-, tilāvet [133b]/1=A:164, [23b]/1=B:102
ḡānden: ünde-, duʿ ā' [50a]/5=B:186, [63b]/5=B:221, [81a]/4=B:260, [45a]/2=B:171
ḡānende: kııkırḡan, münādī [141a]/5=A:193
ḡānende: ündegen, münādī [141a]/5=A:193
ḡār kerdēn: zārār kııl-, tezlīl [97b]/5=A:26
ḡār konende: ḡār kıılḡan, muḡīn [137a]/4=A:178
ḡārī: ḡārılık, zillet [14b]/4=B:61

ḥāste: māl māl [40b]/4=B:155
ḥāsten: iste-, buğyet [268a]/5=M:2
ḥāsten: iste-, ibtiğā' [58a]/1=B:207
ḥāsten: istemek, ibtiğā' [182a]/1=N:104
ḥāsten: nikāh kıl-, nikāh [67a]/1=B:230
ḥāsten: rağbet kıl-, rağab [188a]/1=N:127
ḥāsten: süw-, hevā [270a]/4=B:87
ḥāsten: tile-, du' ā' [16b]/4=B:68, [17a]/2=B:69
ḥāsten: tile-, irādet [5a]/3=B:26
ḥāṣī: kayaslık, kurbā [158b]/1=N:36
ḥāṣī: yawukluk, raḥm [144a]/3=N:1
ḥāṣten: yulun-, iftidā' [213a]/4=M:36
ḥaber: ḥaber, nebe'/enbā' [6b]/5=B:31
ḥaber kerden: ḥaber bir-, inbā' [6b]/5=B:31
ḥadeṣ: aşak yer, ġā'it [160b]/4=N:43
ḥāk: toprak, turāb [82b]/4=B:264
ḥalife: ḥalife, ḥalifet [6a]/5=B:30
ḥālis kerden: ḥāliş kıl-, islām [96a]/2=A:20
ḥanbāniden: teklif kıl-, sevm [10b]/5=B:49
ḥāne: ew, beyt [31b]/1=B:125, [115b]/3=A:97
ḥāne: iw, Beyt [104a]/2=A:49
ḥāne: Ka' be, beyt [31a]/4=B:125
ḥar: eşkek, ḥimār [80b]/2=B:259
ḥarām: ḥarām, suḥt [197b]/2=M:62
ḥarām: men' kılınmış, ḥicr [235b]/1=E:138
ḥarām kerde: ḥarām kılın-, taḥrīm m. [235b]/2=E:138
ḥarid ü fūrūḥt: satıg, bey' [77b]/3=B:254, [87a]/2=B:275
ḥariden: sat-, şirā' [24b]/1=B:102
ḥariden: satgın al-, iştirā' [24a]/5=B:102
ḥastegī: baş, qarḥ [126a]/2=A:140
ḥaṭā: yanğıl-, ḥaṭā [176b]/3=N:92
ḥaṭā kerden: ḥaṭā kıl-, iḥṭā [90b]/2=B:286
ḥāvendān ḥāṣī: yawukluk eyeleri, ul'ül-kurbā [146b]/1=N:8

hāzır: tanuk, şehīd [33b]/2=B:133
hāzır āmeden: hāzır bol-, huzūr [33b]/2=B:133
hāzır āmeden: hāzır bol-, şehādet [49b]/3=B:185
hāzır āverde şoden: hāzır kılın-, ihzār [188b]/1=N:128
hāzır āverde: hāzır kılınmış, muhzar [99a]/1=A:30
hāzır-ı mezigit-i Mekke: Mescid-i harāmning hāzırları, hāzırı mescidi'l-harām [54b]/5=B:196
heft: yeti, seb' at [54b]/3=B:196
heft: yetti, seb' a [6a]/3=B:29
heft: yitti, seb' a [81b]/2=B:261
heft āsmān: yetti kök, seb' a semāvāt [6a]/3=B:29
helāl dāšten: helāl kıl-, ihlāl [268a]/3=M:2
helāl kerde şoden: helāl kılın-, ihlāl m. [267b]/5=M:1
helāl kerden: helāl kıl-, ihlāl [87a]/2=B:275
helāl şoden: helāl bol-, helāl [268b]/2=M:2
hem sāye-i bā-h'ış: yawukluk eyesi konğşı, cārı zu'l-kurbā [158b]/2=N:36
hem sāye-i bī-gāne: yırak konğşı, cār'il-cünüb [158b]/3=N:36
hemçü: menğizlig, ke [131a]/4=A:156, [18a]/2=B:73
hem-çünān: mundağ oq, kezālike [29a]/4=B:118
hem-çünān: mundağuk, kezālike [36b]/3=B:143
heme: kamuğ, cemī'an [169a]/1=N:71, [6a]/2=B:29
heme: kamuğ, kāffeten [58a]/3=B:208
hemīşe: turuğan, muķīm [213b]/2=M:37
hemīşe: ulaşı, ebeden [209b]/2=M:24, [264a]/4=N:169
hemīşe bahşāyende: peyveste rahmet kılğan, er-rahīm [42b]/1=B:163
hemīşe bahşāyende: rahmet kılğan, rahīm [12a]/4=B:54
hemīşe bahşāyende: rahmet kılğan, rahīm [8b]/1=B:37
hemīşe bahşāyende: rahmeti lāzım, er-rahīm [91a]/1=A:
her: tegme bir, küll [43a]/1=B:164
her: tegme, küll 2=N:176
her āyine: haķīkat üze, inne [4a]/5=B:25
her cā: kayda kim, hayısu [7b]/4=B:35
her ki: kim kim, men [41a]/4=B:158, [54b]/2=B:196

her ki: kim, men [8b]/3=B:38
her kucā: nirde kim, eyne-mā [38b]/5=B:148
hergiz: hergiz, len [4a]/2=B:24
hergiz: kat[‘] ā, len [14a]/4=B:61
heşt yek: sekizde bir, şumun [148b]/3=N:12
hezār: minġ, elf
hezine kerdē: ħarc kıl-, infāk [159a]/4=N:38, [53b]/4=B:195, [81b]/1=B:261
hezine konende: nafaċa kılġanlar, munfiċ [95a]/5=A:17
ħirāmende: mütekebbir, muġtāl [158b]/5=N:36
ħired: [‘] aġl, lubb [92b]/3=A:7
ħıřm: öfke, ġayz [124b]/5=A:134
ħıřm: öfke, ġazab [119b]/2=A:112
ħıřm: özke, ġayz [121b]/5=A:119
ħıřm dāden: ħama[‘] tut-, ħama[‘] [204b]/3=M:84
ħıřm giriften ya[‘] nī nā-ħořnūd řoden: öfke kıl-, ġazab [177b]/1=N:93
hicret konende: hicret kılıġlı, muġācir [180a]/1=N:100
ħilāf: muġālefet kılma, řıġāk [35a]/3=B:137
ħilāf kerdē: ħilāf kıl-, iġlāf [93a]/2=A:9
ħilāf kerdē: ħilāf kılış-, iddirā[‘] [18a]/1=B:72
ħorden: tat-, ħa[‘] m [75b]/1=B:249
ħorden: ye-, ekl [7b]/4=B:35
ħorden: yitür-, ħa[‘] m [205b]/5=M:89
ħordenī: ta[‘] ām, ta[‘] ām [14a]/4=B:61, [49a]/4=B:184
ħordenī: yigü nerse, ħa[‘] ām [256b]/2=M:95
ħordenī: yimek, ħa[‘] ām [257a]/1=M:96
ħorende: yigen, ħā[‘] im [238b]/3=E:145
ħōř: ħōř, ħayyib [45a]/4=B:172
ħoř āmeden: taġġa ketür-, i[‘] cāb [258a]/1=M:100
ħōř kerdē: artuġsı kıl-, taħavvu[‘] [49a]/4=B:184
ħōř şoden: ħōř bol-, řīb [145a]/2=N:4
ħořnūd: rızā , veċġ [28b]/3=B:115
ħořnūd řoden: ħořnūd bol-, terāži [29b]/4=B:120
ħořnūd-ı ħudāy: Taġġı rızāsı, veċġi’llāh [85b]/4=B:272

hoşnûdî: hoşnûdluğ, merzât [58a]/1=B:207
hudâvend-i bînâyihâ: közler eyeleri, velî'el-basâr [94a]/3=A:13
hudâvend-i huredhâ: 'ağllar eyeleri, ülü'l-elbâb [92b]/3=A:7
hudâvendigâr: erklîg, mevlâ [90b]/5=B:286
hudây perest: İdige nisbetlîg, rabbâniyy [111a]/5=A:79
Hudây: Tanğrı Allâh [119a]/2=A:110, [119b]/2=A:112, [14b]/5=B:61, [116b]/4=A:101
hudâyber: Meryem, Meryem [100b]/1=A:36
hûk: tonğuz, hınzîr [197a]/1=M:60
hûn: kan, dem [45b]/2=B:173, [6b]/2=B:30
hur mâ-bûn: hur mâ yığacı, nahl [223b]/4=E:99
huşûmet kerdên: tartış-, tenâzu' [129a]/3=A:152
hûşe: salqum, kınv [223b]/4=E:99
huşk: susuz yer, berr [223a]/2=E:97
hüccet âverden: hüccetleş-, teḥâcc [240b]/4=E:80
hüccet: hüccet, hüccet [39b]/1=B:150
hüccet: erklîg bolmak, sulṭân [195b]/4=N:153
hüccet: hücce, sulṭân [176b]/1=N:91
hüccet: hüccet, burhân [27a]/3=B:111
hük m kerdên: hük m kıl-, hük m [256a]/5=M:95, [268a]/2=M:1
hük m: hük m, hük m [268a]/2=M:1

İ, İ

iḥşâr: ḥabs kılın-, bâz dâştên [86a]/2=B:273
iḥtilâf üftâden: muḥtelif bol-, şucûr [167b]/2=N:65
ikrâr kerdên: ikrâr kıl-, ikrâr [112a]/1=A:81
'ilm: bilmek, 'ilm [134a]/2=A:166
iltifât kerdên: küy-, leyy [129b]/3=A:153
îmân: îmân, îmân [26a]/1=B:108
în: bu, hazâ[4b]/2=B:25
în cehân: ol cihân, âḥiret [127b]/2=A:145
în gürûh: munlar, hâ'ulâ [6b]/5=B:31
în gürûh: uş bu erenler, hâ' ulâ' [107b]/3=A:66

in ki: uş, hā' [107b]/3=A:66

in ki şomā: uş siz erenler, hā' entüm [107b]/3=A:66

‘isā puser-i Meryem: Meryem oğlu ‘isā, ‘isā ibn Meryem [264b]/5=N:171, [77a]/2=B:253

istāden: kop-, kıyām [188a]/2=N:127

istāden: öre tur-, kıyām [140b]/5=A:191

istāde būd: örü turgan, kā'im [101a]/5=A:39

istāde konende: örelık kılğan, kā'im [157a]/5=N:34

istādegī konende: kopğan, kavvām [190a]/2=N:135

istādegī konende: kopmak, kıyām [145a]/4=N:5

istādī konende: turukup-, kā'imen [110a]/1=A:75

işān: ol ikegü, -himā [188a]/5=N:128

işān: ol iki, -himā [41a]/5=B:158, [78a]/5=B:255

işāret: işāret, remz [102a]/1=A:41

işāret kerdē: işāret kıl-, ihā' [227a]/5=E:112

K, Q

kāhil: kāhil, keslān [192b]/5=N:142

kālā: metā', metā' [181a]/2=N:102

kām: adım, huṭvāt [44a]/5=B:168

kām: adım, huṭvāt [44a]/5=B:168

kām-ı dil: tilek, hevā [190a]/5=N:135

kār: iş, emr [132a]/4=A:159

kār: 'amel, 'amel [4a]/5=B:25

kār konende: işlegen, 'āmil [141b]/5=A:195

kār konende: 'amel kılğan, 'āmil [125b]/1=A:136

kār-ı zışt: yawuz iş, fāhişet [44b]/2=B:169

kār-i nīk: edgü 'amel, şālih [265b]/5=N:173

kār-i zışt: körksüz iş, fāhişet [150a]/1=N:15

kār-i zışt: körksüz iş, münker [117b]/4=A:104

kār-sāz, nigāhbān: sakçı, el-vekīl [265b]/1=N:171

kār-sāz, nigāhbān: sakçı, el-vekīl [265b]/1=N:171

kārsāz: vekīllik, vekīl [172b]/4=N:81
kārzār: toğuş, kıtāl [134a]/5=A:167, [61a]/1=B:216
kārzār: toğuşmağ, kıtāl [122b]/1=A:121
kārzār kerdē: kıtāl kıl-, muqātelet [61b]/4=B:217
kārzār kerdē: mūcāhede kıl-, mūcāhedet [213a]/1=M:35
kārzār kerdē: öldür-, muqātelet [52a]/5=B:190
kārzār kerdē: öldürüş-, iktılāl [52b]/5=B:191
kārzār kerdē: öldürüş-, iktılāl [73a]/3=B:244
kārzār kerdē: öldürüşmek, iktılāl [73b]/5=B:246
kārzār kerdē: toğuş kıl-, mūcāhedet [126b]/3=A:142
kārzār kerdē: turuğ-, murābeṭat [143b]/1=A:200
kārzār kerdē: uruş-, mūcāhedet [62a]/5=B:218
kārzār kerdē: uruşmağ, muqātelet [61a]/5=B:217
kārzār konende: toğuş kılgān, mūcāhid [178a]/5=N:95
қаşd kerdē: teyemmüm kıl-, teyemmüm [160b]/5=N:43
қаşd kerdē: uğra-, istivā' ilā [6a]/2=B:29
қаşd kerdē: uğra-, teyemmum [84a]/4=B:267
қаşd konende: uğrağan, āmm [268a]/5=M:2
қаşd konende: uğrayu, mute' ammiden [177b]/1=N:93, [256a]/4=M:95
kāškī: kāškī, lev [160a]/3=N:42
қаві kerdē: kuvvetlendür-, te'yīd [270a]/2=B:87, [77a]/2=B:253
kāvīden: üşele-, bağş [211a]/5=M:31
kem kerdē: eskimek, nağş [40b]/3=B:155
kenīze: қарабағ, fetāt [154b]/1=N:25
kenīze: yigit tişi, fetāt [154b]/1=N:25
ker: sağır, aşamm [45a]/3=B:171
ker şoden: sağır bol-, şamm [200b]/6=M:71
kerdānde: tegşürgen, mübeddil [228a]/5=E:115
kerde şode: kılinmış, mef' ul [162b]/2=N:47
kerden: kıl-, fa' l [6a]/5=B:30
kes: ҳағ қиғилер, ehl [206a]/1=M:89
kes: ҳағ, āl [10b]/5=B:49
kes: қабіле, āl [93a]/5=A:11

keshā: kök, āl [75a]/2=B:248
keshā: mīrās ḥāre, ehl [176b]/4=N:92
keshā-i Mūsā: Mūsā köki, āli Mūsā [75a]/2=B:248
keshā-i nāme: kitāb eyeleri, ehl'ül-kitāb [264b]/3=N:171
keshā-i nāme: kitāb eyeleri, ehl'ül-kitāb [264b]/3=N:171
keştī: kimi, fulk [42b]/3=B:164
ķible: ķible, ķible [36a]/5=B:142
ķışsa kerdē: ķışsa ay-, ķaşas [263a]/2=N:164
ķifāyet kerdē: öte-, cezā' [10b]/2=B:48
ķifāyet kerdē: yitirü bir-, ķifāyet [35a]/3=B:137
ķīne keşiden: öç almak, intikām [256b]/5=M:95
ķirāmī: keremlüg, ķerīm [156b]/3=N:31
ķīş-i ḥudāy: Tanğrı dīni, dīni'llāh [112a]/5=A:83
ķitāb: kitāb, nāme [139a]/3=A:184
ķitāb-ı Mūsā: Mūsā kitābı, Tevrāt [217b]/2=M:46
ķūdek: oğlan, ğulām [101b]/3=A:40
ķūh: Merve atlıĝ taĝ, Mervet [41a]/4=B:158
ķūh: Şafā atlıĝ taĝ, şafā [41a]/3=B:158
ķūh: Tūr , tūr [15b]/3=B:63
ķumār: ķumār, meysir [62b]/2=B:219
ķūr: közsüz, 'amā [45a]/3=B:171
ķūr şoden: közsiz bol-, 'amā [200b]/5=M:71
ķurbān: Ka' be'ĝa ıdılgān nerse, hedy [268a]/4=M:2
ķurbān: ķurbān, ķurbān [138b]/3=A:183
ķurbānī: ıdĝu ķurbān, hedy [257a]/5=M:97
ķurbānī: ıdĝu ķurbān, hedy [54a]/2=B:196
ķurbān kerdē: ķurbān ķıl-, taķrīb [210a]/5=M:27
ķurbānī: ķurbān ķılmaķ, nūsūk [54b]/1=B:196
ķuşten: boĝazla-, tezbīḥ [11a]/1=B:49
ķuşten: öldür-, iķtilāl [270a]/5=B:87
ķuşten: öldürmek, ķatl [52b]/4=B:191
ķuşte şode der rāh-ı Ḥudāy: şehīd, şehīd [168b]/2=N:69
ķuşte şoden: öldürül-, ķatl m. [134b]/4=A:168

kūtāh kerdēn: kısga kıl-, kaşr [180a]/4=N:101
küfr: kâfir bolmak, küfr [198a]/5=M:64
küfr: kâfırlık, küfr [134a]/5=A:167
küfr: küfr, küfr [26a]/1=B:108
küfr āverden: ört-, küfr [270b]/4=B:89
küfr āverden: tan-, kufr [264b]/2=N:170, [42a]/2=B:161, [8b]/4=B:39
lağzāniden: tayındur, istizlāl [8a]/1=B:36
lağzāniden: tayınmak tile-, istizlāl [131a]/2=A:155
lağziden: tayın-, zell [58a]/5=B:209
la‘net kerdēn: sür-, la‘n [270b]/1=B:88

M

mā: biz, naḥnu [6b]/2=B:30
māde: tişi, unṣā [100a]/4=A:36, [267a]/5=N:176, [47b]/3=B:178
māde-i şetr gūş şikāfte: kulağı yarılmış, beḥīrat [258b]/3=M:103
māder: ana, ümm [48a]/5=B:180
māh: ay, kamer [240a]/2=E:77
māh: ay, şehir [49b]/4=B:185
māh-ı ramazān: Ramazān ayı, şehri ramazān [49b]/1=B:185
mālik şoden: erklen-, mülk [209b]/5=M:25, [158b]/4=N:36
mānden: ḥālī bol-, ḥuluvv [121b]/4=A:119
mānend: menḡizeşik, mişl [35a]/1=B:137
mānend: tenḡ tuş, nidd [43a]/4=B:165
mānend: tenḡ tuş, nidd [43a]/4=B:165
mānend: tenḡ, ‘adl [256b]/2=M:95
mānend kerde şoden: oḡşatıl-, teşbih m. [196b]/5=N:157
mānende: oḡşaşgan, muteşābih [236b]/5=E:141
mānende-i be-şekl: oḡşaş, muştebih [224a]/1=E:99
meded dehende: meded kıl-, medd [123a]/1=A:124
meded konende: meded bir-, medd [123a]/3=A:125
meger: bolḡay kim, le‘alle [11b]/3=B:52
meger: illā, meger [46a]/2=B:174, [7a]/1=B:32, [7b]/2=B:34

melāmetkār: melāmet kılğan, lā^c im [221a]/4=M:54
men: enā, men [6a]/5=B:30
men: min, enā [8b]/2=B:38
merd: er, mer' [266b]/5=N:176
merd: er, mer' [266b]/5=N:176
merd: eren, ricāl [267a]/4=N:176
merd: kişi, nās [4a]/3=B:24
merd-i düzd: oğrı kılğan er, sārık [213b]/3=M:38
merdum: halk, nās [182b]/4=N:108, [65a]/2=B:224
merdumān: kişi, nās [9b]/5=B:44
merg: mevt, mevt [12b]/3=B:56
merg: ölim, mevt [12b]/3=B:56
Meryem: Meryem, Meryem [270a]/2=B:87
Mesih: Mesih, Mesih [264b]/5=N:171
mest: esrük, sekrān [160b]/1=N:43
meşveret kerdn: kenğes-, muşāveret [132a]/4=A:159
meşveret kerdn: kenğesmek, teşāvur [69a]/3=B:233
mey: hamr, hamr [62b]/2=B:219
mezgit: mescid, mescid [28a]/3=B:115
mezgit-i Mekke: Mescid-i Hārām, mescidi'l-hārām [268b]/4=M:2, [37b]/1=B:144
mezgit-i Mekke: Mescid-i Mekke, mescidi'l-hārām [39a]/4=B:150
mihrbān: rahmet kılğan, er'-ra'ūf [99a]/4=A:30
minnet: menn, minnet [82a]/1=B:262
mīrāniden: öldür-, imātet [5b]/5=B:28
mīrās: mīrās, mīrās [138a]/2=A:180
mīrās-ḥ'ār: mīrās alğan, vāriş [69a]/2=B:233
mīve: şemeret, mīve [40b]/4=B:155
miyān: ara, beyn [24a]/2=B:102
miyānçı: hākim, hākem [227b]/5=E:114
miyānçı: hüküm kılğan, hākem [158a]/3=N:35
miyāne: orta yaşlığ, 'avān [17a]/1=B:68
miyāne: ortarak, evsat [205b]/5=M:89
miyāne revende: ota çalığ, muḳteşid [199a]/5=M:66

Muḥammed: Muḥammed, Muḥammed [126b]/5=A:144
mūrçe: endāze, zer' [159b]/4=N:40
murçe: zerre , zerret [159b]/4=N:40
murden: öl-, tevaffi m. [131b]/1=A:156
murğ: kuş, tayr [81a]/3=B:260
murğān u segān-ı şikār: kesb kılğan, cāriḥ [248a]/5=M:4
müjde dāden: müjde bir-, tebşir [4a]/4=B:25
müjde dehende: müjde birgen, beşir [208a]/1=M:19
müjde dehende: müjde birigli, mübeşşir [59b]/2=B:213
müsülmānī: Müsülmānlık, islām [248a]/1=M:3
müş: awuç, ğurfet [75b]/1=B:249
müzd: şevāb, ecr [15a]/5=B:62
müzd: yanut, ecr [27a]/5=B:112, [87b]/5=B:277
müzdelife-i ḥarām: Meş'ari'l-ḥarām, meş'ari'l-ḥarām [55b]/3=B:198

N

nā-bīnā-i māderzād: toğa közsüz, ekmeh [103b]/5=A:49
nā-girevende: küfr ketürgen, kāfir [9a]/5=B:41
nā-girevīde: kāfir, kāfir [42a]/2=B:161, [4a]/4=B:24
nā-girevīde: tanğan, kāfir [94a]/1=A:13
nā-ḥoşnūdī: öwke, saḥt [133a]/2=A:162
nā-nevīsende: ümmī , ümmiyy [110a]/1=A:75
nā-nevīsendedgān: kitābsuzlagan, ummiyyūn [96a]/3=A:20
nā-pesendīden: yigren-, kurh [61a]/2=B:216
nā-peydā: ğayb, ğayb [102b]/1=A:44
nā-peydā: örtüglü, ğayb [137b]/1=A:179
nā-rāstī kerdē: ḥıyānet kıl-, ğulül [132b]/4=A:161
nā-şāyeste kerde: ḥarām kılınmış-, muḥarrām [269a]/2=B:85
nā-şāyeste kerdē: ḥarām kıl-, taḥrīm [45b]/1=B:173, [87a]/3=B:275
nā-şāyeste: ḥürmet, ḥürmet [29b]/2=B:119
nām kerdē: ata-, tesmiyet [100b]/1=A:36
nām: at, ism [6b]/4=B:31

nām-ı hüdāy: Tanğrının atı, ismu'llāh [228b]/5=E:118
nām u neng: 'azizlik, 'izzet [57b]/4=B:206
namāz: imān, imān [37a]/4=B:143
namāz: şalāt, namāz [245a]/1=E:92, [9b]/3=B:43
namāz-ı diğer: artukrağ namāz, şalāti'l-vuşta [71b]/4=B:238
nāme: kitāb, kitāb [264b]/3=N:171, [269a]/3=B:85, [270b]/2=B:89
nāme: Qur'ān, kitāb [32b]/5=B:129
nāme-i rūşen: yaruğ kitāb, kitābi'l-münir [139a]/3=A:184
nāzende: kıvanğan, fağūr [158b]/5=N:36
nefrin: la' net, la' net [41b]/4=B:159
nefrin kerde şoden: la' net kılın-, la' n m. [198a]/2=M:64
nefrin kerdin: la' net kıl-, la' n [41b]/4=B:159
nefrin konende: la' net kılğan, lā' in [41b]/4=B:159
ne-gireviden: kāfir bol-, küfr [78b]/2=B:256
ne-ğāsten: unma-, ibā' [7b]/2=B:34
neng dāšten: 'ār tut-, istinkāf [265b]/3=N:172
ner: erkek, zeker [142a]/1=A:195
nerm şoden: yumşa-, leyān [132a]/2=A:159
nev konende: tañgsuğ, bedi' [224b]/1=E:101
nevmid şoden: nevmid bol-, ye's [247b]/3=M:3
nevmid: ḥā'ib, nevmid [123b]/3=A:127
neyze: sünğü, rumḥ [255b]/5=M:94
nezd: kat, 'ind [133b]/5=A:165, [215b]/5=M:43, [270b]/3=B:89, [78a]/2=B:255
nezd-i hüdāy: Tanğrı katı, 'indi'llah [24b]/3=B:103
nezdik: yakın, qarib [50a]/4=B:186
nezdik: yawuğ kılınmış, muğarrab [103a]/2=A:45, [265b]/2=N:172
nezdik: yawuğ, qarib [60b]/2=B:214
nezdik şoden: yawu-, qurb [7b]/5=B:35
nezdiki: ulanmak sebebi, veşilet [213a]/1=M:35
nezdikter ya' nī kemter: qadrsızrağ, ednā [14b]/3=B:61
nezdik-ter: yakınrağ, aqrab [146a]/3=N:7, [48a]/5=B:180
nezdik-ter: yawukrağ, aqrab [71b]/2=B:237

nigāh dāšten: küy-, rā'i [161b]/4=N:46
nigāh dāšten: sakla-, hıfz [206a]/4=M:89, [71b]/3=B:238
nigāh dāšten: saklamak, hıfz, [78a]/5=B:255
nigāh dāšten: tutmak, imsāk [66a]/4=B:229
nigāh dāšten-dīn-i hudāy: artmak, şıbgat'allāh [35a]/4=B:138
nigāhbān: sakçı, hafız [172a]/5=N:80
nigāhbān: sakçı, raķib [144a]/4=N:1
nigāhbān: saklağan, el-vekīl [183a]/5=N:109
nigāhbān: saklağan, hafız [225a]/5=E:104
nigāhbān: vekīl kılınmış, el-vekīl [136a]/2=A:173
nigāhdār: rā' inā, rā' inā [24b]/4=B:104
nigārden: şūret kıl-, taşvīr [91b]/5=A:6
nigerende: bakğan, nāzır [17a]/4=B:69
nigeristen: bak-, nazar [11a]/4=B:50
nigūsār kerdēn: redd kıl- (Ar. redd), irkās [174b]/3=N:88
nihāden: koç-, vaż' [100a]/4=A:36
nihān: ğayb, ğayb [239a]/4=E:73
nihān dāden: ört-, ketm [134b]/3=A:167
nihān kerdēn: ört-, iḥfā' [85a]/5=B:271
nihān ü āşkārā: örtüglüg taķı āşkārā, sırren ve 'alāniyyeten [86b]/2=B:274
nīk: eğgü, muşlih [4a]/5=B:25
nīk: yaḥşı, şālih [15a]/5=B:62, [242b]/2=E:85
nīk endek: inġen, ḳalīl [270b]/2=B:88
nīk rāst-gūy: rāst sözlüg, şıddik [168b]/2=N:69
nīk zerd: toruġ, fāķi' [17a]/3=B:69
nīk-baḥşende: baḥşış kılğan, el-vehhāb [92b]/5=A:8
nīķi: ḥayr, ḥayr [25a]/3=B:105
nīķi: yaḥşılıķ, ḥayr [117b]/3=A:104
nīķū: körklüg, ḥasen [100b]/3=A:37
nīķūkār: körklüglük kılğan, muḥsin [124b]/5=A:134, [71a]/3=B:236
nīķūkār: onġargan, muşlih [63a]/4=B:220
nīķū kerdēn: onġar-, işlāḥ [113b]/5=A:89, [150a]/5=N:16
nīķū kerdēn-i ķār: onġarmak, işlāḥ [158a]/4=N:35

nīkū-ter: körklügrek, aḥsen [35a]/5=B:138
nīkūyī kerdēn: eḍgölük kıl-, in‘ām [9a]/2=B:40
nīkūyī kerdēn: eḍgölük, birr [268b]/5=M:2
nīkūyī kerdēn: minnet kıl-, menn [133a]/4=A:164
nīkūyī: imān ketürmek, birr [9b]/5=B:44
nīkūyī: körklüglük, ḥüsn [94b]/3=A:14
nīkūyī: körklüglük, iḥsān [47b]/4=B:178;
nīkūyī: ni‘met, ni‘met [9a]/1=B:40
nīme: yarım, nıṣf [147b]/1=N:11
nīst: ermes, mā [123b]/1=A:126
nīst: yok, mā [24a]/5=B:102
nīst ... meger: ermes ... meger, mā ... illā [123b]/1=A:126
niṣān: āyet, āyet [133b]/1=A:164
niṣān: āyet, niṣān [18a]/3=B:73, [29a]/4=B:118
niṣān: ‘alāmet, ṣe‘īrat [41a]/4=B:158
niṣān: ṣiyet, niṣān [17b]/3=B:71
niṣān kerde: niṣānlıg kılınmış, musevvam [94b]/1=A:14
niṣān konende: niṣān kılğan, musevvim [123a]/4=A:125
niṣānhā: āyāt, āyāt [9b]/1=B:41
niṣānhā-i ḥudāy: Tanğrının āyātı, āyāti’llāh [120a]/1=A:113
niṣeste: olturğan, qā‘id [178b]/1=N:95
niṣeste: olturğan, qā‘id [209b]/4=M:24
niṣesten: oldur-, qū‘ūd [140b]/5=A:191
niṣesten: otur-, qū‘ūd [191b]/5=N:140
niṣesten: otur-, qū‘ūd [134b]/3=A:168
noḡre: kümüş, fiẓẓat [94b]/1=A:14
nuḡustīn: evvel, evvel [9a]/5=B:41
numūden: körgüz-, irā‘et [18a]/3=B:73, [32b]/1=B:128
numūden: körküz-, irā‘et [129a]/4=A:152, [192b]/5=N:142, [239b]/3=E:75
numūden: körmek, ri‘ā‘ [82b]/2=B:264
numūden: körset-, irā‘et [211a]/5=M:31
nūsipāsī kerdēn: nūsipāslıq kıl-, küfr [40a]/3=B:152
nuṣret ḡāsten: nuṣret kıl-, istiftāḥ [270b]/4=B:89

nuşret-i cüdā konend-i miyān-ı haḳḳ u bāṭl: ayırt kemişgen, furḳān [11b]/4=B:53

nübī: Ḳurʿān, ḳurʿān [49b]/2=B:185

nüvīd: vaʿ de, mīʿ ād [93a]/2=A:9

nüvīd dāden: vaʿ de ḳıl-, muvāʿ adet [141b]/3=A:194

nüvīd dāden: vaʿ de ḳıl-, vaʿ d [84b]/3=B:268

nüvīd dāden: vaʿ de ḳılış-, muvāʿ adet [11a]/5=B:51

P

pādāş: yanut, cezāʿ [177b]/1=N:93

pādşāh: erkliglik, mülk [163b]/3=N:53, [239a]/3=E:73

pādşāh: melik, melik [73b]/4=B:246

pādşāhī: mülk, mülk [25b]/3=B:107, [97b]/3=A:26

pādşāhī: pādşāhlık, mülk [23b]/1=B:102

pādşāhī: pādşālık, mülk [76b]/1=B:251

pāk: arıĝ, ṭayyib [258a]/1=M:100

pāk: yaĝşı, ṭayyib [144a]/5=N:2

pāk kerdē: arıĝ ḳıl-, tezkiyet [46a]/3=B:174

pāk kerdē: arıĝ-, ṭaṭhīr [31b]/1=B:125

pāk kerdē: arıtmaĝ, temḥīş [126a]/5=A:141

pākī cūyān: arıĝan, mutēṭahhir [64b]/1=B:222

pākā: arıĝlıĝ subḥān [7a]/1=B:32

pākā: arıĝlıĝ, subḥān [265a]/4=N:171

pākīze kerde: arıĝ ḳılınmış, muṭahher [4b]/4=B:25

pākīze kerdē: arıt- tezkiyet, [133b]/1=A:164

pākīze konende: arıĝ ḳılĝan, muṭahhir [105a]/4=A:55

pākīzeter: arıĝraĝ, ezkā [68b]/1=B:232

pāre: pāre, baʿ z [269a]/3=B:85, [38a]/3=B:145

pāsuḥ dāden: icābet ḳıl-, isticābet [135b]/2=A:171

pāy: aḍaĝ, ricl [199a]/4=M:66

pāygāh: mertebe, derecet [133a]/3=A:163

pāygāh: ṭabaĝ, derk [193b]/2=N:145

pāygāh: ziyādelık, derecet [66a]/3=B:228

pāy dāden: iḳāmet kılı bil-, iḳāmet [66b]/1=B:229
pāyende: peyveste örelık kılğan, el-ḳayyūm [77b]/5=B:255, [91a]/2=A:2
pāyisten: küḍ-, nazār [162a]/1=N:46
peder: ata, eb [33b]/4=B:133
pehlū: yan, cünüb [140b]/5=A:191
pehnā: in, ‘arz [124b]/2=A:133
pelid: arıḡsız, ḥabīṣ [137b]/1=A:179
pelid: ḥabīṣ, ḥabīṣ [258a]/1=M:100
pelidkārī: emgek, ‘anet, [155a]/3=N:25
penāh giriften: şıḡur-, ‘avz [16b]/3=B:67
pend: öḡüt, mev‘ızat [125b]/5=A:138, [16a]/5=B:66, [87a]/3=B:275
pend dāde şoden: öḡütlen-, va‘z m. [68a]/4=B:232
pend giriften: öḡütle, va‘z [157b]/4=N:34
pend kerden: anḡ-, tezekkür [64a]/2=B:221
pend kerden: anḡ-, tezekkür [64a]/2=B:221
pend kerden: ḳınamak, tenkıl [173b]/4=N:84
pendī: anḡdurmak, zıkrā [243b]/4=E:90
perāgende kerden: yay-, beṣṣ [144a]/2=N:1, [43a]/1=B:164
perāgende şoden: tarıl-, teferruḡ [117a]/3=A:103
perākenden: ayırt kemiş-, fark [90a]/2=B:285
perākende şoden: taḳıl-, infizāz [132a]/3=A:159
perākende şoden: taḳıl-, teferruḡ [117b]/5=A:105
perestīden: tapun-, ‘ibādet [33b]/4=B:133
perestīdenī: tapunḡu, ilāh [77b]/4=B:255
perhīz: ḳorḡunç, ḥazer [181a]/1=N:102
perhīz kerdenī: saḳıḡu nerse, tuḡat [98b]/2=A:28
perhīzkār: perhīz kılğan, muttaḳı [217b]/5=M:46
perhīzkār: saḳıḡan, muttaḳı [124b]/3=A:133, [16a]/5=B:66
perhīzkār: saḳnuḡ, muttaḳı [125b]/5=A:138, [47b]/1=B:177
perhīzkārī: saḳnuḡluḡ, taḳvā [268b]/5=M:2
perhīzkārī: saḳnuḡluḡ, taḳvā [55a]/5=B:197
perī: perī, cinn [224a]/2=E:100
Perverdigār: İḍi, Rabb [14a]/5=B:61, [5a]/2=B:26

Perverdigār: igitlegen Tanğrı, Rabb [81a]/1=B:260

Perverdigār-ı ceheniyān: ‘ālemlerniñ erkligi, rabbi’l-‘ālemīn [33a]/4=B:131, [210b]/5=M:28

pes: a(r)t, verā’ [140a]/2=A:187

pes: art, ħalf [78a]/3=B:255

pes: pes, fe- [67a]/5=B:231

pes: sonğ, ba‘ d [270a]/1=B:87

pes: sonğra, ba‘ d [5b]/1=B:27

pes: taķı, fe- [4a]/2=B:24

pes çün: ħayu vaķtın, izā [132a]/4=A:159

pes her kucā: nirge kim, eyne-mā [28b]/2=B:115

pesende dāšten: tap kel-, kifāyet [122b]/5=A:124

pesendiden: ihtiyār kıl-, rızvān [248a]/1=M:3

pesendiden: rāzī bol-, rızvān [89b]/5=B:282

pesreften: uymaķ, ittibā‘ [47b]/4=B:178

pesrevī kerde şoden: uyul-, ittibā‘ m. [43b]/4=B:166

pesrevī kerden: uy-, teba‘ [133a]/1=A:162, [134a]/5=A:167, [23b]/1=B:102

peşe: ba‘ ūzat, sinğek [5a]/1=B:26

peşīmān: ökünge, nādīm [211b]/3=M:31

peşīmānī: ökünç, ħasret [131b]/2=A:156

pey: iz, eşer [217b]/1=M:46

peydā: açmaķ, beyān [125b]/4=A:138

peydā: açuķ, mubīn [133b]/3=A:164

peydā: beyān, beyān, [267b]/1=N:176

peydā kerde: ayırtlanmış, mufaşşal [228a]/2=E:114

peydā kerde: farīza kılınmış, mefrüz [146a]/5=N:7

peydā kerde: farīza kılmaķ, farīzat [148a]/2=N:11

peydā kerde: kesilmiş, mefrüz [185b]/3=N:118

peydā kerden: aç- ibdā’, [98b]/4=A:29

peydā kerden: āşkārā kıl- ibdā’, [7a]/5=B:33

peydā kerden: āşkārā kılın-, ibdā’ [258a]/4=M:101

peydā kerden: ayırtla-, tefşīl [229a]/3=E:119, [223a]/3=E:97

peydā kerdēn: beyān kıl-, tebyīn [267b]/1=N:176
peydā kerdēn: ur-, zārb m. [4b]/5=B:26
peygām: risālet, risālet [199b]/3=M:67
peygāmber: peygāmber, nebiyy [101b]/2=A:39, [132b]/4=A:161
peygāmber: yalafaç, resūl [255a]/4=M:92, [270a]/3=B:87
peygāmber: yalawaç, resūl [270a]/1=B:87
peygāmberī: peygāmberlık, nübüvvet [243a]/5=E:89
peygār: huşūmet, cedel [55a]/3=B:197
peygār kerdēn: huşūmet kıl-, ihtişām [102b]/3=A:44
peymān: ‘ahd, ‘ahd [5b]/1=B:27
peymāñ kerdēn: ‘ahd kıl-, ‘ahd [138b]/2=A:183
peyvend: sebeb, sebeb [43b]/5=B:166
peyveste: hemīşe, mutetābi‘ [177a]/5=N:92
peyveste: ulaş, mutetābi‘ en [177a]/4=N:92
peyvesten: ulaş-, vaşl [175a]/5=N:90
peyveste birāder: ulağan, vaşilet [258b]/3=M:103
peyveste şoden: sakla-, hıfz [245a]/1=E:92
peyveste şoden: ulan-, vaşl [5b]/2=B:27
pezīr: kabūl, kabūl [100a]/2=A:35
pezīr kerdēn: kabūl kıl-, tekabbul [32a]/4=B:127
pezīruften: yana-, kefl [100b]/4=A:37
pindārīden: sakın-, hisāb [137a]/2=A:178
pindārīden: sakınmak, hisāb [110b]/4=A:78
pindāšten: sakın-, hisāb [126b]/1=A:142
pindāšten: sakın-, hisbān [60a]/3=B:214
pīrī: uluğluk, kiber [83b]/4=B:266
pīrüz şoden: zafer bul-, fevz [169b]/1=N:73
pīs: ala tenlig, ebraş [104a]/1=A:49
pış firitāden: keçür-, taqdīm [26b]/3=B:110, [64b]/3=B:223
pış: aşnu qable [4b]/3=B:25
pış: iley, beyne yedey [16a]/5=B:66
pış: iley, beyne yedey, [78a]/3=B:255
pış-destī kerdēn: ojuş-, istibāk [218b]/4=M:48

pīṣ-destī kerdē: ozuṣ-, istibāk [38b]/4=B:148
pīṣ-gāh: mihrāb, mihrāb [101a]/5=A:39
pīṣ-ter: köprek, ekşer [23a]/1=B:100
pīṣvā: imām, imām [31a]/2=B:124
pīṣvā: uymaḡga sezā kişi, imām [31a]/2=B:124
piyāde: yaḡaḡ, rācil [71b]/5=B:239
piyāz: soğan, başal [14b]/2=B:61
pursīden: sor-, su'āl [258a]/3=M:101
pursīde ṣoden: sorul-, su'āl [29b]/3=B:119
puser: oḡul, ibn [11a]/1=B:49
puserān-ı Ya'ḡūb: oḡul oḡlanlar, esbāt [34b]/3=B:136
puserān-ı Ya'ḡūb: oḡul oḡulları, esbāt [262b]/5=N:163
Puserān-i Ya'ḡūb: Ya'ḡūb oḡlanları, Benī İsrā'il [103b]/2=A:49, [114b]/4=A:93
Puserān-i Ya'ḡūb: Ya'ḡūb oḡulları, Benī İsrā'il [9a]/1=B:40
puser-i 'am: mīrāṣ alḡan, mevlā [157a]/2=N:33
pūṣīden: ört-, ketm [7a]/5=B:33, [9b]/2=B:42
pūṣīden: örtük-, iḡfā' [182b]/4=N:108
pūṣīden: örtül-, iḡfā' m. [91b]/4=A:5
pūṣānden: kiter-, tekfīr [141b]/2=A:193
pūṣende-i günāh: yazuk örtgen, keffāret [217a]/4=M:45
pūṣīde ṣoden: örtüḡlūḡ bol-, teşābuh [17a]/5=B:70
pūṣiṣ: ton, kisvet [206a]/1=M:89
pūṣiṣ: ton, libās [50b]/3=B:187
pūṣt: arḡa, ṡahr [140a]/2=A:187
pūṣt: onḡurḡa, ṡulb [153a]/5=N:23
pūṣt: soḡḡ, dubur [162a]/5=N:47
pūṣt-ḡam dehende: namāz ḡılḡan, rāki' [9b]/4=B:43
pūṣt-ḡam dehende: rükū' ḡılḡan, rāki' [9b]/4=B:43

R

raḡbet nā-konende: tişilerge yawuzmaḡan, ḡaṡūr [101b]/2=A:39
rāh: sūnnet, sūnnet [125b]/2=A:137

rāh: yol, sebīl [110a]/2=A:75, [175b]/5=N:90
rāh numūden: köndür-, hidāyet [5a]/4=B:26
rāh-ı güzzer: yol eri, ibni's-sebīl [158b]/4=N:36
rāh-ı güzzer: yol oğlu, ibni's-sebīl [47a]/2=B:177
rāh-ı rāst gīrende: könülgen, muhtedün [17b]/1=B:70
rāh-ı rāst kerdēn: könül-, hidāyet [11b]/5=B:53
rāh-ı rāst yāfde: könülgen, muhtedün [241b]/3=E:82
rāh-i rāst: köni yol, hüdā [8b]/2=B:38
rāh-i rāst: köni yol, şırāṭim mustekīm [60a]/3=B:213
rāh-i rāst: könilik, hüdā [46a]/4=B:175
rāh-i rāst: könilik, reşed [145b]/2=N:6
rāh-i rāst: könilik, rüşd [78b]/2=B:256
rām kerde: tilekçe yürütölmüş, musaḥḥar [43a]/2=B:164
rān kerdēn: sür-, la' n [163b]/2=N:52
rānde: taş birle atılmış, recīm, [100b]/2=A:36
rāst: ḥaḳḳ, ḥaḳ(k) [9b]/2=B:42, [38b]/2=B:147
rāst: rāst , şıdk [228a]/5=E:115
rāst: tüz, sevā' [107a]/2=A:64
rāst: tüzlük, 'adl [89a]/3=B:282
rāstī: rāstlık, ḥaḳḳ [46b]/1=B:176
rāst-ter: könirek, ahdā' [163b]/1=N:51
rāst-ter: rāstraḳ, aḳvam [162a]/1=N:46
rāst gūy dārende: rāst tutğan, muşaddıḳ [217b]/3=M:46
rāst gūy dārende: rāstlağan, muşaddıḳ [101b]/1=A:39
rāst gūy dārende: sözlegenni rāst tutğan, muşaddıḳan [217b]/3=M:46
rāst kerdēn: tüz kıl-, tesviyet [6a]/3=B:29
rāst şoden: tölenmek, ḥaḳḳ [186b]/2=N:122
reften: aḳ-, cereyān [4b]/1=B:25
reften: ayrıl-, faşl [75a]/4=B:249
reften: bar-, iş'ād [129b]/3=A:153
reften: tökil-, feyz [204a]/5=M:83
reften: yūri-, zarb [131a]/5=A:156
reften: yürü-, zarb [125b]/2=A:137

rehāniden: kütgar-, incā' [11a]/4=B:50
rehā kerdēnī: ıdmaq, serāh [66a]/4=B:229
renc: ağıg, ezā [54a]/5=B:196
renc: sökellik, zarrā' [47a]/5=B:177
rencānide şoden: āzār tegrül-, īzā' [142a]/3=A:195
rencānide şoden: āzār tegrül-, īzā' [142a]/3=A:195
reng: reng, levn [17a]/2=B:69
resāniden: tegür-, teblīg [199b]/1=M:67
resāniden: tegürmek, belāg [255a]/4=M:92, [96a]/5=A:20
resīde: teggen, bālīg [256b]/1=M:95
resīde: teggen, muşibet [169a]/2=N:72
resīde şoden: tilen-, su'āl [25b]/5=B:108
resīden: pişmek, yen' [224a]/2=E:99
resīden: teg-, bulūg [54a]/3=B:196
resīden: teg-, işābet [122a]/2=A:120, [133b]/4=A:165, [82b]/4=B:264
resīden: tile-, su'āl [25b]/5=B:108
resīden: ulan-, vaşl [234b]/4=E:136
restegārī yāften: kurtul-, iflāh [117b]/4=A:104
restegārī: kurtulmaq yeri, mefāzet [140b]/1=A:188
rev: sefer, sefer [160b]/3=N:43
revān : [96a]/1=A:19
revende: uyğan, tābi' [38a]/3=B:145
revende: yürigen, seyyāret [257a]/1=M:96
rızā dāden: rāzī boluş-, terāzī [154a]/3=N:24
rīhte: tökülmiş, mesfūh [238b]/4=E:145
rīhten: tök-, sefk [6b]/2=B:30
rişte: yiplük, hayt [51a]/1=B:187
rūşen: yaruq, münir [139a]/3=A:184
rūşen şoden: açuq bol-, tebeyyun [26a]/5=B:109
rūşen-i peydā: nūr'el-mubīn, açuq yaruq [266b]/1=N:174
rūşenāyī: yaruqluq, nūr [79a]/1=B:257
rūy: yüz, vech [118a]/3=A:106, [37a]/5=B:144
rūy-ı şināhte: şerif, vecih [103a]/1=A:45

rūy gerdānīde: yüz ewürgen, mu'riž [97a]/3=A:23
rūy gerdāniden: i' rāž kıl-, tevallī [96a]/4=A:20
rūy gerdāniden: yüz ewür-, i' rāž [150b]/1=N:16, [172b]/3=N:81, [190b]/1=N:135, [188a]/5=N:128
rūyāniden: ündür- inbāt [81b]/2=B:261, [14a]/5=B:61, [100b]/3=A:37
rūyāniden: ünmeğ nebāt [100b]/3=A:37
rūz: kün, nehār [109a]/2=A:72
rūz: kün, yevm [80a]/4=B:259
rūz: kündüz, nehār [86b]/2=B:274
rūze: rūze , şiyām [48b]/5=B:183
rūze dāšten: rūze tutmağ, şiyām [177a]/4=N:92, [54b]/3=B:196
rūzī: rūzī , rızq [100b]/5=A:37
rūzī dāde şoden: rūzī biril-, rızq m. [4b]/3=B:25
rūzī kerdē: rūzī kıl-, rızq [12b]/5=B:57
rūz-i rūsteḥīz: kıyāmet kün, yevme'l-kıyāmet [46a]/2=B:174
rūsteḥīz: kıyāmet, kıyāmet [269b]/1=B:85, [174a]/5=N:87
rūsivā kerdē: ḥ'ār kıl-, iḥzā' [141a]/4=A:192
rūsivāyī: ḥ'ārluğ, ḥizy [269a]/5=B:85
rüşvet: kemiş-, idlā' [51b]/2=B:188

S, Ş

şad: yüz, mi'eti [80a]/3=B:259
şadağat kerdē: şadağat kıl-, taşadduğ [88b]/3=B:280
şadağat: şadağat , şadağat [54a]/5=B:196
şadağat: şadağat , şadağat [85a]/4=B:271
saḥt: katığ, şedīd [43b]/3=B:165
saḥt şoden: katığ bol-, ḳasv [18a]/4=B:74
saḥten: tedbīr kıl-, tebyīt [172b]/1=N:81
saḥt-ter: katığrak, eşedd [269b]/1=B:85
saḥt-ter: katığ, cehd [220b]/3=M:53
saḥt-ter: kattığrak eşedd [168a]/3=N:66
saḥt-ter-i peygār konende: ḥuşūmeti katığ, ḥaşīm [57b]/1=B:204

sāl: yıl, havl [72a]/4=B:240
sarāy: sarāy, diyār [142a]/2=A:195
sarāy-ı selāmet ya' nī behišt-i selāmet: uçmaqlık sarāyı, dārü's-selām [232a]/2=E:127
sāvīden: mesh kıl-, mesh [161a]/1=N:43
sāye: kölüge, zill [12b]/3=B:57
sāyedār kerdēn: kölüge kıl-, tazlil [12b]/3=B:57
sāz-ı ceng: sāz, silāh [180b]/3=N:102
sāzvārī custen: muvāfaqat kemişmek, tevfiķ [166b]/5=N:62
sāzvārī efkenden: tevfiķ bir-, tevfiķ [158a]/4=N:35
sāzvārī kerdēn: tiriglik kılış-, mu' āşeret [151b]/2=N:19
sebūk kerdāniden: yüngül kılmak, taḥfif [47b]/5=B:178
sebūk kerde şoden: yüngül kılın-, taḥfif [269b]/4=B:86, [42a]/4=B:162
sebz: yaş, hazır [223b]/3=E:99
seḥer: seḥer, seḥer [95b]/1=A:17
seng: taş, hācer [13b]/4=B:60, [4a]/3=B:24
sepīd: ak, ebyaz [51a]/1=B:187
ser: baş, ra's [54a]/3=B:196
ser ber zemīn nihende: sücūd kılğan, sācid [31b]/3=B:125
ser ber zemīn nihende: tönğüdüp-, sāciden [196a]/1=N:154
ser gerdān kerde: mütereddid, muzebzzeb [193a]/1=N:143
ser gerdān şoden: müteḥayyir bol-, beht m. [79b]/4=B:258
ser ü ten şusten: arın-, teṭāhhur [249b]/5=M:6
ser ü ten şusten: ğusl kıl-, iġtisāl [160b]/2=N:43
ser-gerdān reften: müteḥayyir bol-, teyh [210a]/3=M:26
ser-i engušt: parmak uç(ı), enmulet [121b]/5=A:119
ser-zede: süsülüp ölmüş, neṭīḥat [247a]/5=M:3
serāncām: te'vīl, te'vīl [92b]/1=A:7
serzeniş: melāmet, levmet [221a]/4=M:54
sevgend: ant, yemīn [65a]/1=B:224
sezā-ter: sezāraq, aḥaḳḳ [241a]/5=E:81
sezāvār-ter: sezāraq, aḥaḳḳ [66a]/1=B:228
şıfat kerdēn: şıfat kıl-, vaşf [224b]/1=E:100
şıfat kerdēn: şıfat kılmak, vaşf [236a]/3=E:139

sigāliden: hîle kıl-, mekr [105a]/2=A:54, [230b]/3=E:123
sigālîş-i bed: keyd, keyd [122a]/4=A:120
sih: üç, selâset [102a]/1=A:41
sih hezâr: üç minğ, selâsetu âlâf [123a]/1=A:124
sihgân sihgân: üçin üçin, sülâse [144b]/3=N:3
sîne: köküz, şadr [121b]/1=A:118, [98b]/3=A:29
sipârden: teslim kıl-, islâm [27a]/4=B:112
sipâs: ögmek, hamd [6b]/2=B:30
sipâs dâšten: şükr kıl-, şükr [11b]/3=B:52
sitâre: yıldız, necm [223a]/1=E:97
sitem: haddin geçmek, ‘udvân [197b]/2=M:62
sitem: küç kılmak, zulm [195b]/2=N:153
sitem kerde şoden: küç kılın-, zulm m. [163a]/1=N:49, [88b]/1=B:279
sitem kerden: küç kıl-, zulm [88b]/1=B:279
sitem ya‘ nî küfr: küç, zulm [241b]/2=E:82
sitemkâr kökdin: zulm kılğan, zâlim [13b]/2=B:59
sitemkâr: küç kılğan, zâlim [8a]/1=B:35
sitemkâr-ter: küç kılğanrak, azlem [35b]/5=B:140
siyâh: kara, esved [51a]/2=B:187
sofd: ‘arş, küge [80a]/1=B:259
šovâbgâr: hikmetlig, hakîm [263b]/2=N:165
sūd: asıg, menfa‘at [62b]/3=B:219
sūd dâšten: menfa‘at kıl-, iğnâ [93a]/3=A:10
sūd kerden: asıg kıl-, nef [42b]/4=B:164
sūdî: artıkluk, fazl, [268b]/1=M:2
suhen: kelime, kelimet [101b]/1=A:39, [107a]/2=A:64, [8a]/5=B:37
suhen: söz, kelimet [265a]/1=N:171
suhen: yığıg, kelimet [30b]/5=B:124
suhen goften: sözle-, tekellüm [29a]/3=B:118, [46a]/2=B:174
suhen güftâr: sözlemek, teklîm [263a]/4=N:164
suhen-i dürüst: şeri‘at, hikmet [32b]/5=B:129
supurde: ısparlanmış, musellem [176b]/4=N:92
supurde: teslim kılınmış, müsellem [177a]/3=N:92

supurden: ısparla-, islām [27a]/4=B:112
sutūde: ögölmiş, ḥamīd [84b]/2=B:267
sutūde şoden: ögöl-, ḥamd m. [140a]/5=A:188
suturden: yūli-, taḥlīk [54a]/3=B:196
sūy: karşı, şatr [39b]/1=B:150
süst kerdēn: süst bol-, vehn [125b]/5=A:139
süst kerdēn: süstluk kıl-, vehn [127b]/4=A:146
süst şoden: süst bol-, za^c f [127b]/5=A:146
süstī: süstluk, fetret [207b]/5=M:19

Ş

şād kerdēn: sefündür-, sürür [17a]/4=B:69
şād şoden: sewün-, feraḥ [122a]/3=A:120, [140a]/4=A:188
şāḥ: kıyāmet borgusu, şūr [239a]/4=E:73
şamdān: süwüngen, fariḥ [135a]/2=A:170
-şān: ikegü, -humā [8a]/1=B:36
şāyeste: ḥelāl, ḥelāl [44a]/5=B:168
şāyesten: ḥelāl bol-, ḥelāl [66b]/5=B:230
şāyesten: ḥelāl bolmak, ḥelāl [151a]/4=N:19
şāyesten: ḥelāl kılmak, iḥlāl [104a]/4=A:50
şāyesten: revā bol-, ḥelāl [66a]/5=B:229
şeb: tün kün, leyl [140b]/3=A:190, [42b]/3=B:164, [11b]/1=B:51
şeb: tün, leyl [120a]/2=A:113, [42b]/3=B:164
şeb: tünle, leyl [86b]/2=B:274
şebāngāḥ: kiçe, ‘aşıyy [102a]/2=A:41
şehr: il, beled [142b]/2=A:196
şehr: il, mişr [14b]/3=B:61
şekībā: şabr kılgan, şābir [46a]/5=B:175, [95a]/4=A:17
şekībāyī: şabr, şabr [10a]/2=B:45
şekībīden: şabr kılış-, muşāberat [143b]/1=A:200
şenbe kerdēn: şenbelemek, sebt [16a]/3=B:65
şenīden: eşit-, sem^c [139b]/2=A:186

şeniden: işit-, sem^ç [24b]/5=B:104, [90a]/3=B:285
şeş: altı, sittet [147b]/2=N:11
şevyān: küdeğü, ba^çl [65b]/5=B:228
şikāften: ayır-, fark [11a]/3=B:50
şikāfende: yargan, fālik [246b]/1=E:95
şikāfende: yaruğan, fālik [246b]/4=E:96
şikār: aw, şayd [268a]/1=M:1
şikeft fermūde şoden: teklif kıılın-, teklif m. [173b]/1=N:84, [68b]/5=B:233
şikem: karın, baṭn [46a]/1=B:174
şikence: kıdğut, nekāl [213b]/4=M:38
şikence: kın ^çazāb [11a]/1=B:49, [269b]/1=B:85
şikence: küçeylik, be's [173b]/3=N:84
şikence: ^çazāb, ricz [13b]/2=B:59
şikence kerdē: kına-, ta^çzīb [105b]/3=A:56, [207a]/5=M:18
şikence-i āteş: ot kını, ^çazābe'n-nār [56b]/4=B:201
şikence-i buzurg: uluğ kın, ^çazābü ^çāzīm [118a]/2=A:105
şikence-i derdnāk: iglig kın, ^çazābün elīm [137a]/2=A:177
şikesten: boz-, naḡz [5b]/1=B:27
şikesten: s1-, hezm [76a]/4=B:251
şikībāyī kerdē: şabr kııl-, şabr [14a]/4=B:61
şinevā': işitgen, sem^ç [35a]/4=B:137
şīr dāden: emdür-, irzā^ç [152b]/5=N:23
şīr ḥorden: emmek, razā^ç at [68b]/4=B:233
şitāb kerdē: iw-, te^çaccul [57a]/1=B:203
şitābīden: iw-, musāra^ç at [124b]/1=A:133
şitāfiden: iw-, se^çy [81a]/5=B:260
şitāleng: topuk, ka^çb [249b]/5=M:6
şoden: bol- kevn [131a]/4=A:156
şomā: siz, -küm [5b]/5=B:28
şumār: sakış, ḥisāb [56b]/5=B:202
şumār: san, ^çiddet [49a]/3=B:184
şumār konende: sakış kıılğan, el-ḥasīb [146a]/2=N:6
şumārī: sakış kıılmak, ḥusbān [246b]/5=E:96

şumurde: sanlıg, ma' dūd [97a]/5=A:24

şusten: yuw-, ğasl [249b]/3=M:6

T, Ṭ

tā: tegi, ilā [51a]/3=B:187, [54b]/2=B:196

tā bāşende: peyveste bolmışlarınça, mā dāme [209b]/2=M:24

tābūt: tābūt , tābūt [74b]/5=B:248

taḫşir kerdē: taḫşir kıl-, elv [121a]/4=A:118

tamām dāde şoden: tükel biril-, tevfiyet m. [97b]/2=A:25

tamām dāde şoden: tükel tegrül-, tevfiyet m. [132b]/5=A:161, [85b]/5=B:272

tamām kerdē: tamām kıl-, itmām [31a]/1=B:124

tamām kerdē: tükel kıl-, itmām [51a]/3=B:187, [68b]/3=B:233

tamām şoden: tükel bol-, tamām [228a]/4=E:115

tārīkī: ḳaraŋḳulūḳ, ḳulmet [79a]/1=B:257

tārīkī: ḳaraŋwulūḳ, ḳulmet [223a]/2=E:97

tārīkī: ḳaraŋkulūḳ, ḳulmet [230a]/5=E:122

tārīk şoden: ḳaraŋwu bol-, cenn [239b]/4=E:76

taşarruf şoden: erklen-, mülk [144b]/5=N:3

tebāh: fesād, fesād [57b]/3=B:205, [5b]/3=B:27

tebāh: fesād, ḥabāl [121a]/4=A:118

tebāh kerdē: toḳı-, teḥabbuṭ [86b]/5=B:275

tebāhī kerdē: fesād kıl-, ifsād [5b]/3=B:27

tebāhkār: fesād ḳılḡan, müfsid [107a]/1=A:63

tekye kerdē: tevekkül kıl-, tevekkül [122b]/3=A:122, [132a]/5=A:159

ten: nefş, nefş [270a]/4=B:87

ten: öz, nefş [10a]/1=B:44, [12a]/3=B:54, [133b]/1=A:164

ten: ten, cism [74b]/3=B:247

ten: ten, nefş [178b]/1=N:95, [40b]/4=B:155

tengī: tarlıḳ, ḥarac [250b]/1=M:6

teng şoden: tar bol-, ḥaşar [175b]/1=N:90

terengübīn: yandaḳ şekeri, menn [12b]/4=B:57

ters: ḳorḳuḡ, ḥavf [8b]/3=B:38

ters: korkuğ, ru‘b [128b]/4=A:151
ters: korkunç, haşyet [18b]/3=B:74
tersiden: kork-, ittiḳā’ [4a]/2=B:24
tersiden: kork-, raheb [9a]/3=B:40
tersiden: saḳın-, ittiḳā’ [15b]/4=B:63, [64b]/3=B:223, [52a]/4=B:189
ters-i ḥudāy: Tanḡrı korkunç, haşyeti’llāh [18b]/3=B:74
tersā: tersā, naṣrāniyy [108a]/1=A:67, [15a]/3=B:62
tevānā: yaraḡlıḡ, ḳadīr [134a]/1=A:165, [98a]/1=A:26
tevānā ṣoden: yaraḡlıḡ bol-, ḳadārat [212b]/3=M:34
tevānāy: ḳudret, ḳuvvet [43b]/2=B:165
tevānger: kiḡliklig, mūsi‘ [71a]/1=B:236
tevānger ferāḡkār: kiḡ, el-vāsi‘ [81b]/4=B:261
tevānger ferāḡkār: kiḡ, vāsi‘ [28b]/3=B:115
tevānisten: una-, istiṯā‘ at [188b]/3=N:129
tevānisten kerde: yaraḡları yet-, istiṯā‘ at [86a]/2=B:273
tevbe: tevbe, tevb [8a]/5=B:37
tevbe dehende: tevbeni ḳabūl ḳılḡan, et-tevvāb [12a]/4=B:54
tevekkūl konend: tevekkūl ḳılḡan, mūtevekkil [132a]/5=A:159
tīr: ḳalem, ḳalem [102b]/2=A:44
tīrhā: ḳumār oḡları, aḡlām [102b]/2=A:44
tu: sin, ke [29b]/2=B:119, [6b]/3=B:30
tūşe: azıḳ, zād [55a]/4=B:197
ṯa‘ āt dāṣten: boyun sū-, iṯā‘ at [134b]/4=A:168
ṯavāf kerdn: tezigin-, teṯavvuf [41a]/4=B:158
ṯavāf konend: tezigingen, ṯā’if [31b]/2=B:125

U

‘umre: ziyāret, ‘umret [54a]/1=B:196
‘umre: ziyāret ḳılmaḳ, ‘umret [54b]/1=B:196
‘umre āmeden: ziyāret ḳıl-, i‘timār [41a]/4=B:158

Ü

- üftāden:** tüş-, vuḵū^c [180a]/2=N:100
üftāde būd: tüşken, ḥāviyet [80a]/1=B:259
üftāde mürde: tüşüp ölmüş, muteraddiyet [247a]/5=M:3
ümīd dāšten: uman-, recā' [182a]/3=N:104, [62b]/1=B:218
üstüh^ñān: sünḡük, ' azm [80b]/3=B:259
üstüvār: i^c timādliḡ, vuṣḡā [78b]/4=B:256
üstüvār bāšiden: peyvestelik kıl-, işrār [125a]/3=A:134
üstüvār dāšten: tölendür-, işbāt [76a]/3=B:250
üstüvār dāšten: tölendür-, teşbīt [128a]/3=A:147, [83a]/3=B:265
üstüvār dāšten: tölendürmek, teşbīt [168a]/3=N:66
üstüvār kārī: üstüvār işlig, el-ḥakīm [7a]/2=B:32
üstüvār kerdēn: berkit-, imsāk [5b]/1=B:27
üstüvār kerdēn: uğra-, ' azm [70a]/5=B:235
üstüvār şode/gān: tölengen, rāsiḡ [262a]/2=N:162
üstüvār kār: ḥikmet birle iş kılḡan, ḥakīm [63a]/5=B:220
üstüvār kārī: rāst işlig, el-ḥakīm [32b]/6=B:129

V, W

- vācib:** tölēnmek, ḥaḡḡ [48a]/5=B:180
vācib şoden: vācib bolḡan, ḥaḡḡ [71a]/2=B:236
vācib şoden: vācib bolmak, ḥaḡḡ [72b]/3=B:241
vaḡy firistāde şoden: vaḡy kılın-, iḡā' m. [245a]/3=E:93
vaḡy firistāden: vaḡy kıl-, iḡā' [262b]/2=N:163
vaḡy: vaḡy, vaḡy [262b]/2=N:163
vaḡt-i ārām: ḡarār kılḡu, seken [246b]/4=E:96
ve: taḡı, ve [9a]/3=B:40
ve: ve, ve [9b]/1=B:42
ve çün: taḡı ol vaḡtın kim, ve iz [6a]/4=B:30
ve çün: taḡı vaḡtın kim, ve iz [11a]/3=B:50
vey: Ol Tanḡrı, hüve [77b]/5=B:255

vefâ kerden: vefâ kıl-, ifâ' [267b]/4=M:1
veliyy: erklig, veliyy [89b]/3=B:282
verziden: қадаған-, kesb [132b]/5=A:161, [34a]/2=B:134
vîrâne: ҳарāb, ҳарāb [28a]/4=B:115
vîrānî: ҳарāb қилмақ, ҳарāb [28a]/4=B:115
wām: ötünç, қарз [73a]/5=B:245
wām dāden: ötünç bir-, ikrāz [73a]/5=B:245

Y

yā: yā , ey [29a]/4=B:118, [54a]/5=B:196
yād: zîkr , zîkr [15b]/3=B:63
yād dāden: anğdurul-, tezkîr [253a]/3=M:13
yād kerde āmeden: yād kılın-, zîkr [228b]/5=E:118
yād kerde şoden: yād kılın-, zîkr m. [28a]/3=B:115
yād kerden: anğ-, zîkr [30b]/1=B:122
yād kerden: yād , zîkr [10a]/5=B:47
yād kerden: yād kıl-, zîkr [102a]/1=A:41, [9a]/1=B:40
yād kerden: zîkr kıl-, zîkr [15b]/3=B:63
yār: eye, şāhib [8b]/5=B:39
yārān-ı āteş: ot eyeleri, aşhābü'n-nār [62a]/3=B:217
yārān-ı āteş: otunğ eyeleri, aşhābü'n-nār [8b]/5=B:39
yārān-ı āteş-i buzurg: tamuğ eyeleri, aşhābi'l-caḥīm [29b]/3=B:119
yār: қолдаş, қарīn [159b]/1=N:38
yār: қолдаş, şāhib [158b]/3=N:36
yārî: yārî , naşr [60b]/2=B:214
yārî: yārî birgen, naşr [105b]/4=A:56
yārî dāden: yārî bir-, naşr [76a]/4=B:250
yārî dehenden: yārî biriş-, te' āvun [268b]/4=M:2
yārî ḡāsten: yārî tile-, isti' ānet [10a]/2=B:45
yār-i sefer: yandaқı қолдаş, şāhibi bi'l-cenb yār-i sefer [158b]/3=N:36
yārîger: yārî birgen, nāşir [96b]/5=A:22
yārîger: yārîçi, naşir [25b]/4=B:107

yārīgerān-ı ‘īsā: üdründüler, havāriyy [104b]/4=A:52
yegāne kerdē: hās kıl-, istiḥlāş [25a]/3=B:105

Z, Ž

zāde şode: toḡrulmuş, mevlūd [68b]/4=B:233
zāḡ: kargā, ḡurāb [211a]/5=M:31
zāhid: zāhid , rāhīb [204a]/3=M:82
zamān dāde şoden: küyül-, inżār m. [113b]/4=A:88
zamān dāde şoden: mühlet biril-, inżār m. [42a]/5=B:162
zamān dāde: vaḡtı belḡülüg kılınmış, mu’accel [127a]/5=A:145
zamānī nām-berde: atanmış vaḡt, musemmā [89a]/2=B:282
žāyī^c kerdē: žāyī^c kıl-, izā^c at [135b]/1=A:171
zebān: til, lisān [203a]/1=M:78
zeber: üst, fevḡ [15b]/2=B:63
zeber: üstün, fevḡ [105a]/5=A:55, [147a]/4=N:11, [199a]/4=M:66 , [5a]/1=B:26
zede şoden: urul-, žarb [119b]/2=A:112
zedē: ur-, žarb [13b]/4=B:60, [157b]/5=N:34
zeh: uruḡ, nesl [57b]/3=B:205
zekāt: zekāt, zekāt [9b]/4=B:43
zemīn: yer, arz [14a]/5=B:61
zemīn: yer, arz [43a]/3=B:164, [5b]/3=B:27
zen: ‘avrat, imra’et [101b]/4=A:40
zen-i āzād: āzād tişi, muḡşanet [154a]/5=N:25
zen-i düzd: oḡrı kılḡan tişi, sārīḡat [213b]/3=M:38
zenān-ı puserān: oḡullarınḡıznıḡ tişileri, ḡalā’ikü’l-ebnā
zenān-ı rehā kerde: ḡalāḡ birilmiş tişi, muḡalleḡat [72b]/2=B:241
zer: altun, zehēb [94b]/1=A:14
zerd: sarıḡ, şafrā’ [17a]/3=B:69
zinde: tirig, el-ḡayy [91a]/2=A:2
zinde güzāştē: tirig ḡoḡ-, istiḡyā’ [11a]/2=B:49
zinde güzāştē: tirig ḡoḡmak tile-, istiḡyā’ [11a]/2=B:49
zinde kerdē: tirḡūr-, iḡyā’ [131b]/3=A:156 [18a]/3=B:73, [5b]/5=B:28, [79b]/2=B:258

zinde kerdin: tirgüz-, ihyā' [212a]/1=M:32
zindegānī: tiriglik, hayāt [48a]/2=B:178
zindegānī-i in cehān: yakın tiriglik, hayāti'd-dünyā [269a]/5=B:85
zindegānī-i in cehān: yakınrağ tiriglik, hayāti'd-dünyā [57a]/5=B:204
zīnhār: emānet, emānet [165a]/2=N:58
zīnhār: emānet, emānet [165a]/2=N:58
zīr: taht, astın, [4b]/1=B:25
ziştī: körksüz iş, münker [119a]/1=A:110
ziyān: azğunluk, hūsrān [5b]/4=B:27
ziyān: ziyān , hūsrān [5b]/4=B:27
ziyan kerdin: ziyān kıl-, hūsrān [5b]/4=B:27
ziyāret: hac kılmağ, hicc [115b]/3=A:97
ziyāret kerdin: uğra-, hacc [41a]/4=B:158
ziyāret kerdin-i hāne: hacc, hacc [52a]/1=B:189
zūd: sağışı revān, serī' u'l-hisāb [96a]/1=A:19
zūd būd gird kerdin: yığ-, haşr [265b]/4=N:172
zūd şomār: revān sağış kılğan, serī' u'l-hisāb [56b]/5=B:202
zuftī: bağıllık, buhl [137b]/4=A:180
zuftī: bağıllık, şuhh [188b]/1=N:128
zuftī kerdin: bağıllık kıl-, buhl [137b]/4=A:180

4.5. Özel Adlar Dizini

Âdem: [8a]/5=B:37, [6b]/4=B:31, [7a]/2=B:33, [7b1]/4=B:34, [7b]/3=B:35, [99b]/3=A:33, [106a]/3=A:59, [210a]/4=M:27

‘Arafât : [55b]/3=B:198

Âzer: [239b]/1=E:74, [239a]/4=E:74

Bâbil: [23b]/4=B:102

Bedr: [122b]/4=A:123

Cālūt [75b]/4=B:249, [76a]/2=B:250, [76a]/5=B:251

Cibrîl: [270a]/3=B:87, [77a]/2=B:253

Dāvūd: [263a]/1=N:163, [242a]/3=E:84, [76a]/5=B:251

Eyyüb: [262b]/5=N:163, [242a]/3=E:84,

Fir‘avn: [11a]/4=B:50, [10b]/5=B:49, [93a]/5=A:11

Hārūn: [75a]/2=B:248, [263a]/1=N:163, [242a]/4=E:84

Hārūt/Mārūt: [23b]/4=B:102

İbrāhīm: [30b]/5=B:124, [31a]/5=B:125, [33b]/5=B:133, [34a]/5=B:135, [34b]/2=B:136, [35b]/3=B:140, [79a]/5=B:258, [79b]/1=B:258, [79b]/3=B:258, [80b]/5=B:260, [99b]/4=A:33, [107b]/1=A:65, [108a]/1=A:67, [108a]/3=A:68,

[112b]/3=A:84, [115a]/4=A:95, [115b]/2=A:97, [239a]/5=E:74, [239b]/3=E:74, [241b]/3=E:83, [262b]/4=N:163

İblīs: [84b]/1=B:268, [87a]/1=B:275, [100b]/2=A:36, [13a]/2=A:155, [136a]/5=A:175, [159a]/5=N:38, [166a]/4=N:60, [170b]/2=N:76, [170b]/3=N:76, [173a]/5=N:83, [185b]/1=N:117, [186a]/1=N:119, [186a]/3=N:120, [206b]/2=M:90, [206b]/4=M:91, [227a]/5=E:112, [229b]/5=E:121, [237b]/1=E:142, [7b]/2=B:34, [8a]/1=B:36, [23b]/1=B:102, [23b]/3=B:102

İlyās: [242b]/1=E:85

İncīl: [77a]/3=B:253, [91a]/4=A:3, [103b]/2=A:48, [107b]/2=A:65, [199a]/3=M:66, [200a]/1=M:68, [217b]/5=M:47

‘isā: [264b]/5=N:171, [245b]/4=M:17, [270a]/2=B:87, [202a]/1=M:75, [203a]/1=M:78, [217b]/1=M:46, [34b]/4=B:136, [77a]/2=B:253, [103a]/1=A:45, [104b]/3=A:52, [105a]/3=A:55, [106a]/2=A:59, [112b]/5=A:84, [196b]/3=N:157, [196b]/4=N:157, [201a]/3=M:72

İshāk: [262b]/4=N:163, [33b]/5=B:133, [262b]/4=N:163, [112b]/3=A:84

İsmā‘īl: [31b]/1=B:125, [32a]/4=B:127, [33b]/5=B:133, [34b]/2=B:136, [35b]/3=B:140, [112b]/3=A:84, [242b]/2=E:86, [262b]/4=N:163

Ka‘b bin Eşref: [166a]/3=N:60

Ka‘be: [268a]/4=M:2, [256b]/1=M:95, [268a]/5=M:2, [31a]/4=B:125, [32a]/3=B:127, [41a]/4=B:158

Lūt: [242b]/3=E:86,

Mārūt: [23b]/5=B:102

Mekke [115b]/1=A:96, [39a]/5=B:150, [244b]/3=E:92,

Merve: [41a]/3=B:158

Meryem: [264b]/5=N:171, [245b]/4=M:17, [270a]/2=B:87, [202a]/1=M:75,
[203a]/1=M:78, [217b]/1=M:46, [77a]/2=B:253, [101b]/1=A:36, [101a]/1=A:37,
[102a]/3=A:42, [102a]/4=A:43, [102b]/3=A:44, [102b]/4=A:45, [102b]/5=A:45,
[196b]/2=N:156, [196b]/4=N:157, [201a]/2=M:72

Mescid-i Ḥarām: [268b]/4=M:2, [37b]/1=B:144, [39a]/2=B:149, [52b]/4=B:191,
[54b]/5=B:196, [61b]/2=B:217

Mescid-i Mekke: [39a]/4=B:150

Mesīḥ: [264b]/5=N:171

Meş‘ari’l-ḥarām: [55b]/3=B:198

Muḥammed: [126b]/5=A:144

Mūsa: [269b]/5=B:87, [75a]/2=B:248, [217b]/2=M:46, [73b]/3=B:246, [112b]/4=A:84,
[195b]/1=N:153, [208a]/3=M:20, [208a]/5=M:22, [209b]/2=M:24

Nūḥ: [262b]/3=N:163, [242a]/1=E:84, [99b]/3=A:33

Ramazān : [49b]/1=B:185

Şafā: [41a]/3=B:158

Süleymān: [23b]/2=B:102, [263a]/1=N:163, [242a]/3=E:84

Tevrāt: [10a]/1=B:44, [91a]/4=A:3, [103b]/2=A:48, [104a]/4=A:50, [107b]/2=A:65, [114b]/5=A:93, [115a]/1=A:93, [199a]/2=M:66, [216a]/1=M:43, [216a]/3=M:44, [11b]/4=B:53

Ṭālūt: [74a]/5=B:247, [75a]/4=B:249

Ṭūr: [15b]/3=B:63, [195b]/5=N:154

Ya‘kūb: [9a]/1=B:40, [10a]/5=B:47, [30b]/1=B:122, [33a]/5=B:132, [33b]/1=B:133, [34b]/3=B:136, [35b]/4=B:140, [58b]/4=B:211, [73b]/2=B:246, [103b]/2=A:49, [112b]/4=A:84, [114b]/4=A:93, [200b]/2=M:70, [201a]/3=M:72, [202a]/5=M:78, [211b]/4=M:32, [242a]/1=E:84, [252a]/3=M:12, [262b]/4=N:163

Ya‘kūb oğlanları/oğulları: [9a]/1=B:40, [10a]/5=B:47, [30b]/1=B:122, [58b]/4=B:211, [73b]/2=B:246, [103b]/2=A:49, [114b]/4=A:93, [200b]/2=M:70, [201a]/3=M:72, [202a]/5=M:78, [211b]/4=M:32

Yūnūs: [262b]/5=N:163

Zebūr: [263a]/2=N:163

Zekeriyyā: [100b]/4=A:37, [100b]/5=A:37, [101a]/3=A:38

4.6. Ekler Dizini

-a / -e (fiilden isim): kiçe [102a]/2=A:41, **tapa** [6a]/1=B:28, [6a]/2=B:29, [10a]/5=B:46, [12a]/2=B:54, [31b]/1=B:125, [34b]/2=B:136, [34b]/3=B:136, [36b]/2=B:142, [41a]/1=B:156, [47b]/5=B:178, [51b]/3=B:188, [57a]/3=B:203, [58b]/4=B:210, [60a]/3=B:213, [63b]/5=B:221, [73b]/1=B:245, [79a]/1=B:257, [79a]/3=B:257, [80b]/3=B:259, [81a]/3=B:260, [88b]/4=B:281, [90a]/3=B:285, [93b]/4=A:12, [97a]/2=A:23, [98b]/2=A:28, [102b]/1=A:44, [103b]/2=A:49, [104b]/4=A:52, [105a]/4=A:55, [105b]/1=A:55, [109b]/4=A:75, [112b]/1=A:83, [115b]/4=A:97, [117b]/3=A:104, [118b]/4=A:109, [124b]/2=A:133, [132a]/1=A:158, [138b]/3=A:183, [143a]/2=A:199, [144b]/1=N:2, [173a]/3=N:83, [175b]/4=N:90, [176a]/4=N:91, [177b]/5=N:94, [180a]/1=N:100, [182a]/4=N:105, [192b]/5=N:142, [193a]/2=N:143, [198a]/4=M:64, [199a]/3=M:66, [199b]/2=M:67, [200b]/2=M:70, [201b]/5=M:74, [203b]/3=M:81, [204a]/4=M:83, [207b]/3=M:18, [210b]/3=M:28, [210b]/4=M:28, [213a]/1=M:35, [218b]/5=M:48, [219a]/3=M:49, [222a]/4=M:58, [222b]/3=M:59, [225b]/3=E:106, [226a]/4=E:108, [227a]/1=E:111, [227b]/3=E:113, [228a]/1=E:114, [229a]/4=E:119, [238b]/2=E:145, [239a]/1=E:72, [242b]/5=E:87, [245a]/3=E:93, [251b]/5=M:11, [254b]/2=M:16, [254b]/3=M:16, [257a]/3=M:96, [259a]/1=M:104, [259b]/1=M:105, [261a]/3=N:158, [262b]/2=N:163, [262b]/3=N:163, [262b]/4=N:163, [262b]/5=N:163, [263b]/2=N:166, [265a]/1=N:171, [265b]/4=N:172, [266b]/1=N:174, [266b]/3=N:175, [269b]/1=B:85,

-a- / -e- (isimden fiil): atadım [100b]/1=A:36, **bezedük** [226a]/3=E:108, **bezek** [227b]/1=E:112, **bezendi** [235a]/1=E:137, **bezenildi** [230b]/1=E:122, [59a]/2=B:212, [94a]/4=A:14, **menğzeşkini** [109a]/5=A:73, **menğzeşlig** [53b]/2=B:194, **ohşaş** [17a]/5=B:70, [236b]/5=E:141, **oynayurlar** [244b]/1=E:91, **tile-** [10a]/2=B:45, [13a]/3=B:58, [13b]/3=B:60, [14a]/4=B:61, **tileдіңiz** [14b]/4=B:61, **tilegil** [16b]/4=B:68, [17a]/2=B:69, [17a]/4=B:70, **tilekçe** [43a]/2=B:164, **tileklerinğizni** [52a]/4=B:189, **tilemeki** [24a]/3=B:102, **tilemes** [50a]/1=B:185, **tilenğiz** [56a]/2=B:199, **tilendi** [25b]/5=B:108, **tilese** [17b]/1=B:70, [25a]/4=B:105, [36b]/2=B:142, [59a]/5=B:212, [60a]/2=B:213, [63a]/4=B:220, **tileseңiz** [25b]/5=B:108, [64b]/3=B:223, **tileyürler**

[11a]/2=B:49, [49b]/5=B:185, **tileyürsüz** [14b]/2=B:61, [25b]/4=B:108, **töşek** [57b]/5=B:206, [93b]/4=A:12, [142b]/3=A:197, **töşengen** [237a]/4=E:142, **uflanıp** [5a]/1 =B:26, **uflanmas** [4b]/5 =B:26, **uzak** [8a]/4 =B:36, **yanadı** [100b]/4 =A:37, **yokalganlardın** [16a]/1 =B:64, [113a]/3 =A:85, [128b]/3 =A:149, **yokalmakğa** [53b]/5 =B:195, **yokalsa** [266b]/5 =N:176, **yokamağay** [97a]/4 =A:24, **yokasa** [122a]/1 =A:120, **yokatganı** [233b]/2 =E:131, **yokatmak** [126b]/1 =A:141, **yokatsa** [254b]/5 =M:17, **yokatsalar** [235a]/3 =E:137

-a / -e (zarf fiil): iwe [145b]/3 =N:6

-ak / -ek (fiilden isim): **açak** [76a]/3=B:250, [199a]/4=M:66, [212a]/6=M:33, [235b]/5=E:139, [249b]/3=M:6, [267b]/5=M:1, **ayak** [128a]/3=A:147,

-alıñg, -eliñg, -alım (Emir çokluk I): **alıñg** [55a]/4 =B:197, **beyān kılalıñg** [225b]/2 =E:105, **bileliñg** [37a]/1 =B:143, **kılalım** [106b]/3 =A:61, **köligegeliñg** [165a]/1 =N:57, **la'net kıalışım** [106b]/3 =A:61, **uruşalıñg** [73b]/4 =B:246, **ündegeliñg** [106b]/1 =A:61

-an / -en (isimden isim): **eren** [240a]/4=E:77, [243b]/1=E:89, [251b]/5=M:11, [258b]/1=M:102, [267a]/4=N:176, [267a]/4=N:176, [29b]/1=B:118, [43a]/3=B:164, [66a]/2=B:228, [67a]/1=B:230, [76a]/4=B:250, [79b]/5=B:258, [83a]/1=B:264, [89b]/4=B:282, [90b]/5=B:286, [107b]/3=A:66, [113a]/4=A:86, [113b]/1=A:86, [121a]/1=A:117, [121b]/2=A:119, [126a]/2=A:140, [128a]/4=A:147, [144a]/2=N:1, [146a]/2=N:7, [156b]/4=N:32, [157a]/5=N:34, [170a]/1=N:75, [171]/5=N:78, [175b]/2=N:90, [177a]/2=N:92, [179b]/1=N:98, [182a]/1=N:104, [183a]/2=N:109, [199b]/4=M:67, [204b]/4=M:84, [208b]/5=M:22, [210a]/1=M:25, [210a]/4=M:26, [214b]/3=M:41, [219b]/3=M:50, [220a]/2=M:51, [221a]/1=M:54, [222b]/1=M:58, [223a]/3=E:97, [223b]/1=E:98, [224a]/3=E:99, [225b]/2=E:105, [232a]/1=E:126, [234a]/2=E:133, **oğlan** [28b]/4=B:116, [30b]/1=B:122, [31a]/2=B:124, [32b]/1=B:128, [33b]/3=B:133, [34b]/3=B:136, [35b]/4=B:140, [65b]/4=B:228, [68b]/3=B:233, [69a]/1=B:233, [69a]/2=B:233, [69a]/4=B:233, [83b]/5=B:266, [93a]/3=A:10, [99b]/5=A:34, [100b]/2=A:36, [101a]/4=A:38, [101b]/3=A:40, [103a]/4=A:47, [103b]/2=A:49, [112b]/4=A:84, [114b]/4=A:93, [120b]/3=A:116, [146b]/4=N:9, [147a]/3=N:11, [147b]/2=N:11, [147b]/3=N:11, [148a]/4=N:12, [148b]/2=N:12,

[148b]/3=N:12, [170a]/2=N:75, [179b]/1=N:98, [188a]/2=N:127, [224b]/2=E:101,
[234a]/2=E:133, [235a]/2=E:137, [236a]/4=E:140, [242a]/2=E:84, [242b]/4=E:87,
[265a]/5=N:171,

-ar / -er (geniş zaman): **qorqar** men [210b]/5 =M:28, [241a]/2 =E:81, **ürer** men [103b]/4 =A:49, **körer** men [239b]/1 =E:74, **körer** sen [197b]/1 =M:62, [220a]/2 =M:52, [203a]/4 =M:80, **tutar** sin [97b]/4 =A:26, **açar** [231b]/1 =E:125, **açar** [4b]/1 =B:25, **aşar** [231b]/3 =E:125, **biter** [68a]/5 =B:232, [143a]/2 =A:199, **çıkar** [18b]/1 =B:74, [18b]/2 =B:74, **örter** [85b]/1 =B:271, [121b]/1 =A:118, [211b]/1 =M:31, **satar** [58a]/1 =B:207, **sizer** [86a]/3 =B:273, **süwer** [53b]/5 =B:195, [64b]/1 =B:222, [110a]/4 =A:76, [114b]/2 =A:92, [124b]/5 =A:134, [128a]/1 =A:146, [128a]/5 =A:148, [132a]/5 =A:159, [215b]/4 =M:42, [221a]/2 =M:54, [253b]/1 =M:13, [255b]/3 =M:93, **uyar** miz [44b]/4 =B:170, **tutar** miz [204b]/3 =M:84, **qorqar** miz [220a]/4 =M:52, **qoyar** miz [226b]/5 =E:110, **yığar** miz [232a]/4 =E:128, **körer** miz [37a]/5 =B:144, **biter** miz [194b]/3 =N:150, **ewrer** miz [225b]/1 =E:105, **ewürer** miz [226b]/3 =E:110, **baçar** siz [11a]/5 =B:50, [12b]/2 =B:55, [126b]/5 =A:143, **biter** siz [119a]/1 =A:110, **buyurar** siz [118b]/5 =A:110, **ortak** **qoşar** siz [240b]/1 =E:78, [240b]/5 =E:80, **örter** siz [108b]/5 =A:71, [244a]/4 =E:91, [254a]/2 =M:15, [257b]/5 =M:99, **süwer** siz [121b]/2 =A:119, [129a]/4 =A:152, **tutar** siz

[65a]/3 =B:225, **yığar siz** [116a]/3 =A:99, [119a]/1 =A:110, [260a]/1 =M:106, **yular siz** [269a]/2 =B:85, **ant içerler** [65a]/5 =B:226, [166b]/4 =N:62, [260a]/2 =M:106, [260b]/2 =M:107, **bağarlar** [58b]/2 = B:210, **biterler** [120a]/3 =A:114, [163a]/4 =N:51, [203b]/2 =M:81, [224a]/3 =E:99, [244b]/4 =E:92, [244b]/5 =E:92, [262a]/3 =N:162, [270b]/2 =B:88, **bozarlar** [5b]/1= B:27, **çatarlar** [97b]/1 = A:24, [163a]/2 = N:50, [227b]/3 = E:112, [235a]/5 = E:137, [235b]/4 = E:138, [258b]/4 = M:103, **haddin keçerler** [15a]/2 =B:61, [203a]/2 =M:78, **iwerler** [120a]/4 =A:114, [136b]/3 =A:176, [197b]/1 =M:62, [214a]/5 =M:41, [220a]/3 =M:52, **keserler** [5b]/2 =B:27, **koçarlar** [69b]/3 = B:234, [72a]/3 = B:240, **koparlar** [260b]/1 = M:107, **korkarlar** [157b]/4 = N:34, [209a]/3 = M:23, [171a]/1 = N:77, **körerler** [43b]/1 =B:165, [94a]/1 =A:13, **küyerler** [65b]/3 =B:228, [69b]/3 =B:234, [192a]/3 =N:141, **örterler** [38b]/2 =B:146, [41b]/2 =B:159, [45b]/5 =B:174, [130a]/5 =A:154, [134b]/3 =A:167, [159a]/2 =N:37, [197b]/1 =M:61, **satarlar** [169b]/2 = N:74, **sizerler** [10a]/4 =B:46, [75b]/4 =B:249, [130a]/3 =A:154, **sorarlar** [51b]/3 = B:189, [60b]/2 = B:215, [61a]/4 = B:217, [62b]/2 = B:219, [62b]/4 = B:219, [63a]/1 = B:220, [64a]/2 = B:222, **süwerler** [43a]/5 =B:165, [140a]/4 =A:188, [221a]/2 =M:54, **tutarlar** [191a]/5 = N:139, [203a]/4 = M:80, **uğarlar** [223b]/1 = E:98, **uyarlar** [92a]/4 = A:7, [155b]/3 = N:27

-ar- /-er- /fiilden fiil): çıkardı [224a]/2 =E:99, [8a]/2 =B:36, **çıkdılar** [52b]/2 =B:191, **çıkarduk** [223b]/2 =E:99, [84a]/4 =B:267, **çıkargan** [18a]/1 =B:72, [246b]/2 =E:95, **çıkargıl** [170a]/3 =N:75, **çıkarıldı** [118b]/5 =A:110, **çıkarıldılar** [142a]/2 =A:195, **çıkarılduk** [74a]/1 =B:246, **çıkarıñg** [52b]/2 =B:191, [245b]/1 =E:93, **çıkarmak** [61b]/2 =B:217, **çıkarmakı** [269a]/3 =B:85, **çıkarmamak** [72a]/4 =B:240, **çıkarsa** [237a]/2 =E:141, **çıkarsun** [14a]/5 =B:61, **çıkatur** [78b]/5 =B:257, [98a]/2 =A:27, [98a]/3 =A:27, [223b]/3 =E:99, [246b]/1 =E:95, [254b]/1 =M:16, **çıkaturlar** [79a]/2 =B:257, [173a]/4 =N:83, **kaytarğaylar** [61b]/4 =B:217, [116b]/1 =A:100, [128b]/2 =A:149, **kaytarıldılar** [176a]/2 =N:91, **kaytarılur** [58b]/4 =B:210, [118b]/4 =A:109, **kaytarılurlar** [269b]/1 =B:85, **kaytarılursuz** [6a]/1 =B:28, [73b]/2 =B:245, [88b]/4 =B:281, [112b]/2 =A:83, **kaytarıñg** [165b]/3 =N:59, [174a]/3 =N:86, **kaytarmakıñga** [66a]/1 =B: 228, **kaytarsa miz** [162a]/5 =N:47, **kaytarsalar** [26a]/3 =B:109, [173a]/2 =N:83, **kitergey** [198b]/5 =M:65, **kitergey men** [142a]/3 =A:195, [252b]/2 =M:12, **kitergey miz** [156b]/2 =N:31, **kitergil** [141b]/2 =A:193, **kiterür** [87b]/1 =B:276

-ası / -esi (sıfat fiil): içesi nerse [80b]/1 =B:259, içesi yerler [14a]/1 =B:60, kiwresi yer [156b]/3 =N:31

-ayın (Emir Teklik I): kılayın [9a]/3=B:40, [40a]/3=B:152,

çı / - çi (isimden isim): başçı [252a]/4=M:12, sakçı [136a]/2=A:173, [144a]/4=N:1, [172a]/5=N:80, [174a]/2=N:85, [225b]/5=E:107, [226a]/1=E:107, [265b]/1=N:171, yalğançı [106b]/1=A:61, yārīçi [25b]/4=B:107, [30a]/3=B:120, [85a]/3=B:270, [104b]/3=A:52, [128b]/3=A:149, [161b]/1=N:45, [163b]/3=N:52, [175a]/4=N:89, [186b]/5=N:123, [193b]/2=N:145, [128b]/3=A:150,

- çık (isimden isim): balçık [103b]/4=A:49

-ça / -çe (eşitlik hâli): anlarça [94a]/1 =A:13, [94a]/1 =A:13, aytgınça [60b]/1 =B:214, bay bolgınça [88b]/2 =B:280, bilmekiniñ haqqınça, [243b]/5 =E:91, biri biri soñgınça [42b]/3 =B:164, [140b]/4 =A:190, bolgınça [53a]/3 =B: 193, endāzesinçe [213a]/3 =M:36, [159b]/4 =N: 40, ħurmā çekirdeginiñ yipinçe [171b]/1 =N:49=N:77, ħurma çekirdeginiñ çukurınça [163b]/4 =N:53, ħurmā çekirdeginiñ yippinçe [163a]/1 =N:49, keltürginçe [26b]/1 =B: 109, nakırçe [187a]/3 =N:24, neççe kiçtiñ [80a]/4 =B:259, niçe [58b]/5 =B:211, [75b]/5 =B:249, nikāh kılgınça [67a]/1 =B: 230, okımaķıñ haqqınça [30a]/4 =B:121, peyveste bolmışlarınça [209b]/2 =M:24, sakınmaķınıñ haqqınça [117a]/1 =A:102, teginçe [54a]/3 =B: 196, tilekçe yürütülmiş kök [43a]/2 =B: 164, yarağı yetmişinçe [68b]/5 =B: 233

-d- / -y- (fiilden fiil) : qoğarlar [69b]/3 =B:234, [72a]/3 =B:240, qoğğan [147a]/5 =N:11, qoğgay [223b]/5 =E:133, qoğğu yir [223a]/5 =E:98, qoğğul [227b]/2 =E:112, [235a]/4 =E:137, qoğı kemişti [218a]/1 =M:47, qoğıttılar [253a]/1 =M: 13, qoğsa [137a]/5 =A:179, qoğsalar [146b]/3 =N:9, qođsañgız [188b]/5 =N: 129, qoğtı [82b]/5 =B:264, [100a]/3 =A:36, [146a]/2 =N:7, [146a]/4 =N:7, [147b]/2 =N:11, [157a]/2 =N:33, [267a]/4 =N:176, qoğtum [100a]/4 =A:36, [240b]/2 =E:79, qoğtunğuz [148b]/2 =N:12, [246a]/1 =E:94, qoğulğan [115a]/5 =A:96, qoğunğ [88a]/2 =B:278, [157b]/4 =N:34, [229b]/1 =E:120, qoğup [5b]/4 =B:27, koyar miz [226b]/5 =E:110, koydı [148a]/3

=N:12, **koyğan** [64b]/5 =B:224, **koyğul** [76a]/3 =B:250, **koymaz** [5a]/1 =B:26, **koyşa** [48a]/4 =B:180, [171a]/3 =N:77, **koyşağız** [181a]/5 =N:102, **koyu birgey miz** [185a]/1 =N:115, **koyu birür miz** [137a]/2 =A:178, [137a]/3 =A:178, **yaydı** [43a]/1 =B:164, [144a]/2=N:1, **yaydılar** [173a]/2 =N:83, **yayğan** [210b]/4 =M:28, **yayğanları** [245b]/1 =E:93, **yayılmışlar** [198a]/3 =M:64, **yaysalar** [251b]/5 =M:11, **yaysağı** [210b]/3 =M:28

-da- / -de- (fiilden isim): **aldağanlarınğı** [192b]/4 =N:142, **aldamak** [227b]/1 =E:112, **aldaşmakda** [192b]/4 =N:142, **ündedinğız** [222a]/4 =M:58, **ündegelinğı** [106b]/1 =A:61, **ündegeni** [141a]/5 =A:193, **ündegil** [81a]/4 =B:260, **ündemekni** [45a]/2 =B:171, **ündemesler** [185a]/5 =N:117, [185b]/1 =N:117, **ündenürler** [97a]/1 =A:23, **ündese** [50a]/5 =B:186, **ündeyür** [63b]/5 =B:221, [129b]/4 =A:153, [141a]/5 =A:193, **ündeyürler** [63b]/4 =B:221, [117b]/3 =A:104

+da, +de, +te (bulunma hâli): **aldaşmakda** [192b]/4=N:142, **altıda bir** [147b]/2=N:11, [147b]/4=N:11, [149a]/1=N:12, **anda** [28b]/3=B:115, [101a]/2=A:38, **anlarda** [151a]/1=N:18, **aralarında** [28a]/1=B:113, [68a]/4=B:232, [175a]/5=N:90, [177a]/2=N:92, [198b]/1=M:64, [215b]/4=M:42, [253b]/3=M:14, **aramızda** [107a]/2=A:64, [209b]/5=M:25, **arağızda** [89a]/2=B:282, [107a]/2=A:64, [156a]/1=N:29, [169a]/5=N:73, [175a]/5=N:90, [177a]/2=N:92, [192b]/2=N:141, [206b]/4=M:91, [246a]/4=E:94, **arasında** [17a]/1=B:68, [34b]/5=B:136, [48b]/4=B:182, [90a]/2=B:285, [99a]/2=A:30, [165a]/3=N:58, [194b]/2=N:150, [194b]/4=N:150, **artında** [153b]/4=N:24, **artlarında** [78a]/3=B:255, **darlıkda** [124b]/4=A:134, **dünyāda** [28b]/1=B:114, [33a]/2=B:130, [56b]/2=B:201, [62a]/2=B:217, [63a]/1=B:220, [103a]/1=A:45, [105b]/3=A:56, [212b]/1=M:33, **eliginde** [71b]/1=B:237, [109b]/1=A:73, **elinğıde** [97b]/5=A:26, **ertede** [102a]/2=A:41, **evvelinde** [109a]/2=A:72, **hālinde** [42a]/4=B:162, **içinğızde** [39b]/4=B:151, [70b]/2=B:235, [208a]/5=M:20, [246a]/3=E:94, **içinde** [8b]/5=B:39, [11a]/2=B:49, [14a]/2=B:60, [15b]/4=B:63, [28a]/1=B:113, [28a]/2=B:113, [28a]/3=B:114, [28b]/5=B:116, [32b]/3=B:129, [35a]/3=B:137, [42b]/2=B:164, [42b]/4=B:164, [43a]/1=B:164, [47a]/5=B:177, [47b]/2=B:178, [48a]/2=B:178, **ikide birisi** [210b]/1=M:27, **ileyimde** [104a]/4=A:50, **ileyinde** [16a]/5=B:66, [91a]/3=A:3, [217b]/2=M:46, [217b]/4=M:46, [244b]/3=E:92, **ileylerinde** [78a]/3=B:255, **katımızda** [131b]/1=A:156, **katında** [26b]/4=B:110,

[78a]/2=B:255, [82a]/2=B:262, [94b]/3=A:14, [94b]/5=A:15, [95b]/4=A:19, [100b]/5=A:37, [102b]/2=A:44, [102b]/3=A:44, [135a]/2=A:169, [142b]/1=A:195, [143a]/1=A:198, [178a]/1=N:94, [189b]/5=N:134, [191b]/2=N:139, [215b]/5=M:43, [213a]/4=E:124, [270b]/3=B:89, **kiçede** [102a]/2=A:41, **kinğlikde** [124b]/4=A:134, **kişilerde** [203b]/4=M:82, **küninde** [131a]/2=A:155, [237a]/2=E:141, [269b]/1=B:85, **Mekkede** [115b]/1=A:96, **munda** [209b]/4=M:24, **nerde** [171b]/1=N:78, **nirde** [37b]/2=B:144, [38b]/5=B:148, [39a]/5=B:150, [52b]/2=B:191, [119b]/1=A:112, **oğurda** [38a]/4=B:145, [163b]/3=N:53, [192a]/1=N:140, [245a]/5=E:93, [260a]/4=M:106, **ol cihānda** [24a]/5=B:102, [28b]/1=B:114, [33a]/2=B:130, [56b]/3=B:201, [103a]/1=A:45, [113a]/3=A:85, [212b]/2=M:33, [215a]/5=A:41, [249b]/1=M:5, **ol hālde** [33b]/1=B:132, [62a]/1=B:217, [115a]/4=A:95, **ol vaktde** [33b]/2=B:133, **ornında** [260b]/1=M:107, **orta yaşda** [103a]/2=A:46, **ögürde** [241a]/5=E:81, **sā'atlerinde** [120a]/2=A:113, **sekizde bir** [148b]/3=N:12, **sizde** [83b]/2=B:266, **sizlerde** [48a]/4=B:180, **sizlerde birinğizge** [259b]/3=M:106, **sonğda** [270a]/1=B:87, **sonğında** [16a]/5=B:66, [77a]/3=B:253, **törtde bir** [148a]/5=N:12, [148b]/1=N:12, **tüninde** [50b]/1=B:187, **üçde bir** [149a]/2=N:12, **üçde iki** [267a]/3=N:176, **üçte bir** [147b]/4=N:11, **üstünğüzde** [15b]/2=B:63, **üstüninde** [105a]/5=A:55, **üzerinde** [59a]/4=B:212, **vaktında** [259b]/4=M:106, **yerde** [80a]/4=B:36, [14a]/2=B:60, [23b]/5=B:102, [44a]/3=B:168, [83a]/4=B:265, [125b]/3=A:137, [131a]/5=A:156, [179b]/5=N:100, [212a]/3=M:32, **yerinde** [140b]/1=A:188, **yolında** [73a]/3=B:244, [74a]/1=B:246, [81b]/2=B:261, [82a]/1=B:262, [169b]/3=N:74, [169b]/4=N:74, [169b]/5=N:75, [173b]/1=N:84, [177b]/4=N:94, [179b]/4=N:100,

-daş / -deş (isimden isim): **karındaş** [131a]/5=A:156, [134b]/3=A:168, [147b]/4=N:11, [148b]/5=N:12, [152b]/3=N:23, [152b]/5=N:23, [153b]/1=N:23, [242b]/4=E:87, [267a]/1=N:176, **koldaş** [158b]/3=N:36, [159b]/1=N:38, [168b]/3=N:69,

-dı, -di, / -tı, -ti (görülen geçmiş zaman): **arturdu** [178b]/1 =N:95, **açuk boldı** [26a]/5 =B:109, [80b]/4 =B:259, **aķardı** [118a]/5 =A:107, **aldı** [111b]/3 =A:81, [252a]/2 =M:12, [8a]/4 =B: 37, [139b]/5 =A:187, **anuk kılındı** [4a]/4 =B:24, [124a]/5 =A:131, [124b]/3 =A:133, [177b]/3 =N:93, [181b]/1 =N:102, **arığ kıldı** [102a]/3 =A:40, **arsıķturdy** [233a]/4 =E:130, [97a]/5 =A:24, **arturdu** [178b]/3 =N:95, [74b]/2 =B:247, [136a]/1

=A:173, [156b]/3 =N:32, [157b]/1 =N:34, **ārzūladı** [181a]/1 =N:102, [26a]/2 =B:109, **āsān boldı** [54a]/2 =B:196, **awuçladı** [75b]/1 =B:249, **aydı** [11b]/5 =B:54, [16b]/1 =B:67, [27b]/1 =B:113, [31b]/3 =B:126, [33a]/3 =B:131, [43b]/5 =B:167, [73a]/1 =B:243, [74a]/4 =B:247, [74b]/4 =B:248, [75b]/4 =B:249, [79b]/1 =B:258, [79b]/3 =B:258, [80a]/5 =B:259, [80b]/5 =B:260, [100a]/1 =A:35, [101a]/1 =A:37, [102a]/2 =A:42, [102b]/4 =A:45, [105a]/3 =A:55, [106a]/4 =A:59, [108b]/5 =A:72, [115a]/3 =A:95, [129a]/2 =A:152, [135b]/5 =A:173, [198a]/1 =M:64, [201a]/3 =M:72, [207a]/4 =M:18, [208a]/3 =M:20, [209a]/3 =M:23, [210a]/1 =M:26, [232a]/5 =E:128, [239a]/5 =E:74, [252a]/4 =M:12, **aydıldı** [44b]/3 =B:170, **ayıtdı** [134a]/3 =A:167, **ayrıldı** [75a]/4 =B:249, **aytıldı** [13b]/1 =B:59, [166a]/5 =N:61, [170b]/4 =N:77, [259a]/1 =M:104, **az boldı** [146a]/4 =N:7, **āzād kıldı** [176b]/3 =N:92, [177a]/3 =N:92, **azdı** [185a]/4 =N:116, [191a]/1 =N:136, [246a]/4 =E:94, [252b]/5 =M:12, [259a]/5 =M:105, [26a]/1 =B:108, **azdurdı** [174b]/4 =N:88, **bağlandı** [198a]/2 =M:64, **barıldı** [13b]/5 =B:60, **bāṭıl boldı** [220b]/4 =M:53, [62a]/2 =B:217, [96b]/4 =A:22, **belgölüg boldı** [78b]/2 =B:256, **belgürdi** [121a]/5 =A:118, **beyān kıldı** [41b]/5 =B:160, **bezendi** [235a]/1 =E:137, **bezenildi** [230b]/1 =E:122, [59a]/2 =B:212, [94a]/4 =A:14, **bıraktı** [23a]/1 =B:100, [23a]/3 =B:101, **bildi** [104b]/3 =A:52, [14a]/1 =B:60, [50b]/3 =B:187, [70a]/2 =B:235, **bildürdi** [182a]/5 =N:105, [84a]/4 =B:282, **birdi** [47a]/1 =B:177, [76a]/5 =B:251, [79a]/5 =B:258, [128a]/4 =A:148, [135a]/3 =A:170, [137b]/4 =A:180, [159a]/2 =N:37, [208b]/1 =M:20, [218b]/4 =M:48, [47a]/3 =B:177, **birilmedi** [74b]/1 =B:247, **bitidi** [208b]/3 =M:21, [50b]/5 =B:187, **bitti** [31b]/5 =B:126, [90a]/1 =B:285, [164a]/2 =N:55, **bizār boldı** [43b]/3 =B:166, **boğazlandı** [247b]/1 =M:3, **boldı** [115b]/3 =A:97, [164a]/3 =N:55, [27a]/1 =B:111, [158b]/5 =N:36, [211b]/3 =M:31, [211a]/4 =M:30, **bolmadı** [110b]/2 =A:79, [128a]/1 =A:147, [127a]/4 =A:145, [176b]/2 =N:92, [191a]/3 =N:137, [224b]/3 =E:101, [233b]/1 =E:131, [264a]/2 =N:168, [28a]/4 =B:114, [54b]/5 =B:196, [132b]/4 =A:161, **buldı** [100b]/5 =A:37, **buyurdı** [184b]/2 =N:114, [5b]/2 =B:27, [64a]/5 =B:222, **cezā birdi** [129b]/4 =A:153, **çattı** [162b]/4 =N:48, [238a]/5 =E:144, [245a]/2 =E:93, **çıkardı** [8a]/2 =B:36, **çıkarıldı** [118b]/5 =A:110, **du‘ā kıldı** [101a]/3 =A:38, **edgölük kıldı** [168b]/1 =N:69, [169a]/2 =N:72, [178a]/3 =N:94, [209a]/3 =M:23, **erklendi** [144b]/5 =N:3, [153b]/3 =N:24, [154b]/1 =N:25, **erklig boldı** [158b]/4 =N:36, **ermedi** [34a]/5 =B:135, [37a]/3 =B:143, [129b]/1 =A:152, [36a]/5 =B:142, **fevt boldı** [129b]/5 =A:153, **haber birdi** [7a]/3 =B:33, **hālis kıldı** [187a]/4 =N:125, **harām kıldı** [201a]/5 =M:72, [45b]/1 =B:173, [87a]/3 =B:275, **harām kıldı** [104a]/5 =A:50,

[152b]/2 =N:23, [235b]/2 =E:138, [237b]/3 =E:143, [238a]/2 =E:144, [247a]/2 =M:3,
 [257a]/1 =M:96, **hāzır boldı** [259b]/3 =M:106, [33b]/2 =B:133, [48a]/4 =B:180,
 [146a]/5 =N:8, [151a]/1 =N:18, **hāzır kılındı** [188b]/1 =N:128, **helāl boldı** [144b]/3
 =N:3, **helāl kıldı** [153b]/4 =N:24, [205a]/4 =M:87, [87a]/2 =B:275, **helāl kılındı** [248a]/4
 =M:4, [248b]/4 =M:5, [256b]/5 =M:96, [261b]/3 =N:160, [267a]/5 =M:1, [50b]/2
 =B:187, **hıyānet kıldı** [132b]/4 =A:161, **hilāf kılışmadı** [59b]/4 =B:213, [95b]/4 =A:19,
hüccetleştı [79a]/5 =B:258, [240b]/4 =E:80, **ıdıtı** [59b]/1 =B:213, [74a]/4 =B:247,
 [133a]/5 =A:164, [211a]/4 =M:31, **icābet kıldı** [141b]/4 =A:195, **imān ketürdi** [77a]/5
 =B:253, **indürdi** [130a]/1 =A:154, [218a]/5 =M:48, [128b]/5 =A:151, **indürmedi**
 [241a]/4 =E:81, [244a]/1 =E:91, **indürüldi** [23b]/4 =B:102, [34b]/2 =B:136, [49b]/2
 =B:185, [109a]/1 =A:72, [112b]/2 =A:84, [112b]/3 =A:84, [143a]/2 =A:199, [143a]/3
 =A:199, [166a]/1 =N:60, [166a]/2 =N:60, [190b]/4 =N:136, [198a]/4 =M:64, [199a]/3
 =M:66, [199b]/1 =M:67, [200a]/1 =M:68, [200a]/2 =M:68, [203b]/2 =M:81, [204a]/4
 =M:83, [222b]/2 =M:59, [222b]/3 =M:59, [262a]/3 =N:162, [262a]/4 =N:162, [263b]/2
 =N:166, **indürülmedi** [107b]/2 =A:65, **kabül kıldı** [200b]/6 =M:71, [50b]/4 =B:187,
 [100b]/2 =A:37, **kabül kılındı** [210a]/5 =M:27, **kabül kılınmadı** [210b]/1 =M:27,
kağgandı [65a]/4 =B:225, [132b]/5 =A:161, **kağgurttı** [130a]/3 =A:154, **kapsadı**
 [237b]/4 =E:143, [238a]/3 =E:144, **karañgwı boldı** [239b]/4 =E:76, **karardı** [118a]/3
 =A:106, **kañıg boldı** [18a]/4 =B:74, **kayttı** [12a]/4 =B:54, [50b]/4 =B:187, [56a]/1
 =B:199, **keçti** [75b]/2 =B:249, [80a]/1 =B:259, [125b]/2 =A:137, [202a]/2 =M:75,
keçürdi [166b]/3 =N:62, [203a]/5 =M:80, **keldi** [230b]/5 =E:124, [23a]/2 =B:101,
 [30a]/2 =B:120, [38a]/4 =B:145, [58a]/5 =B:209, [59a]/1 =B:211, [59b]/5 =B:213,
 [77a]/4 =B:253, [95b]/5 =A:15, [106a]/5 =A:61, [113a]/5 =A:86, [118a]/1 =A:105,
 [138b]/4 =A:183, [195b]/3 =N:153, [200b]/3 =M:70, [204b]/3 =M:84, [207b]/4 =M:19,
 [208a]/2 =M:19, [212a]/2 =M:32, [218b]/1 =M:48, [225a]/3 =E:104, [254a]/1 =M:15,
 [254a]/3 =M:15, [264a]/5 =N:170, [266a]/5 =N:174, [270a]/3 =B:87, [270b]/2 =B:89,
 [270b]/5 =B:89, [244a]/2 =E:91, **keyiştı** [117a]/4 =A:103, **kıkırdı** [101a]/4 =A:39, **kıldı**
 [197a]/1 =M:60, [197a]/2 =M:60, [208a]/5 =M:20, [223a]/1 =E:97, [257a]/3 =M:97,
 [257a]/4 =M:97, [88a]/3 =B:278, [99a]/1 =A:30, [99a]/2 =A:30, [145a]/4 =N:5, **kıldı**
namāznı [47a]/3 =B:177, **kılınmadı** [123a]/5 =A:126, [175b]/5 =N:90, [258b]/2 =M:103,
kiñg boldı [241a]/1 =E:80, **kirdi** [100b]/4 =A:37, **kiwrüldi** [139a]/5 =A:185, **koğı**
 [218a]/2 =M:47, **koğtı** [82b]/5 =B:264, [100a]/3 =A:36, [146a]/2 =N:7, [157a]/2 =N:33,
koğardı [80a]/3 =B:259, **korıktı** [155a]/3 =N:25, **koydı** [148a]/3 =N:12, **köndürdi**

[240b]/5 =E:80, [243b]/2 =E:90, [37a]/3 =B:143, [55b]/5 =B:198, [60a]/1 =B:213, **kördi** [240a]/2 =E:77, [240a]/4 =E:78, **körküzdü** [129a]/4 =A:152, [182a]/5 =N:105, **kötürdi** [183b]/5 =N:112, **kötürüldü** [238b]/5 =E:145, **kutgardı** [117b]/1 =A:103, **küç kıldı** [67b]/3 =B:231, **küç kılmadı** [121a]/2 =A:117, [129b]/5 =A:153, [134a]/1 =A:166, [135b]/3 =A:172, [152a]/3 =N:21, [166b]/3 =N:62, **küfr ketürdi** [201a]/2 =M:72, [254b]/3 =M:17, [32a]/1 =B:126, **küfr ketürmedi** [23b]/2 =B:102, **la'net kıldı** [162a]/2 =N:46, [185b]/2 =N:118, **la'net kılındı** [202b]/4 =M:78, **menfa'at aldı** [232b]/1 =E:128, **minnet kıldı** [133a]/4 =A:164, **muhtelif boldı** [167b]/2 =N:65, **mütehayyir boldı** [79b]/4 =B:258, **nevmid boldı** [247b]/3 =M:3, **nikāh kıldı** [152a]/5 =N:22, **'ahd kıldı** [138b]/2 =A:183, **'ahd kılıştı** [250b]/4 =M:7, **'akd kıldı** [157a]/3 =N:33, **'arza kıldı** [6b]/4 =B:31, **oḥşaş boldı ya'nī örtüglüg boldı** [17a]/5 =B:70, **oḥşaşdı** [29a]/5 =B:118, **oḥşaştı** [92a]/5 =A:7, **oḥşatıldı** [196b]/5 =N:157, **ortak koştı** [128b]/5 =A:151, **öfke kıldı** [177b]/2 =N:93, **öldürüldü** [127a]/2 =A:144, **öldürüştü** [127b]/3 =A:146, **örtti** [36a]/1 =B:140, **öwke kıldı** [203b]/1 =M:80, **red kıldı** [174b]/3 =N:88, **rūzī kıldı** [159b]/2 =N:39, **rūzī kıldı** [205b]/1 =M:88, **rūzī kıldı** [236b]/1 =E:140, [237a]/5 =E:142, **saḳladı** [157b]/3 =N:34, **satḡın aldı** [24a]/5 =B:102, **sezā boldı** [133a]/2 =A:162, [260b]/2 =M:107, **sıḳadı** [60a]/5 =B:214, **sıḳamadı** [103a]/4 =A:47, [136a]/4 =A:174, **sınadı** [30b]/5 =B:124, **sordı** [258b]/1 =M:102, **söndürdi** [198b]/3 =M:64, **sözledi** [77a]/1 =B:253, [163b]/5 =N:54, **sürdi** [163b]/2 =N:52, **sürdi** [177b]/2 =N:93, [270b]/1 =B:88, [222b]/5 =M:60, **tamām kılındı iş** [58b]/3 =B:210, **tar boldı** [175b]/1 =N:90, **tayındurdu** [8a]/1 =B:36, **tedbīr kıldı** [172b]/1 =N:81, **tegdi** [82b]/4 =B:264, [83a]/4 =B:265, [83b]/5 =B:266, [101b]/3 =A:40, [121a]/1 =A:117, [126a]/2 =A:140, [127b]/4 =A:146, **teḡşürdi** [13a]/5 =B:59, **tileği** [13b]/3 =B:60, [68b]/3 =B:233, [131a]/2 =A:155, [232b]/3 =E:128, **tilemedi** [215a]/3 =M:41, **tirgürdi** [212a]/1 =M:32, **tirgüzdi** [42b]/5 =B:164, **tuttı** [12b]/1 =B:55, [108a]/5 =A:68, [93b]/1 =A:11, [185a]/2 =N:115, [187a]/5 =N:125, **tutundı** [28b]/4 =B:116, **tükel boldı** [228a]/4 =E:115, **türetti** [223a]/4 =E:98, **tüz kıldı** [6a]/3 =B:29, **uḡradı** [122a]/b1 =A:122, [251b]/5 =M:11, [6a]/2 =B:29, **uruldu** [119b]/2 =A:112, **uydı** [187a]/5 =N:125, [254a]/5 =M:16, [96a]/3 =A:20, [109a]/3 =A:73, [133a]/1 =A:162, **üğürdi** [33b]/1 =B:132, [74b]/2 =B:247, [99b]/3 =A:33, [102a]/3 =A:40, [102a]/4 =A:42, **üküş boldı** [146a]/5 =N:7, **ün kılındı** [247a]/4 =M:3, [45b]/2 =B:173, **vācib boldı** [180a]/2 =N:100, **vaḡy kılındı** [225b]/2 =E:106, [238b]/2 =E:145, [245a]/3 =E:93, **vaḡy kılınmadı** [245a]/3 =E:93, **va'ad kıldı** [178b]/3 =N:95, **va'de kıldı** [251a]/5 =M:9, **vaşıyyet kıldı** [238a]/4 =E:144, [33a]/4 =B:132, **yād kılındı** [228b]/5

=E:118, [229a]/2 =E:119, **yād kılınmadı** [229b]/4 =E:121, **yanadı** [100b]/4 =A:37, **yapuştı** [78b]/3 =B:256, **yaratıldı** [155b]/5 =N:28, **yarattı** [6a]/2 =B:29, [65b]/4 =B:228, [143b]/4 =N:1, [144a]/1 =N:1, [224a]/4 =E:100, [224b]/3 =E:101, [234a]/1 =E:133, [243b]/1 =E:136, [236b]/3 =E:141, [239a]/1 =E:73, [240b]/2 =E:79, **yawuz boldı**, [185a]/2 =N:115, [199b]/1 =M:66, **yaydı** [144a]/2 =N:1, [43a]/1 =B:164, **yepşündürüldi** [14b]/4 =B:61, **yıgıdı** [252a]/1 =M:11, [28a]/3 =B:114, **yırak kılındı** [139a]/5 =A:185, **yıngıdı** [75b]/5 =B:249, **yulundı** [66b]/3 =B:229, **yüksek boldı** [224b]/1 =E:100, **yüngülledi** [33a]/1 =B:130, **yüz ewürdi** [164a]/3 =N:55, **ziyān kıldı** [236a]/4 =E:140

-dılar, -diler, -tılar, -tiler (görülen geçmiş zaman çokluk III): **aldılar** [46a]/4= B:175, [136b]/5 = A:177, [269b]/3 = B:86, [152a]/4 = N:21, **anğdılar** [125a]/2 = A:135, **anğduruldılar** [253a]/3 = M:13, [253b]/3 = M:14, **arturdılar** [191a]/3 = N:137, **ärzüladılar** [174b]/5 = N:89, **asmadılar** [196b]/5 = N:157, **aydılar** [4b]/2= B:25, [7a]/1= B:32, [16b]/2= B:67, [16b]/4= B:68, [17a]/2= B:69, [17a]/4= B:70, [17b]/4= B:71, [26b]/5= B:111, [28b]/4= B:116, [29a]/4= B:118, [33b]/4= B:133, [34a]/4= B:135, [40b]/5= B:156, [44b]/4= B:170, [47b]/1= B:177, [73b]/3 = B:246, [73b]/5 = B:246, [74a]/5 = B:247, [75b]/3 = B:249, [76a]/2 = B:250, [87a]/1 = B:275, [90a]/2 = B:285, [97a]/4 = A:24, [110a]/1 = A:75, [112a]/2 = A:81, [121b]/4 = A:119, [128a]/2 = A:147, [131a]/5 = A:156, [134a]/5 = A:167, [134b]/3 = A:168, [136a]/2 = A:173, [138a]/3 = A:181, [138a]/4 = A:181, [138b]/2 = A:183, [171a]/2 = N:77, [179a]/2 = N:97, [179a]/3 = N:97, [192a]/4 = N:141, [192a]/5 = N:141, [195b]/1 = N:153, [197a]/4 = M:61, [198a]/2 = M:64, [201a]/2 = M:72, [201b]/2 = M:73, [204a]/2 = M:82, [204b]/5 = M:85, [208b]/5 = M:22, [209b]/1 = M:24, [214b]/1 = M:41, [231a]/1 = E:124, [233a]/4 = E:130, [234b]/2 = E:136, [235a]/5 = E:138, [235b]/5 = E:139, [243b]/5 = E:91, [253b]/2 = M:14, [254b]/3 = M:17, [259a]/2 = M:104, [270b]/1 = B:88, **ayırt kemişmediler** [195a]/2 =N:152, **azdılar** [202b]/3 = M:77, [202b]/4 = M:77, [236b]/1 = E:140, [263b]/5 = N:167, **azdurdılar** [202b]/4 = M:77, **bedel kıldılar** [140a]/3 = A:187, **bıraqtılar** [140a]/2 = A:187, **bildiler** [24a]/5 =B:102, [204a]/5 =M:83, [270b]/5 =B:89, **bilmediler** [243b]/5 =E:91, **birdiler** [87b]/5 =B:277, [113a]/4 =A:86, [116b]/1 =A:100, [233a]/5 =E:130, **birildiler** [23a]/4 =B:101, [37b]/3 =B:144, [38a]/1 =B:145, [59b]/4 =B:213, [95b]/4 =A:19, [97a]/1 =A:23, [139b]/3 =A:186, [140a]/1 =A:187, [161a]/3 =N:44, [162a]/3 =N:47, [163a]/4 =N:51, [189a]/5 =N:131, [222a]/2 =M:57, [248b]/5 =M:5, [249a]/2 =M:5, **bitediler** [30a]/4 =B:121, **bitmediler** [226b]/4 =E:110, **bittiler** [4a]/4 =B:25, [5a]/2

=B:26, [15a]/3 =B:62, [24b]/4 =B:104, [40a]/4 =B:153, [43a]/5 =B:165, [45a]/4
 =B:172, [47b]/2 =B:178, [48b]/5 =B:183, [58a]/2 =B:208, [59a]/3 =B:212, [60a]/1
 =B:213, [60b]/1 =B:214, [62a]/4 =B:218, [75b]/3 =B:249, [77b]/2 =B:254, [78b]/5
 =B:257, [82a]/5 =B:264, [84a]/3 =B:267, [87b]/3 =B:277, [88a]/2 =B:278, [89a]/1
 =B:282, [105b]/5 =A:57, [108a]/4 =A:68, [116a]/5 =A:100, [116b]/5 =A:102, [121a]/3
 =A:118, [124a]/3 =A:130, [126a]/4 =A:140, [126b]/1 =A:141, [128b]/1 =A:149,
 [131a]/4 =A:156, [143b]/1 =A:200, [151a]/4 =N:19, [156a]/1 =N:29, [160a]/5 =N:43,
 [163b]/1 =N:51, [164b]/3 =N:57, [165b]/1 =N:59, [166a]/1 =N:60, [168b]/5 =N:71,
 [170a]/5 =N:76, [177b]/3 =N:94, [186a]/5 =N:122, [190a]/2 =N:135, [190b]/2 =N:136,
 [191a]/1 =N:137, [191a]/2 =N:137, [193a]/3 =N:144, [195a]/1 =N:152, [200a]/4 =M:69,
 [203b]/5 =M:82, [204a]/1 =M:82, [205a]/3 =M:87, [206b]/1 =M:90, [212b]/5 =M:35,
 [219b]/4 =M:51, [220b]/2 =M:53, [220b]/5 =M:54, [221b]/4 =M:56, [222b]/5 =M:57,
 [242b]/1 =E:82, [249b]/2 =M:6, [251a]/1 =M:8, [251b]/1 =M:9, [251b]/4 =M:11,
 [255a]/5 =M:93, [255b]/4 =M:94, [256a]/3 =M:95, [258a]/3 =M:101, [259a]/4 =M:105,
 [259b]/2 =M:106, [265b]/5 =N:173, [266b]/1 =N:175, [267b]/4 =M:1, [268a]/3 =M:2,
boğazladılar [17b]/4= B:71, **boldılar** [5a]/3= B:26, [14b]/5= B:61, [15a]/3= B:62,
 [23b]/3= B:102, [44a]/2= B:167, [45a]/2= B:171, [59a]/2 = B:212, [79a]/1 = B:257,
 [113a]/4 = A:86, [114a]/1 = A:90, [114a]/2 = A:90, [114a]/3 = A:91, [119b]/2 = A:112,
 [121b]/4 = A:119, [161b]/2 = N:46, [163a]/3 = N:50, [200a]/4 = M:69, [200b]/5 =
 M:71, [200b]/6 = M:71, [214b]/2 = M:41, [216a]/4 = M:44, [216a]/5 = M:44, [220b]/4
 = M:53, [258b]/2 = M:102, [260a]/5 = M:107, [261b]/2 = N:160, **buyuruldılar** [166a]/3
 = N:60, **çattılar** [224a]/4 = E:100, **çıkdılar** [52b]/3 = B:191, **çıkarıldılar** [142a]/2 =
 A:195, **çıktilar** [72b]/5 = B:243, [76a]/2 = B:250, [130b]/3 = A:154, [197a]/5 = M:61,
emdürdiler [152b]/5 =N:23, **ewrıldiler** [136a]/3 =A:174, [176a]/3 =N:91, **ewrıldiler**
 [74a]/3 =B:246, **ğazāt kıldılar** [131b]/1 = A:156, **haddin keçtiler** [16a]/2 =B:65, **harc**
kıldılar [157b]/2 = N:34, **hicret kıldılar** [142a]/2 = A:195, **ısırdılar** [121b]/4 = A:119,
icābet kıldılar [135b]/2 = A:172, **içtiler** [220b]/3 =M:53, [226a]/5 =E:109, [75b]/2
 =B:249, **i' rāz kıldılar** [131a]/1 = A:155, **işittiler** [204a]/4 =M:83, **kağgandılar** [34a]/2=
 B:134, [36a]/3= B:141, [56b]/4 = B:202, [131a]/3 = A:155, [156b]/5 = N:32, [174b]/3 =
 N:88, [213b]/4 = M:38, **keçtiler** [34a]/2 =B:134, [36a]/3 =B:141, [60a]/4 =B:214,
keldiler [139a]/2 =A:184, [140a]/4 =A:188, [166b]/4 =N:62, [167a]/4 =N:64, [175b]/1
 =N:90, [197a]/3 =M:61, **kelindiler ya' nī körıldiler** [4b]/3 =B:25, **kelmediler** [241b]/4
 =M:41, **kıldılar** [69b]/5 = B:234, [72b]/1 = B:240, [82a]/1 = B:262, [87b]/4 = B:277,

[105a]/2 = A:54, [105b]/5 = A:57, [121a]/1 = A:117, [138a]/1 = A:180, [140a]/4 = A:188, [186a]/5 = N:122, [193b]/3 = N:146, [193b]/4 = N:146, [210a]/5 = M:27, [216a]/4 = M:44, [231a]/3 = E:124, [236a]/5 = E:140, [125a]/1 = A:135, [125a]/4 = A:135, [233b]/3 = E:132, [13b]/1 = B:59, [39b]/2 = B:150, [164b]/3 = N:57, [224a]/3 = E:100, [234b]/1 = E:136, [251b]/1 = M:9, [4a]/5 = B:25, [255a]/5 = M:93, [265b]/5 = N:173, **kıldılar** [60a]/5 = B:214, [86a]/2 = B:273, [198a]/2 = M:64, **kılıştılar** [46b]/2 = B:176, [59b]/3 = B:213, [60a]/1 = B:213, [77a]/4 = B:253, [261a]/1 = N:157, **kılmadılar** [13a]/1 = B:57, [125a]/3 = A:135, [127b]/4 = A:146, [140a]/5 = A:188, **kirdiler** [197a]/4 = M:61, **koğıtılar** [253a]/3 = M:13, **koptılar** [192b]/5 = N:142, **korđtıılar** [146b]/4 = N:9, **koştılar** [139b]/4 = A:186, [203b]/5 = M:82, **köçtiler** [62a]/5 = B:218, **könüldiler** [35a]/2 = B:137, [96a]/4 = A:20, **kördiler** [43b]/4 = B:166, **körklüglük kıldılar** [135b]/4 = A:172, **küç kıldılar** [43b]/1 = B:165, [121a]/1 = A:117, [125a]/1 = A:135, [167a]/4 = N:64, [264a]/1 = N:168, **küfr ketürdiler** [25a]/1 = B:105, [91b]/2 = A:4, [93a]/2 = A:10, [93b]/3 = A:12, [105b]/3 = A:56, [120b]/2 = A:116, [123b]/2 = A:127, [128b]/2 = A:149, [128b]/4 = A:151, [131a]/5 = A:156, [164a]/4 = N:56, [174b]/5 = N:89, [181a]/1 = N:102, [191a]/2 = N:137, [201b]/4 = M:73, [202b]/5 = M:78, [203a]/5 = M:80, [205a]/2 = M:86, [213a]/2 = M:36, [247b]/3 = M:3, [251b]/2 = M:10, [258b]/4 = M:103, [263b]/4 = N:167, [264a]/1 = N:168, **nisbet kıldılar** [8b]/4 = B:39, [93b]/1 = A:11, [200b]/4 = M:70, [205a]/2 = M:86, [251b]/2 = M:10, **‘ārlandılar** [266a]/2 = N:173, **orğardılar** [41b]/5 = B:160, [113b]/5 = A:89, [193b]/3 = N:146, **oturdılar** [134b]/3 = A:168, **öldiler** [114a]/4 = A:91, [42a]/2 = B:161, **öldürdiler** [179a]/1 = N:97, [236a]/4 = E:140, **öldürmediler** [196b]/4 = N:157, [261a]/3 = N:157, **öldürüldiler** [135a]/1 = A:169, [142a]/3 = A:195, **öldürüştiler** [142a]/3 = A:195, **örttiler** [220b]/1 = M:52, [270b]/4 = B:89, [270b]/5 = B:89, **rūzī birildiler** [4b]/1 = B:25, **sakındılar** [59a]/4 = B:212, [94b]/4 = A:15, [135b]/4 = A:172, [142b]/4 = A:198, **satgaştılar** [93b]/5 = A:13, [121b]/4 = A:119, **sattılar** [24b]/1 = B:102, **secde kıldılar** [7b]/1 = B:34, **sıdılar** [76a]/4 = B:251, **sizdiler** [200b]/5 = M:71, **süwdiler** [121a]/4 = A:118, **tağıldılar** [117b]/5 = A:105, **tandılar** [8b]/4 = B:39, [42a]/2 = B:161, [142b]/2 = A:196, [160a]/3 = N:42, [163a]/5 = N:51, [170b]/1 = N:76, [173b]/3 = N:84, [180a]/5 = N:101, [137a]/2 = A:178, **taratıldılar** [60a]/5 = B:214, **tegdiler** [145b]/1 = N:6, **tegrüldiler** [142a]/3 = A:195, **tevbe kıldılar** [41b]/5 = B:160, [113b]/5 = A:89, [212b]/3 = M:34, **tileldiler** [125a]/2 = A:135, [195a]/5 = N:153, **tilendiler** [216b]/1 = M:44, **tokuš kıldılar** [126b]/3 = A:142, **tuttılar** [148a]/5 = N:12, [222a]/5 = M:58, [248b]/2 = M:4, **tutundılar** [195b]/3 = N:153, [222a]/1 = M:57, **uluğıındılar** [266a]/2 = N:173

unuttılar [253a]/3 = M:13, [253b]/2 = M:14, **uruştılar** [62a]/5 = B:218, **uydılar** [23b]/1 = B:102, [43b]/4 = B:166, [44a]/1 = B:167, [105a]/5 = A:55, [108a]/3 = A:68, [136a]/4 = A:174, **uyuldılar** [43b]/4 = B:166, **yandurdılar** [198b]/2 = M:64, **yapuştılar** [193b]/3 = N:146, [266b]/2 = N:175, **yaydılar** [173a]/2 = N:83, **yazdılar** [15a]/2 = B:61, [119b]/4 = A:112, [160a]/3 = N:42, [203a]/2 = M:78, **yazmadılar** [17b]/5 = B:71, **yetmediler** [135a]/4 = A:170, **yıgıldılar** [263b]/5 = N:167, [268b]/3 = M:2, **yıgıldılar** [136a]/1 = A:173, **yıgıldılar** [261b]/5 = N:161, **yidiler** [255b]/1 = M:93, **yüridiler** [131a]/5 = A:156

-dım, -dim, -tim / -dum, -düm, -tum (görülen geçmiş zaman teklik I): **arturdım** [10b]/1 = B:47, [30b]/2 = B:122, **atadım** [100b]/1 = A:36, **aymadım** [7a]/4 = B:33, **birdim** [111b]/4 = A:81, **birmedim** [208b]/1 = M:20, **bittim** [81a]/2 = B:260, **bolmadım** [169a]/3 = N:72, **boyun südüm** [33a]/4 = B:131, **edgölük kıldım** [9a]/2 = B:40, [10b]/1 = B:47, [30b]/1 = B:122, **hâliş kıldım** [96a]/2 = A:20, **indürdüm** [9a]/4 = B:41, **keldim** [103b]/3 = A:49, [104a]/5 = A:50, **kiçtim** [80a]/4 = B:259, **koçtum** [100a]/4 = A:36, [240b]/2 = E:79, **nezz kıldım** [100a]/2 = A:35, **‘âciz mü boldum** [211b]/2 = M:31, **tevbe kıldım** [151a]/2 = N:18, **tükel kıldım** [247b]/5 = M:3, **unadım ya‘nî ihtiyâr kıldım** [248a]/1 = M:3

+dın, din (ayrılma hâli): **ağızlarındın** [121a]/5 = A:118, **altındın** [94b]/1 = A:14, **arkasın saklağandın** [258b]/4 = M:103, **artuqluğındın** [157a]/1 = N:32, **astındın** [125a]/5 = A:136, [149b]/2 = N:13, **astındın** [164b]/4 = N:57, [186b]/1 = N:122, [204b]/5 = M:85, [252b]/4 = M:12, [83b]/3 = B:266, [94b]/5 = A:15, [142a]/5 = A:195, [142b]/5 = A:198, **aşnudın** [263a]/3 = N:164, [270b]/4 = B:89, [91b]/1 = A:4, **aşnudın taķı oğlanlarındın** [242a]/2 = E:84, **aşnuñgdın** [262a]/4 = N:162, **aşnuñgızdın** [155b]/1 = N:26, **aşnusındın** [127a]/1 = A:144, [93a]/5 = A:11, **atalarındın** [242b]/4 = E:87, **atlardın** [94b]/1 = A:14, **âyetlerindin** [245b]/4 = E:93, **aymağlarındın** [197b]/4 = M:63, **âzâd kılınmış kıldın** [258b]/3 = M:103, **balçıkđın** [103b]/4 = A:49, **bir kezđin** [66a]/4 = B:229, **birindin** [114a]/4 = A:91, **bitişlerindin** [114a]/1 = A:90, **bitmişñgızđın** [116b]/2 = A:100, [118a]/4 = A:106, **bizđin** [90b]/3 = B:286, **bulıtdın** [58b]/3 = B:210, **buyruğđın** [112a]/4 = A:82, [119a]/3 = A:110, [203b]/4 = M:81, [210a]/1 = M:25, [219b]/1 = M:49, [222b]/4 = M:59, [229b]/5 = E:121, [238b]/5 = E:145, [247b]/3 = M:3, [55a]/3 = B:197, **cüftindin** [188a]/4 = N:128, **çiçekindin** [223b]/4 = E:99, **dındın** [200a]/4 = M:69, **dñniñgızđın** [61b]/5 = B:217, **dñnindin** [112a]/5 = A:83, **edgölükđin ya‘nî maldın** [85b]/4 = B:272, **ehlindin** [158a]/3 = N:35, **ekindin** [234b]/2 = E:136, [94b]/1 = A:14, **en‘âmdın**

[234b]/2 =E:136, **erenlerdin** [177a]/2=N:92, **erenlerinġizdin** [89b]/4 =B:282, **erkekdin** [142a]/1 =A:195, **eyelerindin** [108a]/5=A:69, [109b]/3=A:75, [120a]/1=A:113, [143a]/2=A:199, **fecr-i kâzibdin** **tañğdin** [51a]/2 =B:187, **haddin** [145b]/3=N:6, [200a]/2=M:68, [205a]/5=M:87, [256a]/1=M:94, [52b]/1=B:190, **hâkđın** [130a]/4=A:154, [138a]/5=A:181, [196a]/5=N:155, [202b]/3=M:77, [245b]/3=M:93, [96b]/2=A:21, [119b]/4=A:112, **hâkđın** **önġin** [245b]/3 =E:93, **halklarındın** [182b]/4=N:108, **hamrdın** [62b]/2 =B: 219, **helâl kılğanlarındın** [268a]/1 =M:1, **hikmetdin** [111b]/4 =A:81, **hikmetlig zıkrđın** **ya'nî Ķur'ân'dın** [106a]/2 =A:58, **hoşnüdluđđın** [156a]/2 =N: 29, **hur mā yıgaçlarındın** [83b]/3 =B: 266, **ıyınmış tiwedın** [258b]/3 =M:103, **İblisđın** [100b]/2=A:36, **İđinġdin** [200a]/2=M:68, **İđinġizdin** [264b]/1=N:170, [47b]/5=B:178, [124b]/2=A:133, [143b]/4=N:1, **İğisindin** [268b]/1=M:2, [89a]/5 =B:282, **ikisindin** [144a]/2=N:1, **İslāmdın** [113a]/2=A:85, **işđın** [119a]/1=A:110, [120a]/4=A:114, [130a]/5=A:154, [130b]/2=A:154, **işitmişindin** [48b]/1=B:181, **iwmeklerindin** [123a]/3=A:125, **kağğudın** [130a]/2=A:154, **ka muġındın** [83b]/4 =B:266, **ka ranġkuluklarındın** [79a]/1 =B:257, **ka ranġwuluklarındın** [254b]/1 =M:16, **ka rındaşlarındın** [242b]/4 =E:87, **ka tımızdın** [168a]/3=N:67, **ka tınġdın** [101a]/3=A:38, [92b]/5=A:8, **ka tındın** [159b]/5=N:40, [170a]/4=N:75, [170a]/5=N:75, **keçidın** [94b]/1 =A:14, **keçilerdin** [237a]/3 =E:143, [237a]/4 =E:142, **kenġeşmekdin** [69a]/3 =B:233, **kesb kılğanlardın** [248a]/5 =M:4, **kılınmışdın** [154a]/3 =N:24, **kılmazınġızdın** [71a]/4 =B:237, **kılmişındın** [213b]/5=M:39, **kimārdın** [62b]/2 =B: 219, **kındın** **ya'nî haddin** [155a]/2 =N:25, **kınındın** [56b]/4=B:201, **kışmađđın** [248a]/2=M:3, **kimdin** [97b]/4=A:26, **kimersedin** [238a]/5=E:144, **kimerselerdin** [207b]/1=M:18, **kişilerdin** [176b]/5=N:92, [216b]/2=M:44, [219b]/1=M:49, [56a]/5=B:200, [57a]/4=B:204, [57b]/5=B:207, [86a]/5=B:273, **kitāb eyelerindin** [261a]/4=N:159, **kitābdın** [111b]/4 =A:81, [218a]/4=M:48, [254a]/3=M:15, [67b]/5 =B:231, [97a]/1=A:23, [110b]/4=A:78, **korķunçđın** [173a]/2=N:83, **koydın** [94b]/1 =A:14, **koylardın** [237a]/2 =E:143, **kulaķı yarılmışdın** [258b]/3 =M:103, **kullarınġdın** [185b]/2=N:118, **kulluķındın** [265b]/3=N:172, **kurbān kılmađđın** [54b]/1 =B:196, **kümüşđın** [94b]/1=A:14, **kündin** [88b]/4=B:281, **māldın** [85b]/5=B:272, **māllarındın** [51b]/4=B:188, [94a]/5=A:14, **Mescid-i Ħarām'dın** [61b]/2 =B:217, **metā' larınġızdın** [181a]/2 =N:102, **mindin** [138b]/4=A:183, **mīvesindin** [237a]/1=E:141, **mundın** [118a]/1=A:105, [126b]/4=A:143, [129a]/4=A:152, [133b]/3=A:164, [135b]/3=A:172, [184b]/5=N:115, [195b]/3=N:153,

[212b]/3=M:34, [162a]/4=N:47, [58a]/5=B:209, [59a]/1=B:211, [59b]/5=B:213,
 [77b]/2=B:254, [95b]/5=A:19, [106a]/5=A:61, [114b]/5=A:93, **Mūsādın**
 [195b]/1=N:153, [73b]/3 =B:246, **mü'minlerdin** [193a]/5=N:144, [98a]/5=A:28,
nafaḳadın [85a]/2=B:270, **namāzđın** [260a]/2=M:106, **nersedin** [145a]/2=N:4,
 [146a]/2=N:7, [146a]/4=N:7, [147b]/2=N:11, [156b]/4=N:32, [156b]/5=N:32,
 [157a]/2=N:33, [159b]/2=N:39, [256b]/3=M:95, [269b]/2=B:85, [201b]/3=M:73,
 [204a]/5=M:83, [218b]/1=M:48, [233b]/3=E:132, [234b]/2=E:136, [240b]/1=E:78,
 [240b]/5=E:80, [241a]/3=E:81, [253b]/3=M:14, **neẓrdin** [85a]/2=B:270, **nirdin**
 [101a]/1=A:37, **nişānlardın** [106a]/2=A:58, 'Arafāt'dın [55b]/3 =B:198, **oğlanlardın**
 [179b]/1=N:98, [158a]/2=N:127, **oğlanlarındın** [242b]/4 =E:87, **oğullarımızdın** [74a]/2
 =B: 246, **oğullarındın** [94a]/5=A:14, 'ilmdin [106b]/1=A:61, [238b]/1=E:144, **ol**
ikisindin [69a]/3 =B:233, **ol nersedin** [56b]/4=B:202, [75a]/1=B:248, [98b]/2=A:28,
 [114b]/2=A:92, [114b]/3=A:92, [66a]/5=B:229, **onğurḳalarıñğızdın** [153a]/5 =N: 23,
orunlarındın [161b]/2=N:46, [214b]/5=M:41, **otdın** [124a]/4=A:131, [139a]/5=A:185,
 ölmedin [261a]/5=N:159, **ölmişdin sonğ** [80a]/2=B:259, **ölügđin** [98a]/2=A:27, [246b]/2
 =E:95, **önğđin** [65a]/1=B:230, **özindin** [99a]/3=A:30, **pāredin** [154b]/3=N:25, **pāreñgiz**
 pāredin [142a]/1 =A:195, **peygāamberlerdin** [168b]/1 =N:69, **rāst sözlüglerdin** [168b]/2
 =N:69, **ribādın** [88a]/3=B:278, **rūzedin** [54a]/5 =B:196, **şadaḳadın** [54a]/5 =B:196,
 [82a]/4=B:263, **sarāylarımızdın** [74a]/2 =B: 246, **sāzlarıñğızdın** [181a]/2 =N:102,
sığırdın [94b]/1 =A:14, **sığırlardın** [237a]/4 =E:142, [238a]/1 =E:144, **sindin**
 [139a]/2=A:184, [166b]/2=N:61, [195a]/4=N:153, [262a]/4=N:162, **sizdin**
 [129a]/4=A:152, [130a]/2=A:154, [154a]/5=N:25, [156b]/2=N:31, [160b]/4=N:43,
 [165b]/2=N:59, [150a]/5=N:16, [176a]/2=N:91, [159b]/4=M:106, [49a]/1=B:183,
 [49a]/2=B:184, [54a]/4=B:196, [69b]/2=B:234, [72a]/3=B:240, [85b]/1=B:271,
 [131a]/1=A:155, **sizlerdin** [250a]/2=M:6, [51a]/4=B:187, **sonğlarındın** [135a]/4=A:170,
 [146b]/3=N:9, **şehidlerdin** [168b]/2 =N:69, **şerī'atdın** [67b]/5 =B:231, **Tañğrıdın**
 [111a]/4=A:79, [119b]/1=A:112, [120b]/3=A:116, [131b]/5=A:157, [132a]/2=A:159,
 [136a]/3=A:174, [146b]/4=N:9, [157a]/1=N:32, [182a]/3=N:104, [186a]/1=N:119,
 [186b]/5=N:123, [202a]/5=M:76, [212b]/5=M:35, [226a]/2=E:108, [238b]/5=E:145,
 [247a]/4=M:3, [254a]/4=M:15, [254b]/5=M:17, [257a]/3=M:96, [258a]/2=M:100,
 [266a]/4=N:173, [45b]/2=B:173, [52a]/4=B:189, [53b]/3=B:194, [55a]/1=B:196,
 [57b]/4=B:206, [64b]/5=B:224, [68a]/1=B:231, [88a]/2=B:278, [88a]/4=B:279,

[93a]/4=A:10, [98b]/1=A:28, [104b]/1=A:50, [106b]/4=A:62, [107a]/4=A:64, [111a]/4=A:79, [89a]/5 =B:282, **tarlıkdın** [250b]/1=M:6, **tirigdin** [98a]/3=A:27, [246b]/2 =E:95, **tişidin** [142a]/1 =A:195, **tişilerdin** [64a]/3=B:222, [94a]/5=A:14, [143b]/2=A:200, **tişilerinğizdin ya' nı karabaşlarınğızdin** [154b]/1 =N:25, **tiwedın** [94b]/1 =A:14, **tiwelerdin** [237a]/4 =E:142, [238a]/1 =E:144, **ulağandın** [258b]/3 =M:103, **uluğlarınđın** [156b]/1 =N:31, **unaşmakđın** [69a]/3 =B:233, **uruşmakđın** [61a]/5=B:217, **uyasındın** [47b]/4=B:178, **üstünlerindin** [199a]/4=M:66, **üzümlerdin** [223b]/5 =E:99, **vaşiiyet kılğandın** [48b]/3 =B:182, **vaşiiyetdin** [148a]/5=N:12, [148b]/3=N:12, [149a]/3=N:12, **yaşlılardın** [168b]/2 =N:69, [84a]/3 =B: 267, **yalawaçdın** [263b]/1=N:165, **yalawaçlarınđın** [137b]/2=A:179, **yanındın** [171a]/2=N:77, [173b]/3=N:84, [197a]/2=M:60, [222b]/5=M:60, [236b]/1=E:140, [241a]/2=E:80, [74b]/3=B:247, [121a]/4=A:118, **Ya' kûb oğullarındın** [73b]/2 =B:246, **yaruklukdın** [79a]/2 =B:257, **yerdin** [212b]/1=M:33, [52b]/3=B:191, [56a]/1=B:199, **yığaçındın** [223b]/4 =E:99, **yimeklerindin** [197b]/5=M:63, **yiplükdin** [51a]/2=B:187, **yoldın** [49b]/3=B:185, **yolındın** [116a]/3=A:99, [261b]/4=N:160, [263b]/5=N:167, **zıkırdin** **taķı namāzdın** [255a]/1 =M:91

-dınğ, -dınğ, -tınğ / -dunğ, -dunğ (görülen geçmiş zaman teklik II): **aydınğ** [24b]/4 =B:104, [34b]/1 =B:136, [107a]/5 =A:64, [145a]/5 =N:5, **belgölüg kıldınğ** [232b]/2 =E:128, **bilmedinğ mü** [25b]/1 =B:106, [161a]/3 =N:44, [214a]/2 =M:40, **bitidinğ** [171a]/3 =N:77, **erdinğ** [36b]/5 =B:143, **ermedinğ** [102b]/1 =A:44, [102b]/3 =A:44, **h'ār kıldınğ** [141a]/4 =A:192, **hüküm kıldınğ** [167b]/3 =N:65, **keldinğ** [17b]/4 =B:71, [122a]/5 =A:121, **kiçtinğ** [80a]/4 =B:259, [80a]/5 =B:259, **köndürdünğ** [92b]/4 =A:8, **kördünğ** [166b]/1 =N:61, **körmedinğ mü** [73b]/2 =B:246, [79a]/4 =B:258, [96b]/5 =A:23, [163a]/3 =N:51, [165b]/5 =N:60, **okudunğ** [225b]/1 =E:105, **va' de kıldınğ** [141b]/3 =A:194, **yaratmadınğ** [141a]/2 =A:191, **yumşadinğ** [132a]/2 =A:159, **yükledinğ** [90b]/2 =B:286

-dınğız, -dınğız, -tınğız, -tınğız (görülen geçmiş zaman çokluk III): **aldınğız** [112a]/2 =A:81, **aydınğız** [12a]/5 =B:55, [14a]/3 =B:61, [138b]/5 =A:183, [133b]/5 =A:165, [246a]/3 =E:94, [250b]/4 =M:7, **bağladınğız** [205b]/4 =M:89, **bildinğiz** [16a]/2 =B:65, **bilmedinğiz** [244a]/5 =E:91, **birdinğiz** [69a]/5 =B:233, [152a]/1 =N:20, **bitmedinğiz**

[81a]/2 =B:260, **boğazladığınız** [247b]/1 =M:3, **boldunuz** [117a]/4 =A:103, **buldunuz** [176a]/5 =N:91, **cedel kılıştığınız** [183a]/3 =N:109, **duhul kıldığınız** [153a]/2 =N:23, **emgendiğiniz** [121a]/4 =A:118, **ewruldünüz** [127a]/2 =A:144, **hilaf kılıştığınız** [18a]/1 =B:72, **ikrâr kıldığınız** [112a]/1 =A:81, **kağgandığınız** [34a]/2 =B:134, [36a]/3 =B:141, **karâr kıldığınız** [181b]/4 =N:103, **keldığınız** [245b]/5 =E:94, **kısarladığınız** [229a]/4 =E:119, **koğtunuz** [148b]/2 =N:12, [148b]/3 =N:12, [246a]/1 =E:94, **koptunuz** [249b]/2 =M:6, **kördünüz** [126b]/5 =A:143, **kurtuldunuz** [54b]/1 =B:196, **küç kıldığınız** [12a]/1 =B:54, **küfr ketürdünüz** [118a]/4 =A:106, **menfa' at aldığınız** [153b]/5 =N:24, **müsülmân boldunuz** [96a]/4 =A:20, **ortak koştunuz** [241a]/3 =E:81, [241a]/4 =E:81, **öğretildiğiniz** [244a]/5 =E:91, **öğrettiğiniz** [248a]/5 =M:4, **öldürdünüz** [17b]/5 =B:72, [138b]/5 =A:183, **ötediğiniz** [181b]/2 =N:103, **sakındığınız** [126b]/1 =A:142, **sakındığınız** [60a]/3 =B:214, **şohbet kılıştığınız** [107b]/3 =A:66, **tağdir kıldığınız** [71a]/4 =B:237, **tartıştığınız** [129a]/3 =A:152, **tilediğiniz** [14b]/4 =B:61, [232a]/5 =E:128, **tuttunuz** [11b]/1 =B:51, **uluğsındığınız** [270a]/4 =B:87, **urdunuz** [18a]/2 =B:73, **ündediğiniz** [222a]/4 =M:58, **yalganka nisbet kıldığınız** [270a]/5 =B:87, **yazdığınız** [129a]/4 =A:152, **yüreksiz boldunuz** [129a]/3 =A:152, **yüz ewürdünüz** [15b]/4 =B:64

-duğ / tuğ (sıfat fiil): aydukları birle [196b]/2 =N:156, **satkaştuğı küni** [131a]/2 =A:155, **şıfat kılduklarınınğ cezāsını** [236a]/3 =E:139

-duğ, -dük, tuğ, -tük, -dumiz (görülen geçmiş zaman çokluk I) : aldüğ [15b]/2 =B:63, [196a]/2 =N:154, [200b]/2 =N:70, [253b]/2 =M:14, **anuk kılduğ** [151a]/3 =N:18, [159a]/3 =N:37, [194a]/5 =N:151, [262a]/1 =N:161, **arturduğ** [76b]/5 =B:253, **arturdu miz** [242b]/3 =E:86, **ayduğ** [7b]/1 =B:34, [13b]/4 =B:60, [16a]/3 =B:65, [196a]/1 =N:154, [263a]/2 =N:164, **ayırduğ** [11a]/3 =B:50, **ayırtladuğ** [223a]/3 =E:97, [223a]/5 =E:98, [223b]/2 =E:99, [232a]/1 =E:126, **aymaduğ** [263a]/3 =N:164, **ayurduğ** [242b]/5 =E:87, **baturduğ** [11a]/4 =B:50, **beyân kılduğ** [121a]/1 =A:118, [29b]/1 =B:118, [41b]/3 =B:159, **bezedük** [226a]/3 =E:108, **birdük** [11b]/4 =B:53, [15b]/3 =B:63, [30a]/3 =B:121, [38a]/5 =B:146, [58b]/5 =B:211, [77a]/1 =B:253, [164a]/1 =N:54, [195b]/4 =N:153, [217b]/2 =M:46, [228a]/2 =E:114, [233a]/4 =E:130, [241b]/3 =E:83, [241b]/5 =E:84, [243a]/4 =E:89, [246a]/1 =E:94, [263a]/1 =N:163, [269b]/5 =B:87, [270a]/1

=B:87, **birge kıldı** [218b]/1 =M:48, **bitidük** [211b]/4 =M:32, [216b]/5 =M:45, **bittük** [34b]/1 =B:136, [92b]/2 =A:7, [95a]/3 =A:16, [140b]/4 =A:52, [104b]/5 =A:53, [222b]/2 =M:59, **bolmaduk** [169a]/4 =N:73, **bulduk** [259a]/2 =M:104, [44b]/4 =B:170, **cem' kıldı** [97b]/1 =A:25, **çıkarıldı** [74a]/1 =B:246, **harām kıldı** [261b]/2 =N:160, **ıdduk** [29b]/2 =B:119, **ıdmaduk** [167a]/3 =N:64, [172a]/5 =N:80, **ıdtuk** [39b]/4 =B:151, [200b]/2 =M:70, [252a]/3 =M:12, **indürdük** [12b]/4 =B:57, [13b]/1 =B:59, [41b]/2 =B:159, [105a]/1 =A:53, [182a]/4 =N:105, [216a]/3 =M:44, [218a]/2 =M:48, [244b]/2 =E:92, [266a]/5 =N:174, **işittük** [90a]/3 =B:285, [141a]/5 =A:193, [161b]/3 =N:46, [161b]/5 =N:46, [250b]/4 =M:7, **keçürdük** [195b]/4 =N:153, **kemiştük** [198a]/5 =M:64, **kıldı** [16a]/4 =B:66, [31a]/3 =B:125, [36b]/3 =B:143, [167b]/1 =N:91, [230a]/3 =E:122, [253a]/1 =M:13, **kılmaduk** [36b]/5 =B:143, [225b]/5 =E:107, **kopğarduk** [12b]/2 =B:56, **kölüğe kıldı** [12b]/3 =B:57, **köndürdük** [242a]/2 =E:84, [242b]/5 =E:87, **köndürmedük** [50a]/2 =B:185, **kötürduk** [15b]/2 =B:63, **kötürdük** [195b]/4 =N:154, **kurtarduk** [10b]/5 =B:49, **kutğarduk** [11a]/4 =B:50, **kuvvetlendürduk** [77a]/2 =B:253, [270a]/2 =B:87, **la'net kıldı** [162b]/1 =N:47, **'afv kıldı** [11b]/2 =B:52, **'ahd kıldı** **ya' nı buyurduk** [31a]/5 =B:125, **öldürdük** [196b]/3 =N:157, **rūzı birildük** [4b]/3 =B:25, **rūzı kıldı** [45a]/5 =B:172, [77b]/2 =B:254, **sürdük** [253a]/1 =M:13, **teğşürdük** [164a]/5 =N:56, **tilemedük** [166b]/4 =N:62, **tirgüzdük** [230a]/3 =E:122, **uyduk** [105a]/1 =A:53, **uydurduk** [217a]/5 =M:46, [270a]/1 =B:87, **üdürdük** [33a]/2 =B:130, **vaḥy kıldı** [262b]/2 =N:163, [262b]/3 =N:163, **va'de kılıştuk** [11a]/5 =B:51, **vaşıyyet kıldı** [189a]/4 =N:131, **vekıl kıldı** [243b]/1 =E:89, **yarattuk** [245b]/5 =E:94, **yepüşürdük** [253b]/3 =M:14, **yığmaduk** [192b]/1 =N:141, **yinğmedük** [192a]/5 =N:141, **zulm kılmaduk** [260b]/3 =M:107

-dü (sıfat fiil): üdründü [36b]/3 =B:143

+egü (isimden isim): ikegü [8a]/1=B:36, [8a]/2=B:36, [24a]/2=B:102, [188a]/5=N:128, [209a]/4=M:23, [260b]/2=M:107, **biregü** [160b]/4=N:43, **köpegü** [26a]/2=B:109,

-ğ / -g (fiilden isim): ağığ [54a]/5=B:196, arığ [205a]/4=M:87, [205b]/1=M:88, [4b]/4=B:25, [6b]/2=B:30, [7a]/1=B:32, [28b]/4=B:116, [32b]/5=B:129, [39b]/5=B:151, [44a]/5=B:168, [46a]/3=B:174, [64a]/4=B:222, [68b]/1=B:232, [95a]/1=A:15, [101a]/4=A:38, [102a]/3=A:42, [105a]/4=A:55, [110b]/2=A:77, [137b]/1=A:179,

[141a]/2=A:199, [161a]/1=N:43, [163a]/1=N:49, [205a]/4=M:87, [205b]/1=M:88,
 [206b]/2=M:90, [208b]/2=M:21, [215a]/4=M:41, [224a]/5=E:100, [238b]/4=E:145,
 [248a]/4=M:4, [248b]/4=M:5, [250a]/3=M:6, [258a]/1=M:100, [261b]/3=N:160,
 [265a]/4=N:171, **asıġ** [24a]/4=B:102, [30b]/4=B:123, [62b]/3=B:219, [84a]/5=B:267,
 [144a]/5=N:2, [148a]/2=N:11, [202b]/1=M:76, [222b]/4=M:60, [261b]/4=N:161, **azıġlıġ**
 [247b]/1=M:3, **baġ** [198a]/2=M:64, [205b]/4=M:89, **bilig** [7a]/1=B:32, [30a]/1=B:120,
 [38a]/4=B:145, [95b]/2=A:18, [107b]/4=A:66, [107b]/5=A:66, [224a]/5=E:100,
 [226a]/2=E:108, [229a]/5=E:119, [236a]/5=E:140, [241a]/2=E:80, [261a]/2=N:157,
 [262a]/2=N:162, **elig** [53b]/4=B:195, [71b]/1=B:237, [75b]/2=B:249, [109b]/1=A:73,
 [138b]/1=A:182, [144b]/5=N:3, [153b]/3=N:24, [154b]/1=N:25, [157a]/3=N:33,
 [158b]/4=N:36, [161a]/2=N:43, [166b]/3=N:62, [170b]/4=N:77, [176a]/4=N:91,
 [198a]/1=M:64, [198a]/2=M:64, [198a]/3=M:64, [210b]/3=M:28, [210b]/4=M:28,
 [212a]/4=M:33, [213b]/4=M:38, [245b]/1=E:93, [249b]/3=M:6, [250a]/4=M:6,
 [251b]/5=M:11, [252a]/1=M:11, [255b]/5=M:94, [135a]/1=A:169, **irig** [152a]/5=N:21,
kapuġ [13a]/4=B:58, [52a]/3=B:189, [196a]/1=N:154, **katıġ** [15b]/3=B:63,
 [18a]/4=B:74, [18a]/5=B:74, [43a]/5=B:165, [43b]/3=B:165, [52b]/3=B:191,
 [55a]/1=B:196, [56a]/4=B:200, [57b]/1=B:204, [59a]/1=B:211, [59a]/2=B:212,
 [86a]/5=B:273, [91b]/3=A:4, [93b]/2=A:11, [105b]/3=A:56, [132a]/2=A:159,
 [168a]/3=N:66, [173b]/3=N:84, [173b]/4=N:84, [203b]/4=M:82, [231a]/4=E:124,
 [236a]/1=E:139, [244a]/5=E:93, [247a]/2=M:2, [253a]/2=M:13, [257b]/3=M:98,
 [269b]/1=B:85, [11a]/1=B:49, **kırıġ** [117a]/5=A:103, **korkuġ** [8b]/3=B:38,
 [15b]/1=B:62, [86b]/3=B:274, [88a]/1=B:277, [128b]/4=A:151, **ota alıġ**
 [199a]/5=M:66, **ölüg** [5b]/5=B:28, [18a]/3=B:73, [40b]/1=B:154, [45b]/1=B:173,
 [81a]/1=B:260, [98a]/2=A:27, [98a]/3=A:27, [135a]/1=A:169, [227a]/1=E:111,
 [230a]/3=E:122, [236a]/2=E:139, [238b]/3=E:145, [246b]/1=E:95, [247a]/3=M:2, **sarıġ**
 [17a]/3=B:69, **satıġ** [77b]/3=B:254, [87a]/2=B:275, **sewüġ** [43a]/5=B:165, **sınaġ**
 [11a]/3=B:49, **süwüġ** [94a]/4=A:14, **tamuġ** [29b]/3=B:119, [93b]/3=A:12,
 [133a]/2=A:162, [164a]/3=N:55, [177b]/2=N:93, [179a]/5=N:97, [192a]/2=N:140,
 [205a]/3=M:86, [251b]/3=M:10, [246a]/3=N:169, **tayıġ** [82b]/4=B:264, **tirig**
 [11a]/2=B:49, [40b]/2=B:154, [48a]/2=B:178, [57a]/5=B:204, [59a]/3=B:212,
 [77b]/5=B:255, [91a]/2=A:2, [94b]/2=A:14, [98a]/2=A:27, [98a]/3=A:27,
 [120b]/5=A:117, [135a]/1=A:169, [139b]/1=A:185, [151b]/2=N:19, [169b]/2=N:74,
 [178a]/1=N:94, [183a]/3=N:109, [233a]/5=E:130, [246b]/1=E:95, [246b]/2=E:95,

[269a]/5=B:85, [269b]/3=B:86, **uruğ** [57b]/3=B:205, **yığığ** [31a]/1=B:124, [51a]/5=B:187, [66b]/1=B:229, [66b]/2=B:229,

-ğa / -ge; -ka / -ke (fiilden isim): **kölige** [165a/1=N:57, **kölüğe** [12b]/3=B:57, **kısğa kıl-** [180a]/4=N:101,

-ğa, -ge / -ka, -ke, +nga, +nge, +nga, +nka (Yönelme hâli): **Ādemğa** [6b]/4=B:31, **adımlarına** [44a]/5=B:168, **algınçağa** [150a]/4=N:15, **anağa** [60b]/4=B:215, **anasına** [147b]/1=N:11, [147b]/4=N:11, **antlarınğızğa** [65a]/1=B:224, **ārzülarğa** [155b]/3=N:27, **ata anağa** [158b]/1=N:36, **atağa** [60b]/4=B:215, **atasına** [147b]/1=N:11, [239b]/1=E:74, **āyetlerinğe** [108b]/3=A:70, [119b]/3=A:112, [229a]/1=A:118, **Āzerğa** [239b]/1=E:74, **başlarınğızğa** [249b]/4=M:6, **bātlğa** [261b]/5=N:161, **birinğe** [147b]/1=N:11, [151a]/1=N:18, **birinğizge** [259b]/3=M:106, [48a]/4=B:180, **birisinğe** [152a]/1=N:20, **bitgenge** [176b]/2=N:92, **bitmekge** [141a]/5=A:193, **bizge** [13a]/1=B:57, [14a]/5=B:61, **boyınınğa** [257a]/5=M:97, [268a]/4=M:2, **bütlerğa** [163a]/4=N:51, **cüftlerinğe** [72a]/4=B:240, **çeriglerinğe** [76a]/2=B:250, **Dāvūdğa** [263a]/1=N:163, **dervişlerge** [47a]/2=B:177, [60b]/4=B:215, [86a]/1=B:273, [158b]/2=N:36, **eğgülükge** [268b]/5=M:2, [38b]/4=B:148, **ekininğe** [121a]/1=A:117, **eliglerinğizge** [250a]/4=M:6, **emgekge** [63a]/4=B:220, **erenlerge** [29b]/1=B:118, [43a]/3=B:164, [66a]/2=B:228, [126a]/2=A:140, [146a]/2=N:7, [219b]/3=M:50, [223b]/1=E:98, [224a]/3=E:99, [225b]/2=E:105, [232a]/1=E:126, **erkekge** [267a]/5=N:176, **erkeklerimizge** [236a]/1=E:139, **eşkekinğge** [80b]/2=B:259, **ewlerge** [52a]/1=B:189, [52a]/3=B:189, **eyelerinğe** [31b]/4=B:126, [47a]/1=B:177, [158b]/1=N:36, [165b]/2=N:59, **feriştelerinğe** [90a]/1=A:285, **hağ dınğe** [108a]/2=A:67, **Hārūnga** [263a]/1=N:163, **hevālarınge** [30a]/1=B:120, [38a]/3=B:145, **hıyānet kılğanlarğa** [182b]/1=N:105, **hilege** [179b]/2=N:98, **hōšnūdluқınge** [136a]/4=A:174, **hūkmge** [166a]/2=N:60, **İbrāhīm dīninğe** [115a]/4=A:95, **İbrāhīm kabīlesinğa** [164a]/1=N:54, **İbrāhīmğa** [241b]/3=E:83, **içinğe** [103b]/4=A:49, **İdige** [111a]/5=A:79, [127b]/4=A:146, [197b]/4=M:63, [216a]/5=M:44, **İdinğe** [33b]/4=B:133, **ikisinğe** [267a]/3=N:176, **kāfirlerğa** [195a]/1=N:151, [192a]/5=N:141, [159a]/3=N:37, [24b]/5=B:104, [262a]/1=N:161, **kāfirlikğa** [134a]/5=A:167, **Kā' beğa** [41a]/4=B:158, [268a]/4=M:2, **karınlarınğa** [46a]/1=B:174, **qaytarmaqınğa** [66a]/1=B:228, **kelimege** [107a]/2=A:64, **kılğanlarğa**

[124b]/5=A:134, **kınamakğa** [149a]/5=N:12, [65a]/4=B:225, [70b]/3=B:235, [82a]/5=B:263, [131a]/4=A:155, [258b]/1=M:101, **kıyāmet küninġe** [46b]/5=B:177, [105b]/1=A:55, [253b]/4=M:14, [262b]/1=N:162, **kıyāmetğa** [198b]/1=M:64, **kimersege** [23b]/5=B:102, [31b]/5=B:126, [40b]/1=B:154, [68b]/3=B:233, [171a]/5=N:77, [177b]/5=N:94, [208b]/1=M:20, **kimerselerge** [151a]/2=N:18, **kimge** [97b]/4=A:26, [59a]/5=B:212, [74b]/4=B:247, [81b]/4=B:261, [98a]/3=A:27, [100a]/2=A:37, [109b]/1=A:73, [124a]/1=A:129, [162b]/3=N:48, [185a]/4=N:116, [207b]/1=M:18, [207b]/2=A:18, **kinġlikge** [154a]/5=N:25, **kişilerge** [9b]/5=B:44, [23b]/3=B:102, [31a]/2=B:124, [37a]/4=B:143, [39b]/1=B:150, [49b]/2=B:185, [151b]/5=B:189, [62b]/3=B:219, [64a]/1=B:221, [102a]/1=A:41, [140a]/2=A:187, [159a]/1=N:37, [172a]/3=N:79, [175a]/5=N:90, [193a]/1=N:142, [263a]/5=N:165, **kişilerinġizge** [206a]/1=M:89, **kitābğa** [121b]/3=A:119, [190b]/4=N:136, **kitābge** [190b]/3=N:136, **koñġşığa** [158b]/2=N:36, [158b]/3=N:36, **kökge** [231b]/3=E:125, **köklerge** [78a]/5=B:255, **köprekinge** [228b]/1=E:116, **kolġuçılarga** [47a]/2=B:177, **küç kılğanlarga** [85a]/3=B:270, [141a]/4=A:192, [201b]/1=N:72, **kündüzge** [98a]/1=A:27, **künge** [97b]/1=A:25, [15a]/4=B:62, [93a]/1=A:9, **kününġüzge** [233a]/3=E:130, **maġribğa** [46b]/4=B:177, **maşrıġğa** [46b]/3=B:177, **menġizeşiginġe** [35a]/1=B:137, **mīrās ħ'ārelerinġe** [177a]/3=N:92, **misāfirge** [47a]/2=B:177, **Mūsāğa** [195b]/4=N:153, [263a]/4=N:164, **mü'minlerğa** [193b]/5=N:146, **mükāteblerğa** [47a]/3=B:177, **namāzğa** [160a]/5=N:43, [249b]/2=M:6, **nege** [33b]/3=B:133, **nersege** [16a]/4=B:66, [16a]/5=B:66, [23a]/3=B:101, **nirge** [28b]/2=B:115, **'ahdinġe** [110a]/3=A:76, **'ahdlerinġe** [47a]/4=B:177, **orninga** [151b]/5=N:20, **öfkege** [119b]/2=A:112, **ögürge** [116b]/1=A:100, **öksüzlerge** [144a]/4=N:2, [158b]/2=N:36, **önġinge** [238b]/5=E:145, [247a]/4=M:3, **öwkege** [133a]/2=A:162, **özinge** [225a]/4=E:104, **özlerinġe** [13a]/1=B:57, [167a]/4=N:64, [121a]/2=A:117, **özlerinġizğa** [50b]/4=B:187, **özlerinġizge** [12a]/1=B:54, **özünġüzge** [85b]/4=B:272, **pāreğa** [8a]/3=B:36, [152a]/4=N:21, [194b]/3=N:150, [227b]/1=E:112, [232b]/5=E:129, **pāresinġe** [269a]/3=B:85, **peygāMBERğa** [73b]/3=B:246, [132b]/4=A:161, [227a]/4=E:112, **peygamberlerğa** [46b]/5=B:177, [262b]/3=N:163, **raġmetge** [266b]/3=N:175, **sanğa** [65a]/3=B:225, [205b]/3=M:89, **sizge** [8a]/3=B:36, [8b]/2=B:38, [10b]/5=B:49, [11a]/2=B:49, [12a]/3=B:54, [12b]/5=B:57, [13a]/4=B:58, [14b]/3=B:61, **Süleymānga**

[263a]/1=N:163, **şeytānğa** [78b]/3=A:256, **tamuğ yoliŋğa** [264a]/3=N:169, **taŋğğa** [57a]/4=B:204, [63b]/2=B:221, [63b]/4=B:221, [258a]/1=M:100, **Taŋrıŋğa** [16b]/3=B:67, [28b]/1=B:115, [31b]/5=B:126, [41a]/1=B:156, [45a]/5=B:172, [46b]/4=B:177, [61b]/3=B:217, [65b]/5=B:228, [68a]/5=B:232, [71b]/5=B:238, [78b]/3=B:256, [82b]/3=B:264, [90a]/1=B:285, [96a]/2=A:20, [99b]/2=A:32, [107a]/3=A:64, [112b]/2=A:84, [115b]/3=A:97, [118b]/3=A:109, [120a]/3=A:114, [123b]/5=A:129, [124a]/5=A:132, [127a]/3=A:144, [128b]/5=A:151, [130a]/4=A:154, [135b]/2=A:172, [136b]/4=A:176, [137a]/1=A:177, [137b]/2=A:179, [138a]/1=A:180, [140b]/1=A:189, [143a]/2=A:199, [158a]/5=N:36, [159a]/5=N:38, [159b]/2=N:39, [162b]/4=N:48, [165b]/4=N:59, [168a]/5=N:69, [187b]/1=N:126, [189a]/3=N:131, [189b]/2=N:132, [191b]/2=N:139, [193b]/3=N:146, [194b]/1=N:150, [195a]/2=N:152, [200a]/5=M:69, [203b]/2=M:81, [207a]/2=M:17, [207b]/2=M:18, [222b]/2=M:59, [224a]/3=E:100, [234b]/1=E:136, [262a]/5=N:162, [264b]/2=N:170, [265a]/2=N:171, [265b]/2=N:172, [266b]/2=N:175, **tanuqluqğa** [260b]/2=M:107, **teginçege** [70b]/1=B:235, **tenge** [127a]/4=A:145, **tezgingenlerge** [31b]/2=B:125, **tilekge** [190a]/5=N:135, **tirseklerge** [249b]/4=M:6, **tişilerge** [101b]/2=A:39, [145a]/1=N:4, [146a]/3=N:7, [156b]/5=N:32, **toprakğa** [161a]/1=N:43, **topuqğa** [249b]/5=M:6, **tutmaqğa** [97b]/3=A:26, **tügüniŋge** [70b]/1=B:235, **tünge** [51a]/3=B:187, **uçmaqğa** [60a]/4=B:214, **uqmaqğa** [171b]/5=N:78, **uymaqğa sezā kişi** [31a]/2=B:124, **üküşge** [198a]/4=M:64, [200a]/2=M:68, [235a]/1=E:137, **vaqtğa** [8a]/4=B:36, [89a]/2=B:282, [171a]/4=N:77, **vaqtımızğa** [232b]/2=E:128, **vaqtlarınğa** [67a]/5=B:231, [68a]/2=B:232, [69b]/4=B:234, **yağsırakğa** [264b]/1=N:170, **yakınraqlarğa** [60b]/4=B:215, **yalawaçğa** [135b]/3=A:172, [255a]/3=M:92, **yalawaçınığızğa** [25b]/5=B:108, **yalawaçlarıŋğa** [252b]/1=M:12, **Ya'kūbğa** [33b]/2=B:133, **yaratılmışğa** [111a]/2=A:79, **yarlıkamakğa** [63b]/5=B:221, **yawuqraqlarğa** [48a]/5=B:180, **yazuqğa** [260a]/5=M:107, **yetimlerge** [47a]/1=B:177, [60b]/4=B:215, **yılğa** [72a]/4=B:240, **yokalmakğa** [53b]/5=B:195, **yol erinçe** [158b]/4=N:36, **yolğa** [168a]/4=N:68, [266b]/4=N:175, **yollarınğa** [155a]/5=N:26, **yutğanlarğa** [124b]/4=A:134, **yükge** [17b]/2=B:71, **yünğül uşluğlarğa** [145a]/3=N:5, **yürümekge** [86a]/3=B:273, **yüzünge** [39a]/4=B:150,

-ğan / -gen (sıfat fiil): ağır kelgen [10a]/3 =B:45, **alğan** [105a]/3 =A:55, **anlarğa qoğğan nerseniŋg iki ülüşi** [147a]/5 =N:11, **arığ kılğan** [105a]/4 =A:55, **arqasın saqlağan**

[258b]/4 =M:103, **asılğan nerseni** [257a]/5 =M:97, **ayğanlar** [4a]/1 =B:23, [6b]/5 =B:31, [4a]/1= B:23, [27a]/3= B:111, [95a]/4 = A:17, [115a]/1 = A:93, [134b]/5 = A:168, [139a]/1 = A:183, [237b]/5 = E:143, **ayırt kemişgen** [11b]/4 =B:53, [48b]/3 =B:185, [91b]/1 =A:4, **bağış kılğan** [92b]/5 =A:8, **bilgen** [32a]/5 =B:127, [35a]/4 =B:137, [48b]/2 =B:181, [65a]/2 =B:224, [65b]/2 =B:227, [73a]/4 =B:244, [78b]/5 =B:256, [99b]/5 =A:34, [100a]/3 =A:35, [122b]/1 =A:121, [194a]/4 =N:148, [202b]/1 =M:76, [228b]/1 =E:115, [149a]/4 =N:12, [194a]/2 =N:147, [6a]/4 =B:29, [7a]/2 =B:32, [28b]/3 =B:115, [61a]/1 =B:215, [68a]/2 =B:231, [70a]/1 =B:234, [74a]/3 =B:246, [74b]/4 =B:247, [81b]/5 =B:261, [84b]/4 =B:268, [85b]/2 =B:271, [86b]/1 =B:273, [100a]/1 =A:34, [107a]/1 =A:63, [109b]/2 =A:73, [120b]/1 =A:115, [122a]/1 =A:119, [130a]/1 =A:153, [130b]/5 =A:154, [138a]/3 =A:180, [148a]/2 =N:11, [150b]/4 =N:17, [154a]/4 =N:24, [155b]/1 =N:26, [157a]/1 =N:32, [158a]/4 =N:35, [159b]/3 =N:39, [168b]/4 =N:70, [177a]/5 =N:92, [178a]/4 =N:94, [182a]/4 =N:104, [183b]/3 =N:111, [188a]/3 =N:127, [188b]/3 =N:128, [190b]/2 =N:135, [221b]/1 =M:54, [223a]/1 =E:96, [224b]/4 =E:101, [225a]/3 =E:103, [232b]/4 =E:128, [236a]/4 =E:139, [239a]/5 =E:73, [241b]/5 =E:83, [250b]/5 =M:7, [251a]/5 =M:8, [257b]/2 =M:97, [264b]/3 =N:170, [267b]/2 =N:176, [194a]/2 =N:147 [41b]/1 =B:158, **bilgenler** [239b]/4 =E:75, **bilgenrek** [35b]/5 =B:140, [100a]/5 =A:36, [134b]/2 =A:167, [154b]/2 =N:25, [161a]/5 =N:45, [197a]/5 =M:61, [228b]/4 =E:117, [228b]/5 =E:117, **haddin keçgenlerni** [229b]/1 =E:119, **bilmegen** [86a]/3 =B:273, **bilmegenlerdin** [16b]/3 =B:67, **birilgen nerse** [109a]/4 =A:73, **bitgen** [176b]/2 =N:92, [176b]/3 =N:92, [177a]/1 =N:92, [177b]/5 =N:94, [187a]/2 =N:124, **bitgen qarabaş** [63b]/1 =B:221, **bitgen kul** [63b]/3 =B:221, **bitgen tişiler** [154a]/5 =N:25, [154b]/2 =N:25, **bitgenler** [63b]/3 =B:221, [78a]/3 =B:248, [88a]/3 =B:278, [104a]/3 =A:49, [105a]/1 =A:53, [108a]/5 =A:68, [119a]/3, [216a]/2 =M:43, [126a]/1 =A:139, [129b]/2 =A:152, [132b]/3 =A:160, [133a]/5 =A:164, [135a]/2 =A:171, [173b]/2 =N:84, [178a]/4 =N:95, [181b]/5 =N:103, [185a]/1 =N:115, [205b]/2 =M:88, [222a]/4 =M:57, [229a]/1 =E:118, [249a]/1 =M:5, [252a]/2 =M:11, [262a]/3 =N:162, [262a]/5 =N:162, **bitigen** [89a]/3 =B:282, **bitigenğiz** [9b]/2 =B:42, **boynınga asılğan nerseler** [268a]/4 =M:2, **boyun birgenler** [107a]/5 =A:64, **boyun sügenler** [29a]/1 =B:116, [33b]/2 =B:132, [34a]/1 =B:133, [35a]/1 =B:136, [104b]/5 =A:52, [108a]/2 =A:67, [111b]/3 =A:80, [113a]/1 =A:84, [117a]/2 =A:102, **bozğan** [63a]/3 =B:220, **buyrukdın çıkğan** [210a]/1 =M:25, **çıkarğan** [18a]/1 =B:72, [246b]/2 =E:95, [230a]/5 =E:122, **döst tutunmağanlık hâlde** [154b]/5 =N:25, **du‘â kılğanıñg** [50a]/4 =B:186,

edgölük kılğanlar [13a]/5 =B:58, [27a]/4 =B:112, [204b]/4 =M:84, [205a]/1 =M:85,
 ewünnüñ yarganı [246b]/1 =E:95, ewürgen [38b]/4 =B:148, ğālib bolğanıñ endāze
 kılmaķı [246b]/5=E:96, ğaybnuñ bilgeni [239a]/4 =E:73, ħ'ār kılğan [137a]/4 =A:178,
 [149b]/5 =N:14, [159a]/3 =N:36, [181b]/1 =N:102, [195a]/1 =N:151, ħaddin keçgenler
 [52b]/1 =B:190, [205a]/5 =M:87, ħaķ birle rāstlağan [91a]/3 =A:3, ħāliş kılğan [32b]/1
 =B:128, [138b]/2 , ħalk üçün qodulğan ewnünñ ilki [115a]/5 =A:96, ħıyānet kılğan,
 yazuķ kılğan [182b]/4 =N:107, ħıyānet kılğanlarğa ħuşūmet kılğan [182b]/1 =N:105,
 ħikmet birle iş kılğan [177b]/1 =N:92, [63a]/5 =B:220, [72b]/2 =B:240, [81a]/5 =B:260,
 [92a]/1 =A:6, [95b]/3 =A:18, [106b]/5 =A:62, [123b]/2 =A:126, [182a]/4 =N:104,
 [183b]/3 =N:111, ħoşnūd bolmağan [29b]/4 =B:120, ħūkm kılğan [158a]/3 =N:35,
 igitlegen [81a]/1 =B:260, indürgen [9b]/2 =B:42, işitgen [101a]/4 =A:38, [32a]/5
 =B:127, [35a]/4 =B:137, [48b]/2 =B:181, [65a]/2 =B:224, [65b]/2 =B:227, [73a]/4
 =B:244, [78b]/5 =B:256, [99b]/5 =A:34, [100a]/3 =A:35, [122b]/1 =A:121, [194a]/4
 =N:148, [202b]/1 =M:76, [228b]/1 =E:115, [190a]/1 =N:134, [165a]/5 =N:58, işitgenler
 [214b]/3 =M:41, [215a]/5 =M:42, işlegen [141b]/5 =A:195, qabūl kılğan, kāfir bolğan
 [87b]/3 =B:276, qalğan nerse [75a]/1 =B:248, Ka'be'ğa ıdılğan nerseni [268a]/4 =M:2,
 Ka'be'ka ıdılğan nerse [256b]/1 =M:95, qapsağan [122a]/4 =A:120, [183a]/2 =N:108,
 [187b]/2 =N:126, [189b]/2 =N:132, qat kılğan [159b]/4 =N:40, qaytğanlar [10a]/5
 =B:46, qazğanıñız nerselerinñ yaķşıları [84a]/3 =B:267, keçürgen [161a]/2 =N:43,
 [179b]/3 =N:99, keçürgen, yarlıkağan [161a]/2 =N:43, kelgen [234a]/3 =E:134,
 kıkırğanı [141a]/5 =A:193, kılğan [31a]/1 =B:124, [234a]/4 =E:135, kınamaķğa
 iwmegen [149a]/5 =N:12, [82a]/5 =B:263, kıvanğan [158b]/5 =N:36, kirgenler [209a]/2
 =M:22, kişilerinñ yığğanı [93a]/1 =A:9, qonumlarınñ yokaťğanı [233b]/2 =E:131,
 qorqğanlar [10a]/3 =B:45, qorqğanlıķ ħālde [28a]/5 =B:114, qorqutğan [29b]/3 =B:119,
 [208a]/2 =M:19, kōnūlgenler [17b]/1 =B:70, [41a]/3 =B:157, [228b]/5 =E:117, [236b]/2
 =E:140, [241b]/3 =E:82, kōrgen [190a]/1 =N:134, [165a]/5 =N:58, [26b]/5 =B:110,
 [69b]/2 =B:233, [133a]/4 =A:163, [71b]/3 =B:237, [83b]/1 =B:265, [95a]/2 =A:15,
 [96a]/5 =A:20, [131b]/4 =A:156, [201a]/1 =M:71, kōrklüglük kılğan [187a]/4 =N:125,
 kōrklüglük kılğanlar [71a]/3 =B:236, kōtürgen [105a]/4 =A:55, qurtulğan [115b]/3
 =A:97, küç kılğan [170a]/3 =N:75, [220a]/2 =M:51, küç kılğanlar [8a]/1 =B:35,
 [113b]/1 =A:86, [138b]/2 =A:182, küç kılğanraq [35b]/5 =B:140, [238a]/4 =E:144,
 [245a]/1 =E:93, küfr ketürgen [9a]/5 =B:41, [126b]/1 =A:141, [128a]/4 =A:147,

[199b]/4 =M:67, [200a]/3 =M:68, [216b]/4 =M:44, [233b]/1 =E:130, [243b]/2 =E:89, [258b]/2 =M:102, **melāmet kılğan** [221a]/4 =M:54, **men kılğan men yerde ħalīfe** [6a]/5 =B:30, **mīrās alğan** [69a]/2 =B:233, **mīrās alğanlar** [157a]/2 =N:33, **müjde birgen** [208a]/2 =M:19, [29b]/2 =B:119, [208a]/1 =M:19, **müjde birgenler** [263a]/4 =N:165, **müngeşgen** [223b]/3 =E:99, **nāḥōş kelgen nerse** [64a]/3 =B:222, **namāz kılğanlar birle** [9b]/4 =B:43, **‘afv kılğan** [194a]/5 =N:149, **‘amelin kılğan** [192b]/4 =N:142, **oğka kirgen** [227a]/2 =E:111, **oğlan sıgğan yer** [65b]/4 =B:228, **oğrı kılğan er taķı oğrı kılğan tişi** [213b]/3 =M:38, **oḥşamağan** [224a]/1 =E:99, **oḥşaşğan** [4b]/3 =B:25, [236b]/5 =E:141, **oḥşaşmağan** [237a]/1 =E:141, **‘ibādetni yersiz kılğan** [11b]/2 =B:51, **onğarğan** [63a]/4 =B:220, **ortak koşğan** [63b]/1 =B:221, [63b]/4 =B:221, **öküngenler** [211b]/3 =M:31, [220b]/2 =M:52, **tölengenler** [262a]/2 =N:162, **ölümünğ teggeni** [260a]/1 =M:106, **örtgen** [217a]/4 =M:45, **örü turğan** [101a]/5 =A:39, **peyveste örelig kılğan** [77b]/5 =B:255, [91a]/2 =A:2, **pişmekinğen** [224a]/2 =E:99, **raḥmet kılğan** [156a]/4 =N:29, [37a]/4 =B:143, [58a]/2 =B:207, [99a]/4 =A:30, [150b]/1 =N:16, **rāst tutğan** [217b]/3 =M:46, **rāstlağan** [101b]/1 =A:39, [104a]/3 =A:50, [111b]/5 =A:81, [161b]/4 =N:47, [202a]/2 =M:75, [217b]/1 =M:46, [9a]/4 =B:41, [23a]/3 =B:101, [270b]/3 =B:89, **revān sakış kılğan** [56b]/5 =B:202, **rūzī kılğanımıznıñ ħelālları** [12b]/5 =B:57, **rūkū‘ kılğanlar** [9b]/4 =B:43, **şabr kılğan** [46a]/5 =B:175, [146a]/2 =N:6, **sakış kılğan** [174a]/4 =N:86, **saklağan** [183a]/5 =N:109, [218a]/4 =M:48, [225a]/1 =E:102, **sanğa kirmegen** [205b]/3 =M:89, **satğaşğanlar** [10a]/4 =B:46, [75b]/5 =B:249, **sevāb birgen** [194a]/2 =N:147, **sınağanğız** [75a]/4 =B:249, **süwüngenler** [135a]/2 =A:170, **şükr kılğan** [41b]/1 =B:158, **taķdır kılğanğıznıñ yarusı** [71a]/5 =B:237, **Taņrı buyruķındın çıķğanlar** [5a]/5 =B:26, **Taņrı şükr kılğan, bilgen** [41b]/1 =B:158, **Taņrıdın arķuru koyğan nerse** [64b]/5 =B:224, **tanğan** [94a]/1 =A:13, **tatğanı** [139a]/3 =A:185, **teggen** [133b]/4 =A:165, [166b]/3 =N:62, [169a]/2 =N:72, [256b]/1 =M:95, **tegme bir nerseniñ yaratğanı** [224b]/5 =E:102, **teğşürgen** [228a]/5 =E:115, **tevbe kabül kılğan, raḥmet kılğan** [167b]/1 =N:64, **tevbeni kabül kılğan, raḥmet kılğan** [42a]/1 =B:160, [42b]/1 =B:163, [8b]/1 =B:37, [12a]/4 =B:54, [32b]/3 =B:128, **tezgingen** [220a]/4 =M:52, **tezgingenlerge** [31b]/2 =B:125, **toğğan** [240a]/2 =E:77, [240a]/4 =E:78, **tölengenler** [92b]/1 =A:7, **turukğan** (3) kın [213b]/2 =M:37, **tutmağanlıg ħālde** [249a]/4 =M:5, **tününğ kılğanı** [246b]/4 =E:96, **tüşgen** [80a]/1 =B:259, **ta‘āt kılğan ħālde** [71b]/5 =B:238, **ulağandın** [258b]/3 =M:103, **uyğan** [38a]/2 =B:145, [38a]/3 =B:145, **ündegen** [141a]/5 =A:193, **ünge ot** [223b]/2

=E:99, **vācib bolğan** [71a]/2 =B:236, **vaşiiyet kılğandın** [48b]/3 =B:182, **yaratğanıñız tapa** [12a]/2 =B:54, [12a]/3 =B:54, **yārī birgen** [266a]/4 =N:173, **yārī birgenler** [96b]/5 =A:22, [104a]/4 =A:52, [105b]/4 =A:56, [114b]/1 =A:91, [128b]/3 =A:150, [141a]/4 =A:192, **yarlıқаған** [179b]/3 =N:99, **yarlıқаған, kınamakğa iwmegen** [65a]/4 =B:225, [70b]/3 =B:235, [131a]/3 =A:155, [258b]/1 =M:101, **yarlıқаған** [161a]/2 =N:43, **yarlıқаған, rahmet kılğan** [45b]/4 =B:173, [48b]/4 =B:182, [53a]/2 =B:192, [56a]/2 =B:199, [62b]/1 =B:218, [65b]/1 =B:226, [99b]/1 =A:31, [153b]/2 =N:23, [114a]/1 =A:89, [124a]/2 =A:129, [155a]/4 =N:25, [178b]/5 =N:96, [180a]/3 =N:100, [182b]/2 =N:106, [183b]/2 =N:110, [189a]/1 =N:129, [195a]/4 =N:152, [201b]/5 =M:74, [212b]/4 =M:34, [214a]/2 =M:39, [248a]/3 =M:3, [257b]/3 =M:98, **yarlıқayu tilegenler** [95a]/5 =A:17, **yaruğanı** [246b]/4 =E:96, **yarıqlıq sözlegen** [217b]/3 =M:46, **yayğan eligimni** [210b]/4 =M:28, **yigenler Һarāmı** [215b]/1 =M:42, [238b]/3 =E:145, **yinğen** [58b]/1 =B:209, [132b]/1 =A:160, [164b]/2 =N:56, [209a]/5 =M:23, [213b]/5 =M:38, [221b]/5 =M:56, [256b]/5 =M:95, [261a]/4 =N:158, [263b]/1 =N:165, **yinğgen** [192b]/4 =N:142, **yolnıñ keçgenleri** [160b]/2 =N:43, **yük kötürgen taķı töşengen** [237a]/4 =E:142, **yükge ögrenen ya‘nı yerni sürgen** [17b]/2 =B:71, **yürigendin** [43a]/1 =B:164, **yürigenler** [257a]/1 =M:96, **yüz ewürgenler** [97a]/3 =A:23, [201b]/1 =M:72, **zekāt birmegenler** [77b]/4 =B:254, **ziyān kılğanlar ya‘nı köni yolı Һođup azğunluķnı tutğanlar** [5b]/4 =B:27, **ziyān tegürgenler** [24a]/3 =B:102, **zulm kılğanlar** [13b]/2 =B:59

-ğar- / -ger- (fiilden fiil): Һopğardı [80a]/3 =B:259, **Һopğarur miz** [80b]/3 =B:259, **Һutğardı** [117b]/1 =A:103, **Һutğardı** [11a]/4 =B:50

+ğar- (isimden fiil): suğarmas [17b]/3 =B:71

-ğay, -gey (gelecek zaman): azdurğay men [185b]/3=N:119, **bolğay men** [240a]/3=E:77, **buyurğay men** [185b]/4=N:119, [185b]/5=N:119, **indürgey men** [245a]/4=E:93, **kitergey men** [142a]/3=A:195, **kiwürgey men** [142a]/4=A:195, [252b]/3=M:12, **öltürgey men** [210b]/2=M:27, **tutunğay men** [185b]/2=N:118, **umandurgey men** [185b]/3=N:119, **bulmağay sen** [174b]/4=N:88, [163b]/2=N:52, [193a]/3=N:143, [193b]/2=N:145, **erklenmegey sen** [215a]/2=M:41, **arturğay** [198a]/4=M:64, [200a]/1=M:68, **ayğay** [36a]/5=B:142, [169a]/4=N:73, **bayıtğay** [189a]/2=N:130, **bilgey** [173a]/3=N:83, **birgey** [35a]/3=B:137, [112a]/1=A:81, [123a]/3=A:125, [127a]/3=A:144, [158a]/4=N:35,

[168a]/3=N:67, [193b]/5=N:146, [235b]/4=E:138, [236a]/3=E:139, [253b]/5=M:14, **birilgey** [186b]/4=N:123, **bitgey** [112a]/1=A:81, [261a]/5=N:159, **bolğay** [11b]/3=B:52, [11b]/4=B:53, [12b]/3=B:56, [15b]/4=B:63, [16a]/1=B:64, [18a]/3=B:73, [39b]/3=B:150, [48a]/3=B:179, [49a]/1=B:183, [50a]/3=B:185, [50b]/1=B:186, [51b]/1=B:187, [52a]/4=B:189, [61a]/2=B:216, [61a]/3=B:216, [62b]/5=B:219, [64a]/1=B:221, [72b]/4=B:242, [84a]/2=B:266, [109a]/2=A:72, [117b]/2=A:103, [122b]/4=A:123, [124a]/4=A:130, [124b]/1=A:132, [143b]/2=A:200, [151b]/3=N:19, [162a]/1=N:46, [168a]/2=N:66, [173b]/2=N:84, [173b]/5=N:85, [174a]/2=N:85, [179b]/2=N:99, [206a]/5=M:89, [206b]/3=M:90, [213a]/2=M:35, [220a]/5=M:52, [243a]/3=E:88, [250b]/2=M:6, [258a]/2=M:100, **bozulğay** [76b]/2=B:251, **bulğay** [26b]/4=B:110, [172b]/5=N:82, [179b]/4=N:100, [183b]/1=N:110, **bulmağay** [186b]/5=N:123, **iletgey** [189b]/3=N:133, **iltgey** [233b]/5=E:133, **kağğurtğay** [258a]/3=M:101, **kelgey** [77b]/3=B:254, [81a]/5=B:260, [132b]/4=A:161, [189b]/3=N:133, [221a]/1=M:54, **kelmegey** [122b]/5=A:124, **kemişgey** [63a]/4=B:220, **ketürgey** [38b]/5=B:148, **kılğay** [150a]/4=N:15, [175a]/2=N:89, [175b]/3=N:90, [218b]/3=M:48, **kılınmağay** [113a]/2=A:85, [114a]/2=A:90, [114a]/4=A:91, [213a]/5=M:36, **kılmağay** [93a]/3=A:10, [127a]/3=A:144, [192b]/2=N:141, **kirmegey** [27a]/1=B:111, **kitergey** [198b]/5=M:65, [252b]/2=M:12, **kiwürgey** [149b]/1=N:13, [149b]/4=N:14, [199a]/1=M:65, [266b]/2=N:175, **koğğay** [233b]/5=E:133, **köndürgey** [168a]/4=N:68, [266b]/3=N:175, **köydürgey** [156a]/5=N:30, **kurtulğay** [117b]/4=A:104, **öldürülmegey** [130b]/2=A:154, **ötegey** [109b]/4=A:75, **ötemegey** [109b]/5=A:75, **sıkağay** [201b]/3=M:73, **sınağay** [255b]/4=M:94, **teggey** [171b]/1=N:78, [231a]/3=E:124, **tegrülgey** [85b]/5=B:272, **uğrağay** [184a]/1=N:113, **uyğay** [134a]/5=A:167, [173a]/5=N:83, **yığğay** [173b]/2=N:84, [174a]/5=N:87, **yokamağay** [97a]/4=A:24, **arturğay miz** [13a]/5=B:58, **birgey miz** [127b]/1=A:145, [127b]/2=A:145, [169b]/4=N:74, [184b]/4=N:114, [185a]/1=N:115, [195a]/3=N:152, [262b]/1=N:162, **bitigey miz** [138a]/4=A:181, **bitmegey miz** [12a]/5=B:55, [231a]/1=E:124, **ewürgey miz** [36b]/5=B:144, **kemişgey miz** [128b]/4=A:151, **kikürgey miz** [164b]/3=N:57, **kirmegey miz** [209a]/1=M:22, [209b]/2=M:24, **kitergey miz** [156b]/2=N:31, **kiwürgey miz** [156b]/2=N:31, [165a]/1=N:57, [186b]/1=N:122, **köydürgey miz** [164a]/4=N:56, [185a]/2=N:115, **sınağay miz** [40b]/2=B:155, **yarlıkağay miz** [13a]/4=B:58, **bilgey siz** [18a]/4=B:73, [72b]/4=B:236, [203b]/4=M:82, [204a]/1=M:82, [234a]/5=E:135, **bolğay siz** [7b]/5=B:35, **bulğay siz** [176a]/1=N:91, [203b]/4=M:82, **bulmağay siz**

[114b]/2=A:92, **ewrölgey siz** [128b]/2=A:149, [208b]/4=M:21, **kesgey siz** [70b]/5=B:236, **ketürölmegey siz** [120b]/1=A:115, **kılğay siz** [50a]/3=B:185, [62b]/5=B:219, [70a]/3=B:235, [84a]/2=B:266, [122b]/5=A:123, [124b]/1=A:132, [140a]/1=A:187, [206a]/5=M:89, [250b]/2=M:6, **kılmağay siz** [4a]/2=B:24, **könülgey siz** [11b]/5=B:53, [34a]/4=B:135, [39b]/4=B:150, [117b]/2=A:103, **kırtulğay siz** [124a]/4=A:130, [143b]/2=A:200, [206b]/3=M:90, [213a]/2=M:35, [258a]/2=M:100, **örtmegey siz** [140a]/2=A:187, **sakınğay siz** [15b]/4=B:63, [48a]/3=B:179, [49a]/1=B:183, **süwgey siz** [61a]/3=B:216, **şükr kılğay siz** [11b]/3=B:52, [12b]/3=B:56, **tapğay siz** [52a]/4=B:189, **unamağay siz** [188b]/3=N:129, **yıgılğay siz** [93b]/3=A:12, **yigreney siz** [61a]/2=B:216, **yiñgilgey siz** [93b]/3=A:12, **añğaylar** [64a]/2 = B:221, **aynatğaylar** [185b]/5 = N:119, **azdurğaylar** [228b]/2 = E:116, **bilgeyler** [167a]/5=N:64, **birilgeyler** [229b]/3=E:120, **bitgeyler** [63b]/1=B:221, [226b]/1=E:109, **bolğaylar** [50b]/1= B:186, **bolmağaylar** [227a]/2 = E:111, **bulğaylar** [172b]/5 = N:82, **çıkğaylar** [209a]/1 = M:22, **ewürgeyler** [119a]/4=A:111, **qaytarğaylar** [61b]/4 = B:217, [116b]/1 = A:100, [128b]/2 = A:149, **kemişgeyler** [185b]/4=N:119, **kılğaylar** [175a]/2 = N:89, **kılınğaylar** [137b]/5 = A:180, **kılmağaylar** [119a]/4 = A:111, [168a]/1 = N:66, [227b]/2 = E:112, [235a]/4 = E:137, **koşmağaylar** [225b]/4 = E:107, **köygeyler** [147a]/2=N:10, **öldürölmegeyler** [131b]/2=A:156, [134b]/4=A:168, **öldürüşgeyler** [52b]/5=B:191, **öldürüşmegeyler** [77a]/3=B:253, **ölmegeyler** [131b]/1=A:156, **sakınğaylar** [51b]/1= B:187, **söggeyler** [226a]/2=E:108, **taqılğaylar** [132a]/3 = A:159, **tegürmegeyler** [136b]/3=A:176, [137a]/1=A:177, [215b]/3=M:42, **toquşğaylar** [175B]/3 = N:90, **tutmağaylar** [203b]/3 = M:81, **uymağaylar** [38a]/1= B:145, **yigeyler** [199a]/4=M:66,

-geliñg, -alıñg, -eliñg, alım (emir çokluk I) : alıñg [55a]/4 =B:197, **beyān kılalıñg** [225b]/2 =E:105, **bileliñg** [37a]/1 =B:143, **kılalım** [106b]/3 =A:61, **köligegeleliñg** [165a]/1 =N:57, **la'net kılışalım** [106b]/3 =A:61, **uruşalıñg** [73b]/4 =B:246, **ündegeliñg** [106b]/1 =A:61

-ğıl -gil; -ğul / -gül (emir çokluk II) : anğğıl [31a]/3=B:125, **ayğıl** [27a]/2=B:111, [29b]/5=B:120, [34a] /5=B:135, [35b]/1=B:139, [35b]/5=B:140, [36b]/1=B:142, [51b]/5=B:189, [60b]/3=B:215, [61a]/5=B:217, [62b]/2=B:219, [62b]/4=B:219, [63a]/2=B:220, [64a]/3=B:222, [81a]/2=B:260, [93b]/2=A:12, [94b]/3=A:15, [96a]/2=A:20, [96a]/3=A:20, [97b]/3=A:26, [98b]/3=A:29, [99a]/4=A:31,

[99b]/1=A:32, [106b]/1=A:61, [107a]/1=A:64, [109a]/5=A:73, [112b]/2=A:84,
 [114b]/5=A:93, [115a]/3=A:95, [115b]/5=A:98, [116a]/2=A:99, [121b]/5=A:119,
 [130a]/5=A:154, [130b]/2=A:154, [133b]/5=A:165, [134b]/4=A:168, [138b]/4=A:183,
 [167a]/2=N:63, [171a]/4=N:77, [171b]/4=N:78, [187b]/3=N:127, [199b]/4=M:68,
 [202a]/5=M:76, [202b]/2=M:77, [207a]/5=M:18, [222b]/1=M:59, [222b]/4=M:60,
 [226b]/2=E:109, [234a]/3=E:135, [237b]/3=E:143, [238a]/1=E:144, [238b]/2=E:145,
 [243b]/3=E:90, [244a]/1=E:91, [244b]/1=E:91, [248a]/4=M:4, [254b]/4=M:17,
 [257b]/5=E:100, [266b]/4=N:176, **bağışlağıl** [92b]/4=A:8, **bağğıl** [80a]/5=B:259,
 [80b]/2=B:259, [80b]/3=B:259, [163a]/2=N:50, [202a]/3=M:75, [202a]/4=M:75, **barğıl**
 [209b]/3=M:24, **bilgil** [81a]/5=B:260, [219a]/4=M:49, **birgil** [4a]/4=B:25, [7a]/2=B:33,
 [31b]/4=B:126, [40b]/4=B:155, [56a]/5=B:200, [56b]/2=B:201, [64b]/4=B:223,
 [76a]/4=B:250, [90b]/5=B:286, [96b]/3=A:21, [101a]/3=A:38, [104b]/5=A:52,
 [128a]/3=A:147, [141b]/3=A:194, [191a]/4=N:138, **bitgil** [105a]/1=A:53, **bitigil**
 [204b]/1=M:83, **bolğıl** [29a]/2=B:117, [60b]/2=B:214, [103b]/1=A:47, [106a]/4=A:59,
 [239a]/3=E:73, **bolmağıl** [24a]/1=B:102, [38b]/3=B:147, [106a]/4=A:60,
 [182b]/1=N:105, [228a]/3=E:114, **çıkargıl** [170a]/3=N:75, **ewürgül** [37b]/1=B:144,
 [39a]/2=B:149, [39a]/4=B:150, **ıdğıl** [32b]/3=B:129, [73b]/3=B:246, **işitgil**
 [24b]/5=B:104, [161b]/3=N:46, [162a]/1=N:46, **kağğurmağıl** [200a]/3=M:68,
 [210a]/3=M:26, **keçürgül** [90b]/4=B:286, [132a]/3=A:159, [253a]/5=M:13, **kelgil**
 [79b]/3=B:250, **kemişgil** [209b]/5=M:25, **kenğeşgil** [132a]/4=A:159, **kılğıl** [6a]/4=B:30,
 [7b]/3=B:35, [31b]/4=B:126, [32a]/4=B:127, [32a]/5=B:128, [32b]/2=B:128,
 [81a]/3=B:260, [90b]/4=B:286, [100a]/2=A:35, [101b]/5=A:41, [102a]/1=A:41,
 [102a]/2=A:41, [102a]/4=A:43, [102a]/5=A:43, [132a]/5=A:159, [170a]/4=N:75,
 [172b]/3=N:81, [215b]/2=M:42, [215b]/4=M:42, [218a]/5=M:48, [219a]/1=M:49,
 [253a]/5=M:13, **kılışmağıl** [182b]/1=N:107, **kılmağıl** [141b]/3=A:194, **kışturgıl**
 [81a]/3=B:260, **kışturmağıl** [92b]/4=A:8, **kitergil** [141b]/2=A:193, **koğğıl**
 [227b]/2=E:112, [235a]/4=E:137, [244b]/1=E:91, **korğğıl** [57b]/4=B:206,
 [219a]/2=M:49, **koyğıl** [76a]/3=B:250, **körküzgöl** [195b]/1=N:153, [32b]/2=B:128,
 [81a]/1=B:260, **köyğöl** [24b]/5=B:104, **küğgöl** [162a]/1=N:46, **küyğöl** [161b]/4=N:46,
okuğıl [210a]/4=M:27, **ögütlegil** [167a]/1=N:63, **öldürgöl** [141b]/2=A:193, **sakınmağıl**
 [140a]/4=A:188, [140a]/5=A:188, **saklağıl** [56b]/3=B:201, [95a]/3=A:16,
 [141a]/2=A:191, **sizmegil** [134b]/5=A:169, **sorgıl** [58b]/4=B:211, **sügöl** [33a]/3=B:131,
tegürgöl [199b]/1=M:67, **tilegil** [14a]/4=B:61, [16b]/4=B:68, [17a]/2=B:69,

[17a]/4=B:70, [132a]/3=A:159, [182b]/1=N:106, **töleldürgül** [76a]/3=B:250, [128a]/3=A:147, **tutğul** [81a]/2=B:260, **tutmağıl** [90b]/1=B:286, **urğul** [13b]/4=B:60, **uruşğul** [173b]/1=N:84, **uyğul** [225b]/2=E:106, [243b]/3=E:90, **uymağıl** [218a]/5=M:48, [219a]/2=M:49, **ündegil** [81a]/4=B:260, **yarlığağıl** [141b]/1=A:193, **yarlıkağıl** [90b]/4=B:286, [95a]/3=A:16, [128a]/2=A:147, **yıgılursuz** [57a]/4=B:203, [132a]/1=A:158, **yöndürgül** [173b]/2=N:84, **yüklemegil** [90b]/2=B:286, [90b]/3=B:286, **yüz ewürgül** [167a]/1=N:63, [172b]/3=N:81, [215b]/2=M:42, [225b]/3=E:106,

-ğınça / -ginçe (zarf fiil): alğınça [150a]/4 =N:15, **aytğınça** [60b]/1 =B:214, **bay bolğınça** [88b]/2 =B:280, **bolğınça** [51a]/1 =B:187, [53a]/3 =B:193, **keltürginçe** [26b]/1 =B:109, **nikāh kılğınça** [67a]/1 =B:230, **teginçe** [54a]/3 =B:196, [70b]/1 =B:235

-ğlı / -gli / -(i)gli -(u)ğlı / -(ü)gli (sıfat fiil): kopuğlı [95b]/2 =A:18, **köndürügli kişiler** [91b]/1 =A:4, **müjde birigliler**, **korqutuğlılar** [59b]/2 =B:213, **münügliler** [71b]/5 =B:239, **öğretigli** [248a]/5 =M:4, **şekk tutuğlı** [228a]/4 =E:114

-ğu / -gü (sıfat fiil): hicret kılğu yer [179b]/5 =N:100, **ıdğu kurbān** [54a]/2 =B:196, [257a]/5 =M:97, **iķāmet kılğu yer** [129a]/1 =A:151, [232b]/3 =E:128, **ķarār kılğu** [246b]/4 =E:96, [8a]/4 =B:36, [223a]/5 =E:98, **ķaytğu yer** [31a]/4 =B:125, [32a]/2 =B:126, [94b]/3 =A:14, [105b]/1 =A:55, **ķođğu yir** [223a]/5 =E:98, **ķurtulğu yer** [186a]/5 =N:121, **menfa‘at alğu nirse** [8a]/4 =B:36, **namāz kılğu yer** [31a]/5 =B:125, **‘ibādet kılğu yerlerimiz** [32b]/2 =B:128, **saķınğu nerse** [98b]/2 =A:28, **sıgıngu yer** [129a]/1 =A:151, [133a]/2 =A:162, [142b]/3 =A:197, [179a]/5 =N:97, [186a]/4 =N:121, [201a]/5 =M:72, **tapungu** [77b]/4 =B:255, [201b]/2 =M:73, [224b]/5 =E:102, [225b]/3 =E:106, [265a]/4 =N:171, [239b]/1 =E:74, **yanğu yer** [179a]/5 =N:97, [185a]/2 =N:115, **yapulğu yer** [133a]/3 =A:162, **yatğu yer** [133a]/3 =A:162, [130b]/2 =A:154, [157b]/5 =N:34, **yigü nerse** [248b]/5 =M:5, [256b]/2 =M:95

-ğuçı / -güçi (sıfat fiil): kılğuçı [105a]/5 =A:55, **ķolğuçı** [47a]/2 =B:177, **yārī birgüçi** [122b]/2 =A:122

-ğün (filden isim): azğün [5b]/4=B:27, [46a]/4=B:175, [55b]/5=B:198, [78b]/2=B:256, [114a]/3=A:90, [133b]/3=A:164, [161a]/4=N:44, [197a]/3=M:60, [240a]/3=E:77,

-gür (filden fiil): tırgürdi [5b]/5 =B:28, [73a]/1 =B:243, tırgürse [212a]/1 =M:32, tırgürür [6a]/1 =B:28, [18a]/3 =B:73, [79b]/2 =B:258, [80a]/2 =B:259, [131b]/3 =A:156, tırgürür men [104a]/1 =A:49, tırgürürsün [81a]/1 =B:260

-güz (filden fiil): körgüzür [18a]/3 =B:73, körgüzür miz [239b]/3 =E:75, tırgüzdi [42b]/5 =B:164, tırgüzdük [230a]/3 =E:122,

-ı- (isimden fiil): bayıtğay [189a]/2 =N:130

-ı / -i; -u (filden isim): aşnu [4b]/3=B:25, [26a]/1=B:108, [29a]/5=B:118, [49a]/1=B:183, [55b]/5=B:198, [60a]/5=B:214, [71a]/4=B:237, [77b]/2=B:254, [90b]/3=B:286, [91b]/1=A:4, [93a]/5=A:11, [114b]/5=A:93, [125b]/2=A:137, [126b]/4=A:143, [127a]/1=A:144, [133b]/3=A:164, [138b]/4=A:183, [139a]/2=A:184, [139b]/3=A:186, [155b]/1=N:26, [162a]/4=N:47, [166a]/2=N:60, [166b]/3=N:62, [178a]/2=N:94, [189a]/5=N:131, [190b]/4=N:136, [202a]/2=M:75, [202b]/4=M:77, [203a]/5=M:80, [212b]/3=M:34, [222a]/2=M:57, [222b]/3=M:59, [242a]/2=E:84, [249a]/3=M:5, [258b]/2=M:102, [261a]/5=N:159, [262a]/4=N:162, [263a]/3=N:164, [270b]/4=B:89, **koğış** [158b]/2=N:36, [158b]/3=N:36, **tegi** [51a]/3=B:187, [54a]/3=B:196, [70b]/1=B:235, [151a]/1=N:18, [160b]/1=N:43, [160b]/3=N:43, [171a]/4=N:77, [249b]/5=M:6, **ulaşu** [164b]/5=N:57, [175a]/5=N:90, [186b]/2=N:122, [209b]/2=M:24, [264a]/4=N:169,

-(ı)n, +(ü)n (vasıta hâli): fesâdsızın [211b]/5 =M:32, küçün [151a]/5 =N: 19, örtüglüğün [7a]/4 =B:33,

-ı, +ı, +sı, +si (iyelik teklik III): anası [147b]/1=N:11, [147b]/3=N:11, [147b]/4=N:11, [202a]/1=M:75, [207a]/1=M:17, **arası** [17a]/1=B:68, [24a]/2=B:102, [34b]/5=B:136, [43a]/3=B:164, [48b]/4=B:182, [59b]/3=B:213, [65a]/2=B:224, [90a]/2=B:285,

[113a]/1=A:84, [126a]/3=A:140, [153b]/1=N:23, [158a]/2=N:35, [165a]/3=N:58, [169a]/5=N:73, [182a]/5=N:105, [184b]/3=N:114, [188a]/5=N:128, [188b]/4=N:129, [193a]/2=N:143, [194b]/2=N:150, [194b]/4=N:150, [207a]/2=N:17, [207b]/3=N:18, [210a]/1=M:25, **atası** [147b]/1=N:11, [147b]/3=N:11, [239b]/1=E:74, **bezeki** [227b]/1=E:112, **birisi** [113a]/1=A:84, **çewürmeki** [43a]/1=B:164, **ewrülmeği** [37a]/5=B:144, **fâ'idesi** [178a]/1=N:94, **hılâfı** [158a]/2=N:35, **ikisi** [188a]/5=N:128, **işi** [26b]/4=B:110, [35b]/1=B:139, [141b]/5=A:195, [87a]/4=B:275, [162b]/1=N:47, **kâlesi** [94b]/3=A:14, **körklüglüki** [94b]/3=A:14, **küymeği** [65b]/1=B:226, **'ameli** [249b]/1=M:5, **'amelin** [192b]/4=N:142, **'ilmi** [78a]/4=B:255, **ökçesi** [37a]/2=B:143, [127a]/3=A:144, **rüz'isi** [14a]/2=B:60, [68b]/4=B:233, **tilemeki** [24a]/3=B:102, **ülüşü** [146a]/2=N:7, [147a]/4=N:11, [147a]/5=N:11, [267a]/5=N:176, **yağışısı** [118b]/5=A:110, **yaratmağı** [42b]/3=B:164, **yürütmeki** [42b]/3=B:164,

-k / -k, uķ, -ük (fiilden isim): **açuk** [8b]/5=B:39, [26a]/5=B:109, [29b]/1=B:118, [41b]/2=B:159, [44b]/1=B:168, [49b]/2=B:185, [51a]/1=B:187, [51a]/5=B:187, [58a]/4=B:208, [58b]/1=B:209, [58b]/5=B:211, [59b]/5=B:213, [77a]/2=B:253, [77a]/4=B:253, [80b]/4=B:259, [91b]/2=A:4, [113a]/5=A:86, [115b]/2=A:97, [118a]/1=A:105, [133b]/3=A:164, [138b]/5=A:183, [139a]/2=A:184, [151b]/2=N:19, [152a]/3=N:20, [163a]/3=N:50, [176b]/2=N:91, [180b]/1=N:101, [186a]/2=N:119, [193b]/1=N:144, [195b]/3=N:153, [195b]/5=N:153, [207b]/5=N:19, [212a]/2=M:32, [218b]/2=M:48, [237b]/1=E:142, [239a]/4=E:73, [239b]/2=E:74, [254a]/2=M:15, [254a]/4=M:15, [255a]/4=M:92, [266b]/1=N:174, [270a]/2=B:87, **anuk** [4a]/4=B:24, [124a]/5=A:131, [124b]/3=A:133, [151a]/3=N:18, [181b]/1=N:102, [194b]/5=N:151, [262a]/1=N:161, [159a]/3=N:37, [177b]/3=N:93, **arık** [4b]/1=B:25, [18b]/1=B:74, [75a]/5=B:249, [83b]/3=B:266, [94b]/5=A:15, [125b]/1=A:136, [142a]/5=A:195, [142b]/5=A:198, [149b]/2=N:13, [164b]/4=N:57, [164b]/5=N:57, [186b]/2=N:122, [204b]/5=M:85, [250b]/1=M:6, [252b]/4=M:12, **artuk** [15b]/5=B:64, [136a]/3=A:174, [24a]/2=B:102, [68b]/1=B:232, [71b]/2=B:237, [71b]/4=B:238, [73a]/2=B:243, [84b]/4=B:268, [109b]/1=A:73, [135b]/1=A:171, [136a]/3=A:174, [157a]/1=N:32, [173a]/4=N:83, [268b]/1=M:2, **bezek** [227b]/1=E:112, **buyruk** [5a]/5=B:26, [13b]/3=B:59, [26b]/1=B:109, [31a]/1=B:124, [55a]/3=B:197, [58b]/2=B:210, [60a]/2=B:213, [103b]/5=A:49, [104a]/1=A:49, [112a]/4=A:82, [119a]/3=A:110,

[127a]/5=A:145, [129a]/3=A:152, [167a]/3=N:64, [203b]/4=M:81, [210a]/1=M:25, [210a]/3=M:26, [219b]/1=M:49, [222b]/4=M:59, [229b]/5=E:121, [238b]/5=E:145, [247b]/3=M:3, [245b]/2=M:16, **esrük** [160b]/1=N:43, **töşek** [57b]/5=B:206, [93b]/4=A:12, [142b]/3=A:197, **uzak** [8a]/4=B:36, **yaruk** [79a]/1=B:257, [79a]/2=B:257, [139a]/3=A:184, [216a]/3=M:44, [217b]/3=M:46, [230a]/4=E:122, [244a]/3=E:91, [254a]/4=M:15, [254b]/2=M:16, [266b]/1=N:174, **yazuk** [13a]/4=B:58, [13a]/5=B:58, [41a]/5=B:158, [45b]/4=B:173, [48b]/2=B:181, [48b]/3=B:182, [48b]/4=B:182, [51b]/4=B:188, [55b]/1=B:198, [57a]/2=B:203, [57b]/4=B:206, [62b]/2=B:219, [62b]/3=B:219, [66b]/2=B:229, [67a]/2=B:230, [69a]/3=B:233, [69a]/5=B:233, [69b]/5=B:234, [70a]/2=B:235, [70b]/4=B:236, [72a]/5=B:240, [87b]/3=B:276, [93b]/1=A:11, [95a]/3=A:16, [99b]/1=A:31, [125a]/2=A:135, [125a]/3=A:135, [128a]/2=A:147, [137a]/4=A:178, [141b]/1=A:193, [144b]/1=N:2, [152a]/3=N:20, [153a]/4=N:23, [154a]/2=N:24, [162b]/5=N:48, [163a]/3=N:50, [180a]/4=N:101, [181a]/3=N:102, [182b]/4=N:107, [183b]/2=N:111, [183b]/4=N:112, [183b]/5=N:112, [188a]/5=N:128, [197b]/2=M:62, [197b]/5=M:63, [198a]/5=M:64, [207a]/5=M:18, [211a]/1=M:29, [217a]/4=M:45, [219a]/5=M:49, [229b]/1=E:120, [219b]/3=E:120, [230b]/3=E:123, [231a]/3=E:124, [241b]/2=E:82, [247a]/1=M:2, [248a]/3=M:3, [252b]/3=M:12, [255a]/5=M:93, [260a]/5=M:106, [260a]/5=M:107, [269a]/1=B:85,

-karu (yön gösterme): taşkaru [169a]/1 =N:71

-1- (filden fiil): ayrıldı [75a]/4 =B:249, **ayrılmak** [78b]/4 =B:256, **bitildi** [48b]/5 =B:183, [49a]/1 =B:183, [61a]/1 =B:216, [170b]/5 =N:77, **eglip** [13a]/4 =B:58, [196a]/1 =N:154, **ewrıldiler** [74a]/3 =B:246, [136a]/3 =A:174, [176a]/3 =N:91, **ewrıldüngüz** [127a]/2 =A:144, **ewrülgey** [128b]/2 =A:149, [208b]/3 =M:21, **ewrülmekini** [37a]/5 =B:144, [142b]/2 =A:196, **ewrülse** [57b]/1 =B:205, [127a]/3 =A:144, **ewrülseler** [123b]/3 =A:127, [219a]/4 =M:49, **ewrülseñgiz** [28b]/3 =B:115, [37a]/2 =B:143, [255a]/3 =M:92, **ewrülür** [246b]/3 =E:95, **ewrülürler** [202a]/4 =M:75, [216a]/1 =M:43, **kesildi** [43b]/5 =B:166, [246a]/4 =E:94, **kesilmiş** [185b]/3 =N:118, **kesilse** [212a]/6 =M:33, **körıldiler** [4b]/3 =B:25, **körülmiş** [61a]/1 =B:216, [170a]/1 =N:75, [179a]/3 =N:97, [179a]/5 =N:98, [188a]/1 =N:127, **örtülmes** [91b]/4 =A:5, **örtülmezler** [182b]/5 =N:108, **yaratıldı**

[155b]/5 =N:28, **yaratılmış** [207b]/1 =M:18, [244a]/1 =E:91, **yaratılmışğa** [111a]/2 =A:79

-la- / -le- (isimden fiil): **arığlayur miz** [6b]/2 =B:30, **ärzūlayur** [99a]/2 =A:30, [126b]/4 =A:143, **awlarıñ** [268b]/2 =M:2, **ayırtlanmış** [228a]/2 =E:114, **bağlandı** [198a]/2 =M:64, **başlayur** [91a]/1 =A: besmele, [143b]/3 =N: besmele, [267b]/3 =M: besmele, **boğazlandı** [247b]/1 =M:3, **boğazlayurlar** [11a]/1 =B:49, **cüftlendiriñ** [63b]/2 =B:221, **erklendi** [144b]/5 =N:3, [153b]/3 =N:24, [154b]/1 =N:25, **erklenmegey sen** [215a]/2 =M:41, **erklenmes** [209b]/5 =M:25, **ısparlanmış diyet** [176b]/4 =N:92, **iglenür** [182a]/1 =N:104, [182a]/4 =N:104, **katıgılanmağ** [15b]/3 =B:63, **kısarladınğız** [229a]/4 =E:119, **kısarlansa** [238b]/5 =E:145, [248a]/2 =M:3, **kısırlayur** [32a]/1 =B: 126, **kutlandurur** [94a]/2 =A:13, **kuvvetlendirduğ** [270a]/2 =B:87, **ärlandılar** [266a]/2 =N:173, **ögütlenğ** [157b]/4 =N:34, **ögütlenür** [68a]/4 =B:232, **ögütlenürler** [168a]/2 =N:66, **saklarıñ** [181a]/5 =N:102, [206a]/4 =M:89, **saklarıñğ** [206b]/2 =M: 90, **saklayur** [199b]/3 =M:67, [245a]/1 =E:92, **yobılayurlar** [59a]/3 =B:212, **yüklediñğ** [90b]/3 =B:286, **yüklemegil**, [90b]/2 =B:286, [90b]/3 =B:286

-la, +le (vasıta): **tünle tağı kündüzle** [86b]/2 =B:274

-lar / -ler (çokluk): **açuklar** [115b]/2 = A:97, **ağaklar** [249b]/4 = M:6, [76a]/3 = B:250, **ağınlar** [45a]/3= B:171, **aldağanlar** [192b]/4 = N:142, **alğanlar** [157a]/2 = N:33, **analar** [152b]/3 = N:23, [152b]/4 = N:23, [68b]/2 = B:233, **anlar** [4a]/4= B:25, [94a]/1 = A:13, [151a]/1 = N:18, [4a]/5= B:25, [4b]/4= B:25, [7a]/2= B:33, [7a]/3 = B:33, [13b]/1= B:59, [15a]/5= B:62, [16a]/3= B:65, [23a]/2= B:101, [24a]/4= B:102, [26a]/5= B:109, [28a]/5= B:114, [28b]/1= B:114, [30a]/3= B:121, [32b]/4= B:129, [34a]/2= B:134, [36a]/3= B:141, [38a]/1= B:145, [38a]/5= B:146, [40b]/5= B:156, [41b]/4= B:159, [44a]/2= B:167, [44b]/3= B:170, [46a]/2= B:174, [46a]/3= B:174, [50b]/3= B:187, [50b]/5= B:187, [56b]/4 = B:202, [58b]/2 = B:210, [58b]/5= B:211, [59a]/2 = B:212, [59b]/5 = B:213, [63a]/2 = B:220, [64a]/4 = B:222, [64a]/5 = B:222, [65a]/5= B:226, [65b]/4 = B:228, [66a]/2 = B:228, [66b]/1 = B:229, [70a]/3 = B:235, [70b]/5 = B:236, [71a]/4 = B:237, [73a]/1 = B:243, [73b]/3 = B:246, [74a]/4 = B:247, [74b]/4 = B:248, [77a]/4= B:253, [82a]/2 = B:262, [86b]/2 = B:274, [87b]/5 = B:277, [91b]/2 = A:4,

[93b]/2 = A:12, [94b]/4 = A:15, [95b]/5 = A:19, [96a]/3 = A:20, [96b]/3 = A:21, [96b]/5 = A:22, [105b]/4 = A:56, [105b]/5 = A:57, [110b]/1 = A:77, [110b]/2 = A:77, [110b]/3 = A:77, [113a]/5 = A:86, [114b]/1 = A:91, [118a]/1 = A:105, [119a]/2 = A:110, [121a]/2 = A:117, [127b]/4 = A:146, [128a]/4 = A:148, [128b]/1 = A:149, [132a]/2 = A:159, [133b]/2 = A:164, [134a]/4 = A:167, [135a]/3 = A:170, [135a]/4 = A:170, [135b]/3 = A:172, [135b]/4 = A:172, [135b]/5 = A:173, [136a]/1 = A:173, [136a]/3 = A:174, [136b]/4 = A:176, [136b]/5 = A:176, [137a]/1 = A:177, [137a]/4 = A:178, [137b]/4 = A:180, [137b]/5 = A:180, [140b]/1 = A:188, [141b]/5 = A:195, [142b]/4 = A:198, [143a]/3 = A:199, [143a]/4 = A:199, [145a]/4 = N:5, [145a]/5 = N:5, [145b]/2 = N:6, [146a]/1 = N:6, [146b]/2 = N:8, [147a]/5 = N:11, [148a]/4 = N:12, [148b]/1 = N:12, [148b]/3 = N:12, [150a]/4 = N:15, [150b]/2 = N:17, [150b]/5 = N:18, [151a]/3 = N:18, [151b]/1 = N:19, [154a]/1 = N:24, [154b]/3 = N:25, [157a]/4 = N:33, [159a]/2 = N:37, [159b]/2 = N:39, [162a]/1 = N:46, [163a]/5 = N:51, [163b]/5 = N:54, [164a]/1 = N:54, [164a]/5 = N:56, [164b]/5 = N:57, [165b]/5 = N:60, [166a]/5 = N:61, [166b]/3 = N:62, [167a]/2 = N:63, [167a]/5 = N:64, [168a]/3 = N:67, [170b]/4 = N:77, [171b]/2 = N:78, [171b]/3 = N:78, [173a]/1 = N:83, [180b]/2 = N:102, [186a]/2 = N:120, [186a]/3 = N:120, [188a]/1 = N:127, [189a]/4 = N:131, [191a]/5 = N:138, [191b]/2 = N:145, [195a]/3 = N:152, [195b]/3 = N:153, [196a]/1 = N:154, [196a]/2 = N:154, [196b]/5 = N:157, [200b]/3 = M:70, [201b]/4 = M:73, [202a]/3 = M:75, [202a]/4 = M:75, [202b]/5 = M:78, [203a]/5 = M:80, [204a]/1 = M:82, [204b]/4 = M:85, [212a]/2 = M:32, [212b]/1 = M:33, [212b]/2 = M:33, [213a]/3 = M:36, [213a]/5 = M:36, [213b]/2 = M:37, [215a]/4 = M:41, [215a]/5 = M:41, [219a]/5 = M:49, [226a]/1 = E:108, [226a]/4 = E:108, [226b]/1 = E:109, [227a]/1 = E:111, [228a]/2 = E:114, [230a]/2 = E:121, [230b]/5 = E:124, [232a]/2 = E:127, [236a]/3 = E:139, [236b]/1 = E:140, [241b]/2 = E:82, [243a]/4 = E:89, [248a]/4 = M:4, [248b]/1 = M:4, [249a]/1 = M:5, [251a]/5 = M:9, [251b]/1 = M:9, [252b]/1 = M:12, [253b]/5 = M:14, [259a]/1 = M:104, [261a]/1 = N:157, [261b]/3 = N:160, [262b]/1 = N:162, [265b]/5 = N:173, [266a]/1 = N:173, [266a]/3 = N:173, [270b]/2 = B:89, [270b]/5 = B:89, [4b]/4 = B:25, [5a]/1 = B:26, [5a]/3 = B:26, [5b]/1 = B:27, [5b]/3 = B:27, [6a]/3 = B:29, [8b]/3 = B:38, [8b]/5 = B:39, [10a]/4 = B:46, [13b]/1 = B:59, [15a]/3 = B:62, [15b]/1 = B:62, [16a]/2 = B:65, [23a]/5 = B:101, [24a]/3 = B:102, [24b]/2 = B:103, [24b]/4 = B:104, [25a]/1 = B:105, [27b]/1 = B:112, [27b]/4 = B:113, [27b]/5 = B:113, [28a]/4 = B:114, [29a]/3 = B:118, [29a]/4 = B:118, [30a]/3 = B:121, [30a]/4 = B:121, [30a]/5 = B:121, [30b]/4 = B:123, [31a]/1 =

B:124, [35a]/2= B:137, [37b]/3= B:144, [38a]/5= B:146, [38b]/2= B:146, [39b]/2= B:150, [41a]/1= B:157, [41a]/2 = B:157, [41a]/3= B:157, [41b]/4= B:159, [41b]/5= B:160, [41b]/5= B:160, [42a]/2= B:161, [43a]/5= B:165, [43b]/1= B:165, [43b]/3= B:166, [43b]/5= B:167, [44a]/3= B:167, [45a]/3= B:171, [45a]/4= B:172, [45b]/4= B:174, [46a]/1= B:174, [46a]/3= B:175, [46a]/4= B:175, [46a]/5= B:175, [46b]/1= B:176, [47a]/5= B:177, [47b]/1= B:177, [47b]/1= B:177, [47b]/2= B:178, [48b]/5= B:183, [49a]/3= B:184, [50b]/1= B:186, [50b]/2= B:187, [51b]/1= B:187, [52a]/5 = B:190, [52b]/4= B:191, [53a]/2 = B:193, [56b]/4 = B:201, [58a]/2 = B:208, [59a]/3 = B:212, [59b]/4 = B:213, [60b]/1 = B:214, [62a]/2 = B:217, [62a]/3 = B:217, [62a]/4 = B:218, [62a]/5 = B:218, [63b]/4 = B:221, [64a]/1 = B:221, [66b]/5 = B:229, [69b]/2 = B:234, [72a]/2 = B:240, [72b]/5 = B:243, [75b]/3 = B:249, [75b]/4 = B:249, [75b]/5 = B:249, [77a]/3 = B:253, [77b]/2 = B:254, [77b]/4 = B:254, [79a]/1 = B:257, [79a]/3 = B:257, [79a]/4 = B:257, [81b]/5 = B:262, [82a]/5 = B:264, [84a]/2 = B:267, [86b]/1 = B:274, [86b]/4 = B:275, [87a]/1 = B:275, [87a]/5 = B:275, [87b]/3 = B:277, [88a]/1 = B:277, [88a]/2 = B:278, [88b]/5 = B:281, [89a]/1 = B:282, [90b]/2 = B:286, [91b]/2 = A:4, [92a]/4 = A:7, [93a]/2 = A:10, [93a]/4 = A:10, [95a]/2 = A:16, [95b]/4 = A:19, [96b]/1 = A:21, [96b]/4 = A:22, [97a]/1 = A:23, [97a]/3 = A:23, [97b]/2 = A:25, [105b]/2 = A:56, [105b]/4 = A:57, [108a]/3 = A:68, [108a]/4 = A:68, [109a]/1 = A:72, [109a]/2 = A:72, [110a]/1 = A:75, [110a]/2 = A:75, [110a]/4 = A:77, [110a]/5 = A:77, [111a]/2 = A:78, [112a]/4 = A:82, [113b]/1 = A:87, [113b]/2 = A:87, [113b]/4 = A:89, [114a]/1 = A:90, [114a]/3 = A:90, [114a]/3 = A:91, [114a]/4 = A:91, [114a]/5 = A:91, [115a]/3 = A:94, [116a]/5 = A:100, [116b]/5 = A:102, [117b]/4 = A:104, [117b]/5 = A:105, [118a]/1 = A:105, [118a]/3 = A:106, [118a]/5 = A:107, [118b]/1 = A:107, [119b]/2 = A:112, [120a]/2 = A:113, [120a]/5 = A:114, [120b]/2 = A:116, [120b]/3 = A:116, [121a]/3 = A:118, [123b]/5 = A:128, [124a]/2 = A:130, [124b]/4 = A:134, [125a]/1 = A:135, [125a]/4 = A:135, [126a]/4 = A:140, [128b]/1 = A:149, [130b]/3 = A:154, [131a]/1 = A:155, [131a]/4 = A:156, [132a]/4 = A:159, [133a]/1 = A:161, [133a]/3 = A:163, [133a]/5 = A:164, [133b]/1 = A:164, [134a]/3 = A:167, [134b]/3 = A:168, [135a]/4 = A:170, [135b]/2 = A:172, [135b]/5 = A:173, [136b]/2 = A:176, [136b]/3 = A:176, [136b]/5 = A:177, [137a]/2 = A:178, [137b]/4 = A:180, [138b]/2 = A:183, [140b]/4 = A:191, [142a]/1 = A:195, [142b]/4 = A:198, [143a]/4 = A:199, [143b]/1 = A:200, [146b]/3 = N:9, [146b]/4 = N:9, [146b]/5 = N:10, [149a]/2 = N:12, [149b]/5 = N:15, [150a]/2 = N:15, [150b]/3 = N:17, [151a]/3 = N:18, [151a]/4 = N:19,

[153a]/1 = N:23, [153a]/2 = N:23, [153a]/3 = N:23, [153a]/5 = N:23, [155b]/3 = N:27,
 [156a]/1 = N:29, [157a]/3 = N:33, [157b]/3 = N:34, [159a]/1 = N:37, [159a]/3 = N:38,
 [159b]/1 = N:39, [160a]/2 = N:42, [160a]/5 = N:43, [161b]/5 = N:46, [162a]/3 = N:47,
 [163b]/2 = N:52, [164a]/4 = N:56, [164b]/2 = N:57, [165a]/5 = N:59, [165b]/1 = N:59,
 [166a]/1 = N:60, [166b]/5 = N:63, [167a]/4 = N:64, [167b]/4 = N:66, [168a]/1 = N:66,
 [168a]/5 = N:69, [168b]/1 = N:69, [168b]/3 = N:69, [168b]/4 = N:71, [169a]/3 = N:72,
 [169b]/1 = N:73, [169b]/2 = N:74, [170a]/2 = N:75, [170a]/5 = N:76, [170b]/1 = N:76,
 [170b]/5 = N:77, [172a]/5 = N:80, [175a]/4 = N:90, [176b]/1 = N:91, [177b]/3 = N:94,
 [179a]/1 = N:97, [179a]/4 = N:97, [179b]/2 = N:99, [180a]/5 = N:101, [180b]/1 =
 N:102, [181a]/1 = N:102, [182a]/2 = N:104, [182b]/5 = N:108, [183a]/5 = N:109,
 [186a]/3 = N:121, [186a]/5 = N:122, [187a]/2 = N:124, [187b]/5 = N:127, [190a]/2 =
 N:135, [190b]/2 = N:136, [191a]/1 = N:137, [191a]/5 = N:139, [191b]/5 = N:140,
 [192a]/3 = N:141, [193a]/2 = N:143, [193a]/3 = N:144, [193b]/3 = N:146, [193b]/4 =
 N:146, [194b]/1 = N:150, [194b]/5 = N:151, [195a]/1 = N:152, [195a]/3 = N:152,
 [195a]/5 = N:153, [196b]/5 = N:157, [197a]/2 = M:60, [197a]/5 = M:61, [199a]/2 =
 M:66, [200a]/3 = M:69, [200a]/4 = M:69, [200b]/1 = M:69, [200b]/2 = M:70, [200b]/6
 = M:71, [201a]/2 = M:72, [201b]/1 = M:73, [203b]/1 = M:80, [203b]/5 = M:82,
 [204a]/2 = M:82, [204a]/3 = M:82, [205a]/2 = M:86, [205a]/3 = M:87, [206b]/1 = M:90,
 [209a]/4 = M:23, [210a]/2 = M:26, [210a]/4 = M:27, [212b]/3 = M:34, [212b]/4 =
 M:34, [212b]/5 = M:35, [213a]/2 = M:36, [213b]/2 = M:37, [214a]/5 = M:41, [215a]/3
 = M:41, [216a]/2 = M:43, [216a]/4 = M:44, [216b]/4 = M:44, [216b]/5 = M:45,
 [217a]/5 = M:45, [219b]/4 = M:51, [220b]/2 = M:53, [220b]/3 = M:53, [220b]/5 =
 M:54, [221b]/2 = M:55, [221b]/3 = M:55, [221b]/4 = M:56, [221b]/5 = M:56, [221b]/5
 = M:57, [222a]/5 = M:58, [225b]/5 = E:107, [227a]/2 = E:111, [227b]/5 = E:113,
 [228a]/2 = E:114, [228b]/3 = E:116, [229b]/2 = E:120, [231a]/3 = E:124, [233a]/5 =
 E:130, [235a]/3 = E:137, [236a]/2 = E:139, [236a]/4 = E:140, [241b]/1 = E:82, [241b]/2
 = E:82, [243a]/4 = E:89, [243b]/2 = E:90, [244b]/4 = E:92, [244b]/5 = E:92, [246a]/3 =
 E:94, [247b]/3 = M:3, [249b]/2 = M:6, [251a]/1 = M:8, [251b]/2 = M:10, [251b]/3 =
 M:10, [251b]/4 = M:11, [253b]/1 = M:14, [254b]/3 = M:17, [255a]/5 = M:93, [255b]/4
 = M:94, [256a]/2 = M:95, [258a]/3 = M:101, [258b]/4 = M:103, [259a]/4 = M:105,
 [259b]/2 = M:106, [261b]/2 = N:160, [262b]/1 = N:162, [263b]/4 = N:167, [264a]/1 =
 N:168, [265b]/4 = N:173, [266a]/2 = N:173, [266b]/1 = N:175, [267b]/4 = M:1,
 [268a]/3 = M:2, [269b]/3 = B:86, [5a]/2 = B:26, [7a]/3 = B:33, [10a]/4 = B:46, [14b]/4 =

B:61, [15a]/5= B:62, [23a]/3= B:101, [27a]/2= B:111, [27a]/5= B:112, [27b]/5= B:113,
 [29a]/5= B:118, [32b]/3= B:129, [32b]/4= B:129, [38a]/2= B:145, [38a]/3= B:145,
 [41a]/1= B:157, [42a]/3= B:161, [43b]/5= B:166, [44a]/3= B:167, [48b]/4= B:182,
 [49a]/1= B:183, [59a]/4 = B:212, [59b]/2 = B:213, [60a]/4 = B:214, [62a]/2 = B:217,
 [63a]/2 = B:220, [65b]/5 = B:228, [66a]/2 = B:228, [66a]/3 = B:228, [68b]/4 = B:233,
 [74a]/2 = B:246, [74b]/4 = B:248, [76b]/5 = B:253, [77a]/3 = B:253, [78b]/5 = B:257,
 [79a]/1 = B:257, [81b]/1 = B:261, [82a]/3 = B:262, [83a]/2 = B:265, [85b]/2 = B:272,
 [86a]/4 = B:273, [86b]/3 = B:274, [87b]/5 = B:277, [93a]/5 = A:11, [94b]/5 = A:15,
 [97a]/2 = A:23, [102b]/2 = A:44, [102b]/3 = A:44, [105a]/5 = A:55, [112b]/5 = A:84,
 [113a]/1 = A:84, [119a]/5 = A:112, [120b]/4 = A:116, [122a]/4 = A:120, [125a]/4 =
 A:136, [125a]/5 = A:136, [128a]/1 = A:147, [128b]/4 = A:151, [129a]/1 = A:151,
 [132a]/4 = A:159, [135a]/2 = A:169, [135a]/5 = A:170, [138a]/3 = A:181, [140a]/1 =
 A:187, [141b]/5 = A:195, [142b]/2 = A:196, [142b]/4 = A:198, [143a]/5 = A:199,
 [146a]/1 = N:6, [150b]/4 = N:17, [151b]/2 = N:19, [152a]/1 = N:20, [153a]/3 = N:23,
 [155a]/1 = N:25, [155a]/5 = N:26, [158a]/1 = N:34, [160a]/4 = N:42, [173b]/3 = N:84,
 [175b]/5 = N:90, [187b]/4 = N:127, [191b]/2 = N:139, [192a]/1 = N:140, [195b]/5 =
 N:154, [199a]/3 = M:66, [200b]/1 = M:69, [203b]/1 = M:80, [212a]/4 = M:33, [215b]/5
 = M:43, [220a]/3 = M:52, [225b]/5 = E:107, [226a]/4 = E:108, [227a]/1 = E:111,
 [227b]/3 = E:113, [231b]/4 = E:125, [232a]/2 = E:127, [243b]/3 = E:90, [248b]/4 =
 M:5, [257a]/5 = M:97, [260b]/2 = M:107, [261b]/1 = N:159, [268a]/4 = M:2, [268b]/1 =
 M:2, [269a]/1 = B:85, [270b]/3 = B:89, [18b]/5= B:75, [23a]/1= B:100, [23a]/4=
 B:101, [32b]/4= B:129, [34b]/5= B:136, [38b]/1= B:146, [39b]/2= B:150, [42a]/4=
 B:162, [43b]/4= B:166, [44a]/1= B:167, [56b]/1 = B:201, [59a]/3 = B:212, [74a]/3 =
 B:246, [75b]/2 = B:249, [76b]/5 = B:253, [77a]/5 = B:253, [81a]/4 = B:260, [93a]/3 =
 A:10, [97a]/3 = A:23, [98b]/1 = A:28, [104b]/3 = A:52, [105a]/4 = A:55, [109b]/4 =
 A:75, [110b]/3 = A:78, [113b]/3 = A:88, [116b]/1 = A:100, [119a]/3 = A:110, [120b]/2
 = A:116, [123b]/2 = A:127, [129b]/1 = A:152, [131a]/2 = A:155, [131a]/3 = A:155,
 [132a]/3 = A:159, [134b]/1 = A:167, [135b]/4 = A:172, [136a]/1 = A:173, [136b]/1 =
 A:175, [139b]/3 = A:186, [139b]/4 = A:186, [142a]/4 = A:195, [145b]/2 = N:6, [154a]/1
 = N:24, [161b]/1 = N:46, [163b]/1 = N:51, [164a]/2 = N:55, [167a]/1 = N:63, [168a]/1
 = N:66, [171a]/1 = N:77, [172b]/2 = N:81, [172b]/3 = N:81, [173a]/3 = N:83, [173a]/4
 = N:83, [175a]/1 = N:89, [175a]/4 = N:89, [179b]/3 = N:99, [180b]/2 = N:102, [182b]/3
 = N:107, [183a]/3 = N:109, [183a]/4 = N:109, [184a]/2 = N:113, [196a]/2 = N:154,

[197a]/1 = M:60, [197b]/1 = M:62, [198a]/4 = M:64, [198b]/5 = M:65, [199a]/5 = M:66, [200a]/2 = M:68, [201a]/1 = M:71, [201b]/4 = M:73, [203a]/4 = M:80, [203b]/4 = M:81, [204a]/2 = M:82, [209a]/3 = M:23, [212a]/3 = M:32, [213a]/5 = M:36, [214b]/1 = M:41, [214b]/2 = M:41, [215b]/2 = M:42, [215b]/3 = M:42, [219a]/2 = M:49, [220a]/1 = M:51, [222a]/2 = M:57, [243a]/3 = E:88, [247b]/4 = M:3, [249a]/2 = M:5, [253a]/4 = M:13, [253a]/5 = M:13, [260b]/1 = M:107, [261b]/2 = N:160, [262a]/1 = N:161, [262a]/2 = N:162, [269b]/4 = B:86, [216a]/5 = M:44, [32b]/5 = B:129, [35a]/3 = B:137, [43a]/5 = B:165, [46a]/3 = B:174, [52b]/1 = B:191, [52b]/2 = B:191, [52b]/4 = B:191, [60a]/1 = B:213, [60a]/5 = B:214, [67a]/5 = B:231, [67b]/1 = B:231, [68a]/3 = B:232, [72b]/4 = B:243, [73a]/1 = B:243, [76a]/4 = B:251, [78b]/5 = B:257, [79a]/1 = B:257, [81a]/3 = B:260, [81a]/4 = B:260, [86a]/3 = B:273, [86a]/4 = B:273, [93b]/1 = A:11, [94a]/1 = A:13, [96b]/2 = A:21, [97a]/5 = A:24, [97b]/1 = A:25, [105b]/3 = A:56, [121b]/2 = A:119, [122a]/2 = A:120, [123b]/3 = A:127, [123b]/4 = A:128, [126a]/5 = A:141, [126b]/2 = A:142, [129a]/2 = A:152, [130a]/3 = A:154, [133b]/1 = A:164, [134a]/5 = A:167, [135a]/1 = A:169, [136a]/4 = A:174, [137a]/2 = A:178, [138b]/5 = A:183, [140a]/4 = A:188, [140a]/5 = A:188, [142a]/4 = A:195, [150a]/3 = N:15, [150a]/5 = N:16, [151a]/5 = N:19, [151b]/3 = N:19, [154b]/3 = N:25, [157b]/4 = N:34, [157b]/5 = N:34, [159b]/3 = N:39, [161a]/3 = N:44, [162a]/2 = N:46, [162b]/1 = N:47, [162b]/5 = N:49, [163a]/3 = N:51, [163b]/2 = N:52, [164a]/4 = N:56, [164b]/3 = N:57, [165a]/1 = N:57, [166a]/4 = N:60, [167a]/1 = N:63, [168a]/4 = N:68, [174b]/3 = N:88, [175a]/3 = N:89, [175b]/3 = N:90, [176a]/5 = N:91, [179a]/1 = N:97, [185b]/3 = N:119, [185b]/4 = N:119, [185b]/5 = N:119, [186a]/2 = N:120, [186b]/1 = N:122, [188a]/1 = N:127, [191a]/3 = N:137, [191a]/4 = N:137, [195b]/2 = N:153, [197b]/3 = M:63, [199a]/1 = M:65, [203a]/5 = M:80, [203b]/3 = M:81, [219b]/5 = M:51, [220a]/2 = M:52, [221a]/2 = M:54, [222a]/1 = M:57, [224a]/4 = E:100, [226b]/5 = E:110, [227b]/2 = E:112, [232a]/4 = E:128, [233a]/4 = E:130, [235a]/3 = E:137, [235a]/4 = E:137, [242b]/5 = E:87, [244b]/1 = E:91, [252a]/3 = M:12, [253a]/1 = M:13, [254b]/1 = M:16, [254b]/2 = M:16, [263a]/2 = N:164, [263a]/3 = N:164, [264a]/2 = N:168, [265b]/4 = N:172, [266a]/2 = N:173, [266b]/2 = N:175, [266b]/3 = N:175, [270b]/1 = B:88, **antılar** [205b]/4 = M:89, [206a]/3 = M:89, [206a]/4 = M:89, [220b]/3 = M:53, **arıklar** [6b]/2 = B:30, [248a]/4 = M:4, [248b]/4 = M:5, [261b]/3 = N:160, **arıklar** [4b]/1 = B:25, [18b]/1 = B:74, [94b]/5 = A:15, [125b]/1 = A:136, [142a]/5 = A:195, [142b]/5 = A:198, [149b]/2 = N:13, [164b]/4 = N:57, [186b]/2 = N:122, [204b]/5 = M:85, [252b]/4 = M:12, [83b]/3

= B:266, **arınğanlar** [64b]/1 = B:222, **arqalar** [246a]/2 = E:94, **ärzular** [155b]/3 = N:27, [94a]/4 = A:14, **asıqlar** [62b]/3 = B:219, **atalar** [147b]/5 = N:11, [152a]/5 = N:22, [152b]/3 = N:23, [244a]/5 = E:91, [56a]/4 = B:200, **atlar** [6b]/4= B:31, [6b]/5= B:31, [7a]/3= B:33, [7a]/3= B:33, [94b]/1 = A:14, **ayaqlar** [128a]/3 = A:147, **äyätler** [9b]/1= B:41, **ayğanlar** [6b]/5= B:31, **aylar** [51b]/5 = B:189, [54a]/2 = B:197, **azğunlar** [114a]/3 = A:90, [55b]/5 = B:198, **bakğanlar** [17a]/4= B:69, **başlar** [249b]/4 = M:6, [54a]/3 = B:196, **batğanlar** [240a]/1 = E:76, **baylar** [86a]/3 = B:273, [138a]/4 = A:181, **boynağular** [208b]/5 = M:22, bular [160a]/2 = N:41, **büstānlar** [149b]/1 = N:13, [164b]/4 = N:57, [186b]/1 = N:122, [236b]/3 = E:141, [252b]/3 = M:12, [4a]/5= B:25, [94b]/5 = A:15, [125a]/5 = A:136, [142b]/4 = A:198, [204b]/5 = M:85, [223b]/5 = E:99, **buyruqlar** [31a]/1= B:124, **cānlar** [245b]/1 = E:93, [245b]/2 = E:93, **cenābetlīglar** [249b]/5 = M:6, **Cuhūdlar** [27a]/1= B:111, [27b]/1= B:113, [27b]/3= B:113, [29b]/4= B:120, [34a]/4= B:135, [35b]/4= B:140, [198a]/1 = M:64, [203b]/5 = M:82, [207a]/4 = M:18, [219b]/4 = M:51 **dōstlar** [98a]/5 = A:28, [175a]/1 = N:89, [191b]/1 = N:139, [193a]/4 = N:144, [203b]/3 = M:81, [219b]/5 = M:51, [222a]/3 = M:57, **ḥ'ārlar** [221a]/2 = M:54, **ḥalklar** [65a]/2 = B:224, [165a]/3 = N:58, [182a]/5 = N:105, [73a]/2 = B:243, [82b]/2 = B:264, [108a]/3 = A:68, [159a]/4 = N:38, **ḥarāmilar** [256a]/3 = M:95, [268a]/2 = M:1, **kāğıdlar** [244a]/4 = E:91, **қанlar** [6b]/2= B:30, **қарабаşlar** [154b]/1 = N:25, **қаранғқулықlar** [79a]/1 = B:257, [79a]/3 = B:257, **қаранғwулықlar** [254b]/1 = M:16, **қаранқулықlar** [230a]/5 = E:122 **қарындаşlar** [152b]/3 = N:23, [152b]/5 = N:23, [147b]/4 = N:11, **қатlar** [73a]/5 = B:245, **қızlar** [152b]/2 = N:23, [153a]/1 = N:23, [224a]/5 = E:100, **kitāblar** [139a]/3 = A:184, **қопғанlar** [190a]/2 = N:135, [251a]/2 = M:8, **қорқғанlar** [10a]/3= B:45, **қорқутғанlar** [263a]/5 = N:165, **қорқутуғlılar** [59b]/2 = B:213, **қоşғанlar** [25a]/2= B:105, [34b]/1= B:135, [108a]/2 = A:67, [225b]/4 = E:105, [235a]/2 = E:137, [240b]/3 = E:79, [115a]/5 = A:95, [230a]/2 = E:121, [63a]/5 = B:221, [63b]/2 = B:221, **қойlar** [235a]/5 = E:138, [235b]/2 = E:138, [237b]/2 = E:143, **қойунlar** [153a]/2 = N:23, **қулақlar** [185b]/4 = N:119, **қулар** [58a]/2 = B:207, [99a]/4 = A:30, [138b]/2 = A:182, [185b]/2 = N:118, [111a]/4 = A:79, [95a]/2 = A:15, [96a]/5 = A:20, **қулықlar** [56a]/3 = B:200, **māllar** [153b]/4 = N:24, [144a]/4 = N:2, [40b]/4= B:155, [51b]/2 = B:188, [145a]/3 = N:5, [156a]/1 = N:29, [88a]/5 = B:279, [88b]/1 = B:279, [139b]/2 = A:186, [144b]/1 = N:2, **metā'lar** [181a]/2 = N:102, **munlar** [163b]/1 = N:51, [220b]/2 = M:53, [6b]/5= B:31, [36a]/5= B:142, [29a]/5= B:118, [193a]/2 = N:143, **münāfıqlar** [191a]/4 = N:138, [192a]/1 = N:140, [192b]/4 = N:142, [193b]/1 = N:145, [166b]/1 = N:61,

[174b]/2 = N:88, **müsülmānlar** [176a]/3 = N:91, **namāzlar** [71b]/4 = B:238, **nişānlar** [43a]/3 = B:164, [115b]/2 = A:97, [140b]/4 = A:190, [106a]/2 = A:58, [93b]/1 = A:11, [62b]/5 = B:219, [84a]/2 = B:266, **‘ākıllar** [48a]/2 = B:179, **‘aķıllar** [85a]/1 = B:269, [92b]/3 = A:7, [140b]/4 = A:190, **oĝlanlar** [170a]/2 = N:75, [179b]/1 = N:98, [147a]/3 = N:11, [188a]/2 = N:127, [83b]/5 = B:266, [146b]/4 = N:9, [99b]/5 = A:34, **oĝullar** [38b]/1 = B:146, [74a]/2 = B:246, [224a]/5 = E:100, [153a]/4 = N:23, [148a]/1 = N:11, [11a]/1 = B:49, [106b]/1 = A:61, **oĝsaķanlar** [92a]/3 = A:7, **olar** [8b]/3 = B:38, [66a]/1 = B:228, [74a]/4 = B:247, [77a]/1 = B:253, [114a]/4 = A:91, [269a]/3 = B:85, [163b]/3 = N:53, [269a]/2 = B:85, **oldurĝanlar** [178a]/4 = N:95, **ollar** [93a]/5 = A:11, **olturĝanlar** [178b]/2 = N:95, [178b]/4 = N:95, [209b]/4 = M:24, **onĝurķalar** [153a]/5 = N:23, **ortakķlar** [149a]/2 = N:12, [224a]/4 = E:100, [236a]/3 = E:139, [246a]/4 = E:94, [234b]/3 = E:136, [234b]/4 = E:136, [234b]/5 = E:136, **orunlar** [122a]/5 = A:121, **putlar** [239b]/1 = E:74, **rāst ayĝanlar** [4a]/1 = B:23, [27a]/3 = B:111, [95a]/4 = A:17, [115a]/1 = A:93, [134b]/5 = A:168, [139a]/1 = A:183, [237b]/5 = E:143, **ŗadaķalar** [85a]/4 = B:271, [87b]/2 = B:276, [82b]/1 = B:264, **saĝırlar** [45a]/3 = B:171, **saķınĝanlar** [110a]/4 = A:76, [120b]/1 = A:115, [210b]/3 = M:27, [16a]/5 = B:66, [124b]/3 = A:133, **saķnuķlar** [249a]/1 = M:5, **saķlaĝanlar** [157b]/3 = N:34, **saķnuķlar** [47b]/1 = B:177, [48a]/5 = B:180, [53b]/3 = B:194, [72b]/3 = B:241, [125b]/5 = A:138, **salkūmlar** [223b]/4 = E:99, **sarāylar** [167b]/5 = N:66, [74a]/2 = B:246, **sāzlar** [181a]/2 = N:102, [181a]/5 = N:102, **ŗevāblar** [105b]/5 = A:57, **sıĝırlar** [235a]/5 = E:138, [235b]/2 = E:138, [237a]/4 = E:142, [238a]/1 = E:144, **sonĝlar** [208b]/4 = M:21, **ŗeytānlar** [79a]/1 = B:257, **tanuķlar** [33b]/2 = B:133, [36b]/4 = B:143, [116a]/4 = A:99, [126a]/4 = A:140, [204b]/2 = M:83, [216b]/2 = M:44, [238a]/4 = E:144, [190a]/3 = N:135, [251a]/2 = M:8, [112a]/3 = A:81, [4a]/1 = B:23, **taŗlar** [4a]/3 = B:24, [18a]/5 = B:74, [18b]/1 = B:74, **Tersālar** [15a]/3 = B:62, [27a]/2 = B:111, [27b]/2 = B:113, [27b]/3 = B:113, [29b]/4 = B:120, [34a]/4 = B:135, [35b]/5 = B:140, [200a]/4 = M:69, [204a]/2 = M:82, [207a]/4 = M:18, [253b]/2 = M:14, [219b]/4 = M:51, **tonĝuzlar** [197a]/1 = M:60, **tuŗlar** [43a]/4 = B:165, **uķlar** [121b]/5 = A:119, **uķmaķlar** [142a]/4 = A:195, **uĝraĝanlar** [268a]/5 = M:2, **umınķlar** [186b]/3 = N:123, **uŗluĝlar** [36a]/5 = B:142, [145a]/3 = N:5, **uyalar** [117a]/5 = A:103, **vaķtılar** [51b]/5 = B:189, **yaĝsılar** [168b]/2 = N:69, [242b]/2 = E:85, **yakınrakķlar** [146a]/3 = N:7, [146a]/4 = N:7, [157a]/3 = N:33, [60b]/4 = B:215, [190a]/4 = N:135, **yalaawaķlar** [76b]/5 = B:253, [127a]/1 = A:144, [138b]/4 = A:183, [139a]/2 = A:184, [200b]/3 = M:70, [202a]/2 = M:75, [233a]/2 = E:130, [263a]/2 = N:164, [263a]/3 = N:164, [263a]/4

= N:165, [270a]/1 = B:87, [252b]/1 = M:12, [212a]/2 = M:32, [141b]/3 = A:194, [207b]/5 = M:19, **yalğançılar** [106b]/3 = A:61, **yalguzlar** [245b]/5 = E:94, **yanlar** [181b]/3 = N:103, **yanutlar** [139a]/4 = A:185, **yawukluklar** [144a]/3 = N:1, **yawukraklar** [48a]/5 = B:180, **yawuzluklar** [141b]/2 = A:193, [142a]/4 = A:195, [85b]/1 = B:271, [150b]/5 = N:18, [199a]/1 = M:65, [156b]/2 = N:31, **yayılmışlar** [198a]/3 = M:64, **yazuklar** [13a]/5 = B:58, [125a]/3 = A:135, [128a]/2 = A:147, [207a]/5 = M:18, [125a]/2 = A:135, [252b]/3 = M:12, [95a]/3 = A:16, [141b]/1 = A:193, [99b]/1 = A:31, **yığaclar** [236b]/4 = E:141, **yığıklar** [31a]/1 = B:124, [51a]/5 = B:187, **yulduzlar** [223a]/1 = E:97, **ziyānkārlar** [249b]/1 = M:5, **ziyānlıklar** [220b]/5 = M:53, [211a]/4 = M:30, **açuk hüccetler** [195b]/3 = N:153, [212a]/2 = M:32, [270a]/2 = B:87, **ādemiler** [232a]/5 = E:128, [232b]/1 = E:128, [233a]/1 = E:130, [227a]/5 = E:112, **āyetler** [202a]/4 = M:75, [223a]/3 = E:97, [223a]/5 = E:98, [224a]/3 = E:99, [225b]/1 = E:105, [226b]/2 = E:109, [232a]/1 = E:126, [233a]/2 = E:130, [251b]/3 = M:10, [15a]/1 = B:61, [67b]/3 = B:231, [92a]/2 = A:7, [92a]/3 = A:7, [121b]/1 = A:118, **āyetler** [205a]/2 = M:86, **biçinler** [197a]/1 = M:60, [16a]/3 = B:65, [111b]/3 = A:80, **bütler** [206b]/2 = M:90, **cāvidāneler** [4b]/5 = B:25, [9a]/1 = B:39, [79a]/4 = B:257, [87b]/1 = B:275, [95a]/1 = A:15, [113b]/3 = A:88, [118b]/1 = A:107, [125b]/1 = A:136, [186b]/2 = N:122, **cüftler** [4b]/4 = B:25, [69b]/3 = B:234, [72a]/3 = B:240, [72a]/4 = B:240, [95a]/1 = A:15, [236a]/2 = E:139, **çerigler** [75a]/4 = B:249, **dānişmendler** [197b]/4 = M:63, [204a]/3 = M:82, [216a]/5 = M:44, **dervişler** [47a]/2 = B:177, [60b]/4 = B:215, [85a]/5 = B:271, [86a]/1 = B:273, [256b]/2 = M:95, **dinler** [29b]/5 = B:120, **düşmenler** [117a]/4 = A:103, **edgüler** [33a]/2 = B:130, [101b]/2 = A:39, [103a]/3 = A:46, [120a]/5 = A:114, **edgülik işler** [218b]/4 = M:48, **edgülikler** [255a]/5 = M:93, [38b]/4 = B:148, **ekinler** [64b]/2 = B:223, **eligler** [249b]/3 = M:6, [250a]/4 = M:6, [255b]/5 = M:94, [53b]/4 = B:195, **erenler** [171b]/5 = N:78, [183a]/2 = N:109, [199b]/4 = M:67, [204b]/4 = M:84, [208b]/5 = M:22, [210a]/1 = M:25, [210a]/4 = M:26, [214b]/3 = M:41, [219b]/3 = M:50, [220a]/2 = M:51, [221a]/2 = M:54, [222b]/1 = M:58, [223a]/3 = E:97, [223b]/1 = E:98, [224a]/3 = E:99, [225b]/2 = E:105, [232a]/1 = E:126, [234a]/2 = E:133, [240a]/4 = E:77, [243b]/1 = E:89, [251b]/5 = M:11, [258b]/1 = M:102, [267a]/4 = N:176, [29b]/1 = B:118, [43a]/3 = B:164, [66a]/2 = B:228, [67a]/4 = B:230, [76a]/4 = B:250, [79b]/5 = B:258, [83a]/1 = B:264, [89b]/4 = B:282, [90b]/5 = B:286, [107b]/3 = A:66, [113a]/4 = A:86, [113b]/1 = A:86, [121a]/1 = A:117, [121b]/2 = A:119, [126a]/2 = A:140, [128a]/4 = A:147, **erkekler** [236a]/1 = E:139, **esirler** [269a]/2 = B:85, **ewler** [52a]/1 = B:189, [52a]/3 = B:189, **eyeler** [31b]/4 = B:126, **ferişteler**

[224a]/4= E:100, [227a]/1= E:111, [245a]/5= E:93, [263b]/3= N:166, [265b]/2= N:172,
 [263b]/3= N:166, [265b]/2= N:172, [6a]/5 =B:30, [6b]/4 =B:31, [7b]/1 =B:34, [42a]/3
 =B:161, [46b]/5 =B:177, [58b]/3 =B:210, [75a]/2 =B:248, [90a]/1 =B:285, [95b]/2
 =A:18, [101a]/5 =A:39, [102a]/3 =A:42, [102b]/4 =A:45, [111b]/2 =A:80, [113b]/2
 =A:87, [123a]/2 =A:124, [123a]/4 =A:125, **gāfiller** [233b]/1= E:131, **hākimler** [51b]/3
 =B:188, **hāşî'iler** [10a]/3 =B:45, **hüccetler** [8b]/5 =B:39, [29b]/1 =B:118, [41b]/2
 =B:159, [49b]/2 =B:185, [58b]/1 =B:209, [59b]/5 =B:213, [77a]/2 =B:253, [77a]/4
 =B:253, [91b]/2 =A:4, [113a]/5 =A:86, [118a]/1 =A:105, [120b]/4 a116, **hürmetler**
 [53a]/5 =B:194, **İblisler** [227a]/5= E:112, [229b]/5= E:121, [23b]/1 =B:102, **İdige**
nisbetligler [111a]/5 =A:79, [127b]/4 =A:146, [197b]/4= M:63, [216a]/5= M:44, **İdiler**
 [107a]/4 =A:64, [111b]/2 =A:80, **işler** [58b]/4 =B:210, [87b]/4 =B:277, [118b]/4
 =A:109, [120a]/4 =A:114, [35b]/1 =B:139, [35b]/2 =B:139, [44a]/2 =B:167, [186a]/5=
 N:122, [187a]/1= N:124, **iwlər** [104a]/2 =A:49, [130b]/3 =A:154, **kābînler** [249a]/3=
 M:5, **kāfirler** [191b]/1= N:139, [192a]/2= N:140, [192a]/5= N:141, [192b]/3= N:141,
 [193a]/4= N:144, [194b]/5= N:151, [195a]/1= N:151, [221a]/3= M:54, [222a]/3= M:57,
 [230b]/1= E:122, [262a]/2= N:162, [4a]/4 =B:24, [7b]/3 =B:34, [26a]/4 =B:109, [42a]/2
 =B:161, [53a]/1 =B:191, [77b]/4 =B:254, [98a]/4 =A:28, [99b]/3 =A:32, [114a]/4
 =A:91, [116b]/2 =A:100, [124a]/5 =A:131, **kāhiller** [192b]/5= N:142, **keçiler** [235a]/5=
 E:138, [235b]/2= E:138, [235b]/5= E:139, [237a]/4= E:142, [237b]/3= E:143, **kelimeler**
 [214b]/4= M:41, [253a]/2= M:13, **kıbleler** [36a]/5 =B:142, **kimerseler** [228b]/1= E:116,
 [270b]/4= B:89, [207b]/1= M:18, **kişiler** [4a]/3 =B:24, [9b]/5 =B:44, [14a]/1 =B:60,
 [23b]/3 =B:102, [31a]/2 =B:124, [31a]/4 =B:125, [36a]/5 =B:142, [36b]/4 =B:143,
 [37a]/4 =B:143, [39b]/1 =B:150, [41b]/3 =B:159, [42a]/3 =B:161, [42b]/4 =B:164,
 [43a]/4 =B:165, [44a]/4 =B:168, [49b]/2 =B:185, [51b]/1 =B:187, [51b]/3 =B:188,
 [51b]/5 =B:189, [56a]/1 =B:199, [56a]/5 =B:200, [57a]/4 =B:204, [57b]/5 =B:207,
 [59a]/5 =B:213, [59b]/3 =B:213, [62b]/3 =B:219, [64a]/1 =B:221, [73a]/2 =B:243,
 [76b]/2 =B:251, [80b]/3 =B:259, [86a]/5 =B:273, [91b]/1 =A:4, [93a]/1 =A:9, [94a]/4
 =A:14, [96b]/3 =A:21, [102a]/1 =A:41, [103a]/2 =A:46, [111a]/4 =A:79, [113b]/2
 =A:87, [115b]/3 =A:97, [118b]/5 =A:110, [119b]/1 =A:112, [124b]/5 =A:134, [125b]/4
 =A:138, [126a]/3 =A:140, [172a]/3= N:79, [175a]/5= N:90, [176b]/5= N:92, [184b]/3=
 N:109, [189b]/3= N:133, [193a]/1= N:142, [199b]/3= M:67, [202b]/3= M:77, [203b]/4=
 M:82, [206a]/1= M:89, [211b]/5= M:32, [212a]/1= M:32, [216b]/2= M:44, [219b]/1=
 M:49, [230a]/4= E:122, [238a]/5= E:144, [244a]/3= E:91, [251a]/3= M:8, [257a]/4=

M:97, [261b]/5= N:161, [263a]/5= N:165, [264a]/5= N:170, [263a]/5= N:165,
[264a]/5= N:170, [266a]/4= N:174, [268b]/3= M:2, **kökler** [187b]/1= N:126, [189a]/3=
N:131, [189b]/1= N:131, [189b]/2= N:132, [207a]/2= M:17, [207b]/2= M:18, [214a]/3=
M:40, [239a]/2= E:73, [239b]/3= E:75, [240b]/2= E:79, [257b]/1= M:97, [264b]/2=
N:170, [265a]/5= N:171, [7a]/4 =B:33, [28b]/5 =B:116, [29a]/1 =B:117, [42b]/2
=B:164, [78a]/1 =B:255, [78a]/5 =B:255, [98b]/4 =A:29, [112b]/1 =A:83, [118b]/3
=A:109, [123b]/5 =A:129, [124b]/3 =A:133, **köküsler** [175b]/1 =N:90, **köküzler** [98b]/3
=A:29, [130b]/5 =A:154, [250b]/5= M:7, **könğüller** [18a]/4 =B:74, [29b]/1 =B:118,
[65a]/4 =B:225, [92b]/4 =A:8, [117a]/4 =A:103, [123a]/5 =A:126, [130b]/4 =A:154,
[130b]/5 =A:154, [196a]/5= N:155, [270b]/1= B:88, **könülgenler** [228b]/5= E:117,
[241b]/3= E:82, [236b]/2= E:140, [41a]/3 =B:157, **közler** [130b]/5 =A:154, [94a]/3
=A:13, [225a]/2= E:100, **küfr ketürgenler** [216b]/4= M:44, [243b]/2= E:89, [258b]/1=
M:102, [233b]/1= E:130, [200a]/3= M:68, [126b]/1 =A:141, **künler** [49a]/2 =B:184,
[49a]/3 =B:184, [49b]/5 =B:185, [57a]/1 =B:203, [97a]/5 =A:24, [126a]/3 =A:140,
melikler [208b]/1= M:20, **mertebeler** [233b]/3= E:132, [241b]/4= E:83, [77a]/1 =B:253,
mescidler [28a]/3 =B:114, [51a]/4 =B:187, **minğler** [72b]/5 =B:243, **míveler** [31b]/5
=B:126, [40b]/4 =B:155, [83b]/4 =B:266, **muħrimler** [257a]/2= M:96, **mü'minler**
[64b]/5 =B:223, [98a]/5 =A:28, [98a]/4 =A:28, [122a]/5 =A:121, [122b]/3 =A:122,
[122b]/5 =A:124, [191b]/1= N:139, [192b]/1= N:141, [192b]/3= N:141, [193a]/4=
N:144, [193b]/4= N:146, [193b]/5= N:146, [221a]/3= M:54, **müjde birgenler** [263a]/4=
N:165, [263a]/4= N:165, **mükātebler** [47a]/3 =B:177, **münügliler** [71b]/5 =B:239,
mütereddidler [193a]/1= N:143, **nefsler** [188b]/1= N:128, [270a]/4= B:87, **nerseler**
[239b]/1= E:74, [258a]/3= M:101, [268a]/4= M:2, [84a]/3 =B:267, **nevmidler** [123b]/3
=A:127, **ni'metler** [199a]/1= M:65, **'ahdler** [267b]/4= M:1, [47a]/4 =B:177, **'akiller**
[55b]/1 =B:197, **'alāmetler** [41a]/4 =B:158, **'ālemler** [10b]/2 =B:47, [30b]/2 =B:122,
[33a]/4 =B:131, [76b]/3 =B:251, [99b]/4 =A:33, [115b]/1 =A:96, [115b]/5 =A:97,
[118b]/3 =A:108, [210b]/5= M:28, [243b]/4= E:90, [242b]/3= E:86, [208b]/2= M:20,
'ameller [251b]/1= M:9, [255a]/5= M:93, [265b]/5= N:173, [4a]/5 =B:25, [35b]/2
=B:139, [105b]/5 =A:57, **'azizler** [221a]/3= M:54, **oğka kirgenler** [227a]/2= E:111, ol
kimerseler [41b]/1 =B:159, [45a]/1 =B:171, [131a]/4 =A:156, **ökçeler** [128b]/2
=A:149, [127a]/2 =A:144, **öksüzler** [188a]/2= N:127, **ökünçler** [44a]/3 =B:167,
öküngenler [220b]/2= M:52, [211b]/3= M:31, **ölügler** [18a]/3 =B:73, [40b]/1 =B:154,
[81a]/1 =B:260, [5b]/5 =B:28, [227a]/1= E:111, **önğinler** [176a]/1= N:91, [189b]/3=

N:133, [92a]/3 =A:7, **öz nefsler** [26a]/4 =B:109, **özler** [12a]/1 =B:54, [12a]/3 =B:54, [13a]/1 =B:57, [24b]/1 =B:102, [26b]/4 =B:110, [32b]/1 =B:128, [50b]/4 =B:187, [106b]/2 =A:61, **periler** [224a]/4= E:100, [232a]/4= E:128, [233a]/1= E:130, **peygamberler** [196a]/4= N:154, [208a]/5= M:20, [216a]/4= M:44, [262b]/3= N:163, [15a]/1 =B:61, [34b]/4 =B:136, [46b]/5 =B:177, [59b]/1 =B:213, [96b]/2 =A:21, [111b]/2 =A:80, [112b]/5 =A:84, [119b]/4 =A:112, **rahmetler** [41a]/2 =B:157, [111b]/4 =A:81, **rahmler** [91b]/5 =A:6, **sebebler** [43b]/5 =B:166, **seherler** [95b]/1 =A:17, **sizler** [11a]/5 =B:50, [11b]/4 =B:53, [12a]/1 =B:54, [40b]/2 =B:155, [48a]/4 =B:180, [51a]/4 =B:187, [64b]/2 =B:223, [68b]/2 =B:232, [116b]/3 =A:101, [122a]/1 =A:119, [122a]/1 =A:120, [126a]/1 =A:139, [250a]/2= M:6, [233a]/3= E:130, [259b]/3= M:106, **sökeller** [250a]/1= M:6, **sünğükler** [80b]/3 =B:259, **sünğüler** [255b]/5= M:94, **sünnetler** [125b]/2 =A:137, **şehidler** [126a]/4 =A:140, **tenler** [259a]/5= M:105, [40b]/4 =B:155, **tevbeler** [42a]/1 =B:160, **tilekler** [52a]/4 =B:189, **tirigler** [40b]/2 =B:154, **tirsekler** [249b]/4= M:6, **tişiler** [185b]/1= N:117, [187b]/3= N:127, [187b]/5= N:127, [188b]/4= N:129, [249a]/1= M:5, [249a]/2= M:5, [250a]/2= M:6, [267a]/5= N:176, [11a]/2 =B:49, [50b]/2 =B:187, [64a]/3 =B:222, [64b]/2 =B:223, [65a]/5 =B:226, [65b]/2 =B:228, [67a]/5 =B:231, [68a]/2 =B:232, [70a]/2 =B:235, [70b]/4 =B:236, [72b]/1 =B:241, [94a]/4 =A:14, [101b]/2 =A:39, [106b]/2 =A:61, **tiweler** [235a]/5= E:138, [235b]/2= E:138, [238a]/1= E:144, [185b]/4= N:119, [237a]/4= E:142, **tölengenler** [92b]/1 =A:7, **tört adaqlı cânverler** [235b]/5= E:139, **ümmiler** [110a]/1 =A:75, **üzümler** [223b]/5= E:99, **yārī birgenler** [96b]/5 =A:22, [114b]/1 =A:91, [105b]/4 =A:56, [201b]/1= M:71, **yārīçiler** [104b]/3 =A:52, [85a]/3 =B:270, **yeller** [43a]/1 =B:164, **yerler** [14a]/1 =B:60, [32b]/2 =B:128, [171b]/2= N:78, **yetimler** [47a]/1 =B:177, [60b]/4 =B:215, [63a]/1 =B:220, **yigenler** [215b]/1= M:42, **yiller** [43a]/2 =B:164, **yinğenler** [209a]/5= M:23, [221b]/5= M:56, **yürigenler** [257a]/1= M:96, **yüz ewürgenler** [97a]/3 =A:23, **yüzler** [37b]/2 =B:144, [39a]/5 =B:150, [46b]/3 =B:177, [118a]/2 =A:106, [118a]/3 =A:106, [249b]/3= M:6, **yüzlerinğizka** [250a]/4= M:6, **zāhidler** [204a]/3= M:82, **zālimler** [74a]/3 =B:246, [245a]/5= E:93, **za'ifler** [122b]/4 =A:123, **zekāt birmegenler** [77b]/4 =B:254, **zilletler** [58b]/2 =B:210

+ları, +leri (iyelik çokluk III): **atları** [6b]/5=B:31, [7a]/2=B:33, **adaqları** [199a]/4 = M:66, [212a]/6 = M:33, [199a]/4=M:66, **adımları** [44a]/5= B:168, [44b]/1= B:168, [237b]/1 = E:142, **ağızları** [134b]/2 = A:167, [214b]/1 = M:41, [121a]/5 = A:118,

[214b]/1=M:41, **alğanları** [84a]/5=B:267, **almakları** [261b]/4 = N:161, **anaları** [153a]/1 = N:23, **antları** [110a]/5 = A:77, [226a]/5 = E:109, **araları** [198b]/1=M:64, [215b]/1=M:42, [215b]/4=M:42, [218a]/5=M:48, [219a]/1=M:49, [28a]/1= B:113, [59b]/5 = B:213, [68a]/4 = B:232, [95b]/5 = A:19, [158a]/4 = N:35, [167b]/2 = N:65, [175a]/5 = N:90, [177a]/2 = N:92, [198b]/1 = M:64, [215b]/2 = M:42, [215b]/4 = M:42, [218a]/5 = M:48, [219a]/1 = M:49, [253b]/3 = M:14, [28a]/1=B:113, [59b]/5=B:213, [68a]/4=B:232, [95b]/5=A:19, [158a]/4=N:35, [167b]/2=N:65, [175a]/5=N:90, [177a]/2=N:92, **arığları** [205a]/4 = M:87, **arkaları** [140a]/2 = A:187, [235b]/2 = E:138, [52a]/2 = B:189, **artları** [78a]/3=B:255, **ataları** [242b]/4 = E:87, [44b]/5= B:170, [259a]/3 = M:104, [44b]/5=B:170, **aydukları** [196b]/2 = N:156, **âyetleri** [206a]/5=M:89, **aymakları** [196a]/5 = N:155, [196b]/3 = N:157, [234b]/3 = E:136, [235b]/1 = E:138, [197b]/4 = M:63, **bolmuşları** [209b]/2 = M:24, **boynağulukları** [226b]/5 = E:110, **bozmaıkları** [196a]/3 = N:155, [253a]/1 = M:13, [196a]/3=N:155, **büstânları** [199a]/2 = M:65, **cezâları** [113b]/1=A:87, **dînleri** [193b]/4=N:146, **döstleri** [219b]/5=M:51, [230a]/1=E:121, [232a]/3=E:127, [23a]/5=E:128, [79a]/1 = B:257, [207a]/5 = M:18, [232a]/3 = E:127, [232a]/5 = E:128, [230a]/1 = E:121, [170b]/2 = N:76, [219b]/5 = M:51, [136b]/1 = A:175, [136b]/1 = A:175, **eligleri** [165b]/3=N:62, [176a]/4=N:91, [198a]/2=M:64, [212a]/6=M:33, [213b]/4=M:38, **erenleri** [175b]/2=N:90, **ferişteleri** [190b]/5=N:136, **Fir'avnunıñ hâşları** [10b]/5=B:49, **halkları** [182b]/4 = N:108, **helâlları** [12b]/5=B:57, **hevâları** [202b]/3 = M:77, [218b]/1 = M:48, [219a]/2 = M:49, [30a]/1= B:120, [38a]/3= B:145, [229a]/5 = E:119, [218b]/1=M:48, [219a]/2=M:49, [30a]/1=B:120, [38a]/3=B:145, **hōşları** [45a]/4=B:172, **hurmâ yıgaçları** [83b]/3=B:266, **İbrâhîm bünyâdları** [32a]/3=B:127, **iş eyeleri** [165b]/2=N:59, [173a]/3=N:83, **kapuğları** [52a]/3 = B:189, **karanğwulukları** [223a]/2 = E:97, **karanğwulukları** [223a]/2=E:97, **karındaşları** [131a]/5=A:156, [134b]/3=A:168, [152b]/3 = N:23, [131a]/5 = A:156, [134b]/3 = A:168, [242b]/4 = E:87, **karınları** [147a]/2=N:10, [46a]/1= B:174, [147a]/2 = N:10, [235b]/5 = E:139, **katıgılıkları** [245a]/5 = E:93, **kavmları** [176a]/2 = N:91, **kaytışları** [226a]/4 = E:108, **kayuları** [148a]/1=N:11, **kıldukları** [236a]/3 = E:139, **kılğanları** [31a]/3= B:124, [179a]/2 = N:97, [268a]/1 = M:1, **kılmaıkları** [195b]/2 = N:153, [261b]/1 = N:160, **kız karındaşları** [152b]/3=N:23, kızları [152b]/4=N:23, **kitâb eyeleri** [186b]/4=N:123, [195a]/4=N:153, [199b]/5=M:68, [202b]/2=M:77, [207b]/4=M:19, **kitâbları** [190b]/5 = N:136, [90a]/1 = B:285, **konumları** [233b]/2=E:131, **korğunçları** [181a]/1 = N:102, **koşğanları** [115a]/5=A:95, **köküsleri** [175b]/1=N:90, **könğüleri**

[167a]/1=N:63, **közler nūrları** [225a]/2=E:103, **közleri** [204a]/5=M:83, **kulaıkları** [185b]/4=N:119, **kulları** [185b]/2=N:118, [243a]/2 = E:88, **küç kılmakları** [195b]/2=N:153, **küfr ketürmekleri** [196a]/4=N:155, **küfrleri** [162a]/2=N:46, [196b]/1=N:155, [196b]/2=N:156, **mālları** [261b]/5 = N:161, [51b]/3 = B:188, [94a]/5 = A:14, [157b]/2 = N:34, [51b]/4=B:188, [81b]/1=B:261, [81b]/5=B:262, [83a]/2=B:265, [86b]/1=B:274, [93a]/3=A:10, [94a]/5=A:14, [120b]/2=A:116, [144b]/1=N:2, [145a]/3=N:5, [145b]/2=N:6, [146a]/1=N:6, [147a]/1=N:10, [157b]/2=N:34, [159a]/4=N:38, [178b]/1=N:95, [178b]/2=N:95, [81b]/1 = B:261, [81b]/5 = B:262, [83a]/2 = B:265, [86b]/1 = B:274, [144b]/1 = N:2, [93a]/3 = A:10, [120b]/2 = A:116, [178b]/1 = N:95, [178b]/2 = N:95, **mañğımları** [58a]/4 = B:208, **menfa‘atları** [244b]/2 = E:92, **Mescid-i ħarāmınñ ħāzırları** [54b]/5=B:196, **mīrāş ħ‘āreleri** [176b]/4=N:92, [177a]/3=N:92, **namāzları** [245a]/1 = E:92, **nefsleri** [200b]/4=M:70, **nişānları** [18a]/3= B:73, [51a]/5= B:187, [64a]/1 = B:221, [72b]/4 = B:242, [96a]/1 = A:19, [96b]/1 = A:21, [116a]/1 = A:98, [76b]/4 = B:252, **nūrları** [225a]/2 = E:103, [225a]/2 = E:103, **‘ahdleri** [195b]/5=N:154, [196a]/3=N:155, **‘amelleri** [206b]/3=M:90, **oğlanları** [30b]/1= B:122, [34b]/3= B:136, [35b]/4= B:140, [93a]/3 = A:10, [103b]/2 = A:49, [112b]/4 = A:84, [120b]/3 = A:116, [235a]/2 = E:137, [234a]/2 = E:133, [242a]/2 = E:84, [242b]/4 = E:87, [33b]/3= B:133, [114b]/4 = A:93, [68b]/3 = B:233, [100b]/2 = A:36, [236a]/5 = E:140, [68b]/3=B:233, [93a]/3=A:10, [100b]/2=A:36, [120b]/3=A:116, **oğul oğlanları** [34b]/3=B:136, [35b]/4=B:140, [112b]/4=A:84, **oğulları** [33a]/5=B:132, [94a]/5=A:14, [9a]/1= B:40, [10a]/5= B:47, [201a]/3 = M:72, [207a]/5 = M:18, [211b]/4 = M:32, [33a]/5= B:132, [58b]/4 = B:211, [262b]/5 = N:163, [252a]/3 = M:12, [200b]/2 = M:70, [73b]/2 = B:246, [94a]/5 = A:14, [202b]/5 = M:78, **okları** [102b]/2=A:44, [206b]/2=M:90, [247b]/2=M:3, **ortakları** [235a]/2 = E:137, **orunları** [161b]/2 = N:46, [214b]/5 = M:41, [253a]/3 = M:13, **ot eyeleri** [211a]/2=M:29, **öltürmekleri** [196a]/4=N:155, **özleri** [162b]/5=N:49, [167a]/2=N:63, [167a]/4=N:64, [167b]/3=N:65, [182b]/3=N:107, [184a]/3=N:113, [203a]/5=M:80, **peyveste bolmuşları** [209b]/2=M:24, **rāzları** [184b]/1=N:114, **sarāyları** [72b]/5=B:243, [142a]/2=A:195, **satgaşganları** [10a]/4=B:46, [64b]/4=B:223, [75b]/5=B:249, **sāzları** [180b]/3=N:102, [181a]/1=N:102, **sevābları** [15a]/5= B:62, [82a]/2 = B:262, [86b]/3 = B:274, [143a]/4 = A:199, [195a]/3 = N:152, [266a]/1 = N:173, **sıgıñgu yerleri** [179a]/5=N:97, [186a]/4=N:121, **sonğıları** [119a]/5 = A:111, [135a]/4 = A:170, [146b]/3 = N:9, [162a]/5 = N:47, **şenbelemek eyeleri** [162b]/1=N:47, **tamuğ eyeleri** [205a]/3=M:86, **Tanğrınınñ**

āyetleri [191b]/4=N:140, [196a]/4=N:155, Tanğrınınğ dōstları [207a]/5=M:18, Tanğrınınğ oğulları [207a]/5=M:18, tenleri [178b]/1=N:95, [178b]/2=N:95, tilleri [161b]/4=N:46, tonları [206a]/1 = M:89, uluğları [156b]/1=N:31, uluğrakları [230b]/3 = E:123, umınçları [186b]/4 = N:123, [27a]/2= B:111, üstünleri [199a]/4=M:66, vaқtları [67a]/5 = B:231, [68a]/2 = B:232, [69b]/4 = B:234, yaқsıları [84a]/3 = B:267, yalawaçları [190b]/5=N:136, [194b]/1=N:150, [194b]/2=N:150, [195a]/2=N:152, [231a]/2=E:124, [90a]/1 = B:285, [137b]/2 = A:179, [90a]/2 = B:285, [137b]/2 = A:179, [194b]/1 = N:150, [195a]/2 = N:152, [194b]/2 = N:150, [231a]/2 = E:124, [190b]/5 = N:136, [265a]/2 = N:171, yangamaқları [261b]/3 = N:160, yanları [140b]/5 = A:191, Ya'kūb oğlanları [30b]/1=B:122, [103b]/2=A:49, [114b]/4=A:93, [200b]/2=M:70, [201a]/3=M:72, [202b]/5=M:78, Ya'kūb oğulları [211b]/4=M:32, [9a]/1=B:40, [10a]/5=B:47, [58b]/4=B:211, [73b]/2=B:246, yarağları [61b]/5 = B:217, [82b]/5 = B:264, [86a]/2 = B:273, [179b]/1 = N:98, yawuқrakları [204a]/1 = M:82, yawuzluқları [142a]/4=A:195, [150b]/5=N:18, [156b]/2=N:31, [199a]/1=M:65, yawuzrakları [204a]/1=M:82, yayğanları [245b]/1 = E:93, yazmaқları [157b]/4 = N:34, yazmaқları [157b]/4=N:34, yazuқları [93b]/1 = A:11, [219a]/5 = M:49, [125a]/2=A:135, [128a]/2=A:147, yetimleri [187b]/5=N:127, yığaқları [83b]/3 = B:266, yığğları [66b]/1 = B:229, [66b]/2 = B:229, yimekleri [197b]/2=M:62, [197b]/5=M:63, yolları [155a]/5 = N:26, [254b]/1 = M:16, yolnunğ keçgenleri [160b]/5=N:43, yüzleri [162a]/5=N:47, ziyān eyeleri [178a]/5=N:95,

-lığ / -lig / -luğ / -lüg (isimden isim): adaқlığ [267b]/5=M:1, amānlığ [31b]/4=B:126, atlığ [23b]/4=B:102, [41a]/3=B:158, azığlığ [247b]/1=M:3, bağılığ [198a]/2=M:64, belgölüg [51b]/5=B:189, [78b]/2=B:256, [127a]/5=A:145, [181b]/5=N:103, [232b]/2=E:128, bereketlig [115b]/1=A:96, [244b]/2=E:92, cenābetliğ [249b]/5=M:6, cüftlüg [155a]/1=N:25, darlıqlığ [71a]/2=B:236, erklig [25b]/4=B:107, [30a]/3=B:120, [33a]/4=B:131, [89b]/3=B:282, [90b]/5=B:286, [97b]/3=A:26, [158b]/4=N:36, [163b]/3=N:53, [195b]/4=N:153, [202a]/5=M:76, fazllığ [25a]/4=B:105, hikmetlig [213b]/5=M:38, [232b]/4=E:128, [232b]/4=E:129, [236a]/4=E:139, [239a]/5=E:73, [241b]/5=E:83, [261a]/4=N:158, [263b]/1=N:165, [264b]/3=N:170, [106a]/2=A:58, [150b]/4=N:17, [154a]/4=N:24, [155b]/2=N:26, [164b]/2=N:56, [189a]/3=N:130, hōşnūdluğ [58a]/1=B:207, iglig [25a]/1=B:104, [46a]/3=B:174, [48a]/2=B:178, [96b]/1=A:21, [110b]/3=A:77, [114b]/1=A:91, [137a]/2=A:177, [151a]/4=N:18,

[191a]/5=N:138, [201b]/4=M:73, [213b]/1=M:36, [256a]/2=M:94, [262a]/1=N:161,
 [266a]/3=N:173, **i'timādliġ** [78b]/4=B:256, **işlig** [7a]/2=B:32, [32b]/6=B:129,
 [58b]/1=B:209, **katreliġ** [82b]/4=B:264, [83a]/4=B:265, [83b]/1=B:265, **keremliġ**
 [156b]/3=N:31, **kinġlikliġ** [71a]/1=B:236, **körklüġ** [35a]/5=B:138, [70a]/5=B:235,
 [73a]/5=B:245, [82a]/3=B:263, [100b]/3=A:37, [125b]/1=A:136, [142b]/1=A:195,
 [145a]/5=N:5, [146b]/3=N:8, [165b]/5=N:59, [168b]/3=N:69, [173b]/4=N:85,
 [173b]/5=N:85, [178b]/3=N:95, [187a]/3=N:125, [219b]/2=M:50, [252b]/2=M:12,
 [47b]/4=B:178, [47b]/5=B:178, [48a]/5=B:180, [53b]/5=B:195, [54a]/1=B:195,
 [66a]/2=B:228, [66a]/4=B:229, [66a]/5=B:229, [67a]/5=B:231, [67b]/1=B:231,
 [68a]/4=B:232, [68b]/5=B:233, [71a]/2=B:236, [71a]/3=B:236, [72b]/1=B:240,
 [94b]/3=A:14, [124b]/5=A:134, [128a]/5=A:148, [135b]/4=A:172, [145b]/5=N:6,
 [151b]/3=N:19, [154b]/4=N:25, [187a]/4=N:125, [188b]/2=N:128, [253b]/1=M:13,
 [255b]/3=M:93, **menġizliġ** [18a]/2=B:73, [18a]/5=B:74, [25b]/1=B:106, [27b]/4=B:113,
 [27b]/5=B:113, [29a]/5=B:118, [44a]/2=B:167, [45a]/2=B:171, [51a]/5=B:187,
 [53a]/1=B:191, [62b]/4=B:219, [66a]/2=B:228, [69a]/2=B:233, [72b]/3=B:242,
 [79b]/5=B:259, [81b]/1=B:261, [82b]/2=B:264, [83a]/4=B:265, [84a]/1=B:266,
 [87a]/2=B:275, [93a]/5=A:11, [100a]/5=A:36, [103a]/4=A:47, [103b]/4=A:49,
 [106a]/3=A:59, [117b]/1=A:103, [117b]/5=A:105, [120b]/5=A:117, [126a]/3=A:140,
 [131a]/4=A:156, [133a]/2=A:162, [169a]/5=N:73, [171a]/2=N:77, [178a]/1=N:94,
 [188b]/5=N:129, [192a]/1=N:140, [206a]/4=M:89, [210b]/5=M:28, [211b]/2=M:31,
 [225a]/5=E:105, [226a]/3=E:108, [227a]/4=E:112, [230a]/4=E:122, [230b]/1=E:122,
 [230b]/2=E:123, [231a]/1=E:124, [231b]/3=E:125, [231b]/4=E:125, [235a]/1=E:137,
 [239a]/3=E:73, [239b]/2=E:75, [242a]/4=E:84, [245a]/4=E:93, [256a]/5=M:95,
 [267a]/5=N:176, **menġzeşliġ** [53b]/2=B:194, **nisbetliġ** [111a]/5=A:79, [127b]/4=A:146,
 [197b]/4=M:63, [216a]/5=M:44, **nişānliġ** [94b]/1=A:14, **örtüglüġ** [7a]/4=B:33,
 [17a]/5=B:70, [70a]/2=B:235, [86b]/2=B:274, [157b]/3=N:34, [196a]/5=N:155,
 [270b]/1=B:88, **rahmetliġ** [42b]/1=B:163, **rāst sözlüġ** [168b]/2=N:69, **sanliġ**
 [49a]/2=B:184, [56b]/5=B:263, [97a]/5=A:24, **şekkliġ** [260a]/3=M:106, **tenliġ**
 [104a]/1=A:49, **tutmaġanlıġ** [249a]/5=M:5, **türlüġ** [236b]/4=E:141, **usluġ**
 [36a]/5=B:142, [89b]/2=B:282, [145a]/3=N:5, [236a]/5=E:140, **yaraġlıġ** [25b]/2=B:106,
 [26b]/2=B:109, [39a]/1=B:148, [80b]/5=B:259, [98a]/1=A:26, [98b]/5=A:29,
 [134a]/1=A:165, [140b]/3=A:189, [189b]/4=N:133, [194a]/5=N:149, [207a]/3=M:17,

[208a]/3=M:19, [212b]/3=M:34, [214a]/4=M:40, **yaşlıg** [17a]/5=B:68, **yazukluğ** [87b]/3=B:276, **ziyānlig** [211a]/4=M:30, [220b]/5=M:53,

-lık / -lik / -luğ / -lük (isimden isim): **açlık** [40b]/3=B:155, [248a]/2=M:3, **arıklık** [7a]/1=B:32, [28b]/4=B:116, [141a]/2=A:191, [224a]/5=E:100, [265a]/4=N:171, **artukluğ** [71b]/1=B:237, [73a]/2=B:243, [84b]/4=B:268, [109b]/1=A:73, [135b]/1=A:171, [157a]/1=N:32, **āsānlik** [50a]/1=B:185, **azgunluğ** [5b]/4=B:27, [46a]/4=B:175, [78b]/2=B:256, [133b]/3=A:164, [161a]/4=N:44, **bağillik** [137b]/4=A:180, [138a]/1=A:180, [159a]/1=N:37, [159a]/2=B:37, **baylık** [189a]/2=N:130, **bāzergānlik** [156a]/2=N:29, **berhūrdārlik** [32a]/1=B:126, [257a]/1=M:96, **bīcārelik** [211b]/1=M:31, **bīzārlik** [44a]/1=B:167, **boynağuluk** [226b]/5=E:110, **cāvidānēlik** [42a]/4=B:162, **cünūblük** [160b]/2=N:43, **darlık** [124b]/4=A:134, [167b]/3=N:65, **darlıkliğ** [71a]/1=B:236, **dervişlik** [47a]/5=B:177, [60a]/5=B:214, [84b]/2=B:268, [88b]/2=B:280, [119b]/2=A:112, [14b]/4=B:61, **dīvānēlik** [87a]/1=B:275, **dōstluğ** [77b]/3=B:254, [169a]/5=N:73, **düşmenlik** [198b]/1=M:64, [206b]/5=M:91, [253b]/4=M:14, [203b]/5=M:82, **edgölük** [9a]/2=B:40, [9b]/5=B:44, [10b]/1=B:47, [13a]/5=B:58, [27a]/4=B:112, [30b]/1=B:122, [38b]/4=B:148, [46b]/3=B:177, [46b]/4=B:177, [52a]/1=B:189, [52a]/2=B:189, [55a]/4=B:197, [56b]/2=B:201, [56b]/3=B:201, [60b]/3=B:215, [60b]/5=B:215, [65a]/1=B:224, [69b]/1=B:233, [70a]/1=B:234, [72b]/2=B:241, [85a]/1=B:269, [85b]/4=B:272, [99a]/1=A:30, [114b]/2=A:92, [117b]/3=A:104, [119a]/1=A:110, [120a]/3=A:114, [122a]/2=A:120, [135a]/3=A:170, [136a]/3=A:174, [158b]/1=N:36, [159b]/4=N:40, [166b]/5=N:62, [168b]/1=N:69, [169a]/2=N:72, [169a]/4=N:73, [171b]/3=N:78, [172a]/1=N:79, [173a]/4=N:83, [178a]/3=N:94, [184b]/2=N:114, [188a]/3=N:127, [204b]/4=M:84, [205a]/1=M:85, [209a]/3=M:23, [218b]/4=M:48, [242a]/5=E:84, [255b]/2=M:93, [266b]/3=N:175, [268b]/5=M:2, **emīnlik** [241a]/5=E:81, **erklilik** [163b]/3=N:53, [239a]/3=E:73, [116a]/4=A:99, **gāyibluğ** [256a]/1=M:94, **ẖārlik** [14b]/4=B:61, [28b]/1=B:114, [119a]/5=A:112, [212b]/1=M:33, [215a]/4=M:41, [231a]/4=E:124, [245b]/2=E:93, [269a]/5=B:85, **ẖōšnūdluk** [83a]/3=B:265, [95a]/1=A:15, [136a]/4=A:174, [156a]/3=N:29, [184b]/3=N:114, [254a]/5=M:16, [268b]/1=M:2, **kāfirlik** [200a]/2=M:68, [133a]/5=A:167, **kāranğwuluk** [79a]/1=B:257, [79a]/3=B:257, [223a]/1=E:97, **kārankuluk** [230a]/5=E:122, [254b]/1=M:16, **katıglik** [18a]/5=B:74, [86a]/5=B:273,

[245a]/5=E:93, [47a]/5=B:177, kıyaşlık [158b]/1=N:36, **kinglik** [71a]/1=B:236, [74b]/1=B:247, [74b]/3=B:247, [124b]/4=A:134, [154a]/5=N:25, [179b]/5=N:100, **korğanlılık** [28a]/5=B:114, **könilik** [46a]/4=B:175, [78b]/2=B:256, [145b]/2=N:6, **körklüklük** [47b]/4=B:178, [47b]/5=B:178, [48a]/5=B:180, [53b]/5=B:195, [54a]/1=B:195, [66a]/2=B:228, [66a]/4=B:229, [66a]/5=B:229, [67a]/5=B:231, [67b]/1=B:231, [68a]/4=B:232, [68b]/5=B:233, [71a]/2=B:236, [71a]/3=B:236, [72b]/1=B:240, [94b]/3=A:14, [124b]/5=A:134, [128a]/5=A:148, [135b]/4=A:172, [145b]/5=N:6, [151b]/3=N:19, [154b]/4=N:25, [187a]/4=N:125, [188b]/2=N:128, [253b]/1=M:13, [255b]/3=M:93, **kulluk** [33b]/3=B:133, [35a]/5=B:138, [45b]/1=B:172, [56a]/3=B:200, [104b]/2=A:51, [107a]/3=A:64, [158a]/5=N:36, [197a]/2=M:60, **küçeylik** [50a]/1=B:185, **müsülmanlık** [33b]/1=B:132, [115a]/4=A:95, [231b]/1=E:125, [248a]/1=M:3, **nüsipâşlık** [40a]/3=B:152, **‘azizlikni** [57b]/4=B:206, [191b]/2=N:139, **otluk** [164a]/3=N:55, **örelilik** [157a]/5=N:34, **pādşāhlık** [23b]/1=B:102, **pādşālık** [76b]/1=B:252, **peygāmbərlik** [76b]/1=B:252, [111a]/3=A:79, [243a]/5=E:89, **peyvestelik** [31b]/2=B:125, [51a]/4=B:187, [109b]/5=A:75, [125a]/3=A:135, [245a]/1=E:92, **rağbetsizlik** [32b]/6=B:130, **rāstlık** [46b]/1=B:176, [165a]/4=N:58, **saknuqluk** [55a]/5=B:197, [71b]/2=B:237, [153b]/5=N:24, [154b]/4=N:25, [249a]/4=M:5, [251a]/4=M:8, [268b]/5=M:2, **sawuqluk** [120b]/5=A:117, **sökelilik** [46a]/5=B:177, [60a]/5=B:214, [220a]/3=M:52, **sukluk** [188b]/4=N:129, **süstlük** [127b]/4=A:146, [182a]/1=N:104, [207b]/5=M:19, **tanuqluk** [36a]/1=B:140, [95b]/1=A:18, [104b]/5=A:52, [105a]/2=A:53, [107a]/5=A:64, [5b]/4=B:27, [108b]/3=A:70, [112a]/3=A:81, [113a]/4=A:86, [150a]/2=N:15, [201a]/3=M:72, [202a]/5=M:76, [224b]/5=E:102, [226a]/1=E:108, [265b]/3=N:172, [259b]/3=M:106, [260a]/4=M:106, [260b]/2=M:107, [260b]/3=M:107, [260b]/5=M:108, [263b]/2=N:166, [263b]/3=N:166, **tarlık** [250b]/1=M:6, **tiriglik** [48a]/2=B:178, [57a]/5=B:204, [59a]/3=B:212, [94b]/2=A:14, [115b]/2=N:19, [169b]/2=N:74, [178a]/1=N:94, [183a]/3=N:109, [233a]/5=E:130, [268a]/5=B:85, [269b]/3=B:86, **tutunmağanlık** [154b]/5=N:25, **tüzlük** [89a]/3=B:282, [89b]/3=B:282, [188a]/2=N:127, [188b]/3=N:129, [190a]/5=N:135, [215b]/4=M:42, [217a]/3=M:45, [256b]/1=M:95, [259b]/4=M:106, **uçmaklık** [232a]/2=E:127, **uluqluk** [83b]/4=B:266, [101b]/3=A:40, **usluqluk** [236a]/5=E:140, **uzunluk** [74b]/3=B:247, **üküşlük** [258a]/1=M:100, **vekāllik** [172b]/4=N:81, **yaşsılık** [117b]/3=A:104, [119a]/5=A:115, [194a]/4=N:149, **yaruqluk** [79a]/1=B:257, [79a]/3=B:257, [216a]/3=M:44, [217b]/3=M:46, [244a]/3=E:91,

254b]/2=M:16, **yawuqluq** [144a]/3=N:1, [146b]/1=N:8, [158b]/2=N:36, [260a]/4=M:106, **yawuzluq** [150b]/5=N:18, [156b]/2=N:31, [171b]/4=N:78, [172a]/2=N:79, [183a]/5=N:110, [186b]/4=N:123, [199a]/1=M:65, [265b]/3=M:95, **yigrençilik** [121a]/5=A:118, **yiplük** [51a]/1=B:187, [51a]/2=B:187, **yokluq** [47a]/1=B:177, **ziyâdelik** [66a]/3=B:228,

-lü (isimden isim): örtüglü [173b]/2=A:179

-m, -(i)m, -(i)m, -(u)m, -(ü)m (fiilden isim): adım [44a]/5=B:168, [44b]/1=B:168, [237b]/1=E:142, **keyim** [68b]/4=B:233, **konum** [13a]/2=B:58, [80a]/1=B:259, [170a]/3=N:75, [230b]/3=E:123, [233b]/2=E:131, **ölüm** [72b]/5=B:243, [126b]/4=A:143, [130b]/3=A:154, [134b]/5=A:168, [139a]/4=A:185, [150a]/4=N:15, [151a]/1=N:18, [171b]/1=N:78, [180a]/2=N:100, [245a]/5=E:93, [259b]/3=M:106, [260a]/1=M:106, [33b]/3=B:133, [48a]/4=B:180,

-m, +(i)m, +(i)m, +(u)m, +(ü)m (iyelik teklik I): âyâtlarım [9b]/1=B:41, **ewümni** [31b]/1=B:125, **İdim** [79b]/1=B:258, [100a]/1=A:35, [100a]/4=A:36, [100b]/3=A:38, [101b]/3=A:40, [101b]/5=A:41, [103a]/3=A:47, [104b]/2=A:51, [201a]/4=M:72, [209b]/4=M:25, [239b]/5=E:76, [240a]/2=E:77, [240a]/3=E:77, [240a]/5=E:78, [241a]/1=E:80, **kavmum** [11b]/5=B:54, [208a]/4=M:20, [208b]/2=M:21, [234a]/3=E:135, [240b]/1=E:78, **könğlüm** [81a]/2=B:260, **‘ahdim** [31a]/3=B:124, [112a]/2=A:81, [9a]/2=B:40, **oğlanlarım** [32b]/1=B:128, [31a]/2=B:124, **özüm** [96a]/2=A:20, [209b]/5=M:25, **uyam** [209b]/5=M:25, [211b]/3=M:31, **yazukum** [211a]/1=M:29, **yolumğa** [8b]/3=B:38, [142a]/3=A:195, **yüzümni** [240b]/2=E:79,

-ma / -me (fiilden isim): kılma [35a]/3=B:137, **muḥālefet kılma** [35a]/3=B:137, **tegme** [4b]/1=B:25, [14a]/1=B:60, [38a]/1=B:145, [38b]/3=B:148, [43a]/1=B:164, [68a]/1=B:231, [81a]/4=B:260, [81b]/3=B:261, [87b]/3=B:276, [88b]/5=B:281, [97b]/2=A:25, [98b]/5=A:29, [99a]/1=A:30, [100b]/4=A:37, [139a]/3=A:185, [147b]/1=N:11, [157a]/1=N:32, [157a]/2=N:33, [157a]/4=N:33, [160a]/1=N:41, [164a]/5=N:56, [174a]/2=N:85, [174a]/4=N:86, [176a]/2=N:91, [178b]/3=N:95, [187b]/2=N:126, [189a]/2=N:130, [198b]/2=M:64, [200b]/3=M:70, [212a]/6=M:33,

[218b]/1=M:48, [223b]/2=E:99, [224b]/3=E:101, [224b]/4=E:101, [224b]/5=E:102, [225a]/1=E:102, [226a]/3=E:108, [227a]/2=E:111, [227a]/4=E:112, [23a0b]/2=E:123, [233b]/3=E:132, [242a]/1=E:84, [242b]/1=E:85, [242b]/3=E:86, [257b]/2=M:97, [267b]/1=N:176, [270a]/3=B:87, **tigme** [148b]/5=N:12

-madın / -medin; -mayın (zarf fiil): **cimā'** **kılmadın** [70b]/5 =B:236, **haddin keçmedin** [45b]/3 =B:173, **işittürülmedin** [161b]/4 =N:46, **kelmeyin turur** [60a]/4 =B:214, **küç kılmadın** [45b]/3 =B:173, **namāz kılmayın** [180b]/5 =N:102, **ölmedin aşnu** [261a]/5 =N:159, **ziyān tegürmedin** [149a]/4 =N:12

-mağ / -mek (fiilden isim): **açmağ** [125b]/4=A:138, [192a]/3=N:141, [220a]/5=M:52, **aldamağ** [227b]/1=E:112, **aldaşmağ** [192b]/4=N:142, **almağ** [256b]/5=M:95, [261b]/4=N:161, **anğdurmağ** [243b]/4=E:90, **arıtmağ** [126a]/5=A:141, **arsıkmağ** [139b]/1=A:185, **arsıkturmağ** [186a]/3=N:120, **artmağ** [35a]/4=B:138, **ayırmağ** [69a]/3=B:233, **aymağ** [196a]/5=N:155, [196b]/3=N:157, [197b]/4=M:63, [234b]/3=E:136, [235b]/1=E:138, **ayrılmağ** [78b]/4=B:256, **azmağ** [166a]/5=N:60, [185a]/5=N:116, [191a]/1=N:136, [239b]/2=E:74, [264a]/1=N:167, **barmağ** [151b]/1=N:19, **bildürmek** [137b]/1=A:179, **bilmek** [126b]/3=A:142, [134a]/2=A:166, [134a]/3=A:167, [243b]/5=E:91, [263b]/3=N:166, **bilmemek** [150b]/2=N:17, **birmek** [71a]/1=B:236, [72a]/4=B:240, [72b]/2=B:241, [145a]/1=N:4, **bitimek** [127a]/5=A:145, **bitmek** [134b]/1=A:167, [141a]/5=A:193, [153b]/3=N:24, [154b]/2=N:25, [241b]/2=E:82, [255b]/1=M:93, **bolmağ** [72b]/3=B:241, **boşamağ** [66a]/3=B:229, **boyun sümek** [58a]/3=B:208, [95b]/4=A:19, [167b]/4=N:65, [172b]/1=N:81, [175b]/5=N:90, **bozmağ** [196a]/3=N:155, [253a]/1=M:13, **bulmağ** [36b]/3=B:143, [61b]/1=B:217, [151a]/4=N:19, [188a]/4=N:128, [195b]/4=N:153, [198a]/5=M:64, [169b]/1=N:73, **çatmağ** [235b]/3=E:138, [236b]/1=E:140, **çewürmek** [43a]/1=B:164, **çıkarmağ** [269a]/3=B:85, [61b]/2=B:217, **çıkarmamağ** [72a]/4=B:240, **çıkmağ** [55a]/3=B:197, [229b]/5=E:121, [238b]/5=E:145, [247b]/3=M:3, **eksimek** [40b]/3=B:154, **emdürmek** [69a]/4=B:233, **emmek** [68b]/4=B:233, **ewrülmeğ** [37a]/5=B:144, [142b]/2=A:196, **ıdmağ** [66a]/4=B:229, **ımızğanmağ** [77b]/5=B:255, [130a]/2=A:154, **içürmek** [13b]/3=B:60, **iwmek** [123a]/3=A:125, **kağıılanmağ** [15b]/3=B:63, **kaytarmağ** [66a]/1=B:228, **kaytmağ** [90a]/4=B:285, [98b]/3=A:28, [207b]/3=M:18, **keçmek** [128a]/2=A:147, **keñgeşmek** [69a]/3=B:233, **kesmek** [123b]/2=A:127, **ketürmek**

[9b]/5=B:44, [61b]/3=B:217, [196a]/4=N:155, **kıkmak** [45a]/3=B:171, **kılışmak** [55a]/3=B:197, [217a]/3=M:45, **kılmak** [28a]/4=B:114, [37a]/3=B:143, [39b]/3=B:150, [47b]/5=B:178, [50a]/1=B:185, [50b]/2=B:187, **kınamak** [65a]/4=B:225, [70b]/3=B:235, [82a]/5=B:263, [84b]/3=B:268, [131a]/4=A:155, [149a]/5=N:12, [173b]/4=N:84, [257b]/3=M:98, [258b]/1=M:101, **kışmak** [48b]/3=B:182, [92a]/4=A:7, [155b]/4=N:27, [181a]/3=N:102, [188b]/4=N:129, [248a]/2=M:3, **kismek** [13a]/4=B:58, **koçmak** [11a]/2=B:49, **kopmak** [145a]/4=N:5, [174a]/5=N:87, **köndürmek** [85b]/2=B:272, **körmek** [82b]/2=B:264, [94a]/2=A:13, [159a]/4=N:38, **kurtulmak** [140b]/1=A:188, [149b]/3=N:13, [173a]/1=N:83, [241b]/2=E:82, [254a]/5=M:16, **küçemek** [78b]/1=B:256, **küymek** [65b]/1=B:226, [88b]/2=B:280, **okımak** [30a]/4=B:120, **onğarmak** [63a]/2=B:220, [66a]/1=B:228, [158a]/4=N:35, [184b]/2=N:114, [188b]/1=N:128, **öç almak** [256b]/5=M:95, **ödemek** [47b]/5=B:178, **ögmek** [6b]/2=B:30, **öldürmek** [138a]/4=A:181, **öldürmek** [52b]/4=B:191, [61b]/3=B:217, **öldürüşmek** [73b]/5=B:246, **öltürmek** [196a]/4=N:155, **saçınmak** [86a]/4=B:273, [110b]/4=A:78, [117a]/1=A:102, **saçlamak** [78a]/5=B:255, **satışmak** [233a]/3=E:130, **sınamak** [129b]/1=A:152, [130b]/4=A:154, [218b]/3=M:48, **sözmek** [263a]/4=N:164, [50b]/2=B:187, **süwmek** [47a]/1=B:177, **şenbelemek** [16a]/3=B:65, [162b]/1=N:47, [196a]/2=N:154, **tayınmak** [131a]/2=A:155, **teğşürmek** [14b]/2=B:61, **teğürmek** [96a]/5=A:20, **tikmek** [89b]/3=B:282, **tilemek** [24a]/3=B:102, [70a]/3=B:235, **tokuşmak** [122b]/1=A:121, **tölenmek** [48a]/5=B:180, **tutmak** [54b]/3=B:196, [97b]/3=A:26, [152b]/1=N:22, [206a]/2=M:89, [66a]/4=B:229, [177a]/4=N:92, **tutunmak** [12a]/1=B:54, **uğramak** [139b]/5=A:186, **uğmak** [171b]/5=N:78, **ulanmak** [213a]/1=M:35, **uluğlamak** [50a]/2=B:185, **unaşmak** [69a]/3=B:233, **urmak** [5a]/1=B:26, **uruşmak** [61a]/5=B:217, **uymak** [31a]/2=B:124, [47b]/4=B:178, [261a]/2=N:157, **ündemek** [45a]/2=B:171, **ünmek** [100b]/3=A:37, **yanğamak** [261b]/3=N:160, **yanmak** [259b]/1=M:105, **yaratmak** [42b]/2=B:164, [140b]/3=A:190, [141a]/1=A:191, **yarlıkamak** [46a]/5=B:175, [63b]/5=B:221, [82a]/4=B:263, [90a]/3=B:285, [124b]/2=A:133, [125a]/5=A:136, [131b]/4=A:157, [178b]/5=N:96, [215b]/1=M:9, **yazmak** [157b]/4=N:34, **yığılmak** [16a]/4=B:66, **yıgılmak** [166b]/2=N:61, **yıgmak** [61b]/1=B:217, [76b]/2=B:251, **yimek** [197b]/2=M:62, [197b]/5=M:63, [257a]/1=M:96, [261b]/5=N:161, **yokalmak** [53b]/5=B:195, **yokatmak** [126b]/1=A:141, **yürimek** [86a]/3=B:273, **yürümek** [140b]/4=A:190, **yürütmek** [42b]/3=B:164,

-mas, -mes / -maz, -mes (geniş zamanın olumsuzu): bulmaz men [238b]/2=E:145, erklenmes men [209b]/5=M:25, ermez men [210b]/4=M:28, [225a]/5=E:104, [240b]/3=E:79, **korkmaz** men [240b]/5=E:80, **süwmez** men [240a]/1=E:76, **žäyi' kılmas** men [141b]/5=A:195, **ermes** sen [177b]/5=N:94, **ermez** sen [225b]/5=E:107, **hılâf kılmas** sen [141b]/4=A:194, **kışmaz** sin [253a]/4=M:13, **teklif kılınmas** sin [173b]/1=N:84, **alınmas** [10b]/4=B:48, **anğmaz** [241a]/2=E:80, **arığ kılmas** [46a]/3=B:174, [110b]/2=A:77, **asığ kılmas** [24a]/4=B:102, [30b]/4=B:123, **azdurmas** [5a]/5=B:26, **bakmaz** [110b]/2=A:77, **bilmes** [10a]/2=B:44, [72a]/2=B:239, [92b]/1=A:7, [107b]/3=A:65, [184a]/5=N:113, **bilmez** [40a]/2=B:151, **birilmes** [269b]/4=B:86, **bititmes** [82b]/3=B:264, **bulmaz** [31a]/3=B:124, **buyurmas** [111b]/1=A:80, **döst tutmas** [25a]/1=B:105, **ermes** [17b]/2=B:71, [27b]/2=B:113, [27b]/3=B:113, [36a]/1=B:140, [37b]/4=B:144, [39a]/3=B:149, [44a]/3=B:167, [46b]/3=B:177, [52a]/1=B:189, [75a]/5=B:249, [100a]/5=A:36, [108a]/1=A:67, [108a]/2=A:67, [110b]/5=A:78, [111a]/1=A:78, [116a]/4=A:99, [123b]/1=A:125, [126b]/5=A:144, [138b]/2=A:182, [139b]/1=A:185, [150b]/4=N:18, [186b]/3=N:123, [186b]/4=N:123, [193a]/2=N:143, [202a]/1=M:75, [228b]/3=E:116, [230a]/5=E:122, [233b]/4=E:132, [243b]/4=E:90, **ermez** [16b]/5=B:68, [18b]/3=B:74, [24a]/3=B:102, [38a]/2=B:145, [98b]/1=A:28, [213b]/2=M:37, [216a]/2=M:43, [269b]/2=B:85, **hılâf kılmas** [93a]/2=A:9, **işitmes** [45a]/2=B:171, **kabül kılınmas** [10b]/3=B:48, [30b]/3=B:123, **kılmazıngızdın** [71a]/4=B:237, **koymaz** [5a]/1=B:26, **köndürmes** [79b]/5=B:258, [83a]/1=B:264, [113b]/1=A:86, [199b]/4=M:67, [220a]/1=M:51, [238b]/1=E:144, **kurtulmas** [234b]/1=E:135, **küç kılmas** [159b]/3=N:40, **öğüt almaz** [241a]/2=E:80, **örtülmes** [91b]/4=A:4, **şabr kılmas** [14a]/4=B:61, **sakınmas** [85a]/1=B:269, [92b]/3=A:7, **sorulmas** [29b]/3=B:119, **sözlemes** [46a]/2=B:174, [110b]/1=A:77, **sugarmas** [17b]/3=B:71, **süwmes** [126a]/5=A:140, [158b]/5=N:36, [182b]/3=N:107, [237a]/3=E:141, **süwmez** [52b]/1=B:190, [57b]/3=B:205, [87b]/3=B:276, [99b]/2=A:32, [106a]/1=A:57, [194a]/2=N:148, [198b]/4=M:64, [200b]/3=M:70, [204b]/5=M:87, [270a]/4=B:87, **tatmas** [75b]/1=B:249, **tegürmes** [122a]/3=A:120, [259a]/5=M:105, **teklif kılınmas** [68b]/5=B:233, **teklif kılmas** [90a]/4=B:286, **tilemes** [201b]/5=M:74, [50a]/1=B:185, [118b]/2=A:108, [243b]/3=E:90, [250a]/5=M:6, **tutmaz** [65a]/2=B:225, [77b]/5=B:255, [205b]/2=M:89, **uftanmas** [4b]/5=B:26, **ulanmas** [234b]/4=E:136, **va' de kılmas** [186a]/3=N:120, **yarlıkamas** [162b]/2=N:48, [185a]/3=N:116, **yetmes**

[86a]/2=B:273, [89b]/2=B:282, [225a]/3=E:103, **yetmez** [225a]/1=E:103,
 [82b]/5=B:264, **yimes** [235b]/1=E:138, **yetmes** [179b]/1=N:98, **yünğül kılınmas**
 [42a]/4=B:162, [269b]/4=B:86, **yünğül kılınmaz** [113b]/3=A:88, **zâyî' kılmas**
 [135b]/1=A:171, **almaz miz** [260a]/3=M:106, **bitmez miz** [204b]/2=M:84, **kemişmes miz**
 [34b]/5=B:136, **kemişmez miz** [90a]/2=B:285, [112b]/5=A:84, **körmez miz**
 [246a]/2=E:94, **örtmes miz** [260a]/4=M:106, **bilmes siz** [40b]/2=B:154, [44b]/3=B:169,
 [61a]/4=B:216, [68b]/2=B:232, [108a]/1=A:66, [148a]/1=N:11, **birmes siz**
 [187b]/5=N:127, **ermes siz** [84a]/5=B:267, [234a]/3=E:134, **ermez siz** [199b]/5=M:68,
harc kılmas siz [85b]/4=B:272, **korkmaz siz** [241a]/3=E:81, **küç kılınmas siz**
 [86a]/1=B:273, [88b]/1=B:279, **küç kılmas siz** [88b]/1=B:279, **küymez süz**
 [129b]/3=A:153, **ötemes** [30b]/3=B:123, **sorulmas siz** [34a]/3=B:134, [36a]/4=B:141,
 azdurmaslar [108b]/1 = A:69, [184a]/2 = N:113, [108b]/1=A:69, [184a]/2=N:113, **bedel**
kılmaslar [143a]/3=A:199, **belgürtmesler** [130b]/1=A:154, **bilmesler** [6b]/3=B:30,
 [23a]/5=B:101, [27b]/5=B:113, [29a]/3=B:118, [44b]/5=B:170, [45a]/3=B:171,
 [108b]/2=A:69, [222b]/1=M:58, [227a]/4=E:111, [230b]/5=E:123, [258b]/5=M:103,
 [259a]/3=M:104, **birilmesler** [10b]/4=B:48, [30b]/5=B:123, [42a]/5=B:162, **birilmezler**
 [119a]/5=A:111, **birmesler** [163b]/4=N:53, **bitmesler** [159a]/4=N:38, [162a]/2=N:46,
 [196b]/1=N:155, [227b]/4=E:113, [231b]/5=E:125, **bitmezler** [23a]/2=B:100,
 [167b]/1=N:65, [226b]/3=E:109, **bulmaslar** [186a]/4 = N:121, **bulmazlar** [266a]/3 =
 N:173, **endişe kılmaslar** [172b]/4=N:82, **ermesler** [119b]/5=A:113, **ermezler**
 [243b]/1=E:89, **kağgurmaslar** [8b]/4= B:38, [27b]/1= B:112, [82a]/3 = B:262, [86b]/4 =
 B:274, [88a]/1 = B:277, [135a]/5 = A:170, **kaytmaslar** [201b]/4 = M:74, **kılmaslar**
 [73a]/3 = B:243, [121a]/4 = A:118, [143a]/3 = A:199, [172b]/4 = N:82, [235b]/3 =
 E:138, [193a]/1 = N:142, **kışmazlar** [61b]/4=B:217, **kopmazlar** [86b]/5=B:275,
korkmazlar [221a]/4=M:54, **könülmesler** [45a]/1=B:170, [259a]/4=M:104, **könülmezler**
 [179b]/2=N:98, **küç kılınmaslar** [88b]/5=B:281, [97b]/3=A:25, [133a]/1=A:161,
 [163a]/1=N:49, [171a]/5=N:77, [187a]/3=N:124, **küyülmesler** [113b]/4=A:88,
öğretmesler [23b]/5=B:102, **örtmesler** [160a]/4=N:42, **örtülmezler** [182b]/5=N:108,
süwmezler [121b]/3=A:119, **şükr kılmaslar** [73a]/3=B:243, **tağşir kılmaslar**
 [121a]/4=A:118, **tegürmesler** [184a]/3=N:113, **tilemesler** [86a]/4=B:273, **uluğsınmazlar**
 [204a]/3 = M:82, **umanmaslar** [182a]/3 = N:104, **uydurmaslar** [82a]/1 = B:262, **uymaslar**
 [228b]/3 = E:116, **ündemesler** [185a]/5=N:117, [185b]/1=N:117, **yād kılmaslar**

[193a]/1=N:142, [235b]/3=E:138, **yawumaslar** [171b]/5 = N:78, **yıgılınmaslar** [203a]/3 = M:79, **yığmaslar** [203a]/3 = M:79, **yimesler** [46a]/1=B:174,

-mış / -miş (sıfat fiil): **kurtartılmış** [17b]/3 =B:71, **arığ kılınmış yirge** [208b]/3 =M:21, **atanmış vakt** [89a]/2 =B:282, **āzād kılınmış kul** [258b]/3 =M:103, **belgölüg kılınmış vakıtlar** [51b]/5 =B:189, **boşanmış tişiler** [65b]/2 =B:228, **cem' kılınmış köp mällar** [94a]/5 =A:14, **cüftler arığ kılınmış** [95a]/1 =A:15, **ısparlanmış diyet** [176b]/4 =N:92, **ıyınmış tiwe** [258b]/3 =M:103, **iki cem' satğaşmış kün** [134a]/2 =A:166, **kat kat kat kılınmış** [124a]/3 =A:130, **kötrülmüş berk yerler** [171b]/2 =N:78, **nāhōş körülmüş** [61a]/1 =B:216, **nişānlıg kılınmış atlar** [94b]/1 =A:14, **teslim kılınmış diyet** [177a]/3 =N:92, **tilekçe yürütülmüş kök** [43a]/2 =B:164, **toğrulmuş** [68b]/4 =B:233, [69a]/1 =B:233, **tökülmüş kan** [238b]/4 =E:145, **talāk birilmiş tişiler** [72b]/2 =B:241, **vakıtlı belgölüg kılınmış kitāb** [181b]/5 =N:103, **vekıl kılınmış** [136a]/2 =A:173, **yaratılmış** [244a]/1 =E:91

-mış, -miş (öğrenilen geçmiş zaman): **birilmiş** [72b]/2 =B:241, **öldürmüş** [211b]/5 =M:32, **süwmüş** [43a]/5 =B:165, **bilinmişler** [55a]/2 =B:197, **indürülmüşler** [123a]/2 =A:124, **kötürülmemişler** [236b]/4 =E:141, **kötürülmüşler** [236b]/3 =E:141, **öldürülmüşler** [47b]/2 =B:178, **sürükmişler** [16a]/4 =B:65

+mız, +miz, +(ı)mız, +(i)miz, +(u)mız, +(ü)miz -muz, -müz, +(ü)muz, +(ü)müz, +(ı)muz, +(i)müz (iyelik çokluk I): **ağaklarımız** [76a]/3=B:250, **atalarımız** [44b]/5=B:170, [259a]/2=M:104, **āyetlerimiz** [164a]/4=N:56, [205a]/2=M:86, [251b]/3=M:10, **erkeklerimiz** [236a]/1=E:139, **erkligimiz** [90b]/5=B:286, **İdimiz** [32b]/3=B:129, [32a]/4=B:127, [32a]/5=B:128, [32b]/3=B:129, [35b]/1=B:139, [42b]/1=B:163, [56a]/5=B:200, [56b]/2=B:201, [76a]/2=B:250, [90a]/1=B:285, [90a]/5=B:286, [90b]/1=B:286, [90b]/3=B:286, [92b]/2=A:7, [92b]/3=A:8, [92b]/5=A:9, [95a]/3=A:16, [104b]/5=A:53, [128a]/2=A:147, [141a]/2=A:191, [141a]/3=A:192, [141a]/5=A:193, [141b]/1=A:193, [141b]/3=A:194, [170a]/2=N:75, [171a]/2=N:77, [204b]/1=M:83, [204b]/4=M:84, [232b]/1=E:128, **işimiz** [128a]/3=A:147, **işlerimiz** [35b]/1=B:139, **katımız** [131b]/1=A:156, **keçmekimiz** [128a]/2=A:147, **kılğanımız** [12b]/5=B:57, **kılmağimiz** [80b]/2=B:259, **könğüllerimiz** [92b]/4=A:8, [196a]/5=N:155, **könğüllerimiz** [270b]/1=B:88, **'amellerimiz** [35b]/2=B:139, **oğlanlarımız** [32b]/1=B:128, **oğullarımız**

[106b]/1=A:61, **ortaklarımız** [234b]/3=E:136, **özlerimiz** [233a]/4=E:130, [106b]/2=A:61, **sarāylarımız** [74a]/2=B:246, **tanuḳlukumuz** [260b]/3=M:107, **tişilerimiz** [106b]/2=A:61, **vaḳtımız** [232b]/2=E:128, **yazuḳlarımız** [128a]/2=A:147, [95a]/3=A:16, [141b]/1=A:193, **cüftlerimiz** [236a]/2=E:139, **hüccetimiz** [241b]/3=E:83, **yalafaçımız** [255a]/4=M:92,

-mu / -mü (soru eki): **aldınḡız mu** [112a]/2=A:81, **aḡmaz mu** [241a]/2=E:80, **aymadım mu** [7a]/4=B:33, **baḡarlar mu** [58b]/2=B:210, **bar mu** [130a]/4=A:154, **bilmedinḡ mü** [25b]/1=B:106, [25b]/3=B:107, [161a]/3=N:44, **bilmes mü** [10a]/2=B:44, [10a]/2=B:44, **biter mü** [269a]/3=B:85, **buyurur mu** [111b]/2=A:80, **dōst tutar mu** [83b]/2=B:266, **endişe ḳılmaslar mu** [172b]/4=N:82, **erdinḡız mü** [238a]/3=E:144, [33b]/2=B:133, **ermedi mü** [179a]/3=N:97, **ermedük mü** [192a]/4=N:141, **ḡaber birür mü** [94b]/4=A:15, [222b]/4=M:60, **ḡased mü** [163b]/4=N:54, **ḡüccetleşür mü** [240b]/4=E:80, **ḡükmni mü** [219b]/2=M:50, **iki erkekni mü** [237b]/3=E:143, [238a]/2=E:144, **iki tişini mü** [238a]/2=E:144, **iḡrār ḳıldınḡız mu** [112a]/1=A:81, **isteyürler mü** [191b]/2=N:139, **ḳaytmaslar mu** [201b]/4=M:74, **kelmedi mü** [233a]/2=E:130, **kelmegey mü** [122a]/5=A:124, **körmedin mü** [72b]/4=B:243, **körmedinḡ mü** [73b]/2=B:246, [79a]/4=B:258, [96b]/5=A:23, [162b]/5=N:49, [163a]/3=N:51, [165b]/5=N:60, [170b]/3=N:77, **ḳulluḳ mu** [202a]/5=M:76, **küfr ketürdünḡüz mü** [118a]/4=A:106, **‘āciz mü** [211b]/2=M:31, **‘ayb ḳılır mu** [222b]/2=M:59, **ol kimerse mü** [133a]/1=A:162, [230a]/3=E:122, **ol nerseni mü** [237b]/4=E:143, [238a]/2=E:144, **ol vaḳtın mu** [133b]/3=A:165, **olarḡa mu** [163b]/3=N:53, **öḡüt almaz mu** [241a]/2=E:80, **öldürüldi erse mü** [127a]/2=A:144, **önḡini mü** [227b]/5=E:114, [112a]/5=A:83, **saḳındınḡız mu** [60a]/3=B:214, [126b]/1=A:142, **siz mü** [35b]/5=B:140, **tegme bir kez mü** [270a]/3=B:87, **teḡşürmek mü** [14b]/2=B:61, **tilemes mü** [201b]/5=M:74, **tileyür mü** [174b]/3=N:88, [193a]/5=N:144, **tutar mu** [18b]/4=B:75, [239b]/1=E:74, **yıḡılḡanlar mu** [255a]/2=M:91, **yıḡmaduḳ mu** [192b]/1=N:141, **yinḡmedük mü** [192a]/5=N:141

-n (fiilden isim): **burun** [26b]/3=B:109, [64b]/3=B:223, [138b]/1=A:182, [217a]/1=M:45, **ekin** [17b]/3=B:71, [57b]/2=B:205, [64b]/2=B:223, [94b]/2=A:14, [121a]/1=A:117, [234b]/2=E:136, [236b]/4=E:141, **orun** [122a]/5=A:121,

[161b]/2=N:46, [197a]/2=M:60, [214b]/4=M:41, [253a]/3=M:13, **tügün** [70b]/1=B:235, [71b]/1=B:237, **yakın** [50a]/4=B:186, [52b]/3=B:191, [171a]/4=N:77, [269a]/5=B:85, [223b]/4=E:99, **yakınrak** [57a]/5=B:204, [59a]/2=B:212, [60b]/4=B:215, [94b]/2=A:14, [120b]/5=A:117, [139b]/1=A:185, [144b]/5=N:3, [146a]/3=N:7, [146a]/4=N:7, [148a]/1=N:11, [157a]/3=N:33, [169b]/2=N:74, [178a]/1=N:94, [183a]/3=N:109, [190a]/4=N:135, [190a]/5=N:135, [233a]/5=E:130, [251a]/4=M:8, [269b]/3=B:86,

-n- (fiilden fiil): **atanmış vakt** [89a]/2 =B:282, **bağlandı** [198a]/2 =M:64, **bezendi** [235a]/1 =E:137, **bezenildi** [59a]/2 =B:212, [94a]/4 =A:14, [230b]/1 =E:122, **emgendiñgiz** [121a]/4 =A:118, **emgenmegü** [62b]/4 =B:219, **kelindiler** [4b]/3 =B:25, **kılındı** [4a]/4 =B:24, [45b]/2 =B:173, [50b]/1 =B:187, [58b]/3 =B:210, **kılınmas** [10b]/3 =B:48, [30b]/3 =B:123, [42a]/4 =B:162, **kılınmış** [4b]/4 =B:25, [51b]/5 =B:189, **kılınsa** [28a]/3 =B:114, [47b]/4 =B:178, **konum** [80a]/1 =B:259, [230b]/3 =E:123, **konumdın** [170a]/3 =N:75, **konumğa** [13a]/2 =B:58, **konumlarınñg** [233b]/2 =E:131, **köndürdi** [240b]/5 =E:80, **köndürdi** [243b]/2 =E:90, [37a]/3 =B:143, [55b]/4 =B:198, [60a]/1 =B:213, **köndürdük** [242a]/2 =E:84, [242a]/2 =E:84, [242b]/5 =E:87, **köndürdünñg** [92b]/4 =A:8, **köndürgey** [168a]/4 =N:68, [266b]/3 =N:175, **köndürmedük** [50a]/2 =B:185, **köndürmek** [217b]/4 =M:46, **köndürmeki** [85b]/2 =B:272, **köndürmes** [238b]/1 =E:144, [79b]/5 =B:258, [83a]/1 =B:264, [113b]/1 =A:86, [199b]/4 =M:67, [220a]/1 =M:51, **köndürmese** [240a]/3 =E:77, **köndürse** [155a]/5 =N:26, [191a]/4 =N:137, [231b]/1 =E:125, [264a]/2 =N:168, **köndürsenñgiz** [174b]/3 =N:88, **köndürügli** [91b]/1 =A:4, **köndürür** [243a]/1 =E:88, [254a]/5 =M:16, [254b]/2 =M:16, [36b]/1 =B:142, [60a]/2 =B:213, [85b]/3 =B:272, [113a]/4 =A:86, [5a]/4 =B:26, **könüldiler** [35a]/2 =B:137, **könülgenler** [17b]/1 =B:70, [41a]/3 =B:157, [236b]/2 =E:140, [241b]/3 =E:82, **könülgenlerni** [228b]/5 =E:117, **könülgey siz** [11b]/5 =B:53, [34a]/4 =B:135, [39b]/4 =B:150, [117b]/2 =A:103, **könülmesler** [45a]/1 =B:170, [259a]/4 =M:104, **könülmezler** [179b]/2 =N:98, **könülseñgiz** [2223a]/2 =E:97, [259a]/5 =M:105, **men' kılınmaslar** [10b]/4 =B:48, **sewünürler** [122a]/3 =A:120, [140a]/4 =A:188, [122a]/3 =A:120, [140a]/4 =A:188, **sıgıñgu yeri** [129a]/1 =A:151, [133a]/2 =A:162, [142b]/3 =A:197, [179a]/5 =N:97, [186a]/4 =N:121, [201a]/5 =M:72

-n; +nı, ni (yükleme hâli): **a**da**ğ**la**r**ı**m**ız**n**ı [76a]/3=B:250, **Â**dem**n**i [99b]/3 =A:33, **a**n**i** [5b]/2=B:27, [16a]/4=B:66, [18a]/2=B:72, [23a]/1=B:100, [24a]/2=B:102, [26b]/4=B:110, [26b]/5=B:110, [30a]/4=B:121, [32a]/1=B:126, [33a]/2=B:130, [40a]/2=B:151, [41b]/2=B:159, [41b]/3=B:159, [45b]/1=B:173, [45b]/5=B:174, [48b]/1=B:181, [48b]/2=B:181, [50b]/5=B:187, [51b]/2=B:188, [55b]/4=B:188, [57b]/4=B:206, [59b]/4=B:213, [61a]/1=B:215, [65a]/3=B:225, [65b]/4=B:228, [66b]/5=B:230, [67a]/2=B:230, [67a]/4=B:230, [69a]/5=B:233, [70b]/2=B:295, [72a]/1=A:239, [73a]/5=A:245, **a**nla**r**n**i** [32b]/5 =B:129, [32b]/5= B:129, [35a]/3= B:137, [43a]/5= B:165, [46a]/3= B:174, [52b]/1 = B:191, [52b]/2 = B:191, [52b]/4 = B:191, [60a]/1 = B:213, [60a]/5 = B:214, [67a]/5 = B:231, [67b]/1 = B:231, [68a]/3 = B:232, [72b]/4 = B:243, [73a]/1 = B:243, [76a]/4 = B:251, [78b]/5 = B:257, [79a]/1 = B:257, [81a]/3 = B:260, [81a]/4 = B:260, [86a]/3 = B:273, [86a]/4 = B:273, [93b]/1 = A:11, [94a]/1 = A:13, [96b]/2 = A:21, [97a]/5 = A:24, [97b]/1 = A:25, [105b]/3 = A:56, [121b]/2 = A:119, [122a]/2 = A:120, [123b]/3 = A:127, [123b]/4 = A:128, [126a]/5 = A:141, [126b]/2 = A:142, [129a]/2 = A:152, [130a]/3 = A:154, [133b]/1 = A:164, [134a]/5 = A:167, [135a]/1 = A:169, [136a]/4 = A:174, [137a]/2 = A:178, [138b]/5 = A:183, [185b]/4=N:119, [186b]/1=N:122, [188a]/1=N:127, [191a]/3=N:137, [195b]/2=N:153, [199a]/1=M:65, [203a]/5=M:80, [203b]/3=M:81, [219b]/5=M:51, [220a]/2=M:52, [221a]/2=M:54, [222a]/1=M:57, [226b]/5=E:110, [227b]/2=E:112, [232a]/4=E:128, [233a]/4=E:130, [235a]/3=E:137, [235a]/4=E:137, [242b]/5=E:87, [244b]/1=E:91, [252a]/3=M:12, [121b]/2=A:119, [123b]/3=A:127, [129a]/2=A:152, [130a]/3=A:154, [133b]/1=A:164, [134a]/5=A:167, [135a]/1=A:169, [136a]/4=A:174, [137a]/2=A:178, [137a]/3=A:178, [140a]/4=A:188, [142a]/4=A:195, [150a]/3=N:15, [151a]/5=N:19, [159b]/3=N:39, [161a]/3=N:44, [162a]/2=N:46, [162b]/5=N:49, [163a]/3=N:51, [163b]/2=N:52, [164a]/4=N:56, [164b]/3=N:57, [165a]/1=N:57, [166a]/4=N:60, [168a]/4=N:68, [175a]/3=N:89, [175b]/3=N:90, [176a]/5=N:91, [179a]/1=N:97, [6a]/3=B:29, [35a]/3=B:137, [43a]/5=B:165, [52b]/2=B:191, [52b]/4=B:191, [60a]/1=B:213, [60a]/5=B:214, [67a]/5=B:231, [67b]/1=B:231, [68a]/3=B:232, [72b]/4=B:243, [78b]/5=B:257, [79a]/2=B:257, [81a]/3=B:260, [81a]/4=B:260, [86a]/3=B:273, [93b]/1=A:11, [105b]/3=A:56, [126a]/5=A:141, [126b]/2=A:142, [140a]/4 = A:188, [140a]/5 = A:188, [142a]/4 = A:195, [150a]/3 = N:15, [150a]/5 = N:16, [151a]/5 = N:19, [151b]/3 = N:19, [154b]/3 = N:25, [157b]/4 = N:34, [157b]/5 = N:34, [159b]/3 = N:39, [161a]/3 = N:44, [162a]/2 = N:46, [162b]/1 =

N:47, [162b]/5 = N:49, [163a]/3 = N:51, [163b]/2 = N:52, [164a]/4 = N:56, [164b]/3 = N:57, [165a]/1 = N:57, [166a]/4 = N:60, [167a]/1 = N:63, [168a]/4 = N:68, [174b]/3 = N:88, [175a]/3 = N:89, [175b]/3 = N:90, [176a]/5 = N:91, [179a]/1 = N:97, [185b]/3 = N:119, [185b]/4 = N:119, [185b]/5 = N:119, [186a]/2 = N:120, [186b]/1 = N:122, [188a]/1 = N:127, [191a]/3 = N:137, [191a]/4 = N:137, [195b]/2 = N:153, [197b]/3 = M:63, [199a]/1 = M:65, [203a]/5 = M:80, [203b]/3 = M:81, [219b]/5 = M:51, [220a]/2 = M:52, [221a]/2 = M:54, [222a]/1 = M:57, [224a]/4 = E:100, [226b]/5 = E:110, [227b]/2 = E:112, [232a]/4 = E:128, [233a]/4 = E:130, [235a]/3 = E:137, [235a]/4 = E:137, [242b]/5 = E:87, [244b]/1 = E:91, [252a]/3 = M:12, [253a]/1 = M:13, [254b]/1 = M:16, [254b]/2 = M:16, [263a]/2 = N:164, [263a]/3 = N:164, [264a]/2 = N:168, [265b]/4 = N:172, [266a]/2 = N:173, [266b]/2 = N:175, [266b]/3 = N:175, [270b]/1 = B:88, **arığlarını** [205a]/4=M:87, **arıksızını** [137b]/1=A:179, **arınğanlarını** [64b]/1 =B:222, **arkasın** [258b]/4=M:103, **artuğunu** [173a]/4=N:83, **artuğluluğunu** [71b]/2 =B:237, **āsānlığını** [50a]/1 =B:185, **asığsızını** [144a]/5=N:2, **āşkārāsın** [229b]/2=E:120, **aşnusun** [93a]/5=A:11, [127a]/1=A:144, **atalarınığizni** [56a]/4=B:200, **atını** [248b]/2=M:4, **atlarını** **kamuğunu** [6b]/4 =B:31, **awuçnu** [75b]/1=B:249, **āyetlerimni** [233a]/3=E:130, **āyetlerini** [67b]/3=B:231, **āyetlerini** [232a]/1=E:126, **āzārını** [82a]/1=B:262, **az bahānı** [46a]/1 =B:174, **azğunluğunu** [5b]/4 =B:27, [46a]/4 =B:175, [161a]/4=N:44, **bitmeklerini** [241b]/2=E:82, **bizni** [105a]/1=A:53, [141b]/2=A:193, [141b]/3=A:194, **buzagunı** [11b]/1=B:51, **bühtānını** [183b]/5=N:112, **bünyādların** [32a]/3=B:127, **cimā' nı** [70a]/4 =B:235, **cānlarınığizni** [245b]/1/2=E:93, **cezāsın** [53b]/2=B:194, [128a]/4=A:148, **Cuhūdlarını** [219b]/4 =M:51, **Dāvūdnu** [241a]/3=E:84, **dervişlikni** [84b]/2=B:268, **dīniniğizni** [222a]/1=M:57, [247b]/5=M:3, **dinlerini** [193b]/4=N:146, **du'āsını** [50a]/5=B:186, **düşmenliğini** **taķı** **yigrenmekni** [206b]/5 =M:91, **dünyānı** [129a]/5=A:152, **ehlini** [61b]/2 =B:217, **eligimni** [210b]/4=M:28, **eligleriniğizni** [161a]/2=N:43, [170b]/4=N:77, [249b]/3=M:6, **emānetlerini** [165a]/2=N:58, **ewrülmeğini** [37a]/5 =B:144, **ewümni** [31b]/1 =B:125, **Eyyübni** [241a]/3=E:84, **feriştelerini** [227a]/1=E:111, **ğaybnı** [137b]/1=A:179, **haccnı** [55a]/3 =B:197, **haccnı taķı ziyāretni** [54a]/1 =B: 196, **haddin keçmekni** [198a]/5=M:64, **hakkını** [237a]/2=E:141, **Hārūnnı** [241a]/4=E:84, **hayrnı** [49a]/5=B:184, **hikmetni** [184a]/4=N:113, **hüccetiniğizni** [26a]/3 =B:111, **hüccetlerini** [77a]/2=B:253, **hükimni taķı peygāamberliğini** [243a]/5 =E: 89, **İblislerin** [227a]/5=E:112, **İblisni** [186a]/1=N:119, **İbrāhīmni** [30b]/5 =B:124,

[187b]/1=N:125, **İdisin** [5a]/2=B:26, [8a]/5=B:37, [87a]/4=B:275, [89a]/5=B:282, **İlyāsı** [242b]/1=E:85, **İncilni** [200a]/1=M:68, [103b]2 =A:48, [91a]/4 =A:3, **İşhākı** [241b]/5=E:84, **İsmā'îl** [242b]/2=E:86, **isrâf kılğanlarını** [273a]/3=E:141, **işlerini** [44a]/2 =B:167, **ķabîlesin** [99b]/4=A:33, **kābinlerini** [145a]/1=N:4, **kāfirlerini** [191b]/1=N:139, [193a]/4=N:144, **ķalemlerin** [102b]/2=A:44, **ķamuġını** [188b]/5=N:129, [207a]/1=M:17, **ķamuġını** [6a]/2 =B:29, **ķanlarını** [6b]/2 =B:30, **ķannı** [45b]/2=B:173, **ķeçmekimizni** [128a]/2=A:147, **kelimelerini** [161b]/2=N:46, [253a]/2=M:13, **ķimār okların** [102b]/2=A:44, **ķınnı** [46a]/4=B:175, **ķimerseni** [129a]/5=A:152, [143a]/2=A:199, [164a]/2=N:55, [164a]/3=N:55, [169a]/1=N:72, [174b]/4=N:88, [182b]/4=N:107, [241b]/4=E:83, [244b]/4=E:92, [56a]/5=B:199, [56b]/2=B:201, [57a]/4=B:204, [57b]/5=B:207, [109b]/3=A:75, [109b]/4=A:75, [77a]/1=B:253, [77a]/5=B:253, [77a]/5=B:253, **ķimni** [25a]/4=B:105, [36b]/2=B:142, [60a]/2=B:213, [85b]/3=B:272, [94a]/2=A:13, [97b]/5=A:26, [124a]/2=A:129, [137b]/2=A:179, [141a]/3=A:192, [163a]/1=N:49, [163b]/2=N:52, [174b]/4=N:88, [193a]/2=N:143, **ķişilerini** [211b]/5=M:32, [212a]/1=M:32, **ķitābnı** [164a]/1 =N:54, [103b]/1 =A:48, [222a]/2=M:57, [228a]/1=E:114, [243a]/4=E:89, [38a]/5=B:146, [40a]/1=B:151, [46b]/1=B:176, [116b]/1=A:100, [139b]/3=A:186, [184a]/4=N:113, **ķitābnı ya'nî Tevrātını** [10a]/1 =B:44, [11b]/4 =B:53, **ķorkuġını** [128b]/4=A:151, **ķorkunçunġuzını** [168b]/5 =N:71, **ķöklerni** [239a]/2=E:73, [240b]/2=E:79, **ķöküsni** [213b]/2=E:125, **ķöni yolını** [5b]/4 =B:27, **ķöngül** [213b]/2=E:125, **ķönisin** [26a]/2=B:108, **ķulaķlarını** [185b]/4=N:119, **ķur'an'ını** [32b]/5 =B:129, **ķurbānnı** [210a]/5=M:17, **ķüfrni** [26a]/1=B:108, [104b]/3=A:52, [137a]/1=A:177, **ķündüzni** [98a]/2=A:27, **ķünni** [246b]/4=E:96, [79b]/3=B:258, **Lūt'ını** [242b]/3=E:86, **mālını** [82b]/2=B:264, **māllarını** [261b]/5=N:161, **māllarınıġızını** [51b]/2 =B: 188, [145a]/3=N:5, [156a]/1=N:29, **māllarını** [144b]/1=N:2, [81b]/1=B:261, [81b]/5=B:262, [86b]/1=B:274, **māllarını** [144a]/4=N:2, **mālını** [47a]/1=B:177, [48a]/4=B:180, **mehrnı** [71a]/4 =B:237, **meşel urmaķını** [5a]/1 =B:26, **mini** [240a]/3=E:77, **munı** [121a]/4=A:118, [141a]/2=A:191, [80a]/2=B:259, **munlarını** [36a]/5=B:142, **Mūsānı** [241a]/4=E:84, **mü'minlerini** [122a]/5=A:121, **mü'minni** [176b]/4=N:92, [177a]/4=N:92, **mülkini** [239b]/3=E:75, **mülkni** [74b]/3=B:247, [79b]/1=B:258, [97b]/3=A:26, [97b]/4=A:26, **namāznı** [26b]/1 =B:110, [47a]/3 =B: 177, **namāznı taķı birsenġiz zekātını** [252a]/5 =M:12, **neni** [188a]/3=N:127, [25a]/5=B:106, [60b]/3=B:215, [62b]/4=B:219, [77b]/1=B:253, [85b]/3=B:272, [85b]/5=B:272, [101b]/4=A:40, [103a]/5=A:47, **nerseni**

[132b]/5=A:161, [133a]/4=A:163, [134b]/2=A:167, [134b]/3=A:167, [138a]/2=A:180,
 [151b]/4=N:19, [157a]/1=N:32, [162a]/4=N:47, [162b]/3=N:48, [162b]/3=N:48,
 [178a]/3=N:94, [187b]/2=N:126, [197a]/5=M:61, [199a]/3=M:66, [199b]/1=M:67,
 [224b]/3=E:101, [224b]/4=E:101, [227a]/2=E:111, [227b]/2=E:112, [237b]/4=E:143,
 [18b]/2=B:74, [23b]/4=B:102, [24a]/4=B:102, [44b]/3=B:169, [45b]/2=B:173,
 [47b]/4=B:178, [66b]/1=B:229, [67b]/4=B:231, [68a]/1=B:231, [69b]/1=B:233,
 [70a]/1=B:234, [71b]/3=B:237, [78a]/4=B:255, [100a]/5=A:36, [104a]/4=A:50,
 [111b]/5=A:81, [128b]/5=A:151, [130a]/1=A:153, [130b]/1=A:154, [130b]/5=A:154,
 [131b]/3=A:156, [238a]/1=E:144, [241a]/4=E:81, **ni'metini** [67b]/4=B:231, **ni'metimni**
 [39b]/3 =B:150, [248a]/1=M:3, **ni'metni** [250b]/2=M:6, **nişānlarınġnı** [32b]/4 =B:129,
 [51a]/5 =B: 187, **nişānlarını** [18a]/3=B:73, [64a]/1=B:221, **nişānlarını** [84a]/2=B:266,
Nūhını [241a]/1=E:84, [99b]/3 =A:33, **'ahdini** [140a]/1=A:187, **'ālāmetlerin**
 [268a]/3=M:2, **'ahdinġizni** [15b]/2 =B:63, **oġlanlarını** [68b]/3 =B:233, [236a]/5=E:140,
oġullarınġıznı [11a]/1 =B:49, **'ibādet kılġu yerlerimizni** [32b]/2 =B:128, **'ibādetni**
 [11b]/2 =B:51, **'isāmı** [242b]/1=E:85, [207a]/1=M:17, [196b]/4=N:157, **'ivażnı** [9b]/1
 =B:41, [110a]/5=A:77, **öfkeni** [124b]/5=A:134, **öġürni** [123b]/2=A:127,
 [200b]/4=M:70, [73b]/2=B:246, **ölüğni** [246b]/2=E:95, [98a]/3=A:27, **ölümni**
 [134b]/5=A:168, **önġinni** [130a]/4=A:154, **örtüġlüġin** [7a]/4=B:33, [229b]/2=E:120,
özini [187a]/4=N:125, [58a]/1=B:207, **özlerini** [32b]/1 =B:128, [184a]/3=N:113, **özümni**
 [209b]/5=M:25, **padşālıķnı** [76b]/1=B:251, **pārelerini** [76b]/2=B:251, **pārenġizni**
 [156b]/4=N:32, **pāreni** [51b]/3=B:188, [81a]/4=B:260, [107a]/4=A:64, **pāresin**
 [104a]/5=A:50, **peygāamberlerni** [59b]/1 =B: 213, **peygāamberlıķnı** [76b]/1=B:251,
putlarını [239b]/1=E:74, **rāstlaġannı** [244b]/2 =E:92, **ribānı** [124a]/3=A:130, **rūzeni**
 [51a]/3 =B:187, **rūzisin** [14a]/2=B:60, **şabr kılġanlarını** [126b]/3=A:142, **şabrını**
 [76a]/3=B:250, **şadaķalarınġıznı** [82b]/1=B:264, **sanı** [50a]/2=B:185, **satıġnı**
 [87a]/2=B:275, **şevābların** [266a]/1=N:173, **şevāblarını** [195a]/3=N:152, **sini**
 [258a]/1=M:100, [172a]/2=N:79, [29b]/2=B:119, [37a]/5=B:144, **sizlerni**
 [233a]/3=E:130, [40b]/2=B:155, **sizni** [10b]/1=B:47, [10b]/5=B:49, [12b]/1=B:55,
 [12b]/2=B:56, [26a]/3=B:109, [30b]/2=B:122, [36b]/3=B:143, [39b]/5=B:151,
 [50a]/2=B:185, [55b]/4=B:198, [61b]/4=B:217, [65a]/2=B:225, [67b]/5=B:231,
 [98b]/2=A:28, [99a]/3=A:30, [99a]/5=A:31, [117b]/1=A:103, [118b]/2=A:149,
 [132b]/2=A:160, [192b]/1=N:141, [207a]/5=M:18, [234a]/1=E:133, [255a]/1=M:91,

[155a]/5=N:26, [165a]/4=N:58, [174a]/5=N:87, [205b]/2=M:89, [205b]/3=M:89, [245b]/5=E:94, [250b]/1=M:6, **sözini** [138a]/3=A:181, **sözni** [172a]/1=N:78, **Süleymānnı** [241a]/3=E:84, **şerī'atnı** [164a]/1=N:54, [103b]/1=A:48, [32b]/5=B:129, [40a]/1=B:151, **Taŋgrını** [140b]/5=A:191, [160a]/4=N:42, [167b]/1=N:64, [193a]/1=N:142, [221b]/3=M:56, [55b]/3=B:198, [56a]/4=B:200, [57a]/5=B:204, [99a]/4=A:31, [125a]/2=B:135, **Taŋgrısın** [135b]/1=A:171, **Taŋgrı buyruğındın** **çıķğanlarını** [5a]/5=B:26, [12b]/1=B:55, [43a]/5=B:165, **tanuķlarınğızını** [4a]/1=B:23, **tanuķluķnı** [36a]/1=B:140, **tenğizni** [11a]/4=B:50, **Tersālarını** [219b]/4=M:51, **tevbelerin** [150b]/3=N:17, **tevbenğizni** [155b]/1=N:26, [155b]/2=N:27, **tevbessin** [8a]/5=B:37, **tevbe kılğanlarını** [64b]/1=B:222, **tevbenğizni** [50b]/4=B:187, **Tevrātın** [199b]/5=M:68, [103b]/2=A:48, [91a]/4=A:3, **tirigni** [246b]/1=E:95, [98a]/2=A:27, **tişilerini** [185b]/1=N:117, [250a]/3=M:6, **tişini** [237b]/4=E:143, [238a]/2=E:144, **tonğuz itini** [45b]/2=B:173, **tileklerinğizni** [52a]/4=B:189, **tişilerinğizni** [11a]/2=B:49, **tişilerini** [70b]/4=B:236, **tünni** [11b]/1=B:51, [98a]/1=A:27, **uluğraķnı** [195b]/1=N:153, **uyasın** [47b]/4=B:178, **üküşni** [202b]/4=M:77, [203a]/4=M:80, [197b]/1=M:62, **ündegeni** [141a]/5=A:193, **ündemekni** [45a]/2=B:171, **üzesin** [59a]/4=B:212, **va'desini** [129a]/2=A:152, **Yahyānı** [242b]/1=E:85, **Ya'ķūbnı** [241a]/1=E:84, **yalawaķını** [221b]/4=M:56, **yalğannı** [245a]/2=E:93, **yanutlarınğızını** [139a]/4=A:185, **yarlıķamaķnı** [84b]/3=B:268, **yawuzluķlarımıznı** [141b]/2=A:193, **yawuzluķlarını** [142a]/4=A:195, **yawuzluķnı** [150b]/2=N:17, **yazuķını** [183b]/2=N:111, **yazuķlarımıznı** [128a]/2=A:147, **yazuķlarınğızını** [252b]/3=M:12, **yazuķnı** [183b]/5=N:112, **yazuķumnı** [211a]/1=M:29, **yerni** [17b]/2=B:71, [31b]/4=B:126, [239a]/2=E:73, **Yes'anı** [242b]/2=E:86, **yıgığlarını** [66b]/1=B:229, **Yūnusnı** [242b]/2=E:86, **Yūsufnı** [241a]/3=E:84, **yüzlerinğizni** [37b]/2=B:144, [161a]/1=N:43, [249b]/3=M:6, **yüzünğni** [37b]/1=B:144, [39a]/2=B:149, **zekātın** [26b]/1=B:110, [47a]/3=B:177, [221b]/3=M:55, **Zekerıyyānı** [242a]/5=E:85, **zeytūnnı** [223b]/5=E:99,

-nç (fiilden isim): **ötünç** [73a]/5=B:245, **ķorķunç** [18b]/3=B:74, [27a]/5=B:112, [73a]/1=B:243, [82a]/2=B:262, [135a]/4=A:170, [168b]/5=N:71, [171a]/2=N:77, [173a]/2=N:83, [181a]/1=N:102, [181b]/1=N:102, [200b]/1=M:69,

+nġ, +(i)nġ, +(i)nġ, +(u)nġ, +(ü)nġ (iyelik teklik II): cüftünġ [7b]/4=B:35, İdinġ [6a]/4=B:30, [14a]/5=B:61, [33b]/4=B:133, [38b]/3=B:147, [39a]/2=B:149, kavmunġ [239b]/2=E:74, kıblenġğa [38a]/2=B:145, oġlınġa [47a]/2=B:177, ögmekünġ [6b]/2=B:30, özüñġ [99a]/5=A:31, [173b]/1=N:84, sonġında [16a]/5=B:66, sonġınınġ [256b]/3=M:95, tayakınġ [13b]/4=B:60, ta‘āmünġğa [80b]/1=B:259, yüzünġ [37b]/1=B:144, [39a]/2=B:149, [39a]/4=B:150,

+nġız, +nġız, +(i)nġız, +(i)nġız, +(u)nġız, +(ü)nġız, +nġuz, +nġüz, +(u)nġuz, +(ü)nġüz (iyelik çokluk II): ađaklarınġız [249b]/3=M:6, analarınġız [152b]/2=N:23, [152b]/3=N:23, [152b]/4=N:23, antlarınġız [205b]/3=M:89, [206a]/3=M:89, [206a]/4=M:89, [65a]/1=B:224, [65a]/3=B:225, aranġız [246a]/4=E:94, [259b]/2=M:106, [107a]/2=A:64, [156a]/1=N:29, [169a]/5=N:73, [175a]/5=N:90, [177a]/2=N:92, [192b]/2=N:141, [206b]/4=M:91, [51b]/2=B:188, [71b]/2=B:237, [105b]/2=A:55, arġalarınġız [246a]/2=E:94, aşnunġız [189a]/5=N:131, atalarınġız [224a]/5=E:91, [152b]/3=N:23, [56a]/4=B:200, [147b]/5=N:11, [152a]/5=N:22, başlarınġız [249b]/4=M:6, [54a]/3=B:196, birinġız [259b]/3=M:106, [48a]/4=B:180, bitigenġız [9b]/2=B:42, bitmekünġız [154b]/2=N:25, bitmişinġız [26a]/3=B:109, [116b]/2=A:100, [118a]/4=A:106, cānlarınġız [245b]/1=E:93, [245b]/2=E:93, cüftlerinġız [148a]/3=N:12, dīninġız [222a]/1=M:57, [247b]/4=M:3, [247b]/5=M:3, [202b]/2=M:77, [61b]/5=B:217, [109a]/3=A:73, düşmenlerinġız [161a]/5=N:45, ekinlerinġız [64b]/2=B:223, eliglerinġız [153b]/3=N:24, [154b]/1=N:25, [157a]/3=N:33, [158b]/4=N:36, [170b]/4=N:77, [249b]/3=M:6, [250a]/4=M:6, [255b]/5=M:94, [53b]/4=B:195, erenlerinġız [89b]/4=B:282, hüccetinġız [27a]/3=B:111, içinġız [106b]/3=A:101, [208a]/5=M:20, [39b]/4=B:151, [70a]/3=B:235, [70b]/2=B:235, İdinġız [104b]/1=A:50, [104b]/2=A:51, [109a]/5=A:73, [123a]/1=A:124, [123a]/4=A:125, [141b]/1=A:193, [143b]/4=N:1, [198a]/5=M:64, [200a]/1=M:68, [201a]/5=M:72, [224b]/4=E:102, [225a]/3=E:104, [225b]/3=E:106, [264b]/1=N:170, [266a]/5=N:174, [25a]/3=B:105, [35b]/1=B:139, [42a]/5=B:163, [47b]/5=B:178, [55b]/2=B:198, [75a]/1=B:248, imānünġız [37a]/4=B:143, işlerinġız [35b]/2=B:139, iwlerinġız [130b]/3=A:154, karabaşlarınġız [154b]/1=N:25, karındaşlarınġız

[152b]/3=N:23, [152b]/5=N:23, **kaytışınğız** [218b]/5=M:48, **kazğananınğız** [84a]/3=B:267, **kılmakınğız** [50a]/1=B:185, [67b]/2=B:231, **kılmışınğız** [56a]/4=B:200, **kınınğız** [194a]/1=N:147, **kızlarınğız** [152b]/2=N:23, [153a]/1=N:23, **kişilerinğızge** [206a]/1=M:89, **koyunlarınğız** [153a]/2=N:23, **köküzlerinğız** [98b]/3=A:29, **könğüllerinğız** [18a]/4=B:74, [65a]/4=B:225, [117a]/4=A:103, [123a]/5=A:126, [124b]/2=A:133, [130b]/4=A:154, [130b]/5=A:154, **közlerinğız** [130b]/4=A:154, **kulluklarınğız** [56a]/3=B:200, **mällarınğız** [145a]/3=N:5, [153b]/4=N:24, [156a]/1=N:29, [51b]/2=B:188, [88a]/5=B:279, [88b]/1=B:279, [139b]/2=A:186, [144b]/1=N:2, [51b]/2=B:188, [88a]/5=B:279, [88b]/1=B:279, [139b]/2=A:186, [144b]/1=N:2, **metä'larınğız** [181a]/2=N:102, **mevtinğız** [12b]/3=B:56, **'ahdınğız** [9a]/3=B:40, [15b]/2=B:63, **oğlanlarınğız** [69a]/4=B:233, [147a]/3=N:11, **oğullarınğız** [11a]/1=B:49, [106b]/1=A:61, [148a]/1=N:11, **onğurqalarınğız** [153a]/5=N:23, **ökçelerinğız** [127a]/2=A:144, [128b]/2=A:149, **öliminğız** [12b]/3=B:56, **ölmenğız** [33b]/1=B:132, **öwkenğız** [121b]/5=A:119, **özlerinğız** [12a]/3=B:54, [26b]/4=B:110, [50b]/4=B:187, [134b]/4=A:168, [156a]/3=N:29, [167b]/5=N:66, [190a]/3=N:135, **pärenğız** [142a]/1=A:195, [152a]/4=N:21, [154b]/2=N:25, [156b]/4=N:32, **şadaqalarınğız** [82b]/1=B:264, **sakınmakınğız** [110b]/4=A:78, **sarâylarınğız** [167b]/5=N:66, **sâzlarınğız** [181a]/2=N:102, [181a]/5=N:102, **sınağanğız** [75a]/4=B:249, **sonğlarınğız** [208b]/4=M:21, **süngülerinğız** [255b]/5=M:94, **şefi'lerinğız** [246a]/3=E:94, **tanuklarınğız** [4a]/1=B:23, **tenlerinğız** [259a]/5=M:105, [139b]/2=A:186, **tevbenğız** [12a]/4=B:54, [50b]/4=B:187, **tevbenğız** [155b]/1=N:26, [155b]/2=N:27, **tileklerinğız** [52a]/4=B:189, **tilemekinğız** [70a]/3=B:235, **tişilerinğız** [11a]/2=B:49, [50b]/2=B:187, [64b]/2=B:223, [70a]/2=B:235, [150a]/1=N:15, [153a]/2=N:23, [154b]/1=N:25, **tutunmakınğız** [12a]/1=B:54, **uluğlamakınğız** [50a]/2=B:185, **umınçlarınğız** [186b]/3=N:123, **uyalarınğız** [63a]/3=B:220, **yalawaçınğız** [25b]/5=B:108, **yanlarınğız** [181b]/3=N:103, **yanmakınğız** [259b]/1=M:105, **yanutlarınğız** [139a]/4=A:185, **yaratğanınğız** [12a]/2=B:54, [12a]/3=B:54, **yawuzluklarınğız** [156b]/2=N:31, [85b]/1=B:271, **yazuklarınğız** [13a]/5=B:58, [99b]/1=A:31, **yazuklarınğız** [252b]/3=M:12, [207a]/5=M:18, **yerinğız** [105b]/1=A:55,

[223b]/3=E:128, **yimenġiġiz** [51b]/3=B:188, **yüzleriġizni** [46b]/3=B:177, **zamānenġiz** [10b]/1=B:47,

-nġ, -(i) nġ, -(i) nġ, -(u) nġ, -(ü) nġ, -nġız, -nġiz, -(i) nġız, -(i) nġiz, -nġler (Emir çokluk II): **alıġ** [215a]/1 =M:41, **alıġ ya‘nī saġlaġ** [181a]/5 =N:102, **anıġ** [30b]/1 =B:122, **arıġ**, [31b]/1 =B:125, **ārzūlamaġ** [156b]/3 =N:32, **aydıġ** [107a]/5 =A:64, **aydıġ** [145a]/5 =N:5, [24b]/4 =B:104, **aymaġ** [24b]/4 =B:104, [40b]/1 =B:154, [177b]/5 =N:94, [264b]/4 =N:171, [265a]/3 =N:171, **baġıġ** [2224a]/1 =E:99, **barıġ** [168b]/5 =N:71, [169a]/1 =N:71, **bāṭl kılmaġ** [82b]/1 =B:264, **bedel kılmaġ** [216b]/3 =M:44, **bedel kılmaġ** [9a]/5 =B:41, **biliġ** [53b]/3 =B:194, [57a]/3 =B:203, [58b]/1 =B:209, [64b]/4 =B:223, [68a]/1 =B:231, [69b]/1 =B:233, [70b]/2 =B:235, [70b]/3 =B:235, [73a]/4 =B:244, [255a]/3 =M:92, **biliġ yā bildürüġ** [88a]/4 =B:279, **biliġiz** [257b]/1 =M:97, **biriġ** [9b]/3 =B:43, [26b]/3 =B:110, [107a]/5 =A:64, [144a]/4 =N:2, [145a]/1 =N:4, [145b]/2 =N:6, [154b]/3 =N:25, [237a]/2 =B:141, [170b]/5 =N:77, **biriġiz** [83b]/2 =B:266, **birmenġ** [145a]/3 =N:5, **bitiġ** [9a]/4 =B:41, [89a]/2 =B:282, [109a]/1 =A:72, [137b]/2 =A:179, [141b]/1 =A:193, [162a]/4 =N:47, [265a]/2 =N:161, **bitmenġ** [109a]/3 =A:73, **bolmaġ** [117b]/5 =A:105, [131a]/4 =A:156, [9a]/5 =B:41, **boluġ** [111a]/4 =A:79, [111a]/5 =A:79, [190b]/2 =N:135, [16a]/3 =B:65, [34a]/4 =B:135, [251a]/1 =M:8, **boyun süġ** [104b]/1 =A:50, **boyun süġ** [99b]/1 =A:32, [124a]/5 =A:132, [165b]/1 =N:59, [255a]/2 =M:92, **cüftlendiriġ** [63b]/2 =B:221, **çıkarıġ** [52b]/2 =B:191, [245b]/1 =E:93, **çıkıġ** [167b]/5 =N:66, **def kılıġ** [134a]/4 =A:167, **def kılıġız** [134b]/4 =A:168, **ewrüġ** [37b]/2 =B:144, [39a]/5 =B:150, **haber biriġ** [6b]/5 =B:31, **haddin keġmenġ** [202b]/2 =M:77, [264b]/4 =N:171, **harām kılmaġ** [205a]/3 =M:87, **harc kılıġ** [53b]/4 =B:195, [84a]/3 =B:267, [77b]/2 =B:254, **harc kılıġız** [114b]/2 =A:92, **helāl kılmaġ** [268a]/3 =M:2, **ıdıġ** [67b]/1 =B:231, [158a]/2 =N:35, **iġiġ** [14a]/1 =B:60, [51a]/1 =B:187, **iniġ** [14b]/3 =B:61, **istemenġ** [158a]/1 =N:34, **istenġ** [212b]/5 =M:35, [50b]/5 =B:187, **iwüġ** [124b]/1 =A:133, **karuṣturmaġ** [9b]/2 =B:42, **kaytarıġ** [165b]/3 =N:59, [174a]/3 =N:86, **kaytıġ** [12a]/2 =B:54, **kaytıġız** [54b]/4 =B:196, **kaytıṣıġız** [218b]/5 =M:48, **kaytmaġ** [208b]/3 =M:21, **kaṣa kılıġ** [181b]/4 =N:103, **keġürüġ** [64b]/3 =B:223, **keġürüġler** [26a]/5 =B:109,

keldürünġ [27a]/2 =B:111, **keliġ** [52a]/3 =B:189, [64a]/5 =B:222, [64b]/2 =B:223, [106b]/1 =A:61, [107a]/2 =A:64, [115a]/1 =A:93, [166a]/5 =N:61, [259a]/1 =M:104, **kemişmenġ** [51b]/2 =B:188, [53b]/4 =B:195, **kesiġ** [213b]/3 =M:38, **keyürünġ** [145a]/5 =N:5, **kılınġ** [17a]/1 =B:68, [234a]/4 =E:135, [9b]/3 =B:43, **kılınġlar** [9a]/1 = B:40, **kılmanġ** [64b]/5 =B:224, **kışmanġız** [188b]/4 =N:129, **kiriġ** [13a]/2 =B:58, [13a]/3 =B:58, [58a]/3 =B:208, [208b]/2 =M:21, [209a]/4 =M:23, **kođunġ** [157b]/4 =N:34, [229b]/1 =E:120, [88a]/2 =B:278, **kopunġ** [71b]/4 =B:238, **korkmanġ** [136b]/1 =A:175, [216b]/2 =M:44, **korkunġ** [4a]/2 =B:24, [9a]/3 =B:40, [9b]/1 =B:41, [10b]/2 =B:48, [30b]/2 =B:123, [39b]/2 =B:150, [39b]/3 =B:150, [53b]/3 =B:194, [55a]/5 =B:197, [69b]/1 =B:233, [70b]/3 =B:235, [104b]/1 =A:50, [122b]/4 =A:123, [136a]/1 =A:173, [136b]/1 =A:175, [168b]/5 =N:71, [216b]/2 =M:44, [247b]/4 =M:3, **kulluk kılınġ** [104b]/2 =A:51, [158a]/5 =N:36, [201a]/3 =M:72, [224b]/5 =E:102, **küfr ketürünġ** [109a]/2 =A:71, **mesh kılınġ** [161a]/1 =N:43, [249b]/4 =M:6, [250a]/4 =M:6, **mübālaġat kılmanġ** [14a]/2 =B:60, **mübāşeret kılınġ** [50b]/5 =B:187, **mübāşeret kılmanġ** [51a]/3 =B:187, **mücāhede kılınġ** [213a]/1 =M:35, **müt‘a birinġ** [71a]/1 =B:236, **nikāh kılınġ** [144b]/2 =N:3, [154b]/3 =N:25, **nikāh kılmanġ** [63a]/5 =B:221, [152a]/2 =N:22, **nūsipāşlık kılmanġ** [40a]/3 =B:152, ‘**afv kılınġ** [26b]/1 =B:109, **ođunġ** [115a]/1 =A:93, **olturmanġız** [191b]/5 =N:140, **ortak koşmanġ** [158a]/5 =N:36, **ozuşunġ** [38b]/4 =B:148, [218b]/4 =M:48, **öġütlenġ** [157b]/4 =N:34, **öldürmenġ** [156a]/3 =N:29, [256a]/3 =M:95, **öldürünġ** [12a]/2 =B:54, [52a]/4 =B:190, [52b]/1 =B:191, [52b]/4 =B:191, [167b]/5 =N:66, [175a]/3 =N:89, [176a]/5 =N:91, **öldürüşmenġ** [52b]/4 =B:191, **öldürüşünġ** [53a]/3 =B:193, [73a]/3 =B:244, **ölünġ** [121b]/5 =A:119, **örtmenġ** [9b]/2 =B:42, **örtünġ** [70a]/3 =B:235, **peyveste kılınġ** [170b]/4 =N:77, [26b]/2 =B:110, **rūzī birinġ** [145a]/4 =N:5, [146b]/2 =N:8, **rūkū‘ kılınġ** [9b]/4 =B:43, **şabr kılınġ takı şabr kılışunġ** [143b]/1 =A:200, **saçlınunġ** [64a]/3 =B:222, **sakınunġ** [52a]/3 =B:189, [55a]/1 =B:196, [57a]/3 =B:203, [64b]/3 =B:223, [68a]/1 =B:231, [88a]/2 =B:278, [88b]/4 =B:281, [116b]/5 =A:102, [124a]/4 =A:130, [143b]/2 =A:200, [143b]/4 =N:1, [144a]/2 =N:1, [168b]/5 =N:71, [189b]/1 =N:131, [205b]/1 =M:88, [212b]/5 =M:35, [222a]/3 =M:57, [250b]/5 =M:7, [251a]/4 =M:8, [252a]/1 =M:11, [257a]/3 =M:96, **saklanġ** [206a]/4 =M:89, [71b]/3 =B:238, **saklanunġ** [206b]/3 =M:90, **sanġa kirmenġ** [65a]/3 =B:225, **secde kılınġ**

[7b]/1 =B:34, **selām kılnıġ** [174a]/3 =N:86, **sınanıġ** [145a]/5 =N:6, **sögmenıġ** [226a]/1 =E:108, **süstlük kılnıġ** [182a]/1 =N:104, **şükr kılnıġ** [40a]/3 =B:152, [45a]/5 =B:172, **tanuk tikiġ** [146a]/1 =N:6, [150a]/1 =N:15, **tanukluk birinıġ** [112a]/3 =A:81, **tatinıġ** [118a]/4 =A:106, **tegşürmenıġ** [144a]/5 =N:2, **teyemmüm kılnıġ** [160b]/5 =N:43, **tilenıġ** [89b]/3 =B:282, **tiriglik kılışıġ** [151b]/2 =N:19, **turukunıġ** [143b]/1 =A:200, **tutmanıġ** [212b]/4 =M:51, [221b]/5 =M:57, [67b]/1 =B:231, [67b]/3 =B:231, **tutunıġ** [15b]/3 =B:63, [31a]/4 =B:125, [67a]/5 =B:231, [150a]/3 =N:15, [168b]/5 =N:71, [175a]/3 =N:89, [176a]/5 =N:91, **tutunmanıġ** [121a]/3 =A:118, [175a]/1 =N:89, [175a]/4 =N:89, [193a]/4 =N:144, **tükel kılnıġ** [51a]/3 =B:187, [54a]/1 =B:196, **uġramanıġ** [84a]/4 =B:267, **uġramanıġız** [70a]/5 =B:235, **uġranıġ** [250a]/3 =M:6, **unutmanıġ** [71b]/2 =B:237, **urunıġ** [157b]/5 =N:34, **uruşunıġ** [134a]/4 =A:167, [170b]/2 =N:76, **uymanıġ** [237a]/5 =E:142, [44a]/5 =B:168, [58a]/3 =B:208, [202b]/3 =M:77, **uymanıġlar** [190a]/5 =N:135, **uyunıġ** [115a]/4 =A:95, [44b]/3 =B:170, **va‘de kılnıġız** [70a]/4 =B:235, **vefā kılnıġ** [267b]/4 =M:1, [9a]/2 =B:40, **yād kılnıġ** [40a]/2 =B:152, [55b]/3 =B:198, [55b]/4 =B:198, [56a]/3 =B:200, [56b]/5 =B:203, [67b]/4 =B:231, [117a]/3 =A:103, [181b]/2 =N:103, [248b]/2 =M:4, **yapuşunıġ** [117a]/2 =A:103, **yārī birişinıġ** [268b]/4 =M:2, **yārī tilenıġ** [10a]/2 =B:45, [40a]/4 =B:153, **yawumanıġ** [7b]/5 =B:35, [51a]/5 =B:187, [64a]/4 =B:222, [160a]/5 =N:43, **yenıġ** [7b]/4 =B:35, **yıġınıġ** [170b]/4 =N:77, **yıġlınıġ** [265a]/3 =N:171, **yıġmanıġ** [151a]/5 =N:19, **yıġmanıġlar** [68a]/3 =B:232, **yimenıġ** [124a]/3 =A:130, [144a]/5 =N:2, [229b]/4 =E:121, [145b]/3 =N:6, [156a]/1 =N:29, [51b]/1 =B:188, **yinıġ** [12b]/5 =B:57, [13a]/3 =B:58, [14a]/1 =B:60, [44a]/4 =B:168, [45a]/4 =B:172, [51a]/1 =B:187, [145a]/2 =N:4, [205a]/5 =M:88, [228b]/5 =E:118, [237a]/1 =E:141, [237a]/5 =E:142, [248b]/1 =M:4, **yuwunıġ** [249b]/3 =M:6, **yülimenıġ** [54a]/3 =B:196, **yürünıġ** [125b]/2 =A:137, **yüz ewürünıġ** [150b]/1 =N:16, **zıkr kılnıġ** [10a]/5 =B:47, [208a]/4 =M:20, [250b]/3 =M:7, [251b]/4 =M:11, **zulm kılnıġ** [53b]/2 =B:194

+nınıġ, +ninıġ, +nunıġ, +nünıġ; +ınıġ, +inıġ (ilgi hâli): **Ādem’ninıġ** iki oġlı [210a]/4 =M:27, **āḥiret şevābınınıġ körki** [128a]/5 =A:148, **aldağanlarınıġ ‘ameli** [192b]/4 =N:142, **analarınıġıznınıġ qarındaşları** [152b]/3 =N:23, **anınıġ ehli Mescid-i ḥarāmınınıġ ḥāzırları** [54b]/5 b 196, **anınıġ saķınmaķınınıġ ḥaķķı** [117a]/1 =A:102, **anlarınıġ hevāları** [38a]/3 =

B: 145, anlarının kiblesi [38a]/2= B: 145, antlarının katığı [226b]/1 =E:109, antlarının katığını [220b]/3 =M:53, aranızının tanıklığı [259b]/2 =M:106, arklarının a(r)tı [140a]/2 =A: 187, arzularının süvüğü [94a]/4 =A: 14, atalarınızın kız karındaşları [152b]/3 =N:23, awnunğ helāl kılğanları [268a]/1 =M:1, biçmekinin küni [237a]/2 =E:141, bitgenlerinin dösti [108a]/5 =A:68, bitgenlerinin şevābı [135b]/2 =A:171, bitgenlerinin yolının öngini [185a]/1 =N:115, boyununğ āzād kılmağı [206a]/1 =M:89, bu sarāynınğ sonğı [234a]/5 =E: 135, bulutnunğ [43a]/2 =B:164, cüftnünğ [153b]/2 =N:24, cüftnünğ bedel kılmağı [151b]/5 =N:20, çekürdegininğ çukuru [163b]/4 =N:53, çekürdegininğ yippi [163a]/1 =N:49, dervişlerinin yigü nersesi [256b]/2 =M:95, du‘ā kılğanınğ du‘āsı [50a]/4 =B: 186, dünyānınğ menfa‘ati [171a]/4 =N:77, dünyānınğ yanutı [127b]/1=A:145, [189b]/5 =N:134, edğülük kılğanlarının yanutı [205a]/1 =M:85, eliglerinin yayğanları [245b]/1 =E:93, erenlerinin ekini [121a]/1=A: 117, erenlerinin istemeki [182a]/1 =N:104, erenlerinin oğlanları [234a]/2 =E:133, ewnünğ hac kılmağı [115b]/3 =A:97, ewrölmekini yüzünğnünğ [37a]/5 =B:144, ewünnünğ şıfatı [81b]/2 =B:261, ewünnünğ yarganı [246b]/1 =E:95, eyelerininğ destürü [154b]/3 =N:25, feriştelerrininğ [113b]/2 =A:87, Fir‘avn kabīlesininğ ‘ādeti [93a]/5 =A: 11, Fir‘avnunğ ehli [11a]/4 =B:50, Fir‘avnunğ hāşları [10b]/5 =B:49, gālib bolğanınğ endāze kılmağı [246b]/5 =E:96, gāybnunğ bilgini tağı açuknünğ [239a]/4 =E:73, gāybnunğ haberleri [102b]/1 =A:44, [104b]/5 =A:52, [11a]/5 =A:79, [11b]/1 =A:79, [118a]/5 =A:106, [119b]/3 =A:112, [119b]/4 =A:112, [204a]/2 =M:82, [222a]/5 =M:58, [238a]/4 =E:144, [245b]/2 =E:93, h‘ārluknünğ kını [245b]/2 =E:93, habişninğ üküşlüki [258a]/1 =M:100, halk üçün kodulğan ewnünğ ilki [115a]/5 =A:96, halklarınğ körmeki [159a]/4 =N:38, [82b]/1 =B: 264, halklarınğ yaqukrağı [108a]/3 =A: 68, İblisninğ keydi [170b]/3 =N:76, İbrāhīmnunğ [33b]/5 =B: 133, İbrāhīmnunğ ornı [31a]/5 =B:125, İdinğninğ yolu [231b]/5 =E:126, iki aynınğ rüze tutmağı [177a]/4 =N:92, iki tişininğ rahimleri [237b]/4 =E:143, [238a]/3 =E:144, iki tişininğ ülüşü [267a]/5 =N:176, ikisininğ arasınınğ hilāfindın [158a]/2 =N:35, ikisininğ asığı [62b]/3 =B: 219, ikisininğ eligleri [213b]/4 =M:38, ir uyanınğ kızları tağı kız uyanınğ kızları [152b]/3-4 =N:23, İshāk‘nınğ [33b]/5 =B: 133, İsmā‘il‘ninğ [33b]/5 =B: 133, işininğ sonğı [256b]/3 =M:95, işlegeninğ işi [141b]/5 =A: 195, kāfirlerininğ [192a]/2 =N:140, kamuğnünğ [113b]/3 =A:87,

Ka'be'nin [256b]/1 =M:95, qazqanqız nerselerin [84a]/3 =B: 267, kılqanların [105a]/3 =A:54, kının [269b]/1 =B:85, kışmaqnın [188b]/5 =N:129, kişilerin [113b]/2 =A:87, kişilerin [202b]/3 =M:77, kişilerin malları [51b]/3 =B: 188, kişilerin yığqanı [93a]/1=A:9, kişilerin yigremeki [268b]/3 =M:2, kişilerin yigrenmeki [251a]/3 =M:8, kitāb eyelerinin umınqları [186b]/4 =N:123, kitābnın pāresi [269a]/3 =B:85, kitābnın aşlı [92a]/3 =A:7, qonumların [233b]/2 =E:131, köklernin mīrāsı [138a]/1 =A: 180, köklernin mülki [140b]/2 =A: 189, köklernin mülki taqı yernin [207a]/1 =M:17, [207b]/2-3 =M:18, [214a]/3 =M:40, köklernin yaratmaqı [140b]/3 =A: 190, [141a]/1 =A: 191, körlük 'amel kılqanların yanıtı [125b]/1 =A:136, köznün körmeki [94a]/2 =A:13, küç kılqanların pāresi [232b]/5 =E:129, küç kılqanların yanıtı [211a]/2 =M:29, künnün evveli [109a]/2 =A:72, künnün pāresi [80a]/4 =B:259, mallarınqızın sermāyesi [88a]/5 =B: 279, melāmet kılqanın melāmeti [221a]/4 =M:54, menin tapa eligi [210b]/3 =M:28, mīvelernin [83b]/4 =B: 266, munun birle [5a]/4 =B:26, [13b]/2 =B:59, [14b]/5 =B:61, [15a]/2 =B:61, [46b]/1 =B:176, [87a]/1 =B:275, [97a]/4 =A:24, mülknün erkligi [97b]/3 =A:26, münāfıqların yığqanı [192a]/1 =N:140, müsülmānların tokuş kılmaqı [176a]/3 =N:91, nersenin iki ülüşü [147a]/5 =N:11, nersenin üngen otı [223b]/2 =E:99, nersenin yaratqanı [224b]/5 =E:102, nikāhnın tığünü [71b]/1 =B: 237, ni'metlernin büstānları [199a]/1 =M:65, 'ālemiyānnın tışileri [102a]/4 =A:42, oqlanların öldürmeki [235a]/2 =E:137, oqlarınqızın tışileri [153a]/4 =N:23, 'İmrānnın tışisi [100a]/1 =A: 35, 'isā'nın şıfatı [106a]/2 =A: 59, 'isānnın [203a]/1 =M:78, ol antlarınqızın kefareti [206a]/3 =M:89, ol ikisinin ornı [260b]/1 =M:107, ol ikisinin saqlamaqı [78a]/5 =B: 255, ol ikisinin tanuqluqı [260b]/3 =M:107, ol ikisinin yazuqı [62b]/3 =B: 219, ol işlernin uğramaqı [139b]/5 =A:186, ol nersenin arıqları [205a]/4 =M: 87, ol nersenin menğizeşiki [35a]/1 =B: 137, ol nersenin pāresi [104a]/5 =A: 50, [131a]/2 =A:155, [219a]/3 =M:49, ol nersenin yarısı [148a]/3 =N:12, ol nersenin yarusı [267a]/1 =N:176, olarınq biri [114a]/4 =A: 91, olarınq çıkarmaqı [269a]/3 =B:85, olarınq kaytarmaqı [66a]/1 =B: 228, olarınq pāresi [77a]/1 =B: 253, olarınq peygāmberi [74a]/4 =B: 247, ollarınq aşnusu [93a]/5 =A: 11, otınq kını [141a]/3 =A:191, otunq eyeleri [8b]/5 =B:39, otunq kını [32a]/2

=B:126, otnuñg tamduķı [93a]/4 =A:10, ölümñuñg ķatıǵlıķları [245a]/5 =E:93, ölümñuñg ķatıǵlıķları [245a]/5 =E:93, ölümñuñg teggeni [260a]/1 =M:106, özleriniñ küş ķılǵanları [179a]/1 =N: 97, pāreniñg dōstları [219b]/5 =M:51, perilerniñg öǵuri [232a]/4 =E:128, [233a]/1 =E:130, periniñg [227a]/5 =E:112, ribāniñg [87b]/2 =B: 276, şıfat ķılduķlarıñıñ cezāsı [236a]/3 =E:139, söznüñg bezeki [227b]/1 =E:112, şeytānnıñg mañıǵımları [58a]/4 =B: 208, taķdır ķılǵanǵızñıñ yarusı [71a]/5 =B: 237, Tañǵrınıñg aчуķ huccetleri [91b]/2 =A:4, Tañǵrınıñg artmaķı ya'ni dīni [35a]/4= B: 138, Tañǵrınıñg āyātı [116b]/3 =A:101, [120a]/1 =A:113, Tañǵrınıñg āyetleri [67b]/3 =B: =B: 231, [108b]/3 =A: 70, [118b]/2 =A:108, [119b]/3 =A:112, Tañǵrınıñg def' ķılmaķı ya'ni yıǵmaķı [76b]/2 =B: 251, Tañǵrınıñg destūri [76a]/1 =B: 249, [76a]/5 =B: 251, Tañǵrınıñg ĥadleri 66=B: 3-4 b 229, [67=A:3 b 230, Tañǵrınıñg ĥōşnūdluǵı [58a]/1 =B: 207, Tañǵrınıñg ĥōşnūdluǵı [83a]/2 =B: 265, [136a]/4 =A: 174, Tañǵrınıñg kitābı [97a]/1 =A: 23, Tañǵrınıñg kōni yolu [109a]/4 =A:73, [243a]/1 =E:88, Tañǵrınıñg la'neti [113b]/2 =A:87, Tañǵrınıñg la'neti taķı feriştelerniñg taķı kişilerdin ķamuǵlarınñg [42a]/3-4 =B:161, Tañǵrınıñg ni'meti [59a]/1 =B: 211, [67b]/4 =B: 231, [117a]/3 =A:103, Tañǵrınıñg nişānları [76b]/4 =B: 252, [96a]/1 =A: 19, [96b]/1 =A: 21, [116a]/1 =A:98, Tañǵrınıñg 'ahdi [110a]/5 =A: 77, Tañǵrınıñg öǵuri [221b]/4 =M:56, Tañǵrınıñg raķmeti [62b]/1 =B: 218, [118b]/1 =A:107, Tañǵrınıñg satǵaşǵanları [75b]/5 =B: 249, Tañǵrınıñg urķanıñga ya'ni Tañǵrınıñg 'ahdi [117a]/2 =A: 103, Tañǵrınıñg yārī birgenleri [104b]/4 =A: 52, Tañǵrınıñg yārisi [60b]/2 =B: 214, Tañǵrınıñg yıǵıǵları [66b]/2 =B: 229, Tañǵrınıñg yolu [94a]/1=A:13, [82a]/1=B: 262, tatǵanı ölümñuñg [139a]/4 =A:185, tenǵızniñg awı [256b]/5 =M:96, tiriglikniñg kālesi [94b]/3 =A: 14, tişilerinǵızniñg anaları [153a]/1 =N:23, tişilerinñg yetimleri [187b]/5 =N:127, tiwelerniñg ķarınları [235b]/5 =E:139, tiwelerniñg ķulaķları [185b]/4 =N:119, tiweniñg, sıǵırniñg, ķoynıñg, keçiniñg [267b]/5 =M:1, tōrt aynıñg küymeki [65a]/5 =B: 226, tūn künnüñg biri biri sonǵınça yürümeki [140b]/3 =A:190, tūnüñg [246b]/4 =E:96, tūnüñg ķılǵanı [246b]/4 =E:96, tūnüñg sā'atleri [120a]/2 =A:113, ta'āmnüñg ķamuǵı [114b]/3 =A:93, uyamniñg 'avreti [211b]/3 =M:31, uyasınıñg 'avreti [211b]/1 =M:31, uyasınıñg öldürmeki [211a]/3 =M:30, üç künnüñg rūze tutmaķı [54b]/3 =B:196, üç künnüñg rūze tutmaķı [206a]/2 =M:89, üçnüñg üçünçisi [201b]/2 =M:73, ümmetniñg

yaḥşısı [118b]/5 =A:110, yabannıŋ awı [257a]/2 =M:96, yaqınraq tiriglikniŋ fā'idesi [178a]/1 =N:94, yalganka nisbet kılğanlarnıŋ işni [125b]/3 =A: 137, yanutnıŋ körklügi [142b]/1 =A:195, Ya'küb oğullarınıŋ 'ahdi [200b]/2 =M:70, [252a]/3 =M:12, yārı birgenlerniŋ yaḥşırakı [128b]/3 =A:150, yazuk kılğanlarnıŋ uluğraqları [230b]/3 =E:123, yazuklarınıŋ pāresi [219a]/5 =M:49, yazuknıŋ āşkārāsı [229b]/1 =E:120, yerniŋ qaraŋgwulukları [223a]/2 =E:97, yerniŋ körklüglüki [94b]/3 =A: 14, yerniŋ tolusı [114a]/5 =A:91, yetimlerniŋ mälları [147a]/1 =N:10, yinŋgenniŋ 'ameli [192b]/4 =N:142 yolnıŋ tüzi [197a]/3 =M:60, yolnıŋ keçgenleri [160b]/2 =N:43, yolnıŋ könisi [26a]/2 =B:108, yolnıŋ tüzni [202b]/4 =M:77, [252b]/5 =M:12, yüzünŋnünŋ [37a]/5 =B:144, ziyān eyeleriniŋ öŋini [178a]/5 =N:95, zulm kılğanlarnıŋ ikāmet kılgu yeri [129a]/1 =A: 151

-p / -(ı)p / -(i)p / -(u)p / -(ü)p (zarf fiil): eglip [196a]/1 =N:154, [13a]/4 =B:58, esirler bolup [269a]/2 =B:85, hicret kılıŋlı bolup [180a]/1 =N:100, koḍup [5b]/4 =B:27, kopuŋlı bolup [95b]/2 =A:18, oldurup [140b]/5 =A:191, olturup [181b]/3 =N:103, öġretigli bolup [248a]/5 =M:4, öre turup [140b]/5 =A:191, [181b]/3 =N:103, süsülüp [247a]/5 =M:3, tip [24b]/4 =B:104, [225b]/1 =E:105, [40b]/1 =B:154, tönŋüdüp [196a]/1 =N:154, turuqup [110a]/1 =A:75, tüşüp [247a]/5 =M:3, uftanıp [5a]/1 =B:26, urup [247a]/4 =M:3, yaŋgılıp [176b]/3 =N:92

-r (geniş zaman): kórkar men [210b]/5 =M:28, [241a]/2 =E:81, ürer men [103b]/4 =A:49, körer men [239b]/1 =E:74, körer sen [197b]/1 =M:62, [220a]/2 =M:52, [203a]/4 =M:80, tutar sin [97b]/4 =A:26, açar [231b]/1 =E:125, aqar [4b]/1 =B:25, aşar [231b]/3 =E:125, biter [68a]/5 =B:232, [143a]/2 =A:199, çıkar [18b]/1 =B:74, [18b]/2 =B:74, örter [85b]/1 =B:271, [121b]/1 =A:118, [211b]/1 =M:31, satar [58a]/1 =B:207, sizer [86a]/3 =B:273, süwer [53b]/5 =B:195, [64b]/1 =B:222, [110a]/4 =A:76, [114b]/2 =A:92, [124b]/5 =A:134, [128a]/1 =A:146, [128a]/5 =A:148, [132a]/5 =A:159, [215b]/4 =M:42, [221a]/2 =M:54, [253b]/1 =M:13, [255b]/3 =M:93, uyar miz [44b]/4 =B:170, tutar miz [204b]/3 =M:84, kórkar miz [220a]/4 =M:52, koyar miz [226b]/5 =E:110, yıgar miz [232a]/4 =E:128, körer miz [37a]/5 =B:144, biter miz [194b]/3 =N:150, ewrer miz [225b]/1 =E:105, ewürer miz [226b]/3 =E:110, baqar siz [11a]/5 =B:50, [12b]/2 =B:55, [126b]/5 =A:143, biter siz [119a]/1 =A:110, buyurar siz [118b]/5 =A:110, ortak

koşar siz [240b]/1 =E:78, [240b]/5 =E:80, **örter siz** [108b]/5 =A:71, [244a]/4 =E:91, [254a]/2 =M:15, [257b]/5 =M:99, **süwer siz** [121b]/2 =A:119, [129a]/4 =A:152, **tutar siz** [65a]/3 =B:225, **yığar siz** [116a]/3 =A:99, [119a]/1 =A:110, [260a]/1 =M:106, **yular siz** [269a]/2 =B:85, **ant içerler** [65a]/5 =B:226, [166b]/4 =N:62, [260a]/2 =M:106, [260b]/2 =M:107, **bağarlar** [58b]/2 = B:210, **biterler** [120a]/3 =A:114, [163a]/4 =N:51, [203b]/2 =M:81, [224a]/3 =E:99, [244b]/4 =E:92, [244b]/5 =E:92, [262a]/3 =N:162, [270b]/2 =B:88, **bozarlar** [5b]/1= B:27, **çatarlar** [97b]/1 = A:24, [163a]/2 = N:50, [227b]/3 = E:112, [235a]/5 = E:137, [235b]/4 = E:138, [258b]/4 = M:103, **haddin keçerler** [15a]/2 =B:61, [203a]/2 =M:78, **iwerler** [120a]/4 =A:114, [136b]/3 =A:176, [197b]/1 =M:62, [214a]/5 =M:41, [220a]/3 =M:52, **kesserler** [5b]/2 =B:27, **koçarlar** [69b]/3 = B:234, [72a]/3 = B:240, **koparlar** [260b]/1 = M:107, **korkarlar** [157b]/4 = N:34, [209a]/3 = M:23, [171a]/1 = N:77, **körerler** [43b]/1 =B:165, [94a]/1 =A:13, **küyerler** [65b]/3 =B:228, [69b]/3 =B:234, [192a]/3 =N:141, **örterler** [38b]/2 =B:146, [41b]/2 =B:159, [45b]/5 =B:174, [130a]/5 =A:154, [134b]/3 =A:167, [159a]/2 =N:37, [197b]/1 =M:61, **satarlar** [169b]/2 = N:74, **sizerler** [10a]/4 =B:46, [75b]/4 =B:249, [130a]/3 =A:154, **sorarlar** [51b]/3 = B:189, [60b]/2 = B:215, [61a]/4 = B:217, [62b]/2 = B:219, [62b]/4 = B:219, [63a]/1 = B:220, [64a]/2 = B:222, **süwerler** [43a]/5 =B:165, [140a]/4 =A:188, [221a]/2 =M:54, **tutarlar** [191a]/5 = N:139, [203a]/4 = M:80, **uğarlar** [223b]/1 = E:98, **uyarlar** [92a]/4 = A:7, [155b]/3 = N:27

+rağ / -rek (isimden isim): **arığrak** [68b]/1=B:232, **artukrak** [68b]/1=B:232, [71b]/4=B:288, **asığsızrak** [222b]/4=M:60, **azğınrak** [197a]/3=M:60, **bilgenrek** [35b]/5=B:140, [100a]/5=A:36, [134b]/2=A:167, [154b]/2=N:25, [161a]/5=N:45, [197a]/5=M:61, [228b]/4=E:117, [228b]/5=E:117, [229b]/1=E:119, [231a]/2=E:124, **kadrsızrak** [14b]/3=B:61, **katığrak** [18a]/5=B:74, [43a]/5=B:165, [52b]/3=B:191, [56a]/4=B:200, [168a]/3=N:66, [171a]/2=N:77, [173b]/3=N:84, [173b]/4=N:84, [203b]/4=M:82, [269b]/1=B:85, **könirek** [163b]/1=N:51, **köprek** [23a]/1=B:100, [73a]/3=B:243, [149a]/1=N:12, [227a]/3=E:111, [228b]/1=E:116, **körklügrek** [35a]/5=B:138, [165b]/5=N:59, [178b]/3=N:95, [187a]/3=N:125, [219b]/2=M:50, **küç kılğınrak** [35b]/5=B:140, [238a]/4=E:144, [245a]/1=E:93, **ortarak** [205b]/5=M:89, **rāstrak** [162a]/1=N:46, [174b]/1=N:87, [186b]/3=N:122, **sezārak** [66a]/1=B:228, [74b]/1=B:247, [241a]/5=E:81, [260b]/2=M:107, [260b]/3= M:107, **uluğrak**

[61b]/3=B:217, [62b]/3=B:219, [121b]/1=A:118, [195b]/1=N:153, [230b]/3=E:123, [240a]/5=E:78, **üküşrek** [119a]/3=A:110, [222b]/3=M:59, yahşırak [12a]/3=B:54, [14b]/3=B:61, [24b]/3=B:103, [25b]/1=B:106, [49a]/5=B:184, [55a]/5=B:197, [63b]/1=B:221, [63b]/3=B:221, [82a]/4=B:263, [85a]/5=B:271, [88b]/3=B:280, [94b]/4=B:15, [105a]/3=A:54, [119a]/2=A:110, [128b]/3=A:150, [131b]/5=A:157, [134b]/1=A:167, [137b]/5=A:180, [143a]/1=A:198, [155a]/4=N:25, [162a]/1=N:46, [165b]/4=N:59, [168a]/2=N:66, [171a]/5=N:77, [174a]/3=N:86, [188b]/1=N:128, [264b]/1=N:170, [265a]/3=N:171, **yakınrak** [57a]/5=B:204, [59a]/2=B:212, [60b]/4=B:215, [94b]/2=A:14, [120b]/5=A:117, [139b]/1=A:185, [144b]/5=N:3, [146a]/3=N:7, [146a]/4=N:7, [148a]/1=N:11, [157a]/3=N:33, [169b]/2=N:74, [178a]/1=N:94, [183a]/3=N:109, [190a]/4=N:135, [190a]/5=N:135, [233a]/5=E:130, [251a]/4=M:8, [269b]/3=B:86, **yakukrak** [108a]/3=A:68, **yawukrak** [48a]/5=B:180, [71b]/1=B:237, [204a]/1=M:82, [260b]/4=M:108, **yawuzrak** [197a]/2=M:60, yüksekrek [126a]/1=A:139, **zālimrak** [28a]/2=B:114,

-sa- / -se- (fiilden isim): **kapsagan** [122a]/4 =A:120, [183a]/2 =N:108, [187b]/2 =N:126, [237b]/4 =E:143, [238a]/3 =E:144, **kapsamaslar** [78a]/3 =B:255

-sa, -se (şart teklik III): **arığ kılrsa** [215a]/4 =M:41, **arıksa** [250b]/1 =M:6, **arıtsa** [130b]/5 =A:154, **artuqsı kılrsa** [41b]/1 =B:158, [49a]/4 =B:184, **āşkārā kılınrsa** [258a]/4 =M:101, **atsa** [183b]/4 =N:112, **ayırrsa** [137b]/1 =A:179, **aynatsa** [48b]/1 =B:181, **aysa** [111a]/4 =A:76, **aytu birse** [89b]/3 =B:282, **azdursa** [166a]/4 =N:60, [174b]/4 =N:88, [193a]/2 =N:143, [231b]/2 =E:125, [238a]/5 =E:144, **beyān kılrsa** [155a]/5 =N:26, **birilse** [84b]/5 =B:269, [109a]/4 =A:73, **birse** [111a]/3 =A:79, **bitinse** [73b]/5 =B:246, **bitise** [48b]/3 =B:182, **bitse** [15a]/4 =B:62, [78b]/3 =B:256, [200a]/5 =M:69, **bizārlik alsa** [44a]/1 =B:167, **bolmasa** [53a]/3 =B:193, [147b]/3 =N:11, [148a]/4 =N:12, [148b]/2 =N:12, [177a]/4 =N:92, [200b]/5 =M:71, [263a]/5 =N:165, **bolsa** [36b]/4 =B:143, [44b]/5 =B:170, [49a]/2 =B:184, [49b]/4 =B:185, [54a]/4 =B:196, [83b]/2 =B:266, [147a]/5 =N:11, [147b]/2 =N:11, [147b]/4 =N:11, [148a]/4 =N:12, [148b]/2 =N:12, [148b]/4 =N:12, [159a]/5 =N:38, [159b]/4 =N:40, [176b]/5 =N:92, [177a]/2 =N:92, [181a]/4 =N:102, [192a]/3 =N:141, [234b]/3 =E:136, [234b]/4 =E:136, [236a]/2 =E:139, [238b]/3 =E:145, [259a]/3 =M:104, [260a]/3 =M:106, [265a]/4 =N:171, [265b]/2 =N:172, [99a]/2 =A:30, [145b]/4 =N:6, [190a]/4 =N:135, [156a]/2 =N:29, [145b]/5

=N:6, [88b]/2 =B:280, boşasa [66b]/5 =B:230, [67a]/2 =B:230, boyun süse [149a]/5 =N:13, [168a]/5 =N:69, [172a]/4 =N:80, [250a]/1 =M:6, bulmasa [206a]/2 =M:89, [54b]/2 =B:196, çatsa [115a]/2 =A:94, çıkarsa [237a]/2 =E:141, çıkısa [179b]/5 =N:100, döst bolsa [219b]/5 =M:51, [221b]/3 =M:56, ewrülse [57b]/1 =B:205, [127a]/3 =A:144, fā'ide alsa [54b]/1 =B:196, farīza kılsa [55a]/2, =B:197, ħ'ār kılsa [123b]/3 =A:127, ħaddın keçse [48a]/1 =B:178, [149b]/4 =N:14, [256a]/1 =M:94, ħāzır bolsa [49b]/3 =B:185, ħıyānet kılsa [132b]/4 =A:161, hicret kılsa [179b]/4 =N:100, ħilāf kılsa [184b]/5 =N:115, ħüccetleşse [106a]/5 =A:61, ħükm kılmasa [216b]/4 =M:44, [218a]/1 =M:47, ħükm kılsa [29a]/2 =B:117, [103a]/5 =A:47, içse [75a]/5 =B:249, indürülse [114b]/5 =A:93, [25a]/2 =B:105, i' rāz kılsa [112a]/4 =A:82, istese [113a]/2 =A:85, işlese [15a]/5 =B:62, kabül kılsa [155b]/2 =N:27, kāfir bolsa [78b]/2 =B:256, kat kılsa [73a]/5 =B:245, kaytsa [61b]/5 =B:217, [87a]/5 =B:275, [220b]/5 =M:54, kazğansa [183b]/2 =N:111, [183b]/4 =N:112, keçse [66b]/4 =B:229, kelse [8b]/2 =B:38, [58b]/2 =B:210, [74b]/5 =B:248, [87a]/3 =B:275, [138b]/3 =A:183, [226b]/1 =E:109, [226b]/3 =E:109, kemişse [206b]/4 =M:91, kesilse [212a]/6 =M:33, kılmasa anlargā ülüş [136b]/4 =A:176, kılsa [98a]/5 =A:28, [131b]/2 =A:156, [151b]/4 =N:19, [156a]/4 =N:30, [184b]/3 =N:114, [186b]/4 =N:123, [187a]/1 =N:124, [200a]/5 =M:69, [250a]/5 =M:6, kılsa āzād [154a]/5 =N:25, kılsa ol küç [67b]/2 =B:231, kılsa yawuzluk [183a]/5 =N:110, kısarlansa [248a]/2 =M:3, [45b]/3 =B:173, kıssa [227b]/3 =E:113, kirse [115b]/2 =A:97, kiwürse [204b]/3 =M:84, koğsa [137a]/5 =A:179, korkısa [188a]/4 =N:128, korkısa [48b]/3 =B:182, kosa [132b]/2 =A:160, koysa [171a]/3 =N:77, [48a]/4 =B:180, köndürmese [240a]/3 =E:77, köndürse [155a]/5 =N:26, [191a]/4 =N:136, [231b]/1 =E:125, [264a]/2 =N:168, küç kılsa [183b]/1 =N:110, küfr ketürse [30a]/5 =B:121, [96a]/1 =A:19, [190b]/4 =N:136, [243a]/5 =E:89, [249a]/5 =M:5, [252b]/4 =M:12, meded kılsa [123a]/1 =A:124, mīrās alsa [147b]/3 =N:11, muṭṭalī' bolunsa [260a]/5 =M:107, muṭṭalī' kılsa [137b]/1 =A:179, 'afv kıılınsa [47b]/4 =B:178, 'afv kılsa [179b]/3 =N:99, 'ār tutsa [265b]/3 =N:172, onğarsa [48b]/3 =B:182, ortak koşsa [162b]/4 =N:48, [185a]/4 =N:116, [201a]/4 =M:72, ortak koşulsa [162b]/3 =N:48, [185a]/3 =N:116, öldürse [176b]/2 =N:92, [176b]/3 =N:92, [177b]/1 =N:93, [180a]/5 =N:101, [211b]/4 =M:32, [256a]/4 =M:95, öldürülse yā yingse [169b]/4 =N:74, ölügse [247a]/3 =M:3, [45b]/1 =B:173, özin teslim kılsa [27a]/4 =B:112, pişse [164a]/5 =N:56, şadaķa kılsa [217a]/3 =M:45, sakınsa [110a]/3 =A:76, sa'y kılsa [28a]/4 =B:114, sonğ kılsa [57a]/2 =B:203, sorsa [50a]/3 =B:186, sürse [163b]/3 =N:52, şefā' at kılsa [173b]/4

=N:85, [174a]/1 =N:85, **tamām kılsa** [250b]/1 =M:6, **tanğğa ketürse** [258a]/1 =M:100, [63b]/2 =B:221, [63b]/4 =B:221, **tegmese** [83a]/5 =B:265, **tegse** [40b]/5 =B:156, [122a]/2 =A:120, [126a]/2 =A:140, [169a]/2 =N:72, [169a]/4 =N:73, [171b]/2 =N:78, [171b]/3 =N:78, [172a]/1 =N:79, [172a]/2 =N:79, [180a]/1 =N:100, [219a]/5 =M:49, [220a]/4 =M:52, [260a]/1 =M:106, **teğşürse** [26a]/1 =B:108, [58b]/5 =B:211, **tevbe kılsa** [213b]/5 =M:39, **tezginse** [41a]/5 =B:158, **tilese** [17b]/1 =B:70, [36b]/2 =B:142, [59a]/4 =B:212, [124a]/1 =A:129, [127a]/5 =A:145, [127b]/1 =A:145, [167a]/5 =N:64, **tirğürse** [212a]/1 =M:32, **tutunmasa** [107a]/4 =A:64, **tutunsa** [186a]/1 =N:119, **tükel kılsa** [68b]/3 =B:233, **tüz kılsın** [160a]/3 =N:42, **uğrasa Ka‘be’ğa yâ ziyâret kılsa** [41a]/4 =B:158, **ulansa** [5b]/2 =B:27, **uluğsın** [265b]/3 =N:172, **unuttursa** [25a]/5 =B:106, **ursa** [4b]/5 =B:26, **uruşsa** [169b]/3 =N:74, **uysa** [185a]/1 =N:115, **ündese** [50a]/5 =B:186, **vefâ kılsa** [110a]/3 =A:76, **yâ kaytsa yâ tevbe kabûl kılsa yâ kınasa** [123b]/4 =A:128, **yâd kılsın** [28a]/3 =B:114, **yapuşsa** [116b]/4 =A:101, **yarağı yetse** [115b]/4 =A:97, **yarağı yitmese** [154a]/4 =N:25, **yârî birse** [132b]/1 =A:160, [175b]/3 =N:90, [183b]/1 =N:110, [189b]/3 =N:133, [207b]/1 =M:18, [214a]/3 =M:40, [227a]/3 =E:111, [215a]/2 =M:41, [231a]/5 =E:125, [231b]/2 =E:125, [233b]/5 =E:133, [241a]/1 =E:80, [254b]/5 =M:17, **yarlıķasa** [191a]/3 =N:137, [264a]/2 =N:168, **yazsa** [149b]/3 =N:14, **yığsa** [255a]/1 =M:91, **yokalsa** [266b]/5 =N:176, **yokasa** [122a]/1 =A:120, **yokatsa** [254b]/5 =M:17, **yulunsa** [114a]/5 =A:91, **zûlm kılsa** [53b]/1 =B:194

-salar, -seler (şart çokluk III): arınsalar [64a]/4 = B:222, **asılsalar** [212a]/5 = M:33, **ayrışsalar** [189a]/2 = N:130, **aysalar** [161b]/5 = N:46, **azdursalar** [108b]/1 = A:69, [184a]/2 = N:113, **barışsalar** [166a]/2 = N:60, **bilseler** [43b]/1 =B:165, **bitseler** [18b]/5 =B:75, [24b]/2 =B:103, [35a]/1 =B:137, **bolmasalar** [89b]/4 = B:282, **bolsalar** [96a]/4 = A:20, [145a]/2 = N:4, [149a]/1 = N:12, [203b]/2 = M:81, [220b]/1 = M:52, [227b]/4 = E:113, [255b]/1 = M:93, [255b]/1 = M:93, [267a]/3 = N:176, [267a]/4 = N:176, [122b]/2 = A:122, [131b]/1 = A:156, [147a]/4 = N:11, [155a]/1 = N:25, **boluşsalar** [68a]/4 = B:232, **bulunsalar** [119b]/1 = A:112, **çıkşalar** [72a]/5 = B:240, [172b]/1 = N:81, [209a]/2 = M:22, [213b]/1 = M:37, **kaytarsalar** [173a]/2, = N:83, [26a]/3 = B:109, **kaytışsalar** [67a]/2 = B:230, **kaytsalar** [65b]/1 = B:226, **kılışsalar** [47a]/4 = B:177, [230a]/1 = E:121, **kılsalar** [68a]/3 = B:232, [71a]/5 = B:237, [96a]/2 = A:20, [96a]/4 = A:20, [106b]/5 = A:63, [107a]/5 = A:64, [139a]/1 = A:184, [150a]/5 = N:16, [159b]/2 = N:39, [167b]/2 = N:65, [168a]/2 = N:66, [175a]/2 = N:89, [176b]/5 = N:92, [180b]/3 =

N:102, [181a]/2 = N:102, [219a]/3 = M:49, [230b]/3 = E:123, [230b]/4 = E:123, [255b]/1 = M:93, [255b]/3 = M:93, **kirseler** [28a]/5 =B:114, **koşsalar** [146b]/3 = N:9, **kopğarsalar** [199a]/2 = M:66, **korksalar** [66b]/1 = B:229, [260b]/5 = M:108, **kowulsalar** [212a]/6 = M:33, **kurtulsalar** [176a]/2 = N:91, **onğarsalar** [188a]/5 = N:128, [150a]/5 = N:16, **öldürüşseler** [52b]/5 =B:191, **sakınsalar** [24b]/2= B:103, [198b]/5 = M:65, [255b]/1 = M:93, [255b]/2 = M:93, **saçlınmasalar** [176a]/3 = N:91, **saçlınsalar** [175b]/4 = N:90, **toğuşmasalar** [175b]/4 = N:90, **toğuşsalar** [119a]/4 = A:111, **tutsalar** [194b]/4 = N:150, **uğrasalar** [65b]/2 = B:227, **ulğaysalar** [145b]/4 = N:6, **unasalar** [227b]/4 = E:113, **uruşsalar** [175b]/2 = N:90, yaysalar [251b]/5 = M:11, **yıgılmasalar** [201b]/3 = M:73, **yıgılınsalar** [53a]/1 = B:192, [53a]/4= B:193, **yıgımasalar** [176a]/4 = N:91, **yokatsalar** [235a]/3 = E:137, [180a]/3 =N:101, **yüz ewürseler** [35a]/2 =B:137,

-sam, -sem (şart teklik I): **bolsam** [16b]/3 =B:67, [211b]/2 =M:31, **bulsam** [169b]/1 =N:73, **öldürsem** [210b]/4 =M:28, **örtsem** [211b]/2 =M:31

-sa miz, -se miz (şart çokluk I): **birilse miz** [231a]/1 =E:124, **bitmese miz** [138b]/3 =A:183, **bizârlık alsa miz** [44a]/1 =B:167, **eger unutsa miz yâ haṭā kılsa miz** [90b]/1 =B:286, **kaytarsa miz** [162a]/5 =N:47, **kelse miz** [160a]/1 =N:41, **körse miz** [12b]/1 =B:55, **kulluk kılmasa miz** [107a]/3 =A:64, **la' net kılsa miz** [162b]/1 =N:47, **nesh kılsa miz** [25a]/5 =B:106, **ortak koşmasa miz** [107a]/3 =A:64, **uruşmasa miz** [74a]/1 =B:246, **yuysa miz** [162a]/5 =N:47

-sañg, -señg (şart teklik II): **bolsañg** [180b]/1 =N:102, [211a]/1 =M:29, **boyun süseñg** [228b]/1 =E:116, **çıksañg** [39a]/1=B:149, [39a]/4 =B:150, **emîn tutsañg** [109b]/4 =A:75, [109b]/5 =A:75, **ikâmet kılsañg** [180b]/2 =N:102, **indürseñg** [195a]/5 =N:153, **ađğurmasañg** [129b]/5 =A:153, **kelseñg** [37b]/5 =B:145, **kiwürseñg** [141a]/3 =A:192, **korqutsañg** [244b]/3 =E:92, **köyürseñg** [211a]/1 =M:29, **oğrasañg** [132a]/4 =A:159, **öldürseñg** [210b]/3 =M:28, **peyvestelik kılsañg** [109b]/5 =A:75, **sakınsañg** [98b]/1 =A:28, **sözlemeseñg** [101b]/5 =A:41, **tileseñg** [97b]/4 =A:26, [97b]/5 =A:26, **uysañg**

[30a]/1 =B:120, [38a]/3 =B:145, **yaysanġ** [210b]/3 =M:28, **yüz ewürsenġ** [215b]/3 =M:42

-sanġız, -senġiz (şart çokluk II): açsanġız [98b]/4 =A:29, **alsanġız** [66a]/5 =B:229, **arınsalar** [64a]/4 = B:222, **āşkārā kılsanġız** [194a]/4 =N:149, **aysanġız** [208a]/1 =M:19, [44b]/2 =B:169, [70a]/5 =B:235, **azmasanġız** [267b]/1 =N:176, **azsanġız** [161a]/5 =N:44, **belgürtsenġiz** [85a]/4 =B:271, **birilmesenġiz** [215a]/1 =M:41, **birilsenġiz** [214b]/5 =M:41, **birsenġiz** [145b]/5 =N:6, [249a]/3 =M:5, [85a]/5 B:271, **birsenġiz zekātnı** [252a]/5 =M:12, **bitsenġiz** [137b]/3 =A:179, [194a]/1 =N:147, [252b]/1 =M:12, **boğazlasanġız** [16b]/2 =B:67, **bolsanġız** [153a]/3 =N:23, [37b]/2 =B:144, [38b]/5 =B:148, [39a]/5 =B:150, [160b]/3 =N:43, [160b]/4 =N:43, [171b]/1 =N:78, [171b]/2 =N:78, [175a]/1 =N:89, [181a]/4 =N:102, [249b]/5 =M:6, [250a]/1 =M:6, [260a]/3 =M:106, **borç alsanġız** [89a]/1 =B:282, **borç birsenġiz** [252b]/2 =M:12, **boşasanġız** [67a]/4 =B:231, [70b]/4 =B:236, **boyun birsenġiz** [116a]/5 =A:100, **boyun süsenġiz** [128b]/1 =A:149, [230a]/2 =E:121, **bulsanġız** [175a]/3 =N:89, **bulsanġız** [52b]/2 =B:191, **burun keçürsenġiz** [26b]/3 =B:110, **büktürsenġiz, yā yüz ewürsenġiz** [190b]/1 =N:135, **cem‘ kılsanġız** [153a]/5 =N:23, **cima‘ kılsanġız tişilerini, taķı bulmasanġız** [160b]/5 =N:43, [250b]/2-3 =M:6, **ewürsenġiz** [255a]/3 =M:92, [28b]/3 =B:115, **ewürsenġiz** [46b]/3 =B:177, **harc kılsanġız** [60b]/3 =B:215, [85a]/2 =B:270, [85b]/3 =B:272, [85b]/5 =B:272, [86a]/5 =B:273, [114b]/3 =A:92, **helāl bolsanġız** [268b]/2 =M:2, **hicret kılsanġız** [179a]/4 =N:97, **hüküm kılsanġız** [165a]/3 =N:58, [182a]/5 =N:105, **ısparlasanġız** [69a]/5 =B:233, **i‘ rāz kılsanġız** [99b]/2 =A:32, **istesenġiz** [153b]/4 =N:24, [55b]/2 =B:198, **ķarişsanġız** [63a]/2 =B:220, **ķaytsanġız** [55b]/2 =B:198, [88a]/5 =B:279, **keçürsenġiz** [194a]/5 =N:149, **kelsenġiz** [52a]/1 =B:189, **ķılmasanġız** [88a]/4 =B:279, **ķılsanġız** [55a]/4 =B:197, [60b]/5 =B:215, [188a]/3 =N:127, [193a]/5 =N:144, **ķılsanġız namāznı** [252a]/5 =M:12, **ķılsanġız taķı sakınsanġız taķı onġarsanġız** [65a]/1 =B:224, **ķısġa kılsanġız** [180a]/4 =N:101, **ķısırlansanġız** [54a]/2 =B:196, **ķışsanġız** [155b]/4 =N:27, **ķirsenġiz** [209a]/5 =M:23, [60a]/3 =B:214, [126b]/2 =A:142, **ķođsanġız** [188b]/5 =N:129, **ķopġarsanġız** [199b]/5 =M:68, **ķopsanġız** [188a]/2 =N:127, **ķorkşanġız** [66b]/2 =B:229, [71b]/5 =B:239, [144b]/2 =N:3, [144b]/4 =N:3, [158a]/2 =N:35,

[180a]/5 =N:101, **koysanğız** [181a]/5 =N:102, **köndürsenğiz** [174b]/3 =N:88, **könülseñiz** [223a]/2 =E:97, [259a]/5 =M:105, **körklüglük kılsanğız** [188b]/2 =N:128, **körsenğiz** [145b]/2 =N:6, **köz yumsanğız** [84b]/1 =B:267, **kırtulsanğız** [72a]/1 =B:239, **küç kılmasanğız** [144b]/5 =N:3, **küfr ketürsenğiz** [174b]/5 =N:89, [189b]/1 =N:131, **mīrās alsanğız** [151a]/5 =N:19, **nikāh kılsanğız** [188a]/1 =N:127, **nuşret birsenğiz** [252b]/1 =M:12, ‘**adl kılmasanğız** [144b]/2 =N:3, [251a]/3 =M:8, ‘**afv kılsanğız** [71b]/1 =B:237, **onğarsanğız** [188b]/5 =N:129, **öldürülseñiz** [131b]/4 =A:157, [132a]/1 =A:158, **öldürüşmesenğiz** [73b]/5 =B:246, **ölseñiz** [131b]/4 =A:157, [132a]/1 =A:158, **örtseñiz** [85a]/5 =B:271, [98b]/3 =A:29, [194a]/4 =N:149, **rūze tutsanğız** [49a]/5 =B:184, **şabr kılsanğız** [155a]/3 =N:25, **şabr kılsanğız taķı sakınsanğız** [122a]/3 =A:120, [123a]/2 =A:125, [139b]/4 =A:186, **şadaka kılsanğız** [88b]/3 =B:280, **sakınsanğız** [137b]/3 =A:173, [156b]/1 =N:31, [188b]/2 =N:128, [189a]/1 =N:129, **satğaşsanğız** [126b]/4 =A:143, [130b]/2 =A:154, **selām kılınsanğız** [174a]/2 =N:86, **sorsanğız** [258a]/4 =M:101, **sukluk kılsanğız** [188b]/4 =N:129, **şükr kılsanğız** [194a]/1 =N:147, **tayınsanğız** [58a]/5 =B:209, **tevbe kılsanğız** [88a]/5 =B:279, **tileseñiz** [7b]/5 =B:35, [13a]/3 =B:58, [25b]/5 =B:108, [64b]/3 =B:223, [69a]/4 =B:233, [151b]/5 =N:20, **tutışsanğız** [165b]/2 =N:59, **tutunsanğız** [111b]/2 =A:80, **tükel kılsanğız** [56a]/3 =B:200, **tüzlük kılsanğız** [188b]/3 =N:129, **talāk birsenğiz** [71a]/3 =B:237, **talāk kılsanğız** [68a]/2 =B:232, **ülüş kılsanğız** [247b]/2 =M:3, **yarağlığ bolsanğız** [212b]/3 =M:34, **yigrenseñiz** [151b]/3 =N:19, [151b]/4 =N:19, **yimesenğiz** [229a]/2 =E:119, **yüriseñiz** [177b]/4 =N:94, [259b]/5 =M:106, **zulm kılsanğız** [268b]/4 =M:2

-sı- / -si- (isimden fiil): **eksimekdin** [40b]/3 =B:155, **ekismesün** [89a]/5 =B:282, **uluğsınmazlar** [204a]/3 =M:82, **uluğsınur siz** [245b]/4 =E:93, **uluğsınsa** [265b]/3 =N:172, **uluğsındılar** [266a]/2 =N:173, **uluğsındıñız** [270a]/4 =B:87

-sız / -siz (isimden isim): **arığsız** [206b]/2=M:90, [137b]/1=A:179, [238b]/4=E:145, **asığsız** [84a]/5=B:267, **atasız oğulsız** [266b]/5=N:176, **atasız oğulsuz** [140b]/5=N:12, **haķsız** [15a]/2=B:61, **ķadrsızrak** [14b]/3=B:61, **ķarārsız** [60a]/5=B:214, **ķatığsız** [236a]/1=E:139, **ķitābsuz** [96a]/3=A:20, **ķörksüz iş** [84b]/3=B:268, [117b]/4=A:104, [119a]/1=A:110, [120a]/4=A:114, [125a]/1=A:135, [150a]/1=N:15, [151b]/2=N:19,

[152b]/1=N:22, [155a]/1=N:25, [194a]/3=N:148, [203a]/3=M:79, **közsiz** [225a]/4=E:104, **közsüz** [45a]/3=B:171, [103b]/5=A:49, [200b]/6=M:71, **munıgsuz** [115b]/5=A:97, [120b]/2=A:116, **öksüz** [112a]/1=A:81, [144a]/3=N:2, [145b]/1=N:6, [146b]/1=N:8, [158b]/2=N:36, [188a]/2=N:127, **rağbetsizlik** [32b]/5=B:130, **sansız** [59a]/5=B:212, [98a]/4=A:27, [10a]/2=A:37, **susuz** [223a]/2=E:97, **uvutsuz söylemek** [50b]/2=B:187, **yersiz kılğan** [11b]/2=B:51, **yüreksiz** [122b]/2=A:122, [129a]/3=A:152,

-sun, -sün (emir teklik III): **arsuıkturmasun** [142b]/1=A:196, **aytu birsün** [89a]/4=B:282, [89b]/3=B:282, **beyān kılsun** [16b]/4=B:68, [17a]/2=B:69, [17a]/5=B:70, **bilsün** [126a]/3=A:140, [255b]/5=M:94, **bitsün** [89a]/2=B:282, **bolmasun** [39b]/1=B:150, **bolsun** [117b]/2=A:104, [239b]/4=E:75, **boyun süsün** [167a]/3=N:64, **çııarsun** [14a]/5=B:61, **ekismesün** [89a]/5=B:282, **hüküm kılsun** [97a]/2=A:23, **kağğanu birmesün** [251a]/2=M:8, **kağgurtmasun** [214a]/5=M:41, **kağgutmasun** [136b]/2=A:176, **karār kılsun** [81a]/2=B:260, **kazğanu birmesün** [268b]/2=M:2, **kelsün** [180b]/4=N:102, **kopsun** [180b]/2=N:102, **korıksun** [146b]/3=N:9, **körsetsün** [211a]/5=M:31, **öldürüşsün** [169b]/1=N:74, **rūze tutsun** [49b]/4=B:185, **sakınmasun** [137a]/2=A:178, [137b]/4=A:180, **sakınsun** [89a]/5=B:282, **sinğüt bolsun** [145a]/3=N:4, **süwsün** [99a]/5=A:31, **tatsun** [256b]/3=M:95, **tevekkül kılsun** [122b]/3=A:122, [132b]/3=A:160, **tutmasun** [98a]/4=A:28, **tutunsun** [126a]/4=A:140, **tükel kılsun** [252a]/2=M:11, **yarlııkasun** [99a]/5=A:31, **yığılınmasun** [89a]/3=B:282, **yisün** [145b]/5=N:6, **ziyān tegrülmesün** [69a]/1=B:233,

-sunlar, -sünler (emir çokluk III): **alsunlar** [180b]/3 =N:102, [180b]/5 = N:102, [180b]/3 = N:102, **artsunlar** [137a]/4 =A:178, **aysunlar** [146b]/5 = N:9, [225b]/1 = E:105, **bitsünler** [50a]/5 =B:186, **bolsunlar** [180b]/4 =N:102, **icābet kılsunlar** [50a]/5 =B:186, **kağğansunlar** [227b]/4 =E:113, **kılsunlar** [50a]/5= B:186, [180b]/5 = N:102, **namāz kılsunlar** [180b]/5 =N:102, **sakınsunlar** [146b]/4 = N:9, **tatsunlar** [164b]/1 =N:56, **yulunsunlar** [213a]/4 =M:36

-ş (fiilden fiil): **cedel kılışmağıl** [182b]/2 =N:107, [183a]/3 =N:109, **cedel kılışmak** [55a]/3 =B:197, **cedel kılışsalar** [230a]/1 =E:121, **hılāf kılıştıngız** [18a]/1 =B:72, [261a]/1 =N:57, **hılāf kılışur siz** [219a]/1 =M:48, **hılāf kılışurlar** [28a]/2 =B:113, [46b]/2 =B:176, [59b]/3 =B:213, [59b]/4 =B:213, [60a]/1 =B:213, [77a]/4 =B:253, [95b]/4

=A:19, **hüccet kılışursuz** [107b]/4 =A:66, **kıyışınğız** [218b]/5 =M:48, kıyışları [226a]/4 =E:108, **kıyışsalar** [67a]/2 =B:230, **la'net kılışalım** [106b]/3 =A:61, 'ahd **kılışsalar** [47a]/2 =B:177, 'ahd **kılıştı** [250b]/4 =M:7, **şabr kılışınğ** [143b]/1 =A:200, **şoĥbet kılıştınğız** [107b]/3 =A:66, **tiriglik kılışınğ** [151b]/2 =N:19, **tüzlük kılışmak** [217a]/3 =M:54, **ulaşu** [164b]/5 =N:57, [186b]/2 =N:122, [209b]/2 =M:24, [264a]/4 =N:169, ulaşurlar [175a]/5 =N:90, **uruşalınğ** [73b]/4 =B:246, **uruşğul** [173b]/1 =N:84, **uruşmağdın** [61a]/5 =B:217, **uruşmas** [169b]/5 =N:75, **uruşmasa** [74a]/1 =B:246, **uruşsa** [169b]/3 =N:74, **uruşsalar** [175b]/2 =N:90, **uruştılar** [62a]/5 =B:218, **uruşunğ** [134a]/4 =A:167, [170b]/2 =N:76, **uruşurlar** [170a]/5 =N:76, [170b]/1 =N:76, **va'de kılıştuğ** [11a]/5 =B:51, **zinā kılışmaym** [153b]/5 =N:24, [249a]/4 =M:5

-ş (fiilden isim): oĥşaş [17a]/5=B:70, [224a]/1=E:99, **sakış** [56b]/5=B:202, [96a]/1=A:19, [143a]/5=A:199, [146a]/2=N:6, [174a]/4=N:86, [246b]/5=E:96, [248b]/3=M:4, **ulaş** [177a]/4=N:92, **ülüş** [24b]/1=B:102, [56b]/1=B:200, [56b]/4=B:202, [97a]/1=A:23, [110b]/1=A:77, [136b]/4=A:176, [146a]/2=N:7, [146a]/3=N:7, [146a]/5=N:7, [146b]/1=N:8, [147a]/4=N:11, [147a]/5=N:11, [156b]/4=N:32, [156b]/5=N:32, [157a]/4=N:33, [161a]/3=N:44, [163a]/4=N:51, [163b]/3=N:53, [173b]/5=N:85, [174a]/1=N:85, [192a]/5=N:141, [243b]/2=E:136, [247b]/2=M:3, [253a]/3=M:13, [253b]/3=M:14, [267a]/3=N:176, [267a]/5=N:176,

-t, -(u)t, -(ü)t (fiilden isim): art [23a]/5=B:101, [78a]/3=B:255, [153b]/4=N:24, [246a]/2=E:94, **öğüt** [16a]/5=B:66, [67b]/5=B:231, [68a]/4=B:232, [87a]/3=B:275, [125b]/5=A:138, [157b]/4=N:34, [165a]/4=N:58, [167a]/1=N:63, [168a]/2=N:66, [217b]/5=M:46, [232a]/2=E:126, [241a]/2=E:80, **üst** [5a]/1=B:26, [15b]/2=B:63, [105a]/5=A:55, [147a]/4=N:11, [199a]/4=M:66, **yanut** [24b]/3=B:103, [27a]/5=B:112, [87b]/5=B:277, [105a]/1=A:54, [125a]/4=A:136, [125b]/1=A:136, [127a]/3=A:144, [127b]/1=A:145, [127b]/2=A:145, [139a]/4=A:185, [142a]/5=A:195, [142b]/1=A:195, [159b]/5=N:40, [169b]/5=N:74, [177b]/1=N:93, [178b]/4=N:95, [180a]/2=N:100, [189b]/5=N:134, [205a]/1=M:85, [211a]/2=M:29, [212a]/4=M:33, [213b]/4=M:38, [222b]/5=M:60, [256a]/4=M:95,

-t- (fiilden fiil): arıtıñg [31b]/1 =B:125, arıtmak [126a]/5 =A:141, arıtsa [130b]/5 =A:154, arıtur [131b]/1 =A:164, arıturılar [162b]/5 =N:49, belgürtsenğiz [85a]/4 =B:271, belgürtmesler [130b]/1 =A:154, belgürtür [244a]/4 =E:91, iletgey [189b]/3 =N:133, kórkuťgandın [208a]/1 =M:19, kórkuťgan [208a]/2 =M:19, [29b]/3 =B:119, kórkuťurılar [233a]/3 =E:130, kórkuťsanğ [244b]/3 =E:92, kórkuťganılar [263a]/5 =N:165, kórkuťuğlılar [59b]/2 =B:213, kórkuťur [98a]/2 =A:28, [99a]/3 =A:30, [136b]/1 =A:175, öğretti [6b]/3 =B:31, yürütmeki [42b]/3 =B:164, yürütülmış [43a]/2 =B:164

+turur: andın turur [217b]/2=M:46, [217b]/4=M:46, [218a]/4=M:48, anılar turur [269b]/3=B:86, anlarğa turur [241b]/2=E:82, artında turur [153b]/4=N:24, artlarında turur [78a]/3=B:255, aşnu turur [29a]/5=B:118, [49a]/1=B:183, bay turur [82a]/5=B:263, bilgen turur [6a]/4=B:29, [114b]/3=A:92, birle turur [23a]/3=B:101, [270b]/3=B:89, bisre turur [162b]/3=N:48, çıkargan turur [18a]/1=B:72, ekin turur [64b]/2=B:223, ewürgeni turur [38b]/4=B:148, eyeleri turur [205a]/3=M:86, eyesi turur [76b]/3=B:251, faźlılıg turur [25a]/4=B:105, haq turur [5a]/2=B:26, içingizde turur [70b]/2=B:235, içinde turur [15b]/4=B:63, [78a]/1=B:255, [98b]/3=A:29, [98b]/4=A:29, [98b]/5=A:29, [123b]/5=A:129, [124a]/1=A:129, [35a]/3=B:137, ileyimde turur [104a]/4=A:50, ileyinde turur [16a]/5=B:66, [91a]/4=A:3, [244b]/3=E:92, ileylerinde turur [78a]/3=B:255, inek turur [16b]/5=B:68, [17a]/3=B:69, kadrızraq turur [14b]/3=B:61, kāfir turur [62a]/1=B:217, katıg turur [93b]/2=A:11, katıgrak turur [173b]/3=N:84, katında turur [82a]/2=B:262, kelgen turur [10a]/3=B:45, kelmeyin turur [60a]/4=B:214, kılğan turur [46a]/5=B:175, [192b]/4=N:142, kılğanlar turur [221b]/3=M:55, kılınmış turur [210a]/2=M:26, [236a]/1=E:139, [269a]/2=B:85, kışaş turur [53b]/1=B:194, kim turur [35a]/4=B:138, [73a]/4=B:245, [104b]/3=A:52, [132b]/2=A:160, [174b]/1=N:87, [174b]/2=N:88, [219b]/2=M:50, [234a]/5=E:135, körgen turur [26b]/5=B:110, [71b]/3=B:237, körülmış turur [61a]/1=B:216, Mekke'de turur [115b]/1=A:96, menğizlig turur [45a]/2=B:171, ne turur [16b]/4=B:68, [60b]/3=B:215, [17a]/2=B:69, [74a]/1=B:246, [159b]/1=N:38, [169b]/5=N:75, [171b]/5=N:78, [5a]/3=B:26, [204b]/2=M:84, nerse turur [64a]/3=B:222, ol turur [6a]/1=B:29, onğurqalarınğızdın tururılar [153a]/5=N:23, ortaklar turur [149a]/2=N:12, öğür turur [34a]/1=B:134, öğüri turur [36a]/2=B:141, örtgen turur [217a]/4=M:45, örtüglüg turur [270b]/1=B:88, ribānıñ arturur [87b]/2=B:276, satğaşganları turur

[10a]/4=B:46, [75b]/5=B:249, **sınağanıgız turur** [75a]/4=B:249, **sonıgında turur** [16a]/5=B:66, [77a]/3=B:253, **Tańırıgıa turur** [189b]/2=N:132, **tirigler turur** [40b]/2=B:154, **toǵrulmıř turur** [69a]/1=B:233, **ton turur** [50b]/2=B:187, [50b]/3=B:187, **töşek turur** [93b]/4=A:12, **tüşgen turur** [80a]/1=B:259, **tüz turur** [107a]/2=A:64, **uluǵ turur** [10a]/3=B:45, [78b]/1=B:255, **uluǵraǵ turur** [61b]/3=B:217, [62b]/3=B:219, **uyalarınıgız turur** [63a]/3=B:220, **üze turur** [66a]/2=B:228, **yaǵşıraq turur** [14b]/3=B:61, [63b]/1=B:221, [63b]/3=B:221, **yanutı turur** [205a]/1=M:85, **yaraǵlıǵ turur** [25b]/2=B:106, [26b]/2=B:109, [80b]/5=B:259, [98b]/5=A:29, **yerde turur** [6a]/2=B:29, **yok turur** [55b]/1=B:198, **yolı turur** [30a]/1=B:120, **yüri turur** [42b]/3=B:164, **zālimraǵ turur** [28a]/2=B:114,

-u / -ü (zarf fiil): āsān kılı birdi [211a]/3 =M:30, **aytu birse** [89b]/3 =B:282, **aytu birsün** [89a]/4 =B:282, **büktürü yā tolǵayu** [161b]/4 =N:46, **ıķāmet kılı bilmeseler** [66b]/1 =B:229, [66b]/2 =B:229, **isteyü** [58a]/1 =B:207, [85b]/5 =B:272, [92a]/5 =A:7, [92b]/1 =A:7, [148b]/3 =N:114, **kađǵanu birmesün** [251a]/2 =M:8, **kazǵanu birmesün** [268b]/2 =M:2, **kılı yazmadılar** [17b]/5 =B:71, **koyu birgey miz** [185a]/1 =N:115, **koyu birür miz** [137a]/2 =A:178, [137a]/3 =A:178, **tiyü** [265a]/3 =N:171, **yāđu kılur men** [167b]/1 =N:65

-ur- /-ür (fiilden fiil): arturdı [74b]/2 =B: 247, [136a]/1 =A:173, [156b]/3 =N:32, [157b]/1 =N:34, [178b]/1 =N:95, [178b]/3 =N:95, **arturdılar** [191a]/3 =N:137, **arturdu miz** [242b]/3 =E:86, **arturduǵ** [76b]/5 =B: 253, **arturdum** [10b]/1 =B:47, [30b]/2 =B:122, **arturǵay** [198a]/4 =M:64, [200a]/1 =M:68, [13a]/5 =B:58, **arturur** [87b]/2 =B:276, [266a]/1 =N:173, **içürmek** [13b]/3 =B:59, **keçürdi** [50b]/4 =B:187, [129b]/1 =A:152, [131a]/3 =A:155, [138b]/1 =A:182, [166b]/3 =N:62, [203a]/5 =M:80, [256b]/3 =M:95, [258a]/5 =M:101, **keçürdük** [195b]/4 =N:153, **keçürgen** [161a]/2 =N:43, [179b]/3 =N:99, **keçürgül** [90b]/4 =B:286, [132a]/3 =A:159, [253a]/5 =M:13, **keçürsenıgız** [26b]/3 =B:110, [194a]/5 =N:149, **keçürünǵ** [64b]/3 =B:223, **keçürünǵler** [26a]/5 =B:109, **keçürür** [254a]/3 =M:15, **köyürsenıǵ** [211a]/1 =M:29, **yitürmeki** [205b]/5 =M:89, **yitürür** [205b]/5 =M:89

-ur, -ür, -(y)ur, -(y)ür, -urlar, -ürler, -(y)urlar, -(y)ürler (geniş zaman): ant yâdu kılar men [167b]/1 =N:65, aytur men [11a]/2 =B:49, başlayur men [91a]/1 =A: sure başı, [143b]/3 =N: sure başı, [267b]/3 =M: sure başı, bilür men [6b]/3 =B:30, [7a]/4 =B:33, [7a]/5 =B:33, [80b]/4 =B:259, birür men [32a]/1 =B:126, [104a]/1 =A:49, endāze kılar men [103b]/3 =A:49, hükm kılar men [105b]/1 =A:55, icābet kılar men [50a]/4 =B:186, kabül kılar men [42a]/1 =B:160, kınayur men [105b]/3 =A:56, [105b]/3 =A:56, kısırdayur men [32a]/1 =B:126, onğaltur men [103b]/5 =A:49, şıgır men [16b]/3 =B:67, sıwındurur men [100b]/1 =A:36, tağı öldürür men [79b]/2 =B:258, tirgürür men [79b]/2 =B:258, [104a]/1 =A:49, aytursun [122b]/5 =A:24, [172b]/2 =N:81, ‘aziz kılar sen [97b]/4 =A:26, birür sen [97b]/3 =A:26, [98a]/3 =A:27, çıkarur sen [98a]/2 =A:27, [98a]/3 =A:27, ẖār kılar sen [97b]/5 =A:26, kiwürür sen [98a]/1 =A:27, muṭṭali‘ bolur sen [253a]/4 =M:13, unayursun [37b]/1 =B:144, açuḡ kılar [51a]/5 =B:187, [207b]/5 =M:19, [254a]/2 =M:15, aḡarur yüzler tağı kararur [118a]/2 =A:106, alur [267a]/2 =N:176, arıḡ kılar [163a]/1 =N:49, [32b]/5 =B:129, [39b]/5 =B:151, arıḡdayur [6b]/2 =B:30, arıtur [133b]/1 =A:164, arturur [87b]/2 =B:276, [266a]/1 =N:173, ārzūdayur [99a]/2 =A:30, āsān bolur [54b]/2 =B:196, asıḡ kılar [42b]/4 =B:164, aytur [29a]/2 =B:117, [220b]/2 =M:53, azdurur [5a]/4 =B:26, barılır [18b]/1 =B:74, beyān kılar [62b]/5 =B:219, [64a]/1 =B:221, [67a]/4 =B:230, [72b]/4 =B:242, [84a]/1 =B:266, [206b]/4 =M:89, [267b]/1 =N:176, bildürür [226b]/2 =E:109, [44a]/2 =B:167, bilür [55a]/4 =B:197, [63a]/3 =B:220, [68b]/1 =B:232, [78a]/2 =B:255, [85a]/3 =B:270, [166b]/5 =N:63, [257b]/1 =M:97, [257b]/5 =M:99, [98b]/4 =A:29, [99a]/1 =A:30, birilür [88b]/5 =B:281, birür [221a]/5 =M:54, [265b]/5 =N:165, [84b]/4 =B:269, [105b]/5 =A:57, [109b]/1 =A:73, bitiyür [172b]/2 =N:81, bolur [74a]/5 =B:247, [103a]/3 =A:47, [103b]/5 =A:49, [183a]/5 =N:109, [224b]/2 =E:101, [234a]/5 =E:135, [261b]/1 =N:159, bulur [255b]/5 =M:94, buyurur [9b]/5 =B:44, [16b]/1 =B:67, [44b]/2 =B:169, [84b]/3 =B:268, [111b]/2 =A:80, [117b]/3 =A:104, [165a]/1 =N:58, cedel kılar [183a]/4 =N:109, cevāb aytur [266b]/5 =N:176, cevāb birür [187b]/3 =N:27, çıkarur [78b]/5 =B:257, [246b]/1 =E:95, [254b]/1 =M:16, dar kılar tağı kiṅḡ kılar [73b]/1 =B:245, ewrülür [37a]/2 =B:143, ḡaber birür [218b]/5 =M:48, [259b]/1 =M:105, [94b]/4 =A:15, [222b]/4 =M:60, [226a]/4 =E:108, ḡarc kılar [198a]/3 =M:64, ḡās kılar [25a]/3 =B:105, ḡāṣṣ kılar [109b]/2 =A:74, ḡilāf kılışur [219a]/1 =M:48, ḡuccetleşür [240b]/4

=E:80, **hüküm kılar** [192b]/2 =N:141, [216a]/4 =M:44, [256a]/5 =M:95, [268a]/2 =M:1, [28a]/1 =B:113, **indürülür** [258a]/5 =M:101, **i' rāz kılar** [97a]/2 =A:23, **isteyür** [178a]/1=N:94, [83a]/3 =B:265, **işāret kılar** [227a]/5 =E:112, **ķabül kılar** [210b]/2 =M:27, [214a]/1 =M:39, **ķadģurtur** [122a]/2 =A:120, **ķat ķat kılar** [81b]/4 =B:261, **ķaytarılır** [58b]/4 =B:210, [118b]/4 =A:104, **ķazģanur** [183b]/3 =N:111, **ķeçürür** [254a]/3 =M:15, **ķeldürür** [79b]/3 =B:258, **ķelür** [123a]/2 =A:125, [130a]/2 =A:152, **ķılar** [57b]/1 =B:205, [101b]/4 =A:40, [194a]/1 =N:147, [231a]/2 =E:124, [231b]/2 =E:125, [231b]/4 =E:125, [244a]/3 =E:91, **ķınayur** [124a]/1 =A:129, [207b]/2 =M:18, [214a]/3 =M:40, [266a]/2 =N:173, **ķirür** [102b]/2 =A:44, **ķiterür** [87b]/1 =B:276, **ķorkūtur** [98b]/2 =A:28, [99a]/3 =A:30, [136b]/1 =A:175, **ķöndürür** [5a]/4 =B:26, [243a]/1 =E:88, [254a]/5 =M:16, [254b]/2 =M:16, [36b]/2 =B:142, [60a]/2 =B:213, [85b]/3 =B:272, [113a]/4 =A:86, **ķörgüzür** [18a]/3 =B:73, **ķötürür** [32a]/3 =B:127, [75a]/2 =B:248, **ķutlandurur** [94a]/2 =A:13, **ķüfr ķetürülür** [191b]/4 =N:140, **la'net kılar** [41b]/4 =B:159, **maşhara ķılınur** [191b]/4 =N:140, **mekr kılar** [231a]/5 =E:124, **mīrās alınur** [148b]/4 =N:12, **müjde birür** [101b]/1 =A:39, [102b]/4 =A:45, **nafaķa kılar** [82b]/2 =B:264, **namāz kılar** [101a]/5 =A:39, **'ayb kılar** [222b]/2 =M:59, **oķınur** [187b]/4 =N:127, **oķıyur** [23b]/1 =B:102, [32b]/4 =B:129, [39b]/5 =B:151, [133b]/1 =A:164, **oķunur** [116b]/3 =A:101, [268a]/1 =M:1, **öç alur** [256b]/4 =M:95, **öğretür** [32b]/4 =B:129, [40a]/1 =B:151, [103b]/1 =A:48, [133b]/2 =A:164, **öğütlenür** [68a]/4 =B:232, **öğütleyür** [165a]/4 =N:58, [67b]/5 =B:231, **öldürülür** [40b]/1 =B:154, **öldürür** [5b]/5 =B:28, [79b]/2 =B:258, **öldürüşür** [93b]/5 =A:13, **ötünç birür** [73a]/5 =B:245, **rağbetsizlik kılar** [32b]/6 =B:130, **rūzī kılar** [101a]/2 =A:37, [59a]/4 =B:212, **saķlayur** [199b]/3 =M:67, **sefündürür** [17a]/4 =B:69, **sözleyür** [103a]/2 =A:46, **şefā'at kılar** [78a]/2 =B:255, **tanģga ķetürür** [57a]/4 =B:204, **Tanģrı birür** [74b]/3 =B:247, **tanuķ kılar** [57a]/5 =B:204, **tanuķluk birür** [263b]/2 =N:166, **tegrülür** [132b]/5 =A:161, **tileyür** [49b]/5 =B:185, [129a]/5 =A:152, [136b]/4 =A:176, [155a]/4 =N:26, [155b]/2 =N:27, [155b]/3 =N:27, [155b]/4 =N:28, [166a]/4 =N:60, [174b]/3 =N:88, [193a]/5 =N:144, [206b]/4 =M:91, [219a]/4 =M:49, [234a]/1 =E:133, [250b]/1 =M:6, **tirģürür** [6a]/1 =B:28, [18a]/3 =B:73, [79b]/2 =B:258, [80a]/2 =B:259, **tirģürür taķı öldürür** [131b]/3 =A:156, **töķilür** [204a]/5 =M:83, **tutunur** [43a]/4 =B:165, **umandurur** [186a]/2 =N:120, **ün kılar** [45a]/2 =B:171, **ündeyür** [63b]/5 =B:221, [129b]/4 =A:153, [141a]/5 =A:193, **ündürür** [14a]/5 =B:61, **ürülür** [239a]/4 =E:73, **üşeleyür** [211a]/5 =M:31, **va' de kılar** [84b]/2 =B:268, [84b]/3 =B:268, [186a]/2 =N:120, **vaşıyyet ķılınur** [149a]/3 =N:12,

vaşiiyet kılar [147a]/3 =N:11, [147b]/5 =N:11, **yaratur** [103a]/5 =A:47, [207a]/3 =M:17, **yarılır** [18b]/2 =B:74, **yārī birür** [132b]/2 =A:160, **yarlıkayur** [124a]/1 =A:129, [125a]/3 =A:135, [162b]/3 =N:48, [185a]/3 =N:116, [207b]/1 =M:18, [214a]/4 =M:40, **yiyür** [138b]/4 =A:183, [238b]/3 =E:145, **yüriyür** [230a]/4 =E:122, **ziyān birür** [24a]/4 =B:102, **arığlayur miz** [6b]/2 =B:30, **cezā birür miz** [242a]/5 =E:84, **çıkarur miz** [223b]/3 =E:99, **döst kılar miz** [232b]/5 =E:129, **keçürür miz** [80b]/4 =B:259, **kelür miz** [25a]/5 =B:106, **kopğarur miz** [80b]/3 =B:259, **qoyu birür miz** [137a]/2 =A:178, [137a]/3 =A:178, **körgüzür miz** [239b]/3 =E:75, **kötürür miz** [241b]/4 =E:83, **okuyur miz** [76b]/4 =B:252, [106a]/1 =A:58, **okuyurmuz** [118b]/2 =A:108, **tapunur miz** [33b]/4 =B:133, **tezgindürür miz** [126a]/3 =A:140, **tileyür miz** [235b]/1 =E:138, **vaḥy kılar miz** [102b]/1 =A:44, **āşkārā kılar siz** [7a]/5 =B:33, [257b]/5 =M:99, **aytur siz** [160b]/1 =N:43, **barursuz** [129b]/3 =A:153, **belgürtür siz** [244a]/4 =E:91, **buyrulursuz** [17a]/1 =B:68, **cezā birilür siz** [245b]/2 =E:93, **ewrülür siz** [246b]/3 =E:95, **ḥarc kılursuz** [84a]/5 =B:267, **ḥilāf kılışur siz** [219a]/1 =M:48, **ḥilāf kılursuz** [105b]/2 =A:56, **ḥüccet kılışursuz** [107b]/4 =A:66, **iglenür siz** [182a]/2 =N:104, **isteyür siz** [178a]/1 =N:94, **isteyürsüz** [112a]/5 =A:83, [116a]/3 =A:99, **kāfir bolur siz** [116b]/3 =A:101, **kāfir bolursuz** [116a]/1 =A:98, **karıştırursuz** [108b]/4 =A:71, **kaytarılursuz** [6a]/1 =B:28, [73b]/2 =B:235, [88b]/4 =B:281, [112b]/2 =A:83, **kılar siz** [116a]/5 =A:99, [130a]/1 =A:153, [178a]/3 =N:94, [188b]/3 =N:128, [190b]/2 =N:135, [244a]/3 =E:91, [251a]/5 =M:8, [269b]/2 =B:85, **kılursuz** [18b]/4 =B:74, [26b]/5 =B:110, [36a]/2 =B:140, [39a]/2 =B:149, [69b]/2 =B:233, [70a]/1 =B:244, [71b]/3 =B:237, [83b]/1 =B:265, [85b]/2 =B:271, [116a]/2 =A:98, [131b]/3 =A:156, [138a]/2 =A:180, [202a]/5 =M:76, **kizleyürsüz** [104a]/2 =A:49, **kulluk kılursuz** [33b]/3 =B:133, [45b]/1 =B:172, **okuyursuz** [10a]/1 =B:44, **öğretür siz** [248b]/1 =M:4, **rağbet kılar siz** [188a]/1 =N:127, **rāzī bolursuz** [89b]/5 =B:282, **tileyürsüz** [14b]/2 =B:61, [25b]/4 =B:108, **turursuz** [70b]/5 =B:236, **umanur siz** [182a]/3 =N:104, **unutursuz** [9b]/5 =B:44, **va‘de kılnur siz** [234a]/2 =E:134, **vaşiiyet kılursuz** [148b]/4 =N:12, **yıgılır siz** [132a]/1 =A:158, [156b]/1 =N:31, [239a]/1 =E:72, [257a]/3 =M:96, **yıgılursuz** [57a]/4 =B:203, **yitürür siz** [205b]/5 =M:89, **alurlar** [169b]/2 =N:74, [232a]/2 =E:126, **arıturlar** [162b]/5 =N:49, **ayırt kemişürler** [24a]/2 =B:102, **aynaturlar** [48b]/2 =B:181, **ayturlar** [5a]/3 =B:26, [24a]/1 =B:102, [92b]/2 =A:7, [95a]/2 =A:16, [110a]/2 =A:75, [110b]/5 =A:78, [111a]/1 =A:78, [130a]/4 =A:154, [130b]/1 =A:154, [134b]/1 =A:167, [161b]/3 =N:46, [163a]/5 =N:51, [166a]/1 =N:60, [170a]/2 =N:75, [171b]/3 =N:78, [171b]/4 =N:78, [172a]/5 =N:81, [194b]/2

= N:150, [201b]/3 = M:73, [204b]/1 = M:83, [214b]/5 = M:41, [220a]/4 = M:52, [233a]/2 = E:130, [248a]/3 = M:4, **azdururlar** [229a]/4 = E:119, **bedel kılurlar** [140a]/3 = A:187, **bilürler** [29b]/1 = B:118, [37b]/4 = B:144, [38a]/5 = B:146, [38b]/1 = B:146, [38b]/2 = B:146, **bilürler** [5a]/2 = B:26, [67a]/4 = B:230, [110a]/3 = A:75, [111a]/2 = A:78, [125a]/4 = A:135, [219b]/3 = M:50, [223a]/3 = E:97, [225b]/2 = E:105, [228a]/2 = E:114, **birürler** [221b]/2 = M:55, **boğazlayurlar** [11a]/1 = B:49, **bolurlar** [210a]/3 = M:26, [226b]/5 = E:110, **buyururlar** [96b]/2 = A:21, [120a]/3 = A:114, [159a]/1 = N:37, **büktürürler** [110b]/3 = A:78, **çıkarurlar** [79a]/1 = B:257, [173a]/4 = N:83, **emzürürler** [68b]/2 = B:233, **endişe kılurlar** [141a]/1 = A:191, **ewrülürler** [202a]/4 = M:75, [216a]/1 = M:43, **iglenürler** [182a]/2 = N:104, **isteyürler** [191b]/2 = N:139, [219b]/2 = M:50, [268a]/2 = M:2, **kağganurlar** [229b]/2 = E:120, [229b]/3 = E:120, [233a]/1 = E:129, **kaytarılurlar** [269b]/1 = B:85, **kelürler** [149b]/5 = N:15, [150a]/5 = N:16, **kemişürler** [102b]/2 = A:44, **kılayurlar** [270b]/4 = B:89, **kılışurlar** [28a]/2 = B:113, **kılurlar** [5b]/3 = B:27, [10b]/5 = B:49, [13a]/2 = B:57, [17b]/5 = B:71, [34a]/3 = B:134, [37b]/5 = B:144, [45b]/5 = B:174, [60b]/3 = B:215, [61b]/4 = B:217, [62b]/4 = B:219, [67a]/3 = B:230, [81b]/1 = B:261, [81b]/5 = B:262, [83a]/2 = B:265, [86b]/1 = B:274, [102b]/3 = A:44, [110a]/4 = A:77, [120b]/4 = A:117, [122a]/4 = A:120, [124b]/4 = A:134, [133a]/4 = A:163, [137b]/4 = A:180, [148b]/1 = N:12, [149b]/5 = N:15, [150a]/5 = N:16, [150b]/2 = N:17, [150b]/3 = N:17, [150b]/5 = N:18, [159a]/1 = N:37, [159a]/4 = N:38, [161a]/4 = N:44, [163b]/4 = N:54, [172b]/3 = N:81, [182b]/3 = N:107, [183a]/1 = N:108, [183a]/2 = N:108, [192b]/4 = N:142, [197b]/3 = M:62, [198a]/1 = M:63, [198b]/3 = M:64, [199b]/1 = M:66, [201a]/1 = M:71, [203a]/3 = M:79, [212a]/4 = M:33, [212a]/5 = M:33, [215b]/5 = M:43, [217b]/5 = M:47, [221a]/3 = M:54, [221b]/2 = M:55, [224b]/1 = E:100, [226a]/1 = E:108, [226a]/5 = E:108, [228b]/3 = E:116, [230a]/1 = E:121, [230b]/2 = E:122, [232a]/3 = E:127, [233b]/4 = E:132, [235a]/1 = E:136, [243a]/3 = E:88, [245a]/1 = E:92, [253b]/5 = M:14, **kıştururlar** [161b]/2 = N:46, [253a]/2 = M:13, [214b]/4 = M:41, **kirürler** [187a]/2 = N:124, **korķuturlar** [233a]/3 = E:130, **körķüzürler** [192b]/5 = N:142, **küç kılurlar** [121a]/2 = A:117, **küfr ketürürler** [15a]/1 = B:61, [119b]/3 = A:112, küfr ketürürler [96b]/1 = A:21, [194b]/1 = N:150, **okıyurlar** [27b]/4 = B:113, [30a]/4 = B:121, [120a]/1 = A:113, **oynayurlar** [244b]/1 = E:91, **öğretürler** [23b]/3 = B:102, [24a]/1 = B:102, [24a]/4 = B:102, **öğütlenürler** [168a]/2 = N:66, **öldürürler** [15a]/1 = B:61, [96b]/1 = A:21, [96b]/2 = A:21, [119b]/4 = A:112, [200b]/4 = M:70, [52a]/5 = B:190, **ölürler** [151a]/2 = N:18, [69b]/2 = B:234, [72a]/2 = B:240, **örtükürler**

[182b]/4 =N:108, **rūzī birilürler** [135a]/2 =A:169, **saḳlayurlar** [245a]/1 = E:92, **secde**
ḳılurlar [120a]/2 = A:113, **sewünürler** [122a]/3 =A:120, [140a]/4 =A:188, **süwünürler**
[135a]/3 =A:170, [135a]/5 =A:171, **tanuḳluḳ birürler** [263b]/3 =N:166, **tileyürler** [11a]/2
=B:49, [161a]/4 =N:44, [166a]/2 =N:60, [176a]/1 =N:91, [187b]/3 =N:127, [194b]/1
=N:150, [194b]/4 =N:150, [195a]/4 =N:153, [213b]/1 =M:37, [266b]/4 =N:176,
ulaşurlar [175a]/5 = N:90, **umanurlar** [62b]/1 = B:218, **uruşurlar** [170a]/5 = N:76,
[170b]/1 = N:76, **ündenürler** [97a]/1 =A:23, **ündeyürler** [63b]/4 =B:221, [117b]/3
=A:104, **yād ḳılurlar** [140b]/5 = A:191, **yalḡan sözleyürler** [228b]/3 =E:116, **yıḡlınurlar**
[166b]/2 = N:61, **yiyürler** [86b]/4 =B:275, [146b]/5 =N:10, [147a]/1 =N:10, [202a]/3
=M:75, **yobılayurlar** [59a]/3 = B:212

SONUÇ

Eski Kur'an tercümelerinden Özbekistan Nüshası muhtemelen Sâ mânîlerin hüküm sürdüğü yıllarda X. yüzyılın sonları ile XI. yüzyıl başlarında Buhara veya Semerkant civarında yazılmıştır. Toplam 273 varaklık bu nüshanın satır arası Türkçe ve Farsça tercümeli olması söz konusu ihtimali kuvvetlendirmektedir.

Sâ mânîlerin yönetim idaresi Fars olmasına rağmen halkının büyük çoğunluğu Türk'tür. Horasan Şivesi (Şive-yi Horasanî) adı verilen açık ve anlaşılır bir Farsça kullanan Sâ mânîlerin Farsçası tercümedeki Farsça ile örtüşmektedir.

Özbekistan Nüshasının çevriyazılı metninin ortaya konması, alandaki boşluklardan birisini daha ortadan kaldırmıştır. Tercümedki Türkçe kelimelerin Arapça ve Farsça karşılıklarının hazırlanması, o dönemde Türkçenin Arapça ve Farsçadan etkilenme oranını gösterme açısından önem arz eder. İkili ifadeler (metafor) de tercüme ek olarak Türkçenin söz varlığı hazinesine katkı sağlamıştır. Tarihî dönem Türkçe sözlüklerin hazırlanmasında erken devir Kur'an tercümelerinin katkısı ve önemi zaten bilinmektedir.

Özbekistan Nüshasının dili esasen Doğu Türkçesi unsurları başta olmak üzere kısmen Kıpçak ve Oğuz Türk lehçelerinin de karışımı olan Müşterek Orta Asya Türk yazı dilidir.

Giriş, İnceleme, Metin, Sözlük, Ekler Dizini olarak harıladıığımız bu çalışmanın Türklük Bilimi çalışmalarına katkı sağlamasını ümit ediyorum.

KAYNAKÇA

- Agacanov, S.G.: **Oğuzlar**, 3. Baskı, Selenge Yayınları, İstanbul 2004.
- Alyılmaz, Cengiz: “Bugut Yazıtı ve Anıt Mezar Külliyesi Üzerine”, **Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi** 13, Konya, 2003, s. 11-21.
- Ata, Aysu: **Karahanlı Türkçesi-Türkçe İlk Kur'an Tercümesi Giriş-Metin-Notlar-Dizin**, Ankara, TDK Yayınları, 2004.
- Bilkan, Ali Fuat: “Türk-Fars Kültür Coğrafyası”, **Türk Edebiyatı** , 392, İstanbul 2006, s.10-13.
- Borovkov, A. K.: **Leksika Sredneaziatskogo Tefsira XII-XIII vv.**, Moskva, 1963.
- Bozkurt, Fuat: **Türklerin Dili**, Kapı Yayınları, İstanbul 2005.
- Caferoğlu, A.: **Kâşgarlı Mahmut**, MEB Yayınları, İstanbul 1999.
- Caferoğlu, A.: **Türk Dili Tarihi I-II**, Enderun Yayınları, İstanbul 2000.
- Canfield, Robert L.: “Türk-İran Geleneği”, **Akdenizden Hindistan’a Türk-İran Esintileri**, Türkçesi: Ömer Acı, Kaknüs Yayınları, İstanbul 2005, s.21.
- Demir, Nurettin-Yılmaz, E.: **Türk Dili El Kitabı**, Grafiker Yayınları, Ankara 2005.
- Eckmann, J.: “Eastern Turkic Translations of the Koran”, **Studia Turcica**, Budapest 1971, s. 149-157. (tercüme: Ekrem Ural, “Kur'an'ın Doğu Türkçesine Tercümeleri” **İstanbul Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi XXI**, 1973, s.15-22.
- Eckmann, J.: “Two Fragments of a Koran Manuscript with Interlinear Persian and Turkic Translations”, **Central Asiatic Journal XIII**, Wiesbaden 1969, s. 287-290.
- Eckmann, Janos: **Middle Turkic Glosses of the Rylands Interlinear Koran Transalation**, Budapest, Akademia Kiado, 1976.
- Eraslan, Kemal: “Doğu Türkçesinde Ek Uyumsuzluğuna Dair” **Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi C. 18**, 1970, İstanbul, 1970, s. 113-124.

- Ercilasun, A. B.: **Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi**, Akçağ Yayınları, Ankara 2004.
- Ercilasun, A.B.: **Örneklerle Bugünkü Türk Alfabeleri**, Ankara, 2005, s.X.
- Erdoğan, Abdülkadir: “Kur’an Tercemelerinin Dil Bakımından Değerleri”, **Vakıflar Dergisi**, I, 1938, s. 47-51.
- Ergin, Muharrem: **Türk Dil Bilgisi**, Bayrak Yayınları, İstanbul, 2000.
- Gülensoy, Tuncer: **Türkçe El Kitabı**, Akçağ Yayınları, Ankara, 2000.
- Güzel, A.-Torun, A.: **Türk Halk Edebiyatı El Kitabı**, Akçağ Yayınları, Ankara 2004.
- Hacıeminoğlu, N.: **Karahanlı Türkçesi Grameri**, TDK Yayınları, Ankara 2003.
- Hamidullah, Muhammed: **Kur’an-ı Kerim Tarihi ve Türkçe Tefsirler Bibliyografyası**, İstanbul, 1965.
- Hudayberdiyev, C.: “Özbekçede Ses Uyumunun Yok Edilişi (Aktaran: Selâmi Fedakâr) ”, **Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi** 5, Bahar, Ankara 1998, s. 433-443.
- Hudgson, M.G.S.: **İslâm’ın Serüveni II**, İz Yayıncılık, İstanbul 1993.
- İnan, Abdülkadir: **Kur’an-ı Kerim’in Türkçe Tercemeleri Üzerinde Bir İnceleme**, TDV Yayınları, Ankara 1961.
- İnan, Abdülkadir: **Makaleler ve İncelemeler II**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1991.
- İsti’lâmî, Muhammed: **Bugünkü İran Edebiyatı Hakkında Bir İnceleme** (Çeviren: Mehmet Kanar), Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1981, s. 15.
- Kanar, Mehmet: **Arapça-Türkçe Sözlük**, Say Yayınları, İstanbul 2009.
- Kanar, Mehmet: **Farsça-Türkçe Sözlük**, Say Yayınları, İstanbul 2008.
- Kanar, Mehmet: **Etimolojik Osmanlı Türkçesi Sözlüğü**, Derin Yayınları, İstanbul 2005.
- Kanar, Mehmet: **Kanar Farsça-Türkçe Sözlük**, Deniz Kitabevi, İstanbul 2000.
- Kanar, Mehmet: **Osmanlı Türkçesi Sözlüğü**, Say Yayınları, İstanbul 2008.
- Karabacak, Esra: **An Inter-Linear Translation of the Qur’an Into Old Anatolian Turkish, Part I: Introduction and Text**, Harvard University, 1994.

- Karasoy, Yakup: **Satırlı Tercümeli Bir Fıkıh Kitabı**, , SÜ TAE Yayınları, Konya 2004.
- Kâşgarlı Mahmud: **Divanü Lugâti't-Türk** (Besim Atalay, Divanü Lûgati't-Türk Tercümesi, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1985.
- Kitapçı, Z.: “Hz. Peygamberin Hadislerinde Türkler”, **Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi**, İstanbul, S. 43, Ağustos 1986, s. 20-21.
- Korkmaz, Zeynep: **Türk Dili Üzerine Araştırmalar I**, TDK Yayınları, Ankara 1995.
- Köprülü, Mehmet Fuat: **Türk Edebiyatı Tarihi**, Akçağ Yayınları, Ankara 2004.
- Mahmudov, Kazakbay: **Turkiy Tefsir (XII-XIII asr)**, Taşkent Devlet Şarksinaslik İnstituti, Taşkent 2000.
- Merçil, E.: **Müslüman Türk Devletleri Tarihi**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2000.
- Minorsky, V.: **Hudud al- Alam “The Regions pf The World”** London 1937.
- Müfettişoğlu, Cengiz: **Karışık Dilli Bir Kur'an Çeviri Yazmanın 037a-072a Yaprakları Üzerinde Dil İncelemesi**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2006.
- Na'maî, Habib: **Terceme-i Tefsir-i Tabarî I**, Tahran 1339/1961.
- Özkan, Mustafa: **Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi**, Filiz Kitabevi, İstanbul 2000.
- Sağol, Gülden: **An Inter-Linear Translation of the Qur'an Into Khwarazm Turkish, Part I: Introduction and Text**, Harvard University, 1993.
- Sağol, Gülden: **An Inter-Linear Translation of the Qur'an Into Khwarazm Turkish, Part III: Introduction and Text**, Harvard University, 1995.
- Semenov, A.A.: **Sobranie Vostoçnih Rukopisey**, Akademi Nauuk Uzbekskoy, SSSR, IV, Taşkent, 1957.
- Şahin, Hatice: **Eski Anadolu Türkçesi**, Akçağ Yayınları, Ankara 2003.

- Togan, Zeki Velidi: “Londra ve Tahran’daki İslâmî Yazmalardan Bazılarına Dair” **İslâm Tetkikleri Enstitüsü Dergisi III**, İstanbul, 1959-1960, s. 135.
- Toker, Osman: **Karışık Dilli Kur’an Tercümesi (Varak no: 109b-144a)**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2000.
- Topaloğlu, Ahmet: **Muhammed bin Hamza, XV. Yüzyıl Başlarında Yapılmış Kur’an Tercümesi, I, II**. KB Yay, İstanbul 1978.
- Toparlı, Recep vd.: **Kitâb-ı Mecmû-ı Tercümân-ı Türkî ve Acemî ve Mugâlî**, TDK Yay., Ankara 2000.
- Toparlı, Recep vd.: **Kıpçak Türkçesi Sözlüğü**, TDK Yay., Ankara 2003.
- Tören, Hatice: **Eski Anadolu Türkçesi Dönemine Ait Amme Cüzü Tefsiri I, Metin İnceleme-Tıpkıbasım**, Çantay Yay., İstanbul 2007.
- Tören, Hatice: **Eski Anadolu Türkçesi Dönemine Ait Amme Cüzü Tefsiri II, Dizin**, Çantay Yay., İstanbul 2007.
- Türkiye Diyanet Vakfı: **Kur’an-ı Kerim ve Açıklamalı Meali**, TDV Yayınları, Ankara 2006.
- Usta H. İ.-Amanoğlu, E. **Orta Asyada Bulunmuş Kur’an Tefsirinin Söz Varlığı (XII-XIII. Yüzyıllar)**, TDK Yayınları, Ankara 2002.
- Usta, Halil İbrahim: **XIII. Yüzyıl Doğu Türkçesi İle Yazılmış Anonim Kur’an Tefsirinin Söz ve Şekil Varlığı**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1989 Ankara.
- Uyansoy H., Ayşe: **Karışık Dilli Kur’an Çevirisi (1a-37a)**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2006.
- Uygun, Aslı: **Karışık Dilli Bir Kur’an Çeviri Yazmanın 114b-183a Yaprakları Üzerinde Dil İncelemesi**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2007.

- Ünlü, Suat: **Karahanlı Türkçe'si Satır Arası Kur'an Tercümesi Giriş-Metin-İnceleme-Dizin**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Ün. Sos. Bil. Ens., Ankara, 2004.
- Üşenmez, Emek: “Özbekistan Yazma Eserler Kütüphanesi”, **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, 2/6 Kış 2009, s. 682-689
- Üşenmez, Emek: “Satır-arası Tercümelerin Türkçeye Etkisi”, **DAÜ, Uluslararası Türkçe Eğitimi ve Öğretimi Sempozyumu**, 27-28 Mart 2008, Gazimagosa-KKTC.
- Üşenmez, Emek: “Türkçe İlk Kur'an Tercümesi ve Tercümedeki İslâmî Terimlerin Türkçe Karşılıkları Üzerine” **Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi I**, 2006, s. 89-99.
- Üşenmez, Emek: “Doğu Türkçesi İle Yapılan Kur'an Tercümelerinde Terim Yapma Yolları”, **VI. Uluslararası Türk Dili Kurultayı TDK**, 20-25 Ekim 2008, Ankara.
- Üşenmez, Emek: “Doğu Türkçesi İle Yapılmış Kur'an Tercümeleri Üzerine”, **I. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu**, 20-21 Kasım 2008, Başkent Ün., Ankara.
- Üşenmez, Emek: “Türkçe İlk Kur'an Tercümesi ve Tercümedeki –Mak/-Mek Eki Hakkında” **Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler e-Dergisi**, 14, s. 62-70, Celalabat-Kırgızistan.
- Üşenmez, Emek: **Karahanlı Türkçesi Sözlüğü**, Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Kütahya 2006.
- Yazıcı, Nesimi: **İlk Türk-İslam Devletleri Tarihi**, Ankara, TDV Yayınları, 2005.
- Yılmaz, Recep: **Karışık Dilli Kur'an Tercümesi**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2007.
- Yüce, Nuri: “Eine neu entdeckte Handschrift des Mitteltürkischen”. — **Sprach - und Kulturkontakte der türkischen Völker. (Materialien der zweiten Deutschen Turkologen-Konferenz**

Rauischholzhausen, 13.-16. Juli 1990, herausgegeben von Jens Peter Laut und Klaus Röhrborn. Harrassowitz Verlag, Wiesbaden 1993. Veröffentlichungen der Societas Uralo-Altaica Band 37). s. 221-227.

- Yüce, Nuri: **Mukaddimetü’l-Edeb, Giriş-Metin-Dil Özellikleri-Metin, İndeks**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1993.
- Yürekli, Tülay: **Samaniler**, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2002.
- Zülfikar, Hamza: “Çağatayca Bir Kur’an Tefsiri” **Türkoloji Dergisi**, IV, Ankara 1974, s. 153-195.

ÖZGEÇMİŞ

Emek Üşenmez, 26 Kasım 1981’de Taşpınar/Aksaray’da dünyaya geldi. İlk ve orta öğrenimini Aksaray’da tamamladı. 2004 yılında Konya Selçuk Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden şeref derecesi ile mezun oldu. 2004 yılı Eylül-Aralık ayları arasında Niğde’nin Edikli Kasabası Atatürk İlköğretim Okulunda Türkçe öğretmeni olarak görev yaptı. Aynı yıl Dumlupınar Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde, Türk Dili Ana Bilim Dalında Araştırma Görevlisi olarak çalışmaya başladı.

2006 yılında Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü’nden “Karahanlı Türkçesi Sözlüğü” adlı yüksek lisans tezi ile mezun oldu. 2007 yılında İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Yeni Türk Dili Ana Bilim Dalında Araştırma Görevlisi olarak çalışmaya başladı.

2008 ve 2009 yıllarında Özbekistan İlimler Akademisi, Ali Şir Nevayi Dil ve Edebiyat Enstitüsünde misafir öğretim elemanı olarak çalıştı. Bu süre zarfında Özbekistan İlimler Akademisi Ebu Reyhan el-Biruni Şarkşinaslık Enstitüsü bünyesinde bulunan yazma eserler kütüphanesindeki Türkçe yazmalar üzerinde çalıştı.

Emek Üşenmez hâlen İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Yeni Türk Dili Ana Bilim Dalında Araştırma Görevlisi olarak çalışmalarını sürdürmektedir.